Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Speculum historiale

https://hdl.handle.net/1874/328317

hs. 738

Incipit tabula secunde ptis speculi hystorialis fratris vincencij ordinis predicatorum.

Abdon et sennes libro xij ca° xlix et xci.
Abdon et sennes et olimpias et maxim libro xij. caplo xci.
Adrianus et natalia libro xiij. ca° lxxxi.
Adrianus pseudo discipulus libro xv. capitulo xlv.
Affrates monachus libro xv. ca° xcix.
Affra martir. libro xiij. ca° cli.
Affricanus scriptor li° xij. ca° xxxij
Agapitus puer libro xij ca° cxviij
Agatha martir li° xij ca° xlij.
Agapa cyonia et hyrena li° xiij ca° lix.
Agricola et vitalis li° xiij ca° xlix
Agrippa filius herodis agrippe libro nono. caplo xcv lxxiiij
Alexander pp et martir libro xi. ca°
Alexander et attalus li° xi. ca° c.
Alexander epus libro xij ca° xix.
Alexander alexandrinus li° xiiij ca° lxij
Alanus martir li° x. ca° xli
Ambrosius mediolanens li° xv. ca° xcvi
Ammonius et helenus li° xv ca° lxiij
Amos egipcius libro xv ca° xvi
Anastasia et grisogonus martires lib° xiij. caplo lvij.
Anastasie altercacio li° xiij. ca° lxiij.
Andreas aplus. li° x°. ca° lxvij.
Andeolus et victor li° xij. ca° vi.
Andochius et socij eius li° xij. ca° cxiiij.
Anthonius hemita. li° xiiij ca° xci.
Anthonij dicta li° xv. ca° xiiij.
Apostolorum diuisio. li° x° ca° lxi.
Apostolorum plures discipuli li° x°. ca° xci.
Apolinaris mr libro xi ca° vij.
Apolonius libro xv. ca° lxvij.
Aquila interpres. li° xi. ca° xc.
Archisatrapa monachus. li° xvi ca° ij.
Arrius heresiarcha li° xiiij ca° lxij.
Arrianorum secte. libro xv. ca° x.
Ascla et philemon li° xiij ca° l.
Arrianus preses et martir li° xiij. ca° li.
Astirius senator li° xij ca° lviij.
Athanasius li° xiiij caplo lxv
Athanasij fuga li° xv. ca°
Athanasij libri. libro xv. ca° o.
Athanasij psecucio li° xv ca° xxx.
Athanasij disputacio li° xv. ca° i et infra.
Auennir rex yndie li° xvi. ca° i. ca° ij
Auennir seueritas in monachos li° xvi
Auennir conuersio li° xvi. ca° li.
Babillus epc li° xij ca° cxxij.
Babille sepulchrum li° xv. ca° xxxi
Barlaam monachus li° xvi caplo nono et infra.
Barbara martir li° xiij. ca° lxvij.
Barnabas aplus. li° x. ca° lxxxix.
Bartholomeus aplus li° x° ca° lxxxiij.
Basilla mr. li° xij. ca° lxxvi
Basilij scripta. li° xv. ca° lxxxi.
Basilij regula li° xv. lxxxi.
Basilius libro xv. ca° xliiij. et infra
Basilius cesariens li° xv. ca° lxxviij.
Benedicta virgo et mr li° xiij ca° clvi.
Benignus pbr. libro xij. ca° cxi.
Blasius eps et mr li° xiij ca° xlv. et infra
Bonefacius et aglaes li° xiij caplo xxxi. et infra.
Calixtus pp. li° xij. ca° xxiiij.
Cassius et florencius mres libro xiij. caplo iiij.
Cathalogus papar a petro usque ad siluestrum. li° ix. caplo xciij.
Cathalogus papar a siluestro usque ad innocencium qrtum. li° ix ca° xciiij.
Cathalogus pontificum iudeorum li° x. ca° iij
Cauranus mr li° xi. ca° xxiiij
Cecilia virgo. li° xij. ca° xxij.
Celsus puer. libro xiij. ca° cxvi.
Cesarius et iulianus li° xij. ca° c
Cyprianus mr li° xij. ca° lxij.
Cyricus et iulita. li° xij ca° xxvi
Cyriacus et socij eius li° xiij ca° xcix et infra
Columba virgo et mr li° xij ca° ciiij.
Concilium iherosolimitanum li° ix ca° xi.
Concilium nichenum li° xiiij ca° lxij.
Concilium mediolanum li° xv. ca° ix
Concordius mr. li° xi ca° cviij. vi
Constantinus nondum imperator lib° xiij ca°
Constantini victoria per crucem. libro xiiij ca° xliij. lvij
Constantinopolis ciuitas li° xiiij ca°
Cosmas et damianus li° xiij ca° xliij et infra.

DOMEIN-ARCHIEF TE UTRECHT

Claudia eugenia et basilla libro xij capitulo iiij
Clementis suarssio li° x° ca° xxij.
Clementis ꝯuersio li° x° ca° xxciij.
Clementis epla. li° x. ca° xxxvij.
Clemens metensis li° x° ca°. xlij.
Clementis dicta li° xi. ca° xij.
Clementis vita li° xi. ca° lij.
Clementis miracula li° xi. ca° liij.
Clemens alexandrinꝰ li° xi. ca° cxxvi.
Crisantus mr̃ li° xij. ca° cxxiiij.
Crispinꝰ et crispinianꝰ li° xiij ca° cxlvi.
Damasus pp̃ li° xv. ca° xlix.
Dauid mr̃ li° xij ca° cxxv et infra
Deci trudelitus li° xij ca° lxxxv.
Decem miluꝫ miluꝫ passio. libro xi. capló lxxxviij et infra
Demetrius martir libro xiij. ca° cxlix
Didimi scripta li° xv. ca° lvi.
Didimꝰ alexandrinꝰ li° xv. ca° lv.
Dyonisius ariopagita li° xi ca° xvi.
Dyocletiani filia li° xiij ca° ci.
Dyonisius alexandrinꝰ li° xij. capló xxxviij et infra.
Dyonisij conuersio li° ix. ca°. xcix.
Domitilla et soꝛ eiꝰ li° xi. ca° lv.
Documenta quoꝛdã pm̃ libro xvi. capló lxxix et infra per totũ
Domiciani edictũ li° xi. ca° xxxvi.
Donacianꝰ et rogatianꝰ li° xiij c° lxxij
Donatus mr̃ li° xv. ca° xxxv et infra.
Drothea mr̃ li° xiij ca° xlvij.
Drotheus et gorgoniꝰ mr̃es libro xiij. capló xx.
Dux martalie conuersus a magdalena. libro x. capló xxv.
Ecclesie psecutores. li° x. ca° xi.
Effrem. libro xv. ca° lxxxvi.
Egisippus doctor li° xi. ca° xcij.
Egnatius confessor. li° xiij ca° lxxxiij
Egidius mr̃. li° xi. ca° xviij.
Eagrius et paulus li° xv. ca° lxix
Egressionis ihm̃ causa li° x ca° lix
Eufrosina monacha li° xvi ca° lxxvi. et infra
Eufemia virgo li° xiij. ca° lxxvij.
Eugenia virgo li° xi ca° cxv.
Eugenius toletanus li° xi. ca° xxxv.
Eulalia virgo li° xiij. ca° cxxiij.

Eusebius cesarensis li° xiij ca° xc
Eusebius et socij eiꝰ. li° xi. ca° cxix
Eusebius pbr̃. li° xv. ca° xij
Eusebius vercellens epũs. libro xv. capló lij. et infra
Eustacius et socij eiꝰ. li° xi ca° lviij.
Eustacij et sociorꝫ eiꝰ passio libro xi. capitulo lxxxij. clv.
Euthices mr̃ cũ sociis suis li° xi ca°
Fabianus pp̃ li° xij. ca° xxxvi.
Faustinꝰ et socij eiꝰ li° xi ca° lxxxiij
Faustꝰ et eulasius li° xiij. ca° clv.
Felicula martir li° x. ca° xxxviij.
Felicius cũ septẽ filijs li° xi ca° ciij
Felix et vincencius li° xiij. ca° xxxvij
Felix et adauctus li° xiij ca° lxxx.
Felix martir. li° xiij ca° cxxxvij.
Fides et caprasius li° xiij ca° cxxxiij
Finis herodis agrippe li° ix. ca° viij.
Finis senece. li° x. ca° ix.
Finis petri. li° x ca° xiiij.
Finis pauli. li° x. ca° xix.
Finis marcialis li° x ca° xxxix.
Finis thome apli li° x. ca° lxvi.
Finis andree apli li° x. ca° lxxiij.
Finis mathei apli. li° x°. ca° lxxvi.
Finis iude. libro x° capló lxxxij.
Finis bartholomei. li° x. ca° lxxxvi.
Finis marie magdalene libro decõ capló ciij. et infra.
Finis martyr. li° x. ca° cv.
Finis neronis li° x ca° cxviij et ifra.
Finis vitellij ipatoris. li° x. ca° cxxviij
Finis vespasiani. li° xi. ca° viij.
Finis domiciani. li° xi ca° xxxviij
Finis iohãnis euãgeliste. li xi ca° xlix
Finis traiani li° xi. ca° lxviij.
Finis anthonij. li°. xi ca° cxiij.
Finis commodi. li° xi. ca° cxxv.
Finis seueri. li° xij ca° xvij.
Finis dyocletiani li° xiiij. ca° p°.
Finis arrij. li° xv. ca° ij.
Finis anthonij abbatis. li° xv. ca° xiij.
Finis constancij li° xv. ca° xxv.
Finis iuliani li° xv. ca° xxxviij.
Finis itm̃ iuliani li° xv. ca° xlviij.
Finis hylarij li° xv. ca° li.
Finis valentis. li° xv. ca°. c.
Flocellus puer. li° xi. ca°. cv.

Firminus mr. li° xiij. ca° lxxix.
Flores senece. li° ix ca° cij. et infra.
Flores persij. li° ix ca° cxxxvij.
Flores iuuenalis. li° ix ca° cxxxviij.
Flores quintiliani li° x. ca° cxxxi et infra
Flores cypriani. li° xij. ca° lxiij. et infra
Flores athanasij li° xv. ca° vi.
Florencius confessor li° xiiij. ca° c.
Florianus mr. li° xiij. ca° lxviij.
Focas mr libro xi capl° lxij.
Fortunatus mr li° x. ca° cxvij.
Fortinus mr et socij eius li° xi ca° xcix.
Fronto epus li° x. ca° xliij.
Fructuosus mr et socij eius li° xij ca° lxi
Frumencius et edisius pueri libro xiiij. capl° xcvi.
Fusciani et victorici li° xiij ca° cxli.
Galerius tyrannus li° xiiij. ca° xx.
Gallicanus mr li° xv. ca° xxxiij.
Genesius mr. li° xiiij ca° xxxiij.
Genesius mr. li° xiij. ca° ciiij.
Gencianus mr li° xiij ca° cxl.
Georgius miles et mr li° xiij. ca° cxxxi.
Gereon cum socijs suis li° xiij ca° iiij.
Geruasius mr libro x° ca° li. ¶ xvij
Gordianus et epymachus li° xv. ca° xx
Gregorij dicta li° xv. capl° lxxxv.
Gregorij nazanzeni dicta li° xv° capl° lxxxviij. ¶ infra
Gregorius ponticus li° xij. ca° lxxx. et
Gregorius mr li° xiij ca° liiij.
Gregorius fr basilij li° xv ca° lxxxv
Gregorius nazanzenus li° xv. ca° lxxxviij
Helena regina abigenorum. libro ix capitulo xcvi.
Helena constantini mr li° xiiij ca. l.
Helena crucem quesiuit li° xiiij ca° xciiij
Helenus pater. li° xv ca° lxxv.
Hermogenes magus li° ix ca° iiij.
Hermogoras mr li° x ca° cxcvi.
Hermes pauli discipulus li° xi ca° xci.
Herasmus antiochenus. li° xiij capl° xxvij et infra.
Hilaria mr li° xiij. ca° cliiij.
Hilarion hermita li° xv. ca° xix
Hilarius pictauensis. li° xv. ca° xxiij
Hilarij scripta li° xv. ca° xxiiij.
Hilarionis peregrinacio libro xv. capl° xlv. et infra.
Hyreneus mr li° xi ca° cxxiiij.
Hyreneus mr. li° xiij ca° lij.
Iacobi diffinitiua sniā li° ix ca° xij.
Iacobi translacio li° ix ca° vi.
Iacobus fr dni. li° x. ca° iiij.
Iacobus nisibenus li° xiiij ca° lxxxii.
Iacobus zebedeus li° ix ca° iiij.
Ianuarius mr li° xiij ca° liij.
Iherusalem calamitas sub vespasiano libro xi. capl° iij.
Ignacius mr. li° xi. ca° lvi.
Imperator claudius li° ix. ca° primo
Imperator nero li° x. ca° primo.
Imperator galba li° x. ca° cxx.
Imperator vitellius li° x. ca° cxxvij.
Imperator vespasianus li° xi. ca° i°
Imperator titus li° xi. ca° ca° xi.
Imperator domicianus li° xi ca° x
Imperator nerua li° xi. ca° xxxviij
Imperator traianus li° xi. ca° xlvi
Imperator adrianus li xi. ca° lxix
Imperator anthoninus pius li° xi ca° xci
Imperator anthoninus verus li° xi ca° xcv.
Imperator aurelius comodus li° xi ca° cx
Imperator iulianus li° xi. ca° cxxv. ¶ iiij
Imperator seuerus li° xij. ca° primo
Imperator karecalla li° xij ca° xvij
Imperator matrinus li° xij ca° xx.
Imperator alexander li° xij ca° xxi.
Imperator maximinus. li xij ca° xxxi.
Imperator gordianus li. xij cap° xxxij
Imperatores duo philippi. li° xij ca° xxxiij
Imperator decius li° xij. ca° xxxvi
Imperator gallus li xij ca° liij ¶ ca° lvi
Imperatores valerianus et galienus li xij
Imperator galienus li° xij. ca° lxxx.
Imperator claudius. li° xij. ca° xcvi°
Imperator aurelianus li° xij ca° ciij
Imperator tacitus li° xij ca° cxx.
Imperatores dyoclecianus et maximianus libro xiij. ca° primo.
Imperator constantinus li° xiiij ca° i°
Imperator maxencius li° xiiij. ca° iiij.
Imperator maximinus li° xiiij ca° ix
Imperator galerius li° xiiij ca° xlv.
Imperator constancius li° xv ca° i°.
Imperator gallus li° xv. ca° xiij. ¶ xvi
Imperator iulianus apostota li xv ca° x
Imperator iouinianus li° xv ca° xlvij.

Impator valentinianus li xv ca° xlviij
Impator valens li° xv. ca° .l.
Iohannes euangelista. li° xi ca° xiiij
Iohannes reuocatus ab exilio. libro xi capitulo xxxix. ¶ xxxiiij
Iohannes et paulus mrres. li° xv. ca°
Iohannis euangelium li° xi. ca° xli°
Iosaphat nascitur li° xvi° ca° iij. et infra
Iosephus scriptor historicus li° xi ca° ij.
Iudeorum calamitas li° ix. ca° ci°.
Iulianus cenomanensis li° x. ca° cxiij
Iulianus hospitalis li° x. ca° cxv.
Iulianus petri discipulus. li° xi. ca xxv.
Iulianus mr li° xi. caplo cxx.
Iuliana mr li° xiij. ca° xxxiiij. et infra
Iulianus et basilissa mrres xiij libro. capitulo cvi. et infra. ¶ ca° xxxi
Iulianus et ferreolus mrres. libro xiiij
Iuliani seuicia. li° xv. ca° xxviij. et infra
Iusta et rufina mrres li° xiiij ca° xxxiiij
Iustina virgo et cyprianus libro xiij caplo cxix et infra
Iustus puer li° xiij ca° cxliij.
Katherina virgo et martir. libro xiiij. caplo. v.
Lactancius libro xiiij. ca° lxxxix
Laurencius mr li° xij ca° xciij.
Legio scorum thebeorum li° xiij ca° iij.
Leonides pr origenis li° xij. ca° .l.
Liberius et felix pp li° xv. ca° xi.
Licinius tyrannus li° xiiij ca° lviij.
Lucas euangelista li° x° ca° xc
Lucia virgo li° xiij ca° xcvij.
Lucia vidua. li° xiij ca° xxxix et infra
Lucia virgo et mr li° xiiij ca° ij. ¶ xxv
Lucianus petri apli discipulus li° xi ca°
Lucifer heresiarcha. li° xv. ca° xxix
Lucius et stephanus pp li° xij ca° lx.
Macharij duo li° xv ca° xvij
Macharior exilium li° xv ca° lviij
Macra virgo li° xiij ca° cxlij.
Mames puer li° xij. ca° cxvi.
Marcellus et exuperancius li° xiij ca° lv.
Marcellus pp libro xiij ca° ciij
Marcellinus et petrus li° xiij ca° lxxiiij
Marcellus mr li° xi. caplo cix
Marcellianus et marcus li° xiij ca° x.
Marcialis discipulus petri li° x° ca° xxxix.
Marciana mr et vgo li xiiij ca° xxxvi
Marcus euangelista li° x ca° lvij.
Margareta mr et vgo li° xiiij ca° xxvij
Maria magdalena li° x. ca° xciij.
Maria quedam virgo li° xi ca° lxxxvi.
Maria egipciaca li° xvi ca° lxvi. et infra
Marie egipciace sepultura li° xvi ca° lxxiij
Martha soror marie li° x ca° xcij.
Marinus puer li° xiiij ca° xxxviij.
Marine falsa accusacio li° xvi. ca° lxxiiij
Marthe visio li° x. ca° ciiij. ¶ xxvij
Martina mr cum sociabus suis. li° xij ca°
Martini milicia. li° xv. ca° xiij.
Matheus aplus li° x. ca° lxxiiij.
Maturinus mr li° xiij ca° clviij.
Maurus monachus li° xij ca° cxxi.
Massa candida li° xiij ca° cxxx.
Maximinus aquensis li° x° ca° cxi.
Mellonus epus li° xij ca° lxxiiij.
Memmius cathalanensis li° x ca° xlv
Mennas mr li° xiij. ca° xix
Moyses monachus li° xv. ca° lix.
Mucius hermita. li° xv. ca° lxxi.
Narcissus eps li° xij. ca° xviij
Narcissus. libro xiij. ca° cli
Natalia virgo li° xiij ca° lxxxiiij.
Natalis confessor li° xij ca° v.
Nazarius et celsus li° x ca° li.
Nereus et achilleus li° xi ca° xv.
Neronis iactancia. li° x. ca° vi.
Nicheta et aquilina li° xiiij. ca° xxv.
Nichomedis mr li° x. ca° xxxviij.
Nicholaus confessor li° xiiij ca° lxvij
Nicostratus mr li° xiij ca° xiiij.
Or abbas et copres pbr li° xv. ca° lxx.
Origenes li° xij ca° p° et infra.
Origenis studium. li° xij ca° viij.
Origenis causa erroris li° xij ca° x.
Origenis laus. li° xij ca° ix
Origenis libri li° xij. ca° xi
Origenis varij errores li° xij ca° xij.
Origenis penitencia li° xij. ca° xiij.
Otto impator primus li° x. ca° cxxvi.
Pantaleon puer li° xiij ca° xcv.
Papa cornelius li° xij ca° liiij.
Papia ~~virgo~~ li° xi ca° xciij
Permenius pbr li° xij ca° ca° xc
Pachnucius abbas li° xv ca° lxxvi.
Passio in nycomedia li° xiij ca° xxi.
Passio in palestina li° xiij ca° xxij.

Passio in egypto li° xiij ca° xxiij.
Passio in ytalie pruntijs li° xiij ca° xxvi.
Pastor abbas. li° xv. ca° lx.
Patroclus mr li° xij ca° cviij. ¶xcv.
Pauli et barnabe dissencio li° ix ca°
Pauli et barnabe ordinacio li° ix ca° ix.
Pauli et neronis amicicia li° x. ca° ix.
Pauli miraculū li° x. ca° xxi.
Pauli plres discipuli li° x. ca° xlix
Paulus vinctus in ihrlm li° ix ca° c.
Paulus puenit romā. li° x. ca° v.
Paulus corā nerone li° x. ca° xvij.
Paulus heremita li° xij ca° lxxxvi ⁊ infra.
Paulus hesiarcha. li° xij. ca° xcvi.
Paulus simplex li° xv. ca° xv.
Pelagia peccatrix. li° xij. ca° xcvi. ⁊ inf
Peregrinus eps li° xi ca° lxxv.
Persecucio lugdunen li° xi ca° xcviij
Petri carcer li° ix. ca° viij ¶xc
Petri et pauli cronica ānor. li° ix ca°
Petri correpcio a paulo li° ix. ca° xci.
Petri euangeliū li° ix. ca° xcij.
Petronilla filia petri li° x. ca° xxxviij.
Petrus clementē sustinuit li° x° ca° xxvij
Petrus mr et socij eius li° xij ca° xlvi.
Petrus alexandrinus li° xiiij ca° xv.
Petrus alexandrinus li° xv. ca° lvij.
Pyamon et socij eius li° xv. ca° lxv.
Phileas epus li° xiij ca° xxiiij.
Philippus aplus li° x° ca° lxxxviij.
Philosophis plinius li° xi ca° lxvi.
Phus seneca. li° ix ca° cij
Phus psius libro ix. ca° cxxxvij
Phus qntilianus li° x. ca° cxxi
Phus crato. li° xi. ca° xxxix.
Phus plutarcus li° xi ca° xlvij.
Phus secundus. li° xi. ca° lxx.
Phus aristides. li° xi ca° lxxij.
Phus taurus li° xi. ca° xcij.
Philosophi plures li° xi. ca° xcij.
Phus iustinus. li° xi. ca° xciiij.
Phus tarquilianus li° xij. ca° vij.
Phus a simplici monacho cōuictus. libro xiiij. ca° lxiiij
Pyonius et socij eius li° xi° ca° xcvij
Patroclus a paulo suscitatus li° x ca° xvi.
Pyor heremita li° xv. ca° lxi.
Pyus papa li° xi. ca° xci.
Poncius puer li° xij ca° xxxiiij.
Poncianus mr. libro xi ca° ciiij.
Policronius mr li° xij ca° lxxxix
Poncius mr li° xij ca° lxxviij
Ponticus et blandina. li° xi. ca° ci.
Politrates scriptor li° xij. ca° xvi.
Plantilla pauli discipula li° x. ca° xx.
Potencianus mr cū socijs suis li° x ca° xli.
Praxedis virgo li° xi. ca° cvi.
Priscus mr li° xij. ca° lvij.
Priscus felix et socij eor li° xij ca° cxiij
Primus et felicianus li° xiij. ca° lxix
Priuatus epc li° xij ca° lxxv.
Processus et martinianus li° x. ca° liiij
Prothasius mr li° x. ca° li.
Prothus et iacinctus li° xij ca° lxxi.
Quadratus discipulus aplor. libro xi. caplo lxxij.
Quadraginta mres li° xiiij. ca° lix.
Quatuor coronator li° xiij. ca° viij.
Quintinus mr li° xiij ca° cxxxvi. ⁊ infra.
Quiriacus et mr eius li° xv ca° xl. ⁊ infra
Quirinus et hermes li° xi. ca° lxxiij.
Quirinus mr li° xij. ca° xcviij. ¶xix
Quirinus et pamphilus mres li° xiiij ca
Regulus siluanecten li° xi. ca° xxvij
Reliqe iohis baptiste. li° xv. ca° xxxij
Romanus mr li° xiiij ca° xvij
Rufinus et valerius li° xiij ca° cxlviij.
Sabina mr li° xi. ca° lxxxi.
Sabinus epus et mr li° xiij. ca° lvi
Sacramenta septem noue legis. lib° nono. caplo xviij. et infra. ¶xxij
Sanctinus et anthonius mres li° xi° ca°
Sapor tyrannus li° xv ca° viij.
Saturninus tolosanus li° x ca° cxij.
Sauinianus mr li° x ca° xli.
Sauinianus mr li° xij° ca° cviij
Sauina vgo li° xij ca° cvij
Sebastianus mr li° xiij ca° x.
Secundianus mr et socij eius li° xij ca° l.
Secundi ptinax silenciū li° xi ca° lxx.
Senece libri. libro x. caplo ix
Septem dormientes li° xij ca° xlv.
Serapia virgo. li° xi ca° lxxx.
Serapion et socij eius li° xv. ca lxiiij.
Sergius et bachus li° xiij ca° lxxvi.
Siluanus et socij eius li° xiij. ca° xcviij.
Siluanus petrus et lucianus. libro xiiij caplo xiij.

Siluanus et eius discipuli. li° xv. ca° lxvi
Siluester pp li° xiiij ca° xlvi.
Symeon epus et mr li° xi. ca° li.
Symon magus li° x. ca° xij.
Symon et iudas apli li° x ca° lxxviij
Symonis magi dolus. li° x. ca° xxxv.
Simplicius faustinus et beatrix. libro xiij caplo lxxxv
Symbolu. libro xiiij. caplo. lxvi.
Symphorianus mr. li° xij ca° cxv. iiij
Syrus paulus et ysaias. libro xv ca° lxx
Sysinnius et socij eius. li° xiij. ca° c.
Syxtus pp. libro xi. ca° lxxv.
Sophia cu filiabz suis. li xi ca° lxxxiiij.
Taysis meretrix li° xv ca° lxxvij
Taurinus ebroicen. li° xi ca° xxxiij.
Taurinus mr li° xi. ca° lxxvi.
Taurinus mr. li° xi. ca° lxxix
Tecla pauli discipula li x ca° xlvij.
Theodota mr. libro xiij. ca° lxvi.
Theodorus scriptor bartholomei libro x. capitulo lxxxvij.
Theodorus mr li° xiij ca° xciij.
Theodorus mr li° xv. ca° xxxi
Theodosia mr. li° xiij ca° xlviij.
Theogenes mr li° xiiij ca° lx
Tyburcius et valerianus li° xij ca° xxij
Tyburcius mr li° xiij ca° xvij.
Tymotheus et apollinaris. li° x. ca° lv
Tymotheus apls li° xi. ca° xxxviij.
Thomas aplus li° x. ca° lxij.
Triphon puer. li° xij. ca° xlvij.
Valeria vxor vitalis li° x ca° l.
Valerianus mr et socij eius libro xi capitulo centesimo decio.
Valentis impietas li° xv° ca° xcviij.
Victor et corona mres li° xi. ca° cvij
Victor pp. li° xi°. ca° cxxiiij.
Victor mr libro xiij. ca° vij.
Victorinus et eusebius emissenus. lib° xv. capitulo. xxij.
Vincencius et oroncius li° xiij. ca° xxxviij
Vincencius et valerius. libro xiij. caplo cxxiiij et infra.
Vitalis mr. libro x. caplo. l.
Vitus et modestus li° xiij ca° lxx.
Viuencius confessor li° xiiij ca° xcix.
Vrbanus pp li° xij° ca° xxv.
Xpina vgo li° xiij° ca° lxxxvi et infra.

Xpoferus mr. li° xiiij. ca° xxiiij.
Yonius mr li° xi ca° xxiij.
Ysydorus et pambo patres libro xv. capitulo lxij.
Ypolitus et socij eius li° xij ca° xcv.
Zoe martir li° xiij. ca° xvi.
Zozimas monachus li° xvi ca° lxv.

Expliciat tabula secunde ptis speculi historialis. ¶ Sequuntur capitula siue tituli capitulorum eiusdem secunde partis.

¶ Nota q in isto volumine continentur octo libri speculi historialis. scilicet nonus et decimus. vndecimus et duodecimus. terciusdecimus et quartusdecimus. quintusdecimus et sextusdecimus Et est sciendu q oes tituli siue continencie caplorum totius speculi cu prologis siue appologijs auctoris ante prima pte positis sil cobinate pro primo libro computantur. et sic in primo libro hec continencia noni libri vicesimu nonu capitulu occupat. ut patet libro primo. caplo xix. i prima pte.

Hec est continencia noni libri. Caplin xxix.

Nonus liber continet hystoriam tmmodo xiiij. annorum quibz imparauit claudius. Sed ppter concilium iherosolimitanum in quo legalia reuocata sunt per petrum et iacobum illic inseritur breuis epylogus de cessacione legalium et institucione nouorum gracie sacramentorum. Insup flosculi morales Juuenalis ac Parsij satiricorum. Lucani quoq poete et eius patrui. senece. Habet autem capitula cxxxviij.

De promocione claudij ad imperium j.
De vita et moribz eiusdem. ij.
Item de eodem et forma ipius. iij.
De iacobo zebedei et hermogene mago. iiij. iiacobi. v
De conuersione hermogenis et passione

De discipulis eiusdē apli et libello trāslacionis eiusdē. vi.
De continencia eiusdē libelli. vij.
De carcere petri et interitu herodis et successione agrippe. viij.
De ordinacione pauli et barnabe. et quare dictus est paulus ix.
De itinere eoꝝ predicacioīs causa donec redierūt anthiochiam. x.
De primo concilio in ihrlm celebrato sup questione legaliū xi.
De diffinitiua sentencia iacobi super predicta questione xij.
De īplecione tocius legis p xp̄m. xiij.
Quod ideo legis vmbre cessauerūt q̄a veritas impleta est. xiiij
De implecione cerimonialiū. xv.
De cōplecione moraliū in euāgelio xvi
De mutacōe veteꝝ sacramentorum in noua. xvij.
De nūo sacramentoꝝ noue legis. xviij.
De institucōe et ptate baptismi xix.
De essencia et noīe baptismi. xx.
De forma baptismi xxi
De intencione baptisantis xxij
De baptismo puuloꝝ xxiij.
De effectu baptismi. xxiiij. xxv.
De baptismo hereticoꝝ nō iterando.
De accedentibꝫ ad baptismū recte. vel ficte. xxvi.
De sacramēto confirmacionis. xxvij.
De collacōe huius sacramenti ad baptismum. xxviij.
De institucōe eucharistie. xxix.
De forma et re sacramenti. xxx.
De trāssbstanciacōe panis et vini. xxxi
De hijs que supra naturam vel intellectū fiunt ibi. xxxij.
De quoꝝdā intelligencia que dicuntur in missa xxxiij
Utrū eucharistie cibus saciet vel nutriat corpus. xxxiiij. xxxv.
De indigne sumētibꝫ vel tangentibꝫ.
De causis institucōis huiꝰ sacramenti et quale tūc datū sit corpꝰ xp̄i. xxxvi.
De sacramento pn̄ie. xxxvij
De effectu eiusdē sacramenti. xxxviij.
De tribꝫ penitencie ptibus. xxxix.
De contricione. xl.
De confessione. xli xlij
Quando et de quibꝫ oporteat confiteri.
Quibꝫ psonis confitendū sit. xlij.
De modo audiendi confessiones et faciendi interrogacioēs. xliiij
De satisfactione. xlv. xlvi.
De pn̄ia et opibꝫ nō satisfactorijs.
De triplici pn̄ia. xlvij.
De numero et usu clauiū. xlviij.
De psonis habentibꝫ claues. xlix.
De mensura penaꝝ cōmuni l.
De quibusdā maioribꝫ penis in canone expressis. li.
De qualitate penaꝝ et vi clauiū. lij.
De pena excōicacoīs liij.
De inflicta pena a iure et a iudice liiij
De absolucōe vinculi excōicacoīs. lv
De genalibꝫ remissionibꝫ vel indulgencijs lvi.
Adhuc de eodem. lvij
De reditu peccatoꝝ et de purgacōe venialium. lviij.
De sacramento extreme vnctionis lix
De sacramento ordinis lx.
De impedimento ordinandoꝝ et primo de crimine et bigamia lxi.
Adhuc de impedimento bigamie lxij.
De solēpnit penitentibꝫ et curialibꝫ non ordinandis. lxiij.
De seruis et corpe viciatis. lxiiij.
De illegitime natis et in egritudine baptisatis et pegrinis ac ignotis. lxv.
De impedimētis etatis et sexus. lxvi
De ordine et tpe et fōr ꝯsecracoīs lxvij
De sacramento cōiugij. lxviij.
Quod vnica debet vniꝰ esse de iure naturali lxix
De sponsalibꝫ qualit contrahūt lxx
De casibus in q̄bꝫ sponsalia soluūt lxxi
De triplici bono cōiugij. lxxij.
De hijs qui contrahe pn̄t et de effectu coniugij. lxxiij.
De speciebꝫ coniugij. lxxiiij.
De hijs que īpediūt et dirimūt matrimoniū. et p̄mo de errore psone. lxxv
De impedimento condicoīs. lxxvi
De impedimento voti. lxxvij.
De cognacione carnali. lxxviij.
De cognacōe spūali. lxxix

De cognacione legali lxxx.
De impedimento crimīs lxxxi.
De dispari cultu lxxxij.
De metu vel coactione lxxxiij
De ligacione et publica honestate lxx.
De affinitate. lxxxv. lxiiij.
De impotencia coeundi. lxxxvi.
De hijs que mrimoniū impediunt
ed nō dirimūt lxxxvij.
De diuorcio. lxxxviij. lxxxix.
De filijs legitimis et nō legitimis.
De epl'a apl'oꝝ et cronica annorū
petri et pauli xc.
De hoc q̄ paulꝰ petrū corripuit. xci.
De euangelio petri quod marcus
conscripsit. xcij.
De romanis pontificibꝫ a petro usq̄
ad siluestrū. xciij
Cathalogus ceteroꝝ usq̄ ad innocen
ciū quartū xciiij.
De agrippa filio herodis agrippe. et
dissencione pauli et barnabe. xcv.
De prouincijs a quibꝫ prohibiti st' a
spiritu sancto et de helena regina. xcvi.
De trāsitu pauli ad macedoniā. xcvij.
De conuersione atheniensiū. xcviij.
De conuersione sc̄i dyonisij et libris eiꝰ. xcix
De ultimo aduentu pauli in ihrlm
et vinculis eiꝰ. C.
De multiplici calamitate iudeoꝝ ci.
De seneca et libris eiꝰ ac flosculis mo
ralibꝫ cij.
Flores eiusdem de virtutibꝫ ciij.
Adhuc de eodem. ciiij.
Flores eiusdem de clemencia cv.
Flores ip̄ius de bn̄ficijs cvi.
Adhuc de eodem. cvij
Adhuc de eodem. cviij
Flores eiusdē de remedijs fortuitoꝝ. cix
Flores nāliū questionū eiusdē. cx.
Adhuc de eodem. cxi.
Flores declamacionū eiꝰ. cxij.
Flores tragediaꝝ eius. cxiij.
Adhuc de eodem cxiiij.
Flores epl'aꝝ eiusdē. cxv.
Adhuc de eodem. cxvi.
Adhuc de eodem. cxvij.
Adhuc de eodem cxviij.
De eodem. cxix.
De eodem. cxx.
De eodem. cxxi.
De eodem. cxxij.
Item de eodem. cxxiij.
Item de eodem. cxxiiij.
Item de eodem. cxxv.
Adhuc de eodem. cxxvi.
Adhuc de eodem. cxxvij.
Adhuc de eodem. cxxviij.
Adhuc de eodem. cxxix.
Item de eodem. cxxx.
Item de eodem. cxxxi.
De eodem. cxxxij.
De eodem. cxxxiij.
De eodem. cxxxiiij.
De eodem. cxxxv.
De eodem. cxxxvi cxxxvij
De poetis illiꝰ tp̄is et flosculis parsij
Flores iuuenalis. cxxxviij

Continencia decimi libri. . xxx.

Decimꝰ liber continet historiā
xv annoꝝ. Quoꝝ fere xiiij ne
ro regnauit. qui p̄mꝰ contra
xp̄i ecclesiam adhuc nouellā p̄secucioēꝫ
excitauit. Post hūc autē galba et otto
atq̄ vitellius vno circit' imp̄auerūt
anno. non simul quidē sed successiue.
Magnā huiꝰ libri p̄tem obtinet disper
sio xp̄i discipuloꝝ viteq̄ et agones eoꝝ
Sed et q̄ntiliani flosculi morales in eo
continent'. Habet aūt capl'a cxxviij.

De bonis ī̄cijs neronis. j.
Qualiter festus felici succedens
paulū misit ad cesarem. ij.
De hismahele pontifice et cathalogo
pontificum. iij. iiij
De vita iacobi fr̄is dn̄i et eiꝰ passioē
Qualit' paulus p̄uenit romā et de
libera eiꝰ custodia v. vi.
De cantibꝫ et lusibꝫ ac iactācia neronis
De luxuria eiꝰ et prodigalitate. vij
De rapinis eiꝰ et crudelitate. viij.
De seneca et libris eiꝰ. ix. trie x
De libertate eiꝰ in reprehensioē ydola
De xij p̄secucionibꝫ ecc̄ie quaꝝ p̄ma
cepit a nerone. xi.
De conflictu petri cū symone mago
et morte illiꝰ. xij.
Quod petrus insidias albini decli

nans a cristo monitus rediit xiij.
Qualiter captus est et cruci affixus. xiiij.
De exequijs eius et correptione neronis xv.
De paulo qualiter patroclo resuscitato comprehensus est xvi. xvij.
De constanti eius confessione coram cesare.
Qualiter ad supplicium pergens ductores suos conuertit. xviij.
Qualiter decollatus est et maphora plantille restituta xix.
Qualiter post mortem apparuit plantille et postea cesari et postea ministris. xx.
De miraculo pauli in eo qui voluit se suspendere. xxi.
De primatu romane ecclesie racione petri. et successione clementis xxij.
Qualiter idem clemens adhesit primo doctrine barnabe xxiij.
Qualiter postmodum adhesit petro xxiiij.
Qualiter res circa se gestas narrauit petro.
Qualiter petrus mirez illius men xxv. dicantem inuenit xxvi.
Qualiter eandem clementi innotuit. xxvij.
Qualiter agnita est etiam nicheta et aquila. xxviij.
Qualiter faustinianus eos ad disputandum prouocauit xxix.
Assercio nichete de prouidencia. xxx.
Responsiones patris ad verba nichete et aquile. xxxi
Verba clementis et responsio patris. xxxij
Qualiter omnes mutuo se agnouerunt xxxiij
Quod petrus noluit faustinianum statim baptisari xxxiiij. magi. xxxv.
De mutacione vultus eius dolo symonis
Qualiter dolus symonis magi anthiochie profecit in gloriam petri. xxxvi.
Qualiter petrus rome sibi clementem substituit et de regimine docuit xxxvij.
De filia eius petronilla et sancta felicula.
De sancto marciale lemonicensi xxxix xxxviij.
De quibusdam eius miraculis et obitu eiusdem. xl. timo xli.
De sanctis sauiniano et potenciano et al
De sancto clemente metensi xlij,
De sancto frontone petragorensi xliij.
Qualiter eum dominus in deserto visitauit xliiij
De sancto memio cathalanensi xlv.
De miraculis eiusdem et bonis operibus. xlvi
De sancta tecla pauli discipula. xlvij.
Qualiter bestiarum seuiciam fide superauit xlviij
De quibusdam alijs pauli discipulis. xlix
Passio sanctorum vitalis et valerie vxoris eius
De filijs eorum geruasio et prothasio et de sanctis nazario et celso. li. nerone li
De constancia sanctorum nazarij et celsi coram
De passione quatuor predictorum sanctorum. liij.
Passio sanctorum processi et martiniani liiij
Passio sanctorum tymothei et apollinaris. lv
De quibusdam alijs sub nerone passis. lvi.
De gestis sancti marci euangeliste. lvij.
De passione eiusdem. lviij.
De causa et signis euersionis ihrlm lix
De ihesu filio anam lx
De ultima dispersione apostolorum. ceterorumque discipulorum lxi lxij
De aduentu sancti thome in andronopoli.
Qualiter eum cantatrix in conuiuio manifestauit
De filia regis et eius sponso. quos lxiij. ad fidem et castitatem conuertit. lxiiij.
De palacio spirituali quod indie regi extruxit
De aduentu eius in supiorem indiam lxv ubi pro xpo passus est lxvi.
De gestis sancti andree in mirmidonia lxvij
De hijs que gessit apud nicheam et nychomediam lxviij.
De aduentu eius in thessalonicam et certamine in stadio lxix.
De serpente quem occidit et xl mortuis quos suscitauit lxx. cedoniam. lxxi.
De hijs que gessit apud patras et ma
De agone eius cum egea proconsule. lxxij.
De crucifixione eius et turpi morte proconsulis. lxxiij. magos lxxiiij.
De predicacione sancti mathei et lucta contra
De filio regis quem suscitauit. lxxv.
De furore regis hyrtaci contra apostolum propter ephygeniam. lxxvi.
De certamine ephygenie cum hyrtaco et turpi morte hyrtaci. lxxvij duce lxxviij
De apostolis symone et iuda et waradach
De certamine eorum contra magos. lxxix.
De serpentibus magorum quorum morsibus ijdem afflicti fugerunt. lxxx.
De ceteris apostolorum gestis in babilonia lxxxi.
De passione eorumdem. lxxxij.
De sancto bartholomeo et astaroth. lxxxiij.
De quibusdam signis et confessione demonis. lxxxiiij

De fractione ydoli et effigie demonis lxxxv
De passione apli et turpi morte hostium. et miraculo lampadis lxxxvi
De aslacione sacri corpis et theodoro eius scriptore lxxxvij
De vita sancti philippi apli lxxxviij
De scō barnaba aplō lxxxix.
De scō luca euāgelista .xc.
De ceteris aplōr discipulis xci
De vita scē marthe xcij
De vita scē marie magdalene xciij.
De dispsione earū cū quibzdā discipul'.
Qualit' maria ducē marcilie lxciiij
cōuertit et ei filiū a dño īpetrauit. xcv
Qualit' idem dux iherosolimā et loca sancta visitauit xcvi
Qualit' in regressu puerū suū miraculose nutritū īuenit xcvij
Qualit' eciā vxorē defūctā per btām mariā magdalenā recuperauit xcviij
De dracone quē martha ligauit et populus occidit. xcix
De austeritate vite illius. C.
De suscitacōe iuuenis et conuersione aque in vinū. ci. ¶ in deserto cij
De cōuersacione marie magdalene
De trāsitu eiusdē et sepulchro ciij
De aīa eius quā vidit martha. ciiij
De felici eiusdem trāsitu. cv
De gloriosis eiusdem exequijs. cvi
De loco sepulchri et comitibz eius cvij
De sacerdote btē marie magdalene miracula non credente cviij
De clerico desperato per eā cōsolato. cix
De britone p eā a naufragio lib'ato. cx
De scō maximino aquēsi et eius socijs cxi
De scō saturnino tholosano cxij
De scō iuliano cenomānēsi cxiij
De obitu eius et miraclis p9 obitū. cxiiij
De alio iuliano p q° dicit' orō dnica. cxv
De scō hermagora et passiōe eius cxvi
Qualit' cū scō fortunato martirizatus ē cxvij
De hijs q̄ p̄cesserūt mortē nerōis cxviij
De infelici eiusdē morte cxix
De galba īpatore et morte eius. cxx
De q̄ntiliano oratore et eius floscul'. cxxi
Item de flosculis eiusdem cxxij
De eodem cxxiij
Adhuc de eodem cxxiiij.

Item de eodem. cxxv
De ottone īpatore et morte eius. cxxvi
De vitellio īpatore et moribz eius cxxvij
De crudelitate et morte eius. cxxviij
Continencia vndecimi libri xxxi
Vndecimus liber continet hystoriā cxxiij annorū per tpa decem īpatorū. s. sub impio vespasiani sub quo iudei cū ihrlm in vlcionē mortis dnice subuersi st' usq; ad seuerū ptinacē qui et ipe q̄ntam cont' xpianos psecuciōē excitauit. Habet aūt capla cxxvi.
De impio vespasiani et bonis eius inicijs. J.
De iosepho et scriptis eius. ij.
De obsidione et calamitate ihrlm iij.
De auaricia et extrema fame iudeorū iiij
De muliere que comedit filiū suū. v.
De destructione templi et vrbis. vi.
De passione sci appollinaris vij.
De cupiditate vespasiani et morte eius. viij
De impio tyti et morte eius. ix.
De domiciano et bonis eius īcijs x.
De crudelitate ipsius. xi.
De scō clemente pp et scptis eius xij.
De edicto domiciani contra illos de gene dauid. xiij.
De dolio iohis euangeliste et eius exilio et apocalipsi. xiiij.
De passiōe scōr nerei et achillei. xv.
De scō dyonisio ariopagita et socijs eius xvi
De martirio eorūdem. xvij
De codice passiōis sci eutropij. xviij.
Qualit' ad fidē xpi cōuersus est. xix.
Qualit' ipse cū pre suscepit aplōs symonē et iudam. xx. ¶ passione xxi.
De legaciōe eius a btō petro suscepta et eius
De vita scōr sanctini et anthonini. xxij.
De vita sancti yonij. xxiij.
De vita sci cauramij carnotēn xxiiij.
De scō luciano beluacensi. xxv.
De martirio eius et exequijs. xxvi.
De legaciōe sci reguli siluanectēn xxvij.
Qualit' ei reuelata est passio sci dyonisi et sociorū eius xxviij. ¶ vrbis. xxix
De aduentu eius siluanectēn et cōuersiōe
Qualit' victos ī carcere miraclo lib'auit xxx.
De cōuersione presidis et subuersione ydolorū per ipm. xxxi.

Qualiter ranis imposuit silencium et de morte eius. xxxij.
De ortu sancti taurini ebroicen xxxiij.
De accessu eius ap^d ebroicas et ordinacione vite
De sancto eugenio toletano. xxxv xxxiiij
De edicto domitiani ⁊ martyrcos. xxxvi.
De arrogancia eius et meticulositate et forma et morte xxxvij. xxxviij.
De ipio nerue et vita sci tymothei apli
De reuocacione iohis ab exilio et sussatacione drusiane et de acathone pho xxxix
De duob⁹ qui relictis omnib⁹ penituerūt sed postea resipuerūt xl.
De conscripsione euangelij iohis contra hereticos. xli.
De filio eius spirituali quē a latrocinijs reuocauit. xlij.
De ruina ydoloꝝ et veneno qd sine lesione bibit. xliij. xliiij.
De sussatacione ulloꝝ q veneno interierāt
De scō eutyce et socijs eius et cet⁹ huius tempis martiribz xlv
De impio traiani xlvi
De plutarco eius preceptore. xlvij
De libro plutarci misso ad trapanū xl
De tristitia iohis euāgeliste xlix. lviij
De virginitate eius et rigorus tēperie. l.
De crucifixione sci symeonis epi. li.
De vita sci clementis pape lij.
De exilio eius et passione liij.
De miraculis eius post obitū. liiij.
De sancta domitilla et soaabꝫ illius. lv.
De scō ignacio antyocheno. lvi.
De scriptis eiusdem. lvij
De scō eustachio et ꝯsione eius lviij
De tēptacionib⁹ q⁹ eī dns imisit lix.
Qualiter a militibz agnitus ad impatorem rediit lx. lxi
Qualiter vxorē et filios recognouit.
De scō foca et eius alitacione cū affricano
De visione terribili contra eū lxij
et consternacione affricani lxiij.
De supplicio eius et carcere lxiiij.
De ultimo eius agone lxv.
De plinio secundo et eius relacione ad traianū pro xpianis lxvi
De libris eiusdē plinij lxvij lviij.
De sedicione iudeoꝝ et fine tiani lx
De ipio adriani et studio ac moribz eius lxx

De sedo pho et eius ptinaci silētio. lxx.
De hijs q ad tētoria septo inuent lxxi.
De septis q̄drata et aristidis pro xpianis lxxii
Passio scoꝝ quirini et hermetis. lxxiii
Passio scoꝝ alexandri pp et euencij et theodoli lxxiiij. dorēn lxxv.
Passio sce sixti pp et pegrini aurisio
Passio sce taurini sb licinio pncide lxxvi.
Qualr idē scis filiū illius sussatauit lxxvij.
Qualr eidē scō reuelatis ē pp obitus lxxviij.
De ppheia eius et exitu et exequis lxxix.
Passio scē serapie virginis. lxxx.
Passio scē sabine mris lxxxi.
Passio sce eustachij lxxxij vij lxxxiij
Passio scoꝝ fausti et iouite et aloce
De sce sophie et tribz filiabz suis lxxxiiij
De passione earūdem. lxxxv.
De quadā sancta maria virgine lxxxvi.
De pcr q se apiens refugiū ei prebuit
De conuersione nouem militum militū lxxxvij. lxxxviij.
De passione coꝝ cū decē millenario
De quibusdā opib⁹ adriani et morte eius et cetera. xc herma xci.
De impio anthonini pij et pio pp et
De tauro pho et galieno medico. xcij.
De scis policarpo et papia et scriptis eorum. xciij. thonini pij xciiij.
De iustino pho et scis eius et morte an
De impio anthonini veri et aurelij cō modi. et psecuc̄ coꝝ i xpianos. xcv.
Passio sci policarpi epi. xcvi.
Passio ioꝝ pionij iustini et quoꝝdā aliorꝝ. xcvij. delie xcviii
De pseuc̄ lugdunen et vienens et
Passio sci fusini epi et socioꝝ eius. xcix.
Passio scoꝝ alexandri et attali. c.
Passio scoꝝ potini et blandine ci.
De nimia seuitia gētiliū i xpianos cij.
Passio sce felicitatis cū septē filijs. ciij.
Passio sci ponciani mris ciiij.
Passio sci flocelli pueri. cv.
Passio sce praxedis virginis cvi.
Passio scoꝝ victoris et corone cvij
Passio sancti concordij. cviij.
Passio sci marcelli mris cix cx
Passio scoꝝ valeriani et quoꝝdā aliorꝝ
De lue posti pseuc̄one et de miraculo pluuie. cxi.

De egysippo et ceteris illius tpis doctoribz
De morte aurelij et anthonini cxiij cxij
De impio aurelij cōmodi. cxiiij.
De scā eugenia et ptho et iacīcto cxv.
Quod mutato habitu in monasterio
facta est abbas cxvi.
De accusacōe melancie in eā. cxvij.
De purgacōe criminis et pena accu
satricis. cxviij.
De predicacōe scōr eusebij vincencij
peregrini et potenciani cxix.
Passio sancti iulij senatoris cxx.
Passio sancti eusebij p̄fati cū socijs suis
Passio sancti anthonini cxxij cxxi.
De fine agonis predcōr scōr cxxiij.
De victore pp̄ et yreneo lugdunen̄. cxxiiij.
De fine cōmodi et īpio aurelij ac iuli
ani. cxxv. scriptoribz cxxvi
De clemēte alexandrino et ceteris illius tpis
Continencia duodecimi libri . . xxxij.
Duodecimus liber continet hysto
riā ducentor lxxxvi annor
per tpa xvi impator. ab im
perio. s. seueri usq ad impiū dyocleciō
ni et maximiani. Qui decima psecucio
ne concitata sup oēs in xp̄ianos seuerūt
Inter hec eciā continet paucos flores ori
genis et flores cypriani mr̄is. Habet
aūt capitula centū xxix. i.
De impio seueri et leonide pr̄i origēis
De feruore origenis a puercia ij
Passio scī philippi epī. iij.
De scīs claudia et eugenia et basilla. iiij.
De heresi paulianor et natali fessore. v.
Passio scōr andeoli et victoris pp̄e vi.
De q̄nto tertuliano et scr̄ptis eius. vij.
De studio et pmocōe origenis. viij.
De laude eiusdē iuxta haymonē ix.
De causis error eiusdem. x.
De multitudīe libror eius xi.
De varijs illius erroribz xij.
De penitencia illius xiij.
De apologia eiusdem xiiij.
De exhortatorio eius ad clericos xv xvi
De policrate et ceteris illius tpis scr̄ptoribz
De morte seueri et impio caracalle xvij
De scō narcisso epō iherosolimitā. xviij.
De successore eius alexandro xix. li. xx
De morte caracalle et īpio macrinij et gaba
De īpio alexandri et translacōe scī thōe xxi.
De scā cecilia et tyb̄rcio et valeriano xxij.
De passionibz eorūdem xxiij. xxiiij.
Passio scī kalixti pp̄e et calepodij pb̄ri.
Passio scī vrbani pp̄e cū socijs suis. xxv.
Passio scī cyrici et iulite mr̄is eius. xxvi.
Passio scē martine v̄gīs cū octo mr̄ibz
De agone scē martine. xxviij. xxvij
De fine agonis eiusdem. xxix. xxx.
De ypolito et berillo epīs et libr̄s eor.
De imperio maximini et seuicia
eius in ecclesiam. xxxi. xxxij.
De īpio gordiani et scr̄ptis affricani.
De duobz philippis impatoribz xxxiij
De bona indole scī poncij. xxxiiij.
Qualr̄ per ipm̄ īpatores st̄ cōuersi xxxv.
De impio decij et fabiano pp̄. xxxvi.
De dyonisio alexandrino et libr̄s eius xxxvij
Relacio eius de mr̄ibz alexandrinis. xxxviij.
De hys qui psecucōe defecerūt et hys q̄
perstiterūt. xxxix.
De hijs qui sponte se obtulerūt. xl.
De heresi nouacianor et de lapsis reci
piendis. xli.
De scā agatha et eius agone. xlij.
De passionibz eius. xliij
De consūmacione agonis eius xliiij.
Passio sanctor septē dormienciū xlv.
Passio sancti pet̄ et pauli cū socijs suis.
De scō puero triphone. xlvij. xlvi.
De passione eiusdem. xlviij.
Passio scōr abdon et sennes. xlix.
De cōuersione secundiani et valeriani
et marcelliani. l.
De martirio eorūdem li.
De ceteris passis sub decio lij.
De impio galli et volusiani et heretici
non rebaptisandis liij.
De scō pp̄ cornelio et scr̄ptis eiusdē. liiij.
De passione eiusdem lv.
De impio valeriani et galieni. et pas
sione dyonisij alexandrini. lvi.
De passione scī prisci malchi et alexan
dri et maximi. lvij.
De sancto astirio senatore lviij.
De ymagine dn̄i et cathedra iacobi
que sūt in cesarea lix
De lucio pp̄ et stephano pp̄ lx.
Passio scī fructuosi epī cū socijs suis lxi.

De ebō cypriano epō et mārē et abbē eiꝰ. lxij.
De xij abusionibꝫ scḗli ꝙ ipīm lxiij.
De gracia dei et malicia scḗli lxiiij.
De laude virginitatis et sāmonic. lxv.
De tuectioē eiusdē contā aleatores. lxvi.
De modo orandi lxvij.
De contēptu mortis. lxviij.
De testacio auaricie lxix.
De bono patiencie lxx.
De zelo et liuore lxxi
De laude martiriū lxxij ſonē lxxiij.
Tuectio contā blasphemū et cōtā hystri
De scō mellono epō. lxxiiij.
Passio sancti priuati epī lxxv. ſ xvi.
Passio scē basille et ptin et iacincti. lx
Passio scē eugenie virginis lxxvij.
Passio sā poncij mārtis lxxviij.
Consūmacio agonis eiusdem lxxix.
De galieno impatore et gregorio pon
tiw et scriptis eius lxxx.
De stagno quod orando siccauit. lxxxi.
De cetis eiusdē miraculis lxxxij.
De quibzdā aliis sub prefatis impatoru
bus passis et fine illoꝝ. lxxxiij.
De obitu sā dyonisij alexandrini et am
biguitate hystorie. lxxxiiij.
De crudelitate decij in scōs. lxxxv.
De paulo ỳemita et itinere antyonij
ad eum lxxxvi.
Qualiṫ ūenit eū antyonio lxxxvij.
De dormicioē pauli et eiꝰ sepultā. lxxx
Passio sā poliaronij epī. lxxxix. Lviij
Passio sā pmenij presbiteri. xc.
Passio sanctoꝝ abdon et sennes olimpi
adis et maximi. xci.
Passio scōꝝ sixti pp̄ et socioꝝ eiꝰ. xcij.
Passio sā laurencij mārtis xciij.
Miracula eiusdē post mortē xciiij.
Passio sā ypoliti cū socijs suis. xcv.
De impio claudij et paulo ỳesiarcha
et pelagia peccatrice xcvi.
De conuersione eiꝰ et pnīa xcvij.
De sancto quirino mārē. xcviij.
De scāb mario et martha cū filijs et
valentino et asterio. xcix
De passione eoꝝdem scōrum. c.
De scāb cesario et iuliano ci.
De passione coꝝdē ꝙ qūdā aliorꝝ cij.
De īpio aureliani et exccōicacōe pauli ciij.

Passio scē columbe virgīs. cvi
Passio sā sauiniani mārtis cv
Modus conūsionis eiusdē. cvi
De scā sauina sorore eius cvij.
Passio sā patrodi mārtis cviij
De scō speosippo et frībz eiꝰ cix
De passione eoꝝūdem. cx.
De scō benigno pb̄ro cxi.
De passione eiusdem. cxij. ſ ius cxi
Passio scōꝝ prusa et felicis pb̄ri cū soc
Passio sā andocij cū socijs suis cxiiij
Passio sā simphoriani et eiꝰ miacla
De scō māmete puero. cxvi.
De agone eiꝰ in passione. cxvij.
Passio sā pueri agapiti cxviij.
De cetis sub aureliano passis. cxix.
De impio tiranni floriani probi karini cxx.
Passio sā maur mōchi et q̄zdā aliorꝝ cxxi.
De scō babillo cū tribz pueris. cxxij.
De passione eoꝝūdem. cxxiij.
De scō crisanto et eiꝰ cēpiacōe cxxiiij.
Qualiter daria de muneribz disputan
do conuertit cxxv
Qualiter accusatꝰ ē et punitꝰ. cxxvi ſ xvi
De conūsione claudij tribuni et hylaie cx
De expositōe dauei lupanari. cxxviij.
De passione amboꝝ cxxix.
Continencia terciidecimi libri. xxxiij.
Tercius decimꝰ liber continet hystoriā tm̄ viginti annoꝝ quibz dyocleciaꝰ et maximianꝰ impauerūt. et post multos xp̄ianoꝝ cū psecutiones ambo sil' impiū purpuramq; deposuerūt. Habēt autem capitula centū lxi.
De impio dyocletiani et maxīani
De legione thebeoꝝ et passiōe eoꝝ
De quibusdā eoꝝ miraclis. xij.
De passione scōꝝ crassij et florētij cū socijs suis. et gereonis cū socijs suis. iiij.
De genali psecucōe ecc̄ie
De ducabz sub dyocletiano constitutis. vi.
Passio sancti victoris militis massilien
De quatuor coronatis viij. Lvij.
De passiōe eoꝝ et q̄tuor comitulaioꝝ
De scāb sebastiano marcelliano et marco x.
Qualiṫ scūs sebastianꝰ eos in cēptiacōe confortauit. xi.
Sermo eiusdē de cēptu p̄nāū. xij.

De ſpiritu ſancto eū veniente q̄ vidit
De conuerſione nycostrati Zoe xviij.
De ymnis ſeruij et aliox pluriū. xviij.
De ea que oracione ſibi data marti
rium ſubiegerūt xv.
Paſſio ſcōx zoe tyburcij et nycostrati
et cum ceteris ſuis. xvi.
Paſſio ſcā tyburcij mīris xvij.
Paſſio ſcōx caſtuli marcelliani et mar
ci et ſebaſtiani xviij.
Paſſio ſcā menne militis xix.
Paſſio ſcōx dorotheı et gorgonij cum
ceteris ſuis. xx. Sitene xxi.
De ceteris q̄ paſſi ſūt nychomedie et mi
de cheıs q̄ paſſi ſūt in paleſtina et tyro xxij
De eıs q̄ paſſi ſūt in egypto xxiij.
Paſſio ſcā phileе epi cū ceteis plīb. xxiiij.
Qualit̄ idem in vinculis poſitꝰ gregē
ſuū ad mīriū ſcīpto cōfabat. xxv.
De eıs que paſſa eſt ecclīa in frigia
et arabia ceteris q̄ pūcipijs. xxvi.
De ſcō yeralmo antiocheno epō xxvij.
De fruū predicacioīs eıꝰ in vrbe lucrida xx
De q̄bz tormentis illeſꝰ exiuit. xxix Lvij.
De felici trīſitu eiuſdem xxx.
De ſcō bonefacio et aglae xxxi.
De paſſione ſcā bonefacij xxxij. Sxxiij.
De trīſlacioē corpis eıꝰ apꝰ vtīz aglaem
De ſcā iuliana virgine et mīre xxxiiij.
De conflictu eıꝰ cū demone xxxv.
Conſūmacio agonis eiuſdem. xxxvi.
Paſſio ſcōx epōx felicis tubzacenſis
et petri aulani xxxvij. Stris xxxviij.
Paſſio ſcōx vincencij et orencij et vic
De ſcā luua vidua et conplacione eıꝰ
in carcere xxxix. xl
De conrepacoē dyocleſiani pro ea.
De cōuerſione gemiriani per eam
et de agone amboꝝ. xli Stii xlij.
De trīſlacioē corꝝ p angelū et eoꝝdē trīſi
Paſſio ſcōx coſme et damiani. xliij.
Muracula coꝝdē poſt mortē. xliiij.
De ſcō blaſio epō ſebaſte xlv.
De paſſione eiuſdem. xlvi.
Paſſio ſcē dorothee virgīs xlvij.
Paſſio theodoſie virgīs xlviij.
Paſſio ſcōx agricole et vitalis xlix.
Paſſio ſanctox aſide philemonis et
appollonij. l.

De conuerſione arriani preſidis et
eius paſſione cū alijs q̄tuor. li.
Paſſio ſcōx hyrenei ſyrmienſis epī et
domnini lij.
Paſſio ſcā ianuarij epī liij.
Paſſio ſcā gregorij ſpoletani pbri liiij.
Paſſio ſcōx marcelli et exuperanti
dyaconox lv.
Paſſio ſcā ſabini epiſcopi lvi.
De ſcāb anaſtaſia et griſogono lvij.
Paſſio eiuſdem ſcā griſogoni lviij.
De tribz ſororibz agape et chyonia et
hyrene lix.
De illuſione preſidis ꝑpī eab. lx. Slxi
Paſſio duaꝝ exhys .ſ. agape et chyonie
Paſſio tīe ſororis .ſ. hyrene lxij. Slxiij.
De altīacoē ſcē anaſtaſie et probi pſbī
De īprobitate vulpiani in eam et
pena illius lxiiij.
Paſſio ſcē anaſtaſie mīris lxv.
Paſſio ſcē theodote cū tribz filijs lxvi.
Paſſio ſcē barbare virgīs lxvij.
Paſſio ſcā floriani mīris lxviij.
Paſſio ſcōx pīni et feliciani lxix.
De ſcō puero vito et eıꝰ pedagogo mo
deſto et exſcencia nutrice lxx.
Paſſio triū predictox lxxi
Paſſio ſancti albani mīris lxxij
Paſſio ſcōx donatiani et rogatiani
et pancracij lxxiij. Sthyemio lxxiiij.
De ſancto marcellino et petro et ar
De paſſione coꝝdē ſanctox. lxxv.
Paſſio ſcōx ſergij et bachi lxxvi.
De ſcā euſemia virgine lxxvij.
De paſſioē eiuſdem lxxviij.
Paſſio ſcā firmini ambianēn lxxix.
Paſſio ſcōx felicis et adaucti lxxx.
De ſcō adriano et eıꝰ vxore natalia.
Quidam de carcere exiens vo Slxxxi.
cauit eam ad ſuā paſſionē lxxxij.
De paſſione eiuſdē adriani lxxxiij.
De vita et trīſitu ſcē natalie lxxxiiij.
Paſſio ſanctorū ſimplicij fauſtini
et beatrias lxxxv. Slxxxvi.
De bona indole ſcē criſtine virgīs
De agone eius ſub pīe ſuo vrbano lxxxvij.
De agone eıꝰdē ſub iudice dyone lxxxviij.
De extremo et agone ſb iuliano lxxxix.
De ſcā anaſtaſia et felice. xc.

De agone sā anaſtatu xci.
De consūmacōe passionis ei⁹dē xciij.
De scō theodoro mīre xciij.
De fine agonis eius xciiij.
De scō puero panthaleone xcv.
De felicā eiusdem agone xcvi. ¶ xcviij.
Passio scē lucie vīgīs et aucte aū aliis
Passio scōr siluani victorini militis
et marcelli ppe xcviij. ¶ mīre xcix.
De scō cyriaco aū socijs et approniano
Passio scōr sisinnij et saturnini. et
aliōr pluriū .C.
De filia dyocletiani quā a demonio
curauit cyriacus ci.
Passio sā cyriaca aū socijs suis cij.
Passio sā marcelli ppe ciij.
De īopinata ↄfessione sā genesij ciij.
De constancia eiusdem ī passione cv.
De cōuersio sā iuliani et basilisse cvi.
Qualiter basilissa ad amorē virgini
tatis conuersa est. cvij. ¶ cviij.
De tīsitu scē basilisse aū suis virginib⁹
Passio scōr martyrū quos iulianus
deo acquisierat. cix. ¶ tuto cx.
De agone sā iuliani et octo militū ⁊ſti
Qualr ei celsus filiꝰ pſidis adhesit cxi.
Qualiter idem puer respondit pro se
patri et matri. cxij.
De cōuersione septem filiorū priorus
ciuitatis cxiij.
De mortuo a iuliano resuscitato et
eius relacione. cxiiij ¶ cxv.
De cuppis succensis a q̄bꝫ sā libati st̄.
Qualiter celsus puer matrem ad
christū conuitat. cxvi. ¶ et iuliani cxvij
De ruina ydolōr ad preces antyonij
Passio scōr iuliani et celsi aū socijs suis.
De sancta iustina virgine q̄ tū p cxviij.
cyprianū tēptata est a dēone. cxix.
De cōuersione cyp̄iani per verba dēonis
De passione vtriusq .s. cyprianu et iustine cxx. cxxi. ¶ anus cxxij.
De q̄m misero statu cōuersus sit cyp̄ri
Passio scē eulalie virginis cxxiij.
Passio sā vincentij et valerij. cxxiiij
De constanti agone bī vincentij cxxv
De cratycula eiusdem cxxvi
De illuminacōe caraās et de felicā
eius tīsitu. cxxvij.

De victoria eiusdē cuā defunct⁹ et de
sepultura cxxviij.
De quibusdā aliis sub dacian⁹ pſide
Passio xviij martyrū qui diuers⁹ sol
sa candida cxxx.
Passio sā georgij militis cxxxi.
De consūmacone agonis eiusdem.
Passio scē fidis virginis et ce cxxxij
pueris mīris cxxxiij. ¶ cxxxiiij.
Passio sā felicis mīris gerundicen⁹
De cōsūmacōe agonis eusdē. cxxxv
De scō q̄rtino martire cxxxvi.
De constancia ei⁹ in passioē cxxxvij
De reuelacōe corpis eius. cxxxviij.
De tīslacone eiusdem. cxxxix
Passio sā genesii mīris cxl.
Passio scōr fusciani et victorici cxli
Passio sancte maure virgīs cxlij.
De sancto puero iusto et eius pere
grinacone. cxliij.
De passione eiusdem cxliiij.
De tīslacone capitis eiusdem cxlv.
Passio scōr crispini et crispiniani. cxlvi.
De morte eōr et sepultura. cxlvij.
Passio sanctōr rufini et valerij. cxlviij
Passio sā demetrij thessalon. cxlix.
De quodā ei⁹ miraculo. cl.
De conuersione affre pectritis per
sām narcissum. cli.
De manifestacone demonis et mor
te sancti narcissi clij.
Passio scē affre sup̄nōiate. cliij.
Passio scē hylarie matris eius cum
tribus puellis cliiij. ¶ clv.
Passio scōr fauste virgīs et eulasij
De sancta benedicta clvi.
De passione eiusdem clvii.
Passio sā maturini mīris clviii.
De ceteris qui sub eisdem impato⁹
bus passi sūt clix
De nimia seuicia eōr et deposicone
imperij clx
De diuisione imperij inter cōstanti
nū et galerium. clxi.
Continencia q̄rtidecimi libri. cxxiij

QVartusdecim⁹ liber continet
hystoriā xxxi annor quibus
constantin⁹ magn⁹ impium
tenuit; et anno septimo impij pacem

...ecedunt. Continet ergo finem
...et initiū tṽiquillitatis. Et
...eciam quorūdam agones mar
...repire non potui certitudiē
...ontinet eciam baptisma constan
...e hystoriā nicyeni concilij. et alia
...a. Habet āt capla. cij.

De impio constantini et licinij et
morte dyocleciani et maxiani. j.
De sancta luaa virgine ij.
De passione eiusdem iij.
De impio et flagicijs maxencij iiij.
De conflictu sancte katherine cum
eodem tyranno v.
De ꝯgregata oratorib; qb illa sup a
tos ad celū premisit. vi.
De tormentis eius et carcere .vij.
De martirio regine et ipi katherine
De crudelitate et libidine maxi viij.
mini et galerij. ix. xc.
De sancta dorotyea qualit eū delusit
De flagello diuino quod eū ad modi
cū mitescē coegit xi.
De persecuone quā postmodū in cris
tianos iterauit xij.
De scis martiribz siluano et petro et
luaano antyocano xiij.
De opusculis eiusdē luaani et philee xiiij.
De sancto petro alexandrino xv.
De visione sua sup arrio et de eius
martirio xvi.
De sancto romano mīre xvij.
De fine agoīs ei⁹ et berale pueri xviij.
De scis quirino et pāphylo mīribz xix.
De impijs edictis galerij contꝰ xpia
De vlaone diuina in gā nos xx.
lerium et in suos xxi.
De pietate xpianoꝝ in paganos xxij.
De eusebio papa et dissonancia hys
torie. xxiij.
De martiribz quoꝝ tpa ignorant
et primo de scō xpōfero xxiiij.
Passio scāꝝ nichete et aquiline xxv.
Passio sci xpōferi mīris xxvi.
Passio scē margarete virgis xxvij
Finis agonis eiusdē xxviij.
Passio scē regine virginis xxix
Consūmacio agonis eiusdem xxx
Passio scōꝝ iuliani et fi colu. xxxi.

Minacula eiusdē sci iuliani xxxij.
Passio sci genesij mīris xxxiij. xxxiiij.
Passio sanctaꝝ virginū uste et rufine
Passio sci anthonij mīris xxxv.
Passio scē maraane virgis xxxvi.
Consūmacio agonis eius xxxvij
Passio sci marini pueri xxxviij.
De agone ipius multiplicia. xxxix
De morte ei⁹ et suppliciis tyrāni xl.
De ceteris qui in martyrologio sōpti sūt xli.
Item de eodem. xlij as xliij.
De victoria constantini per signū cru
Qualiter idem imperator honorauit sig
num illud. xliiij.
De miserabili fine galerij xlv.
De sancto pp̄ siluestro xlvi.
De pietate constātini in pueros. xlvij.
De baptismo ei⁹ et penitencia. xlviij.
De conūsione senatoꝝ et pp̄li et pro
edicto constantini xlix.
De mutuis epis helene et cōstantini
sub legibus moysi et cristi. l.
De congregacione consilij super hac
questione. li.
De conflictu et victoria bti siluestri lij.
De draone per eū superato. liij.
Epistola generalis constantini de
conuersione sua. liiij. teras lv.
De exaltacione romane ecclie sup ce
De imperio et imperialibz collatis
beato siluestro lvi.
De trāslacione sedis imperialis ap
constantinopolim. lvij.
De dilatacioē ecclie sub constantino.
et impietate licinij lviij lix
Passio militū quadraginta sb licinio
Passio sci theogenis. lx
De ceteris sub eodem passis. et de
morte eius. lxi
De concilio nicyeno pp̄ arriū cōuoca
to et de statutis bti siluestri. lxij lxiij.
De libellis epōꝝ a cōstantino exustis
De philosophyo quē in cōuentu vir
simplex cōuicit et conuertit. lxiiij
De viris scis qui interfuerūt cōsilio
et de gestis sci spiridionis. lxv
De statutis eiusdem consilij et de sim
De scō nycolao et eius o bolo lxvi
rgine et infancia. lxvij

De infamia virginū auro per eū redempta lxviij.
De electione eius in pontificem. lxix.
De naufragantiū liberacione et frumenti multiplicacioē. lxx. ¶ lxxi.
De fallacia dyane per eū reuelata
De tribus militibz quos neci iam oblatos accurrens liberauit lxxij.
De tribz principibz cesaris quos absēs a morte eripuit lxxiij.
De obitu eius et de fontibz ex eius tūba profluentibz lxxiiij.
De barbaro per ymaginē sancti nycholai conuerso lxxv.
De puero cū vase in mari submerso et patri restituto lxxvi.
De fallacia xpiani mercatoris in iudeum creditorem lxxvij. ¶ lxxviij.
De fallacie reuelacioē et iudei cōuersioē
De puero adeodato per sanctū nycholaū optento lxxix ¶ tute lxxx.
De liberacioē eiusdē a barbari seruitute
De priore iterio verberato pro historia sci nycholai cantanda lxxxi.
De scō iacobo nisibeno epō lxxxij.
De sancto euurcio et aduentu eius aurelianis lxxxiij.
De electione eius in epm. lxxxiiij.
De igne extincto et thesauro inuento ab eo. lxxxv.
De duobz fribz eius reptis et a captiuitate redemptis. lxxxvi.
De fabrica basilice et miraculo in hostie sacre benedictione. lxxxvij.
De obitu sancti euurcij. lxxxviij.
De lactancio et scriptis eius. lxxxix.
De eusebio cesariensi et scptis eius. xc
De sancto anthonio et boīs eius ijcijs. xci
De vita eius heremitica. xcij
De visionibz ei diuinitus ostensis. et eius obitu. xciij.
De inquisicioē scē crucis ab helena facta iherosolimis xciiij.
De īuencione eiusdē ac diuisione. xcv
De frumencio et edesio pueris in india captiuatis. xcvi
De conuersione indorz per frumēsiū et hyberorz per qndā captiuā xcvij.
De reuocacione arrij ab exilio et eius fallacia. xcviij.
De sancto viuencio ꝯfess[illegible]
De sancto florencio ꝯfessore [illegible]
De patricida per ipm a fe[illegible]bus soluto ci.
De quibusdā incidentibz et de [illegible]nibus constantini. cij.

Continencia qntidecimi libri. C[illegible]

Quintusdecimus liber continet historiā xli annorz per tpa quatuor imperatorz. s. ab imperio constancij heretici et frm suorū constantini atqz constantis usqz ad mortē valentis deo odibilis et impiū graciani. Inter hec aūt continet gesta et dcā scōrz anthonij et vtriusqz macharij ceterorqz prm egipti. Sed et morales qsdam flosculos sacrorz doctorz illius tpis hylarij. s. athanasij effrem et basilij. gregorij quoqz nazanzeni. Habet autem capla centū.

De impio constancij et disputacioē athanasij contra arriū. j.
De ignominiosa morte arrij ij.
De bona indole athanasij et eius promocione. iij. ¶ sium iiij.
De persecucione arrianorz in athana
De fuga eius et exilio. v.
De scriptis eiusdem [illegible]
De sancto maximino reuerēsi vij.
De psecucione saporis in catholicos viij
De concilio mediolanensi et ariminensi ix
De triptita secta arrianorz x.
De liberij ppe exilio et felice pp xi.
De scō eusebio pbro et ceteris martirizatis sub constancio xij. ¶ xiij
De gallo cesare et milicia bti martini
De morte anthonij et dcās eius xiiij.
De paulo simplice xv.
De amos egiptio xvi
De duobz macharijs et dcās eorz. xvij
De eodem xviij
De scō hylarione xix
De quibusdā eius miraculis xx.
De fuga eius in pegrinacione xxi.
De victorino affro et eusebio emiseno
De sancto hylario pictauensi xxiij. xxij
De scriptis eiusdem hylarij. xxiiij.

De ...onstancij et ſucceſſione ...puericia xxvi
De iuliani apoſtate et eiꝰ ...ibus eius. xxvij
De ...ſtitione illiuꝰ et ſeuicia in ...nos xxviij.
De ...ifero hereſiarcha. xxix
De ...mpnijs legibz iuliani et perſecu ...o athanaſij xxx.
De ſepulchro babille mr̃is et theodo ri ſupplicijs xxxi
De malis factis ſub iuliano et veli quijs baptiſte xxxij
De paſſione ſancti gilliani xxxiij.
Paſſio sc̃oꝝ iohis et pauli xxxiiij
De ſancto donato aretino epō xxxv
De q̃buſdā eius miraculis et ſitu xxxvi
De paſſione sc̃oꝝ gordiani et epy matij. xxxvij
De ceteris mr̃ibz illiꝰ tpis xxxviij
De via iuliani in ꝑſidem. xxxix
De paſſione sā quiriaci et matris eius et amon xl. ata xli
De conſūmacoē martirij sā quiri
De licencia veniendi templum iudeis conceſſa. xlij xliij
De mirabili nce iuliani impatoris
De miraculoſo miſſa sā baſilij et conuerſione iuliānij xliiij.
De adriano ꝑſcudo diſcipulo et pegri nacone sā hylarionis xlv.
De conſūmacone vite eiuſdem xlvi
De impio iouiniani xlvij.
De impio valentiniani et appollina ri laodicenſi xlviij
De damaſo papa. xlix
De valente impatore .l. li
De obitu ſancti hylarij et eiꝰ miraclis
De sc̃o euſebio vercellenſi lij
De conſtancia eiꝰ conr̃ arrianos. liij
De paſſionibz eius et obitu liiij
De didimo alexandrino lv
De ſtudio et ſcriptis eiuſdem lvi
De petro alexandrino et lucio arriano
De exilio duoꝝ machabeoꝝ lvii lviij
De sc̃o moyſe ſarracenoꝝ epō lix
De abbate paſtore et dās eiꝰ lx
De exilio pr̃ibz illiꝰ tpis et primo de abbate pyor. lxi.

De abbatibz yſidoro et pambo lxij
De āmonio et heleno et apelle lxiij
De ſerapione theone eulogio et doro
De pyamone benya theo lxiiij.
min et marcho lxv.
De ſiluano et eiꝰ diſcipulis lxvi.
De ſancto appollonio lxvij
De eodem. lxviij lxix
De euagrio palladio mela et paulo
De abbate or et ſancto copręte lxx
De sc̃o mucio heremita lxxi
De miraculis eiꝰ que narrauit ſanc tus copres. lxxij.
De miraculis ſancti copretis et abbate helya lxxiij. lxxiiij
De abbate ſyno et paulo et yſaia.
De sc̃o heleno et eiꝰ miraculis. lxxv
De ſancto abbate paſnucio lxxvi
De tayde meretrice cōuerſa. lxxvij
De ſancto baſilio ceſarienſi epō lxxviij
De ſeruo quē a pr̃ite dyaboli libauit
De pb̃io athanaſio et eius le lxxix
proſo qꝰ baſiliꝰ viſitauit. lxxx.
De ſcriptis ſancti baſilij et de re gula eius lxxxi.
De laude vite ſolitarie et coīs. lxxxij.
De ypocriſi et veritate vite et obedi
De ope et ꝑſalmodia ce lenae lxxxiij.
teribꝫ religioīs documentis. lxxxiiij.
De gregorio nyſeno fr̃e ſancti baſilij et de ſcriptis eius lxxxv.
De ſancto effrem ſyro. lxxxvi.
De libris ſancti effrem lxxxvij.
De ſancto gregorio nazanzeno lxxxviij.
De pontificatu et doctrina eiꝰ lxxxix.
De libris eiuſdem et fuga cure paſ toralis xc xci
De apologia eiꝰ ſup fuga predicta.
De ꝓuilio et cautela cure paſtoralis
Item de eodem. xciij. xciij.
Qualiꝫ debeāt xp̃iani ſolēpniſare
De laude vite monaſtice xcv xciiij
De ſancto ambr̃oſio mediolanēſi epō xcvi
De morte valentiniani et ſucceſſo ribus eius xcvij.
De impetitte valentis et prefecti eius in criſtianos xcviij.
De affrate monacho et augurio valentis. xcix.

De morte valentis et fine tronicor C. hieronimi. Continēcia xvi^{ti} libri. ¶ xxxvi.

Extus deinde liber nullam certa tpis continet hystoriā sed gesta quorūdā sēcum confessor et monachor. quor iuuenire non potui certitudinē tpm. Et barlaā et iosaphat. zozime quoq; et pluriū aliorū. Habet aūt capla. centū.

De rege auennir et eius edicto cōtra xpianos. .J.

De eius archisatrapa facto monacho qui eū confudit. ij.

De ortu iosaphat et reclusiōe eius ī palacio. iij.

De amico regis quem ipse in dolo temptauit. iiij.

Qualiter consilio infirmi iram regis placauit v.

De duobz monachis martirisatis vi.

Qualiter iosaphat a pīe obtinuit libertatem procedendi vij.

De leproso et ceco et sene curuo quos in via vidit viij.

De aduentu barlaam ad eū sub vmbra negociatoris ix.

Narracio eius de rege humili q̄ caute reprehensorē arguit. x. ¶ Dei xi.

Instructio iosaphat de cultu vnius

Fabula de philomena contra cultores ydolor inducta xij.

Admonicio facta iosaphat de pseudo christo in fide xiij. ¶ Item xiiij.

Exhortacio ad eundē de via perfectionis

Parabola de vnicorne contra seculi amatores xv. ¶ Eosdem xvi.

Parabola de tribus amicis contra

Ad idem de rege qui locū exilij sui diuinis premuniuit xvij

Exhortacio ad contēptū diuiciarū xviij

Ad idem de illo qui contēpta nobili sponsa paupcula duxit. xix.

Doctrina barlaam de deo creatore omniū et rectore xx. ¶ xxi.

Barlaam iosaphat vitū suā enarrat

Iosaphat volentē eū sequi barlaam reprimit xxij

Zardam duro corde verba barlaam audiuit. xxiij.

Quicum et doctrine sue [illegible] accepit. xxiiij.

Recedente barlaam zardā [illegible] regi aperit xxv.

De vano consilio arachis et [illegible] one barlaam. xxvi.

De cuneo hēmitarū qui fercbant [illegible] liquias sanctor. xxvij.

De simulato barlaam .i. nachor [illegible]

Rex filiū q̄ a barlaam seductus fuit reprehendit xxix.

Iram prīs filius placare nitit̄ eū q̄ ad rām viam cōuertē xxx.

Iosaphat in oracione pnoctat et fractionē regis per visionē agnoscit. xxxi.

Nachor in conaliū vocatus conalio suo capit̄ et illaqueat̄. xxxij.

Idem conē ꝓpositū suū vera loquit̄ de deo et de errore caldeor xxxiij.

De errore grecor et egyptior xxxiiij.

De errore iudeor et vera fide xpianor

De fine certaminis quo nat[illegible] xxxv.

thor omnes confutauit. xxxvi.

Iosaphat cum scam duat et secreto arguens gratias egit xxxvij.

Nachor verbis eius cōpunctus ad hevemū cōuolauit xxxviij.

Rege circa cultū deor vacillante theodas magus accersit̄ xxxix.

Cuius consilio rex oēs ad solempnitatem deor cōuocat. xl.

Item de iosaphat per mulieres seducendo consiliū dat. xli

Iosaphat spū fornicacionis vexatus oracione se armat. xlij.

Puella regia eū de fornicacione multiplici colloquio temptat. xliij.

Iosaphat vacillanti dns feliciatem scor et penas reprobor per visum demonstrat xliiij.

Idem in se reuersus egrotat et patrē se visitantē sceleris arguit xlv.

Iosaphat contra theodā verborū certamen iniit xlvi.

Idem eundē de stulta suor sapiencia confundit xlvij.

Theodas compūctus hevemū postnachor petit xlviij. ¶ Dic. xlix.

Rex consilio arathis regnū cū filio diui

[illegible]pat se gessit in pūtate regi/ [illegible]eati. I.
[illegible]ter pēm deus visitauit li.
[illegible]liter eū filius instruxit et de sa/ [illegible]ur. suscepit. lij
[illegible]ualiū et ipē pater post cōuersionē [illegible]gessit et de morte eius liij.
De substitucione barachie et fuga io/ saphat. liiij
De reditu eius et confirmacione ba/ rachie in regno lv.
De fuga iosaphat in yeremū lvi
De temptacionibz quas ibi sustinuit.
De ūuencione barlaam. lviij. lvij
De mutua salutacōe eoz et cōuictu lix
Qualiter obitū suū ei nūciauit barlaā
De dormicōe barlaā. lxi. lx.
De visione iosaphat qua celestes ei mansiones apparuerūt. lxij.
De obitu eiusdem. lxiij.
De trāslacione vtriusq; sacri corpis in yndiam. lxiiij.
De sancto zozimi monachо lxv.
Qualiū muenit mariam egyptiacā/ in yeremo. lxvi
Quod vidit eam orantem in aere subleuatam. lxvij.
Qualiter illa cepit ei narrare seriem vite sue lxviij
Qualiter btām virginē apud filium fidedictricem pro se dedit. lxix
Qualiter ad yemū pgens ibi peniten/ ciam egit lxx.
Qualiū narracionē finiuit. et sacrā cōmunionē pcepit. lxxi.
Qualiter zozimas redens ad eā cū sacra cōmunione vdijt. lxxij.
Quod tercio rediens eam sepeliuit lxxiij
De scā marina et eius falsa accusatri/
De penis quas ppter con/ tre lxxiiij.
De sancta eufrosina que sexū suū si/ militer inter monachos celauit. lxxv.
Qualiū eius pī ab ipsa nesciens conso/ lationem accepit. lxxvi.
Qualiter tandem mortuam eam cog/ nouit. lxxviij.
Documenta quorūdam pīm de modo viuendi. lxxix.

De contemptu vel amore pecunie lxxx.
De contemptu carnalis affectus lxxxi.
De amore solitudinis. lxxxij.
De luctu et cōpūctione. lxxxiij.
De silencio et locucione lxxxiiij.
De abstinencia lxxxv.
De simplicitate et humilitate lxxxvi.
De paciencia. lxxxvij.
De pace interna lxxxviij
De stabilitate et pseuerancia lxxxix.
De pusillanimitate et inconstancia xc
De presūpcione et iactancia xci.
De fugienda iani gloria xcij.
De ira cauenda xciij.
De contemptu temerario fratris tēp/ tati vel lapsi. xciiij.
De suspicione et detractione xcv.
De temptacionibz demonū. xcvi.
De temptacōe carnis, xcvij
Adhuc de eodem. xcviij
De utilitate temptacionis xcix
De remedijs cont impetū praue cogi/ tacionis. C.

Incipit secunda pars siue nonus liber speculi hystorialis in tractatu fratris vincencij de ordine predicatorū.

De promotione claudij ad imperium. Capitulū primū.

Tempora Claudij.

tus est zelo et fixit philetū ita ut se mouere
non posset. Dixitq; ei. Videbimus si iacobus
tuus soluerit te ab hijs vinculis. Tunc phi
letus misit puerū suū ad iacobū. Qui cū
nūciasset ei. ille sudariū suū misit dicēs.
Accipiat eū et dicat. Dn̄s ihs xp̄us eri
git elisos et ipse soluit compeditos. Statī
autē ut de sudario eius tetigit eum is qui
attulerat resolutus est vinculo magi.
Et currens venit ad iacobū insultās ma
leficijs eius. Vnde dolens magus arte
sua excitauit demones. Quibus dixit.
Ite et iacobū michi adducite simul etiā
et philetū ut vindicem in eo. ne michi
ceteri discipuli mei taliter incipiant
insultare. De cōuersione hermogenis et
passione iacobi. Cap. v.

Veni
entes igitur demones ubi iacobus
orabat. ululare ceperūt in are
a dicentes. Iacobe apostole miserere nr̄i
q̄a antequam veniat tempus incendij nr̄i
iam ardemus. Quibus ille. Quid venistis
ad me? At illi. Misit nos hermogenes
ut te et philetū pducemus ad ipsum.
Mox autē ut ingressi sumus. angelus do
mini sc̄us cathenis igneis relegauit
nos ut cruciem̄. Dixit eis iacobus. In
noīe pr̄is et filij et sp̄us sc̄i exsoluat vos
angelus dn̄i ita ut reuertentes ad her
mogenē non eū ledatis sed vinctū huc
illū perducatis. Qui cū abissēt ligaue
rūt eū restibus a tergo manus et ita ad
duxerūt eū. Cui iacobus dixit. Stultis
sime hoīm. quare non consideras quē
rogasti ut mitteret angelos suos ad le
sionē meā? Clamabant autē dēones
ad iacobū. Dimitte nos ut possimus
et tuas iniurias vindicare. et nr̄a incen
dia. At ille. Ecce philetus an̄ vos stat.
cur non eū tenetis? Dicunt illi. Nō pos
sumus nec formicā contingere que in cu
biculo tuo est. Tunc ait iacobus ad phi
letū. Vt discant hoīes iuxta scolā dn̄i
ihu bona pro malis reddere. ille te liga
uit tu eū solue. Quod cum fecisset con
fusus et humilis hermogenes cepit sta
re. Cui iacobus. Vade liber ubi volueris
non est discipline nr̄e ut inuitus aliq̄s
conuertatur. Qui ait. Ego noui tras de

monū. Nisi dederi[illegible]
mecū habeam. ten[illegible]
sis penis interficien[illegible]
baculū itineris me[illegible]
rus quocūq; voluer[illegible]
eum abijt. et posuit [illegible]
et discipulorum suorum za[illegible]
dicibus. quos cepit i[illegible] plenas [illegible]
Deinde reuersus [illegible] contremare
apli rogans eū et [illegible] plantas
liberator accipe pen[illegible]ntē quē hacte
nus sustinuisti inuidentē et detrahentē
Cui aplus. Si verā pn̄iam deo obtule
ris. eius indulgentiā consequeris. Va
de ergo per domos eorum quos euertis
ti. ut per te reuoces quos elisisti. Ydolū
quoq; qd' adorabas confringe. et pe
cunias quas de malo ope acquisisti in
opibus bonis expende. In omnibus aūt
obtemperauit hermogenes. et ita cepit
in timore dei pfectus ēe ut etiā per
eū fierent virtutes a dn̄o plurime.

Post aliq̄ntū v'o tempus abyathar
pontifex. videns multū plm̄ per doc
trinā iacobi in xp̄m credidisse per pe
cunias excitauit sediciones grauissi
mas. ita ut vnus ex scribis mitteret
funē collo eius et pduceret eū ad preto
riū regis herodis. Herodes aūt filius
archelai regis iussit eū decollari.
Cumq; duceretur ad decollacionē in via
paliticū iacentē clamantē id se sana
uit. Tunc ille scriba qui funē miserat
in collo eius. et eum traxerat noīe io
sias. misit se ad pedes eius dicens.
Obsecro te ut des indulgentiā michi.
ut pticipē me facias noīs sancti. Cre
do enim ihm̄ ēe filiū dei. Tunc aby
athar pontifex iussit os eius pugnis
cedi et missa de eo relacione ad hero
dem impetrauit ut simul cū iacobo
decollaretur. Iacobus autē baptisauit
eū penta aqua et sic vna hora simul
cum ipso martir effectus prexit ad do
minū. De discipulis eiusdē apli et libello
translationis eiusdē. Calixtus pp. Ca. vi.

Hic beatus iacobus plures dis
cipulos habuit. sed duodecim
speciales. Tres in iherosolimi

...gitur. Quorum her
...ectus et philetus
...eius passionem
...multis miraculis
...in dño quieuerũt
...erodis dapifer vna cũ
...rio laureatus ẽ. No
...so aplo ...cia cũ adhuc viuet
...em vero in ...ur. Quorum septẽ alij
...plus elegis... ...candi causa remanẽ
...uobz i galecia predi... ...solimis prexerũt. eius
...tibz cum eo ihero... ...q corpus post passionẽ in galeciam
per mare deportauerũt. De quibus
beatus iheronimus in suo martirologio
o scripsit sicut a bto cromacio didicit.
q sepulto in galecia beati iacobi cor
pore ab aplis petro et paulo infulis
episcopalibz apud romã ordinantur.
et ad predicandũ dei verbũ ad hyspa
nos adhuc gentili errore implicitos
diriguntur. Quibz predicatiõe sua illus
tratis. torquatus acci. tysephons ver
gij. secundus abula. indalecius vici ce
cilius eliber. ysicius carsece. eufrasius
eliurgi. s. ybus maij quieuerũt. Ex
tat usq hodie optimũ miraculũ i tes
timoniũ preciose mortis eorũ. Nam in
prefata soẽpnitate eorum vigilia. s. apd
acinctiuã vrbem ad sepulchrũ torq
ti retro eclesiã ãnuatim arbor oliue
diuinitus florẽs maturis fructibus
onustatur. Et quibz oleũ illico elicitur
vnde lampades ante altare eius ac
cenduntur. Alij vero duo discipuli scili
cet athanasius et theodorus ut in e
pistola bti leonis describitur iuxta cor
pus apli sepulti sũt. vnus ad dexteram
et alius ad leuã. Porro de libello
trãslationis apli quid circa quendã
eius peregrinũ tpibz nris acciderit no
bis dicendũ est. Clericus quidam
notus michi amator et peregrinus eius
hanc trãslationẽ cũ quibusdã alijs a
postoli miraculis volens secũ ad pa
triã suã deferre quidã fernando scrip
tori in vrbe eiusdẽ apli scribere fecit. et
xx. nũmos in precio dedit. Qui cum
libellũ dato precio acciperet et in basili
ca apli in angulo quodã solus legeret

super gremiũ suũ tot nũmos quot scrip
tori dederat repperit. quos a nullo mor
tali. sed ab aplo diuinitus impositos cre
didit. Hanc itaq bti iacobi trãslationẽ
a nro codice nolui preterire cũ in ea tan
ta scriberentur miracula. que eciã a bea
ti leonis nũme discordant epistola. Hec
autẽ celebratur iij° kl' ianuarij. De conti
nencia eiusdẽ libelli. Capl'm vij.

Apostolis itaq diuersa cosmi
climata adeuntibz nuncij dei
iacobus hyberie horis appulsus
verbũ dei predicauit intrepidus. ubi sep
tem discipulos elegisse fertur. scilicz tor
quatũ. secundũ indalecium. thisefontem.
eufrasiũ. cecilium. ysiciũ. quorum collegio lo
liũ exstirparet ac telluri diu sterili semi
na verbi dei cõmitteret. Cũq dies imminet
supremus iherosolimã cum eis perrexit.
ibiq martiriũ subijt. Cuius corpus discipu
li eius nocte rapientes pro timore iudeo
rũ naui iposuerũt et sepulturã eius di
uine prouidencie cõmittentes. duce an
gelo galeciã appulerunt. Et exeuntes de
portu posuerũt corpus eius in quodã loco.
Et pgentes ad quandã feminã viduam
dñam loci illius nobilem sed paganam
dixerũt ei. Dñs ihus xpc mittit ad te
corpus discipuli sui. ut quẽ noluisti vi
uũ suscipere suscipias vel defunctũ. Et
narrantes miraclm qualiter sine regi
mine illuc aduenissẽt. locũ illũ ubi pri
us eum posuerãt ad eius sepulturam
petebant. At illa dolosi animi et feroci
dixit eis libenter se concedẽ quod petebãt
si tñ prius regis hyspanie consensum
haberent. Pgentes ergo ad regẽ benig
ne obtinent. sed post paululũ iratus et
promissi penitens iussit abeuntes insequi
et necari. Et cũ iam pontem trãsissent in
sequentes eos milites ruente sub eis põ
te in flumine submersi sũt. Quod au
diens rex ut dicit mgr iohes beleth sibi
suisq timens misit ad eos rogans ut
securi venirent et quod promiserat obti
nerent. Illi ergo redierũt et ad fidem
xpi regem cũ pplo cõuerterũt. Hec au
diens predicta dña de submersione mi
litũ valde dolens redeuntibz ad se disci

pulis. et ex pte regis prefatū locū peten
tibz. habeo inquit in illo monte duos
boues. quos euntes assumite et plaus
tro iūgentes que necessaria sunt de
ferte. et locū sicut volueritis edificate.
Hec autē dolose dicebat. sciebat enim
boues et tauros indomitos eē et siluestres
Et ideo putauit q̄ non possent iungi
nec applicari. vel si applicarentur current
hac vel illac. carrūq; dissiparent et eos
occiderent corpusq; deicerent. Sed non
est sapiencia contra dn̄m. Illi autē ma
liciam eius non aduertentes. montem
adeunt. et statim draconē flāmiuo
mū īuenientes. cū in eos irrueret.
virtute crucis opposite per mediū ven
trem findūt. Indeq; tauros aspiciūt
et eis virtute dei mitigatis sancti ia
cobi corpus imponūt. Et sic nullo du
ce palaciū mulieris intrantes. ea stu
pente et cōuersa ad fidem. gratanter
obtinent quidq̄ volūt. Sepulto igitur
corpe. et de sūptibz dn̄e illius fabrica
ta super illud ecc̄ia discipuli eius ad p̄
dicandū dispsi sūt. Duo tn̄ ex eis excu
bantes ad eius tumulū remanserunt
et post suā mortē iuxta eū se tumu
lari fecerūt. ¶ Cum igitur octauo kl'
aprilis. s. in ānūciacione dn̄ica fuerit
decollatus. et octauo kl' augusti ab
hyderia usq; ad compostellā tr̄slatus.
et tercio kl' ianuarij sepultus q̄a ma
teria sepulture ab augusto usq; ad ia
nuariū pdurauit. statuerūt sancti ut
ecclesia festū eius octauo kl' augusti.
scilicet in tpe magis congruo celebraret.

Comestor. De carcere petri. et interitu herodis
et successione agrippe. Caplm viij

Petrū quoq; herodes apprehen
sū misit in carcerē. quia in
diebus azimoꝝ non licebat
aliquē occidere. Et preter custodes carce
ris tradidit eum custodiendū quatuor
quaternionibz militū. et volens post
pascha producere eū populo ut ipse po
pulus occideret eū. non ipse herodes ut
iacobū. Quia magis videbatur eis glo
riosū si ipsi occiderent eū. quia prin
ceps erat apostoloꝝ. Cum autē in

crastino producturus [illegible]
ipsa nocte per angelū [illegible]
venit ad fratres et narrau[illegible]
it eū dn̄s. Alia nocte abijt [illegible]
cum timore herodis et iu[illegible]
des autē cū requisiss[illegible]
diligenter inquirens [illegible]
nouissent quid nam [illegible]
sit eos adduci ad se ut [illegible]
Non tn̄ vindicauit dn̄s [illegible]
solucio petri nulli [illegible]
te enī negocio descendit herodes ci iudea
in cesareā palestine propinquans tyro
et sydoni ut noceret tyrijs et sydonijs q̄
bus iratus erat. Qd' audientes tyrij et
sydonij venerūt ad blastū qui erat cu
biculariꝰ herodis et custos thesauroꝝ e
ius. quia erat amicus eoꝝ et patronus
Et eo interprete. consiliati sūt herodi. Non
enī poterant sustinere īmiciciās regis
tam vicini. Seq̄nti vero die herodes ves
titus veste regali sedebat pro tribuna
li apud eos et concionabatur ad eos blan
diens eis. Populus aūt exhibebat ei lau
des deo debitas et non homini. Et cum
adulatorijs fauoribz demulceretur et ob
latos sibi diuinos honores non respuet.
respiciens supra se vidit īminentē et in
sistentē capiti suo in funiculo. angelū
id est bubonē mortis pxime nunciū.
Et tūc ut tradit iosephus inclinauit se
ad eos qui sibi applaudebant et dixit e
is. En ego deus vester morior. Sciebat
enim iuxta q̄ dixerat ei augur. se īfra
q̄nq; dies post visionē bubonis moritu
rum. Et confestī ut habetur in hystoria p
cussit eū angelus dn̄i idest facta est sup
eū vindicta domini. quia per q̄nq; di
es ventris dolore cruciatꝰ ē. Corrodebāt
vermes viscera eiꝰ et ita paulatim cō
sūptus a vermibz expirauit. Reli
quit autē filiū qui dictus est agrippa
sed non cognominatus herodes qui ad
huc erat rome. nec habuit totū regnū
patris. Habuit enī terrā duarū tribuū
et dimidie ultra iordanē. Unde legitur
quia fideles de iudea īminente euersio
ne iherusalem pr admonicionē ange
li secesserunt in regnū agrippe.

...ne paulus et barnabe et qua
...ctus est paulus. Cap. ix.
...redit historia ad ordinē suū
...continuat ei id quod supra
...ectam factā a fidelibz an
...coll... pauperibz in ihrlm per
...ie missam ...ū. Barnabas igitur
...arnabā et paulū ...i sūt a iherosolimis
...et paulus reuer... ...hāne qui cognomina
...assūpto secum io... expletū mīsterium.
...tur marcus. post
Erant autē in e... que erat anthiochi
...e preter eos qui venerant a iherosolimis
...pphete et doctores. Qui audito consilio spi
ritus sancti remiserūt barnabā et pau
lū in ihrlm ad petrū et iacobū et iohan
nem qui erant ibi. qui gauisi sunt au
dito mādato spūs sancti vel angeli. Et ie
iunantes atqz orantes imposuerūt eis
manus in modū ordinatorz. Nec de ordi
natione aplorz aliquid legitur. vel q̄ do
minus imposuerat eis manus. De petro
tamen certū habet q̄ anthiochiā mis
sam celebrauerit. Sed aplis potuit pro
ordinatione sufficere qd̄ dictū est eis a
dn̄o. Hoc facite in meā cōmemoratione
Et illi quidē misi a spiritu sancto eodē
duce itineris qui sepauerant eos a ceteris
abierūt seleuciā. et inde nauigauerūt
cyprū. Habebant autē secū in ministerio
iohannē qui cognominat marcus.
Et cū pambulassent vniuersā insulā.
usqz ad paphū. īuenerūt pseudo pphe
tam iudeū nomine barihū. qui erat
cum sergio paulo proconsule. Tradunt
autē sancti q̄ a sergio paulo ad fidem
cōuerso. dictus est paulus. Vnde hic pri
mo fit historica mencio de hoc nomine.
Solus origenes dicit quia semper fuit
binomius. dcūs. scilicet saulus et pau
lus. Vel in acceptione apostolatus pri
mo sortitus est hoc nomen. ut qui pri
mo a saule psecutore dicebat saulus.
de superbo factus hūilis pro saulo dice
retur paulus quasi humilis et modi
cus. Vnde quasi nomen suū interpretan
do. dicit se mīmū apostolorz. Videtur
autē xiij° anno a passione dn̄i promo
tus ad apostolatū cū barnaba et sorti
tus apli vocabulū. et xiiij profectus ad
magisteriū gentiū. Cui satis consonat
ecclāastica hystoria. ubi legit preceptū
apostolis ut post passionē per duodecī
annos predicarent in iudea. Tercio deci
mo autē anno ceperūt paulatim trāsi
re ad gentes nondū ex toto. postea oī
no exierūt de finibus iudee De itinere
eorz predicatiōis causa donec redirēt an
tiochiā. Cap. x.

Cum autē a
papho nauigassent venerūt
pargen pamphilie. et tunc io
hannes descendens ab eis reuersus est
iherosolimā. Paulus vero et barnabas
venerūt anthiochiā psidie que est ī gre
cia. Et ingessi synagogā die sabbati.
sederūt quasi audituri legē non pre
dicaturi. Post lectionē autē surgens pau
lus et manu silenciū indicens aggressus
est facere grandē sermonē. inchoans a
patribz et descendens ad xp̄m ac dicēs.
Notū sit vobis viri fratres. quia p hūc
vobis remissio pccorū ānunciat. a qui
bus non potuistis in lege moysi iustifi
cari. Sequenti vero sabbato pene vniu
sa ciuitas cōuenit ut audiret verbum
dei. quod videntes iudei repleti sūt ze
lo īuidie. Quo cōmoti ceperūt contradi
cere hijs que dicebant a paulo blasphe
mantes. Blasphemus enī est qui ex īui
dia obloquit veritati. Tunc repleti zelo
dei. paulus et barnabas constant dixerūt
Vobis oporteret primū loqui verbū dei
iuxta verbū dn̄i dicentis. non sū missus
nisi ad oues que perierāt domus isrl. Sed
quia repellitis illud et indignos facitis
vos. ecce cōuertimur ad gentes. Audiētes
gentes mēcionē de salute sua gauise sūt
et glorificabant deū. et crediderūt mul
ti ex eis. Iudei tamē concitabāt mulie
res religiosas et primarios ciuitatis.
et eiecerūt eos de finibz suis. At illi ex
cusso puluere pedū venerūt yconium.
ibiqz predicationi eorz crediderūt copio
sa multitudo iudeorz et grecorz. et demo
rati sūt multo tempore. ibiqz fiducialit
predicantes. dn̄o predicationē eorz mira
culis confirmante. Et cū factus eēt impe
tus gentiliū et iudeorz cū principibz suis
ut contumelijs afficerent aplos et lapi

dibus fugarent eos. confugerūt ad ciuitates lycaonie. scilicet lystram et derben. Et erat ibi quidam claudus lystris ex vtero matris sue. qui nec ambulare nec stare poterat. Iussus ꝙ a paulo in nomine xpi ut surgeret statim exiliit et ambulabat. Turbe aūt cū viderent putabant barnabā et paulū deos esse et in forma humana eis apparuisse. Et vocabant barnaban iouem quia prior eē videbat. paulū vero mercuriū. quia semp iuxta eor opinionē iouem comitabatur. Qui eloquens et lr̄atus fuisse traditꝰ et fraundiā hominibz prestare putabatꝰ. Vnde mercurius quasi medius currens inter aures et linguas a latinis. a greis vero hermes quasi interpres diatꝰ. Deniq; supuenerūt ab ycaonio et antiochia iudei. et conatibus turbis in psecuacone pauli lapidabant eum. Et eiecerūt eū quasi vile cadauer estimantes eē mortuū. De qua lapidacōe ad chorinthios aut. Semel lapidatus sū. Postea discipuli eius circūdederūt eum assistentes ei. et respiruit. Et nesacentibz iudeis reportauerūt eū in ciuitatem et cōualuit. Postera die pfectus est cū barnaba in derben. et predicauit ibi. Postea redierūt per easdem ciuitates per quas venerant confirmantes fratres in fide. Et constituebāt pro se episcopos quia erant migraturi et incerta vtrū ad eos amplius essent reuersuri. Tandē vero nauigauerūt antiochiam vnde prius exierant. et morati sū ibi non modico tpe cum discipulis. De primo cōsilio ihrlm celebrato sup q̄stioē quidā de iudea xp̄iani. pri. . quidē adhuc tm iudaizantes. qui fuerant de secta phariseor. Facta ē autē non mūma sedicio int̄ eos et paulū et barnabā. quia predicabāt fidem absq; legalibz non sufficere. Et consentiebant eis multi veteri consuetudine imbuti. Et statuerūt ut pro hac lite diffinienda ascenderent in ihrlm ad maiores aplos. scilicet ad petrū et iacobum episcopum ihersolimor. Anno itaq; claudij quarto as[illegible]
naba assūpto tyti [illegible]
epistola ad galatas [illegible]
de iudea ascenderūt [illegible]
scilicet de hereli phariseor [illegible]
si. Qui cū venissent ihersolimā et
in pnciā aplor petri et iacobi et ceteror
rū surrexerūt contra paulū et barnabam dicentes. Oportet circumcidi eos
et seruare legem moysi. Et audita veritatis ꝙ tyti sententia cōuenerūt apli et seniores ut iudicarent sup hoc. Et post multam disceptacionē surgens petrus racionabiliter ostendit non esse imponendū fidelibz iugū legis quia ipse vocauit dei baptisauerat corneliū et predicauerat gentibz euangeliū. et deus predicacionē eius confirmauerat fide mundans corda eor. Et antea baptisarent. visibiliter mittens super eos spm scm. nec iudicens eis obseruanciā legaliū. Et statim operatus paulus et barnabas narrare q̄nta signa et prodigia deus fecerat in gentibz per eos Actor. D. est hec iacobus auctoritate pontificali protulit diffinitiuā sententiā. quia questio ita mota est in ecclia ihersolimitana cuius epūs erat. nec poterat ad aliū differri nisi per appellacionē. Petrus eadā nondū erat constitutus in cathedra pontificali. sed paulo post scilicet eodē anno ascendit romā. De diffinitiua sententia iacobi sr̄ q̄stioē p̄dicti. Cap. xij.

Ego inquit iacobus iudico eos qui de gentibz cōuertunt̄ non cogi ad grauitatē legalium. Sed consulo ut dirigam⁹ ad eos epl̄am ut abstineant se ab īmunditia ydolatrie. ut vere dei cultores sint. et a fornicacione ut casti sint. et a suffocatis ne carnes eor comedant et a sanguine ne illū bibant. Ideo aūt hec quatuor specialiter decreuit gentibz conuersis prohiberi. ut ab usu male consuetudis reuocarent. ydolatria enī maxime in gētibz pullulauerat. Fornicacio quoq; q̄ naturale quidā. et nullius reatus reputabat inter gentes. Erant eciā pni ad effundendū sanguinē. et cōsueuerāt

[illegible] īmolatū dijs suis. Ide
[illegible] ab ydolatria et a forni
[illegible] a sanguine fundendo
[illegible] Sed de tercio .i. suffocato.
[illegible] est questio cur eis prohibitū
[illegible] dicit quidā q̄ duo prima prohi
[illegible] fierūt simpliciter et ad semp̄ scilicet
[illegible] ydolatria et fornicacio. Alia vero duo
[illegible] usi ad temp⁹ scilicet donec confir
[illegible] essent gentiles in euāgelio. Quia
enī proni erant quidā eorū ad suffocan
dū homines ut sanguinē hūanū come
derent. et eciā consueuerāt bibere san
guinē ydolis īmolatū. vel hostiū a se
effusū. ideo prohibitū est eis ad temp⁹
omē suffocatū. et omnis sanguis donec
a pristina consuetudine reuocarentur. Vel
ideo hec eis in p̄mitiua ecc̄ia prohibita
sunt. quia iudei hui⁹modi edulia abho
minabantur pro consuetudine legis. Ideo
eciā eis ad fidem xp̄i conuersis concessū
est ab hui⁹modi abstinere ne fidem xp̄i ab
horrerent. et quia mater synagoga vel
lex cum honore deducenda erat ad sepul
chrū. Vnde si gentiles non abstinerēt ab
hui⁹modi. iudei societatē eorū abhorrerent
nec habitarent vni⁹ moris in domo. Con
simili causa circūcidit paulus thimotheū
et eciā sc̄ificauit sese sc̄dm legē. Sed post
retractatū est ab aplo ad tytū scilicet ubi
dicit. omnia munda mundis. Alij dicūt
q̄ omnia ista simpliciter prohibita sūt et
ad semper. Sed ibi non accipitur suffoca
tū pro quolibet sanguine. sed restringi
tur suffocacio ad oppressionē. que fit inter
homines. scilicet qua maior opprimit mi
norē. fortior debiliorē. quod maxīe solet
fieri inter gentes. Sanguis eciā restringi
tur ad humanū sanguinē. qui prohi
betur effundi. Sanguis enī in scriptura
significare solet homicidiū. Vnde dauid
propter homicidiū dicitur vir sanguinū.
Huic sentencie consonat glosa raymū
di. que dicit. hec necessaria sūt sine quibus
non est salus. Preterea noluerūt apli de
terminare hoc nomē suffocatū. ut habe
ret locū misteriū. Per suffocatū enī sim
pliciter sumptū. intelligitur pc̄m non con
fessū. Aliqn̄ autē min⁹ p̄prie sumitur
textus. ut locū habeat sp̄ualis sensus.
Ad auctoritatē iheronimi sup̄ ezechielē
que solet hic obici. potest dici q̄ non cō
dempnantur sacerdotes qui comedūt suf
focatū de trāsgressione. quasi a suffocato
teneantur abstinere sed tm̄ de gula et lecca
citate. Solent enī volatilia occidere suffo
cando siue iugulando. ita q̄ sanguis nō
effunditur sed remanet intus. Quia sicut
dicitur ex hoc teneriores et dulciores sunt
carnes. Et sic est ibi leccacitas que non
cōuenit sacerdotibus. De implecione
toci⁹ legis per xp̄m. Caplm̄ xiij.

Apostoli igitur hec eis scripserūt
non quia hec sola sufficerent ad
perfectā circūcisionē sp̄ualem
sed quia in hijs maxīe peccabāt ut su
pra dictū est et ideo ab hijs specialiter et
precipue eos abstinere preceperūt. Cetera
autē prohibiciones et precepta legis mo
ralia voluerūt eos audire in synago
gis per singula sabbata ut paulatim
in cognicione et obseruancia diuine
legis proficerent. Nam illuc eciā cō
ueniebant cōuersi ex gentibus et iudeis
ad audiendā legem. Vnde post predcā
verba subdidit iacobus Moyses enī in
synagogis per omē sabbatū legitur.
Ac si diceret sc̄dm bernardū. Preceptorū
acerbitate et multitudine nolum⁹ eos
ad presens grauare et deterrere. sed proce
dente tp̄e dū freq̄ncius ad lectionē legis
et p̄phetarū cōuenient. paulatī vite in
stituta suscipient. moralia. scilicet ad obser
uandū. cerimonialia ad sp̄ualiter intelli
gendū. Aug⁹ contra faustū libro p̄mo.
Sūt etenī precepta vite agēde ut illud
Non concupisces. et p̄cepta vite significā
de. ut illud. circūcides omē masculinū. oc
tauo die. que omnia per xp̄m adīpleta sūt.
Que enī lex sup̄bos eciā reatu preuari
cacionis deuicit augendo pc̄m iubēs q̄d
implere non poterāt. ipsi⁹ legis imple
tur iusticia per graciā sp̄us in eos qui
discunt a xp̄o ēē mites et humiles corde
Prophecias autē adimpleuit. et in eo fcā
est veritas promissio dei. Quotquot enī
promissiones dei in illo sunt ut ait apos
tolus. Item ipsa legis vniuersa p̄phecia

que non tantū verbis sed eciā quarū
dam actionū figuris saluatoris ꝓmit
tebat aduentū. veritas facta est per ihe
sū xp̄m. Ex cuiꝰ aduentu iam regnum
dei cepit annūciari. quia lex et ꝓphete
usq; ad iohannē. Lex ut reos faceret q̄
desiderarent salutē. ꝓphete ut ꝓmitterent
saluatorē. Qr ideo legis vmbre cessauerūt
quia veritas impleta est. Cap̄ xiiij.

Proinde cū queris cur iam non
circūcidit̄ xp̄ianꝰ si xp̄us non ve
nit solue legem sed adimplere.
Respondeo. Immo ideo iam non circū
cidit̄ ~~puer~~ xp̄ianꝰ. quia expoliacio car
nalis gn̄acionis que illo facto figuraba
tur. iam xp̄i resurrectioē adimpleta est.
Et quod in nr̄a resurrectione futurum
est baptismi cōmendat̄ sacramento. Nā
neq; penitus auferri debuit noue vite
sacramentū. quia restat adhuc in nob̄
futura resurrectio mortuoꝝ. et in meliꝰ
tantū id est succedente baptismo debuit
cōmutari. Quia iā factū est quod nū
q̄ factū erat ut future vite eterne in re
surrectione xp̄i nobis preberet̄ exemplū.
Sabbati ociū non obseruat xp̄ianus. q̄a
iam in illo ꝑpetuū habemꝰ sabbatū q̄
dicit. Venite ad me oēs qui laboratis ꝛc.
et īuenietis requiem aīabꝫ vr̄is. Differē
ciā ciboꝝ iam non seruat xp̄ianus. quia
quod illis figuris ꝓphetabat̄ xp̄s impleuit
non admittens in corpus suū quod in
sanctis suis ad vitam eternā predestina
uit. quicq̄d per ista animalia in moribꝫ
hoīm significatū est. Animaliū sacrificia
iam non offert. quia que taliū verū fi
guris ꝓphetabant̄. īmolacione carnis
et sanguinis sui. xp̄c impleuit. Azima
non obseruat xp̄ianus. quia quod ista
figura ꝓphetabat̄ expurgacio veteris vi
te fermento. nouā vitam demonstrās
xp̄c impleuit. De carne agni iam non
celebrat pascha. quia quod ista figura
prenūciabat̄ xp̄us agnus īmaculatꝰ sua
passione impleuit. Neomenias non cele
brat. quia celebracio noue lune. nouam
creaturā signabat. de qua dicit aplus.
ecce facta sūt omīa noua. Immūdiciaꝝ
baptismata non obseruat. quia iā veīt

xp̄s consepelire nos sibi pe[illegible]
in mortē. ꝛc. Scenophegiā [illegible]
quia tabernaculū dei fideles [illegible]
In quibꝫ caritate sociatis et qu[illegible]
cōpactis hītare dignat̄. quod il[illegible]
promittebat̄. Ita fit ut omnia q[illegible]
illa scriptura ꝓpterea putatis non obse
uari a xp̄ianis q̄ ea xp̄c soluerit. ꝓptea
post reputant̄ non obseruari a xp̄iani
quia xp̄c ea impleuerit. Ipsa quippe ta
liū figurarū obseruacio prenūciacio cris
ti fuit. De īpletioē cerimonialiū. Cap̄ xv.

Ita quicquid in lege cerimoniale
precipit̄ in xp̄o sp̄ualiter impletur
aut in capite aut in membris. Vn̄
eciam ꝓpalata vitate lr̄aꝝ eoꝝ obseruā
cia reputat̄ ydolatria dicente aplo ad
galathas. Ecce ego paulo dico vobis q̄a
si circūcidamini xp̄c vobis nichil ꝓdest
Vbi eciā dicit glosa q̄ non est leuior ser
uitus legis q̄m ydolatria. Hoc autem
ideo quia tempꝰ eoꝝ tr̄sierit. quo deꝰ
per ea colendū se statuerat. Vnde de cetō
iam cassa et vana penitꝰ in nullo iu
uare poterant suos obseruatores sicut
nec ydola suos cultores. Et ob hoc oīno
nulla spes in eis erat ponenda. sed tā
q̄m supsticiosa. ac per hoc eciā ꝑnicio
sa procul erant abicienda. Preterea di
cit ibidē apostolus. Testificor omni ho
mini circūcidenti se. q̄ debitor est vniu̇
se legis faciende. Qd̄ intelligit̄ de illis
qui ideo circūcidebant se quia spem po
nebant in circūcisione. Quibꝫ eciā dic
tabat consciā q̄ omīa legalia integra
liter erant seruanda. Vnde consciā licet
erronea ligabat eos. ita q̄ si inde aliq̄
omitterent peccarent ꝓpter consciencia
Similit̄ eciā obseruando ea peccabant
et ita ꝓplexi erant. Sed tenebant̄ depo
nere errorē. sicut illi qui nō ex īuidia
sed ex ignorancia xp̄m crucifixerūt pu
tantes obsequiū se prestare deo. Tempe
vero medio int̄ legem et gracie reuela
cionē licitū erat ea seruare ꝓpt̄ vitandū
scandalū iudeoꝝ ut supius dictū est. Hec
de serimonialibꝫ legalibꝫ dicta sunt que
neminē iustificabāt quia nec ad hec
institute st̄. Sed date sunt iudeis duris

Korn...
De Haas
Anno 1705
Den 17 Juli

Pieternella De
Haas Anno 1705
Den 17 Juli

...dibus in pedagogū. per
...ignis. De complecioē mo
...n euāgelio. Cap̄ xvi.
...e moralibꝫ preceptis que
...iustificant et īmutabilit̄
...dicit dominꝰ in euangelio.
...habundauit iusticia vr̄a ꝛc. Nec
ideo manꝰ xp̄i graueores sūt q̄ ma
nus moysi. Qm̄ et si difficilius sit in se
non irasci q̄m non occidere. non cōcu
piscere q̄ non mechari. tn̄ iugū cristi
leuius est q̄ onus moysi. ꝓpter septem.
Scilicet ꝓpter fomitis debilitacionē. ꝓp
ter graciā cōcomitantē. ꝓpter auxiliū
sacramentoꝝ. ꝓpter aptam doctrinā.
ꝓpter promissoꝝ eternitatē. ꝓpter exem
pla xp̄i et sanctoꝝ. ꝓpter hostis alliga
cionē. Manus autē moysi dicimꝰ gra
ues nō tm̄ ꝓp defectū hoꝝ auxilioꝝ. ꝫ eiā
ꝓpter pene crudelitatē et acceleracionē.
Quia statim absq̄ misericordia punie
bat̄ tn̄sgressor. et eciā ꝓpter cerimoniali
um multitudinē. Et de hac dicit petrus
in actibꝫ. quid temptatis imponē iugū
ꝛc. ¶ Et nota q̄ eadem est ꝑfectio in le
ge que in euangelio ut dicit augustiꝰ
Sed multa que in lege obscure precepta
sunt. ꝓpter īperfectionē ꝓpli cui dabat̄.
quia non subito poterāt ascendē ad ꝑ
fectionē iusticie. in euāgelio explanant̄.
Et gracia reuelata. lex spūaliter ītel
lecta cohibebat manū et animū. Sed
ideo dicit̄ cohibuisse tantū manū q̄a
moyses ut purus homo puniebat ma
nū quā videbat. non animū quē non
videbat. Xp̄us autē deus est. et ideo in
euāgelio tn̄ de exterioribꝫ q̄m de interioribꝫ
pcc̄is penā determinat. Ideo dicit glo
sa q̄ mandatū xp̄i non est contrariū
legi. sed lacius legem in se continens q̄
scilicꝫ intelligerent eā pharisei. Quia
non intelligebant ibi prohibita nisi
opa homicidij vel fornicacoīs vel hu
iusmodi. Unde dn̄s ait. Non veni soluē
legem sed adimplē. ¶ In sūma vero
nota q̄ xp̄us legem īpleuit septē mo
dis. Primo moralia seruando sicut ipse
met dicit in euāgelio. ego que ei placita
sūt facio semper. Et eciam cerimonia
lia. quia circūcisus est. baptisatus obla
tus in templo et huiꝰmodi. Itē mora
lia explanando que pharisei male in
telligebant. Item concilia preceptis ad
dendo. Itē vmbras legales cessare faci
endo et veritatē exhibendo quā ꝓmitte
bant. Item nobis graciā conferendo q̄
moralia possimꝰ implere. que non po
terant impleri timore. Ꝓpter hec ōnia
dicit̄. Lex per moysen data est. ꝛc. Gra
cia s̄m augꝰm ꝑtinet ad moralia. id est
ad caritatis plenitudinē. veritas ad v̄
brarū cerimonialiū reuelacionē. Im
pletur autē lex vtroq̄ modo. scilicet et
cum fiūt que ibi precepta st̄. s. moralia
per graciā. et cū exhibent̄ que ibi ꝓphe
tata sūt. scilicet cerimonialia signifi
cata per veritatē euangelicā. Itē sep
tiō mō īpleuit xp̄us legem et īplet co
tidie ut dicit augustinus contra faustū
Quia enī inquit eciā sub gracia posi
tis in hac mortali vita difficile est ōni
modis implere quedā legis precepta.
ut est istud. non concupisces. ipse ꝑ car
nis se sacrificiū sacerdos factus impe
trat nobis indulgenciā eciā hinc legē
adimplens. vt q̄d ex infirmitate mi
nꝰ implere possumꝰ. eius ꝑfectione re
cuperemꝰ cuiꝰ capitis membra facti su
mꝰ. Est itaq̄ rota in medio rote id ē ve
tus testamentū in nouo. et econuerso.
Nouū in veteri q̄ntū ad prefiguracio
nē siue prenūciacionē et intellcm̄ spū
alem. vetus in nouo q̄ntū ad exposiciōēz.
Hec augꝰ cont̄ faustū libro p̄mo De mu
tacione veterū sacramētoꝝ ī noua. Ca xvij.

In nullū autē nomē religionis
siue vr̄m siue falsū coagulari pos
sunt hoīes nisi aliquo signaculoꝝ
vel sacramentoꝝ visibiliū colligentur
Quoꝝ. s. sacramentoꝝ vis valet pluri
mū. et ideo contēpta sacrilegos facit
Impie quippe contēpnit̄. sine qua non
potest ꝑfici pietas. Proinde p̄ma sac̄
menta que obseruabant̄ et celebraban
tur ex lege prenūciatiua erāt xp̄i vē
turi. Que cū suo aduentu xp̄us īple
uisset ablata sūt. Et ideo ablata quia
impleta. Et alia sūt instituta virtute

maiora. utilitate meliora. actu fortiora. numero pauciora. tanq̃ iustitia fidei velata et in libertatem uocatis filijs dei. iugo seruitutis ablato. quod duro et carni dedito ꝑpō congruebat.

Actor. Ecclesia tñ quedã legalia retinuit ut thurificationē. non tantũ q̃a significant quod semp faciendũ est. patri nãq; racione et illud de carne porcina non comedenda retinuisset. sed quoniã ipsa lẽalis obseruancia moralis est q̃d ũenire non est in porcina carne. vel in suffocato et sanguine. In thurificatione nãq; deus ꝯ honorat sicut in mũditudine ac pulchritudine tẽpli materialis. per quã significant magnitudo et pulchritudo templi spũalis id est regni celestis vel eciã anime iusti que maior est ut ait augustin⁹ toto mundo. non corpis distensione sed pũte et ũtute. Thymiama vero nõ retinuit ne iudaizare videatur. et quia fortius incensũ quod idem significat reperit. q̃ ille species aromatice de quibz thymiama confciebat. Vnctionẽ quoq; retinuit. sed non eo modo quo lex utebat. Illic enĩ oleo sancto materiale tabernaculum vngebat. hic autẽ crismate sancto xpi tabernaculũ spũale ũngit. id est hõ ipse cum baptisat.

De numero carnen toz noue legis. Capl' xv.

Cuit ergo magn⁹ ille medicus scilicet per samaritanũ designatus ad gen⁹ humanũ q̃d ubiq; iacebat egrotũ. Infq; oleũ et vinũ id ẽ austeritatẽ cõminacionũ ac blandimenta promissionũ infudit. et eius vulnera preceptis salutaribz et sacramẽtis alligauit. In septẽ namq; sacramentis noue legis deus nobis attulit causas salutis spũalis. Cause etenĩ sanitatis spũalis non sunt nisi quatuor. sicut et q̃tuor corporalis. s. curatiua conseruatiua. preseruatiua. melioratiua. Curatiua duplex est. Quedã enĩ totaliter et simul curat ut baptism⁹. scilicet culpã et penã dimo delens q̃ntũ in se est. Quedã vero paulatim ut penitencia. Conseruatiua est confirmacio. In hac enĩ datur spi

ritus ad robur et ad co[nfessionem]
tac que data est in baptis[mo]
tiua est matrimonium in qu[o]
ta carnalis in ruinã pron[a]
dinis exapit⁹ honestate nupt[ialis]
at in mortale pcm. Meliorat[iua]
do in quo gracia meliorat⁹ et a[uget]
tat⁹. Et eciam extrema vnctio qu[ia]
minẽ in melioi statu ponit et secu[ra]
orẽ reddit. Est eciã medicina quedam
predicta quatuor sola faciens. s. euchar
ristia q̃m et venialia curat et ab eis
animã preseruat. gracia quoq; conseruat. quia panis cor hoĩs confirmat
et eciã graciã augmentat. Potest eciã
dici q̃ est medicina resũptiua. que baptisatis datur ad refaciendũ animã sic⁹
corpalis curatis datur electuariũ confortatiuũ. vnde et reduct⁹ ad curatiuã.

Faciendũ autẽ q̃ cũ sacramenta iustificare dicunt⁹. quod contenti est continenti attribuit⁹. Gracia nãq; in eis cõtenta iustificat. Non ergo iustificant tanq̃ causa efficiens sed tanq̃ materialis. Sũt enĩ q̃nq; que diuersimode sanant aiam sicut et q̃nq; que corpus. Nam corpus sanat deus auctoritate. medicina effectiue. dieta conseruatiue. vas medici sicut pixis contentiue. medicus autẽ ministerio. Sic et deus animã iustificat auctoritate. gracia vero ut medicina morbũ expellens. implecio mandator tanq̃ dieta. sacramenta quoq; quasi vasa medicinalia. sacerdos autẽ tanq̃ minister. Non est tamẽ ꝯno simile de sacramento et de pixide Nec simile penitus eet si vna tñ pixis esset in qua daret⁹ medicina. vel si daret⁹ in alia non prodesset. Sicut baptismus si daret⁹ in alio liquore q̃ in aq[ua] non prodesset. Quid autẽ sit sacramentũ ostendit augustin⁹ dicens. Sacramẽtũ est sacre rei signũ. Item sacramentũ est ũuisibilis gracie visibilis forma. Vt species panis et vini que sunt sacrificiũ visibile signant ũuisibile corp⁹ xpi quod est sacramentũ eccie. Quedam sacramenta sũ necessitatis et quedã voluntatis. Necessitatis sũt hec q̃nq;. baptis

...uo. eucharistia. peniten
...unctio. Voluntatis vero sunt
... et matrimonium. Item quedam
...nt confert gracia ut predicta
... et ordinis. Alia in quibus non
...ium. Effectus sacramentorum
...nt cuilibet qualis ipse accedit
...bona et malis ac fictis mala
...licet occasionaliter. Bonis sunt ad salutem
malis ad iudicium. Ideo dicimus quod sacramen
ta non debent conferri peccatoribus. nisi
penitentibus. Hoc autem intelligas de pec
catis manifestis. Nam propter occulta non
possunt alienis negari sacramenta nisi
per amonicionem secretam vel publice in ge
nere factam. De institucione et potestate
de baptismi. Capitulum xix.

De institucione baptismi xpi quando ce
perit varie sunt opiniones. Alii
dicunt institutum esse cum nychodemo dominus
ait. nisi quis renatus fuerit ex aqua et
spiritu sancto etc. Alii cum apostolis dixit. ite doce
te omnes gentes baptisantes eos in nomine
patris et filii et spiritus sancti. Sed hec dicit
post resurrectionem eis quos ante passionem
binos et binos miserat ad predicandum
in iudea et ad baptisandum dicens. in vi
am gentium ne abieritis. Iam ergo in
stitutus erat baptismus quia baptisabant
simul et predicabant. Si vero queritur
etiam qua forma tunc baptisauerint. sane
dici potest. in nomine trinitatis. scilicet in
ea forma in qua baptisauerunt postea
gentes. Que ante passionem potest intel
ligi fuisse tradita licet non sit scriptum.
Commodius ergo dicitur institucio facta quando
xps a iohanne baptisatus est in iordane
Non quia mundari voluit cum sine peccato
fuerit. sed quia contactu munde carnis
sue vim regenerativam contulit aquis.
Ut qui postea immergeretur invocato nomine tri
nitatis a peccatis purgaretur. Tunc institutus
est baptismus xpi. in quo trinitas. Cuius
misterium tunc innotuit interius hominem bap
tisat. Celebratur autem hoc sacramentum tan
tum in aqua. ut intelligatur quod sicut aqua
sordes corporis ac vestes abluit ita baptis
mus maculas anime sordesque viciorum abster
git. Vel ideo ut nullum inopia excusaret

quod posset si in vino et oleo fieret. Quod
aqua significauit que de latere xpi ma
nauit. sicut sanguis alterius sacramenti
signum fuit. Successit igitur baptismus xpi
circumcisioni. duabus de causis. Prima est
quia maior cumulus gracie significatur
et datur per baptismum quam per circumcisionem
Circumcisio enim in quantum circumcisio non sig
nificat nisi remissionem peccati. Sed bap
tismus significat remissionem peccatorum et infu
sionem gracie. et extinctionem mundane et
humane cupiditatis. Aqua enim abluit
et reficit et extinguit. Secunda causa est
quia communior est. Baptisantur enim tam
mares quam femine. et non circumcidebantur
nisi mares. Multiplex autem est potestas
baptismi. scilicet potestas misterii. excel
lencie invocacionis auctoritatis. cooperacio
nis. Potestatem misterii dedit deus sacerdo
tibus et etiam omnibus hominibus in articulo necessi
tatis. Potestas excellencie intelligitur
qua secundum meliorem baptistam. melius dare
tur baptisma. Et de hac intelligunt qui
dam quod dominus potuit eam dare suis sed non
dedit. ne spes poneretur in homine. et ne tot
essent baptismi quot homines vel serui. Alii
vero hoc intelligunt de potestate invocacionis
Potuit enim dominus dare petro ut ad invocaci
onem nominis petri fieret baptismus. sed hoc
esset contra maiestatem diuinam. De essencia
et nomine baptismi. Capitulum xx^m.

De essencia et nomine baptismi no
bis videtur quod nec sola aqua ab
luens vel aque ablucio est baptismus.
nec solus caracter sed illa duo. Ita quod vt
que sit vnus baptismus et vnum sacramen
tum ab vnitate gracie signate. licet diuer
sa sint secundum essenciam. Sicut in sacramen
to eucharistie forma panis et vini et ip
sum verum corpus xpi. Nec valet hec argu
mentacio. aqua abluens transit. ergo non
est baptismus. Licet enim transeat in quantum a
qua abluens tamen manet in quantum ca
racter. Si obicitur quod caracter non est bap
tismus cum non sit visibilis forma. dicimus
quod non oportet quicquid est in sacramento
esse visibilem formam sed sufficit quod secundum
aliquid sui sit visibilis forma. Sic baptis
mus secundum aquam abluentem. Queritur autem

cui est signū caracter. dicimꝰ q̄ hominibꝫ
et angelis. sed hoībus est intelligibile nō
visibile. Dicimꝰ autē q̄ angeli indigent
illo signo. Non enī vident oīa in specu
lo eternitatis. sed vident ibi omnia sibi
subiecta. s. celū et terrā et silia. Ea vero
que sūt in libertate nr̄i arbitrij non vi
dent nisi eis ostendātur per graciā. Quia
aīa hūana q̄ntū ad liberū arbitriū nō
est subiecta angelo sed equaliter et quasi
īmediate se habet ad deū. Caracter ille
cū sit illuīacio sicut iohānes damascenꝰ
dicit passibilis est qualitas aīe illuīans
synderesim et est causa materialis grē
Preparat enī et abilitat aīam ad suscep
cionē grē. Et per hoc q̄ est sigillū est cer
titudo q̄ aīa habebit graciā ubi per
ipsam stetit. Sicut sigillū epī est certi
tudo clerico cui datū est q̄ habebit pre
bendā. ¶ Sciendū est autē q̄ triplex est
baptismꝰ. Fluminis scilicꝫ qui fit in aq̄.
flaminis qui fit per fidem purificantē.
sanguinis. qui fit in sanguīe per mr̄iū
Sed ꝓprie baptismꝰ est tinctio in aqua
verbo vite sanctificata. Sicut enī pannꝰ
tinctus in aliquo precioso colore preciosi
or redditur q̄ prius eēt. sic anima ī bap
tismo fluminis tincta per caracterem
vel graciā. Hac similitudine vocauit
dn̄s passionē suā baptismū. Tincta eī
fuit eius caro in sanguine suo et ꝑ hoc
preciosior fcā fuit preciū nr̄e redēptiōis
et per hoc venit ad gloriā resurrectiōis
Cum ergo baptismꝰ flaminis et sangui
nis non sint baptismi. nisi per silitudi
nē. solus baptismꝰ fluminis īprimit
caracterem. De forma baptismi.

Ad formā baptismi Capl̄. xxi.
exiguntur tria scilicet forma ver
boꝝ et intencio baptisandi et ele
mentū aque. Forma verboꝝ hec est. ego
baptiso te in noīe pr̄is et filij et spūs sc̄i
Queritur utrū verbū baptisandi sit de es
sencia verboꝝ que exiguntur. dicimꝰ q̄ sic.
Verba enī ista in noīe pr̄is et filij et spi
ritus sancti ad multa se hn̄t. s. ad signā
dū. ad bn̄dicendū. ad baptisandū. Baptis
mꝰ autē sacramentū nc̄itatis est. et ꝓpt̄
hoc nc̄e est baptisantē determinatam

mensionē habere et exp[illegible]
animꝰ ad alia. sed inten[illegible]
di quā habet verbo exprim[illegible]
tiso te. De q̄ntitate aque dicūt [illegible]
q̄ in nc̄itatis articulo sufficit aq[illegible]
ta in qua possit intingi pars p̄n[illegible]
or corpis. s. caput. Quo abluto in [illegible]
articulo si puer non sit totus na[illegible]
baptisatus reputatur. Vel si totus pon
nascatur viuꝰ. et dubitetur an sit bapti
tus remediū habemꝰ. Baptisandus e[illegible]
est. quia non dicitur iteratū q̄d dubitat
eē factū. Queritur postea de subtractione
verboꝝ. utrū baptismꝰ sit. s. si tm̄ dicatur.
Baptiso te in noīe pr̄is. Videtur q̄ sic. Quia
in p̄mitiua ecc̄ia fiebat sic. baptiso te in
noīe xp̄i. ut habetur in actibꝫ aplōꝝ Solu
cio. Non est baptismꝰ si tm̄ dicatur sic. bap
tiso te in noīe pr̄is. Baptismꝰ tn̄ fiebat
olim in noīe xp̄i duabꝫ de causis. Pri
ma est ut nomē xp̄i q̄d erat īcognitū
hominibꝫ fieret celebre et amicū. Secūda
est q̄ hoc nomē xp̄c dat intelligere totam
trinitatē. Xp̄us enī interpretatur vnctus.
Vnctus autē dat intelligere vnctā ꝑsonā
id est filiū. et ꝑsonā vngentē. i. prem
et ipsā vnctionē id est sp̄m sc̄m. Sed hoc
nomen pater non sit. ꝓpter hoc non est
simile. Tamen si sacerdos fidelis ita di
cat. baptiso te in noīe pr̄is. et hoc dicto
obmutescat vel puer moriatur. tūc fit ve
rū baptisma. Sūmꝰ enī sacerdos sup
plet q̄d pie inceptū est a minore sacer
dote. ¶ Queritur postea de addicione utrꝫ
scilicꝫ sit baptismꝰ si dicatur sic. baptiso
te in noīe pr̄is et filij et spūs sc̄i. et bt̄i
petri. Et dicūt si illud vltimū addat ali
quis ex sola deuocōe. non intendens
illud eē de essencia forme verboꝝ bap
tismꝰ est. Si vero credat illud eē de esse
cia forme. et ꝓpt̄ hoc illud agat. non est
baptismꝰ. ¶ De corrupcōe verboꝝ silr̄
queritur. vtrū sit baptismꝰ si aliquis dicat
ita. baptiso te in noīe patria et filia et
spūs sancta. videtur q̄ sic. Quia si aliqua
vetula ex simplicitate corrūpat formā
verboꝝ. corrupcio huiꝰmodi non īpedit
q̄n sit baptismꝰ. Quod concedūt magr̄i
si retineantur sillabe p̄ncipales. Pro q̄nta

ipedieri inapiat non
inare. Sed si ille qui cor
intendit introducē hereſim
t baptiſm⁹. non ꝓpt̄ corruptiōē
. sed qua non habet intencionē
ptiſandi que necessaria est ad baptiſ

De intencione baptizantis. Caplm

De intencione baptiſantis xxij.
diam⁹ q si dubitat̄ an factum
ſit ỹmice. an ex intencione bap
tiſandi tūc ỹuocandū est diuinū auxi
liū ſcdm augustinū. Sed si certū est q
totū ỹmice factū est. baptiſand⁹ est.
Porro si patrin⁹ non credat nec sacerdos
cū constet de puulo q non credit. tamē
sacerdos intendit facere qđ fiat ecīa &
utatur forma debita. baptism⁹ est quia
fit in fide ecīe. Vnde sic intelligendū ē
q aut augustin⁹. non quia dicat̄ sed qa
creditur .i. quia fit in fide credencū. Ite
rū ecīa si nullus crederet. et tamē aliq̄s
uteret̄ forma debita verboꝝ. et habe
intencionē faciendi quod cōsuevit ec
clesia. baptism⁹ eēt. Intelligendū est
ergo verbū confuse sic. quia crediti id ē
quia fit in fide credencū id est in tali fi
de qualē solet ecīa habe. vel habet si
eēt. Nobis vero videt̄ quia nec duo nec
tres seu plures possunt destruc fidē uni
uersali. sed tota ecīa potest destruc
fidē per libertatē arbitrij. Vnde non ē
nāturū militantē ecīaz fore nātate
totali sine nātate rei. et est silē in uni
uersalibz. Dicat̄ enū q nātarū est vniu
salia eē. sicut hoīem sed non nātate
particulari. Nullus enū specialit̄ potest
facē q nullus homo sit. Oēs tñ insil
ciēpta pñe facē q nullus sit. Possūt ei
omnes se obligare ad hoc ut null⁹ ge
neret de cetero. De baptismo paruulo
A baptismo puuloꝝ rum. Cap. xxiij.
considerāda sūt tria. Scilicet antece
dencia. que sūt oraciones quas dicit sac
dos. et exorcism⁹ et cathecism⁹. Est aut̄
exorcism⁹ idem q abiuracio. qua sacer
dos abiurat demones dicens. Exi ab eo
ĩmūde spūs. Et dicūt multi q per exor
cismū expellit̄ dyabolus non q̄ntū ad
pēam sed q̄ntū ad hoc q non habet po
testatē nocendi puulo corpaliē. Alij di
cunt sicut ꝓpositū⁹ q q̄ntū ad diminu
cionē pcī. Vnde dicebat q si puulus de
cederet stātī post exorcismū. minores te
nebras pateret̄. q̄ si non eēt exorcisatus
et magis pat̄et de luce spirituali. No
bis autē videt̄ q exorcism⁹ et cathecism⁹
et salus inicio duabz de causis fiūt. Pri
ma est ꝓpter honorē et solēpnitatē bap
tismi. Secunda est ꝓpter intelligenciā eo
rū que fiunt baptism⁹. Salus enū inicio
significat discrecionēs que dant̄ in bapti
smo. Vnde sicut lumen cū ponit̄ in mā
puuli. non illuīat̄ ꝓpter hoc anima. sed
per hoc significat̄ q aīa illuīat̄ spūali
in baptismo. Sic per exorcismū non ex
pellit̄ dyabolus sed significat̄ expellen
dus. Est autē cathecism⁹ idem qđ ī
structio baptiſandi de articulis fidei. nā
in ꝑmitiua ecīa adulti baptiſabantur
sed ante instruebant̄ in fide. Et baptiſa
bant̄ in sabbato pasche ad signandū q
per baptismū resurgūt baptizati a mor
te peccati. Vel in sabbato penthecostes ad
signandū q per baptismū dat̄ spūs scūs
ĝrā ut ostendat̄ vn⁹ eē baptism⁹ fit ecī
am modo sic in puulis. licet q̄ diu sunt
paruuli non sint̄ susceptibiles disapline.
Et cū patrinus rñdet. credo. et volo bap
tiſari. rñdet pro puulo. sed impꝑie loq̄t̄
et est sensus. Iste puulus paratus est susci
pere fidē et baptismū. Obligat enū se pa
trinus ad hoc ut cū ad adultā etatem
puenerit puulus instruat ip̄m de ar
ticulis fidei et qualit̄ abrenūciare debet
dyabolo et oīb⁹ pompis ei⁹. Dicim⁹
ergo q licet puulus non credat tñ bap
tiſat̄ in fide patrini vel ecīe. Sicut enū
pcīm non habet a se sed ab alio. sic non
mundat̄ per fidem ꝓpriā. fidem dico me
am. sed per fidem alteri⁹. Cathecism⁹ er
go non est ꝓprie sacramentū sed sacramē
tale nec exorcism⁹. Sed exsufflacio qua
fiat sacerdos sacramentū est. et signifi
cat q per spūs sc̄i flatū exsufflat̄ ptās
dyaboli. Similit̄ saliua sacramētalis ē
et significat sapiāz diuinā. De effectu
Oncedi baptismi. Cap xxiiij.
mus aūt q paruulis in baptis

mo dant virtutes. et q adultus cooperat
ad sui mūdacionē. Credit enī primo libe
ro arbitrio ut postea credat per fidē et sic
mūdetur. Puulus autē nichil cooperatur.
sed per solum baptismū recipit fidem per
quā mūdatur. Habet autē fidem in ha
bitu. sed habitus quidā ꝓpinquior actui.
et quidā remotus et quidā explicitus. Ita
q sicut simplex vetula fidē habet īplicitā
de quibusdā articulis. sic iste cū venerit
ad annos discrecionis fidē habebit. sed in
habitu implicito et remoto ab actu. Sed
aliqua leui explicatione credet in actu.
Baptismus quidē actuale pccm tollit tota
liter. non tn̄ originale totaliter quia non
q̄ntū ad penā. Aliqn̄ enī qd minus est.
maioris est coherencie. Sicut grā morta
lia pccā expellit non tn̄ venialia. q̄ dif
ficilime separant. cū quibz eciā decedit hō
iustus. Itaq baptismus non aufert mor
tē corpalē et alias huiusmodi penas q̄n
q de causis. Quarū pma est humiliacio
scilicz ut per miseriā humiliet qui p sup
biam cecidit. Vnde iob. Sagitte dn̄i sunt in
me. quarū indignacio ebibit spm̄ meū.
id est supbiā. Secunda causa incussio ti
moris. ut homo attendens seueritatē vir
ge dn̄i caueat sibi a gladio id est a pena
inferni. Vnde sequitur. Et torrores dn̄i mi
litant contra me. Tercia causa est stimu
lacio. Vnde in ozee. In funiculis adā tra
ham illos. et in vinculis caritatis. Q̄rta
ut homo attendens huius vite miseriam
conetur querere meliorē. Q̄nta ne homines
magis appeterēt baptisari ꝓpter vitam
corpalē q̄m ꝓpter spūalē. Dicit aūt apl's
q sine pnīa sunt dona dei. s. que donat
spūs scūs in baptismo. Sed contra. dicit
auctoritas. aut homo punit aut deus
punit. Ideo dicendū est q baptismus effi
caciā suā habuit a passione xpi pro om
nibz baptisandis. Quia ut dicit ysaias
disciplina pacis nr̄e sup eū. et ipe pccā
nr̄ā id est penā pro pccis nr̄is ptulit
in corpe suo sup lignū sicut dicit beatus
petrus. Si ergo decedat iste statī post
baptismū. euolabit. quia per contricio
nē precedentē baptismū cū passione dn̄i
sufficienter punitus iudicatur a bōitate dei.

Et dicimus q corpus xpi [illegible]
efficacius est q̄m baptism[illegible]
tur q sit efficacius in q̄ntū sa[illegible]
tū. Nec eciā eucharistia instituta [illegible]
tollendā culpā et penā sed est sacramen
tū vnionis. Baptismus vero est sacramen
tū renouacionis. vnde aufert oēm ve
tustatē tam pene q̄ culpe. qd non eu
charistia. ¶ Nota q passio xpi aperu
it ianuā paradisi per satisfactionē et per
causā meritoriā. et vniuersalē omnibz
baptisandis. Baptismus autē aperit
per causā efficientē singularē. Iustū
enī hoīem singularē facit euolare ascē
sio vero xpi aperuit per effcm̄. De bap
tismo eciā hereticorū non iterando. Cap.
xxv.

Sacramento quidē
facit iniuriā qui dicit ipm̄ pollui
per pollucionē ministrorū. Dici
mus tn̄ q baptisma hereticorū facit q̄s
dā filios dei ut puulos quosdā vero nō
ut adultos. qui ībuti sunt hereticorū errore
tamē vm̄ baptisma recipiunt. Vnde si ve
niant ad vnitatē eccie non sunt rebapti
sandi. Quia ut dicit augustinus sanan
dū est quod vulneratū est. non curandū
qd sanū est. Sani autē sunt huiusmodi q̄n
tū ad illud in quo cōicant cū ecclesia. s.
q̄ntū ad baptismū. Si vero heretici par
uulos baptisent. dicuntur illi filij eccie. nō
q eos dn̄s genuerit de eccia que est le
gitima sponsa sua. sed q de heresi tan
q̄m de ancilla ad opus eccie. Eccia tn̄
suos reputat quoscūq generat dn̄s siue
per illos qui sūt in eccia. siue per here
ticos siue per paganos. Vnde. ingrede
inquit ad ancillā meā etc. Baptisma
igitur hereticorū facit remissionē pccorū. et
ibi spūs scūs non in hereticis sed in sacra
mento suo. Id est spūs scūs q̄ntū est in
se paratus est dare graciā suā per bap
tismū. nisi per recipientē steterit. ¶
Multiplex autē assignatur causa quare
baptismus non iteratur. Prima est quia cū
baptismus deleat culpā et oīmodā penā
si iteraretur discurrerent hoīes per campos
licencie usq ad extremā necitatē in q̄
facerent se rebaptisari et sic statī euo
larent. Ꝓpter hoc instituit dn̄s ut vnicus

ecunda causa est alle
im⁹ enī habet efficaciam
xpi que vnica est. Tertiane
vapulsmo. Caracter enī baptis
petuus est. remanet enī in hereticis
et etiā in dāpnatis in īferno. Vnde non
est simile de eucharistia. quia corpus xpi
non remanet ꝑpetuo in hoīe nisi q̄diu
forma panis durat. Ideo non fit īiuria
eucharistie si iteret. De accedentibz ad
baptismū vtrox vel ficte ficte. Cāp xxvi.

NOn est autē nāē q̄ ad baptis
mū adultus accedat contritus
vel fictus. Potest enī accedē attri
tus et dolens de pcīis. et tūc per virtutem
baptismi ei dimittunt. Si vero accedat
contritus tūc iam habet fidem spem et ca
ritatē. et dimissa sūt ei pcā q̄ntū ad cul
pam. Baptism⁹ autē sequens augmētat
in ipso graāā et tollit oēm penā id est
oēm satisfactionē exteriorē. interiorē tñ
non. Sacramentū igit et rem simul re
suscapiūt oēs pueri. qui in baptismo ab
originali mundant pcō. adulta quoq; q̄
cū fide baptisant. Qui vero sine fide acce
dunt vel ficte. sacramentū non rē suscia
piūt. Qui autē effundūt sanguinē pro
noīe ihesu et si non sacramentū. rem tñ
reapiūt. Nec tantū passio vim baptis
mi implet. sed eāā fides et contricio ubi
nēcitas excludit sacramentū. Ficte acce
dens suscapit baptismū. sed non effectū
baptismi q̄diu durat fictio. Recedente
vero fictione baptism⁹ effectū suū habet.
id est. fiat quod prius fecisset si fictio nō
impediuisset. Vnde delet totaliter oīa pcā
que habebat iste ante baptismū. sed nō
delet illa que fecit post. nisi q̄ntū ad cul
pam. Nā non est institutus ad delendum
pcā futura. sed tm̄ pretīta et pnāa. Et ea
am si ita eēt. videret isti dolus fictionis
patrocinari. Constat enī quia si nō ficte
accessisset. penitencia sequens pcā post
facta nequaq̄ in eo totaliter deleret. Imq;
de illis que fecit ante baptismū. non ei est
īiungenda pnīa exterior. Baptism⁹ enī
non exigit gemitū neq; planctū. exterio
rem ītelligē. Nullus enī adultus saluat
eāā baptisatus nisi habeat penitenciam
interiorē. saltz contritionē. Sed de aliis q̄
fecit post baptismū īiungenda est pnīa
exterior. et etiā de ipsa fictione sēdm vnū
modū. Est enī duplex fictio. Vna secūdū
quā aliquis credit baptismū non ꝑdes
se que est fictio incredulitatis. Ista non
delet baptism⁹ cū sit contraria baptismo
Vnde de ista īiungenda est pnīa. Est et a
lia fictio sēdm quā aliq̄s non contritus
recipit baptismū. et hoc est pcm̄ omissio
nis vel negligencie. Ista deletur totaliter
per baptismū. Baptism⁹ enī non solum
graciā confert. sed etiā cumulū gracie.
Est enī caracter illuminās ad sciendū
quid faciendū sit. et quid non. magis q̄
sciat per sola naturalia. et debilitat fomi
tem ac remittit. De ſacramento confir-

HUnc de macionis. xxvij capīm
sacramento confirmacionis di
cendū est. q̄ tpe aplōr non ab
alijs q̄ ab ipīs legit pactū. Nec ab alijs
q̄m qui locū eox tenent ꝓsia potest a
debet. Licet autē presbiteris baptisatos tri
gere in pectore sed non crismate signāe
in fronte. Circa essenaā huius sacra
menti q̄nq; exiguntr. primū est forma
verboꝝ. Secundū intenao ꝯfirmātis. Ter
cīū dignitas confirmacōis. oportet enī
q̄ sit epūs. Quartū est ipā materia. s.
crisma. Quintū est locus in quo crismat
salicet frons. Forma verboꝝ talis est.
Confirmo te signo crucis et crismate salu
tis in noīe pīis et filij et spūs sancti. Datr
autē hoc sacramentū ad vobur. ut ꝑdonei
simus pugnare et portare nomen xpi
coīā regibz. Et hoc significat ipe locus et
materia. Locus qua confirmacio fit in
fronte. ne videlicet erubescam⁹ confitevi
coīā hoīibus nomē xpi. Corde enī credit
ad iusticiā rc̄. Hoc sacramentū non ha
buit petrus q̄m ad vocem ancille erubu
it nomen xpi. Idem eāā significat ipa
materia. s. crisma. Inūguntr enī pugi
les ut difficilius possint capi ab īimicis
Confectr autē crisma ex balsamo et oleo
Oleū enī significat nitorem consciencie
et leticiā spūalē per quā spūalia bella
superantr. Balsamū autē significat odorē
bone vite per quē interficiūtr serpentes.

id est demones. Itaq; qñ xp̃c insufflauit in discipulos dicens. accipite spm scm xp̃i hec data significauit gratiã que datur in baptismo. Semel autẽ utin dedit spm scm de celo in die penthecostes ad roburet hoc significat robur gracie qđ datur in sacramento ꝯfirmationis. Unde vrbanus ꝑp. Spũs sancti septiformis gratia cũ plenitudine sanctitatis scientie et virtutis in confirmatione confertur. Et utin. Omnes fideles per impositionẽ manꝰ episcopor post baptismũ debent recipe spm scm ut pleni tueniant̃ christiani. Sed distinguit̃ duplex plenitudo scilicet sufficientie et hec datur in baptismo. copie. et hec in confirmatione. De collatione hui⁹ sacm̃enti ad baptismũ.

Hoc itaq; sacramentũ. Cap xxviij melchiades ꝑp dicit mauis ee baptismate. quia a dignioribus datur. et in digniori pte corpis sit id est in fronte. Vel forte quia maius virtutũ augmentũ prestat. licet baptismꝰ ad remissionẽ plus valeat. Baptismꝰ quidẽ est sacramentũ introitus in ecclesiã. confirmatio vo est sacramẽtũ profectuũ et pugnantiũ contra mundũ carnẽ et demonẽ. Igit̃ in sacramento confirmationis non dat̃ alia res vel alia gratia. qꝫ in baptismo. sed que data est in baptismo confirmat̃ et roborat̃. Unde dicimꝰ sine preiudicio qꝫ idem est caracter baptismi et confirmationis in ecñcia. differentia tñ est secm rationes. Differũt enũ secm statũ. quia alius est status iuuenciũ. alius pfectorũ et pugnantiũ. Non autẽ presbiteri dare possũt hoc sacramentũ quis dare pñt baptismũ. quod uno modo maius est. quia sacramentũ dicit̃ magnũ qtuor modis. Primo qntũ ad efficaciã. et hoc modo dicit̃ baptismꝰ magnũ sacramentũ. Innouat enũ hoies totaliter. Secundo qntũ ad ecñciã suã. et hoc modo sacramentũ eucharistie dicit̃ magnũ. ꝑp dignitatẽ ecñcie corpis xp̃i. Tertio quantũ ad signũ. sicut dicit aplus matrimoniũ ee magnũ sacramentũ in xp̃o et in ecclia. Significat enũ matrimoniũ spũale. qđ est [illegible] siam. Quarto qntũ ad [illegible] gratiuã et dignitatẽ. Et hoc modo [illegible] macio et ordo magna sunt sacramenta. Dignior enũ est gratia consũmata quã confirmata qm̃ gratia simplex. Ideo pro dcm est autẽ confirmatio si detur non baptisato. quia ꝯfirmatio est dispositio baptismi. Unde non pt̃ ee sine baptismo maxime cũ baptismꝰ sit ianua sacramentor. Hec est simile de ordine. Unde si quis maiorẽ ordinẽ pretermisso minore recepit sufficit supplere qđ omissũ e. Quia unus ordo non est dispositio alterius. ꝓmo diuersi ordines diuersa habent officia distincta a se iuicẽ. Non est autẽ iterandũ ꝯfirmationis sacramentũ cũ habeat caracterẽ. Hoc sacm̃entũ a recipiunis tradi debet sicut et baptismꝰ nisi aliter cogat necessitas. De institutione eucharistie. Cap xxix.

De institutione eucharistie dictũ est superius suo loco. Hoc sacramẽtũ excellenc̃ dicit̃ eucharistia id est bona gratia. Quia in hoc non modo est augmentũ virtutis et gratie. sed ille totus sumit̃. qui fons est et origo tocꝰ gratie. Cuius figura precessit qñ mãna deus pluit in deserto. Unde panẽ angelorũ manducauit homo. Dñs igitur ihus ad inuisibilia paterne maiestatis migraturꝰ celebrato cũ discipulis typico paschate quidđ memorabile eis cõmendare volens sub specie panis et vini corpus et sanguinẽ suũ eis tradidit. ut ostenderet legis veteris sacramenta impleque prepuũ erat agni paschalis sacrificiũ. in morte sua terminari. ac noue legis sacramenta substitui. in quibz excellit misteriũ eucharistie. Ideo et post alia dedit. ut hoc vnũ acrius in memoria discipulor infigeret̃. et ab eoꝝ deceps frequentaret. Sed non ex inde disciplinã sanxit in posterũ ut post alios cibos sumat̃. Modus accipiendi sumi oportet sicut aplus docet. ut singulari reuerencia dijudicet̃ id est discernat̃ ab alijs cibis. quod dñs aplis disponendũ reliquit. Sub alia autẽ specie sumendũ instituit ut fides salubriꝰ hñet

de ijjs que non videnť.
iueret aiam qđ cernięt
non habem in vsu carnę
sanguinę comedę. Panis ei ad
refertur. vinū ad aiam. quia vi
pat sanguinę in quo sedes anime a
plissias ee ostendię. Ideo ergo in duabz
speciebz celebrať ut aię et carnis suscep
cio in xpo. et vtriusq libacio significet.
Quia caro xpi pro salute corpis. sanguis
vero eaā pro aia nrā offertur. Sub vtrāq
tamen specie sumiť totus xpūs. nec plus
sub vtraq nec minj sub altera tantū
sumiť. Tamen non fit cōuersio panis.
nisi in carnę. nec vini nisi in sanguinę
Nec debent dici duo sacramenta sed vnū
quia sub vtraq specie vnū et idem su
miť. Nec iterať sacramentū. quia vn
dictio non repetiť. Aqua vero ad
miscenda est vino quia aqua signifi
cat pplm. qui per xpi passionē redemp
tus est. Cum igit in calice vino aqua
miscet. xpo pplus adunať. et credentiū
plebs ei copulať in quē credit. Quibz
eaā auctoritatibz colligiť qđ xpc vinū
et aquā mixtū dedit discipulis. Si qđ
tamen non intendens introducę here
sim obliuione vel ignorancia aquā p
termiserit. non videť ee irritū sacmētū
Nam et grecoz eaā non apponę aquā
diať. Apponenda est in tam pua qntita
te q possit absorberi a vino. Quia xpc
non mutať in eaām. sed ecclesia mu
tať in xpm

De forma et re sacramenti. Caplm xxx^m

Forma igit panis vel vini que ibi videtur
sacmentū est. id est sacre rei sig
nū. Hui aut sacramenti gemina est
res. Res contenta et significata est caro
xpi quā de virgine trapit. et sanguis
quē pro nobis fudit. Res autē significa
ta et non contenta est vnitas ecclē. Sūt
igit tria hic distinguenda. Sacramētū
et non res est species visibilis vel panis
vel vini. Sacramentū et res est caro xpi
pria et sanguis. Res et non sacramētū
mistica ei caro est. Porro eius species vi
sibile sacramentū est gemine rei. quia
veramq significat. et vtriusq silitudiē
gerit expressam. Nam sicut panis pre
ceteris cibis corpus reficit et sustentat et
vinū hominē letificat atq inebriat sic
caro xpi interiorē hoiem plus ceteris
gracijs. Et sicut ex multis granis consi
ciť vnus panis. et ex pluribz vnus vinū
confluit in vnū. sic ex multis fidelium
psonis vnica ecclīa constat. Vnde aplus.
vnus panis et vnū corpus multi sumus.
Ad hoc eaā est similitudo. quia sicut pa
nis triticeus ex purissimis granis cōstat.
ita corpus xpi vim quod traxit de virgīe
ex purissimis membris purificatis o
pacione spūs sancti. Et sicut vinū ex
puris vuis constat. ita sanguis xpi ex
puris sanguinibz. Ita et societas eccle
siastica ex multis psonis a criminali
macula liberis consistit. In cuj rei tp
po facta est archa dnī de lignis cethim
que sūt imputribilia. Forma panis di
ciť habere cū corpe xpi similitudinē.
non gracia sui sed gracia panis cuius
fuit forma. Efficiat autē quod figurat.
Vnit enī recipientē corpi xpi mistico.
Efficiat autē non per modū cause effi
cientis. sed per modū materie. Sicut
enī in aliquo alio liquore qđ in aqua
non datur baptisma. ita sub alia for
ma qđ sub ista non daťr corpus xpi. Li
cet autē signatū melioj sit et dignius
qm significans. tamē hic habet caliph
niā. Vnitas eccīe dignior est qđ corpus
xpi. Quia corpus habet dignitatē qn
dam. saltz q est vnitati verbo qđ nul
lā habet cōpacionē ad aliquā dignī
tatē eccīe. Hec et autē vera eccīa siue
vnitas ecclesie melior est qđ corpj xpi.
Sed hec est falsa. minj bonū non effi
cit maj bonū. q'a qnqz intelligiť fuere
per modū cause materialis. Aqua ei
baptismi minj bona est qđ mūdicia
anime. facit tamē per modū sacramē
ti et materie mundiciā aīe. Similiť
corpus xpi per modū sacramenti et
materie facit vnitatē ecclesie et mū
dificat et purificat. Sed per modum
cause efficientis solus deus mūdat
et dimittit peccata. De tñsubstanciacione panis et vini. . Capitulum.

Dicunt autem sacerdotes xxxi. conficere corpus xpi et sanguinem quia eorum ministerio substancia panis fit caro. et substancia vini fit sanguis xpi. Nec tamen aliquid additur corpori et sanguini. nec augetur corpus vel sanguis xpi. Nec conceditur quod substancia panis aliquando sit caro xpi. et si fiat caro xpi sicut farina facta est panis. et aqua facta vinum. nec tamen dicitur farina est panis. nec aqua vinum est. Nec tamen dicimus panem vel vinum materiam esse corporis vel sanguinis domini. quia non de ea materia formatur corpus. sed ipsa formatur in illud et efficitur illud. Dicit autem damascenus quod ex operacione spiritus sancti fit ille transitus. sicut et conceptio filii dei. Itaque panis vere transit in corpus xpi. Unde omnes locuciones que significant transitum concedende sunt. sicut hec Panis transit in corpus xpi vel transfertur vel transsubstanciatur vel mutatur. vel panis fit corpus xpi. Et omnes ille negande sunt in quibus non signatur transitus. sicut iste panis est corpus xpi. panis erit corpus xpi. panis potest esse corpus xpi. De tempore autem transubstanciacionis dicimus quod in finali instanti prolacionis horum verborum hoc est corpus meum fit transubstanciacio panis in corpus xpi. Et hoc pronomen hoc vagum et simplicem demonstracionem habet sicut tu. cum quis dicit tu aperi. et nescit quis sit intus. Vel demonstrat corpus xpi ad intellectum. corpus scilicet xpi quod non est ibi sed erit. Videtur autem dicendum quod panis non transit in aliquo instanti in corpus xpi sed in tempore. tamen non successive. Quia non prius transit una pars panis in corpus post aliam. et propter hoc non potest dici quod in aliquanto tempore et toto transeat. Vel potest dici quod transit in illo totali tempore in quo proferuntur hec verba. hoc est corpus meum. Unde tantum tempus exigitur et non minus. Itaque successio est in transitu non ex parte panis sed ex parte prolacionis verborum. De priori autem substancia quedam remanent scilicet color sapor forma pondus. que nec ipsum corpus xpi efficiunt. nec in eo fundantur. Remanent ergo subsistencia ad minis[illegible] gustus fideique suffragium [illegible]

naturam vel intellectum fi[illegible]

Igitur in hoc sacramento [illegible] quedam sunt secundum naturam. que[illegible] supra naturam sed non supra intellectum. quedam supra naturam et supra intellectum. Supra naturam sunt ibi accidencia sine subiecto. ut color sapor. rotunditas et huiusmodi sed non supra intellectum. quia intellectus bene intelligit accidencia sine subiecto per abstractionem. Deus enim potencior est in operando quam intellectus in intelligendo. Super naturam et intellectum est ibi eciam xpus in tanta quantitate. in quanta est in celo. et non excedit terminos illius parve forme. Unde dicit damascenus quod fit in operacio supra naturam et intelligencia. Dicimus ergo quod sub illa totali forma est ita quod sub nulla parte per se. Tamen cum tangitur hostia est xpc integer sub quelibet parte. Et hoc non est tantum ex consecracione. sed ex consecracione et confractione. Consecrata enim fuit quelibet pars in toto suo. et est simile in speculo. Sicut enim in speculo integro est una sola ymago. tamen ipso fracto in qualibet parte resultat ymago. ita sub totali forma illa est xpc qui est ymago dei patris. Tamen fracta hostia in qualibet parte resultat ymago. primo veritas ipsius ymaginis que est filius dei. Unde sicut ex oppositione rei ad diversas partes speculi resultant diverse ymagines. ita ex prolacione verborum que precessit. et fractione forme consecrate resultat xpus in diversis partibus hostie. Et accidencia que videntur sunt ibi sine subiecto. nec sunt in corpore xpi. sed assistunt ei et velant ipsum ut fides habeat meritum. Unde fallit ibi locus a coniugatis. Ibi enim est albedo et tamen nichil in ea est album. Sed contra. Ibi est fractio et aliquid in ea fractum. Solucio. Quedam sunt accidencia que scilicet per alia alia accidencia insunt substanciis. quedam que non per alia. Verbi gracia. Albedo inest corpori non per aliud accidens. Disgregacio vero inest corpori per albedinem. Unde cum ibi non sit substancia panis albedo ibi est. et tamen

[illegible] ea albū. quia nulla substā
[illegible] disgregacio. et aliquid ē
[illegible] scilicet albedo. Eodē modo
[illegible] fractio. et aliquid in ea est fractum.
[illegible] fractio ibi est substancie mediante
continuitate. Unde cū sit ibi continuitas
vere dicit' q aliquid est fractū illa fracti
one. Et sic patet q non est simile. de albedi
ne et fractione. Iterū in forma ꝓpria vi
detur corpus xpi. tamē scdm quid quia
videt' velatū. Sed non sequit'. ergo videt'
Sicut nec sequit' iste videt manū cyrothe
catā illi⁹. ergo videt manū istius. Nec
valet hec sacerdos tenet corpus xpi ergo
tangit. Quia hoc verbū tenet non īpor
tat aliquā mediacionē. sed hoc verbum
tangit importat. De quorūdā intelligēcia
que dicunt' vel agunt' in missa. Caplm

Queritur de hijs verbis xxxiij.
que sūt in canone misse. Jube
hec pferri per manus ꝛ cetē
Quid demonstret' per hoc pronomen
hec. postea de hac auctoritate grego
rij. Uno eodēq; momento trāsit in celū
ministerio angelorū consociandū corpi
xpi. et ante oculos sacerdotis videtur.
Querit'. quid est illud de quo fit ibi sermo
Ad primū dicim⁹ q per hoc pnomen
hec demonstrant' forme signantes. sed p
ultimo suo significato scilicet pro corpe
xpi mistico. Freqnter enī in sacra scrip
tura ponit' signans pro signato. Est ergo
sensus. iube hec pferri id est iube corpus
tuū misticū scilicet ecclīam militantē p
ferri per manus id est per opacionē scōrū
angelorū qui assistunt sacrificio altaris
in sublime altare tuū id est ad ecclesiā
triūphantē que est in celis. Hoc est iube
iungi ecclīam militantē ecclīe triūphāti.
et hoc est regnū venire ad regnū. Et sic
cessat obiectio. Per sacramentū enī eucha
ristie assimilat' magis ac magis ecclesia
militans ecclīe triūphanti. Ad aucto
ritatē gregorij dicim⁹ q īpropria est. et
gracia diuersorū significant' trāsitus et
consociacio et visio. Unde fit sermo qntū
ad illa tria. de pane et de corpe xpi et de
forma. Qntū ad trāsitū fit ibi sermo de
pane. quia panis trāsit in celū id est in
celeste corpus xpi mīsterio angelorū. qui
assistūt officio misse ut dicunt scī. Qntū
ad consociacionē fit ibi sermo de corpore
xpi qd traxit de virgine. Quia per virtu
tem eucharistie associat' magis ac ma
gis vīn corpus xpi. corpi xpi mistico. Qn
tū ad visionē fit ibi sermo de forma que
videtur. In hui⁹modi autē misterij ex
plecione sicut formā oportet seruari. i
ta ordinē haberi scilicet ut sit sacerdos.
Et intencionē haberi oportet. ut illud
facere intendat. Aliqui dicunt eciā nō rec
te de illo misterio sencientē posse intendere
non quidē illud conficere. quod iam eēt rec
te credere sed id agere qd gerit' ab alijs dū
illud conficit'. Et sic adhibet' intencio. et
implet' misteriū. Illud eciā sane potest
dici q a brutis animalibz corpus xpi
non sumit'. et si videat'. Ex hoc autē di
uidit' forma panis in tres ptes. Una
mittit' in calicē. et significat ptem illā
ecclesie ecclīe que adhuc viuit. Unde poīt'
in calice q̄a cui⁹libz vita īsanguīe est. et
calix significat passionē hui⁹ seculi. Vn
in euangelio. potestis bibere calicē ꝛc. Alie
due significant duas ptes bonorū q mortui
sūt. Quidā enī sūt in paradiso. alij sūt in
purgatorio. Una ergo ps earū que in ca
lice non ponit' offert' ad liberacionē eorū
qui sūt in purgatorio. Alia vero ad gra
ciarū actionē. qntū ad illos qui sūt in pa
diso. Sicut aūt in manducacioē corpa
li. quatuor sunt. ita et in spūali. Primū
est masticacio spūalis que est dijudicacio
corpis xpi quale sit. qm nobile q viuifi
catiuū. et hui⁹modi. Secundū est delec
tacio. quia delectam' in xpo. Solū eī dul
ce et cōueniens nutrit. Terciū est assi
milacio spūalis. Qrtū incorpacio spūa
lis. Dijudicacio autē illa est ꝓprie per fidē
similit' et delectacio. Xpc autē manducat
nos. quia assimilat nos sibi ipsi. et vnit p
graciā quā infundit. Vtrū eucharistie ci
bus saciet vel nutriat corpus. Caplm

Itaq; dicit augustin⁹ q cibus xxxiiij
ille non transit in ventrē sed ī mē
tem. Si autē querit' vtrū forme
ille euanescant vel resoluant' in aliqs
humores. pt dici utroq; modo. Nam pt

ee si deus vult q cibus ille nutrit et sa
ciat corpaliter quantum ad formas. non quan
tum ad corpus xpi. quia pocius est cibus
mentis quam ventris. Et hoc dicit augustinus
q quidam saciantur et inebriantur tali cibo.
sup illum locum epistole ad corinthios. alius q
dem esurit. alius ebrius est. Dicit etiam
innocencius papa in tractatu de officio misse
q forme ille resoluuntur in eosdem humores
in quos resolueret panis si ibi eet. Corpus
vero xpi non nutrit corpaliter. Desinit
autem ee corpus xpi quam cito desinit forma
panis ee. Nec est dicendum q desinente for
ma panis ee ascendat corpus xpi in ce
lum. aut sacerdote proferente hec verba
hoc est corpus meum. descendat corpus xpi
de celo. Sed sicut diceretur secundum vnam opi
nionem q ex sola opposicione colorati ad
visum sine aliqua mutacione medij aeris
fit ymago aliqua colorati in oculo. ita
ex prolacione horum verborum. hoc est corpus
meum debito modo facta a sacerdote sine
aliquo descensu vel motu est corpus xpi
in altari. et sine aliquo ascensu forma
panis desinente esse. est corpus xpi in ce
lo. quod prius erat sub illa forma et mo
non est. Modo quidem sub formis proprijs
corpus xpi est in celo primo et per se. et
in altari est verum corpus xpi. tamen per quandam
resultacionem sicut supius dictum est. Absit
autem ut inhonestam corporis egestionem ci
bus ille sustineat. qui corpus et animam
ad eternam honestatem parat. De quibus
dam patribus sanctis legimus. quia sola comunione do
minica. diebus tamen dominicis saginati pluribus
annis vixerunt. Hoc igitur concedere possumus
posse scilicet aliquem ex virtute dominici corporis
per diuinum miraculum longo tempore viuere
secessum autem ei fieri exinde omino non posse.
Quod si fiat secessus eo tempore. aut ex reliquijs
ciborum preteritorum. aut ex defectu sui corporis
id esse necesse est. De indigne sumentibus vel
tangentibus. Capitulum. xxxv.

Sumere quidem corpus xpi in peccato
mortali non est malum in genere
Quia si aliquis probabiliter credat se non
habere peccatum mortale licet habeat. sumere
corpus xpi non ei est peccatum. Et hec aucto
ritas si desit fides vel caritas iudicium

sibi manducat et bibit. [illegible]
si desit in conscientia. id est si [illegible]
mortale. Sed queritur utrum illi [illegible]
debeat dare corpus xpi. quem scit ee [illegible]
tali peccato. Et dicitur q si notorius sit non de
beret ei dare nec in occulto nec in publi
co. Si non sit notorius non deberet ei
negare in publico. exemplo domini qui dedit
corpus suum iude qui non erat notorius.
Dicimus autem q aspicere corpus xpi non e
peccatum etiam indignis ymmo bonum est. Quia
caritas ut dicit augustinus cum sit idem quod de
siderium videndi deum et fruendi deo. aspicere
corpus xpi prouocatiuum est ad dilectionem
dei. et multorum peticiones exaudiuntur in
ipsa visione corporis xpi. Vnde multis in
funditur tunc gracia. quod signatum est in li
bro numerorum. Vbi illi qui aspiciebant serpen
tem eneum. liberabantur a morsibus serpen
cium ignitorum. Quia vero viri bethsamite per
cussi fuerunt quia viderunt archam domini non
fuit ex indignitate eorum. sed quia prohibi
tum erat eis ne viderent. Tamen tan
gere corpus xpi indignis peccatum est dupli
ci racione. Prima est quia in quos deus
odio habet. Vnde sicut caritas exigit co
iunctionem. ita odium separacionem et elonga
cionem. Et propter hoc dicitur publicanus alonge
stans. etc. Presumit ergo qui ei adeo pro
pinquat ut ipsum tangat cum sit indignus.
Alia racio est. quia ut dicit iheronimus
sup malachiam. panem pollutum comedit
qui ad altare dei indignus accedit. Vnde
qui pollutus est et tangit corpus xpi quan
tum in ipso est ipsum polluit. Qui vero ex
sola reuerencia tangit sicut ille qui sub
leuat de terra non peccat licet sit indignus.
Sed sacerdotes indigni qui celebrant pec
cant mortaliter. Quia vel celebrant ut ha
beant oblaciones vel ne incurrant infami
am. vel ex aliqua alia libidine. De sacer
dotibus vero qui nocturnam paciuntur pollucio
nem dicitur generaliter q non debent celebra
re nisi prius confessi fuerint nisi necessitas co
gat. et tunc conteri debent et dolere. Hu
iusmodi enim pollucio semper habet causam
inhonestam. Aut enim est ex turpi ymagi
nacione precedente. aut ex crapula. aut
ex natura volente se exonerare. Et tunc

natura indita sed natā
[illegible] Unde ibi habet locū illa auc
toritas. bonaz mencū est ibi culpā cog
noscere. ubi culpa non est. De causis insti
tucionis hui⁹ sacāmenti. et eaā quale tūc
datū sit corp⁹ xpi. Cap xxxvi.

Est autē multiplex causa insti
tucois hui⁹ sacramenti. ¶ Prima
est cōmēoracio passionis xpi sicut ipe dicit
que triplex est. Prima cōmēoracio amo
ris quē ostendit nobis in cruce. q̄a ma
iorē caritatē nemo habet xc. Secunda ē
liberacois. q̄a per passionē suā lib'auit
nos a seruitute dyaboli et aucē inferni
et mortis. Tercia est imitacois xpi ut sci
tis imiem̄ paciencā et humilitatē et alias
virtutes quas ostendit nobis in cruce.
¶ Secunda causa est meritū fidei. q̄a meri
tū fidei est et laus credē quod non vides
et maxīe illud qđ est supra naturā. ¶ Ter
cia est sublevacio spei. Vult enī dns cotidie
pnaaliē et corpaliē ee int̄ nos ut magis
speremꝰ obtinere peticiones nras. ¶ Quar
ta est ut epulem̄ in azimis sinceritatis
et veritatis. ¶ Quinta et ultima ad remedi
um pcatoz venialiū que cotidie facimus.
¶ Dicit autē quedā glosa sup leuiticū.
q̄ xpc prius suū corpus sūpsit. et postea
dedit discipulis. Porro tū tale dedit qua
le tūc habuit id est mortale et passibile.
Nunc vero sumit̄ a nobis imortale et i
passibile. nec tū maiorē habet efficaciam.
¶ Eucharistia quoq; intincta non debet
dari ꝓpl̄ō pro supplemento cōionis. quia
non legitur xpc alicui discipulorz dedisse
panē intinctū nisi iude. Tunc vero non
accepit iudas corpus xpi sed tū panem
corpus vo et sanguīez xpi aī alios disci
pulis ante prepererat. ¶ Et nota q̄ lucas
dicat dnm addidisse. hoc facite in meam
cōmēoracionē. Quibz scilicet verbis insti
tuit hoc sacramentū et tacite p̄missum
destituit. Quasi diceret. sicut vetus pas
cha celebrastis in memoriā liberacois
populi de egypto et de manu pharaois
sic de cetō hoc sacramentū frequētate vos
et suaz sororeꝫ vr̄ī in mēoriā mei. qui libe
ro vos de tenebris pcāi et inferni et de
manu dyaboli. De sacramento pn̄ie.

Ut autē dicit ihero Cap. xxxvij.
num⁹. penitencia est secunda ta
bula post naufragiū. Ite am
brosi⁹. Penitencia est mala preterita plā
gere. et plangenda iam non cōmittere.
Ite augustin⁹. Inanis est pn̄ia quā se
quēs culpa coinquinat. Nichilq; prosūt
lamenta. si repliant̄ pcā. Ideo sane ita
diffiniri p̄t. Penitencia est virtus vel gr̄a
qua cōmissa mala cū emendacois
ꝓposito plangim⁹ et odim⁹. et plangen
da ulteri⁹ cōmittē nolum⁹. Sic igit̄ in
verbis predictis intelligit̄ non cōmittere
id est nolle cōmittē. Potest eaā dici qđe
scripco illa ambrosij data est sc̄dm esse
optimū penitencie. qui est qn̄ penitens
finaliter pseuerat. Penitencia quidem
non est virtus specialis sed cōiter oīm.
Nec est in aliqua vi sed in qualibet id ē
in aīa sc̄dm quālibet vim. Nam et ꝓpe
loquendo luctus non est virtus sed stat⁹
virtutis sicut pax. Porro sicut in alī
is quibusdā sacramētis tria sūt. vnū qđ
est sacramentū tm̄. et aliud qđ res tm̄.
aliud qđ est sacramentū et res. ita et hic.
Sacramentū tantū est confessio cū absolu
cione sacerdotis. Sicut enī sacramentū bap
tismi in duobz consistit id est elemento et
verbo. et confirmacio in duobz scilicet cris
mate et forma verboz. ita in penitencia
sacramentū consistit in confessione pen
torис et absoluacone sacerdotis. Et sicut
in sacramento baptismi elementū est ma
teriale respū verbi. ita confessio respectu
absoluacionis. Et sicut elementū sine ver
bo non est sacramentū. nec verbū sine ele
mento ita confessio sine absoluacone. vel
contrario. Unde confessio que fit non sa
cerdoti vel non suo sacerdoti non est sa
cramentū. quia illi non hñt pōtātē ab
soluendi. Res tantū est remissio peccati.
Sacramentū et res est contricio cordis.
Res respectu confessionis. et sacramentū
respectu remissionis pcāi. ¶ Quidā aūt
dicunt q̄ confessio efficat qđ figurat scilz
remissionē pcāi. sed non oīe quod figu
rat. scilz qua non efficit contricionē aī
ipa posterior sit natura et tpe. Nec est ne
cesse ut dicāt q̄ sacramentū noue legis

efficiat omne quod figurat. sicut in sacramento altaris forma panis figurat corpus xpi nec tamen efficit. Sed reuera forma panis cum forma verborum efficit corpus xpi simpliciter. Itaque sicut baptismus efficit graciam in anima baptisati quantum in se est. ita confessio prout sacramentum est contricionem efficit nisi impediatur vel quantum ad esse vel quantum ad augmentum. Virtute enim confessionis et absolucionis vel datur vel augmentatur dolor et detestacio peccati. et datur gracia qua de attricione fit contricio. Et ita patet quod confessio sacramentum est prius quam contricio. tamen contricio secundum quid prius est. quo ad attricionem scilicet. ¶ In diffinicione vero sacramenti ponitur visibilis communiter ad omnem sensum. vnde confessio est visibilis id est sensibilis scilicet auditu. ¶ Dicunt autem magistri quod satisfactio et confessio sunt vnum sacramentum contricionis et remissionis peccati. Et dicuntur vnum sicut species panis et vini ab vnitate principalis significati quod est peccati remissio. Et sicut absolucio forma est confessionis. ita iniunctio sui sacerdotis informat satisfactionem. Aliter enim neutrum est sacramentum.

De effectu eiusdem sacramenti. Cap xxxviij.

In peccato quidem duo sunt scilicet ipsum peccatum id est macula anime. et sequela peccati id est obligacio pene. Similiter in contricione duo sunt. gracia scilicet et dolor. qui est sequela gratie. ¶ In conuersione peccatoris ad deum tria sunt. scilicet peccati desercio. propositum non peccandi de cetero. et dolor de peccato preterito. Hec omnia possunt fieri per fidem informem vel timorem seruilem. vel eciam solo libero arbitrio. absque gracia de nouo infusa. non tamen sine deo principaliter. operante. quia ut ipse dicit. sine me nichil potestis facere. Quando autem homo hec habet tunc conuertitur ad deum. et ideo tunc deus conuertitur ad peccatorem graciam infundendo. secundum illud. conuertimini ad me et ego conuertar ad vos. Gracia vero sua penitencia expellit peccata. et sequelam peccati expellit per motus quos elicit ex libero arbitrio ¶ Triplex autem est sequela peccati que remanet eciam post remissionem culpe. Prima est obscuritas visus spiritualis. propter quam non potest videre clare. quid faciendum quid fugiendum. Hec significata fuit in ceco illuminato qui primo vidit homines quasi arbores ambulantes. Secunda est difficultas [illegible]di. que significata est in institis lazari quibus ligatus prodijt de sepulchro. Tercia est pena temporalis. Duas primas expellit gracia suis motibus per modum cause efficientis. terciam vero per modum meriti. Ideoque oportet ut proporcionetur debito modo. quod fit iniunctione satisfactionis. Licet igitur gracia sua penitencia expellat peccatum tamen sequela gracie que est in confessione et contricione non expellit omnino sequelam peccati ad minus quo ad terciam que per satisfactionem recte expellitur. Et ita non superfluit satisfactio que valet eciam ad multa alia. scilicet ad gracie conseruacionem et ad augmentum eiusdem. ad plenariam absolucionem ad fomitis debilitatem et a vitandam recidiuacionem. Vnde versus. Seruatur per opus. accrescit gratia. pena. Soluitur quoque fomes languet. fugitur recidiuum. Dus autem qui nullum malum vult esse impunitum. ex misericordia mutat illam magnam penam in hanc minimam. Tamen quidam dicunt quod peccato mortali meretur quis penam eternam et temporalem. Sed eternam absolute et recte. temporalem condicionaliter. ¶ Preterea quando quis inchoata penitencia sed nondum completa decedit. non est inconueniens nec contra miseriam dei minorem penam mutari in maiorem. quia minor pena in penitenti. magis efficax et satisfactoria est et magis grata deo. quam longe maior in purgatorio. Huius racio est. quia pena penitentis pure voluntaria est. pena vero purgatorij de necessitate est. Denique cum exit homo de hac vita. exit forum ecclesie. et intrat forum dei ubi grauius puniuntur malefici. Exit forum misericordie. et intrat forum iusticie. tunc enim misericordia conuertitur in iudicium

De tribus partibus penitencie. Cap xxxix.

Exiguntur ad perfectam penitenciam tria. scilicet contricio cordis. confessio oris. satisfactio operis. Tribus enim modis deum offendimus. consensu. verbo. opere. et ideo tribus modis eidem reconciliamur. Hec est via trium dierum in exodo. de qua per moysen datum est preceptum israelitico populo. Cui eciam respondet abrahe triduum. Qui pergens ad immolandum filium die tercia eleuatis oculis vi

[illegible] pdicul. Triduū quoq; ysaie ꝓphē
[illegible] quo nudus et discalceatus iuit plā
[illegible] ꝑcām ꝓpli. Hinc eāā per osee de dño
[illegible]. Visitabit nos post duos dies. et in
[illegible] terciā suscitabit nos. Jonas quoq; de ni
uiue que mundū significat. dicit. q̄ erat
triduū itineris triū dierū. Quoq; ab
eodē uspq; lxx. dicit. adhuc tres dies
minue subuertet. Triduū quippe deā
nulacionis refertur ad pām cordis et oris
et opis cui triduū subuersionis oppōit.
salus contriacionis. confessionis satisfacti
onis. Hoc triduo debem⁹ expām dīm
iuxta illud euangelicū. Misereor mḡt
turbe qia iam triduo sustinent me.
Ideo q̄oq; ter in canticis dicit sponse ve
ni. Ver mḡt sponsa. veni de libano. ve
ni coronaberis. Hec est triū mortuoꝝ tri
plex resuscitacio a dño facta in euangelio.
Sequales ptes pnie sunt ista tria. Dia
m⁹ duplicat potest sumi pnia. Uno mo
do dicit est punicio vel vindicta puniens
hoc modo sūt ptes subiectiue. Alio mō
dicit est unū sacramentū de septē. et sic cō
plectit illa tria que sūt eius ptes integ
es. Est autē triplex forū. dei. ecīe. et ho
minis. Forū dei est diuina sīa. forū ec
lesie sacerdotis arbitriū. forū hoīs ꝓpa
onsciā. Qui iudicat in foro ꝓprio. nō iu
dicat foro dei. Forū dei est iusticie. forū
ecīe. est misericordie. forū hoīs conscīe.
Primū magnū. secūdū min⁹. terciū mi
nimū.

De contricione. Cap xl.

Est itaq; contriacio dolor pro pcīis
assūptus. cū ꝓposito confitendi
et satisfaciendi. Hec pāpie a do
mino per ꝓphetā ubi dicit. scindite corda
vra tē. Iste dolor debet cē triplex ut ait
bernardus. Acer q̄a offendim⁹ dnm et cre
atorē oīm. acrior q̄a pīem nrm. acerri
m⁹ q̄a redēptorē. Cause inductiue
contriacois sūt sex. Cogitacio et ex ea pu
dor de pcīis cōmissis. detestacio vilitatis
ipsi⁹ pcī. timor de die iudicij et pena ge
henne. dolor de amissione patrie celestis
et multiplici offensa creatoris. et spes tri
plex. s. venie. gracie et glorie. Patet
autē effectus eius in pte ex vi ipsius nominis
Dicit enī contricio. quasi simul ex toto tri
cio. Quod passiue intelligendū est et acti
ue. Passiue qua totū cor ad lacrimā q̄ terī
tur et scindit pre nimia angustia et dolo
re. Actiue qua tanq̄ fortissima machi
na conterit congeriē pcōꝝ. que quasi q̄
dam murꝰ sepabant nos a deo. Item hec
laqueos conterit et captiuenas dyaboli.
Hec destruit carcerē infernalē. quē demo
nes pauerāt in inferno aīe pcatrici.
Et vires demonū enervat. q̄a conterit
brachiū pcatoris et maligni. Cēa
vero septē dona spūs sancti contē septem
capitalia vicia distinguūt per oppositi
tū et dolor de pcō non est ꝓprie contē ali
quod vicium sed contē oīa. ideo non distin
guit inter dona. Ideo dicim⁹ q̄ sicut delec
tacio aliq̄n dicit motus quo inhęrem⁹
rei delectabili. cui adnexa est quedā
passio muliebris. sic dolor q̄nq; dicitur
motus quo abhorret pcīm. cui adnexa
est tristicia quedā sive passio. q̄nq; dicit
passio. Contriacio dicit dolor primo modo
et sic est meritoria. quia non est pura
passio sed motus. et est sensus rei motive
licet absentis. Nam sensus quidē carna
lis exigit rem pntē substancialiter. spūalis
non. sed tm̄ secm̄ apprehensionē vel mēo
riam. Unde cū in mēoria est pcām pt aīa
dolere de ipo. Et cēa melius de pretito q̄m
de pnti. quia pcām pns delectacionē habet
carnalē que retardat dolorē. Anima quo
q; dimisso pcō melius pt sentire fetorē pcī
quia odoratus spūalis tūc melius disposit⁹
est. De q̄titate contriacois dicit. Luc
tū vnigeniti fac tibi. planctū amarum.
Unde potest dici q; quilibet vere penitēs
magis dolet de pcīis suis q̄ de morte filij
et si non senciat. Nec tū oportet q; fleat
corpaliter. quia huiusmōi lacrime sūt a na
tura vel a gracia vel a libero arbitrio.
Sed spūaliter. quod est tantū a gracia. Tan
tusq; pt cē contricio q; pena dimittit oīno.
Dicit autē doctrinaliter a magistris q; in
iustificacioē impij quatuor concurrūt tpe
simul non natura. scilicet infusio gracie.
motus liberi arbitrij. contriacio. remissio
pecti. Dicit autē impij pcīoꝝ adultus.
Primū qđ non meremī. quia non subest
libero arbitrio. Nec eo meremī. quia non

est motus liberi arbitrij. Neq; secundum meremur. cum alius motus non precedat. Sed eo meremur duo sequencia. cum sit motus liberi arbitrij. informatus gracia. Tercium meremur per secundum. et eo meremur quartum. Quarto vero nichil meremur. quia non est motus.

De confessione. Capitulum xli.

Confessio est legitima coram sacerdote peccatorum declaracio. Et dicitur confessio quasi simul vel ex toto vel undique fassio. Nam ille confitetur qui totum fatetur. ¶ Confessio utilis est ad septem. s. ad peccati cognicionem. Sacerdos enim debet notificare confitenti peccatori peccatum et quantitatem peccati iuxta illud leuitici. Homo in cuius cute et carne etc. Item ad satisfactionem. Erubescencia enim confessionis magna pars est penitencie. Item ad peccati tertam dimissionem. ad dei glorificacionem. ad mentis iocunditatem. ad diminucionem pene. ex vi clauium. ad multiplicacionem intercessorum. ¶ Debet autem confessio esse simplex et humilis secreta frequens et prompta. siue obediens. Precipue quoque debet esse amara iuxta illud. Statue tibi speculam. pone tibi amaritudines. Huius amaritudinis signa sunt verecundia. humilitas lacrime. fortitudo vincens pudorem. et pronitas obediencie. ¶ Item debet esse festina propter quatuor. Primum propter incertitudinem hore mortis. Secundum est quod morans in peccato semper accumulat peccatum peccato. Tercium est quod quanto maiorem moram fecerit in peccato. tanto magis elongabitur a domino. et per consequens tanto difficilior erit conuersio. Unde versus. Principijs obsta sero medicina paratur. Quartum quia in extrema egritudine vix potest aliquis vere penitere. quia illuc rapitur intencio mentis ubi est vis doloris. Multa enim ut ait augustinus occurrunt tunc impedimenta. Nam morbus urget pena terret. filij quos illicite dilexit. et uxor et mundus ad se eum vocant. Tene ergo certum et dimitte incertum. id est age penitenciam dum sanus es. Item debet esse integra secundum illud augustini. Caueas ne verecundia ductus diuidas confessionem. Ad hoc autem quod integra sit nouem requiruntur. Scilicet quod sit voluntaria. fidelis. propria. accusatoria. vera. nuda. discreta pura et morosa.

Quando et de quibus oporteat confiteri. Capitulum xlij.

Sciendum vero quod saltem semel in anno tenetur quilibet postquam ad annos discrecionis peruenerit confiteri omnia peccata sua. et reuerenter ad minus in pascha suscipere eucharistie sacramentum. Nisi forte de consilio proprij confessoris ob aliquam racionabilem causam ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum. Et ut aliqui dicunt tantum illas circumstancias que trahunt in aliud genus peccati tenemur confiteri. Alias autem non nisi velimus. Alij dicunt quod omnes illas que grauiter et aperte aggrauant peccatum confiteri tenemur. sed alias minutas non. Sicut autem confitens circumstancias aliquando dimittit ne scandalizet confessorem. ita confessor non debet inquirere aliquas circumstancias et modos peccandi ne scandaliset confitentem. Sic ergo circumstanciale aliquando omnino taceri debet in confessione sed peccatum genus non debet taceri. ¶ Debet eciam peccator volere et confiteri de bonis omissis. s. que potuit facere et non fecit. De tempore quoque male expenso. et quia proximorum animas deo eripuit. vel in malo confirmauit. Item de tristicia quam intulit bonis peccando. et de leticia quam eis non adhibuit. Item non cogitet solum quid et qualiter fecerit. sed quid iniuste deum offendit. ¶ Porro venialia non tenemur ex precepto confiteri. licet bonum sit. Auctoritas autem iacobi de confitendo alterutrum quantum ad mortalia est in precepto. quantum ad venialia concilium dat. Item quod dicit glosa quod cotidiana et leuia coequalibus sacerdotibus sunt pandenda intelligitur de generali confessione que fit in prima et completorio. Et verum est quod quicumque offendit tenetur satisfacere et confiteri speciali vel generali confessione. Nam qui non confitetur se esse peccatorem eo ipso peccator efficitur. Unde iohannes. Si dixerimus quia peccatum non habemus etc. Et quia quilibet tenetur confiteri ad minus semel in anno. qui non habet nisi venialia tenetur confiteri illa. Et ita per accidens et in casu verum est quod aliquis tenetur confiteri venialia propter bonum obediencie. Porro utrum veniale requirat contricionem. dicimus quod non nisi gene

...nia per penitenciaas et elemo...
...et alijs pluribz modis dimittūt² ...
venialia. et eaā in purgatorio. Quibz ...
penitens confitendū sit. Cap xliij.

Queⁿ² ergo penitens confiteri ꝑprio sacerdoti. qui teneⁿ² ei tradē sacramenta. In quor collatiōe veritⁿ² sibi ꝓdeſſe suū ut sciat cui det. Tallis regula predicta in q̄nq; casibus in quibz potest cui data est potestas ꝑponendi penitenciaas in aliqua prochia ab epō audire confessionē alterius ꝑrochianū. videlicet cū ille extraneus peccauit in prochia sua. Item si mutauit ibi dmicilū. Item si est ibi vagabundus. Item si peciit et obtinuit licenciā a sacerdote suo quē videbat ꝑpetui et insufficientē volens ire ad aliū discretū. Vel quia longū iter arripiebat petit licenciā ut possit in itinere cōfiteri. Item in articulo ncitatis. Sed nūq̄d in hijs casibz poterūt audire confessiōē illi quibz non est data ꝑtās ab epō. Responsio q̄ non in ꝓmis quatuor casibz. Quia licet ipsi penitentes sint absoluti q̄ possint confiteri. non tn sunt sic absoluti q̄ possint audire. Itē ꝓpter hoc sacerdos non potuit dare talibz iurisdictionē siue ꝑtātē talem. sed epūs solus dare pōt illis qui sunt in suo episcopatu. non alijs. In q̄nto vero casu secus dico. Quia ut ait augⁿ tanta est vis confessionis ut si imineat articulus ncitatis sicut q̄n infirmat² quis ad mortē. vel debet intrare bellū iustum et deest sacerdos confiteat² ꝓprio. Et ita non solū clerico. sed eaā laico licet cōfiteri. De modo audiendi confessiōes et faciendi interrogatiōes. Ca. xliiij

Parrochianⁿ² sacerdos vel alius cui epūs dederit ꝑtātē audiendi confessiones potit ꝑponē penitenciaā subditis de omni crimine nisi in q̄nq; casibz. Unus est de hijs quibz est solēpnis pnā ꝑponenda. Alius de excōiatis quos pōt aliq̄n absoluere aliq̄n non. Tertius ubicūq; incurit irregularitatē contractā. Quia ꝓpter illam debet penitentē remittē ad epm ut ipe dispenset cum eo si potest. vel cū lr̄is suis mittat ad pām. Quartus est de incendiarijs. Quintus si sit consuetudo in aliquo epatu q̄ aliquor crimina ad epm referant. Nā horū eaā aliqui mittūt² ab epis ad sedē apostolicā ꝓpter enormitatē criminū et ad terrorē. Et credo q̄ epūs non ītel ligit² delegare huiⁿ² modi maiora in simplici delegraaone nisi expresse dēm sit. cū ad ipūs correctionē videat² specialit spectare. Item notandū q̄ sicut penitēs non debet nōiatim specificare ꝑsonā cui qua peccauit nisi circūstancias per q̄s intelligi possit. nisi eēt forte notoriū. vl aliter non posset recte confiteri. Ita nō debet sacerdos specificare interrogatiōe ꝑsonā. sed vterq; insistat cautē circa qualitatē ꝑsone. scilicz ut si erat virgo vl corrupta. vidua vel meretrix vel cōiugata vel consanguinea. vel sāmonialis. et si milia. Porro neq; verbo neq; facto neq; signo sacerdos debet revelare confessionē nisi in uno casu. scilicet q̄n aliquis confitet² hereſim suā et multos corrūpit. nec vult aliquo modo resipiscē. Tunc enī sacerdos debet dicere ōibus ut vitent eū tanq̄ hereticū. ipso premōito. et per se et per epm si opus est. Uñ vīg est hereſis crimē quod nec confessio celat.

De satisfactione. Caplm xliv.

Tautē aut gregoriⁿ² satisfactio est causas pcōr̄ evadere. et eorū suggestionibz aditū nō indulgere. Duplex autē est exasio pcī. Quedā enī est exasio simplex. que fit per fugā et abstinenciā a pcō. Quedā violenta que fit per cōtrariū ut ieuniū per quod evadit causa luxurie. Dacio eleōsine per quā causa auaricie. vta vitijz per quod superbie. et huiⁿ² modi. Et sic sumit² exadē a gregorio. Itaq; sacerdotes debent semp aliquā satisfactionē ijungē licet in contritione aliq̄n oīno tollat² pcm. Quia ipsi non vident hoc. sed xp̄s cui patent corda. Ipē vidit contritionē mulieris. et ideo nullā aliā ijunxit satisfactionē. Notandū tn q̄ confessōes quedā ijungunt ad fundamentū satisfactionis ut abstine a pcō et restituere

ablatū sine quibz non pt ee satisfactio
Quedā ad expedicionē satisfactionis ut
vitare loca suspiciosa. mala consorcia et
huiusmodi. Quedā ad substanciā satis-
factionis ut ieiunare peregrinari. Quedā
ad pfectionē et securitatē satisfactionis
ut opera superogacioīs. Quedā ad pre-
seruacionē ut aliqn̄ abstinere a carnibz a
forti vino et huiusmodi. Quedā eciā ad ma-
ius meritū. Quedā ad exemplū pximo-
rū. Et dicimus q contricio qntūcūqz pua
sit oīno tollit pccm̄ quo ad culpā et pe-
nā eternā. sed non quo ad penā tpalē.
Itm̄ magis satisfacit qm̄ qntacūqz dacio
elemosine. et magis placet deo. Non tn̄
cessare debet dacio elemosine quia penā
tpalē minuit et meritū auget. Et aliqn̄
orōnibz pauperm quibz datur elemosina. con-
fertur gracia vel sanitas vel deuocio vel ps-
peritas et augmentū vite tpalis sicut di-
cit aplus. ¶ Consistit autē satisfactio in
tribz. oracione. ieiunio. et elemosina ut
iste ternarius contra illū nephariū dya-
boli ternariū opponatur. Oracio contra sup-
biā. ieiuniū contra carnis cōcupiscenci-
am. elemosina contra auariciā. ¶ Elemo-
sina autē est triplex. Prima consistit in
cordis contricione. iuxta illud. miserere
aīe tue placens deo. Secūda in cōpassiōe
proximi. Tercia in largicione manuali
cura corpali et breuit in quocūqz conci-
lio et subsidio quod īpendimus proximo
¶ Oracio quoqz triplex est. scilicet vocalis
realis. mentalis. Et ut ait augustinus.
ipm̄ desideriū continua est oracio. Est
autē oracio pius affcūs mentis in dm̄
tendens. plerūqz ne pigritetur in vocē p-
rūpens. Vel sic. Oracio est congeries vo-
cū ad aliquid impetrandū in deū tenden-
ciū. ¶ Exiguntur autē in oracione xiij. s. q sit
fidel. secura. discreta humilis. deuota verecū-
da secreta pura lacrimosa attenta. fecū-
da oposa et assidua. ¶ Ieiuniū eciā
triplex est. Primū corpis a cibo materi-
ali. secūdū afflictioīs a gaudio tpali. ter-
ciū spūale a pccto mortali. Dn̄s institu-
it primo ieiuniū in paradiso et postea sci-
ficauit cū ieiunauit in deserto. Ieiuni-
ū debent semp hec quatuor comitari. s.

largitas. leticia. hora et mensura. [illegible]
nio aūt ad carnis maceracionē annexa
sūt duo scilicz vigilie et flagella. que eci-
am quadriptita sūt. Prima constat in
armis penitencialibz scilz cinere cilicio
et lacrimis. Secunda in pectoris tunsi-
one genuflectione et disciplinis. Tercia
in afflictione peregrinacioīs. Quarta in tri-
bulacione et cuiuslibet egritudīs afflicti-
one. Vnde sacerdos debet dicere penitenti
q oīa ista satisfactionis opa sūt ei pro
pte pnīe. Et valebūt ei omnia si assit
deuota pnīa. ¶ Opus ex caritate factū ī
qntū penale est satisfactoriū in se. et qn̄-
to magis penale. magis satisfactoriū est.
Vnde dare centū denarios magis satis-
factoriū est qm̄ dare decem. alijs pibus.
Tamen dare decē pauperi est magis satis-
factoriū qm̄ dare centū diuiti. alijs pa-
ribz. Quia dare decē respcū pauperis
plus est et magis penale qm̄ dare cen-
tū respcū diuitis. Vnde dn̄s dixit. Vere
vidua hec &c. Sed cū dilectio dei non sit
penalis. illa locucio. dimissa sūt ei pccta
multa. per accidens vera est. Nam qui
dilexit multū fleuit multū. et dimissa
sūt ei pccta multa id est pena multorum
peccatorum. De penitēcia et opibus non sa-
tisfactorijs. Cap xlvi.

Quia vero opa facta extra caritatē
non sūt satisfactoria. peniten-
cia facta in mortali iteranda est. vel iux-
ta sacerdotis arbitriū recōpensanda est.
Item pnīa quedā est continua scdm̄ tē-
pus ut ieiuniū diurnū. celebracio misse.
Talis iteranda est a capite si interrupta
fuit. Quo ad tales penitencias vita na-
zareorum figurauit vitā penitenciū. Itē
alia est penitencia intpolata ut qn̄ p-
cipitur alicui ut ieiunet decē dies non cō-
tinuos. Si ieiunet qnqz in caritate et
qnqz in mortali. non tenetur oēs iterū
ieiunare. sed sufficit ieiunare qnqz qs
ieiunauit in mortali. ¶ Si penitens in
bono pposito facit penitenciā sibi īiunc-
tam non conscius sibi alicuius mortalis
absolutus est. Vnde si pacta pnīa reco-
lat aliquod mortale sufficit illud confi-
teri. et dabitur ei pnīa pro illo tm̄. Igitur

Qui in mortali pcto facit penitenciā
digne sibi ĩiunctā non est absolutus a
pena quia non erat debitor pene ut pene
sed ut emende siue pene satisfactorie. tñ
absoluit a precepto sacerdotis. vñ non te
net eandē iterare. sed quia non satisfecit
tenet adhuc satisfacere. Nam iuxta ihero
nimū sup spinas seruit qui bona opa in
mortali faciūt. Itē gregorius. Interī fac
quicquid boni potes ut deus illustret cor
tuū ad pniaz. Vnde patet q illud non est
pnia sed ĩpacio ad pniaz. Sciendū āt
q opa mortificata reuiuiscūt sed nō opa
mortua. Mortua sūt que fiūt in mortali
bona tamen sunt. Mortificata sūt illa
que fiūt in caritate. et postea moriūt
per mortale. Licet autē mortale pcm se
quēs mortificet opa pius viua. non tñ se
quitur q caritas sequens viuificet opera
prius mortua. Quia mortificare opa vi
ua et viuificare mortua non sūt contraria
quia non sūt respcū eiusdē. Qd patet qa
mortificare opa viua est mortificare ope
ra facta in caritate. Viuificare mortua
et viuificare opa facta in pcto mortali.
que constat non ēē eadē. Porro opera
mortificata dicunt reuiuiscere non quia
valeant ad substanciā premij sed qa re
deunt in statū in statū sue originis scilicet
caritatis. Et eciā dicunt reuiuiscere quia
valent ad multa. s. ad maiorē ratificaci
onē caritatis. ad facilius opandū ad mi
nucioēm pene purgatorij. ad vitandū
casū. ad expellendū hostes. ad efficacius
merendū. ad spei roboracionē et ad satis
factionis absolucionē. Similit eciā valēt
opa facta in mortali ad multa. s. ad tpaliū bo
norū multiplicacionē. ad pene tpalis dila
cionē vel dimissionē. ad gracie habilita
cionē ad assuefactionē bñ opandi. Nam
licet nullius premij sint meritoria pprie. tñ
dñs remunerat ea tanq meritoria ex
sua liberalitate. In tm enī diligit bonū
et odit malū. ut nullū bonū irremunera
tū. et nullū malū ĩpunitū esse paciat. Interpre
tatiue ergo opus fcm extra caritatē est
meritoriū premij tpalis. Nec valet hec
argumentacio. quodlibet malū opus est
meritoriū alicuius pene. ergo quodlibz bo
nū opus est meritoriū alicuius premij.
Malū enī ex se et ex voluntate habet q
sit meritoriū pene. bonū vero ex sola ca
ritate que est pncipiū oīs meriti habet
q meritoriū alicuius premij. De triplici
Species penitencia. Cap xlvij.

Penitencie sūt tres. nam alia est
solempnis alia publica. alia priua
ta. Solēpnis est que fit in capite quadra
gesime cū solempnitate. Dicit eciā solēp
nis licet non ita pprie. qn aliquis inuitus
ad pniam agendā mittit in monasteriū
Hec debet imponi ab epo tantū. vel de
mandato eius a sacerdote. et pro publico
crimine qd totam cōmouerit vrbē. Nec
debet imponi clerico nisi deposito. Qui
semel egerit eam non debet postea pmo
ueri nec ministrare in ordine suscepto.
Item non debet contrahere matrimoniū.
si tamen contraxit tenebit. Publica ppe
dicit illa que fit in facie ecclie non cū pre
dicta solēpnitate. Vt cū ĩiungit pegrina
cio per mūdū cū baculo cubitali. et scapu
lari. vel veste aliqua ad hoc consueta. Hāc
posset imponere quilibet sacerdos suo pro
chiano. quia non ĩuenio sibi prohibitū.
nisi consuetudo eēt contraria in aliqua
ecclia. Penitencia solēpnis non debet itera
ri. sed alia quelibet potest et debet quoci
ens homo peccat. Priuata dicit illa que
singularit fit cotidie cū quis pcta sua secre
to confitet sacerdoti. Est autē falsa pnia
cū sic agit de vno ut non discedat ab alio.
Vel cū penitens ab officio vel curiali vl ne
gociali non recedit. quod sine pcto nul
latenus agi preualet. Aut si odiū in corde
gesserit. aut si offenso cuilibet non satisfa
ciat. Aut si offensus offendenti non ĩdul
geat. aut si arma contra iusticiā gerat.

De numero et vsu clauiū. Cap xlviij.

De numero clauiū quidā dicūt
q duplex est clauis scilicet sciencia
discernendi. et ptas ligandi et
soluendi. Et dicūt q per sciam soluit ĩtel
lectus penitentis. per ptatem affectus. Non
tamen oīo apit sciencia. sed ptas perfcte
aperit et claudit. Vnde sicut in aliqua
archa qnq sunt due claues vna que ĩp
fecte apit. et dicit anticlauis altera que

perfecte apit. et dicit maior clauis. ita ē
hic. Sed si sciencia est clauis. quō dantur
claues in ordine. Ob hoc dicūt alij q̄ non
sciencia discernendi sed officiū clauis est qd̄
dat in susceptione ordinū. Unde dicūt q̄ sa
cerdos ydiota clauē vtrāq̄ habet sed nō
consiliariū alterius scilicet sciām. et ideo
q̄nq̄ errat. Alij dicūt q̄ auctoritas dis
cernendi est clauis et differt ab altera
claue. scilicet a ptate ligandi et soluendi
sicut iudiciū et iusticia. Auctoritas enī
discernendi soluit et ligat per diffinicioēz
sentencie. ptas vero per execucionē. Unde
dare sentenciā est primus usus clauiū. ex
sequi scdus. Scdm hanc opinionē quā
credimus eē verā. in glosa sup matheū.
sumit sciā discernendi pro auctoritate
discernendi. Dicimus ergo q̄ sciā non est
clauis sed annexa claui tanq̄ consiliari
us. Et potest dici q̄ apire regnū celoꝝ
nichil aliud est. q̄ exclusū reconciliari ec
clesie et introducē. Claudē vero excludē est
ab eccia. Et hoc facit deus auctoritate. sa
cerdos ministerio. pccor vero vite merito
Patet igit quid est clauis scilicet ptas si
ue dignitas discernendi siue exequēdi de
cretū quod datur in ordinacione. tam ydi
otis q̄m sapientibz. Qz autē dns ait aplis
sic intelligimus. quecūq̄ solueritis id est cu
iuscūq̄ absolucionē consūmauitis. Con
sūmacio aūt dicit respectu inchoacionis.
Quia deus inchoat solucionē dimittēdo
culpā et penā eternā. et sacerdos consū
mat dimittendo aliquid de pena tpali ex
vi clauiū per īposicionē manuū. et hoc
patet in suscitacione lazari. Dixit enī
dns. lazare veni foras. postea dixit disci
pulis. soluite eū et sinite abire. Igit q̄n
sacerdos īiungit alicui penitenciā mino
rē condignā si decedat illa incōpleta re
siduū sine dubio soluet in purgatorio q̄a
sacerdos non penitus cōsūmauit absolua
onē. sed in pte. Unde scdm illā ptem quā
consūmauit. absolutus ille est in celo.
¶ Porro in ficte confitente quē absoluit
sacerdos. errat clauis quo ad quid. et q°
ad quid non. Errat quidē scdm veritatē
quia non soluit cū tamē credat soluere.
Non errat scdm iudicij equitatē. quia

scdm exteriora oportet eū iudicare
iudex qui punit īnocentē scdm allega
ta. iuste iudicat scdm iudicij equitatē
non scdm rei veritatē. Alij exponunt si
quodcūq̄ ligauis &c. iuste scilicet. Et dici
iuste q̄ntū ad vtrūq̄. scilz q̄ntū ad ill
qui ligat. et ad illū qui ligat. Sed hec
posicio equipollet priori. Tūc enī iuste
gatur aliquis q̄n deus inchoat ligaci
nē et sacerdos consūmat. Dicimus ergo
q̄ dns et tota celestis curia approbat
iustā excōicacionē. Sed q̄n prelatus in
iuste excōicat. tūc non approbat actioēz
excōicacionis quia pccm est. sed passioēz
excōicati. Qz autē sup illud mathei. ti
bi dabo claues. dicit glosa. quas si tunc
habuisset. error in eo post locū inuenis
set. sic exponit. Quas si habuisset ita
plene sicut postea q̄n fuit confirmatus
virtute ex alto. postea non īuenisset in
eo locū error mortalis. De psonis habē
tibz claues. Caplm xlix.

Omnes sacerdotes habent claues
et illi soli. Claues enī adnexe sūt
ordini sacerdotali. Sed liberas hnt sacer
dotes curati. ligatas heretici. excōicati.
suspensi religiosi non curati. sed tn dif
ferenti modo. Heretici enī hnt ligatas. i.
mortuas sicut paliticus manū. Excōicati
et suspensi simpliciter ligatas hnt vinculo
scilicet excōicacioīs et suspensioīs. Sicut
qui habet pedes ligatos. pedes quidem
habet sed non potest uti eis ad ambulā
dū. Seculares sacerdotes non curati di
cunt habere ligatas īpprie. scilicet q̄a nō
hnt materiā id est subditos in quos pos
sint exercere usū clauiū. Religiosi vero
claustrales quia non hnt subditos. et
quia nichil pnt nisi de licencia prelati
~~prelati~~ sui. ¶ Sed queritur si religiosus
aliquis sacerdos non petita licencia sui
prelati absoluat aliquē de licencia pre
lati illius. vtrū sit absolutus. Quidā di
cūt q̄ non. quia religiosus ille habet
ligatas claues. Alij dicūt q̄ absolutus
est quia ligacio qua ligate st claues
ex pte sua. nichil aliud est q̄m q̄ nō est
sui iuris. Hoc autē non impedit quin
possit sibi subditū absoluere. sed non de

...solue sine licentia sui prelati. Vnde ...nul effiat absoluendo. tñ absolutū est. ...rchidyacono non hñt claues nisi etiā ...nt sacerdotes. hñt tamen ptātē ligandi ...soluendi per excōicationē. Et dicūt q ...ic ptātē hñt per demandationē. nō ...cio sue dignitatis. quia eps demandauit eis usū clauiū quo ad hoc. Alij dicūt q hanc ptātē hñt archidyacono ex officio et dignitate sua. quia dicit decretū q ad officiū archidiaconi ptinet cura ecclesiaz et ordinatio. et iurgia et contentiosa iurisdictio. Que penitus inutilis eēt. nisi hēret potestatē cohercendi rebelles per censurā ecclīasticā. Et ita sicut habent contentiosā iurisdictionē ex officio et dignitate sua ita et ptātē cohercendi per censurā ecclesiasticā. Nec tñ habent claues. quia excōicare et absoluere non est pncipalis usus et substancialis clauis. sed soluere et ligare in foro spuali. qui tñ sacerdotibz cōuenit.

De mensura penaz cōmuni. Cap. 1.

De mensura penaz videt p multas auctoritates dicendū. q arbitrio sacerdotis pene oēs taxant. consideratis circūstanciis triminis q̄ntitate dignitate et qualitate. Itē psone dignitate officio pauptate. infirmitate seu debilitate. cōplexione consuetudine. soa etate lacrimis et deuocione. Itē religiois et tpis qualitate nec non et aliis circumstanciis supraposit̄is. Vnde leo pp̄. Tempa penitudinis habita moderatiōe constituenda sūt tuo iudicio. prout cōuersoz animos pspexeris ee deuotos xc̄. Itē in octaua synodo. Hoc sit positū in iudicio eoz̄ qui presunt vel q̄nto tpe vel quali modo penitere debeant qui deliquūt. Veruptñ regulariē pro puerio adulterio et ceteris criminalibz viris septēnis pnia est ipone da. sicut dns precepit mariā extra castr̄ septē diebz egredi. Et ut sicut ppter p̄cm septiformē spūs sancti graciā amisit. ita per penitenciā septennē recuperet. Vnptñ magis vel minus aspera debet ipoi prout maioritas vel minoritas criminis cū circūstanciis hoc exposcat ut patet in seq̄ntibz. De quibusdā maioribus in canone expressis. Caplm. li'".

Arripiunt enī ab ista regula plerique casus. scilicz quibz pp̄ peccātis dignitatē vel criminū enormitatem ipoit maior pnia. Nam presbiter si fecerit fornicationē debet agē penitenciā decē annoz̄. Item si cognoscat filiā suā spūalem. quā baptisauit vel de sacro fonte leuauit. vel in confirmatiōe suscepit. vel que peccata sibi confessa fuit. debet agere pniam duodecim annoz̄. et ea debet deponi. et hoc si crimen est manifestū. Si episcopus est peniteat xv annis. Ipsa vero mulier debet omia relinquē. res suas paupibz distribuere. et cōuersa in monasterio deo usq̄ ad mortem seruire. Item qui cognouit monialem agat penitenciā decē annoz̄. De vitio sodomitico pater per auctoritatē augustini q̄ longe maius crimen est q̄m cognoscere matrē. Quocūq̄ autē modo tale factū exercatur pret̄q̄ inter hoīem et feminā ordinate et in vase debito. viciū contra naturā et sodomiticū iudicat̄. Item matricida debet penitē decē annis. Et dicit H. q̄ maius pcm est vxoricidiū q̄m matricidiū. Alij vero cōiter dicunt contrariū. Imponit̄ tñ maior penitencia vxoricide q̄m matricide. q̄a homines pniciores sūt ad occidendū vxores q̄ matres. Item pro homicidio casuali est imponenda pnia q̄nq̄ annis si culpa precessit casū. aliter nulla nisi forte ad cautelā. Si quis per ebrietatē vel voracitatē eucharistiā enomuerit quadragīta dies peniteat si laycus est. Clericus vero vel monachi siue dyaconi et presbiteri lxx diebz peniteant. epi xc̄. Si pro infirmitatis causa enomuerit. septē diebz. Debet etiam diligenē sumi in hoc ultimo casu. et tremari. et cineres iuxta altare recondi. Ex diligenti inspectione predicte regule cū exceptionibz suis poterit diligēs indagator inuenire processū ad satisfactionē. pro diuersis criminibz secūm canones penitenciales iponendā. Necq̄ debet sacerdos a forma predicta recedē nisi ppt̄ causam. Alij vero dicūt indistincte omnes penitencias arbitrarias ee. et hanc opi

nionē videtur amplecti consuetudo. Prima tñ esset tucior. sed difficilior. De qualitate penaꝝ et vi clauiū. Cap lij.

Item quedā crimina sūt de quibꝫ non potest quis agere penitenciā nisi restituat vel renūciet si tamen potest quod male acceperit. videlicet symonia. rapina et huiꝰ modi. ¶ Item semper debet sacerdos ĩjungere pñiam per contrariū ipi pcto respondentē. ut puta supbo oracionem et humilitatē. auaro. largitatem guloso abstinenciā. ꝛc. ¶ Item circa personas obnoxias alijs aliquo vinculo seruitutis caueat pro posse ne eis ĩponat talem penitenciā per quā fieret preiudiciū eis quibus astricti sūt et precipue circa cōiugatos. ¶ Item nota q̄ in foro penitenciali appellantur legitime ferie tres dies septimane scilicꝫ feria secunda q̄rta et sexta. Pure vero ac ꝓprie solus deus dimittit pcta et debitū eterne pene. Dicuntur aūt sacerdotes ligare et soluere tribꝫ modis ¶ Ligant enī et soluūt id est ostendūt aliquē ligatū vel solutū. Vñ dominꝰ leprosos per se prius restituit sanitati deinde ad sacerdotes misit quorū iudicio ostenderentur ēē mundati. Item lasarū primo resuscitauit. deinde mandauit discipulis soluere suscitatū. Nam et si aliquis apud deū sit solutus non tamē in facie ecc̄ie solutus habetur nisi per iudiciū sacerdotis. ¶ Secundꝰ modus ligandi est cū satisfactionē pñie confitentibꝫ imponūt vel soluendi cū de ea aliquid dimittūt. vel per eam purgatos ad sacramentoꝝ cōionē admittūt. ¶ Tercius modꝰ est qui fit per excōicacionē. Iuxta omnes modos est auctoritas illa exponenda. q̄dcūq̄ solueris sup terrā ꝛc. Non tamē simpliciter q̄a interdū sacerdos ĩmeritos dampnat. et iuste ligatos absoluit. Vnde distingue q̄ntum ad hoc triplex iudicium. Primū dei. secundū petri in ecclesia militanti. terciū sursū in curia celesti. Primū est quo deus mundat animam in contricione. et hoc precedit reliqua duo. tempore dignitate et effectu. Est enī eius qui claudit et nemo aperit ꝛcet

Secundū est iudiciū sacerdotis q[illegible] ritate clauiū ligat et soluit in ter[illegible] ostendit ēē ligatū vel solutū a deo. Et p[illegible] hoc sequitur terciū quod est approbacōi scilicet celestis curie et angeloꝝ. Sed[illegible] ergo hūc ordinē sic expone. Q̄dcūq̄ ligaueris sup terrā iudicio petri vel [illegible] vel claue non errante. erit ligatū et celis. scilicet per approbacionē curie celestis. Quia quod in hijs ꝑs ecc̄ie militantis fiat in terris approbat ꝑs eiusdem triūphantis in celis. Vtrū autē remissio fiat per malū sicut per bonū ministrū dico q̄ boni remittūt ex officio et vite merito. sed mali tantū ex officio De pena excōicacionis. Cap liij.

Est aūt excōicacio a cōione ecc̄ie separacio. et fit ꝓpter cōtumaciā vel aliam manifestā offensam. Consistit autē hec separacio in sacramētis et oracionibꝫ ecclesie. et mensa corpali. et in collocucione cōi et salutacione. ¶ Excōicacionū alia maior. alia minor. Illa est maior que promulgatur in aliquos. ut cū dicitur excōicamꝰ petrū vel martinū vel omnes vsurarios. Hec arcet a sacramentis et ab ingressu ecc̄ie et cōione fideliū que est in tribꝫ predictis. Minor est que contrahitur ex ꝑticipacione cū illis qui sūt in maiori. Hec separat a ꝑcepcione sacramentoꝝ non a cōione fideliū. Non enī transit excōicacio in terciā ꝑsonā. nec eciā in quosdā qui excipiuntur in decretis. De hac ꝑt absoluere quilibet sacerdos. de priori tñ ille qui tulit. vel superior. ¶ Item excōicacionū quedā est iusta. quedā ĩjusta. Iusta q̄ fit aīo corripiendi et ꝓpter culpā debitā. et iuris ordine seruato. Iniusta est in qua predicta omittuntur. Habuit autem ortū excōicacio ab apostolo qui excōicauit corinthiū fornicariū. tradens eū sathane ut spiritus eiꝰ saluꝰ fieret. Habuit eciā ortū a veteri lege. ab illa maledictione que facta est super non obseruantes legem. ¶ Aliter eciam describitur hoc modo Excōicacio est a qualibet licita cōione. vel legitimo actu separacio De inflicta pena a iure ꝛ a iudice. Cap lin liij.

Utraq; autē infligit̄ q̄nq; a iu
re q̄nq; a iudice. A iure infli
gitur maior in xvij casibus.
Minor autē excōicatio vel suspensio in
fligit̄ ipso iure vel ipso actu quo ad de
um statim cū peccauit quis mortaliter
Quo ad deū et quo ad ecclesiā cū quis
cōicat cū excōicatis cū cōmittit sacrile
giū. Item q̄ncūq; aliquis est in noto
rio crimine. quia repellit̄ a sacramē
tis viuus et mortuus nisi penituerit.
Infligit̄ similiter vtraq; a iudice. Ma
ior quidē scd̄m hugonē et quosdā alios
ab episcopo tantū. sed hoc intellige cū
solempnitate expressa in iure. Hic est
enī spūalis [illegible]. Alij vero pre
lati qui presūt ecclesijs collegiatis et
habent iurisdictionē super subditos su
os ut abbates archipresbiteri vel pleba
ni p̄nt excōicare etiā maiori. sed nō cū
predicta solēpnitate. Inferiores vero sac̄
dotes prochialiū ecc̄iar̄ qui non habēt
iurisdictionē in subditos ut possint int̄
eos cognoscere vel iudicare ordinarie. nō
possūt excōicare maiori. nisi ubi hoc ob
tinent de consuetudine. Nam in talibz
consuetudo dat iurisdictionē. Minor āt
ab epīs et aliar̄ ecclesiarū prelatis in
fligi potest scd̄m omnes. Potest autem
prelatus penā istam infligere subdito
suo tantū. et ei qui cōmittit crimen ī
prochia sua. Maior infligi debet pro
contumacia tm̄. que triplex est. Nam
alia est in non veniendo ad iudicium
siue quia peremptoria citacione recepta
venire contemptit. vel quia maliciose
seipm̄ occultat. siue quia īpedit ne pos
sit ad eū citacio puenire. Alia q̄n cita
tus venit ad iudiciū sed non vult stare
iuri. vel ante finitā cause examinacio
nem cōtumacit̄ et illicenciat9 recedit
Alia vero q̄n offensa ei9 est manifesta
et iussus a iudice non vult emendare.
Q̄ncūq; ergo aliquis fuerit vocat9 vel
admonitus tribus edictis vel vno per
emptorio pro omnibz. potest si contu
max fuerit excōicari. non distincto vtr̄
pro modica vel magna causa fiebat vo
catio vel admonicio. quia semp est ibi
contumacia que est maximū crimen.
Minor autē excōiacio potest etiam ī
poni pro alijs culpis. De absolucione
ab excōicacionis. Caplm̄. lv.

A omni vero excōicacione maio
ri lata a iure potest excōica
tus absolui a suo epō vel ꝓprio sacerdo
te. nisi conditor canonis reseruauit
sibi specialit̄ absolucionē. Reseruat
autem pp̄ sibi absolucionē taliū in sex
casibz. Vnus est de illo qui verberat cle
ricū. Quē nullus p̄t absoluere nisi papa
exceptis casibz. s. si sit in articulo mortis.
si ostiarius alicuius ptātis sub pretextu offi
cij sui malignat9 clericū leserit. dū tn̄
grauit̄ non vulnerauit. Si monachus
verberat monachū vel regularē vel eci
am scd̄m quosdā secularis secularē. dū
tamen viuāt in cōi. Si sit mulier. si sit
seruus. Et hoc si verberauit clericū in
fraudē dn̄i. ut subtraheret se illi9 obseq̄o
Vel si dn̄s ꝓpter hoc sine culpa sua gra
ue dampnū sustineret. Et hos duos cas9
intellige nisi eēt grauis et enormis ex
cessus. Item si fuerit leuis īiuria quā
intulit clerico. Item si sit infirm9 vel
pauper. īpubes vel senex. vel valitudi
nari9. Si hic habet īmicicias capita
les. In hijs octo casibz potest verberās
clericū absolui ab episcopo suo. In pri
mo tamen casu et duobz ultimis. excep
to impubere. debet eis quos absoluit ī
iūgere sub debito iuramenti q̄ cessan
te impedimēto ad romanā ecclesiā vel
eius legatū accedant. mandatū super
talibz recepturi. Sed cōis est opinio q̄
non reuiuiscat excōicacio semel extinc
ta. Si tamē nollet implē mandatum
īpedimento cessante deberet excōicari.
Secund9 casus in quo non potest ep̄s
propri9 absoluere est de illo qui incendit ec
clesiā. et est denūciat9 excōicatus ab e
piscopo. Nam an̄ denūciacionē ab epō
posset absolui. Terci9 est de illo q̄ fran
git ecclesiā. et similit̄ est denūciat9 ex
cōicatus. Q̄rtus est de illo qui scient̄
et sponte ꝑticipat excōicatis a papa.
et eos recipit in officijs. Q̄ntus est de
illo qui falsat litteras aplice sedis.

26

¶ Sextus de illo qui cōicat cū excōicatis in crimine. Talis enī quia ratiōe criminis dampnati videt̄ in eū delinquere qui dampnauit. ab ipso excōicatore vl' suo supiori licet non sit alias subditus eius merito delicti est absolucio requirenda. quia facientē et consentientē par pena constringit. Vm̄ si difficile sit ex aliqua causa iusta q̄ ad ipm̄ excōicatorem excōicatus absoluend⁹ accedat. cōceditur indulgencia iuris ut prestita iuxta formā iuris iuratoria cauciōe q̄ excōicatoris mandato parebit. a suo absoluat̄ episcopo vel sacerdote ꝓprio. A sentencia vero iudicis non potest absolui excōicatus excepto mortis articulo nisi a suo excōicatore. vel etiā ab ei⁹ supiore si ad illū fuerit appellatū. Vel si excōicator negligent̄ vel maliciose differat absolucionē et in aliis casibus in quibus potest iudicare de subditis suffraganeoꝝ suoꝝ. ¶ Excōicatus maiori excōicacione pro contumacia id ē quia nolebat venire ad iudiciū vel stare iuri debet absolui recepto ab eo prius iuramento q̄ stabit mandato ecc̄ie. Debet autē mandatū fieri ut pareat iuri. Cū vero pro offensa est excōicatus. aut offensa manifesta est per sentenciā vl' facti euidenciā ita q̄ non est locus inficiacioni. aut est dubia. In p̄mo casu debet ante absolucionē sufficiens prestari emenda. In secundo vero sufficit ad relaxandā sentenciā si parendi mādato cōpetens satisfactio prebeat̄. Debet et mandari sibi premissa satisfactione debita vel emenda pro offensa. q̄ de cetero similia non cōmittat. nisi q̄ntū a iure est sibi ꝑmissū. Item debet dicē iudex hec verba vel equipollēcia. auctoritate qua fungor absoluote.

De gn̄alibus remissionibꝫ vel indulgēciis. Cap̄ lvi

Cum autē papa facit generalē remissionē pro subsidio terre sancte vel simili et aliquis contrit⁹ et confessus sic fecerit elemosinā habens piam et catholicā deuocionē credens simplicit̄ ac pure illud. q̄dcūq̄ soluis sup terrā ꝛc̄. valet sibi elemosina ad onus p[illegible] subleuandū. et hoc ꝓpter duo [illegible] ꝓpter deuotā erogacionē. et quia obligat eū qui facit remissionē. ꝑmo et totam ecclesiā ut suffraget̄ ei. ¶ Sciendū tamen q̄ maioritas et minoritas remissionis pene attendit̄ scd̄m tria. scilicet scd̄m maiorē vel minorē deuocionē ipius penitentis et eorū qui suffragant̄. scd̄m maiorē vel minorē numerū eorūdē suffraganciū. Valet etiā ad venialiū delecionē. Item valet p̄ccori offerenti ex pia deuocione licet informi ad gracie impetracioēꝫ. Guilhelm⁹ autisiodorensis. Ad hoc autē q̄ huiusmodi relaxaciones tantū valeant q̄ntū promittit ecclesia sex exiguntur. ¶ Primū est p̄tās ligandi atq̄ soluendi scilicet ut absoluat̄ ille qui absoluit̄ a prelato vel ab alio de prelati p̄cepto ¶ Secundū est nc̄citas loci et illi⁹ cui fit relaxacio. Vt q̄n non p̄t ieiunare pre debilitate vel ꝑegrinacioēs ꝯiunctas facere. ¶ Terciū est deuocio fidei. ut scilꝫ credat ecc̄iaꝫ talē p̄tātē habere. ¶ Q̄rtū est status illi⁹ cui datur ut scilicꝫ sit in statu contriti. Oportet enī q̄ habeat caritatē. ¶ Q̄ntū est discrecio. ut scilicꝫ discernat apud se pro q̄nto vellet exonerari. vel q̄ntū vellet dedisse ut absolutus esset a tanta penitencia. ¶ Sextū est iusta estimacio. ut scd̄m q̄d ei dimittitur ipse recompenset. Sed ecclesia tacet illā duabꝫ de causis. Prima est quia si determinarent̄ non eēnt fideles ita prōpti ad dandū sicut si predicaretur laycis q̄ tantū valet vnū op⁹ meritoriū in caritatē fc̄m ad vitā et̄nā q̄ntū mille facta in mortali extra caritatē. non eēnt ita prōpti ad faciēdū opa bona. Secundū est quia si caritatē habet ille cui fit relaxacio. cū caritas non sit sine fide. habebit iustā estimacionē de omībꝫ hijs. Fides enī adiūcta caritati est iusta estimatrix op̄m spiritualiū. Ad illā auctoritatē. quodcūq̄ solueris ꝛc̄ dicim⁹ q̄ intelligendū ē iuste. et per iuste intelligūt̄ illa sex q̄ dicunt̄. Alienacio quidē pecunie. satis

[illegible] est cum sit penalis. Et ideo quantum ad relaxacionem pene peioris condicionis est pauper quam diues. sed simpliciter est melioris scilicet quantum ad relaxacionem que fit per contricionem. citius enim et efficacius conteritur pauper quam diues. alijs paribus. Et per contricionem efficacius dimittitur pena peccati quam per elemosinarum largicionem. Si autem obicitur voluntas pro facto reputabitur. intelligendum est quantum ad meritum vite eterne. non quantum ad relaxacionem pene. Nec valet hec argumentacio. velle mereri est mereri. velle seruire deo est seruire deo. ergo velle satisfacere est satisfacere. Quia ad hoc vt aliquod opus sit meritorium vel dei seruicium. sufficit quod sit ex caritate. sed ad hoc quod sit satisfactorium exigitur quod sit ex caritate et quod sit penale. Et quia voluntas satisfaciendi non est penalis. non est satisfactoria. Adhuc de eodem.

Porro in relaxacionibus peccatorum oblitorum et votorum fractorum cum iusta estimacione. non possit fieri. de hijs sit intelligendum. quod dimittuntur vel in parte vel in toto. De cruce signatis dicimus quod non est necesse quod assumpta cruce statim euolent si decedant sed illa relaxacio intelligitur ut in pluribus. Frequenter enim illi qui accipiunt crucem parati sunt mori pro xpo. et in hoc proposito augmentatur eorum caritas. et per hoc contricio. sicque dimittitur eis pena sicut dicitur de magdalena. Quia dilexit multum fleuit multum. et quia fleuit multum dimissa sunt ei peccata multa. Ad illud ergo quod dominus papa habet plenitudinem potestatis. dicimus quod habet ut faciat cruce signatos participes omnium suffragiorum ecclesie. sed non ut illum qui est debitor pene faciat euolare sine solucione pene. Immo necesse est ut faciat dignos fructus penitencie. Sicut etiam non potest facere quin vsurarius cruce signatus restituat quod habet de vsura. ad hoc quod eius peregrinacio sit ei utilis. De remissionibus autem quas faciunt episcopi idem dico quo ad subditos eorundem. Quo ad alios vero valebit tanquam simplex elemosina et non plus nisi quibus ut prodesse possent proprij iudices specialiter concesserunt. Numquid ergo poterit penitens post collacionem talis elemosine cessare ab execucione satisfactionis sibi ab ecclesia preposite. Non credo. tum quia non est certus vtrum sit adhuc tota illa pena remissa. tum quia saltem ex honestate debet per ieiunia et alia bona opera satisfacere ecclesie quam lesit scandalizando eam si fuerit peccatum manifestum. Vel etiam si fuit occultum subtrahendo seipsum. cum propter peccatum se reddidit inutilem. Quid si omnes clerici qui suffragantur pro illo sunt in mortali. numquid valebunt isti suffragia eorum. Non videtur. quia peccatores non exaudit deus. Sed dicendum est quod valent quia tria dicuntur esse in ecclesia que semper inuariabilem tenent efficaciam scilicet virtus verborum. virtus sacramentorum. et desiderium ecclesie. Nam etiam si tota ecclesia militans esset in mortali. tamen ista valerent hijs pro quibus fierent. Vtrum autem sacerdotes possint facere commutaciones ieiuniorum et satisfactionis ad peticionem ipsorum penitencium. Credo breuiter quod sic. dum tamen discrete et propter causam. et circa subditos suos. Non tamen hoc extendo ad vota. in quibus strictius procedit. De reditu peccatorum et de purgacione venialium. Cap lviij.

Quidam autem dicunt peccata dimissa per recidiuum simpliciter redire et quo ad reatum. et quo ad penam et quo ad omnia. Isti muniunt se testimonijs euangelij. s. serue nequam omne debitum dimisi tibi. etc. Alij dicunt quod non. sed ideo dicuntur dimissa redire et imputari. quia propter ingratitudinem ita reus et peccator constituitur ut ante fuerat. Isti inducunt pro se illud naum secundum lxx. Non iudicabit deus bis etc. Tercij quoque dicunt quod non redeunt. Sed cum committimus peccata eiusdem generis dicuntur redire quadam similitudine. sicut flores redeunt in vere. Quarti dicunt quod redeunt in quatuor casibus tantum. Vnus est propter fraternum odium ut in euangelio. serue nequam etc. Secundus propter crimen apostasie vel heresis. Tercius propter penam penitencie. Quartus si contempnat quis penitenciam sibi in

iunctam adimplere. Due prime opiniones sunt magis solempnes. ¶ Sed nunquid peccata vel semel simul confessa tenetur quis iterum confiteri? Dicas quod non regulariter. Solent tamen excipi quatuor casus. Vnus cum sacerdos suus cui est confessus. imperitus est. quia tunc debet cum eius licencia iterum confiteri perito. Alius pro contemptu satisfactionis. Tercius cum pro enormitate delicti sacerdos audito crimine remittit eum ad superiorem. Qui iterum crimine sibi exposito. penitenciam ei imponit. Quartus si quando confessus non proponebat abstinere a peccato. vel confessus est de vno peccato. non de alio. Ab infirmis in periculo mortis positis pura est confessio peccatorum inquirenda. Non tamen illis imponenda est quantitas penitencie sed innotescenda. Et amicorum oracionibus et elemosinarum studijs pondus penitencie subleuandum si forte migrauerit. Nam ut ait gregorius anime defunctorum quatuor modis abluuntur. Aut oblacionibus sacerdotum. aut precibus sanctorum. aut carorum elemosinis. aut ieiunijs cognatorum. ¶ Venialia delentur sex modis. scilicet per dignam eucharistie sumpcionem per aque benedicte aspersionem. per elemosinarum largicionem. per oracionem precipue dominicam. Item per generalem confessionem que fit cotidie in ecclesia. vbi non solum venialia sed eciam mortalia oblita credendum est deleri. Item per episcopalem vel sacerdotalem benedictionem. Et hoc intelligo circa eum qui facit vel accipit ista vel eorum aliqua cum deuocione. Item videtur quod eciam per quodlibet bonum opus deleantur.

De sacramento extreme vnctionis. Capitulum lix^m

Vnctionis extreme sacramentum ab apostolis institutum legitur. Ait enim iacobus. Infirmatur quis in vobis etc. In quo ostenditur duplici ex causa hoc sacramentum institutum. s. ad peccatorum remissionem. et ad corporalis infirmitatis alleuiacionem. si tamen expedit ut in vtroque alleuietur. Et sicut in alijs sacramentis ita et in isto. aliud est sacramentum. et aliud res. Sacramentum est ipsa vnctio exterior. res sacramenti vnctio interior. quam peccatorum remissione et virtutum ampliacione perficitur. Et si contemptu vel negligencia hoc sacramentum omittitur periculosum est et dampnabile. ¶ Materia igitur extreme vnctionis est oleum ab episcopo consecratum. quod dicitur oleum ad infirmos In isto sacramento non imprimitur caracter quoniam est ad complementum penitencie que non habet caracterem. Et ille multe vnctiones cum in signando sint vnum. sunt vnum sacramentum. sicut forma panis et vini. Prius autem effectus huius sacramenti est remissio peccatorum quem semper consequitur digne recipiens. Sed non semper consequitur corporalem sanitatem. quia nec expedit Item cum sacramentum istud sit consummacionis et quantum ad hoc sit dignius quam baptismus et confirmacio. que sunt inicciacionis. tamen non apponitur ibi balsamum. quoniam exeuntibus sufficit nitor consciencie. ¶ Item in articulo necessitatis nunquid potest alius quam sacerdos iungere sicut et baptisare? Responsio. Non. Quia solus deus baptismalem infundit graciam. propterea a quocumque detur valet. Sed ad remissionem peccatorum operatur clauis. Vnde cum hoc sacramentum sit ad remissionem peccati. annexa est ei clauis sacerdocij. Ordo autem et oracio fidei et oleum de essencia huius sacramenti sunt. sicut de essencia baptismi sunt aqua et forma verborum et intencio baptisandi. Ideo vero est oracio de essencia quia per ipsam habet vnctio quod sit sacramentum. Est autem talis oracio. Per istam suauissimam vnctionem. et per suam pijssimam misericordiam dimittat tibi deus quicquid peccasti per visum et auditum et sic de alijs. Datur autem tantum adultis. quoniam actualia commiserunt. et infirmis quoniam eius effectus sanitas est.

De sacramento ordinis. Capitulum lx^m

Ordo est signaculum sacrum quo spiritualis potestas traditur et officium. Dicuntur autem ordines sacramenta. quia in eorum percepcione res sacra id est gracia confertur. quam figurant ea que ibi geruntur. Tales autem decet esse ministros xpi. qui septiformi gracia spiritus sancti sint decori. Quorum doctrina et conuersacionis forma eadem gracia in

...ius transfundatur. Igitur in sacramento septiformis spiritus septem sunt gradus ecclesiastici scilicet ostiarij. lectores. exorciste. acoliti. subdyaconi. dyaconi. sacerdotes. Omnes tamen clerici vocantur id est sortiti. Corona enim signaculum est quo signantur in parte sortis ministerij diuini. Corona regale decus significat. et seruire deo regnare est. Vnde ministri ecclesie reges esse debent. ut se et alios regant. quibus petrus ait. Vos estis genus electum regale sacerdocium etc. Summitas capitis desuper nudatur ut eorum mens ad dominum libera monstretur. que reuelata facie gloriam dei contempletur. Clericus enim secretorum dei non ignarus esse debet. Tondentur et capilli usque ad reuelacionem sensuum id est oculorum et aurium. ut vicia in corde et opere pullulancia doceantur precidenda ne audiendum et intelligendum verbum dei impediatur. Pro quo seruato reddetur in excelsis corona. Tonsure autem ecclesiastice vsus a nazareis ortus videtur. Qui prius crine seruato. deinde obvite continenciam caput radebant. et capillos in igne sacrificij ponebant. Primum igitur ordinem habet ostiarius. cuius officium est ecclesiam custodire. Quem assumpsit dominus eiciendo de templo vendentes et ementes. Secundum habet lector. cuius est recte pronunciare lectiones veteris testamenti. et dicta prophetarum predicare. Hunc assumpsit dominus in medio synagoge. ubi legit illud ysaie. spiritus domini super me. Tercius est exorcistarum. quorum est obsessos a demonibus liberare. In cuius signum ipsi accipiunt de manu episcopi librum exorcismorum. Hoc officium assumpsit dominus. demoniacos liberando. Quartus est acolitorum id est ceroferariorum. qui ferunt duos cereos in festiuis diebus quando legitur euangelium in signum duorum preconum helye et enoch qui precedent secundum aduentum. In non festiuis diebus non fertur nisi vnus in signum primi aduentus in quo solus iohannes fuit precursor. Hunc assumpsit dominus dicens. ego sum lux mundi. Quintus est subdyaconorum. quorum est ministrare dyaconis. Quod fecit dominus cum lintheo se precingens lauit pedes discipulorum. Sextus dyaconorum id est leuitarum. quorum est predicare et sacerdoti ministrare. Quo vsus est dominus predicando et carnem suam ac sanguinem apostolis ministrando. Septimus ordo est presbiterorum id est seniorum. Quorum est corpus domini consecrare. quod fecit dominus in cena.

Corona vero non est sacramentum sed sacramentale. Est enim preparatio materialis ad suscipiendos ordines sicut presignatio in baptismo. Et nota quod preparat in parte domini. vnde illud dicitur. Dominus pars hereditatis etc. Porro quidam dicunt quod super sacerdocium non est ordo. quoniam iste excellentissimus est. et alij qui videntur superiores ad istum reducuntur. Alij vero dicunt quibus nos consentimus quod episcopatus et archiepiscopatus ordines sunt. et ita sunt nouem. Licet enim sacerdocium dignissimum sit. quantum ad dignitatem rei consecrate. tamen episcopatus dignior est quantum ad qualitatem quia dat potestatem consecrandi. Archiepiscopus autem episcopum consecrat ex officio. hoc tamen et aliquando episcopus facit. Primatus autem et patriarchatus ab hijs non differunt. nisi secundum maiorem et minorem potestatem. Decanatus et archidyaconatus. non habent sacrum signaculum. sed sunt dignitates aminiculantes ad ordines. iuuant enim episcopos.

De impedimentis ordinandorum et primo de crimine et bigamia. Cap lxi.

Impedimenta promouendorum. siue quales esse debeant promouendi ostendit apostolus et continentur hijs versibus. Primo precipitur quod sit sine crimine presul. Monogamus sobrius. prudens ornatus et hospes. Casta .i. castus docens. non percussor non litigiosus. Non cupidus bene dispositus. non neophitus ve. Talia apostolica qui presit regula iussit. Licet autem videatur regulam in episcopum posuisse tamen. tamen ut ait augustinus et ambrosius inducens ad hoc probandum auctoritatem niceni consilij. extendenda est etiam ad alios ordinandos. Debet igitur ordinandus esse irreprehensibilis. et a propria consciencia et a publica fama. et ab eo qui in eius electionem vel ordinacionem consentit. Oportet etiam eum fuisse virum vnius vxoris id est monogamum. post baptismum secundum iheronimum

Dicit enim quod post baptismum homini prorsus innouato. nec stupra nec alia que ante baptismum fecit obsunt. Vnde si ante baptismum habuit vxorem que obierit. et postea duxerit aliam non est irregularis quia non fuit bigamus post baptismum. Hic tamen non adheremus iheronimo sed augustino qui dicit contrarium super epistolam ad tytum. Et si enim baptismus tollat peccatum et penam pro peccato debitam. non tamen irregularitatem quam hoc non est peccatum vel pena peccati. Sed tantum tollit quandam formam sacramenti ecclesiastice ordinacioni necessariam. Verbi gracia. Dicit ibi augustinus. quod sicut plures antiquorum patrum vxores signauerunt diuersas ex omnibus gentibus ecclesias futuras vni viro subditas. s. xpo. sic noster antistes id est episcopus siue sacerdos euangelicus vnius vxoris vir signat vnitatem ecclesie ex omnibus gentibus vni viro subditam id est xpo. Vnde si desit alicui hec forma sacramenti non potest promoueri in episcopum siue presbiterum licet tamen non peccauit in bigamia. Nec baptismus eum ab hac irregularitate absoluit sicut nec feminam. Que eciam cathecumina primo si corrupta fuit absoluit baptismus ut possit inter virgines dei consecrari. Et nota quod eciam si vnam tantum vxorem habuit que fuit bigama bigamus reputabitur. Similiter si fornicata est mulier cum alio antequam duceret eam in coniugium. vel eciam ut quidam dicunt cum ipso. Oportet enim quod virginem duxerit. aliter reputabitur bigama. et per consequens eciam ipse bigamus. Vnde quod dicitur vnius vxoris virum debet intelligi cum triplici exclusione sic. Virum vxoris tantum scilicet singulariter id est vnius non plurium vxorum. Item tantum vxoris non concubine id est que fuerit tantum vxor eius et numquam concubina. Item vxoris inquam tantum vnius hominis scilicet transitiue et non plurium

Adhuc de impedimento bigamie. Cap lxij.

Sciendum vero quod alia est racio in coniugio quam in fornicacione. Quia in pluralitate nupciarum fit transitus a viro in virum vel ab vxore in vxorem quod non fit in pluralitate fornicacionum. Vnde cum vna sit sponsa xpi ecclesia tanquam vnius viri sacerdos vel episcopus qui typum gerit ecclesie. debet esse vnius vxoris vir. Fornicacio autem vna vel multiplex non impedit promocionem quia ibi non deperit forma sacramenti. Et quia eciam ipsa ecclesia cuius gerit typum sacerdos cotidie fornicatur in membris suis per peccata mortalia licet tamen semper xpo adhereat. Ideo vxorem pocius oportet esse virginem quam virum quia in tali matrimonio per virum significatur ecclesia que non semper fuit casta. sed ab adultero id est dyabolo transiuit ad xpm. Mulier vero typum gerit xpi qui semper omnimodam habuit integritatem. Sed cum in ceteris actibus suis gerat episcopus vel sacerdos typum xpi cur in matrimonio gerit typum ecclesie. et vxor eius typum xpi. Quia sicut in matrimonio carnali quantum ad prolem procreandam. emittendam. propagandam. nutriendam. principalis persona est mulier. vnde et ab ea denominatur matrimonium. quasi matris munium id est officium. ita et xpc in prole spirituali. Vnde. numquid mulier potest obliuisci etc. Item non valet hec argumentacio. Baptismus tollit omne peccatum. et sequelam peccati. ergo tollit hanc irregularitatem. que peccando contracta est. Quia non est contracta ex peccato in quantum peccatum est. sed in quantum est actio. Nam nichilominus contracta esset. eciam si contrahendo cum neutra peccasset. ¶ Sunt autem tres cause quare non debet bigamus promoueri. Vna propter irregularitatem siue defectum sacramenti vnitatis. cum non sit vnus vnius ex quo carnem suam diuisit in duas. Alia propter prerogatiuam ordinum susceptionem. Tercia propter incontinencie presumpcionem. ¶ Queritur autem cum consecracio episcopi maior sit et dignior quam consecracio virginum quare potest consecrari in episcopum. qui eciam post vxorem habuit concubinam. et si que fuit corrupta. vel ante baptismum vel post. sponte vel vi. cum peccato vel sine peccato non potest inter sacras virgines consecrari. Ad hoc respondeo quod sacra virgo significat triumphantem ecclesiam que sine macula et ruga est. sed episcopus ecclesiam militan

tem in qua sunt boni et mali. Item si credit aliquis se contrahere cum virgine. et inuenit eam corruptam. non debet promoueri. Nam in tali casu non excusat error non violencia. Item si quis post votum castitatis emissum professione contempta preuaricetur contrahendo matrimonium de facto interbigamos iudicatur. De solempniter penitentibus et curialibus non ordinandis. lxiij.

Preter illa vero que continentur in regula apostolica sunt et alia que similiter requiruntur in ordinando vel eligendo. videlicet quod non sit solempniter penitens. non curialis. non seruus. non corpore viciatus. non illegitime natus. non adulterinus. non in egritudine baptisatus. non peregrinus vel ignotus non minoris etatis vel femina. Solempniter penitens non potest promoueri. Licet enim peccatum sit deletum per penitenciam. remanet tamen aliqua cicatrix sue irregularitatis que ipsum impedit. Secunda causa est timor labendi ex pristina consuetudine surgens. Tercia est scandalum populi. cum talis penitencia non imponatur nisi pro crimine publico et vulgarissimo quod totam commouerit vrbem. Quarta quia non habet frontem redarguendi alios. Dispensatur autem cum tali in minoribus ordinibus propter necessitatem vel vtilitatem ecclesie. Dicuntur autem curiales large omnes qui quacumque condicione sunt curie alicuius publice potestatis obligati siue sint milites siue aduocati. siue iudices siue officiales siue eciam histriones. Et breuiter quodcumque officium habentes honestum vel inhonestum prohibentur omnes indistincte ordinari nisi primo sint absoluti a curia. Primo quia quidam eorum sunt viles persone et frequenter contrahunt irregularitatem ex officio suo. Secundo quia molestatur ecclesia multum et incommoda patitur propter tales quando recipiuntur. Tercio quia presumitur contra eos quod non transeant ad clericatum voto religionis. sed ut fugiant raciocinia dominorum suorum. Pone aliquem iuramento michi obligatum in centum libris ad certum terminum soluendis vel ad scribendum librum. vel ad seruiendum in propria persona ad tempus vel ad aliud simile. Numquid ipse potest intrare monasterium vel recipere ordinem? Ad hoc dicas quod potest intrare religionem non obstante tali obligacione vel iuramento. dummodo non ex leuitate vel voluntate subtrahendi debitum hoc faciat. sed caritatis feruore et spiritus sancti interna inspiracione. Nec facit iniuriam iste creditori. Excusatur enim auctoritate spiritus sancti cui nemo potest resistere. Monasterium autem tenetur satisfacere de hijs que ipse contulit monasterio. Si vero nichil contulit monasterio. quia nichil habebat manus eius. inanis est actio. quam excludit inopia debitoris. Si tamen post ingressum occasione eius monasterium aliqua acquireret ut puta per successionem hereditariam vel alio modo. teneretur monasterium in quantum illud esset. Poterit eciam existens in monasterio scribere librum vel aliud opus honestum facere ad liberandum se. dummodo non negligat diuinum officium. et deducantur expense ne sit onerosus monasterio. Credo eciam quod potest fieri clericus. quia potest cedere bonis. remanet tamen obligatus postea sicut ante. Et potest scribere et alia honesta facere. dum tamen non negligat officium ecclesie. De seruis et corpore viciatis. Cap lxiiij.

Nullus seruus debet ordinari nisi prius manu mittatur. Et tunc distingue. aut sunt liberti ecclesie. aut priuati. In primo casu possunt ordinari eciam retento iure patronatus quo ad hoc ut non iniurientur ecclesie nec accusent illam. nec testificentur contra illam. alias reuocentur in seruitutem. In secundo casu non potest promoueri. nisi prius fuit consecutus a domino libertatem plenissimam. ita quod non teneatur prestare patrono operas fabriles que consistunt in faciendo. nec obsequiales que consistunt in non faciendo. Sed numquid potest patronus in liber-

to quē petit ordinari. retinē saltē ope
ras spirituales. puta ut in capella
sua ministraret ei diuina vel similes
Ad hoc dicit alanꝰ q̄ sic de consensu
episcopi et michi videt̄ ꝓbabile. ¶ Et
nota q̄ dn̄s in casibꝫ in quibꝫ habet
ius reuocandi suū ordinatū. poterit
infra annū tm̄ et non vltra. et com
putat̄ ille annus a tp̄e sciencie dn̄i.
¶ Sed quare seruus alienꝰ consecratꝰ
restituit̄ dn̄o. et non res aliena con
secrata? Respondeo quia in rebus in
animatis non ꝓpendit̄ dolus. Item
quia in rebꝫ īanimatis consecracio
est in sup̄ficie. et ideo non debet maū
ꝓphana tractari. sed in hoīe est aīa q̄
tangi non p̄t. ¶ De corpe viciatis col
lige breuiter tenorē omniū in vna
regula. Quicūq̄ culpa sua viciatus
est in corpe repellit̄. Qui vero sine
culpa. non repellit̄. nisi scandalū
timeat̄ ex nimia deformitate. vel pi
culū ex nimia debilitate. De illegitime
natis et in egritudine baptisatis et peregri
nis et ignotis. Cap̄. lxv.

De illegitime natis causa pro
hibicionis est triplex scilicet
dignitas clericalis. detestacio paterni
criminis. et quia tales filij solent ēē
imitatores paterni sceleris. Verūp
tamen si intrant monasteriū et ibi
canonice cōuersant̄ de iure cōi pro
mouent̄ ad oēs ordines. si alias sint
ydonei. quia monachatus oēm macu
lam abstergit. Tamen ad prelacionē
non p̄nt promoueri absq̄ dispensacio
ne. Porro in seculo remanentibꝫ ep̄us
dispensare potest in ordinibꝫ. Expressū
est autē iure nouo q̄ nec ad ꝑsonatū
nec ad dignitatē nec ad beneficia cu
rā animarū habencia potest cum ta
libꝫ nisi per sedem apostolicā dispēsa
ri. Talis eciam nec prelatus nec cano
nicus potest esse de iure in ecclesia in
qua pater suus est vel canonicꝰ vel pre
latus. ¶ Pono q̄ aliquis sacerdos gene
rat filiū de legitima vxore cū qua scilꝫ
contraxerat laycus vel in minoribꝫ ordi
nibꝫ constitutus. nūquid erit legitimꝰ
filius? Credo q̄ sic. quia culpa parētū
non debet nocere huiꝰmodi filijs de le
gitimo matrimonio procreatis. ¶ Si
adultus dū sanus eēt distulit confitei
baptisari. et postea timore mortis cō
strictus in egritudine fecit se baptisa
ri non poterit promoueri. quia presu
mit̄ non vere penitens. nisi post bap
tismū fides eiꝰ et vita ꝓbabiles appa
ruerint. vel raritas clericoꝝ hoc exe
gerit. ¶ Peregrini p̄nt large appel
lari oēs qui non sūt de ep̄atu ordinā
tis. quia nulli recipi debent ab alio e
piscopo ad dignitates vel ordines vel
alia sacramenta. ¶ Ignoti dicunt̄ quo
rū origo vita et regularitas sūt ignota
episcopo. non distincto an sint de eodem
episcopatu an de alio. ¶ Admittunt̄ cle
rici peregrini cū q̄nq̄ sigillis ep̄oꝝ si
sigilla sint ignota. Aliter vero sufficeret
sigillū sui ep̄i tantū si esset notū. Hoc
intelligas q̄n volūt publice ꝓplo celeb
re. Alias si vellent secreto ex deuocione
celebrare sustineri possent. Quid si a
misit lr̄as? Dicas q̄ si probet per duos
testes de ordinacione et cōuersacione ho
nesta post ordinacionē et de absolucione
ꝓprij episcopi quod totū debuit in lr̄is
contineri recipiet̄. aliter non. eciā si ꝓpo
iuramento firmaret. De īpedimentis
etatis et sexus. Caplm̄ lxvi.

Circa etatē ordinandoꝝ distingue
Quia aut ab infancia tradit̄ ali
quis milicie clericali. aut est grandeuus
q̄n petit ordinari. In p̄mo casu a septīo
anno usq̄ ad duodecimū poterit recipe
oēs minores ordines usq̄ ad acolitatū.
A duodecimo usq̄ ad xxi^m acolitatū et
subdyaconatū. ita q̄ in xxi anno recipi
at subdyaconatū. et xxvi anno dyacona
tū. in xxxi presbiteratū. postea si merue
rit episcopatū. ¶ In secundo casu scilicet
cū grandeuꝰ est qui petit ordinari per
septem annos potest recipere omnes or
dines hoc modo. In duobꝫ p̄mis annis re
cipiat quatuor minores. in reliquis q̄n
q̄ annis oēs alios. Dispensatiue tamē
ꝓpter nc̄citatē posset laycus grandeuus
recipe omnes ordines per annū et di

pdiū. monachus vero per annū. Aut
dē hui⁹ modi etates ac tpm interstiti
a taliter ee᷑nt seruanda. Plerisq; tñ epis
copor in turba clericor plus q̄ in sāctate
forsitan gloriantes pueros promouē ad
sacros ordines non verenť. Hoc eaā no
tā q̄ hodie tempus est in aliquibz artatū.
Nam de iure cōmuni potest quis ordina
ri presbiter ex quo habet xxv annos. Ad
datur ex eo q̄ potest eligi quis ad decā
natū ad regimen ecc̄ie prochialis et ad
alia que habent presbiteralē ordinem
annexū. Est etiam firmiter tenendū
q̄ in vna die non conferant̄ omnes or
dines minores vni. nisi hoc obtineat de
consuetudīe ecc̄ie. Item vn⁹ ordo sacer
cū minoribz vel duo sacri nullo modo
conferant̄ eadem die vni persone. Fe
mina non potest caractere᷑ alicui⁹ ordi
nis clericalis recipere. impediente sexu
et constitucione ecclesie. Vnde nec p̄t
eaā abbatisse predicare nec benedicē
nec ex̄cōicare nec absoluē nec penitē
cias dare vel iudicare. nec officiū aliq̄
ordinū exercere. q̄ntūcūq; sint reli
giose vel docte. Licet enī bēatissima virgo
maria dignior et excellencior fuerit a
postolis vniuersis. non tamen illi sed
istis dñs claues regni celor cōmisit.
Quidam tamen adhuc menaūt cū ca
thafrigis feminā recipere caracterem
eaā dyaconalem vel presbiteralē. In
ducūt autē pro se illud xpi. q. dyaconis
sam. et si quis rapuerit in fi. Sed illa
capitula vocant dyaconissā super quā
forte fundebat̄ aliqua benedictio. ratioē
cui⁹ consequebat̄ aliquod spūale officiū
forte legendi omeliā in matutis. vel a
liud quod non licebat aliis monialibz.
In illo autē caplo presbit̄ appellat̄ pres
bitera qua erat vxor presbiteri vel eaā
vidua vel matricina. id ē de rebus ecc̄ie
curā hñs adinstar matrisfamilias. Et
ita exponit consiliū laudicense in seq̄n
ti capitulo De ordine et tpe et forma
consecrationis. Cap lxvij.

Ordines debent recipi per ordinē
sedm q̄ supra nūiati sūt. Si tñ
per salteū aliquis promoueat̄ ut vno
vel pluribz ordinibz pretermissis ali
quē ordinē superiorē recipiat. recipit
caracterē nisi aliud impediat tamen
debet deponi. Sed ex dispensatione epi
imposita ei penitencia pro eo q̄ sic ig
norans vel negligens mediū ordinem
pretermisit ad ordinē pretermissū p̄mo
neri potest. interī a superioris ordinis
executione suspensus. Quid si aliquis
promouet̄ in epm̄ pretermisso aliquo
ordine alio a sacerdotali. et ordinet ali
quos nūquid conferť ordinē. Potest di
ci q̄ sic. et ita tenent̄ fere omnes excep
to illo ordine quē non accepit. Quem
quia non habet dare non potest. Or
do autē sacerdotalis et omnes inferio
res possunt conferri tantū in sex tpibz
anni scilicet in sabbatis ieiuniorum qua
tuor tpm. et in sabbato q̄d precedit do
minicā in passione et in sabbato sancte
pasche. Fallit hoc in duobz casibz. Vnus
est q̄ papa potest conferre ordinē sub
dyaconalē in diebz dñicis vel aliis prea
puis solempnitatibz. Alius est quia q̄
libet epūs potest conferre alios mino
res ordines vnū videlicet vel duos in die
bus dñicis et aliis preapuis festis. Sed
ordinē subdyaconalē nūq̄. nisi in sex tē
poribus predictis. Dicūt eaā quidā qui
bus assentio omnes ordines in sabbato
conferendos. et eaā in mane diei dñice
continuato ieiunio tam ab ordinatore
q̄m ab ordinando. Et sedm istos mane
diei dñice seq̄ntis trahit̄ ad vesperam
sabbati precedentis. Et ita siue conferāt̄
in vesperis sabbati siue in mane diei dñi
ce seq̄ntis. semp sanctioē canonica iuris
in sabbato conferunt̄. Ordo vero epalis
debet conferri semp dominica die et hora
tercia. Item p̄t electus in epm̄ in die sab
bati ordinari in presbiterū et in seq̄nti
dñica consecrari in epm̄. licet non pos
sit fieri de alijs ordinibz. Nam qui recip
vnū ordinem in sabbato non p̄t aliū
recipere in dominica. quia intelligent̄
ee collati in vna die. quod ōino prohibi
tū est. De forma consecrationis no
ta. q̄ si aliquod tale de quo dubitatur
vtrū de substancia fuerit omissū potest

ordinacio iterari. Non enī intelligitur iteratū. quod nescitur eē factū. Si aūt fuerit omissū id de quo est expressum qd̄ non est de substancia. non debet ordinacio iterari. sed quod omissū est caute suppleri statuto tempe ad huiꝰ mōi ordines conferendos. Est autē expressū in iure quedā non eē de substancia. s. tempus etatē et vnctionē. Item q̄ ordinandus a ꝓprio epō recipiat singulos ordines seruatis debitis intersticijs. et non simul. non est de substancia. Sūt et alia. de quibꝫ nescitur vtrū sint de substancia an non. ut missa et q̄ sint ieiuni tam ordinans q̄ ordinandꝰ. et similia. Que omnia intelligas eē de substancia. nisi expressū inueniretur contrariū. Item si epūs ordinans non suum subditū. ponit spem in ratihabicione illiꝰ cuiꝰ subditū ordinat. poterit epūs ꝓprius confirmare quod fcm̄ est. De sacramento cōiugij. Capl'm lxviij

Matrimoniū est legitima coniūccio maris et femine. indiuiduā vite consuetudinē retinens id est retinendā q̄ntū est in se exigens. Hoc autē dico q̄ contumelia creatoris soluit matrimoniū infideliū. quoniā non est ratū. Dicitur eciā hoc ꝓpter matrimoniū spūale. quia ante carnalē copulam licet alteri ad religionē transire. Finalis causa matrimonij est proles. similiter autē et fornicacoīs euitacio. Et ante culpā quidē institutū est tantū ad officiū prolis procreande. post vero ad officiū et remediū. ¶ Raciones autē finales matrimonij sūt caritatis dilatacio. ĩmicoꝝ reconciliacio. et belloꝝ sedacio. Cause materiales sūt legitime persone. Formales sūt solēpnitates que adhibentur matrimonio. Efficiens autē est consensus per verba de p̄nti in copulam cōiugalē. Hec autē cōprehendit cohabitacionē. carnalē copulam. mutuū obsequiū. mutuā ꝑtātem corpis quā habet alter in alterū et ecōuerso. Beata autē virgo consensit in cōiugalē copulam in vniuersali. ¶ Et nota q̄ matrimoniū ante carnalē copulā signat cōiunctionē xp̄i ad fidelem aīam q[illegible] separabilis. Post vero significat vn[illegible] filij dei ad humanā naturā. que [illegible] dissolubilis. Et ideo matrimoniū cō[illegible]matū per carnalē copulā indissolubile est. ante vero solubile est. quia spūale tantū. Vnde dissoluitur per mortem spūalem. cū alter intrat religionem. Post vero quia cōsūmatū est et corpale non dissoluitur nisi per mortē corpalē et tempalē. ꝓpterea ubi est consensus per verba de futuro et sequitur carnalis copula. eccīa reputat matrimoniū cōsūmatū. Dū enī coeunt ipsi interpretantur illud esse tempus pro quo ut videtur erant verba de futuro. Vnde verba de p̄nti per equipollenciā ibi sūt. Fallitur aūt q̄nq̄ ibi eccīa. ut q̄n nūq̄m cōsenciūt de presenti. Dicitur autē matrimoniū quasi matris muniū id est officiū. q̄m eius officiū prius apparet ī matrimonio q̄ officiū viri. Contrahitur autē solo consensu. qui solus cū defuerit. cetera eciā cum ipso coitu celebrata frustrantur. Ex quo enī vir consensit de p̄nti in mulierē maritali affectu et mulier in virū. siue verbis siue eciā signis exprimatur consensꝰ. statim matrimoniū est. Signis ideo dico quia surdus et mutus possūt contrahere matrimoniū. Vmptamē si loqui possunt contrahentes. necessaria sūt verba quantū ad eccīam mutuū consensum exprimencia. Ex hoc consensu oportet eos cohabitare. et indiuiduā vite consuetudinē obseruare. Hoc sacramentū verbis ade ore ꝓphetico prolatis institutū primo ad officiū fuit. cū dixit. Hoc nūc os ex ossibus meis tcē. Post pccm̄ vero et extra paradisum fuit institutū ad remediū ut carnis viciū cohiberetur. Quod vnica debet esse vnius de iure naturali. Cap̄ lxix.

Sciendū q̄ vnicā eē vnius est de iure naturali. Sed pro tēporis exigencia dn̄s dispensauit cū p̄ribꝫ quia pauci erāt dei cultores. et quia moderate et spe prolis appetebant antiqui p̄res coitū. Propter

[illegible]usas et alias fiut dispensatiū cū
Vnde qm̄ mos erat peccatū non
t. non ꝓpter morē sed ꝓpter dispen
cionē. Cum lamech autē qui intro
uxit bigamiā ex libidine nō fiut
ispensatū. Habere quidē plures sic
ccidere non fiut sedm se sed in se ma
lum est. Vnde ex causa fit meritoriū.
Notandū vero q̄ ius nāle dicit q̄d
cibz ē. s. in voracia oīm .. Itē dicit ius nāle
q̄ nō oīa animalia docuit. Itē dicit ius natu
rale. quod dictat naturalis racio. et
de isto iure est matrimoniū. Cōiunc
tio tamen maris et femine. est de iu
re naturali sedm modo dicto. Sed fide
litas quā debet vir vxori ꝛ est de ul
timo modo dicto. et vnā ē vnius. Et
istud dei dispensacionē recapit. Sed
si ꝓpter cultū dei augendū potest cū
viris dispensari. nūquid et cū mulie
ribz? Respondeo non est simile. quia
vir est caput mulieris. Preterea ma
gis paatice potest dnāri vnus pluribz
q̄m due vni. vel q̄m vna duobz vel plu
ribus. Preterea plus potest vn⁹ secun
dare q̄m due vel tres patē. Preterea
vnus verꝰ sponsus est sctōrū aiārū.
Vnde vnū habē plures non iterimit
sacramentū. quod facit plures habē
vnam. Itaq; fornicacio est contra ius
naturale speciale id est contra ius quod
racio naturalis dictat. Cōiunctio autē
maris et femine est a natura cōmuni
animaliū. non a natura sed racione.

De sponsaliby q̄lit contrahit. Ca. lxx.

Sponsalia sūt futurarū nupciarū
vū promissio. a spondendo id est
promittendo dicta. Contrahit
autē quatuor modis. Aliq̄n nuda pro
missione. aliq̄n datis arris sponsaliciis
aliq̄n inueniente annuli subarracōe.
aliq̄n interueniēte iuramento. Nuda pro
missione per verba de futuro. Si vero p
verba pntis tpis contrahunt vere est ma
trimoniū. Ita q̄ si eam carnaliter non
cognoscat non licet alicui eoz alij nubē.
Et si nupserit q̄nuis secundā carnaliter
cognoscat. separandus est ab ea et compellē
dus redire ad primā. Item contrahit
datis arris sponsaliciis scilicet aliqua pe
cunia vel alijs rebus. Possunt autē con
trahi post septennīū. q̄m tunc debent
habere discreacionē tam pueri q̄ puelle
et ex tunc placē eis solent sponsalia.
Sed licet añ septennīū contrahant vel
in cunabulis. si cū venerit ad septenni
um incipiūt eis placē ex tūc valent. Ita
q̄ q̄nuis sponsus eā non cognoscat
carnaliter. consanguineā eius non pote
rit habere in vxorē nec econuerso. Etas ad
contrahendū matrimoniū apta est in
puella xij annoz. in puero xiiij. Licet
autē sponsalia possint contrahi sub cō
dicione promisse pecunie. non tamē in
modū pene potest pecunia promitti.
Et si promissa fuerit. non tenet promissio
pene. nec poterit peti. Vt si ita dicatur.
Si tecū contraxero dabo tibi centū mar
cas. Q̄m adiectio pene non valet. cum
libera debent esse coniugia.

De cāsibz in quibz sponsalia soluūt. Cap lxxi.

Sponsalia semel contracta semp
tenent et ligant. nisi quia sol
uūtur in septem cāsibz. Primo
si alter sponsoz transeat ad religionē.
Quod potest facere eā altero īuito an
te carnalē copulam. Et ille qui remanet
in seculo absolui a vinculo sponsaliorum.
eā si fuerint sponsalia de ꝓnti. Secū
dus est quando sponsus non īuenitur
qui tūsfert se ad aliam regionē. Excep
ta tamen de puero vel de promissione
non seruata penitencia si per eam ste
terit. quo min⁹ matrimoniū fuerit cō
sūmatū. Tertius est si alter sponsoz
incurrit lepra vel palisim. aut o culos
aut nasū amisit. vel quasi ei turpius
euenerit. Quarto si supueniat affini
tas. puta qua sponsus cognouit con
sanguineā sponse vel econuerso. et ad hoc
sufficiat ꝓbare solam famā. Quintus si
mutuo se absoluerint. quidā tamē ca
sū illū non reapiūt. Sextus est si al
ter eoz fuerit fornicatus. Septim⁹ est
q̄n sponsa cū alio vel sponsus cū alia
contrahit. et sequit carnalis copula.
Debet autē agere penitenciā de fide vl
promissione mentita. Sed quid si cū pri

ma contraxerit sponsalia de futuro simpliciter. cum secunda sponsalia simpliciter de futuro sed intꝑposito iuramento. Credo q̄ debet redire ad primā. et agere penitenciā de ꝑiurio quod cōmisit iurando illicitū. Iuramentū enī non potest eē vinculū iniquitatis. Octauꝰ casus est qn̄ minor venit ad etatē adultam et petit absolui a vinculo sponliū et dari sibi licenciā nubendi alij. Et nota q̄ omnes isti casus preter primū scilicet qn̄ vult transire ad religionē intelligendi sunt de sponsalibus tm̄ de futuro. quoniā tunc vere et pure dicuntur sponsalia. Item in duobꝫ casibꝫ de predictis ipso iure soluūtur sponsalia scilicet qn̄ alter intrat religionē et quando contrahit matrimoniū cū altero vel altera. In ceteris vero casibus soluenda sūt per iudiciū ecc̄ie

De triplici bono cōiugij. Caplm̄ lxxij.

Dicit autē augustinꝰ q̄ tria sūt bona matrimonij scilicet fides ꝓles et sacramentū. Fides id est fidelitas que duplex est. Vna ut neutꝫ trāseat ad alia vota vel alij cōmisceatur. Secunda est ut reddant sibi īuicē debitū. Bonū autē prolis est ut proles religiose educetur ad cultū dei. In matrimoīo enī gentiliū est proles. sed non bonū prolis. Terciū bonū est sacramentū supra expressū. quod scilicet excusat coitum a culpa. Sciendū tn̄ q̄ quatuor de causis finalibꝫ cognoscitur vxor scilicet causa prolis. vel reddendi debiti vel vitande incōtinencie. vel libidinis explende. Tribꝫ p̄mis modis potest eē meritoriū vxorē cognoscere. et sine oī peccato. Quarto modo pcc̄m est veniale. si cōiugali eam affectu cognoscat. nec eam cognosceret nisi sua eēt. Si autē ex causa fruendi libidine q̄ eciā si sua non esset tamē eam cognosceret mortale est. Vehemens enī amator vxoris adulter est. Sicut autē cū predicatione apostolorꝫ eciā meritoria erat puluis inanis glorie et erat veniale. sic cum vir scūs meritorie cognoscit vxorē et ei placet delectatio pcc̄m veniale est cum opere meritorio. Si vero d[illegible] omni pcc̄o est. Debet tamen lau[illegible] intret ecclesiā. quia bonarꝫ menc[illegible] est ibi culpam cognoscē ubi culpa n[illegible] est. Illud autē gregorij concubitꝰ cōiugalis non potest fieri sine culpa sic ex[illegible]nitur. id est vix potest. Non est autē in oī coitu cōiugali libido. quia libido est appetitus voluntariꝰ delectandi. Et licet delectacio moueat ad illicitū. non tn̄ [illegible]licitū sensualitatis sed racionis. Cui[illegible] eam refutat non est pcc̄m. Preter[illegible]la delectacio que caret modo et ord[illegible] malū quidē est sed non culpe ꝑmo[illegible]ne. Pena enī est racioni q̄ non ob[illegible] ei suū inferius. Item si aliqua an[illegible] carnalē copulā vouet q̄ intrabit c[illegible]trū. cū teneatur non coire. in eiusmodi non videtur bonū prolis. Econtra bonū prolis est de eēncia matrimonij. quia ad hoc est institutū. ergo sine hoc non est matrimoniū. Itē ibi non est fides thori. Nos autem dicimꝰ q̄ ibi sūt omnia bona matrimonij scdm̄ exigenciā mr̄imonij. Vnde hec tenetur reddē debitū non absolute sed saluo iure supioris. Ideoq̄ nō ꝓplexa sit si vir petat debitū. quia debet adherē mandato supioris cui tenetur absolute. Si autē per violenciā corrūpatur iam non pt̄ intrare religionē nisi de consensu mariti. sicut nec consecrari pt̄. Et licet prius deberetur ei aureola et post ea non. tamen non punitur in hoc in q° non deliquit. qm̄ aureola non est ꝑs premij. Nota q̄ bonū prolis non dicitur ipsa proles que qn̄q̄ queritur ꝓpter hereditariā successionē. sed spes et desideriū quo proles ad hoc queritur ut religione informetur. Vnde multi hn̄t prolē qui nō habent bonū prolis. nec ideo tamē desinit eē cōiugiū. Itaq̄ duo p̄ma bona qn̄q̄ comitantur matrimoniū. qn̄q̄ non. Terciū vero inseꝑabiliter adheret qm̄ diu durat matrimoniū

De hijs q̄ contrahere possunt et de effectu cōiugij Caplm̄ lxxiij.

Potest autē contrahere matrimoniū. ōnis homo qui consentire pt̄ in cōiugalē effectū et carnis copulā nisi ex

ceat. Hoc ideo dixi. quia il
gnesse nō curet vtroq; testiculo consentire
Eccl̄ie potest. similiter furiosus q̄m diu
est in furore constitutus. Nam si habet
aliqua intualla. et aliq̄n redit ad
sanā mentē. nubere p̄t et omnia que
alij possunt. Sed et inter absentes p̄t
per procuratores contrahi matrimo
nium. ¶ Effectus matrimonij est q; ex
semel est inter aliquos nūq; desi
nere esse. etiam si alter cōiugū efficia
tur infidelis. uel etiam si alter alterū
occidat. nec potest alter alterū
dimittere nisi causa fornicationis. Sed
si hic dimittit mancat sine cōiuge
vt reconcilietur. Item alius effectus est
quia mulier potestatē sui corpis non
habet sed vir et econuerso. Unde postq̄m
est inter illos secuta carnalis copula
nec religionē potest alter eligere alteo
inuito. nec continentiā profiteri. Est et
alius effectus qua cōpellendus est red
dere debitū uxori vir licet nūq̄m cog
nouit eam. et eo nūso non obstante
affinitate. inq; supueniente. De spe
cieb⁹ cōiugij. Capl' lxxiij.

Matrimoniū aliud est legitimū
aliud clandestinū. Legitimū
est q̄n ab hijs q̄ i femina p̄t
tem habere videntur uxor petit. et a pa
rentibus sponsat. legibus dotat. a sacer
dotibus ut mos est bñdicat. et a panim
phis custodit ac solempnit accipitur.
Si aliter presumit non cōiugū sed ad
ulteriū vel fornicatio dicat. et tūc dicat
clandestinū. Non tamen intellugas
q; non possit sine solempnitatibus hu
iusmodi vim ee matrimonij. Sed lo
quit canon sedm id quod eccia presumit
eo q; probari non possit. Vel dic q; in
hoc sacramento sicut in alijs quedam
sunt ptinencia ad substanciā ut consē
sus de presenti qui solus sufficiat. Que
dam vero ad decorē et honestatē ut so
lempnitates prediste. Sine quibz verū
est cōiugū et legitimū q̄ntū ad vir
tutē. sed non q̄ntū ad honestatē. Vñ
consulendū est talibz in foro penitēn
cie ut de nouo consentiant vel recog
noscant et approbent publice in facie
ecclesie. quod occulte fecerūt. Et faciāt
penitenciā qua scandalisauerūt eccle
siam. et exposuerūt se magno periculo.
Posset autem alter altū dimittere q̄n
vellet et de facto cū alio contrahere et
sic in adulterio impune. pter defectū
probacionis q̄ntū ad ecclesiā militan
tem manē. Itē matrimoniū dicitur
ratū per consensū de p̄nti. pfectum
autē siue cōsūmatū per carnis copu
lam. Inter beatā virginē et ioseph ve
rū fuit matrimoniū. qua sedm augu
stinū pposuit se pseueraturā virgi
nem nisi deus ei aliter reuelaret. cō
mittens ergo virginitatē suā diuine
dispositioni consensit in carnalē copu
lam non illā appetendo sed diuine in
spiracioni in vtroq; obediendo. Postea
vero simul cū viro labijs votū expres
sit. et vterq; in virginitate pmansit.
Fuit ecciā pfectū illud cōiugū. pter tri
plex bonū. Unde aug⁹. Prolem cog
noscam⁹ ipm dūm. fidem quia nullū
adulteriū. sacramentū qua nullum
diuorciū. Solus ibi nuptialis concubi
tus non fuit. Quia in carne p̄cā fieri
non poterat sine pudenda cupiscētia
carnis que accidit ex pcō. Sine qua
concipi voluit. qui futur⁹ erat sine pec
cato. Quidā autē dicūt matrimoniū
ratū per sponsalia de futuro. ratū
per consensū de p̄nti. consūmatū per
carnis copulā. Itē mrimoniū alius
est legitimū et non ratū. alius ratū
et non legitimū. alius legitimū et
ratū. Legitimū est q; legali institua
one ex prouincie moribz et non cōtra
iussionē dñi contrahit. Et hoc eciam
inter infideles intelligit⁹ quos non est ma
trimoniū ratū qua sine fide fit. Et sic
intelligit⁹ quod ait augustin⁹ non ē
ratū cōiugū quod sine deo est. Ratū
et non legitimū est quod inter fideles le
gitimas tñ psonas sed sine legitima
solēpnitate contrahit. Hoc est ratū q;
indissolubile. Legitimū aūt et ratū est
inter fideles si tñ sit debita solēpnitas cō
tractū. De hijs que impediūt et diriminūt
mrimoniū et p̄mo de errore psone. lxxv.

Vodecim tamen sunt Cap lxxv.
impedimenta que impediunt matrimoniū contrahendū et dirimūt iam cōtractū. si tū precedūt matrimoniū. qm̄ consensū cōugalē excludunt. Si vero sequant̄ non dirimūt Hec autē hijs quatuor versibz continent̄
Error condicio votū cognacio crimen.
Cultus disparitas vis ordo ligamen honestas. Si sis affinis. si forte cōre nequ bis. Hec sodalia vetant cōnubia iuncta retractant. Preter vero ista xij. que impediūt et dirimūt matrimoniū. alia duo sunt que ipediūt contrahendū sed non dirimūt contractū. scilicet tpe feriarū et interdicti ecclesie. Vnde versus. Ecclesie vetitū nec non tempꝰ feriarū. Impediūt fieri. pmittūt facta teneri. Error psone ex sui natura non ex constitucione ecclesie sicut plera q̄ matrimoniale consensū excludit. qm̄ qui errat non consentit. et errantis voluntas nulla est. Sed ad hoc q̄ erret aliquis vel aliqua consentiendo in vnū quē putet alterū. necessariū est q̄ per visū vel auditū vel famā habeat aliquā noticiā illius absentis persone. quā credit istā pntem. qua in penit ignotū nec affm̄ nec consensū dirigere possumꝰ. Itaq̄ non consentit in pntē sed in illam quā pntem ee putat. et sic non est matrimoniū qua in psona errat. Si vero nullā noticiam habeat mulier de psona absente. non errat in ea sed decipit. Verbi gracia. Si aliquis anglicus veniat ad nobilem mulierē dicens se filiū regis anglie. cuiꝰ noticiā nullā habeat et contrahit illa cū eo credens eū esse filiū regis. non ipedit mrimoniū. qua non fuit error psone. sed potius qualitatis qui non impedit sicut nec error fortune. Siquidē vna psona melius seruat bonū matrimonij qd̄ est fides q̄ alia. sed q̄ pulchra melius seruet q̄m turpis vel duces q̄ paup ratissime contingit. Preterea ubi est error psone non est consensus nisi sub condicione. Vnde non fuit matrimoniū inter lyam et iacob in pmo cognitu. Splicet
ctū. qua ignorancia facti excusa
ptām a toto. Nec eciā peccauit lya
instinctu spūs sancti sic primo trad
est. Nota q licet error psone
impediat benedictionē ut patet
nedictione iacob. tamen ipedit mat
monij. quia ppue bñdicit deus q
non errat. Vnde scriptū est. Inuoca
nomen meū sup filios isrl. et ego b
dicā eis. Matrimoniū autē opu
est. De impedimēto cōdicionis. Cap
Impedimentū condicionis in
ductū est ab ecclia in fauorē l
tatis. De quo breuit sciendū q
libera mulier contrahit cū seruo v
ber cū ancilla scienter. tenet matr
monij. Si vero ignorant nullū est m
monij. nisi postq̄ cognouit eius con
dicionē consensit in eam verbo vel fco
scilicet per carnalē copulā. Item nota
q̄ error deterioris condicionis seruilis
scilicet impedit matrimoniū contrahen
dū et dirimit cōtractū sicut iam dcm
est. sed non error paris vel melioris.
Nam quia non decipit. non habet qd
ei obiciat. Item alia racione. quia c
ductū tale est prohibitoriū. hoc est qui
tūq̄ non prohibet admittit. Qz si do
minus contradicentibz et iunctas uni ser
uos contracta fuit matrimonia non
sunt ppter hoc dissoluenda. Debita tū
et consueta seruicia nō mins debent
exhiberi. Sed quia seruus non habet
potestatē siu corpis ideo seruitus ipedit
matrimoniū. quia sine voluntate dñi.
non potest trasferre dominiū siu corpis
in mulierē. Circa condiciones autē
que apponunt in desponsationibz est
distinguendū. qm̄ aut condicio est ho
nesta aut inhonesta. Item si honesta
aut necessaria aut voluntaria. Si ve
ro est turpis siue inhonesta. aut est cō
tra substanciā vel naturā mrimonij
aut non. Condicio honesta et nāturia
est. que si non apponat nichil agitur
ut qm̄ fidelis cū infideli contrahit ea cō
dicione ut cōuertat ad fidem. Honesta
et voluntaria est que honeste pt appō.

...contrahā tecū si pater meus voluerit
...si dederis michi centū libras. Hec si
...onat suspendit sponsalia usq; in
...itū condicionis. etiā si intueniat
...mentū. nisi interim consensus de
... vel carnalis copula fuerit subse
...ta. Qm̄ tunc dicitur vm̄ ēē matrimo
...ī inter eos. eo q̄ videntur a condicione p
...ta recessisse. Condicio inhonesta cō
...naturā seu substanciā matrimonij
... dicit. contrahā tecū si generacioēz
...s euites. vel donec īueniā aliā ho
... vel facultatibz digniorē. aut si pro
...stu adulterandā te tradas. Hec si
...onat nichil agitur. Inhonesta con
...o non contra naturā mrimonij est cū
... contrahā tecū si furtū feceris. vel
...hoīem interfeceris. Hec si apponatur
...frigenda est. vel pro non adiecta ha
benda. et tenent sponsalia siue ma
trimoniū. De impedimēto voti.

Votū est alicuius Cap lxxvij.
boni cum deliberacione facta
promissio. Vel sic. Votū est con
ceptio boni ꝓpositi cū deliberacioē fir
mata. qua quis ad aliqua facienda
se deo obligat. Et licet diuersa sint vo
ta scdm̄ diuersitatē eoꝝ que vouentur
votū tamē continēcie īpedit matrimo
niū et dirimit. Quis autē vouere
possit sciendū. q̄ quilibet sane mētis.
nisi expresse prohibeatur. qm̄ votū lege
sancti spūs inspiratur. Prohibentur autē
coniuges votū continencie emittere ni
si pari consensu. Et si alter vouerit si
ne consensu alterius vel etiā intrat
monasteriū. reuocari potest ab altero
cōiuge. quod locū habet post carnalē
copulā. Nam ante licet sit matrimo
niū per verba de pnti inter eos cōtrac
tū. potest alter altero īuito et reniten
te intrare religionē. et alter rema
nens in sclo contrahere. Item seruus
inuito dno vouere non pt nec mōsti
cam vitā eligere. Item pueri siue
puelle si votū emiserīt ante tempus
pubertatis quod est in puero xiiij an
noꝝ. in puella xij. pater et tutor reuo
care pnt sine pcto. Alioqn si non reuo
cauerīt. cū ad legitimā etatē venerīt
postea firmū manebit et ratū. Votū
simplex est quod simpliciter emittitur
professio vera vel presūpta monacha
tus votū facit solempne. Item solemp
nisatur votū per sacri ordinis susceptio
nē. Simplex votū impedit matrimo
niū contrahendū tantū. Votū vero so
lempne impedit contrahendū et diri
mit iam contractū. De cognacione

Cogna carnali. Cap lxxviij.
cio triplex est. carnalis scilicet
et spūalis et legalis. Carnalis
alias duas precedit naturaliter. et con
sanguinitas appellatur. Consanguinitas
est vinculū ꝑsonarū ab eodē stipite des
cendenciū carnali ꝓpagacione cōtrac
tū. Stipitē dico illam ꝑsonā. a qua
aliqui duxerūt originem. Sicut adā
fuit stipes cayn et abel et filioꝝ qui ab
eis processerūt. Linea est ordinata
collectio ꝑsonaꝝ. consanguinitate iuncta
rū ab eodem stipite descendenciū. diu
sos gradus continens. Linee sunt tres
Prima est ascendenciū a quibz origīez
traximus. sicut pater mater. auia auus
proauus ꝓauia abauus abauia. Se
cunda descendenciū. qui scilicz duxerūt
originē a nobis. sicut filius filia. ne
pos neptis. pronepos ꝓneptis. abne
pos abneptis. Alia est trāsuersaliū
seu a latere venienciū. a quibz nō dux
imus originē nec ipi a nobis. ut frater
soror. filij duoꝝ fratrū qui dicūtur patru
eles. vel duaꝝ soroꝝ qui dicuntur conso
brini et eoꝝdē filij et nepotes. Due li
nee descendentes vnā faciūt transuer
salem ut patet in hoc exēplo. Filij duo
rū fratrū attinent sibi linea trāsuer
sali. et quilibet eoꝝ recta linea descen
dit ab auo eoꝝ cōi. Scdm̄ leges autē
quelibet ꝑsona facit gradū. sed scdm̄
canones in trāsuersali linea due ꝑsone
faciūt gradū. utputa duo fratres sūt
in pmo gradu scdm̄ canones. qui sūt
in secūdo scdm̄ leges. Filij duoꝝ fratrū
in secundo. qui scdm̄ leges sūt in qrto.
Et sic de singulis sufficiat hec distinctio
Gradus est habitudo distanciū perso

narū qua cognoscit̄ quota generacionis distancia due psone int̄ se differunt. Gradus ita computat̄ in linea ascendēti. Pater et mater sunt in primo gradu. auus et auia in secūdo. pauus et proauia in tercio. abauus et abauia in quarto. In descendenti v'o hoc modo cōputat̄. Filius et filia sūt in p̄mo gradu. filij duoꝝ frm̄ in secundo. nepotes eoꝝ in tercio. pronepotes eoꝝ in quarto. Vltra quē gradū nulla hodie est cōsanguinitas. sicut nec olim ultra septimū gradū progredit̄. Verū si alique psone attinent sibi in vna pte in secundo vl' tercio gradu. in alia vero in q̄nto poterūt contrahe. quia semp standū est remociori psone in consanguinitate. In hoc enī casu remocior psona extra metā consanguinitatis existit. vnde iam non attinet illi. Deniq̄ regulariter semp debet iudicari pro matrimonio nisi contra mr̄imoniū ius īueniatur expressū.

De cognacione spūali. Cap. lxxix.

Cognacio spūalis est ꝓpinquitas proueniens a sacramenti dacione vel ad id tencione. Vt ecce baptisat sacerdos puerū. tu eū suscipis. vterq̄ vr̄m est eius pater spūalis. Species cognacionis spūalis sūt tres. Vna dicit̄ cōpaternitas quia attendit̄ int̄ patrē spūalē pueri et carnalē. Alia dicit̄ paternitas et hc est int̄ illū qui suscipit̄ et eū qui suscipit. Tercia est fraternitas que est int̄ filiū tuū spūalē. et filios tuos carnales. Due species sūt cōpaternitatis. Vna directa. scilicet cū ego suscipio de sacro fonte filiū berte. vel ipa meū. et istā nūq̄ potero in vxorē habe. Alia indirecta q̄n vnus cōiugū postq̄ sūt vna caro effecti filiū alioꝝ suscipit. In hoc enī casu ambo parentes infantis cōpr̄es efficiūt̄. eciā alteri cōiugū qui nō suscipit. Qm̄ cōicat sibi cōiugis affectiōes. Tam directa cōpaternitas q̄ indirecta matrimoniū impedit cōtrahendū et dirimit iam cōtractū. Solet autē queri an aliq̄s duas cōmatres posset habe in vxores. vnā post aliā. Sed refert vtrū cōmaternitas precedat matrimoniū vel sequat̄. Si precedit matrimoniū vel saltē carnalē copulā [illegible] potest quia per vnionē carnis [illegible] non tr̄nsitur ad vnionē spūs precedentē. Si vero sequit̄ distinguit̄. et in [illegible] distinctio hijs quatuor versibz cōprehendit̄. Que michi vel cuius mea [illegible] tū fonte leuauit. Hec mea cōmate[illegible] fieri mea non valet vxor. Si qua [illegible] natū non ex me fonte leuauit. [illegible] post fata mee non inde vetabor [illegible]

Nunc videndū est de paternitate que attendit̄ int̄ suscipientē et suscipientū. Nūq̄m potest ee mr̄imoniū [illegible] tales. Similit̄ nec laycus nec clericus in minoribz ordinibz constitutus potest mr̄imoniū contrahe cū illa. quā sic manibz baptisauit. De fraternitate spirituali sciendū q̄ oēs filij duoꝝ cōpr̄m siue ante cōpaternitatē geniti sint siue postea p̄nt legitime matrimonialiter copulari excepta illa psona qua mediante cōpaternitas est contracta. Nam illa psona nūq̄ potest copulari alicui filioꝝ p̄ris sui spūalis. Queritur autē si sacerdotis filius vel alterius viri qui baptisauit puellā. possit contrahe cū ea quā pater eius baptisauit. Rn̄deo. nequaq̄m. ymmo eciam si contractū fuerit mr̄imoniū separandum est. De tribz speciebz cognacōis spiritualis dant̄ tres regule. Prima est q̄ vir et mulier spūali proximitate sibi cōiuncti. non p̄nt inter se contrahere. Secunda est q̄ cōpater et cōmater cū filijs cōpatris vel cōmatris p̄t contrahe excepta illa psona ꝓpter q̄ contracta est spūalis ꝓximitas. Tercia est hec. Filie vel filij compr̄m vel cōmatrū p̄nt inter se contrahe exceptis personis illis ꝓpter quas contracta ē spūalis ꝓximitas. Per tria vero sacramenta tantū contrahit̄ spūalis cognacio scilicet per cathecismū baptismū et confirmacionē. Illa tn̄ que contrahit̄ per cathecismū adeo exilis est et īualida q̄ vix impedit mr̄imoniū cōtrahendū nūq̄ aūt dirimit cōtractū.

[de] cognacione legali. Cap. lxxxx.

Cognacio legalis est quedā proximitas ex adoptione proueniens
Adopcio est extranee psone in filiū vel nepotē vel deinceps assūpcio legitima. Species eius sūt due. Una dicit arrogacio. alia simplex adopcio. Arrogatur ille qui sui iuris est. id est q̄ non habet prēm. vel si habet emancipatus est et transit in potestatē arrogantis. Ista fieri debent auctoritate p̄ncipis
Adoptatē ille qui est in p̄tate sui p̄ris. et transit in p̄tatem adoptantis. Et hoc
mpio magistratus. Adoptare potest
famulias qui sui iuris est et qui generare potest. Nam qui gr̄iare non p̄t ut
pado uel frigidus non p̄t adoptare.
Item nec ille. qui minor est xx annis.
nisi iusta causa intueniente. Mulier vō adoptare non potest nisi ex rescripto p̄ncipis in solacio filior amissor ei concedat̄
Potest adoptari quilibet tā masculꝰ q̄ femina dūmodo sit minoris etatis prē adoptiuo ita q̄ filius eius naturalis esse possit. Effectus adoptionis est ut ille qui adoptat̄ per oīa quasi filius habeatur ita ut etā ab intestato succedat. Item arrogatus ut eiꝰ filij vel nepotes si quos in p̄tate habet transeūt in p̄tatē arrogantis quod non est in eo qui adoptat̄.
Item arrogator tenet̄ relinquē filio arrogato quartā p̄tē oīm bonor. que habet siue in testamento. siue eū velit emancipare. Sed adoptator adoptiuo filio nichil tenet̄ relinquē nisi velit. Species autē adopcionis sunt tres. Prima quasi descendencii attendit̄ inter me p̄rem adoptantē. et filiā meā vel neptē adoptatā. Secunda quasi ex latere veniencii ītr filiū meū naturalē et filiā meā adoptatā. Tercia affinitas inter me et vxorē filij mei adoptiui. Similit̄ inter filiū meū adoptiuū et vxorē meā. Cognacio legalis in secunda spēre ipedit matrimoniū q̄diu sūt in eiusdē p̄ris p̄tate tm. In prima vero et tercia omni tempore impedit et hoc indistincte. De impedimento criminis. Capl' lxxxxi.

Crimina multa sūt que ipediunt matrimoniū contrahendū pp eor enormitatē. sicut est incestus. Item ille qui vxorē suā interficit aliam acape non debet. Item ille qui rapuit sponsam alterius. Item qui insidiando matrimonio ppriū filiū de fonte suscepit. ut possit priuare cōiugē debito et copia sui. Item ille q̄ iniit presbitin. Item solempniū penitens. Generaliū tamē si huiꝰmodi adolescentes sunt et timet̄ de incontinencia eor etiā debet eis concedē nubendi licencia. Et q̄uis multa sint crimina que ipediunt matrimoniū contrahendū. nulla tñ sūt que contractū dirimūt nisi tria
Primū est q̄ si aliquis adulterat̄ cum aliqua cōiugata et ipsa vel ipse machinatus fuit in mortē viri ipsius adultere vel etiā in mortē vxoris ipsius adultere cū effectu ut simul contrahāt. Poste a contrahē non debent. et si contraxerint separandi sunt. Secundus casus si prestita fidem adultere q̄ ducet eam post mortem legitimi eiꝰ mariti vel vxoris ipsius adulteri. Tercius est q̄n p̄mo aliter eam ducat et cū ea contrahit. q̄d plus est q̄m fidē dare de ducendo. Itaq; dirit separari. quod itelligendū est cū ambo facebant ipedimentū q̄n sic contraxerūt. Si enī alter ignoret tūc credens illi cū quo contraxit ee solutū posset tū illo ee post mortē legitimi mariti. et hoc ppter fidem bonā quā habuit. Determinatū est autē iure nouo q̄ siue ante fidem datā vel matrimoniū de fō contractū siue postea legitima tamen supstite cognouerit eā debent oīno separari. Illis ergo qui peccant conē bonū matrimonij et non conē essenciā potest infligi pena ne contrahāt. Si tamen cōtrahūt contractū est. Illi vero q̄ peccant contra essenciā matrimonij in eodē debent puniri. Vnde et ille qui sua viuente cū alia cōtraxerit. mortua p̄ma cogit remanē cū ea. si ipsa velit. Tunc enim primꝰ consensus habet effm. Si vero ipsa non vult non est matrimoniū. De disparu cultu. Capl'm. lxxxxii.

34

De dispari cultu distingue. Qa aut fidelis contrahit cum infideli. iudeo scilicet pagano vel heretico. aut infideles inter se aut fideles. et postea labitur alter eorum in heresim. In primo casu nullum est matrimonium. Sponsalia tamen pt fidelis cum infideli contrahere sub condicione ut infidelis conuertatur ad fidem. In secundo casu scilicet cum coniuges sunt infideles verum est matrimonium. Sed si alter conuertatur ad fidem alter remaneat in iudaismo vel in gentilitatis errore si infidelis non vult cohabitare fideli vel si vult cohabitare non tamen sine iniuria et blasphemia nominis xpi. vel ut eum ptrahat ad infidelitatem vel ad aliud mortale peccatum. in istis tribus casibus contumelia creatoris soluit ius matrimonij circa fidelem. et ideo potest contrahere. Si vero infidelis vult cohabitare fideli sine aliquo predictorum fidelis si vult ei cohabitare bene facit. quia hoc monet aplus ad corintheos. Si autem non vult non est compellendus. Tamen illa viuente non potest contrahere. quam durat matrimonium. Quid si iudei vel pagani contraxerint cum consanguineis secundum ritus suos. numquid post conuersionem remanebunt taliter copulati. Dicas quod sic. nisi contraxerint in gradibus diuina lege prohibitis. Quod si infidelis plures simul habens vxores conuertitur. prima tamen est vxor eius. et ideo illam solam potest retinere. Quod autem dicit aplus quod si quis frater id est fidelis habet vxorem in coniugio infidelem. et consentit habitare cum illo. non dimittat illam. non est preceptum sed consilium secundum glosam. Posset enim eam licite dimittere. propter fornicacionem spiritualem. Sed aplus consuluit non dimittere propter duo scilicet ut per virum fidelem mulier infidelis lucrifieret. et ne gentiles propter separacionem coniugij. doctrinam xpi abhorrerent. Quod autem hic dicitur. et hec consentit habitare cum illo. intellige cum supplecione scilicet sine iniuria et blasphemia xpi. nec ut eum trahat ad infidelitatem vel mortale peccatum. In tali enim casu debet eam dimittere. et potest etiam contrahere cum [illegible] ut dicit ambrosius non debetur reuerencia coniugij ei qui abhorret auctorem coniugij. Contumelia ergo inquit creatoris soluit ius matrimonij circa eum qui relinquitur ut non possit accusari si alij copuletur. Infidelis autem discedens et in deum et in matrimonium peccat. Itaque non est fides seruanda coniugij ei. qui ideo recessit ne audiret nomen xpi. Si vero ambo crediderint. propter cognicionem dei confirmatur coniugium. In tercio vero casu scilicet quando fideles contrahunt inter se et postea alter labitur in heresim vel infidelitatis errorem. non potest contrahere qui relinquitur non distincto an interuenerit carnalis copula an non. quia matrimonium fidelium est ratum. et ideo nullo casu supueniente potest dissolui.

De metu vel coactione. Cap lxxxiij.

Si vero metus vel coactio intercedit. non potest consensus habere locum. et per consequens nec matrimonium. Vis est maioris rei impetus. qui repelli non potest. Metus est instantis vel futuri periculi. mentis trepidacio. Coactio. seu vis alia leuis. alia violenta. Leuis non excludit consensum matrimonialem sed violenta. Scilicet cum quis capitur vel trahitur inuitus. ducitur vel ligatur. Item metus alius cadit in constantem virum alius non. Ille qui cadit in constantem virum excusat et excludit matrimonium consensum ut metus mortis et corporis cruciatus. Item metus stupri et seruitutis. Istos quatuor duobus versibus comprehendas. Excusare metus hos posse puta quia nescis. Stupri siue status verberis atque necis. Item nota quod talis metus caderet in vnum qui non diceretur cadere in alium. quia non est verisimile hominem clare dignitatis in vrbe timuisse. vel quod rex parui militis metum timeat. Tamen si aptissimas probaciones habeat repellitur presumpcio que contra eum est. Et sic iudex secundum diuersitatem personarum et locorum iudicabit qualis sit metus. et iudicabit matrimonium aliquod vel nullum. Item mulier que ste

...it p... annū et dimidiū cū marito
vel consensit in carnalē copulā non
debet postea audiri si allegat metū
et violenciā. ¶ Clerici in quatuor mino
ribz ordinibz constituti nisi sint in ali
qua religione que continenciā profi
tetur. licite pnt contrahe. Si vero in
sacris ordinibz nō pnt. et si contraxe
rint separabuntur. De ligacione et pub
lica honestate. Cap lxxxiiij.

Nunq̄ vero alligatus vxori pt
vel potuit aliam accipe nisi
cū diuina reuelacione et instinctu
spūs sancti reuelatū fuerit sicut pri
archis. Tamen si vxor credit virū mor
tuū et contrahit cū alio. dic q̄ q̄ndiu
ita credit nec ille reuertitur excusatur ab
adulterio et fornicacione ꝓpter ignorā
ciā facti. et filij si quos ex secundo susce
pit iudicantur legitimi. Sed statim cū
reuertitur primus debet recede a secundo
et redire ad primū. Que si non reuer
titur credit tamen eū viuere non exigat
debitū a marito quē accepit sed ei
exigenti reddat. ¶ Sed pone q̄ vir
uit in exercitū contra sarracenos
vel in regionē longinquā nec reu
titur. nescitur vtrū sit viuus vl' mor
tuus quid faciet vxor. Dic q̄ q̄ntūcū
q̄ iuuencula sit. contrahe non potest
donec sit certa de morte mariti. Sed
qualiter certificabitur. Respondeo ꝑ iura
mentū illius sub quo militauit. vel ea
am socioꝝ eius qui mortē eius bene no
uerūt. Cum autē ut dicit aplus mortu
o viro liberata sit mulier a lege viri
videtur q̄ vxor lazari non tenebatur ei
q̄n fuit resuscitatus. Sed contra ad he
breos xi. acceperūt mulieres de re
surrectione mortuos suos. Rndeo nō
tenebatur. quia solutū fuit in morte
vinculū matrimonij. Qd autē dicitur
acceperūt etc. hoc fcm est de honesta
te non de necessitate. Et oportebat
interuenire nouū consensū et sic nouū
erat matrimoniū. ¶ Sed scdm hoc vi
detur q̄ si aliquis religiosus qui fac
professionē usq̄ ad mortē. suscitaretur
ut absolueretur a professione. et posset
manere in seculo. Sed contra donū gra
cie debet prouocare in melius. Rndeo
non est simile. quia vinculū matri
monij est ad hoīes. sed vinculū pro
fessionis ad deū. Est enī spūs creati
ad spm̄ increatū. Et quia extrema
indissolubilia sūt. ideo et vinculū in
dissolubile. vnde tenetur ad illud religi
osus q̄ndiu potest. Publice honesta
tis iusticia contrahitur ex desponsacioē
puta si aliquis desponsauit puellam
septē annoꝝ vel ultra. et licet eam nō
cognoscat tamē nullus de consangui
tate eius poterit eam hre in vxorē. nec
ipse aliquā eius consanguineam.

De affinitate. Cap lxxxv.

Affinitas est proximitas perso
narū ex carnali copula veni
ens omni carens parentela. Ex copu
la carnali iō dixi. q̄m tā per fornica
riam copulā q̄m per legitimā cōtra
hitur affinitas. Ex psona igitur addita con
sanguinitati per carnis copulā contrahi
tur. quia omnes mariti consanguinea
rū meaꝝ sūt michi affines in illis gra
dibus in quibz vxores eoꝝ attinēt michi.
Q'a si qua est michi in secūdo gradu
consanguinitatis. maritus eius est ī
primo gradu affinitatis. Sic et in se
cundo gradu. et sic de ceteris. q̄m gra
dus cōparantur inter affines respcū con
sanguinitatis tm̄. Et quod dcm̄ est de
maritis cōsanguineaꝝ meaꝝ. idem
per oīa intelligas de vxoribz consan
guineoꝝ meoꝝ. q̄ ego similiter sum
eis affinis in eisdem gradibz. Itē cō
sanguinei oēs vxoris mee in eisdē gra
dibus sūt michi affines in quibz sūt
consanguinei vxoris. Et omnes mei
consanguinei simili modo sunt affines
vxoris mee in eisdē gradibz in quibz
sunt michi consanguinei. Habebat
autē olim prohibicionē usq̄ ad septi
mū gradū. hodie vero usq̄ ad quar
tū gradū inclusiue sicut ipsa cōsangui
nitas. ¶ Nota q̄ si psona que tibi est
affinis per apposicionē generat filiū
de consanguineo tuo filius ille est tibi
consanguineus et non affinis. Si vero

de extraneo nichil tibi attinebit. Per
appoſicaonē ideo tibi dixi. qm̄ ſi tibi
eſt aliquis affinis per tui appoſicaoēz
id eſt q̄ tu appoſitus ſis conſanguinita
ti eius. ſi genuerit filiū ille erit affinis
ſicut parens ſuus ſed in alio gradu.
Item nota q̄ licet moriat conſangui
neus quo mediante contrahit affini
tas perſona que ſuperuixit remanet
affinis. Item contrahit affinitas ut
dictū eſt non ſolū per matrimoniale
ſed etiā per fornicariū coitū diū tamē
ordine nature. Seclus autē ſi extra or
dinē nature hoc eſt extra vel circa va
debitū polluerit aliq̄s aliquā. q̄a tūs
polluc̄o non facit conſanguinitatis
cōmixtionē nec carnis vnitatē. per
quā contrahit affinitas. Idem credo
ſi uiaſit clauſtrū pudoris non tū p
uenit ad conſūmaconē op̄is. De ipo
ſter impe tenca coeundi. Cap̄ lxxxvi.
dimenta mrīmonij ipoſſibilitas coeū
di maximū obtinet locū. qm̄ ex ſui na
tura pocus q̄m ex conſtituaōe eccīe ipe
dit matrimoniū. Et eſt vicū animi vl
corporis. vel vtriuſq̄ quo quis ipeditur
alij carnaliter cōmiſceri. Ypecies eius
ſūt plures. qm̄ alia eſt naturalis ipotē
cia ut frigiditas in viro. artuaō in mu
liere. defectus etatis in puero. alia acci
dentalis ut caſtraō maleficiū. Item na
turalis alia tpalis alia ꝑpetua. Tem
poralis q̄ ē in puero impedit quia q̄
diu meſt ei non poteſt contrahē. ꝑpetu
a vero que eſt in frigido. impedit cōtra
hendū et dirimit iam contractū. De
coartaone mulieris dic q̄ licet ſit a
natura ſi tamen poteſt ei ſubueniri
beneficaō mediante vel per aſſiduū uſū
cū homine cōuenientis ſtature non ipe
dit matrimoniū. Aliter aūt et ipedit
et dirimit. De accidentali dicendū q̄
caſtrati quia ad reddendū debitū iep
ti ſūt mrīmoniū contrahē non p̄nt.
ſicut nec pueri. et ſi contraxerūt diui
dendi ſunt. Maleficiū ſi eſt tpale nul
li p̄eſtat impedimentū mrīmonio.
ſi vero ꝑpetuū. impedit et dirimit. Fri
gidus quidē nullā poteſt cognoſcere.
nec mouet ad voluntatē coeundi. Sed
maleficiatq̄ poteſt alias cognoſcere
preter illā cū qua maleficiatus eſt.
Et ideo cū celebrat duorū ratione
frigiditatis non dat licentia viro ad
ducat aliā. et ſi duxerit ſepat ſecdm
mrīmoniū et ſi reſtituit primū q̄m
appareat deceptū fuiſſe etiam. Idem
eſt ſi ſepatur ꝓpter arctaōnē mulie
ris et ipſa nubit alij. Si vero ꝓpter
maleficiū ſepant. vtriq̄ datur licen
cia nubendi. Si autē mulier proda
mat et dicat q̄ vir eam cognoſcē nō
poteſt. et vir dicat q̄ ſic et iuramento
firmauit q̄ eam cognouit ſtandū ē
iuramento viri quia caput eſt mu
lieris niſi mulier oſtendat ſe virgiez
per aſpcm corporis. Porro defiacnt
bus probationibz ſi eaā ambo coniu
ges profiterent contra mrīmonium
non eſſet ꝓpter hoc ab eccleſia ſepan
dū. tum quia nōnulli inter ſe contra
mrīmoniū vellent colludē ſi ſue con
feſſioni crederent ēt ſtandū. tū ꝓpter
fauorē mrīmonij. De hijs q̄ mrīmoni
um ipediūt. ſed non dirimūt. Ca lxxxvii.

Omnia vero ipedimenta ſupi
us numerata anteq̄ matri
monium contrahat inuenien
tia ſeruatis diſtinctionibz ſup quoli
bet impedimento ꝑtractatis ipediūt
matrimoniū contrahendū. et diri
mūt iam contractū. Sed ſi poſtea ſe
quanī non ipediunt nec dirimunt.
Cetera vero impediūt cōtrahendum
ſed non dirimūt contractū. que ſūt
tempus feriaz et interdicm eccleſie.
In tpe quidē feriaz contrahi poſſūt
ſponſalia et etiā mrīmoniū ſolo con
ſenſu. Sed traductio vxoris. nuptiaz
ſolempnitas et carnalis copula pro
hibent. Tempus illud taxatū eſt ab
aduentu dñi uſq̄ ad octauas epyphya
nie et a ſeptuageſima uſq̄ ad octa
uas paſche. et tribus ſeptimanis a
te feſtū beati iohannis baptiſte. De
quibz determinatū eſt hodie q̄ incipiūt
tribz diebz ante aſcenſionē et proten
dunt uſq̄ ad octauas pēthecoſtes.

Sequitur de interdicto ecclesie scilicet quando aliquis prohibetur contrahere cum aliqua quia forte dicitur eius consanguinea vel affinis vel sponsa alterius vel propter aliud. Illi quorum matrimonium interdicitur non debent contrahere. Sed si contrahunt nisi aliud impedimentum perpetuum impediat possunt simul permanere et non sunt separandi nisi ad tempus ut agant penitentiam quia mandatum ecclesie contempserunt. Sane ut diuersa contra matrimonium pericula euitentur statutum fuit in consilio generali ut cum matrimonia fuerint contrahenda in ecclesijs per presbiteros publice proponatur competenti termino prefinito ut infra illum qui voluerit et valuerit legitimum impedimentum opponat et ipsi presbiteri nichilominus inuestigent vtrum aliquod impedimentum obsistat. Cum autem apparuerit probabilis coniectura contra copulam contrahendam contractus interdicatur expresse donec quid fieri debeat super eo manifestis constiterit documentis.

De diuorcio. Cap lxxxviij

Nec vero coniunctio nec separacio matrimonij facienda est nisi aliquibus agentibus et testificantibus. Nota quod si aliquis confessus fuerit in iudicio quod actor proponit standum est confessioni eius nisi per confessionem illam fieret preiudicium matrimonio de quo agitur vel alteri matrimonio timetur enim colludium. Si vero interrogatus in iure negat quod proponitur probare debet qui proponit et si non probat succumbit. Item ad omnia quis restituendus est de quibus probauit se spoliatum. Item si mulier dicat se habere virum suspectum quod eam ledat et verisimilem causam suspicionis ostendat ad officium iudicis spectat iubere cauere sibi sufficienti caucione quod maritus tractabit eam in lecto et in mensa et in omnibus sicut vir tractare debet vxorem et quod non ledat eam in persona vel rebus vel aliquo modo dehonestabit eam. salua tamen correctione honesta maritali. Et si mulier non confidit de iuramento viri caucionem debet prestare quam magis timet scilicet pignoraticiam vel fideiussoriam sub promissa pena. Quilibet potest accusare matrimonium ad plenum diuorcium celebrandum qui non prohibetur. Cum iam autem usque ad quartum gradum prohibicio coniugalis copule sit restricta si quis contra prohibicionem huiusmodi presumpserit copulari nulla longinquitate defendatur annorum cum diuturnitas temporis non minuat peccatum sed augeat potius. Maritus potest accusare et dimittere vxorem propter fornicacionem et econuerso. Ista causa extenditur ad fornicacionis suspicionem violentam. Verbi gratia Si probatum est quod fuit solus cum sola nudus cum nuda iacens in eodem lecto et hora secreta. Item credo quod extenditur ad crimen sodomiticum. Intelligendum est etiam idem de spirituali fornicacione. Sed propter carnalem semel commissam potest vir dimittere vxorem et vxor virum sed propter spiritualem non potest si velit se corrigere. Sunt autem quidam casus in quibus adultera non potest accusari a viro. Primus si et ipse coniuncitur fornicari. Secundus si ipse prostituit eam. Tercius est cum ipsa credebat virum defunctum et nupsit alij. Nam maritus rediens tenetur eam recipere non obstante tali adulterio nisi steterit scienter cum secundo marito postquam primus venit. Quartus si cognita fuerit latenter ab aliquo quem credebat esse proprium virum. Quintus si fuerit vi oppressa hoc autem intelligo de vi absoluta. Sextus quando reconciliauit eam sibi post adulterium commissum vel etiam publice adulterantem retinet in consorcio maritali. Septimus est quod si aliquis infidelis coniugem infidelem dimittat dato sibi libello repudij et ipsa nubat alij secundum ritum suum. Si ipse conuertatur ad fidem ipse tenetur eam recipere non obstante quod ab alio cognita sit cui se coniunxerit nisi aliter fuerit fornicata. Effectus huius accusacionis est quod si maritus probat quod intendit vel mulier hoc confiteatur nisi mulier replicet contra eum aliquem de predictis septem casibus absoluitur ab eius cohabitacione et a seruitute qua sibi tenebatur et habitum religionis ea inuita sumere potest et in seculo sine ea vi

uere potest. sed tamen continē teneti q̄ndiu illa viuit. **De filijs legitimus Ægi et illegitimus. Cāp lxxxix.**

Legitim⁹ filiꝰ est qui de legitimo matrimonio natus est vel de eo quod in facie ecc̄ie legitimū reputatur: q̄nuis in vitate matrimonij nō fuerit Quando scilicet ambo cōiuncti siūt bona fide credentes se legitime copulatos vel dūmodo alter eoꝝ tantū hoc credat. Nam si mulier alicui cōiugato nubat bona fide credens eū solutū. et ex eo filios suscipiat. legitimi iudicant⁹. et vtriq; parenti succedūt. Si quis aut̄ damnate vel interdicta cōiugia inire presūpserit in gradu prohibito eaā ignoranter. proles de tali cōiunctione suscepta prorsus illegitima censenda est. de parentū ignorancia nullū habitura subsidiū. cum illi taliter contrahendo non exptes sciencie vel saltem affectatores ignorancie videant⁹. Pari modo proles illegitima est censenda. si ambo pntes impedimentū scientes legitimū preter om̄e interdictū eaam si in conspectu ecclesie contrahe presūpserūt. Nota q; quadruplex est status filioꝝ. Alij siūt naturales et legitimi ut sunt illi qui de vxoribz procreant⁹. Alij naturales tm. ut filij concubine. scilicet qui de soluto et de soluta nascunt⁹ que posset eē vxor. Alij siūt legitimi tm. ut adoptiui. Alij nec legitimi nec naturales. qui spurij dicunt⁹ ut illi qui de adulterio vel incestu nati sunt. Sequitur q̄liter non legitimi legitimant⁹. Primꝰ modus est per subsequēs mrimoniū. Nam si quis habet naturales filios de aliqua et postea contrahit cū ipsa filij iam nati legitimant⁹. Sed si spurios habet ex ea non legitimi efficiuntur. Secundꝰ fit per specialē indulgenciā domini pape. Hij duo modi scdm rationes reperiūt⁹. Sequūt⁹ et alij quidā scdm leges. Vnus est si pater offerat filiū naturalē curie impatoris et fiat curialis. Secundꝰ si pater decedens in testamento eū legitimū nominet heredem. et ipse postea offeret primapi testamentū. Tercius si nullo filio legitimo existente patreq; defuncto ipse naturalis filius seipm̄ offert. Quartus si pater in publico instrumēto vel cū triū testiū subscriptione scripto eū nominet filiū nec adiecerit naturalē.

Prodest aut̄ filios eē legitimos. q̄a succedūt in omnibz bonis parentū. Naturales aut̄ filij in sextā ptē hereditatis pūs succedē p̄nt. Spurij vero et qui ex damnato sunt coytu. omni prorsus beneficio excludunt⁹. Hec de sacramentis veteris ac noue legis. pter illam iacobi sententiā qua legalia reuocata siūt breuiter huic hystorie inseruim⁹. nūc ad ipsā hystoriā redeam⁹.

Comestor. De epistola aplōꝝ et aconitu ap̄lōꝝ petri ⁊ pauli. Cāp xc.

Placuit igitur consiliū iacobi apostolis et senioribz. et cōmuni consensu elegerūt viros per quos mitterent epistolam cū paulo et barnaba. iudā scilicet et silam. Cūq; descendissent antiochiā congregata multitudine tradiderūt illis ep̄lam. Et audita consolacione de iugo legis non imponendo sibi grauiori sunt frēs de gentibz. Non est aut̄ hic pretercundū q; de prefato ascensu suo in ihr̄lim pro dirimenda lite pretexta scribit ap̄lus ad galathas in hunc modū. Deinde post annos quatuordecim scilicet a cōuersioē mea ascendi iheroſolimā cū barnaba assumpto tyto. et contuli cum eis salicz aplīs euangeliū quod predico in gentibus. Ex quo annoꝝ numero colligit⁹ quia eodem āno quo paulus ascendit iheroſolimā scilicet q̄rtodecimo a conuersione sua petrus ascendit romā. et eodē anno sedit in cathedra episcopali in qua sedit viginti q̄nq; annis. Quatuordeā vero et xxv. xxxix reddunt. Vicesimo aut̄ et q̄nto anno a promocione beati petri in sedem romanā salutz vltimo anno neronis passi sunt petrus et paulus. et sic xxxix̊ a cōuersione sancti pauli. Vnde colligitur paulū ad fidem cōuersū eodē anno quo dn̄s passus est. cū constet pe

trū et paulū tricesimo nono anno
a passione dñi. qui fuit vltimꝰ nero
nis passos ēē martiriū. Si aūt qn̄
q̄ legat paulus cōuersus ad fidē se
cundo anno a passione dñi intelligē
dum est secundo emergenti. non tñ
eodem usuali. sicut alibi determina
tū est. Quarto decimo ergo anno a
passione dñi scilicet quarto anno clau
dij ascendit petrus romā. et sedit in
cathedra episcopali decem annis sub
claudio qui regnauit q̄tuordecī ānis
et nero post eū totidem annis. Primo
quidē sedit anthiochie septem annis
in sede episcopali. quod nccario de
septem illoꝝ q̄tuordecī oportet intelli
gi qui a passione dñi fluxerūt usq̄
ad eius promocionē in sedē romanā.
Post septem autē annos quibꝫ sedit ī
sede anthiochena. consilio dñi de ihero
solima ascendit romā. Sed in ascen
su transijt per anthiochiā ut confir
maret subditos suos in fide et ut ha
betur in cronicis substituit euodiū in
sede anthiochena De hoc q̄ paulus
In transi petrū corripuit. Cap. xci.
tu per anthiochiā redargutus
est a paulo quia comedens cū
quibꝫdā fratribꝫ de iudea timens eos
molestare discernebat cibos. et ita co
gebat gentes exemplo suo iudaisare.
Actor. In hac autē reprehensione
scdm glosam augustini. cōmendat
firmitas et caritas et humilitas pe
tri. Qui cū primꝰ pastor ecc̄ie a dño
institutus sit. talem obiurgacionē a
posteriore pastore scilicet paulo pro
salute gregis libent sustinuit. et ī hoc
exemplū posteris prebuit. Laus ita
q̄ iuste libertatis in paulo et sancte hu
militatis in petro enituit. De hac
autē reprehensione dissentiūt augus
tinꝰ et iheronimꝰ. sicut et de legaliū
post xp̄m obseruacione. Iheronimus
enī dicit legalia post resurrectionē xp̄i
non debuisse ab aliquo obseruari. sed
petrū īuitū hoc fecisse ne iudeos amit
teret. Nec in hoc dicit eū peccasse quia
bona intencione hoc agebat. licet illi
peccarent qui quasi eius exemplo iu
daisabant. Nec verā illam fuisse re
prehēsionē sed simulatoriā et dispē
satoriā. scilicet ut per hoc scirent gē
tes non ēē iudaisandū videntes tan
tū aplm in hoc reprehendi. Augusti
nus aūt dicit petrū seruasse illa le
galia non dispensatorie sed vere et li
bere. Quia tam sibi q̄m alijs cōuersis
ex iudeis licebat ea tūc seruare. ita ta
men ut spem in eis non ponerent. Dis
tinguit enī triplicē statū legalium.
Vnū in quo fuerūt quasi viua scilꝫ
ante passionē dñi. Tunc enī omēs iu
dei tenebant ea seruare ex precepto.
Secundū in quo fuerūt quasi mortu
a sed nondū sepulta scilicet a passiōe
dñi. ex quo dcm̄ est a dño. consūmatū
est. usq̄ ad fidei manifestā reuelacio
nē. Hoc enī tempe pmissū erat iude
is obseruare ea. quia mater mortua
cū honore erat ad tumulū deducenda
et sepelienda. Non tamen erant sub
precepto nec iam aliqua vitas futa
subesse credebat quia iam erat exhi
bita. Terciū in quo fuerūt mortua et
sepulta scilicꝫ post fidem reuelatam.
Ex tunc enī neq̄ precepta st neq̄ per
missa. sed oīno prohibita. ne cineres
matris sepulte de tumulo eruantur
quod esset fedū et horribile. Qꝫ ergo
petrus habuit discrecionē in cibis nō
fecit dispensatiue scdm augustinū q̄a
hoc licebat ei simpliciter tunc et eciā oībꝫ
iudeis conuersis. Similiter reprehensio
ista petri scdm augustinū non fuit dis
pensatoria sed vera. Peccabat enī petrꝰ
incaute vitando minꝰ scandalū et dimit
tendo maius. Et dicit q̄ peccauit venia li
ter scilicꝫ ex ignorancia. quia simplici in
tencione hoc agebat. Videtur autē Au
gustinꝰ meliꝰ et veriꝰ sentire q̄ Iheroni
mꝰ ad minꝰ de hac reprehensione scili
cet q̄ fuerit vera non simulatoria nec
dispensatoria. Hoc enī dicit textus aper
te. q̄ rep̄hensibilis erat. et q̄ non recte
ambulabat ad veritatē euangelij. Nec
credendū est hic aliquo modo aplm men
titū fuisse. maxime cū in doctrina reli

gionis scdm augustinū nullo mō mē
tiendū sit. Eusebius in hystō ecclastica li°
2°. De euāgelio petri qđ marci cōscp
Gitur cū romane vrbi sit. Cap xvij.
clarū verbi dei lumen fuisset exortū.
symonis magi tenebre cū suo auctō
re restricte sunt. Sermo autē virtutis
lucas qui per petrū predicabat vniuer
sor mentes placido illustrauit auditu
ita ut cotidie audientibz illū nulla vn
qz sacietas fieret. Vnde nec audito eis
sola sufficiat. sed marcū discipulū eius
omnibus precabz exorauerūt. ea que ille
verbo prediabat. ad pretuā eor cōmo
niaonē habende scripture traderet. quo
domi forisqz in huiscemodi meditaciō
bus verbi pmanerēt. Nec prius obse
crando desistūt qm quod orauerāt im
petrarent. Et per hec fuit musa scribendi
quod scdm marcū diat euangeliū. Pe
trus vero ut per spm sanctū religiose
se spoliatū compit. fiurto delectatus ē.
fidem eor per hoc deuocaonēqz consider
vans. factū qz confirmauit. et in pe
tuū legendam scripturā ecclesijs tra
didit Theo in li° de illustribz vnis.

Assūpto itaqz marcus euangelio qđ
ipse confecerat prexit ad egyptū. Et p
mus alexandrie xpm annūcians con
stituit ecclesiam tante doctrine et vite
continenaa ut oēs sectatores xpi ad ex
emplū sui cogeret. Denqz philo diser
tissimus iudeor videns alexandrie pmā
ecclesiam adhuc iudaisantē. quasi un
laudem gentis sue librū super eor con
uersaone conscripsit. Et quomodo lucas
narrat ihero solime credētes oīa hūisse
coīa sic ille quod alexandrie sub marco
fieri doctore cernebat memorie tradi
dit Ex cronicis rōanor pōtificū. De
romanis pontifibz a petro usqz ad silue
Petrus igitur aplus trū. Ca xvij
filius iohis de bethsaida galilee
post passionē dnī. ante epatum
sedit ecclesie pnceps annis quatuor.
Postea tenuit episcopatū anthyochie
septē annis. Deinde venit romā. ibiqz
xxv annis pontificatū tenuit. et papa
esse cepit anno dnī xlv. Sedit autē ipe
rante tyberio. post gaio caligula. post
claudio. post nerone. sub quo mrium
passus est. Linus cepit anno dnī lxx°.
sedit annis xij. impante galba. post
vespasiano. post tyto. Cletus cepit āno
dnī lxxxij. sedit annis xij. impante do
miciano. Clemens cepit anno dnī xciij
sedit annis ix. impante domiciano. p
nerua. Anacletus cepit anno dnī. Cij
sedit annis ix. impante traiano. De
isto tacet eusebius in cronicis. et dicit
qz anacletus ipse est cletus. Sed dama
sus pp in cronica romanor pontificū
quā scribit ieronimo ponit eos pro
duobus. Et dicit qz cletus fuit nacōe
romanus. anacletus autē grecus. Non
solū autē in hoc sed in alijs pluribz
cronica eusebij ab alior cronicis vide
tur dissonare. Euaristus sedit ānis ix.
Alexander ānis x. Sixtus x. Thelespho
rus xi. Yginus iiij. Pius xi. Anicetus
xi. Sother ix. Eleutherius xv. Victor
x. Sepherinus viij. Calixtus vi. Urba
nus iiij. Ponciānus vi. Antherus xij
fabianus xiiij. Cornelius ij. Lucius iij.
Stephanus vij. Sixtus ij. Dyonisius vi.
felix. iij. Eutichianus. i. Gaius xi. Mar
cellinus. viij. Quo martiriū passo
unter psecaciones dyocleciani et max
imiani vacauit pontificatus annis
septem. Postea sedit Marcellus ānis
qnqz. Eusebius vij. Melchiades iiij.
Silvester xxiij. Hic constantinū ipa
tor baptisauit. qui et pacē ecclesie ēd
didit. Nam antea vigente psecaone
pene omnes pontifices qui in sede ro
mana prefuerūt martiriū subierūt.

Cathalogus cetor̄ usqz ad īnocena
Post bīm um quartum .
silvestrū Cap . xciij .
sedit marchus ānis ij. Julius
xv. Liberius. vi. felix. i. Damasus x
cencius. xij. Josimus i. Bonefacius iij.
Celestinus viij. Sixtus ix. Leo xxi. Hy
larius vi. Simplicius xv. Felix viij.
Gelasius iiij. Anastasius i. Symachus
xvi. Hormisda xviij. Johes ij. Felix
iiij. Bonefacius ij. Johannes ij. Agapi

tus mensibus xi. Siluerius mensibz. v.
Vigilius annis vij. Pelagius. iiij. Be
nedictus. iiij. Pelagius x. Gregorius dy
alogus xiij. Sauinianus. i. Bonefacius
mensibz viij. Bonefacius annis vi. Deus
dedit iij. Bonefacius vi. Honorius xij.
Seuerinus ij. Bonefacius v. Johānes. i.
Theodorus vi. Martinus. vi. Eugenius iij.
Vitalianus xij. Adeodatus iiij. Donus
vno. Agatho ij. Leo mensibz x. Benedic
tus mensibz x. Johannes anno vno.
Canon mensibz xi. Sergius ānis xiij.
Johēs iij. Johānes ij. Sisinnius diebus
xxv. Constantinus annis vij Gregorius
xv. Gregorius x. Zacharias x. Stepha
nus qnqz. Paulus. v. Stephanus q̄tuor.
Adrianus xxiij. Leo xx. Stephanus sex.
Paschalis vij. Eugenius iij. Leo viij Be
nedictus annis ij. Nicholaus ix. Adria
nus iiij. Johannes x. Martinus. i. Adria
nus. i. Stephanus xiiij. Formosus iiij. Bo
nefacius xij. Stephanus vno. Romanus
mensibz iiij. Theodorus diebz xx. Johēs
annis duobz. Benedictus iij. Leo mense
vno. Xpōferus mensibz sex. Sergius
annis vij. Anastasius ij. Dando men
sibz iiij. Johānes annis xiiij. Leo men
sibz vi. Stephanus annis ij. Johēs iiij
Leo iij. Stephanus iij. Martinus iij. Aga
pitus ix. Johannes viij Bn̄dictus ij.
Leo vno. Benedictus ij. Donus desuri. i.
Bonefacius mense vno. Benedictus an
nis viij. Johānes mensibz viij. Johēs
mensibz iiij. Johēs ānis x. Gregorius āno i.
Johēs mēsibz x. Siluester ānis iiij. Johēs qui
vocatur sygo mēsibz v. Johēs q̄ vocatur fanassus ā
no vno. Sergius qui vocatur osboro ānis
iij. Benedictus frater alberti maioris ā
nis xi. Johannes frater eius annis ix.
Benedictus qui vocatur theophilatus.
xiij. Siluester sauiniensis epūs diebus
lv. Gregorius qui vocatur iohēs graci
anus annis ij. Clemens qui vocatur
sugerius mensibz ix. Damasus qui
vocatur popo diebz xxiij. Leo sc̄issimus
qui vocatur brunus annis v. Victor ij. Ste
phanus qui vocatur fredericus mensibz vij
Benedictus belliorēn epūs mensibz ix.
Nycholaus qui vocatur gherardus an

nis ij. Alexander qui vocatur aselmus an
nis xi. Gregorius qui et hildebrandus
annis xij. Victorus et desiderius cassinē
sis abbas mensibz iiij. Vrbanus secun
dus annis xi. Paschalis secundus xix.
Gelasius secundus ij. Calixtus secundus
v. Honorius scd̄us v. Innocencius scd̄us
iij. Celestinus scd̄us mensibz v. Lucius
scd̄us mensibz x. Eugenius tercius vij. A
nastasius q̄rtus vno. Adrianus quartus vi.
Alexander tercius xxij. Lucius tercius iiij.
Vrbanus tercius. i. Gregorius octauus men
sibz ij. Clemens tercius annis ij. Celesti
nus tercius annis vij. Innocencius tercius
xi. Honorius tercius xi Gregorius nonus
xiiij. Post hec dissencione facta in ec
clesia romana vacauit sedes annis du
obus. Celestinus tercius tandē electus se
nex et infirmus sedit diebz xvij. Actor
Porro īnocencius q̄rtus adhuc sedet in
cathedra qui iam sedit annis duobus
Nunc ad beati petri tpa redeamus.

Comestor. De agrippa filio herodis agrip
pe et dissencioē pauli et barnabe. Ca. xcv.

Anno quo ascendit petrus ab an
thiochia romā scilicz q̄rto anno
claudij erat quidā procurator
in iudea volens sibi per violenciā vsur
pare ptātem constituendi sūmū pō
tificē et mutandi pro arbitrio suo. Vidē
tes iudei q̄ non possent ei resistere mi
serūt nūcios romā. Erat ibi agrippa fi
lius herodis agrippe. quem pater dece
dens in manu gaij dimiserat. Iste au
diens q̄ causa ppli sui ageret. interces
sit pro eis et obtinuit. Et rescripsit gai
us pcuratori ut ab huiusmōi exactio
ne desisteret. Et iudei significauerunt
ei ut mitteret eis agrippā. et facerēt
eū tanq̄m regē et dn̄m. Ipse autē mi
sit eū in iudeam. non tamen reddidit
ei totā terrā patris. qui totū regnum
auitū obtinuerat. Sed dedit ei galaadi
tidē regionē. et potestatē constituendi
sūmū sacerdotē in ihrlm pro arbitrio suo
quā negauerat procuratori. Iste fuit
agrippa. in cuius regnū de iudea īmi
nente excidio ihrlm ab angelo premoni
ti secesserūt sicut habemus sup matheū.

Sed nūc prosequam̄ de paulo ꝛ bar
naba qui adhuc demorabant̄ in anty
ochia euangelisantes. Post aliquot di
es visū est eis cōmodū reuerti per ciui
tates in quibꝫ verbū dei predicauerāt.
et visitare fratres et confirmare in fide.
Barnabas quidē voluit in comitatu
suo habere iohannē qui cognoīatur
marcus. Paulus autē noluit dicens.
quia in fronte aciei constitutꝰ nimis
steterat tepide. Et quia timore mortis
a predicacione destiterat. qn̄ scilicet a
pamphilia descendens reuersus est ihe
rusalem. Ideoqꝫ non erat assumendꝰ
ad predicacionē. ne alios malo exēplo
lederet. Et facta est dissencio. ita ut dis
cederent ab īuicem. Et excusant eos sanc
ti quia non dissenserūt odio cōmoti. sed
a spiritu sancto ad hoc excitati. ut diui
si in pluribꝫ locis predicarent et plures
lucrifacerent. Barnabas aūt assūpto
marco nauigauerūt cyprū. Ex eo enī
q̄ noluit eū dimittē ꝑpendit̄ eius fuis
se cognatus. Leguntur autē fuisse consobri
ni. Paulus autē profectus est assūpto
syla. et ꝑambulabāt syriam et ciliciam
Postea venit in derben et lystrā ubi e
rat xp̄ianus noīe thimotheus filius mu
lieris vidue vel iudee natus de patre
gentili. cui ꝑhibebant testimoniū reli
gionis ōnes fideles qui erant lystris. Hūc
constituit paulus ep̄m eoꝝ sed circūcidit
eū pro tellendo scandalo iudeoꝝ. Ne scilꝫ
scandalizarent̄ q̄ haberent ep̄m incir
cūcisū. Non q̄ legalia post veritatē eu
angelij eēnt necessaria. paulatī tamē
non subito iudeis erant tollenda. De ꝓ
uinciis a quibꝫ ꝓhibiti st̄ a spū scō et
de helena regina. Cap̄ xcvi. . .

Postea duxit secū paulus thimo
theū et ꝑtranseūtes per ciuita
tes precipiebāt obseruari decre
ta apostoloꝝ et senioꝝ. qui erant in ihe
rusalē. et ecclesie confirmabant̄ et mul
tiplicabant̄. Transeuntes autē frigiam
et galacie regionē volentes ire in asyā
minorē prohibiti sunt a spū sancto. q̄a
sciebat corda hoīm. qui tunc non essent
credituri. Noluit ergo spūs sanctus scm̄
dari canibꝫ et impios de contēptu predi
cacionis grauius dampnari. Voluit eci
am has prouincias alijs aplis reserua
ri. Philippus namqꝫ et iohānes predica
uerunt in asya minori. Lucas in bithi
nia. a qua similiter a spū sancto sūt ꝓ
hibiti. Origenes eciā reddit terciā causā
Dicit enim q̄ deus ꝓuidens seruis suis
alimoniā corꝑalem. ab huiꝰmodi ꝓuī
ciis discipulos prohibuit ꝓpter illam
scilicet maximā famē in qua helena
sustentauit pauꝑes fratres qui erant
in ihrlm. que facta est anno q̄rto clau
dij. Nec fuit hec mater constantini. sed
regina abigenoꝝ. Cuiꝰ amore captus
rex abigenoꝝ frater eius duxit eā in
vxorem et concepit ex eo. Et cū nocte
dormiret cū ea et posuisset manū suā
super vterū pregnantis. a deo audita
est vox in hūc modū. Vide ne ledas pu
erū. quia magnꝰ futurꝰ est in mūdo.
Qui natus et diligent̄ nutritꝰ mortuo
pr̄e adhuc puer factus est rex. Et cōmen
datus est in multis. qm̄ audiens vnū de
um coli a iudeis coluit eundē et suscep
circūcisionē et ritus iudeoꝝ. Huiꝰ mater
helena veniens ihrlm. īuenit fr̄es fide
les īedia laborantes quia erat tempus
famis. Et emit granū vndequaqꝫ q̄a
attulerat argenti copiā ad emendū et
sustentauit eos. Que dū adhuc eēt in
iudea nūciatū est ei q̄ mortuus esset
filius eius. Et statim rediit et fecit extra
hi cadauer filij de sepulchro et reporta
uit in iudeā et fecit non longe a ihrlm
exstrui duo mausolea. In altero repo
suit corpus filij. et precepit cū mortua es
set in altero corpus suū reponi. Et sic fac
tum est. et adhuc apparent vestigia
mausoleoꝝ. Et putant multi decepti
esse mausoleū helene matris constanti
ni De trāsitu pauli in macedoniā. xcvij

Cum autē ꝑtransissent misiā
paulus et socij eiꝰ venerūt tro
adem. et ostensa est paulo visi
o per noctē. Apparuit enī ei vir macedo
id est angelus illius gentis assimilatꝰ
viro macedoni ꝓprietate lingue vel for
me specialis stans et deprecans eū et

dicens. Transiens in macedoniā adiuua
nos. Hoc ait angelus assūpta ꝑsona
macedonū. Vt aūt visū vidit. statim que
siuimꝰ ait lucas illuc proficisci. Hic enī
primo ostendit lucas se comitē fuisse pau
li. et forte nūc prius adhesit ei. Nauigā
tes autē a troade recto cursu venimꝰ sa
motraciam. et sequenti die philippis q̄
est prima ciuitas macedonie id est veni
entibꝫ a mari p̄ma occurrit. Fuimꝰ āt
ibi per dies aliquot. Exeuntibꝫ nobis ad
oracionē obuiauit quedam puella hn̄s
sp̄m phitonicū questuosa dominis suis.
quia multū ꝑcipiebant emolumentū
ex diuinacione ipsius. Et hec subsecuta
clamabat dicens. Isti homines sūt ser
ui excelsi dei. qui ānūciant vobis viam
salutis. Et sic clamabat multis diebus.
forte sp̄u sancto sp̄m phitonicū ut per
eam verū loqueretur vrgente. Conuersꝰ
autē paulus expulit eū de puella. Vi
dentes autē hoc dn̄i eiꝰ apprehenderūt
sylam et paulū. et offerentes eos ma
gistratibꝫ dixerūt. Isti conturbāt ciui
tatē nr̄am cū sint iudei predicantes no
uā quandā religionē quā non licet
nobis suscipe cum simꝰ romani. Iam
enim decretū erat a romanis ut nullꝰ
deus de nouo coleretur. nisi approbante
senatu. Et cucurrit aduersus eos ma
gistratus scissisq̄ eoꝝ tunicis flagella
tos miserūt in carcerē. Sed per dei ꝓ
uidenciā liberati sūt et custodē carce
ris cū omni domo sua cōuerterūt sicut
in actibꝫ plenꝰ legitur. Et exeuntes tr̄nsi
erunt per lydiam. et visis fratribꝫ con
solati sūt eos. Et inde ꝓfecti venerūt
thessalonicā. et ibi conuersi sūt de iu
deis et gentilibꝫ multitudo magna.
Zelantes autē iudei. et assumentes q̄s
dam malos de vulgo concitauerūt ci
uitatē aduersus eos. Fratres vero per
noctem dimiserūt paulū et sylam in
beroam. et multi de beroensibꝫ credide
runt. Audientes iudei qui erant thes
salonice q̄ a paulo predicaretur in beroe
venerūt illuc concitantes multitudīez
Et statim dimiserūt paulū fratres
ut iret usq̄ ad athenas. De cōuersiōe

Ibi dis athenienſiū. Cap. xcviij.
putabant cū paulo epycuri qui
ponebant felicitatē hoīs in sola
corpis voluptate. et stoyci qui in sola
virtute. Itaq̄ inter se dissencientes in
īpugnacione apli vnanimiter consenserūt
Et apprehensū deduxerūt ad ariopagū
id est ad vicū martis. In quo scilicꝫ erat
templū martis. Quoniā athenienses si
gulos vicos denoīauerūt a dijs quos i
bi colebant. Et arioth dicitur mars. Erat
autē vicus excellencior ariopagus. q̄a
ibi erat curia magistratuū et scole libe
raliū arciū. Stans ergo paulus ī me
dio ariopagi dixit. Viri athenienses ꝑ
omnia vos iudico supsticiosos. Preteri
ens enī et videns simulachra vestra
inter cetera vidi aram. cuiꝰ supscrip
sio erat hec ignoto deo. Singulis enī
aris supponebatur titulꝰ. indicans cui es
sent dedicate. Hunc inquit deū ignotū
ego annūcio vobis. Hic est deus qui fe
cit mundū et omnia que in eo sūt. in
quo viuimꝰ mouemur et sumꝰ. Quō aūt
hec ara illi deo consecrata est. nr̄m est
supplere. Die enī dn̄ice passionis viden
tes philosophi qui athenis erant tene
bras factas super vniuersā supficiem
terre. non potuerūt causā eaꝝ īuenire
in causis naturalibꝫ. Tandē ad hoc ī
ducti sūt ut dicerent quia deus nature
paciebatur. Et dixerunt athenienses cō
stituamꝰ aram illi deo. Et dedicata ē
ara. et suppositus est titulus. ignoto
deo. Et cum vellent offerre holocaus
ta et victimas illi deo ignoto. dixerūt
philosophi. Bonoꝝ nr̄oꝝ non eget sed
facietis genuflectiones ante ipsius a
ram et supplicabitis ei. quia non que
rit oblacionē pecoꝝ sed deuocionē ani
marū. Hunc deū ignotū annūciabat
eis paulus asserens eū mortuū fuisse
resurrexisse in celū ascendisse. in fine
orbem iudicaturū. Et cū predicaret re
surrectionē mortuoꝝ quidā irridebāt
quidam vero dicebant. Audiemꝰ te de
hoc iterū. Quidam eciā adherentes
ei crediderunt. De cōuersione sc̄i dyonisij
et libris eius. Caplm̄ xcix.

Inter hos autē fuit ariopagita dyonisius. Nam cū adhuc cū eo disputarent sorte tāsijt ceus coram eis. Cui ait dyonisius paulo. Si dixeris huic in noīe dei tui vide et videbit. statim credam. Sed ne vanis verbis magicis. ego tibi prescribo formā verborū hanc. In noīe ihesu xpi nati de virgīe crucifixi mortui. qui resurrexit et ascēdit in celū vide. Vt autē omnis suspicio tolleret precepit paulus dyonisio ut ipe eadem verba proferret. Quod cū fecisset statim ceus vidit. et dyonisius se credē confessus est. Quē postea paulus ordinauit epm corinthior. Actor. Hoc idem dicit beda sed alij verius dicunt q athenien sīū. Nam alius fuit corinthior ut postea patebit. Iste ergo dyonisius ex philosopho xpianus effectus et paulū supra astra secutus. audiuit et ipe de celestibz archana verba et silencio pria que nobis in quatuor libris dimisit scptri. In phemio sup ihemirchia. Primus liber dyonisij qui de celesti ihierarchia īscribit. diuidit eam int̄ ternas celestiū virtutū disposiciones. Prima itaq; ihierarchia continet seraphin cherubin. thronos. Secunda dnāciones virtutes. et potestates. Vltima pnapatus. archāgelos et angelos. Secund9 qui est de ecclesiastica ihierarchia similiter diuidit eam in tres. Prima est legalis iā pterita. que ptinet ad sacerdociū veteris testamenti. quod in varijs et valde obscuris symbolis a moyse carnali pplo distributū est. Secunda est ecclesia noui testamenti. parū symbolis visibiliū sacramentor̄ disposita. ptim veritatis contēplacone pfecta. Et est finis ptērite initiū vero future. que est tercia scilicz nunc inchoata. et ex pte in primicijs contēplacionis. pficienda vero post gloriā future resurrectionis. Qui visibiliū sacramentor̄ velaminibz sublatis ipām veritatē plpicua claritate contēplabimur. Tercius qui de diuinis nōibus vocatur diuinarū nominacionū virtutes continēs. Quartus inscribitur de mistica theologia. Actor. De ultimo aduentu pauli īthilz et vita[u]l'ea

Paulus igitur athenis. Capl' moratus est tribz mensibz. Et postea factis ei insidijs a iudeis scientibz q̄ deferret collectas. habito consiliō ut reuerteret eor̄ insidias non recta via iuit in ihrlim. sed circuendo per macedoniā per quā veniēt quibusdā fratribz recta via precedētibz et exp̄ctantibz eū troade donec veniret ad eos. Et illuc veniens moratus est septem diebz. Vltima die scilicet die dñi cū aum pfecturus eēt in crastinū disputante illo et protrahente sermonē vsq; ad mediā noctē quidā adolescens gravatus sompno. qui sedebat sup fenestrā cenaculi ceadit in terrā. Et oblat9 pauli mortuus. suscitatus est ab eo. Qui trāsiens per diuersa loca cū fratribz venit miletū. et ibi conuocans presbiteros ecclesie que erat epheſi fecit eis sermonem de cura pastorali. scipm eis ꝓponens in exemplū humilitatis et patientie. et circa subditos adhibende dilīgētie. Inde ptransiens pluria loca nauigio deuenit tyrū. ubi dissuadebant ei fratres qui ibi erant ne ascenderet ihrlm. vrusalē predicentes spū ꝓphetico. que ibi debebant euenire ei si ascenderet. Sed ipe nichilomin9 pfectus a tyro transijt ptholomaidā vbem salz palestine cū socijs suis et inde cesaream et ibi apud philippū dyaconū mansernūt diebz aliquot. Cui9 scilicet philippi quatuor filie ꝓphetabant paulo quod euentura erat ei in ihrlim. et similiter quidā ꝓpha a iudea noīe agabus. Vnde discipuli rogabant paulū ne iret illuc. Sed ipse nolens eis consentire ascendit cū socijs suis. et iasone hospite suo de cesarea īihrlim. Cum aūt intrasset ad iacobum collecti sūt seniores. Quibz salutatis narrabat per singula que et quanta fecerat deus per eius ministeriū. Qui cū audissent magnificabant deū. et dixerūt paulo. Vides frater quot milia sūt in iudeis qui credidernūt. omnes tn adhuc sūt emulatores legis volentes piter cū fide susceptā obseruare legalia. Et audie

runt de te q̄ predices abolicionē legis
Unde consulimus tibi ut sanctifices te
scdm legem scilicet nazareorum cū quatuor
qui habent votū super se ut appareat
sic falsa opinio que increbuit de te. Et
statuerūt de eius consensu ut iudeis ad
fidem conuersis non ꝓhiberetur obserua
cio legaliū ita dūtaxat ut non pone
rent spem in eis. ¶ Et distingue qua
tuor synodos in p̄mitiua ecclesia ihero
solimis celebratas. Primā de substitu
cione mathie loco iude. Secundā de e
lectione septē dyaconorum. Terciā qua
statutū est conuersis ad fidem ex gen
tibus non eē imponendū onus legaliū
cū ascenderūt petrus et paulus de an
thiochia in ihrlm. Quartā de qua hic
agitur. Purificatus postera die paulus
cū quatuor viris intrauit cū eis et
obtulit oblacionē suā sicut et alij. Cō
sūmatis autē q̄nq̄ diebus iudei qui ve
nerūt de asia ꝑsequentes paulū con
citauerūt oēm ꝓplm contra ipm. Et
illis querentibus eū occidē nūciatū est
tribuno cohortis scilicet claudio lysie. q̄
missus fuerat a felice preside. Et ius
sit eū ligari duabus cathenis donec de
causa eius cognouisset. Huius autem
cause ventilacionē et ipsius appellaci
onē q̄m aꝑte satis actuū liber proseq̄tur
ad p̄ns pretermitto. illucq̄ lectorem re
mitto. Eusebius in historia ecclesiastica. libro
secūdo. De multiplici calamitate iudeorum

Claudio vero adhuc in Cap. ci.
imperio ꝑdurante in ipsa solēp
nitate pasche. tanta iudeis per
turbacio et vastitas iherosolimis acci
dit sedicione cōmota. ut illi soli qui in
foribus templi constipacione ꝓpli necati
sūt. xxx milia virorum numerarentur. et
conuersus est dies festus eorum in luctum.
Sed et alia q̄mplurima iudeis mala
irrogata eciā iosephus per hec verba
designat. ¶ Inflāmatur inquit sedicio
acerbissima a pontificibus aduersū sacer
dotes et p̄mos plebis iudeorum iherosoli
morum. Quorum singuli conquirentes sibi
met ꝑditorum iuuenū et nouis rebus gau
dencium manus. duces semetipsos ꝓprie

factionis instituebant. Qui consurgen
tes ad inuicem primo cōuicijs lacescere.
tū deinde et saxis seinuicem sternere. Nec
quisq̄m erat. qui coherceret eos. sed a
gebantur omnia tanq̄ in vrbe non hn̄te
rectorem. Igitur pontifices in tantā vene
proteruiā ut seruis suis ad aras missis
inuaderent decimas que sacerdotibus debe
bantur. Et accidebat ut nōnulli ex mino
ribus sacerdotibus quorum alimonie vi fuerāt
direpte media deperirent. ita sedicionū
violencia ius fasq̄ confuderat. Nōnūq̄
vero in media ciuitate occurrentes sibi
trucidabant. Precipueq̄ in diebus festis si
carij plebibus admixti occultatis pugi
onibus oberrantes ut quisq̄ designatus
eis cominus incideret perimebant. Et ar
te nepharia cū corruisset is quē occulto
vulnere strauerant. tamen idēipsi ꝑcus
sores veluti indignari se simulabant
aduersū eos qui hec in media vrbe com
mitterent. atq̄ hoc modo occulta eorum faci
nora ꝑmanebant. Et primus oīm ab hijs
ionathas pōtifex interficitur. et p̄ illū q̄plurimi
iugulantur. ita ut iam ipis mortibus eēt
grauior metus mortis. dū vnusquisq̄
quasi in procinctu mortis semꝑ positus
per momenta singula se speraret inter
fici. ¶ Post autē interiectis quibusdā ad
dit eciam ista. Grauius vero omni vas
tacione afflixit iudeos egypcius quidā
falsus ꝓpheta. Qui cū venisset ad iude
am homo magus. fidē sibi ꝓphecie ar
te magica conscauit. Et continuo ad xxx
milia virorum congregans et ducens eos
per desertū peruenit cū ipis ad montē
qui vocatur oliueti paratus inde venire
iherosolimā et in hac ꝑtate vrbem te
nere. simulq̄ romanorum presidia ac
plebem tyrannidi sue subiugare. fretus
per omnia hijs quos secum eduxerat
satellitibus. Sed conatus eius preuenit
felix. Confestimq̄ cū armatis obuiam
pergens. secū eciam plebe reliqua cō
spirante cōgressione facta egypciū qui
dem cū paucis in fugā vertit. Ꝑemptis
vero alijs. alijs eciā captis. temere cepta
facile destruxit. Hec in secundo his
toriarum libro iosephus refert

De seneca et libris eius ac flosculis mora

Porro claudius ut libz. Cap cij. in cronicis legitur. anno etatis sue lxiiij°. in palacio moritur. De cuius scilicz morte seneca successoris eius neronis preceptor eleganti metro lusisse reperitur. Preter hunc autem librum qui dicitur ludus senece de morte claudij. scripsit etiam idem seneca libros morales putiles. Ad eubuchium liberalem de beneficijs libros tres. Ad neronem de clemencia libros duos Ad paulum vero de quatuor virtutibus librum vnum. Scripsit quoque librum de moribus. et librum de remedijs fortuitorum. libros quoque de immatura morte. De causis naturalibz siue questionibz libros octo. Libros quoque declamacionum quinque. De sentencijs diuersorum oratorum librum vnum. Tragedias quoque x. Epistolas autem ad lucillum balbum plurimas. et ad paulum aplm nonnullas. Ex hijs igitur hec pauca hic interserere volui.

Seneca in libro de moribus.

Educacio et disciplina mores facit. et ideo sapit quisque quod didicit. Bona itaque consuetudo excusat. quod mala instruxit. Nichil interest quo animo facias. quod viciosum est fecisse. Multos vitam differentes mors incerta inuenit. Omnis itaque dies velut ultimus ordinandus est. Verba rebus non personis estimanda sunt. Oratorem te puta. si tibijpsi ante omnes quod oportet psuaseris. Monstro similis est auaricia senilis. Quid enim stulcius est quam via deficiente viaticum augere. Pacem habeto cum hominibz. cum vicijs bellum. Hoc autem habet omnis insanus. ut in quo ipse insanit in eo putet omnes furere. Nullum peccatorum tuorum consciam magis timueris quam teipsum. Alium enim effugere poteris te autem nunquam. Vires tuas magis amici beneficijs quam inimici iniurijs senciant. Alteri semper ignoscito. et tibijpsi nunquam. Facilius est pauperi contemptum effugere quam diuiti inuidiam Idem in libro de quatuor virtutibus. Flores eiusdem de virtutibz. Cap ciij.

Qui prudenciam sequi desiderat: tunc recte viuit. si omnia prius estimet Si dignitatem rebus non ex opinione multorum. sed ex eorum natura constituat

Prudentis proprium est examinare consilia et non cito facili credulitate ad falsa prolabi. Cogitaciones vagas et velut somno similes non recipias. Quibz si animum oblectaueris. cum omnia disposueris tristis remanebis. Parce lauda. parcius vitupera. Similiter reprehensibilis est nimia laudacio. ut immoderata vituperacio. Illa siquidem adulacione. ista malignitate suspecta est. Testimonium veritati non amicicie reddas. Tribus temporibus animus tuus dispensetur. Presencia ordina. futura prouide. preterita recordare. Propone animo tuo. et mala futura et bona. Illa ut sustinere possis. ista ut moderari. Prudens nunquam ocio marcet. Aliquando animum remissum habet. solutum nunquam. Tarda accelerat. perplexa expedit. dura mollit. aspera lenit. ardua exequitur. Ex paruis magna. ex apertis obscura. ex proximis remota estimat. Non te moueat dicentis auctoritas. non quis. sed quid dicat attendas. Nec quam multis sed quibz placeas cogites. Ne in re alciori te ponas. in qua stanti tremendum. descendenti cadendum est. Scito honestum et magnum esse vindicte genus ignoscere. Eris magnanimus si pericula non appetas ut temerarius nec formides ut timidus. Timidum non facit animum nisi reprehensibilis vite consciencia. Ede citra cruditatem. bibe citra ebrietatem. Victus tibi sit ex facili. nec ad voluptatem sed ad cibum accede. Palatum tuum fames excitet non sapores. Desideria paruo redime. quia hoc tantum curare debes ut desinant. Salubriter habita. Nec dominum velis esse notum a domo. sed domum a domino. Nec paupertas tibi immunda sit. nec pacimonia sordida. nec simplicitas neglecta nec lenitas languida. Quod si res tibi exigue sint. non sint tamen anguste. nec tua defleas. nec aliena mireris. Adhuc de

Sermones eodem Cap ciiij.

utiles magis quam facetos ama. Reprehensibilis est risus si est immodicus. si pueriliter effusus. si muliebriter fractus. Odibilem quoque fecit hominem risus. aut superbus et clarus. aut ma

lignus et furtiuus. aut malis alienis e
uocatus. Non sit scurrilis sed grata
vrbanitas. Sales tui sine dente sint. io
ci sine vilitate. risus sine cachinno. Vox
sine clamore. incessus sine tumultu.
Quies tibi sine desidia sit. Et dum ab
alijs luditur. tu aliquid sancti honesti
que tractauis. Tam tibi triste sit lau
dari a turpibus quam si lauderis ob turpia.
Difficillimum continencie opus est as
sentaciones adulatorum repellere. quorum ser
mones animum quadam voluptate resoluunt.
Nullius per assentacionem amiciciam me
rearis. nec ad tuam promerendam per hanc
aditum pandas. Non sis arrogans.
non audax. Submittas te non pricias.
grauitate seruata. Admone libenter.
reprehende pacienter. Non acerba sed
blanda verba timeas. Alienorum vici
orum nec curiosus sis explorator. nec ac
bus reprehensor. nec cum exprobacione cor
reptor. ita ut admonicionem hilarita
te preuenias. Dicenti esto tacitus au
ditor. requirenti facile responde. conten
denti facile cede. Omnes tibi pares
feceris. si nec inferiores superbiendo con
tempnas. nec superiores recte viuendo ti
meas. Cunctis esto benignus. nemini
blandus. paucis familiaris. omnibus
equus. Seuerior esto iudicio quam ser
mone. vita quam vultu. Nec tue bone
fame seminator sis. nec inuidus aliene
Que nosti sine arrogancia postulan
ti impartias. Que autem nescis sine occul
tacione ignorancie postula tibi imparti.
Iusticia est nature tacita conuencio in
adiutorio multorum ~~ad~~ inuenta. Idem de
clemencia li° p°. Flores eiusdem de clemen
cia. Cap. cv.

Recte factorum
verus fructus in ipsis est. nec
vllum precium virtutum dignum il
lis extra ipsas est. Temeritas hominum
et contumacia sepe tranquillissimis
quoque pectoribus pacienciam extorsit.
Nemo potest diu personam ferre fic
tam. Cito in naturam suam recidunt qui
bus veritas non subest. Que autem ex
solido nascuntur. tempore in melius proficiunt.
Tam omnibus ignoscere crudelitas est
quam nulli. Modum tenere debemus. Sed
quia difficile temperamentum est. quic
quid equo plus futurum est in partem hu
maniorem preponderet. Nullum ex om
nibus clemencia magis quam regem aut
principem decet. Magnanimi proprium
est placidum esse. tranquillumque. et iniu
rias atque offenciones despicere. Mulie
bre autem litigare. et morem ire sue ge
rere. Iracundissime ac pro corporis
captu pugnatissime sunt apes et aculeos
in vulnere relinquunt. Rex ipse sine acu
leo est. Natura ei telum detraxit. et iram
eius inermem reliquit. Exemplar hoc
magnis regibus ingens. Pudeat ab
exiguis animalibus non trahere mores.
cum tanto hominum moderacior debeat esse
animus. quanto vehemencius nocet. Er
rat si quis existimat ibi tutum esse re
gem. ubi nichil tutum est a rege. Secu
ritas securitate mutua pascenda est.
Non est opus altas edes struere et mul
tiplicibus muris turribusque sepire saluum
regem clemencia in aperto monstrabit.
Vnum est inexpugnabile munimentum
amor ciuium. Quid pulchrius est quam vi
uere cunctis optantibus. Rex lesus a
nimum in potestate habeat. Et penam
si tute poterit donet si minus temperet.
Longeque sit in suis quam in alienis exora
bilior iniurijs. Nam quemadmodum magni
animi non est. qui de alieno liberalis
est. sed ille qui quod alteri donat sibi
detrahit. ita clementem voco non in alie
no dolore facilem. sed eum qui cum stimulis
suis agitetur non prosilit. Qui intelligit
magni animi esse iniurias in summa po
tencia pati. nec quicquam gloriosius esse
principe impune leso. Verecundiam pec
candi facit ipsa clemencia regentis. et
grauior multo pena videtur que a mi
ti viro constituitur. Non minus principi
turpia sunt multa supplicia. quam medi
co multa vulnera. Remissius impe
ranti. melius paretur. Natura enim con
tumax est animus humanus. et in con
trarium atque arduum nitens. sequitur que fa
cilius quam ducitur. Ferina ista rabies est
sanguine gaudere ac vulneribus. et ab

lecto homine in siluestre aial tñsire.

Idem ī libro 2°. Malo veris offendē qm̄ adulando placē. Clemencia est pmanea animi in potestate vlciscendi vel lenitas sup̄ioris ad inferiorē in penis constituendis. Idē de bñficijs li° p° Flores ipi de bñficijs. Cap̄ i.

Inter plurima maxima vicia nichil est freq̄nacius qm̄ ingratitudo animi. Non facile dixeri utrū turpius sit insciaui an repetere beneficiū. Multos exp̄imur ingratos plures faciūs. quia alias graues exp̄bratores exactores q̄ sumus. alias leues, et quos paulo post muneris peniteat. alias querulū et mīma momenta cauilpniantes oēm gracia corrūpimus. Nec tantū postq̄m beneficiū dedimus sed etiā cum damus. Quis enī nostrū contentus fuit. aut leniter rogari à semel? Quis non cū aliquid a se petit suspicatus est. frontē obduat. vultū auertat. occupaciones simulauit lōgis sermonibz. et de industria exitū non ī uenientibz occasiones petendi abstulit et variis artibz petentes elusit. In angusto vero positus vel comprehensus aut distulit aut timide negauit. aut promisit sed difficulter. sed supductis superaliys. sed malignis et vix execuntibus verbis. An gratus ee quisq̄m ad eum p̄t qui beneficiū aut supbe abiecit. aut iratus impendit. aut fastigatus ut molestia careret dedit. Qui vltq̄ tarde facit diu noluit. Ita a natā comptū est. ut altius ī iurie qm̄ meritā descendāt. Et illa cito defluant. Has tenax memoria custodiat. Ib pdidit beneficia. qui se pdidisse cito credit. At qui instat et onerat priora seq̄ntibus eaā ex duro et īmemori pectore gracia extundit. Docendi sūt qui libenter accipiūt libentē reddē. et eos quibz obligati sūt re animoq̄ nō tm equare sed eaā vincē. Beneficiū ē benuola actio tribuens. gaudiū q̄ capiens tribuendo. Et in id quod facit prona ac sponte sua parata. Itaq̄ nō quid detur refert. sed qua mente. Animus est em̄ qui pua et sordida illustrē magna et precio habita deshonestat. Nonnūq̄ magis obligat qui pua dedit magnifice. Quia regū opes equauit animo. qui exiguū tribuit sed libenter. Qui pauperis sue oblitus est dū meā respicit. qui atrape se putauit cū daret beneficiū. Qui dedit tm̄q̄m non recepturus. recepit tanq̄ non dedisset. Qui occasionē qua prodesset et occupauit et quesiuit. Contra ingrati sunt licet ve et spectē magna videant. que danti extorquentē aut eradunt. Multo gratius venit qd facili qm̄ qd plena manu datur.

Idem in 7° li°. Adhuc de eodem. Cap̄ ij.

Ingratū est bene ficiū quod diu inter manus dantis hesit. Gratissima fit beneficia patrata occurrencia. ubi inter uenit mora nulla nisi in accipientis verecundia. Grauissimis viris nulla res grauius constat. q̄m que precario empta est. Molestū enī verbū et onerosū dimissoq̄ vultu dicendū. rogo. Nichil acerbius q̄m ubi impetrasti rogandū esse. Equore animo quidam ferūt spem suam p̄sidi q̄ tenuis. Quēadmodū acerbissima crudelius est que penā trahit. et miseri cordie genus est ato occidē. quia tormentū ultimū finē sui secū affert. ita maioris gracie munus est. q° minus diu pependit. Omnis benignitas p̄perat. et p̄priū est libenter facientis ato facē. Interdū eadem ille qui uocatur fallendus est ut habeat nec a quo cepit sciat. Nec beneficij inter duos lex est. Alter statim obliuisci debet dati. alter memor ee accepti. Tace at qui beneficiū dedit. narret qui accepit. Detrahenda est tanis iactacio. res loquentē nobis tacentibz. Sūt quidam nocua nobis impetrantibz. q̄ nō dare sed negare beneficiū est. Estime mus utilitateq̄ potius q̄m voluntatem petencū. Sepe enī noxia queq̄ concupiscimus. nec despicē q̄m pniciosa sint. licet q̄ iudiciū impellet affectus.

Sed cum subsedit cupiditas. cū impetus ille flagrantis animi qui consiliū fugat cecidit. detestandi pricios mālor munerū actores. Quidā furtiue gratias agunt. et in angulo et ad aurē. Non est ista verecundia sed insitiandi genus. Ingratus est q remotis arbitris gratias agit. Nūq improbe spei quod datur satis est. Nullūq est tam plenū beneficiū qđ non vellicare malignitas possit. nullū tam angustū quod non bonus interpres extendat. Idem in libro tito.

Adhuc de eodem. Cāp. cviij.

Qui dat beneficia deū imitatī. q repetit fenerator est. Pudorē tollit multitudo peccantiū: et desinit ee probri loco cōe maledictū. Regnū e nolle regnare tū possis. Idem in li° iij°

Rerū honestarū precū in ipsis est turpissimū dāpni genus est incōsulta dampnacio. grauiusq est beneficiū male dedisse qm non recepisse. Saeuus est malis prodesse ppter bonos: qm bonus deesse ppter malos. Nō est leuitas a cognito et dampnato errore discedere: et ingenue attendendū est. Aliud putauī deceptus sū. Hec vero superbe stultiae pseuerantia est. Quod semel dixi qualecūq est fixū ratūq sit. Non est turpe tū re mutare consiliū. Adam tū aliquod sibi missū est munus culū. subinde intempestiue aliud remittunt. et nichil se debere testanti. Reiciendi signū est protinus aliud inuicem mittere. et munus munie expugnare. Qui nimis cito solue aput iuuentus debet. et qui iuuentus debet ingratus est. Idē in libro v°. Facilius est barbaras gentes impacientes alieni arbitrij regere. qm animū suū contine et sibi trade. Idē in libro vi°. Queris quo ea que habes tua facias dando? Consule rebus tuis et earū tibi certū atq inexpugnabile possessionē para. non soli hoestiores illas facturus sed ecā tuiores. Aliud quo te diuitē putas. qdiu possides sub sordido nomine latet. Dns est seruus est. nūmi sunt. Cū autē donasti beneficiū est. Sūme malignitatis ē non vocare beneficiū. nisi quod dantē aliquo afficit incōmodo. Neminem tam alte secula posuerūt ut non illum amicus eo magis desit quo nichil absit. Nescias q̄ntū sit amicae precū. si nō intelligis te ei daturū tu amicū dederis rem seculis turam. Que non alicubi magis deest quā ubi credit habū dare. Idē in libro vij°. Voluptas fragilis est breuis fastidio obiecta. quo auidius hausta est. cecus in contrariū recidens. Cui subinde nēce est ut aut penitreat aut pudeat. Non est magnanimi beneficiū dare et pdere. sed hoc est magnanimi pdere et dare.

Idē de remedijs fortuitor. Flores eiusdē

Stultū remedijs fortuitor. Cā. cx.

est tunc quod vitare nō possis

Optimū est non tū uuatui uere. Malis displicē laudari est. Dolor si exiguus est leuis patiencia. Si grauis non leuis est gloria. Quam pertus grauis tibi est. ymo tu pauper tatu. Illa cū expedita est hilaris tuta. tu opinione laboras non re. Multa aliquē comitantē. et mel muscē sequūt. cadauera lupi. frumēta formice. Predā seqt̄ ēba istā non hoiem. Peccuniā si pdidisti. erit nūc in via expediator. domi tuator. Quod dampnū putas remediū est. Defles gemis. miserum te clamitas q̄ opibus exuisus es. Tuo vitio ista tibi iactura tristis est. Non tū molestē pditas ferres. si tanq̄m perditurus habuisses. Intelligendū est ptē esse innocentiae cecitatē. Oculi cū sunt irritamenta vitior. duces scelerum. Stultus est qui deflet mortē mortalū nichil hic nouū aut mirū est. Quam fragilū fecisti. cogita non quid pdidis sed qđ cuaseris. Quere amicū interrectū et honestū officia. qre in laboribz ad mensā res ista non queritā. Idē de naturalibz questionibz li° p°. Flores naturalium

Tale questionū. Cāp. cx.

est extinguē sitim sanā. Inter nullos magis q̄m inter philos ē debet equa libertas. Quis non intel

ligit omnia consuetudine vim suam perdere Idem in libro 2°. Non ideo a liqua sint minꝰ natura bona si viao male utentiū nocent. Si beneficia natiue vtentiū prauitate pprendimꝰ. nichꝰ non malo nostro accepimꝰ. Nichil enī iuenies tam manifeste utilitatis. quod non in contrariū transeat culpa vtentis. Idem in tño liº. Hoc autē habet inter cetā iustrae siue natura precipuū. qꝺ cū ad exitū ventū est omnes in eqº sumꝰ. Nichil interest vtrū me lapis vnus elidat. an totus mons premat. Egregie vagellius in illo inclito carmine. Si tndendū inquit michi est. celo cadisse velim. Humano animo a bonis artibz robur venit. et a consideratione nature. Quid enī est aut ego homine aut ferum. aut sagittam. aut lanceā tremā. Cuncta me pericula expectant. fulminibz et magnis naturę ptibus. Pusilla res est hominis vita sed ingens res est contemptꝰ vite. Hanc qui contēpserit securus videbit maria turbari. securꝰ aspiaet horridā faciē fulminantis celi. Quid ad me qm magna sint quibz pereo. Ipm perire non magnū est. Proinde si volumꝰ esse felices. si nec verū timore versari. anima in expedimento habenda est. Fluit tempus. et auidissimos siu deserit. pendeo. et magni est modicū fuisse. Elegantꝛ lelius cuidam dicenti sexagintā annos habeo. hos inquit ix dies quos non habes. Mors nature lex est. tributū officiū qꝺ mortaliū. et maloꝝ oim remediū e. Optauit illā quisqꝫ non timet. Mortis nomen ne formides. effice illā cogitatione multa tibi familiarē ut si ita sors tulerit. possis ei et obuiā exire. Idem in qrto libro Qm diu decurrunt soliti. magnitudine eoꝝ consuetudo subducit. Ita enī a natura cōposita sumꝰ. ut nos cotidiana ceā si admiratione digna sint transeant. et minima quoqꝫ rez si insolite prodicrīt dulce spectaculū fiant. Idem in qnto libro Nulla tempestas magna ꝺdurat. Nocelle qnto plus habent virtū tanto minus tpis. Idem in viº libro. Adhuc de Eodem. Cap xxi

Quotempne morte et omnia que ad morte ducūt contempta sūt. Siue bella. siue naufragia. siue minarū pondera. nūquid amplius facere pnt. qm ut corpus ab anima resoluat tur. Hoc nulla diligencia cuitatꝰ la felicitas domat. nulla potencia euitat. nl uincat. O te dementē et oblitū fragilitatis tue. si tuc morte tantū times cū tonat. viues si fulmen effugeris. Repetet te gladius. petet lapis petet bilis. Non maximū ex piculis. sed speciosissimū fulmen est tecū. si sensū mortis tue celeritas infinita preueniet. Iratis dijs ppitijs ꝺ moriendū est. animꝰ ex ipsa despatione sumat. Idem in viij libro. Quid precipuū rebz humanis est. Erigere animū supra minas et promissa fortune. quicqd attaderit. sit ferre quasi volueris tibi acide. Debuisses enī velle. si scisses oia ex dei decretis fieri. Flere autē queri et gemere desistere est. Quid est precipuū. Animꝰ contra calamitates fortis. et cōtumax luxurie non aduersus tm sed infestꝰ. nec auidus pculi nec fugax. Qui sat fortunā non expectare sed fruī. et aduersus vtramꝫ intrepidus inconcussusꝫ prodire. Nec illius tumultu nec huiꝰ fulgore pcussus prius ad celū manus eleuare. Nullū bonū petere. quod ut ad te transeat. aliquis debet dare aliquis amittē. Optare quod sine aduersario optat bonā mentē Difficilis tueniri est virtus. ducē rectorēq; desiderat. sed sine magro viaa discunt. Cotidie aliquid subtilius aliquid elegantius excogitat luxurie furor. vsitata contempnēs. Iam non sūt homines ad popinā dentibz et ventre et ore contenti. cuā oculis gulosi sūt. Idem in octauo liº. Curba verū hoīnꝫ desiderent qui se pati nesciūt sapienta secū optime cōuenit. Nobis autē nosipsi molesti sumꝰ. modo aore nostri. modo tedio laboramꝰ. Infelice

animū nūc ſuperbia inflamm̄. nūc cupiditate diſtendim̄. et quod miſerrimū eſt nūq̄m ſingulis ſum̄. Adulatoribz latus ne prebeas. artifices ſunt ad captandos ſupiores. Et alius quidem adulatione dam utitur parce. alius ex apto ruſticitate ſimulatū. q̄ ſi ſimplicitas illa et non ars ſit. Idem in declamacōibz li° p°. Flores declamatorū. Cap. cxij.

Secundū eſt nonū ei⁹. Cap. cxij.

redire ad antiqua ſtudia. meliores q̄ ad annos reſpice. Nichil eſt tā mortiferū ingenijs ut luxuria. Torpent ingenia deſidioſe iuentutis. nec vnq̄m honeſte rei labore vigilat. Cantandi ſaltandiq̄ obſcena ſtudia effeminatos tenent. Capillū frange. et ad muliebres blandicias vocē extenuare. mollicie corpis certare cū feminis et īmūdiſſimis ſe exercere mūdi⁹ q̄ ijs. nr̄or adoleſcētiū ſpecimen eſt. Molles enerues q̄ natū in vicio manent. expugnatores alienę pudicicie. negligentes ſue. Idē in lib° ſedo Que malam faciē habent ſepe impudice ſunt. Non eū deeſt illis animꝰ ſed corruptor. Adoleſcens luxurioſius peccat. ſenex luxurioſꝰ inſanit. Efferat matrona oculos iacentes in terrā. et aduerſus officioſū ſalutatorē ut humana poc⁹ q̄m verecunda ſit. lōge ante pudicaā ſuā ore q̄m verbo neget. Nemo fortē negantē iterū rogauit. Idem ī tmo li°. Mulieb̄ium vicioꝝ fundamentū eſt auaricia. Nec inter ſe raro coeunt. ut eadē vox ſit dulcis et ſolida. Crudelius eſt q̄m mori. ſemper timere mortē. Cuius debet eē dap nū cui⁹ eſt premiū. Miſero ſi flere non licet magis flendū eſt. dolori ſilentiū impari non pt. Etiam niſi remediū eſt mori. ſcelus eſt occidē. Idē in li° iiij. Atrior eſt cupiditas cognoſcendi ignota q̄m repetendi. Nulla flendi maior eſt cauſa. quā flere non poſſe. Neceſſitas nauigia iactu exonerat. ruinis incendia oppr̄mit. Neceſſitas eſt lex tpis. Nemo q̄ quā fraude credit. quo creduto dolendū ſit. Nec infelix virtus amittit glorie

titulū. nec virtutis gloriā intercipit fortuita felicitas. Iudit de ſuis fortuna muneribz. que dedit aufert. que abſtulit reddit. Nec vnq̄m tua⁹ eſt illa expiri q̄m cū locū īiurie non habet. Idem in q̄nto li°. Hoc īequale oīm eſt ut vicia ſua excuſare malit q̄m effugere. Nichil eſt puero teſte certius. Nam et ad eos annos puerit ut intelligat. et non ad eos quibz fingat. Idē in tmedia ſua quā vocāt tmdē. Flores tmediar ei⁹. Cap. cxiij.

Iuuenule vicium eſt regere non poſſe imperium. Quo plura poſſis plura patienter feras. Violenta imperia nemo diu continuit. moderata durant. Qui non vetat peccare cū poſſit iubet. Minimū decet libere. cui multū licet. Optanda mors eſt ſine metu mortis mori. Idē in alia quā vōt tmeſe. Leue eſt miſerias ferre. perferre grauc. Neſcitis cupidi regnū quo iacet loco. Regnū non faciūt opes. non veſtis tyrie color. non auro nitide trabes. Rex eſt qui poſuit metū et diri mala pectoris. Quē non ambitio impotens. et nūq̄m ſtabilis vulgi fauor mouet. Qui eſt in tuto poſitus loco. et omnia infra ſe videt. Michi crede. falſis magna nomīb̄ placent. fruſtra timent dura. Dum excelſius ſteti. nūq̄m pauc deſtiti. atq̄ ipm timere ſeruū eſt lateris mei. O q̄m bonū eſt obſtare nulli. capere ſecurus dapes humi iacentē. Celeri non intrant caſas. tutus q̄ menſa capit anguſta cibus. Venenū in auro bibit. malā bone fortunam preſerre licet. Peior eſt bello timor q̄ ſe belli. Nulla vis maior pietate vera eſt. quos verus amor tenuit tenebit. Res deus nr̄as celeri ambitus turbine verſat. Habeant queſtus diſcedat tibi Dice nimis auidus eſt. quiſq̄s nō vult mundo ſecū pereunte mori. Idē in eadē nia. Luxuria blanda peſtis. vicetrix orbis. īmenſas opes auaris manibus ut perdat rapit. Idē ī hercule etheo Nūq̄m eſt ille miſer. cui facile eſt mori. Illicita amanti. quicq̄d licet exoptat. for-

tuna amorē peior inflāmat magis.
Idem in hercule furēte. Adhuc de
Quod ni eodem. Cap̄ cxiiij.
mis miseri volūt. hoc facile
credunt. Prona est timori
semper in penis fides. Nullo preme
tur onere. qui celū tulit. Virtutis est
domare quē cuncti pauent. Nemo se
tuto diu periculis offerre tam crebris pt
Quē sepe transit casus. aliqn̄ īueniet
Non est ad astra mollis e terris via.
Post multa opa virtus laxari solet
Quēcūq; miserū videris hoīem scias.
Quod fuit durū pati meminisse dulce ē.
Redit verus amor nec patit moras.
Idem in thebaid' Regna cū scelere ō
nibz sūt exiliis grauiora. Qui vult
amari. languida regnat manu. Idē
in ypolito. Contēpne famā vix
vero fauet. Intrepida constent verba
Qui timide rogat. docet negare. O
spes amanciū credula. res est fortūa
fugax. Celo iupiter alto vicinia pe
tit. Non capit vnq̄m magnos metus.
hūilis tecti plebeia domus. circa regna
tonat. Honesta quondā scelera successus
facit. Aliū silere quod vis primū sile.
Idem in epippo Necesse cupies nosse
que nimiū expetis. Iners remediū
malorz ignorancia est. Ubi turpis ē
medicina. sanari piget. Solent extre
ma facere securos mala. Quid ver
ba queris? veritas odit moras. Quod
sepe fieri non pt. fiat diu. Idē ī medea
Lenior est dolor qui cape consiliū pt.
libet ire contra suspecta ne sint longa
colloquia amputa. Idē in agme none
Periere mores. ius pietas fides. et q̄
redire cum perit nescit pudor. Per
scelera semper sceleribz tutū est iter.
Remeemus illuc. vnde nō decuit abire.
Non intrat vnq̄m regiū limē fides
Precio parata precio vincit fides. Heu
q̄m dulce malū mortalibz additū. vite
dirus amor. Quem penitet peccasse
pene est īnocens. O q̄m miserū est
nescire mori. Rudis est tyrannus
morte. qui penā exigit. Det ille veniā
facile cui venia opus est. Idē in īmatu

ra morte. Una res est virtus que
nos īmortalitate donare possit. et pa
res dijs facere. Idē in epla pma ad lu
cillū. Flores epistolarz eiusdem. Cap̄
Ita fac mi lucille cxv.m
vendica te tibi. et temp9 quod a'
auferebat aut subripiebat aut
excidebat collige et serua. Turpissima
enī iactura est que per negligenciā
fit. Quē michi dabis qui aliquod pre
ciū tempori ponat. qui diem estimet.
qui intelligat se cotidie mori? In hoc
omnes fallim̄. q̄ mortē non pspici
mus. Magna ps eius iam preterijt.
Quicquid etatis retro est. mors te
net. Dum differt. vita transcurrit
Reliqua omnia nobis aliena sunt.
temp9 nr̄m est tm̄. In huius rei ni
mis fugacis ac lubrice possessionē
natura nos misit. Non puto pau
pem. cui aliq̄ntulūcūq; sat est. Ve
ra psimonia in fundo est. Non enī
tantū mīmū in ymo sed pessimū
remanet. Idem in 2a epla Primū
argumentū composite mentis existi
mo posse consistere et secū morari.
Illud autē vide ne lectio actorz mul
torz et diuersi genis voluminū. ha
beat aliquid vagū et instabile. Cer
tis ingenijs īmorari et īnutriri opor
tet. si vis aliquid trahe quod in ani
mo fideliter sedeat. Nusq̄m est qui
ubiq; est. Non prodest cibus qui cor
pori accedit. si statim sūptus emittit
Nichilq; tam utile est. quod in trāsi
tu prosit. Nichil eque sanitatē impe
dit ut remediorz crebra mutacio. I
taq; distrahit librorz multitudo. et cū
legere non possis q̄ntū habueris. sa
tis est habere q̄ntū legas. Fastidiētis
stomachi est multa degustare. Qui
cū pauptate bene cōuenit. diues est.
Nec qui parū habet. sed qui plus cu
pit pauper est. Quid enī refert q̄n
tū illi in archa. q̄ntū in horreis ia
ceat. si non acquisita sed acq̄renda
computat? Quis sit diuiciarz mo
dus queris? Primus habere quod nēce
est. proximus habe quod sat est.

Idem in tercia epla. Adhuc de eodem.

Si aliquē amicū Cap̄ cxvi.
existimas cui non tantūdem cre
dis q̄ntū tibi. vehementer erras.
Errat et ille qui amicū in atrio querit
in cōuiuio probat. Nullū habet maiꝰ
malū occupatus homo et bonis suis
obsessus. q̄m q̄ amicos sibi putat qui
bus ipse non est. Tu vero omnia cum
amico delibera. sed de ipso prius. Post
amiciciā credendū est. ante amiciciā
iudicandū. Ipsi vero p̄postere p̄miscēt
officia que contra p̄cepta theofrasti
cū amauerint iudicant. et non a
mant cū iudicauerint. Tam audac
ter cū amico loquere q̄m tecū. Et tu q̄
dem ita viue ut nichil tibi cōmittas.
nisi quod cōmittere eciā ĩnimico tuo
possis. Vtrūq; viciū est. et omnibꝫ cre
dere et nulli. Sed alterū dixerimꝰ ho
nestiꝰ viciū. alterū tuciꝰ. Sic eciam v
trosq; reprehendas. et eos qui semper
inquieti sūt. et eos qui semp̄ quiescūt.
Nam illa tumultu gaudens non est
industria sed exagitate mentis concur
sacio. et hec non est quies que motū
oēm molestiā iudicat. sed dissolucio et
languor. Itaq; inter se ista miscenda sūt
et quiescenti agendū est. et agenti q̄
escendū. Cū natura rerū delibera. ip
sa dicet tibi. et diem se fecisse et noctem.

Idem in q̄rta ep̄ Tenes utiq; meō
ria. q̄ntū senseris gaudiū cū pretexta
posita sūpsisti virilē togā. et in forū
deductus es. Maius expecta cū pue
rilem aīm deposueris. et te in viros
philosophie tr̄stuleris. Adhuc enī nō
puericia. sed quod est grauiꝰ puerili
tas remanet. Et hoc quidē peius ē q̄
habemꝰ auctoritatē senū. sed vicia pu
eroꝝ. Nec pueroꝝ tm̄ sed infanciū. Illi
leuia hij falsa formidāt. nos vtraq;.
Pleriq; in mortis metū et vite tormē
ta miseri fluctuāt et viuere nolūt et mo
ri nesciūt. Fac itaq; tibi iocundā vitā
oēm pro illa sollicitudinē deponendo.
Nullū bonū adiuuat habentē nisi ad
cuiꝰ amissionē p̄paratꝰ est animꝰ. Er
go aduersus oīa que accidē p̄nt. te ad
hortare et indura. Neminē enī tantū
fortuna p̄uexit. ut non illi tantū mina
retur quantū promiserat. Noli huic
tranquillitati confidē. momento mare
concutitur. Magne diuicie sūt. lege nature
composita paup̄tas. Lex autē nature
scis quos nobis terminos statuat. non
esurire. non sitire. non algere. Vt famē
sitimq; depellas non est nec̄e maria
temptari nec castra sequi. ad manū
est quod sat est. Id agamꝰ ut meliorē
vitam sequamur q̄m vulgus. non ut con
trariā. Alioquin quos emendari volu
mus. fugamꝰ a nobis et auertimꝰ. Illud
quoq; facimꝰ ut nichil velint imitari
nostri. dū timent ne imitanda sint oīa.

Idem in q̄nta epla. Adhuc de eodem

Contra naturā Cap̄ cxvij.
est torquere torpus suū. et faci
les odisse mundicias et squalo
rem appetere. cibis non tm̄ vilibꝫ uti sed
horridis. Quēadmodū desiderare deli
catas res luxurie est. ita usitatas et nō
magno parabiles fugere demencie. Fru
galitatē exigit philosophia non penā
Tempetur vita int̄ bonos mores et pub
licos. Qui domū intrauit nos potius
miretur q̄m supellectilē nr̄am. Magnꝰ
ille est qui fictilibꝫ sic utitur quō argēto.
Nec ille minor est qui sic argento vtitur
quō fictilibꝫ. Infirmi animi est diuici
as non posse pati. Apud echatonē
nostrū īueni cupiditatū finē eciā ad
timoris remedia proficere. Desines in
quit timere. si sperare desieris. Fere
pericula que vident fugiūt. et cū effu
gerint secure sunt. Nos autē et vēturo
torquemur et preterito. Timoris enī tor
mentū memoria reducit. p̄uidencia
anticipat. Nemo tm̄ p̄ntibꝫ miser est.

Idem in vi epla Hocip̄m argumē
tum est animi in melius translati q̄d
vicia sua que prius ignorabat videt.
Nulliꝰ boni sine socio. iocunda est pos
sessio. Plus tibi viua vox et cōuictus.
q̄m oracio proderit. Vnde in rem p̄ntē
venias oportet. Primū quia hoīes am
plius oculis q̄m auribꝫ credunt. Deinde
quia longū iter est per precepta. breue

et efficax per exempla Idē in vij. epla

Inumica est multoꝝ conuſacio. et vti
q; quo maior est pplus tui miscem hoc
plus piaui est. Nam et auarior redeo
et ambicioſior et luxurioſior. quin eti
am crudelior et inhumanior. qa inter
hoīes fiu. Q trīq; deuitandū est ut
ne vel ſimilis malis fias quia multi
ſunt. ne vel īmitis multis quia diſſi
miles ſiunt. Recede in te ipe q̄ntū potes.
Cū hijs versare qui te meliorē facturi
ſunt. Illos admitte. quos tu potes face
meliores. Mutuo ista fiunt. et hoīes
dū docent diſcunt. Idem in viij epla.

Adhuc de eodem. Cap xxviij.

Q Jture quecūq; vulgo placēt ad
ornē fortune bonū ſuſpicioſi pa
uidiq; ſubſiſtite. Nam et fera q
piſcis aliqua ſpe oblectante decapitat.
Munera ista fortune putatis. inſidie ſt.
Quiſquis ergo tutū agere vitā volet.
vſitata ista beneficia deuitet. In papia
a curſus iſte deducat. huiꝰ eminentis
vite exitus. mdē est. Satote tam bene
hoīem tulmo tegi q̄m auro. Cogitate
nichil preter aīm ee mirabile. cui mag
no nichil magnū est. Michi credē qui
nichil agere videnti maiora agunt. hu
mana diuinaq; ſimul tractant. Alie
nū est quicquid optando euenit. Non
est tuū. fortuna quod feat tuū. Idē in
nona ep. Q ui utilitatis causa aſſūp
tus est. tam diu placebit. q̄mdiu utilis
fuerit. Hac te florentes amicoꝝ tur
ba circūſedit. Cura euerſos ſolitudo
est. et inde amici fugiunt ubi probāt.
Necesse est enī ijdē inter ſe. exitus q; cō
ueniant. Cui amicus esse cepit quia
expedit. placebit aliquod precū contra
amicicia. ſi ullū in illa placet preter
ipsam. Negociacio est iſta non amicia
a que ad cōmodū accedit. Aut triſipꝰ
ſapientē nulla re egere. et tamē mul
tis illi rebus opus est. Cont stulto nul
la re opus est. nulla enī re uti ſcit. Cō
refert qualis ſit ſtatus tuꝰ. ſi tibi videt
malus. Q ui ſi ſapienti ſua non placēt
omnibus q; ſtultitia laborat faſtidio ſui.

Idem in decā ep Q on īuenio tam

quo te malim ee q̄m terū ſic esse. Fuge
multitudinē. fuge paucitatē. fuge ea
am vnū. Sic vive cū hoīb; tanq̄ꝰ
deus videat. ſic loquere cū deo tanq̄m
hoīes audiant. Idē in xi ep Q erecū
dia bonū in adoleſcente ſignū e Mag
na pars peccoꝝ tollit. ſi peccatori teſtꝭ
aſſiſtit. O felicē qui ſic aliquē veneri
potest ut ad memoriā quoq; eius ſe
componat et ordinet. Qui ſic aliquē
vereb. ato erit verendus. Eligе ergo
illū. cuiꝰ tibi placet et vita et oracio.
Illū tibi ſemp oſtende. vel tuſtodē vel
exemplū. Opus est enī aliquo ad quē
mores noſtri ſe erigant. Niſi ad regu
lam prava non corriges. Idē in xij.
epla. Adhuc de eodem. Cap xxix.

G Ratiſſima ſunt poma cū fugi
unt. Ille bīſſimuꝰ est et ſecu
rus ſui poſſeſſor qui craſtinū
ſine ſollicitudine expectat. Idē in xiij.
Non potest magnos ſpūs athleta ad
certamen afferre. qui nūquā ſuggil
latus est. Ille qui ſanguinē ſuū vidit
cuiꝰ dentes crepuerūt ſub pugno. nec
proiectus aīm proiecit ſed quocies ce
cidit contumacior reſurrexit. cū mag
na ſpe deſcendit ad pugnā. Multū enī
adiuat ſibi virtus laceſſita. Plura ſū
que nos terrent q̄m que premūt. et
ſepius opinione q̄m re laboramuꝰ. Illd
tibi preapio ne ſis miſer ante tempus.
cū illa que velut īminencia expauiſti.
forte nūq̄m ventura ſint. certe non ve
nerint. Quedā nos torquēt magis q̄m
debeant. quedā anteq̄m debeant. que
dam cū oīno non debeant. Sicq; aut au
gemuꝰ dolorem. aut fingimuꝰ. aut preoc
cupamuꝰ. Q̄m multa expectata nūq̄m
cōparuerūt. Cita si futurū est quid iu
uat doloꝝ ſuo occurrere. Satis cito doleb
cū venerit. Nichil tam certū est ex hijs
que timent. ut non ceraꝰ ſit et formida
ta ſubſidere. et ſperata decapere. Quid e
pius est q̄m senex viuere inſipiens.

Idem in xiiij. M ultus ſeruit qui cor
pori ſeruit. qui pro eo nimiū timet. q
ad illud oīa refert. Sic gerere nos de
bemuꝰ non tanq̄m ꝓpter corpus viuere

debeamus. sed tanquam non possimus sine
corpore. Huius nos nimius amor timori
bus inquietat. sollicitudinibus onerat.
contumelijs obicit. Honestum ei vile est
cui corpus nimis carum est. Agatur eius
cura diligentissime. ita tamen ut cum
exigit ratio vel fides etiam in ignem
mittendum sit. Etiam in obsessa via
pauperi pax est. Nunquam in tantum
convalescet nequicia. nonquam sic contra
virtutes coniurabitur. ut non philosophie no
men venerabile et sacrum maneat.
Nemo sollicito bono fruitur. adicere di
ues aliquid diuicijs studet. dum de in
cremento cogitat. oblitus est usus.
Raciones accipit forum conterit. fit ex
domino procurator. Idem in xv. epistola.

Adhuc de eodem. Capitulum. cxx.

Quicquid facias cito redi a cor
pore ad animum. illum noctibus ac
diebus exerce. Id bonum cura. quod vetus
tate fit melius. Quam iocundum est
nichil poscere. quam magnificum est ple
num esse. nec ex fortuna pendere. Dis
cedant aliquando ista insidiosa bona. et
sperantibus meliora quam assecutis. Si
quid in illis esset solidi. aliquando implerent.
Nunc autem hauriencium sitim concitant
Idem in xvi epistola Plus operis est in eo
ut proposita custodias. quam ut honesta
proponas. Perseuerandum est. et assiduo
studio robur addendum. donec bona sit
mens. quod bona voluntas est. Na
turalia desideria finita sunt. Ex fal
sa autem opinione nascencia ubi de
sinant non habent. Nullus enim termi
nus falso est. Nam via eunti aliquid
extremum est. error autem immensus est.
Retrahe ergo te a vanis. Et cum vis
scire quod petis utrum naturalem habe
at an cecam cupiditatem. considera si
non possis alicubi consistere. Nam si lon
ge progresso semper aliquid restat. sci
to id naturale non esse. Idem in xvij.

Proice ista omnia si sapis. primo ut sapi
as. et ad bonam mentem magno cursu
ac totis viribus tende. Si quid est quo
teneris aut expediant incide. Mul
tis ad philosophandum obstitere diuicie

paupertas expedita est. secura est. Non
circumstat illam turba seruorum. ad quos
pascendos transmarinarum regionum est
optanda fertilitas. Facile est pascere
paucos ventres et bene institutos et
nichil aliud desiderantes quam impleri.
Paruo fames constat. magno fastidi
um. Paupertas contenta est instanti
bus desiderijs satisfacere. Cur ergo hanc
contubernalem recuses. cuius mores sanus
diues imitatur. Si vis vacare animo.
aut pauper sis oportet aut pauperi
similis. Non potest studium salutare fieri.
sine frugalitatis cura. Frugalitas
autem paupertas voluntaria est. Mul
tis parasse diuicias non fuit miseri
arum finis sed mutacio. Nec hoc miror
Non est enim in rebus vicium sed in ipso
animo. Illud quod paupertatem nobis
grauem fecerat. etiam graues diuicias
fecit. Quemadmodum enim nichil differt
utrum egrum in lecto ligneo aut in au
reo colloces. quocumque enim illum transtule
ris morbum suum secum transfert. sic nichil
refert utrum eger animus in diuicijs.
an in paupertate ponatur. Idem in deci
ma octaua epistola. De eodem. Capitulum. cxxi.

Festis maxime diebus animo impe
randum est. ut tunc voluptatibus
solus abstineat. cum in illas
omnis turba procubuerit. In ipsa se
curitate animus ad difficilia se preparet.
et contra iniurias fortune inter benefi
cia firmetur. Exerceamur ad paululum.
et ne imparatos fortuna deprehendat
fiat nobis familiaris paupertas. Secu
rius diuites erimus. si sciuerimus quam non
sit graue pauperes esse. Quanta est animi
magnitudo ad id sua sponte descendere.
quod ne ad extrema quidem deductis.
timendum sit. Hoc est preoccupare tela
fortune. Non est iocunda res aqua et
polenta. aut frustrum ordeacij panis.
sed summa voluptas est posse capere e
tiam ex hijs voluptatem. et ad id se dedux
isse quod eripere nulla fortune iniquitas
possit. Diuiciarum possessionem tibi non
interdico. sed efficere volo ut illas intre
pidus possideas. Quod vno modo con

sequeris si te etiam sine illis beate vic
turū tibi ꝑsuaseris. si illas tanq̄ itu
ras semꝑ aspexeris. Idem in xix epl'a
Si potes subduc te istis occupacioībz.
si minꝰ eripe. In freto viximꝰ. moria
mꝰ in portu. Idē in xx epl'a Facere
docet phīa non dicere et hoc exigit
ut ad legem suā quisq̄ viuat ne ora
cioni vita dissenciat. ut ipsa inter se
vita vnius sine oīm actionū dissencio
ne coloris sit. Maximū hoc officiū sa
piencie et iudiciū ut verbis opa con
cordent. ut ipse ubiq̄ par sibi. idemq̄
sit. Quid est enī sapiencia. Semꝑ idem
velle atq̄ nolle. licet illā excepciūculā
non adicias. ut rectū sit quod velis.
Non potest enī cuiq̄m idem semper
placere nisi rectū. Variatꝰ autē cotidie
iudiciū hoīm et in contrariū vertitꝰ.
ac plerisq̄ agitꝰ vita per lusū. Quod
tuo beneficio scire non potes. paupta
tis scies. Illa enī veros certosq̄ ami
cos retinebit. Discedit quis? Non te sed
aliud sequebatꝰ. Nonne vel ob hoc vnū
amanda est pauptas. q̄ a quibz ame
ris ostendat? O quando ille veniet di
es. q̄n nemo in honorē tuū menciatꝰ
Huc ergo cogitaciones tue tendant. hoc
cura. hoc opta. Redige te ad ꝑua. ex q̄
bus cadere non possis. Non licet diuici
as in sinu positas contēpnere. Ille ingē
tis animi est qui illas circūfusas sibi
diu multūq̄ miratus q̄ ad se venerīt
ridet. suasq̄ audit magis esse q̄m sen
tit. Magnū est non corrūpi diuiciaꝝ
contubernio. Pauꝑibz inest sine qua
nichil est iocundū securitas. Quia de
liciis ꝑmaduimꝰ. omnia dura ac dif
ficilia iudicamꝰ Idem in xxii epl'a.
Quod De eodem. Cap̄ cxxij.
male īplicuisti soluas pociꝰ q̄
abrūpas. dūmodo si alia raci
o soluendi non erit vel abrūpas. Ne
mo tam timidus est ut malit semper
pendere q̄ sel cadere. Turpe est cedere
oneri. luctari cū officio quod semel re
cepisti. Non est vir fortis ac strennuꝰ
qui laborem fugit. nisi eciā crescat il
li animꝰ ex ipsa verū difficultate. Pe

iores morimꝰ q̄m nascimꝰ. Nostrū hoc
non nature viciū est. Nemo q̄m bene
viuat sed q̄m diu curat. cū omībz con
tingere possit ut bene viuat. ut diu
nulli. Idem in xxiij. Fundamētū
bone mentis est. non gaudere vanis.
Michi crede. vm̄ gaudiū res seuera ē.
An tu existimas aliquē soluto vultu. hy
lari oculo mortē contēpnere. pauptati do
mū aꝑire. voluptates tenere sub freno.
meditari doloꝝ pacienciā. Hec qui apd
se versat in magno gaudio est. sed paꝝ
blando. Hec autem quibz delectatꝰ vul
gus tenuē hnt ac suꝑfusoriā volupta
tē. et quodcūq̄ īuenticiū gaudiū ē fūdamē
to caret. Corpusculū eciā si nichil sine il
lo fieri potest. magis necessariā rem cre
de q̄ magnā. vanas suggerit volupta
tes. breues penitendas. Et nisi magna
moderacione temperentꝰ in contrariū ha
bituras. Ita dico. In precipiti voluptas
ad dolorem vergit. nisi modū tenuerit.
Modū autē tenere in eo difficile est. qd
bonū ēē credideris. Viri boni auiditas
tuta est. que subit ex bona conscientia
ex honestis consiliis. ex contēptu fortui
toꝝ. Pauci sūt qui consilio se suaq̄ re
gant. Ceteri eoꝝ more in flūibus in
natant. non eūt sed feruntꝰ. Quidam
tunc viuere incipiūt cum desinendū
est. quidam ante desierūt q̄ inciꝑent.
Idē in xxiiij epl'a. De eodem. Cap̄ cxx
Quid necē est mala accersiri. iij
satis cito pacienda cū venerīt
Presumere ac metu futuri. pn̄s
tempus ꝑdere stultū est. quia q̄nq̄ fu
turus sis miser. esse iā miserū. Sed e
go alia te ad securitatē ducā via. Si
vis oēm sollicitudinē exure. quicquid
vereris ne eueniat venturū utiq̄ ꝓpo
ne. et quodcūq̄ illud est malū. tecū
ipse metire. et timorē tuū taxa. Acrior
est virtus ad occupanda ꝑicula q̄m
crudelitas ad irroganda. Multū fu
it carthaginē vincere sed amplius mor
tem. Adeo mors timenda non est. ut
beneficio eius nichil auferendū sit a
timendū. Ante oīa memento de
mere rebus tumultū ac videre quid

in quaq; re sit. Scies nichil esse in istis
terribile. nisi ipm timorē. Quod vide
o accidere pueris. hoc nobis quoque
maiusculis euenit. Illi quos amant
quibz assueuerūt cum quibz ludūt.
si psonatos viderint extimescūt. Nō
hominibz tantū sed rebus psona demē
da est. et reddenda facies sua. Dolor q̄
dem leuis est si ferre possim. breuis si
ferre non possim. Hoc turpissimū ē
quod nobis obici solet. verba nos phi
losophie non opa tractare. Ipse vo
luptates in tormenta vertunt. Epule
cruditatē generant ebrietates neruo
rū torporem ac tremorē. libidines. ma
nuū ac pedū et articulor deprauaci
onē. Pauper fiam. inter plures ero.
Exul fiam ibi me natū putabo. Alli
gabor. Quid enī? Nūc solutus sum.
Ad hoc me natura graui pondere cor
poris mei astrinxit. Moriar. Desinā
egrotare posse alligari posse. mori
posse. Turpe est aliud loqui aliud sē
tire. q̄nto turpius aliud scribere aliud
sentire? Cotidie morim̄. cotidie enī de
mitur aliqua ps vite. Ex tunc quoq;
dum crescim9 vita decrescit. Ridiculū
est autē currere ad mortē tedio vite.
Vir fortis ac sapiens non debet e vi
ta fugere. sed exire. Idem in xxv epla.
Quod ad duos amicos ptinet diuer
sa via eundum est. Alteri9 enī vicia e
mendanda sūt alteri9 frangenda. V
tar libertate tota. Non amo illū nisi
offendero. an profutur9 sim nescio. Ma
lo michi successū q̄m fidem deesse.
Nutriendus est pudor qui q̄m diu ī
animo durauit aliquis erit bone spei
locus. Panē et aquā natura deside
rat. nemo ad hoc pauper est. Intra
que quisquis desideriū suū clauserit
cum ipso ioue de felicitate contendat.
Sic fac omnia tanq̄m spectet aliquis.
Prodest sine dubio custodē sibi īposu
isse. et habere quē respicias. quē inter
esse cogitacionibz tuis iudices. Omnia
enī nobis mala solitudo psuadet. Cū
autē iam tantū profeceris ut sit tibi eci
am tui reuerencia licebit dimittere pe
dagogū. Multis autē dissimilē te fie
ri oportet. dū tibi tutū non sit a te re
cedere. Idem in xxvi epla. Item de
eodem. Capl'
Que querela est. cxxiiij
qd incōmodū. si quic
quid debebat desinere deficit.
Et quis exitus melior. q̄m in finem
suū natura soluente dilabi. Remo
ue existimacionē hoīm. dubia semp
est. et in ptem vtrāq; diuidit. Remo
ue etiā studia tua. Vita tractata. mors
de te pronūciatura est. Ita dico. dis
putationes et lr̄ata colloquia. et ex
preceptis sapientū verba collecta et
eruditus sermo non ostendūt verū
robur animi. Est enī oracio. etiā timi
dissimis audax. Quid egeris tūc appa
rebit. cū aīam ages. Iunior es. quid
refert? Incertū est quo loco te mors ex
pectet. Itaq; tu illam omni loco expec
ta. Qui mori didicit non seruire di
dicit. super oēm potenciā est. certe ex
tra omnē. Quid ad illū carcer et cus
todia et claustra? Liberū ostiū habet.
Vna est cathena que nos alligatos te
net amor vite. Idem in xxvij Nu
mera annos tuos. et pudebit eadem
velle que volueras puer. Hec denique
tibi contra diem mortis presta. Mori
ant ante te vicia. Bona mens nec cō
modatur nec emit. et puto si venalis
eēt non haberet emptorē. At mala co
tidie emitur. Idē in xxviij Animū
debes mutare non celū. Licet enī vas
tū traieceris mare. sequent te vicia
quocūq; pueneris. Queris quare te
fuga ista non adiuuet? Tecū fugis.
Onus animi deponendū est. non an
tibi ullus placebit locus. Ymmo q̄cquid
facis contra teipm facis. et motu ipso
noces tibi. egrū enī concutis. At cum
istud exemeris malū. oīs loci mutacio
iocunda fiet. In ultimas licet terras
expellaris. in quolibet barbarie āgu
lo colloceris. hospitalis tibi illa q̄liscū
q; sedes erit. Magis quis veneris. q̄m
quo interest. et ideo nulli loco adicere
debem9 aīm. Cum hac psuasione viuē
dū est. non sum in angulo natus. et

patria mea totus mūdus est. Quid tā turbidū fieri potest qm̄ forū. Ibi quoq; licet quiete viuere si necesse sit. sed si liceat disponere se. Quid interest quot domini sint. seruitus vna est. Hanc q̄ contempsit in q̄ntalibet turba dominanciū liber est. Iniciū salutis est noticia peccati. Nam qui peccare se nescit corrigi non vult. Ideo q̄ntū potes te ipse coargue. inquire. In te accusatoris primū ptibus fungere. deinde iudicis. tandē deprecatoris Idē in xxix epla.

Multo magis ad rem ptinet qualis tibi videaris. qm̄ qualis alijs. Conciliari nisi turpi racione amor turpiū non potest Idem in xxx epla. Item de eodem. Cap cxxv.

Venit aliquis ad mortē. iratus morti Venientē illam nemo hilaris excipit. nisi qui se ad illam cōposuerit. Idē in xxxi. Generosos animos labor nutrit. Non est viri timere sudorem Idē in xxxiiij Pars magna bonitatis est. velle fieri bonū. Omnia dcta et facta tua inter se congruant. ac sibi respondeant ut vna forma pcussa sint. Non est eius animus in recto. cuius acta discordant. Idē in xxxv. Conspectus et pñcia et conuersacio habet aliquid viue voluptatis. utiq; si non tm̄ quē velis sed eciā qualē velis videas. Idē in xxxvi. Turpis et ridicula res est elementarius senex. Iuueni parendū seni utendū est. In mores fortuna ius non habet. Animus ille tranquillissimus ad perfectū venit. qui in eodē habitu est quocūq; modo res cedant. Cui siue adgerūtur vulgaria bona. sup̄ res suas eminet. siue aliquid ex hijs vel oīa casus excusserit. minor non sit. Mors quā timemus intercipit vitā non eripit Veniet itm̄ qui nos in lucē reponat dies. Equo igitur animo. debet rediturus exire. Obserua orbem rerū in se remeanciū. videbis nichil in hoc mundo extingui sed vicibz descendere ac surgere. Idē in xxxvij Si vis oīa tibi subicere. te subice racioni. Multos reges si te illa rexerit. et ab illa discres quē admodū et quid aggredi debeas Turpe est non ire sed ferri. et subito in medio turbine rerū stupentē querere. huc ago quēadmodū veni Idem in xxxviij Plurimū proficit sermo qui minutatim irrepit animo. Nec multis opus est sed efficacibz. Idē in xxxix Habet hoc optimū in se generosus animus q̄ concitatur ad honesta. magnarū rerū species ad se vocat et attollit. Animus enī noster ad modū flamme in motu est. eo mobilior et actuosior quo vehemencior fuerit. Sed felix qui ad meliora hūc impetū dedit. ponet se extra ius dicionēq;. Secunda tempabit aduersa cōminuet. et alijs admiranda despiciet Magni animi est magna contēpnere et mediocria malle qm̄ nimia. Necesse est enī in īmensū exeat cupiditas que naturalē modū transilit. Desinit eē remedij locus. ubi que fuerant vicia mores sunt. Idē in xl. Inopia verbor et exilitas minus intentū auditorē facit. tedio interrupte tarditatis. Facilius tamen insidet quod expectatur qm̄ qd̄ preteruolat. Illa que veritati q̄dem opam dat oracio incōposita eē debet et simplex. Hec popularis nichil habet veri. Mouere vult turbā. et inconsultas aures impetu rapere. Remedia non prosunt nisi īmorentur. Quis medicus egros in transitu curat. Quēadmodū sapienti viro incessus modestior cōuenit ita oracio pressa nō audax. Itaq; tardiloquū te esse iubeo. Idem in xli epla. Itē de eodē. Cap cxxvi

Sacer intra nos spūs sedet. malor bonorq; nrōr obseruator et custos. Hic prout a nobis tractatus est. ita nos tractat. Idē in xlij Multa tibi possem ostendere que acquisita acceptaq; libertatē nobis extorquēt Nostri enī essemus. si ista nrā non essent Circūspice ista que nos agūt in insaniam. et que cū plurimis lacrimis amittimus. scies in hijs non dāpnū eē molestū sed opinionē dāpni. Nemo illa perisse sentit sed cogitat. Qui se habet nichil pdidit. Idē in xliij Vix quēqm̄

inuenies qui possit apto ostio viuere.
Bona conscientia turbam aduocat. ma
la etiam in solitudine anxia est atque
sollicita. Si honesta sunt que facis. omnes
sciant. si turpia. quid refert neminem
scire cum tu scias? O te miserum si con
tempnis huiusmodi testem. Idem in xlv.
Non refert quam multos libros sed quam
bonos habeas. Lectio certa prodest. va
ria delectat. vicia nobis sub virtutum
nomine irrepunt. Temeritas sub ti
tulo fortitudinis latet. moderacio voca
tur ignauia. pro cauto timidus acci
pitur. In hijs magno periculo erramus
Idem in xlvi Iam etiam ubi causa sub
lata est mentimur consuetudinis causa
Idem in xlvij Illos rideo qui turpe es
timant cum seruo suo cenare. Quare?
Nisi quia superbissima consuetudo cenan
ti domino stancium seruorum turbam circum
dedit. Ille quidem ingenti auiditate dis
tentum ventrem onerat. serui autem tota
nocte ieiuni et muti perstant. Sicque fit
ut de domino loquantur. quibus coram domino
loqui non licet. Tu autem sic cum inferi
ore viue. quemadmodum tecum superiorem
velis viuere. Et quociens in mentem
venerit quantum tibi in seruum liceat. in
mentem etiam veniat tantundem in te domi
no tuo licere. Quomodo stultus est qui
equum emptur non ipsum inspicit. sed
stratum eius et frenos. sic qui hominem
ex veste aut ex condicione estimat.
Idem in xlviij epla. Item de eodem. Cap. c.
Consortium rerum omnium inter xxvij
nos facit amicicia. Omnia
cum amico communia habebit quae mul
ta cum homine. Nisi interrogaciones va
ferrimas struxero. et conclusione fal
sa a vero nascens mendacium astrinx
ero. non potero a fugiendis petenda
secernere. Pudet me. in re tam seria
senes ludimus. Mus sillaba est. mus
autem caseum rodit. sillaba ergo caseum
rodit. Puta me nunc istud non posse
soluere. Quod michi ex ista sciencia pericu
lum imminet. quod incommodum est? O pu
eriles inepcias. Quid michi lusoria ista
componis? Non est iocandi locus. aperta

decent et simplicia bonitatem. Etiam si
multum superesset etatis. parce dispensan
dum erat ut sufficeret necessarijs. Nunc
vero que demencia est superuacua discere
in tanta temporis egestate. Idem in xlix epla
Quod non perdidisti habes. cornua
non perdidisti ergo cornua habes. Non
vaco ad istas inepcias. ingens negocium
in manibus est. Quid agam? Mors me
sequitur vita fugit. aduersus hec me do
ce aliquid. Dociles natura nos edidit.
et racionem dedit imperfectam. sed que per
fici potest. Idem in l. Quando fatue
delectari volo non est enim michi lon
ge querendus me rideo. Ceci ducem que
runt. nos autem sine duce erramus et i
deo difficulter ad sanitatem peruenimus
quia nos egrotare nescimus. Initium
eundi ad virtutes arduum est. quia hoc
primum imbecillis atque egre mentis est
formidare inexperta. Itaque cogenda est
ut incipiat. Deinde non est acerba me
dicina. protinus enim delectat dum sanat.
Idem in li epla Id agere debemus ut ir
ritamenta viciorum quam longissime pro
fugiamus. Indurandus est animus. et
debellande voluptates que seua quo
que ad se ingenia rapuerunt. Vicia si
ne modo et sine fine persequere. Nam
illis quoque nec finis nec modus est.
Proice quecumque cor tuum dilaniant. Quod
si aliter extrahi nequirent. cor ipsum cum
illis euellendum erat. Voluptates preci
pue ex turba. que latronum more in hoc
nos amplectuntur ut strangulent. Idem
in lij epla. Item de eodem. Cap. cxxviij.
Quamuis ad eundem finem duo perue
nerint. maior tamen est laus idem
effecisse in difficiliori materia.
Illum elige adiutorem quem magis admi
reris cum videris quam cum audieris. Quid
letaris quod ab hominibus hijs laudatus es
quos ipse laudare non potes. Lauda
cio aliquid exhortacionis affert ipsis
audientibus et animos adolescencium ex
tumulat. Idem in liij In illis morbis
in quibus afficiuntur animi quo quis
peius se habet minus sentit. Somni
um narrare vigilantis est. et vicia

sua confiteri sanitatis indiciū est.
Omnia impedimenta dimitte et va
ca bone menti. Nemo ad illā pcīt
occupatus. Magni artifias est clau
sisse totū in exiguo. Idē in lxi In hoc
nu fallor ecquis q̄ morte sequi udi
cauit. cū illa precesserit et secutura sit
Quicquid enī ante nos fuit mors est.
Illū laudare et imitare quē non pi
get mori cū iuuet mori viuere. Quae
est enī virtus cum eiciamus expire. Sa
piens nul iuitus faciat necessitatē ef
fugit. quia vult qd' coactura est. Idē
in lxii Debilitatē nobis indixere
delicie. et quod diu nolumus posse de
simimus. Idē in lxiii. Nulla placada
est quies nisi quā ratio cōposuit. Om
nia vicia ad modū morbi in aperto
leuiora sūt. Tunc enī pniciosissima
cū simulata sanitate subsidūt. Nul
la res animū sapientis auocat nul
lus hoīm auiū q̄ concentus interru
pit cogitationes bonas solidas q̄ ra
tas certas. Leue istud ingenii est. nec
sese adhuc reduxit introrsus quod ad
vocem ex cadencia erigit. Idem in
lxiiii Nemo nrūm idem est qui fuit
pridie. Quicquid vides currit cū tem
pore nichil ortū stabile vel solidū est.
Et nos tamen ea cupimus tanq̄ aut
semp futura. aut semp habituri. Idē
in lxv epla. Adhuc de eodem. Caplm
Illud precipue in nobis cxxix.
phiam impedit q̄ ato nobis place
mus. et quicquid in nos adulacio
congerit. tanq̄m debitū prendimus.
optimosq̄ nos ee ac sapientissios af
firmantibz assentimur. Sequit utiq̄
ut ideo mutari non velimus. qa nos
optimos ee credimus. Omnes tendūt
ad gaudiū sed vnde stabile magnū q̄
consequant ignorāt. Et sapiens qui
dem nūq̄m sine gaudio est. Gaudium
autē hoc non nascat nisi ex virtutū
conscientia nec interrūpit nec desinit.
Quod enī non dedit fortuna non eri
pit. Idem in lxi Taurus pauassi
moz ingeniū pastuo impletur. vna sil
ua elephantis pluribz suffiat. homo ve
ro et terra pascat et mari. Veruptū
non fames ventris magno constat sed
ambicio. Idē in lxvi epa. Ante senectu
tem curaui ut bene viuerē in illa. ut
bene moriar. Da operā ne quid vnq̄
inuitus facias. Qui imperia libens
excipit. acerbissimā pcm seruitutis
effugit. facē quod nolit. Nec qui iuss
sus aliquid faciat miser est. sed qui in
uitus. Itaq̄ sic animū cōponamus. ut
quicquid res exigit id velimus. Idē i lxvii
Contēpnere aliquis omnia potest.
habere omnia nemo pt. Itaq̄ breuissi
ma ad diuicias per contēptū diuicia
rū via est. Idē in lxviii Nec sicci sint o
culi amico amisso. nec fluant. lacri
mandū est non plorandū. Id agamus
ut iocunda nobis fiat recordatio ami
coz amissoz. Nemo ad id libenē ad
id redit. quod non sine tormento co
gitaturus est. Michi amicoz defuncto
rū cogitatio dulcis ac blanda est. Ha
bui enī illos tanq̄ amissuros. amisi
tanq̄m habeam. Quis ferat hos
qui negligentissime cū amicos ha
beant miserrime lugent. nec etiam
amant quēpiam nisi pdiderint. Ide
oq̄ tunc effusius merent. quia verē
tur ne dubiū sit an amauerint. Dem
iudicia affectus sui quevit Idē in lxvi
Que deo faciendi mūdū causa fuit?
Bonus est. Bono nulla cuiusq̄ boni
inuidia est. Feat itaq̄ q̄m optimū po
tuit. Cetas me celo interesse id est
nubes me capite demisso viue. Maior
sum. et ad maiora genitus. q̄ ut cor
porus mei sim mancipiū. Ad' equidē
non aliter aspicio q̄m vinculū aliqd
libertati nec arctudatū. cuius contēp
tus certa libertas est. Seruiant deteri
ora melioribz. fortes simus aduersus for
tuita. Idem in lxvi epla. Item de eodē
Potest ex causa vir Cap cxxx.
magnus ex ire. pt et ex defor
mi humiliq̄ corpusculo formo
sus animus et magnus. Nec deformita
te corpis animus fedatur sed pulchritu
dine animi corpus ornat. Animus
intuens vera peritus fugiendoz ac

petendoꝝ non ex opinione sed natura
precia rebus imponens. neutri fortu
ne se submittens. supra omnia que cō
tingunt eminēs. hic est facies virtu
tis. Omnis in modo est virtus. Cres
cere posse imperfecte rei signū est. Om
ne honestū voluntariū est. Non enī
potest honestū esse quod non ē liberꝝ.
Maius est difficilia pstringere q̄ le
ta moderari. et hec magis laudaue
rim bona que exercitata st̄ ac forcia
et cum fortuna rixata. Idē in lxvij.
Non sū tam demens ut egrotare
cupiam. sed si egrotandū fuerit. ut
nichil effeminate faciā. Non enim
pati tormenta optabile est. sed pati
fortiter. Idē in lxviij Gloriari ocio. in
ers ambicio est. Multi apta trāseūt
condita. et obstrusa rimantur. Furem
signata sollicitant. Vile videtur. quic
quid patet. aperta effractarius preterit.
Hos mores habet impitissimus quisq;
in secreta irrūpere cupit. Iactancie
genus est nimis latere. et a conspcū
hoīm secedere. Conuocat turbā q̄s
quis ocio suo aliquā fabulā imposu
it. Non est autē agendū hoc ut de
te hoīes loquantur sed ut ipe tecū loq̄
ris. Quid autē loqueris. quod hoīes
de alijs libentissime faciūt. De te ap̄d
te male estima. et id maxime tracta
quod in te infirmissimū ēē sencies.
Idē in lxix. Frequens de loco ad lo
cum migracio instabilitas animi est.
Ut animū possis continere. primū corpo
ris tui fugā siste. Nichil facilius q̄ amor
recrudescat. Itaq; qui deponere vult de
sideria rerū oīm. quaꝝ cupiditate fla
grauit. et oculos et aures ab hijs q̄
reliquit auertat cito enī affectus q°
cūq; se vertit rebellat. Nullū sine
actoramento malū est. Auaricia pe
cuniā pmittit. luxuria voluptatem
ambicio potenciā. Mercede te vicia
sollicitant. Vix effici toto seculo potest
ut vicia longa licencia tumida subiu
gantur. et iugū accipiant. Idē in lxx.
Vis aduersus hoc corpus liber esse?
tanquā migraturus habita. Quomo

do veniet in mentē finis suus. omnia
sine fine cupientibꝫ. Nemo nisi vicio
suo miser est. Idē in lxxi^a epl'a. Adhuc
Ideo de eodem. Cap̄. cxxxi.
Ipeccamus quia de ptibus vite ōnes
deliberamus. nemo de tota deliberat.
Eadem virtute et mala fortuna vin
citur et bona ordinatur. Virtutē intel
ligo animosā et excelsam quā incitat
quicquid infestat. Non mirū est in
tranquillitate non concuti. illud mira
re ubi omnes iacent aliquē stare. Im
perfecta nccē est labent et modo pdeant
modo subcidant. Sed magna est ps pro
fectus velle proficere. Id agamus ut omne
tempus nrm sit. quod non erit nisi prius
nrī ēē ceperimus. Idē in lxxij Vidisti
aliqn canē missa a dno frusta panis
vel carnis apto ore captantē. Quicqd
excepit protinus integrū deuorat. et sē
per ad spem futuri hiat. Idem euenit
nobis. Quicquid enī expectantibꝫ fortu
na proiecit id sine ulla voluptate dimit
timus. statim ad rapinā alterius erecti
et attoniti. Hoc sapienti non euenit.
plenus est. Et si quid obuenit securus ex
cipit ac reponit. Impitis āt ac rudibꝫ
nullus precipitacōis finis est. In epy
cureū illud chaos decidūt. īane sine ter
mino est. Idē in lxxiij Quisq̄s de accipi
endo cogitat oblitus est accepti. Nec ul
lum habet maius malū cupiditas q̄
q̄ ingrata est. Ambiciosis non tam
iocundū est multos post se vidē q̄ gra
ue aliquē ante se. Nec ambicio tm̄ in
stabilis est. vm̄ eciā omnis cupiditas. q̄
incipit semp a fine. Stulta auaricia
mortaliū pprietatē discernit. nec quic
q̄m suū esse credit quod publicū est. At
sapiens nichil magis suū iudicat. q̄m
cuius illi cū humano gnē consorciū est.
Docet philosophia precipue bene. bene
ficia debere bene soluere. Interdū autē
solucio est ipsa confessio. Miraris ho
mines ad deos ire? Deus ad homines
venit. ymo in hoīes. Nulla enī bona
mens sine deo est. Nulli eciā cui rapi
na feliciter cessit. gaudiū rapti durauit
in posterū. Aut ista bona non sunt

que vocantur. aut homo felicior deo est.
Quam que parata sunt nobis deus non ha
bet in vsu. Neque enim opes neque epularum
leticia. nec quicquam ex hijs hominem inescan
tibus ad eum pertinent. Placeat homini
quicquid deo placet. ob hoc ipsum quod deo
placet. Quam diu virtus salua fuerit.
non senties quod abcesserit. Non affligitur
sapiens liberorum amissione nec amicorum.
Eodem enim animo fert illorum mortem quo
suam expectat. Idem in lxxv. Concordet
sermo cum vita. Ille promissum suum imple
uit. qui et cum videas illum et cum audias
illum idem est. Nec delectent verba nostra
sed prosint. Idem in lxxvi epistola. De eo
dem. Cap. cxxxij.
Quid stul
cius est quam quia non didiceris
non discere. Quamdiu viuas tam
diu discendum est quemadmodum viuas.
Equo animo audienda sunt imperito
rum conuicia. et ad honesta vadenti con
tempnendus est ipse contemptus. Op
timum in homine ratio est. hac antecedit a
nimalia. sequitur deum. Amor ira cu
piditas pericula depulerunt. Quod ergo
potest breuis obstinacio animi aliquo
stimulo excitata. quanto magis virtus
que non impetu nec subito sed equaliter
valet. cui perpetuum robur est. Unum
bonum est virtus. que inter hanc fortu
nam et illam superba incedit. cum magno
vtriusque contemptu. Vir bonus quicquid
ei acciderit equo animo sustinebit. sci
et enim id accidisse lege diuina qua
vniuersa procedunt. Nemo ex istis
quos purpuratos vides felix est. non
magis quam ex illis quibus sceptrum et
clamidem in cena fabule assignant.
Cum pene populo elati incesserint. et cotur
nati simul exierint. excalciantur et ad sta
turam suam redeunt. Nemo istorum quos
diuicie et honores in fastigio ponunt
magnus est. Quare ergo magnus vi
detur. Cum basi sua illum metire. Hoc la
boramus errore quod neminem estimamus eo
quod est. sed adicimus illi et ea quibus
adornatus est. At quicumque volens ve
ram hominis estimacionem inire. inspice mi
dum. Ponat patrimonium. ponat hono

res et alia fortune mendacia. corpus
eciam ipsum exuat. Animum intuere qua
lis sit et quantus. alieno an suo mag
nus. Precogitanti mollis ictus venit.
Ac stultis et fortune credentibus. omnis
videtur noua rerum et inopinata facies.
Magna pars est autem apud imperi
tos mali nouitas. Ideo sapiens assues
cit se malis futuris. et que alij diu pa
tiendo faciunt leuia. hic leuia facit di
u cogitando. Idem in lxxvij. Vita non est
imperfecta si honesta est. Vbicumque desines
si bene desines. tota est. Nemo tam
imperitus est ut nesciat quandoque sibi mo
riendum esse. et tamen cum prope accesserit
tergiuersatur tremit et plorat. Nonne
tibi videtur stultissimus. qui fleuerit quod
ante mille annos non vixerit. Eque
stultus est qui flet quod post mille annos
non viuet. Hec paria sunt. non eris. non
fuisti. vtrumque tempus alienum est. Quid
fles. Ad hanc legem natus es. Quid
noui est. Hoc omnibus accidit. Quomodo fa
bula sit vita. non quam diu sed quam bene
acta sit refert. Quocumque voles desine.
tamen bonam clausulam impone. Idem in lxx
viij epistola. Adhuc de eodem. Ca. cxxxiij.
In remedium cedunt honesta solaria.
et quicquid animum erexerit eciam
corpori prodest. Tria in omni mor
bo grauia sunt. metus mortis. dolor cor
poris. intermissio voluptatum. De mor
te satis dictum est. Dolere nemo potest valde
et diu. Sic enim nos amantissima nostri
natura disposuit. ut dolorem aut tolera
bilem aut breuem faceret. Non est autem
acerbum carere eo quod cupere desieris.
Denique tollerabilis est morbi pacien
cia. si contempseris id quod extremum
minatur. Noli mala tua tibi ipsi facere graui
ora. et te querelis onerare. Leuis est
dolor si nichil illi opinio adiecerit. Leuem
illum dum leuem putes facies. Tam miser
est enim quisque quam credidit. Quod acer
bum fuit retulisse iocundum est. Naturale
est enim. mali sui fine gaudere. Quomodo per
niciosior est hostis fugientibus. sic omne
fortuitum incommodum magis instat ceden
ti et auerso. Nec vita sit tedio. nec mors

timori. Vitam in odiū sui adducere solet
iners ociū. hijsq; nāc est oēm vitam
breuē videri. qui illam voluptatibz va
nis et ideo infinitis meciunt. Interim
hoc tene hoc morde aduersis non suc
cūbere letis non cedere. oēm fortune li
cenciā in oculis habere. Quicquid enī
expectatū est diu. leuius accedit. Idē in
lxxix. Non est bonitas pessimis esse
meliorē. Nunc virtus latet et latuis
se non est ipsius dampnū. Veniet q̄
cōditā et seculi sui malignitate com
pressam dies publicet. Veritas in
omnē sui partē eadem est. Que decipi
unt nichil hn̄t solidi. mendaciū tenue
est. plucet si diligenter inspexeris. Idē
in lxxx. Cogito mecū q̄ntus ad spec
taculū lusoꝝ fiat concursus. quanta
sit circa bonas artes sollicitudo. q̄m
ībecilli animo sint quoꝝ lacertos hu
merosq; miram̄. Compara inter
se pauꝑm et diuitū vultus. Pauper
sepius et fidelius ridet. quia nulla
eius sollicitudo in alto est. Hoꝝ autē
qui felices vocant̄ hylaritas ficta est.
et grauis et suppurata tristicia. Oīm
istoꝝ quos supra capita hoīm supraq;
turbam delicatos lectica suspendit per
sonata felicitas est. contēpnes illos si
despoliauis. Equū emptur⁹ solui iu
bes stratū. vestimenta venalibz detra
his. ne qua corꝑis vicia lateant. Hoīez
vero īuolutū estimas. Quod de alijs
loquor si ꝓpendere te vis sepone pecu
niam. domini dignitatē. intus teip
sum considera. Idem in lxxxi epl̄a.

Item de eodē. Cap̄. cxxxiiij.

Quereris te incidisse in hoīem in
gratū. Si hoc ꝑiculū vitare vo
lueris beneficia non dabis. Ita ne a
pud aliū pereant apud te ꝑibunt. Nō
respondeant pocius q̄m non dentur.
Cito inerti ocio vita torpebit. si relinqn̄
dū est quicquid offendit. Et post ma
lam segetem serendū est. Cui⁹ euent⁹
incertus est ut id aliquando procedat.
sepe temptandū est. Cui eciā si merita
non precessissent oportebat ignosci. p⁹
beneficia ledenti plus q̄ venia debet̄.

Pluris enī estimo beneficiū q̄m ĩiuriā
ac non omnes grati sciūt debere bene
ficiū. Vni sapienti notū est q̄nti res q̄
q; taxanda sit. et oīa secū examinab
q̄ntū acceperit. a quo. quando. ubi. et
quēadmodū. Vnde methodorus ait. so
lum sapientē referre graciā scire. Bene
ficia crescunt mora. et tanto plus soluē
dum est q̄nto tardius. Ingratus est q̄
beneficiū reddit sine vsura. Sepe quod
datur exiguū est. quod sequit̄ ex eo
magnū. Nemo michi videtur plu
ris estimare virtutē. nemo illi magis
esse deuotus. q̄m qui boni viri famam
perdidit ne consciām perderet. Tor
quet ingratus se et macerat odit que
accepit quia redditurus est et extenu
at. ĩiurias vero dilatat et auget. Quid
eo miserius cui beneficia excidunt. herēt
ĩiurie. at ꝯt̄ sapiens exornat omē benefici
um. et sibijpsi cōmendat. et se assidua
eius cōmemoracione delectat. Illa con
tempnit quibz lesus est. nec vertit oīa
in peius. nec querit cui casū imputet
Ad fortunā pocius refert. et quicquid
acciderit benigne interpretando leuat
Non offense pocius q̄m officij meminit
Quantū p̄t in priore ac meliore me
moria se detinet nec mutat aīm adu
sus benemeritos. Semꝑ enī quicquid
dubium est. humanitas inclinat ad
melius. Nemo autē gratus esse potest.
nisi contempserit ista ꝓpter que vul
gus insanit. Nichil carius estima
m⁹ q̄m beneficiū q̄m diu petim⁹. nichil
vilius cum accepim⁹. Queris quid no
bis facit obliuionē acceptoꝝ. Cupiditas
accipiendoꝝ. Abstrahunt a recto di
uicie honores potencia. et cetera que
opinione nr̄a cara sunt. precio suo vilia
Nescim⁹ estimare res de quibz non cū
fama. sed cū verū natura deliberandū
est. Nichil habent ista magnificū quo
mentes in se trahant preter hoc q̄ mira
ri illa consueuim⁹. Idem in lxxxij epl̄a

Iterū de eodem. Cap̄ cxx
xv.

Ocium sine lr̄is mors et hoīs viui
sepultura. Non habet fortu
na longas manus. neminē occupat

nisi herentē sibi. Itaq; q̄ntū possum⁹ ab illa resiliam⁹. Non est mors gloriosa. sed fortē mori gloriosū est. Que demencia est fugē. cum retrouare non possis? Omnis res que non habuit ut decus virtute addita sumit. Idē in lxxxiij Sic certe viuendū est. tanq̄m in conspectu alioꝝ viuam⁹. Sic cogitandū tanq̄ aliquis in pectus ītimū prospicere possit. Quid prodest ab homine aliquid esse secretū? Nichil deo clausū est. Nichil aliud est ebrietas q̄m voluntaria insania. Omne vicium incendit et detegit. obstantē malis verecundiā remouet. Plures enī pudore peccandi q̄m bona voluntate prohibitis abstinent. Adice illū ignominiose sui dubia et parū explanata voluentē verba. incertos oculos. giradium errantē. vertiginē capitis. et cetera huiꝰ modi. Rebus itaq; non verbis proba istas que dicunt voluptates. ubi modū excesserint penas esse. Aut lectio ingeniū et studio fatigatum. non tū sine studio reficit. Aderi bere tū nec tū legē debem⁹. altera res contristabit vires et exhauriet. de stilo dico. altera soluet et diluet. Inuicē hoc et illo cōmeandū est. et altū altero tempandū. ut quicq̄d lectione collectū est stilus redigat in corpus. Apes enī imitari debemus que vagant. et flores ad mel faciendū ydoneos carpūt. Deinde quicq̄d attulerint disponūt ac per fauos digerūt. Sic et nos debem⁹ quicq̄d ex diuersa lectione congessim⁹ separare. deinde adhibita ingenij nostri fiducia in vnū saporem varia illa libamenta cōfundere. Talem aūt vīm ee volo ut multe in illo artes. multa precepta multarū etiā exempla sint in vnū conspirata. Relinque diuicias aut pauperē. aut onus presidentiā relinque. voluptates molliūt et enarūant. Relinque ambitiū. timida res vana et ventosa. nullū habet terminum. Laborat duplicia inuidia cui inuidetur. et inuidet. Idem in lxxxiij epla.

Adhuc de eodem. Cap̄ xxxvii.

Non est bona valitudo. medio tritus morbi. Facilius est viaꝝ ītia prohibe-q̄ ipetū regere. Non cū recipiūt mala animi temperamētū. Faciliꝰ sustulis illa q̄m reponis. Tempestas non gubernatoris opus impedit sed successit. Non ex eboze tantū simulachꝝ fieri statuarij. fingere vel marmore si adsit. Sic sapiens virtutē si lucebit ī diuiciis explicabit. si min⁹ in paupertate. Si poterit in patria si minus in exilio. Si poterit integer. si min⁹ debilis. Q̄ntūcūq; fortuna acceperit. aliquid ex illa memorabile efficiet. Sapiens est artifex domandi mala. Dolor egestas ignominia. murmur. epilimū subiq; horrenda ad hunc puenerūt. māior est animꝰ q̄m ubi aliena sepositit et fecit ubi pacem nichil timendo. fecit sibi diuicias nichil concupiscendo Quod contemptissimo cuiq; contingē at turpissimo potest. bonū non est. Opes autem et lenoni et lanistę contingunt. ergo bona non sunt. Idē in lxxxviij. Fides sanctissimū humani pectoris bonū est. Nulla nocitura ad fallendū cogitat. nullo premio corrumpit. Tempania voluptatibz impar alias odit et abigit. alias dispensat et ad sanū modū redigit nec vnq̄m ad illa ꝓpter illas venit Sat optimū ee modū cupitoꝝ. non q̄ntū velis sed q̄ntū debeas sumere. Potest sine liberalibz studijs veniri ad sapienciā. Quantūcūq; partē veri humanarū diuinarūq; comprehenderis ingenti copia querendoꝝ fatigaberis. Hec tam multa tū magna ut habere possint liberū hospicij superuacua ex animo tollenda sunt. Laxū spacij res magna ut habere possit liberū hospicij desiderat. et plus sapere velle q̄m satis est. intēperantie genus est. Quid ꝙ ista liberalium aruꝫ conseruant molestos verbosos intemperatos sibi placentes faciat. et ideo

non discentes nãuia quia supuacua didicerũt. Quatuor milia librorũ didimus grammaticus scripsit. miser esset si tam multa supuacua eciã legisset In hijs libris de patria homeri que rtitur. de enee matre vna et alia que erant dediscenda si saires Actor. De poetis illi⁹ tpis et flosculis pſij. Cap. c

Ter de scriptis senece xxxvij. moralibz ad pñs excerpta sufficiant. Eo quoq; tempe legunt fuisse poete satiria. pſius et iuuenalis. et eaam alij poete. lucan⁹ senece patruus et ouidius. De cui⁹ salucet ouidij libris excerptos morales flosculos supra posuim⁹. Ex libro autẽ parsij metrico pauctas has sententias morales excerptas hic inserui.

Non te quesieris extra. Sare tuum nichil est. nisi te scire hoc sciat alter. O auiue in terris anime. et celestiũ inanes. Quid iuuat in templis nrõs ũmittẽ mores. Diute pontifices in sõ quid fiat aurũ. Quin dam⁹ id superis de magno quod dare lance. Non possit magnũ messale luppa pp agro. Compositũ visq; animi sanctosq; recessus. Agentis. et inoctũ generoso pectus honesto. Aille hoim species et rex discolor usus. Velle suũ cuiq; est nec voto viuit⁹ vno. Pellicula veterẽ retines sed fronte politus. Astutũ vapido seruas sub pectore vulpẽ. Mane piger stertis. surge inquit auaricia ega. Surge nephas instat. surge inquis. non queo. surge. Viue memor leti. fugit hora. quod loquor inde est. Messe tenꝰ pria viue. et grauiora fas est. Emole quid metuas. segeb alterã herba est. Porro de honoracio satyra et dictis eius supius diximꝰ. Erant eciam tertius satyricus iuuenalis. qui et ipse parsio contemporaneꝰ fuisse legitur. Ex libro autem eiꝰ metrico pauca hos flores excerptos hic inseve voluimus. Flores iuuenalis libro primo.

Aspida membra Cap tercerviij. quidẽ. et dura brachia setre. promittũt atrocem aiam. Torpe dem rectus deridet. ethyopem albus Nemo repente fit sũmus. De moribz ultima fiet questio. Quantũ quisq; sua nũmoꝝ seruat in archa. Tantũ habet et fidei. Nil habet infelix paupertas duriis in se. Qm̃ q; ridiculos hoies facat. Commune hoc vicium est. iam viuunꝰ ambitiosa paupertate oẽs

Idem in libro 2°. Sortem aim̃ premunt rebus quas turpiter audent. Nichil est audacius illis. Deprensis iram atq; animos a crimine sumũt. Prima peregrinos obscena pecunia mores. Intulit et turpi seculo luxu diuitie molles Est eadem sũmus pariter minimiq; libido. Sic volo sic iubeo. sit pro ratione voluntas. Cognoscat mulier qđ toto fiat in orbe. Prima videt fumã. rumoresq; illa recentes. Erupit ad portam. Intolerabilis nichil est qm̃ femina diues. Que non faciat quod primipilis vxor Idem in libro 3° No bilitas animi sola est atq; vnica virtus. Veniet de plebe roga. Qui iuris nodos et legũ enigmata soluat Sũmũ crede nephas aiam preferre pudori. Et pter vitam viuendi perdere causas. Furor est post oia perdẽ naulũ. Omne animi vicium tanto cõspectius in se. Crimen habet qũto quis pectus maior habet. Lingua malis pessima seruit. Festinat enim decurrere velox. Flosculis anguste miserecq; brevissima vite. Porro. Idem in libro iiij.

Torrens dicendi copia multis. Et sua mortifera est facundia. Qm̃ plures nimia congesta pecunia. Strãgulat. Cantabit vacuus corã latrone viator. Pauca licet portes argenti vascula puri. Nocte iter aggressus gla diũ contiq; timebis. Et nocte ad lunam trepidabis arundinis vmbrã. Nullus virtutẽ piter complectit ipsam. Premia si tollas mors sola fatet. Qñtula sunt hoim corpuscula. Rara est concordia forme atq; pudicitie. Orandũ est ut sit mens sana in corpore sano. Fortem posce aiam morte terrore carentem. Magis illa iuuat

que pluris emūtur. Et voluptatis cō
mendat rarior usus. Qua tu galline
filius albe. Nos vilis pplis nati in se
rabz ouis. Idē in lib° v°. Q uoz etuml'
tu planguntē nūmi qm̄ funem. fingt
in octasu sūmā deducē vestem. Con
tentus vexare oculos humore coacto.
ploratur lacrimis amissa pecunia
veris. Fallit enim vitā spes vitis
et vmbra. Seruoz ventres modio cas
tigat ijquo. Ipse quoq; esuriens nec
cū omnia sustinet in qua. q; fuscida
cerulei panis consumē frusta. Hes
ternū medio solitus seruare minutas
Septembri nec non differre in tempa
cene. Cum furor haut dubius. cā sit
manifesta frenesis. Vt locuples mori
atur egens vel viuere fato. Interea
pleno cum ingrit sacculus ore. Cresat
amor nūmi. quantū ipsa pecunia
cresat. q; magnus parta malis cura
maioze metuq;. Seruantē. misera est
magnu custodia census. Explut lib
nonus. Incipit liber decimus.

Tempa neronis

De bonis ijtijs neronis. Hugo floria
censis libro secundo. Caplm̄ p̄mum.

Claudius
impator
libertoz
et cōiugis
imperijs
subiectus
cum desi
deret bri
tannicā
filiū suū
vxoris a
grippine
persuasionibz exortem romani fnaēs
imperij. neronē octauie sue maritū
filie designauit impatorē. Sicq; pre
latus est gener filio ordine preposteo.
Ex cronica eusebij. Nero igitur q̄nt
ab augusto romani adeptus impe
rij dignitatē anno dnī lvij. mūdi ve
ro .mij°. xx°. impauit annis xviij. et
mensibz octo. Iste q̄nquennio valde
modestus extitit. Suetonius libro vi°.

Hic fuit statura ppe iusta. corpore ma
culoso et fetido. capillo sufflauo. vultu
pulchro magis q̄ venusto. oculis cesis
et hebetioribz ceruice obesa. ventre pro
iecto. gracillimus cruribz. Liberales
disciplinas omnes fere puer attigit.
auersus a phīa ad poetriā pron̄ ar
mina libentē ac sine labore composuit.
Habuit et pingendi fingendiq; maxi
me non mediocre studiū. Orsius impe
rū a pietatis ostentatione ex augus
ti precepto impaturū se professus. nec
liberalitatis nec clemencie. nec cōmū
tatis quidē exhibende vllam occasionē
amisit. Grauioza vectigalia abolenit
aut minuit. Senatoz nobilissimo cui
q; sed re familiari destituto annua
sallaria constituit. Cuiz de supplico
cuiusdā capite dampnati ut ex moze
subscribēt ammoneret. q̄m vellem in
quit nescire lras. agenti gracias sena
tui rndit cum meruero. Interdicē
ne quid in pompinis preter legumia
aut olera veniret. cū nullū antea nō
obsonij genus p̄ponet. Qualis festus
felicis suadens paulū misit ad cesarē
Orta est Comestor. ij caplm̄.

Autē dissencio inter iudeos et
gentiles in cesarea de honore
ciuilitatis. Iudei preferebāt se gentibz
qua herodes ascalonita. qui circūa
sionē suscepit fuerat conditor ciuitatis
et appellauit cesaream in honore ce
saris. Gentiles preferebant se iudeis di
centes q; a gentibz facta est primaria
edificacio ciuitatis. que antēq; edifica
rēt ab herode dicta est turris stratho
nis. Felix autē primo fouit partē iu
deoz donec exhausit marsupia eoz.
Postea fouit ptem gentiliū in tantū
q; militibz gentiliū dedit licenaā in
trandi domos iudeoz et diripiendi bo
na eoz. Vnde accusatus est a iudeis ad
neronē. et biennio ab accusacione. a
motus est a presidatu. et substitutus
est ei festus. Volens autē in fine pre
sidatus sui placere iudeis reliquit

paulū vinctū. Festus autē cū venisset
in pvinciā paulus a iudeis corā eo
cōuentus appellauit cesarē. Descen
dit autē rex agrippa in cesareā au
dito q̄ eēt ibi festus ut accusaret
iudeos apud eum. Iste namq; agrip
pa infestus erat iudeis. quia cū ac
cepisset ptātem a romano impatore
constituendi sūmū sacerdotē. consti
tuebat eos qui nont erant aaroni
te. Fecerat etiam fenestrā in palaci
o suo eminentē vnde poterat videre
quecūq; fiebant in templo sacrificia.
Quod moleste sustinentes iudei fecerūt
murū oppositū fenestre. eminenciorē
fenestra. Venerat autē specialit agrip
pa. rogaturus festū ut murū illū
obrueret. Cum autē descendisset ho
norifice receptus est a festo. Et expo
sita ei accusacione iudeorū cont paul
lum rndit agrippa se velle videre
eū. Altera autē die iubente festo.
adductus est paulus. cepitq; de omni
bus reddere racionē. Et decreuit a
grippa q̄ quia appellauerat. mitten
dus erat ad cesarem. Et traditus est
paulus iulio centurioni cohortis au
guste militū. scilicet qui missi fuerāt
ab augusto De hysmaele pontifice et
T. cathalogo pontificū Cap iij.

Epariter miserūt nūcios ro
mā iudei cont agrippā adu
sus quē multas habebant querelas.
Quia ut supra diximus constituerat
hysmaelē ~~pontificē~~ sūmū sacerdotē.
cū non eēt ex genere aaron. ¶ Poīt
hic iosephus cathalogū sacerdotū qui
fuerant ab institucione triū tpm. Ab
aaron enī usq; ad tpa dauid fuerūt
tredecim vnus post aliū in sexcentis
xij annis. et succedebant filij prībz.
Primogenitus namq; filius aaron scilz
eleazer patri successit in sūmū sacer
dotem. et filius eius eleazer successit ei.
et sic in posterū. Nam de ythamar
non erant sūmi sacerdotes sed mino
res nisi pauci circa tempa dauid.
Nam in hely trāslatū est sacerdociū
ad filios ythamar. Abyathar quoq;
erat de ythamar quē deposuit salo
mon. et eius loco statuit sadoch qui
de eleazar fuit. Dauid autē volens
ampliare cultū dei videns q̄ nō suf
ficeret vnus sūmus sacerdos ā minis
tracioni. quia si infirmaretur non erat
interī qui incensū ponēt quod nccē
erat singulis diebz offerri. instituit
vigintiquatuor sūmos sacerdotes.
Quorū xvi de genere eleazer. octo de
ythamar. Vnus tn illorū erat sūmus
qui dicebatur princeps sacerdotū. Ad
ministrabant autē per septimanas
que hereditario iure deuolute sunt
ad posteros eorū. Et vnusquisq; cum
aliquid mīstrabat secū habebat vi
gintiq̄tuor minores sacerdotes et to
tidem leuitas. et totidem ianitores.
duplicato nūo natinneorū. ¶ Fuerūt
autem xviij principes sacerdotū a tpe
dauid usq; ad transmigracionē ba
bilonis in quadringentis lx annis.
A transmigracione autē babilonis
cessauit sacerdociū usq; ad reditū de
captiuitate sub zorobabel et ihesu mag
no sacerdote et inde usq; ad tempus
machabeorū fuit tempus sacerdocij. Tē
pus autē machabeorū non deputatur
sacerdocio. quia idem erant duces et
sacerdotes. Et sic usq; ad herodē qui
fecit occidi quotquot de gnē sacerdo
tū īueniebat ne itm ad eos deuolue
retur regnū. et vendebat sūmū sacerdo
ciū q̄nq; vni q̄nq; pluribz simul. Et
fuerūt oīo usq; ad euersionē ihrlm
xviij sūmi sacerdotes. A tpe autē he
rodis usq; ad euersionē ihrlm non
potuit ihosephus sūmā annorū scire
sed constat fuisse c.v. cū herodes an
natiuitatē dnī xxx annis regnauit
et dns xxxiij vixerit. et a morte dnī
usq; ad euersionē ihrlm xlij fluxerīt
Sed de hijs hactenus. De vita iacobi frīs
dnī et eius passioē. Eusebius ubi sup. Cap

Igitur iudei postq̄ paulus iiij
ad cesarem quē appellauerat. a
festo trāsmissus est. et frustratas
insidias quas ei intenderant vident
in iacobū frem dnī īmanitatē neq̄cie

sue vertunt. cui episcopalis in yeroso
limis delata ab apostolis fuerat sedes.
quēq hoc modo adyortati sunt. Pro
ductū in mediū negare fidem cristi co
ram omnu ppl̄o expetunt. At ille cō
tra oīm opinionē corā vniuerso ppl̄o
cū omnu fiducia profitet filiū dei esse
saluatorē et dnm yhm xp̄m. Tum illi
non ferentes in necem eius vertunt.
fruente sibi occasione tpis ex morte
rectoris. Contigit enī festū per idem
tempus obire apud iudeā. et sine rec
tore ac p̄nape cē pronciā. Hic ia
cobus pro incredibili continentia x sū
ma iustitia cognoiatur iustus. Ex u
tero enī mris sue saīs fuit vinū et sy
cerā non bibit. animal non mandu
cauit. ferrū in caput eius non ascēdit
oleo non est unctus balneo non est u
sus. Huic soli liatū erat ingredi ī scā
sanctoz. neq laneo induebat vesti
mento. sed sindone sola. Ingrediebat
autem tēplū et flexis genibz orabat
pro indulgencia populi ita ut oran
do faceret callos in genibz in modū
cameli. Cum aūt per eū multi cre
didissent in yhm de ppl̄o iudeoz. per
turbati pharisei et scribe accesserūt
ad eū dicentes. Quīm ad diem festum
paschē conuenit multitudo ppli isrl'.
et de te tam nos qm ppl̄us yhibem9
testimoniū. quia iustus es. Ascende
in excelsū locū pinne templi. et sua
de ppl̄o de yhesu ne erret. quia omnis
ppl̄us errat post eū. omnesq tibi obe
diem9 virox iustissime. Tunc iacobz
accepta yortacione voce magna cla
mauit ad ppl̄m ostendens yhm dei es
se filiū ante tempa de p̄e natum. de
virgine carnē assūpsisse. crucē susti
nuisse. resurrexisse. ascendisse spm
scm misisse. quē libenti animo mul
ti audierūt. Scribe aūt et pharisei
dolentes q̄a de yhesu yhibuisset tes
timoniū ascenderūt ad eū dicētes.
Nos te rogauim9 ut errorē tollas
ppl̄o de yhesu. tu aūt ampliasti. Q̄
bus ille. Ego errorē tuli et vitatē os
tendi. Tunc precipitauerūt eū ex al
to. ceperūtq eū vrgere lapidibz. q̄a
non solū mori electus non potuit.
sed super genua sua proūbens ora
bat dicens. Rogo te dnē deus remitte
illis quia nesciūt quid faciūt. Cum
q eū sic orantē desup lapidibz vrge
rent vnus de sacerdotibz de filijs re
chab exclamauit dicens. Cesate que
so cesate. Quid facitis. Pro vobis orat
yhc iustus quē vos lapidatis. Tunc
quidā ex phariseis p̄ticā ful
lonis arripuit et dedit fortiter in
capite eius exclitq cerebrū eius. Ta
li martirio consūmatus sepultus ē
in eodem loco ppe templū. Egesip
pus retulit q ita murus et apud ō
nes homiēs opinatissim9 in obser
uacione tocius iustitie iacobus ha
bebat. ut et iudeoz prudentes quiq
crederēt yanc cē musā statim con
secute oppugnacoīs yeroslimoz.
q in illo rursus sceleratis ijecerūt
manus. Et iosephus ita sibi videre
tur dicit. Que omnia
inquit acciderunt iudeis pro vindicta
iacobi iusti. qui erat frater yhu qui
dicit xp̄us. quē iustissimū et pijssi
mū oīm confessione virū iudei inē
fecerūt. Qualit paul9 puerit roma et de
liberi ei9 custodia. Comestor. Cap v.

Traditus est itaq paulus iuli
o centurioni ut predicī est.
et dedit dns gratiā paulo ī
oculis eius ut humane tractaret eum.
nec prohiberet amicos eius in ciuita
tibz per quas transibāt ei mīstrare.
Prosequit autē plane lucas de pro
gressu itineris in quo paulū cū suis
socijs dns ipsius meritis a periculo
naufragij conseruauit. Ipse quoq
paulus prīm publij p̄cipis insule
militene febribz et dissenteria labo
rantē orando et manus imponendo
sanauit. Omnes quoq infirmos ac
cedentes ad se ibidem de incōmodis
liberauit. et viperā in manu ei9 pē
dentē in ignē excutiens illesus eua
sit. Cū aūt audissent aduentū eoz
frēs qui erant rome occurrerūt eis

usq; ad forū appij id est ab appio in lito
re constitutū. ut de nocte applicantes ibi
invenirent victualia venalia. Ubi cōsti
tuerat tres tabernas. tres scilicet domos
in litore in quibz exponerentur cibi venales
Et quia ante aduentū pauli iam rome
erant xpiani. patet ex hoc loco petrū et
paulū non primo predicasse romanis.
Quod sicubi legatur de confirmacione
fidei intelligendū est non de primaria
instructione. Cum autē venissent ro
me nondū erat nero confirmatus in
regno. nec īualuerat nequicia eius. Et
audiens controuersiā esse de lege iudeo
rū et xpianorū vilipendit. Et pmissus
est paulus libere ire per ciuitatē cum
vno tm̄ milite eū custodiente. Timuit
autē ne forte iudei qui psecuti erant
eum in iudea misissent litteras ad iu
deos qui erant rome ut dolo occiderent
eum. Ideoq; post terciū diē cōuocauit
primos iudeorū. et cū venissent dicebat
eis. Ego fratres non veni gentē meam
accusare. sed coactus sum ad cesarem
appellare quia īiuste traditus sum a
iudeis in manus romanorū. eo q̄ pre
dico resurrectionē mortuorū. Man
sit autē paulus toto biennio in hospi
cio quod ipē conduxerat in libera cus
todia. et suscipiebat omnes qui ingre
diebantur ad eū. predicans cū omni fidu
cia sine prohibicione. Et vide quia an̄
aduentū pauli romā. iam regnaue
rat nero duobz annis. Et veniens ro
mam per biennium fuit in libera custo
dia. et postea per decennium in magis
libera. Quia nondū nero confirmatus
scilicz in malicia dabat ei liberā licenci
am deambulandi et circūeundi per p
tes occidentis et predicandi. De cantibus
ac lusibz et iactancia neronis. Suetonius

Porro nero ubi sup̄. Cap̄ vi.
inter ceteras disciplinas pue
ricie tpe inbutus est musica.
nichil eorū omittens. que generis eius
artifices vel conseruande vel augen
de vocis causa factitarent. Nam et
plumbeā cartā supinus pectore sustinere
et eliscere. vomituq; purgari voluit

et abstinere pomis cibisq; officientibz ac
ne concusso quidē repente terremotu
theatro ante cantare destitit. qm̄ in
choatū absolueret a croama. Non du
bitauit etiam priuatis spectaculis ope
ram inter scenicos dare. tragediasq; cā
tauit psonatus. Mimos circenses seces
su cōmeabat primo clam. deinde per
palam. et ipse aurigare atq; etiā spec
tari sepius voluit. Nec contentus harū
arciū expimenta rome dedisse. achaiā
petit hinc maxime motus. Instituerat
ut ciuitates apud quas musici agones
edi solent. omnes cytharedorū coronas
ad eum mitterēt. Et eas adeo grate
recipiebat. ut legatos qui ptulissent.
non modo primos admitteret. sed in fa
miliaribz epulis interponeret. Cantāte
eo ne nccaria quidē causa excedere the
atro licitū erat. Itaq; et enixe quedā
in spectaculis dicuntur. et multi tedio au
diendi et laudandi clausis oppidorum
portis aut furtim dissiluisse de muro
aut morte simulata funere elati. Reuer
sus a grecia romā albis equis. eoq; cur
ru quo augustus triūphauerat ītro
iuit in veste purpurea. distincta stel
lis aureis clamide. coronāq; capite
gerens olimpiacā. dextera phiticam
preeunte pompa cytharedorū cū titu
lis ubi et quo cancionū. quo ve fabu
larū argumento vicisset. seqntibz cur
ouanciū ritu plausoribz augustanos mi
litesq; se eius triūphi clamitantibz. Ince
denti passim victime cese. sparso per vi
as croco. Statuas suas cytharedico habi
tu exsculpsit. qua nota etiā nūmū per
cussit. At post hec nūq̄ ita abfuit a re
mittendo laxandoq; studio. ut conseruā
de vocis gracia. Neq; milites vnq̄m nisi
absens aut alio verba pronūciante ap
pellaret. neq; quicq̄ serio loco ve egerit
nisi assistente phanasco qui moneret
ut pceret arteriis. multisq; vel amici
ciā suā offerret vel simultatē indiceret p
ut quisq; se magis pciusq; laudasset.

De luxuria eius et prodigalitate.

Petulanciā Caplm vii.
libidinē luxuriā auariciā sensi

quidem primo et occulte et velut iuue
nili errore exercuit. Sed ut tunc quoq;
dubiū nemini foret nature illa vicia
non etatis esse post crepusculū statim
arrepto pilleo vel galero popinas ini
bat. circūq; vicos vagabat' ludibundus
nec sine multoꝝ tamen ꝑnicie. Siqui
dem redeuntes a cena verberare ac re
pugnantes vulnerare cloacisq; demer
gere consueuerat. tabernas etiā effrin
gere et expoliare ac sepe in eiusmodi
rixis oculoꝝ et vite ꝑiculū adijt. a quo
dam cuiꝰ vxorem attrectauerat ad mor
tem cesus est. Quare nūqm̄ postea pub
lico se illudere sine tribunis cōmisit ꝓ
cul et occulte subsequentibꝫ. Paulatim
vero invalescentibꝫ vicijs iocularia et
latebras omisit. nullaq; dissimulandi
cura ad maiora palā erupit. Epulas
a media die usq; ad mediā noctem pro
trahebat refotus sepius calidis piscinis
ac tempe estiuo vinatis. Enitebat nō
nūqm̄ et in publico inter scortorū toci
us vrbis et ambubarū ministeria ma
tris concubitū appetisse. Sed ne ferox
atq; impotens mulier etiā hoc genē
gratie preualeret. deterritū nemo du
bitauit. Ideoq; meretricē ad quā fama
erat matri simillimā inter concubi
nas recepit. Ꝑsuasissimū habuit ne
minē pudicū. aut vlla corꝑis ꝑte purū
esse vm̄ plerosq; dissimulare viciū et
callide obtegere. Ideoq; professis apud
se obscenitatē cetera quoq; delicta con
cedebat. Diuiciarū et pecunie fructū
non aliū putabat qm̄ ꝓfusionē. sordi
dos ac departos esse quibꝫ impensarū
racio constaret. prelatos vereq; magni
ficos qui abuterent' ac ꝑderēt. Quare nc
largiendi nec absumendi modū tenuit.
Nullam vestem bis induit. quadringen
tis sextercijs alea lusit. Piscatus est re
ti aurato purpura et cocco funibꝫ nexis
Nūqm̄ minꝰ mille carrucas iter fecisse t̄
ditur. soleis mularū argenteis. Non ī
alia tamen re dampnosior qm̄ in edifi
cando. Domū fecit de cuiꝰ spacio atq;
cultu hec suffecerit retulisse. Tanta eiꝰ
laxitas ut porticus triplices miliarias

haberet. Item stagnū maris instar
circumseptū edificijs ad vrbiū speciē.
Rura insuper arius atq; vineis et pas
cuis siluisq; varia cū multitudine oīs
generis pecudū atq; ferarū. In ceteris
partibꝫ auro cuncta lita distincta gē
mis vnionūq; conchis erant. Cenacio
nes laqueate tabulis eburneis. et vn
genta fistulis desuper spargerent'. Pre
cipua cenacionū rotunda. que ꝑpetuo
diebus ac noctibꝫ vice mundi circūage
retur. De rapinis eius et crudelitate.

Cap. viij.

Exhaustus
et egens. calūpnijs rapinisq;
intendit aīm. templis q̄ plu
rimis dona detraxit. simulachra ex
auro et argento fabricata conflauit
Pricidia et cedes a claudio exorsus est
cuiꝰ necis et si non auctor. at certe cō
scius fuit. Octauiā vxorē sepe frust'
strangulare meditatus primo dimi
sit ut sterilem. sed improbāte diuorci
um ꝓplo nec ꝑcente conuicijs etiā re
legauit. Deniq; occidit sub falso crimi
ne adulterioꝝ. Pompeiā post diuorci
um octauie in matrimoniū acceptā
dilexit vnice. et tn̄ ipām grauidam
et egram ictu calcis occidit. Nullum
adeo nc̄citatis genus est quod non sce
lere ꝑtulerit. Anthoniā claudij filiā
post pompeie mortē nupcias suas re
cusantem q̄i molitricē nouarū rerū
interemit. Priuignū adhuc īpuberē
quia ferebat' ducatus et impia lude
mari mergendū s'uis ipīꝰ dum pisca
ret' demandauit. Nutricis filiū rele
gauit. quod balneis in aduentū suū
extructis lauisset. Senecā preceptorē
ad necē cōpulit. Prefecto remediū ad
fontes pollicens venenū misit. Liber
tos et diuites et senes olim adopcioīs
mox dn̄acionis sue factores atq; recto
res veneno ꝑtim cibis ꝑtim pocionibꝫ
indito intercepit. Matrē dicta ac fac
ta sua acerbius exquirentē et corrigē
tem. primū omni honore et ꝑtate pri
uauit. contubernioq; ac palacio expu
lit. neq; enī vexando quicq̄ pensi ha
buit. et mox minis eius ac violēcia

territus perdere statuit. Et cum ter temptasset veneno. sentiretque antidotis premunitam. lacunaria que noctu super dormientem deciderent parauit. Hoc consilio parum per conscios celato. tandem iussit interfici. Fertur etiam ad visendum interfecte matris cadauer accurrisse. contractasse membra. alia laudasse. alia vituperasse. Parricidio matris amite necem iunxit. necdum defuncte bona inuasit. suppresso testamento ne quid abscederet. Nec minore seuicia etiam in exteros grassatus. nobilissimo cuique exicium destinauit. Dampnatorum liberi vrbe pulsi. euecti que veneno ac fame. Creditur etiam cuidam egiptij generis crudam carnem et quicquid daretur manducare assueto viuos homines concupisse laniandos absumendosque abicere. Sec nec populo ac menibus pepercit. Nam quasi offensus deformitate veterum edificiorum et angustijs flexuris que vicorum palam vrbem incendit per sex dies septemque noctes. Ea clade seuitum est ad monumentorum bustorumque diuersoria plebe compulsa. incendium e turre prospectans letusque flamme pulchritudine ut aiebat in illo suo scenico habitu decantabat. ut hinc quoque quantum posset prede et manubiarum inuaderet. nemini ad rerum suarum reliquias pollicitus adire permisit. De seneca et libris eius. Actor. Cap. ix.

Porro de hoc quod dictum est quod senecam preceptorem suum ad necem compulit in cronicis legitur quod idem seneca venarum incisione haustuque veneni periit. Fertur autem relacio quod ipse nero senecam aliquando respiciens et verbera que sibi a puericia intulerat ad memoriam reducens infremuerit. ac tanquam iniuriarum ulcionem expetere de illo cupiens sed tanquam preceptori viro que sapienti deferens ut quod vellet mortis genus eligeret sibi opcionem concessit. Ipse autem seneca quasi suaue genus arbitrans in balneo mori. incisionem vene elegerit. Huius autem familiaritatem paulus dum rome esset in custodia publica sibi comparauit. Licet comestor contrarium dicere videatur scilicet quod xiiij° neronis anno cum iam nequicia eius inualuisset et iam in iudeos conspirasset positus est paulus rome in carcere ubi multos de familia neronis conuertit. et familiaritatem senece magistri neronis sibi comparauit. Huic contradicit iheronimus dicens in libro de illustribus viris quod xiiij° neronis anno paulus eodem die quo et petrus capite truncatur. seneca vero ante biennium a nerone interficitur. Ex gestis sancti pauli.

Conduxerat igitur ut dictum est sibi paulus extra vrbem horreum publicum. ubi cum fratribus de verbo vite tractauit. et admodum innotuit orbi romano signis et prodigijs et doctrina ac sanctitate. Concursus quoque multus de domo cesaris fiebat ad eum credencium in xpm. Sed instructor cesaris seneca adeo amicicia illi copulatus est videns in eo diuinam sciam ut se ab eius colloquio temperare vix valeret. Et si ad eum ore ad os alloqui non posset frequentibus datis et acceptis epistolis eius colloquio amicabili ac consilio frueretur. Scripta quoque ipsius quedam coram cesare legit. et in cunctis eum amicabilem reddidit. Senatus autem de illo alta senciebat. Iheronimus in 3° libro de illustribus viris. Lucius anneus seneca cordubensis. socionis stoyci discipulus et patruus lucani poete. continentissime fuit vite. Quem non ponerem in cathalogo sanctorum nisi me ille epistole prouocarent que leguntur a plurimis pauli ad senecam et senece ad paulum. In quibus cum esset neronis magister et illius temporis potentissimus optare se dicit eius esse loci apud suos. cuius sit paulus inter xpianos. Hic ante biennium antequam petrus et paulus martirio coronarentur a nerone interfectus est. Actor. Scripsit autem seneca libros morales paruulos ad ebuchium liberalem de beneficiis ad neronem de clemencia. de quatuor virtutibus. Scripsit quoque librum de moribus. librum de remedijs fortuitorum. libros quoque de immatura morte et de causis

de naturalibz questionibz .libros quoz declamacionū de sentencijs diuersorū oratorū . scripsit et ludū de morte claudij metricū . Tragedias etiā et epistolas ad lucilliū balbū plurimas . et ad paullū aplm nonnullas De libertate eius in reprehēsione ydolatrie . Augs de ciuite

Libertas dei libro vi°. Cap xv°. .

sane que varroni defuit ne vrbanā tlogiā tlcatrice simillimā apte reprehendē auderet . amico senece non quidē ex toto vim ex aliq̄ pte nō defuit . Affuit enī scribenti . viuenti defuit . Nam in eo libro quē conē superstitiones edidit . multo copiosius atq̄ vehemēcius reprehendit ipē ciuilem istā et vrbanā tlogiā . q̄m varro tlcatricā atq̄ fabulosā . Cum enī de simulachris ageret . sacros inquit īmortales īuiolabiles in materia vilissima atq̄ īmobili dedicant . habitus illis hominū et ferarū pisciūq̄ prestantes . Quedā vero que mixto sexu diuersis corpibus induit numina vocant . Q si spiritu accepto subito occurrēnt . monstra haberentur . De ipsis vero vitiis crudeliter turpibz q̄n libere scripsit . Ille inquit sibi viriles ptes amputat . ille lacertos scarit . ubi vratos deos timent qui sit ꝓpicius merent . Hāc libertatē varro non habuit . Tantū modo poeticā tlogiā reprehendē ausus est . ciuilē non . Sed iste quem philosophi quasi liberū fecerūt . tamē quia illustris ꝑsōa romani senatoris erat colebat quod reprehendebat agebat quod arguebat . Quia videlicet magnū aliquid eū phia docuerat ne superstitiosus ēet in mundo . sed ꝓpter leges ciuiū mores q̄ hoīm . non quid agerent fingentē scenicū in theatro . sed imitarent in templo eo dāpnabiliq̄ quo illa que mendaciē agebat sic agerent ut eū ꝑsonā veraciē agere estimarent . Scenicus autē ludendo pocius delectaret q̄m fallendo deciperet . Hic etiam seneca saluo inter alias ciuiles tlogie superstitiones reprehendit etiam sacramenta iudeoz . et maxīe sabbata eos ītutiliē facere . affirmans q̄ septimā fere etatis sue ptem perdāt vacando . et multū in tempe vigentia nō agendo ledant . Christianos tamē iam tūc iudeis minutissimos in neutram partē cōmemorare ausus est . ne vel laudaret contra patrie sue veterē consuetudinē . vel reprehenderet forsitā contra ꝓpriā voluntatē . De illis sane iudeis cum loqueret aut . Cum interī eousq̄ sceleratissime gentis consuetudo cōualuerit ut per oēs iam terras recepta sit . victi victoribz leges dederīt . Murabat hec dicens . et quid diuinitus ageret ignorans . Subiecit plane sententiā qua significaret quid de illoz sacramentoz ratione sentiret . Aut enī Illi tm causas finis sui nouerūt . et magis pt ꝑsi facit . quod aut faciat ignorat De duodecī ꝑsecutoribz ecclie que viii prima incepit a nerone . Victor . Cap

Decimoq̄ nero anno xiij . . vi°. imperij sui primus impator cōtra xpi ecclām legitur insurrexisse . Multe siquidē legunt ꝑsecutiones ecclie . sed inter has tamen xiij ꝑ capue iuxta scōz traditionē īnenūtī famose . Prima scilicet sub nerone in qua passi sunt petrus et paulus primapes ecclie . Secunda sub domitiano . in qua iohēs euangelista relegatus est in pathmos . Tercia sub traiano in qua passi sūt sancti ignacius nereus et achilleus . Quarta sub marcho anthonino vero . in qua passi sūt sancti policarpus et sotimus . Quinta sub alexandro mamee filio . in qua calixtus papa . beata cecilia cū papa vrbano . Sexta sub maximino . in qua passus legitur ꝑ ponciānus . aliiq̄ plurimi . Septima sub decio in qua sixtus ꝑ cū bto valeriano et alij plures . Octaua sub nuo ꝑ et eugenia virgo cū pie suo phylippo . Nona sub aureliano in qua sancti agapitus et sypholanus et colū maximiano in qua sancti vincencius georgius . cosmas et damianus ceteriq̄

plurimi quoꝝ non est nūs. Hec ante tē
pora constantini fuit ultima ꝑsecucio.
et quasi oīm precedenciū consūmacio et
plenitudo. Postq̄m vero constantinꝰ
ille magnꝰ a beato siluestro baptisatus
pacē ecclesie reddidit. constanciꝰ iterū
eius filius arrianꝰ vndecimā aduersꝰ
nr̄os ꝑsecucionē concitauit. In q̄ pas
sus est sc̄us presbiter eusebius athana
sius toto orbe profugus et hilarius in
exiliū relegatus. Duodecimā vero iu
lianꝰ apostata. in qua passi sūt iohā
nes et paulus quiriacus et donatus
Ille autē decem que constantini tp̄a p̄
cesserūt singule fere per plures impa
tores protelate sūt. ut illā quā nero ī
cepit vespasianꝰ consūmauit. Et illā
quā domicianꝰ excitauit. eciā nerua
postmodū exercuit. et illā quā traia
nus nichilominꝰ et adrianꝰ anthoniꝰ
quoq̄ pius. Quā vero cepit anthoni
nꝰ verus prosecuti sunt eciā cōmodus
et seuerus. Et illa que cepit per vale
rianū et galienū īualuit eciā ꝑ clau
diū. Illa quoq̄ que per aurelianū. cō
sūmata est per numerianū. Et illa q̄
per dyocleciānū et maximianū īua
luit eciā per galeriū maximū ꝑ max
enciū quoq̄ et liciniū. Merito igitur
nero sc̄dm aplm̄ antixp̄i typū tenu
it qui oīm istoꝝ maloꝝ principiū ⁊
caput extitit. Eusebiꝰ in histo̅ ecc̄iastic̄
libro ij. Igit̄ nero ut ap̄tū se hos
tem diuinitatis pietatisq̄ professus
est. ipsoꝝ prius aplōꝝ. quippe quidu
ces et signiferi erant in ꝓplō dei expe
tit neces. Et paulū quidē capite in ip
sa vrbe roma. petrū vero crucis pati
bulo condēpnat. De conflictu pet̄ cū
symone mago et morte illiꝰ et passioē sc̄i
Nam cū petri. Caplm̄ xij.
Neent̄ rome fidē predicantes. e
iusdē neronis aīm symon ma
gus diuersis illusionibꝫ demonū sic ob
tinuerat ut eū salutis sue presulē ac
vite custodē esse pro certo crederet. Nā
et bellorū victorias et subiectionē gen
ciū et prosp̄itatē verū se per eū in om
nibꝫ habiturū credebat. Sed petrus v
niuersas eius vanitates et flagicia de
texit. Quippe qui iam in iudea per ip
sum petrū de hijs que gerebat sceleri
bꝫ confutatus trāsmarinā aggressus
fuerat fugā. et qui in alijs terrarū ꝑ
tibus erat exp̄tus potenciā. tamen ro
mā veniens iactare se ausus est q̄ pos
set mortuos suscitare. Ex passioē pauli
Cumq̄ ꝑs maxima ꝓplōꝝ credidisset
symon in zelū excitatus dicebat petrū
esse magū et seductorē cui credebant
quia signa eius admirabant̄. Faciebat
enī serpentē ereū se mouere. et lapide
as statuas videre et mouē. et seip̄m
currē ac subito videri in aere. Ex passi
one sc̄i petri Quodā adolescente nobi
li ꝓpinquo cesaris defuncto vocati sūt
ambo. Symon condicionē ꝓposuit. ut
si ipē mortuū suscitaret petrus occide
retur qui tante p̄tāti verbis audacibꝫ
irrogasset īiuriā. Si autē nichil illo
agente petrus mortuū suscitasset ma
gus sentencie eidē subiaceret. Acquie
uit petrus. Accedens magꝰ ad lectum
defuncti incantare atq̄ murmurare
dira clam carmina cepit. visus est cir
cumstantibꝫ caput agitare defunctus.
Clamor genciū attollit̄ q̄ iam viueret
et cum symone loqueret̄. Mira indig
nacio oīm in petrū eo q̄ ausus esset
tante p̄tāti se conferre. Tunc petrꝰ
postulato silencio ait. Fantasma est nō
veritas quod cernitis. si viuit defunctꝰ
surgat ambulet et loquat̄. Deniq̄ sepa
retur magus a lectulo. et ad plenū fig
menta dyaboli denudabunt̄. Abducit̄
itaq̄ symon magus a lc̄ulo. et sine ul
la spe vite defunctus manet īmobilis.
Petrus autē alonge stetit et intra se
oracioni paulisper intentus ait cum
magna voce. Adolescens surge. sanet
te dn̄s ih̄us xp̄c. Qui statim surrex
it et locutus est. ambulauit et cibū
sumpsit. Cumq̄ ꝓplus vellet ma
gum lapidare ait petrus. Satis est
ad penā suā q̄ artes suas nil valere
cognoscat. Viuat et regnū xp̄i vel ī
uitus crescere videat. Torquebat̄ ma
gus apli gloria. et congregans ꝓplm̄

diat se a galileis offensū. seqz vrbem
quā tueri solebat reluctarū. Die statuit in quo volatum polliceī quo supnus sedilz ruelzeret. cui qn vellet celum pateret. Statuto die monte capitoliū conscendit. ac se de rupe eiciens volare cepit. Quratī plus ac veneratī quasi dei potentiā non hoiem dicētes. pleriqz nichil tale xpm fecasse. Cui petrus in medio stans ait. Dne ihu oste de ei artes suas vanas esse. ne hac specie plus iste qui creditur est decapitatur. Decidat dne. sic tamen ut nichil se potuisse viuo recognoscat. Et statī ille implicatis alarū remigijs quas supserat corruit. Nec exanimatz est. sed fracto ac debilitato crure arceam secessit. atqz ibi mortuus est. Quo comperto nero deceptū se et destitutū dolens tanti amici casu sublatūqz sibi virū utile et reipublice nauriū indignatus preceptū dedit ut comphendere petrus. Qz petrus insidias albini declinans a xpo monty redit. Cap. xiij.

Sed et albinus quidā cesaris amicissimus consiliatus est quatenus vna cū agrippe manu quasi auē laqueo petrū aplm raperet. et ut maleficū pessundaret. Cuius scientia agrippe prefecti quatuor concubinas ab eius thoro libidinoso idem aplus predicatione sua vetuerat. Horū igitur consiliū vxor albini cū per fidelem nūciū petro ac fratribz innotuisset. precabantī eū fres ut secederet. Tunc ait petrus. Fugiendū sia detis. et iuuenū infirmoz qz cordibus metū incutere passionis. Fugiendum putatis ut morte declinem9. quā multis suspirijs et gemitibz diuturnis ut ingressū vite expetim9. qua ecā sedm dnī reuelatione eī clarificare debem9 At illi cū magno fletu dixerūt. Miserere pater miseroz iuuenū. et eoz qui sunt in fide rudes. ne nos et illos inter infideliū turbines destitutos relinquas. Vbi sunt nūc verba quibus dicebas qz pro vita nra patus esses morti succūbere. Et nūc impetrare nō possum9 ut pro salute nra donec corporem paciaris aliquantulū viuere. Tandē petrus qui ultra humanū modū maiores lacrimas afflictoz nūqm sine lacrimis pretervire poterat. deiectus tandē fletibz proxima nocte celebrata oratione valedicens fratribz profectus est solus. Vt autē portam ciuitatis voluit egredi vidit xpm sibi occurrere. Et adorans eum ait. Dne quo vadis. Qui rndit. Romā venio iterū crucifigi. Cui petrus. Dne iterū crucifigeris? At ille. etiam. Petrus vero. dne inquit reuertar et sequar te. Hijs dictis ascendit dns celum et petrus sectatus est eū multo intuitu et dulcissimis lacrimis. Post hec in se rediens intellexit de sua passione dictū. et qz in eo dns eet passurus. Conuersusqz in vrbem rediit et quod viderat fratribz enarrauit. Qualiter crucifixus est, et cruce affixus. Cap. xiiij

Qumqz multis verbis aios eoz cōsolaret. et illi lacrimas tenere nō possent. supuenit sacerdos deorum quatuor apparitoribz et alijs decem viris. Qui rapientes eū de medio fratrū. statuerūt vinctū corā prefecto agrippa. Qui arguens eū de crucifixi doctrina et deoz iniuria iussit crucifigi. Et ecce ingens subito concursus fruz de diuerse etatis et sexus damanciū voce magna. Vt quid occidit petrus. In q° lesit vrbem. Nonne timendū est ne tanti viri necem deus vindicet. et nos omnes perire precipiat. Et reperūt in agrippam seuire. volentes illesū rapere et conseruare petrū. et inconditis vocibus plebis inumere confundebat vo ma. Tunc petrus ascendens editiorē locū. nutuqz ad silenciū puocatis pplis ait. O viri fideles qui xpo militatis. o omnes qui in xpo speratis. si caritas vra in me vera est. et integra in me viscera pietatis ostenditis. nolite impedire ppetrantē ad xpm. State quieti et leti ut hostiā meā cū hilaritate dno offeram. Hijs dictis vix sedata est sedicio et prefecti discessio. Optabant eū et inhiantī optabant eum

eū euertere sed timebant aplm contris
tare qui magistri sui sequebatur exemplū
dicentis. Possū michi nūc si volo plus
quam xij legiones angelorum exhiberi. Ve
nerūt igitur simul ad locū nauma
cie. ubi posita erat crux. Accedēs pe
trus et astans cruci dixit. O crux que
hoīem deo cōiunxisti. et a diaboli do
minio magnifice segregasti. O crux
que cotidie carnes agni īmaculati fi
delibz pplis diuidis. et dira serpentis
venena salubriter depellis ac rūpheā
paradisi ignitam credentibz sine inter
missione restringis. O crux que pacē
cotidie terrenis cū celestibz oparis.
vim pacior tui causa. Implete carni
fices quod vobis iussū est. Exuite me
mortali tunica ut spū adhereā dnō.
Peciit sane a ministris carnificū et
ait. pcor vos boni salutis mee ministri
ut crucifigentes me caput deorsum
ponatis et pedes sursū. Non enī decet
me seruū ultimū ita crucifigi ut dnm
vniuersitatis. qui passus est pro salu
te mundi. Cumqz hoc fcm fuisset ador
sus est petrus pplm flentē de cruce con
solari. et mirabiliter alloqui dicēs.
Grande et profundū est crucis miste
riū. ineffabile atqz inseparabile caritā
tis vinculū. hoc est vite lignū. quo
destructū est mortis imperiū. Hoc tu
michi aperuisti dne. aperi oculos is
torū ut videant consolacionē vite et
ne. Tunc aperuit deus oculos eorū
qui lugebant et viderūt angelos stā
tes cū coronis de floribz rosarū et lili
orū et in vertice crucis erecte stantē pe
trū et librū a xpo accipientē et ea ver
ba que loquebatur inde legentē. Quod
videntes ita ceperūt gaudere in dno. ut
illusi increduli et carnifices videntes
eos letari quos prius tristes viderāt
subito delitescerent. et velut fumus e
uanescerent. Tunc petrus gracias
agens. et oues sibi traditas cristo cō
mendans. cū omnis pplus respon
disset amen magna voce tradidit
spiritum. De exequis eius et correpcio
ne neronis. Cap xv.

Marcellus autē quidā frater
statim corpus scm pprijs ma
nibz de cruce deposuit. et lacte
ac vino optimo lotū. atqz aromatibz
conditū diligentissime sepeliuit. In ip
sa autē nocte cū ad sepulchrū eius vigi
laret. et ardenti ipsius desiderio fleret.
Statuerat enī in vita sua non separi
a doctoris sui sepultura. stetit ante eū
beatus petrus et ait. Frater marcelle
non audisti vocē dnī dicentis. relinque
mortuos sepelire mortuos suos. Ne ergo
quasi mortuū videaris sepelisse et flere
sed quasi viuus viuenti et gaudenti cō
gaudere. relinque mortuos sepelire mor
tuos suos. tu autē ut per me didicisti va
de et annūcia regnū dei. Nero autem
cōperiens btm obisse petrū. quē arta
ri non interfici iusserat. agrippā ius
sit cōprehendi quia eū non cū sua sen
tencia interfecerat. quē per varia sup
plicia punire disponebat ppter symonē
magū de cuius morte dolebat. Agrippa
vero interuenientibz amicis obtinuit
ut prefectura carens domo ppria dege
ret. Deniqz conuitit aīm nero ad per
secucionē eorū quos didicit beato petro
familiarius adhesisse. ut vel eorū penis
de petro saciaretur. At btūs aplus fra
tribz hoc per reuelacionē innotuit et
qualiter ferā bestiā declinarent insinu
auit. Nero quoqz per visū sibi sanctū as
tare petrū vidit. et diutissime a quodā
iussu ipsius flagellatus audiuit. Con
tine manus impijssime a dnī nri ihesu
xpi seruis. quos nūc tenere non poteris.
Vnde parū pauefactus quieuit. Erāt
qz fratres simul exultantes in dno. se
pe confortati visione beati petri. Actor
Eodē autē anno et eodē die quo petrus
passus est et paulus ut ait iheronimus
in eadē vrbe et sub eodē psecutore. De
paulo qualiter patroclo suscitato cōprehen
sus ē. Ex gestis eius. Cap xvi.

Quadā etenī die cū paulus circa
vesperā in cenaculo ediciori tri
bas doceret. patroclus quidā
deliciosus et pincerna regis ipsius sub
ducens se aspectibz abijt in horreum

ubi paulus hospitabat. ut audiret vite
ppetue documēta. Iuuenis ad hoc ac̄
sodalibz suis qui familiari obsequio
pauli monita sectabant. Sed cū pre
multitudine ppli ad eū ire non posset
ad fenestrā excelsiorē ascendit et sedis
eam sedit ut verbū dei cōmodius au
dire posset. Sed cū paulus sermonē
in longū protraxisset et iuuenis sōp
no fatigaret. cadens de fenestra spm
exalauit. Quod paulus statim per
spm agnoscens dixit ad plebem ut
sibi afferret cesaris dilectū iuuenem
iacentē foris exanimē. Quod cū fecis
sent ait. Accedite plena fide ad dnm
et deprecem illū ut restituat animā
un illud iuuenile cadauer. viuat q
melius qm̄ vixerit. Cumq ingemis
cerent oēs prohibentes oratioi. ait
paulus. Adolescens surge et narra qm̄
tu tibi fecerit dns. Ad hanc vocē qua
si de somno surrexit et glorificauit de
um. Cumq lamentaret nero patrocli
et īmensitate absorberet tristicie dice
runt circūstantes ad cesarē patrocli
viuere. cuiq pre foris adesse. Quod il
le audiens expauit corde et recusabat
eum ītroire et conspectui suo astare.
Sed cum illi fuisset ab amicis persua
sū iussit introire eū. Et videns eum
integrū nullaq signa mortis habentē
obstupuit et ait. Patrocle. quis te fe
cit viuere? Cui ille corde exhilaratus
et calore fidei surrexit aut. Dns ihūs
xps rex oīm seculoz. Tunc conturba
tus nero ex noīe virtutis dei dixit. I
le ergo debet regnare in secula. et sol
uere regna oīa? Ait illi. Etiā. Et
ipse solus est rex regū et dns dnāna
tum. Nero autē dedit ei alapā dicens
Ergo miles illi regi? Rndit ille. Ea
am. Nam exclamauit me a mortuis.
Tunc barnabas et iustus et quidam
alij ministri regis qui ei iugit assis
tebant dixerunt. Cur cesar recta sapi
entē et veracissime respondentē iuue
nē punis. Nam et nos militamus il
li regi iuncto ihū xpo. Quod audiens
nero retrusit eos in carcerē. ut nimi
um torqueret. quos ante nimis ama
uerat. Et iussit milites illius magni
regis inquiri ut punirent inē quos
et paulus adduct vinctus. De cōstan
ti eius confessione coram cesare. Cap xvij

HO que cesar. O inquit
homo magni regis seruus.
michi autē vinctus. quid tibi
visū est romanū regnū latenter intro
ire et michi subtrahere. illiq colligere
milites de milicie mee principatu. Pau
lus vero repletus spū sancto constanter
respondit. Nero non solū de tuo an
gulo colligunt milites sed de toto orbe.
Hoc enī michi preceptū est. ut nemi
nē ex omni gente militare volentem
eterno regi meo cū expellam. Ceterū
noli putare q diuitie huius seculi aut
gloria saluare te debeant. sed si subi
ectus illi fueris in ppetuū salvus e
ris. Cū enī venerit iudicare viuos et
mortuos vastabit figurā mundi per
ignem. et militibz suis donatiua in
deficiencia largiet. Nero igit ira suc
census quia dixerat paulus figurā
mundi per ignē resoluendā iussit oēs
milites xpi igne cremari. paulū vo
tanqm̄ maiestatis reū sedm̄ roma
nas leges capite truncari. Tradidit
q cum ministris ut extra vrbē illū
ducentes pplo spectaculū de eius occi
sione preberet. quibz ille sine intermissi
one verbū salutis predicabat. Appari
tores quoq per oēm circa regionem
nero direxit. qui et latitantes scruta
rent et manifestos simul interficerent
xpianos. Vnde tam multiplex ortasa
est turba xpianoz ut romanus pplus
virtute palatiū irrūperet. et sedicio
nem contra cesarem exercere moliens
proclamaret. Pone modū cesar iniu
stissime iussioni. tempera furorē irra
tionabilē. Hostrates sunt hoīes quos
perdis. romanū tuent impiū. Tunc
nero clamores ppli expauescens aliud
edictū proposuit. ut nemo auderet xpia
nis quicqm̄ molestie inferre. donec ex
delatione cuiuscū relatio plenissime
cognitionis referret ad cesarē. Vnde

factum est ut tm paulus offerret eius
conspectibz. quem nero ut vidit vehemen
tissime exclamauit. Tollite tollite ma
leficum. decollate impostorem. pdite sensu
um alienatorem. Ait paulus. Nero tpe
modico paciar ego. sed viuam in ppetuum
deo et regi meo eterno. Nero vero dixit
longino et megesto et cesto. Auferte ab
illo celerius caput. et sic sibi de vita et
na blandiat. Senciatqz me regem inuictum
qui eum vinxi et occidendo deuici. Pau
lus vero ait. Vt scias me nero post de
collacionem inuicto regi eternaliter viuere
te autem victum qui nunc putas te vincere.
cum michi caput abscisum fuerit. viuus
tibi apparebo. et cognoscere poteris qua
mors et vita famulantur dno nro ihu
xpo cuius est omne regnum. et cui volue
rit dabit illud. Qualiter ad supplicium p
gens ductores suos conuertit. Cap xviij

Hijs dictis ductus est ad supplicium.
Et cum duceretur dixerunt illi tres
viri. Vbi est paule rex ille. et
ubi apparuit vobis. et quid vobis con
tulit. ut sic ardentissime xpiani eum
diligatis? Magnus error nobis videtur
iocunditatem odisse ac vitam et toto desi
derio penas amplecti ac mortem. Pau
lus ait. O viri cordati ac bono sensu
vigentes relinquite tenebras ignoran
cie quibz obnubilatur intelligencie vre
nobilitas. ut vm quod in nobis latet
videre possitis et mentis oculos ad ve
ram et eternam lucem conuertite ut prius
vos ipsos valeatis cognoscere. et sic ad
cognicionem illius regis cum leticia p
uenire atqz ab igne toti orbi supuen
turo salui et illesi pmanere. Non enim
ut putatis alicui terreno militamus
regi. sed deo viuo regi celorum et omnium se
culorum. Qui ppter hoc factus est homo.
ut homo ab iniquitate reuersus relin
quens simulachra vana que nephan
dissime colit seruiat illi qui eum fecit.
Qui et ppter iniquitates que in mundo
fiunt veniet iudex. et iudicabit illos p
ignem. ¶ Ad hec turbe audiencium leua
uerunt vocem in planctum dicentes. Erra
uimus doctor salutis. miserere nri. longi
nus quoqz megestus et cestus secreci
alloquentes aplm dixerunt. Rogamus
te dne fac nos asscribi in milicia eter
ni regis ut possimus venturum ignem
euadere et pticipes eterni regni fieri
et dimittemus te. vel potius quocumqz de
creueris pgere. erimus tui itineris comi
tes et usqz ad mortem pntes. Quibz rn
dit paulus. Fratres mei non sum profu
gus sed miles regis mei legitimus. nec
sine causa pacior. Nam reposita est
michi corona iusticie. quam reddet mi
cui credidi. Ideo mortem hanc contempno
et vram peticionem ut abscedam non faci
o. At illi flentes dixerunt. Quo te puni
to viuemus. et ad illum in quem nos crede
suades puenire ultra valebimus? Cum
hec inter se loquerentur. et pplus multus
voces in altum ederet misit nero pthe
mium et feritam ut viderent si iam paulus
eet occisus. Qui inuenerunt eum viuentem
adhuc et turbas diutissime docentem.
Qui eciam illos ad se vocans dixit. Viri
credite in dm viuum. qui me et omnes
in se credentes a mortuis suscitabit.
At illi dixerunt. Ad cesarem prius renun
ciantes ibimus. cum pfectum fuerit. pro
quo missi sumus. et cum mortuus fu
eris et resurrexeris tunc regi tuo crede
mus. Paulus ait. Com moracione me
a in carne plus indigetis si credere vul
tis. quam ego qui ad vitam per mortem va
do. Sed iam pgamus exultantes in no
mine dni. Qualiter decollatus est. et
maphora plantille restituta. Ca xix.

Cumqz pgerent ad portam vrbis
habuit obuiam nobilissimam
matronam noie plantillam. reli
gionis diuine cultricem. et aplorum feruen
tissimam dilectricem. Que flens eius ora
cionibz commendare se cepit. Ad quam
paulus ait. Vale plantilla eterne salu
tis filia. Commoda michi pannum. quo ca
put tegis. et secede paululum hic me ex
pectans donec reuertar ad te. et tibi
restituam beneficium. Ligabo enim michi
oculos vice sudarij et tue dilectioni
pro xpi noie pignus ad illum pgens
relinquam. Qua festinant pannum

porrigente insultabant ei pthemius et
feritas dicentes. Quid credis impostori
et mago? Quid pdis pānū optimū.
non tantū per eum in seculo lucra
tura? Et paulus ad eam. Etiā filia
hic prestolare meū aduentū et sig
na mortis mee in pāniculo tibi affe
ram cū xpo victurus. ¶ Interea lō
ginus megestus et cestus dū instarēt
pro salute sua modū inquirētes quo
ad verā vitā possent attingere. audierūt
ab aplo. Fratres mei vos et ceteri inte
fectionis mee ministri. mox ut a loco
decollationis mee recesseritis viri fide
les rapient et sepelient corpus meū.
Vos autē notate locū sepulchri. et cras
diluculo illuc venite. ibique inuenietis
duos viros orantes tytū et lucā. qui
dabūt vobis signū salutis. Statimque
ab omnibus peccatorum contagiis. et ab
hoc etiā quod reueremini in me sce
lere ppetrato incunctanter purgati e
ritis. Et super niuem dealbati in se
rie xpi militū descripti. et celestis regni
coheredes effecti. Hijs dictis puenit
ad locum passionis ubi ad orientē ver
sus tensis in celū manibus diutissime
orauit cū lacrimis hebraice gratias
egit deo. Deinde valedicens fratribus be
nedixit eis. et ligans sibi oculos de plā
tille maphora in terra vtrūque genu
fixit et collū tetendit. Spiculator vero
in altū brachiū eleuans cū virtute p
cussit. et caput eius abscidit. Quod p9
quā a corpore prescisū fuit. nomen
ihesu xpi hebraice clara voce psonuit
Statimque de corpore eius vnda lactis i
ei9 vestimento exiliit. et post eam sā
guis effluxit. Stola vero qua sibi li
gauerat oculos cū quidā vellent eā
capere non cōparuit. Tanta etiā lu
cis īmensitas et odoris suauitas in
momento decollationis celitus ibi emi
cuit. ut mortaliū oculi splendorē illū
sufferre. et humana lingua narrare
odorem nequiuerit. Quod videntes
qui aderant laudabāt deū quē pau
lus predicauerat. Qualiter p9 mortē appa
ruit plantille et p9 cesari et p9 ministris

Reuertentes Caplm xx.m. .
vero qui missi fuerāt ut inter
fectionē eius accelerarēt. īue
nerūt ad portā ciuitatis plantillā
laudantē dm in hijs que viderat et
audierat per eius aplm. Et interro
gauerūt eam cum irrisione cur capd
suū non operiret maphora quā pau
lo suo prestiterat. Que accensa calore
fidei ait. O vani et increduli. vere ha
beo eundē quē illi porrexerā pannū
de infusione sui preciosi sanguīs glo
riosū. Nam de celo veniens īnume
rabili candidatorum caterua comitatus
illū michi veracissime retulit et dix
it. Tu michi plantilla in terris obse
quiū prestitisti. ego te quantocius ad ce
lestia regna pergentē deuotissime ob
sequar. In proximo namque pro te re
uertar. et tibi regis īuicti gloriā de
monstrabo. Et extrahens plantilla
pannū roseo sanguīe pfusū ostendit
illis. Qui timore correpti cito prexe
rūt ad cesarem que viderāt et audi
erant nūciantes. At ille hec audiēs
ingenti stupore attonitus cepit de hijs
cum philosophis et amicis sermonē
habere. Cumque hec īuicē mirarentur
et secū quererent venit paulus circa
horā nonā ianuis clausis. stetitque ā
te cesarē et ait. Cesar. ecce ego paulus
regis eterni et īuicti miles. non sū
mortuus sed viuo deo meo. Tibi autē
miser mala ineffabilia īminent. pro
eo q inter alia flagicia pessima mul
tū sanguinē iustorum effudisti īiuste.
Hec dicens repente disparuit. Nero
hijs auditis ultra quam dici possit timore
pcussus et velut amens effectus igno
rabat quid agere posset. Suadenti
bus vero amicis iussit patroclū et
barnabā et alios vinctos cū eis soluere
et quo vellent abire. Longinus denique
megestus et cestus sicut eis constitue
rat paulus diluculo venientes ad se
pulchrū eius viderūt duos viros orā
tes et in medio eorum stantē paulum.
Horrentes autē inuisū. veriti sūt ppi
us accedere. Et tytus et lucas in se ab

extasi reuersi videntes illos qui minis
tri fuerant pauli netas humano timo
re surrepta fugerūt. et paulus euanu
it ex oculis eor. Illis vero clamanti
bz post eos non ideo venum⁹ ut vos p
sequam sed ut credentes per aquā bap
tismatis sicut nobis promisit paulus
ad vitā eternā transferamī. tytus et
lucas cū magno gaudio steterūt. Et
imponentes eis manus signaculum
eis sācificacois prebuerūt. De miracō
pauli in eo qui voluit se suspēde. Gre
gorius turonēs. Cap xxi.

Homo quidā sibi laqueū ad extor
quendā vitam instigante dy
abolo ppauns. cū secretū cellule in
qua hec agēt repperisset. funē trabi
transmissū laqueū repit inectere.
nomen tū pauli apli semp īuocabat
dicens. Adiuua me sancte paule. Et
ecce vmbra squalida et funesta. que
nichil magis vultu qm dyabolū si
mulabat apparuit horribus ac dicens
Eya celerius exple qd cepisti. At ille
cum hoc opus id est vite extorqnde
pararet semp btm paulū adiutorem
īuocabat. Demqp expedito iam laqo
cū vehemena⁹ vrgeret ab vmbra ut
collū īmitteret. subito affuit alia vm
bra que cū horie similis erat. hec di
cens ei. Fuge miserrime. En paulū
apli hinc venientē. īuocatus eū ab
horie ecce adest. Tunc euanescentibz
vmbris homo ad sensū suū reuersus
est. et crucē virtutis dūice pectori nu
tanti depingens pniam agens lacri
mar vmbre p fusus aiebat. cur istud
tēptasset. Igitur de pauli virtutibz
multa audiuim⁹. et de pluribz vnū
tantū miraculū declarare studuim⁹

De pmatu romane ecclie petri. et suc
cessione clementis. Gelasi⁹ pp in decre
to. Cap xxij.

Sancta tamq tis. Cap xxij.
romana ecclia nullis synodo
licis constitutis cetis ecclesi
is est prelata. sed euāgelica voce dūi
et saluatoris nri pmatū optinuit
dicentis. Tu es petrus et sup hanc
petrā edificabo ecclām meā. Cui da
ta est etiam societas bīssimi pauli
apli vasis electionis. Qui non diuer
so ut heretici garriūt. sed vno tpe e
odemqp die glorioса morte cū petro
in vrbe roma sub cesare nerone agō
nizans coronatus est. et pariter su
pradictā romanā ecclām xpo dño ō
seruarūt ac cetis vrbibz in vniuerso
mundo sua pnīa ac veneranda tri
umpho pretulerūt. Eusebi⁹ i cronicis
Post petrū prim⁹ ecclām romanā
tenuit linus. Haymo i xpianor mcōra
libro. iij. Aiunt autē qui de cathedra
romane ecclie diligenta⁹ pscrutati sūt
qd linus et cletus non sederūt ut pon
tifices sed ut sūmi pontifices coadiu
tores. Quibz in vita sua btūs petr⁹
vnā tradidit ecclesiasticaq; regulā dispē
sationē. ipe vero tm oratoni et pre
dicacioni vacabat. Vnde tanta aucto
ritate donati meruerūt in cathalo
go pontificū poni. Clementē vero ip
se beatus petrus sibi successorē institui
it. sicut ex ipius verbis ad clementē
prolatis ut canones hinc acceperunt
Actor. Nam qualiter petro adheserit
et qualiter ab eo pontificatū acceperit
ipsius clementis opuscula continent
in hūc modū Clemens i itinerario li
o. Qualiter idē clemēs adhesit p⁹ petrū

Ego inquit docte barnabe.
clemens in vrbe Cap xxiij.
roma ex prima etate natus.
pudicitie studiū gessi. Ineratq; mi
cogitacio vnde ista sūpserim. et v
trū sit michi aliqua vita post mor
tem. an michi omnino. et vtrū fu
turus sit mund⁹ an semp fuerit. Nam
certū videbat qm si eet factus. esset p
fecto soluend⁹. et si soluat quid ut
erit. Hec et his silia michi indesinē
ter animo reuoluenti tenuit comes
optima que me quiescē non sinebat
Immortalitatis cupido. Cūq; cogitacio
nis mee estibus agitarer. fama que
dam puenit ad nos que etā vniuer
sū orbem replebat qd esset quidam i
udea qui regnū dei euangelizaret ho
deis. idq; eos proprios diceret. qui

doctrine sue instituta seruassent. Et
ut sermo eius fidelis esse crederetur
virtutes multas et signa efficere sola
iussione dicebatur. Denique in vrbe per
loca conuentus fieri et de hoc sermone
tractari. atque in admiracione res ha
beri cepit. donec sub eodem anno vir
quidam nomine barnabas ex orientis
partibus qui se vnum ex eius discipulis
diceret stans in vrbis celeberrimo lo
co ad populum proclamaret. Audite ci
ues romani. Filius dei adest in partibus
iudee promittens omnibus volentibus au
dire se vitam eternam. Propter quod con
uertimini ad bona a malis. a tempo
ralibus ad eterna. Intelligebam sane quod
nichil dyaletice artis esset in homine. sed
simpliciter et absque ullo dicendi fuco
que audisset a filio dei vel vidisset
exponeret. Et quidem libenter annuere
populus et simplicem amplecti sermo
nem cepit. At hij qui sibi eruditi vi
debantur irridere hominem ceperunt ac
spernere. ac sylogismorum in eum tendicu
la proferre. At ille velut deliramen
ta eorum argucias ducens ea que propo
suerat exequebatur intrepidus. Denique
cum ei loquenti quidam proposuisset cur ita
factus sit culex. ut cum sit exiguum
animal et sex habeat pedes. insuper
addite sint ei et ale. Elephas vero
cum sit animal immane neque alas ha
beat. et quatuor tantum pedes habet. il
le ait. Stultis propositionibus vestris ren
dere perfacile possem. si veritatis dis
cende causa quereretis. Sed nunc de
creaturis aliquid dicere nobis absur
dum est cum ipse creator omnium ignoretur
a vobis. Tunc indisciplinato ore omnes
simul risum dederunt. barbarum eum
et minus sane mentis acclamantes. E
go vero hec cernens zelo repletus
silere non potui. Rectissime inquam
omnipotens deus abscondit a nobis vo
luntatem suam. quos agnicione sui pre
uidit indignos. Ridetis enim salutis
nostre nuncios et ministros ignorantes
quia vestra qui vobis periti et eloquentes vi
demini condempnacio est. quod apud a

grestes et barbaros habetur veritatis
agnicio. Que cum ad vos venerit nec
quasi hospita suscipitur. que nisi inte
perancia vestra et libido obsisteret cuius
esse et vernacula debuisset. Quid pu
tatis futurum vobis. si erit iudicium dei
sicut iste dicit? Hec et hijs similia cum
prosequerer astantis populi fremitus con
citabatur. dum alij velut erga hospitem
miseracione commoti sermonem meum
probarent. alij petulantes et stolidi
in me quoque velut in barnabam effre
nati animi iracundiam concitarent.

Qualiter postmodum adhesit petro. Cap. xxiiij.

Aduesperante autem
die apprehensa manu barna
be ad domum meam eum adduxi
et aliquantis diebus pacis et veritatis
sermonem ab eo libenter audiui. Cum
que profectionem vrgeret dicens se reli
gionis sue festum imminens apud iude
am celebraturum. ego quidem nauiga
turus post eum sed necessarium habens pri
us a debitoribus aliquantulum pecunie re
poscendum remansi. et signa habita
cionis eius ab eo recepi. Diebus er
go paucis remoratus. plura enim fes
tinandi studio neglexi. ne a proposito
impedirer. nauigaui iudeam. et
ad cesaream palestine vrbem max
imam appulsus sum. Vbi cum hospicium
quererem rumorem populi comperi quod petrus
quidam illius qui apparuerat in iudea
discipulus probatissimus in crastino
cum symone quodam samaritano habi
turus erat questionum certamen. Ego autem
inquisito eius hospicio et inuento cum
ante fores consisterem et a ianitore in
quirerer quis essem et vnde venirem
ecce barnabas procedens statim ut
me vidit gaudio lacrimans in amplex
us meos cucurrit. Et apprehensum
me manu introducens ad petrum cui
iam antea de me incessanter locutus
fuerat. hic est inquit clemens petre.
Qui benignissimus audito nomine
accurrens protinus oculis meis adhesit.
Et cum sedere me fecisset ait. Sicut tu
legatum veritatis omni honore dig

nū duxisti. nichil veritus furorē insani entis ppli. sic te quoq; peregrinantē veritas ipsa suscipiet et quem ppie urbis assumpsit. Et nūc si nichil est quod te impediat iter age nobiscū et audi sermones nr̄os per singula loca donec ad ipsam pueniamus urbem romā. Cūq; ego ei exposuissē quid ex ījnio ppositi gesserim. et quomodo per īanes questiōes effusus sim libenter promisi me cū ipso iter acturū. Hoc est enī aio qđ cupidissime exp̄tabam. Prius tn̄ michi exponi cupio utrū mortalis an īmortalis sit anima. et si īmortalis utrū p hijs que hic agit ducat̄ ad iudicium. et que sit iustitia que deo placeat. Cū q; michi breuit̄ verū scīam tradidisse. ad hec inquā deo gratias ago quia ut optauī instructus sū in tn̄ ut tuipē si velis aliqn̄ fidem meā a vero pphā transferre ōino non possis **Quali⁹ res gesta se gestas narrauit petro. Cap xxxv°.**

Qvm autē duūsa loca pagrantes venissem⁹ an tiochiā multiq; credentiū qui a petro discelli nequibant comutarē tur nos aut petr⁹ ad nyctetā et aquilam qui ex discipulis symonis magi discipuli eius effectu fuerant. Qm̄ turbe plurime frm̄ nobiscū sunt et ingredientes singulas urbes non parū inudie contrahim⁹. teneo vos cū ipis precedē nos. ita ut in duas ptes diuisam multitudinē ducatis. Sao quidē quia vobis triste videt̄ q; saltem duorū diez spacio separari a me videmini Credite aūt michi. q'a qua mensura dilexistis me decuplo ampliorē quoq; michi erga vos affect⁹ est. Sed si pio affectu quē adinuicem gerim⁹ non fiamus que cōueniencia sūt et honesta. irrationabilis hui⁹modi amor videbit̄ Cumq; processissēt ego clemens valde gaudens sū. q; secū me ēe fecit. et aio ad eum. Gratias ago deo q; me non premisisti cū alijs. nam tristicia interissem. Tum petr⁹. Et quid feceris inquit si nauis mitti te aliquo doctē causa exegerit. An ignoras q'a amici simul sunt semp. et licet corpib⁹ separent̄ memoria memoria tn̄ iungitur. Sicut econtra nōnulli corporibz una positi animis diuidūt̄. Ego vero tui di. Ne putes me dñe hoc irrationabiliter pati. Gracias enī ago prouidentie dei. quia pro p̄e pro matre. pro fratribus et pro omnibz affectibz meis habete meruit. Tunc petrus. Nemo inq̄t vere tibi ex genere supest. Rndi. Sūt quidē multi viri potentes ex cesarib⁹ prosapia venientes. Nam p̄e meo utpote ppinquo suo et una educato. nobilis eq; familie cesar unxit uxorē ex qua duos gemin⁹ ante me filios suscepit. Que cū ego q̄nq; vix esse annor⁹ simul a mēe didici sompniū vidit. Quo ubi cum duobz filijs geminis mox urbē egressa fuisset et decem annis abfuisset. ipsa pariter exinaniter interiret. Tunc pater filios quos tenere diligebat cū matre nauī īposit⁹ adiunctis seruis et anallis at supitubus sufficient̄ prebitis athenas misit eruiendos me sibi solū ad solacium retinens. Et in hoc quidē grauiter agens. q'a etā non me sopniū illud impasset pariter cū mēe discedere. Anno autē completo misit ad eos patri athenas hoīes et suptus saure aupiēs quid agerent. nec redierūt qui missi sunt. Tertio rursus anno mestus misit alios cum pecunijs. Qui quarto anno regressi dixerūt se nec matrē nec filios vidisse. sed nec eos athenas ōino puenisse. nec saltē aliquis eor⁹ q̄ cū ipsis fuerant vestigiū repertū fuisse. Pater hec audiens tristicia sufpactus metū descendit ad portū. et quere cepit a nautis si ubi aliquis eor⁹ aliqn̄ vidisset vel audisset corpus mulieris ante q̄tuor annos cū duobus puuulis erectū. Cūq; multi multa dicerent nec aliquid nobis certi eluceret tandē visū est patri ut me iam duodenne rome sub tutorib⁹ ordinatum relinquēt et ipē ad requirendū pgere vellet. Igitur flens descendit ad portum et nauē conscendens profectus est.

Ex tunc usque hodie neque eius lr̄as ac
cepi neque si viuit noui. Sed magis
suspicor quod ipse obierit. vel tristicia vic
tus vel naufragio. Anni enim viginti
elapsi sunt ex quo hec gesta sunt. Audi
ens hec petrus. et ex affectu lacrimas
fudit. et hijs qui aderant ait. Hec si
quis in dei cultu positus ꝑtulisset que
pater eius ꝑtulit. statim homines reli
gioni ascriberent erūpnarū causā.

Qualiter petrus mr̄em illius mendicantē

Post hec aūt īueīt. Cap̄ xxvi.
dicta vnus ex astantibus cepit
rogare petrū ut die proxima
pergeremus ad insulā proximā que
sex milibus tm̄ aberat videndi gracia
mirū opus colūpnas vitreas īmen
se magnitudinis. Cui petrus ut erat
clementissimus acquieuit. Sed monu
it nos ut cū nauē descendissemus nō
omnes vna concurrēmus ad videndū.
Nolo inquit vos notari a turbis. Cū
que ergo venissemus ad insulā mox ad
locū colūpnarū mirabiliū ꝑmagnifi
cam picturā habentiū ꝓperauimus in
quibus vnusquisque nr̄m intento detine
batur aspectu. Petrus vero ubi solas co
lūpnas miratus est vitreas nequaquam
raptus picture gracia. egressus pre
foribus vidit mulierculā stipem ab in
troeuntibus deposcentē. Quā attencius
considerans ait. Dic michi quod tibi
mulier membrū deest quia stipē pe
tis. et non pocius manibus tuis operās
cibū queris. At illa suspirans ait. V
tinā manus michi eēnt que moueri
possent. Nunc autē mortue sunt. et mor
sibus meis debiles et sine sensu reddite.
Et petrus. Que fuit causa ut hec tibi
ipsa conferres. Ignauia inquit nec
aliud quicquam. Si enim in me fuisset ali
quid virtutis potui vel p̄cipicio vti.
vel profundo maris meipsā inicere
et finē doloribus dare. Cui petrus. Pu
tas quia si seipsos ꝑimūt a doloribus
liberantur. et non pocius maioribus
penis subiaceant aīe eorum. At illa.
Vtinā hoc michi certū fieret. quod viuūt
anime in inferno. Libenter enim āplec
terer eciā penas mortis illate tantū
ut dulces michi natos vna saltē hora
videre possem. Ait petrus. Scire vel
lem cur te tam grauis affecit tristi
cia. Si enim causā doceres me possē tibi
euidenter ostendere quod in inferno viuant
anime. Mulier ergo promissione gra
tanter accepta cepit dicere. Ego gene
rosis orta parentibus. potentisque viri
matrimoniū sortita duos suscepi libe
ros geminos. Et post hec vnū aliū.
Sed viri mei frater illicito in me a
more exarsit. Et cū michi cure eēt su
per omnia pudicicia. nec tanto sceleri
vellem acquiescere nec viro flagiciū
fratris aperire cogitaui a p̄ria et vrbe
cum duobus geminis meis discedere do
nec incestus amor conquiesceret. quem
forte p̄ncie mee aspectus inflāmaret.
Quod ut ita facere possem sōpniū fixi
quasi assistente michi per visū quo
dā in itinere et dicente ut confestim
cū geminis meis ex vrbe discederē
aut cū eis pariter ꝑirem. Et ita fac
tū est. Interea nauigans cū natis
meis ventorum violencia ad hec loca de
pulsa sū. Et cū omnes interissent.
arreptā me supra saxū quoddā vehe
mencior fluctus eiecit. Ibi cum sede
rem ea sola spe non me p̄cipitaui ī
profundū. quia natos meos fortassis
īuenire possem. Vbi autē dies exortus
est ego cū clamore et vlulatu circū
spiciebā sicubi filiorum possem cadauera
videre uel eiecta. Sed ubi nullus īuen
tus est. miserantes mei mulieres loci
consolari me ceperūt enarrantes et
ipse quoque suas miserias ut ex earū si
militudine caperē solaciū. Et cū me
multe hospicio recipere cuperēt que
dam paupercula hic habitans extorsit
a me ut tugurio eius succederē. dicens
sibi fuisse virū nautā qui in mari de
functus est adolescens. Sibique cū mul
ti eā in cōiugiū accipe cuperent amo
re viri viduitatē fuisse cariorē. Erūt
ergo inquit nobis cōia. quecūque mani
bus nr̄is operantes acquirere poterimus.
Itaque libenter habitaui cū ea ꝓpter af

fectus fidem quam seruauerat viro. Sed
non multo post michi infelici lacerate
dudum morsibus resolute sunt manus. et il
la que me susceperat incurrit paralisim
et in lecto iacet domi. Illarum autem mu
lierum que prius miserebantur refriguit
affectus. Nos ambe debiles. Ego ut vi
des stipem sedeo petens. et si quid for
te quesiero fit vnus duarum infelicium
cibus. Qualiter eandem clementi innotuit.

Et cum Caplm. xxvij.
petrus hec audiens multa co
gitatione distractus et quasi
attonitus staret. ego clemens superue
ni. dudum inquam per omnia discurrens
querebam te. Et nunc quid facimus? At
ille precepit michi ut ad nauiculam
precederem et ibi eum expectarem. Qui cum
iussa explessem. ille quadam suspicione
pulsatus requirebat a muliere genus
ac patriam et nomina filiorum. At illa quasi
vim sustinens quia hoc nec fateri
volebat nomen suum et nomen viri
et nomina filiorum mutauit. Et petrus e
am vere respondisse putans ait. Heu mu
lier putabam grande gaudium hodie no
bis oriturum. Suspicabar enim te esse
quandam de qua filia nuper audiui
matrem scilicet cuiusdam adolescentis qui
sequitur nos. At illa adiurabat eum di
cens. Rogo te ut dicas michi que ista
sit. ut sciam si ulla inter mulieres me
infelicior. Tunc petrus miseratione com
motus narrauit ei omnia que a me au
dierat. Quibus auditis illa stupore
percussa corruit. Tunc petrus eam con
tinere et consolari cepit. ac requirere
quid pateretur. Illa vix aliquando spiritum re
uocans. hunc inquit adolescentem vi
dere vellem. Ego enim sum mater eius.
Cui petrus ait. Quod ei nomen est? At
illa. Clemens. Ait petrus. Ipse erat qui
paulo ante mecum loquebatur. Et tenens
manum eius petrus deducebat eam ad
nauem. Quem ego clemens videns manum
dantem mulieri ridere cepi. Accedens
tamen honoris eius gratia. pro ipso vel
le cepi subicere manum meam et sustentare
mulierem. Simul autem ut manum eius con

tigi ululatu ingenti reddito in amplex
us meos irruit. et maternis me consec
tari osculis cepit. Et ego ignorans omne
negocium quasi insanientem mulierem
repellebam. simul etiam indignans quo
dam modo licet cum verecundia aduersus
petrum. At ille. Quid agis inquit o fi
li clemens. Noli repellere matrem tuam.
Ego vero ubi hec audiui paulatim vul
tum eius ad memoriam reuocans conti
nuo lacrimis suffusus super iacentem
matrem cecidi. et osculari eam cepi. In
terim autem concurrebat plurima multitu
do audiens quod mulier que ad stipem pe
tendam sedebat. a filio suo recognita est.
Et cum vellemus ex insula nauigare ait
mater ad me. Fili dulcissime rectum est
ut valedicam muliercule que me susce
pit est enim egens et paralitica iacens in
lectulo. Quod audientes omnes admirati
sunt prudenciam et bonitatem femine. Petrus
autem iussit abire quosdam et afferre mu
lierem in lectulo ubi iacebat. eamque in
medio turbe astantis collocatam ad con
firmandam eorum fidem in conspectu eorum
omnium sanitati restituit. Cui etiam ego cle
mens mille dragmas donaui. et cui
dam bono viro primori illius opidi com
mendaui. Cum autem vna cum matre na
uigantes antharadum venissemus ad hos
picium mater requirere cepit a me. Quo
modo pater? Cui ego. Ad te requirendam
profectus est. et ultra non rediit. Quod
audiens illa suspirauit tantum. Grande et
enim gaudium pro me habens reliquos
solabatur merores. Qualiter agnita est
etiam a nycheta et aquila. Cap xxviij.

Die autem postera sedens vna cum
vxore petri iter agebat nobis
cum. et cum peruenissemus laodiciam
ibi ante portas occurrerunt nobis niche
ta et aquila. Qui osculantes nos ad
hospicium adduxerunt. Cumque requirerent
a me que esset hec mulier ignota respondi
mater mea est. quam michi redonauit
deus per dominum meum petrum. Tunc cepit
eis petrus per ordinem cuncta exponere
qualiter apud antaradum ego clemens
genus meum ei exposuisse et quod parenti

bus orbatus eem. Deinde qualiter a
pud insulam aridam mulierem stipem
querentem inuenisset. que sibi enarras
set qualiter a patria discedens nau
fragium passa duos filios suos gemi
nos faustum et faustinum amisisset. eos
que planctibus et ululatibus lugens omne
corpus suum dentibus laniasset. Et cum
hec diceret petrus nycheta et aquila
subito assurgunt. et stupefacti pturbari
ceperunt dicentes. Domine deus omnium
vera ne sunt hec. an sompnium quod agitur.
Tunc petrus. Nisi inquit nos insani
mus vera sunt. At illi paululum remo
rati. et confricantes faciem auiunt. Nos
sumus faustus et faustinus. et lacrimantes
ingrediebantur ad matrem. Quam cum
quiescentem repperissent et amplecti
vellent. prohibuit petrus dicens. Sini
te me prius matris animum preparare. et
ita ei vos offerre. ne subito et mul
to gaudio mente excedat et sensus eius
conturbetur. quia nunc etiam sompno oc
cupata stupet. Igitur cum illa de somp
no surrexisset petrus cepit ei cultum
dei et religionis xpiane obseruantiam
exponere. Quibus ille auditis ait. Et
quid vetat me hodie baptisari. Que
etiam prius quam te viderem illos quos di
cunt deos penitus auersata sum. quo
niam michi frequenter eis sacrificanti
nichil prestare potuerunt. Puto autem
satis tibi innotuisse quantus fuerit mihi a
mor pudicitie. Que ut euaderem illici
ti amoris insidias sompnium finxi.
ut cum duobus geminis meis faustino
et fausto peregrinarer solo clemente
ad solatium patri relicto. Hec cum illa
diceret. ultra non ferentes fratres mei
irruunt in amplexu matris cum multis
lacrimis. et osculabantur eam. At il
la. Quid vult hoc inquit esse. Tunc
petrus. Nolo turberis. mulier constans
esto. Isti sunt faustinus et faustus filij
tui. quos etiam in profundo perisse di
cebas. Hec cum dixisset. mater nimio
gaudio intercepta corruit. Tandem
ad se reuersa ait. Obsecro vos dilectis
simi filij. dicite michi quid vobis ac

ciderit post illam feralem et crudelissi
mam noctem. Nycheta ait. In illa nocte
o mater cum nauis resoluta fuisset.
et nos innitentes fragmento cuidam ta
bularum per pelagus iactaremur. viri
quidam quibus in profundo latrocinari
artificium est reptos nos imposuerunt
nos nauicule sue et remis superantes
vndarum vertices cesaream stratonis pro
duxerunt. fame ac verberibus afflixe
runt. ne quod esset in vero proderemus.
Immutatis etiam nominibus nostris vendi
derunt nos cuidam iudee admodum hones
te femine iuste nomine que loco filiorum
nos habuit et grecis litteris liberalibus
erudiuit. Vbi autem adoleuimus etiam
philosophorum studijs operam dedimus
ut possemus religionis diuine dogma
ta phisicis disputationibus asserentes con
futare gentiles. Symoni autem cuidam
mago qui vna nobiscum educatus est pro
amicitijs et puerili consuetudine ad
hesimus. Fertur enim in religione nostra
de propheta quodam cuius aduentus speratur
ab omnibus. per quem beata vita credenti
bus danda promittitur. et hunc esse symo
nem putabamus. Cumque penitentiam ab eo de
ciperemur. quidam collega domini mei petri
zacheus nomine monuit nos ne falleremur
a mago. Sed obtulit nos domino meo pe
tro ut ab ipso que sana erant et per
fecta doceremur. Quod et tibi mater e
uenire optamus. Hec cum dixisset nyche
ta mater nostra procidens ad pedes petri
baptismum obsecrando petijt et obti
nuit. Qualiter faustinianus eos ad dis
putandum prouocauit. xxix

Poste
ra die petrus mane assumptis
fratribus meis et me descendit
ad portum ut in mari lauaremur et post
hoc ad locum quendam orationis gratia
secessimus. Senex autem quidam pauper
curiose obseruare nos cepit quid age
remus in secreto positi. Et cum nos orantes
cepisset intueri expectauit donec exire
mus. Et salutans nos ait. Si non egre
accipitis velim vobiscum conferre sermo
nem quia vestri miserationem habens sub spe
cie veritatis errare vos nollem et habere

metū de hijs que non sunt. aut si pu
tatis aliquid esse veri tradite etiam
michi. Cui petrus rndit. Dic age qd
tibi videtur bonū et libent accipimꝰ.
Tunc senex ait. In mare lauisse vos
vidi et post hoc in secreto loco orantes
vos inspexi. Miseratus errorē vrm ex
pectaui donec egressos alloquerer et
docerē ne erretis in huiꝰmodi obseruā
cia quia nec deus est nec cultus hic a
liquis est. nec in mūdo ꝓuidencia sed
fortuiti casus genesis agūt omnia si
cut ex meipso comperi in disciplina
mathesis pre ceteris eruditus. Nolite
ergo errare. quia siue oretis siue nō
quod genesis vrā continet hoc erit vo
bis. Et ego clemens nescio quid corde
pulsatus cepi ab eo querere quis et vn
de esset. At ille. Quid inquit ꝑtinet
hoc ad ea que dixi vobis? Sed prius ser
mo de hijs habeat. et post hoc si res
poposcerit nomen et genus et prīam
īuicem vt amici poterimꝰ aperire.
Mirabam omnes eloqnciā viri et gra
uitatē morꝫ tranquillitatēq; sermonū
Petrus autē recessū aliquē secretū ad
colloquendū aptum respiciens illic
nos residere fecit. nec senē pro vili et
sordido amictu despiciens ita primo lo
qui cepit. Qm michi vir eruditus ēē
videris et misericors ex eo q adisti
nos. et quod tibi bonū videbat celatū
nobis esse noluisti. volumꝰ et nos tibi
que bona nobis et recta credunt ex
ponere. Que si tibi minꝰ vera videbū
tur. etiā tu nrm erga te bonū ꝓposi
tū libenter suscipe sicut et nos tuū.
Cumq; hec diceret petrus cōueīt plu
rima multitudo. Tunc senex. fortassis
inquit contristat vos pñcia multitu
dinis. Et petrus. Nequaq̄ inquit. ni
si hoc solum vereor. ne forte disputā
tibꝫ nobis cum palam facta fuerit ve
ritas tu erubescas pro pñcia multitu
dinis cedere. et hijs que vere dici in
tellexeris acquiescere. Ad hec senex
ait. Ego non ita stultus consenui ut ī
telligens qd vm est abnuā id ob vul
gi graciā. ¶ Dico autē mūdū non gu

bernari scdm dei prouidenciā. quia
multa in eo īiuste et īordinate geri
videmꝰ. Sed genesim dico ēē que oīa
agit et continet. Ad hec cū petrus
respondere vellet. nycheta p̄ueniens
ait. Indulgeat michi dns meus petrꝰ
ad hec respondere. nec videat ꝓteruū
q iuuenis cum sene sed ut filius cum
patre colloquar. Tunc senex. Non so
lū tu fili inquit quod tibi videt ut ꝓ
sequaris volo sed etiā de sodalibꝫ tuis
quicūq; voluerit. Collacio enī pluri
morꝫ facilius ea que ignorant īueni
et. Pꝰ hc respiciens petrus ad nyche
tam ait. Expedi quod ꝓposuisti. Asser
cio nychete de ꝓuidencia Cap xxx.

Tunc nycheta ita exorsus est.
Omne quod est aut est simplex
aut compositū. Quod simplex
est caret nūo diuisione pondē qualita
te. qntitate et ob hoc etiā fine. Que
autē composita sūt. nccario etiā diui
di pñt. Illud igit quod simplex est et
hijs omnibꝫ caret quibꝫ solui quod ab
actore subsistit potest. sine dubio incō
prehensibile et īmensū est. neq; īciū
neq; finem sciens. et ideo vnū et so
lū est sine actore subsistens. Quod āt
compositū est et numero ac diuisioni
subiacet. nccario actore aliquo cōposi
tum est. et in vnā speciē diuersitas
congregata. Quod ergo īmensū est
bonitate pater est. virtute conditor.
Neq; enī virtus condendi in vniuerso
cessare potuit sed ad substituenda ea
que sūt bonitate ad cōponenda et con
firmanda virtute prouocat. De mun
di ergo racione nūc prosequendū est.
Cuiꝰ prima questio in duas ꝑtes diui
ditur. Querit enī vtrū factus sit an
non. Et quidē si non est factus erit ip
se id ingenitū ex quo oīa. Si vero fac
tus est rursū querit vtrū a seipso.
an ab alio. Si a seipso excludit sine
dubio ꝓuidencia. Sed si ꝓuidencia
non recipit. frustra animꝰ ad vir
tutē prouocat. frustra iusticia custo
ditur. si non est qui iusto pro meritis
aliqn restituat. Sed nec aīa īmorta

lis videbitur si eam post absolucionem corporis nullius prouidencie dispensacio excipiat. Si autem doceatur esse prouidencia et per ipsam factus est mundus. adhuc queritur quomodo prouidencia sit an generaliter circa omnia. quasi scilicet deus ab initio mundum faciens ordinem rebus dederit. et cursum statuerit. et ultra eorum curam que geruntur habere cessauerit an specialiter erga partes scilicet ut quorundam vel hominum vel locorum prouidenciam gerat. quorundam non. An eciam generaliter omnium et specialiter partium. quasi ab initio omnia fecerit deus et usque ad finem per singulos prouidenciam gerat et unicuique pro actibus suis reddat. Prima ergo illa proposicio que dicit quod ab initio deus fecerit omnia et cursu atque ordine rebus imposito de reliquo nichil ad se reuocet secundum genesim cuncta geri confirmat. Ad quam primo respondebimus et quod hijs precipue qui deos colunt et genesim defendunt. Qui utique cum immolant dijs et eos exorant sine dubio contra genesim se impetraturos aliquid sperant. et per hoc genesim soluunt. Ego igitur mundum dico a deo factum et ab ipso quandoque esse soluendum ut ille appareat qui eternus est. Et quidem quia factus sit mundus iste visibilis testantur philosophorum plurimi. Sed ne videamur quasi indigentes assercionibus uti voluisse testibus de principijs eius queramus. Ipsum enim esse corporeum eo ipso quod visibilis est constat. Omne autem corpus aut connexum est et solidum aut diuisum. Si solidum fuerit corpus ex quo factus est mundus necesse est intelligi fuisse aliquem qui illud connexum dirimeret et in partes multas duceret formasque diuersas. Aut si ex diuisis corporum partibus omnis hec mundi moles compaginata est. necesse est eciam sic fuisse aliquem qui in vnum dispersa colligeret et diuersas rebus facies species induceret. Hunc igitur conditorem mundi nos deum dicimus. et probatur per hoc non potuisse machinam mundi sine opifice et prouisore constare. Sed ex hoc ipso quod in commixtione elementorum deficiente altero aut habundante cetera resoluuntur et concidunt ostenditur ea ex nichilo habuisse principium. Nam verbi gracia si deficiat in aliquo humor nec aridum stabit. Humore enim pascitur aridum. sicut et frigus calido. Quod si machina mundi probatur esse facta et ex nichilo. quomodo partes eius et species videbuntur infecte. Ipse quoque forme ac mensure date corporibus modulacione sui manum testantur artificis. Quod si ydonei tibi videntur testes philosophi. plato de hijs in thimeo testatur ubi de mundi discuciens factura requirit utrum semper fuerit an initium sumpserit. Visibilis inquit est mundus. palpabilis et corporeus. Omnia autem que huiusmodi sunt facta esse constat. Quod autem factum est aliquem habet factorem. Hunc ergo factorem inquit parentemque omnium et inuenire difficile est. et inuentum vulgo enarrare impossibile est. Sed et si ipse plato alijque philosophi de factura mundi siluissent. quis est saltem exigui sensus homo qui cum cernat domum omnia que necessaria sunt habentem. cuius cameram in spere gyrum videat collocatam eamque splendore vario depictam luminaribus precipuis adornatam non statim pronunciet a sapientissimo et potentissimo artifice esse constructam. Responsiones patris ad verba nychete et aquile.

Cap. xxxi.

Hec et alia multa nycheta cum dixisset senex ita respondit. Tu quidem fili prudenter et fortiter prosecutus es in tantum ut melius dici posse de prouidencia non putem. Sed quoniam hora iam multa est. cras ad hec respondere aliqua volo. de quibus si michi satisfeceris gracie me fateor debitorem. Tunc surrexit petrus. Quidam vero de astantibus rogabat petrum et nos ut vestimenta senis que habebat sordida et scissa mutaret. Quem petrus et nos pro optima et honesta voluntate collaudantes dicebamus quia nec nos ita insipientes et impij sumus ut cui tam preciosa verba concredimus non multo magis eciam corporis necessaria prebeamus. Cumque

ille sūma vi a nobis senem auellere nite
retur. et nos eū vehementius retinere
mus senex iuramento preuenit dicēs.
Hodie apud nullū manebo nec ab ali
quo quicquā suscipiā ne alterius delec
tacio alterius tristicia sit. Erat autem
primarius ille ciuitatis laodicie. Dis
cessit ergo senex. et postera die petrus
mature surgens excitauit nos. Et
pgentes ad locū orationis secretū. in
de post orationē puenimus ad domū
prefati primarij constitutā pridie ad
disputandū. Itaq; mediū habentes
petrū ingredimur et nos circūspicien
tes sicubi videremur senē. Quē prior vi
dens petrus in medio turbe latitantē
euocauit eū ad se dicens. Clariorem
multis aliis aīam possidens cur ī oc
culto lates et verecundia contegeris.
Accede huc et que tibi videntur exeqre.
Statīq; dantibus locū turbis accessit et
ita cepit. Hic fuit hesterne disputa
cionis sensus. q oīa que videntur certa
mensura et arte formaq; et specie cō
stant. sine dubio sapiente virtute fac
ta esse credenda sunt. Qz si mens et
racio est que hec condidit. consequēs
est ut racionis puidencia mūdus re
gatur. eciā si nobis ea que geruntur in
mundo minus recte geri videantur. Con
sequitur autē ut si creator oīm deus ē
ac mens sit eciā iustus. Qz si iustus
est necessario iudicat. Et si iudicat ne
cesse est ut hoīes de suis actibus iudicētur.
Erit ergo inter iustos et pccores ius
tū qnq; discrimen. Hec fuit ut opīor
tocius verbi continencia. Si ergo ondi
potest q mens et racio cuncta condi
derit. consequēs est et ea que sequūtur
racione et puidencia geri. Si vero na
tura īprudens et ceca gignit vniuersa
perimitur iudicij racio. Quia igitur in
hoc oīa pendent non indignemini si
hec paulo lacius discuti et ptractari
voluero. Cumq; et aquila multa ppo
suisset ait senex. Fili qmuis sermones
tui validi sint non pnt flectere me ut
aliquid credā extra genesim fieri pos
se. Scio enī oīa michi necitate genesis

accidisse ideo suaderi michi non pt q
vel bene vel male agere in nra pta
te sit. Et si actus nros in ptate nō ha
bemus non potest credi futurū iudiciū
per quod vel malis pene vel bonis p
mia tribuantur. Verba clementis et
rnsio pris Caplm xxxij.

Sequenti die congregatis itm
nobis ego ita dicere cepi. Deus p
filiū suū creauit mūdū tanq; duplicē
domū interiectu firmamenti huius
distinctū. In supiori quidē angelicas
habitare virtutes. in isto autē visibili
mundo nasci hoīm multitudinē dedit
ex quibus eligeret amicos filio suo cum
quibus letaretur. Nec tales eos utiq; esse
voluit qui necitate nature aliud qd
ēē non possent. sed qui arbitrio suo
et voluntate boni ēē desiderarēt. Qa
nec laudabile est quod non est desidera
bile. nec bonū iudicatur quod non ppo
sito expitur. Et ut breuiter dicam quo
debeant cuncta concludi cum deus ius
tus sit qui naturā hoīm fecit. quomō
fieri poterat. ut ipse poneret genesim
nobis contrariā que nos cogeret ad pec
catū. et rursus ipe ulcisceretur peccātes.
Certū est ergo q non ob aliā causā
deus pccorem punit nisi quia scit eū
potuisse vincere sed neglexisse victoriā.
Infert enī et in pnti seculo vindictam
in hoīes sicut in eos fecit qui diluuio pe
rierūt. Qui utiq; oēs vna hora extīc
ti st. cum certū sit non eos scdm gene
sis ordinē vna hora natos. Ad hec se
nex. Plenissime fili ostendisti. sed ego
ut ab īicio dixi huic incōpabili asser
cioni tue a ppria consciencia phibeor
accōmodare consensū. Noui enī et
genesim meā et cōiugis mee et scio
vnicuiq; nrm ea que genesis dicta
bat accidisse. et ab hijs que rebus michi
compata st. verbis transferri non pos
sū. Deniq; qm te ībutū video huius
modi disciplinis audi cōiugis mee sce
ma. Habuit martē cū venere sup cen
trū lunā vero in occasu in domo mar
tis et finibus saturni. quod scema adul
teras facit. et seruos pprios amare. in

peregre et in aquis defungi qd et ita
fcm est. Incidit enim in amorem serui. et
periculum simul obprobriumq metuens
cum ipso fugit. Et ut amori suo satisfe
cit in mari perijt. Cui ego rndi. Vn
scis quia peregre seruo sociata est. Cer
tissime inquit scio. Postq enim profecta
est frater meus enarrauit michi dicens
q primo quidem ipsum adamasset. sed
ille qui erat honestus utpote frater no
luit fratris thorum incesti macula pollue.
At illa et me verens et obprobrium non fe
rens infelix. neq enim imputandum est ei
quod eam genesis facere compulit finxit
sompnium et ait ad me. Astitit michi q
dam per visum qui iussit me cum duobus
geminis meis sine mora ex vrbe pficis
ci. Quod ego audiens pro salute eius fili
orumq sollicitus mox eam cum liberis exi
re feci. et vnum qui iunior erat mecum re
tinui. Qualiter omnes mutuo se agnoue
runt. Caplm xxxiij

Tunc ego
clemens intelligens q fortassis
eet pater meus lacrimis repletus
sum. fratres quoq meos volentes psili
re et apire rem prohibuit petrus et ait
ad senem. Quod nomen erat iuniori fi
lio. Qui rndit clemens. Et petrus. Si
tibi inquit coniugem tuam castissimam hodi
e signauero cum tribus filijs tuis credis
quia potest pudica mens motus irraci
onabiles supare. et q omnia que a nob
dicta sunt vera sunt. et genesis nichil sit.
Rndit senex. Sicut impossibile est te exhi
bere quod promisisti. ita impossibile est
extra genesim aliquid fieri. Tunc pe
trus. Testes volo habere inquit omnes qui
pntes sunt me tibi hodie traditurum. et
nunc accipe fidem rerum ex eo q omnem cau
sam diligencius scio quam tu. cunctaq per
ordinem enarrabo. Et conuersus ad tur
bas ita cepit. Hic quem videtis in hac
veste pauperrima cuius romanus est ex
genere cesaris nomen ei faustinianus
Vxorem quoq nobilissimam mathidiam
nomine sortitus est. ex qua tres filios
suscepit. quorum duo gemini. Vnus qui
erat iunior cui nomen clemens hic est.
gemini vero sunt isti nycheta et aquila

Quorum vnus prius vocabatur faustinus et
alius faustus. Vt autem hec nomina nra
petrus enunciauit senex resolutis omnibus
membris quasi interceptus concidit.
Nos autem filij irruentes super eum amplec
tabamur osculantes eum. Et populus quidem
ammiracione stupefactus est. Petrus autem
a complexibus patris ne eum necaremur surgere
iubet. Et ipse apprehensa manu eius qui
de profundo sompno eleuans ac paulu
lum retreans. omnia que gesta erant
cepit exponere quomodo frater eius in amorem
mathidie inciderit. et illa viro indi
care nolens sompnium finxerit et cetera
que supius tam matri quam filijs euenisse
narrata sunt. Sed cum hec in auditu se
nis narracione gratissima turbis petrus
exponeret. ita ut audientes gestorum mira
culis et humanitatis miseracione lacrima
rentur nescio vnde audiens mater recogni
cionem patris cursu concito irruit in medi
um nri cum clamore. Vbi est vir meus et
dns faustinianus qui tam multis tpibus
affligitur per singulas vrbes ambulans
et me querens. Hec cum ista quasi amens
clamaret et circumspiceret senex accurrens
cum multis lacrimis amplecti eam cepit.
Tunc petrus rogauit turbas ut discede
rent et darent eis locum familiarius inui
cem se videndi. Quod petrus noluit statim
faustinianum baptisari Caplm xxxij

Cum autem sequenti die mane ij.
ad locum in quo pater cum matre
quiescebat vna cum petro venisse
mus. et eos adhuc dormientes repperisse
mus pre foribus consedimus ubi petrus ita
nos allocutus est. Audite me dilectissimi
conserui. Scio quia grandem habetis af
fectum erga patrem vrm. vereor ergo ne
ante tempus purgeatis eum iugum nre
religionis suscipere. nondum ad id paratum
ad quod forte vri gracia videatur acquies
cere. sed hoc non est firmum. Quod enim
propter homines fit probabile non est et cito
dilabitur. Ideoq michi videtur ut con
cedatur ei adhuc pro arbitrio viuere et
iter agens nobiscum dum alios docemus au
diat. Cum enim veritatem cognouerit cuius
cognoscende studium gerit. ipse rogabit

ut iugum religionis suscipiat. aut si ei re
cipere non placet amicus permaneat. Qui
enim id ex corde non suscipiunt. cum ceperint
ferre non posse. non solum abiciunt quod
susceperunt sed quasi pro excusatione in
firmitatis sue incipiunt viam religionis
blasphemare. et male loqui de hijs quos
imitari non possunt. Ad hec nycheta ren
dit. Quid si interim dum eum differri iubes
pater noster moriatur. descendet in in
fernum vacuus et in eternum cruciabitur.
Cui petrus. Putas quia si quis iuste
vixisse putatur iste continuo saluabitur.
non putas ab eo discuciendum qui occul
ta hominum nouit. quomodo vixerit iuste ne for
te pro amicicijs hominum aut pro sola con
suetudine vel necessitate. aut qualibet a
lia ex causa et non propter ipsam iusticiam
neque propter deum. Non vi sed libertate sa
lus acquiritur. nec per hominum graciam sed
per dei fidem. Preterea cogitare debes
quia deus prescius est. et nouit si hic su
us est. Si ergo dignum est ut ingrediatur
ianuam vite deus occasionem competentem
dabit eritque initium ex deo et non ex homine.
Post hec verba pater egressus ad nos
et osculo nos salutans cum residissemus
ait. Licet me percunctari aliquid an secundum
pytagoricos tacendum semper est. Et petrus
Nos inquit neque silere semper neque per
cunctari aliquid cogimus accedentes
ad nos. Quam obrem si quid dicere vis re
quire. Tunc senex questionem proposuit de
bono et malo. vtrum aliquid sint in sub
stancia et actibus. Cui questioni voluit
a me renderi. petrum vero nobis quasi ar
bitrum seruari. ut sicubi disputacio nostra
exitum non inueniret ipse quod sibi vide
retur pronunciaret et indubitatum finem rebus
dubijs imponeret. De mutacione vultus
eius dolo symonis magi. Cap. xxxv.

Post disputacionem autem cum iam do
mi essemus preparantes ad edendum
ingressus quidam nunciat appionem
cum ambione nuper venisse ab anthiochia.
et hospitari cum symone mago. Quod au
diens pater gauisus est et ait petro. Si
permittis volo ire et salutare appionem
et ambionem quia valde amici mei sunt

Fortassis autem ambionem suadere potero dis
putare cum clemente de genesi. Et petrus.
Permitto inquit et laudo quod amicos co
las. considera tamen quomodo per prouidentiam
dei omnia tibi ex sententia concurrunt. Et
ce enim non solum affectio tibi propria deo
prestante reparata est. sed etiam amicorum
presencia procuratur. Et pater. Vere inquit
aduerto ita esse ut dicis. Abijt ergo ad
ambionem. Nos autem cum petro positi per
totam noctem interrogando de diuersis questi
onibus et discendo ab eo delectacione ipsa
doctrine peruigiles mansimus. Et cum iam
aurorescerent petrus intuens me et fratres
meos ait. Miror quid visum sit patri vestro.
Cum hec diceret superuenit pater et inuenit
petrum de se nobis loquentem. Cumque sa
lutasset satisfacere cepit et causam exponere
ob quam foris mansisset. Nos autem ad
eum respicientes expauimus vultum in eo
symonis videntes. vocem tamen patris nostri
audiebamus. Cumque refugeremus eum et
execraremur stupebat quod tam dure erga
eum ageremus et barbare. Petrus autem qui
vultum eius naturalem solus videbat ait
ad nos. Cur execramini patrem vestrum. Cui
nos vna cum matre respondimus. Hic nobis vide
tur symon. vocem habens patris nostri. Et petrus.
Vobis quidem vox eius que maleficijs mu
tata non est sola nota est. Michi autem
etiam vultus eius notus est. qui alijs arte
symonis mutatus apparet. Ecce autem vnus
ex hijs qui anthiochiam precesserant regres
sus ait ad petrum. Domine mi. symon apud
anthiochiam multa prodigia faciens nichil
aliud populo persuadet nisi quod ad odium tui
pertinet. magum te nominans et homicidam
ita ut desiderent si te hucusque inuenire
queant etiam carnes tuas deuorare.
Nos ergo videntes commotam ciuitatem consi
derabamus quid fieri oporteret. Super
uenit autem cornelius centurio missus a
cesare ad presidem cesaree publica negocij
gracia. Hunc accersientes clam ei cau
sam exposuimus. et ut iuuaret si quid
posset rogabamus. Qui ait. Cesar male
ficos per prouincias inquiri iussit et
perimi. ex quibus plurimi iam perempti sunt.
Ego vero diuulgabo me ad hoc missum

a cesare ut istum magum capiam et cum soci
is suis puniatur. et sic metu compulsus
fugabitur. Igitur hec audiens symon disce
dens ab antiochia huc venit sicut au
diuimus. Cumque hec ille dixisset petrus
respiciens ad patrem nostrum ait. A symone
mago transformatus est vultus tuus sicut
apparet. Putans enim quod a cesare quereretur
ad penam territus fugit et vultum suum tibi
imposuit. Si forte pro ipso capi et ad
mortem duci posses ut filijs tuis tristiciam
moueret. Hec audiens pater cum lacrimis
se infelicem cum lacrimis exclamare cepit
mater quoque sparsis et laceratis crinibus
plangebat. Et nos stupentes quasi amen
tes eramus. Ambyon autem venit ad
nos indicans nobis symonem fugisse per
noctem versus iudeam. Dicam inquit quo
res gesta est. Vbi venit faustinianus ad
salutandum nos contigit ut ipsa hora
circumstaremus symonem dicentem quod fugere
vellet ipsa nocte. eo quod quosdam venire
audisset qui ex precepto imperatoris eum
comprehenderent. Cum autem furorem omnem
vellet in faustinianum conuertere. tantum in
quit vos facite eum cenare nobiscum. et e
go quoddam vngentum componam quo ce
natus perungat faciem suam. et ex eo vultum
meum habere videatur. Vos autem herbe cuius
dam succo facie perungemini prius ut
non fallamini de immutacione vultus
eius. Volo enim ut comprehendatur ab hijs
qui me querunt. et luctum habeant filij
eius qui me derelicto confugerunt ad pe
trum. Ego autem ambyon timui tunc indi
care hec faustiniano. sed nec ipse symon
spacium dedit nobis ut possemus secretius ei
loqui. et concilium symonis aperire. Interea
symon nocte iudeam petens fugit cum
appione et athenodero. Ego autem simu
laui inequalitatem corporis ut domi rema
nens facerem hunc velocius ad nos redire
si forte aliquo modo occultari apud nos
possit ne ab hijs qui simonem querunt com
prehensus gratis pereat. Qualiter dolus
magi antiochie profecit in gloriam
Flentibus ergo patre et petri. Capitulum xxxvi
matre ac nobis omnibus pro hijs que
acciderant petrus miseracione

permotus ait. Audi faustiniane. Cum
nobis prius aliquid utilitatis contulerit
error iste transformacionis tunc ego veram
tibi vultus tui ymaginem reddam. Precede
nos antiochiam et in loco publico stans de
nuncia penitenciam tuam et dic. Ego symon
denuncio vobis et confiteor me omnia fe
fellisse de petro. Neque enim seductor est ne
que magus neque homicida. sed omnia illa dix
i furore commotus. Obsecro igitur vos qui du
dum causas odij vobis dederam contra ipsum
ut nichil tale de eo senciatis. Sed ipsi
credatis ut predicatori vere a deo misso
et veri prophete discipulo. Et si eciam ego
ipse post hec veniens ad vos aliquid con
tra eum dicere temptauero ne credatis mihi.
Cum autem videris populum ex sermone
tuo conuerti et depositis odijs recipere
desiderium nostri manda michi et statim
veniam vultumque proprium qui tuis omnibus
notus est tibi reddam. Profectus est igi
tur pater meus cum matre et duobus fratribus me
is et quibusdam ex familiaribus. Interea
dum petrus cotidie populum doceret et vir
tutes multas faceret. post dies decem
venit quidam missus a patre annuncians no
bis quomodo publice staret pater symo
nem qui vultu eius videbatur accusans
petrum vero immensis laudibus efferens.
ita ut omnes desiderarent eum videre. Mul
tos quoque in tantum eius venisse amorem
ut seuirent in patrem quasi in symonem
et manus ei vellent iicere. velut qui tantum
mali commisisset in petrum. Propter quod
inquit in timore magno positus mi
sit me ut velociter venias et viuentem
eum occupes simul et crescenti erga desi
derium tui ciuitati appareas. Quibus cog
nitis petrus conuenire populos iubet. et or
dinato eis episcopo ac presbiteris cunctisque ri
te dispositis profectus a laodicia ut ve
niret antiochiam cui occurrit faustinia
nus. Eadem die restituta est ad vesperam
in faustiniano facies propria et recessit ab
eo aspectus symonis magi. Audiens autem
symon vultum suum in eo ad petri gloriam
profecisse festinus preuenit petrum. et ce
pit occulte per amicos amplius deroga
re quam fecerat. Tunc omnes expuentes in

sanctam eius expulerūt eū de ciuitate dicentes. Reus es mortis tue si ultra locutus⁹ contra petrū huic tibi credideris ee veniendū. Omnis autē antiochie plus audiens venire petrū occurrit ei et nobiles ac maiores natu ciuitatis aspersi capita penitentiā agentes q contra predicationē eius magum symonē susceperissent. Ascendens autē petrus in eminentiori loco iussit ante se poni oem multitudinē egrotantiū quos oes in noie ihu xpi sanauit. ita ut oes vna voce confitentur deū. Et intra septem dies plus q decem milia hoim baptisati sūt. ita ut omni auiditatis desiderio theophilus qui erat ciuitatis potentibz in ciuitate sūt limior ingentē dom⁹ siue basilicā ecclie nomine consecraret. In qua petro apostolo cathedra constituta est ab oni populo. Ego autē clemens cū fratribus meis et mre prem allocutus sū vtrū aliquid infidelitatis in eo vemāsisset. Tunc ille accedens procidit ad pedes petens ut diuine mense principem eū faceret. Petrus vo cum omni alacritate manū eius apprehendens tradidit eū michi et fratribz meis dicens. Suscipe tibi patri filios deus restituit. ita te prem filij restituant deo. Indictaq iciunio oi ppl̄o. et veniente die dnico baptisauit eū atq in medio ppli ex cōuersione eius materiā sumens oes casus eius exposuit. ita ut omnis ciuitas quasi angelū aspiceret. ac non minorē ei gratiā q petro exhiberet. Actor. Qualiter petrus rome sibi clementē substituit et de regimine

Qualiter autē hūs docuit. Ca xxxvij

petrus scm clementē in cathedra pontificali substituerit idem clemens in epistola ad scm iacobū iherosolimitanū ostendit dicens. Symon petrus qui vere fidei merito et integre predicationis obtentu fundamentū esse ecclie dignitus est. tempe quo finē vite sibi imminere presensit in cōuentu fm positus apprehensa manu mea in auribz totius ecclie hec protulit verba. Fratres et cōservi mei. clementē huic vobis epm ordino qui michi ab ihc usq ad finē comes in omnibz fuit. et per hoc veritatē tocius mee predicationis agnouit. Quē pre ceteris exptus sū deū colentē. hoiēs diligentē. castū. discendis studijs deditū sobriū et patientē. Cumq ego procadēs ad pedes eius vogitē excusans me et declinans cathedre honorē ille rīdens pro hoc inquit ne rogaueris. Hoc enī fieri statutū est michi. et eo magis quo excusas. Qa hec cathedra eū qui eam cupit et audacter expetit non requirit sed ornatū moribz et in verbis eruditū. Qz si quis michi alius tam sedulus adutor astitisset. tam plene doctrine mee racionē susceperisset et ecclesiasticas dispositiones a me tam plene didicisset hūs aliū talem non te cogerē bonū opus suscipere nolentē. Sed et aliud intuē quia prū periculū timens sustape refugis ecclie gubernacula. Certus esto qa amplius peccas qui ppli dei velut in fluctibz positū et periclitantē cū possis iuuare subterfugis. tu tm consideracionē hūs et non quod in cōe oibz expedit. pudens Te igit̄ nūcio suscipientē libentē episcopatus officiū oportet quidē irreprehensibiliter viuē. et summo studio niti ut oes huius vite occupationes abicias ne fideiussor existas. ne ve in ulla pro aduocatus litiū fias. neve in ullis negotijs ocsius iuenialis mundialis negotij occupatione pplexus ne verbo dei vacare non possis primitibz hoim tuis prefatus. Istm autē apta que tibi minus congrue exposui sibi inuicē exhibeant laici. Quia sicut tibi ipietatis crimen est neglectis verbi dei studijs sollicitudines suscipe sclares. ita vnicuiq laycorū pcm est. nisi inuicē sibi eadem in hijs que ad coem vite usū pertinēt oportuna fideliter dederint. Ad presbiteri vero sunt istm. cuē et antenenire necessariū est. ne quid in nobis adulterij occultū talescat incendiū. Quid enī omnibz pcis adulterio grauius? Secundū namq in penis habet locū quo primū illi hnt qui abeuntē a deo. Sane sicut adulterij venenū auctus ma

lis pnciosissimū est. ita amor fraternus et caritas totius boni fastigiū tenet. Et ideo oēs diligite. atq; tū omni religione et mīa ad oēs respicite. pegnos satis prompte in domibz vīs susapite. Et ne omnia singillatim nūc dicam omne bonū ipsa per se si in vobis fuerit caritas facē vos docebit. ¶ Dyaconi ecīe tanqm oculi sint epi. aī vēnī dia circūlustrantes actus tor ecclesie et pservantes si quē videant vivi nū fieri precipicio. vt hec referāt epo. Negligentiores et eos qui ad verbū dei audiendū tardius vel rarius accedunt hortenē et cōmoneāt. Quia si multo tpe auditū a verbo dei subtrahant et vernaneāt inculta sine dubio spinis erūt ac sentibz repleta et per hoc ad ignē pparata. Eos aūt q̄ sēdm aurē egrotant sollicite pquirant et plebi indicent de hijs ut visitent eos et que naturia sūt prebeant. Sed et de peregrinis refouendis silr epo sug gerant. et cetera hijs silia que ad nutū et disciplinā ecīe ptinent. Et ego hanc o clemens tibi dispensationē ijungens scio quia accipio graciam magis qm̄ presto. Sed confide quia premia pro oīm salute recipies si hic pro oīm salute īuigiles. Deprecor aūt te ut postq̄ pīntis vite finē fecero iacobo fratri dñi describas breuit qualiter michi ab ijcio usq; ad finē comes itineris et actuū fueris. quecq; per singulas ciuitates me disputante vel predicante sollicitus auditor excepis. et q̄s me finis in hac vrbe reppererit destinare non pigeat. Et ego quidē mi dñe iacobe tibi iam plīma de hijs ipo inbente descripta trāsmisi sub ipo titulo quē ipse precepit affigi id est clemētis itinerariū predicacōis petri. Actor Descripsit eciā clemens alias quatuor epistolas doctrinā petri continētes. Hec de actibz ipsius et doctrina actore sufficiant.

De filia eius petronilla et scā felicula. Caplm. xxxviij.

Huius filia fuit scā potronilla. Que cū alī quando pīnte pre febrib; laboraueret discūbentibz apud eā discipulis dixit ei tytus. Cum oēs a te sanent infirmitur petronillā iacere pmittis. Q̄ rīdit. Sic expedit ei. Sed ne puteī impossibilitas eius īcolumitatis meis sermonibz excusari aut ad eū. Surge petronilla et ministra nobis. Et statī sana surrexit. Q̄ ministerio eius exple to iussit eā redire ad lām. Ut ubi in dei timore cepit ee pfecta non solū ipsa sanata est sed eciā plīmis dedit orando salutē. Et quia nimis speciosa erat venit ad eam flaccus comes cū militibz ut eā haberet vxorē. Cui illa rīdit. Si me vis habe vxorē fac matronas ad me venire ut cū ipsis vadā ad domū tuā. Post triduū ergo petronilla ieiunijs et oracionib; vacans tū virgine felicula collactanea sua cōitans permanś sancti nychomedis presbiteri vedūans se in lectulū migrauit ad pēm. Flaccus ergo comes ad felīculā aūm suum vertens dixit ei ut vnū eligēt aut ei nubere aut demonijs īmolare. Ut illa vtrūq; rēnuens. septē diebz in carcere clausa fuit. Vbi cū sepe āmonita mutari non posset. septem alijs diebz sine cibo pmansit. Ac proinde torta est in caulco et in cloacā proiecta. Quā scūs nychomedes presbiter eleuans sepeliuit. Quod audiens flaccus comes fecit nychomedē teneri et ad sacrificandū cōpelli. Qui cū diceret ego non sacrifico nisi deo oīpotenti qui regnat in celis plumbatis duriss̄ime cesus migrauit ad dñm. Cuiꝰ corpus in tyberī piectū scūs iusti clericus eusdē scā collegit. et in suo oratulo sepeliuit.

De scō marciale lemouicensi. Ex gestis eiꝰ. Caplm. xxxix.

Idem aplō scilicet bto petro scūs marcialis adhesit. bti stephani ptīomūis consanguineꝰ. Qui olim cū eet xv. annoꝝ cū pntibz suis venit ad ihm in tribu benyamin prediātē. Qui iubente dño baptisatus est a sancto petro aplō. Parentibz ergo ad ppria redeuntibz marcialis remansit cū dño et semp ei adhesens scūs est vnꝰ de septu

aginta duobus xpi discipulis. Post ascen
sionem autem dni semper adhesit sancto petro
cui etiam carne propinquus erat. Cum ergo
beatus petrus diu rome predicasset ap
paruit ei dns dicens. ut mitteret ad gal
lias marcialem. Vocans itaque petrus mar
cialem narrauit ei visionem. et sic ab eo
bene instructus profectus est cum duobus
presbiteris. Cumque iam diu processisset
vnus ex presbiteris mortuus est. Tunc mar
cialis cito romam rediit. et hoc beato petro
apostolo nunciauit. At ille. Vade inquit cito
et tolle baculum meum in manu tua. et
dum corpus eius tetigeris resurget. et
sic fecit. Venientes ergo in prouinciam le
monicinam dnm predicabant. et multa mi
racula facientes et multos mortuos sus
citantes infinitos populos conuertebant. In
gressi ergo vrbem lemonicinam a quadam
matrona nobilissima benigne recepti
sunt. In cuius domo cum quendam freneticum
sanasset baptisauit matronam nomine
susannam et totam eius familiam. Et tunc
prexit ad theatrum ubi a sacerdotibus ydo
lorum grauiter verberatus missus est in car
cerem. Qui cum sequenti die oraret lux imen
sa carcerem illustrauit. Et cathenis con
fractis et ostiis aptis omnes qui ibi aderant
prostrati baptisma petebant. Sacerdo
tes vero qui eum percusserant ictu fulminis
extincti sunt. Tunc omnes currentes ad car
cerem eduxerunt eum promittentes quod crede
rent si illos sacerdotes mortuos resusci
tatos viderent. Quod et factum est. et bapti
sauit ex eis xij milia hominum. Susanna
vero migrans ad dnm reliquit sancto mar
ciali valeriam filiam suam. que statim promisit
se virginem permansuram. Audiens autem quod
stephanus dns totius prouincie a rodano
usque ad mare veniret ad vrbem lemocinam
sciens quod ipse moleste ferret votum quod fece
rat. omnes interim diuicias suas paupe
ribus erogabat. Cum ergo venisset eam
ad se venire precepit. Quam videns nol
le coniungi sibi. iratus iussit eam cito de
collari. Armiger autem qui eam decolla
uit audiens angelos cum laudibus animam
eius deferentes reuersus ad dnm suum
cum illi narrasset cecidit ad pedes eius et

mortuus est. Tunc cepit dux cum toto ex
ercitu nimis timere et indutus cilicio ro
gauit sanctum marcialem ad se cito venire.
et penitens promisit quod crederet si suum ar
migerum suscitaret. Qui statim suscitatus
pedibus eius aduoluitur et penitens cum du
ce et cum xv milibus de exercitu baptisatur.
Interea dux ille iussu neronis prexit in
ytaliam cum immenso exercitu bellatorum. Et cum
perfecissent neronis imperium prexerunt
romam videre sanctum petrum. Quem inuenerunt
loquentem ad populum et nudis pedibus in cili
cio coram eo prostrati petebant suorum veniam
delictorum. Tunc petrus videns tam pul
chram gentem interrogauit qui et vnde
essent. Tunc dux narrauit ei per ordi
nem qualiter conuersi sunt per beatum marcia
lem. De quibusdam eius miraculis et obitu
eiusdem. Cap xl.

Redeuntes igitur proposuerunt prius videre sanctum
marcialem quam ad propria remearent.
Et cum iuxta quendam fluuium logiassent
filius archadii comitis pictauensis
propter estum in fluuio se balneans a dy
abolo suffocatus interiit. Quem cum nus
quam exercitus repiret pater eius cum ni
mio luctu venit ad sanctum marcialem ro
gans ut ei filium suum suscitaret. Pergens
ergo ad locum adiurauit demones ut
corpus de flumine eicerent. et ipsi in
specie visibili astantibus apparerent. Et
protinus exierunt tres demones quasi e
thiopes fuligine nigriores pedibus mag
nis. oculis terribilibus. et cruentis ca
pillis totum corpus tegentes. et per os
et nares ignem sulphureum emittentes.
loquendo vero vocem coruinam imitan
tes. Et cum iussi dixissent nomina et offici
a sua. misit eos in terram desertam. precipi
ens eis ut nullam lederent creaturam.
Commotusque lacrimis rogancium suscita
uit protinus hildebertum. Qui narrauit
coram omnibus quomodo a demonibus suffoca
tus est. Et cum cathenis eum constringe
vellent. eripuit eum angelus. et osten
dens ei ignem purgatorium duxit eum
ad ianuam paradisi. Vbi cum disceptarent
demones pro eo venit vox de celo iubens
ut ille resurgens xxvi annis viueret.

Et hijs dictis totundit se et sicut angelus
eū docuerat in mirabili abstinencia.
cū sancto marciale pmansit. Scūs aūt
marcialis tantis miraculis floruit ꝙ
eiā mulier quedā maritū suū palla
cū baculo illius ei supposito sanauit. et
eodem baculo opposito incendiū cuncta
tis burdegale extinxit. In lemouicana
autē ciuitate cū quādā ecclām dedica
re vellet. predictus dux de toto regno su
o diuites et paupes ad dedicationē ba
silice iuuauit. Quos oēs cū scūs mar
cialis ꝓpter festū in ciuitate esse mo
nuisset. quidā miles cū vxore sua intē
missā a demonibz vexabat. Et cū ad
ducti essent ad presulē interrogauit dē
nes cur hoc fecissent. Qui rūderunt.
Quia heri preceperas oīnibz ut se cast
te tenerēt. et isti totā noctē i libidinē de
duxerūt ingressi sum⁹ in eos. Sed tandē
sanauit eos scūs marcialis precibz du
as et ꝓli circūstantis. Eodem anno
a passione dñi xl⁰. apparuit ei dñs pre
dicens ei huius vite exitū et regni celes
tis ingressū. Qui statim cōuocatis oī
bus quos cōuerterat xpianus. oīnibus
post predicationē valefaciens febre cor
ripit². et adueniente dño ab angelis in
celū defertur. De scīs sauiniano et po
tenciano et altino. ex gestis eor. Ca xlj.

Ex numero quoq; septuaginta
duor discipulor ꝙ fuerūt sancti sa
uinian⁹ et potenciani⁹ et altin⁹.
Qui cū multos infirmos sanitati restitu
erēt et non tam verbo ꝙ signis et vir
tutibz quoscūq; possent ab errore reuo
carent a bēo petro missi sū ut galliā
ydolatrie deditā dyabolo auferrent et
xpō acceptabile mun⁹ offerrent. Qui
eiā sauinianū pmatē gallie constitu
ut. Venientes ergo ad vrbem senonis
tunc famosissimā et populosissimā.
non cessabant ꝑdīm a cultura demo
nū ad deū reuocare. Illuc btūs sau
nian⁹ dignitatē pontificalē quā a be
to petro illuc destinat⁹ acceperat cō
gr̄ebat. Tantaq; spūs sancti gracia i
corde eius erat diffusa ut quos sermo
ne tangēt ad ardorē celestis desiderij ve
hemēt accendēt. Deniq; cū celesti
bz sanccionibz insisteret dyabolus quos
dam secte sue viros contra eū excita
uit. Qui dū venerēt simulachror su
orū cultū cessare et vitus gentilita
tis ac venefica sperni. deor suor cō
temptū beati viri ludibrijs et leto sax
erūt vlascendū. Hūc igit⁹ in medio
pestilentis conciliabuli sistunt aliq;
tisper de altercationibz fidei cōuenit
Sed veritatis assercioni cordis aures
obturantes. se q; cū portentis suis ex
ecrari gementes. mox eū capitali ul
cione plectendū censuerūt. Hinc in
episcopatu mox potencian⁹ successit.
Qui dū predicationi ardent⁹ insistēt
nulloq; tempe cessaret contra hūc
quoq; dyabolus incredulor animos
suscitauit. et famulū dei q̄m potu
it celeritate extinxit. Cui⁹ corpus pri
die kalendas ianuarij examine factū
ab infidelibz quidē auibz et bestijs pec
tū est ad deuorandū sed dei prudencia
ꝓmansit illesū. A fidelibz vero est oc
culte collēm. et in suburbio senonis
ubi predecessor eius quiescebat sepultū.
Nec mun⁹ carne solutus ꝙ antea vi
uens in carne virtutibz claruit. Dā
demones de obsessis corpibz fugauit
cecos illūinauit surdis auditū restitu
it. claudis gressū. et infirmis sani
tatē. Deniq; bonū pastorē saui
nianū vias martirij precuntē pse
cuta est gratia amicor clientela scūs
salucet potenciān⁹ et sancti godaldus
et altin⁹. et ferotin⁹. Hij namq; pul
cr̄i viam gradientes et in fide xpi
credencia cūctos ꝓpagantes martirij
gloriā assequi meruerūt. et iuxta mo
numentū eusdē humati sūt. Horū
cineres postmodū ab eusdē vrbis an
tistite wenilone in beati petri basili
cam cōtiguā trāslati sunt. Anno salu
tis ab incarnatione dñi dcc⁰ lxvij⁰.
regnantibz lothario et ludowico et ka
rolo augustis vij⁰ kalendas septēbris.
Nocte aūt precedente venerabilis
wenilo ad celebranda vigiliarū solēp

nia illuc cū frequētia cleri processerat Quibz suppletis archiepō ad vrbē regresso celestes exequie id est voces ā gelice velut chori psallentes ibidē per noctis spacia subsecute sūt. Cuius modu lacionis armoniā nō tm̄ monachos. sed et quosdā vulgi ibidē exaudantes audisse plurimū est. De scō clemēte me tensi. ex gestis eius. Cāp xlij.

Erat eadē scūs clemens q cog nominat flauius consul roma noz patruus clemētis pp̄. Hic a beato petro euāgelizandi gratia cū ce teris missus apud galliā belgicam metī mutatē puenit. Ibiq a quodā hospite susceptus est officiosissime. Ā quo interrogatus humiliter qui ceēt et unde vel quare aduenisset. rndit. Seruu sum ihu xpi ex deo pr̄e ante tpa. ex virgine maria sub tpe nati pro salute generis humani. Nec et alia scōz pegrinoz susceptor audiens et suspirans bona inquit sī valde que pauciatis. Sed si que dicatis uera esse ostenderitis fateor deū vrm̄ vos mu sa nr̄e salutis tm̄ misisse. nobis etiā aptissimū tpus et locū pudisse. Est enī hec patria et maxime urbs ista robore fortissima. bellis et armis as sueta rerū opulentia ditissima. Sed heu clade pessima sic detrita. ut pe ne iam medietas hoīm et oīm aīaliu um humano usui deseruiencū. hu ius pestis īmanitate mortua videat. Est enī hic arenariū ab impatore oc tauiano nobiliter constructū et in am pliteatrū decenter formatū. In quo dra co indicibilis magnitudīs cū pestifera sua prole inhabitat quox flatus ipm aerē circūquaq corrūpens. etiā aues quascūq si supra volitare contigerit perimit. Si ergo virtus dei vri si qua vestre predicacioni veritas inest. etre magnū et euidens ostiū predicandi. et paratissimus aditus in deū vrm̄ cre dendi. tm̄ vis pessime necis extīguat et morbidis sanitas pristina restituatur. Ad hec sancti confessores xpi leti effecti. in lacrimis pre gaudio resolu ti sūt. Cucurrit hospes ad pmores ciuitatis. et eos ad audienda ea que nūquā audierāt īuitauit. Cūct ōnes qui audierūt nobiles et ignobiles ad videndū uiros pperare ceperūt. Quo rū plūmos vis iam dicti morbi sic ūa serat ut uix pedibz initerent. Quoz dolorib cōpatiens scūs clemens pmū hospitē suū deinde pplm̄ ciuitatē bapti sauit. et ipse sacri fontis descensus nō minus corpm̄ q aīarū sanitatē red didit. ut icolumes ad ppria remearēt. Sequēti die celebratis missaz solēp nijs et ciuibz sacra cōione ībutis seqn nijs et ciuitatis tocius plebis multitudine amplyteatri ca ue rnas adyt. Cuq cū sociis suis psallē te et pplo ut doctus erat hymnizeq son la trimose conclamante int psallendū et orandū. intoq strepitū pedū ferali illa multitudo bestialis cristam capitū erigit. colla tumencia pretendit. sibilos emittit. et velut uim diuine uirtutis sentiens superba quondā colla deposuit. et sancti clemētis aduentione mansue uit. In noīe ihu xpi crucifixi inquit precipio tibi draco funestissime. oēm ferocitatē depone. et cū omni tua sobole pessima deserta hoīb et ignota ade as loca nulli hoīm nocens aut bestiar. Respondentibz omnibz amen. scūs clemēs stolā quā in collo gerebat deponit. maximūq eoz alligauit et usq ad fluuiū contiguū qui salia dicit uinc tū manibz pprijs adducens dū stolam recepit serpens nusqm̄ cōparuit. et quo duerte usq hodie ignorat. Presti tus exinde locus ab omni īmūdicia ser pentū ita mūdatus est. ut uix aliqū ibi puissim uermiculū reperiat. Omno ēt noxie pestes locū illū refugiūt. Ce pit ab hinc beatus pōtifex dictos īstitue et ipsos īstitutos ecclīasticis ḡdibz pmunie Ecclesias cōstruē et cōstructas oipotētis dei et scē pet mgrij sui noīe dedicare et cōsecrare. Obiit aūt nono kl' decembris.

De scō frontone petragoricensi. Cāp xlij.

Erat eadē scūs fronto qui a pma etate deo deuotus et a petro a postolo rome ordinatus atq ad

vrbem petragoricā in qua natus est primꝰ destinatꝰ epūs lxx monachos vidē ad seruiendū dnō congregauit. Dūmq; cū eis habitans in ope dei crescebat a squirio ciuitatis illiꝰ preside pse cutionē patiebat. Nam quos epūs p xpi noīe baptisabat ille gladio deputabat. Tandē relicta ciuitate cū mobilibz heremū decreuit petē nudus. Vocatisq; oībz fratribz aut eis. Quid nobis cū mūdo quē crucifiximꝰ nobis. Magnū gerimꝰ animē detrimentū inter hoīes habitantes. Cumq; placuisset fribz tercentis bisactis et semībz olerū acceptis expēsis de ciuitate xpo duce per desertū venerūt ad quēdā locū sup fluuiū dordonie. ubi draco magnꝰ habitabat cū serpentū multitudine. Quos videntes hij qui epm secuti fuerant metu ducti reperūt retrocedē. At ille in dnō confidens ozo in se prostrauit nō baculū terestrem sed virtutē celestē int eos ostendens. et nusq; cōparuerūt. Cōuersantibz autē eis in eodē loco reperūt mīmutare frēs dicentes. Quidquid sola i hēremo tristitie est. et in vrbibz non est. An in hēremo sola exaudit deus oratēs. quā ferarū delectat solatiū. Cur itaq; non regressi in locū nrm benedictionē. Audiens vir scūs eoz murmura cessabat et pro eis orabat. Quāpm tīmet eos diuinoz mandatoz vacuare officiū. nec in penuria lassescētes vigilijs defuerūt. ¶ Quadā igit die post vigilias vocauit oēs ad se et ait. Filioli mei mei si regnū dei querimꝰ q̄d de esa corpm cogitamꝰ. Non oportet cutē fragilē pinguiē vermibz exhibere. Onere iumentoz asellus grauādus est. ne gestare incipiat q̄n ordeo pascat. Comedat ergo paleas ne recalcitret et creatorē suū ad iracūdiam conatur. Quid nos cura carnis torq̄t moritura post modicum. Curam ergo nostrū deo dimittamꝰ et eius testimentū teneamꝰ dicentis. non derelinquā te. Qualit eū dns in deserto visitauit. Caplm xliij.

Quante igit eo pro illis indesinent dns precē serui sui nō est oblitus. sed per angelū suū presidem squirū visitauit eiq; dixit. Cpulavis in delicijs splendide et servu mei in deserto pereūt fame. festina igit diluculo ex domus que tibi dedi seruus meus estas mittē. Quod si distuleris in te dei furorē exacerabis. Hec ut audiuit ille. cor eius consternatū est in se tota nocte. Mane autē consurgens mestus amicos suos et domesticos vocauit visū expositurꝰ et si quis viam nosset ubi famuli xpi in hēmo hītarent interrogauit sed nullū qui se nosse diceret inuenit. Alia vero nocte a predicto angelo visitatus grauu plagaq; pede peussus mane vīm amicos adduxit. causā expositurꝰ plagas ostendit. et quid faciendū esset consiliū requisiuit. Tandē vnꝰ eoz tūctis sapientior respondit. Multitudo tibi camelox habundat. Onera eos hijs estus quibus heremice utunt et diuge eos per viā onustos nemine ductore. Et si tibi a deo tali visitacio est. ipē ad tuneū puerox suox eos deducet. et depositis oneribz animalia tua reuocabit illesa. Qd et fm est. Fuerūt aūt lxx camelī cū oneribz directi. Factū est ergo dū hoīa nona frēs ymnos oēs in vnū celebrabant. primꝰ ante fores excubat camelus. Quē videns epūs letus deū laudauit et precepit dicens. Camel nob alimoniā ferentibz pedes lauate. cuiq; arbaria date. Quod et fecerūt. Et in quit omīpotens deus nrī recordatꝰ nobis alimoniā per graciā suā direxit. nobisq; sedentibz angelꝰ eius camelos perduxit. Non omnia tollamꝰ sed dimidiū onerū elongias dnō reuocemꝰ. Qd cū placuisset omībz xxxv sactos in horreū reducendos abstulit. aliox vero camelox xxxv. onera in oīm sactos refudit ne alij portare videnē alij leues abirent. Et benedicēs dimisit eos absq; vie indicio. Qui per viā qua venerant regressi st. ¶ Tūc squirulus exultacione fretus q̄a camelos omnes

suscepit illesos exclamauit. Ag agnus es deus xpianor vogo te ut ostendas michi viā qua ambulē ubi famuli tui habitant. et michi baptismi gratiā prebeant. Tunc profectus ad locū puenit et a scō epō baptismū petēs obtinuit et vocauit nomē eius gregoriū. Et exinde qui prius fuerat seruus dī pabula miserat anniuersario tempore onera hyspē cameli ipositi dirigebat.

De scō mēnio cathalaunensi. ex gestis eius Ca. xlv

Sanctus quoq; mēnius de nobili gnē opido rome oriundus cū a sancto petro apostolo epūs benedictus fuisset. et ptibz galliar verbū dnī predicando. vna cum fratribz sancto dyonisio pisinus futuro episcopo. et scō euchario treueris ciuitatis epō. et sancto saturniano senonis ciuitatis epō futuro. et sancto similiano siuessionēn ciuitatis epō. et alijs sex episcopis. simul eaā domiciano subdyacono. qui quasi ex vno utero frēs in xpō ee nosciunt dño imperante diuertisset. contigit domicianū defunctū fuisse. Cui autē btūs mēnius de ipo subdyacono ad solacū et officiū occurrenti tristi cognouisset. memorato sepulto subdyacono continuo ad scm petrū veniens lacrimabiliter ita suggessit. Dne sanctissime migr. cognoscat sanctitas tua domiciani subdyaconē quē mecū ad officiū implendū et verbū dnī gentibz predicandū misisti dirige in itinē modo fuisse defunctū. Cum hoc beatus petrus audisset cui potencia a dño ligandi et soluendi data ee dinoscit diuina inspiracoē pmotus bto mēnio epo ita fiducialiter rndit. Utrope fimbriā vestimenti mei et veniē ad locū sepulture sue et ea sup corpusculū suū ipositi ita dicas. Imperat tibi dns ihūs xpc et migr. nr petrus ut qualit tibi ore suo in pnti verbo demandauit ita mecū ad verbū dnī gentibz predicandū ambulare non tardes. et nomē dnī quod est incognitū et incorruptū omnibz pa

testat. Acceptis igit ordinacoē beati petri apli cū ad locū ipm ubi defunctus fuerat puenisset. et sup corpusculū eius vestimentū sā petri pōtifias imposuisset auxiliante dño cōtinuo surrexit icolumis qui mortuus ee videbatur et iacere in puluere. Tunc autē ad eū scūs mēnius. Surge frat dominane et noli tardare eamus ad locū quo a scō et migro nro sumus destinati. Ad ciuitatē videlicet cathalaunēsē que a gentilibz ad integrū tenet. nro nie pperemus. Multas eaā virtutes dns per seruos suos in itinē dignabatur ostendē. ubi reapiebāt debiles gressū. ceci visū. surdi auditū. Vel in quacūq; infirmitate quis positus fuisset beati mēnius pōtifias auxiliū si fide integra quis postulasset cōtinuo ad pristinā sanitatē nosciē puenisse.

De miraculis eiusdē et bonis opibz Ca. xlvi

Quumq; ad iam dcām ciuitatem cathalaunensē puenissent ubi diuersi fuerāt. et ipm gentilitatis errorē vel iugū durum coloris eor quod prime videbat noluissent recipe. diuina inspiracoē pmotus vir sanctus cum cōsilio mīstror in opido ipsis ciuitatis spelunca in deserto loco qui vocabat burthavia fere miliario vno distabat burthavia fere miliario vno distinauit facere mansionē. Ubi die noctuq; vigilijs et oracionibz vacabat impleuitq; ibidē circuli anni. Contigit autē ut puer nobilis in fluuiolo qui est ad portā ciuitatis noīe nautā gurgite fatu mum ipleret. Quod cū parentibz nūciatū fuisset. et sup corpusculū ipsius planctū validissimū exatuēt cognitis virtutibz quas scūs mēnius in spelunca residens ostendebat deuote et lacrimabiliter ad eū venerūt postulantes ut filiū eor oracionibz suis redderet incolumē. Qui genibz in terra deuolutis dño fusis precibz suppliciter et antequm manū imposuisset puer surrexit. Quē parentibz astā tibz reddidit incolumē. eūq; cōtinuo baptisauit. Dū igit pntes eius tantā virtutē per seruū dei factā vidisset

postulabant sacerdotem ut eum dignis
honoribus ad ciuitatem cathalanensium
ubi ipsum antea propter gentilitatis er
rorem recipere noluerunt. ad pontificalem
cathedram residendo accederet. Et dum
ipsum cum summa diligencia congregata
multitudo populi ad ipsam ciuitatem ad
ducerent. ad portam ipsius loci obuios ha
buit leprosos tres. et cecos similiter. In nomine
trinitatis imposuit vexillum crucis. et
ad pristinam sanitatem eos perduxit. In
gressus itaque ciuitatem occurrit ei quidam
homo domonium habens. quem continuo ad
pristinam sanitatem reuocauit. Postea
omni tempore vite sue pauperes veste indu
it et elemosinas dedit. Et dum ieiuniis
vigiliisque assidue insisteret omni populo
ad ipsam cathalamicam ciuitatem concur
renti baptismi graciam donauit. et
diuinis eum erudicionibus ut bonus pas
tor assidue gubernauit annis lxxx.
Actor. Hec de beato petro et discipulis
eius que legimus excerpsimus. nunc ad
discipulos pauli stilum conuertamus.

De sancta tecla pauli discipula. Ex gestis eius. Cap. xlvij.

Cum paulus de
anthiochia yconium venisset
et secum comites demam harma
goram et alexandrum erarium discipulos si
mulatos haberet. audiens onesiforus ad
uentum eius ei cum familia sua obuiauit.
Et ad signa que tytus predixerat videns
inter cetera statura breuem. naso aqui
lino vultu angelico. ipsum solum humiliter
salutauit. Et cum indignati essent predicti
comites cur et ipsos minime salutasset
respondit onesiforus quod in eis fructum iusticie
non videret. Itaque cum in eius hospicium
introisset et semper de cunctis virtutum
fructibus predicaret tecla virgo thami
ro desponsata sedens ad fenestram sem
per paulum predicantem audiuit. Et de ser
mone eius quem facie non noscebat ita
demulcta est quod a fenestra per totum
triduum non recessit. Tunc mater eius
theodora misit ad thamirum et lugens
filiam seductam accusauit grauissime sanc
tum paulum. Cum ergo thamirus vxorem
theodia filiam ancilla dominam perdere se
viderent. et eam cum luctu magno vocantes
nichil proficerent. paulus interim raptus
est ad carcerem. et tecla secuta est eum.
Quam alij sequentes et quodam affectu
ei copulatam videntes seditionem excitant
et paulum et teclam ad iudicem tractos voci
ferantes accusant. Vnde paulus flagel
latus de vrbe expellitur. tecla vero incen
dio iudicata sponte in ignem prosilijt. Sed
protinus ita pluit et tremotus tantus
fuit ut ymber ignem extingueret et ter
remotu plurimi morerentur. Tecla igitur
sic euasit et ad locum ubi cum onesiforo in
domo eius paulus absconditus erat laten
ter deuenit. Cum enim paulus iam sex
diebus ieiunasset et tunicam suam pro eme
dis panibus puero tradidisset. vidit eam
puer venientem et perduxit eam ad pau
lum adhuc pro ea orantem. Cumque se inuicem
videntes gauderent tecla ad habitum
viri tondere se voluit ut paulum libere
sequeretur. Sed paulus non permisit verens
ne ipsa aliqua temptacione subdita tur
baretur. Iubens ergo onesiferum cum domo
sua yconium redire cum tecla in anthio
chiam profectus est. Tunc quidam nomine
alexander anthiochensium primus pulchri
tudine tecle allectus est. et cepit paulo
plurima polliceri si eam sue traderet volup
tati. Quam cum paulus se nescire diceret et
ille eam publice amplexatus fuisset illa
non ferens iniuriam yconiorum nobilem se esse
dixit. Et ipsum arripiens ipsius clami
dem laniauit et coronam de capite quam
portabat excussit. Tunc alexander eru
bescens quasi sacrilegam iudici presentauit.
et confitentem se id fecisse ad bestias dampna
uit. Tecla autem a iudice obtinuit ne usque
quo contra bestias pugnaret eius casti
tas violaretur. Tradita est autem cuidam
trifene diuiti femine cuius filia nuper
defuncta fuerat ut ab ea interim serua
retur.

Qualiter seuiciam bestiarum fide superauit. Cap. xlviij.

Congregatis
feris tecla super caueam leene
collocatur. Sed leena pedes eius
lingente populus hoc videns nimium mi
rabatur. Tunc trifena rursus eam accepit
et filia eius defuncta ei in sompnis ap

parens ut teclam pegrinā loco filie aut
toriret quatenꝰ et ipsa pro se defuncta
oraret ām̄onuit. Cuiꝙ tecla pro filia
eius orasset seqnti die alexander ve
nit ut teclam exp̄tanti procōsuli et
ppl̄o contra bestias p̄naret. Sed tri
fena itu lugendo cont̄ eū vouferata ē
ut eā alexander fugēt. Sacerdotes
igitur ex iussu pconsulis eam pduxe
rūt et trifena tenens manū eiꝰ cū
ea p̄cessit. Vt sicut ad sepulturā prosen
ta fuerat filiā falconillā ita et tecl̄ā se
queret ad bestias pugnaturā. Tecla i
tuꝙ amarissime flens et pro trifena
supplicans circūclamāte ppl̄o et fremē
tibz feris de manu trifene rapiꝫ et bes
tijs applicatꝫ. Inꝫ quas predicta leena
ruiens ad pedes eiꝰ recubuit et venie
tem vrsū obuians ei cū impetu strāgu
lauit. Rursus quā leo seuissimꝰ alex
andꝝ dimittitꝫ. et obuiante sibi leena a
vo diu confligentes piter moriunt. Tunc
mulieres flere ceperūt eo ꝙ leenā que
tecl̄ā adiuuerat defunctā viderēt. Tecla
autē videns fossā aqua et marinis be
luis ipletā. signans se et orans licet cū
tis prohibentibz ītroiuit. Et beluis sup
aquā natantibz quedā clara nebula
tecl̄ā texit ita ꝙ nec ab hom̄ibz nuda
videri nec a feris contingi potuit. Mu
lieres aūt circūflētes et ne a beluis vo
rarēt timentes ad eas diuersa aromata
iactauerūt. et stratum belue pre odoris
habundantia dormierūt. Tunc irati
alexander p̄missis iudicis duos tauros
fortissimos quos habebat pduxit et la
minas ignitas cornibz eoꝝ applicās ad
eos teclam per manꝰ et pedes ligauit.
Sed statī flāma funes cōbussit et fugiē
tibz tauris tecla soluta remāsit. Cum
hec trifena videns pre timore semiani
mis in extasi cecidisset alexandꝰ sibi ti
mens procōsulē prostratꝰ rogauit ut
teclā solueret ne forte cesar hoc audiens
pro trifena cognata sua totā ciuitatem
deleret. Tecla itaꝙ sic soluta dimittitur
et trifena ad clamorē ppli susceptata te
clā cōplectens resurrectionē mortuorū
se credē confitet. Cui ergo tecla trife
nā cū alijs multis cathecisatis apud
eam diebz octo fuisset. et desiderans
paulū videre pro eo querendo tonsu
rā et virilē habitū suscepisset cū qui
busdā iuuenibz ad eū p̄cessit. Qui timu
it ne aliqua tēptacō accidisset. Quod
illa intelligens ut eū confortaret bap
tisatū se ee dixit. et sic cū paulo eius
hospiciū introiuit. De hinc ex licentia
pauli pconis pgens et defuncto tha
miro matrē viuentē iuenies ei quē
diuinus predicauit. Sed cū cōuerti nō
posset tecla seleuciā abiens et multos
predicando cōuertens tandē in pace ꝙ
euit. De quibusdā alijs pauli discipu
lis. Actor. Cap. xlix.

Veruī hīs. Actor. Cap. xlix.

Etā discipuli pauli apli viri
plures egregij et illustres in ec
clesia dei ut thimotheus tuꝰ vitā inse
rijs inserē pposui. Ceteri quoꝙ quoꝝ
gesta ad plenū scripta non reperi.
sed ex martirologio breuit̄ suptā hic
inserui. Nam quarto kl̄ ianuarij a
pud arelaten celebratꝫ natale sanct̄i
trophimi cuiꝰ meminit paulꝰ scribēs
ad thimotheū. Qui ab eodē apl̄o epūs
ordinatus prefate vrbi primꝰ ob xpi
euangeliū p̄dicandū directus est. Ex
cuiꝰ fonte ut papa zozimꝰ scribit tota
gallia fidei riuulos accepit. Item pri
die nonas ianuarij natale sci tyti. Qui
ordinatus ab apl̄o paulo cretensiū epūs
ac predicatiōis fidelissime cōplens offi
cium. btīm finē adeptus est ibiq; sepul
tus apud ecclām ubi fuerat dignꝰ mi
nister cōstitutus. Item xiiij° kl̄ mar
tij natale sci onesimi de quo scīus paulꝰ
scribit philemoni. Quē idē apl̄s epm
ordinās predicatiōis ꝙ verbū cōmittēs
ei apud ephesiorū ciuitatē reliqt. Hic
romā pductus atq; ibi pro fide xpi est
lapidatus. Et inde ad locū ubi ordina
tus fuerat corpus eius delatū est. Item
xiiij kl̄ iunij rome potentiane virgis.
Que post innumeros agones post mul
tos m̄ros venerabiliter exhibitos sepul
turas. post omnes facultates suas pau
peribz pro xpo erogatas tandē ad celos
migrauit. Ipso die bī pudentis p̄bi

supradicte virgīs. Qui ab aplis xpi in
baptismo vestitus īnocentē tunicā usq;
ad coronā vite īmaculatā custodiuit &
seruauit. ¶ Eē q̄nto kl' iulij apud ga
lacā bīi crescentis beati pauli apli dis
apuli. Qui in gallias tīnsitū fuacēs ver
bo predicacois multos ad fidē xpi con
uertit. Rediens vo ad gentē cu speca
liter epūs fuerat datus. galathas usq;
ad btm finē vite sue in ope dei consor
mauit. ¶ Eē xviij kl' augusti natale sc̄e
pasce. Qui a beato paulo colosis ordi
natus epūs clarus virtutibz ibidē mar
tirij palmā pro oībz sibi cōmendatis
virili agone ptcpit. ¶ Eē pridie ydus
decembris apud narbonā natale sc̄i
pauli confessoris. Quē sc̄s paulus a
plūs ordinatū eidē vbi destinauit e
piscopū. Quiq; cū eodē ap'lo ad hyspa
nias predicandi gr̄a p gens ibidē re
lictus est. Vbi predicationis offīo nō
segniter impleto clarus miraculis co
ronatus quieuit. ¶ Hec de p̄napibz
etiē petro et paulo qui sub nerone
passi sūt. ac de eox discipulis quox tē
pora quibz vel mortē pro xp̄o sibi il
latā sustulerūt vel in pace ḡcesserūt
nobis incertu sī hic insevē voluim;.
Nūc ad psecutionē neronis vnde digs
si sum; redeam;. Sub hoc passi sī ger
uasius et p̄thasius filij sanctox vital'
et valerie vxoris eius de quox passi
one primo dicem;. Passio sanctox vita
lis et valerie. Ex gestis eox. Cap. lxx.

Sanctus vitalis miles cū pauli
no iudice rauēnā ytalie vbē
ingressus cū videt quendam
medicū xp̄ianū post nimia tormēta
iussū decollari in loco qui dicebat ad
palmā quia arbor palme antiqua i
bi erat. et ille medicus cū expauisset
exclamauit ad eū dicens. Noli frat
vsticine medice qui alios curare con
sueuisti tetp̄m eterna morte occide.
et qui per passiones nimias venisti
ad palmā non p̄das coronā tibi a
dño p̄paratū. Que vsticius audiēs
genu flexit et penitens pauoris sui
martirīū libenter accepit. Sanctus autē
vitalis fecit eū honorifice sepeliri.
et post hec noluit venire ultra ad pau
linū dñm suū. Vt ille uratus tū quia
ad eū venire contēpsit. tū q̄a xp̄ianus
erat detectus. p̄ eaā vsticinū volentē
sacrificare retraxit. iussit eū in ca
leū leuari. Tunc ait ad eū sanctus vital'
Stultissime es qui me putas decipere
qui semp studui alios liberare. Et aut
paulinus mīstris. Quate eū ad palmā
et si sacrificare noluerit fuste fouea
in tra donec pueniatis ad aquā. Eū
q̄ supinū deponite et tra ac lapidibz
obruentes dimittite. Qd' cū fm̄ fuis
set sacerdos apollinis qui hoc cōsiliū
dederat statim arreptus a demone
per septē dies insanies in illo loco
et damans dicebat. Incendis me sc̄e
vitalis. Et die septimo p̄apitatus in
fluīe expirauit. Valeria aūt vxor sc̄i
vitalis cū vellet corpus eius auferre
a xp̄ianis ab ipo vitale in somnis
prohibita est. Que cū reduret ad me
diolanū inuenit hoīes ydolis īmola
tis cōmedēt vīdit. Xp̄iana fuit. hō luc
michi de vīs sacrificijs manducare
Quod illi audientes īm eam verbe
rauerūt q̄ eam sui hoīes vix usq; ad
mediolanū seminecē p̄duxerūt. Et sic
infra triduū migrauit ad dñm. De
filijs eox gerualio et p̄thasio. et de sc̄o
nazario et celso. Cap. lxxi.

Post mortē im̄p̄i p̄nci suox ger
uasius et prothasius oīa sua
pauperibz erogantes et familiā suam
ingenuā facientes manebant cū sco
nazario. Qui oratoriū edificabat et e
celsus puer lapides porrigebat. Na
zarius iste filius affricani iudei ma
tris p̄petue ciuis romane nobilis xp̄i
ane. symone ia deducto a bō petro
aplo baptisatus cū eēt annox nouē
valde mirabat q̄ mr̄ sua legē bap
tismi et pater suus legē sabbati seq̄
batur. Nutu tū dei adherens matri
sue sequebat studia discipline roma
ne. Quē cū pater diligēt et ad vitū
indeox trahere niteret ne forte postea

paganorum ritibus inhereret intellexit
eum velle sequi xpm. Et pterritus nimis
cepit ei obsistere pretendens ei ea que
xpianis ingerebantur tormentorum gene
ra. Sed cum eum flectere non valeret. permitte
te patre ad linum papam cucurrit. et con
tinuo se baptisari fecit. Cum constanter
deinceps xpm predicaret timentes ei
parentes rogauerunt ut inde discederet
ne quandoque pro tali confessione suppliciis
interiret. Quibus annuens septem suma
rios plenos de diuiciis parentum assump
sit et profectus per ciuitates ytalie
eas pauperibus erogans decimo anno di
gressionis sue a roma ad vrbem placenti
nam deinde ad mediolanum deuenit. V
bi predicans et xpianos inquirens inue
nit geruasium et prothasium sub anolino
prefecto custodie mancipatos. Quos
necdum ut pote generosos tormentis affe
cerat quia se eos a suo proposito per diu
turnam carceris maceracionem reuocare
putabat. Audito autem quod predictus naza
rius martires animaret ad prefectum pertra
hitur. et in confessione xpi perdurans fusti
bus verberatur. Et sic ex vrbe proiectus
dum de loco in locum pergeret apparente sibi
matre que iam obierat ab ea monitus est
ut causa predicandi ad gallias propera
ret. Cumque venisset ad vrbem gallie que
dicitur gimellis. baptisatis ab eo plurimis
matrona quedam nobilis celsum filium suum
ei detulit rogans ut baptisatum instru
eret et secum deduceret. Quod audiens
denabus preses galliarum eum cum celso pu
ero vinctis retro manibus et cathenis
astrictis in carcerem retrusit ut eos in
crastino tormentaret. Tunc vxor sua
misit ad eum detestans iudicium dolo ple
num ut innocentes occideret. et deos omni
potentes vindicare presumeret. Quibus
verbis correptus preses scos absoluit
sed ne ibi predicare ~~predicare~~ presumerent
imperauit. De constancia scorum nazarij et
Et celsi coram nerone. Cap lij.

Exiens inde venit ad vrbem tre
ueris. et ibi primus xpm predi
cans et multos conuertens ecclesiam ibi
fundauit et consecrauit. Sed cornelius
vicarius hoc non ferens missis litteris
intimauit neroni. At ille misit den
tum militem cum aliis militibus ut quereret
eum et sibi adduceret puniendum. Quem in
predicta ecclesia inuenientes ad neronem
vinctum ducebant et celsum puerum plo
rantem alapis cedentes ut sequeretur vr
gebant. Quos cum nero vidit iussit eos
recludi. donec eos excogitatis suppliciis
consummaret. Et cum ad capiendas feras
venatores misisset subito ferarum multi
tudo viridarium neronis irrupit et
multos armigerorum eius occidens ali
os lacerauit in tantum ut nero turbatus
diffugeret et vulnerato pede vix ad pa
lacium perueniret. Cuius vulneris dolore
decumbens tandem nazarij meminit. Et
putauit deos iratos quia eum viuere tam
diu permisit. Statuitur igitur ante eum et
videns nero faciem eius instar solis pu
tans fantastice se deludi. iussit vt de
os adoraret ne horrenda morte con
sumptus omnibus aliis in exemplum veniret.
Adductus igitur ad templum impetrauit
ab omnibus ut exirent. et sic eo orante
omnia ydola confracta sunt. Querente
autem nerone quid nazarius in tem
plo faceret responsum est quod magicis arti
bus ydola confregisset. His auditis
reductus de templo in carcerem reclu
ditur et sequenti die in mari precipitari
iubetur. imperante nerone nautis ut
si forte euaderet consequentes eum igni con
sumerent. et cineres eius in mari proicerent.
Nazarius ergo cum celso puero sublati
in nauem cum essent in medio pelagi iac
tantur in aquam. et statim mari pacato
circa eos cum immensa tempestas desperan
tes nautas opprimeret. et quemlibet eo
rum perpetrati in scos flagicij peniteret.
ecce nazarius hilari facie cum celso puero
super aquas apparuit. Et cum renuncias
sent ydolis ad eos in nauem ascendit.
et sedato mari ad vrbem gemiensem cum
eis peruenit. De passione omnium quatuor pre
Naza dictorum sanctorum. Cap liij.

Nazarius vero et celsus postquam ibi pre
dicauerunt mediolanum ad scos
geruasium et prothasium quos ibi reliq

rant redierunt. Quod [illegible] cum anolinus
audisset eum remanente celso in domo
cuiusdam matrone in exilium direxit et
hoc ipsum neroni per litteras intimauit.
Nazarius vero romam venit et patrem
suum iam senem et xpianum inueniens quo
conuersus fuit inquisiuit. At ille respondit
petrum apostolum sibi apparuisse et ut seque-
retur precedentes se ad xpm vxorem et
filium monuisse. Sic ergo nazarius cris-
tum ibi predicans minis et verberibus pro-
pulsatus iterum anolino presidi presentatur.
Eductusque extra vrbem propter populum cum cel-
so puero decollatur. Quos cum xpiani in or-
tis suis posuissent. ipsa nocte apparentes
cuidam nomine ceratio dixerunt ei ut eos in
domo profundius propter neronem sepeliret.
Quibus ille. Queso domini sanate filiam
meam paraliticam. Constans inquiunt esto
quia saluabitur. Exurgens ergo et filiam
sanam inueniens cum ipsa et vxore sua per-
rexit et sanctos sicut premonuerunt sepe-
liuit. Et post longum tempus deus eos
sancto ambrosio reuelauit. Nam nazari-
um inueniens quasi eadem hora sepul-
tum miro odore fraglantem integrum et
incorruptum cum capillis capitis et bar-
ba ad vrbem in ecclesia apostolorum transtulit
et ibi honorifice tumulauit. Veniente
autem astasio comite occurrerunt ei tem-
plorum pontifices geruasium et prothasium
accusantes. Cum ergo presencie eius sisterentur
hortatus est eos ad sacrificandum. Sed cum
geruasius omnino contraria responderet tan-
diu plumbatis cesus est donec spiritum exa-
laret. Quo mortuo iussit adesse protha-
sium monens eum ne similem sortiretur in-
teritum. At ille renuens fustibus ceditur
et adhuc in eodem proposito permanens de-
collatur. Quos quidam philosophus cum fi-
lio suo sepeliuit. et deus eos beato am-
brosio circa annum domini ccc^m lxxxvij^m re-
uelauit. Passio sanctorum processi et marti-
niani. ex gestis eorum. Ca liiij

Sed cum post mortem symonis magi pe-
trus et paulus in vno carcere con-
clusi essent et omnes ad se venientes a va-
riis infirmitatibus liberarent. processus
et martinianus milites custodiebant
eos. Et videntes miracula eorum dixerunt
eis. Viri nostis quod nero imperator vos tra-
didit obliuioni. iam enim nouem menses
sunt quod in custodia estis. Rogamus er-
go vos ut nos baptisetis et liberi abe-
atis. Tunc baptisati sunt cum xlvij qui
erant in carcere et sic exierunt inde petrus
et paulus. Petrus autem venit ad por-
tam appiam. et cum demolitam haberet tybiam
de compedibus cecidit ei fasciola ante sepem.
Procedens autem vidit dominum ihesum. quem
cognoscens ait ei. Domine. quo vadis? Et
dominus. Romam redeo iterum crucifigi. Tu autem
redi romam. et rediit romam petrus.
Paulinus vero magister officij audiens processum
et martinianum esse xpianos misit et te-
nuit eos et in carcerem reclusit. Sequen-
ti die cum ei assisterent monuit eos mul-
tis modis ut sacrificiis consentirent. Sed
cum monitis eius penitus obuiarent iussit
os eorum lapidibus tundi et in eculeis
suspendi. nerius attrahi. et fustibus cedi
et eorum latera flammis vri. Et cum gaudentes
psallerent. et ille iussisset eos scor-
pionibus castigari ipse vnum oculum perdidit.
Et reclusis in carcerem sanctis. ipse post tri-
duum arreptus a demone expirauit. Tunc
filius eius pompinius intimauit cesario
prefecto. et ille neroni. Nero autem iussit
eos velociter decollari. Passio sanctorum tymo-
thei et appollinaris. ex gestis eorum.

Sub nerone quoque Cap lv.^m
thimotheus lampadio presidi
presentatus cum sacrificare nollet
et grauiter torqueretur. calx viua et ace-
tum plagis eius infligitur. At ille gratias
agebat quasi nil paciens vngeretur.
Vnus autem de astantibus nomine appol-
linaris vidit duos angelos stantes ad
latera eius et dicentes ei. Confortare
thymothee quia missi sumus ad te ut
videas que aguntur in celis. Erige caput
tuum et vide. Et aspiciens vidit celos a-
pertos. et ihesum sedentem ad dexteram pa-
tris coronam tenentem ex gemmis et dicen-
tem sibi. Thimothee hec corona tibi pre-
parata est et accipies eam die tercia de
manibus meis. Et post hec angeli confor-
tantes eum abierunt in celum. Apollinaris

vero hec videns et audiens procidit ad
pedes eius rogans ut pro se oraret eo quod
hec vidisset et audisset. Tunc preses
confusus cum in os apollinaris plumbum
buliens infudisset factum est frigidum tam
quam glacies. Quo miraculo cum multi
crederent missi sunt thimotheus et apol
linaris in carcerem ut excogitatis sup
pliciis deperirent. At illos plurimi sunt
secuti et in eadem nocte a mauro presbitero
baptisati. Apollinaris autem tunc baptisa
tus vidit celos apertos et angelum dei di
centem sibi audientibus cunctis. Beatus es
apollinaris et qui tecum baptisantur.
quia cras in celum suscipientur. Altera
igitur die omnes qui crediderunt pre
sidi statuuntur. et nolentes sacrificare pa
riter decollantur. Sequenti die thimotheus
et apollinaris contradicentes presidi
capite puniuntur. Statim autem iaculus
igneus de celo cadens dexterum hu
merum presidis introiuit. et protinus
a demonio captus mala morte vitam
finiuit. De quibusdam aliis sub nerone
passis. Actor. Cap lvi.

Quidam alii sub nerone passi sunt
quorum gesta ad plenum non rep
peri sed ex martyrologio abbreuiata
accepi. Nam vij ydus marcij celebra
tur rome natale sanctorum martirum xlvij qui
baptisati sunt a beato petro apostolo cum tene
retur in custodia mamartini cum coa
postolo suo paulo. ubi nouem menses
detenti sunt. Qui omnes sub deuotis
sima fidei confessione neroniano gla
dio consumpti sunt. Item xvi kl' iunij in
tuscia sancti torpetis martiris. Hic primo in
officio neronis magnus fuit. sed post
ea pro fide xpi iubente eodem cesare a
lapis ceditur verberibus diutissime afficitur
ac bestiis deuorandus traditur sed minime
leditur. Tandem vero decollatione mar
tirium suum tercio kl' maij compleuit. sed
tamen eius festiuitas hic celebrius re
colitur. Item apud miceriam natale
sanctorum martirum felicis et constancie qui sub
nerone passi sunt. Sanctus quoque mar
cus euangelista passus est et mortuus
octauo neronis anno ut dicit ihero
nimus in libro de illustribus viris.

De gestis sancti marci euangeliste. Cap lvij.

Hic primus in tota egipti
regione et in libia predicauit
euangelium. Cum autem venisset
alexandriam mox ut urbem ingressus
est calciamentum eius disruptum est.
Quod ipse intelligens ait vere iter
meum expeditum est. Quendam vero con
spiciens qui suere vetera solitus erat
calciamentum ei tradidit corrigendum.
Qui cum faceret sinistram manum vulnera
uit et exclamauit. unus deus. Audi
ens marcus quod ille dixerat unus deus
ait intra se gaudens. Prosperum fecit
deus iter meum. Et expuens in ter
ram unxit manum viri dicens. In nomine
ihesu xpi filij dei. et confestim sanata est
manus eius. Qui considerans tantam
viri potenciam et verbi eius efficaciam ac
vite continenciam rogauit eum et coegit
ut declinaret in domum eius et come
deret panem. Ingressus autem marcus
benedixit domui eius et orauit. et eu
angelisauit illi ihesum. Credidit ergo
ille et domus eius. et magna mul
titudo loci illius marco docente et sig
na ac prodigia faciente. Audientes
autem viri ciuitatis quod galileus quidam
illud venisset qui deorum sacrificia de
strueret et eorum cerimonias prohiberet
querebant ipsum interficere ponentes ei in
sidias. Qui agnoscens eorum consilia
ordinauit ibi episcopum prefatum hospitem
suum nomine ananiam et presbiteros et
clericos prexitque pentapolim. Et ibi
commorans duobus annis confortatis
fratribus et ordinatis episcopis et clericis per
regiones illas alexandriam rediit.
Ubi fratres repperit confortatos in
gracia et ecclesiam ab eis edificatam in
loco qui vocatur buculi id est bubula iuxta
mare sub rupibus. Cognoscentes
autem gentiles prophetam sanctum
aduenisse repleti sunt liuore propter
miracula que eum facere compere
rant. fremebantque dentibus in specta
culis ydolorum suorum. De passione eius
dem. Capitulum lviij.

69 Henrick

Actū est autē ut paschalis nostra festiuitas occurreret viij kl' maij. quo tpe serapiaca cotidie agebat celebritas. Hac igit oportunitate adunati insidiatores ptinus dirigunt. Qui repperierūt eū oracionis oblacionē diuine maiestati sacratissime celebrantē. Iniserūtq funē in collo eius. et trahentes dicebāt Trahamus bubalū ad locū bucule. Q' cū traheret gracias xpō agebat cuius nomine eius dignus hec pati habitus erat. Erantq carnes eius defluentes in terram. et saxa inficiebant sanguine eius. Cūq vespere fm̄ eēt miserūt eū in carcerē usq; dū tractarent q' de eo morte disponerent. Circa mediā vero nocte clausis ostijs et custodibz ante fores dormientibz terremotus factus est magnus et angelus dñi descendens tetigit eū dicens. Famule dei marce xpi agricole sanctissimi per egptū descende. exce nomē tuū in libro vite electis assciptū est. socius q; factus es superiorū virtutū que in celis spūs tuū fusscipient. Tunc btūs marcus gracias egit dño ihu xpo. Qui eciā venit ad eū in eo habitu et forma qua fuerat cū discipulis suis anteqū pateret et ait. Pax tibi marce. deinde abijt. Hanc autem facto exeuntes eū de custodia miserūt itū funē in collo eius et trahebāt eū dicentes. Trahite bubalū ad locū bucule. Qui cū traheret gracias agēs deo ait In manus tuas dñe commendo spūm meū. Hec dicens tradidit spūm meū. Immanis aūt multitudo gentiliū ignē succendentes voluerūt reliquias sanctas cōburere. Tunc prudencia dei valida tempestas orta est et procella venti vehemēs facta est. Sol quoq; retraxit radios suos et tonitrua grauia fuerūt. plures q; plurimi a mane usq; ad vesperā ut habitacula multor corruerēt plīmiq; mortuent. Quod videntes custodes metuentes dimiserūt sācm corpus et fugerūt. Viri aūt religiosi collegerūt illud et detulerūt ubi oraciones soliti erant dño celebrare. Dormiuit autē btūs marcus primus dñi nri ihu xpi martir apud alexandriā egipti.

De causa et signis euersionis ihrlm

Hugo floriacēsis li° 2°. Cap lix.

Per idem tēpus festo iudee procuratore suscessit albinus et albino florus. Qui pūte beronice regis a germane sorore que ad templū religionis causa venerat. honorabiles vires ihrosolimis die solempni flagris verberauit et patibulis subfixit ut indecor pertinaciā hac contumelia penitus adnichilaret. Quod non ferentes iudei contra romanos rebellare cepерūt. Ad quos domandos mittit a cesare vespasianus mgr̄ militie romanorū. cytū filiū suū maiorē hīs nō legatos. Nam cesar nero in re militari nichil audebat. delicijs luxu et lasciua resolutus. Eusebius in histō ecclastica lib° 2°. Josephus quoq; scribens q̄nte clades gentē iudeor puaserūt p oēm syriā in sediciosos iudeor atrocissimā refert exercitatam fuisse seuiciā. Ita ut eciā illi qui per vrbes singulas ad mixti gentibz cōmanebāt in hostiū numero cōputarent. Et videres repletas esse inhumatis corpibz ciuitates iacentes mortuos simul cū paruis senes. feminas absq; ulla sexus reuerēcia nudata in publico reiectasq; cadauera. atq; vniuersam puinciā innumeris malis referta. Sed tamē tam diro hoc eciā atroa spectaculo multo grauius eos furor et per dies augescentiū malorū metus et formido terrebat. Josephus de bello iudaico libro vij°. Cetera quoq; prodigia futurā iudeor solitudinē p̄nūciancia precesserūt. Nam sup̄ ciuitatē sidus stetit gladio simile. et per annū pseuerauit cometes. Et viij° die apulis ad festū azimorū ppō conuenientē nona hora noctis circa aram et circa templū tantū lumē effulsit ut clarissimus dies putaret. et hoc usq; ad dimidiā pmansit horā. Eodē quoq; festo die cū ad hostiā duceret bos agnū in medio phano peperit. Sed et orientalis porta templi cū esset enea

atq; grauissima. et post meridiem vix a pr hoibz claudetur seris q; ferro iunctis obseratet pessulos q; altos habebat in saxeu limen dimissos uno petruo lapide fabricatu visa est hora noctis sexta sponte patescē. Hys aut per custodes templi magistratui nūciatis ascendit ille vixq; potuit eam claudē. Sed hec monstra impijs boni auguriū cē videbant. prudentibus vero mali futuri. Preter hec an solis occasu visi st per mane ferrei currus totis regionibz et armate acies circūfuse. Die aut festo pēthecostes nocte sacerdotes intimū templi more suo ad diuinas ves celebrandas ingressi primū quidē motū quendā ac strepitū senserūt. Postea vero subitā vocē audierūt que dicēt migremus hinc. De ihesu filio anani. Caplm lx

Ihesus etā quidā filius ananj plebeius et rusticus quadriēnio anteq; in bellū greceretur in suma pace ciuitatis atq; opulencia cū ad diē festū veniisset. exclamare cepit vox ab oriente vox a quatuor ventis. vox in ihersolimā et in templū. vox in oēz pplm hunc. et hoc itē die noctuq; p omnes vicos ciuitatis clamitans ciebat. Nonnulli aut virorū insignū aduersū oem indigne ferentes hoiez corripuerūt. et multis verberibz affecerūt. Ille tā eadem que pus voces ferans pseuerabat. Ductusq; ad prefectū romanū atq; ibi plagis usq; ad ossa lacerat nec supplex fuit nec lacrimat est. sed ut poterat inclinans maxime flebilē vocē ad singulos ictus ut poterat vndebat. ve ve ihersolimis. Prefecto aut interroganti q̄s eēt vel vnde eēt. aut cur ista diceret nichil retulit. Nec cessauit a luctu misere ciuitatis donec eū prefect⁹ furere iudicatū dimisit. Ille aut usq; ad belli temp⁹ voces ferans nec intpretatus est unq; cui in dies singulos multabat. nec verberanti obuiabat. nec victū offerentibz benedicebat. sed sola responsio ad ōnes erat triste presagium. Maxime aut diebz festis voces rabat. Idq; per annos septē et .v. menses continuo fiens in voce ruiens fuit. In qua laborauit donec obsidionis tpe ipsa re pspectis auguriis requieuit. Supra murū enī ambiens itā ve ve ciuitati et pplo et pha no voce magna clamabat. Cui aut ad extremū addidisset ve etiā michi lapis tormēto missus eū statim peremisset. aliaq; adhuc omnia illa lugē tem dimisit. De ultīa dispsione aplorum ceterorumq; discipulorum. Eusebius ihisto ecclē. libro 2°. Caplm lxi

Igitur pl'ā anis post admissū piaculū ihesu deorū pena dilata est. In quibus apli omnes precipue tū iacobus frater dñi ihersolimitanus epūs constitutus indesinenter pplm cōmisse impietatis āmonebat si forte posset penitere pro scelere. et ultrices flāmas lacrimarū ubertate restringere. Cumq; iudei debitis cladibz vigent. sancti apli dñi ceteri q; discipuli ad prediandū verbū dñi per singulas quasq; orbis tractus pūcias dirigunt. Thomas siquidē nobis traditū parthos. Mathetheus ethiopiam. Bartholomeus indiā ulteriorē. Andreas sithiam. Johes asiam. ubi et apud ephesū cōmoratus est et defunctus. Petrus pontū. galaciā. bithyniā. cappadociā. ceteras q; confines pūcias iudeis dūtaxat predicans circumisse deprehendit. Et ad ultimū in urbe romana cōmoratus. ubi et crucifixus est deorsū capite demerso. Ad quē ita ficē deprecatus est ne exequari videretur dñō. De paulo aut quid dicā. Qui ab ihlm usq; ad illiricū replenit euāgeliū pīi et ad ultimū sub nerone martirium duxit. Hec itaq; per ordinē in tercio libro declamationū geneseos origenes exposuit. Ecclīa vero que ihersolimis fuerat cōgregata diuino a deo accepto edicto migrare iubet. et cū sui ad oppidum quoddā pellā noīe trans iordanē. Quo ablatis ab urbe iustis et scis viris uindicte celestis fieret locus tam de urbe sacrilegā q̄m de pplo impio per exadū

patrie euersionemque sumende. Actor
De gestis petri et pauli et beati marci
iam supra diximus nunc de ceteris ser
monem ordiamur. De aduentu sancti thome
in andronopoli. Ex gestis eius Ca lxij

Thomas igitur qui et didimus cum
esset apud cesaream apparuit ei
dominus ihesus dicens ei. Rex indo
rum gondoforus misit prepositum suum ad
siriam querere hominem architectoria ar
te eruditum. Vade cum eo quia tecum sum
Et cum indos michi acquisieris cum coro
na martirij venies ad me. Cui thomas
Deus meus es tu et ego seruus tuus fiat
voluntas tua. Hec eo dicente prepositus
ille nomine albanes descendens de naui
deambulabat iuxta mare in foro re
rum venalium. Dominus autem accessit ad eum
et ait. Quid comparare vis o iuuenis?
Qui respondit. Dominus meus misit me huc
ut conducam artifices qui romano ope
sibi construant palacium. Cui dominus. ha
beo inquit seruum michi fidelem et ydo
neum quem ad ciuitates diuersas iam misi
et quicquid laborat michi mercedem
laborum suorum apportat. Hunc ergo tecum
mittam ut expletis omnibus eum facias ad
me cum honore remeare. Quod ille au
diens gauisus est valde. Et conuocans
dominus thomam tradidit eum in manu alba
nes et abcessit. Et cum nauigarent ait
albanes ad thomam. Quid scire potes
de artibus hijs? Qui respondit. Colloco fun
damenta que numquam veterascunt exstruo
parietes qui numquam corruunt. Facio exe
dras et fenestras et erigo fabricas.
Omnia que in structura necessaria
esse possunt ego facio. et quantos volueris mi
dare discipulos ego docebo. Cui respondit
albanes. Magnus est vir iste qui ta
les habet seruos. et melior quouis re
ge. Cui thomas. filius unicus regis est
qui tenet impium patris eius in montibus
supernis. Ubi hostis introire numquam potest.
Ubi nullus penitus inuenitur infirmus nul
lus aliquo indigens. Cum hec et hijs
similia loqueretur. plenis ventis et pros
peris tenuerunt septimo die ciuitatem
andronopolim cuius rex filiam suam nup

tui tradebat. Precones vero per ciuita
tem clamabant ut omnes interessent nup
tiali et regali conuiuio diues pauper.
nobilis et ignobilis ciuis et peregrinus
Et quicumque non venirent regem offen
derent. Qualiter eum cantatrix in conuiuio manifestauit
Contigit ergo et albanem cum tho lxiij
ma introisse conuiuium. Interea
cantatrix cum tybia circuibat
et circa singulos unicuique laudes cane
bat. At ubi venit ad thomam diucius
immorata est. stupens hominem non man
ducantem nec bibentem sed oculos ad celos
fixos habentem. Intellexitque hunc hebreum
esse et deum celi orare. Erat enim et ipsa
hebrea et cepit hebraice canere. Unus est
deus hebreorum qui creauit omnia. ipse
fecit celum et terram et fundauit maria.
Audiens hec apostolus plus orabat et atten
cius puellam hebream verba veritatis ca
nentem eadem repetere admonebat. Tunc pin
cerna increpans apostolum quod neque mandu
caret neque biberet palmam dedit in faciem
eius. Cui dixit apostolus Melius est ut ti
bi in futuro seculo detur indulgencia ubi
nullus plage finis occurrit. Ista autem
tibi reddetur ut tuipse intereas. manus
vero que me percussit a canibus rosa hic
apportetur. Hoc autem hebraico sermone
dixit nullusque excepta puella hebrea in
tellexit. Pincerna igitur egressus est ut
aquam deferret de fonte. Quem leo inuasit
et bibens sanguinem eius abijt. Canes vero
comederunt membra eius. E quibus unus
niger canis dexteram manum eius in ore
suo ferens in medio conuiuij apportauit.
Quod videntes conuiue stupuerunt. Ipsa
autem cantatrix iactauit tybias suas.
et currens cepit osculari pedes apostoli.
et dicere omnibus. Hic homo aut propheta
aut apostolus dei est. Nam qua hora pin
cerna dedit palmam in faciem eius dixit
hebraice hoc quod ei euenit. De filia re
gis et eius sponso quos ad fidem et castitatem
Cumque conuertit. Cap lxiiij.
de strepitu hominum rex inquireret
et quid euenisset audiret fecit
ad se vocari apostolum rogauitque eum ut be
nediceret filiam suam vna cum sponso suo.

Qui ingressus cū rege thalamū posuit manū suā sup capita eor ambor illī et ait. Deus abrahā ysaac et iacob benedic adolescentes istos et semina semen vite eterne in mentibz eor Post hec cū sponsus deducēt aplm ramus palme plenus dattilis in mānu ipsius apparuit. et gaudens introcucurrit ad sponsam suā deditq ei et gustauit de fructu eius. Cumq gustassent ambo subito soporati sōpnū viderūt huiusmodi ꝙ quasi rex gemmatus in medio eor stans āplectēt vtrosq dicens. Apostolus meus bene dixit vob ut eterne vite ptcipes effiamini. Euigilātes autē cū sibi hec narrarent que viderant apparuit eis thomas dicens. Rex meus vobis īvisione locutus est et me huc clausis ianuis introduxit ut benedictio mea sup vos fructificet. Habeatis enim integritatē que est oīm regina virtutū et fructus salutis ꝑpetue. Virginitas est sozor angelor. victoria libidinū et oīm bonor possessio. Cūq hec et alia que ab aplo dicebant̄ gratanter audissent baptismatis vnda sācti eos nauigauit. Post hec misit vnū de discipulis suis ut in eadē ciuitate consistens ordinaret ecclesiam in qua multus ꝑplus deo acquisitus est. Et est ibi sedes thome apli et fides atholiā usq hodie. Ipē autē puer dyonisius noīe frās epūs sponsā suam noīe pelagiā sacro velaminē consecrauit. Que post obitū eius duplex martiriū in se tenuit. vnū qua virū habē tonētē sit. altm quia sacrificare ydolis noluit. Et hijs duabz ex causis sentē cā decollationis accepit. De palacio spūali qd̄ indie regi extruxit. Caplm

Qvm autē venisset aplus lxv. hyrosoliā indie ciuitatē ingressus albanes ad regē nūciauit eū. Rex autē vt vidit eū ait illi. Dic modo quo ordine potes hic palaciū instruere. Thomas autē apprehensa arundine metiri cepit et dicē. primo proaulium. secundo salutatoriū. tercio consistoriū. quarto tertzinū ꝛc. Rex autē considerans ait. Vere artifex es. et decet te regibz ministrare. Reliqnis autē illi pecunias infinitas abijt. Aplus autē cepit circuire per vrbes ciuitates et predicare verbū dei. baptizare credentes. habundanē largiri bona paupibz. hicq per biennū quo ipe gondofarus absens fuit īnumerabilē dño ꝑplm acquisiuit. clericos ordinauit ecclias fabricauit. Cū autē venisset rex et quod frāter erat deprehēdisset iussit aplm simul cū albane fervo vinctos in prima carcere trudi. Et quia frāt ipius regis in extremitate vite languebat. interfectionē eorū distulit. Cūq cogitaret eos viuos excoriare et sic eos flāmis tradē mortis frater eius noīe gad. et frūs est luctu intolerabilis. Cumq bisso et purpura et gēmis regalibz ornassent corpus. iussit ex purpureis lapidibz memoriā extrui. ipūmq in labro purpureo poni. Et dū moras sepulturē eius traherent ipse quarta die hora prima resurrexit. Oībz ꝙ āmiratione in pauorē et silentiū conūsis aut regi. Audi frāt. Iste homo quē disponebas excoriare et incendere amicus dei est. et oēs angeli dei ei famulant̄. Nam aīa mea ab angelis īvtelū ducta est. et ostensū est michi ab eis palaciū quod ille tibi fabricauit. eo ordine quo se tibi instructurū disposuit. Ego autē considerans ei⁹ pulchritudinē dixi. vtinā merever īeo ostiarius fieri. Ridentes angeli dixerūt. Frater tuus indignū se illo fecit. In vis in ullo manē vogmus⁹ pro te domino ihū xp̄m et iubet te resuscitari. Vade ergo et vendat tibi illud frater tuus. et recipiat pecunias q̄s se estimat perdidisse. Hec dicens cepit festinanter ire ad carcerē. ingressusq misit se ad pedes apli plorans et postulans veniam frī sui. Et abiectis statī vinculis eduxit eū de carcere. Cui egredienti occurrit rex. qui et ipe aduolut⁹ pedibz eius veniā postulabat. Dixitq ei apostol⁹. Multū vobis prestitit dñs me

ihūs xp̄us ut ostendēret vobis secreta sua
cre et pruinae vē et cuncta ecclesiis
plene sunt. Parati igit̄ estote ut sāficē
mini. et hoc aqua fontis eterni regni
perpetui p̄cipes efficiamī. Dixit ei gad
Palaciū quod fratri meo fabricasti cō
spexi et petentibz angelis dei ut illud
emerē merui. Cui thomas. Hoc in po
testate frīs tui est. Cui rex ait. Quod m̄
fabricatū est credo q̄ meū erit. tibi vero
fabricet altiō aplūs. Quod si non potit
aliud fabricare istud vnū ambobz suffi
ciet. Ait aplūs. Hoc vos scire volo q̄ in
numerabilia sūt in celo palacia constructa
ta. que p̄cio fidei compant̄. Cuiq̄ exiit
fama apli per indos venit ad eū mul
titudo cū variis egritudinibz laborans.
Quos oēs in vnū congregauit p̄dicans
aplūs ipē in medio eor stans et manu
suas ad celos expandens orauit pro eis.
Et cū illi qui iam docti erant vīdissent
amen. radius venit thorusticus sup eos
ita ut oēs se putarent ictu fulguris in
terisse. Jacuerūt autē prostrati simil
cū aplō per mediā fere horā. Erigens
autē se aplūs clamauit dicens omībz.
Surgite quia dīns meus ihūs xp̄s fugat
fulgur venit et ipē vos saluauit. Qui
omnes surgentes sani glorificabant
deū. Ascendens autē aplūs sup̄ petrā
ut a cūctis videri posset facto silencio
docuit eos viā salutis. Et baptisatis sūt
septē milia virorū exceptis mulieribz
et parvulis. De aduentu eius in supi
orem yndiā ubi pro xp̄o passus est.

Profectus est autē Caplūs lxvi.
aplūs ad superiorē indiā per re
uelacioēz et ad opinionē eius
omnes ppli festinabāt. Videntes quo
q̄ signa et prodigia que faciebat pre
dicationē eius contēpnē non poterāt.
Cauricus autē regis cognatus migdei
nutus contra aplūm ppter vxorē suā
migdoniā que doctrine illius adhere
bat. impetrauit a rege ipso. ut ten
tus aplūs mitteretur in carcerē. Et tan
dem eodē cauricio regem instigante
conī eū. rex iussit lances ferreos ig
niri et precepit extendi aplūm. ut
nudis pedibz stans supra eos hoc do
lore deficeret. Statī prorupit aqua.
et extincti sunt lances et ait aplūs.
Hoc non ppter me sed ppter te fecit
deus ut vel sic credas. Dixit ei cauri
cius. Jube eū in fornacē ferream mit
ti. Quod cū fieri iussisset rex. ferme
ultra malere non potuerūt. Unde aplūs
altera die egressus est incolumis. Cui
cricius dixit regi. Huc ipūm sacrifica
re deo soli et unum taurum dei sui. q̄
liberauit eū ab hijs que inferūtur ei.
Erat autē statua solis facta ex auro
habens quadrigā equor aureā. Et cur
rū habens effusū quasi cursu rapido
agebat̄ ad celos. Introduxerūt ergo a
postolū in templū ducentes choros viru
suo et virgines cantantes cū lyris ty
bijs et tympanis et cymbalis. Et cum
introisset ait ad simulachrū. Adiuro
te demon qui in simulachro isto late
as in noīe dīni mei ihū xp̄i quē indefati
gabiliter timuerūt ut exeas et stes ante me.
Egressus demon stetit ante eū ita ut
solus aplūs videret eū. Et dixit ei. E
go corde colo dīnm ihūm xp̄m. q̄ cor ad
ut posuero in terra genua mea et dix
ero tibi ut confringas ydolū. non solū
istud simulachrū cōminue sed et tēplū
ipūm everte. Dixit ei demon. Rogo te
aplē dei ne me relinquas in abyssū. per
mitte me. et oēs istos interficio. Cui
aplūs. Impero tibi in noīe dīni ihesu
xp̄i ut nulli hoīm noceas. nisi hoc so
lum simulachrū mox ut genua mea
flexero cōminuas. Loquebat̄ autē apos
tolus hebraice cū demonio. nullus q̄
sciebat quid vel cui loquebatur. Dixitq̄
ei rex. Quodo frangā arterias tuas tundi
si non adoraueris et sacrificaueris deo soli
Ait aplūs. Ecce adoro sed non ydolum.
adoro autē dīnm meū ihūm xp̄m in cuius
noīe impero tibi demon q̄ in eo latens.
ut neminē ledens metallū simulachri
cōminuas. Statimq̄ q̄si cera iuxta ig
nem posita ita liquefactū est ydolum
et resolutū. Tunc oēs sacerdotes mu
gitū leuauerūt. Pontifex autē templi
cleuans gladiū insuerberauit aplūm

dicens. ego vindicabo iniurias dei mei. Rex autē fugit cū curru et facta est grandis seditio maiorq; pars pli clamabat pro aplo. ita ut pontificē qui eū pertulsit quererēt vt viuus incenderēt. Corpus autē apli cū honore et laudibz trāslatū est ad ecclām. ubi et signa magna et prodigia facta sunt.

Post hec supplicantes syri ab alexandro impatore romano veniente victore de pside xerse rege deuicto. īpetrauerūt hoc ut mitterent ad regulos indorū. et redderent defunctū ciuibz. Sicq; translatū est de india corpus apostoli et positū in ciuitate edissa in locello argenteo. In qua ciuitate nullus hereticus potest viuere. nullus iudeus nullus ydolorū cultor. Sed nec barbari eam aliqn̄ īuadē potuerūt. ex quo abgarus rex eiusdē ciuitatis meruit epl̄am manu saluatoris scriptā accipere. Hanc enī legit infans baptisatus stans supra portā ciuitatis si qn̄ gens aliqua venerit contra eā. Et eadē die aut paganē barbari aut fugiūt tam scriptis saluatoris qm̄ orationibz apostoli. De gestis sancti andree in myrmidonia Caplm lxvij.

Andreas vero aplus post dispersionē aplorū. per achaiā. puinciam verbū dn̄i prediare exorsus est. Cui atheus auū euāgelistā cū et ipē in mirmidonensi ciuitate verbū salutis annūciaret. incole ciuitatis indigne ferentes ac sua templa destruē nolentes. ipm cōprehensū eruto oculo circūdatūq; cathenis in carcere detruserūt. ut impositis diebz pauas īterficeret. Venit autē angelus dn̄i ad andreā dicens. Surge et vade in mirmidoniā ciuitatē et erue fr̄em tuū matheū de squalore carceris quo teneē. Qui naugio illuc pgens ut vidit matheū in squalore carceris cum aliis vinctis residentē amarissime fleuit. Et oratione simul facta ait andreas. Dn̄e ihu xpe quē fideliter predicamus. et ob cuius nomē tanta pferimus api queso oculos serui tui ut eat ad annūciandū verbū tuū. Et statim lotus ille contremuit et lux magna īcarcere refulsit. Oculi quoq; beati matthei restaurati sūt. et auctor cathene velocissime sūt. Et nerui in quo pedes eius erant fassius est. et omēs deum tunc magnificauerūt. Eductiq; per beatū andreā de carcere abierūt quisq; ad ppria. Puer quidā sostratus noie xpianus venit ad aplm secreta dicēs. Ora pro me dn̄m ne īnocens occidar. quia mr̄ mea me iugiter insectat ut ei cōmiscear. Quod quia ego execrās refugio. illa felle cōmota abijt ad patrē suū ut crimē suū in me piciat. Et sic quia accusatus non respondebo. quia sanctius duco vitā amittē qm̄ crimen matris detegē. Illo loquente venerūt ministri proconsulis accersientes eum. Beatus autē andreas oratione facta abijt cū puero. quē instanter accusabat mater dicens. Hic dn̄e proconsul oblitus matine pietatis affectus stupro me impudens cōpellauit. vixq; ne ab eo violarer me eripe potui. Interrogatus puer a procōsule si hec vera essent tacuit. Itā atq; itā interrogatus ab eo. non rndit. Tunc proconsul habuit consiliū cū suis quid ageret. Aplus autē mulierē arguē cepit. q; in filii agere stuprū volens. ipm sibi vnctū libidine inflāmante perdē nō timuit. At illa ad proconsulē ait. Postqm filius meus hoc agē voluit homi iuuenis adhesit et ab eo non discedit. Tūc proconsul iratus iussit puerū in culleū pciadie includi et in flumine proiici. andreā vero in carcere detrudi donec excogitaret quo supplicio eū pderet. Orante aut aplo tremotus factus est cū tonitruo graui. et proconsul de sede cecidit. et omēs terre decubuerunt. Mater vo pueri prussa aruit et mortua est. Tunc procōsul pedibz apli prostratus ait. Ayserē pereuntibz famule dei ne nos terra deglutiat. Orante itaq; apl̄o cessauit terremotus. fulgura quoq; et tonitrua quieuerūt. Ipse aut circuiens eos qui iacebant conturbatos

reddidit sanos. Proconsul autem verbum dei suscipiens cum omni domo sua credidit et baptisatus est. De hijs que gessit apud nycheam et nychomediam. Ca lxviij.

Post hec ad nycheam urbem profectus est. ubi erant septem demones inter monumenta secus viam commorantes qui homines meridie pertereuntes lapidabant et multos iam affecerant. Veniente autem apostolo. exijt ei ante tota ciuitas obuiam cum ramis palmarum et laudibus dicens. Salus nostra in manu tua est homo dei. Quibus exponentibus rem ait apostolus. Si credideritis in filium dei. eius auxilio ab hac infestacione demonum liberabimini. Qui responderunt. Quecumque predicauerit credemus et iussioni tue obediemus. Ille gratias agens deo iussit demones in aspectu omnis populi assistere. Et cum venissent in similitudinem canum imperauit eis dicens. Ite ad loca arida et infructuosa nulli hominum nocentes. nec accessum habentes ubi nomen xpi fuerit inuocatum. donec accipiatis debitum vobis eterni ignis supplicium. Tunc demones dato rugitu euanuerunt ex oculis eorum. Baptisauit autem eos apostolus. et instituit eis episcopum nomine celestinum. ¶ Post hec appropinquans porte nychomedie vidit mortuum ferri in grabato et condolens lacrimis prosequentium funus ait. Dicite queso quid huic puero contigit ut ab hac luce migraret. At illis pre dolore nichil respondentibus a famulis hec audiuit responsa. Dum esset inquiunt iste iuuenis in cubiculo solus aduenerunt subito septem canes et irruerunt in eum. Ab hijs ergo miserrime discerptus cecidit et mortuus est. Tunc apostolus suspirans et oculos in celum erigens cum lacrimis ait. Scio domine quia demonum insidie sunt quos expulisti a nychea urbe. Et ait ad patrem pueri. Quid dabis michi si restituero tibi filium tuum? Qui respondit. Ipsum dabo tibi quia nichil habeo eo amplius preciosum. Tunc apostolus facta oratione suscitauit eum. et secum ad macedoniam duxit et verbis fidei instruxit.

De aduentu eius in thessalonicam et certamine in stadio Cap lxix

Erat quidam iuuenis in thessalonica nobilis et diues qui nescientibus parentibus suis venit ad apostolum. rogans ut ei ostenderet viam salutis. Qui cum predicasset ei ihesum et ille credidisset. parentes requirentes eum audierunt quod philippis cum apostolo moraretur. et venientes cum muneribus rogabant ut ab eo separetur. Sed nolebat dicens. Vtinam nec vos opes haberetis ut mundi cognoscentes auctorem. animas vestras a ventura ira erueretis. Apostolus quoque de tristega descendit. et predicabat eis. Sed illis non audientibus rediit ad puerum. et clausit ostium domus. At illi conuocata cohorte adhibentes fasces carecti et scirpi et facularum ceperunt incendere domum. Cumque flamma iam ferretur in altum adolescens accepta ampulla aque ait. Domine ihesu in cuius manu omnium elementorum natura consistit. extingue hos ignes ne tui tepescant. sed magis accendantur ad fidem. Hec dicens sparsit aquam desuper de ampulla. et statim incendium omne ita subito extinctum est. ac si non fuisset accensum. Quod videntes parentes pueri dicebant. filius noster magus effectus est. Et admouentes scalas volebant ascendere in tristega. ut eos gladio interficerent. Sed dominus ihesus excecauit eos ne viderent ascensum scalarum. Denique compuncti corde plures dixerunt. Verus est deus quem isti colunt. et quem persequi temptamus. Hec illis dicentibus cum iam tenebre noctis aduenissent subito lumen effulsit et omnium oculi illuminati sunt. Ascendentes autem ubi erat apostolus inuenerunt eum orantem. Et prostrati petierunt orationum eius suffragium. atque ab eo correcti et erecti. in fide corroborati sunt. Tantum parentes pueri non crediderunt. Qui regressi in patriam suam post dies quinquaginta simul expirauerunt unius hore momento. Puero autem propter bonitatem eius et mansuetudinem omne patrimonium suum concessum est a publico eo quod ab omnibus

concubiz diligeret. Nam ptes exe
crantes eū publias dicionibz illud sb
dicebant. Manens ergo aū aplo ōnia
possidebat. sed frūm prediorz in pau
pm nrītatibz expendebat. gratis no
men eius qrous. Rogauit aūt aplm
ut irent in thessalonicā. Vbi aū venis
sent cōgregati sē omnes ad eū. gaudē
tes se vide puerū. Tuc cōgregatis oīb
in theatrū prediabat eis verbū dei pu
er ita ut sileret aplus. et āmirarent
prudentiā eius. Virin aut procōsul
dicebat andreā arte magica pplm illu
dere. Et introductis feris in stadium.
iussit illuc trahi aplm. Quē apprehē
sū trahebant per capillos impellen
tes fustibz. Projectoq eo in arenā di
miserūt aprū ferocē et terribilē. A
ter circuiens sām dei nichil ei nocuit
Proconsul vero iussit dimitti thaurū
qui a xpē militibz adductus et a duo
bus venatoribz impulsus andreā nō
tetigit. Sed venatores in frusta dis
cerpsit. et dans mugitū cecidit et ex
pirauit. Et stupens exclamauit ppls
verus deus xpūs. Dumq hec agent
visus est angelus dni de celo descen
disse qui aplm in stadio confortabat
Denuq proconsul feruens ira iussit
leopardū ferocissimū dimitti. Qui di
missus aplm reliquit. et ascendens
ad sedem procōsulis arripuit filiū ei
et suffocauit. Sed tanta insania pcon
sulē optinuerat ut nichil super hoc
doleret ac diceret. Aplus vero in ora
cione prostratus filiū eius suscitauit
Hec videntes ppli glorificauerūt deum.
Et volentes vermū inde non sē per
missi ab aplo. De serpēte quē occidit
et qm̄ mortuus qō suscitauit. Cap lxx.

Quedam mulier cū audisset ab
aplo verbū dei rogauit eum
ut accederet ad agrū eius. ubi
erat serpens mire magnitudinis. qui
quagīta cubitorz saliz longitudis q
totum regionē devastabat. Appropi
quāte igit aplo sibilos magnos emit
tens erecto capite venit obuiā. Quē
videntes omnes qui aderant metu
nimio pallebant et terre deambabāt
Tunc aplus aut ad eū. Abde inquit ta
put funeste quod erexisti in pncipio
ad necem hūani genis et subde fami
lis dei et morere. Statimq serpens gra
uem rugitū emittens circūdedit mag
nā querā que prima erat. et obli
gans se circa illā. euomensq vim
tum sanguine expirauit. Aliquan
do cū sederet in litore maris. sederunt
et qui cū eo erant super arenā audiē
tes verbū dei. Et ecce cadauer piscis
est a mari ante pedes apli. Qui exul
tans in dno ait. Oportet hūc suscitari
ut sciam que in eo opatus sit aduer
sarius. Et fusa oracione tenens mor
tui manū erexit eū. stetitq verumtā
et loquebat. Cui dixit aplus. dic nob
quid tibi contigit. Qui rndit. Ego sū
filius regis macedonis filius qui nuper
ab ytalia aduenu. Sed cū venisse ad
pria audiui surrexisse doctrinā no
uā et laudatā signa quoq et prodigia
fieri a quoda doctore qui se veri dei af
firmabat ee discipulū. Ego aute cū
hoc audissem ppetrau ut eū audire
possem et videre. Cuiusq naufragissemus
fluctibz oppressi sumus. Utinā et alii re
suscitati ecent a te. sicut et ego. Tunca
postolus repletus spū scō predicabat ei
verbū dei. et expansis manibz ait. Os
tende queso dne et reliquoz credan
tur mortuoz ut et ipi cognoscant te de
um vm. et solum. Hec eo dicente stā
tim apparuerūt xxxix. corpa vnda famu
lante deuecta. Tunc flente vniuer
sis sil flere ceperūt. Prostratisq omni
bus aplm ut omnes isti suscitarentur
Orauit aute aplus ut congregarentur
simul corpora sperstim eū erant pro
iecta. Congregatis aūt omnibus fun
dens oracionē aplus per singulos ius
sit fratribz ut vnusquisq teneret mor
tuū dicens. Resuscitet te dominus
ihesus xpūs filius dei viui. Quod cū
factū fuisset omnes xxxix suscitati sūt.
Et glorificauerūt deū q aderāt dicētes
nō est alius tibi dne. De hijs q gesserat d
patras et macedonia. Cap lxxi.

Cum autē venisset in ciuitatē patras in qua erat proconsul egeas quedā mulier amplectens pedes eius ait. Hec andrea vocat te dīa mea maximilla que magnis febribz tenetur ut accedas ad eam q̄a vult audire doctrinam tuā. Et proconsul vir eius stat ante flens gladiūq; in manu tenens ut cum illa spm exalauerit ipe quoq; mutatione se pfodiat. Veniens igit aplūs ad tribiculū et videns stantē proconsulē cum nudato gladio ait. Nichil tibi nūc mali feceris sed reconde gladiū tuū. Et facta oratione apprehendit manū maximille que statim sudore pfusa est et dimisit eam febris. Proconsul autē aplo centū argenteos obtulit quos ille nec respicere voluit. Sed postmodū idem proconsul indignatione magna succensus est contra aplm propter maximillā que doctrine eius adherebat. Cumq; a patre abisset in macedoniā. omni die maximilla ad pretoriū veniens vocabat aplm et audiebat salutis verbū. Proconsule autē vidente cū cēs in pretorio audientes verbū dei residerent turbati sunt valde timētes ne inferret eis vi aliquā. Tunc aplūs orauit dnm ne pateretur eum ingredi donec omēs egressi essent. Extemplo volūtas affuit p̄ossibus ventris purgandi. Cumq; secessū peteret et moras inceteret. aplūs singulis manus iponens et cos. es signās abiit p̄misit. Nouissime autē et se signans ipse discessit.

De agone eius cū egea proconsule. Cap. lxxiij.

Cum autē egeas xp̄ianos ad sacrificia ydolor compelleret occurrit ei sanctus andreas et dixit. Oportebat ut tu qui videris hoīm ee comprobaris iudicem tuū qui est in celis cognoscere et eū vim dei colendo ab his qui nō sunt dij animū reuocares. Cui dixit egeas. Tu ne es andreas qui destruis templa deor. et suades hoībus ad sectam quā nup romana p̄napes exterminari iusserūt. Ille vero rndit. Non hoc q̄ pro salute hoīm veniens dei filius docuerit ydola istu deos non ee. sed demonia pessima et humano geni inimica. Que tm̄ diu hoīes deludunt quousq; de corpe exeat et nudi exeant nichil secū preter pcm portantes. Cui egeas. Ista sup stitiosa et vana diu predicauerit ihūs vester. uide illū patibulo cruas affixerūt. Andreas rndit. O si scire velis misteriū crucis q̄m rationali creatore auctor humani generis pro nra redemptione non renuit sustinere. Post hec verba et altercationes multas egeas iussit eū in carcere mitti. Vbi cū esset clausus venit ad eum pene multitudo tocius ciuitatis ut egeam vellet occidere. et andreā fratres ianuis carceris liberare. Quos sanctus andreas his verbis āmonuit. Solute quiete dnm ihm xp̄m in sedatione dyabolum exercere. Nā tradit⁹ dns oēm plebem patientiā. Habete ergo silentiū et pacē. Nec solū martirium meū nolite impedire. vm enim vosipsos quasi athletas dnō ad vincendū p̄parate. In crastino aūt diu lucescente prouūperet misit egeas et adduxit andreā. et sedens pro tribunali dixit. Existimau te nocturna cogitatione animū tuū a stultitia revocare ut possis nobiscū gaudia vite nō amittere. Qui rndit. Audi fili mortis. et stulta eternus p̄parata incendijs. Nunquid michi tecū ego censura fideiussoris rationis impar ydola vana detestaret et deū qui in celis est adorares. Sed q̄ in tua p̄videncia tua p̄duras quicquid videtur in supplicijs excogita. Tanto enim ero regi meo acceptior q̄nto pro eius nomine p̄manebo intrepidus cōfessor. Tunc egeas iussit eū flagellis extendi. Qui cū septē terniones transissent elevatus est et adductus ante eū. Cui egeas dixit. Audi me andrea et ab effusione tui sanguinis consilium reuoca. Qui rndit. Ego de tuo interitu timeo. non de mea passione cōturbor. Passio mea modicū tpis occupat spaciū tuus autē cruciatus nō finietur in eternū. De crucifixione eius

et ruyn morte procōsulis. Caplm.

Vnc egeas indig'. lxxiij.

natus iussit eum cruci affigi. mandans hoc questionarijs ut ligatis pedibz et manibz quasi in e culeo tenderet. ne clauis affixus cito de ficeret sed longo cruciatu pocius trucidaret. Cumq ducent eū carnifices factū est concursus pplōz clamancū. Iustū hom et amicū dei quid feratis ut ducatis ad crucē? At andreas rogauit eos ut non impedirent eius passionē. Ibat igit exultans et a doctrina non cessans. Cūq venisset ad locū ubi crux parata erat videns eam alongē exclamauit. Salue crux que in corpe xpi dedicata es et ex membris illi tuncq margaritis ornata. Securus et gaudens veio ad te qua amator tuus semp fui et desiderate amplecta te. O bona crux diu desiderata. et aliqñ iam concupiscenti animo ppārata. Accipe me ab hoibz et redde me magistro meo ut per te me recipiat qui per te me redemit. Tunc expoliauit se. et vestimenta sua tradidit carnificibz. Qui leuauerunt eum in crucē. Et extendentes funibz totū corpus eius sicut eis iussū fuerat suspenderūt. Astantes vero turbe ad xx milia hoīm clamabāt. ijusto iudicio stīm vivū hoc pati. Ipse vero aplus confortabat mentes credentiū in xpm Interea vadit oīs pplus ad domū egee. omnesq pter clamabant. Verū stīm pui racionabile non debere hec pati. sed de cruce deponi. qua iam sedo die in cruce positus veritatē predicare nō cessat. Tunc egeas expauescens pplm promittens se eū deponē cepit ire ad eū. Quē aplus videns dixit. Quid tu ad nos venisti egea? Si vis in xpm credere apiet tibi ianua indulgencie. Si autē venisti ad hoc tm ut me solues. ego penitus de hac cruce viuens in corpore deponi non potero. Iam enī vedeo regem meū et adoro. iam in eius conspectu assisto. Vbi sūt angelor tenebre ubi lux sine nocte. ubi dolor nūq nascit. Sed de tuis egea miseriis multum doleo. quia paratus te expectat eternus inter. Ianitores autē eternis manib ad crucē non poterāt pertingere eum contingē. Et subinde alij et alij se ingerentes ut eū soluerēt non poterant ad eū attingere. qua stupebāt bracchia eius quecūq se extendebāt ad soluendū eū. Tandē ait aplus cū ingenti clamore fudisset oratione ad dñm ihm xpm coram videntibz cūctis splendor nimius sicut fulgur de celo veniens emicuit. et utrūq irradiedit eū. ut penitus oculi hūani non possent eū aspicē. Et posti fere di media hora absedente luce emisit spm simul cū ipo lumine pgens ad dñm. Que ut audiuit maximilla matrona ad crucē accessit. et suos solacio cū ōni reuerencia corpus deposuit. et in loco quo sepeliendū se constituerat sepeliuit. Egeas aut eū ad cessare accusationem coniugis maximille et pplm destinare dis ponere a dyabolo arreptus est. et in medio ciuitatis foro voluntatis expiravit. Hec gesta sūt apud patras ciuitatē achaie. De sepulcro autē sci andree manna in modū farine et oleū cū odore suauissimo manat. a quo que sit ad nu futuri fertilitas incolis regionis ostendit. Si exiguū profluit exiguum terra exhibet. Si cōmode se copiosum. De predicacōe sci matthei et martyrio eiusdē in ethiopia. Eusebij ystoriographi. Capitulum xxxij.

Matheus primo hebreis predicauerat. Vbi cū parare tūsset ad gentes patria lingua scriptura composuit. et ea que predicauerat cōprehendens dereliquit hys ad memoriā a quibz profiscebat ut gentibz predicaret. Ex gestis eius. Cūq autē duo magi zaroes et arfaxat apud ethiopes in ciuitate que dicit naddaber ludificantes pplm et regē eius noīe egippū. Dicentes enī se ee deos fa cebant. gressus hoīm cito figi et immobiles stare q̄n diu volebant. visus hoīm minui et auditus ab officio suo repellebant. Impabant serpentibz uti pos sent et ipsi incantando curabant. Ideoq curare putabant. quia a lesioē

cessabant. Curā ergo deus hoīm ge
rens matheū contra hos misit. Qui
ingressus vrbē cepit detegere prestigia
eorum. Quos illi figebant hic in nomīe
xpi soluebat. Quos illi cecabant hic
illuminabat. Serpentes quos illi ad
percuciendū hoīes excitabant hic in
sompnū cōuertebat. et ꝑcussiones eorum
facto signo dn̄i ꝑcurabat. Hūc cū
vidisset ethiops eunuchus candacis no
mine qui baptisatus fuerat a philip
po dyacono procidit ad pedes eius gra
cias agens deo de aduentu eius. suscepit
q̄ eū in domū suā. Et venientes ami
ci eius audiebant verbū veritatis ab
apostolo. Predicante autē illo venit
qui diceret magos illos cū singulis dra
conibz aduenire. Erant autē dracones
galeati. flatusq̄ eorum flāmifero ardore
emanabat. Sulphureas spergebant
auras naribz. quorum ardor hoīes inter
ficiebat. Tūc consignās se aplus cepit
securus exire. Mox autē ut venerūt ābo
dracones ante pedes apli obdormierūt.
Et ait aplus magis. vbi est ars vestra?
Si potestis excitate eos. Ego autē nisi
rogassem dn̄m ihm xpm. oēm furorē
quē in me exercuistis in vos retorqrent.
Conabantur illi arte magica excitare
eos nec poterant oīno. Tunc aplus ad
dracones cōuersus ait. In noīe et vir
tute ihu xpi adiuro te spūs cui ōnes
dracones deus in ꝑtate dedit ut excites
eos et cū omni māsuetudine redire fa
cias ad locū suū ita ut neminē ledant.
Ad hanc vocē eleuantes caput serpētes
ire ceperūt. Et aptis portis vrbis egres
si. nusq̄ cōparuerūt. Tunc aplus al
locutus est oēm ꝓplm de felicitate para
disi. de lapsu generis hūani et de eius
reꝑacione per ihm xpm. De filio re
gis quē suscitauit. Cap lxxv.

Et dū loqueretur. tumultus luctu
osus subito ortus est. in quo re
gis filius mortuus plangebatur.
Ad cuius funus stabāt magi. Qui cum
eū suscitare non possent suadebant re
gi hūc a diis raptū in collegio ut sit v
nus ex diis cui oportet simulachrū fabri
care et templū. Tunc ingressus can
dacis eunuchus ad reginā dixit. Istos
magos iubete custodiri. et rogate ut
veniat aplus dei matheus. Et si ipē eū
vobis suscitauit istos iubete viuos in
cendi. quia oīa mala per eos in ciuita
tē nr̄am veniūt. Accersitus igitur et in
gressus aplus extendit manus in celū
et orauit. apprehendēsq̄ manū defūc
ti in noīe ihu xpi eū suscitauit. Ad qd
fcm̄ expauit cor regis et statim iussit
ei deferri coronas et purpurā. iussitq̄
precones per diuersas ethiopie ꝓuin
cias ire dicentes. Venite ad ciuitatē et
videte deū in hoīs effigie latitantem.
Cumq̄ venisset oīs multitudo cū cere
is et thimiamate cū diuerso sacrificiorum
ritu. aplus sic omēs allocutus est. Ego
non sū deus. sed filij dei oīpotentis ser
uus. Qui misit me ad vos ut relicto
errore simulachrorum cōuertamini ad dn̄m
vm̄ in cuius noīe hūc filiū regis suscita
ui. Ite igitur et templū dn̄o fabricate. i
biq̄ congregamini ad audiendū verbū
dei. Quo audito intra xxx dies fabri
cantes scām̄ ecc̄iam consūmauerūt.
Et vocauit matheus nomē ecclesie re
surrectio. q̄ per resurrectioēz occasio e
dificacioīs eius extiterat. Seditq̄ in ea
annis xxiij. multasq̄ ecc̄ias per ciui
tates fabricauit. et multos episcopos et
presbiteros constituit. Baptisatus
autē rex egippus cū regina et familia
tandē senectute expleta ꝓrexit ad dn̄m.
Et accepit hyrtacus eius īperiū. De fu
rore regis hirtaci contra aplm ꝓp ephyge
niā. Capl lxxvi.

Qui cum vellet
vxorē accipe ephigeniā filiam
defuncti regis. que virgo dica
ta iam xpo erat. et de manu apli sacrū
velamen acceperat. et iam virginū am
plius q̄ ducentarū ꝓposita erat. Spera
batq̄ per aplm ut posset eius aīm com
mouere. cepitq̄ cū eo agere dicens. Dimidi
um regnū meū accipe tantū ut ephi
geniā possis meo cōiugio copulare.
Cui aplus ait. Iuxta bonū ꝓpositū pre
decessoris tui regis qui omni die sabbati
cōueniebat ubi verbū dn̄i predicabam

ibi iube congregare virgines vniuer-
sas que sunt simul cum ipsa. Et audies in po-
pulo quanta bona loquar de bono coniu-
gio. Quo audito hirtacus congratula-
tus est. et congregatione facta rex cla-
mosis laudibus perstrepebat cum suis co-
mitibus. Existimans apostolum ita dicturum
ut animum ephigenie ad eius coniugi-
um inclinaret. Facto autem silencio dix-
it apostolus. Matrimonia boni operis
honestate oriuntur si sancte et iuste co-
pulentur. Verum si sponsam regis seruus
eiusdem accipiat tam grande crimen
incurrisse dinoscitur ut merito viuens
flammarum incendijs tradatur. quia domini
sui sponsam vsurpare studuit. Ita eci-
am tu fili karissime hirtace rex. sci-
ens ephigeniam sponsam regis celestis
effectam. quomodo tu eam poteris tollere et
tuo coniugio copulare. Ad hunc sermo-
nem hirtacus qui prius apostoli laudator
per singulas dictiones extiterat ira-
tus abscessit. Sed apostolus constans et
intrepidus hortatus est populum fidelium
ut iram regis terreni non timeret.
Que siue igne siue ferro coherceat in-
tra momenta tempus desinit. Sed iram
solius dei. que peccantibus eterne gehen-
ne accendit flammas. Tunc benedixit
chorum virginum. ut non timeret hirta-
cum. Cumque misteria domini fuissent cele-
brata. et missas suscepisset omnis ecclesia
retinuit se apostolus ut iuxta altare u-
bi corpus xpi ab eo confectum fuerat
illic martirio apostolico exultaret. Ita-
que expansis manibus orantem spicula-
tor missus ab hirtaco a tergo punctum
ictu gladij ferientis apostolum dei xpi mar-
tirem fecit. Quo audito omnis populus ad pa-
lacium pergebat cum igne. Sed furenti po-
pulo occurrerunt omnes presbiteri. dyaco-
ni et viri religiosi dicentes. Nolite fra-
tres agere contra preceptum domini. Sed cele-
bremus omnes cum gaudio martirium a-
postoli. et quod deus ordinauit expectemus.

De certamine ephigenie cum hyrtaco. et tur-
pi morte ipsius hirtaci. Capitulum
lxxvij m.

Ephigenia autem
quicquid in auro et argento
et gemmis habere potuit. contulit sacer-
dotibus et clero dicens. Postquam dignam
apostolo xpi basilicam fabricauitis quicquid
superfuerit pauperibus erogabitis. Me autem
oportet certamen habere cum hirtaco. Post
hec iuxta verbum eius hirtacus omnium no-
bilium vxores ad eam venire fecit sperans
quod aliqua racione posset ad eius peruenire
consensum ut eius coniunx fieret. Quod cum
penitus non posset conuocauit magos
ut demonum illam misterio raperent.
Quod cum nulla facere racione possent.
circumdari fecit omne pretorium. in quo
illa cum virginibus manens deo suo die
ac nocte famulabatur. Sed cum per circu-
itum arderet ignis apparuit ei angelus
domini cum matheo apostolo dicens. Ephige-
nia esto firma et noli hos ignes expa-
uescere. Ad illum enim a quo tibi sunt posi-
ti reuertentur. Excitauit igitur dominus ventum
validissimum mundauitque a domo virginis
omne illud incendium. Et ita consumpsit
domum hirtaci ut nichil inde ex faculta-
tibus potuerit liberare. sed ipse cum vnico
filio suo vix euasit. Melius tamen ei fuerat
incendio interisse. Nam filium eius ve-
hementissimus demon inuasit. Qui illum
cursu rapidissimo ad apostoli mathei se-
pulchrum adducens a tergo manibus ab
ipso dyabolo colligatis confiteri pa-
terna crimina compulit. Ipsum autem
hirtacum elephancie vulnera a capite
usque ad ultima pedum repleuerunt. Sed
cum eum medici curare non possent ipse
se in gladio ponens incubuit. Vt quod
a tergo apostolum domini pati fecit ipse recte
seipsum stomacho perforaret. Omnis autem po-
pulus morti eius exultans fratrem ephige-
nie nomine beor. qui de manu apostoli ma-
thei graciam fuerat domini consecutus in
regnum constituit. De apostolis symone et
iuda et waradach duce. Affricanus.
Capitulum lxxviij.

Simon cananeus et
iudas zelotes apostoli ihesu xpi cum
reuelacione spiritus sancti regi-
onem persidis fuissent ingressi inuenerunt
ibi duos magos zaroen et arphaxat
qui a facie sancti mathei apostoli fuge-
rant de ethiopia quorum doctrina erat

prava. Obtulerunt autē aplis warndach prefectus duxe regis babiloniorum. Huic contra indos qui fines ꝑsidis ꝑuastabant bellū susceperat. In cuius comitatu erant aruli et magi. qui per singulas mansiones demonijs sacrificantes. dabant fallacie sue responsa. Illa autē die conadētes se et sanguinē suū effundentes nullū penitus dedere ꝓfectum. Pertenerunt autē ad vianas ciuitates. et illic ꝫsulentibz eis demonia dedit mugritū demon et ait. Dij qui vobiscū comitabantur euntes ad preliū non ꝓsunt vobis dare victoriā. quia apli dei sunt ibi symon et iudas. Qui tanta virtute a deo conseuti sūt ut nullus audeat illorum ꝑtibz eloqui. Tunc warndach dux fecit eos inquiri. Quos cū inuenisset cepit ab eis inquirē vnde ecent aut qua aut quare venissēt. Cui vndit symō. Si genus quēris. hebrei sumꝰ. Si condītionē. seruu ihu xpi sumꝰ. Si causā. salutis vie causa venimꝰ. Ut relicto errore simulacrorum deū qui in celis ē possitis agnoscere. Cui dux vndit. Nūc inter vado ad preliū indorum et nō est michi oportunū ut de ihijs disputem. Dum felix fuerit in reuertendo sustinebo audiā vob. Dixit ei iudas. Quomodo magis congruū est te illū agnoscere cuiꝰ ope possis victor existere. vel eos qui rebelles sūt pacatos inuenire. Ait dux. Cū audio deos nros coram vobis nō ēe ausos nobis dare responsū. vos nobis futura predicite ut quos belli exitus habiturꝰ sim possim scire. Dixit ei symon. Ut agnoscas errorē illorum quos tibi puto futura predicē. dabo illis potestatē respondendi tibi ut cū dixerit tibi que ignorant. probes eos per ōnia esse mentitos. Tunc ceperūt phanatici eorum arripi et dicē grande bellū ēe futurū. et ex vtraq ꝑte interfici posse preliantes. Apostolis autē in risu exortis ait dux. Quē timor inuasit et vos videtis. Dixit apli. Cesset timor tuus. qa nobiscū instaurat pax in ista ꝓuincia. Hodie intermittite profectionē. et cras hora tertia venient quos ꝑmisistis cū legatis indorum. Qui pacē vē ad quascūq conditiones gratanter consentientes pactū vobis firmissimū stabilient. Simul mō pontifices risū leuauerūt dicentes dux. Noli dñe horibus istis credē mendacibz aduenis et ignotis. Qui ideo aliqua loquūt. ut non qi exploratores teneant. Istr dij qui nūqm fallūt dederūt tibi vīsū ut cautus atq; solliciatus sis. Hos vero ꝓfanos et nullā personā hītes quos videre vel audire iniuria est. ad iniuriā deorum non punis. Rndit dux. Hoc magnū est q aduene paupes et ignoti cū tanta constantia asseuerant. quod deorum nrorum testimonijs videtur ēe contrarium. Dicūt ei pontifices. Iube eos custodiri ne fugiant. Rndit dux. Non illi solū sed etiā vos in custodia eritis ut verū exitus doceat ut qui merito debeant condēpnari. q; q honorari. Factū est autē q in crastino venerūt nūcij qui missi fuerūt et nūciauerūt ita ēe sicut apli ꝓdixerāt. Tunc iratus pontifícibz dux iussit ignē copiosū accendi. ibiq; eos ꝓcipitari et oēs qui dei apostolos obfustare nitebantur. Apli vero ꝓstrauerūt se et dicentes. Obsecramꝰ dñe ne efficiatur causa interitus eorum. et qui pro vita et salute mortuorum huc missi sumꝰ venientes ocide videamur. Miror aut dux vos ita pro hijs inuenire qui nichil aliud egerūt per omnes comites meos et tribunos et satrapas. et ꝑmia cōtulerūt ingenia ut vos viuos īcendere. Dicunt ei apli. Disciplina magistri hanc regulā tenet. ut non solum malū pro malo non reddat. sed etiā bona pro malis restituat. Ait dux. Hoc saltem ꝑmittite ut oīa bona eorum vobis tradant. Non licet inquiūt nobis aliqua possidē in tra. qa nra possessio est in celo eterna. De certamine eorum contra magos. Capitulum lxxix.

Audientes hec zaroen et arphaxat dixerūt. Isti hoīes malignissimi sūt. et contra deos et contra regnū tuū subtiliter agūt. Dixit eis dux.

Si ausi estis habere cum eis cōflictū. et si vicerit eos abiciem⁹. Responderūt magi. Ut probes quia nobis pīntibz nō poterūt loqui. iube hic astare aliquos eloq̄tissimos et in argumētis acutiss simos ut habeant nobiscū conflictū. Et si ausi fuerit loqui nobis pīntibz. ipe ritissimos nos eē probabis. Tunc iussu regis et ducis oēs aduocati presto facti sūt. Cūq; in pīnaa regis auctor⁹q; sublimiū magi locuti eēnt oīs illa cōuocatio uta mutu facta est. ut nec nutibus q̄ loqui non poterat indicaret. Postea dixerūt magi ad regē. Ut sciās nos ex deor⁹ numero eē. pmittem⁹ eos loqui quidē sed ambulare non posse. Quod cū fecissent. addiderūt. Cur reddimus eis gressū. sed faciem⁹ eos aptus oculi non videre. Cumq; et hoc fecissent expauit cor regis et ducis. dicentibz amicis eor⁹. non debere magos illos ptēpni. Tandē aduocata merore confecti. ad sua reuersi sūt. Dux vero cū haberet amicos aplōs et narrasset eis oīa q̄ dicta et facta fuerāt dixerūt ei apli. Iube aduocatos venire ad nos p̄imo et tūc utrūm ingrediant̄ ad regē simi lem habituri conflictū. Quod cū fecissent aplōs aduocati videte⁹ vilissīa veste indutos. quasi in despectu psonas eor⁹ habuerūt. Facto tamē silencio sic eos allocutus est symon. Non offendat aspectus vōs habitus noster iste vilis unus enī latent ea que eternā gloriam et vitū vos uenire fuadāt. Nos ei ōnes hoīes de uno patre et una matre nati sum⁹. Qui cū facti eēnt et in regione viuor⁹ positi suadente angelo iudie p̄ uaricata sūt legē quā a creatore suo acceperant. et serui facti sūt eius. cui sua dente obtēperauerūt. Ideo angelus pessim⁹ fraus de hoībz quos in errore tenet quod ipe voluerit. quia deus verus quē ille timet non est cū eis. Hac de causa vos per magos suos q̄mdiu voluit fecit tacē. et utrūm nō videre. et utrūm īmobiles pmanē. Unde ut probetis uta ee, pmittite vos ab vdo lor⁹ cultura discedē et solū deū iuisibi lem colere. Quod cū feceritis ponem⁹ manu⁹ nras sup capita vra. et signū xpi faciem⁹ in frontibz vris. Et si non eos confutauerit⁹. credite nos fulle in omibz quecūq; asserim⁹. Tūc illi ratione verā considerātes prostrauerūt se aplis dicentes. Vos fratre ut nō possint nobis impedire officiū ligue nec aliqua mēbris ipedimēta inferre. et sit sup nos ira dei si ultra vdolatre credidim⁹. Tunc apli orauerūt dīm ut magica figmenta exinanuet. et ipsos fortes ac stabiles cont̄ magos constanti insurgē faceret. Qui cū rīn dissent amen. signati sūt in frontibz suis et abierūt ad regē. ac cū duce ingressi sūt. Magi quoq; affuerūt volentes facere ea que fecerāt sed nulla ratione poterāt. De serpentibz magor⁹ quor⁹ morsibz idē afflicti fugerūt

Aduocati Caplm lxxx.ⁱᵐ

Hauctē instebant eis dicētes. Si potestis agite. quod hesterni gessistis. Illi autē irati multitudinē serpentiū fecerūt. Tunc diuīt omnes regi vt vocarent̄ apli. Venientes ergo apli impleuerūt pallia sua de serpentibz et miserūt in magos dicentes. In noīe dnī nri ihu xpi nō mo riemini. sed morsibz eor⁹ attrectata. mugitū dabitis dolor⁹ vīor⁹. Qd̄ et factū est. Ceperūtq; magi ululare sicut lupi. Rex autē et ōnes dicebāt aplis. pmittite eos ut moriant̄ ab eis. Ut illi rīnderūt. Nos missi sum⁹ a morte ad vitā reducē. non a vita ī morte precipitare. Oratione autē fīta dixerūt serpentibz. In noīe dnī nri ihu xpi ad loca vra redite. et oīne venenū quod in hijs magis effudistis vobistū auferte. Maiores autē crua atus passi sūt cū vniuersi serpentes utrūm morsibz edebant carnes eor⁹ ut venena sua tollerent sugentes sanguinē eorū. Cumq; abissent serpentes dixerūt apli magis. Per tres dies pmittim⁹ vobis dolores dīnos ut de hijs erroribz vestris penitearnini. Iusserūt autē eos in manibz tolli. et

ad hospicia sua duci. Per triduū aūt nec edē nec bibē nec dormire illis possibile fuit sed sola vociferatio dolorubz exorta incessabilis extitit. Sed cū iam in eo eēnt ut piter expirarent. venerūt apli ad eos et dixerūt. Non dignatur deus habere coacta seruitia. ideo surgite sani. et habete liberā facultatē cōuertendi a malo in bonū et ad lucem de tenebris exeundi. Illi aūtē pmanētes in pfidia sua sicut a fratre matthei apli fugerūt. sic et ab hijs fugientes simulachrorū cultores per totā persidē cōmouerūt ut aplōr ijmitici ab excitarēt dicentes. Venient ad vos inimici deorū vrōr. Si vultis hzē deos propicios cōpellite eos sacrificare eis. Si aūtē noluerīt interfiāte eos. De ceteris aplōr gestis in babilonia. Caplm

Postoli aūtē morantes lxxxi". in babilonia. faciebant mirabilia magna. habebātq; discipulos multos. ex quibz ordinabant presbiteros et dyaconos ecclesias ordinantes. Fām est aūtē vt vnꝰ ex dyaconibz crimen incesti diceret cōmisisse. Erat enī vicinꝰ filie satrape que pdita virginitate ptū edens pclitabatᵗ. Interrogata a pntibz virū sciē cupiosiū ipetebat. Qui tentꝰ a pntibz puelle vrgebatᵗ subire vindictā. Quod audietes apli venerūt ad pntes puelle. Quos illi videntes clamare cepervnt. et dyaconem huiꝰ crimiⁿ accusare. Apli aūt dixerūt. Qñ natus est puer? Rnderūt hodie hora pma. At illi. Producite hūc infantē. et dyaconē quē accusatis adducite hūc. Cumq; in prīti eēnt dicunt ad infantē. In noīe dñi nri ihu xpi loquere. et dic si iste dyaconꝰ pstup sit hanc ijquitatē. Infans absolutissiōne rndit. Hic dyaconus vir sciis et castus est. et nūquā carnē suā manu lauit. Insistebant pntes ut de psona interrogarent incesti. Qui dixerūt nos innocētes absolui decet. nocentes pdere non decet. Post hec euenit ut due tigrides ferocissime que in singulis foueis erant incluse aufugerēt. et quicquid

inuenire poterāt devorarent. Tūc cīs populus confugit ad aplos dei. Qui inuocantes nomē dñi ihu iusserūt ut sequerentᵘ eos. ad domū in qua manebant. et per triduū ibi mansērūt. Et cōuocantes oēm pplm dixerūt. Este secure audito noīe ihu xpi in agnos conuersi sti. et hoīes ad ymaginē dei facti in stoliditate tanta pdurāt ut creatorē suū non intelligant. Vt aūtē sciatis quia ipe est verꝰ deꝰ erūt vobis in testimoniū tigrides iste que i noīe eius mansuefacte in medio vri conuersabuntᵘ. Vespe aūt foꝝ in nrām cellā reuertentes pmanebūt. Nos aūt oportet alia loca pagrare. et predicare nomē dñi. Circuierūt igitᵘ duode cim pfidie puincias. in quibz multa egerūt et multa passi sūt per annos xiij. Magi aūt supmemorati. facietes scelera per ciuitates et dicētes se esse ex genē deoꝝ semp a facie aplōr fugiētes tamdiu erāt in quacūq; ciuitate donec agnoscerēt aplos aduenire. Apli aūt ubicūq; veniebant detegebant fraudē eoꝝ et doctrinā a dyabo inuentā.

De passione eorūdem Cāp lxxxij"

Quom aūt ingressi ciuitatem sylvanie mansissent apud discipulū suū noīe sennē eiusdē ciuitatis virū. septuaginta temploꝝ pontifices. qui in vrbe erant et a magis pmoniti fuerāt. circa horā primā venerūt cū innumerabili pplo dicentes ad sennē. Produc ad nos ymitatores deoꝝ nroꝝ. Cum quibz si non sacrificaueris diis nris incendemꝰ te et domū tuā cū ipis. Igitᵘ tenentᵘ apli ducunt ad templū solis. Ingredientibz illis templū ceperūt demones clamare per energuminos. Quid nobis et vobis apli dei viui? In ingressu vō templi ab oriente quadriga equorū fusilis ex auro. in qua radians sol ex auro fusili consistebat. In alia ede luna fusilis ex argento hīs quadrigā boū fusilē similiter ex argento. Ceperūt ergo pontifices cū pplo vim

facere aplis dei ut adorarent eos ibi.
et illi duo magi qui hanc violentiam
excitauerant. Tunc iudas ad symonem
ait. Video dnm ihm vocantem nos.
Cui symon. Diu est quod intueor dnm me
i aspectum in medio angelorum. Dixitque mi
angelus dni cum orarem. Faciam vos egre
di de templo et templum ruere super
eos et dixi. Nequaquam hoc fiat dne. For
tasse erunt aliqui ex hijs qui conuer
tentur ad te. Cumque hec secum hebraico
sermone loquerentur. apparuit eis an
gelus dni dicens. Confortamini. et vnum
ex duobus eligite. Aut repentinum isto
rum interitum. aut ad palmam martirij
cum fiducia properare. Qui responderunt
Oranda est misericordia dei ut istis propicietur
et nos adiuuet ut possimus pertingere
ad coronam. Hoc soli apli videntes et
audientes. compellebantur a pontificibus
adorare simulachra solis et lune. Sco
autem silencio dixerunt. Audite omnes
et dixe videte. Solem et lunam scimus
precepto creatoris subiectos esse. et in
firmamento consistentes non sine iniu
ria sua in templo includuntur que in
celo omni seculo patere noscuntur. Et ut
sciatis eorum simulachra non sole neque
luna sed demonijs esse plena. precipio
ego symon demoni qui solis simula
chro latet. et frater meus iudas ei
qui in simulachro lune vos ludificat
ut egrediantur ex eis et ipsi eos comi
nuant. Et cum hec dixisset visi sunt ab omni
pplo duo ethiopes nudi nigri horribi
li vultu egredi et confringere ea vlulan
do. diras voces emittentes abscedunt.
Irruentesque pontifices in aplos inter
fecerunt eos. Sennes quoque passus est
cum eis hospes eorum. quia et ipse ydolis
sacrificare contempsit. In ipsa autem ho
ra cum nimia esset celi serenitas fulgu
ra nimia extiterunt ita ut tripharie
templum scinderetur a summo tecti fasti
gio usque ad profundius fundamentum
Duo autem magi supradicti ictu fulgu
ris adusti in carbones versi sunt. Post
menses autem tres misit rex et confisca
uit omnes pontifices. Corpora autem

aplorum cum ingenti honore transtulit
ad suam ciuitatem. in qua construxit
basilicam admiratione dignam. cuius struc
tura per gyrum habebat pedes occies
lxxx. in altum autem cxx. Hec gesta
craton discipulus aplorum eorundem scilicet
symonis et iude scripsit in libris de
cem. quos affricanus hystoriographus
in latinam linguam transtulit. Ex quibus
hec pauca excerpta sunt. De sco bartholo
meo aplo et de astaroth. Theodorus.
Cap. lxxxiij.

Beatus autem bar
tholomeus ut legitur in gestis
eius antiquioribus lycaonie ver
bum vite predicauit. De hinc in die ad
ultimum in albano armenie maioris
vrbe. Postquam multa et intolerabilia
tormenta subijt. decoriatus ab impijs
in modum follis postmodum capite plex
us est. Ex gestis eius. Nam cum aliquando
ingressus fuisset templum in quo erat
ydolum astoroth quasi peregrinus ibi
manere cepit. In hoc autem ydolo talis
erat demon qui homines vnum deum non co
lentes ita ludificaret ut faceret in eis
dolores et infirmitates et dampna et
pericula. Et dans responsa ut ei sacri
ficarent. Dum ab eorum lesione cessabat
curasse putabatur. Aplo autem ibi ma
nente nulla responsa dabat. nec ulli po
terat ex hijs quos leserat subuenire.
Cumque iam plenum esset languentibus
templum. et cotidie sacrificantibus nul
lum daretur responsum. prexerunt in a
liam ciuitatem ubi et aliud demonium
colebatur cui nomen berith. et illic sa
crificantes inquirebant cur deus eorum
astaroth non daret eis responsa. Quibus
respondit berith. Deus vester ita captiuus
et religatus cathenis igneis ita stric
tus tenetur ut nec suspirare audeat.
nec loqui ex illa hora qua aplus dei
bartholomeus illic ingressus est. Et
quis est inquiunt iste bartholomeus.
Respondit. Amicus est omnipotentis dei. Et
ideo venit huc ut omnia numina que co
lunt indi euacuet. Dicunt illi. Dic no
bis signa quibus eum inuenire possimus
inter tot milia hominum. Qui respondit. Ca

pilli nigri et crispi. caro candida. oculi grandes. barba prolixa. nares equales et directe. aures crine capitis coopte statura equalis. Indutꝰ autē pallio albo. per singulos angulos gemmas purpureas hñte. Viginti et septuaginta annis sꝫ ꝙ nūqm̄ vestimenta eiꝰ sordidata sunt. nūqꝫ veterascūt. similiter nec sandalia. Centies flexis genibꝫ per diem. centies per noctē orat dñm. Vox eius quasi tuba vehemens ē. Ambulant cū eo angeli dei qui non permittūt eū fatigari nec esurire. Vultu eodem per eodem vultu eodem aīo ꝓseverat. Omni hora hilaris et letus ꝓmanet. omnia preuidet. oīa nouit. Oīm gentiū linguā et loquiꝫ et intelligit. Ecce causā hoc ꝙ vos me īterrogatis et quod ego do vīsiū de eo nam nouit. Angelu autē dei fāulantꝫ ei. et ipi nūciant. Et cū reperiritis eū queuē si vult ostendet se vobis. si non vult non poteritis eū videre. Rogo autē vos ut dū ītueneritis eū rogetis eū ut huc non veniat. Ne hoc michi faciant angeli qui cū eo sūt. quod fecerūt college meo astoroth. Hijs dictis contiuit. Reuertentes aūt reperūt circuire oīm peregrinor̄ vultus et habitus. et per duos dies non ītueneruīt eū. De quibusdā signis et cōfessione demonis. Cāp lxxxiij.

Factū est autē ut quidā demoīo plenus clamaret. Apostole dei bartholomee. incenditꝫ me orationis tue. Cui aplūs ait. Obmutesce et exi ab eo. Et statim liberatꝰ est hō. Quod audiens polemiꝰ rex puellae cū haberet filiā lunaticā rogauit eū per nūciū ut similiter liberaret eā. Qui cū venisset illuc videns eam cathenis strictā eo ꝙ oēs quos poterat morsu atrectabat et cedebat iussit eam solui. Dicūt ei mīstri. Et quis audet manū mittere ad eam. Ait aplūs. Jam ego vīt tū teneo ījmundū qui in ipsa erat. et vos eam timetis adhuc. Ite soluite eam. Quod cū fecissent non potuit eā ultra vexare demon. Tunc rex onerauit camelos auro et argento gēmis vestibꝫ et cepit querē aplm̄. sed penitus nō īuenit. Cum autē trānsisset nox et aurora inciperet apparuit apostolus solus cum rege in cubiculo eiꝰ et ait. Vt quid me quesisti tota die cū muneribꝫ. Ego nichil terrenū. nichil carnale veqro. Sed filiꝰ dei qui dignatus est hō de virgine nasci misit nos discipulos suos per oēs ꝓuincias ut expellamꝰ mīstros dyaboli qui ꝓ templa in statuis habitant. et hoīes qui eos colunt de ptāte eius auferamꝰ qui victus est. Inde est ꝙ templū vīm ītrefus demonē qui in ydolo vīo dabat rūsa ab angelis eius qui me misit veligatū teneo. Fuat enī arte sua homines egrotare et suadet eos ydolis credē. et cum ea adorauerīt. tūc cessat eos ledē. Et si vis probare ꝙ ita sit ubebo illi et ingrediet statuā suam. et fatiam eū hec ipa confiteri. Aut cras Crastina die hora pīma dici. ꝓpati erūt pontifices sacrificare ei. Et ego ibi sū peruenia ut videā hoc frēm mirabile. Altera igitꝫ die sacrificantibꝫ eis hora pruma cepit clamare demon. Cessate miseri sacrificare michi ne peiora ꝓpatiamī. Quia cathenis igneis religatus sū ab angelis ihū xpi. Quē iudei crucifixerūt putantes eū a morte detinerī. Ipse autē mortē captiuauit. et ꝑmaꝑē nūm̄ mortuor̄ vinculis igneis vīxit. et tercia die victor mortis et dyaboli resurrexit. Et dedit signū crucis sue aplīs quos per vniuersas sūi ptes misit. Ex quibꝫ vnus est hic qui vinctū me tenet. peto vos ut rogetis eū ꝓ me ut dimittat me ire in aliquā ꝓuinciā aliā. Cui aplūs Confitere inquit quis istos ledat qui varias egrotationes patiunt. Ait ille Princeps nr̄ dyabolus mittit nos ad hoīes ut eos ledamꝰ. Primo quidem carnes eor̄ quia in aīam ptātem nō habemꝰ nisi sacrificauerīt. Aut ubiꝙ salute corpis sui nob̄ sacrificauerīt cessamꝰ eis nocē. Et per hoc videmꝰ eos curare et colīt̄ qsi dij. De cōfractiōe ydoli et effigie demoīs. Cāp lxxxiij.

Tunc aut aplus ad plebē. Ecce q̄ ut dīn vos cruare putabatis. Audite ergo nūc deū creatorē vrm̄ qui habitat in celis. Et si vultis ut orem pro vobis ut omnes hij sanitatē recipiant. deponite ydolū hoc et confringite. et tunc templū hoc xpi nomini consecrabo. vosq̄ ōnes in eo xpi baptismate consecrabo. Tunc iussu regis omnis ppl̄us misit fines et trodeās. et simulachrū non potuerūt euertere. Et ait aplus. Soluite vinc̄la eius. Quod cū fecissent dixit ad demonē qui erat in eo. Si vis ut non fiat tē un abyssū mitti exi de isto simulachro et confringe illud. et vade in terrā desertā. ubi nec auis volat nec aratr aratat nec vox hoīs resonat. Ait ille statī egrediens cōminuit oīa genera ydolorū. nec solū illud manus ydolū. sed eciā minora ubicūq; ubicūq; pro ornatu templi erant posita singillatī minutauit. ita ut oēm picturā deleret. Tunc oēs vna voce clamauerūt. Vnus deus omnīs quē prediat aplus. Tunc aplus expandens manus ad dīm. orauit pro salute totius ppli. Et cū oēs rn̄ dissent. amen. apparuit angelus dn̄i splendidus ut sol tres alas. et per q̄tuor angulos templi circūuolans digito suo in quadratis saxis exsculpsit signū crucis et ait. Hec dicit dn̄s qui misit me. Sicut vos ōnes ab infirmitate vra mundaui. ita mūdaui et templū hoc ab omni sorde. et ab īmūdo habitatore eius. quē iussit aplus dei ire in desertū locū. Sed prius ostendā vobis illū quē videntes nolite expauescere. Sed quale signū in hijs saxis exsculpsi. tale vos in frontibus vris facite digito vro. et oīa mala a vobis fugient. Tunc ondit eis ingentē egiptiū. nigriorē fuligine. facie acuta. barba prolixa. crines usq; ad pedes. oculis igneis sicut ferrū ignitū scintillas emittentibus. Ex ore eius et ex naribus egrediebat flāma sulphurea. Pennas q̄q; habebat alas spineas sicut stipes. et erat vinctus a tergo manibus igneis strictius. Et dixit ei angelus. Qm̄ audisti vocem aplī et ōnia pollutionū genera de isto templo emūdasti sedm̄ promissum aplī solua te ut vadas ubi nulla conuersatio hoīm ēe potest. et sic ibi usq; ad diem iudicij. Et cū exsoluisset eum ille ululatū teterrime voces emittēs euolauit et nusq; cōparuit. Angelus aūt dn̄i cunctis videntibus ad celū euolauit. Tunc rex polemius cū vxore sua et filijs et exercitu et ppl̄o regni sui credens baptisatus est. Et deposito diademate et purpura. cepit non deseruire aplm̄. De passiōe apli et turpi morte hostiū et miraculo lampadis. Caplīm xxxvi.

Interea colligentes se omnes templor pontifices abierūt ad astrangē regem fr̄em eorum maiorē. et dixerūt. Frater tuj discipulus suus est hoīs magi qui templa nostra sibi vendicat. et deos confringit. Tunc rex indignatus misit cū eis mille viros armatos ut aplm̄ vinctū adducerent. Quod cū fecissent ait aplus. Non euerti eū sed conuerti. Cui rex. Sicut fecisti fr̄em meū relinquere deū suū et credē tuū sic et ego facā tibi. Dicit ei aplus. Ego deū quē colebat frater tuus reliquit ostendi ei et ipse sum seu frangē simulachrū suū. Si potueris hoc facē deo meo poteris me ad sacrificandū reuocare. Si autem nichil poteris facē deo meo. ego ōnes deos tuos cōminuā. et tu credē deo meo Hec cū dicet nūciatū est regi. q̄ deus suus tradidisset noīe waldach. et minutū abisset. Tunc stadit rex ppuream vestem qua erat indutus. et fecit fustibz cedi aplm̄. Ceteū autē in modū foliū excoriari. ac demū decollari. Venientes autē fideliū ppli īnumerabiles. abstulerūt cū ymnis et cū omni gloria corpus eius. et construxerūt basilicā mire magnitudis in qua illud posuerūt. Tricesimo aūt die depositionis eius arreptus est astrages a demonio et venit ad templū. omnesq; pontifices pleni demonio. Et passi sūt ibi confite-

tes apostolatum eius. et sic mortui sunt.
Multique infidelium conuersi baptisati sunt.
Vniuerso autem clero et populo acclamante
polemius rex ordinatus est episcopus. Qui
et cepit in nomine apostoli signa facere. Et
cum viginti annis episcopatum tenuisset
migrauit ad dominum. ¶ Post multos autem
annos corpus apostoli delatum est inde ad
lipparium. que est vna ex nouem insulis
sicilie. quas eloias siue vulcanias an-
tiqui vocauerunt. Eo quod sicut ethnas si-
cilie mons sic et iste subterraneo igne
et flammarum perpetuis globis estuare vi-
dentur. Postmodum vero translatum est bene-
ventum. ubi et multis refulsit miracu-
lis. ¶ Quadam autem die dum quedam muli-
er attulisset vas fictile plenum oleo pe-
tens ut ex eo mitteretur in lampadem que
ardebat iuxta corpus apostoli. sumentes
ministri vas inclinabant illud ut ex
eo in lampadem mitterent. et penitus de
vase nichil exibat. Aspicientes autem
digitos suos mittentes in vas videbant
et palpabant illud plenum esse liquato
oleo. Et tamen cum inclinarent illud
super lampadem nichil decurrebat de eo
Quidam vero ex eis ait. Puto non esse
acceptum beato bartholomeo de hoc oleo
in suam lampadem fundi. Euacuetur in a-
liud vas. Inclinatum autem in aliud vas
sub omni celeritate ut olei liquati mos
est euacuatum est vas. de quo super lam-
padem nichil exire valebat. De translacione sancti corporis. et theodoro eius scriptore

Post Capitulum lxxxvij.

Dobitum itaque magnus dei predica-
tor apparuit miraculis inuitans
perditos. sed bestialem mentem. et inhu-
manum cor nil erat quod compesceret. In-
saniunt itaque contra illud sacrum corpus
et proiciunt in pelagus ipsam qua tege-
batur lapideam archam ut in profundum
dimersa ulterius non compareret. Sed o
miraculum et opus magnificum. Mota est
impetu ipsa archa de regione armeni-
e cum quatuor aliorum marmorum archis que similiter
dum signa operarentur in mari cum ea pro-
iecte fuerant. Et per tantum spacium maris
quatuor hijs precedentibus. et quodammodo
obsequentibus venerunt in vlteriores par-
tes sicilie in insulam que lipparis voca-
tur facta reuelacione ad sanctum agathonem
qui illic erat hostiensis episcopus. ¶ Post hec
quasi quosdam ministros suos alium mar-
tirem hic alium vero illic relinquens apostolus
retrorsum. papinum quidem reliquit in my-
lia ciuitate sicilie. bicianum destinauit
mesinam. reliquos duos in terram cala-
brutidem direxit. Gregorium scilicet in ci-
uitate columpna. achacium in chale. vt
vnusquisque eorum in vnaquaque ciuitate pro-
tector esset habitatorum. Qui eciam usque ho-
die splendent suffragijs suis. Ipse interea
profectus ad ciuitatem ad quam celitus vo-
cabatur preclare susceptus est cum mul-
tis luminaribus odoribus et ymnis. De
cetero autem cum peruentum esset ad vrbem
non progrediebatur archa sed stabat im-
mobilis. Deinde ad litus tracta et su-
per duas castas vitulas assumpta repo-
sita est. ubi sacrum eius templum protinus
locatum est. Mons autem vulcanus qui pe-
ne contiguus erat insule et nociuus hijs
qui circumquaque morabantur. tunc recessu
inuisibili motus est quasi stadijs septem
contra mare suspensus ita ut usque hodie
appareat videntibus quasi figuracio
tractus fugientis ignis. Porro multa
mira circa eos hactenus operatur deus.
Actor Hucusque theodorus. Hic theodo-
rus sacerdos fuit apud constantino-
polim temporibus adriani et leonis roma-
norum pontificum. Qui fidei constancia
et sciencie gracia signorumque virtutibus
pollens duorum imperialium et insignium
cenobiorum studijs scilicet sactudiorum abbas
constitutus est. Hic semper in apostolice se-
dis comunione persistens hereticorum versucias
et imperatorum vesaniam. eciam tormentis
affectus mentis virtute repressit. Nec
non spiritus sancti gracia plenus opus-
cula nonnulla composuit. Inter que et
sermonem de beato bartholomeo apostolo
satis utilem. translacionem corporis eius de
armenia indie prouincia in lipparim in-
sulam continentem. Quem anastasius a-
postolice sedis bibliotecarius de greco trans-
tulit. Qualiter autem idem sacrum corpus de

de eadem insula lipparitana postea
transuectum sit cum ibidem usque ad annum.
d ccc^m viij^m ab incarnatione domini fuerit
postea loco suo dicendum est. Nunc ad
reliquos apostolos transeamus. De vita sancti
philippi apostoli. Ex gestis eius. Capitulum lxxxviij.

Sanctus philippus post ascensi
onem domini per annos viginti in
stanter predicauit per sichiam
euangelium. Vbi cum tentus esset a gentili
bus et ductus ad statuam martis compel
leretur ad sacrificandum. exijt de subtus
basim in qua statua illa stabat ingens
draco et percussit filium pontificis qui minis
trabat ignem sacrificij. Percussit etiam du
os tribunos qui preerant prouincie quo
rum officiales tenebant in vinculis a
postolum. De flatu autem draconis omnes
morbidi vehementer egrotare ceperunt.
Tunc dixit apostolus omnibus. Audite consi
lium meum et recuperabitis sanitatem. mor
tui quoque resuscitabuntur. et draco fu
gabitur. Dicunt illi omnes. Dic nobis quid
faciemus. Quibus ille. Deicite martem hunc
et loco eius crucem domini nostri ihesu xpi affigi
te eamque adorate. Tunc illi qui cruci
abantur clamare ceperunt. Recuperetur in
nobis virtus et deiciemus martem hunc.
Facto itaque silencio apostolus in nomine ihesu
xpi draconem fugauit. ita quod festinan
tissime exiens ultra nusquam comparu
it. Tres quoque predictos mortuos susci
tauit. omnemque turbam flatu draconis mor
bidatam sanitati restituit. Ita ut omnes
qui prius persequebantur eum penitenciam
agentes. deum hunc existimantes adorarent.
Ipse autem per vnum annum iugiter docuit
eos ea que de xpo sunt. et multa milia
hominum credentes baptisati sunt. Ordinatis
autem clericis et episcopis et multis ecclesijs
instructis ipse per reuelacionem ad asiam
reuersus. iherapolim commoratus. here
sim malignam hebionitarum extinxit.
Erant quoque ibi due filie eius sacratissi
me. per quas deus virginum lucratus
est multitudinem. Ante vero septem dies
obitus sui exhortatus est clerum et omnem
populum predicens vite sue terminum. An
norum autem lxxxvij perrexit ad dominum. et in

ea ciuitate corpus eius positum est.
De sancto barnaba apostolo. Ex gestis eius
Capitulum lxxxix.

Sanctus vero bar
nabas genere cyprius qui vnus
ex lxxij xpi discipulis erat. sanctum
paulum nuper conuersum apprehenderat. et
ducens ad apostolos narrauerat eis quomodo
conuersus fuerat. Tantamque graciam
habuit quod a spiritu sancto electus apostolus
cum beato paulo gentibus predicauit et mul
ta miracula fecit. Cum autem esset bar
nabas in yconio ciuitate. visio appa
ruit iohanni discipulo et consobrino
eius. Apparuit enim ei vir splendidus dicens
Constans esto iohannes. quia amodo
non iohannes sed excelsus vocaberis.
Quod cum euigilans sancto barnabe in
dicasset respondit ei. Caue diligenter ne
quod vidisti alicui dicas. nam et michi
similiter apparuit dominus hac nocte dicens
Constans esto barnaba quia premia
eterna percipies eo quod gentem tuam reliquis
ti. et animam tuam pro meo nomine tradi
disti. Cum ergo sanctus paulus cum barna
ba in anthiochia predicasset. et ad partes
occidentis causa predicacionis ire dispo
neret. rogabat paulum sanctus barnabas
ut prius iret cyprum ad visitandos parentes
tes suos. et postea ihrlm simul irent.
Interim angelus domini apparuit nocte sancto
paulo dicens. Ne tardes venire ihrlm
quia quidam fratres te ibi expectant. Quod
cum sanctus paulus barnabe dixisset respondit.
Fiat voluntas dei. Nunc autem cyprum
vado et ibi vitam finiens te amplius
non videbo. Tamen ora pro me dominum.
ut ei placeat ministerium meum. Et cum
flens ad pedes eius se volueret compaciens
ei paulus dixit. Noli flere frater quia
sic est voluntas dei. Nam et michi hac
nocte apparuit dominus dicens. Ne prohibe
as barnabam ire cyprum quia multos i
bi illuminabit et martirium consum
mabit. Et cum sic ab inuicem discessissent.
barnabas et iohannes discipulus eius prope
rantes cyprum multos in itinere conuerte
runt. Secum autem ferens euangelium sancti
mathei super egros illud ponebat et con
tinuo sanabantur. De cypro autem exeun

tes inuenerunt barihum maleficum quem
sanctus paulus dudum ad tempus lumine
priuauerat. sed precibus sergij pauli pro
consulis sanauerat. Et ab eo prohibiti
intrare paphum venerunt ad locum ubi
gentiles viri et femine nudi currendo
colludebant. Unde indignatus sanctus bar
nabas maledixit templum. et statim pars
templi cecidit et occidit plurimos paga
norum. Cum ergo inde exissent. et in sa
lamina multos predicando conuertent
comperiens hoc barihum seditionem ex
citauit. et comprehensum multisque af
flictum iniurijs querebat tradere iudici
ciuitatis. Cognito autem quod eusebius
vir magnus prepotensque de genere
neronis imperatoris illuc aduenerat
timuerunt ne eum eriperet de manibus
eorum. Et ligantes funem in collo eius
nocte dilaceratum penis a synagoga
in ypodromium pertraxerunt. et deinde
foris portam. Et ibi circumdantes eum
crudeliter combusserunt. Impij autem
iudei nec sic saciati de nece eius tu
lerunt ossa eius et in scrinio plumbeo
recludentes in mari precipitare vole
bant. Interim iohannes discipulus eius
cum duobus alijs nocte rapuerunt ea. et
sepelierunt in quadam cripta. et ibi la
tuerunt usque ad tempora zenonis imperato
ris et gelasij pape. scilicet usque ad an
num domini quingentesimum. et tunc ipso re
uelante reperta sunt. De sancto luca euange
lista. Iheronimus de illustribus viris. Capitulum xc.

Lucas vero medicus anthiocensis
ut eius scripta indicant greci
sermonis non ignarus fuit
Qui sectator pauli apostoli. et eius pere
grinationis comes scripsit euangelium
De quo idem apostolus. Misimus inquit
cum illo fratrem. cuius laus est in euangelio
per omnes ecclesias. Ad colocenses. Salu
tat vos lucas medicus carissimus. Et
ad thimotheum. lucas est mecum solus.
Aliud quoque edidit volumen egregium
quod titulo apostolicarum actionum pre
notatur. Cuius historia usque ad biennium
rome commorantis pauli peruenit id
est usque ad quartum neronis annum. Ex

quo intelligimus in eadem urbe librum
esse compositum. Igitur periclorys pauli et
tecle et totam baptisati leonis fabulam
inter scripturas apocriphas computemus
Quale enim est ut indiuiduus comes
apostoli inter ceteras eius res hoc solum igno
rauit. Quidam suspicantur quotienscum
que in epistolis suis dicat. iuxta euangelium
meum de luce significare volumine. Et
lucam non solum ab apostolo paulo didicisse
euangelium. qui cum domino in carne non
fuerat. sed et a ceteris apostolis. Quod ipse
quoque in principio voluminis sui decla
rat dicens. Sicut tradiderunt nobis qui
a principio ipsum viderunt et ministri fu
erunt sermonis. Igitur euangelium sicut
audierat scripsit. acta apostolorum sicut ipse
viderat composuit. Ex prologo in euangelium eius

Lucas paulum secutus usque ad confes
sionem eius seruiuit domino sine crimine.
Nam neque vxorem vnquam habens nec
filios lxxiiij annorum obijt in bithinia
plenus spiritu sancto. Qui cum iam scripta
essent euangelia. per matheum quidem
in iudea. per marcum autem in ytalia
sancto instigante spiritu in achaie parti
bus hoc euangelium scripsit. Signifi
cans etiam ipse in principio ante alia
esse scripta. Iheronimus ubi supra. Sepultus
est autem constantinopolim. Ad quam
vrbem xx° anno constancij augusti
ossa eius cum reliquijs sancti andree apostoli
translata sunt. De ceteris apostolorum discipu
lis. Actor. Capitulum xcj.

Fuerunt et multi sancto
rum apostolorum discipuli
viri egregij quorum gesta ad ple
num non repperi sed ex martirologio
breuiter collegi. Nam iij° kalendas maij ce
lebratur apud paphum natale sancti ty
ti dyaconi discipuli sancti pauli. Cuius
in suis epistolis meminit pronuncians eum
fratrem karissimum. ac conseruum suum
fore in domino. Item pridie nonas
maij. antyochie sancti euodij. Qui
ut beatus ignatius scribit primus ibi
dem episcopus ab apostolis ordinatus est. Hic
que glorioso martirio apud eandem
vrbem vitam finiuit. Item v° kalendas iu
lij apud galaciam beati crescentis disci

puli sancti pauli apli. Qui in gallia
ab tñsitū faciens verbo predicacois
multos ad fidem xpi cōuertit. Rediens vō ad gentē au specialiū epūs fuerat datus. galathas usq; ad btm
vite sue finē in ope dñi confortauit.
Item ij° ydus iulij apud macedoniā
beati silee apli. Qui cū eēt vnus de
pmis fratribz. et ab aplis ad ecclias
gentiū destinatis predicacois officiū
gratia dñi plenus instanter consummauit. Et in passionibz suis glorificans xpm postmodū requieuit.
Item pridie nonas augusti natale beati aristarchi discipuli sci pauli apli. Item kl' septembris apud appiā via aūrea sancti prisci martiris
qui fuit vn9 de antiquis xpi discipulis. Item xij kl' iulij rome depositio beati nouati fris thymothei presbiteri qui ab aplis in fide eruditi sūt.
Horū sorores fuerūt beata potēciana
et praxedis sacre virgines xpi. Hec
de aplis et eoz discipulis dicta sufficiant. Nūc autē de beatis mulieribz
martha scaliz et maria que et ipse
xpi discipule et aplōz contuberna
les fuerūt. hystoriā ex gestis earū
collectam ab ijcio prosequiam. De vita
scē marthe. Ex gestis ei9. Cap xxij.

Beata igit martha genē nobilis. orta pago iheroſolimitano
opido bethanico fuit. Cuius uterini fuerūt maria et lazarus. Hec
ab infancia valde deū dilexit. hebraicis apicibz docta. legis preceptis subdita. corpe venusta facie decora. eloq̃
is luculenta. muliebribz opibus conuenienter erudita. Inter omnes matronas pijs moribz excellens caritate
redundans institute pollens virtutes
contractus ōino vitabat. Nusq; legit
hanc aut virū habuisse. aut hoīs cōtuberniū subisse. cuius pater eius furie et maritime multarūq; horarū
extitisset egregius. Qui post discipulos dñicos dispsionē athenensiū ciuium predicator fuit fidelissim9. Hec at
cum prefato frē et sorore tria opida
magdalū strucet et bethaniā vtriusq;
et iheroſolimitane vrbis ptem iure
hereditatis materne possidebat. Et pcūctis pntibus dominuū habebat. qm
sensu et pbitate habūdāor et poteāor ciat ga
lis opimis referta. Vnde militibz et
famulis suis stipendia largiri manu
distribuebat. cōuiuia famosa in admi
nistratione dapū valde pita. Qm ut
sacra asserūt euāgelia ubicūq; iuitus ad cōuiuia eēt dñs et illa interes
set martha mīstrabat ex more. oīm
sedula hospitatrix pijssima. Omnis
trum domesticas q; alienigena supue
niens ad domū eius. quicq; petebat
accipiebat. Vnde contigit ut xpm dñm
hec agendo diligē ceperit. et illū hospicio susceperit. Ipe vero qui verus amator ymo etiam oīm verus amor. ē
eam in tm dilexit ut magis in ei9 do
mo q; alibi declinaret. ipleta pphecia
que dicit. Quasi colon9 ventur9 estiuum. et quasi viator declinans ad manendū. O vere felix que tantū hospitē
habē meruit. et angelōz panē edebat
Illū magnū hospitē suscepit qui angelōz et hoīm ē susceptor et pastor. Illū
pauit qui omnes creaturas pascit. Illū magnū regē et dñm qui solo pal
mo omnia concludit. quē multi pphe
te et reges voluerūt vidē et non viderūt. audire et non audierūt. ipm hospicio suscepit et pauit. Res gratiosa
et laude digna. Suscepto dño in do
mo vnaquaq; duarū sororū martha. s
et maria pruū sibi mīsteriū agendi
quo magis deo placēt elegit. Maria
sedens secus pedes dñi audiebat verba oris eius. quasi pasci qm pascere
malens. Martha aut satagebat ut
ea frequēs mīsteriū ciborū. Ideoq; qā
talem ac tantū hospitē in domū sus
ceperat cura cū suma studuit illi ser
uire. Iare mūdare accubitus ornare
cubicula pparare. Sed videbatur ei q
tota ecclā familia dom9 sufficē non posset ulli tanto hoī ad seruiendū nisi ei
soror ad domesticā curā supplendā ei
subueniret. Volebat enī ut vniuersa

liter oīs concio domꝰ dapes ꝑpararet.
Idcirco stetit ante dn̄m stupefacta. et
ei sup hac re cōquerēs ait. Dn̄e non
est tibi cure q̄ soror mea reliq̄t me
solam ministrare? Dic ergo illi ut
me adiuuet. At ille qui non est per
sonarū acceptor diuersorū seruien
ciū diuersa sibi oblata seruicia a
mat et recipit. Sic vniꝰ officiū lau
dat ut alterius non vituperet. Ab hīc
ex more saluator in diuersorio beate
marthe sibi gratū suscepit hospiciū.
Q̄nta remuneracio pro hospitalita
tis beneficio hylari animo cuiq̄ pau
peribꝫ et indigentibꝫ ministranti a
pud deū reposita sit. ex huiꝰ sancte
mulieris hospitalitate cōprobat̄. Nā
per amiciciā hospitalitatis bt̄e mar
the suscitauit dn̄s lazarū frem̄ eius
a morte. Diligebat enī inquit euā
gelista dn̄s ihūs marthā et mariā
sororē eius et lazarū. quē scilicet la
sarū suscitauit ad preces sororū.

De vita sc̄e marie magdalene. ex ges
tis eiꝰ. Cap̄ xciij

Porro maria
ipsa est mulier illa que a
magdalo castro nūcupata
est magdalena. Quā non solū sui
germinis dignitas. vīn eciā patrimo
nij iura parentūq̄ successus splendi
dam reddiderat. adeo ut duplicatus
honor nōis excellenciā circūquaq̄
diffunderet. Sed quia verū affluen
ciā interdū voluptas comes sequit̄.
adolescencioris vite tempa lubricis
supposuit regenda discursibꝫ soluto
pudicicie freno. Sed postmodū diuino
afflata spū mentis intuitū in sese re
uerberans ac pristīe vite detrimenta
non sustinens. ut cōperit dn̄m et cre
atorē tociꝰ hūani genis in domū ve
nisse symonis. qui non venerat vo
care iustos sed pc̄tores ad pn̄iam nō
ob suorꝫ scelerū enormitatē de sui con
ditoris diffidens clemencia. precioso
accepto vngento ad ip̄m misericor
die fontē concito ꝓperauit gradu cor
ruens ante clemencie dn̄i vestigia
amaritudinē cordis per uberē lacri
marū exaggerans fontē. Mox deni
q̄ compūctionis fletibꝫ sui plasma
toris pedes cepit rigare. capillis q̄
sue deuocionis tergē et indesinenter
osculis vere hūilitatis confouere ac
mūdissimo sue dilectionis vnguento
perungē. Que cū in tali deuocionis
vnguento non eēt repudiata sed po
cius misericordit̄ suscepta. ausu fami
liaritatis confisa. eciā sup sc̄issimū
dn̄i caput preciosū liquorē effudit o
doris. In tm̄ ut tota domus ex odoris
fraglancia more aromatū redoleret
nichil ore depromēs. sed per exterio
ris obsequij beneficia sue cōpunctio
nis flāmā ac dilectionis feruorē inti
mans. Ac si ipsi loquētur verbis dicēs
O dn̄e ihūu benignissime tu qui oīa
scis et cordiū inspector es verus. qui
non vis mortē pc̄toris sed magis ut cō
uertat̄ et viuat. tu ipse intelligis q̄d
mei deposcūt gemitus. quid lacrime
ab ymo erupte flagitent. quid meꝰ
amarꝰ exoret singultus. Peccatrix sū
īmūda sū. oīm facinorꝫ labe polluta
Sed quia meā ab annis prioribꝫ cōta
minaui vitā. ad te dn̄m meū qui es
vita eterna confugio ut male ꝑditā
restituas vitā. et me de faucibꝫ bara
tri clement̄ eripias. potent̄ abstra
has. qui solus laborē et dolorē conside
ras. Quid enī ex huiꝰmodi professi
one dilectionis consecuta sit ip̄e dn̄s
manifestat. qui symoni indignanti
cur ad se mulierē peccatricē ꝑmitteret
accedē conuīsus ad illā r̄ndit int̄ cete
ra. Amen dico tibi quia dilexit mul
tū dimissa sūt ei peccata multa. Q̄
adepta clemenciā dn̄i ut lucas euā
gelista describit illico posthabitis ō
nibꝫ ita familiaris effecta est ut ip̄m
dn̄m non solū mente sed et corpore
sequeret̄. de proprijs facultatibꝫ ut
pote valde locuples victū ei et vesti
tū ministrans. implens bifarie do
mini preceptū dicentis. qui michi
ministrat me sequatur. De dispersi
one earꝫ cū q̄ busdā discipul̄. Ex gestis
sancte marthe. Cap̄ xciiij.

Quaꝝ sanctissima martha precor dialiter audita et ꝓcepta sua dñi dicentis. oib qui reliquerit prem et mrem xꝛi. ones facultates suas triplata ꝓcioe diuisit. Prima soroi sue marie magdalene dedit. ex q̃ ipsa dño et aplis eius victu illius ãnexa prebuit. Secunda ptem fratri suo lazaro dedit. Tertiã vero ptẽ sibi retinuit ad subsidiu suu. de qua saluato rẽ et ei⁹ discipulos du ad eam diuerterent pascebat. Quaꝝ vero residui fuit post xꝛi ascensionẽ ad celos. dum multitudinis credentiu erat anima una. et nemo dicebat sibi aliquid ꝓ prium. sed erant illis oia coia. detulit ad pedes aplorum ut coi necessitati ꝓficeret Et sic efficaꝛ martha discipulorum condis tipula. Tunc crescente nio credentiu creuit aduersus eos ꝓsecutio iudeorum tm ut a finibꝫ suis eos expelleret. et quosda ut petrum et alios aplos cas todie publice manuparet. quosda ut stephanum lapidarut. alios siaut iacobum gladio pemerut. Quosda vo ratibꝫ impositos. arentes a litore remis ablatis vel gubernaculis et huiꝰmoi nauigiis armamẽtis. et oibus copijs. et subsidijs desolatos. pelagi fluctibꝫ exposuerut. Sed quos dira seuicia iudeorum a finibꝫ suis eliminauit hos diuina ꝓuidencia melioribꝫ locis honorauit. ditauit vilis castellis vrbibus. locupletauit gasis. opimis ditauit et desijs. Quas et nũc et in ꝑpetuum celestibꝫ dotat mansionibꝫ. et vnicuiq; prout diuina disposuit ꝓuidencia ꝓ prius et specialis designatus est locus. Siquidẽ arelatem deputauit trophimo. narbonã paulo. tholosã et vasconiã saturnino. lemouicas martiali. sanctonas et aquitanniã eutropio cenomannu et britanniã iuliano. bituricas austrigisilo. turonis gaciano. lugdunu hyreneo. vesunaonẽ ferreolo. arausicã alij eutropio. petragoricas frontoni. beluacu grorgio. totu gallia dyonisio. Singulis utriq; regionibꝫ singuli donati sut a dño patroni. quas viuẽtes miraculis et virtutibꝫ ex/ nauerũt. Exardescente igit sicut premisimꝰ iudeorum ꝓsecutione omẽ fidele ab ipis bta martha cu alijs xpolis credentibꝫ a ꝓprijs finibꝫ eliminata ẽ et facultatibꝫ priuata. Quã sco magno uno vno ex lxxij xꝛi discipulis cu sorore sua maria scis spũs sociauit. ut qui eas olim baptisauerat. ipe bone cõuersationis exemplo ad regnũ celoꝝ eas ꝓduceret. Igit nauim ingressi cu multis alijs prospero cursu adpo/ tu marsilie puenerũt. Quo maria duce marsilie cõdita et ei filiꝰ a dño t

Et egredientes petrum Cap xvi. nauim villã ingressi sũt. cuiꝰ neminẽ inuenissent qui eos hospicio recaperet in porticu phani gen/ tis illius lapidibꝫ acubantes iemunys t orationibꝫ insistentes pnoctauerũt. mane facto cõuenit illa gentilitas pria ua ut ydolis more solito sacrificaret. Cui maria magdalena assurgẽs vul/ tu placido lingua diserta verba salu/ tis predicauit. Et amirutti sũt omnes pre illius specie et eloquie dulcedine Septimi vero die quada nobilissimꝰ ad/ uenit cu vxore sua qui vniuerse pro/ uincie preerat ut ibidẽ sacrificaret sicut consueuerat. Erat enim dolore non modico afflictus eo qꝺ spe prolis diu desiderate frustraret. Cui maia spũ sancto plena xpm predicauit et ꝓ sacrificia dissuasit. Omnes igitur ad eam cõfluebãt. et eam attentius audiebant. Jamq; matrona ꝑpotẽ compati cepit sanctorum ꝺopie ac per sa/ tellites fidos et familiares iussit eis vi/ tualia erogari occulte. Timebat enim viri sui seuitiã et gentiu vianarũ in/ fidiam Quada vero nocte dũ illa cũ viro suo quiesceret apparuit ei bta ma/ ria magdalena in sopnis quereꝺ. cur tantus diuicias possideret. cur suos de fame et siti. frigore et nuditate ꝓ/ mitteret. Addidit et minas si mari/ to suo suadẽ contẽpnẽt ut in breui i/ opias sanctorum sublenaire curaret. Matrona vo euigilans nequaq; au/

sa est vero suo visione indicare. Sequenti vero die eunde iterato visu aspexit. que et sedo enucleare distulit. Ecce ergo igne noctis silencio apparuit vir atq; fremens et irata vultu igneo, ac si domus incenderet tota. et ait. Dormis ne tyranne tu vipera tua comuge que verba mea de xpi paupibz reficiendis et opiendis tibi postposuit euoluere. Inimice crucis xpi variis tibor potu umq; generibz ventris tui refertum in gluuie. sanctor dei primitias fame ac sitis pire. Jacens in palacio pauis involutus seriis vides eos desolatos et inhospites ac preteris nec in aliquo eis compateris. Non sic iniq; non sic euades nec ap tm eis distulisti benefacere ipsume feres. Hijs dis exanuit. Tunc euigilans ingemuit matrona et ab imo pectore suspiria ducens vivo cade suspirantis aut. Dne mi. vidisti ne somniu quod apparuit michi. Vidi inquit vir et non desino admirari. Quid inde faciem? Christimo aut melius ee psuasionibz eius obtempare ap iram dei sui que predicat inuare. Itaq; benefaciam eis. et rogem mariam magdalenam deu suu orare. ut possim concipe. Acquieuit ergo vir utili consilio mulieris sedis dei precipiens hospitari. et in oibus eis necessaria erogari. et sic fm est. Euoluto itaq; breui tpe cognouit se matrona beate marie magdalene precibz concepisse et gauisi st vniuersi

Qualiter idem dux ihersolimam et loca sca visitauit. Cap xcvi.

Onsequenter aut vir itineri suo dispone cepit. ut expiu posset si vim eet qd bta maria magdalena de xpo ihu dno nro predicauit. Quod cu attenderet matrona dixit ei. Putas ne dne mi sine me quoq; pfisci? Absit. Te recedente recedam te venente veniam te quiescente quiescam. Cui vir iussit. ut domi remanens turrim possessionibz impenderet. addens q cu ibeallis eet et grauida de facili periculu maris incurre posset. Econtra mulier anxia instat et more femineo nites in vestiu pedibz illi prouoluta cum lacrimis tande obtinuit. Venientes igit ad mariam magdalenam terras et possessiones eius tutele comiserut q maria vo signu sce crucis eor humeris iposuit. Proinde ne callidus ille tptator iter quod tetenderat posset ducere sufficiens illos edocens q duce petro aplor pncipe oia que predixerat eis de dno ihu in notiam tenderent. Sicq; illi pleriscq; gerulis auro et argento ac vestimentor mutatoriis onerati naue ingressi st. et naute turbasa ventis exponut. Orta vero in mari tempestate omibz in angustia constitutis matrona ibeallis et grauda itm aggrauatu est. q pius siu tpa explere et int dolores ventris atque pressuras expirare coactu est. Puerulus itaq; palpitabat et mamaru matris solacia querens lamentabili vagitus edebat. Prochdolor et natus e infans viuus et matricida effrus. Et eu mori conuenit cu quis alimenta vite tribuat non sit. Ad hec ea clamabat naute prosella sequente. eiciat corpus antequ moriam. Quiqm eni quassatio cessabit q diu intus fuerit eo q mare nichil int se sustinet quod mortuum sit. Cumq; vellent corpus eicere. parcite inquit pegrino pate. Et si in matri adhuc tepide nec michi pcere voluerit is. miserem salte pueri vagientis. Inhumanu est eni corpus semiuiu in fluctibz proice. et absonu in tam tenero puerulo tum subitum homicidiu pretrare. Sinite modicu et sustinete si forte mulier pre angustiis in extasi posita possit adhuc respirare. Dixit et ecce non procul a nauta quida collis eis apparuit. Quo viso aut. Sinite paulisper naute. et accepto qntu volueritis pecunie corpus cu puerulo ad colle istu deducite ut ibi salte possit tumulari. Itaq; naute audi pecunie petitioni eis parue re. Eductaq; simpha corpus cu puero illud delatum est. Et cu pre loca duri

Hendrik Van Singel
23 January
anno vii

Willem Hendrik
Lons. 23 januarij
Anno 1721

Diderik gijsbert
Conraet van
Gadsel. 23 Janu
arij Anno 1721

Rudolf Colsaen
23 Januari
Anno 1721

Gijsbert Adriaan
Rembrandts 23
Januari
Anno 1721

Desen daar
bij stamt Willem
Henrik Cos
getrouwen Kehal
re de Rose en Stich
na dan

cia fouea nequissent effode in sepe
cro pte collis supposita clamide corp
collocauit. Et puerulū mamis eius
applicans effusis lacrimis ait. O ma
ria magdalena cur ad pdicationis mee
cumulū marsilie portibz applicuisti.
Numquid petisti dim tuū ut uxor mea
concipet hac de causa ut per conceptū
periret? Cape peryt conapiens. peryt
et conceptū. Quia natū est ut pere
at. cū non sit qui enutriat. Sed eate
quod prete tua obtinui tibi et deo tu
o cōmendo tuu oia mea cōmenda
ui. Hijs dictis clamide sua corpus
cū puero curcūquaqz operuit. et per
scapha ad naue rediit. Qualit in re
gressu pueri sui mirabiliose inuenit
Cap xxviij.

Dnic aute naute
remis incubunt et iter ītep
tū arripuit. Et cū impellēte
vento gratiore nauis optato portu
applicuisset. dato naulo peregrin e
gressus est. Emensoqz aliquot dieru
itinere. obuiauit ei beatus petr apls.
Qui salutatus peregrinū qua de cau
sa illuc venisset viso signo crucis ei
humeris affixo grauius est. Nouit ei
qz in ptibz vnde venerat verbū dei p
dicatum est. Cui peregrin diligent
explicuit totū quod in tra sibi et in
mari acciderat. et cui hortatu nunc q
de causa illuc venerat. Quo audito
petrus ait. Pax tibi frater bene ve
nisti. vtili consilio credidisti. Pseuca
in bono et bene tibi erit. Nec molesta
ferias si uxor tua dormiat. et si puer
lus cū ea quiescat. Potens est enī dns
tu vult dona dare. data auferre. ab
lata restituere. et meroꝛē tuū in gau
diū cōuertē. Ego sū petrus eroqz dux
et comes tuus. Tunc introduxit eū ihe
rosolimis. ubi passus et mortuus ac se
pultus fuerat dns. Et ad alia plura
loca duxit eū. ostendens ei virtutes ac
prodigia que fecit in conspectu discipu
lor dns ihūs. Sic euolutis biennij vl
amplioris tpis curriculis. tandē ille
acepta beati petri licentia repatriare
curauit. Vt autē naue ascendit deo
disponente nautis velificantibz ad
collem ubi corpus mulieris cū puero
collocauerat puenit. Que cū vidisset
dedit pretū nautis ut cursū sisterent
eūqz illuc deferrent. Quo facto ut ap
plicare debuit puerū qui solito more
cetus lusus lusū venerat arena nuditā
tū lapillulos conchis īmiscentē vidit
Et quidnā eēt āmirari non desinens
scapha exiluit. Que cū attenderet
puerulus qui nūqz tale quid viderat ex
pauit. Et more catulino palmulis of
ficio pedū fungentibz ad solita mris u
bera recurrit. ac sub clamide occulte
latitauit. Cui peregrin ut apaus vi
deret quid eēt accessit et puerulū sta
tura pulcherrime viuū. papillas que
matris sugentē īuenit. Pānosqz q
suppositerat corpi adeo rutentes atqz
fragrantes. ac si in ptia vel in archa
ex die qua fuerant ibi positi diligenti
fuissent collocati. Considerauit etiam
ita odoriferū et adeo coloratū corpus
matrone. sicut fuerat cū vegetaretur
spiritalo vite. Quo viso grauius est.
et procedens in terrā gratias egit dno
ihū xpo et btē marie magdalene cu
ius meritis et precibz talia sibi nouit
rat contigisse Qualit eā uxorē defū
tā per ptēm maiā magdalenā reuiga
uit. Cap xxviij

Et admodū conapiens ipe ait. O beata maria
puerū ait. O beata maria
magdalena qm letus eēm qm
prospere michi cūcta euenissent. si mu
lier respiraret. si meā repatriare va
leret. Equidē sao qua tu que puerū
dedisti et in hac rupe per biennium
pauisti. matrē quoqz poteris restituere
pristine sanitati. Ad hec respirauit
mulier. et si a sompno euigilās ait
Magni es meriti beata et gloriosa ma
ria magdalena. que in ptibus mei pec
toris implesti obstetricis officiū et in
omnibz nātibz meis untuitu pietatis
implesti anancille seruitiū. Quo audi
to pegrin admirans ait. Viuis ne
mulier dilecta. Cui illa. Viuo ait et
dem viuo. et nūc primo de pegrinati
one de qua et tu venisti venio. Et si

aut bēm petrū aplm ducē et comitē
ui oībz locis habuisti. sic et ego v
na vobiscū beata maria magdale
na duce et comite ubiq; fui. singula
q; ꝑspexi. et conspecta memorie com
mendaui. Et inapiens omīa loca r
miracula que vir pagrauerat et vi
derat adeo plane et euolute explicau
it. q; nec in articulo vno deuiauit
Quid plura? peregrinꝰ receptꝰ con
iuge sua sana et incolumi cū pucō
nauē letus conscendit. et nautis oī
busq; qui aderant cūctu que sibi cō
tigerant enucleauit. Paulo p̄ mar
silie portu applicuerūt. Et ingressi
btām mariā magdalenā cū discipu
lis suis magne genauī multitudini
predicantē inuenerūt. ac pedibz eius
prouoluta dixerūt. O beata maria
magdalena magnꝰ est ille quē in
terris predicas deus tuus. credimꝰ
et confitemꝛ q; preter ipm non est ali
us deus. Ecce nos et oīa nra sumꝰ
in manu tua. fiat de oībz sicut vis.
Et nauigantes astruebz omnia que
sibi acciderant a beato maximino bap
tisati fuer. Sicq; ydolor edificia diuinē
tes in noīe dnī ihu xpi ecclias struxe
runt. Ex gestis scē marthe Cū ter
uitoriū aquense adeūt et ieiuniis ac
precibz insistentes ꝑplm incredulum
miraculor signis et predicationibus
ad fidem xpi cōuerterūt. Dns autē
dedit sancte marthe sup egros sani
tatē gratiā. et diuine predicatiōis
fecundiā. Predicantibz autē beato mx
imino et martha et maria magda
lena. maxīa ps ꝑplor ad xpm est con
uersa.

De dracone quē martha lignit et ꝑplis occidit. Cap xxix

Erat tūc sup rodanū inter a
relaten et auinionē ingens
draco nauꝰ p̄ne ptes usq; ad mediū
alialis formā pretendebat. reliqua
corpis in piscem desinebant. Hic ml'
tos transeuntes et supuenientes occide
bat. asinos et equos timebat. naues
quoq; que per rodanū trāsibant sub
uertebat. Veniebāt ibi sepe ꝑpli cū ar
mis nec illū perimere valebant. qm
erectus a nemore in flumine latebat
Erat autē grossior boue et longior
equo. Sed et caput habebat leoni
nū dentes ut gladius acutos. Coma
equinas. dorsū equinū acutū ut do
labrū. squamas hyrsutas. et ut tere
brū scindentes. Pedes vngues
vrsinos. caudā vipeream binis pen
nis utraq; pte muniebat. Vnde nec
iaculis nec ullis quibz impetebat ar
mis cedebat. Tante ferebat fortitudi
nis ut duodecī leones aut totidē vr
sos īmanis belua crudelitate vel es
cret uel suparet. Cum autē eam in
cole regionis illiꝰ aliquatenꝰ īuadē
uel supare nequissent. fama p̄uenā
te audierūt virtutū insignia que p
beatā martham dns operabat. Et festi
nato venerūt ad eam humiliter rogā
tes ut fines eor visitaret et a ꝑnicio
so draconе qui nimis eos infestabat
liberaret. Quibz sancta cōpatiens
ad locū designatū de xpi noīe et vir
tute confidens ꝓficiscit. exterminantē
exterminatura draconē. reppert eum
in nemore cuiusdā hoīs cadauera q;
recens occiderat maubantē. predamq;
suā deorantē. Tunc hospita xpi nul
lo perterrita ꝑpius accessit. Et aspersi
one aque sacrate quā secū tulerat
maligna bestia perfundēs et signū
sancte crucis quā preferebat obiacēs
draconē adeo reddidit īnaliū et stu
pidū ut ne valeret procedē. nec seui
re quidq; exercē. Pstitit itaq; victus
unstre ouis nil virtutū hns. et sanctu
nil moratꝰ ꝑpro cingulo cunctis am
minnabz eius triūphū quē cepeat
collignuit. Qui ꝑtinus ab oī ꝑplo la
pidibz e obrutꝰ. Nūcupabat aut
ab īcolis draco ille thamscorꝰ. vñ locꝰ ille
decepꝰ vocat tē thamscon q; ātea vocabat
nebic. i. niger lucꝰ. eo q; ibi ecē condensa
et opaca et nigra nemora. Erat ā
draco de quo dixim ut putabat de
genē illiꝰ qui vocat in iob leuiathā
et descenderat per mare de galacia
asie generatus a leuiathan qui est

serpens aquosus et ferocissim⁹. et a bonacho animali. Bonachū aial galathie gignit regio. Quod ster core feruente et vrente suos insecta tores submouet. quod per spaciu iugeris velut spiraliū dirigit. et q̄ quid tetigerit velut incendiū purit.

De austeritate vite illi⁹ et gesta. Ca. c.

POstea multis petitionib⁹ no biliū et populariū eiusdem patrie tandē acquiescens ex voluntate mgr̄i sui sancti maximi ni. et licentia sororis sue marie mg̃ dalene beata martha remansit ibi sacris orōnib⁹ et vigiliis q̄ndiu vixit ibidē p̄sistens. Quot labores quot angustias. quot egritudines q̄ntas p̄secutiones. q̄ntā famis īe diam ibi sustinuerit. q̄s valeat ex plicare. Nā in p̄mis septē annis. glandib⁹ et radicib⁹ herbisq; crudis et pomis siluestribus corpusculū sus tentans pocibusq; reficiens victitauit. Postea vadinato frm et sorore con uentu. et edificata in honore sancti noīs dn̄i ih̄u xp̄i. et beate marie se per virginis maxima basilica satis imbi diuā et austerā duxit vitam. Hyemis tpe pellicia tegebat² omia subiecto vili palliolo. In estate tuni ca et birro induebat² alicio ad mar nē ex more cohere nte. Nudis pedi bz incedens. et albā ex pilis camelo riū mitrā capiti supponens. cingu lo nodoso de setis equinis facto me diū aluū in tm coartans ut vmes ex corrupta et putrefacta carne flu erent. Extensis solo ramis arboreis aut viteis lapide pro cervicali capi ti suppositō subiecto facto alicino tā tū incūbebat. nūq; a precib⁹ et ob secrationib⁹ vacans. Bonis itaq; opi bz semp occupata et hospitalitate p̄ apud betsaidā specialit exercebat deo et hoīnib⁹ in tm placuit ut ml' ta milia pl̄oz per eius laudabilē predicatiōē et sanctā cōuersationē qua mirabilis omnib⁹ apparebat fi dem xp̄iane religionis susciperēt et baptismi sacri gratiā consequē rent². De suscitatione iuuenis et cōui sione aque in vinū. Cap. ci.

IGitur cū apud ammonē ante forez vrbanas in quodā loco ameno inter fluuiū rodani egregia xp̄i discipula sanaret e gros sibi oblatos. et predicaret ec ce iuuenis qui erat ultra flumē. au dit citra gentiū cateruas sanctā ex sultantes. Et aīatus eā vidē et au dire naugio tentes. fluuiū tūsme are cupiens natare nudatus cepit to veloci cursu ferocissimi fluuiⁱ in terceptus submigit² raptus in pro fundū. Quod plurimi conspexerūt mul ti nec succurrerūt. et tota die illa cū a nimbz cū naubz quevet² nec vspiam tur sequtus die circa nonā iuuenis ex animati iuuenis corpus ante pedes beate martyr cū luctu exponit². Mox famula xp̄i corde cōpuncta sup hūc amonuit pplm ut solo p̄stratus deū exoraret quatinꝰ omipotens virtus sua pueri a mortuus dignaretur erigere. Sed et ipsa iuxta defunc tū in modū cruis in oratione pro sternit² deprecans ac dicens. Adonay iheu xp̄e qui tua sancta ineffabili clemencia fr̄em meū lazarū dilec tū tuū olim a mortuus suscitasti q̄ tenes claues mortis et vite. qui mor ti imperas et a fame tua fugit. qui mortuos revocas ad vitā respice be nignissim⁹ ad preces et supplica onē ancille tue et mīnistrancū et aiam in hoc iuuenile reuerti ui beas tādauer quatinꝰ p̄sentes et fu turi videntes et audientes magna lia tua perfecto corde credant in te teq; saluatorē sequant². Hac oratio one cōpleta famula xp̄i de terra cō surgens pueri manū apprehendit et dixit. In noīe dn̄i ih̄u xp̄i o iuue nis a morte qua detineris viuus al surge. Statimq; puer sanꝰ et incolu mis surrexit. et baptismatis donū in noīe sc̄e trinitatis consecutus est.

Eodē tempe maximus aquensis e
piscopus. et trophimus arelatensis
et eutropius auraticensis. tres isti sa
cerdotes dñi religiosi visitacois eius
sa cōmoniti sic tamen ut alteruter
sese ignorarent ad eam venerūt et
sācte eius petitionibz annuentes ecclīam
quā in noīe ihu xpi ei⁹q; genitricis
honore cōstruxerat. xvi kl' ianuarij
deuotissime consecrauerūt. Cōplem
sancte dedicacionis ut solēpne est ad
sacracione ventū est ad refectionis ho
ram sed ut' prandendi vinū deficeret
ad quor pīcā diuina virtus aquā
in vinū cōuertit. De cōuersacōe maie
magdalene i deserto. ex gestis ei⁹. Ca. xij

Interea sācta maria ad diuin⁹ verbū
dñi predicasset. maximeq; ad ei⁹
notitiā puenisset q; aplūs mulieres
in ecclesijs tacē precepisset contēpla
cionu arcius vacare desiderans monē
te dño ad yeremū asprimā se contu
lit et in loco angelicis manibz sibi p̄
parato per xxx annos omībz hoībus
incognita. et celestibz tm fomentis re
fecta in dei laudibz et oracionibz per
mansit. Erat aūt spelūca in qua ma
nebat super cui⁹dā asprimi montis
radices. Cui nec aquarū fluenta nec
herbarū nec arbor solacii erat ut
per hoc xp̄us ostenderet q; dilectricem
suā non terrenus sed celestibz epulis
saciaret. In hac igit' cripta pmanēs
qualibz die sept̄es canonicis horis an
gelor manibz in etherea leuabat' et
celestia agminū concentus dulassi
mos eāq; corporeis auribz audiebat
His q; suauissimis dapibz saciata p
manus inde angelicas ad eūdem reuo
cata loculū in dei laudibz p̄sistēs cor
poreis alimētis non indigebat. Sa
cerdos quidā religiosus singulis an
nis quadragesimā in solitudine p̄sia
ebat. pīnis q; et oracionibz in multis
corpis abstinencia vacabat. Hic ad
vij stadia prefate spelunce viam
sibi cellā iuxta fontē modicū con
struxerat. miraculū prorsus ignoto
rans quod de beata dilectrice sua
dñs fiebat. Quadā vero die dñs o
culos eius aperuit viditq; qualiter
angeli descendentes sup̄ locū in quo
beata morabat' consistebant et eam
in sublime eleuantes post hore spa
tiū ad eundē locū q; diuinis laudi
bz reuocabant. Vñ quia longius dis
tabat quid angeli ferrent et referret
scire non poterat. Tunc cepit oracioī
insistē. et ut tante sibi visionis veri
tis plenius īnotesceret dei clemenciā
cū lacrimis cepit īuocare. Mane aūt
sequētis diei audita deuocione ad locū
p̄perabat. Cuiq; ad vnius iactū lapidis
appropinquaret ceperūt ei crura cū
pedibz hebescē et timore prevalido ei⁹
precordia anhelare. Cuiq; tetro redi
ret. usū ambulandi crura cū pedibz
prebebant. Et si verso tramite ad locū
precedē conaret' languor corpis eū et
hebetudo prohibebāt. Tunc intelligēs
illuc ēe secretū celeste misteriū stetit.
et īuocato saluatoris noīe clamauit
Aduro te per deū viuū ut si homo es
vel aliqua racionabilis creatura que
in illa spelunca habitas michi conti
nuo r̄indeas. et status tui veritatem
michi edisseras. Hac adiuracione tua
repetita illico beata de spelunca respō
dens eū p̄pius accedē fecit. eiq; mari
am illā in euāgelio famosissimā pec
catricē se ēe dixit. factiq; siu ystoriā
quā quesierat ei explicauit. Et addid'
Quia a dño meo michi revelatū est
q; mē hoīes de hoc seculo migraturā
sum vogo ut btūm maximū mox ade
as. et omnia que videris et audieris
ex ordine illi intimare studeas. Prio
rū suū quod ipse sibi constituerat sol⁹
ingrediat' et me in dei laudibz illuc
per angelicū misteriū subuectā īue
nier psistentē. De tristicia eiusdē et sepul
tura dñi. Cap. xiij.

Sedos itaq; neminē prorsus vide
audiebat vocem talia resonan
tem. et angelū pocius audire videba
tur q̄m hoīem. Cumq; plura loq̄s
et mīrogans nullū ulterius r̄nsū acci

pere posset. mox btm maximinū adijt. eiq; omnia ex ordine nūtiauit. Qui deo gracias īmensas agens aīe lucescente dīnice resurrectionis aurora oratorii sui ingressus. vidit beatam mariā in choro angelor q̄ eā adduxerant adhuc stantē tanto splēdore circūdatā ut totū oratorii lux lucē diei clarior illustraret. Cumq; vir dei cum tanta subsisteret vidit chorū angelicū ascendē et illā solā in medio stantē expansis manibz o more sit a terra eleuatū in aera ut duo cubiti int̄ terrā et eius corpus tantū interesse videret. Cuiq; prius accedē trepidaret. et illa cui⁹ vultus ex continua visione angelor ultra radios solis radiabat leniē eū vocauit. et sacerdotes oēsq; clerū cōuocare rogauit. Quibz p̄nibz corpus et sanguīez dīni ab antistite porrectū cū maxima lacrimar īundatione suscepit. et ōnes circūstantes attentius orare cōmonuit. Deinde toto corpusculo ante trepidinē altaris pstrato sancta aīa illa ipsa die resurrectionis ad dīnum migrauit. Ubi vero legit trānsisse pridie kl̄ augusti. Quod ideo forte dicit⁹ quia tūc eiusdē trānsitus meoria celebrat⁹. Vel fortasse dies resurrectionis siue paschę potest hic accipi generaliē pro dīnica die. Post cui⁹ exitū tante suauitatis odor effebuit ut per septē fere dies seq̄ntes ab ingredientibz oratorii sentiret⁹. Cui⁹ sacrū corpus beatus maximin⁹ assumēs diuersis conditū aromatibz in honorifico collocauit mausoleo construēs suis ea mēbra beata mirabilis architecture basilicā. Monstrat⁹ aut̄ sepulchrū eius ex candido marmore hīns et sculptū in ipō qualis ad dīnum in domū symonis venerit. et officiū humilitatis vngentiq; int̄ cōuiuantes flere non erubescens obtulerit. De aīa eius quā vidit martha. Ex gestis sc̄e marthe

Mandauerat aut̄ Cap. cuij.
maria per btm maximinū marthe sorori sue. qm̄ eā in pr

imo visitaret. Quod quidē p̄missū nō supstes in corpore sed iam defūcta com/pleuit. Exoluto postea breui spacio beatus fronto petragoricensis et sanctus georgius vellaunensis ille scilicet qui mortuus fuerat et reuixit a xp̄o lo/cis et sedibz eor̄ predicationē re/spuentibz. tunc electi ad eiusdē martiris presidiū cū accessissent. et per aliquot dies cū ea morarent. et⁹ precibz deo re/conciliati sc̄i ciuibz suis. Illa aut̄ scīm frontonē secret⁹ allocutus habito cū eo de quibz voluit et in quibz excessisse se meminit confessionis sacīmēto. transitus sui diē īminere nichilomin⁹ eidē predixit. Cui⁹ aut̄ presul ei sese promisit affuturū ad euocationis eius diem si sic diuine placēt ordinationi. Ipsa itaq; beata martha cū hospite suo xp̄o per oīa placēt. ille meritor ei stipendia reddē volens īnotuit ei spacio vni⁹ anni ante diem suu exitu⁹ īminere. Cumq; per totū fere annū febribz agitaret ante diem octauū sue resolutionis angelicos choros sororis sue marie mīs dalene migrantis aīam ferentes in cē lū audiuit. Quod omni cōuentui suo statim patefecit dicens. Congratulemur omnes in dīno gratias agentes digna tioni diuine. que marie sororis mee a/nimā per angelicū mīsterium ad pol liatus sedes trānstulit. Recordare ti dulcissima soror promissionis tuequa te sposponderis me visitaturā et cum in etnū cū vero dīno ih̄u xp̄o. Sed nō fefellit maria martham. Nam post oc/tauū diē ut ita dicam secū ad paradisi felicitatē attraxit eā. Siquidē octaua die a trānsitu beate marie martha ca/put plus solito grauari langwore ler/toq; procūbens fratres et sorores de sc̄a religione xp̄iana professionis tenēda cōmoneri faciens et exhortans coram ipsis res ecclesie disponens et assignās et ut sec̄m pugilauerit usq; ad extremū hora precibz et orationibz insistēdo ob seruans sicut et fecerit. Post sancta col/locutionis verba dīnica sacīmēti cōmunione sc̄e munitus. De felici trānsitu eiusdē sc̄e

Nocte vero me Caplm. cv.
dia an̄ transitus sui horam
sompno depressis fratribus et
~~hijs q̄~~. hijs qui circa illā excubabāt
cū luminaribus p̄sonis. turbo vehemēs
excitatus ab eo qui sc̄is omībus īuidet hos
te maligno violenter actus septē cere
os nō modicos et tres lampades extīx
it. Illico famula xp̄i turbā terribilē
malignorum spirituū ante se cernens. o
rare cepit. Mi pater inquit hely. mi
hospes kr̄me. congregati sūt ad deuorā
dū me seductores mei. scripta tenētes
malorum que gessi vociferantes atq; di
centes. Deus dereliquit eā p̄sequimī
et cōprehendite eā. quia non est qui
liberet eā. Hely ne elongeris a me.
hely in adiutoriū meū intende. Delic
ta iuuētutis mee et ignorācias meas
ne meīneris adonay. Ad cuius sonitū
vocis qui dormiebant excuciūtur sōpno
volentesq; luminaria q̄ mirabantur
extincta rursus accendere dū de domo
trāseūt ad domū p̄ximiorē. et inde ad
remociorē ignē petituri. morasq; fa
ciunt in eundo. vidit beata martha
sororē suā mariā magdalenā occur
rentē sibi facem igneā in manu te
nentē. ex qua lampades ōnes et cerei
mox accendūtur. Et dū altera p̄prio no
mine vocaret alterā. ecce dn̄s xp̄us
adest ille qui nusq̄ abest dicens. Veni
dilecta quondā hospita mea. nūc te de
carnis ergastulo transferā ad celi pa
laciū ut ibi gaudeas cū sc̄is eternali
ter non sicut hospita uel aduena sed
sicut domestica fidei. sicut cōciuis sc̄orū.
Sollicite michi meisq; mīstrasti. in
terris hospicio me suscepisti et refecis
ti. reddā tibi pro tp̄ali mīstracione
modū oēm excedentē in bt̄itudine ut
ubi sū ego illic sis mecū. qui michi mi
nistrasti. que me secuta es. Consolaci
onis vero graciā quā tibi dederā ad
eorum salutē quos erudieras non aufe
rā a te nec īminuā q̄n pocius multi
plicabo. deuoteq; venientes ad sepul
chrū tuū amore tui clemēter exaudiā.
iustis eorum peticionibus effectū tribuens

Expecta nūc modicū. q̄m in p̄ximo
venies ad me. Interea reuertentibus
qui pro luminaribus accendendis egres
si fuerant. erat miraculū videre luc̄
nas quas extinctas reliquerāt succen
sas īuenisse. Mirantibusq; cūctis et q̄li
ter id accidisset int̄ se conferentibus sc̄a
dei pandit ordinē rei quos sanctioris vi
te cognouerat fratribus diuinā patefa
ciens visitacionē. Tunc deferri se p̄cep̄t
retro basilicā sub arbore quadā. et sub
sterni sibi cinerē sparsim instar crucis
cū paucis paleis. Et recubans cilicio sc̄e
crucis lignū pre oculis hn̄s horā exitus
intenta celo prestolabatur. Cunctis ita
q; circūstantibus sc̄is oracionibus occupa
tis dn̄icā passionē precepit recitari. quā
hebraice scriptā de p̄tibus iherosolimita
nis secū attulerat. Qua secūdo p̄lecta
lectore. pat̄ in manus tuas cōmendo spi
ritū meū euangelica narracione p̄se
quente. xp̄i famula dormiuit in dn̄o
vij kl' ianuarij. sexta feria. hora diei
nona p̄acto etatis sue anno lxx°. De glo
riosis eiusdē exequijs. Caplm cvi.
Huius exequias cū omni deuo
cione p̄curauerūt ipsius comites
et alūpni viri religiosi atq; fa
mosi domestici eius. Euchodius et sinthex
et germanus et epaphras et sostenes.
pauli discipuli. et trophimi comites
et p̄menas qui fuerat vnus ex septem
dyaconibus p̄mitiue ecc̄ie. Sed et mar
tilla beate marthe pedissequa quā de
sacro fonte susceperat mulier scilicet
illa que extollens vocē de turba dix
it ad dn̄m ih̄m. Beatus venter qui te
portauit et ubera que suxisti. Isti cū
multis alijs qui cognito sc̄e femine
transitu supuenerant. cū ibi triduo
cum cereis et luminaribus p̄stitissent
die dn̄ica dū eius corpi funeris obseq̄
ium prebē vellent. et alij psalmis alij
lamentis intenderent. ecce hora tercia
apud petragoricas sanctarum missarum
solēpnia celebranti iam lecta epl̄a
in cathedra ante altare dormienti
in ecc̄ia sua beato frontoni ep̄o ap
paruit dn̄s dicens ei Dilecte mi fron

to si vis implere que hospite nostre
martie pollicitus es veni festinanter
ad eius exequias cōplendas et seqre
me. Quo dicto momentaneo raptu
tij aralsconū ambo trāsuecti. diue hos
pitē ingressi basilicā cū alijs circa scām
corpus psallentibz psallē ceperūt. Et
totū obsequiū tenentes in manibz to
dieb a principio usq; ad finē alijs vi
dentibz et suscinentibz pegerūt. et am
bo sancte mulieris glebam baculātes
in sepulchro deposuerūt. Dū hec agen
tur erat dyacon⁹ petragoricensis eccle
sinitis manibz clericor ad pulsandū
euāgeliū patus scām antistitē quē in
cathedra pspirit dormientē pulsat.
benedictionē ab eo legendi petens.
Sed scīs adhuc sopno depressus nul
li dat vnsū. Murantibus cūctis aut
scīs epīs tantas moras fuēt. uteram
vice pulsans tandē quasi de dulci sop
no euigilans ait. O fratres quid egis
tis. quid me sic excruciastis? Reg mun
dus aduit. quā vrē dilectioni con
fiteor. Dīs nr ihūs xpūs pduxit me
de pīnti loco ad exequias hospitis sue
martie quā et sepulture tradidim⁹
sicut illi viuenti quondā pmisim⁹.
Et ut me scē mulieris exequijs iter
fuisse cognoscatis mittite qui affert
anulū aureū et cyrotheas criseas.
quas dū ad deponendū in sepulchro
scīm corpusculū me coaptasse illi ec
clesie sacriste cōmendaui. Sed dū ex
rem de crīa nec anulū nec cyrothe
cas obliuione preuētus ab eo cui com
miseram reperij nec vtcepi vobis exa
cerbatibz euigilans. Missi sine dilatio
ne nūcij sicut scīs predixerat rem ac
adisse seriatim cognouerūt. et vnā
de cyrotheis attulerūt. nā aliā secre
tarius ob testimoniū mittē vei retinuit.
Referebat btūs fronto fratribz cū
de beate mulieris sepultura faceret
mentionē. Postq; inquit eam sepul
chro condidim⁹ ab ecclesia iam exeū
tes nos insecutus est quidā frater ei⁹
dem loci latus et interrogauit dnm
quis ēet vel vnde vel quo nōie cense
retur. Cui nil ille rēndens ostendit ce
dentem quē manu tenebat aptū in q
nichil aliud erat scriptū nisi versi
lus iste. In meōria eterna erit iusta
hospitis mea. ab auditu malo nō time
bit in die nouissimo. Cū vero iocundem
reuoluisset. cūctis foliis idem reperit
inscriptū. Unde satis patet qa meri
to in meōria etna angelor et hoīm
est iusta hospitis xpī. Et ab auditu
malo non timebit. qn maledictione
digni audient. discedite a me maledī.

De loco sepulchri et de comitibz ei⁹. Cap⁹

Quanti vero btī martie exi
stit meriti miracula cōprobāt
que siqz infirmos et tūc et de
inceps ad eius venerabile sī exhibi
tū sepulchrū. Nam ut de multis pau
ca referam⁹. clodoneus qui pīmus dex
gibus francor et teutonicor per beati
vemigij predicationē xpō credidit et
baptismi sacramētū suscepit. cū gra
ui renū vexaret incōmodo. cōperto
fama vulgante qz quibusdā mor
bis oppressi sanarent ad famule xpī
mausoleū. festin⁹ eo ptendit. Et salu
tem se ibi recepisse grauius locū illū
regia munificentia ditauit. et terras
et villas et cristra per ambitū trāū
miliarior ex utraq; pte rodani per
testamenti conscriptionē anulo suo ro
borat eidē loco delegauit. Et ecclesiā
locūq; ab omni subiectione laycalis et
secularis pūtis liberū ēe constituit.
Idem autē locus tante veneratiōis et
religionis est habitus. ut non īpune
ferat si quis aliquā ibi violentiā a
iuriā furti. piurij. cōmaculationis illi
cite rapine seu fraudis admiserit dum
na protegente defensione locīq; scī
conseruante. Martilla aūt et sintiche
et epaphras castissimi et apostolica vi
ri scīauonia prexerūt. et prēdicātes
euangeliū xpī pseuerauerūt in bōis
opibus. Martilla vero post decessū
martie decem āīs supuixit. cuius
vitā non puo volumine hebraice cō
scripsit. Quam ego sintiche multū p
termittens latine conscripsi. Studio

mite et germanꝰ et pmenas et sos/
tenes beate martie comites et aliꝭ/
ni. quoad vixerūt ad sacratissimā eiꝰ
sepulturā puigilantes ibidē beato fi
ne quieuerūt. De sacerdote btē maīe
magdalene miracula nō credente. Ex
gest' btē maē magdaⁿ. Cap cviij

Post transitū vero multis beata
peratrix claruit miraculis.
Vnde vidimꝰ quendā sacerdotē cesar
augustanū paulū noīe. qui nō so
lū beate marie magdalene precibꝰ
se cōmendare. sed etiā hijs omnibꝰ q̄
de ipsa veraciter referebantꝫ instruc
tu dyabolico fidē adhibē non potuit.
Hic itaq; cū quadā die sup equū quē
satis quietū habebat. pro suis negoci
jis equitaret. more vabidi animalis
equus per diuersa curre insanire
et per scopulos et acuta frutecta fo
ueas et dumeta. stagna et flumi
na et incognitas hoībz semitas pu
pensis habenis et freno se et sessorē
suū abducē cepit. Sacerdos aūt in i
certo versabat vtrū de equo desilire
aut sup eū sese firmare debuisset cū
vtriusq; sibi priculosū dubitabat. Cū
sic iam de vita diffidens ducē. tem
datus est non sine beate marie mag
dalene mīa et meritis ꝙ relationes
miraculoꝝ eius nō credēt. et eis mul
tociens pticaciē obuiasset. ad cordis
itaq; sui secreta cōuersus. hec intra
se flebiliē ajebat. Mea culpa beata
maria magdalena mīr mīe ꝙ tua
miracula sancta non credidi ꝙ eis to
ciens obuiaui. Sed si precibus tuis
dīna mea hīa de instanti exitio me
indignū famulū tuū liberauis mag
nalia que per te dīs opatur fideliē
referā. et me sācissimo presidio tuo spe
ciali voto et deuocione cōmittā. Vix
adhuc verba cōpleuerat. et equus sa
liuineas spumas vomens plus soli
to cepit mansuescē et oīa pāpicia et
loca aspera ad sui voluntatē dīni decli
nare. Quor sacerdos deo et btē marie
magdalene gracias agens ad iter qd̄
reperat redijt. sed vix per vnā dietam
repetijt a quo ab hora diei pīma usq;
ad terciā equo pāpitante diuerterat
Hunc ad beate dilectricis dei tumulū
hec oīa cum lacrimis vidimꝰ resen
tem. et sup hijs omnibz que in ipa de
liquerat cū suma cordis cōpunctiōe
penitencia agentē. De clerico desp̄ato
per eā consolato. Cap cix.

Clericus quidā de flandria ste
phanꝰ noīe claris ortus nata
libz diuitijs locupleχ. secularī etiā sapi
encia preditus. ab ordine suo apostata
tus. in oīm vicioꝝ pfundū. et oīm ini
quitatū īmane precipicū dyabolo sua
dente ceciderat. ut nullius flagicij vel
impietatis aliquid ab humana fra
gilitate cōmitti potuisset qd̄ ipe vel
ope vel consensu vel voluntate pmp
tissima nō ꝑpetrasset. Hic ob īnume
rā suoꝝ criminū multitudinē in despe
racionis foueā mersus factus oīa veli
nosa et honesta aut aiārū salutifera
tanq̄m ꝑphana prorsus abhoīa
batur. Et ea non solū fugē sed etiā au
dere scelus ee putabat. Omnes delu
cias et illicitas voluptates corpis cu
riosissime sectabat. et oīm advocata
te penarū securū se asserens in futō
seculo. ptis seculi se nolle amittere
delicias referebat. Int̄ vniuersa tn
criminū genera diem vigiliaq; eiꝰ
ieunās festūq; deuote celebrans. ea
saltem die a vicijs abstinebat. Quo
dam autē die int̄ ceteros qui oracionis
musa eiusdē dīne tumulū visitabant.
et ille pfectus est. hoc in cordis sui ar
chano sepe reuoluens. Sic mariam
magdalenā plurimū peccatricē fuisse
et tamē dimissis eius peccatis multā
sanctitatis obtinē virtutē. Ibo igitur
ad sepulchrū ipsius. et si qua reuelacā
one per eius merita michi ostensum
fuerit ꝙ ulli valeam habere remedi
um per eius donū libenter suscipiam.
Alioq̄n ad desideria corpis mei pfiat
da reuertar. Cumq; per tres ebdoma
das continuas ad ipsius ecclām con
stituisset. nullius quod querebat reue
lacionis accepit solacū. Vniuersis

igitur que ad cōmeatū necessaria fue
rant patis sequenti die sine intermissio
ne reditū reparabat. in desperacionis
puteū constanter immersus. Eadē die
beatissima maria magdalena eidē
clerico nec penitus dormienti nec ex
toto vigilanti apparuit tanquam muli
er formosa crinibus decenter expansis.
lugubres gerens oculos. et duorum in
signiū angelorum dextera leuaque ho
norifice sustentata presidio. Et prefa
tū intuens iuuenē. taliter exorsa ē. Cur
queso stephane indigna meritis me
is facta rependis? Cur laborum meorum in
stancia nulla cōpassione solaris? Ex quo
enim in me et festū migracionis mee de
seculo deuocionē aliquā habere cepisti.
pro remedio delictorum tuorum dnī nīam
incessanter exorare nō destiti. Surge i
gitur et pcta tua humiliter confitere. certus
quod si michi credideris diuinū te sequetur
auxiliū. Nec ego te ulterius deseram
quousque aīam tuā a sordibus peccorum libe
ratā suo creatori restituā. Dixit et ab
oculis eius elapsa est. Clericus ergo il
le cōtinuo surgens in tm̄ corde cōtri
tus et cōpunctus est. quod mox beate me
diatricis sue basilicā adiens cōuoca
to eiusdē loci pre et fratribus cōfessionē
scelerū suorum reuerenter aperuit et ca
nonicā satisfactionē accepit. Sequenti
vero die monachicū habitū induit et
renūcians sclo et illecebris eius religi
oni se applicuit. Et sicut ab hijs qui
nouerūt accepimus angelice cōuersa
cionē vite quoadusque migrauit a se
culo largiente dnō fideliter obseruauit.
A religiosis eciā et deū timentibus viris
nobis significatū est quod eadē hora qua
de corpe eius elapsa est aīa. visa est
beata maria magdalena iuxta ip
sius feretrū cū angelis astitisse. et ex
eius corpe quasi columbā candidissi
mā cū laudibus sustulisse. De britone
per eam a naufragio liberato. Cap. cx

Nobilis vir brito quidā terrenis
facultatibus latus ita circa be
ate marie magdalene ob
sequia deditus erat et stabilis ut eā
cū vxore et filijs et tota familia preci
puo veneraretur affectu et eā cotidianis
precibus ad suū presidiū flagitabat.
Hic itaque die vigiliarum festiuitatis eius
cū tota domo sua deuotissime semper
ieiunabat. et eiusdē festiuitatis die
magnā pauperibus et peregrinis refecti
onē preparare consueuerat eadē quo
que die debitoribus debita dimittebat ve
niā dabat offensis. et pre cunctis sancto
rū solempnitatibus festiuitatē illā ce
lebrē et precipuā recolebat. Inter pre
ces aūt continuas hoc precipue a dnō
precabatur ut nūquam eū permitteret de ista
luce sine vera pnīa et peccorum suorum cō
fessione migrare. Contigit ergo ut
in angliā proficiscens naufragiū pa
teretur. Et cū ōnes comites suos fluc
tus inuolueret ipse quoque marinos vi
sabatur in fluctus. Cumque mox superuē
ture mortis prestolaretur aduentū. hoc
ex intimo dolore pauido vertebat in
animo. O beata maria magdalena
nōne sanctitatē tuā sepius exorabā. ut
nūquam me sine vera penitencia. et pec
catorum meorum vera confessione de hoc se
culo migrare permittes? Ecce nunc mo
rior et pcta mea confiteri nō possū.
Tali cordis ipius gemitu nondū expleto
formosa quedā et expedite precincta
mulier dexterā illius tenuit. Et quamuis
fretū vndis tumentibus estuaret. ipsum
tm̄ solū ex omnibus natatu leuissimo
usque ad ripā ex qua ingressus fuerat
que a loco naufragij quadraginta fe
stadijs distabat incolumē perduxit.
Qui a die natiuitatis sue nūquam ad
plius se natasse meminerat. Ad se igi
tur reuersus homo per totā terrā
illā sancte adiutricis sue magnali
a predicabat. et decē tm̄ diebus sicut ab
eadē sibi pnūciatū fuerat viuens in cor
pore verā sicut postulauerat pnīam acce
pit et rebus atque facultatibus suis dispo
nere acceleraiuit. De scō maximino a
quensi et socijs eius. Ex gestis scē marie
magdalene. Cap. cxi.

Rexit
autē aquensē eciam beatus
maximinus confessor et ponti

fex diebz multis verbo predicacionis i
herendo demones pellendo mortuos
suscitando ceas lumen reddendo. clau
dis gressu restituendo. oim infirmi
tatu languores curando. Imminē
te autē tpe quo sancto sibi reuelante
spū ab hac luce se subtrahi cognouit
laboru suor mercedē a pio iudice re
ceptur infra predcām ecclām iussit
sepulture sue locū preparari. Ac iuxta
beate marie magdalene sarcophya
gū suū collocari in quo post transi
tum eius a fidelibz honorifice depositꝰ
magnis miraculor ambo decorāt lo
cū virtutibz suor intuentu meritor
petentibz aiē et corpis prestando salu
bria. Qui locus postea tante religio
nis est habitus. ut nullus regū ac
pncipū nec aliquis secularis pompa
preditus ecclām illor bnficia petitu
rus ingredi audeat donec prius de
positis armis. animisq; postposita be
luina feritate. sic demū cū omni de
uocone humilitatis introeat. Actor
Hec de gestis beati maximini a
quensis epi. sanctarq; mulierum
marthe et marie a spū scō eidē vi
sancto associatarū excerpta sufficiat
Ceteror aūt scōr qui cum eis i dis
persione discipulor a iudea iuxta p
fatam hystoriā nominati sū. nō oia
gesta ad plenū reperi. Quorūdā tm
ut beati martialis et beati frontois
iam supra posui. quorūdā vero ut ipp
reneri eutropij dyonisij inferiꝰ locis
congruis ponē disposui. Hic autem
beati saturnini breuit gesta et beati
iuliani excerpta inserere volui. De
sancto saturnino tholosano. Cap cxij.
Sanctus itaq; saturninꝰ primꝰ
ac sūmꝰ tholosane ciuitatis ā
tistes cū iuxta capitoliū quod
mē domū sua et ecclām tūc tpis par
uula mediū erat trebo tūsiret atq; re
duret eius frequaā procax demonū
turba sustinē non potuit. Et ut erāt
mutu simulachra inter sacrilegia ob
sequia et soluta consultuncaū votu pa
tiebāt. O quā causā comprehensus
ad capitoliū tractus cū īmolare cogēs
clara voce testatus est. Vnu vero deo lau
dis hostias īmolo. deos aūt vrōs demo
nes ee scio. quos in passū non tm peccdū
cedibz qm aiar viaru mortibz honoratis
Quo autē vultis ut ego timeā eos a q̄
bz dictis me timeri. Ad hanc vocē ef
frenatus sacrilegus multitudīs tumul
tus incanduit. tauroq; qui victē fue
rat ppar̄atus fune lateribz eius circū
acto et post tergu dimisso. ad mīsteiū
sue crudelitatis utuntur. Postrema
parte funis qui ad tauri posteriora de
fluebat sancti viri pedes illigant ac
tam stimulis atrioribz peccdē de supe
riori capitolij pte in plana pcapitis.
flect mora inter pmos descensus ipius
gradus capite collisu. cerebroq; excus
so totoq; corpore omni membror pte
quassato digna sibi anima xpi exce
pit. Multis autē virtutibz idem scūs
post obitū floruit. Quidā duces īj
quus et ppotens anathema anthyoni
us ex hac vita migrans ad inferos
in huius ecclām sepelri se precepit. Quod
et a parentibz eius factū est. Nocte vero
sequenti sarcophagꝰ eius cū corpore vir
tute diuina per fenestrū in medio atrij
proiectus est. Que mane scō pntes eius
rursus in loco de quo electus fuerat al
ius tumulare curauerūt. Altera vo
die uti prius electū reppereruīt. Et ex
tunc a nullo tactus sup terrā expo
situs in testimoniū reseruat. De scō
iuliano cenomānensi. Ex gestis eius.
Sanctus aūt uliusꝰ Cap cxiij
romana generositate clarissi
musꝰ merito fidei pcelebris et
lingua facundꝰ extra vrbē cenoman
nicā puo tectus hospitio die noctuq;
in sancto pstabat pposito. Cuius ia mi
ti luce fidei radiati eius contubnio i
herent. ecclāq; eis de cōuehende aque
penuria aprimonia. vir dei ualidē
baculi sui humi defigens. audictibz
cunctis eū qui sitienti pplō de silice in
heremo potū tribuit. humilit exorauit
Et cum fideles rndissent amē subito
fons viuacissimꝰ erupit. Hoc audito

pncps ciuitatis nomine defensor per nūcios eū ad se suppliciter euocauit. Qui cū ad eū accederet quenda cerū sibi obuiū vexillo crucis impresso illuminauit. Hoc audiens princeps festinus accurrit et cū tota familia multaq; nobiliū turba baptismi gram aīa accepit ab eo. Atq; in tanto ardore pietatis exarsit ut domū suā viro sancto ad extruendā ibi eccliā traderet. et ut luctrandis xpō aīabz absq; ullo incōmodo suigilaret. Quadā autē die diuertente eo ad predium cui nomē est puliacū puer filius eiusdem fundi possessoris qui infirmabatur mortuus est. Quod ubi vir dei cōperit. mīa totus affluens domū luctu intrauit. Noctēq; puigilē ducens tota instantia precū celi pulsauit secretū ut puer surgeret. et pontifex apparuere et infans a morte. Hoc pntes et vicini xpiane fidei colla supponūt et infantē cū tota hereditate beatissimo mgro tradūt. Cum aūt vrbis a dño sibi cōmendate portū subiret. nocturnali custodie mancipati clamantes ut sibi misereret exorabant. Et ille benignissimus ad eos quibz illud officiū cōmissum erat supplex accessit precans ut aduentus sui gratia reddent absolutos. quos iniquitas ppria fecerat reos. Spretis vēo precibz ppriis hospicio se recepit. et tacitus at gemens dei mīaz operiri cepit. Hoc angelico ministerio ostia carceris apta sūt. et illi egredientes sancti viri cōspectibus se obtulerūt. At ille gaudens in dño iam letus cibū accepit. Et qs merito soluerat sci etiā cōmuniq; ptinacione donauit.

De obitu eius et miraculis post obitum. Cap. xxiiij.

His et aliis multis miraculis clarus appropinquante die vocationis sue discessit ad vitā in quo postmodū ecclia vti maralis sita est. In qua lenitectus incōmodo. sedē sibi a deo cōmendatam cōi cleri plebisq; consilio cōmisit scō turbio. Deinde oculis ac manibz eleuatis deū collaudans eiq; oues acquisitas p se cōmendans. celo spiritū reddidit.

Que defensor cū tribz dyaconibz et ceteris cadē hora ad se venientē agnouit diuinitus. Qui cereos quos portabant posuerūt sup mensā ante eū et abierūt. Qui rē tantā āmirans ad considentes dixit. Nunquid hic non vidistis prem nrm iulianū. Q hic aī ceteris adueniet et nobis benedictis cereisq; delictis abcessit. Surgamus ergo et ad sepeliendū eū ppere. Cūq; accincti omes ad exequias sci festinauerūt. Cūq; corpus ad vrbē deportaret. et ad aliqū fluuij venirent viri qui lectica gestabant equis sine enatantibz inter undas validas et profundas nec genibz aqua tactis limum alterū tunctis mirantibz subierūt. Cum vero tota vrbs obuiā exiret que dā mulier puerū filiū caldarie ipo fuerat. suppositoq; igne membra infantuli aqua repente lauabat. Que voce psallentiū attonita officiū cepti deseruit. oblitaq; infantuli cū ceteris sancto obuiā occurrit. Sed ardore fidei que illam exive cōpulit reflicta est flāma ardentis camini. et reuertens filiū incolumē recepit. Ex gestis scōz. Iste iulianus hymō ille leprosus asserit fuisse. qui dnīm i carne hospicio simul et cōuiuio suscepit. Unde pro isto iuliano aiūt inter agentibz pdesse ad hoc ut bonū hospitalem habeant si oratione dicant dnīam. eo q; in domo eius dns hospitatus ē. Sed si hoc ita est. etiā multo melius in hore beate marthe dicenda eēt apud quā freqntissime hospitium dignatus ē. Videtur ergo melior cōis opinio ut nō pro isto iuliano sed pro pntibz tantum dam alterius iuliani dicenda sit. Cuius hic historia subdidimus quia aplus ribz ignoratur.

De alio iuliano p quo oratio dnīca. Ca. xxvi.

Iuli dicat oratio dnīca. Ca. xxvi.

Iuli anus iste iuuenis et nobilis quadam die dū venationi insisteret quidam ceruus ei dixit. q dies futura eēt in q parentes suos occideret. Ad hec exterritus timens ne in hoc inueniret relictis omibz clam discessit. Et longe

profectus tam strēnue quidā castella
no seruiuit ut eū militē faceret et ei
quandā castellanā viduā desponsa
ret. Interea pntes iuliani eū in loca
plimis pquirentes tandē ad castrū
ei erat dnō puenerūt. et ab vxore
eius cognitis intersignis tam benig
ne suscepti sūt ut seorsū ipsa iaceret
et pre amore viri sui eos in cubili suo
ppio collocaret. facto mane castella
na ad ecclām prexit. Et ecce iulianꝰ
qui tūc forte abfuerat rediens in tha
lamū suū. quasi eam exacturus intra
uit. Et inueniens duos simul dormi
tes. vxorē cū adultero suspicatus eos
extracto gladio decollauit. Et exiens
de domo vidit vxorē suā de ecclia veni
entē. et āmirans interrogat qui nam
essent qui in suo thalamo sic dormirēt
At illa. Pntes inquit vri sunt. qui vos
diutissime quesierūt. Tunc pene pre
dolore deficiens. heu inquit ipletū est
verbū dei. quia ego meos pntes oc
cidi. Jam nūc vale dulcissima soror.
quia iam de cetero non quiescā donec
acceptauit dnūs pnām meam. Cui il
la. Absit inquit dulcissime frater ut
sine me discedas. et que sui pticeps gau
dij non sim pticeps et doloris. Ajecū er
go sustine quicqd suffervere detreneris.
Sic abeuntes tandē ad quendā fluui
um puenerūt. et tugurū ibi fecerūt
ut ibi pnām suā sumerent et omnes
qui vellent transire fluuiū pro deo
transponerent. Post longū tempus
media nocte hyemis cū dormirēt. et
ce quidā iulianū clamauit. et vxor
eius audiens ut erat āmonuit. Qui
timens frigus et noctē. ipsa instanti
clamantē tūc posuit. Et algentē cū
incenso igniculo calefacē non possit
sicut ille petijt. intō ipsos ipm in lec
tulo collocauit. Tunc ille. iuliane
inquit dnūs ad te misit me mādās t
ps tua pnāz acceptauit. Et vos ps mo
dicū migrantes ad dnm. Qsit ille disput.

De scō hymagora et eius passione
uit et ex gestis eius. Cap xcvi.

scūs hymagoras beati marci discipulus ab eodē aquilegie ciuita
tis ytalie constitutus epūs. et a bto
petro aplo confirmatus. Qui spū sco
plenus verbū dni cepit predicare.
et per oracionē demonia ab obsessis
corpibus eicē. Infirmos sanare. et ce
cos facto signo crucis sup oculos eor
visui reddere. Concurrebant ad eū
oēs ytalie ppli videntes eius mira
bilia. Qua et per eū sanctā multi
plicabat fides paganor. autē insani
a confundebat. Eodē vero tempe ipe
rante nerone in vrbe roma. et pfec
turā agente agrippa qui fuit frater
herodis tūc in aquilegensē ciuitatē
direxit presidem seuastū noīe ut in
eandē ciuitatē ut dixim⁹ āministraret
Qui ingressꝰ ciuitatē sedit pro tribu
nali. Et audito de sancto hermago
ra qꝰ templa deor per ipm desolare
tur fremuit ut leo. Insiliitq turbam
militū. qui ipetū facientes eū cōpre
henderūt et ferro vinctū ad ipm per
duxerūt. A quo interrogatus qua au
dacia pplm a dijs separaret et erro
ri predicaret. cleuans oculos suos
in celū. facto signaculo xpi in fron
te sua. constanter vndit se ordinatū
epm ex iussione dni predicando non
quiescē. ut ones a dyabolo detentos
per verbū dei ad cognitionē eius reuo
caret. Hec et alia preses ab eo audiēs
iussit eū extendi. et nervus tribus ce
di. Cumq cederet. aspiciens in celum
gemebat dnō. Deinde preses iussit eū in equleo suspendi. et pectus eius
vngulis radi. Postea precepit lamine
ferreas calentes pectori eius ipzumi
et lampades ardentes eius lateribz
applicari. Quod cū fieret sanctus di mi
nebat vnū dnō pendens in ligno
dicens. Deus in adiutoriū meū inten
de ꝛc. Videntes autē ppli magnā cō
stanciā eius. exclamauerūt dicētes.
Magnus est deus xpianor. sine ulla
causa tormentatū vir dei. Tunc iratꝰ
preses iussit eū de equleo submitti et
in carcere recludi. ppter ppl'or sedi
onē. Qualit cū scō fortunato martirizate.

Qumq; reclude Cap cxvij.
ves in carcere orauit et subito lumen nimiū refulsit et odor suauis carcerē replenit. Quo viso custos carceris nomine pontianꝰ aptū interiori ianua carceris. ipso quoq; orante prodit ad pedes eius et prouolutus deprecabat eum dicens. Deprecor te per nomen dei tui qui tantū claritatē tibi concessit in tenebris ut misereatis michi misero et ad dei tui agnitionē me pduc̄as. ut per te liberet deus tuus animā meā pditā. Qui dixit ad eū. Si credis ex toto corde tuo et ex tota anima tua oīa possibilia sūt que postulas. Qui vndit. Credo. Baptisato itaq; pontiano irruit in eū spūs sanctꝰ et cepit preconaria voce clamare p omnes vicos et plateas ciuitatis dicens. Magnus est deus quē prediant xpiāis hermagoras. Ad hanc vocē cuncti ad carcerē vniuersus pplus. mlti clarissimi viri videntes in carcere tale lumen deo gratias egerūt. Beatus autē hermagoras confortans alios clericos eiusdē pij pastoris amissioēz dolentes eū plangentes iussit eos ordinare fortunatū archidyaconē discipulū suū. quē ipē ex infancia cū dei enutrierat timore. Post aliquot dies audiens senastus preses de beata alexandria quia baptisata est a sancto fortunato archidyacone iussit eū in carcere duci. Quē cū vidisset sctūs hymnos deo egit gratias. quia dignatus est eū assotiare. ut cū eodem martirū susciperet. Per dies autē plurimos multa per eos mirabilia dns in carcere ostendit. Et concurrentes ad eos ones varias infirmitates hntes curabant ab eis in noīe dni nri ihu xpi. Videntes autē sacerdotes pagani cū colligentes pplm incredulū vna nimiter venerūt ad senastū presidē cū fustibz et lapidibz clamantes et dicētes Ciuitas tota perit per te quia facis us q; nūc viue hoiem qui per magicas artes pplm alienat et euertit mētes eoz ut separent a dijs. Tolle magū de ciuitate malefici. Si autē nolueris in tercia aut quinta feria in ignem cōsumemus. Tūc senastus preses timens pplm qui per eū crediderūt in noīe xpi misit noctu speculatorē. et in carcere deduxit sanctos hermagoram et fortunatum. Quoz corpa colligens pontianꝰ custos carceris. et oēm cruorē sanguinis eoz colligens in vnū tollentes lotum. Martirizati sūt autē iiij nonas iulij.

De his que pcesserūt sub Neronis

Anno autē neronis Euseb. Crvii sexto fulmen ante mensā eius cecidit. Suetonius. Talem utiq; pncipē xiiij ānos pcessus terra orbis tandē destituit. Ipsiū sua entibz eis gallis. Qui britannia armenia aq; amissa. at vicissim utriusq; recepta pcuiā singulariterq; felicitatem concepit. Adeo ut amissis prediosissimis naufragio rebus non dubitauit inter suos dicē pisces eas sibi restituturos. Nichil eque doluit qꝫ malum se cythareduꝫ increpitū. singulos subinde rogitans. nosset ne se quēq; melioreꝫ. Vbi de motu gallian cognouit adeo lente ac segniter tulit. ut gnudum tibz ceā suspitionē pbet. tunq; occasione nactus spoliandaq; iure belli opulentissimaq; pūciaq;. struēq; arenā progressus. certantes athletas effusissimo studio spectaret. Postq; ceā hispaniā desciisse cognouit. collapsus ad sine voce velut mortuus diu iacuit. Vtiq; resipuit veste desissa capite cōuerberato actū de se pronūciauit. nec eo segnius quicq; ex cōsuetudine luxus ac desidie omisit vel iminuit. Qui immo cū prospe quidam ex primatib nūciatū est. supha bundantissimā cenā nocturnaria indesertionis ducens murmura. lasciueq; modulata. ceā gesticulatus est. ac spectaculis theatri clam illatis cū dam scenico placentia misit nūciū. abuti eū occupationibz suis. Iniecto statim tumultu multa et inhumana vim non abhorrentia a natura sua

ditur destinasse p̄cussores salug submit
tere omnib⁹ exōratus p̄uinciasq; regenta
bz quasi conspiratis idem sentientibus
Quicquid ubiq; exulū. quicqd in urbe
hoīm gallicanor ēet contruidare il
los ne dissentientibz aggregnient hos
tib⁹ consulos ppl'aruī atq; fautores. Sena
tū vniuersū veneno per cōuiuia neca
re. vrbem incendē. feris in ppli missis.
Sed absterritꝰ est non tam pnā q̄m
profitendi despatione. In ꝑparanda
expeditione pīnā curā hūit diligendi
vehicula portandis scenicis organis.
concubinasq; quas scā educet tondē
di ad virilē hab modū. et scauris pel
licisq; amasonicis instruendi. Qua re
autē popularitate effrebat oīm emu
lus qui quodāmō aīm vulgi mouent
Sūt qui tradāt paridē histrionē ocasū
ab eo quasi grauē aduersarū. Erat
illi etinitatis ꝑpetuaq; fame cupido.
sed incōsulta. Adeoq; multis rebus
et locis veteri appellacone detracta
nouā indixit ex suo noīe. Agensem
quoq; apulē neronense. romāq; ne
topolī appellari voluit. Religionū oī
no ꝛemptor fuit. Vidit autē per quie
tem nauē sibi regenti exortū guber
naculū. tralatiq; se ab interfecta vxore.
in artissimas tenebras. et pēnatarū
formidinū multitudine opuri. De mau
soleo sponte sonbz patefactis. exaudita
vox est noīe eum ciētis. Hugo florida
ca⁹ tmo libro. Quīq; multa mala q̄
recensere per singula nimis longū est
reipublice irrogauret. tandē hostis a
senatu iudicatus est. Vt qui sacrilegi
o fidem. parricidio pietatē. incestu pu
dicaciā violaret. ipāmq; potenciā vo
luptatibus imperij. vel officia vel negocia
improbissimis libertor cōmiserat. Cui
cū ille nullā fidem seruaret. oēs sus
pectos habebat. Duobz tū nequissimis
nymphidio et gemellio se tuendū tra
didit. quos vnus omnium sibi obnoxi
os fouebat. vim ipi exemplū crudeli
tatis cuius phorbie. Nam qua cauis
simos suos intemerat cauere sibi et
preuenire voluerūt qd' metuebant.

Ambo igitur facta cū ceteris conspiraci
one parricidā deseruerūt. De infelici
eiusdē morte. Cap̄ xcix.

Tacq; desertus ab omnib⁹ suis fugit
ex urbe et seipm̄ interficit. Suetoni⁹
Nunciata quidē ceterorū exitiū defec
tione. hīās prandenti sibi traditas con
tempsit. mensā subuertit. duos aphos
gratissimi usus solo illusit. assūpto q̄
veneno et in aureā pixidē condito pre
missis ostiā libertor fidissimis ad clas
sem ꝑparandā. tribunos centuriones
q; de fuge societate tēptauit. Sed ptī
tergiuersantibz. ptim aptē detractan
tibz vno viro proclamante usq; adeo
ne mori miserū est. vane agitauit
ptīos ne supplex petēt gallia. an at
tractus prodiret in publicū. quanta
q; posset miseracione preteritor venu
am precaret. Sed deterritū putauit.
ne priusq; in forū pueniret discerpet
sitq; cogitacione in posterū dilata ad
mediā fere noctem exanimatus misit q̄
ciuent amicos. Et quia nichil a quo
q̄m venīēabat. ipse cū pauas hospi
tia singulor adijt. Vim clausis oīm fo
ribz respondente nullo in cubiculū re
dijt. Vnde et iam custodes defugerant
direptis stragulis. ac stratū quemlibet
percussorē cui manu perueret requi
siuit. Et nemine repto. ergo ego inq̄t
nec amicū nec inimicū habeo. Prorupit
q; quasi precipitaturus se in tyberim
sed reuocato rursus impetu aliquod
secretionis latebre ad colligendū aīm
desiderans. nudo ut erat pede atq; tu
nicatus penulā obsoleti suppinduit co
loris. Adoptoq; capite et ante facē
obtento sudario equū ascendit cum
quatuor comitantibz tm̄. Sed ut ad
diuerticulū ventū est dimisso equo
inter frutecta et vepres per avundi
nem semitā egredit. Nec nisi strata
pedibz veste diuulsa sentibz penula.
quadrupes per angustias cauerne
receptus in ꝓximā cellā decubuit su
per lectū modica multitra vetē pallio
instratū. Tunc vno quoq; hinc inde
hortante ut ēē primū se impendētibz

contumelijs eripet strobē cōrā se fieri imperauit. dimensus ad corpis sui modulū et aquā simul et ligna conferri iussit. Quibus artifex perco. Interea moras plato a cursore nūtio hostem se a senatu iudicatū et queri ut morte puniret. cōterritus duos pugiones quos secū extulerat arripuit. Temptataq; utriusq; acie rursus condidit. causatq; nōdū adesse fatalē horā. At modo comites hortabat ut lamentari et plangere inciperet. modo orabat ut se aliqs ad mortē expessendā exemplo iuuaret. Interdū ecā segnitiē suā increpabat. Jamq; equites appropinquabāt quibus preceptū erat ut viuū attraherent Quod ut sensit ferrū iugulo adegit iuuante quodā ex stantibz rigentibz q; oculis usq; ad horrorē formidinē q; visentiū. Tantū in morte eius pub lice gaudiū fuit ut plebs pilleata tota vrbe discurreret. Eusebius. Anno igit̄ dñi lxx°. etatis ipsius neronis xxxij°. cū a senatu quereret ad penā e palatio fugiens ad q̄rtū vrbis miliarium in suburbano libertini sui ī salariā et numētanā viā semetipm i terfecit. atq; in eo oīs augusta familia consūpta est. De galba impatore et morte eius. Hugo. Cap cxx. m.

Adhuc autē nerone supstite. galba in hyspania treatis est impator. Qui post eis obitū romā venit. et imperauit mensibus sex et diebz totidem. Porro de morte neronis ita romana plebs exultauit ut induta pilleis tanq; seuo exempta dño triūpharet. Suetonius li° vij° Hic autē galba statura fuit iusta. capite precaluo. oculis ceruleis adunco naso. manibz et pedibz articulari morbo distortissimis. Cibi plurimi tradit̄ fuisse quē tpe hyberno ante lucē cape consueuerat. Hic olī prouinciā hispaniā regens. tutorē qu pupilli cui substitutus erat heres veneno necauerat cuius affectat. Imp

plorantiq; leges et ciuē romanū se testificanti quasi solacio et honore aliquo penā leuatur⁹ imitari. multoq; ceteris altiorē et dealbatā parari sibi tum cuiē iussit. Maiore autē fiducia et auctoritate adeptus est qūm ingressus imperiū. Regebat aūt triū arbitrio Quibz diuerso vitioz genē grassantibus adeo se abutendū p̄misit et tradidit ut vix ipse sibi constaret modo acerbior parciorq; modo remissior ac negligencior q; p̄cipi cōueniret. Vniuersis ordinibz offensus precipua tamen inuidia flagrabat apud milites. Nā cū in verba eius absentis immunitatibz donatiuū grandius solito p̄positi pronūciassent ratū non habuit. Et subinde iactauit militē se legere consueuisse nō emere. Hugo. Hyspāt diebz auaricie et segnicie deditus pisonē nobilē et industriū adolescentem sibi in filiū adoptauit. sed hos ambos ottho vorme in medio foro interfecit. Suetonius. Equites quibz mandata galbe cedes erat cū p̄ publicū equos adegissent viso procul eo paulisp̄ restiterūt. Deinde ursus in citu desertū a suis circūcadauerit. Illud mirū admodū fuit. neq; p̄mū quempiā impatori opem ferre conatū. et qui accersiuent oēs sprenisse mitū. Jugulatus est ac ita erat relictus donec gregarius miles a frumētario rediens abiecto onere caput ei amputauit. Mox inserto per os pollice ad ottonē detulit. Illic lixis calonibq; donauit Qui hasta suffixū non sine ludibrio circa castrū portauerūt

De q̄ntiliano et flosculis eius. Eusebius. Cap cxxi. m.

Ab isto in tronie. Cap cxxi. m.

galba marchus fabius q̄ntilianus ab hyspania romā perductus est. Qui et primus illic publicam scolam tenuit. et e fisco salariū accepit. Autor Huius eciā q̄ntiliani morales flosculos sicut et ceteroz plurimū huic operi inserendos iudicaui

Q̄ntilianus de oratoria īstitutione li° p°.

Quinā liberoz neoz mores nō ipsi

perdem⁹. infuniaā statim deliajs solu
ims. apollis educacio quā indulgen
tiā vocam⁹. neruos omēs mentis et
corpis frangit. Optimus quisq; pcep
tor pnā gaudet frequaa. et maiore
se theatro dignū putat. Ingenij sig
nū in puis precipuū memoria ē. Eig
duplex est virtus facile pcipere et fi
deliter vetinē. Per plures ire pnt eadē
que singulis tradenda sūt. Ante oīa
futuⁿ⁹ orator cui un maxima celebrita
te et in media republica viuendū est
assuescat iam a tenero non reformi
dare hoīes nec solitaria vita pallescē.
Exaltanda est mens et attollenda se
per. qm huⁱ⁹ modi secretis aut langues
cit et quēdā velut in opaco sitū duat
aut conē inani psuasione langueſ.
Necesse est sibi plurimū tribuat q̄
se nemini compat. Etas hoīs tunc
maxime formanda est cū simulandi
nescia est. et precipientibz vedit facil
lime. frangas enī cū⁹ qm corrigas q̄
in prauū duruerūt. Non sūt seven
di qui artē gramaticā ut tenuē at
q; ieiunā cauillant⁹. Que nisi fun
damenta fidelit⁹ iecerit quicquid sup
struxeris corruit. Necessaria pueris
iocunda senibz. dulcis secretoz comes
et que vel sola omni studioz gne pl⁹
habet oppis. min⁹ ostentacionis. plu
rimi autē ambitiosa festinacione a
posterioribz incipiūt dū ostentare
discipulos curta speciosa malūt. Cō
suetudo est certissima loqndi magiſtra.
vtendūq; plano sermone est ut nūmo
nu publica forma est. Usitatis enī tu
ens utiñ. noua verba non sine pu
dulo fingim⁹. Turpit⁹ desperatē. quic
quid fieri pt. Nichil placē pt qd̄ nō
decet. Iē de flosculis eiusdē in sēndo
Non ideo qu Cap cxxij. m.
dē estimandū est. cuⁱ⁹ quisq; e
tatis sit. sed qntū in studijs iam
effecerit. Cauendū est non solū vimi
ne turpitudis v̄m eadē suspicione. In
genia puerorz. nimia emendacionis
severitate deficiūt. Nam et despant
et dolent et nouissime odervnt. Et

quod maxīe nocet. dū oīa timent
nichil conant⁹. Alienā vicia quisq;
reprehendi vult magis q̄ sua. Ne
temptes quod effici non possit. Ne
ab eo quod quisq; optime facit. in a
liud cui min⁹ est ydoneus eū trasferas
Ut pceptoris officiū est docē. sic disci
pulorz prebē se docales. Alioq; neutrū
sine altero suffragat. Sicut enī frustra
spargūtur semina nisi ea premoliⁿ
tus foverit sulcus. ita scīa coalescē
nequit nisi sociata tradentis accipi
entis q; concordia. Est quedā virtu
tū vicinorz vicinia qua temerariꝰ
pro forti. effusus pro copioso accipit⁹
Cum multo labore assiduo studio. varia
exercitacione. plurimis experimentis.
altissima prudencia. presentissiō con
silio constat ars dicendi. Ipsuadet
et pecunia et gracia et auctoritas p
dignitas dicentis. postremo aūt aspec
tus ipse sine voce. Non bona conscia
sed victoria litigantis est pmiū. Illo
est equū id habere malū. quo bene
uti licet. Oīa que ars consūmauit
certū est a natura ficta duxisse. Ar
recta via depulsus est reduci ad eam
nisi alio flexu non pt. Nobis ad vi
tutes eadem antecēdā docēdam ficta que
dam et semina nature concessa sūt
ut ad iusticiā. cuⁱ⁹ quoq; rustras ac
barbaris aliqua ymago appareat.

Idem in tito. Plurimū in consi
lijs valet auctoritas. Nam et prudēn
tissim⁹ et optim⁹ haberi debet q̄ sen
tenciae sue de utilibz atq; honestis re
uerendū est. Idē in qrto Deser
res deficiūt. animo tñ pseverem⁹. Na
turalis est fruor pro laborantibz.
Naturale ē ut iudices hijs quos liben
ⁿ audiūt. facilius etiā credāt. Ve
recundi⁹ dicendū est sua q̄ aliena lau
danti. Fallit voluptas. et min⁹ lon
gu videnē que delectant. sicut amenū
et molle ut etiā si āpliorus spacij ē. mi
nus fatigat q̄ durū arduūq; compē
diū. Nichil facile psuadet inuitis.
Temptanda non sūt. que oīno effici nō

possunt. ¶ Nichil longū videri ntē est in quo quid ultimū sit certū ē. Idē in v.

Latrocinū finaly in viro veneficiū in feīa credis. ¶ In rebus aptis tam stultū sit argumentum. qm in clarissimū solem mortale lumen afferre Ad rei alteri⁹ illustrande gracia assumiē. dam⁹ cē debet eo q illumiat ¶ Princeps qui vult oīa scire. ntē habet multa ignoscere De eodem. Idem in octauo. Caplm cxxxij.

Tam deest auaro quod habet q̄ quod non habet. ¶ Iurare nisi ubi ntē est graue vitio pax cōuenit. ¶ Quod imitaturus est primū quisq intelligat. et quare id bonū sit sciat. et tunc in suscipiendo onere vires suas consulat. ¶ Prudentis est quod in vnoquoq optimū est si possit suū facē. ¶ Cauā in turba in itinē in cōuiuijs facilitati tibi cogitatio ipa secretū. ¶ Vitiosa est iactatio. fertq audientibz nōnodo fastidiū. sed cauā plerūq odiū. Habet enī mens nra sublime quoddā et erectū. et impatiens supioris. Ideoq subiectos et submittentes libens alleuam⁹. quia hoc facere tanq̄ maiores videm̄. et quotiens discesserit emulatio. succedit humanitas. Sit qui se supra modū extulerit premie ac despice tre ditur. nec tam maiorē se q̄ ceteros minores facē. inde ēuident humiliores. Hoc vitiū est eor qui nec cedē volūt nec contendē pñt. Vident supiores impobant bonos. sed in ventis fulminat consa cratia. Inflante fortuna pene oīa decēt ¶ Nichil est ad conciliandū animos q̄ cius verecundia ¶ In quibusdā virtutes gratiā non hñt. in quibusdā vicia ipsa delectant ¶ Nouit se quisq nec tm̄ ex cōibz preceptis sed cauā ex sua natura consiliū capiat formande actionis ¶ Pulcherrimi opis studio vacare. mens non nisi omnibz vicijs libera pōt. ¶ Animū qd in codē pectore nullum est turpiū honestozq consortiū. et cogitare optima simul ac deteriora non magis est vnius animi q̄m eiusdē hoīs cē bonū et malū ¶ Nichil est tam occupatū. tam multiforme. varijs affectibz conatusq atq lacerati q̄ mala mens. Nam et cū insidiat spe curis labore distringit. et cauā cū sceleris compos fuerit. sollicitudine pnā. penaq expiatione torquet. ¶ Melius certe pñadebit alijs qui prius suaserit sibi ¶ Prodit enī se quelibet custodita simulatio. Nec vnq̄ tanta est loq̄ndi facultas que non turbet et here at quotiens ab animo verba dissenunt. Rerū optimaq inuentio eā si lenocinijs verboz destituta sit. satis tā natura sua ornat. ¶ Nullū vtē volumtati seruū est temp⁹ ¶ Philosophia simulari pōt. eloq̄ncia non pōt. ¶ Vbiq prudentia est. vires fiducia prcueniri. ¶ In grauibus ceris hoc sepe nobis accidit. ut cū optimis faciati simq̄ varietas tamē nobis ex vilioribz grata sit. Adhuc de eo dē in libro causa prima. Caplm

Octauus hoīs liber cxxxiij.

Tas est oculos pdidisse. Oculi sūt per quos pauptates ferre non possum⁹ oculi tota nra luxuria ¶ Hij nos in oīa cotidie vitia papitant auaritiaē adamant. concupiscūt. malus impleas sacietatē animi. ¶ Genus infirmissime seruitutis est. senex ma ritus ¶ Nichil difficilius est q̄ diffe re gaudiū. Idem in cap. ij. ¶ Omnis omnis animoz calamitate coz poz frangiē. et frigescunt impetus mentiū. quos non explicant misteria membroz Idem in cap. iiij. Ad omne votū fluente fortuna. lascuit otium. Hec est supioū condicio. ut quicquid factū precipe videaē. et pnosticm⁹ est male vel quisq maxim⁹ actoz. Idē in cap. iiij. Si quis sciat quis sit finis bonoz. que vera felicitas. nūq̄ sibi videbit prematura morte ptuly Nātē est in facinoz. ocioſus ardor cū pat. ¶ Excedit oēm calamitatē diebz ac noctibz timē. Idē in cap. v. ¶ Voluit nos ille mortalitatis artifex deg in cōē sucturē. et per mutuas auxilio vū vices quēq in altm quod per se timeret conferre. ¶ In aliena fame

quisq; sui miseret. ¶ Humane infirmitatis ista natura est. ut ex oibus accidentibz grauissimū putet quisq; quod patit. Necesse est apud ipatientē. sua vel nūina prevaleant. Idē in cā vi. Labori oportet insistē ubi effectus promittit. Nam stulta est cura que spem non habet. ¶ Subit libens pietas penā. eciā sceleribz grauem. Idē in cā vij. Nichil in rebz hūanis voluit ee verū natura tam simile quod non aliqua pprietate secerneret ¶ Pauptatis pprium est ubi alia desiciunt. exercē libertatē. Adhuc de eodem. Idē in causa octaua. Cap cxxv.

QUon vesperio quid in rebz humanis excogitaret natura prestantiq; amicitiaq. q; concordia contra fortunā manus auxiliū. Quid enī foret humano generi felicius. si oēs possent ee amici? Nō bella non seditiones non latrocinia. nō lites. ceteraq; mala que hoibz ex scipsis nata sūt fortune accessissent. Celestis prudencia multa varietate pectora nīra distinxit. nec minus numerosa animoz qm corpm dedit formas. Idē in cā ix. Nulla pena est nisi iniuito. nullū habemus nisi ab ipacia dolorem et ut aliquid crudele sit metus facit. Non habitant vna pudor et fames. Idē in cā x. Nichil vnq; grauius q; q; destituta spes torquet. Idē in xi Parū aliquid terre et paupis tuguri vij rusticī culmen equitas animi regnū facit. Qui confessū defendit non absolucionē sceleris petit sed lucrecia. Idē in cā xij. Non est iustior dolor qm beneficij pdidisse racionē. Non exptes ut statim gratias agat qui sanatur inuitus. ¶ Non sine aliquo morsu revelitur ab illis que voluptate aīm tenuerūt. Improbus paupes amant. Idē in cā xiij. Minus debet hoi qui ideo aliquem amat quia nāe ē. Nescias an diligat cuis experimenta non habet nisi felicitas. ¶ Iniq; est id tantū credē quod expedit. et actū est de rebz humanis. si sola seruatē utilitatū fides.

Idē in xiiij Nichil eque pauitū ipe tu constat q; moz velle. Nec quicq; in rebz humane ipacientius hīt. peuntis affectu. Idē in cā xv Pessimū huma naz verū malū semp est q; auidis nepharida fingūt. Nec usq; magis opeprecū putant maligni fuce sermoēs qm cū incredibilia quasi deprehensa narrant. ¶ Necesse est autē contencio sus loquaris quicq; probare non possis. et affirmacionē sumut ex hoīne quicq; non habet ex veritate. ¶ Nullam difficiliorē esse credo qm silencij vītutē. Adeoq; pmptissimo sermone facile delinquim⁹ ut constancia tacendi nec in alijs fere possim⁹. Idem in cā xvi Gen⁹ reuerendae est ut tacenda sare minime velis. Non habet causa loqm di cui credi non potest. Ablata est ab eo oīm verboz fides. oīs sermonis auctoritas

De ottthone īpatore et morte eiq

Ottho igit̄ inter tu Cap cxxvi. multus et tedes vomanū iua sit impū. et impauit mēsibz tribz. Suetonius. Hic fuisse tradit̄. et modice staturc. et male pedatus et caluus cyundinarū vero pene muliebrium. qm et facē suā cotidie vasitare et pane madido linire consuetus. Idq; instituisse a prima lanugine ne barbatus vnqm esset. ¶ A prima adolescencia prodigus fuit et protax. vagari noctibus solutus atq; īualidū quēq; obuioz uel petulanter corrupe. ac discento sago impositū in sublime iactare libertinā aulicā quo efficiacius coleret eciā diligere simulauit. qbus anū ac pene decrepitā. ¶ Per hanc insinuatus neroni finallime sūmū inter amicos locū tenuit congruencia moz. Qm diem quē necande mīe nero destinauerat ad auertendas suspiciones cena dit. Qui ut primū imperij spem cepit. nullo officij aut ambicionis q; quē qm ignoue omisso quocies cena prīcipē accepet. aureos ecubāti cohorti virilim diuidebat. Vt iam vix

ullus eēt qui non et sentiret et pre
dicaret solū imperij successione dig
nū. Postq̄ autē pisone prelato spe
decidit ad vim conuersus est. sup̄ a
nimi dolorē instigante etiā magnitu
dine eris alieni. Neq̄ enī dissimula
bat se nisi p̄ncipem stare non posse
nichilq̄ referre an ab hoste in acie.
an in foro sub creditoribz cadēt. Ergo
destinata die premonita consciis ut
se in foro opirent̄ mane galbā sa
lutauit. utq̄ consueuerat osculo ex
ceptus etiā sacrificanti interfuit. De
inde quasi venalē domū inspecturus
abscessit proripuitq̄ se postica p̄te pa
lacij. Tunc abditus p̄prie muliebri
sella in castra conscendit. ubi subcol
latus. et a p̄nti comitatu imp̄ator cō
salutatus est. Missis qui galbā tru
cidarent ad consiliandos pollicitacio
nibz militū animos nichil magis pro
concione testatus est q̄ id demū se ha
biturū quod sibi illi reliquissent. De
inde quasi raptus de publico et susci
pere imp̄iū vi coactus. gesturus q̄
cōi oīm arbitrio palaciū peciit. ac
sup̄ ceteras gratulanciū adulanciū
q̄ blandicias ab infima plebe appel
latus nero. Nullū indiciū recusan
tis dedit. ymo etiā ut quidā tradide
rūt epistolis suis ad quosdā p̄uinci
arū presides neronis cognomē adie
cit. Cunctas ymagines statuasq̄ ei
reponi passus est. et p̄curatores atq̄
libertos ad eadē officia reuocauit.

Hugo Contra hūc tandē veniēs
vitellius lucio vitellio ter consulena
tus dimicauit. Sed cū aīaduertisset
ottho suos vinci in prelio seip̄m inter
fecit. De vitellio imp̄atore et ei⁹ moribz

Hic itaq̄ vitellius ro Cap̄ cxxvij
mā victor intrauit et impe
rauit mensibz octo. Suetoni⁹
libro ix. Hic puericiā primā q̄ ado
lescenciā egit inter tyberina scorta.
Seq̄nti quoq̄ etate omībz probris cō
taminat⁹ precipuū in aula locū tenu
it. gaio per aurigandi. claudio per
alee lusū familiaris. Sed aliquāto

neroni acceptior. tū p̄pter eadē hec
tum peculiari merito. q̄ presidens
certamini neroneo cupientē inter
cytharedos contendē nec q̄uis flagi
tantibz cūctis promittē audentē. Ide
oq̄ egressū theatro reuocauerat q̄si
perseruantis p̄pli legacione suscepta
exorandū quod prebuerat. Deinde cū
a galba in inferiorē germaniā ad
regendū exercitū mitteret̄ contēptu
magis q̄ gracia. satis constat exitu
ro viaticū defuisse. tanta egestate rei
familiaris ut vxore et liberis quos
rome relinquebat meritorio cena
culo abditis domū in reliquā partē
anni ablocaret. utq̄ ex aure mr̄is
detractū vnionē pignoraret ad iti
neris īpensas. Creditorq̄ quidē presto
lanciū ac detinenciū turbā non nisi
terrore calūpnie amouit. Aduenie
tes exercitus ad res nouas p̄nus libēs
ac supinis manibz excepit. obuiosq̄
militū exosculans. Castra vero īgres
sus nichil poscenti cuiq̄ negauit. at
q̄ etiā ultro ignominiosis notas re
is sordes dāpnatis supplicia dempsit.
Quare subito a militibz ex cubiculo
raptus. ita ut erat in veste domestica
imp̄ator est consalutat⁹ circūlatusq̄
per celeberrimos vicos. Itinē inchoa
to per medias ciuitates ritu trium
phanciū vectus est perq̄ flumina de
litatissimis nauigijs e vario corona
rū genere redimitis. Inter profusissi
mos obsoniorū apparatus nulla fāilie
aut militis disciplina. rapinas ac pe
tulanciā oīm in iocū vertens. Utq̄
campos in quibz pugnatū est adijt
abhorrentes quosdā cadauerū tabē
detestabili voce confirmare ausus ē
optime olere occisū hostē et melius
ciuem. Solempni cōuiuio cythare
do inchoanti neroniana cantica ex
ultans prim⁹ etiā plausit. Luxurie
precipue seuicieq̄ deditus epulas tri
phariā semp̄ interdū quadripharia
dispercebat. et prandia et cenas com
messacionesq̄ facile cū omībz suffici
ens vomitādi consuetudine. Indice

batq; alij aliud eadē die. nec cuiq̄m singuli apparatus minus quadrige nis milibz nūmoz constiterūt. Famosissima sup ceteras fuit cena data a fratre in qua duo milia electissiōz pisciū. septem auriū appositu tradūt. Hanc quoq; exuperauit ipse. dedicatione patenae. In hac sacroz loco. q̄nq; miliū fasianoz et pauonū cerebella linguas phenicopioz. murenarū lactes a pōtica usq; fretoq; hispanico petitaz cōmiscuit. Sic in sacrificijs quidē vnq̄m aut itinere ullo temperauit. quin inter altaria mādaret. circaq; viarū popinas. De crudelitate et morte ei⁹. Cāp. xxxviij.

DRomus vero ad cuiuscūq; uel quacūq; de causa necem atq; supplicia nobiles viros cōdiscipulos et equales suos vario genere funditus occidit. Quoz vnū veneno ecā manu sua porrecto in aq̄ frigide poculone quā ib affectus febre poposcerat ut quisq; deferretur maiditū capite puniebat. Suspectus eā in morte mīb sue fuit. Hugo. Interea vero vespasianꝰ debellabat prouinciā iudaice gentis. Conualuit itaq; rumor in exercitu ciuiliū bellorū et de galbe et othonis nece manifestatū est. De q̄ imperio vitellij qui nequior superioribz quasi fex resederat. Tunc cōferre secū viri veteris miliciae cepe et indigne ferre se primos ad periculā et ultimos ad honorē qui ab inferioribz dnōs acciperent. Addebāt eciam esse sibi virū strēnuū vespasianū quē legi decreuerat impatorē ceu maturiū ad consulendū. et unioribz validioꝛē ad preliandū. Adoriunt itaq; vespasianū vocantq; ut gubernaculū romani susciperet imperij. Ille abnuere ac se indignū dicē. illi propcius instare. Urgebāt milites insistebant duces. Cessit ergo vespasianꝰ tutius. et prius curā q̄m honorē induit imperialē. Ipse vero per cappadociā et frigiā iter direxit. Rome vero vitellius positis omni magnitudine nōis ac maiestatis oblitus. cōuiuijs inhyabat. Sed exercitatus sinistro nūcio seruilā quēdam ducē sui exercitus misit. eiq; summā sui cōmisit preculi. Ipse vero luxuria maradus tabescebat vino q̄ sepultus nichil aliud expectabat nisi cū hostis aduenisset ebrius perire sine sensu doloris. Tunc igitur circa urbis menia congressu habito fusi sūt et cesi oēs vitelliani. Deficientibz itaq; vitellianis ptibus tum se in quandā primo palacio cellulam vitellius intrusisset. turpiter inde protractus et exercitatus in foro deducit̄ et ibidem occiditur Suctonio. Itaq; extractus ex latebra. relegatis post tergū manibus iecto cervicibz laqueo veste discissa seminudꝰ in forū tractus est. Inter magna rerū verborūq; ludibria reducta a capite coma ceu noxij solent. atq; eadē mento murrone gladij subiecto ut nitidā preberet faciē ne ve submitteret. quibusdā sterco re et ceno incessantibz. alijs incendiariū et patinariū vociferantibz parte vulgi eadē corpis vitia exprobrante. Erat enī in eo enormis proceritas facies rubicunda et plerūq; ex vinolencia. venter obesus. altere femur subdebile. Tandē minutissimis ictibus excarnificatus atq; confectus est. et inde vnco in tyberim tractus.

Explicit decimꝰ liber speculi hystorial.

Incipit liber undecimꝰ.

De imperio vespasiani et bonis eius ijcijs. Caplm primū.

Vespasianus igitur illa turbida tyrannorum turba discussa imperium adeptus imperauit annis nouem. mensibus xi. diebus xxij. Hic multis iudeorum opidis captis sicut superius dictum est audita morte neronis hortatu militum imperator effectus reliquit tytum filium suum ad procurationem obsidionis iherosolimorum. Vt et romanis non deesset nec iudeis quem filius representaret. Eusebius in cron'. Imperauit autem vespasianus romanorum septimus anno domini lxxi. mundi vero millesimo quarto. et xxxiiij. Suetonius. Hic quondam inter comites neronis cum cantante eo aut discederet sepius aut presens obdormisceret grauissimam contraxit offensam. Prohibitusque non contubernio modo sed etiam publica salutatione secessit in paruam ac deuiam ciuitatem. Quo adlatenti et iam extrema metuenti iudea prouincia cum exercitu oblata est. Pretrebuerat oriente toto vetus et constans opinio esse in fatis ut eo tempore iudea profectu rerum potiretur. Suscepta censura ne quam occasionem discipline pretermitteret adolescentem fragrantem vnguento. cum sibi impetrata prefectura gratias ageret vultu aspernatus voce etiam grauissima increpuit litterasque reuocauit. Imperio adepto amplissimos ordines et exhaustos cede varia et contaminatos veteri negligencia purgauit. Suppleuitque recensito senatu et equite. submotis etiam dignissimis. Et honestissimo quoque allecto usque ad exitum vite ciuilis et clemens mediocritatem generis neque dissimulauit vnquam. Ac frequenter etiam pre se tulit. nichilque ornamentorum appetiuit. Amicorum libertatem ac philosophorum contumaciam leuissime tulit offensarum inimiciarumque minime memor executor ve. Vt suspicione aliqua vel metu ad pernicie cuiusquam compelleretur. Tantum abfuit ut morientibus amicis quendam cauendum esse. quod vulgo crederetur genesim habere imperatoriam. insuper consulem fecit. spondens quandoque beneficij memorem futurum. Filiam quoque hostis sui vitellij splendidissime maritauit dotauit etiam et instruxit. Sola est in qua merito culpetur. pecunie cupiditas. De iosepho et scriptis eius. Eusebius in cronicis. Cap ij.

Hic flauius iosephus scriptor historicus dux belli iudeorum cum a romanis interficiendus esset pronunciauit de morte neronis et eius imperio. Iheronimus de illustribus viris. Ipse iosephus mathei filius ex iherosolimis sacerdos. a vespasiano captus cum tyto filio eius relictus est. Hic romam veniens septem libros iudaice captiuitatis imperatoribus patri filioque obtulit qui et bibliotece publice traditi sunt. et ob ingenij gloriam statuam quoque rome promeruit. Scripsit quoque et alios viginti antiquitatum libros. ab exordio mundi usque ad xiiij annum domiciani cesaris. Et duos aduersus apionem gramaticum alexandrinum. qui sub caligula legatus missus ex parte gentilium. contra philonem etiam librum vituperationem gentis iudaice continentem scripserat. Alius quoque liber eius valde elegans habetur. in quo machabeorum sunt digesta martiria. Hic in xviij libro antiquitatum manifestissime confitetur propter magnitudinem signorum xpm a phariseis interfectum. et iohannem baptistam vere prophetam fuisse. et propter interfectionem iacobi apli iherosolimam diruta esse. Scripsit autem de domino in hunc modum. Eo tempore fuit ihesus sapiens vir. si tamen virum eum fas est dicere. Erat enim mirabilium patrator operum et doctor eorum qui libenter vera suscipiunt. Pluriores quoque tam de gentilibus quam de iudeis

habuit suos sectatores et credebat esse xpūs. Cumq; iudia nīor p̄ncipū arti eū pylatus addixerit. nichilominꝰ qui primū dilexerant eū p̄seuerauerunt. Appar uit eis eis tercia die uiuens. Multa hec et alia mirabilia tam nubz pphetar de eo uaticinātibz. et usq; hodie xpianor genus ab hoc sortitus uocabulū non defecit.

Actor. De libris huiꝰ iosephi nōnulla in hoc ope congruis locis inserui.

De obsidione et calamitate iherlm. Ege sippᵖ li° v°. Cap iij.

Hiero ergo primo delati imperij vespasiano. iudea bellis asperis et seditionibz domestrias lacerabat. tri noq; prelio ciuitas iherlm intra se laborabat. Nulla requies nulle inducie mometis omnibz diminabat. inuicem iugulabant. manabat sanguis. uniuersa replebat. et quasi profluuiꝰ eaā per interiores templi recessus decurrebat. Ita sanguine incendio ruina fame totius urbis nerui sunt debilitati. Nullus locus paulo uacabat nulla fugiendi copia erat. Pauor oculos. ubiq; clamor morientiū gemitꝰ desperatio uiuentiū. ut miserabiles dicēs eos qui remanserāt. beatos q̄ obierant. Quomodo decepta es ciuitas ppls tuus. expugnata armis tuis. que solebas sine armis uincē. sine prelio se uire hostem. tui pro te angeli dimicarēt et militarēt tibi fluctus maris. hiatꝰ terre. teli fragores. Ecce habes quod petisti. Agnosce tibi hodie barrabā uiuē. ihesū uero mortuū esse. In te enī regnat seditio. pax sepulta est. ut crudeliꝰ a tuis pereas q̄m si perires ab alienis In templo igit ipso pro unguentis bene olentibz pro thimiamateriis bene spirantibz pro diuersor floriū odoribz grauis erat insepultor cadaueriū fetor. Quos pluuia dissoluerat. Quos flā ma cōbusserat. quos sol calefecerat. Ne q̄ enī humare ciuiū corpora uacabat eor qui uel in templo uel circa plateas necabant. quia belli inter se eos occupabat. feriendiq; magis q̄ humandi cura uniuersos tenebat. Nichil q; magis in tantis calamitatibz q̄ misericordia perierat. que sola solet alleuiare miserias solari eripnas. Quidam tamē latrones ut alios seuiētes fetorē occisor gemitū ferentes de muro reliquias defunctor in p̄funda precipitia deiciebant. Itaq; titus vespasiani filius qui belli a patre susceperat aspiciens preruptos speus plenos cadaueriū. sanieq; dilacerntis uiscerib; inmanitē alte ingemuit. Et manu ad celū eleuans testabat illud neq; q̄n sibi asscribendū qui uenia dare voluisset si seditio cederet. Exp̄tasse se ut pacē rogarēt. patiū incolumes seruare si belli deposuissent. Iohannes quoq; lazari asserebat per una portā sibi creditā xv. milia mortuor elata additis ad hec octingētis lxxx. funeribz. Idq; solo numero eor collim q̄ mercede publica sepulta forent preter eos quos sepelierant sui. Que autem sepultura. nisi ut de muro deicerent cadauera. Pleriq; eaā non ignobiles uiri confugientes ad titū sexcentor defunctor que per portas elata numerata erant cōmemorabāt. Eor quoz que p̄pter multitudinē infinitā esse ri cadauera nequiuerūt. numerū fuisse iestimabilē. Nam pleriq; eaā de ultimo orbe ad templū venerāt ad p̄candū in die festo.

De auaricia uideor et extrema fame. Cap. uiij.

Illor aut pleriq; qui ad romanos confugerant cū accepto cibo aluū purgarent egerebāt aliqui bullones aureos quos absorbuerant cū fugā adornarent. ne deprehensi non solū dispendio sed eaā periculo forent. Quia insidiatores oīa scrutabant. strelusq; ducebat aurū quēq; preter latrones habere. Hoc itaq; uidei postea miserabili specie inter insignamenta alui aurū legebant. Compit hoc quidā assiri. et ab uno optimo in omnes manauit. Quod hoc genus hoīm p̄ceps ad auaritiā et paratū ad versuā nil tam

atrox sit qꝫ vefugiat. nil tam turpe
qđ studio peaunie erubescat. ¶ Al sitis
utiqꝫ ut arabes diffusa est fama. q̄
bus non minor est auaricia et feri
tas barbarie ꝓpior īmanitatꝫ qꝫ fur
si ceñt auro iudei. Diripuit ergo il
li quosq̄ aduenientes. cernūt li
cet contra fas. conr̄ legē dedicationis
contra ꝓmissū cesaris quo eos occi
di non licebat. Inadūt autē viuen
tes adhuc cruentisqꝫ manibz euisce
rant ventris secreta. aluū scrutant̄
et int̄ manantia purgamēta au
rū inquirūt. Deniqꝫ vna nocte du
o milia fere virorꝫ disfissa sꝫ tali fla
gitio. ¶ Alia quoqꝫ crūpna grauis
in hys qui ad romanos transfuge
rant accidit. Iam dissuetis edendi
officijs ubi data est alimenta copia
cepit ē̄ cibus oneri qui ꝓius erat
usui. Nulla vis erat denarū ut cibū
manderent. obrugnerāt interiora vis
cerū. obstructi erant ductus ciborū
Aruerunt ieiunis vene que cibos at
trahūt usus ꝓierat. auiditas crescē
bat. Ruebant supra cibos miseri et
ualidos morsus more infantū medi
tabant̄. Plerisqꝫ visis alimentis ipo
gnudio defricabant. atqꝫ int̄ exopta
tos sibi cibos mouebant̄. Erat qꝫ pom
pa lacrimabilis. cū plures a cibo ad
periculū surgent qm̄ ad salutē. In
flabant̄ insolito cibo quasi quodam
ydropis morbo. Et si edendi auiditas
modū nesciā supra mensurā ingere
bat. repentino cibo forte disrūpebāt̄
Nichil erū mirū. si exhaustis puero
ribus est. Iam et post biduanū ieiu
niū si quid auidius supserib. statim
crudescat. Nōnulli autē eoꝝ euaserūt
quadā arte. pensantes cibi moderā
mina donec dissuetis edendi cibo ad
suos usus reduret. Igit̄ destructis et
exustis edificijs templo finitimis et
ciuitatis porticibz ꝓtim a romanis ꝑti ab ip
sis iudeis. nuda erat ia templi fa
ries et seua hoīm fames. Insidiabāt̄
sibi inuicē quis cui rapet cibū. Vbi a
limenti suspitio ibi belli. Scrobāt̄

ciā humi. discuebant̄ defixis ne
ꝺs intra eoꝝ amictus cibus latēt. Ipio
re sicut rabidi canes auraꝝ captā
tes spiramina hinc et illinc circūfe
rebant̄ duce inopia. Et cū alia fame
solacia nō inuenirent. detrahebant
rotia scutis ut cibo sibi ceñt que pre
sidio non ceñt. Mandebant tilaamē
tū. nec pudor erat soluti pedibz ore
fusape et lingua lambē. Vetuste ꝑ
palee que olim ꝓiecte fuerunt non
mediocri studio requirebant̄. et si
quis reppererat grandi ꝓmio mer
cabant̄. De muliere que comedit filiū
suū. Cap̄ v̄m.

Erat quoqꝫ in
maria locuples femina de
regione trans iordanē. que
belli terrore oborto ihyerosolimā
se contulerat ut ceñt tutior. Huius
opes ꝓtinus factionū rectorib̄ nuase
rant. alimentoꝝ ceteraꝝ si quid ꝓius ꝑ
fuerat de manibz eruchabāt̄. Defece
rantqꝫ iam oīa et deliciis assuetā
asperiora paleaꝝ uel corioꝝ diram nō
emolliebat. Sena itaqꝫ fames intimis
se infudit medullis. exasperauit hu
mores mentē exagitauit. Habebat
autē infantulū. cuiꝰ vagitui exani
ta cū se et ipm̄ puerū maceraui vi
deret. tantis victa īmanitatibz. af
fectū amisit. cōuersaqꝫ ad puerū sic
ait. Quid tibi fatuā puule? Sena te
circūstant oīa. belli fames. intem
peria. latrones ruine. Cui te moritu
ra credā. aut vite tantillū relinquā
Speraueraꝫ qꝫ si adoleuisses me pas
cere matrē aut sepelires defunctā
Sed quid agā miserā? Viuendi tibi
ac michi nullū video subsidiū. Cu
te reseruabo. vel quo te condā sepul
cro. ne cruditatibz alitibz vel feris pre
dā. O suauia michi viscera. artui io
cundi. priusqꝫ penitus nos fames ob
sumat. reddite michi matri qđ acce
pistis. Redite in illud naturale sepul
cū in quo sepsistis spm̄ domicilio. Ti
bi parat̄ tumulus defuncto. Et
osculabor ergo te. et quod non habet
ꝑpatientia amoris. habeat vis necis

sitatis. Vt ipsa deuorem meos artus
non simulatis sed impressis morsibz.
Ferum⁹ quod pietatis fuit. fatiamur
quod suadet fames. Tua tamē causa
melior. et quedā pietatis species. Qui
a tolerabilius est q̄ mihi dederis cibum
visceribz tuis. q̄ q̄ te mīr aut occidē
potest aut deuorare. Hec dicens a
uerso vultu gladiū dimersit. et in
frustra filiū secuīs igni īposuit. Ptē
cōmedit et ptem operuit ne q̄s sup
ueniret. Sed nidor intensi. puenit ad
principes seditionis. Qui continuo
odorem secuti ītroeūt mulieris hos
tiaū minantes necē. q̄ ausa eēt ip
sa. ipsis ieiunantibz edē atq̄ exor
tes facē tibi quē repperisset. At illa
Parcē inquit vrām reseruaui. no
lite indignari. de meis visceribz vo
bis cibū paui. Considete ocius men
sam apponā. Hec dicens recooperu
it abusta membra. et epulanda op
tulit. cū adhortatione huius modi. Ho
est prandiū meū. hec vra portio. Vi
dete diligenci⁹ an vos fraudauerī.
Ecce pueri manꝰ vna. ecce pes. ecce
dimidiū reliqui corpis. Et ne alienū
putetis. filius meus est. Quīq̄n fu
isti michi dulcior fili my. tibi debeo
q̄ adhuc viuo. Tua suauitas aiām
meā tenuit et produxit matri tue
miserē diem mortis. Venerūt nec
turi. cōmune facti sūt. Habebūt et
ipsi quod tibi debeant. cū epulas me
as fūpserint. Sed quid refertis gra
dū. quid exhorretis aīo? Cur non epu
lamini quod mater fecī? Gustate et
videte quia suauis est filius meus.
Molite fieri molliores mīe infirmi
ores mulierē. Ego quidē tales pa
rauī epulas. sed vos sic epulai ma
trē fecistis. Et me q̄dē tenebat pas
sio sed vicit necessitas. Repleuit cō
tinuo totā vrbē tanti sceleris nefas
et vnꝰquisq̄ priuatalis cōuiuii mīstei
ū exhorrescebat. De destructione tem
pli et vrbis. Caplm vi". . .
Eruenit quoq̄ ad romanos .
huiꝰ facti īmanitas. Qā pleri
q̄ hoc horrore pterriti ad hostē con
fugerūt. Quo compto cesar execrās
infelicis terre contagiū manꝰ ad ce
lū elenans talia ptestabat. Ad bellū
quidē venimꝰ sed non cū hōibz quin
pocius aduersus rabiē beluarū dimi
camꝰ. Nam et fere fetus suos diligūt
quos eciā in fame nutriūt. Et cum
alienis pascantꝰ corpibz. a consimiliū
tadauerī abstinent tadaueribz. Hoc
ultra oēm acerbitatē est. ut mēbra
que genuit mater deuoraret. Ayun
dus ego ab hoc contagio tibi. me ab
soluo quecūq̄ eb in celo ptūs. Tu scis
profecto quia intimo cordis affectu pa
cem frequentē obtuli. Et quod non pu
det dicē victor vocem q̄a ptere eis vo
lui. Sed quid facerē repugnantibus
quid aduersus suos furentibz? Nā et
ipsi nos sepe de murīs hortati sūt dimi
care. ne grauiꝰ a suis perirēt. Et e
go positis plerīq̄ armis. quia illi a
suorꝰ tedijs non desinebant in bellū
redij ut liberarē obsessos nō pdere.
His dictis admoueri templo arietē
iubet. Denīq̄ fugientibz seditionis
auctoribz cū templū exuerent romā
ni signa posuerūt intra circuitū eiꝰ
et contra portā orientalē sac
rificauerūt. īperatorē tytū sūmis vocib
predicantes. Sacerdotes aūt quos et
aque copia et estus finitimi incendij
cōmacerabat siti. vitā rogauerūt.
Quos tytus iussit occidi. degenerīs
animi esse rīndens. ut templo q̄ nu
mini tuent supuiue. Johanni q̄q̄
ac symoni et ceteris seditionis prīci
pibus indulgenciā postulantibz rīn
dit. Serō nequissimi tempꝰ ad misē
ricordiā cū iam quid reseruet nichil
relictū sit. Pacem offerebā non rece
pistis. parcē volebā non sinebatis.
Prelia suspendebā et vos irruebatis
Et nūc pplus extinctus est. templum
ardet. quid adhuc status armati? Po
nite arma quasi victi. viuē vobis do
nabo etsi nō meremini. Tytus ergo
q̄nis ad vacandā excusationē ppositī
sui non soluit contentu regulis fusti

grij. sed confugientes recepit solij pietatis intuitu. Nec romani multa ia cede fessi abnuebant vite indulgētia et studio captiua mancipia vendendi p̄optiores erāt ad reseruandā salutē. plurimi venales sed pauci emptores. qua et romani habere iudeos in seruitutē dedignabant. et nec iudei superāt qui suos redimerent. Octaua igit die gorpiei mensis concremata est ciuitas Cesa aūt per oīe temp⁹ obsidionis asserunt decies centena milia. captiui q̄ abducti st iudeor ad nonaginta septē milia. Hugo floriacens Fessi demiq̄ multa cede romani querebāt quibz captiua mancipia vendent. Sed quia plurimi venales et pauca īueniebāt emptores non defuere qui xxx mancipia vno nūmismate mercarent. Eusebius in aroni Iunc regnū iudeor defecit. Colligunt aūt a secundo anno darij sub quo rursus templū edificatū est usq̄ ad hūc 2m annū vespasiani in quo nouissime ihrlm subuersa est anni q̄ngenti xc. De passiōe sancti appollinaris. Ex gestis ei⁹. Cap vij.

In tempestate passus est scūs appollinaris martir. Qui quondā discipulus scī petri iussu ei⁹ a roma ad rauēnam puenit. Et predicans et miracula faciens tribunū ciuitatis cui⁹ vxorē sanauerat cū magna ei⁹ familia baptisauit. Cui⁹ famā dux audiens eū sibi q̄ttocius fisti fecit. et cū sacerdotibz ydoloz ducens eū ad templū iouis cū ille dixisset aurū et argentū illic appensū melius dari pauperibz q̄m ante demones sic appendi eiect et semiuius extra vrbem relinquit. et a discaplis suis in domo cuiⁿdā vidue sex mensibz refouet. Inde veniens ad vrbē classem dū multos cōuerteret fustibz cedi tur. Et nudis pedibz sup prunas stare compulsus. xp̄m q̄ amplius confitēs extra urbē eiect. Rursus aūt rauēne filiā suā defūctā lamentās. apollinari venienti et eū consolanti rndit Vtinā hūc non venisses. dij eū irati sunt et filiā meā saluā face noluerūt. Tu vero quid potes. Et videntibz cūctis aūt apollinaris. Jura mihi q̄ p̄ tis mittes puellā sequ saluatorē suum Rufus dixit. Sao q̄ mortua est puella. tamen si videro eā viuā faciā q̄ dicis. Statī cū apprehendisset manū eius erexit eā sanā. et ipsa cū mīre et multa familia baptisma suscepit et virgo p̄mansit. Rufus vero timēs cesarem occulte diligebat eū. Quod audiens cesar scripsit ad prefectū p̄re torij ut apollinarē aut dijs immolaret aut in exiliū mitteret. Cui cessalinus ex tyo prefectus apollinarē sacrificare nolentē fustibz cedi et in eculeo appē sū torqueri precepit. Vbi dū adhuc dominū predicaret ministri aquā bullientem vulneribz eius īmittūt. Et dū vellet eū prefectus mittē in exiliū p̄p̄ ani irruentes in paganos plusq̄ ducentos occiderūt ex eis. Tunc timens sibi victurus appollinarē catheni onustū et ligno offensū iussit reclu di. et ut sic deficeret nichil penitus ministrari. Quē quarto die cognoscēs ab angelo confortatū. catheni ni imposuit. et sequentibz eū tribus clericis in exiliū destinauit. Vbi cū clericis et duobz militibz tetrus peruenit exiliū euādens milites quidem baptisauit. et in exilio predicans a nemine receptus sed ingrauit verbera tus post triennū rauennā rediit. Sed a paganis utm verberatus ad templū apollinis ducit. sed statī facta o ratione templū corruit. et tam cito iudicū p̄natus et de multis accusatus filiū ei⁹ a natiuitate cecū sanauit. Sicq̄ multis credentibz a iudice leni ter tractatus in predio ei⁹ per q̄tuor annos fuit. Cum ergo pontifices accusarent eū apud vespasianū cesarē rescripsit ut aut de vrbe exiret. aut ydolis īmolaret. Non enī dignū ē inquit ut deos vindicem⁹. sed ipi de īmicis suis se vindicent si p̄nt. Cui demostenes patricius nolentē sacrificare cuidā centurioni iam xp̄iano

eū tradidit. Cuiꝰ rogatu pgens in
vicū leprosoꝝ ut ibi ꝑptev furorē gē
tiliū latitaret a paganis insecutꝰ
usq; ad mortem cesus est. et lxij di
es supuiuens et ꝓpianos āmonens
ibidē a discipulis sepultus est. De ru
piditate vespasiani et morte eiꝰ. Suetoniꝰ
Ll vespasiano merito Caplin. viij.
tulpetur ut dēn est pecunie cupidi
tas. Non eū contentꝰ est omissa sb
gruba vectigalia reuocasse. noua et
grauia addidisse. auxisse tributa p
uincias. nōnullis etiā duplicasse. Ne
gotiationes quoq; vel priuato pudē
das palā exercuit. Nec candidatis q̄dē
bz absolutiones vendidisse creditꝰ.
Creditꝰ etiā procurator quēdā rapacis
simū ad ampliora officia ex industria
solutus ꝓmouē. quo locupletiores mor
condēpnaret. Quibz quidē vulgo pro
spongijs dicebat uti. q; quasi et sic eos
madefacēt et exprimēt hymētes. Quā
dam natā cupidissimū tradidit. sb eōdē
tra qui opinatiē ad manubias rapi
nasq; nūitate cōpulsū. sūma erarij
fisciq; inopia. Quod et verisimiliꝰ vide
tur. q̄n et male ptis optime usus est
in oīe genus hoīm liberalissimꝰ.
Explevit censu senatū consulares io
pes q̄ngentis sexterciis sustentauit.
Plurimas per totū orbē terraꝝ ciuita
tes a terremotu aut incendio afflictas
restituit in melius. Ingenia et artes
uel maxime fouit ꝑmus e fisco latinis
grecis q; vethoribz āmia centena con
stituit. Prestantes poetas nec nō et ar
tifices magna munere donauit. Hugo

Vespasianꝰ autē anno vite sue lxxxi°
seruijs ioca quibz delectabatur admiscēs
interijt. Nam cū ventris cluuie sur
rexisset fessus. stantē aiūt imperatorē
egrēdē decet. sicq; expiraturꝰ se
Cui successit tytus eiꝰ filius. De ꝑmo ty
to et morte eius. Eusebiꝰ. Cap ix.

Anno dnī lxxxi°. mundi vo q̄rto
millesimo et xlvij°. romanoꝝ
octauus tytus vespasiani filiꝰ
regnauit āns duobz vtraq; lingua

disertissimꝰ. Hugo li° iij°. Fuit enī
vir omni genē virtutū mirabilis et
et morū impiaꝝ floribz pter ador
natus. et qui nulli quicq̄ negaret.
In tantū eaq; facundissimꝰ extitit ut
musas latino poemate poraret et tra
gedias grece cōponēret. Suetoniꝰ li° ixi

Tytus amor et delicie generis hūani
fuit. In puero statura corpis et ani
mi dotes exsplenduerūt. magisq; ar
magis deinceps per etatis gradus for
ma egregia. et cui non minꝰ auctorita
tis messet q̄m gratie. Precipuū robur
memoria singularis. Docilitas ad oēs
fere tam belli q̄m pacis artes. Armo
rū et equitandi pitissimꝰ. Latine gre
ceq; lingue in orando vel in fingen
dis poematibz promptus. Ne musice
quidē rudis ut qui caneret et psal
leret iocunde scienterq;. In militia sū
me industrie nec minore modestia.
Suspectu primū in eo fuerūt. sevicia
luxuria rapacitas libido. Deniq; ꝑpa
lans aluī neronē et opinabantur et pre
dicabant. At illi ea fuma pro bono ces
sit. cōuersaq; est in maximas laudes
neq; ullo vicio repto sed eximijs virtu
tibz sūmis. Conuiuia instituit iocūda
magis q̄ ꝓfusa. Amicos elegit quibz
etiā post eū ꝑncipes uti et sibi et rei
publice necessarijs acquieuerūt pre
capueq; sūt usi. Nulli ciuiū quicq̄ ade
mit. Abstinuit alieno. ac ne concessas
quidē ac solitas collationes recepit. et
tamen nemine ante se munificentia
minor. Natura beniuolentissimꝰ in
cūctis hoīm desideriis obstinatissime
tenuit ne quē sine spe dimitteret. Q̄n et
āmonentibz domesticis quasi plus apol
liceretur q̄m prestare posset non oportz
aut quēq̄ a sermone ꝑncipis tristem
discedē. Utq; etiā recordatꝰ sup cenam
q; nichil cuiq̄ tota die prestitisset mēo
rabilē illā meritoq; laudatā vocē edi
dit. Amici. diem ꝑdidi. Populū in pu
mis vniuersū. magna per oēs ocasiones
comitate tractauit. Nā neq; negauit
quicq̄ petentibz. et ut que vellent pe
terent ultro adhortatus est. Fratrē in

sidiari sibi non desinentē neq; occidē
net sepone. At ne in minore quidē
honore habere sustinuit. sed ut a p̄
mo imperij die consortē successorem
q; testari pseueranit. Nōnūq; seue
to precib; et lacrimis orans ut tandē
mutuo erga se animo vellet eē. Inī
hec morte preuenty est maiore hōim
dāpno q̄m suo. Quod ut palā fr̄m ē
merentib; publice cūctis. senatus p̄nūs
q̄m edicto cōuocaret ad curiā cucurrit
obseratis adhuc foribz. Deinde apertis
tantas mortuo gratias egit laudesq;
congessit. q̄ntas ne viuo quidē vnq̄m
atq; presenti. Eusebi⁹ ubi sup̄ Q ut
amphiteatrū rome edificauit et in
dedicatione eius q̄nq; milia ferarū occi
dit. Decreto autē senatus inī deo⁹ rela
tus est. Huius temp̄ib; mons lebinus
ruptus in vertice tm̄ extra se eiecit
incendij ut regiones et vrbes viciaq;
cū hom̄ib; exureret. Rome quoq; plu
res edes incendio cremate sūt. De domi
riano et bonis eius ijusq; . Cap̄ x^m.

Qpto autē successit domitianus
frater eius iunior. Anno do
mini lxxxj°. mūdi vero iuj
et xlvi°. qui impauit xv āuis. Hugo
li°. uij°. Iste domitianus p̄mo demes
visus est. Ius quoq; poscabat equis
sime. et rome multa construxit et
dificia. Inī que edificauit templum
mirificū quod pantheon antiquus vo
cabat. sed nūc in honore sce dei geni
trīcis marie et oīm martirū consec
cū dinoscit. Suetonius libro xij°. Inī
ijcia primapatus cotidie secretū sibi
horarū spaciū sume solebat. nec quic
quā amplius q̄m muscas capere ac
stilo preacuto confige. Vt nuda inter
roganti eēt ne quis intus cū cesare.
non absurde responsū sit ne muscam q̄
dem. Circa āmīstrationē imp̄ij aliq;
diu varijs se prestitit. mixtura quoq;
equabili vicioz atq; virtutū. donec vi
tutes quoq; in vicia deflexit. sup̄ ingē
nij naturā. topia vapax. metu seuus.
cupidus in cōi vsū nouauit. mis
trauit mares vetuit. Ius diligenti et ī
dustrie dixit. Scripta famosa vulgo
q; edita quib; primores viri ac femi
ne vocabant abolenit non sine ac
cōi ignominia. Questorijs virū q;
gesticulandi saltandiq; studio teneb.
mouit senatu. Probrosis feminis lecti
te usū ademit. Inī ijcia usq; adeo ab
omni crede abhorrebat. ut edicto desti
nauerit ne boues īmolarent. Cupidi
tatis quoq; atq; auaricie vic suspicā
onē aliq;diu dedit. Q̄n eā liberali
tatis experimento oēs tirat se largissi
me prosenty nichil prius aut auius
monuit q̄ ne quid sordide faceret. He
lictus sibi hereditates ab hijs quib; li
beri erant non recepit. fiscales calūp
nias magna calūpniantiū pena re
pressit. Ferebatq; vox eius. princeps
qui delatores non castigat inuitat.

De crudelitate ipsius. Cap̄ xi^m.

Sed neq; in clemencie neq; in
abstinencie tenore pmansit.
cū plures senatores ijuste alu
quot consulares interemit. quasi mo
litores verū nouar. Ceteros leuissima
quēq; de causa discapulū pauidis
pantoniū pubere adhuc et timen
maxime egrū q; arte formaq; non
absimilis mgro videbat. Iter saluā
am geneſim vulgo ferebat. Et q; de
pictū orbem terre in membranas. coma
ones q; regū ac ducū ex tyto liuio au
cūsueret. q; q; seruis suis magonis
et hanibalis noīa indidisset. Iuniū
rusticū q; petit rasee et helindij prus
ci laudes edidisset. appellasset q; eos
sanctissimos viros. Cuius criminis oc
casione philosophos oēs vrbe ytalia q;
submouit. Occidit et flauiū sabinū a
liq;nto post tumultus belli victoriā secu
plures q; p̄tes aduersc. diuīt eā late
tes consciōs. Tuestigato nouo questio
nis genere distorsit igne per obscena i
musso. Nōnullis eā man; ampute
uit. Erat aūt non solū magne sed ea
am callide seuicie et īopinate. Sede

turionē mathematicū sassitatus quis ꝑm manet exitus. affirmantē fore ut breui laceraret a canibz. interfia quidē sine mora. Sed ad arguendā te meritatē artis sepelirī quoꝫ actum tissime impauit. Quod cū fieret eue nit ut repentina tempestate detecto funē. tadauer discerp'ent canes. Nich pensi habuit q̄n predaret omni modo bona viuoꝝ ac mortuoꝝ usꝫquaqꝫ q̄ libet accusatore et crimine corripie bant. satis erat obia qualecūqꝫ fictū dictūqꝫ aduersus maiestatē ꝑncipis Confistabant alienissime hereditates vl' vno existente qui diceret audisse se ex defuncto cū viuet heredē sibi reseruē. Eusebi⁹ in cron. Iste domiciaⁿ cruā plurimos senatoꝝ in exiliū mi sit. primꝰ se deū et dnm appellari ius sit. Huiꝰ anno q̄nto q̄ntilianꝰ ex hys pania oriundus. primꝰ rome pb̄ licū scolam. et salaria e fisco accepit. et claruit. Actor Iste q̄ntilianꝰ ut legit⁹ preceptor plinij fuit et multa scꝑ sit. Ex quibz sūt libri constitucionū ora toriarū et causarū et declamacionū quoꝝ flores excerptos supi⁹ iseruī.

De sancto clemente pp̄ et scꝑtis ei⁹.

Anno do Eusebi⁹ in cron. Cap xij. miciani xij° tertiꝰ romane ec clesie prefuit clemens anis ix. Hic septem regiones diuisit notariis fidelibz fidelibz ecclesie. qui gesta mar tiriū sollicite et curiose vnusquisqꝫ per regionē suā diligenti ꝑquirerent. Hic fecit duas epl̄as que catholice noiant. Hic ex precepto beati petri susceptit ec clesie pontificatū gubernandū sicut ei fuerat a dno ihesu xpo tradita cathe dra uel cōmissa. Tamen in epl'a q̄ ad iacobū est scripta qualiter ei a beato pe tro cōmissa est ecclia reperies. Ideo ve ro linus et cletus ante eū scribunt eo q̄ ab ipso p̄ncipe aplorꝝ ad ministeri um sacerdotale exhibendū epi sūt or dinati. Hic dū multos libros zelo fidei xpiane religiois attribet martirio coronat. Jheꝝ de illustribz vir. Cle mens de quo paulus aplus ad phi lippenses scribens ait. cū clemēte et ceteris cooperatoribz meis. quoꝝ no mina scripta sūt in libro vite. quartꝰ post petrū sedit rome epūs. Siquidē secūdus linus fuit. tertius anacletꝰ. tametsi pleriqꝫ latinoꝝ secūdū p⁹ pe trū aplm putent fuisse clementem. Scribit autē ex psona romane ecclie ad ecclesiā thorinthioꝝ valde utilem epl'am. et que in nōnullis locis etiā publice legit⁹. que michi caractere vi detur epl̄e que sub noīe pauli ad hebreos ferrur cōuenire. Sed et multa de eadem epl'a non solū sensibz sed iux ta verboꝝ quoꝫ ordinē abutunt et oīo grandis in utrisqꝫ similitudo est. Fertur et secūda ex eꝰ noīe epl'a q̄ a veteribz reprobat⁹. et disputacio pe tri et apionis longo sermone consc̄p ta quā eusebi⁹ in tcio ecclie hysto rie volumine coarguit. Obiit tertio traiani anno. et noīs eius mēoriā usꝫ hodie rome instructa ecclia cus todit. Actor De scriptis autē eius iam supra nōnulla posuim⁹. de passione autē eius infra suo loco dicem⁹.

De edicto domiciani cōtra illos de gne dauid.

Eo tpe ut ait eyysip Cap xiij. pus delati sūt quidā apud do micianū q̄ ex genere dauid et de posteritate inde qui dm carnē frater fuisse dicit⁹ saluatoris. Domicianꝰ enī formidabat de aduē tu xp̄i sicut et herodes i iudicio. Ideo q̄ omnes interfici iusserat qui erāt de regia stirpe dauid. Ad quod miss sus quidam noīe revocatus inuenit quosdā nepotes inde et adduxit ad domicianū. Interrogati a domiciano si ex ex familia dauid confessi sūt. Tunc quesiuit ab eis q̄ntis ex ex cultinatibz prediti. At illi vndecī q̄ vix nō ex ampliꝰ in bonis ix milibz de narijs. ex quibz exā singulis pars media ꝑportione deberet⁹. Nec hoc si bi in pecunia subsistē sed in estima cione terre que eis ex in xl^a vno mi nō iugeribz constituta. Quā suis ma nibz excolentes uel ipi alerent. vel

tributa dependerent. Simul eciam et
testes ruralis et diurni opis manus
labore rigidas et callis obduratas
preferebant. Interrogati vero de xpo
quale sit regnum eius vel quis ipse aut
unde aut quando venturus. responderunt quod
non huius mundi regnum. neque terre hu
ius ei designetur imperium. sed celeste ei
regnum per angelorum misteria in con
summacione seculi preparetur. Quando scilicet
aduentans in gloria de viuis ac mor
tuis iudicabit et restituet unicuique
pro factis ac meritis suis. Ad hec do
micianus cum neque in eis quicquam criminis
inueniret. et vilitatem ipsorum quam maxime
contempneret. abire eos liberos iubet.
Sed et persecucionem quam agitari iusserat
datis rursum compescit edictis. Illi vero
dimissi ab eo vel martirij merito.
vel tante propinquitatis prerogatiua.
pacis iam tempore duces ecclesie effecti us
que ad trayani tempora permanserunt. De
dolio iohannis euangeliste et eius exilio
et apocalipsi. Eusebius in cronic. Ca xiiij

Anno imperij sui xiij°. secundus post
neronem domicianus xpianos per
sequitur. et sub eo iohannes apostolus
in pathmos insula relegatus apo
calipsim vidit et scripsit quam hyrene
us interpretatur. Actor Legitur enim quod idem
iohannes apud ephesum a proconsule
comprehensus cum nollet iuxta edictum
imperiale xpm negare et a predicatio
ne cessare dicens obedire magis opor
tet deo quam hominibus motus proconsul
iussit eum velut rebellem cesari in do
lio feruentis olei mergi. Qui statim
ut in eo coniectus est velut fortis ath
leta unctus non adustus de vase exi
uit. Ad quod miraculum stupefactus
proconsul voluit eum sue libertati red
dere et fecisset nisi iussioni regie con
traire timuisset. Propter prefatum er
go miraculum videlicet exire iustus a
dolio in tantam reuerenciam habitus est
ab ipso domiciano quod eum occidere au
sus non est. Sed propter odium xpiani
nominis quod infelix ille de superbia con
ceperat qui se deum credi volebat in ex
ilium missus est ut sermo domini impleretur
quem dixit. sic eum volo manere donec
veniam. Idest nolo eum materiali gla
dio nec morte ab alio violenter illata
vitam finire. sed in pace viuere donec ve
niam propter eum in pace assumendum.
Igitur in insulam pathmos relegatus
in exilium. apocalipsim in exilij sui so
lacium vidit. et ut viderat scripsit. Que
in hoc alijs prophetijs excellencior est quia
de xpo et ecclesia magna ex parte sacra
menta non solum adimplenda denunciat
sed eciam impleta demonstrat. Et sicut
euangelium legales obseruancias. sic
et ista respicientes alonge veteres ex
cellit prophecias. Que fere tot habet sa
cramenta quot verba. ymmo verborum
libri numero maior est sensuum multitudo.
sicut in fauo pinguissimo cereas cellas
copia mellis excedit. Johanni ergo re
uelauit deus ibidem quanta passa sit ecclesia
in tempore primitiuo. et quanta nunc paciatur
et in nouissimis temporibus passura sit. Que
que pro hijs et in futuro premia sit sus
ceptura ut quos denunciata supplicia
terrent. promissa premia letificent.

De passione sanctorum nerei et achillei
Ex gestis eorum. Caplm xv^m.

Domitilla autem neptis domicia
ni imperatoris habebat nereum et
achilleum eunuchos cubiculari
os suos. quos sanctus petrus apostolus bapti
sauit. Cum ergo nuptura esset aure
liano filio consulis nereus et achille
us ei de dono virginitatis luculentis
sime predicantes conuerterunt eam. Et per
gentes fecerunt ad eam venire sanctum
clementem epm. qui eam deo virginem
consecrauit. Quod audiens aurelia
nus impetrauit a domiciano ut si
sacrificare nollet cum nereo et achille
o exilium insule ponciane subiret pu
tans se posse per hoc animum virginis reuo
care. Sed post aliquantum temporis pergens
ipse ad insulam cepit sanctos nereum et
achilleum verbis et muneribus attemp
tare ut virgini suaderent. At illi exe
crantes munera eius magis eam in domino
confortabant. Unde verberibus grauissimis

attrectati cū eculeo et flāmis ad sacri
ficia compellerent et dicerent se a bto
petro aplo baptisatos nulla racione
ydolis īmolare posse. capite cesi sūt
Quorū corpora rapuit auspicius disci
pulus eorū. nutritor scē virginis do
mitille. et de insula nauigio deferens
sepeliuit ea iuxta sepulchrū sancte
petronille De scō dyonisio ariopagita
et sociis eius. Ex gestis eorū. Cap xvi.

Sub domiciano quoq passus ē
scūs ariopagita dyonisius q
paulo aplo predicanti athe
nis est adiūctus. Nam cū paulus
singula deorū altaria plustraret in
ter cetera repperit vnū altare cui erat
titulus suprascriptus deo ignoto. Et
ait ad dyonisiū ariopagitā qui sic
dictus est a loco ciuitatis ubi mars et
hercules potissimū colebant. Mars
enī aris grece dicit. vnde et locus il
le ariopagus appellat. Quis est in
quit ille ignotus deus? Ad quē dyo
nisius qui ob plenitudinē diuinorū
numinū scīe theosophos id est deo sapi
ens dicebat. Adhuc inquit non est ipe
deus demonstratus inter deos sed est in
cognitus nobis et seculo venturo futu
rus. Ipse enī est deus qui regnaturus
est in celo et in terra. et regnū eius nō
accipiet finē. Tunc ait paulus. Quid
vobis videt. homo erit an spūs deorū.
Dyonisius rndit. Verus deus et verus ho
mo. et ipse renouaturus est mūdū. Sed
adhuc incognitus est hominibz qm apd
deū in celo est cōuersacio eius. Et ait
paulus. Illū deū predico vobis quē
incognitū appellatis. Et sic cepit eis
predicare de incarnacione et passione
ac resurrectione dni. Tūc dyonisius
dogma salutis audiens spretis ydolis
paulo cessit. Et videns hoīem prius ce
cū quē paulus illuīauerat. statī cū
damari vxore sua et domo baptisari
se fecit. Sicq a paulo per triennium ī
structus et atheniensiū epūs ordina
tus ipām ciuitatē et maximā partē
patrie ad xpm cōuertit. Veniens āt
romā post passionē petri et pauli a
sancto clemente iā pp directus ī fran
ciā cū rustico presbitero et eleutherio
dyacono ad vrbē parisius ubi potissi
mū colebant ydola pperauit. Ibiq
post multorū cōuersionē fabricata ec
clesia et clericis diuersi ordinis āpli
ata tanta in eo gracia celestis emicu
it q cū sepissime pontifices ydolorū cō
tra eū sedicionē ppli concitarent. et
plebes īnumere cū armis ad pdendū
eū gregatim confluerent. mox illo
viso. aut se illi omni feritate deposita
prosternebant. aut nimio pauore so
lute ab eius pnīcia fugiebant. Sed dy
abolus videns et īuidens q cotidie
sui cultura decresceret et per sanctos
multiplicatis fidelibz ecclīa triūpharet
per relacionē malorū domicianū īpa
torē ad tantā fideliū psecucionē cōmo
uit. ut ubicūq vel per alios xpianū
quēqm repperisset. aut eū cogeret
sacrificare ydolis. aut exquisitis suppli
ciis tormentaret De martirio eorūdē
scōrū. Capl'm xvij.

Prefectus igitur fescēninus ad vrbē pari
sius contra xpianos a roma
directus. btm dyonisiū pplo predicā
tem īuenit. Statīq captū colaphisa
tū. consputū derisū. et loris durissīe
alligatū cū scīs rustico et eleutherio
sibi qntocius pntari precepit. Dūq ad
queq turpissima fescēnini cōuicia in
nocent et pie scūs cū sociis rndet ecce
quedā matrona nobilis lisbiū a ma
gis illis seductū improbe querebat.
Qui statim quesitus et adductus ad
ductus ad pmā fidei confessionē occisus ē.
Et sancti a trinis ternionibz id ē a xij
militibz vicissim grauissime flagellati
onerati cathenis in obscurū carcerē de
truduntur. Seqnti die dyonisius super
cratem ferream suppositis flāmis nu
dus extenditur. indeq ad bestias ferocis
simas multo ieiunio excitatas proicitur
Sed cū in eū impetuose currerēt sig
no crucis opposito mansuetissime red
debant. Itm iactatus in clibanū sed
extincto statim incendio nichil passus
diucius in cruce torquet. Indeq depo

situs cū sociis suis et multis fidelibz mar
tyrū manipat. Ubi post longā populi
exhortationē dū ipe missā ad cōitādū
plin celebraret apparuit ei dns cū īmē
so lumine et accipiens panē suū de
dit ei dicens. Accipe hoc care meū q̄a
meū est maxima merces tua. Vpost
hec iudia pīntata nouis itūm supplicijs
macerant. et adhuc se īuicē cohortan
tes post oracionē flexis genibz decollāt.
Statīq; lux īmensa resplenduit et be
ati dyonisij se corpus erexit et caput
suū inter brachia portauit angelo du
ce et celesti luīe precedente a loco qui
vocat mons martyrū usq; ad locum
ubi nūc sua electione et prudencia dei
requieſcat. Tantūq; in laudibz melo
diam. angelorū societas decantauit. q̄
inter multos qui audierūt et credide
rūt. etiā larcia vxor prefati lisbij xp̄ia
nā se ee clamauit. Et mox ab ipis de
collata. in suo sanguīe baptisata oc
buit. Cuius filius iusbius vomā ducis
in palacio per tres cesares militauit.
et unde parisijs rediens religiosor se nu
mero sociauit. Dū ergo gentiles metu
erent ne xp̄iani corpa sanctor rustica
et eleutherij sepelirent. iusserūt ut i
fluuio secane mergent. Sed queda
matrona nobilis psecutores ad cōu
uiū cōuocauit et sic festiuo gaudio
mentes eor detinuit ut longe i agro
suo a suis familiaribz occulte scoꝝ
corpa ponent. Que tū ipsa matro
na cū xp̄ianis postea sustulit. et cor
pori beati dyonisij iūgens honorifice
sepeliuit. Passi sūt autē sā anno dnī
xviio. etatis vero bti dyonisij. xc. De eo
dice sci eutropij. ex gestis ei⁹. Caplin

Hic beatus dyonisius xviij.
beati eutropij consocius ac pa
visior presul passionē ei⁹ lrīs
gretis scripsit et parentibz suis in gre
cia qui iam in xp̄o credebant p ma
nū beati clementis pape misit. Quā
salucet passionē pp̄ calixtus sedis cō
stantinopolī in scola grecor quodam
codice passionū pluriumor scoꝝ mīm
olim repperit. et ex greco in latinū e
didit ita inquiens. Reuerētissimo pape
clementi dyonisius antistes prosapie
a greuis. salutē in xp̄o. Eutropiū q̄
mecū in hijs oris ad prediandū xp̄i
nomē missistis martyrij coronā per
manis gentiliū apud sanctonas vi
bem vobis notificamus pro dnī fide
accepisse. Quapp paternitatē vrām
humiliter exoro ut hui passionis eius
codicē consanguineis meis notis et a
micis fidelibz in greciae oris atiemis
precipue q̄ uias potuis mittē nō dif
feratis. Quatinus illi ceteri qui a bto
paulo noue regenerationis lauacrū
una mecū acceperūt. cū audierit glo
riosū martyrē pro xp̄i fide crudelē ne
cem subisse. gaudeant se tribulationes
et angustias pro xp̄i amore sustulisse.

Qualiter ad fidem xp̄i cōuersus. Cap xix.

Hic quondā gentili genie edi
ctus. excellencior prosapia
totius mūdi extitit oriundus
Que babilonis admiraldus noīe per
ses. et ex yruna regina generauit
humanitus. Qui cū in puericia lrīs
caldaicis et gretis edoctus eet atq; ora
tores sūmos tocius regni prudencia et
curiositate equipararet. herodē regē
in galilea adiit. si forte in eius curia
vel curiosior eo uel aliquid barbarū
esset pspicere desiderans. In cuius curia
dū per aliquot dies mansisset. audi
ta saluatoris miraculoꝝ fama. in cui
tate quesiuit illū. Que abeuntē tūbe
mare galilee cū īnumeris turbis q̄
eū sequebant consecutus est. Contigit
die illa q̄ saluator sua ineffabili largi
tate de q̄nq; panibz et duobz piscibz
hoīm q̄nq; milia illo astante saciauit.
Viso hoc miraculo iuuenis eutropius
ac fama ceterox miraculoꝝ eius audita
in eo aliq̄ntulū iā credens loqui eide
siderans non audebat. quia uehemā
vis eius pedagogi districtionē formi
dabat cui admiraldus pater eius ad
custodiendū illū tradiderat. Sanatis
tamen pane dnīce gratie ihesu filiū
peregit. et adorato creatore in templo
gentili more remeauit ad prīs suū do

mū. et cepit ei narrare cūcta que in patria vnde venerat diligent̄ videat. Vidi inquit hoīem qui dicit̄ xp̄c. cui in toto mūdo similis nequit inueniri. vitā mortuis. lepr̄osis mūdacionē. ceas visū. surdis auditū. claudis pristinā virtutē. omnibz q̄ generibz infirmorū sanitatē ipse prebet. Quid pluura? Quinq̄ hoīm milia de quinq̄ panibz et duobz pisabz me vidente saciauit. Si iam illū celi terreq̄ creator in nr̄a regione mittē dignaret̄. vtiq̄ tua ei cia illi honorificenciā exhiberet. Admiraldus vero hec et hijs similia a puero audiens cogitabat qualit̄ eū vi dere posset. Nec multo post vix ipetra ta licencia puer dūm vide denuo desi derans ihr̄lim adijt. cū multo comitā tu causa adorandi in templo. Vbi q̄ dam die dño reuertenti a betania. videns hebreor̄ pueros et turbā ob uiā occurrentes palmar̄ oliuar̄ vete rumq̄ arborū frondes et flores per viam sternentes et osanna clamantes cepit ante eū et ipe sterne flores Sed valde tristis erat quia saluato rē ad plenū pre turba ar̄ctū fluēciū videre non poterat. Erat enī ipse cū hijs gentilibz qui iuxta cuāge liū venerant in die festo ut adorarēt et accedentes dixerūt philippo. dne volum⁹ ihm vide. Quod philipp⁹ an dree sociatus nūciauit dño. Et statim beatus eutropius una cū suis vasellis illā palam vidit et valde letatus in eū occulte credē cepit. Tandē illi pe nitus sociatus est sed sonor̄ sentenci am quibz pater ultra modū preca perat. ut eū fortiter custodirent et ad se reducerent formidabat. Tunc didi cit a quibusdā q̄ videt saluatorē in proximo eēnt ocursuri. et tanti viri nectar videre vēnuens die crastina recessit. Regressus q̄ in patriā cūcta que de saluatore viderat enarra uit. Nec multo post reuersus mox ut dūm quē occulte diligebat occursū audiuit a iudeis valde doluit. sz utiq̄ ei il lū resurrexisse et in celos ascendisse

didicisset cepit letari. ac repletus spū sancto babilonē redijt. et quos in ea patria iudeos repperit. pptev illos qui in ihr̄osolima dūm dāpnauer vant zelo dilectionis xp̄i feruens gla dio p̄emit. Qualit̄ ipe aī p̄dē cepit aplos symonē et iudā. Cap xx.

Idem tūc sacto tpe exiguo dūcis discipulis diuersa cosmi clima ta adeuntibz duo candelabra aurea fide fulgencia symon et tha deus apli in pfidem diuersi sti. Qui babilonē ingressi electis a finibz illi quibusdā magis zavon et arsiaxat qui pplos suis vanis suasionibz et sig nis a fide auertebant. vite eterne se mina cūctis erogantes. miracuLor omnibz generibz thorus tare ceperūt Tunc sancti⁹ puer eutropius de illor aduentu gauisus regē admonebat ut errore gentiliū et ydolor̄ reiecto fidem xp̄iana subiret per quā po lorū regnū adipisci mereret̄. Quid plura? Aplis predicantibz illico rex et filius eius cū multis ciuibz ciuitā ba bilonis per manus eorūdē aplor̄ū baptismatis gracia regenerant̄. de inde cōuersa tota vrbe ad fidē dūcā, ecclesiā cū omnibz gradibz suis aposto li instituerūt. Et abdiam virū fidelis simū euāgelica doctrina imbutū quē secū ab ihr̄osolimitanis oris adux erant antistitē sup̄ xp̄iana plebem et eutropiū archidyaconē ordinaue rūt. et profecti sūt in alijs vrbibz ver bū dei predicando. Quu tū non post multos dies per martirij triūphū alibi p̄tē vitā consummassent. beūs eutrop⁹ eor̄ passionē caldaicis et greccis litteris cōmendauit. De legen de ei⁹ a bō petro susceptā et ei⁹ passioē

Hodie vero suma Cap xxvii.

miraculor̄ et virtutū beati petri apl̄or̄ principis q̄ tūc rome apostolatus officio fungebat̄ seculo oīno renūcians. acceptis ab e piscopo lucensi p̄tē suo ignorante ro mā adijt. Qui cū a bō petro diligen ter eēt receptus. dūcas preceptis ab

eo ībutus. cū eo alīs titulū demorat⁹ iussu et consilio eius regionē gallicā cū alijs fratribz prediando aggredit⁹ Cumq; vrbē que xanctonas dicit⁹ ītrasset p plateas et vicos eius pgēs verbū dei instanter prediabat. Mox ut illū aues barbarū virū ēe cognouerūt et inaudita sibi prediantē audierūt illuco indignantes extra vrbē illū fugabz adustū et ptinis īmanissimis verberatū eiecerūt. Ille vero hanc psecuōnē patient ferens quoddā tugurium ligneū iuxta vrbem in quodam monte fecit. in quo diu cōmorat⁹ est. Prediabat enī per diem in vrbe. et nocte vigilijs precibz q; at lacrimis in tugurio illo pnoctabat. Cūq; per longissimū tempus non nisi raros sua prediōne ad xpm cōuertere potuisset. romā denuo adijt. In qua passo beato petro in cruce a scō clemēte q̄ iam pp̄ erat āmonitus est ut ad prefatū vrbem rediret. et predians dīna precepta martirij coronā in ea expectaret. Veniq; ab ipo pp̄ epālī ordine suscepto vna cū beato dyonisio qui a grecis oris romā aduenerat simul cū ceteris fratribz quos ipe clemens ad p̄diandū in galliā dirigebat altissimodorū puenit. Indeq; diuine dilectionis amplexibz lacrimosisq; salutōnibz discedentes dyonisius cū socijs suis parisiacā vrbem adijt. Et beatus eutropius rediens xanctonas fortiter aīatus ad tolerandā passionis zelo xpi plenus velut amens opportune īportune īstās fidem dīnā prediabat. Morabat enī nocte in prefato tugurio sicut p̄us. Illo utiq; prediante multi ab eo baptisabant inter quos eadē eiusdē vrbis regis filia nomine eustella baptisabat. Quod ut pater eius agnouit abhoīatus est illā et extra vrbē eiecit. Illa vero eiecta pro xpi noīe cepit iuxta sancti viri tugurium morari. Pat tū nate sue amore cōpunctus misit sepenūcios ad eam ut domū rediret. Illa vo rndit se malle extra vrbem pro fide xpi cōmorari q̄m in vrbem redire et ydolis contaminari. At ipius pauura cōmotus sibi tocis vbis aurifluis cōuocatis cl. solidos īptiuit illis ut sēm eutropiū pmerent. virgineq; secum ad p̄ia thalamū adducerent. Illi aut pridie kl' maij coadunatis sibi multitudinibz genuliū venerūt ad prefatū tugurium. sāctissimūq; dei virū p̄mitus lapidauerūt. inde fustibz et fustibus corrigijs plūbatis nudū verberauerūt demū securibz et alijs illiso capite perierūt. Prefata vero puella vna cū quibusdā xpianis nocte illū in tugurio illis sepeliuit. ac vigilijs et luminibz obsequijsq; diuinis obseruauit indesinenter q̄diu vixit. Que cū ab hac vita fine sacro migraret iuxta magistri sarcophagū in libero se presidio iussit sepeliri. Postea vero superbeati eutropij corpus ingens basilica a xpianis miro ordine fabricat⁹. Ina a cūctis morbor generibz detenti crebro liberant⁹. et catthene ferree ac manice eterneq; instrumenta ferrea diuersa. e quibz btūs eutropius vinctos liberat⁹ suspendunt⁹.

De vita scōz sanctum et anthonini ex gestis eoz. Cap xxij.

Prefatus quoq; dyonisius sanctū ordinauit epm̄ et tantū misit ad prediandū. Vbi eū aliq̄diu cōmorari disposuit. Postea vero meldensiū vbi epm̄ eū ēe cōstituit eiusq; suffragio anthoninū iuniorē adhibuit. Domicianus aūt cesar misit lictores in gallias ad cōprehendendū scm̄ dyonisiū cuius famā īdestructendis ydolis et cōuertendis ad xpm populis per multos audierat. Quos ad beatus dyonisius fines pruincie appropinquare cōperit. sanctumq; et antiquū iuniorē ad se accersiuit. Quibz precepit ut sermones et agones ipsius sollerter intenderēt et meōrie cōmendarent. et q̄ntuscūq; romane sedis pontifici et fidelibz quos ibidē īuenirent per ordinē nūciare studerēt. eosq; obnixe deposcerent ut atheniensiū ciuibus ea nota faterent. Quatinus et ipi xpō dño pro cursu laboris eius ipleto

grauas agerent. et ergra cultū eius
bono aīo fieret. ¶ Consūmato siquidē
beato dyonisio per martirij palmā
sanctin⁹ et anthonin⁹ sicut eis p̄cep
tū fuerat romā iter aggredi matu
rarūt. Et venientes in ytaliā antho
nin⁹ valida febre correptus est. In
cuius obsequijs per aliq̄ntos dies sat
tin⁹ īmoratus. consensu eiusdē ātho
nini ne preceptio bī dyonisij quaq̄
q̄ occasione impediret pgere cepti
iter disposuit. Et sufficient exenijs ac
honestis lintheis p̄napi dom⁹ in qua
iacebat anthonin⁹ cōmissis petijt et
per dnm̄ obtestatus est eū ut si antho
nin⁹ cōualesceret exinde illi habun
dantissīe mīstraret. Si eciā vita disce
deret honestissime illū sepeliret. et sic
iter quod ceperat pagendū arripuit.
Cuiq̄ sanctin⁹ fines romanor attigis
set anthonin⁹ vita decessit. Quē prin
ceps dom⁹ retentis omīb⁹ que sibi in
obsequijs eius cōmendata fuerāt ca
tabuli sui in quo aīalia eius manebāt
axes leuauit et in fossā ubi sterrora
et vrina aīaliū defluebant proiecit
et desup axes remisit. Que mox oīa
sanctin⁹ per spīm agnouit. Et eū max
ima festinacone reuersus ad domū i
qua scīm anthoninū iacentē dimisēat
flens et dolens puenit et p̄cipē do
m⁹ intrograuit ubi est inq̄ens ātho
nin⁹ frater me⁹ karissim⁹. Ille autē
fictis gemitib⁹ et suspirijs simulata
mestitia mortuus est inquit. quē de
rebus a te michi cōmissis honestissīe
sepeliui. Cui sanctin⁹. mentiris inq̄t
filii dyaboli. tu sterquiliniū, preasti e
um vīuū scīm et iustū. Et nūc veni
mecū ad catabuli locū in quē, preasti
eū. Ille autē timore pauisus non ē au
sus venire q̄n eū eo venuret ad locū
ubi, pecterat eū. Et leuantes inde ax
es sanctin⁹ cū lacrimis damauit vo
ce magna dicens. Anthonine frater
in noīe dnī nīri ihu xp̄i pro cui⁹ noīe
et amore passus est gloriosissim⁹ mīr
dyonisius surge et p̄cuam⁹ simul o
bedienciā quā idem p̄r et mg̃r noster
cōiter nobis precepit. Et statī antho
nin⁹ sterrore obuolut⁹ surrexit. Quē
sanctin⁹ de catabuli fossa extraxit et
mundis ac honestis vestib⁹ induit. sic
q̄ offerentes dnō sacrificiū laudis eu
charistie corpis xp̄i et sanguinis p̄tici
paucrūt. Et accipientes cibū confor
tati sūt. Et iter ceptū aggredientes ro
mā auxiliante dnō puenerūt et scō
anacleto pape actus et martirij scī dy
onisij sicut eis iusserat ordinē narra
uerūt. Perfecto itaq̄ negocio ad ci
uitatē meldensiū reuersi sūt. Ubi sanc
te predicacioni ac pijs op⁹ib⁹ insisten
tes. sanctin⁹ plen⁹ fide et virtutib⁹
bonis q̄ op⁹ib⁹ ad celestia regna tūsiu⁹
Cui anthonin⁹ in epatu successit. Et
per plures annos in sancto officio de
gens. cū multiplici bonor⁹ opm fr⁹ cū
et aīar⁹ lucro migrauit ad dnm̄. De
vita scī yonij. ex gestis eius. Capt xxxij
Sanctus quoq̄ yonis cū beato
dyonisio de p̄tib⁹ autissiodorensiū
aduenit. Deinde scō tauramio
sociatus vīe roma cū beato dyonisio
pariter egressus gallias adijt. atq̄ a
beato dyonisio presbiterij officiū sup̄
sit et castrensiū pagū ꝑ verbum euan
gelium predicauit. Illius ei abus non
erat assiduus q̄ esus herbarū viren
tiū et aque frigide salutē pro potu ses
so corpori tribuebat. Quadragesime
vero diebus bis in septimana tibi cor
pori ministrabat. Tres aūt lictores
a iuliano prefecto missi ut eū p qui
verent, ꝑ parisiis puenerūt. cui vici
nior est pagus castrensis qui dicit mōs
sancti yonis. Cuiq̄ ibi reppererūt nouū
augusta docentē ꝑplm. In quo loco ꝑpli
tatem plurima per eū ad xp̄m cōuer
sa gaudebat. Ut aūt p̄secutores emi
nus venire conspexit a predicacione nō
destitit sed salubribus monitis hortatus
est et puras manus inferens celo totis
viribus dixit. Gracias tibi ago dne ihu
xp̄e qui me ad cultū dignitatis tue vo
care dignatus es. et beator martirū
tuor consortē effice. Egressus igit ab
vrbe pisiata intrepidus puenit ad mō

tem pon. Aduenientes igit impij scm
qz viri apprehendentes cū indignacōe
allocuti sūt. Quē cū non possent a fi
de xpi auertē vinctis manibz tradert.
Scūs vir nec terrore concussit. nec dolo
re corpis superat. sed confisus in dño. t
berilia senectutis membra iuuenili
vigore sustentans xpi nomē confitet
non metuit. Cui vnus ex militibz euagi
nato gladio p̄cata iam sancta cervice
preciosū absciditq caput. Cuiqz sancti vi
ri cadauer iacerent exanime videntibz
militibz lux de celo sup scm corpus emis
sa est. et vox piter cū luce venit dicēs
Euge famule mei pon qui pro me sāgui
nem tuū fundē non dubitasti in tbis.
cū scūs gratulare in astris. Dei autē
sancto consilio qui scos suos cū mēsura
probat et sine mensura glorificat. re
cedentibz a loco ministris neqm eruges
se sancti viri corpus exanime. apprehen
dens qz manu ppria caput abscisū. sta
bili gressu iter suū carpe plantis fir
missimis cepit. portansqz illud a mon
te quasi miliario vno puenit ad locū
quē vir scūs funeri trādendū elegerat
ubi cū palma victorie scūs requieuit
in pace. Cumqz scm corpus viri mise
ricordie reconderent. aptē sūt naves
eoz. senseruntqz aromata angelox qui
a dño ob scā viri exequias fuerant des
tinati

De vita scī tarami et martirio ei⁹ Cap xxiij.

Sanctus aūt tus ei⁹ tarami⁹ romano territorio
oriundus cū beato dionisio diu
tissime fuerat eruditꝰ. qui a beato cle
mente pisus est directus. Qui cū sup
lutoza maris transiret. nauē onerise
ram repiens in eam ascendit. Et exte
ab orientali plaga dira grando pro
dijt. Nauis autē undarū procellis
iactabat ita uti ōnes qui aderāt pi
culū mortis adesse clamarent. Stata
qz vir dei oculos in celū intendēs cū
signacula crucis contra ventoz ra
biem exhiberet. magna trāquillitas
subito facta est. ita uti ethnici qui ad
erant accipientes ab eo fidei signacu
lū crederent in xpm. Cū autē puerīs
set ad quandā insulā ubi templū ve
neris habebat et spurcissimo ritu cū
multitudine ppli ānua festiuitas ce
lebrabat. esse sacerdotis filia grauit
a demonio arrepta eiulare cepit et
clamare per compita caramiū xpi sa
mulū adesse. eiusqz se debere ocur
sui ipperare. Et cū ante virū dei ven
set demoniaca multitudo p os eius
clamabat. Cur serue dei antiquus
sedibz aueliē nos venisti. Huiusqp
pe terre pplus fidem nō habet cristi.
Videns qz vir dei puellā crudeliter vex
ari. sub trinitatis noīe eam liberau
it expulso demonio. Quod videntes cūc
ti qui prestigijs demoniace insultaci
onis detenti aderant. festinanter ad di
scipulū cōuolabant xpi signaculū
postulantes. Preterea per diuersas
maris insulas quicūqz a demonio
vexabant amentes clamabāt sui
lū dei adesse. eiusqz festinanter adire de
bere. Et quicūqz accedebant recepta
sospitate fugatis spiritibz ad ppria re
dibant. Cuiusqz pro hijs signis ab omni
plō honorarent. timens ne ventosa
manu fauoris subriperet quod hūilitas
in celo collocabat prospero cursu mari
liam petijt. Vbi parū cōmoratus mul
tos ab ydolox cultura reuocauit et in
fide xpi solidauit. Post hec ad tarso
cū vrbem illustrandā accessit. Vbi a
paucis xpianis qui ibi erant suscep
tus. multos qz ab ydolatria conuertit
Cū autē iter arripet sexto ab vrbe mi
liario. occurrūt ei filij belial armati
putātes eū plurimā ferre pecuniā.
Statimqz omnibz suis fugientibz ipse
ab persequētibz. ipse solus remansit
intrepidus. qui ualens qz mori qui fres
sus pere alacꝰ clamare cepit. No
lite hoīes nolite pdere innocentes. pe
cunia quā queritis en habet mecū.
Tunc ad eū illi reuersi rogabāt ut
proderet. Qui vnū tm solidū quē sibi
pro viatico reseruauerat eis ostēdit
reliqua eni oīa pauperibz erogauerat.
Tunc illi putantes se ab illo illusos
euaginato gladio ceruice ultro sub

dita caput eius amputauerūt. De scō luciano beluacen̄. Ex gestis eius. Cap̄ xxv.

Sanctus quoq; lucianus beati petri apli discipulus. bto dyonisio a beato clemente socius et coadiutor traditus est. Quē euangelizandi gracia beluacū misit quo custodia romanorū et militaris exercitus residebat. quia gens beluacensiū semp̄ bellicosa fuerat. Ideo p̄ insolenciā eorū seu p̄pter custodiā ceterarū ciuitatū hijs in p̄tibus romanus tūc versabatur exercitus. Huc igitur lucianus a bto dyonisio missus a quo presbiterij sūpsit officiū xp̄m predicare cepit. multos q; ad fidem eius a cultu demonū cōuertit. Erat aūt vir mire paciencie. sūme abstinencie et omni copia graciarū exornatus. Nec alius erat ei cibus assiduus q̄m herbarū virenciū esus. Potū aque frigide fesso corpi tribuebat. quadragesime diebus bis in septimana cibū corpi mīstrabat. Sustentabat enī eū celestis alimonie victus. et mēbra debilia diuina gracia roborabat. Cū aūt iulianus prefectus impijssimus qui decreta p̄ncipū acceperat ut in xp̄ianos seuiret audisset lucianū ab vrbe roma egressū ut alijs p̄uīcijs euangelium veritatis referret et ydola conterēda doceret. furibundus precepit tribus pueris suis fortissimis. ratino. lario et autro ut scm̄ dei vbicūq; possent perquirerēt. eūq; si reperirēt audiencie sue p̄ntarent uel gladio feriendū traderent. Qui cū eū per diuersas p̄uīcias quererēt. audito q; in gallia predicaret. ira magis accensi gallias penetrarūt. eūq; vi° ydus ianuarij beluaci p̄plm docentē reppererūt. Qui cū eos eminus venire p̄spiceret a predicatione non destitit. sed p̄plm exhortās ait. Ecce frēs et filij kmī. iā michi dominus laborū meorū retributor adesse dignatus est. Et iā corpus quidē nimia senectute lassatū est sed aīa cū frcū martirij ad palmā p̄ueniet. Vos ergo in accepta predicacōe firmissiē state. nec terror p̄ncipū. aut mala suasio vos a vite monitis valeat reuocare. Vt ibi sequantur merita gregis quo p̄cessit fortitudo pastoris. Hijs dictis oculis et manibus in celū erectis totis viribus gracias cepit xp̄o agere q; sancti martiris dyonisij dignabatur eū consortē efficere. De martirio eius et exequijs. Cap̄ xxvi.

Tunc egressus ab vrbe cū duobus pueris maximiano et iuliano p̄uenit ad montē tribus fere milibus distantē sup̄ fluuiū thare. Tunc apprehēdentes impij a iuliano directi duos prefatos pueros gladio interfecerūt. scm̄ vero lucianū cū indignacione allocuti sūt dicētes. Tu es qui maleficijs tuis p̄plm seducis ut sacratissimis dijs non īmolent et īuictissimorū p̄ncipū decreta contēpnant. Qui respondit. Ego maleficus non sū. sed beneficijs eruditus supnis p̄plm viā veritatis ostendo. et dnm̄ ihm xp̄m quomodo īoffenso pede sequantur īnotesco. Tunc apprehendentes eū vinctis manibus ceciderūt. Illoq; constanter p̄seuerāte vnus ex militibus euaginato gladio caput eius abscidit. Cūq; cadauer sancti iaceret exanime. videntibus militibus et vulgi multitudine. lux de celo sup̄ scm̄ corpus emissa est. et vox cū luce pariter venit dicēs. Euge bone famule luciane. qui pro me fundere sanguinē tuū non dubitasti īterris. veni ad p̄paratā tibi mansionē in celis. Recedentibus autē a loco mīstris nequā. erigens se sancti viri corpus exanime. apprehendens q; manu p̄pria caput scm̄ abscisū. stabili gressu quasi viuens iter carpere. plantis firmissimis cepit. Portans q; illud a monte quasi tribus miliaribus thare vado trāsposito p̄uenit ad locū in quo se funeri tradendū vir scūs elegerat vno ab vrbe miliario ibiq; requieuit. Viri autē eiusdem loci qui eius fuerant admonicione cōuersi venerūt deuotissime cū aro

matibz et sepelierūt scm̄ corpus. Cū
q̄ illud reconderent apte sūt nares
eoꝝ et senserūt odorē qualē nūquā
antea senserāt. aromata .s. angeloꝝ
qui ob sancti viri exequias fuerant
a dn̄o destinati. Et cōuersi sūt eadem
hora quasi q̄ngenti viri agentes g̃
cias deo. Jam autē per eū cōuersi
fuerant in gallijs plus q̄m xxx mi
lia viroꝝ exceptis mulieribz et par
uulis. De legacione sc̄i reguli siluanec
tensis. ex gestis eius. Cap̄ xxvij.

Sanctus quoq̄ regulus cū be
ato dyonisio a beato clemē
te in gallias est directus. Hic q̄n
dam bt̄o iohāne aplo post dispsioēz
per iudeam vicinasq̄ p̄uincias pre
dicante adhuc iuuenis ex grecorū
finibz nobili prosapia ortus int̄ cō
fluenciū turbas ad eius mellifluā
cū sūma deuocione ~~scūs~~ predicacōēz
cucurrit. Moxq̄ fidelis auditor pat̄
nas possessiones et diuicias plūmas
quibz affluebat distrahens hoꝝ p̄ciū
manibz indigenciū celo sagacit̄ cō
didit. Atq̄ cūctis adhuc nouus ty
ro xp̄i dyabolicis renūcians pōpis.
ab huius naufragio mūdi gaudens
nudus euasit. et ad mg̃ri documēta
mente libera redijt. Sed eo in path
mos insulā relegato. tanti patroni
solacio destitutus fletibz et oracionibz
incubuit. Interī ariopagitā dyoni
siū athenis cū pluribz eiusdē vrbis
incolis xp̄iane fidei sacramentis im
butū audiuit. eiusq̄ felici cupiens iū
gi consorcio athenas venit. Inde ro
mā pergens a beato clemente pa
pa cū sancto dyonisio. multisq̄ fide
libz qui eū comitati fuerant omni
cum honore susceptus est. ¶ Cūq̄ scō
rū conuētus aplicis informaretur
sanctionibz hij sancti viri a sancto
clemente directi apostolica bn̄dictio
ne roborati. et sancti sp̄us amore suc
censi dn̄ici fideles agricole ruris bar
baricis pectoribz verbū dei inserētes
arelatensiū venerūt ad vrbem. Tan
tāq̄ graciā largitus est dn̄s sanctis

suis. ut eoꝝ predicacioni plebs arela
tensis nullo modo resisteret. sed euā
geliū xp̄i deuotis suscipiens mentibz
conditorē oīm fideliter adoraret. Erat
enī ibi maxime veneracionis tēplū
quo martis statua ab oīnibz colebat̄.
Quā bt̄us dyonisius nullo hoīm labore
sed diuini nōis īuocacione confregit.
Et eliminatis soliti cultus spurcicijs ad
regenerandū ppl̄m dei baptisteriū ibi
fieri precepit. Ipm̄ vero templū sub
veneracione beatoꝝ aplōꝝ petri et
pauli ecclesiā consecrauit. Videns aūt
illius regionis ppl̄m ydolatrijs sacri
ficijs deseruire per diuersas p̄uīcias
cōministros suos diuidens. et per si
gulos dilectionis causa deflens abire
p̄misit. Beatū vero regulū pontifi
cali bn̄dictione decoratū. arelatensi
ecclesie preesse constituit. Ipē etenī
cū scō rustico et eleutherio fines gal
lie penetrans parisius venit. Vbi illi
multis afflicti doloribz tormētis. labo
ris sui palmā capitali sentencia acce
perūt. Qualit̄ ei reuelata ē passio sc̄i
dyonisij et socioꝝ eius. Cap̄ xxviij.

Accidit aūt ut dū quadā intfec
cionis ipsoꝝ die bt̄issimus presul
regulus arelatensi ppl̄o iā ex
more ecc̄iam freq̄ntanti publicā mis
sam celebraret. dn̄ica oracione dicta
et aplōꝝ nōibus recitatis adiūxit.
et beatis martiribz tuis dyonisio rus
tico et eleutherio. Quo dicto paululū
stupefactus secū mirari cepit cur p̄t̄
solitū hoc dixerit. Et ecce apparuerūt
tres columbe sup̄ altaris crucē resi
dentes hoꝝ martirū noīa pectoribz
sanguīe habentes inscripta. Quas
beatus presul diligent̄ intuitus bea
tū dyonisiū et socios eius per coronā
martirij celos ascendisse per sp̄m sāc
tū agnouit. Mox autē colūbe ab ocu
lis eius elapse sunt. ¶ Expleta autē
dn̄ica corpis consecracione paucis se
cū quos voluit retentis. ceteros disce
dere fecit quibz visionē amarissime
flens narrauit et ait. Heu q̄ libent̄
corpus hoc neci traderē ut tantorū

virox soaetate non cauere. Tuc vota to quoda feliassimo epo qui a beato clemente pp illuc forte tuc venerat plebem sibi tradita illi⁹ custodie delegauit. Ipse vero iter arripiens paucis comitatus scox prosecutus vestigia parisius venit. Tunc diligenti inuestigatione scox mrm secreta requirens corpa locaq; interfectionis ipsox. tandem ad vicu catulliacu puenit. et a quadam matrona noie catulla que ibi morabatur hospiciu sibi prestari caritatis gratia petiit. Ipa ergo an xpianus esset requirere cepit. Fuerat enim a beato dyonisio signo crucis prosignata. Quo se esse xpianu vidente addidit ipsa. Dic queso ex consorcio istox mrm dyonisij et socioz ei⁹ fuisti. Ipe vo horu noia audiens obortis profusius lacrimis se ee confessus est. Nocte insequenti nondu enim psecutionis procella quieuerat scm vegulu ad sepulchra mrm duxit. Per treb autem dies cupiens diuinis instrui disciplinis ipsa catulla beatu vegulu secu detinuit. et sup scox corpora basilicam edificauit ligneam pro tpe satis honestam. quam scus psul in honore ipsox martiru consecrauit.

De aduentu eius siluanecti et oisione vrbi

Deinde pro hospitalitatis gratia catulle gras referres siluanectense urbem ire disposuit. Cui aut iter inceptu facet in villa qua dicit lauurra inuenit no pua horim multitudine ydolo mercurij sacrificij victimas offerente. Qd videns athleta dei ingemuit. et pplo ydolatre cultui dedito condolens ad oracionis confugiu rediit. et premisso sancte crucis vexillo. cuctis astantibz pastorali simulachru prussit baculo. cuius diuino numine et sancti presulis intercessione comminutu est ydolu et quasi in puluere redactu. Illa aut rustica mang diuine cedens virtuti nulla adhibens eis ut mos est seditione exarauit. sed ussioni obediens presulis sacro baptismate purificari no renuit. In loco vero ubi ydolu confregit in honore dei genitricis dedicatu altare statuit.

Erat aut in ciuitate siluanectensi matrona queda catlica noie predicte catulle consanguinea que vi vri audiens fama ad predictu villa occurrit ut qntoca⁹ ad ciuitate ꝑueniret vnicu q; sibi filiu redderet a demone possessu lacrimabiliter exorans. Qui lacrimis eius condolens prexit. et domu ingressus aq; ꝑcepto demone. oroem dnice crucis et symbolu sup caput inquisitoris. cuius vero demon hac oroe tritus diuino verbere tortus. in vesptinone mutus egredit. Et qa imundissimi sordidu induerat aial. imundu no imerito queri voluit hospitiu. asinumq; quo sacris presul longi labore itineris fessus leuari solebat cernentibz cunctis qui aderant cu assumpti corpis forma ingredi voluit. Sed qui quonda qd natura negauerat asina humanis coegit uti loquelis. hinc sancti vegulu meritis vexillu salutis qd nuqm nouerat coponi docuit. Nam pedestres signu in tra figurauit. Et si dm sibi adiutore inuocaret erecto in celu capite plus solito rudere cepit. Sic diuina potecia presulis sci asinu ab iniquo hoste liberauit. Tunc maxia pars illox quox deus cor tetigit confitentes pcm sua ut sine dilacione baptismate peterent peegerunt. Et beatus vegulus puerum a quo demonium ejecerat cum maxima ppli multitudine baptizauit.

Quod videntes templox potestates inuidie facibz accensi ut a finibz suis deox suox hostis exterminaret sancti liano vibi prefecto suade ceperunt. Tunc prefectus deox suox contemptum motus ira dictante vidit. Ite et dijs nostris ex more libamina ꝑparate. ubi supueniens eu ad sacrificandu cogi. vel si noluit diuersis cruciatibz afflictu merite neci tradi. Qualiter in carcere vinctos miraculose liberauit. Cap xxxvi.

Quom beatus vegulus baptizatam mensa ppli parte ad hospicium qd sibi catlica ꝑparauerat iam nocte imminente rediret veniens

ante ostiū carceris in ipso vbis ītro
itu īuenit quosdā xp̄ianos predicti
carceris angastulo nexos. Qui eos
transitū audientes ut eos respiceret
imensis vocibz clamare ceperūt. Ad
quor voces subsistens. an xp̄iani es
sent requirere cepit. Illi se a bto dyoni
sio sub sc̄e trinitatis noīe baptisatos
et ꝑter huiꝰ noīs ꝓfessionē a prefō
religatos voce clara vīderūt. Tunc
athleta dei non insani ferocitate cō
sularis territus. astantibz sibi qui
busdā fidelibz. non est inquit bonū
quos diuina clemencia spiritalibz
vinculis demonū absoluit. materia
libz hoīm nexibus detineri. Nec dictō
pastorali virga ȳmo vtute diuina
carceris ostiū pluriēs fregit et cum
magna cōstancia illos abire p̄cepit
Mox custos carceris quod videat pre
fecto retulit. Quē nimio furore acte
sū et ad ꝑquirendū sc̄m dei iam in
surgentē vxor eius quę fuerat a bto
dyonisio prediata detinuit et suis
ꝑsuasionibz ab inceptо desistē cepit.
Beatus aūt regulus consueta inpi
enb ręnā et cū suis discipulis p totā
noctē in dei laudibz pseuerāb pro
ppli cōuersione dīm precabat. De cō
uersione p̄sidis et sb̄uisioē ydolor ꝙ ipm. Ca
Interea prefecto īnni et pugili xxxi
meditacōe de nete presulis tractāte.
xp̄o vero solita pietate fidelis suu sa
lutē disponente. ia maxīa noctis tūs
actu p̄te apparuit scīs dyonisiꝰ p̄fēō
cū suis duobz socijs in visu dicens. Cur
taliane dīns ihus xp̄c cuiꝰ nos seruos
fideli ꝓfessione fatem huc salutis tue
causa nos misit ut relicto demonū
cultu ad eū cōuertaris. et postposita
tyrānice prefectura dīnationis. xp̄ia
ne religionis ānodo cultor fidelis ef
fingaris. Summo vero mane fratrem nos
trū inquire regulū a quo indulgēāā
petens. quicqd tibi dixerit sine cōtra
dictione ꝑficiab. Ꝑacta visione ad
se reuersus prefec que viderat per or
dinē cōiugi suę retulit. et sanctor ꝙ
magines euidenti relatioē signifīauit.

Illa aūt dixit ei. Si nouerīs īnnē hoc
qui tibi locuti sūt beatū dyonisiū et
socios eiꝰ. qui a preside fescēnino pa
trisius martirij palmā susceperūt
Vnde bonū est et salutare ut sicut di
uinitus per eosdē sanatus tibi reuela
tū est scīm dei pacifice nō ut dispositi
eras requiras. et quicquid p̄cepit fa
cias ne oīpotentis xp̄ianor deitā in
cures. Beatus vero regulus facto
mane templū quo prefectus sacrifi
cū parari dixerat ingressꝰ ē. qđ int
muros ciuitatis situ magno venera
bē cultu. Erat eīm mire cōpositoīb
et ornatus in quo ierant ꝙpluria
demonū dulci generis simulachra
que cuncta diuini noīs īuocatione ath
leta dei. ȳmo deus per illū in momē
to subuertit. Tunc sacerdotes qui ibi
sus insistebant sacrificijs deor suor ui
tentū considerantes cū magno ulu
latu disturbebant pectora impie tun
dentes. et nūqꝰ tm̄ scelus fuisse in se
culo ꝓclamantes prefecti domū cum
magno strepitu ingressi dicebant.
Cur maledicte deor sanctuaria destru
i paterīs. Cur īperatoris legēs euer
tem īfelix preses non punis. Vnus
debet incendi regulus. qui sacrilegā
manu deos nostros vbis ꝓtectores
tangē non timuit. Et dū talia īdisce
to prosequerent luctu quidā ex ma
oribz ꝓpli. qui ob hoc illuc cōuenerāt
ut audias animū ab insana sacrdo
tū proclamatione auterēt. verbū ei
vite iam per btm virū susceperāt dic
erūt. Non est bonū ut hoc ījuste ac
cusationis querimoniā aduersꝰ sām
dei temē recipias. donec discussa vita
te quis hoc pocꝰ credi debeat agnos
cas. Ille diuine visionis nō īmemor
cū cōiuge et familia ad virū dei se cō
tulit. et ad pedes eiꝰ procidēs pro ig
norancia sua indulgentiā fusis lacry
mis postulauit. Et cū vidisset beatꝰ
regulus totꝰ vbis multitudiēz cū
suo p̄side cū omni deuotione cōflue
tem. exultauit et publica voce xp̄m
benedixit. Tercia vero die indicti ieiu

nij templū in quo ſimulachra dep
fuerat ecclām dedicauit. et altāre in
honore beate virginis ſtatuit ꝑplīn
q̄ baptiſauit. Qualit' ramis ꝓpoſitur
ſilenaū et de morte eius. Cāp xxxij.

Qvm autē iam ordinatis eccl̄aſ
ticis rebus. eccleſijs cōgruis
in locis per vicos edificatis
paſtorali ſollicitudine procinā ex more
pagnaret. ut ſi in officijs diuinis et
eccleſiaſticis cultibz aliquid negligēti
fieret fidel' dei cultor agnoſceret. Contī
git ut quadā die ad vicū vuliacū eius
dē deuotionis gr̄a et ſtudio religionis
attendens nō modicā xp̄icole plebis ī
uenerit multitudinē. q̄ ex p̄dicti cō
ſilio ut liberius tanta multitudo foris
exclusa loq̄ntis verba ꝓpiet cathedrā
pontificalē extra eccl̄az ſub diuo para
ri precepit. Cui autē diuinis diucius in
ſisteret verbis. et ad veſperū uſq; ſmo
nis protrahēret textū. ecce quedā gra
uiditas vanaq; confuſio eti tedioſo ſoni
tu ex more vocaferancū a latu. q̄ fo
te ibi hyemali ymbre maior ſoluto con
geſtus fuerat exorſa eſt. Cuiq; ſibi lo
q̄nti hanc inquietudinē obeſſe. t̄mk
tuudinis aures ī ordinatis obſtrui vo
cibz ſenſiſſet. tanto motus tedio con
tinuo precepit ut ipſe et oīs eaq; poſ
teritas frenis ꝑpetui tenerent̄ ſilēcij
preter vnā que cetis dāpnatis ſolute
vocis ſemp uteret̄ officio. Quod ſancti
preſulis impiū nulla ſeculoꝝ vetuſ
tate conſūptū ſicut ꝑius iuſſerat adh̄
ibi videres obſeruatū. Completis i
gitur in regime oulis dei ꝯr ānis iiij°
ill' aplis carnis vinculis abſolutꝰ mi
grauit ad ſuperos. Et ſepelierūt eū
ad orientalē ꝑtē ciuitatis in eccl̄a bēā
rū aplōꝝ petri et pauli. quā ipe ſāis
preſul in honore ipōꝝ cōſecrauerat.

De ortu ſc̄i taurini ebroicenſ. ex geſtis
eius. Cāp xxxiij.

Cvmque do eius
mutaſſet regis fuit vir quidā
rome nōie tarquinius pagan⁹
qui ut ſeuiſſimus lupus ꝑſequebatur
xp̄ianos neſciens vxorem ſuā ēe dei
famulā. Illa autē ſine ceſſatione aſ
ſiduabat dn̄m oratonibz ut virū ſuū
cōuerteret ad xp̄ianitatis ritū. Inſu
per etiā talē ei filiū daret. qui velu
ti ſamuel ſemp dn̄o deſeruiret. Et ecce
quadā nocte cū feſſa quieſceret vidit ſibi
aſtare angelicū vultū uterū ſuū vir
gā tangentē. et poſt paululū procede
re virgā inſtar lilij. cuius flores ui
miū dabant odorē. Adueniente aūt
tpe infans naſcit. et taurinus a pnti
bz vocatur. Maior aūt ut temp⁹ ſacri
baptiſmatis aduenit. ad baptiſandū
illū ſancto clementi aplō tradidit. ei
q̄ ſompnū quod aliq̄n viderat nar
rauit. Quod audiēs beatus clemens
ꝑ eū de ſacris fontibz ſuſtulit. Vocāſ
autē bēm dyoniſiū ariopagitā. q̄ tū
eo tūc rome verſabat̄. retulit ei ſōp
nū eutychie et aut illi. Suſcipe illū
quo aduſq; gratia ſp̄ūs ſc̄a confirmē
eū. At ille gratanter ſuſcipiens eū fer
tur talu voce erupiſſe. O fili multa tibi
pro xp̄o debenda certamina. Qui beat⁹
dyoniſius cū a bēo clemente in gallī
as mittēt̄. ſcm̄ filiolū ſuū taurinū
precibz matris victus adduxit. et cum
cū omni diligencia ſpiritali nutriuit.
Et ut cognouit cū hoste rabido hab'e
ſe conflictū. eundē taurinū ebroice ciui
tati ordinauit epm̄. Jam enī ordina
uerat in ciuitate camerace. eius ger
manū gaugericū. De acceſſu eius apud
ebroas et cōuerſione vr̄b. Cāp xxxiiij.

Sanctus aūt taurinus a bēo dyo
niſio confortatus et inſtructus
ebroicas adiens priuſq; appro
pinquaret porte ciuitatis in tribz ſe
oppoſuit figmentis contra illū dirus
hoſtis. vno in ſpecie vrſi. ſecūdo ī ſpē
leonis. tercio bubali. Quibz diuina
virtute ſupatis aut ad ſatyan. O miſer
modo aſſimularis mutis cōtrarijs delicto
conſortio tui conditoris. Eſt modo tibi
melius. aut aliqd̄ gaudiū. Rndit ſa
tyan et ait. Quale michi gaudiū erit
modo dū tu huc adueneris. ꝑturbē meā
quietē cū deo tuo. Tantū michi remā
ſerat in hac ꝓuincia. Illū enī qui te
huc trāſmiſit cito facia interire. ut te

cū ineam singulare certamē. Hijs
dictis nūquā comparuit. Tercia
die cū vir dei in lucij domo predicaret
subito demon eiusdē lucij filiā vexare
cepit atq; in ignē mersit que statī
mortua est. Tunc beatus vir diutissi-
me orauit. et infusus lacrimis tenēs
manū eius dixit. Eufrasia in noīe
dn̄i mei ihu xp̄i surge. Que statī sur-
rexit et nullū signū adustionis ī ea
apparuit. Baptisati autē sūt illa die
centū xx hoīes. octo ceci illuīati. q̄-
tuor muti sanati. alieq; virtutes nō
modice patrate. Intrantibz aūt pha-
nū dyane dixit beatus taurinus. Ecce
dea vr̄a rogate illā ut adiuuet vos
Sacerdotes autē prostrati ceperunt
clamare dicentes. Sancta dyana in-
uictissima dea vindica nos et te de
malefico isto. Demon autē qui intus
latebat dixit. Cessate miseri. cessate
me īuocare. Ex quo enī vir ille ser-
uus dei altissimi ingressus est hāc
ciuitatē ego cathenis igneis religa-
tus teneor. nec auderē loqui nisi ipē
iussisset. Tūc bt̄us taurinus ait ad illos
Vultis videre deam vr̄am. Et precipi-
ente eo demoni ut exiret simulachr̄
apparuit ethiops niger q̄ī fuligo p̄-
lixam barbā hn̄s. ex ore sintillas ig-
neas emittens. Hanc effigiē vidētes
ppli prostrauerūt se an̄ pedes sc̄i obse-
crantes ut eos ab hac mortifera besti-
a liberaret. Quos ille consolatus ē
dicens. Nolite timere tantū fidē habete.
Et ecce angelus dn̄i splendēs ut sol
aduenit. omnibz q; cernentibz a tem-
plo ligatis a dorso manibz eū abduxit.
Et baptisati sūt illa die duo milia vi-
rorū. multiq; infirmi curati. Inter
quos et ego adeodatus frater eufra-
sie credidi. et baptisatus ab ipso sum
de sacro fonte leuatus. ac postea ad
honorē presbiterij ab eodē p̄motus.
Tūc expurgauit templū dyane oī
spurcicia ydolorū et consecrauit illud
in honore sancte dei genitricis ma-
rie. Tunc cepit circūquaq; ydola
destruere et ecc̄ias consecrare. dyocesī

circuire et canonicos ordinare. De
sc̄o eugenio toletano. ex gestis eius. Cap̄
xxxv.

Sanctus quoq; eugenius xxxv.
ex socijs beati dyonisij fuit v-
nus. A quo toletanis ad pre-
dicandū missus postq̄ multitudinē
ppli barbaricā ad deū cōuertit. nimi-
o desiderio videndi bt̄m dyonisiū suc-
census iter arripuit. Cūq; iā pene
quatuor miliaribz ab vrbe parisiorū
p̄pinquaret loco noīe dyolio. subito
persecutorū rabies longe lateq; disper-
sa īuenit eū cū multitudine credēciū
Interrogatus ab eis quē coleret deū. rn̄-
dit se tota deuocione p̄colere xp̄m. Tūc
iubent eū interfici. corpusq; eius in
lacū mercasij iam dicte ville dyolio.
vicini precipitari occulte ne forte a
xp̄ianis īueniretur et in mēoriam ac
laudē postmodū haberetur. Cūq; mul-
tis diebus illic sacrū corpus delituisset
nulla tn̄ quod dictu mirū est corrupci-
onis putredine violatū est. Postq̄m
vero p̄secutorū cessauit insania quidā
illustris et diues noīe ercoldus in pre-
dicta villa p̄pollens in sōpnis a quo-
dā sene āmonitus simulq; ab infirmi-
tate qua tenebatur curatus diluculo sur-
gens cū comitatu multo ad lacū per-
rexit. Ibiq; corpus bt̄i martiris sicut
in visione didicerat. īcōuulsū et nul-
la tabe infectū ac si eodē die decollatū
fuisset īuenit. Cumq; plaustro īposi-
tū ducere vellet ad sc̄i dyonisij monaste-
riū ut ibi sepeliretur. bobus subito gres-
sū figentibz. nec ultra ullo mō p̄gere
valentibz. rogauit oēs orare dn̄m ut
ostenderet quo martir sepeliri deberet
Solutisq; cūctis bobus preter duos erāt
enī q̄nq; iuga. illi duo cōcito cucurre-
runt donec ad prefati viri prediū p̄-
uenerūt et tūc gradū fixerūt. Vbi e-
ciā modo requiescat ibiq; multis mi-
raculis claruit. Huius natale celebra-
tur xvij kl' decembris. De edicto domiciani
contra matheāticos. Eusebius in cōnic. xxxvi.

Anno imperij sui xiij domicianus
rursū philosophos et mathea-
ticos vrbe roma p̄ edcm̄ extrusit.

Helinandus li° xl°. Horum mathematicorum unum ut supra dictum est. ascletarionem nomine sciscitatus est. quis eum maneret exitus. Qui respondit ut in breui laceraretur a canibus. Quem domicianus statim iussit occidi et sepeliri. ut quasi mendacij eum argueret. Sed repente orta tempestas eundem sepultum mox eruit quem statim erutum canes decerpserunt. Nec est mirandum mathematicum ante mortem predicere potuisse quod ei euenturum erat post mortem. quia ut ait papa gregorius solent demones multa vera predicere ut possint animam ex aliqua falsitate laqueare. Et ut ait augustinus quociens astrologi mirabiliter vera respondent. non immerito creditur id occulto instinctu fieri spiritum non bonorum quorum cura est has falsas et noxias opiniones de astralibus fatis inserere humanis mentibus atque firmare. non horoscopi notati et inspecti aliqua arte que nulla est. Si autem queratur a me quomodo vel ipsi demones potuerunt id prescire. respondeo. iam domiciano fortassis occulte inspirauerant ut ascletarionem occidi et sepeliri faceret. et iam tempestatem in proximo futuram tanquam aeris habitatores presenserant et canes ad eundem locum venturos nouerant. aut ipsi etiam venire fecerunt. aut etiam ipsi demones in canes transfigurati hoc fecerunt. Non enim dixit suetonius hec narrando utrum illi canes fantastici aut veri fuerint. Hoc igitur prenunciauerunt quod futuri erant. Certum est autem quod libentius eundem viuum discerpsissent quam mortuum si permissi fuissent. De arrogancia et meticulositate et forma et exercitiis et morte ipsius. Hugo ubi supra Cap. xxxvij.

Denique domicianus in tantam superbiam euasit. ut deum et dominum totius orbis se appellari iuberet. Suetonius In senatu iactare non dubitauit et patri se et fratri imperium dedisse et illos sibi reddidisse. Pari arrogancia cum procuratorum suorum nomine. formalem dictaret epistolam. sic cepit. Dominus et deus noster sic fieri iubet. Unde institutum est post hanc ut ne scripto quidem uel sermone cuiusquam aliter appellaretur. Statuas sibi in capitolio non nisi aureas et argenteas poni permisit. ac ponderis certi. Post hec terribilis cunctis et inuisus tandem oppressus est amicorum libertorumque intimorum conspiracione simul et uxoris. annum diemque ultimum vite suspectum iam pridem habebat. Quare pauidus semper et anxius minimis etiam suspicionibus preter modum commouebatur. Tempore vero suspecti periculi appropinquante sollicitior in dies porticum quibus spaciari consueuerat parietes phurgite lapide distinxit. E cuius splendore per ymagines. quicquid a tergo fieret prouideret. Utque domesticis persuaderet ne bono quidem exemplo audiendam patroni necem neronis libertum. cuius manu in adipiscenda morte adiutus ille existimabatur. capitali pena condempnauit. Denique flauium clementem patruelem suum. repente ex tenuissima suspicione interemit. quo maxime facto maturauit sibi exitum. Statura fuit procera vultu modesto pudorisque pleno. grandibus oculis verum acie hebetiore. Caluicio quoque deformis et obesitate ventris et crurium gracilitate. Caluicio ita offendebatur. ut in contumeliam suam traheret si cui alij ioco uel iurgio obiectaretur. Armorum nullo. sagittarum vel precipuo studio tenebatur. Quibus quarundam etiam ferarum capita ita ex industria figere a plerisque spectatus est. ut duobus ictibus quasi cornua efficeret. Nonnumquam in pueri procul stantis prebentisque pro scopulo dispansam dextere manus palmam sagittas tanta arte direxit. ut omnes per interualla digitorum innocue euaderent. Hugo floriacensis lib° iiij°. Sed cum in urbe roma senatum populumque laniaret et foris male dispositum exercitum assidua hostes cede conficerent. a senatu est condempnatus et in palacio interfectus. Hoc quoque diffinitum est. ut omnes qui ab eo in exilium missi fuerant decreto senatus reuocarentur et suas reciperent facultates. corpusque eius humana caruit sepultura. Suetonius. Occisum populus

undifferenti mules grauissime tulit. Contra senatus adeo letatus est ut vepletu certatī auria non tempauet ſin mortuū contiēlioſiſſiō atq; acerbiſſimo acclamationū genere lacerauet. Statuas etiā unſerui clupeosq; et ymagines eius coram detrahi. et ibidē ſolo affigi iubēt. Nouiſſime eradendos ubiq; tytulos. abolendāq; oēm memoriā decernēt. De ipio nerue et vita ſcī thimothei apli. Hugo

Eruia denuq; Caplm xxxviii. ſenex domiciano execrabili tyranno ſucceſſit. paranio prefecto fautore. et ptizemio ſpadone uteriſectore domitiani. Euſebi⁹.

Depitq; anno dñi xcviij°. mūdi vō vij° lxx°. Imp auit aūt āno vno et menſibz quatuor. Actor odē anno ut legit² ſuis thimotheus multa pro veritate paſſus ad dñm migrauit. cui⁹ vitā politarches preſbit² ſcripſit. Polycrates Hic thimotheus tiburtate luſtris lycaonie ortus a paulo apoſtolo edoctus est. Et peregrinus eius facti⁹ deuenit aū eo ad ſplendidiſſimā epheſiorū metropolī. a quo epūs ibidē primus conſecratus est regnāte apud romanos nerone. ubi in doctrinis et miraculis et cōuerſationibz thoruſcauit. Non ſolū vero apli pauli. ſed et gloriosi theologi iohannis qui ſup pectus dñi in cena recubuit viſor et auditor fuus est. Nerone aūt primatus aplorū petrū et paulum male tractante martirio contigit iohannē theologū adeſſe ſplendide metropoli ſcaturiente de naufragio. Ubi etiam qui diſcipulos dñi ſecuta fuerunt apud ſe conſtituta. differentibz lingnis conſcripta de miraculis factis a dño. neſcientes ordinati cōpone cōuenientes ad epheſeorū urbē ſcdm coēm fidē iohānis theologo obtulerūt. Qui oīa conſiderans. gaudenter motuq; ab ipis dictis ſt in tribz euāgeliis conſtituit. ſcdm ordinē mathei ut delectet et marci et lucē. eorūq; notationes ſingulas ſingulis euangelijs

ſupposuit. Inueniens autē eos diſpenſationes humanitatis narrantes ea que de diuino pectore hauſerant et ab illis dicta nō fuerāt ipe plenius narrauit ſupplens etiā que mun⁹ ab eis dicta fuerant diuina miracula.

Poſt neronē autē impante domitiano iohānes ab ipo de urbe epheſiorū exul factus. et in pathmos que est vna cycladū inſula habitare uſſus est. Interea ſcō thimotheo epiſcopatū epheſiorū metropolis diſpenſante relicto quie pme ydolatrie in hijs qui tunc ipām urbē habitabant remanſerāt nec ſinebant frequentiſſime eos denotare ſancto arrthiepō thimotheo. In die autē abhoiabilis eorū feſtiuitatis. tūſcurrēs in medū porticū hortabat eos dicens. Viri epheſij nolite ydolatre inſanire ſed illū qui deus est plane cognoſcite. At oparij dyaboli indignātes doctrina eius palis et lapidibz uſi ſunt interfecerūt. Seruū autē dei repausauerūt eū adiuuante ſpiritu ſc in monte adiacente tumulati. et ibi cū pace ſpūs deo tradidit. Hoc fm est xxij die mēſis ianuarij ipante nerua. De reuocatione iohānis de exilio et ſuſtentatione drusiane. et de natione phō. Miletus Cap

Hic vero nerua primo xxxix. ſuo edicto cūctos exules reuocauit quos domitianus exulare uerat. Unde fm est ut iohānes qui eius voluntate cū iniuria deportatus in exiliū fuerat. cū honore epheſū reuertet. Occurrit autē ei oīs plebs exultans et dicens. benedictus qui venit in noīe dñi. Cū autē ingrederet² ciuitatē druſiana que semp eū ſecuta fuerat et aduentus eius deſiderio fatigata fuerat effebat² mortua. Flebant autē pauperes et vidue et orphani dicentes. Scē iohānes aplē exte druſianā effer⁹ quę ſuis monitis tuis obtemperans omnes nos alebat. et deo in caſtitate et humilitate ſeruiens cotidie redditū deſiderabat dicens. O ſi videam aplm dei anteqm moriar. Et venit et te vidē non potuit. Tunc ſuis iohīs

feretrū iussit deponi et corpus solui et clara voce dixit. Dñs meꝰ ihūs xp̃c exaudiat te drusiana. surge et reuertẽ ad domū tuā. et ꝓtinus michi illic refectionẽ. Ad hanc uocẽ surrexit et iuuenis sollicitus de uissione apli utꝝ ut sibi videret quia nõ de morte sed de somno exaudisset eam. Altera die cum thon phūs in foro ꝓposuerat de contẽptu mundi huiꝰ spectaculū ut duos ditissimos fratres produceret quos fecerat distracto patrimonio gẽmas emere singulas. quas in conspectu oīm pueri frangerẽt. Qđ cū faceret contigit tūc ire aplm. qui cõuocans ad se phūm ait Stultus es ifte mūdi contẽptus q̃ homini ore laudat. sed diuino iudicio cõtemnit. Magister meꝰ cupientẽ iuuenẽ ad vitā eternā attingere huiꝰ verbis instruxit. ut si vellet ee ꝑfectus venderet oīa sua et daret pauperibz. Cui thon dixit. Humane cupiditatis frēnis in medio hoīm positus constrictus est. Sed si vere deus est mgr tuꝰ. et hoc facere vult ut has gẽmas pretiū erogeꝝ pauperibz fac gemmas reintegrari ut quod ego ad famā hoīm fec. tu ad gloriā mgri tui facias fieri. Tunc aplus colligens fragmenta in manu sua oculos ad celū leuauit. et ait. Dñe ihu xpe cui nichil est impossibile adesto nūc supstos lapides quos ignorantes fructus elemosine ad plausus hoīm cõfregere Tu dñe per manꝰ angelorꝫ tuorꝫ eos recupera ut eorꝫ precio misericordie fructus expleat. Cuꝫ fideles qui aī eo erāt rñ dissent. amen. ita solidata sūt fragmẽta gẽmarꝫ ut signū nullū fractionis vel maneret. Tunc phūs cū thois iuuenibz et cū discipulis suis pedibz aplī ꝓuolutꝰ cū oñibz credidit. et fidẽ dñi nri ihu xpi predicare cepit. Duo quoꝫ fratres illi venũdantes gẽmas quas vendiderūt de patrimonio emerāt pauperibz tradi/

De duobz qui relictis oñibz pẽi tuerẽ et postea resipuerūt. Cap xl.

Dum eaꝫ duo viri honorati ciuitatis ephesiorꝫ segnites horꝫ exemplū vendentes oīa sua et dantes egentibz sequebanꝫ aplm per ciuitates euntẽ et verbū dñi predicantẽ. Contigit aūt ut intrantes ygumū viderent seruos suos in sericis vestibz procedentes et in gloria seculi refulgentes. Unde frēm est ut sagitta dyaboli ꝓfussi efficerentꝰ tristes ꝙ se in pallio uno vidēt egentes suos aūt suos in potencia fulgentes. Sz hos dolos dyaboli intelligens aplus ait. Video vos et aīos mutasse et vultus eo ꝙ doctrinā dñi secuti estis et oīa vīa pauperibz contulistis. Unde si oīa recuperare vultis que in auro et argento et gẽmis habuistis. deserte michi virgus rectas in singulis fasciz. Quod cū fecissent inuocato noīe dñi cõuersa est in aurū. Iterū ait. Deserte michi lapides minutos a litore maris. Quod cū fecissent inuocata maiestate dñi cõuersi sūt in gẽmas. Tūc dixit eis. ꝓ septem dies ite per aurifices et gemmarios. et dū probauerit aurū eē verū et gẽmas eē veras nūciate mi. Quod cū fecissent ait. Ite et vendite vobis terras ꝙs vendidistis qua celor premia ꝓdidistis. Emite vobis seruas vestes ut pro tpe fulgeatis sicut rosa cuꝰ flos dū odorē pariat ruborē oñdat repente marcescat. In aspū seruor vīor suspirastis. et vos effectos pauperes gemuistis. Estote floridi ut marcescatis. estote diuites tpaliū ut in ꝓpetuū mendicetis. Ecce vos ipi innocato noīe dñi ihu xpi infirmos sanastis. demonia fugastis. ceꝯ luīa reddidistis. Ablata est hec gratia a vobis et effecti estis miseri qui eratis fortes et magni. Et qui terrorē iussu vīo ī cutiebatis demonijs amodo ipi demonia timebitis. Amator enī pecunie seruus est mãmone. Mãmona aūt nomen est demonis qui preest auralibus lucris et hijs qui mūdū diligūt dñatur. Hec et alia plura dicente aplo efferebatꝰ iuuenis mortuꝰ quē turbe facientes exequias cū mre ei9 vidua iactauerūt ante pedes ei9 rogantes ut sicut drusianā ita et hūc

iuuenē ſuſcitaret. Tantꝰ qꝫ oīm erat
fletus ut etiā ipe aplūs vix a fletu et
lacrimis tempauret. Tūc proſternēs
ſe in orationem diutiſſime fleuit et
ait. O iuuenis ſtratee lacrimas dño
ac preces ſimul effudi ut exurgas a
mortis vinculo reſolutꝰ. et hijs duobz
attecto et eugenio ānūcies qntū glo
riā amiſerit. et qntū incurrerit pe
nā. Tunc exurgens ſtrateus adorauit
aplm et cepit inarepaē diſcapulos eꝰ
dicens. Vidi angelos vros flentes. et
angelos ſathane in vra delectione ſꝑ
tulantes. Jam veꝝnū patū vobis.
et zetas id ē cameras plenas epulis
et deliciis et gaudijs amiſiſtis. et lo
ca tenebraꝝ vobis acquiſiſtis plena
draconibz et flāmis ſtridentibz ple
na cruciatibz doloribz. fetoribz. terrore
horrore. ubi non ceſſat ululatus et
luctus. Rogate ꝝgū aplm ut ſicut re
ſuſatauit me a mortuis ad vtā ita
et alias vras que iam de libro vite de
lete ſūt. reſuſcitet ad ſalutē. Tunc ipe
ſtrateus proſternēs ſe cū illis et oī
ppl'o. omnes piter orabant aplm ut
intrederet pro hijs ad dnm. Quibus
aplūs hoc dedit vſū. ut per xxx dies
penitenaā deo offerrent. in quo ſpa
cio hoc maxime precarent ut virge
auree et lapides ad ſuā naturā re
dirent. Qd cum fām eſſet. flentibus
et penitentibz illis et pro eis intere
dentibz vniuerſis. dixit aplūs. Sare
vos volo qa dns ſuſcepit pnāz eoꝝ.
Ad illos autē conūſus aut. Ite et re
portate virgas ad ſiluā et lapides
ad arenā. Quod cū fecaſſent recepe
rūt etiā gracā curationū quā ami
ſerant. De conſcripcoē euāgelij iohānis
conē hēretici. Hugo ubi ſupꝫ. Cap xlij

Qvm autē fuiſſet iohānes in
exilio pullulauerūt intēa
per aſyam hēreticoꝝ ſemina
quedā cherinthi ſalueꝫ et hebionis
vel ceterorꝫ qui negant xpm in car
ne veniſſe. quos idem theologus in
epla ſua antixpos appellat. mundū
ab angelis fām ee dicentes. et iheſū
hoiem tantūdē fuiſſe. nec reſurrexiſ
ſe. Irridebant quoꝫ etiaſtica dogma
ta et reſurrectionē mortuorꝫ nō credē
bant. Cum rediſſet ergo ab exilio iā
dictus aplūs cōpulſus eſt ab aſie fra
tribus et multaꝝ legationibz etiaꝫ
de coetna prīs et xpi diuinitate fac
ſermonē. Qui mox in ipo ſui ſancti
euangelij exordio patenter oſtendit ꝙ
in pncipio erat verbū. et verbū erat
apud deū. et deus erat verbū. Cuius
ſermone predicta hereſes abdicatur.
Euſebiꝰ in hiſtō etiaſ. li° uij°. Iohānē
tradūt uſqꝫ ad ultimū pene vite ſue
tempꝰ. abſqꝫ ullius ſcripture indicio
euāgeliū prediciſſe. Sed cū tm̄ eu
angeliorꝫ etiā ad ipm notitia puenis
ſet probaſſe quodē diat fidem et vita
tem dictorꝫ. Deeſſe tamen vidit aliq
et ea maxime que pmo predicacionis
ſue tpe geſſerat dns deſcripſit. Helymā
dꝰ ubi ſupꝫ. Sed prius indixit oībz
ieiunū ut orarent ſe digna ſcrip
turū. Fertur autē illū pro illo loco
ſecretiſſimo in quo diuina ſcripturꝰ
ſecreſſerat oraſſe. ut nullas hiuc in
ſiſtens opi ventorꝫ ibi aut ymbrium
iurias patet. hāqꝫ eidē loco uſqꝫ hodie re
uerenā elementa ſeruare. Euſebius
ubi ſupꝫ. Hirenēꝰ in tio cont hereſi li°
Ecclēſia inquit que eſt apud epheſ
ſū fundata eſt a paulo. a iohe vero
edificata policrates. Nam thimo
theus ab eo primꝰ eiuſdē metropol'
epiſcopatū ſuſcepit. Qui poſtmodū
de exilio rediens epheſū. et eundem
ſcīm thimotheū ſedm ſupradām mo
dū finiſſe vitā inueniens per eoꝝ poſ
tulacionē qui tūc inerāt ſcī ſacerdotum
dei pncipes. preſulatū aplica throni
ſuſcepit. et pmanſit illā magne me
tropolis ſedem ſacrā moderans uſqꝫ
ad traiani impiū. De filio eiꝰ ſpūali q̄
a latrocinijs reuocauit. Euſebiꝰ ubi ſupꝫ
Clemens alexandrinꝰ. Cap xlij

Audi inquit fabulā non fa
bulā ſed vem geſtū de iohāne
aplo et meoꝝ oīm traditū. Cum
poſt tyranni obitū de patmos inſu

la epheſiū rediret. vocabat ꝯ etiā vitinas lustrare pūcias. Quo vel ecclias funda ret in quibz non erant locis. vel in q̄bz erant ſacerdotibz ac mīſtris inſtruēt ſedm q̄ ei de vnoquoq; ſpūs ſcūs indi caſſet. Cum igit̄ veniſſet ad quādā vr bem haut longe poſitā omībz ecclāſtiis ſolēpniē adīpletis vidit iuuenē quēdā validū corpe et vultu elegantē ſed ani mis ardē. Quē epiſcopo illi⁹ loci com mendauit ſūmo ſtudio ſub xp̄i et ecclē teſtōnio. Et poſt hec epheſiū rediit. Tunc preſbiter puerū ſuſceptū in do mo ſua cū omni diligencia nutrit. ad ultimū etiā ei bap tiſmi graciā tradit. Poſt hec velut confidens gratie qua fuerat cōmonitus. paulo indulgenciꝰ iuuenē habē cepit. Sed ille īmaturā li bīate potitus per equeuos quibz luxꝰ et deſidia cordi eſt. primo quidē cōui uioꝝ illecebris decapit². Inde nocturnis eū furtis. ſocū ſibi p̄tiq̄ cōſaſcīt². Tandē ex integro p̄dicatoꝝ ſe tradens nulli inferior in flagitijs ee patitur. Denigz illos ipſos qui p̄us magiſtri criminū ei fuerant diſcipulos facit. et latronū ꝙ hijs turmā quibz ipſe dux et p̄ceps preeſſet inſtituit. ac tum eis omni crudelitate graſſat⁹. Tempe aūt elapſo cū rei poposciſſet utilitas īuitat⁹ iterū ad illā vrbem iohānes. Et cū cetera pro quibz vene rat ordinaſſet age inquit o epē depo ſitū repeſenta qđ tibi ego et xp̄s cōmē dauim⁹. At ille obſtupuit pecuniam putans a ſe repoſita quā non acceperat Quē iohānes hērentē videns. iuuenē inquit illū repeto a te et aīam frīs. Tunc grauit⁹ ſuſpirans ſenior et in lacrimas reſolutus. mortuꝰ eſt inq̄t. Quō inquit vel quali morte. Deo a it mortuus eſt. quia peſſimꝰ et fla gicioſus euaſit. et nūc monte quen dam cū multa manu latronū occu pauit. Hijs auditis aplūs veſtem continuo qua erat indutus ſcidit et cū ingenti gemitu. bonū te inquit cuſtodem anime frīs dereliqui. Sed nūc michi equus paret² et dux itine ris. Confeſtim igit̄ ab ecclīa conatus ꝓperans cū pueniſſet ad locū detine tur ab hijs latronibz qui cuſtodias ob ſeruabant. Sed ille nec fugē nec de clinare prorſus uſq; nitens. ingenti tm voce clamabat. Quia ad hoc ip ſū veni adduate m̄ p̄ncipē vrm. Q̄ cū veniret armatus emin⁹ agnito a poſtolo pudore actus in fugā vertit². Ille admiſſo poſt eū equo confeſtī ſeq̄t fugientē ecclīā etatis oblitus ſil'et cla mans. Quid fugis o fili p̄m. quid fu gis termē ſenem. Noli timere q̄m ha bes adhuc ſpem vite. Ego pro te xp̄o ra cionē reddā. certe et mortē lubenter ꝙpiam ſicut et dñs exceptē pro no bis. et aīam meā pro tua dabo. Sta tantū et crede michi. quia xp̄us me miſit. At ille audiens reſtitit et vul tū in terrā demiſit. Poſt hec arma proiecit. et tremefactis fleuit amariſſi me. Accedentisq; ad ſe ſenis. pnoluto eſt genibz gemitibz et ululatibz quibz poterat ſatisfaciens. Et uberrimis la crimaꝝ fontibz itīm baptiſabat² ſolam dexterā ſuā occultans. Aplus vero iuſ iurandi ſacramento ſe ei a ſaluatore veniā impetraturū pollicens ſil'q; eiꝰ genibz pnoluto atq; ipām dexterā ex aiꝰ conſaeneā torquebat² tanq̄m per penitenciā iam p̄gatā deoſculaꝝ ad ecclīam reuocat. Et indeſinenter pro eo orationes pfundens ac cū ipo crebra ieiunia ducens ſed et variis cō ſolationū ſermonibz exterritos eius animos mitigans. non prius abſtitit q̄ in oībus eū emendatū etiā eccleſie preficēt. Per hoc magna exēpla pe nitencie prebens et in eo trophea vi ſibilis reſurrectionis oſtendens. Idē in q̄rto libro. Iohānes diſcipul⁹ dñi apud epheſiū cū baineas lauādi gratia ingreſſus fuiſſet et vidiſſet i bi cherinthū ferē² exiliuiſſe cōtinuo. et diſceſſiſſe non lotus dicēs. Fugiam² hinc ne et balnee ipe corruant in quibz cherinthus lauat² vitatis īimicꝰ.

De vnina ydoloꝝ et veneno qđ ſine le ſione bibit. apletus. Cap xliij

Cum autē oīs asia iohānē extol
leret et predicaret. accidit ut
cultores ydolorum sedicionē exci
tantes trahēnt eū ad templū dyane. ut
et urgerēt ut ei sacrificaret. Johānes
autē blande exorabat pplm. ut longe
se faceret a templo. Cumq; oēs foras ex
issent voce clara iohānes corā omībus
orauit ut templū et ydola que in eo co
lebantur corruerēt ita ut neminē lede
rent. Statimq; ad vocē eius oīa simul
cū templo ydola in puluerē redacta sūt
Eadē die xij milia hoīm conuersi sūt et
baptismo consecrati sūt. Tunc ponti
fex ydolorum excitauit sedicionē in pplo
ita ut pplus contra pplm pararetur ad
bellū. Cui ait aplus. Quid tibi faciā
aristodime ut tollā indignacionē de
animo tuo? Qui rndit. Dabo tibi ve
nenū bibē quo hausto si mortuus nō
fueris. apparebit vm ēē dm tuū. Cui
ānuente aplo ille ait. Prius est ut
videas bibentes et statī morientes ut
vel sic possis hoc poculū formidare.
Pgensq; ad proconsulē petijt ab eo du
os viros qui pro suis erant sceleribus
decollandi. Et statuens eos in medio
foro corā aplo et oī pplo. fecit eos vene
nū bibere. Qui mox ut biberūt spm
exalauerūt. Illis aūt mortuis iacen
tibz iohānes intrepidus et constans cali
cem accepit factoq; in eo signaculo cru
cis dixit. Deus cui oīs creatura deseruit.
quē oīs ptās expauescit. cuius audito no
mine serpens conquiescit. draco fugit
rubeta torpescit scorpius extinguitur. re
gulus vincitur. oīa venenata et noxia
aīalia terebrantur. tu extingue hoc ve
neni virus et opaciones eius mortife
ras viresq; eius euacua. et da hijs oī
bus oculos ut videant et cor ut mag
nitudinē tuā intelligant. Hijs dctis os su
um et se totū armauit signo crucis. et to
tū bibit quod erat in calice. Attendens
autē pplus per tres horas vultū eius hila
rem. nullaq; signa palloris oīo aut tre
pidacionis habentē clamauit. Vnus deus
verus ē quē iohēs colit. De suscitacioē il
lorum qui veneno interierūt. Cap xliiij.

Aristodimus autē nec sic credens
ait iohi. Inest michi adhuc du
bietas. Sed si istos qui hoc vene
no mortui sūt. in noīe dei tui excitaue
ris. emūdabitur ab omni dubietate cor
meū. At ppli insurgebant in eū dicen
tes. Incendemus te et domū tuā si ausus
fueris aplm dei ultra in sermone fa
cere laborare. Aplus autē videns sedi
cionē fieri petito silencio ait. Prima est
quā de diuinis virtutibz imitari debe
tis paciā. Si adhuc infidelitate tenetur
non cessabo ab hoc ope quo possit me
dela eius vulneribz puenire. Et cōuo
cans eū dedit ei tunicā suā dicēs. Va
de et mitte eam sup corpa defunctorū
et dices. Aplus dnī nri ihu xpi misit
me ut in eius noīe exurgatis. ut cog
noscant oēs q; et vita et mors famulā
tur dno ihu xpo. Qd cū ille fecisset et
eos exurgē vidisset adorans iohannē
festinauit ad pconsulē dicens. Memorē
te puto q; contra iohānē freqnter irā
tuā excitaui. et multa mala contra
eū egi vnde vereor ne irā eius expiac
est enī deus sub specie hoīs latens. Nā
venenū bibens incolumis pseuerat.
et veneno mortuos tactu tunice sue per
manus meas resuscitat. Tunc venientes
ambo prostrauerūt se aplo scilicet aris
todimus et proconsul indulgenciā fla
gitantes. Quos ille suscipiens precepit
eis vnius ebdomade ieiuniū. Quo exple
to baptisauit eos. Ipi aūt baptisati cū
omni parentela sua et affinitate et
famulis suis fregerūt oīa simulachra
et fabricauerūt basilicā in noīe sci io
hānis in qua et assūptus est. De scō
eutice ac socijs eius et ceteris huius tpis mi
tiribz. De vita scōrum nerei et achillei. Ca xlv

Audiens itm aurelianus q̄a do
mitilla magis adhuc diligēt
euticen victorinū et maronē
q̄ fecerat nereū et achilleū īpetrauit
a nerua impatore ut eos sibi daret si
sacrificare noluissent. Quos fortiter re
sistentes deposuit de insula. et quasi
seruos per singula predia sua diuisit.
ut terrā cotidie foderent. et sero canta

brū id est frumenti quisquilias mādu
cant. Sed cū ibi omūbz gratiosi essent
et miracula facerent. et multos predicā
do cōuerterent. ab aureliano penis va
rijs occisi sūt. Actor Quarto sub prefa
to impatore. nōnulli eaā alij pro xpō
passi leguntz. quoz ad plenū gestū nō
reperi. sed ex martirologio breuit col
legi in hūc modū. Ex martirologio.
Septimo decimo kl' maij. celebratur
in ytalia natale btōz martirū mario
nis cuthicetis et victorini. Qui primo
apud insulā ponaam ī xpi confessioe
longū ducentes exilū. postmodū sub
principe nerua cū cōuertissent pluri
mos ad fidem. iussi sūt varijs penis
interfici. Item rome nonis septēbz
beati victorini mīris. Qui sētate et mi
raculis preclarus. sacerdocū amiter
nine vrbis tocius ppli electione adipisat.
Inde postmodū sub impatore nerua. ē
iussus suspendi capite deorsū. in loco
ubi putentes et sulphuree emanant
aque. Quod cū per triduū pro nōie x̄
passus fuisset. gloriose coronatz migra
uit ad dnm. Hugo ubi supa Nerua
deniqz cesar afflicte vei publice multū
consuluit dū traianū virū strēnuū z
sapientissimū sibi in filiū antegz mo
veret adoptauit. Eusebius in cronic.
Ipse autē nerua in ortis salustianis
morbo periit anno etatis sue lxxxij°.
Decreto autē senatus inz deos relatus ē.

De imperio traiani. Cāp xlvi^m.

Hūno igitz dnū centesimo. mūdi
vero. iiij°. lxiij°. romanoz un
decimus traianus regnauit ānis
xix. Hugo ubi supa Hic apud aggp
pam gallie vrbem insignia īperij
suscepit. moxqz germaniā trans re
nū sibi subegit. et trans danubiū gē
tes multas supauit. barbaras eaā
nationes trans eufraten et tygrin
sitas redegit in puincias. Denigz se
leuciā et babyloniā occupauit et usqz
ad indie fines post magnū alexādrū
accessit. Hic etiā fuit liberalis in
amicos hīs in re militari diligenciā
in ciuilibz lenitatē et in sublenandis a
uitatibz largitionē. Denigz prostrato
et debilitato statu romano in remedi
um malox credebat diuinitz datū. He
linandus Hic aliqū cū profecturus ad
bellū iam equū ascendisset vidua que
dam apprehenso pede illius miserabiliter
lugens iustitiā sibi fieri de hijs qui filii
um eius iustissimū et īnocentissimū oc
ciderant poposcerat. Tu inquiens au
guste īpetras. et ego tam atrocem ījū
riam patior. Ego aut ille satisfaciam
tibi cum rediero. Et illa. Quid si non
redieris. Aut ille. Successor inqt meus
satisfaciet tibi. At illa. Quid igor scīa.
Ad' et si futurus est quid pderit tibi.
si alius benefecerit. Tu michi debitor
es sedm opa tua mercedē recepturus
fraus autem ē nolle reddē qd debet.
Successor tuus ījuriā patientibz vel pas
suris pro se tenebit. te non liberabit
ultrica aliena. Bene agret cū succes
sore tuo si liberauit seipsū. Hijs ver
bis motus traianus descendit de equo
et causā vidue pīnaaliter examinauit
et condigna satisfactione viduā cōso
latus est. De plutarco eius pceptore. xlvij

Huius instructor fuit plutarcus
phūs qui habebat servū hō
minē nequā et cōtumacē sed
liberalibz disciplinis eruditissimū.
Contigit autē ut ei nescio quā ob cau
sam tunicā detrahi rediqz iubēt. loco
reperat ille verberari duriuscule cū
tamen unusquisq; illi culpā dicens se
nichil deliquisse. Postremo cū nichil
proficeret rogando venīā voluerunt ce
pit et inter verbera seua et obiurga
toria loqui non ut se habē plutarcū
ut phūm deceret. Turpe esse ei
precipue qui de malo ire sepius discep
tauerat. librūqz pulcherrimū scripse
rat de patiencia. Adiacebat esse pbro
sum q doctrinā moribz īpugnabat.
qui mētis ab integritate plapsus.
effusus et pcolutus in ura. plurimis
plagis multaret īnocentē. Ad hec plu
tarcus lente et lenit et sūma cū gra
uitate aut. Quid q vapulas tibi i
rasci videor. Est ne ira mea. si a me

debuīt recipis. Ex vultu ne meo an ex
re an ex uoce. an saltē ex verbis ira me
corruptū intelligis. aut correptū.
Et michi quidē neq; oculi ut opinor
truces sūt. neq; os turbidū. neq; īani
ter clamo. neq; in spumā ruborem q;
feruesco. Neq; pudenda dico aut pe
nitenda. neq; ōino trepido ira aut
gestio. Hec omīa quippe si nescis.
iracūdie signa cē solent. Et sil' ad eū
qui cedebat cōuersus. interī inq;t
dū ego et hic disputamus tu hec age.
et sine iracundia mea. retonde seruī
lem cōtumaciā meā et ijquū peni
tere doceas q; iurgare De libro plu
tarci misso ad traianū. Cap xlviij.

Hic scripsit ad traianū libellū
pulcherrimū de cōstitucione
pollicita. cuius tytulus est tra
iani institucio. in quo qualis debeat
cē pncps elegantē descripsit. Cui s
pnapiū hoc est. Plutarcus traiano
salutē dixit. a odestiā tuā noueram nō
appetē pnapatū quē tamē semp mo
rū elegancia merens induisti. Quo
quidē tanto dignior iudicaris. q̄nto
a crimine ambicionis videris cē re
mocior. Tue itaq; virtuti cōgratulor
et fortune mee si tū recte gesseris qd
probe metuisti. Alioq;n periculis te et
me detrahencium linguis subiectū iri
non dubito. cū et ignauiā impatorū
roma non ferat et sermo publicus de
licta discipulorū refundē solcat in pre
ceptores. Hic seneca neronis sui me
rito detrahencium carpit linguis. ado
lescencium suorū temeritas in q̄ntilia
nū refundit. et socrates in pupillū
suū fuisse clemenaor criminat. Tu
vero quid vis rectissime geres si nō
recesseris a teipso. Si primū te cōpo
sueris ad virtutē recte procedent om
nia. Policite constitucois maiorū
vires tibi exsculpsi. Cui si obtemperes
plutarcū viuendi habes auctorē. Alio
q;n pntem eplam testē īuoco. quia i
pncipē impij non p̄ris auctore plu
tarco. Item plutarcus q̄tuor pnapi
bus imitandū conatū scitiq; veneranda

dei. cultū sui. disciplinā officialiū.
et pīcium affim et protectionē subdi
torū. Item scripsit librū de magistra
tuū moderacione qui inscribit archi
gramaton De transitu ihū euangeli
liste. Hugo ubi supa. Caplm xlix.

Traiani tpibz ihēs aplis qui
quasi vnus de paradisi flumi
nibz verba sancti euangelij
in toto terrarū orbe diffudit dū esset
annoz xcix migrauit ad dnm. Mi
cenus Nam cū esset xcix ānoz appa
ruit ei dns ihūs cū discipulis suis et
ait. Tempus est ut epuleris in cōmu
nio meo cū fratribz tuis. dnīca die re
surrectionis mee que post q̄nq; dies
futura est venies ad me. Venit q;nq; dīe
ta die cōuenit oīs multitudo in pre
fatū eccliaz. et a primo gallozū cantu
agens misteria dei usq; ad horā tria
diei allocutus est oēm pplm. hortans
eos ad pseueranciā et nūcians eis vo
cacionē suā. Post hec iuxta altare
iussit foueā fieri et tram foris cōtra
priora. descendensq; in eā expandit
manus suas ad dīm et ait. Inuitatus be
nio gracias agens. quia me digna
tus es dne ihū xpe ad tuas epulas
tuitare sciens q; ex toto corde meo de
siderabā te. Odor tuus cōtupuerat
in me exitauit eternas. Et nūc dne
cōmendo tibi filios tuos quos tibi vi
vo mater ecclia per aquā et spīm rege
nerauit. Aperi michi ianuā vite pi
ceps tenebraz non obturat in. et ma
nus extranea nō obstingat me. Sz sus
cape me sēm verbū tuū. et pduc me
ad cōuiuiū epulazū tuaz. Et cū oīb
pplis vīdisset. amen. lux tanta ap
puit sup aplm vna fere hora ut nul
lus sufferret aspectus. Postea īuenta
est illa fouea plena. nichil aliud in
se habens nisi manna. quod usq; ho
die grignit locus ipe. Ibi hoīes ab īfir
mitatibz et picul' liberant et pcū su
az obtinēt effectū. De virginitate cue
Hic et rigoris tempore. Explogo
est iohānes sīc euāgelia et Ca.
virgo electus a deo quē de nup

cijs volentē nubere vocauit dn̄s. Cuius
~~cui~~ virginitatis in hoc duplex testimo
niū in euāgelio datur. q̄ et pre ceteris
a deo dilectus dicit. et huic matrē suā
pendens in cruce cōmendauit deus ut
virginē virgo seruaret. Et hic sciens
supuenisse diem recessus sui cōuoca
tis discipulis suis in epheso per mul
ta signorū exp̄imēta promens xp̄m.
descendens in defossū sepulture sue
locū facta oracione positus est ad prēs
suos tā extraneus a dolore mortis q̄
a corrupcione carnis alienus Cassianus
in libro vij° collacionū. Fertur inquit
scūs abrahā bt̄issimus iohēs euāgelista
cū p̄dicē molliter demulceret quendā
ad se habitu venatorio venientē subi
to ꝯspexisse. Qui miratus q̄ vir tāte
opinionis et fame ad tam p̄ua et hu
milia oblectamēta se submitteret. tu ne
es inquit ille iohēs cuius fama insig
nis et celeberrima me quoq̄ sūmo de
siderio tue agnicionis illexit. Cur ob
lectamētis tā vilibz occuparis. Cui be
atus iohēs ait. Quid est qd̄ manu ges
tas. At ille arcus inquit. Et cur ait
nō sp̄ eū tentū ubiq̄ circūfers. Cui ille
rn̄dit. Non oportet ne iugi curuami
ne rigoris fortitudo laxata mollescat
ac depereat. Et cū oportuerit ut forci
ora in aliquā ferā spicula dirigantur
rigore per nimietatē continue ten
cionis amisso violencior ictus nō pos
sit emitti. Nec nr̄i inquit bt̄us iohan
nes animi te offendat o iuuenis tā
parua hec breuisq̄ laxacio. Qui nisi
remissione quadā rigorē intencionis
sue interdū releuet ac relaxet. in re
misso rigore lentescens virtuti sp̄us
cū nc̄citas fuerit obsecundare nō posset.
Eusebius in cronicis Iohānē aplm̄ us
q̄ ad tp̄us traiani hireneus ep̄us per
mansisse scribit. Post quē auditores
eius insignes fuerūt papias iherapo
litanus ep̄us. et policarpus smirneus et
ignacius antiochenus. De crucifixiōe sc̄i sy
meonis ep̄i. Eusebius tercio libro
Post neronē Caplm̄ li^m.
domicianūq̄ sub traiano p̄

singulas ciuitates ex insolencia ppli
p̄secucionē in nr̄os accepimus motā. Quo
in tp̄e eciā symeon cleophe filius quē
secundū iherosolimis ordinatū ep̄m
supra docuimus per martiriū carnis
vinculis resolutus est. Horū astipula
tor est ipse egesippus. Is ergo refert q̄
a quibusdā hereticis accusatus sit sup̄
dictus vir tanq̄ xp̄ianus et multis af
flictus suppliciis per multos dies. ita ut
eciā iudex ipse cū amicis suis de eius
paciā miraret. et ad ultimū iuberet
simili eū quā dn̄s p̄tulit passione vitā
finire. Sed et ipsa verba quibz proteste
tur audire gracius puto. Ait ergo cū
de hereticis diceret. Et hijs igitur ipsis accu
sauerūt quidā symeonē cleophe filiū
tanq̄ qui eēt ex genere dauid et xp̄i
anus. Et ita martir effectus est cū esset
annorū cxx. sub traiano cesare apud
anthicū consularē. Addit eciā hoc q̄
accusatores eius cū illis tp̄ibz p̄quirerē
tur si qui ex genere dauid et ex regia tri
bu descenderent cōprehensi sunt inter ipsos
Qr̄ autē symeon vnus ex ipsis fuit au
ditoribz dn̄i vel longeuitas eius indicio
est vel euāgeliorū fides. ubi eciā mater
eius maria cleophe vxor refertur. Sed
et alios quosdā idem scriptor refert
preter eos de quibz supradiximus nepo
tes iude vnius ex fratribz dn̄i per idem
tp̄us sup̄stites īuentos et domiciani
tp̄ibz martires effectos hoc modo scri
bens. Veniūt igitur hij et presūt ōni
eccl̄ie tanq̄ mr̄es et p̄pinqui dn̄i. Et rē
dita pace eccl̄ie p̄manserūt usq̄ ad tē
pora traiani cesaris. usq̄quo consobri
nus dn̄i symeon de quo supradiximus
filius cleophe calūpniā pateretur ab he
reticis tanq̄ xp̄ianus cōsulari delatus.
A quo cū multo tp̄e suppliciis fuisset af
fectus martirio cōsūmatus est. omnibus
qui aderant et ipso iudice mirantibz.
ut cxx ānorū senex crucis suppliciū per
tulisset. De vita sc̄i clemētis pp̄e. Ex
Ea tem gestis eius. Caplm̄ lij.
pestate passus est sc̄us clemēs
pp̄. Qui tercius post bt̄m petrū
ita morū ornamētis pollebat q̄ oībus

xpianis et etiam iudeis et gentilibus ra
cionis capacibus complacebat. Cum itaque
domitillam neptem domiciani imperatoris
in virginitate sacro velamine consecras
set et theodoram vxorem sisinnij in castita
te manere permitteret. sisinnius zelo ductus
ecclesiam occulte intrauit. scire volens
cur illa ecclesiam sic frequentaret. At ubi
clemens orauit ita cecus et surdus
effectus est quod nil videns vel audiens pu
eris suis dixit ut se foras eicerent. Sed
illi girantes per totam ecclesiam ianuam
eius inuenire non poterant. Quos cum vi
disset theodora sic errantes primo quidem
declinauit ab eis putans quod apertis ocu
lis eam cognoscere possent. Audiens autem
per puerum quem ad eum direxit cur ita
cecus et surdus esset orauit deum ut eum
exire permitteret. Quo facto cum renun
ciassent serui theodore quod adhuc cecus
et surdus esset. illa post missam prostrata
cum lacrimis ad pedes sancti clementis ro
gauit eum ut pro viro suo cui sic acciderat
oraret. Et sanctus clemens prorumpens in
lacrimas rogauit omnes qui aderant ut
simul omnes pro illo domino supplicarent
Et sic profectus cum ipsa ad eum inuenit ip
sum apertis oculis nil videntem et nil pe
nitus audientem. Cumque pro eo orasset et
ipse audiret et videret putans magi
ce se delusum iussit seruis suis ut clemen
tem ligarent et traherent. At illi ligan
tes et distrahentes columpnas putabant
sicut et sisinnio videbatur quod sanctum clemen
tem vinctum tenerent et traherent. Tunc sanctus
clemens abscessit monens theoderam
ut pro viro suo semper oraret. donec eum
dominus visitaret. Flenti itaque theodore at
que oranti ad vesperam apparuit sanctus pe
trus canicie venerandus dicens. Per te
saluus erit sisinnius ut impleatur quod dixit
frater meus paulus apostolus. sanctificatur vir
infidelis per mulierem fidelem. hec dicens
abscessit. Sisinnius quoque theodoram ad
se vocauit obsecrans ut pro se oraret.
et sanctum clementem ad se venire rogaret.
Tunc illa properans cum gaudio sanctum cle
mentem adduxit. Qui sisinnium de fide
instruens ipsum cum alijs de domo eius

numero ccc. et xxiij. in proximo pascha
baptisauit. Multi etiam nobiles et ami
ci nerue imperatores per hunc sisinnium
crediderunt. De exilio eius et passione
Capitulum liij.

Denique comes
sacrorum publius tarquinius pe
cuniam multis dedit et contra
sanctum clementem maximam sedicionem com
mouit. Sed mamertinus prefectus cum ad
ductum sibi multis verbis inclinare tem
taret et ille prudenter et racionabiliter
ad omnia responderet mandauit traia
no imperatori quod clementem episcopum qui nil
mali fecerat sic populus accusasset. At il
le remandauit eum debere aut sacrifica
re aut ire in exilium ultra mare. Quod
cum fuisset a senatu firmatum tantam gra
ciam deus sancto clementi tribuit. quod etiam
mamertinus flens propter eum et dans ei na
uim et omnia necessaria multis de clero et
populo comitantibus sic eum dimisit. Pro
fectus autem in exilium venit. et inuenit i
bi plus quam duo milia xpianorum iam dudum
ad secanda marmora dampnatorum. Qui
videntes sanctum clementem in fletum et lacri
mas proruperunt. Quos cum ille in domino con
fortasset. et a sex miliaribus aquam defer
ri audisset orauit deum ut fontem suis
confessoribus aperiret. Et post oracionem
circumspiciens vidit agnum stantem et e
recto pede dextro quasi locum ei osten
dentem. Tunc sanctus clemens intelligens
diuinum esse. quod solus ipse videbat per
rexit ad locum cum omnibus. precipiens
ut ibi foderent. Sed cum illum locum in quo
agnus stabat non tangerent ipse accep
to breui sarculo locum sub pede agni per
cussit. et statim aquis exundantibus
fons prorupit. Ad hanc famam et sancti
viri doctrinam in vna die quingenti et
amplius baptisati sunt. et intra vnum an
num lxxv ecclesias construxerunt. Post
tres annos audiens hec traianus ex ma
ligna relacione gentilium quendam ducem
illuc misit. Qui dum omnes velle mori con
spiceret. multitudini pepercit. et solum cle
mentem ligata ad collum eius anchora
precepit in mare submergi. De mi
raculis eius post obitum. Capitulum liij.

Quod cū factū fuisset et ꝓplus xp̄ianoꝝ in litore sil' fleret cornelius et phebus discipuli eius monuerūt omnes orare deū ut sibi corpus sui mr̄is demonstraret. Statī mari per tria miliaria recedēte ingressi per siccū īueniūt in modū templi marmorei habitaculū a deo paratū. et in archa positū corpus sc̄i clementis petri discipuli. et anchorā iuxta eū. Reuelatū est autē discipulis eius ut eū non tollerent. ¶ In oī autē anno. passionis eius die recedit mare septē diebus. et aduenientibꝫ iuxta ciuitatē crisonā siccū prebet iter per tria miliaria. et expleto festo regreditur. ¶ In vna solempnitatū mulier cū ꝑuulo suo filio ad locū accessit. et post acta solēpnia dormiente puero repente mare rediens oēs ad litus ꝓpera re coegit. Tunc mater oblita filij cū ad litus venisset. cū fletu et eiulatu maximo per litora discurrebat. si q̄s forte corpus filij sui ad litus eiectū vidisset. Et nichil īueniens tandē confortata a ꝓpinquis ad ꝓpria redijt. et totū annū in lamentacione deduxit. ¶ Post annū vero ad locū ꝓperauit si forte de filio suo aliquod īueniret indiciū. Itaq̄ recedente mari oēs anticipans accurrit ad tumulū. Et cum post oracionē surgeret subito vidit infantē sicut eū reliquerat dormientē. Quē credens mortuū accedens ꝓpius dormientē cognouit. et excitatū velociter expectantibꝫ ꝓplis incolumē leuauit in vlnis. Et interrogatus puer ubi per annū fuisset. rn̄dit se nescire si annus integer preterierat. sed se tantū vna nocte dormisse suauit' estīabat.

De sc̄a domitilla et sociabꝫ eius. Ex gestis nerei et achillei. Cap lv.

Porro aure lianus reuocans domitillā de exilio iussit ad eam venire duas virgines eufrosinā et theodorā collactaneas eius ut ei suaderent. At illa cū eisdē de dn̄o predicaret. frem̄ theodore cecū et filiolā nutricis eufrosine mutā sanauit. Quod ille videntes cū multis alijs paganis baptisate sūt. Post hec aurelianus cū duobꝫ sponsis theodore et eufrosine et tribꝫ mimis id est ioculatoribꝫ venit. ut simul nupcias domitille celebraret. Et cū a sulpicio et seruiliano īcreparet. verba eoꝝ non curans iussit includi in thalamo domitillā ut ꝑ modū violent' oppimeret eā. Et deficientibꝫ in cantando et saltando mimis ipse per duos dies tam diu saltauit q̄ saltando deficiens expirauit. Qd' multi videntes cōuersi sūt. Tunc fr̄ aureliani noīe luxurius īpetrauit a traiano imꝑatore ut hos oēs ad sacrificandū compellēt. aut nolentes occideret. Vnde cū occidisset sulpiciū et seruilianū abijt ad predictas virgines ad t̄racinensem ciuitatē. Et cū nollent sacrificare supposuit ignem in cubiculo in quo simul morabant. Que orantes prostrate in facies suas spm̄ emiserūt. Quaꝝ corꝑa sc̄us cesarius dyaconus mane illesa reꝑiens sepeliuit.

De sc̄o ignacio antiocheno. Ex gestis eius. Caplm̄ lvi.

Sub eodem passus est bt̄us ignacius discipulus sc̄i iohānis epūs vero anthiochie. Qui cū diu pro pace sc̄e ecc̄ie dn̄o supplicasset nō suū sed infirmoꝝ ꝑiculū timens traiano imꝑatori de victoria redeunti. et mortē omībꝫ xp̄ianis minanti occurrit et se xp̄ianū ꝓfitens ferro vinctus. iussus est romā duci. Traditus est ergo decē militibꝫ. quoꝝ crudelitas erga sc̄m nullis bn̄ficijs poterat mitigari. Veniens ergo romā pn̄tatur traiano imꝑatori. Qui dixit ei. Ignati cur anthiochenā ciuitatē rebellare facis. et gentē nr̄am ad xp̄ianitatē cōuertis. Ignacius rn̄dit. Vtinā et te possem ab ydolatria cōuertere et ducere ad xp̄m ut semꝑ obtineres fortissimū p̄ncipatū. Traianus dixit. Sacrifica dijs et eris p̄nceps sacerdotū meoꝝ. et mecū regnabis. Ignacius rn̄dit. Nichil estimo qd' promittis nec sacrificabo dijs tuis. nec honorem

cupio tue dignitatis. Facito de me q̄c
quid vis quia nullo modo me muta
re poteris. Traianꝰ dixit. Plumba
tis scapulas eius contūdite. et vngu
lis latera eius laniate. et duris lapi
dibꝫ eius vulnera fricate. Et cū in
hijs constancior ꝑmanet ait traianꝰ
Expandite manꝰ eius et igne reple
te. et sup̄ carbones viuos eū nudis
plantis facite ambulare. Rn̄dit ig
natius. Nec ignis ardens nec aqua
bulliens poterit in me dei extinguere
caritatē. Traianꝰ dixit. Maleficia st̄
hec q̄ tanta paciens non consentis
Rn̄dit ignatiꝰ. Nos xp̄iani malefici
non sumꝰ ymo in lege nr̄a malefi
cos viuere prohibemꝰ. Malefici vos es
tis qui demones adoratis. Traianꝰ
dixit. Laniate vngulis dorsū eius.
et aceto et sale ꝑfundite plagas eiꝰ
Rn̄dit ignatius. Non sunt condigne
passiones huiꝰ tp̄is ad futurā gloriā
que reuelabitur in nobis. Traianꝰ dix
it. Tollite eū et vinculis ferreis alli
gate et in cyppo in ymo carceris custo
dite. et tribꝫ diebꝫ ac noctibꝫ a nemine
videatur. et sine cibo potuq̄ ꝑmanens
post triduū a bestijs deuoretur. Tercia i
gitur die iussu imp̄atoris senatus ce
pit cū ꝓplo cōuenire ut viderent epis
copū anthiochie qui cū bestijs habebat
pugnare. Et sedens traianꝰ iussit ad
duci scm̄ ignatiū. Quē cū moneret ut
vel iam consentiret cū sup̄ari nō pos
set dixit. Qm̄ sup̄bus est et contēptor
alligantes eū duos leones ad eū lax
ate. qui nec reliquias eius dimittāt.
Videns eos scūs ignatiꝰ dixit ad ꝓplm̄
Viri romani qui hoc certamē aspici
tis. non sine mercede laboraui. q̄a non
ꝓpter prauitatē hec pacior. sed ꝓpter
pietatē. Triticū dei sū. et dentibꝫ besti
arū molar ut panis eius efficiar.
Hec audiens imp̄ator dixit. Grandis
est tolerancia xp̄ianoꝝ. Quis grecoꝝ
tanta toleraret pro deo suo. Rn̄dit ig
natius. Non humana v̄tute hec tole
raui sed fide et adiutorio xp̄i. Hec illo
dicente et leones ꝓuocante. accurrerūt

et prefocauerūt eū tm̄ carnem eius
non tangentes. Et āmirans traianꝰ
discescit et iussit ut si quis vellet tol
lere corpus eiꝰ non prohiberetur. Cristia
ni vero tollentes eū honorifice sepelie
rūt. Traianꝰ aūt cū audisset quedā
scripta que plinius scd̄us ei misit. in q̄
bꝫ valde laudabantur xp̄iani. quos im
p̄ator iusserat occidi penituit de hijs
que sancto ignatio intulerat. Et decre
uit ut nullus xp̄ianꝰ inquireretur. si q̄s
tamen incideret puniretur. De scriptis eiꝰ
dem Jheroꝰ de illustribꝫ vir. Cap̄ lvij.

Ignatius igitur ecc̄ie antiochie ter
tius post petrū aplm̄ ep̄us. ꝑsecu
tionē cōmouente traiano. damp
natus ad bestias romā vinctus missꝰ
est. Cumq̄ nauigans smirnā venis
set ubi policarpus auditor iohis ep̄s
erat. scripsit vnā eplam ad ephesios.
alterā ad magnesianos. terciā ad tab
lenses q̄rtā ad romanos. Et inde e
grediens scripsit ad philadelphos et
ad smirneos. et ꝓprie ad policarpū.
cōmendans antiocensem illi ecclesiā
In qua et de euāgelio q̄d nup̄ a me
translatū est. sup̄ personā xp̄i ponit
testimoniū dicens. Ego vero et post
resurrectionē in carne eū vidi et cre
do quia sit. Et q̄n venit ad petrū. et
ad eos qui cū eo erant dixit eis. Ecce
palpate me et videte quia non sum
demoniū corp̄ale. Et statī tetigerūt
eū et crediderūt. ¶ Dignū aūt videtur
quia tanti viri fecimꝰ mencionē. et
de epla eius quā ad romanos scripsit
pauca ponere. De syria inquit usq̄ ad
romā pugno ad bestias. in mari et
in terra nocte et die ligatus cū decē
leop̄dis. hoc est militibꝫ qui me custo
diunt. quibꝫ et cū benefecerī peiores
fiūt. Iniquitas aūt eoꝝ mea doctrina
est. sed non idcirco iustificatꝰ sum.
Vtinā fruar bestijs que michi ꝓpara
te sūt. Quas et oro veloces michi eē
ad interitū. et alliciā ad comedēdū
me. ne sicut et alioꝝ mr̄m non aude
ant corpus meū attingere. Qd̄ si ve
nire noluerīt. ego vim faciā ut ipe

deuorer. Ignoscite michi filioli. quid
michi prosit ego scio. Nunc incipio esse
discipulus. nichil de hijs que videntur
desiderans. ut xpm ihm inueniam. Ig
nis crux bestie. confractio ossium. membro
rumque diuisio. et tocius corporis contricio
et tormenta dyaboli in me veniant
tm ut xpo fruar. ¶ Cumque iam dampna
tus esset ad bestias. et rugiendo ardore pa
ciendi rugientes audiret leones ait
Frumentum xpi sum dentibus bestiarum
molar ut panis mundus inueniar.
¶ Passus est anno xi traiani. Reliquie
corporis eius in antiochia iacent extra
portam dampnaticam in cimiterio. Actor
Scripsit autem sanctus ignacius epistolas xij.
Huius cor cum minutatim diuisum esset nomen
domini nostri ihu xpi litteris aureis inscrip
tum ut legitur in singulis partibus inuentum
est. Dixerat enim se habere xpm in cor
de. De hoc etiam beatus dyonisius in
libro de diuinis nominibus scripsit inquit
diuinus ignacius. amor meus est cru
cifixus. De sancto eustachio et conuersione
eius. Ex gestis eius. Cap lviij.

Eustachius vero cognomento
placidus magister militie tra
iani imperatoris paganus erat
sed tamen operibus misericordie sedulus insiste
bat. Cum autem cotidie cum socijs suis
venationi insisteret quadam die gre
gem ceruorum inuenit. Et circa eos
militibus occupatis vidit inter ceruos
vnum maiorem et pulchriorem. Quem desi
derans capere fugientem. in nemus secu
tus est. Donec ceruus progrediens
super altitudinem rupis staret. Dumque
cogitaret placidus quomodo eum capere pos
set subito vidit inter cornua cerui sig
num crucis et ymaginem ihu xpi qui
sic locutus est ei per os cerui. O pla
cide quid me insequeris. Ego sum xpc
quem ignorans colis. Hec audiens pla
cidus pre timore de equo cecidit. et
post horam ad se rediens et consurgens
visionem inspexit. Et tunc dixit ei do
minus quod ipse de nichilo cuncta creauit
et propter homines ad terram descendens
mortuus et sepultus tercia die resur
rexit. Statim placidus se credere profite
tur. et iussit ei dominus ut pergens ad epis
copum baptismo gratie mundaretur. Respon
dit placidus. Domine vis ut hoc con
iugi mee et filijs meis dicam. ut et
ipsi credant in te? Dixit eis dominus. De
nuncia illis ut et ipsi mundentur. et tu
cras hic veni ut tibi rursus appaream
et futura demonstrem. Descendens ita
que eustachius de monte cum hec coniugi
dixisset in lecto. exclamauit vxor eius
dicens. Domine mi crucifixum vidisti quem
colunt xpiani. Et ego transacta nocte
vidi eum dicentem michi. Cras tu vir tu
us et filij tui venite ad me. Et nunc
cognoui quod ipse est ihus. Protinus er
go media nocte perrexerunt ad epm ro
me. et petierunt baptismum. Et ille bap
tisans eos cum gaudio placidum vocauit
eustachium. vxorem eius theospitem. et fili
os eius agapitum et theospitum. De temp
tacionibus quas ei dominus misit. Capitulum
lix.

Facto ergo mane
eustachius sicut prius ad vena
cionem processit. et prope locum ve
niens dispersit milites suos quasi sub
obtentu inuestigande venacionis. Et
stans in loco formam prime visionis as
spexit. Cadensque in faciem cum postulas
set deum dicere quod ei promiserat. respondit
ei dominus. Beatus es eustachi quia modo
superasti dyabolum et conculcasti eum
qui te deceperat. modo apparebit fi
des tua. Oportet enim te multa pati.
ut de alta vanitate humilieris. et rur
sus in spiritualibus diuitijs exalteris.
Tu ergo deficere noli. quia per tempta
ciones oportet te altum iob demon
strari. Sed cum humiliatus fueris ve
niam ad te ut in gloriam primam resti
tuam te. Dic ergo si modo temptacionem
vis accipere aut in fine vite. Dicit eu
stachius. Domine si ita fieri oportet mo
do nobis accidere temptacionem iube et
da virtutem paciencie. Respondensque dominus.
constans inquit esto. quia ego custo
diam te. Et sic domino ascendente in celos.
eustachius rediens nunciauit vxori
sue hec. ¶ Post paucos autem dies mor

tui sunt omnes famuli et ancille. et
oīa pecora quecūq; fuerant illius. Et
gracias agens fugit nocte cū vxore
et filijs in egiptū et tota eorū posses
sio ad nichilū deducta est per rapi
nā malorū. Dū vero iter agerent ap
propīquantes mari ītrauerūt nauē
Et cū transfretassent nec haberent
vnde naulū redderent. nauclerus re
tinuit vxorē eius pro naulo. Dū vero
eustachius contradicens pro ea suppli
caret compto q eū precipitare vellēt
in mari reliquit vxorē suā. Et accipi
ens duos filios suos cū nimia lamen
tacione puenerūt ad quēdā fluuiū
Et ꝓpter īundacionē aque non ausus
cum duobz filijs transmeare. relicto v
no circa ripā alterū transportauit.
Cum aūt venisset in mediū fluminis
ut altm transferret. ecce leo illū ra
piens portauit in siluas. et desperās
reuersus est spem hns alterius. Sed cū
abiret ecce silr lupus aliū rapuit et
abijt. Vnde non valens consequi eū cū
eēt in medio flūis cepit plangē. et ca
pillos suos euellē. voluitq; se proicē
in aquā. sed dns continuit mentē eius
qui futura preuidebat. Pastores enim
cū canibz eruerūt puerū leoni. et ara
tores similit altm excusserūt. et sic ā
bo pueri in vno vico nutriti st. Hec
vero eustachius nesciuit. sed cū luctu et
lacrimis abijt ad quēdam vicū. et ibi
agros hoīm per ānos xv. custodiuit.
Post hec mortuus est ille nauclerus. et ꝑ
graciā dei cognoscere non potuit vxo
rem eustachij. Qualit a militibz agnitus
ad impatorē redijt. Caplm. lx.

Imperator autē grauit infestatus
ab hostibz memoratus est placidū
quē semp strēnue egisse cognoue
rat in conflictu bellorū. Et dolens de tā
ta eius mutacioē milites direxit ꝑmū
dū. promittens omībz qui eū īuenirēt
diuicias et honores. Eustachius itaq;
dū eēt in agro vidit duos milites in
agro alonge venientes. et ex incessu e
orū eos recognouit. Et veniens in
mēoriā dignitatis sue ꝑturbari cepit

et dixit. Dne deus si istos vidi preter
spem qui mecū aliqn fuerūt. da ut
videam cōiugē meā. Nam scio de fi
lijs meis q a feris comesti st. Et ec
ce venit vox ad eū dicens. Confide eu
stachi. quia modo recipies honorem
tuū et vxorē et filios. Videns ergo mi
lites ad se ꝓpius accedentes obuiauit
eis et amplius cognouit eos. Illi autē
non cognouerūt eū. Et querentes ab
eo si sciret hoīem noīe placidū cū vxo
re et duobz filijs. cū ille nescire se di
ceret. tamen ad preces eius in hospi
ciū ipsius diuerterūt. Cūq; dns do
mus ꝓpter amorē eustachij alacriter
eos reficeret et eustachius recolens
pristinā vitā suā lacrimas continē
non posset. egrediebatur plorans. et lo
ta facie reuersus ministrabat eis.
At illi considerantes eū et paulatī
amplius eū cognoscentes ad signū cy
catricis qd ex bello habebat in capite
cognouerūt eū. Et exilientes et os
culantes eū cū lacrimis interrogaue
rūt eū si ipe eēt placidus qui dudū
fuerat mgr militū et de vxore et fi
lijs quesierūt ab eo. Et confessus q
ipse eēt. de vxore et filijs dixit quō mor
tui eēnt. Hoc audito vicini omnes
quasi ad spectaculū cōcurrebant. dū
milites virtutē eius et primā gloriā
predicabant. Tunc milites dixerūt
ei precepta impatoris. et eū vestimē
tis optimis induentes post iter. xv.
dierū ad impatorē cū magna leticia
a deduxerūt. Et occurrens ei impa
tor osculatus est eū. Et īterrogatus de
causa sue discessionis exposuit coram
omībus quō vxorē et filios ꝑdidisset.
Qualit vxorē et filios recognouit.
Cap lxi.

Et statī ad magis
teriū milicie tinctus nūatis
militibz. paucos contra cot
hostes eē recognouit et iussit collige
tyrones per omnes vicos et ciuitates
Contigit autē q duo filij eius statu et
specie generosi de vico illo int alios
tyrones ad eustachiū ducerent. et pla
centes ei ex moribz et naturali affectu

primi inē ōnuuas eius electi sūt. Et
sic profectus ad bellū subiectus hostibz
repausant exātū suū tribz diebz ī quo
dā oculo ubi vxor sua pauper et hos
pita manebat. Cūq; nutu dei illi duo
adolescentes hospitati eēnt in taber
naculo mīis. nescientes q; mater eor
eēt. sedentes meridie reperūt colloq̄
de infancia sua. Dicebat enī maior
minori. Ego dum infans erā nil alu
ud vecolo nisi q; pater meus mīr mi
litū erat. et mater mea speciosa val
de duos filios habebat. me et aliū. et
ipse speciosus nimis. Et accipientes
nos de domo exierūt nocte. Et cū mīs
fretantes egredierem de naui mater
mea nescio quomodo in mari relicta
est. Pater vero portans nos duos flēs
pergebat. Et ueniens ad quēdam
fluuiū transiuit cū fratre meo mi
nore. Et anteqū ad me veniret subito
leo de silua exiens rapuit me et por
tauit in siluā. Sed a pastoribz liberat9
nutrit9 sū in vico illo quē et ipē sas.
et non potui scire quid frēm sit de pa
tre meo neq; de infante. Heri au
diens iuuior exiliens cepit flere et di
cere. Per deū ut audio frater tuus e
go sum. q̄a qui me nutrierūt dicebāt
quia de lupo eruim9 te. Et amplexi
osculabant scīnuicē. Audiens hec
mater eor et cōsiderans q; euentū su
um ita seriatim divisset diu tracta
uit apud se. si illi filij sui eēnt. Et se
quenti die rogauit mgīrm militū ut
se cuē romanor et captiuā ducēt īsuā
patriā. Et considerans signa mariti
sui cū se diucius contine non posset.
procidit ante eū dicens. Precor te dñe
ut tu dignevis michi exponē vitū tuā
Puto enī te ee placidū mgīrm milit
e quē sic et sic cōuertit deus. et q̄ tan
tam et talem sustinuit temptacionē.
Ego hec signa dixi tibi tu dic michi q̄
vie tute saluatoris tui. Audiens hec eu
stachius. et vxoris sue speciem recog
noscens. lacrimatus pre gaudio osculatus est eam. Glorificans deū qui cō
solat9 suos in omni tribulacione. Tunc
dixit ei vxor sua. Vbi sūt filij nēi. Que
respondit a feris capti sūt. At illa dix
it. Heri sedens in orto audiui duos iuue
nes sic et sic infanciā suā ibi exponen
tes. Et statim vocans eos eustachi9 et
audiens ab eis infanciā suā. recognou
it q; eēnt filij sui. Et amplectens eum
mīe osculatus est eos. Congregat9 ita
q; exercitus gauisus est nimis. et de in
uencione eor. et de victoria barbaror.

De sō ꝓua et eī9 altitudē cū affricano

Vb tra Ex gestis eius Caplin
iano passus est sūs focas lyci
tau9 passio non solū in igne et
in singulis quibusq; tormentis qualis
eēt ostendit. sed etiā in omni vite sue
tempe tanto dei amore denutus fuit.
ut non inauvisse martiriū sed ipe ti
se credatur. Sic enī infancie sue temp9
exegit. ut āmirabile nescio quid etiā
tunc in eo diuine indolis appareret.
Jam vero cū puberibz annis adoles
cencie primū limen ingressus est. se
nilē cepit monstrare sapiam. In ac
cessu placidus. mente sobrius. custitate
glorios9. Amator iustitie. mūe mgr.
humilitatis instructor. Itaq; cū singu
los xpianos grauis gentiliū terror vr
geret. et aliquantos iam diuersarū
penar excruciavent seua tormenta.
alijs latebra fuisset auxiliū. focas pro
opinione nois sui qua per oēs pl̄os
laudabat indagacione puigili iubet
inquiri tandem iuentus adducitur.
Hec enī tante glorie vir diucius latere
poterat aut volebat. Cui sibi pmitto
affricanus p̄fatus ait. Quis est qui tra
ianū pincipē nevīm deū non ee testetur
qui omnes aduersarios suos ut vidit ex
tinxit. Focas ad ista sic tacuit quasi nō
audisset vel alteri putasset hoc dictū.
Quo silente affricanus exclamat. Quid
taces. cur ad interrogata non vides.
An ignoras apud cui9 tribunal assis
tis. Rndit focas. Jam traiano nō suf
ficiat q; dicit impator. nisi diuinū sibi u
surpet et inuisibile omīb; nomē asas
cat. Tu me impatoris tui minis ave
ritate estimas posse subduci. cū tuus

ille preceptor vite sue fine completo. qui
est hodie crastino non futurus sit. Desi
derata sunt michi supplicia que mina
vis festina si consulis. Ait celeritate da
bis grauditū. in dilatione supplicium. Af
fricanus ait. Non est pena que tu pitur
parco tibi itaq; quia perire festinas.
Rndit focas. si pris interfice. Viue eñ
me salute xpetua prius fato non pos
se nisi hic moriar. Affricanus ait. Oste
de nobis deū tuū. et ego ab impatore
meo ut ei deseruiat obtinebo. Rndit
focas. Dñs deus noster regnat in cel
qui magnus est et inuisibilis. Ait ille
Demostenis inq̄t loquacitatē supasti
sacrifica quod restat ne duro moriais
incendio. Aspice q̄nq̄ginta milia plus
viroꝝ ad te vnū oculos aiosq; dirige
quos si in ptinacia tua manseris ad
similē vane huius religionis eb inuitā
tur insaniā. Puris aūt et magnis
dijs sacrificare debem, quos tu sceleā
tos eē pronūcias. Rndit focas. Non
sceleste solū. sed et miseri et sacrilegi.
adulteri et demones estimandi sū. Nec
illi solū. sed eaā hij qui pdicionis huius
cultu dei nomen ignorant. qui vegī
in celis. Cuius gloria et virtus in scla sc
culoꝝ. et oīs turba firm turcūstans vñ
dit. amen.

De visione terribili circa eū et consternacioē affricani. Cap lxiij.

Vnc tonitrua sonuerūt et timē
sus ymber effusus est. oīsq; ter
ra concussa est. et oīm vestigia
nature reperūt. Cadit preses affricanus
in faciē. et cū hijs militibz qui ei cir
culū fecerant sine voce sine sensu solo
stratus aduolui. Hec aliq̄ta vidim
quibz reuelacionē voluntas diuina cō
cessit. Tantus eñ pauor et tanta reue
rencia illis miraculi fuit ut vix pau
cis concedēt aspectus. Ignis eñ ni
mius se e celo dū yer agunt ostendit.
qui feriendo oculoꝝ aciē occultū facēt
esse quod gestū est. Q̄nquies eñ splē
dioꝝ sole una lux visa est. Astabant
eñ tres angeli equitū more cōpositi.
quoꝝ effigiē flāma formabat. Statī
tremor oīm membra puasit. Stetim
exanimes. et desperata salute de sola
morte iam sollicitati. Illu aūt ut eruct
ignei et incredibili procritate sublīēs
latevi se sancti foce associant libenter.
et hi abitu eū eo iuicē non pua cōmbu
latione discedūt. Petūt itaq; celū vo
latu. Et ecce post paululū terentiana
affricani vxor attonita ēpsis crinib
vultu laterato. veste deformi eū filijs
q̄nq; et omni familia ad foce genua
cūuolauit. Ibi inherens pedibz veniam
tanti sceleris implorat. Hat quoq; se pa
tione constringens si ei donaret maritū
ut ad xpianā legē eū tota domo filijsq;
migraret. Nec fuit hec falsa promissio.
nā quicq̄d sposponderat non negauit
Huius lacrimis flexus focas. oēs clericos
cūuocauit. et facta pro pfecto iugi ora
tione. prestitit ei remediū a quo paulo
ante formidabat exicium. Statī affricanus
memor noue salutis et celestis auxilij
traianū pdocuit.

De supplicio eius et carcere. Cap lxuij.

Imperator autē statī iussit focā accedē. Quo
introducto ait. Contēpmis regia
potestatē. Quis te ad superbiā erigit de
hi tu impatorē spernis. Videam, quis
est ille cui sacrificas. Rndit focas. Hoc
tibi non licet. Scriptū est eñ. nolite
margaritas vias mittē ante porcos.
Traianus ait. Porci ergo tibi videmur
ut dicis. Rndit focas. Vtinā ut aīalia es
setis dei eñ iudicii sup vos non vēret
ymaginē quod est celestis humanā yma
ritis. sensuq; porcoꝝ. Traianus ait. Ecce
suspendēris ad ligniū. Videam, quid tibi
prosit anim iste tam ptinax. Rndit fo
cas. Ego suspensus in ligno ad celestia
regna migrabo. tu aūt cū dijs tuis pe
tuis tenebris inuolutus. etna apud infēos
morte torqueberis. Tunc ut erat suspen
sus impresso vngularū impetu per oīa
membra torquet. ut patentibz rimis
latera ipa dehiscerent. Sed nullū in
hoc sermonē aut vultus aut vultus eius
sit. tm labia cōmouebat. et oīōe mitta
gras agebat protectori suo. Sed cū vēisset
in finē. amen clamabat. et e celo vox
insonuit cū ingenti murmure strepitu

ꝑ descendens et aut. Mater esto foca ego
ſū tecū. Erit ꝓmus eſt tibi in paradiſo lo
tus cū omnibz patriarchis. et cū hijs qui
nec me nec ꝓphetā negauerūt. Traianꝰ
vero in eo quo voluiſti loco et in eape
na truncabit. Dumq; ꝑpendor expauit
auferriq; eū ab cruce uſſit. et quatu
or milites a quibz ſeruaret apposuit.
Centurio etiā criſpinianū noīe ad eiꝰ
cuſtodiā deputauit. A quibz ſuſceptus
focas ibat letus ad carcerē dñō votaꝑ
ſoluens. et tota nocte iuxta eius fores
cuſtodes ſedere. Sed mox ut mediū noc
tis tempꝰ emerſiſſe ſenſit orare. Ora
tione cōpleta carceris clauſtra reſera
ta ſunt. et infuſo deſup lumine lāpadi
bū totū repente pateſtū eſt. Quidā aūt
milites et amplius quos habebat. Illa
cuſtodia tanta virtute ꝓterriti et āmi
tatione defixi. ad foce genua remedia
ſalutis ꝑplorabant. Ꝑpli itaq; exī mu
tos ad pelagi lutus accedūt. ibiq; ab eo
et gratiā baptiſmi et ſignū crucis ac
cipiunt. Et ut mentes adhuc teneras
et rudes nouelle credulitatis inſtabi
les radix firmior miraculi certiores
armaret oīdit ſe dñō omnibz. et ut
mortales oculi poterant cernere maieſ
tas celeſtis emicuit. Illi aūt vilem du
centes ſcli huiꝰ uſuraꝫ redeunt non ig
nari diuine legis ad carcerē. De ulti
mo eiꝰ agone. Cap. lxv.

Nocte depulſa mox ut lux orta
eſt omnis ad forū multitudo cu
currit. futurū foce certamē expectāns.
Cui aut traianꝰ. exhibito ſacrificia
neptuno. Rndit focas. Non ſacrificabo
portentis. Hanc vocē ſemp effundā.
que vis exquire tormenta. ꝑpianus
ſum. ſepe iam dixi. Traianꝰ iratus
crudelem offert ſententiā. Nam mer
gi eū in caminū ardentis calcis ꝑpe
pere iubet. et in ulū lacū effluentis
ardoris precipitē proniq; trudi. me
tuens ſcliꝰ ne ad aliquā mēbroꝝ ptē
non ꝑueniret incendiū. Et aut. videa
mꝰ quid tibi proſit ille quē metuis.
Impoſitus itaq; flāme quā parari ꝑ
ceperat impator cōtinuus tribz horis
in eo igne duranit. Qui ita integris
oīnibz membris et vultu inde ꝑdiu
tus eſt. quaſi non fuiſſet in flāma.
Rupatus itaq; in hac paſſiōe traianꝰ
rediuina itū inflāmat inſania dicēs
Terme ꝓpter te ante triduū ſūt ſubuſte
quas adhuc nemo pateſecit. ibi te iube
mꝰ indua. focas vero ſibi ſignū cru
cis imponens quo iubebat ingredit.
Tantus aūt in illis ignis fuit. et tan
ta vis flāme. ut candeſcentibz hīc in
de fornacibz ipſi etiā parietes colorē
ignei rubōris acciperent. Ibi ſtans fo
cas letus. hijs verbis vota deo reddeba
bat. Gracias ago tibi dñe ꝙ ad hoc de
cus electis ad felicis martirij gloriam
tui fauore pueni. ꝙ ꝓ confeſſione
noīs tui. carcerē. vincula crucē ignē
ꝙ non timui. Et nūc dñe mitte an
gelū tuū et de traiani manibz eripe
me. ne qñ dicant gentes ubi eſt deus
tuus. Mox ut hec toto mentis affectū
deo vota ꝑſoluit. et amen in oīone
compleuit emiſit ſpm. Pateſactis ita
q; termis poſt paululū. reliquie cōpo
ſite et nulla calcis acerbitate ſeda
te iuuenilis in termis. Corpus ipm fla
tū nardi trahebant. et oīne illud mē
broꝝ ſpaciū quo iacebat ſilitudo tegē
diuerat. Balnee vero gelide et glacia
li quodā rigore ꝑſtricte. quaſi nū
ſancti foce reliquijs. miraculo tante no
uitatis obſtupuit. et referre paīam
eius mihitibz ſuis cepit. ſtupens ꝙ vir
tute mentis et corpis eiꝰ aut. Vere nō
eſt alter deus niſi ille qui regnat in ce
lis. Hoc dicto ex illis balneis tū timo
re diſcedit. Cui ſe ſubito referenti pedē
focas ante ianuā letus oſtendit et aut
rious abyſſi. et ad ꝑparata tibi tormē
ta feſtina. ubi nocte ꝑpetua et ſeno es
truabandꝰ incendio. Triduo hac ī luce
verſaberis. quo emerſo tuligo te mor
tis eripiet. Hec cū diutius tultꝰ in
nocentiū ſanguis ēe poteſt. Tunc pa
lacū traianꝰ aſcendit et ex ipō mira
culo februū calore aſtrictus dedit ſe ſta

tum lecto et tercia die expirauit. Hac
sortas passione gloriosus merito in pō
to habetur p̄mus. que celebrat̄ iij° no
nas maraj. De plinio sēd̄o et ej relacio
ne ad traianū pro xp̄ianor̄ nece. Eusebij°

Cum īmense autē sub z°. Ca lxvi
traiano caterue mūm cotidie
iugulabant̄ ut plinij sēdus q̄
prouinciā admīstrabat multitudine
untemptor̄ p̄motus referret ad im
peratorē q̄ īnumera hoīm milia co
tidie trūcarent̄. In quibz nichil oīo sce
leris deprehendēdat admissū. nec ali
quid contrariū romanis legibz gestū.
nisi q̄ anteluciamos p̄mos xp̄ō caudā ad
nerent deo. Adulteria uel cetā hui⁹mo
di crimina apud eos et illicita haberi
et penitus arceri. Cetera vero sēm le
ges eos agere cōmunes. Tunc traianꝰ
rescripti sui auctoritate decreuit ut x̄
ani non quidē requirant̄. sed si qui
tamen inuenti fuerint puniant̄. Per qd
ex pte aliqua p̄cauciōis incendiū pu
tabat̄ sedarī. Sed hijs qui nequiaā
suā aduersū nos exercere cupiebāt. le
dendi occasio non videbat̄ exempta.
Interdū eī ipse instigabat̄. interdū
et iudex occasionibz utebatur. Et negā
bat quesitos. quos puniri voluisset
oblatos. Hec tertullianꝰ in apologe
tico suo dicit. ex quo instrui p̄t ple
nius sāne cupientes. Tertullianꝰ ibidē

O sentenciā nūcupate confusā. negat
inq̄rendos ut īnocentes. et mandat
puniendos ut nocentes. Parcit et se
uit. dissimulat et aīaduertit. Quid
temetipsā censura circūuenis. Si dāp
nas cur non et inquiris. si non inqui
ris cur non absoluis. De libris eiusdē.

Gitur anno traiani p̄mj Actor. Ca lxvij
plinij sēdus. notomensis orator et hīs
toricꝰ insignis habitus est sēm cromi
ca cuj plurima ingenij extant opa.

Hic scripsit de historia naturali li
bros xxxvij. quos vespasiano cū epl'a
premissa direxit. De quo ingenti ej
volumine excerpta in speculo natūli
bus congruis inserui. Cuisdē epl'as
ad diuersos circa tentū reperi.

Terquilliꝰ Tractat̄ vicor illustrū. Pli
nius sēdus equestribz militijs indus
trie functus. procurationes quoq; splē
didissimas et continuas integre am
ministrauit. Et tamen liberalibz studi
is tantā operā dedit. ut non temere
quis in oco plura scripserit. Itaq; bel
la omīa que vnq̄ cū romanis gesta
sūt xxxvij voluminibz p̄prehendit. Ite
soluit. Periit autē grādes cāpanie. Cū
eū missenensi classi preesset. et flagrā
te nesubio ad explorandas p̄ius cau
sas liburnicas pretendisset. nec aduer
santibz ventis remeare posset vi pul
ueris ac fauille oppressus est. vel ut
quidā estimant a seruo suo occisus.
que estu defficiens. ut necem sibi ma
turaret orauerat. Actor. De hujꝰ epliis
hos paucos flores extrepsi. Plinius ad
minium. Hoc ipm amantis est. amatā
non onerare laudibz. Idē ad eundē tiām
p̄rauū ac malignū est hoīem non
āmirari āmiracione dignissimū.
Idē ad eundē tiatū. Inuenaoni suc
quisq; fauet. et quasi fortissimū com
plectit̄ eū ab alio dām est quod ipē p
udit. Est gracior multis actio breuis
Idem ad catulū. Animi magnitudo
nichil ad ostentacioēm oīa vero ad con
sciencia refert. Rectaq; facti mercedē
non ex ppli sermone. sed ex facto pet
Idē ad ilcomū. Libro quē misi tibi au
noti que putaueris corrigenda. Sic
eū magis credā cetera tibi placere.
si queda cognouero displicuisse. Idē
ad vsū. Sicut faces ignē assidua cō
tussione custodiūt. demissū egerūie
reparant. sic et dicentis mlor et au
dientis intencio continuacione ser
uat̄. interpedine vero et ēssi remis
sione languescat. Idē ad auianū. Idē
est ut laudis sue spacio et cursu et pe
grinacione quis letet̄. Cterū nescio
quo pacto vel magis hoīes iuuat
gloria lata q̄ magna. Idē ad fidianū.
Votis suis animꝰ plerūq; preuerit
et verū quas assequi cupias preripa
ipsa iocunda est. Idē ad nauū mar

Cum tam ſuppetat enitam̃ ut mor̃ q̃m pauciſſima que abolere poſſit re-
uenīat. De ſeditione iudeor̃ et fine tra-
iani impatoris. Euſebius in chron̄ Cap̄ lxviij.

Anno traiani xvij° tremotꝰ in antiochia pene totā ſubruit ciuitatē. Iudei quoq; qui in libia erant aduerſū cohabitatores ſuos alienigenas dimicant. Sub in egipto et in alexandria. apud cyrenē quoq; et ſebaſten magna ſeditione contenduūt. Vñm gentiliū pꝰ ſuper in alexandria. Judeis meſopotamie rebellantibꝫ precepit traianꝰ impator ipſe queto. ut eos p̄uīcia exterminaret. Aduerſū quos quietus aem inſtruens infinita milia eor̃ interfecit. ob hoc procurator iudee ab impatore decernit̄. Tandē traianꝰ apud ſeleuciā vrbem yſauric̃ pfluuio ventris extinctus eſt. anno etas lxviij. imperij vero xix. Oſſa eiꝰ in vrnā aurcam collecta et in foro ſub columpna poſita ſunt. Helinandus

Hic ſolus oīm impatoꝝ intra vrbē ſepultus eſt poſt iuliū cēſarē. Quē ſenatus inter deos anno ſequente retulit. hac de cauſa quia gloriā militarem qua plenꝰ extiterat moderatione ſuperauerat rome. Et per p̄uīcias oīmbz ſe equalē exhibens. amicos cōſultādi cauſa frequentans vel egrotātes feſtis diebz cū eiſdē indiſcreta viſſum hīs cōuiuia. vehiculis eor̃ et veſtibz indifferenter utens. publice et p̄uatī ditans oēs. īmunitates ciuitatibz largiens. relaxans tributa p̄uincijs. carus oīmbz. nulli grauis adeo ut uſq; ad nrām etatē in ſenatu non aliter exclamet̄. feliciꝰ ſis augusto. et melioꝰ traiano. Statua eius in foro traiani in hoc habitu poſita eſt. repreſentās quō in expeditione poſitus viduā liberauit. Que bīm gregoriū poſtea mouit ad cōpaſſionē. vnde et pro eo tm̄ ploraſſe dicit̄ ut a-
nimā eiꝰ ab inferno obtinuerit libe-
rauit. Eutropius Inter alia dicta
ulpij cruciti traiani. hoc ip̄ius fer̃

egregiū. Amicis enī eī tulpantibꝫ q̄
nimiū ōibus eēt cōis. r̄ndit talem ſe
impatorē cē priuatis. quales cē impe-
ratores priuatꝰ optaſſet. De impio a-
driani et ſtudio ac moribz. Hugo li° iiij.

Igitur elyus adrianꝰ Capl' lxix.
conſobrini traiani filiꝰ xij° ab au-
guſto p̄ncipatū adeptus. anno
ab incarnatione dñi. cxxx°. ſalutiſ ab ī-
cio mūdi q̄ītomilleſiō. et lxxxij° īpa-
uit annis xxi. Hic fuit greci luteriꝰ
impenſius eruditus. Et non ſermone
tm̄ peritus ceteris diſciplinis. tamen
medendiq; ſcientia pollens. Sic enim
referebat carmen carmini dictū dic-
tui. ut prorſus ad oīa diceres meditā-
tū. Helinandꝰ xi° lib° Elyus adrianꝰ
cū rome prefecturā ſplendidꝰ ageret
ex ſenatore impator creatus eſt. Cui
obſecrante ſenatu ut filiū quē habe-
bat cēſarē auguſtū appellaret. ſuſſi-
cere inquit debet q̄ ego iuuenis regna
uerī. cū non mereret. P̄ncipatus eī
non ſanguī debet̄ ſed meritis. Et in-
utiliter regnat q̄ naſcit̄ et nō meret̄
Et procul dubio p̄ētis affectū eruit
qui puulos ſuos importunis ſuplicā
mole extinguit. Hoc equidē eſt ſuffo-
care liberos non p̄mouē. Alendi pue-
ros ſī et in virtutibz exercendi. Et cum
in eo profecerint ut probent̄ illos vir-
tutibz antecedē quos debent honoribz
anteire. iuuenes aſcendant. et ſe ciuiū
ſuoꝝ votis non ſubtrahant. Euſebius
in chron̄ Hic adrianꝰ p̄uincie in hiſpa-
nia natus conſobrine traiani filius
alexandriā a romanis ſubuerſā pub-
licis inſtauranit expenſis. Ipē vero
traiani tuidens glorie de aſſiria me-
ſopotamia armenia quas ille p̄uin-
cias fecerat reuocauit exercitus. Ide
eruditiſſimꝰ in utraq; lingua. ſed in
puerorū amorē parū cōtinens. relictā
tributoꝝ vrbibz relaxauit. curtis pb̄-
lice inten̄ſis. Plurimos eaā ipſis tri-
butis liberos p̄eſtitit. Ipſe etiam ui-
deos cepit ſecundo cōtra romanos re-
beliantes. De ſcō pio et eius p̄tinaci
ſilencio. Ex geſtis eiꝰ. Cap̄ lxx^m.

Temporibz adriani floruit secundꝰ
phꝰ. Qui philosophatus est
omni tpe silenciū seruans. et
pitagoricā vitam ducens. Hic enī adhꝰ
pariuilꝰ ad discendū missus audiuit ī
scolis verbū huiꝰ modi. q̄ oīs mulier
fornicatrix eēt et impudica. Tandem
in philosophia pfectus remeauit in
patriā suā cōem gerens pegrinaci
onis studiū consuetudinē. baculū et pe
ram circūferens. coma capitis et bar
ba prolixa. Hospitatꝰ est autē in do
mo ꝓpria nemine domesticoꝝ eū cog
noscente neq̄ ꝓpria mr̄e. Volens q̄ pro
bare de mulieribz si vīn eēt qd̄ audieat
vocauit vnā ex ancillis ꝓmittēs illi. x.
aureos si ꝑsuaderet matri. At illa cōsen
ciens ancille vespere fecit eū ad se intro
duci. Cumq̄ illa estimaret se cū illo car
nalit̄ debere cōmisceri. ille velut ꝓpri
am matrē amplectens int̄ vbera eius
dormiuit usq̄ ad mane. Mane aūt cū
vellet egredi et discedere. illa apprehē
dens eū ait. Vt me tēptares hec fecisti.
Qui dixit. Nequaq̄ dn̄a mater. Neq̄
enī dignū est me illud vas maculare.
vnde exiui. Illa sciscitante quis eēt rn̄
dit. Ego sū secundꝰ filiꝰ tuus. Illa aūt
recogitans in semetipā. et non ferens
confusionē. exanimata est. Secūdus vo
sciens q̄ per loquelā suā mors matri
contigisset. hanc a se in posterū exe
git penā. ne amplius loqueret̄. Et sic
usq̄ ad mortē taciturnitatē conseruauit.
Circa vero idem tempꝰ adrianꝰ īpera
tor veniens athenas audiuit de illo. eū
q̄ ad se venire faciens pmꝰ eū salutauit.
Ille autē tacuit. Tunc adrianꝰ ait. Lo
quere phe ut a te aliquid addiscamꝰ.
Illo autē in ꝓposito silencij ꝑseuerante.
tyrpon vocans quendā spiculatorē ait.
Hunc nolentē loqui impatori nolumꝰ
viuere. Abduc eū et torque. Adrianꝰ denique
latēt̄ spiculatorē euocans ait. Loquere ei
in via et ꝑsuade ei ut loquat̄. Et si q̄
dem ꝑsuasus rn̄deat decolla eū. Si
vero non rn̄derit reduc eū ad me. Du
cebat̄ autē scd̄us a spiculatore ad locū
tormentoꝝ. Qui dixit. O secunde q̄re
tacens morieris. Loquere et viues. Sed
ille vitā suā ꝑuipendens mortē tacitꝰ
expectabat. Spiculator itaq̄ ducens eū
ad locū destinatū ait illi. Extende cer
uicē. et suscipe in ea gladiū. Ille exten
dens ceruicē. silencio vitā postposuit.
Apprehendens igit̄ eū venit ad adria
nū. dicens secundū usq̄ ad mortē tacu
isse. De hijs que ad interrogata scrip
to respondit. Cap̄ lxxi.
Tunc adrianꝰ āmiratꝰ phi cōtinen
ciā. dixit ei. Quia lex ista silen
cij quā tibijpsi ꝓposuisti. nullo modo
solui pt̄. sumens tabulā istā scribe. et
saltē manu tua loquere. Accipiens aūt
secundꝰ tabulam scripsit in hūc modū.
Ego quidē o adriane. nichil te timeo. q̄
princeps huiꝰ tpis videris existē. Me
quidē occidē potes sed vocis mee profe
rende nulla tibi ptās est. Adrianꝰ ita
q̄ legens ait. bene excusatus es. Sed
adhuc quedā tibi probleumata ꝓpono
ut ad hec michi respondeas. Quoꝝ pri
mū. Quid est mundꝰ. Ille rescripsit
Mundꝰ est incessabilis circuitus. spec
tabilis suppellex. multiformis forma
cio. eternus tenor. circuitus sine erroꝛe.
Quid est occeanꝰ. Mundi āplexus.
terminꝰ coronatꝰ. hospiciū fluuiorū.
fons ymbriū. Quid est deus. Immor
talis mens. incōtēplabilis celsitudo. for
ma multiformis. incogitabilis inqui
sicio. insopitus oculus. oīa continens.
lux bonū. Quid est sol. Celi oculus.
caloris circuitus. splendor sine occasu di
ei ornatus horaꝝ distributor. Quid ē
luna. Celi ꝓpura. solis emula. male
factoꝝ īimica. solamē iter agenciū di
rectio nauigancium. signū solēpnita
tū. larga roris. presagiū tempestatū
Quid est terra. Basis celi meditul
liū mundi. fructuū custos et mr̄. oper
culū inferni. mater nascenciū. nutrix
viuenciū. deuoratrix oīm. cellarium
vite. Quid est homo. Mens incarna
ta. fantasma tpis. speculator vite. man
cipiū mortis. transiens viator. hospes
loci. aīa laboriosa. ꝑui tpis habitacu
lū. Quid est pulchritudo. Flos marci

dus. carnalis felicitas. humana concupiscencia.
¶ Quid est mulier? Hominis confusio. insatu
rabilis bestia continua sollicitudo. inde
ficiens pugna. viri incontinentis naufra
gium. humanum mancipium. ¶ Quid est a
micus? Desiderabile nomen. homo vix
apparens. infelicitatis refugium. indesi
nens felicitas. ¶ Quid diuicie? Auri pon
dus. curarum minister. delectacio inocunda.
insaciabilis inuidia. desiderium inexple
bile. os excelsum. inuisa concupiscencia. ¶ Quid
est paupertas? Odibile bonum. sanitatis
mater. curarum remocio. sapiencie reparatrix.
negocium sine dampno. possessio absque ca
lumpnia. sine sollicitudine felicitas.
¶ Quid senectus? Optatum malum. mors
viuencium. incolumis languor. spirans
mors. ¶ Quid est sompnus? Mortis yma
go. laborum quies. infirmancium votum
miserorum desiderium. ¶ Quid est vita? Be
atorum leticia. miserorum mesticia. expectacio
mortis. ¶ Quid est mors? Eternus somp
nus. diuitum pauor. pauperum desiderium
inevitabilis euentus. latro hominis. fuga
vite. resolucio omnium. ¶ Quid est verbum?
Proditor animi. ¶ Quid est corpus? Do
micilium anime. ¶ Quid est barba? Sex
us discrecio. ¶ Quid est cerebrum? Custos
memorie. ¶ Quid est frons? Ymago ani
mi. ¶ Quid oculi? Duces corporis. vasa
luminis. indices animi. ¶ Quid est cor?
Receptaculum vite. ¶ Quid iecur? Custo
dia caloris. ¶ Quid fel? Suscitacio iracun
die. ¶ Quid splen? Risus et leticie capax.
¶ Quid est stomachus? Ciborum coquus.
¶ Quid ossa? Robur corporis. ¶ Quid pe
des? Mobile fundamentum. ¶ Quid est
ventus? Aeris perturbacio. mobilitas
aquarum. siccitas terre. ¶ Quid sunt flumi
na? Cursus indeficiens. refectio solis
irrigacio terre. ¶ Quid est amicicia?
Equalitas animorum. ¶ Quid fides? Ig
note rei miranda certitudo. ¶ Quid est
quod hominem lassum fieri non sinit? Lucrum.

De scriptis quadrati et aristidis. Ihesus

Eo tempore de illustribus viris. Capitulum lxxij
quadratus apostolorum discipulus pub
lio athenarum episcopo ob xpi marti
rium coronato. in locum eius constituitur

et ecclesiam grandi terrore dispersam fide
et industria sua congregabat. Cumque a
drianus athenis exegisset hiemem. inuisens
eleusinam. et in omnibus pene grecie sacris
initiatus. dedit occasionem hijs qui xpia
nos oderant. absque precepto imperatoris
vexare credentes. Tunc quadratus por
rexit ei librum pro nostra religione compo
situm. valde utilem. plenumque racionis et fi
dei et apostolica doctrina dignum. In quo
et antiquitatem sue etatis ostendens ait:
plurimos a se visos qui sub domino varijs
in iudea oppressi calamitatibus fuerant.
et qui a mortuis resurrexerant. ¶ Aris
tides quoque atheniensis philosophus eloquentis
simus. et sub pristino habitu discipulus
xpi. volumen nostri dogmatis racionem
continens. eodem tempore quo et quadratus
adriano principi dedit. id est apologeti
cum pro xpianis. Quod usque hodie perseue
rans apud phisiologos ingenij eius in
dicio est. Hugo ubi sup. Tunc ergo pre
cepit adrianus per epistolam ad minucium
fundanum proconsulem asye datam. ut ne
mini liceret xpianum sine obiectu cri
minis ac probacione dampnare. Eusebius
libro iiij. Hoc est autem exemplum epistole
imperatoris adriani ad minucium funda
num procosulem asye. Accepi litteras ad me
scriptas a predecessore tuo serenio gra
niano clarissimo viro. et non placet
michi relacionem silencio preterire. ne
et innoxij perturbentur. et calumpniatoribus
latrocinandi tribuatur occasio. Itaque si
euidenter prouinciales huic peticioni sue
adesse volunt aduersus xpianos ut pro
tribunali eos in aliquo arguant. hos
eos exequi non prohibeo. Precibus autem
in hoc solis et acclamacionibus uti eis
non permitto. Etenim multo equius est si
quis volet accusare. te cognoscere de ob
iectis. Si quis igitur accusat et probat
aduersum leges quicquam agere memoratos
homines. pro merito peccatorum. etiam supplicia
statues. Illud magnopere curabis ut
si quis calumpnie gracia. quemquam horum
postulauerit reum in hunc pro sui ne
quicia suppliciis seuerioribus vindices.

De passione sancti quirini et hermetis.

Ex gestis alexandri pp̄e. Cap̄ lxxiij.

Alexander sextus post btm̄ petr̄
cū eēt annor̄ xxx et iā octo ā
nis sedisset iussu aureliani co
mitis sub adriano imp̄atore missus ē
in carcerē. et hermes prefectus vrbis q̄
per eū crediderat. Cūq̄ hermes eēt in
vinculis apud quirinū tribunū. dicit
ei tribun⁹. Miror te prudentē virū ho
norē prefecture dimittē et aliā vitam
credē. Hermes dixit. Et ego ante hos
annos oīa deridebā. et hanc vitā so
lam eē putabam. Rn̄dit quirin⁹. Fac
ergo me probare qd̄ credis et credam
Hermes dixit. Scūs alexand' qui ha
betur in vinculis hec me docuit. Audi
ens hec quirin⁹ cepit maledicē alex
andro dicens. Ego tibi dixi fac me pro
bare. et tu noīasti michi hoīem quē
ego teneo pro sceleribz suis in vincul'
alligatū. Sed tamē si vm̄ dicis vadā
ad eū et dicam illi. Si vis ut per te
credā. fac ut te cū hermete īueniā. ā
hermē tecū. Hermes dixit. fiat. Abijt
ergo quirin⁹ et triplicauit sup̄ alexā
drū custodes et claustra. et dixit ei cur
hec faceret. Orante ergo sancto alexā
dro venit angelus et duxit eū ad her
mē in carcerē. Et īueniens eos quiri
nus mirat⁹ est. Et cū hermes narra
ret quirino quō alexander filiū suū
mortuū suscitasset. et ancillā ei⁹ cecā
illūiasset. dixit ei quirin⁹ habē se fi
liā cecā et gutturnosā. et p̄misit se
credē. si illa per eos recip̄et sanitatē.
Dixit ei alexander. Vade et duc eā
ad carcerē meū et bogā meā pone
super collū eius et mane īuenies eā
sanā. Rn̄dit quirin⁹. Cum tu sis hic
quō te īueniam in carcē? Scūs alexā
der rn̄dit. Vade cito quia qui me huc
adduxit cito me illuc reducet. P̄gēs
ergo quirin⁹ duxit filiā suā ad car
cerē. et īueniens eū ibi. prostrat⁹ ve
niā postulabat. Tunc dixit ei alexan
der ut adduceret ad se euenciū pb'rm
et theodolū dyaconū pro xp̄o in eodē
carcē alligatos. Qui anteqūm rediret
īuenit filiā suā sanā. Et baptisat⁹ est
cū filia sua et multis alijs. Audiēs
hec aurelian⁹. īterrogauit quirinū
cur se reliquerit sequens alexandrū.
Qui rn̄dit. Xp̄ian⁹ sū quicquid vis
fac. q̄a aliud non ero. Tunc aurelian⁹
iussit ut ei lingua abscīderet et in e
culeo torqueret. Qui tn̄ adhuc loqn̄s
et aurelianū p̄uocans iussus est ma
nus et pedes abscidi. et decollat⁹ cani
bus proici. Filia vero eius balbina in
virginitate p̄mansit. Cui sepius oscu
lanti bogam per quā saluata fuerat
dixit scūs alexander. Noli bogā meā
osculari sed magis osculare vincula
scī petri. Quod cū diu fecisset tradidit
eam theodore sorori sancti hermetis.
Cui⁹ ab aureliano decollati corpus
ipsa theodora sepeliuit. Passio scōrū
alexandri euencij et theodoli. Capl'
lxxiiij

Cum ergo scūs alexander
multa miracula fecisset. et ten
tus nullo modo mutari posset
prius cortus in eculeo. deinde in furnū
triduo accensū missus illesus in eo p̄
mansit. Et cū ibi deū laudaret aure
lian⁹ dixit. Audiam⁹ quid miser ille
in īcendio fabulet. Cumq̄ se applicaret
facies eius semiusta est. et media p̄s
clamidis eius exarsit. Multi vero ex
militibz inflāmati mortui st̄. Tunc
aurelian⁹ iussit eū extrahi et in ali
ū furnū ardentissimū mitti. Quod cū
fieret predcūs theodolus stans in p̄plo
cepit flere et aurelianū de īiusto iudi
cio increpare. Qd̄ audiens aurelian⁹
iussit eū in eundē furnū iactari. Ex
clamans theodol⁹ dixit. Sancte alex
ander adiuua me. q̄a peccator sū et
ignē ferre non possū. Sanct⁹ alexan
der dixit. Noli timere. sta et viriliter
age. Et cū orasset vocauit eū dicēs. Ve
ni huc ad refrigeriū. q̄a mecū est ille
qui in babilone tres pueros liberauit
Et statim theodolus in furnū exilijt
et ceperūt simul laudare dm̄. Audi
ens autē aurelian⁹ theodolū cū alex
andro loquentē iratus nimis iussit e
os in clibanū ardentem iactari. Tunc
ait alexander ad theodolū. Quid eli

gis an sanus euadere. an meū ad dm pergē. Cui tyeodolus. Ego iam te nō deserā. Quia licet in pīnapio grauit sim cruciatus. tū ex quo pro me oras ti. nec dolorem sencio nec ardorē. Tūc dixit alexander mīstris. Cessate a la bore quia antecessorē nouos ignes suppo natis ambo ppermg ad dīm. Et ozā tes simul spīm emiserūt. Cui hec audis set aurelianus et p gereret insultare defūc tus. subito virgo ferrea ignita ante pe des eius apparuit. et vox audita est ab omībz dicens. Aureliane accipe bzau um meritor tuor cū quo in īferno te sias cē mittendū. At ille magicis ar tibz hoc imputans iussit adduci eūē cū et in furnū proici in medio scōrū. Sed antecessorē ignis ponetur orans emi sit spīm. Cumq et hyuc aurelianus in sultaret. venit vox dicens illi. Aure liane istis quibz insultas cele aptus sī ut illuc ascendas. tibi autē tartarus aptus est ut illuc descendas. Ad hec ex pauit aurelianus. et tantus eū tremor et pallor arripuit. ut seruor manibz ad palacīū portaret. Quē seuerina uxor eius excipiens. et ei nequitiam suā imperans precipit ad scōs et eos honorifice sepeliuit. Et ad eū rediens inuenit eū in doloribz nimijs linguā suā mastricantē et protinus expirantē.

Ex libro pōtificū. Alexand hic natione romanus sedit annis decē. Hic passionē dnī mistuit in prestatione sacerdotū qui misse celebrant. Idem constituit aquā sparsionis cū sale be nedicto in habitaculis hoīm. Martirio coronatus est et sepultus via nu mentana. ubi decollatus est q̄nto no nas maij.

Passio sc̄i sixti ppe et pegri ni autisiodorensis. Cap lxxv.

Hic successit sixtus natione ro manus qui sedit ānis x. Hic cō stituit ut ministeria sacrata nō tan gerent nisi a mīstris. Idem eadē cō stituit ut quicūq epor euocatus cēt ad sedem aplicā rediens ad prochiā suā non suscipet nisi cū lr̄is sedis a postolice salutationis plebi quod est formatā. Fuit autē tempibz adriani et martirio coronatus. sepultus est iuxē corpus beati petri in vaticano. iij nōs aprilis.

Et gestis sc̄i pegrini

Hui aūt sexti tpibz dū seuiente ubiq xp̄ianorū persecutione pauassimi inuenirentq qui se cē dicerent xp̄ianos. nūciatū est ei dem scō scalicz sixto pape a fidelibz xp̄ia nis poscentibz ut ad gallias talē vr̄ū dirigeret qui iam extinctā lucernā fidei illuīaret et infideles predicando cōuer teret. Tunc scūs sixt bīm pegrīū p̄sbr̄m cuēq romanū ordinauit epm. Cyarū vero pbr̄m. et concordiū dyaconū et ionyanū subdyaconū. et iouinianū lectorem ordinans ad gallias cū eo cā predicationis direxit. Qui marsiliā venientes lugdunū usq̄ pducti. celare se nullatenus potuerūt. Deuenerūt itaq ad antricū quod nūc autisiodor appel latur. in qua tū vrbe quida locus ad huc mons antricus dicitur. et inue nerūt gentiles deor suor excubias ob seruantes. Introgati qui et unde cēnt vnderūt xp̄ianos se cē. et ob eor sa lutē causa predicandi venisse. Tunc scūs pegrinus ibi constituit predicans p̄mos loca illius ad xp̄m cōuertit. et ibi dem pua ecclām conseruauit. Creuēte itaq numero fideliū et ad baptis mū cotidie confluente audiens beatus peregrinus ciuitatē itrauānū. que tūc ciuitas erat sed modo castelli nomen retinuit. cultuve deor dedita p̄cepit il luc. Et paganis festiuantibz. mediū se ingerens cepit xp̄m publice predica re. Vnde pplius concitatus de eo cōque rens fecit eū iudici p̄sentari. Cuius iudex natiuitatē nomen et officiū introgās eū ad deos inclinari non posset iussit eū in vico baugiaco qui vulgo boi di cit in carcere obscurissimū vinculū mul ti et diuersis supplicijs attrectari. Ipse vero xp̄m semp predicans multos in via cōuertit. Diu ergo ibi detentus a driani cesaris p̄sidis seruabat. Cesar ergo cū venisset et rei ordinē a nar rantibz didicisset. educto de carcere beato pegrino diuinas et honores p̄misit.

Sed cū ille vtrūq; tū deor exercitacione respueret grauissimis supplicijs afflictus circa annū dñi. cxxx. iussus est decollari. Cum ergo ita ferus exp̄situs remansisset ipsa nocte apparuit angelus dñi cuidā rustico xp̄iano eusdē ville dicens. Surge et uūctis auriculo duobz quos habes bobus accipe corpus serui mei pegrini quod illuc iacet. et apud autisiodorū vnde ep̄us fuit defer. Cuiq; ille viam se nescire dixisset. vade inquit ego cōducā te. Hic fecit et nutu dei sic a media nocte usq; ad auroz̄ ambulauit. Qui sūmo mane uter agentibz obuians quereb̄at si bene autisiodorū tenderet. Et illi mirantes vīderūt q̄ autisiodorū relinquēs iam ad sāctū dyonisiū ꝑpe parisiꝯ ꝑpinquasset. Ad hec ille vehementi āmirans p̄cessit diuinā exp̄cāns voluntatē. Cadē hora vox in dormitorio monachoz sancti dyonisij intonuit dicens. Surgite et occurrite seruo meo pegrino autisiodorensi ep̄o qui venit. Et statī sponte concrepantibz signis ecc̄ie monachi exhilarati occurrentes soo pegrino eū solempniter exceperūt. Et audito dei euentu ip̄m in capsa argentea posuerūt. Passio sancti tauurini sub licinio p̄side. Caplm lxxvi.

Qvm autē tauring bīs ebroicensis ep̄us dyocesim oēm circuiret et ydola destruens ecc̄lesias xp̄o consecraret. antiquus hostis inuidus bonitatis suscitauit quēdā p̄fectū licinii noīe aduers9 illū. Erāt autē quidā duo magi cambises et zaraa. qui fuerant sacerdotes templi dyane. qui concitauerūt xp̄i discipulos suos ut eū nēficerent. Quod cernēs vir dei alonge cognouit nequiciā eoz. Porrexitq; illis signū cruas. et illi steterūt illico fixi. Et ait ad illos. Quid statis. Iacite q̄d iussit est vobis. si autē abire si vultis. Vt autē cognouerūt se solutos ceciderūt ad pedes eius ip̄recantes baptismū consequi īmortalē. Quo statī catheze

zauit eos. Videntes aūt magi sua figmenta dcludi. ꝑ ijs se interemerūt cultris. Audiens autē licinij beati viri famā. gr̄saico villa sibi eū presentari fecit. Qui cū trahēretur obuiā habuit vnū paraliticū sororēq; eius cecā surdā et mutā. Acceptiq; aquā et bēndixit et p̄fudit illos. Qui mox adepti sūt sanitatē. Carnifices autē qui eū trahebant credideruīt in dñm. Vox autē ut vidit eū liuiū9 ait. Vīces īueterata maiores. Rūdit beatus tauring. Patre sū romanū. mīe vocatur gretus. Genitor meꝰ tauꝰinus mater mea cutitia vocatur. Licinius dixit. Quātū tp̄is est ex quo fugisti patrē tuū. Quot eteū anos fuit. Tauring vīdit. Non fugi. sed dño meo ihu xp̄o ducente huc veni. A natiuitate tauring. fide tū xp̄iano. Licinius dixit. Hanc dementiā ante sex annos occidi iussi matrē tuā. Beāt tauring audiens mīrem suā coronatā ee martirio aut. Gracias tibi ago dñe. q̄a matrē meā ante me suscepe voluisti. Audiens uxoꝛ eius uxorē videri suā insaniā licinius iussit eū nudū virgis cedi. Cumq; cruciaret aut. Dñe rehpice in me. et miserē mei iam senis. Et facta est vox ad eum dicens. Noli timere famule meꝰ quia tecū sū. Beatū aut̄ aruerūt manꝰ carnificū. Leonilla vero uxoꝛ licinij dixit a spū sancto monita adhuc tīma pagana. Nonne antea dīc mendaxisti ꝙ pat̄er istius senis fuit auus tuus. Cur tam ferreū habes pectus ut consobrinū tuū tam pessime iubeas flagellari. Ille vero ira accensus dixit ad eam. Et tu magā effecta es. Per salutē deoꝛ iuro quia caldē pedinas sustinebis. Cum ergo traherētur dixit. Serue dei si potes adiuua me. et ego credā in deū tuū. Beāt tauring nus dixit. Noli timere. nichil malum sustinebis. Qualiter idem sanctus filiū illius suscitauit. Caplm lxxvii.

Qvmq; hec ageret. nūcius venit dicens. mortuū ee filiū ei⁹ et vnū armigerū ei⁹. Venatione ei

exēntes circa castellū aleria. veloa aut
su precipitata interierūt. Quod audi
ens licinius oīb⁹q; exāatus eis nimia stric
tus angustia. iussit lazari vxorē. Que
veniens cecidit ad pedes licinij dicens.
Precor dnē ut credam⁹ deū taurini t
reuiuiscat filius nr̄. Et licinius iussit e
um sibi p̄tinui dicens ad illū. Canica
es vetermosa potes michi per artes tuas
magicas vesuscitare filiū meū? Audi
erat enī vnū mortuū iam ab eo resus
citatū. Taurin⁹ dixit. Deus meus dixit
omnia possibilia sunt credenti. Tu er
go tm̄ fidem habe. et mox videbis fili
um tuū. Ubi vero in fide verbis est cō
firmatus. btūs taurin⁹ duxit oēs ad
ciuitatē. Et intrantes ecclām scē dei ge
nitricis. prostrauerūt se ad orōnē. De
inde surgentes venerūt ad corpora de
functor̄. Eleuans aūt suis ad celū o
culos orauit. et puerū a morte veuo
cauit. Qui quasi a sōpno exurgēs
a facie sua sanguinem excussit. et
procidens ad pedes eius petijt sibi da
ri baptismū ut sibi ab angelo fuerat
impatū. Surgens autē a fonte ait
ad patrē. Heu pater nescis qm̄ mise
ram vitā ducim⁹. q̄ntas q; pro hac
nobis similes sustinent penas. Et q̄nta
gloria est hijs qui diligūt et seruiūt
illi deo. quē colut vir iste consobrin⁹
noster. Vidi enī inter choros angelor
eū interesse et pro nobis deprecari.
Cumq; hec et alia et hijs silia de vita
eterna predicaret. licinius et vxor eius
oēsq; optimates procidentes ad pedes
eius postulauerūt sibi dari salutē bap
tismatis domī. Et baptisati sūt in illa
die. q;. et. viri. Magnus aūt prostra
uit se ad pedes eius et ait. Vir dei altis
simi resuscitata arrugerit meū ne re
maneat in penis in quibz reliqui eū.
Ad' cū fecasset vir scūs pascasius surgēs
ait ad eū. Magnas sustinebā penas vir
sancte q̄n nūcius venit ab altissimo de
scendens in mandatis me ad te reduci.
Et ait ad seniorē suū marinū. In die
octauo cū albas deposueris mandat
tibi ille qui me hūc adduxit ut redeas

ad illū. Qui mox lenī febre corripitur
et sēdm mandatū octauo die mortuus ē.

Qualit̄ eidē scō reuelat⁹ est obitus ppri

Interea dū hec ag̃erent et oīb⁹ plebs ēet ouans
zabulus ijmicus pietatis itin vas
tissimā orientalē contra gallos conci
tauit turbationē. Cū vero ceteri cōpe
rūt galli se arduos nec ullo modo
quiuissent resistere. oēs vnanimes ad
viri dei confugerūt auxiliū. Vir aūt
dnī triduanū illico indixit ieiuniū.
Quo pacto dixit ad eū angelus dnī. Gra
cias age creatori tuo q̄a animas tātū
modo impetrasti. Locus vō iste deser
tus est per longū tempus. sed itin in me
lius restaurabit̄. Tu vō octauo die re
cipies a dnō coronā laboris tui. q;ane
aut̄ facto cōuocato in eccla pplō. anūn
cauit illis quid sibi ostendē dns digna
tus ēet. Audiens aut̄ hec pplus valde
pterritus est. sed vir dei blande conso
latus eos. nolite inquit diffidē. Pergite
roma et nūciate beato sixto pape diem
exitus mei. si adhuc non fuerit marti
rio coronatus. Ego aut̄ deodatus fili
olus eius iam ediderā vnū libellū de
stis et bonis opibz eius et de libris q̄s
exposuerat. Longū aūt est narrare
quō matrē suā ibidē honorifice sepeli
uit. quō et licinius simul cū vxore sua
pro noīe xpi. glorie coronā sūt adepti.
et quō acceptā bndictione sixti aplici
remeauit ad ppria. Que oīa in libello
supius memorato inuenit̄.

De yphena eius et exitu et exequijs. Cap lxxix.

Qua aut̄ aduenit dies dnica affu
it oīb⁹ pplus in eccla sēdm cōsue
tudinē. Vir aut̄ dnī post exple
ta missar̄ solēpnia ait ad oēm pplm.
Fratres q̄nta die oēs hic cōgregamur
Prima igitur luce q̄nta feria. affuim⁹
in eccla ōnes. Interea exortus est luc
tus intolerabilis de excessu pr̄is. Ipse
vero inchoato officio et ex more pac
to consolatus est vehemēt pplm. et
predixit eis multa ventura que postea
probauim⁹. Et post multa predicatio
nis verba residens in sede episcopali

benedixit nobis dicens. Abite filioli mei in pace. dñs autē erit vobiscū. Nos pro spiantes ad eū vidimꝰ subito aiam alta ve multitudinē ỹoim candidatoꝝ et au dita est vox dicenciū ab omnibz nobis. Ve ni nobiscū scē dei taurine. qui multis pro dei amore sustinuisti passiones et intra in gaudiū dñi tui. Facta autē ut facta est vox tam densa nebula ipleuit domū ut nullus ibidem potuisset cō parē suū aspicē. Transacto vero quasi vnius hore spacio recessit odevisera nebula. et apparuit sedens in sede e piscopali quasi orans. extensas manꝰ oculosqꝫ versos ỹns ad celū. Facta aūt questione in pplō quo in loco sepeliret ne ab hostibz possit inueniri. deprecanti sūt dnm ut dignaret eis ostendē quid faceut de sanctissimi viri corpe. Mox eis apparuit vir honorabilis vultu. candidus velut nix dicens ad illos. Fra tres sumite corpus pris vri. et me pre euntē sequimini. Confidentes ergo de visione nichil hesitantes suspsimꝰ cor pus et exiuimꝰ per portā occidentalē seqntes viri usqꝫ ad tertiā ptē mili arij eiusdem occidentis. Et ibidē vir ille illuc substitit et ait. Deponite cor pus frēs. Deinde facta fossa posuimꝰ mausoleū et intus corpus sctm. Factus qꝫ est fletus et luctus quasi ptingēs usqꝫ ad celū. Tunc erexit se quasi vir de fossa et ait ad nos. Filioli mei quid hic facitis. Nolite timē. istī viri audi te. Et inclinato capite siluit. Nobis aūt aspicentibz ad virū qui nobiscū stā bat quid vellet dicere ait. Frēs vos tē tis prem vrm a vobis auferri ab hosti bus. Non autē erit hoc. Ego autē fui custos illiꝰ in vita. eroqꝫ custos illiꝰ in morte. et eius memoria multa erit in seculo. Fuit autē ciuitas quidē ista sub uertet sed nulliꝰ vrm pibit. Et postq̄ omnia cōsumauimꝰ sepulture orna menta aut ad nos vir ille ut credimꝰ angelus eius. Recedite velociter ne in uoluamini ab hostibz. Per longa aūt tempa incognitꝰ erit locus iste. postea nusq̄ cōparuit. Nos itaqꝫ accepta be

nedictione angelica. timore generali ia appropinq̄ncū aufugimꝰ. Et ego ade odatus filiolus eius breuit ista peruri mediolanis consistens. febre detentꝰ. Ju ius natale celebrat iij vdus augusti.

Passio scē serapie virgis. Ex gestis eiꝰ

Sub adriano . Caplin lxxx". passa est vome beata virgo seru pia antiochena genie uidue bellu lo. Cui erā in domo sabine preciuissime fēe in vrbe cōmanēt rapta ab officio presidis exhibita est in conspcū ei. Qui dꝰ ut ei sacrificia dijs imortalibz. Quibz sac fiamt dñi ipatores. Illa vndit. Deū ō potentē colo qui fecit oīa. Quam quos in bes adorare non sūt dij sed demonia. Et ideo non licet mi adorare ea q̄a xpiana sū. Cuiꝰ pseuerantissiē fidē vitutis ple quereꝫ. iussit eā preses duobz iuueni bz lasciuis tradi. ut ei noctno furto ifud turbēt. A quibz producta in tubiculū val de obscurū cū vellent eā tangē subito t remotus frūs est magnꝰ. terraeuitaqꝫ in terrā exanimes mēbris omnibz resolut Diluculo aūt cū venissent a preside mis si qui requirerēt seu de iuuenibz seu de virgine. ingressi inuenerūt sanctam dei o rantē. iuuenes vo impudicos velut mortuos terre prostratos. Itaqꝫ ad vei sctm cū plāctu cucurrēt. utin pses ius sit pro tribunali sedi eā adduci. Et ipe rante preside deportari si idem iuuenes et posita aīa ospīm psidis. Ad qꝫ bta vir go fūa orōne attendens tetigit illos dicēs In noīe dñi mei ihu xpi erigite vos i sta tu vro. Ad cuiꝰ vocē mox illi steterunt suiqꝫ pedes suos. Quos preses mirabundus Quid faciendo hec mulier demētes vos fecit et resolutos. Ingressus est iniquꝰ quidā iuuenis decorus mireqꝫ magnitu dinis qui totus splendebat sicut sol stans qꝫ inē nos et puellā hanc. tremore et de fectione nos claritate sua cecidisse. Pre ses aūt ad btam sempiā cōuersus dixit quit sacrificia ne morte plectaris. Cui virgo. Non facia voluntatē pris tui sathane q̄a xpiana sū. Tunc pses ius sit lāpades ardentes laterībz eius appo ni. statimqꝫ qui eas tenebant cōuersi

sunt retrorsum. Cumque itm suasa a pre
side nollet sacrificare fustibus ceditur. Et
ecce subito terremotus factus est magnus
et excussa de fuste de quo cedebatur virgo
dei ascella exiliit in oculum presidis quem
post dolorem luscum fecit. Et iratus dicta
uit sententiam. Serapiam imperialia pre
cepta contempnentem et in tantis malefi
ciis deprehensam gladio percuti iubemus.
Passa est autem iiij° kl' augusti. sepulta
que in monumentis illustris matris sabine
pridie kl' augusti. Compositum et orna
tum est venerabile sarcofagum ambarum. et
locus orationis dedicatus iij° nonas septem
bris. quando etiam memoria passionis eius cele
brior agitur. Passio sancte sabine. Ex
Ipsa namque gestis eius. Cap. lxxxi.
illustrissima femina sancta sabina
colligens reliquias sancte virginis xpi sera
pie et ex more celebratis exequiis in
monumento suo reposuit. quod ipsa sibi
cum summo studio et ornatu fecerat. Et
non cessabat ex eo die facere elemosinas
multas permanens in fide quam ei tradide
rat sancta serapia. Studebat cotidie visi
tare infirmos et in carcere reclusos. pres
stans eis necessaria. Veniente ergo prefecto
helpidio rabidissimo cane indicatum est
ei de illa. Quam sibi in pretorio exhibitam
interrogauit dicens. Tu es sabina vx
or quondam valentini illustrissime memori
e. et filia herodis. Sabina respondit. Ego
sum. Prefectus dixit. Quare oblita tui es
et sociasti te xpianis. quorum vita mors
est. et non adoras magis deos et hono
ras quos adorant domini et augusti nostri.
Sabina respondit. Ego gratias ago ihesu xpo
domino. qui me peccatricem per sanctam famu
lam suam serapiam de multis sordibus et po
testate demonum liberare dignatus est ut am
plius non errarem sicut vos video errare
adorando demones. Prefectus dixit. Vt
tu dicis ergo non solum nos sed et domini
augusti nostri demones adorant et non
deos. Sabina respondit. Vtinam deum adora
retis. qui fecit omnia. cuius nutu cuncta re
guntur visibilia et inuisibilia. et non stul
ta et insensata simulachra demonum ado
raretis. Quia cum ipsis pariter in ge

henna ignis arsuri eritis vos et impa
tores vestri. Prefectus dixit. Per deos omnes
si non sacrificauis non elongabo a te
sententiam capitalem subire sed mox te
faciam gladio vita priuari. Sabina respon
dit. Non sacrificabo dyabole insane de
moniis tuis quia xpiana sum. et xpm
habeo deum. et ipsius sum ancilla et cultrix
et illi soli me oportet sacrificare. Tunc
dyaboli minister prefectus protulit in
eam sententiam dicens. Sabinam diis in
obedientem. dominosque et augustos nostros blas
phemantem gladio percuti decreuimus at
que omnes facultates eius publicis titulis
presignari. Amputato igitur capite xpi
ani corpus eius sepelierunt cum sancta sera
pia. Passa est autem iiij kl' septembris.
Passio sancti eustachij. Ex gestis eius.
Sub adriano quoque Cap. lxxxij.
passus est sanctus eustachius de quo
iam supra diximus capitulo lviij°
Huic enim reuertenti de prelio contra
barbaros ubi miserat eum traianus occur
rit adrianus. qui traiano interim defunc
to in imperio successerat. et pro victoria
festiuitatem celebrauit. Et interrogatus
quomodo in prelio viriliter gesserit et de ag
nitione vxoris et filiorum eius prolixius ex
tendit conuiuium. Altera die perrexit in
templum ydolorum oblaturus. Intrante vero
imperatore in templum apollinis non cum illo
est ingressus eustachius sed retrocedens
foris stetit. Imperator vero conuocans eum
interrogauit quare non sacrificauit diis
propter victoriam et victimas obtulerit eis.
maxime propter vxoris et filiorum inuencio
nem. Qui dixit ad imperatorem. Ego suppli
co xpo domino meo. et offero incessanter ei pre
ces. qui misertus est humilitati mee. et
restituit mihi vxorem et filios. Alium vero
deum neque scio neque colo. nisi deum celes
tem qui facit mirabilia. Tunc ira reple
tus imperator iussit ei solui cingulum
et velut transgressorem astare pariter
cum vxore et filiis. et sic faciebat contra
eum questionem. Considerans igitur imperator
immutabilem eius in xpo fidem non mutari
iussit eum cum vxore et filiis introduci
in arenam et dimitti eis leonem. Accurrens

autē leo et stirus ꝓpe scōs submittēs ca-
put et quasi adorans recessit et cepit
egredi de arena. Quod videns impa-
tor iussit bouē eneū incendi et ibi scōs
introduci. Introducti vō in machinā
supplicauerūt carnifices ut daret eis
spaciū orandi. Et extendentes manus
suas orauerūt dnm ut eos in igne il-
lo vitā finire iuberet. oēsq; siu mēores
et eox suffragiū inuocantes a ꝑnis et
pēnis liberaret. Et hec illis dicentibz vox
de celo ad eos venit dicens. Ita erit vob
sicut supplicastis. quia ꝑ bonā vitā cer-
tastis. Tūc sā alacritē seipsos tradidert
igni. strictiq; cōmunacio ignis cōpressā ē
Et laudantes dm reddiderūt cū pace ani-
mas suas. Tercia vō die cora impatore
extracti de boue ita penitꝰ incorrupta
inuenta sūt. ꝙ nec capillos eox vapores
incendij attigerūt. Passio scōx fausti nit
hobite et halocerij. Ex gestis eox. Capl'

SVb eodē ꝑ passi sūt in ytalia lxxxvij
ciuitate brixiana faustinꝰ et
iobita. quox passio celebrat xb
kl' marcij. Et ꝓmo quidē diuersa ge
bestiaꝝ ferocissimaꝝ conē eos dimissa
rūt non leserūt eos ꝙ ꝓcul'dubio ta mānsue
tudinē pedibz eox se ꝓstrauerūt. et ita
ut videntes ꝓpli clamarent. magnꝰ ē
deus celox. Et credidertūt plus ꝙ tria
milia. In medio ꝙ flāme positi deū
benedixerūt et penitꝰ illesi ꝑmāserūt
Deinde exco'iari iussi sūt sed ministri
iussa satagentes īplere nequiuerūt.
Post hec ꝑcepit iudex eox brachia cō-
stringi. et in altū suspensos vehemēt
torqueri. Ministri iusta īpleuerūt alij
eciā plūbū super eos solutū ferebant
sed mītes deo confortante nichil exhiis
sencichant. In eculeo quoq; suspensi sūt
et lampades accense que lateribz eox
apponi iubebant extincte sūt. Tandem
extra vbē ducti sūt et ibi decollati. Pas
sus ē cū eis btūs halocerius iiij' kl' apl'
Qui ingressus ante adrianū vidit eos
eculeos vacuos et mīstros torqueri. Cla
mauitq; cora oībz. vē magnꝰ est de
us xpianox. De scā sophia et tribz fil
abus eius. Ex gestis eiꝰ. Caplm lxxxviij

Eo quoq; tpe mulier quedam
nobilis noīe sophia cū tribus
filiabz suis veniens roma ex
plo sue religionis et sobrietatis mul-
tas ac nobiles feias cōuertit ad fidē.
Et adherentes ei. virox tīoris et sop
tuosis cōmunijs abstinebant. Vnde in
dignatus quidā primox vrbis noīe am
tiochus suggessit adriano dicens. Mu
lier quedam cū filiabz suis ingressa
hanc ciuitatē sepauit a nobis matri
monia nūm. Docet enī colendū deū v
nū et ꝓpm filiū eius. Nec alit in ꝓpi
cultu quēq; posse proficē nisi et cōti
gio et delicijs abstinuerit. Ptera de
niq; vxores nīre herentes illis. iā nec
ad consortiū nec ad tabū nobiscū veni
unt. Tūc impator adrianꝰ iratus ius
sit eam mori per protectores mulierē et
filias ei. et introduta ad palacium. E
rant ei puelle speciose valde et in dini
nis scripturis erudite. Ingressiue er
go palacium pectꝰ ac frontē xpi signa
culo munierūt. Et cū eas vidisset a
drianꝰ stupens ad pulchritudinē eap
nichil loqui potuit. Post paululū
aduocans ꝓprium matrē interrogauit
nomen. Illa vndit. Quod primū et
nobile est xpiana mihi nomen
bedin tunc vō voco sophia nobilissima
de genē pmo et eminēti gestēs ymic
et vera truisa filia: romā ut eas of-
ferrē in munē xpo. Tunc adrianꝰ iussit
eā custodiri interi cū filiabz suis in
domo paladij senatorij. Hortantibz ad
eis in illa custodia hortabat mater
filias ad contēptū vite pīntis et ad tole
rancia passionū pro xpo. Tribz itaq;
diebz in domo paladij exactis iussit i
peratox addux eas mē subsequte. Di
bus ait. O infantule miserem etatis
vē et senectutis mīe. Sacrificate dīs
torubz orbis. et adopto vos in filias sub
testionio satri senatꝰ et militaris ex
atus. Si vero audire me ꝓtēpseritis.
uiro per deos meos nec vē etatis pa
turū nec generi nec decori. sed diuersis
vos tormentis exterminis consumā.
et membra vīa ꝓtinlatū inasa tanibz

in escā ꝓiciā. ¶ Ad hec beate adolescen
tule q̄i ex vno ore dixerūt. Nobis īpa
tor nec promissiones tue cordi sūt. nec cō
minaciones terrori. Nos habemꝰ prem
q̄ nos adoptauit ad eternā hereditatē cuiꝰ
et cominacioēs timemꝰ quia etna in ill'
tormenta sūt. De cetō si qua supplicia hīe
te estimas que fidē nrām valeāt vin
cere admone et cognosces xp̄ianoꝝ vires
tuis cruciatibꝫ forciores. ¶ Furore reple
tus adrianꝰ. aduocauit matrē earū.
et dixit. Secundū ordinē etatis edicito
noīa puellaꝝ. Que rn̄dens ait. Pma
dicit' fides. anni vō eius xij. Secūda spes
que decē est ānoꝝ. Tercia caritas que ē
annoꝝ nouē. De passioē earūdem.

Capl'm lxxxv.

Tunc impator ad
uocans fidem dixit ad eā. Im
mola magne et scē dyane. Aspi
ce q̄m pulchra sit vide q̄nto decore dn̄a
nrā subsistat. Scā vō fides rn̄dit. O in
sipiencia hūane cecitatis. derelinquere
dn̄m qui oīa ex nichilo verbo suo fecit
et adorare ligna et lapides arte hoīs et
scultura decoratos. Audiens hos sermo
nes adrianꝰ iussit eā exspoliari et vir
gis cedi donec se polliceret' dyane sacr
ficaturā. Duodecī itaq̄ centurionibꝫ ī
corpe puelle mutatis nullus tactꝰ pla
ge apparebat in corpe eius. Itm̄ iussit
ferro incidi mamillas eiꝰ. De loco aūt
incisure pro sanguīe lac fluxerat. Tūc
scā virgo ait ad regē. Hec sūt inq̄t tote
mine tue. Iussit itm̄ impator īponi e
am sup craticulā et assari. At illa re
quiescebat super eam q̄i nauis in tn̄
quillo mari. Iussitq̄ illā transferri
in sartaginē. et frigi pice et cera et bi
tumine in ea feruentibꝫ. Cūq̄ nec hoc
tormēto lesa fuisset adrianꝰ repletus
ira q̄ in nullo potuerit suadere virgi
ni ut īmolaret iussit eā gladio ꝑcuti.
¶ Exinde aduocans seq̄ntē blandiebat'
ei dicens. Filia acquiesce michi q̄i pr̄i
et sacrifica sacre dyane ut subtraharis
ab īminenti pena. Scā autē puella rn̄
dit. Scito impator q̄a nichil proficies ī
anibꝫ verbis. Iussit ergo eam expolia
ri et tundi neruis taurinis. Et cū decē

fuissent in eiꝰ carnē mutati centurioēs
non potuit a scā mr̄e obtinere consensū.
Et cōuersa ad impatorē dicebat. Tyrāne
īmice pietatis. si quid adhuc habes tor
mentoꝝ adhibe ut expimento agnoscas
in me eē dei virtutē. Iratus adrianꝰ
precepit eam viuā incendi. Cūq̄ ingre
deret' in fornacē. statī flāma extincta ē
Ipā vero ibi posita cepit orans lauda
re dn̄m. Audiens vocē orantis et cantā
tis adrianus iussit eā educi de fornace
et suspensā torqueri. Cumq̄ torqueret'
de membris eiꝰ suauissimꝰ odor exibat et
hilari vultu dicebat. Tyranne non sen
cio penā adiuuāte dn̄o meo ihu xp̄o.
Tyrannꝰ verbis eius acrius īflāmatus
impauit afferri vas eneū. et mitti ī
illud picē et adipē et cerā et resinam.
Et fcm̄ est ita. Cūq̄ feruente eneo va
se ministri leuarent puellā ut eā ibi
dem mergerent resolutū est vas eneū. et
liquor feruens excussus incendio exussit
carnifices usq̄ ad ossa. Adrianꝰ necdū
tanto miraculo mitigatus iussit eā de
collari. ¶ Post hec euocans terciā id est
caritatē auditis eiꝰ sermonibꝫ magis
accensus iussit eā suspendi. et per no
ua quedā argumenta torqueri ac fla
gellari. deinde in ignē mitti. At illa
ingressura incendiū signauit se ī noīe
xp̄i. Et cū intrasset erupit subito flā
ma de camino et ꝑcussit grandē tur
bā viroꝝ. Scā virgo deambulabat in
igne glorificās et laudans dn̄m. Adria
nus stupefcūs erubuit et precepit eā
de fornace educi per protectores. Qui cū
approximassent ori fornacis. tres cū ea
viderūt deābulantes quoꝝ tn̄ aspcūs so
le splendidior erat. Et territi ad visionē
ceciderūt in faciē. Inde recupato spū sur
gentes hūili prece rogabāt virginē ut e
grederet'. Que egressa venit cū ꝓtectori
bꝫ ad impatorē. et ut eā vidit illico ius
sit occidi. Scā vero sophia mr̄ puellaꝝ
collegit corpa. et condens ea aromatibꝫ
īposuit vehiculo et portauit ad xviij mi
liariū ab vrbe roma ibiq̄ sepeliuit. Et
cū turbis pn̄tibꝫ se proiecisset in orōne
supra sepulchra filiaꝝ et cū lacrimis di

ceret. filie accipite me ad vos. statī velut
sopore pressa quieuit in pace. Ille ergo
mulieres que cū ea venerāt sepelieruīt
eā in eodē loco iuxta filias. ¶ Tyrannus
auīt egritudine coarctatus ē. Nā eius o
culi exceati sūt. artues liquefacte. De oe
quoq; eius plenitudo putredinis cū vermi
bz dēcidebat. Ad ultimū in extremis po
situs cū magna voce dixit. Dñe deus tuū
virginū et earū mīs velocis aiaz meā
educ de corpe. Nec cū q; pp ipsas hec
oīa mala venerūt sup me. Et hec cum
dixisset cū magno eulatu exclamans
vepuit. et dispersa viscera eius vix potue
runt colligi et sepeliri. ¶ Passe sunt autē
virgines dei rome fides spes caritas hl'
augusti. De scā maria virgine q̄dam

Adrianus unpator .Actor .Ca. lxxxvii
legit antihonimū sibi adoptasse
un filiū qui postea successit eidē
in īperiū. Itaq; sub adriano et antihono
no legit passa fuisse btā maria virgo.
Ex gestis eius ¶ Hec analia quidē ter
culij pncipalis erat. sed nobilitate dñi
mentis venigniante vincebat et xpo se
probabat ingenuā. Quadā itaq; filij
celebrante terullo cū īpuris vanis q;
simulachris hostias īmolaret maria in
trībebat ieuniis et sociā suā ne prodet
dñe occulta simulacoē fallebat. diu tñ
unsidiante conserua latere nō potuit.
Proditaq; mox vocat a dnā. dicatq; ei
Que est causa ieunij. An occasio ista
tristicie est. q natū tibi nup dnm per
horesis. Rndit maria. Quīquid nouī
aliquid mīt vsurpo. Nempe michi hec
sūt obseruata ieunia. xpiana sū et xpi
ano nascor ex gnie. hereditariū michi est
iste cultus xpi. Tunc īpermīte dnā ut si
bi aliquid hauriret illa noluit. et dna
indignata ei verbera grauia et penā
eā mortis si repugnaret intēnuit.
Sed diū altvitatio ista verboz ē cogen
tis dñe et repugnātis anallē. pedē a
foris referens terullū ingredit. Qua
ab vxore rebus omībz inquisitis īau
ditū strū flagellari precepit anallā
et afflictā diutino verbere detundi ā
ministrato modico et vili cibo. quo nō
sanaret fames sed deficiens totidie ꝙ
extrema seruaret. Sed deuotū mens
pro xpo frangi hoc dolore nō potuit q̄
eaā cotidianis oīonibz incūbebat ut
faultas maior cēt tolerandi. Cmēsis
vero vix diebz presidi nūiat terullā
pncipalē illius ciuitatis occultare in do
mo sua xpiane religiois anallā. quod
umpator pcepta prohibebant. Itent
utiq; adducta tandē. Et q̄nus cōm in
diem oculos tendevet. aūm tñ hēbat ad
xpm. Clamor vndiq; ppli fremētis at
tollit dicentis. Viua diuo tremet incē
dio. Illa vero intrepida quippe q̄ dei
siu nosset auxiliū celū intuens dama
uit ad dnm. Preses ait. Sacrificia si ef
fugē tormenta festinas. Rndit maria
supplicia que minaris nec longi tpis
nec grauis doloris sūt. Queso ergo ne dif
feras que moliris xpm habeo ideo ni
hil timeo. Tūc iussu presidis applica
ta tormentis miseratione ppli tantam
adepta est ut lacrime quoq; a circūstā
tibz funderent. Nec mora clamore sū
mo venia virgini postulat. sed crude
litas iudias accelerare tormēta man
dauit. Et ecce secūda vox ppli iudiciū
presidis castigantis emergit. Vocifera
tio nāq; vna pene erat totius vrbis.
Iuste laceravi virginē crudelitatis iu
dicis non culpa peemntis. Agi contra
leges oīa nec eqtatis iura seruari.
Obstupēs vo preses et sono tanti clamo
ris addictus quippe pre humanā voce
ipsa eaā putasset tecta corruē. mox
mariā relaxari iubet. Tunc seruari
eā sub custodia libera preses iubet.
Maria vero signo dñi se muniuit. Et
leuatis ad celū oculis post relictū tri
bunal orauit ad dnm. Viditq; atq;
angelor et multitudinē stor. atq; filiā
ū dei sedentē ad dexteraā pīb. Hic tan
tu subito gratulatione pfusa est. ut nā
se paradisū putaret ingressa. De pena q̄
se aperiens refugiū ei prebuit. Cap. lxxxvii

Hij vero qui eā fugi
entē persequebant. subita stu
pere virtute. sed illa ubi se
virtutibz a psequentibz vidit. lacinās

clamauit ad dñm. Ne pmittas inq̃t dñe
tradi anallã tuã et lacerari manib̃
impioꝝ sed ostende mãz tuã. Cuꝫ ex
audi anallã tuã. exaudi dñe vex celes
tis. Et dñs ita orauit. petra que ante
oculos eius iacebat deo iubente pate
facta rimã vehugij qua virgo susta
pevet ostendit. Et ad instar dulcissĩe
nutricis vel aue mĩs motu quodam
ampiam ãplexans se prebuit. mox q̃
susceptã virgine latera aĩã apta cõdu
sit. Hec cũ curnifices puidẽt cuꝫ lo
cꝫ illi⁹ petve pstrutati sũt. sicubi excepta
subito preda ex oculis latitauet. Ibi
adhereutes cpuuiaꝝ veliquias et af
fixa saxo vestib̃ frusta deprehendũt.
atq̃ incredibili stupoꝛe confusi presidi
gesta cõmẽorant. Ille vero pĩs tm pĩ
ãmiracone cõmotꝰ iussit phylotonio
pincipali nectorencib̃ ciuitatis ut ad p̃
dam locũ festinꝫ accedat et ad eruẽdũ
lapidẽ numerosã secũ multitudinẽ du
cat. Ibiq̃ preconis voce pplũs cõgrega
tur. Quꝫ ubi primũ ad predcm locum
cũ eo tm suma huiꝰ opis fuit assignata
puenit. mox ĩcẽve manũ lapidi tẽp
tauerũt. subitꝫ ab oriente fulgoꝝ nimiꝫ
splendoris exortus est. nec mora toni
truũ et fragoꝝ quda ut sperneꝝ cũc
ta conuũe. Ibiq̃m tra contussa est. et
nutrncia oĩm corruere vestigia. Exe
untẽ duo equites magno fulgore ra
diantes a celesti sede venientes tras
volatu nimio petũt. quoꝝ selle frena
et oĩb ornatus ad instar lampadarũ
celesti igne vadiabant. Hoc cũ oĩb illa
que cõuenerat multitudo conspiceret
ita timore tm pĩtis vtutis expauit.
ut fugiente sensu piter atq̃ aĩa in eter
nã mortẽ oculi clauderent. Ceti vo q̃
euaserant ad xpiana templi simula
chra fugientes. cũ ad scelesta ingredẽ
tur altaria in ipa pfugij sui sede coꝝ
ruerũt. Doctorꝫ ad ipsa templi ianu
am spm fudit. Ubi vero templũ oĩe
repletũ est. missus e celo ignis et pplin
gulsit et templũ. cultisarie itaq̃ mor
tis tam a ptussis q̃ ab incensis. nũb
fuit duo milia septingenti. Pauci vo
qui euaserant ciuitatẽ petentes mag
nis per oĩe uter vocib̃ cõclamabant
Magnus deꝰ maie virginis. magnꝰ
deus xpianoꝝ. Et crediderũt ptibi eo
timore. tria ferme milia aiẽ. De cõuer
sione nouẽ militũ. Actor. Caplm.

Preterea sub adu lxxxviij.
ano et anthonino passi sũt vna
die decẽ milia mĩrm. quoꝝ gesta
videt anastasiꝰ apostolice sedis bibliote
carius transtulisse de greco in latinũ e
loquiũ. Ex gestis eoꝝ. Igiẽ prefati ĩ
patres audito q̃ gudareni et eufra
tenses rebellare cepissent iurati cõtra
hostes castrametati sũt hĩtes in exer
citu suo nouẽ et septẽ id ẽ xvi milia
militũ robustoꝝ. simulachra quoq̃
iouis et apollinis quib̃ adipisci sepos
se victoriã confidebant. Qd cũ cerne
rẽt hostiũ multitudinẽ pmaximã. e
rãt ei centena milia timore pauli cũ
septẽ tm milib̃ militũ fugam arri
puũt. Tunc primicerius noĩe achacius
et heliades dux cõuersi ad nouẽ milia
dixerũt. Venite et sacrificemꝰ dijs nris
ut per eos de hostib̃ nris triũphemus
Quib̃ hedũ vnũ sacrificantib̃ habũ
dancoꝝ formidine consternati sũt. un
ui impetũ fugẽ arripiẽt. Tunc ange
lus dñi in specie adolescentis ante fu
gãtes eoꝝ accurrit et dixit eis. Cur sac
rificãtes dijs vob pauor ĩnasit. et fugẽ
compulit: Credite ihũm xpm dei filiũ
ĩmortalẽ regẽ. et ipe pugnabit p vob
Cũ hec et alia dixisset ĩjto consilio ut
tracionẽ adolescẽtis probaret. oĩb ex
clamauerũt dicentes. In te dñe ihesu
credimꝰ. et ea que nobis iste iuuenis
reseruat. in tuo nos noĩe facturos cẽ
promittimꝰ. Tunc in hostes ipetũ fa
cientes angelo suos auxiliũ ferẽte cũc
ti decaduũt. multiq̃ in lacu proximo
perierũt. alij vero precipiti ĩtrierũt
Angelus aũt dñi deduxit scos in ver
ticẽ montis auaratij qui distat ab alex
andria quasi stadijs cꝫgentis. gloriã
tes in potencia dei. Cedente angelo ĩ
medio eoꝝ apti sũt celi et descendẽti
nũ ipsos septẽ angeli docentes eos at

ꝙ dicentes. Beata estis qui credidistis deo viuenti. Post tertiū diē quieremini et in conspectū regū deducemini. Nec timeatis eos quia deus vobiscū est. Hijs dictis ab oculis eoꝝ ablata sunt. At illi timore correpti magna voce pīam suam confitebantur. Post tres dies missi qui dā ab impatoribz ad ꝙquirendū eos puenerūt ad montē in quo erāt. Et audientes eos glorificare dīm. agnouerūt ꝙ xpianī essent. Quod cū impatoribz renūciassent illi nimio dolore consternati sup capita sua cinerem imposuerūt et ēnq; diebus lugētes a cibo et potu abstinuerūt. Post hec scripserūt epl'am ēnq; regibz saluere sapori. maximo. adriano tyberiano et alio maximo ut ad se venirēt et quid sup hui⁹ modi hominibz agendū esset secū tractarēt. Cui illi congregantes exercitū magnū venerūt. et primo quidē ydolis victimas īmolauerūt. Post hec reficientes corpa. nouos xpi milites ꝙquirē satagebant. Qui simul itaq; quidā montis vertice cōscenderūt. in quo sca deū colebāt exorantes. Quos ubi illi venientes ad se conspexerūt. achatius dixit ceteris ut surgerēt et cōtra dyaboli exercitū oracionū operā darent. Illis itaq; cernuis inclinantibz et poplite flexo deū exorantibz. eiq; laudes et grās referentibz. vox e celo lapsa ē dicens Audiui que petistis ne paueatis eos qui occidūt corpus. ego enī deus vobiscū sū confortans vos. Hec audiētes gauisi sunt in dño. Ad quos accedentes milites regū dixerūt. miserti nos impatores et reges ad vos ut veniatis ad eos. Tunc eis descendentes de monte in conspectū regū steterūt spem ītegrā hītes in xpo dño. Videntes autē eos reges lacrimati sunt. De passione eoꝝ aī decimo milenario Ca

Adrianꝰ vero causā vel lxxxix modū quo delinquentes deos in crucifixū credidissent īterrogauit. et btūs achatius ex ordine rē enarrauit. Tunc adrianꝰ furibundꝰ aut. Quia vos oēs xpo credidistis pauidus penas illiꝰ sustinebitis. Ac illius minas illiꝰ cōtēnentibz iussit eos lapidibz obrui. Qui cū lapidarentur lapidibz in faces lapidantiū vertebantur. Post hec impator iussit eos flagellari. Qui cū cedent⁹ dixit quidā eoꝝ nole draconaciꝰ germanꝰ achatij et helyadis. Orate pro nobis ut sancta quia grauia sūt tormenta que patimur. Cui dixit achatius. Perseverate frēs in hac confessione. qa qui perseverauerit hic salus erit. Cū orassent frūs ē terremotꝰ et mox arefacte sūt mangane gellanciū. Erat autē ibidē in exercitu regis maximi quidā mgr militū noīe theodorus hīns sub se mille milites. Qui hui⁹ miraculi stupore perterrefactus exclamauit. Dne deus celi et terre qui opem mihi tue nouē milibz contuliste. dignare nos pīores cōmunerare cū scis mīribz tuis. Hec dicēte et votē in signū sustollens cū suis mille ad sanctos dei se cōstituit. Quapropter deus opīs palmitū decē miliū nūo compleuit vineā suā. Maximus itaq; dixit. O impatores ēnitā pro vobis pacior ījuriā. Cui adrianꝰ aut. Patienter te ferre oportet o rex. Qui enī exercitū meū abstulit. et tuū admittit maximꝰ autē cōuersus ad suos ait. Audite me decē mille viri. Hortor vos ut sacrificetis et irā meā effugiatis ne male pereatis. Cui dixit achatius furor pulsanꝰ non pualet aduersus seruitē taurinā. deū habentes viuū nil tui curamꝰ. Tunc maximꝰ furens iussit multitudinē clauoꝝ tuū genoꝝ acutissimoꝝ fieri et sperni p stadia xpi ut exercitus dei sup eos nudis plantis incederet. Ac angeli a deo missi ante eos incedebant coacerua tes clauos in cumulū vnū. ne pedibz eoꝝ infigerent. Maximo vō iubente ut ad instar xpi patent⁹ mīstri acutissimus clauos eoꝝ latera aperuerūt et in capitibz singuloꝝ coronas spineas posuerūt. Tandē data sentēcia in monte arantij crucifixi sūt. Cui

scās helyades ꝑmicerio achaico dixe
rūt exponēt cruaſixis de fide aliq̄d
Qui cū fidē ſcē trinitatis et verbi in
carnati expoſuiſſet. hora ſeptima di
ei terra mota eſt. et petre ſaſſe ſūt
et ſā pro hijs qui meōrā paſſiōis eo
rū cū ieiunio et ſilencio celebraret
oracōnē fuderūt. Et vndentibz oīb
amen. facta eſt vox de celo dicēs ora
cionē eoz ee exaudita. Igit̄ circa ho
rā nonā aie ſcōz ad celi palacia trāſ
late ſūt. et apta ſūt celi. et lumē mutat
tū ſupp corpa ſcā. Mox eternū dñs pre
miſſo luce celi. Affuit in terris ſtipa
tus vite choreis. Scōz medio preſtans
in vertice montis. Tremunt ſcā tanto ſo
lamine ſepti. Rurſus mons fremuit
concuſſus fundit⁹ oīb. Et ſtupta fixa
mox ſoluūt corpa ſacra. Manibz an
gelicis ſinuat̄ terra ſepulchris. Et cū
tr ꝓmijs condunt̄ monte locellis. De
ſepultura opibz adriani et morte ei⁹ et qui

Ipſe quoq; adria buſdā alijs. Comeſtor
nus impator in ihilm Cap. xc.
euerſa per tyti ſtatuā ſuā poſu
it ubi archa ſteterat. quia veſtigia
ciuitatis quedā adhuc manebāt. Et
iudei qui latentes undecūq; remanſe
rant q̄q; ad locū ſm̄ redibant. et i
terū multiplicati amouerūt ſtatuā.
Ob hoc adrian⁹ apoſuit manū extre
mā et fundit⁹ euertit vrbē et edixit
ne quis iudeoz remaneret in terra
illa. Et de hac ultima euerſione vide
tur dicē lucas. et captiuos ducent̄ in
ōnes gentes. Hugo ubi ſup. Denuq;
ipſe adrian⁹ ihēroſolimā reedificauit
et illā elyam de ſuo noīe appellauit
Cuius ope ſm̄ eſt ut loca ſancta id eſt
dñice paſſionis et reſurrectiōis quon
dā extra vrbē iacencia nūc eiusdē mu
ro ſeptētrionali circūdent̄. Denuq; pre
cepit ne cui iudeo introeūdi ihēroſolimā
eēt licētia. xpianus tm̄ cuiuscūq; ꝓmiſ
ſa. Vnde primo ibidē ex gentibz mar
mus epūs conſtitut⁹ eſt. et ex hoc tpe
ac deinceps ibidē aſſumē epōs ex cir
cūciſione ceſſatū eſt. Eusebius in cronic
Adrian⁹ in puerōz amore parū con

tinens fuit. Nā antineū puerū regiū
eximie pulchritudīs in egipto mortu
ū diligēt̄ ſepeliens. nā in deliciis eū
habuerat. in deos retulit. Ex cuius noīe
cīa vrbs appellata eſt. Tandē et ipe
morbo interruptus aque apud baias
mortuus eſt. Hic aī inſignes plimas
edes athenis fecaſſet. agonē edidit. bi
bliotecā muri opis extruxit. Huius
tpibus baſilides hereſiarches in alex
andria cōmorat̄. a quo gnoſtici. Cothe
bas dux iudaice factionis nolentes xpi
anos ſibi aduerſū romanū militē ferre
ſubſidiū. oīmodis cruciatibz necat.
Helyrnand⁹. Hic ſcdm alios barcota
bas appellat̄ quod noīe ſignat ſtel
lā. per cetera vir crudelis et ſceleſtus.
Sed et vocabulo ſuo velut vilibz mancipi
is pſuadebat ſe ob ſalutē eoz ſyd⁹ magni
tudinis celitus ee delapſū. egris mortali
bz et longa obſcuritate dāpnatis fer
re lucis auxiliū. Hic ut ait ihēo⁹ cōtē
rufinū ſtipulā ui ore ſuccenſā anhelitu ventilabat. ut flāmas euomē pu
taret̄. Hugo ubi ſup. Floruit in illis
diebus aquila orator genē ponticus. ſe
cundū inſtās moſaice legis poſt. ixx.
Sixto pape ſucceſſit thelesforus. Ex
libro pōtificū. Hic nacione greccus ex
anachoritis ſedit ānis xi. Qui cōſtitu
it ut ſeptē ebdomadis añ paſcha ie
iunīū celebraret̄ et natali dñi noctu
miſſe celebrarent̄. Nam oī tpe ante
hore tercie cursū nullus ꝓſumebat ce
lebrare miſſas. qua hora dñs nr̄ aſcen
dit crucē. Et ut ante ſacrificiū ꝓmus di
ceret̄ angelicus. hoc ē. gloria in excelſis
deo. Hic martirio coronat⁹ eſt et ſepul
tus iuxta corpus bēi petri in vaticano
iiij⁰ nōs ianuarij. De impio antonini
pij. et pio ꝓpe et hermā. Eusebius in cronic

Romanoz xiij⁹ impauit Ca pri
tius antonin⁹ cognomēto pi⁹
cū filijs ſuis aurelio et lucio.
Cepit anno dñi. C. xl⁰. mūdi vo iiij cciij.
et ꝓpauit ānis xxcij. In papatu vo ſedit
yginus poſt thelesforū ānis iiij⁰. Hugo
ubi ſup. Antonin⁹ pius erat vir pe
ritiſſim⁹ et nata benign⁹. Qui ab adri

ano in filiū adoptatus fuerat. cui⁹ et gener erat. Et ita tranquillus extitit ut merito pius appellatus sit. Nā ad ultiū extere gentes legatos misere. yn di scaliz baltriani et hyrcani. iusticia tanti impatoris compta. Erat enī ea rens apparencia glē et ostentacioē. Ex lib⁹ pōtifical Post yginū papā pius na cione ytalus ex prē rufino fuit pastoris de ciuitate aquileia sedit annis xi. Fuit autē temporibz antonini pij. consula tu clari et seueri. Sub hui⁹ ep̄atu her mes librū scripsit. in quo mandatū cō tinet̄ quod ei preceptū angelus dnī cū uenit ad eū in habitu pastoris et p̄ce pit ei ut pascha die dnīco celebraret̄. Hic constituit hēticū veniente ex iude orū hereſi suscipi et baptisari. et cōsta tutū de eccīa fecit. Qui eccā sepultus est in vaticano. iuxta corpus bti petri iiij⁰ ydus iulij. Jheō ⁹ de illustribz vis

Hermen cui⁹ paulus aplus ad rōnos scribens meminit dicens. salutate flegōn tam. hermē patrobā. hermā. et qui cū eo fuit fres. asserūt auctorē esse libri q̄ appellat̄ pastor. et apud quasdā gre cie ecclesias eccā publice legit̄. Et re uera utilis liber. multiq; de eo scrip tor veterū usurpauere testimonia. sed apud latinos pene ignotus ē. Actor Hic quoq; liber in manus nr̄as aliq̄n venit sed eius flores q̄ carp̄e nō libuit seu p̄pter prolixitatē et verbor̄ simpli citatē. seu quia int̄ scripturas apocri phas numerat̄. Quāus et in hoc opere nōnulla de apocrifis inserui. sed ea tit̄lis p̄prijs annotaui. Ex mirtilo⁹

Apud alexandriā metropolī egipti p̄tiij⁰ kl̄ nouēbris celebrat̄ natale sce rū mar̄ tyr̄ ptholomei et lucij sub antoni no pio. Quor̄ prior multo tpe squalore carceris macerat⁹ ad ultimū cū de xp̄i magisterio publica cōfessioē tract̄ tavet̄ ussus ē dua ad morte. Deq̄ns q̄ cū se xp̄ianū libere fateret̄ similē sen tenciā accepit. De mutuo phō et galieno medico. Eusebi⁹ in cronic. Cap xvii

Empibz antonini pij apollonius stoicus nacione macedo⁹ et basiludes scatopolitan⁹ ph̄i illustres hēntur. qui veriſſimi quoq; cesaris p̄ ceptores fuerūt. Taurus quoq; berytē platonice secte phūs clarus habet̄. Hic limand⁹ Ad istū phūm tauriū legunt̄ aliq̄n athenas veniſſe usendi cogniō tendiq; causa piter arcte prouīcie p̄ses et pater ei⁹ sed priuat⁹. Innitant⁹ tau rus p̄cem pio ut sederet. At ille de filio sedeat hic prim⁹ qui romani p̄li ma gistratus est. Absq; preiudicio inquit tauri⁹ tu interī sede dū conspiciam⁹ que rim⁹q; quid cōueniat. te ne sede pociis qui pater es an filiū qui gerit magis tratū. Cumq; ille resedisset. apposita est altera sella filio. Tunc taurus hijs qui cōuenerāt verbū fecit de hac re inter cetera sic dicens. Cū in publicis inq̄t lo cis atq; muneribz patrū iura cū filio rū que in magistratibz aut p̄tate fuit collata. intiquescē debent paululū et et cōminuē. Sed cū extra rēpublicā in domestica re atq; vita sedet̄ ambu lat̄. in cōuiuio quoq; filiū tuū int̄ filiū magistratū et p̄cem pu uatū honores publicos cessare. natu rales aut̄ et genuii nos seruari equū est. Actor: Antonini pij tp̄ibz floruit gu lienus insignis medicus. sicut in ca nas scribit eusebius. Hic quidē scripſit se repit̄ librū de alquimia. cui⁹ titulus est de vano pomi congelati. De medi cina vero libros plīmos scriptos de cōpo ionibz. de elemētis. de malicia cōplex onis diuerse. de virtutibz naturalibz. de cōpendiositate pulsiū et eor̄ differē cijs. Itē librū cōmentariorum sup libros su um de pulsibz hijs qui introducūti. Itē librū de anatonomia. de iuuamento mēbror̄. de morbo et causa accidente. de crisi. de cretias diebz. Itē libros dia midiarū maiorē et minorē. Itē de sim plici medicina. de p̄fectibz medicine. de p̄prietate de exp̄imentis. Itē librū teigni et metateigni. Librū de inge nio sanitatis qui dicit̄ facultas cheru poetica. Itē pasionariū. Antidotariū librū secretor̄ suor̄ ad monetū. Itē ad glauconē de pulsibz et urinis. Librū

diat̄ achymagoga. Jte̅ librū epistolar ad eundē de febribz qui diat̄ ꝓ fere seos et de apostematibz. Jte̅ librū epl̄ar ad ꝓsinianū. Jheo⁹ conī iouinia" li°. 2°.

Galien⁹ doctissim⁹ ꝓocatus in̄pres athletas quor vita et arb sagina est dirit in exhortacioē mediane. nec posse diu viuē nec sanos ee. aiasq; eor vtra nimio sanguine et adipibz ī̄uolutas nichil tenue nichil celeste. sed semp de carnibz et ructu et ventris īglumie cogitare. De scīs policarpo et papia. Cap

Floruerunt eo tpe policarp⁹ xrii. smirne⁹ epūs et papias ierapolitan⁹. Jheo⁹ de illustribz viris

Policarpus iohīs apli discipulus et ab eo smirne epūs ordinat⁹ tocius asie ꝓceps fuit. Quippe qui nōnullos apostolor et eor qui dn̄m viderāt. magistros habuerit et viderit. Hic ꝓpt̄i quasdā sup die pasche questiones sub impatore antonino pio ecclīaz in vrbe regente anacleto romā venit. ubi plr̄os credentiū marcionis et valētini ꝓsuasione deceptos reduxit ad fidē. Cui ꝙ fortuito obuiꝰ fuisset marcion. et dicēt cognosce nos. rndit. Cognosco p̄mogenitū dyaboli. Postea vero marco et antonino et lucio aurelio cōmodo regnāte. qīta post neronē psecutione smirne sedente procōsule et vniuerso ꝓpl̄o in amphiteatro cont̄ eū plonā ignī traditus est. Scripsit ad philippenses valde utilē epl̄am que usq; hodie vna die in asye cōuentu legit̄. Papias iohīs auditor ierapolitanus asye epūs q̄nq; tm̄ scripsit volumina que prenotauit explanacio sermonū dn̄i. In quibz cū se in prefacioē asseat non varias opiniones sequ. sed apl̄os habe auctores ait. Considerabā quid andreas quid petr⁹ dixissent. q̄d philippus. q̄d thomas. q̄d iacobz. q̄d iohānes q̄d matheus. vel alis quilibz disciploꝝ dn̄i. quid etiā aristion et senior iohes discipuli dn̄i loq̄ntur. Non enī tantū michi libri ad legendū prosunt q̄ntū viua vox. et usq; hodie suis auctoribz ꝓsonans. Ex quo appareret ex ipō cathalogo nomīa aliū ee iohem qui int̄ apl̄os

poīt̄. et aliū seniorē iohem que post apocalipsim enumerat. Hoc aūt dicim⁹ ꝓp superiorē opinionē quā a plerisq; retulim⁹ tenditā. duas posteriores epistolas iohānis non apli ee sed presbi. Hic dicit̄ iudaicā mille annor edidisse deuteronomin. que secuti sūt hyrene⁹ et appollinaris et ceteri qui post resurrectionē aiūt in carne dn̄m cū scīs regnaturū. Tertullian⁹ quoq; in libro de spe fidelis et victorin⁹ putab onen⁹ et lactancius in hanc opinionē ducūti. Heymanno. Iste papias auctor fuit hereticorū qui dicūtur chiliaste id est millenarij. Non tamē inter hereticos sed inter sanctos in martirologio cōputand. sic⁹ nec hyrene⁹ lugdunensis nec victorin⁹ pictabonensis heretici appellandi qui gloriosi mrēs fuerūt. et tm̄ in hac opinione papiā secuti sūt. Multi enī sanctorum simpliciores in aliquibz errasse leguntur. sicut btūs cyprian⁹ de heretucis rebaptisandis qui tamen error eis nō ī̄putatur ꝓp ceteras vtutes que in eis ꝓcellebant. et quia nō ex obstinatione animi. sed ex ignorancie simplicitate errabant. De iustino phō et scriptis eius. et morte antonini pii. Hugo ubi sū. xxiii

Porro iustin⁹ phūs antonino pio librū de xp̄iana religioē cōpositū tradidit et benignū illū erga xp̄ianos hoīes reddidit. Jheo⁹ ubi sup̄. Fuit iustin⁹ phūs. habitu quoq; phor ꝓcedens. de neapoli vrbe palestine pīe refutabachio pro religione xp̄i plurimū laborauit. in tm̄ ut antonino quoq; pio et filijs eius et senatui cōtra gentiles scriptū daret et ignominiā truncꝰ non erubesceret. Et alium librū successoribz eiusdē marco antonino vero et lucio aurelio cōmodo. Extat eius et aliud volumē cont̄ gētes ubi de demonū quoq; natā disputat. et quartū aduersū gentiles. cui titulū prenotauit dictoes. Sed et alius de monarchia dei. et alius liber q̄ ꝓnotauit salte salte. et alius de aīa. et dyalogus cont̄ iudeos q̄ hūit aduersus ephonē ꝓnapē iudeos. Sed et cont̄ marcionē ī̄signia volūa

quoꝝ hyrenꝰ quoq; in q̄nto aduersus he
reses libro memīt. Et alius liber cōtra
oēs hereses cuiꝰ facit mencionē in apo
legetico quē dedit antonino pio. Actor
Pompeius trogus nacione hyspanꝰ to
cius orbis hystorias a tp̄e nini regis as
syriorū usq; ad monarchiā cesaris lati
no sermone cōposuit per libros xliiij.
Quoꝝ epithoma id est abbreuiacionē
fecit iustinꝰ eius discipulꝰ. de quo mlt
ta in hoc op̄e locis cōgruis inseriu.
Cetīn utrū hic sit ille iustinꝰ martir
an forsitan alius ignoro. Porro apolo
getici quē ad antoninū piū misit iusti
nus pro xp̄ianis hoc est ĩ̄ciū. ¶ Anto
nino pio cesari augusto et verissimo
filio ph̄o. et lucio ph̄i cesaris ꝓprio filio
ac pio adoptiuo amatori sapīe. et sena
tui sacro. atq; oī ꝓplo romano ꝓuīciis
ex oī genē hoīm cōgregatis et ĩ̄iusto o
dio laborantibꝫ ac non digna paciētibꝫ
iustinꝰ prisci filius bachiadis ex vrbe
neapoli palestine. vnꝰ pro omībꝫ hoc de
fero postulatū. ¶ In sequentibꝫ autē dicit.
Spero me ab aliquo eoꝝ quibꝫ pro vita
te obsisto insidias ēē passurū. Spero ba
culo aut claua feriendū. certe vel accres
cente hoc nō ph̄o sed philopōpo. id ē nō
amatore sapīe sed amatore iactancie.
Neq; enī dignū est ph̄m noīari eū. qui
de hijs que nescit publice protestatur. Et
xp̄ianos sine deo ēē et impios dicit. ad
graciā et libidinē eoꝝ quos in errore po
sitos ipē maioribꝫ erroris laqueis īuolu
Hugo ubi sup̄ Porro antoninꝰ pius
decessit anno īperij sui xxiij. Ob cuiꝰ
honorē templa sacerdotes atq; alia
multa honoꝝ insignia rome a senato
ribꝫ st̄ decreta. Tunc marcꝰ aurelius
antoninꝰ romanū īperiū assecutus
impauit ānis xix. ¶ Hic fuit vir tāte
seueritatis ut ab infancia vultū nec
ex leticia nec ex merore mutauit. Hic
eciā asciuit sibi ad imperij ꝑtē aureli
um cōmodū ꝓpinquū suū. Et hij ābo
contra ꝑthos āmirabili virtute et
felicitate pugnauerūt. et vna de vic
toria ꝑtita triūphauerūt. De īpio
antonini veri et aurelij cōmodi. et

ꝑsecucōe eoꝝ in xp̄ianos. Eusebiꝰ ī c. Ca xxv
Romanoꝝ igitur xiiijꝰ regnauit.
marcus antoninꝰ qui et verꝰ
et lucius aurelius cōmodus ā
no dn̄i. C. lxij. mūdi vo. iiij. Cet xxv.
Hij primū equo iure impiū admīst
uerūt. cū usq; ad hoc tempꝰ singuli
augusti fuerīt. Hugo ubi sū Horū
imp̄atoꝝ temp̄ibꝫ ꝑsecucio xp̄ianorū
iam post neronē quarta vice excitata
est. Qua feruēte policarpꝰ vir egre
gius iohīs euangeliste et apli discipu
lus smirneoꝝ ep̄us in asya mr̄io vitā
finiuit. Eusebiꝰ iiijo lib. De hoc extat
epl̄a scripta ex ꝑsona ecc̄ie smirneoꝝ
ad ponti ecc̄ias data que de mr̄io eiꝰ
et beato fine designat. Qui eciā descri
bentes ceteroꝝ martirū agones talia
quedā scribūt. Deterrē etenī volentes
inspectantē ꝓplm̄ nūc flagris usq; ad
interiora viscerū mr̄es laniabāt. ita
ut abdita corp̄is. et que natā in artha
nis locauerat nudarentur. Nūc autē
marinas cocleas que conchilia vōbāt
et acuta queq; fragmenta in dorsū su
pinatis martiribꝫ substernebāt. In q̄
bus omē tormenti genꝰ et pene sp̄m
consumētes. ad ultimū deuorandos
eos bestijs exponebāt. Sed in hijs pre
cipue designatur vir fortissimꝰ efflorū
isse germanicus noīe qui per graciā
diuine virtutis metū corporee fragi
litatis exclusit. Volente namq; ꝓcon
sule ꝑsuasionibꝫ aggredi virū. et obi
cere ei florē p̄me etatis. debē eū sumer
ipsiꝰ miseracionē cap̄e. ille nichil mo
ratus sponte dicitur prepatā sibi bestiā
prouocasse. veluti tardantes īcrepans
penas. et ĩ̄que huiꝰ vite ultro velocē
expetisse discessū. Vm̄ cū ex eius tā
insigni morte stuporē cepisset astātis
ꝓpli multitudo. et tocius xp̄ianoꝝ gē
tis mirari virtutē de contēpnenda
morte cepissent. cōclamāt oēs. Tolle
impios. policarpus requiratur. Sed cū
ex acclamacione grauis ꝑturbacio fie
ret chorintū quēdā nacione frigē nu
per de suis regionibꝫ aduenientē acci
dit p̄mo quidē bestias ceteraq; tormēta

sponte lacesse. De hinc fructus animis
tede. ad ultimū etiā salutē segnitia p
dere. Que res eū ad martiriū ptacta po
tius et temeritate. q̄ deuotione psiluisse
declarat. Ipē nāq; se iudicijs ingessernt
Victus itaq; exēplū euidens omnibz dedit.
munus in rebz tribz et circūspectu agē
dū quia non temnitus sed fides et modes
tia coronant. Sed de hijs quidē talia
gesta sunt. Passio sancti polimrpi epi.
Signis autē vie policarpus Cap xxvi.
primo quidē cū audiret vulgus in se
acclamationibz excitatū. in nullo quidē
motus est sed mansit ipauidus. Tranq̄l
lus nāq; erat moribz et serenꝰ aspectu.
Qui cū in eadē ciuitate vellet intervitꝰ
pmanē. acquiescens tamē deprecantibz
se familiaribz suis ad agrū quēdā ciui
tati proximū secessit. atq; ibi cū panis
die noctuq; nichil aliud q̄m in oratio
nibus pmansit. pro pace ecclīaꝝ q̄ ubiq;
sūt supplicās deo. quod ei facile in oī vita
spectui moris fuit. Sed ig in orōne po
situs ante triduū q̄m cōprehenderet visi
onē vidit per noctē cervical capitis
sui flāmis eē consūptū. Cumq; cui
q̄ assentaret sompnū suū int
pretatus est dicens pro certo se pro xpo
per ignē morituriū. Cūq; cōprehēsores
suos adesse compisset in occursū eoꝝ
progressus letanter eos valde suscepit
ita ut stuperent oēs et mirarent q̄ tā
vir tante honestatis pquiri et cōpre
hendi uoluerit. Continuo mensā hos
tibz quasi hospitibz iubet apponi. eis
q̄ largius epulas ministrari. vnius
hore spacio ab eis impetrato. Deniq;
memoriā faciens totius ecclīe catho
lice que per orbē erat. instante iā ho
ra progredit. et asino sedens ad ciui
tatē ducit. Pergenti occurrit pfatis
pacis hierodes et pater eius. q̄ leuan
tes eū in vehiculo secū. psuadē cona
bant dicentes. Quid enī mali ē cessa
re dnm dicē et īmolare. et de cetō vi
uere securū. At ubi se nichil pficere
senserūt. indignati cū contumelia
eū vehiculo deturbant ita ut pedē
ledaret. precips actus. Cū vero tumul
tus ingens in stadio ex ingressu eiꝰ
exortus fuisset vox e celo lapsa est. for
tis esto policarpe et viriliter age. Pro
consul eo audito misso curione ad po
pulū. iubet magna voce pfessari po
liarpū tercio confessū se ee xpianū.
Quo audito oīs multitudo tam genti
liū q̄m iudeoꝝ ciuitatis smirnensiū
cū ingenti furore clamabat. Hic ē to
tius aspe xpianoꝝ doctor. nīoꝝ autem
deoꝝ subuersor vnus ardeat. Tunc
ipis pplis vel de balneis vel de publicis
locis quibuslibz et sarmenta cōgregan
tibz velociter extructus est rogus. Cum
autē eū rogo impositū vellent eti
clauis affixe ait. Sinite me. qui enī
michi dedit ignis fervere supplicū. da
bit ut sine flāmas īmobilis pferā. Tūc
omissis clauis solus vinculis usi sti. Q̄
bus posti tergū vinctis manibz cū i
ipsa passione dīn benedixisset. et sup
posito igne flāma ingens reluxisset
visū est miraculū a nobis oīmbus
quibz ea deus vide concessit. Ex quibz
et q̄mplīmi a deo ad hoc reseruati sti
uti ānūciarēt cetis que viderūt. Flā
ma etenī camere ad modū curuata
specie quasi velū nauis vento sinu
atū supra corpus mīris stetit. Quod
in medio positū non erat ut caro ar
dens. sed tanq̄ si aurū et argentū in
fornace candesceret. Cū pretea odorem
hausim⁹ naribz. tanq̄ thuris inten
si vel pretiosissimi fragrantis vngue
ti. Ad ultimū videntes sceleris mīs
tri ignē corpus non posse cōsumi us
serunt. ppius accedē confectores et cor
pus cui ignis cesserat mucrone tūs
fodere. Quo fco tam largus pfluꝰ est
sanguis ut extinguēt rogū. Pplus
autē miraculi stupore discessit attoni
tus. erga elēctos dei tam insigni eius
fauore pspecto. Cū eo eciā alij duodecī
ex philadelphia venientes apud smir
nā mīrio coronati sūt. Passio scōr pio
nis et iustini et quoꝝdā aliorꝝ. Capit
xcvij.

Inter ceteros autē
qui per idem tpus mīres extite
rūt. famosissimꝰ refertꝰ ybi q̄

dam pionius noīe. Cuiꝰ per singu
las interrogationes rn̄sionū constan
tiā et pro fide nr̄a ad ꝓplm̄ oraciōes
q̄mq̄ apud iudices interritꝰ semp
astiterit. docens et disputās etiā in
ipīs tribunalibꝫ. Vtq̄ hijs qui ꝑsecu
cione titubauerāt cohortacionibꝫ su
is ad consurgendū dexterā dederit
et in carcere positus qualit̄ ingressis
ad se fratribꝫ aīos ad martirij tole
rantiā roborauit. quos ve etiā ipse
pro mr̄io ꝑtulerit cruciatus. Vtq̄
sit clauis affixus et ardenti rogo su
ꝓpositus. et ut in hijs btm̄ vite fecit
finē si quis vult pleniꝰ scire. ex illa
que a nobis de antiq̄s martiribus
scriptā composita est. pleniꝰ discet.
¶ Post hec etiā aliorꝫ apud ꝑgamū
asye vrbem. mr̄m gesta referunt̄
carpi cuiꝰdā et papirij et agatonite
optime feīe. aliarꝫq̄ multarꝫ. que ꝓ
beatis confessionibꝫ mr̄io coronate st̄
Cū quibꝫ et vir mirabilis de quo su
perius fecimꝰ mencionē iustinꝰ. cū
secundo iam librū pro religionis nr̄e
defensione conscriptū tp̄is illiꝰ iudi
cibꝫ obtulisset. remuneracionē lingue
fidelis et erudite. martirij munꝰ ac
cepit. quodā phō crescente noīe cane
duos cyphos gratissimi usus tā ꝓfes
sione q̄m moribꝫ dolos viro insidias
q̄ tendente. Qm̄ quidē sepe cū eo dis
putans auditoribꝫ medijs non solū
non obtinuerat eū. vm̄ etiā vehe
menciꝰ veritate sibi suffragante cō
fuderat. Jheōꝰ de illust̄ vis. Cū ergo
in vrbe roma dyascribas hēret ad e
undē cinicū qui aduersū xp̄iano 6
blasphemabat redarguens gulosū
et mortis timidū. luxurieq̄ et libi
dinū sectatorē. Ad extremū studio
eius et insidijs accusatus q̄ xp̄ianꝰ
eēt. pro xp̄o sanguīez fudit. Eusebiꝰ
liꝰ iiij. Idem quoq̄ iustinꝰ p̄usq̄m
ꝓpriū desudaret. aliorꝫ qui an̄ se mar
tires extiterūt describens agones. et
ego inq̄t spero me ab aliquo horꝫ q̄bꝫ
pro vitate obstiti insidias eē passurū.
De ꝑsecucōe lugdunēn et viēnensis

Hecc̄ie. Hugo ubi sup̄. Cap̄ xcviij.
Et quoq̄ ꝑsecucio durissima
lugdunensē at viēnensē vrbes
nobilissimas galliarꝫ. quas precipiti
lapsu rodanus preterfluit subītra
uit. Vnde fotinꝰ egregius ep̄us lug
dunēn. et iustus viēnens. in eisdē vr
bibꝫ martirisati sūt cū multis alijs
Eusebiꝰ liꝰ v°. Precipue aūt mi
lites ꝑurgebant sc̄m noīe quēdā dy
aconū viēnensē et maturū neophi
tū quidē sed in fide et paciā robustis
simū. Sed et attalū ꝑgamenū ciuēq̄
colūpna et firmamentū ecc̄ie nr̄e in
omībꝫ fuit. Et blandinā feminā per
quā xp̄c ostendit quia ea que apud
hoīes despecta sūt. et in ꝯtēptu hn̄t̄
in magna gloria apud deū ducunt̄.
Et quia caritas ea que fragilia st̄ per
naturā per graciā fecit eē firmissima.
Cū enī omēs nos de ea trepidaremꝰ
sed et ipsa eius carnalis dn̄a que erat
vna ex nuō mr̄m vereret̄ ne forte blā
dina cederet in tormentis. et pro de
bilitate corpis vix ad p̄me confessi
onis tormenta sufficeret. tanta tolerā
cie virtute firmata ē. ut resoluerent̄
prius et concidēnt carnificū manus
qui sibi pro contenciosa iudicis aīosi
tate īuicē succedebant. Deniq̄ a pri
ma luce usq̄ ad vesp̄am tormēta sep̄
īnouantes ad ultimū se profitēt̄ vic
tos. stupentes quō in ea sp̄us ꝑma
nēt. cū nichil in illa ex corpis sup
plicio resedisset. Sed illa vere bea
ta ut postmodū nobis disseruit ip
sa. quociens vocē confessiōis emisit
et xp̄iana sū exclamauit. toties no
ue vires corpi reddebant̄. Et tanq̄
ablutis per cōfessionē doloribꝫ. īstau
rabat̄ recenciꝰ ad agones. ¶ Dyaco
nꝰ quoq̄ sc̄us noīe etiā ipse sup̄ q̄m
dici p̄t. et supra quā hūanā fas ē na
turā ferre. acrius insistentibꝫ minis
tris demonū ut aliquid ab eo elicere
possent confessionis illicite. noua pe
narꝫ genera ꝑtulit. et que longe sb̄
stanciā hūane condicionis excedēnt.
At ille vir deo plenꝰ in tm̄ crudelita

tes eorum irrisit. et ferinā in questione
seuiciā ut nūqm̄ dignatus sit vel q̄s
eēt genere vel domo vel patria vl' no
men saltem eis fateri. Sed de hijs sin
gulis interrogatus. nichil aliud in omī
bus tormētis nisi xp̄ianū se eē rn̄dit. Hoc
inquit m̄ nomē hoc genus. hoc patria
aliud inq̄t oīno nichil sū q̄m xp̄ianus.
Vnde et incredibilis eos agitabat īsa
nia q̄ tantis penarum generibus consūp
tis extorquere ei ne professionē quidē
ꝓprij vocabuli potuisset. Ad ultimū
candentes laminas eris et ferri erga
inguinis loca et delicatiora queq̄ mē
brorum instauratis ignibus adhibebant.
Ex quo carnes quidē eius aduste ig
ni defluebant. ipē vō ꝑmanebat ī
mobilis. incōcussus. ītrepidus. celesti
bus eternisq̄ fontibus qui ꝓcedūt de vē
tre ihu hūanas in se tempans flam
mas. Verūptn̄ membris omībus mr̄
erat et toto corpe vnū vulnus horrebat
Perijt in eo humane forme agnicio.
et non solū quis eēt sed etiā quid esset
tormentorum ~~tormentorum~~ crudelitas ne ag
nosci posset abstulerat. Xp̄us tn̄ in eo
solus per martirij gloriā cognosceba
tur. Sed artifices scelerū nequaq̄ mar
tiris erubuere virtutē. Post paucos
etenī dies. considerantes q̄ si tumenti
bus adhuc vulneribus qui indignarentur
etiā ad mollissimū manus tactū tormē
ta rursus inferrent. et denuo iā mē
bra putrefacta vexarent vnū e duobus
fore. aut in sua eū impietatis iura ces
surū. aut si in tormentis aīam posuis
set terrorē crudelitatis et metū ceteris
intētandū. Sed hoc longe contra q̄ impij
cogitauerant cessit. Nā quod vix credi
ab infidelibus. restitutū est in p̄mā spe
ciē corpus per secunda tormenta et of
cia membrorum. Que abstulerat p̄ma
crudelitas secunda repauit. ita ut ite
rata supplicia nō ei iam penā contule
rint sed medelā. Sed et blandina quā
paulo ante mēorauimus sili exēplo ad
secunda tormenta reuocatur. Que cū se
miniua pene et in mortis quodā con
finio posita iteratis fuisset pulsata

cruciatibus velut e sompno quodā subi
to euigilans in meoriā future bītitu
dinis venit. et voce constanti tamq̄
de excelso et edito concionaretur ad po
pulū ait. Multū erratis o viri q̄ pu
tatis infanciū visceribus vesci eos qui nec
mutorum quidē aīaliū carnibus utuntur
Et sic in confessione ꝑdurās itm̄ nūo
martirū consociata retruditur. Passio
sci fotini ac sociorum eius. Cap̄ xcix.

Beatus aūt fotinus lugdunensis
ep̄us cū nonagenaria maior
eēt etate. et corpe utpote illius
eui īualidus. certe pene iā mortuus
solo martirij amore viuebat. Ducitur
ad tribunalia. ymo potius defertur. se
nio et languore resolutus. Cuius ad hoc
aīa solū seruabatur ut xp̄us per eā mag
nificencius in fragili corpe triūpharet
Statuitur interea senior pro tribunali
bus. impie plebis vndiq̄ clamor attol
litur. hūc ip̄m eē insonāt xp̄m. Tum
vero a preside interrogatus. quis nā eēt
xp̄ianorum deus. rn̄dit. si dignus fueris
scies. Hinc vero cūctos velut rabies ī
mensi cuiusdā furoris īuasit. ita ut qui
ꝓpe astabant. alij pugnis alij calcibus
subigerēt senē. nec etati nec grauita
ti aliquid reuerencie deferētes. Illi vō
qui longius erant quicquid furentibus
teli venisset in manus eminus iaciebāt
Ita ut vnusquisq̄ sūmi sibi delicti eē
duceret nisi aliquid in eo sceleris intulis
set. In hoc etenī vindicandos deos su
os eē credebant. Quē cū seminecē pro
iecissent in carcerē. incōtamīatū pau
lo post sp̄m reddidit. Deniq̄ maturus
et scūs ac blandina et attalus ī inu
nerū diebus. īnumeris milibus genciū
diuersarum ad spectaculū congregatis
statuūtur in medio arene. Et rursus
maturus cū sancto quasi nichil pri
us gestū fuisset ad oīa tormentorū
et verberū genera renouantur. certā
tibus oīmodis aduersarijs quatenus eorū
paciam frangerent. et ab ipso ut ita di
cam vtice coronas eorum diriperēt insa
nis ꝓpli vocibus instigati. Sed illis eo
magis aīos roborabat spes vicine iā

glorie. quā sibi iāiamq; manu cō
tingere et contrectare dextris videbātur.
Cumq; suppliciorum gnā et spectaculorum
pene iam tempus fuisset assumptū. nec
moueri ullatenus a sentencia valuis
sent. cū eciā selle ferree suppositi con
sumptā verberibus carnē ignis submis
tratus exuret. ad ultimū infatigabi
les mrm spūs. ferro cesis ceruicibus ef
fugarūt. ¶ Blandina vō religata
ad stipitē. atq; in modū crucis distē
ta bestijs papulū preparatur. Que tn̄ in
ligno pendens vultu interrito et sa
tis leto. oracionē fundebat ad dnm̄.
Sed cū nulla ex bestijs corpus eius au
deret attingere. deposita de ligno rur
sus reuocatur ad carcerē. alijs adhuc
agonibus p̄paranda. Attalus quoq;
ppli vocibus postulatur. Erat enī nobi
lis valde. et quod cūctis nobilius est
vir optime conscie et in fide xpi per
omnia exercicia semp mr. Cūq; circūiac
tus fuisset. et in amphiteatro tytulo
se p̄cedente. in quo scriptū erat. attalus
xpianus. fremere in eū vulgi insanietis
furor vehemencius cepit. Rursū itaq; cru
ces. rursū pene. rursū tormenta p̄pa
rantur. Et si qui forte romani ciues re
perti sūt hos plecti capite decernit.
ceteros vero bestijs tradi. Passio scōrum a
Gitur. lexandri et attali. Cap̄ cētesimū
cū erga supradcōs questio habetur
alexander quidā genere frix. meditus
disciplina vir religiosus et prudens
et vite ac morū probitate cūctis carus
acceptusq; amore dei concitatus cū as
sisteret tribunali nutibus hortabatur
ita ut omnibus qui astabant palā qd
aīo gereret fieret. Cumq; id ppli no
tauissent indignātes maxīe p hijs
qui quod prius negauerāt rediuiua
nūc confessione reuocabant clama
uerūt aduersū alexandrū hoc ipso in
stigante cōmitti. Qui iussus a presi
de in mediū statui. et quis eēt intro
gatus xpianū se eē libera professiōe
testatur. Quē continuo p̄parandū bes
tijs condēpnauit. Et postera die sil'
cū attalo producitur. quē contra p̄ceptū

cesaris gratificari ppli volens eciā
ipm̄ bestijs tradi iussit. Sed cū fera
rū nulla scōrum corpa contigisset oībus
eos verberū. ceterarumq; penarum sup
plicijs cruciatos. ad ultimū in cōspec
tu ppli in medio arene iugulari iu
bet. beato alexandro in omnibus quas
ppessus est penis ne vnū quidē pro
ferente sermonē. Sed ab ijcio usq; ad
finē intra semetipm̄ semp cū dno lo
qnte et in laudibus et in precibus p̄ma
nente. Attalus vero cū prunis sub
teriectis in sella ferrea torreretur. Cūq;
nidor aduste carnis ad nares et ora i
spectantis ppli perferret. voce mag
na exclamat ad plebē. Ecce hoc ē ho
mines comedere. quod vos facitis. Quid
a nobis velut occultū facinus queritis
quod vos apta luce cōmittitis. Nos
enī neq; comedimus hoīes. neq; aliud
quid mali egimus. Et cū interrogaretur
quod nomē habet deus rndit. Qui
plures sūt nominibus discernūtur. qui vnus
est non īdiget noīe. Passio scōrum pon
tici et blandine. Cap̄ ci.

Post nouissimo iā munerū die
blandina rursū inducitur. cū
pontico annorum fere xv puero. Quiq;
et in priorum cruciatibus iussi sūt semper
astare. quo magis ceterorum videntes
supplicia terrerentur. ¶ Statuūtur ergo in
medio et iubentur iurare per deos. Il
li vero econtrario nullos eē aiebant
istos per quos iurare cogerentur. Cū
q; alijs q̄mplurimis verbis exproba
rent gentiū deos insanire magis ī
eos cepit ppli multitudo. neq; tene
rā pueri etatē. neq; sexū femine mi
serantes. Sed p omnia tormentorū
genera quasi quodā eos circulo pa
gentes nichil deesse penis paciebātur
quod crudelitas īuenisset. ¶ Tūc pō
ticus maximū pacie robur materna
cohortacione suscipiens. et p̄seuerans
in confessione vere fidei īpollutum
spm̄ reddidit. Beata vō blandina
ultima oīm velut oīm nobilis mr
premissos ad martirij coronā filios
insequi iam secura festinat. exul

tans et quans velut ad thalamū sponsi iuuenta et ad nuptiale cōui uiū. Ex quo fiebat ut in verberibz trepidiaret. et craticulis exusta igni deret. ac tam hylaris et leta videret quasi int dapes regias accubaret. Post hec ad bestias tradit sed ab hijs intacta pduxat. Inde etiā aliud ex cogitat crudelitatis genus ut reti gruto. A quo cū fuisset inumeris ictibus lacessita. et toto arene ambitu iactata nichil penus ledit. Sed permanebat leto ut semp vultu mēte constanti spe ipa et animi presup cioē cū xpō colloquēs. Ad ultimū iugulari gladio iubet. stupentibz etiam impijs et dicentibz q nūq fuerit femina q tanta ac talia ferre potuisset.

De nouis penis in xpianos. Cap. cij.

Sed nec sic quidē saciatē ali quā cape crudelitas quiuit Antiqui eterni serpentis virulenta concitati. feri ac barbari mores mansuescere nescebant. Ex ipa qp pe sexu patientia seuior eis cōtemptibles attendebat. et velut pudet q dam fatigabant. Igit iauditis seui tie genie. eos qui necabant in carcere corpa cruentz iubebant exponi. adhibita simul custodia die noctuq. ne quis collectas reliquias humanitus intuitu traderet sepulture. Sed si qd forte uel bestijs uel igni reliquū ex corpibz mirum fuerat. ipa cū truncas suis capitū puriorē insepulta per custodias militū seruabant. et q rebat si quid ultra posset humanitus crudelitas etiā in eos qui iam vite huius limen excesserant. Exultabāt carnē gentiles magnificātes simul laudes sua. quor virtute datū illos vindictā dicebant. Itaq attente et soliciate curabant ne daret extremus ossibus sepultura. Post aliquot aute dies cū nullā sepelendi gratiā prestitissent inclusa ossa martirū et in fauillā redacta cū reliquo terre puluere in rodanū fluuiū dispersere. ne vsq

eor reliquie residerent. Quasi etiā hoc agentes deū vincerent et sicut dicebāt spem eis per hoc resurrectionis adimerent. Sperantes enī aiebant de sepulchris qnq se ee resurrectos. idcirco noua nefas qua pfuadente sibi supstitione leti se tormentis mortiq subiiciūt. Nūt videamus si resurgent. et si pt eis adesse deus eor et eripe eos de manibz nris. Tanta autē erat in eis humanitas ut cū rebus ipis eent mites nois tm ac tanaā fugerent. Apud gentiles vero cū omī fiducia consistebant nobilitatem aīe per xpi tū iurie et supplicioz patientiaā demonstrantes. Erant ergo mites xpi hūles. int psecutores elati. suis mites aduersarijs terribiles. xpo subiecti. dyabolo erecti. Humiliabant se sb potentissima manu dei. per quē nūc sblimius exaltati sūt. Passio scē felicitatis cū septē filijs suis. Ex gestis septē fratrū

Eodem tpe an Caplin. cij. tonini ipatoris felicitas illustris feia cū septē filijs suis xpianissimis tenta est. Que in viduitate permanens. deo suo vouerat castitatē. Et die noctuq oratioi vacans. magnā de se edificatiōnē castis mentibz dabat. Hanc utiq pontifices templor accusauerūt apud augustū dicentes. Cont saluti vram hec mulier vidua cū filijs suis dijs nris insultat. Que si nō venerata fuit deos. sciat vra pietas eos sic iratos ut penitus placari non possit. Tunc impator ijunxit prefecto vrbis publio ut compelleret eā cū filijs suis deor suor iras sacrificijs mitigare. Publius utiq iussit eā priuatī adduci et blando colloquio ad sacrificium eā prouocās minabat penas inditū. Cui felicitas dixit. Nec blandimētis tuis resolui potero nec terroribz tuis frangi. Habeo enī spm scm qui me non pmittet a dyabolo vinci. et idcirco secura sū q te viua superabo. Et si interfecta fuero melius te vinā occasa. Publius dixit. Misera si tibi suauis est mori vel filios tuos fac viue. Felicitas vndixit. Viuent filij mei si non sacrificauc

rint ydolis. Si vero tm̄ hoc scelus ad
miserit. in eternū ibūt incendiū.
¶ Alia itaq; die sedens in foro martis
iussit eam adduci cū filijs suis. cui et
dixit. Miserere filijs tuis iuuenibz bōis
et flore p̄me iuuentutis florentibz. Rn̄
dit felicitas. Misericordia tua īpietas
est. et exhortatio tua crudelitas. Et cō
uersa ad filios suos dixit. Videte filij
celū et sursū aspicite. ubi vos expc̄tat
xp̄us cū sc̄is suis. Pugnate pro aīabz
vr̄is et fideles vos exhibete in amore
xp̄i. Audiens hec publius iussit eā
alapis cedi dicens. Ausa es me p̄nte
ista monita dare. ut dn̄oꝝ nr̄oꝝ sta
tuta ꝯtēpnant? Tūc vocat p̄mū fi
liū eius noīe ianuariū. et infinita
ei ꝓmittebat bona p̄ncia. et mala
verberꝝ cōminatus est si sacrificare
ydolis ꝯtēpsisset. Januarius rn̄dit.
Stulta suades. nā sapīa dn̄i me cō
seruat. et faciet me hec oīa sup̄are.
Statī iudex iussit eū virgis cedi et
in carcerē recipi. Secūdū vo filiū
eius felicē iussit adduci. Tercio quoꝫ
terciū noīe philippū. Quarto silua
nū. q̄nto alexandrū. sexto vitalem
septīo marcialē. Sicq; singulis sin
gillatī interrogatis ac singuloꝝ au
ditis fidelibz responsis. omnia eorū
gesta scripta per ordinē antonino ī
gessit. Qui misit eos per varios iu
dices ut varijs suppliciis laniarent.
Ex quibz iudex vnus frem̄ p̄mū plū
batis occidit. alter scd̄m et terciū fusti
bus mactauit. Alius q̄rtū p̄cipicio in
teremit. Alter q̄ntū sextū et septimū
capitalē sententiā subire fecit. Matrē
quoq; eoꝝ capite trūcari iussit. et sic
eos varijs suppliciis interemit.

Passio sc̄i ponciani mr̄is. Ex gestis eius

Passus est eciā Cap̄ c iiij.
sc̄us poncianus in ciuitate spo
letina sub iudice fabiano. Qui
ab antonino imp̄atore illuc directus
ei sibi p̄ntato ait. Quis vocaris? Qui
rn̄dit. Quod a parentibz m̄ nomē est
īpositū poncianus vocor. maius aūt no
men xp̄ianus. Cumq; fabianus ei suade

niteret ut diis sacrificaret et ille nul
latenus acquiesceret sed eū pocius durius
increparet. iussit eū spoliari et virgis
cedi donec sanguis eius ut fluuius in
terra manaret. Inde p̄paratis carbo
nibz duo iudicia ꝓposuit ei dicēs. Aut
thura in carbonibz istis pone. aut nu
dis pedibz super eos ambula. Qui signū
crucis sibi in fronte faciens. sup̄ carbo
nes nudis pedibz ambulare cepit di
cens. Ecce in nomine xp̄i ego ambu
lo sup̄ carbones. Tu mitte si potes in
nomine iouis tui manū tuā in aq̄
calidā et liberet te. Tūc iratus iudex
iussit eculeū p̄parari. et vncinos fer
reos fieri. eūq; ibi suspendi. Quibus
factis. mīstri deficientes clamabant.
Ve nobis quia magis torquem̄ q̄ iste
detestabilis. Manus nr̄e defecerūt et vn
cini fracti sunt. Tunc iudex iussit eū
in ꝑma carceris claudi et post hec in
amphiteatro duci. duosq; diros leo
nes ad eū cōminuendū dimitti. Sed
dū ille oracionē complesset. leones
cū rugitu venientes ut viderēt eū
ita mansuefacti sūt ut inclinarēt ca
pita sua et adorarent eū. Quod vidēs
oīs ꝑplus exclamauit dicens. Magnus
est deus xp̄ianoꝝ. dimittat̄ sc̄us dei.
Tunc fabianus videns sedicionē in ꝑplo
fieri iussit eū itm̄ in carcerē trudi. v
bi angelica visitacioē meruit confor
tari. Post que plūbo feruente ꝑfusus
tandē gladio ꝑcussus est. Passus est
autē xiiij kl' februarij. Passio sancti
flocelli pueri. Ex gestis eius Cap̄. c v.

Temp̄ibz quoq; antonini passus
est sc̄us flocellus puer sub va
leriano preside. Nam cū xp̄ia
nos in fide confortaret dicens nolite ti
mere eos qui corpus occidūt. tc̄. tentus
a preside iussus est in eculeo suspendi
et vehementer flagellari. Deinde in car
cerē cū leone deuorandus mitti. Sed il
lo orante leo cecidit et mortuus est. Ap
paruerūtq; ibi candelabra septē lucidis
sima cū odore incensi. et esca dn̄i refec
tus est. ¶ Audiens hec quidā de ciuita
te qui habebat filiū cecū surdū et mu

tū. intellexit eē apud eū graciā dei.
et veniens ad ostiū carceris rogauit
eū cū lacrimis ut pro puero oraret
Qui ait. Crede in eū quē cristiani
credūt et sanabitur. Tunc ille se credē
confessus est. et orante flocello puer
sanatus est. Apparitores autē a presi
de missi ad carcerē ut viderent si flo
cellus a leone deuoratus fuisset viderūt
luminaria et leonē mortuū et audi
erūt scm̄ psallentē. Quod cū renūci
assent presidi ait. O flocelle qm̄ p̄ua
lent maleficia tua. Et precepit rogū
magnū extra ciuitatē fieri eūq; cre
mandū duci. Qui cū oraret scā ē vox
de celo. confortans eū. ¶ Ꝓperantibz er
go eis ad ignē. semp ab angelo dextro
scūs dei protegebatur. Et cū in medio
ignis proiectus iaceret. illico tēpestas
valida de celo veniens ignē extinxit.
ipmq; illesū angelus ab igne libera
uit. Post hec vocatus maleficus in
palmis et lingua eius clauos confixit
Tandē imp̄atori antonino p̄ntatus
vestibz spoliatus et stola linea indutus
foras in plateā traditus est xv° kl' oc
tobris. Passio scē praxedis v̄gīs. Ex
gestis eius. Cap̄ c vi.

Virgo aūt
venerabilis praxedis habita
uit in tytulo supradcō afflicta
ꝑ transitū germane potenciane.
Ad quā multi nobiles xp̄iani veni
ebant. et ꝯsolabantur eam vna cū scō
pio epō. Veniebat quoq; ad eā ger
manus v̄r nouatus qui est fr̄ nr̄ in
dn̄o et consolabatur eam. Et multos
paupes xp̄ianos donis suis reficiebat
et ministrabat omnibz de facultatibus
suis in honore virginis sancte praxe
dis. rogans et petens ab ea ut oratio
nibz eius indulgenciā a dn̄o mereretur
Qui etiā nos freqn̄ter cū btissimo pio
epō ad altare dn̄i cōmēorabat. ¶ Post
annū v̄o et dies xxviij egritudīe detē
tus ipē nouatus absens erat a cōspec
tu beate virginis praxedis. Pio aūt
autē epō cogitante de omnibz xp̄ianis
vna cū virgine praxede requiritur no
uatus vir dei. Et dū auditū fuisset

q egritudine detineretur cōtristati su
mus oēs. Factaq; ꝯstitucione nocte vna
cū epō pio et virgine dei praxede p̄rex
imus ad eū. Hoc cū audisset nouatus
oēs. scilicz sil' congregatos ad se venisse
gracias cepit agē deo. quia meruit
a scīs cū deuocione visitari. Oīq; sub
stancia sua derelicta. xiij° die trāsiuit
fidelis ad dn̄m. ¶ Facta autē p̄secucioē
virgo dei praxedis feruēs spū scō mul
tos xp̄ianos occultauit in tytulo. Quē
scūs pius epūs ad peticioēz ipius in ter
mis nouati constituerat. in quo loco
et baptisteriū cōsecrauerat. Illic er
go eos occultatos et cibo pascebat et
verbo spūs scī. Tūc diuulgatū est an
tonino imp̄atori q cōuentus fieret in
titulo praxedis. Qui mittens tenuit
multos. Inter quos etiā tenuit sini
metriū pb̄rm cū alijs xxij. quos sine
interrogacione gladio puniri p̄cepit
in eodē titulo. Quorū corpa noctu be
ata praxedis collegit et sepeliuit in
cimiterio priscille sub die vij° kl' ia
nuarij ¶ Tunc afflictioē constricta
beata praxedis ingemuit et orauit
ad dn̄m ut trāsiret ex hoc mūdo. cu
ius oraciones et lacrime ad dn̄m ihe
sū xp̄m p̄uenerūt. Pactis aūt xxiiij
diebz post necē dictorū sanctorū et coro
nā migrauit ad dn̄m virgo sacra
xij kl' augusti. Cuius corpus ego pastor
pb̄r sepeliui iuxta p̄rem suū in cimite
rio priscille via salaria. ubi hodie flo
rent orōnes sanctorū. Passio scōrū victo
ris et corone. Ex gestis eorū. Cap̄ c vij

Sanctus etiā victor miles a cici
lia tp̄ibz antonini. cū in con
spectu sebastiani ducis. se xp̄i
militē esse diceret. et ydolis sacrificare
rēnuisset. iussit dux eius digitos cō
fringi et neruos eius euelli quousq; de
cute eius exirent. Illoq; gracias agē
te et in fide p̄manēte. cōmotus iudex
iussit eū in caminū ardentē mitti.
Sed illo orante ignis eū non tetigit
neq; fumus et post triduū īuentus ē vi
uus. Tunc dux fecit venenū confici
mortiferū et dari ei a malefico ut

ederet ex eo. At ille manducauit et
nichil mali sensit. Tunc maleficus ali
a peiora venena obtulit. Et cum ille
manducasset et nil mali sensisset ma
leficus omnes libros suos combussit rebus que
suis renuncians in xpm credidit. ¶ Item
victor commonitus cum sacrificare nollet
iudex iussit neruos eius a corpore euelli
deinde in pudendis eius oleum buliens
mitti. Item quoque illi suspenso candentes
lapides applicari et ad eius latera po
ni. At ille nichil doloris sensit sed a deo
confortatus est. Iratus ergo iudex ius
sit acetum et calcem simul misceri et in
eius gutture dari. Post hec oculos e
uelli. At illo dicente noli michi parcere
paratus sum omnia tua tormenta tolerare.
iussit eum capite deorsum per triduum sus
pendi quousque sanguis de naribus eius
stillaret in terram. Milites ergo venerunt
post triduum vt viderent si adhuc viueret.
Et videntes eum ceci facti sunt. sed statim
orante sancto martire illuminati. Qui cum
ad ducem redissent. et ei omnia intimassent
iussit eum excoriari. Tunc vxor cuiusdam
militis nomine corona. etatis annorum cir
citer xvi. exclamauit. Beatus es victor et
beata opera tua. Susceptum est sacrificium
tuum sicut sacrificium abel quod obtulisti
domino in sinceritate mentis tue. Cum hec
et alia plura loqueretur addidit. Ecce vi
deo duas coronas de celo venientes
manibus angelorum deferri. e quibus da
bitur tibi maior. michi autem breuior. Sed
et si vas infirmum sum. spero tamen in regem
xpm quod habeam hereditatem cum fortibus. Hec
cum audisset dux iussit eam vocari ad se
et sacrificare. At illa respondit. Ego coro
na dicor. et queris coronam meam perdere.
Cumque nollet acquiescere. iussit dux mili
tibus duas palmas adinuicem inclinare
illicque beatam coronam vtrisque partibus liga
ri. et subito dimitti. Qui ut subito
dimiserunt arbores diuisa est beata coro
na in duas partes. sicque martirium suum
confidenter impleuit. Victori autem dux
caput abscidi iussit. Quod cum fieret
sanguis et lac de collo eius exiuit.
Multi ergo miracula viderunt. multi

que crediderunt. Passio sancti concordii. Ex
gestis eius. Cap. cviii.

Sub an
tonino quoque passus est sanctus
concordius. Hic rome nobili fa
milia ortus fuit. patre concordiano. Qui
eum in scripturis sacris erudiuit. et a
sancto pio papa subdiaconum ordinari fecit.
Hii itaque scilicet pater et filius ieiuniis et
orationibus atque elemosinis iugiter vaca
bant. et a domino petebant ut rabiem im
peratoris euadere possent. ¶ Porro filius
a patre accepta licentia ad sanctum euthicem
qui tunc morabatur in prediolo suo via
salaria perrexit. a quo cum magno gau
dio et gratiarum actione susceptus cum eo
simul habitauit. Illic ergo cum ieiuni
is et orationibus insisterent. multi va
riis vexati languoribus ad eos veniebant.
Quos illi orantes in nomine domini ihesu xpi
sanabant. ¶ Tunc audiens eorum famam
torquatus comes tuscie qui tunc habitabat
in spoletana ciuitate. mittens accersi
uit sanctum concordium et ait ad eum. Quis vo
caris. Ille respondit. Xpianus sum. Dixit ei co
mes de nomine tuo requiro non de xpo tu
o. Sacrifica diis immortalibus et esto nostri
amicus. Ego quoque domino meo imperatori
suggeram ut faciat te sacerdotem deorum. At
ille. Tu inquit magis domino ihesu xpo sacrifica
ut possis euadere tormenta. nam si non fe
ceris. tu et dii tui in eternum ardebitis. Tunc
comes iussit eum fustibus mactari. et in cus
todia publica claudi. Nocte autem venit ad
eum beatus euthices cum beato antimo episcopo qui
erat amicus comitis et rogauerunt co
mitem ut eum sibi iuberet concedere paucis
diebus. Qui concessit eum beato antimo. mul
tisque diebus habitauit cum eo. Quem etiam
consecrauit presbiterum tempore oportuno
et ceperunt ambo orationibus vacare.
¶ Postea misit comes et tulit eum dixit
que ei. Quid tractasti circa salutem tuam.
Qui respondit. Salus mea xps est. cui co
tidie offero sacrificium laudis. Tu vero
et dii tui in inferno ardebitis. Tunc iussit
eum in eculeo suspendi. Ille vero alacri
vultu glorificabat deum. Dixit ei comes
Sacrifica ioui magno. Cui ille. Non sa
crificabo inquit lapidi surdo et muto

qua ihm ppm dnm habeo. cui seruit
aīa mea. ¶ Iratus comes iussit eū in
ima carcere includi et in collo ac ma
nibz eius ferrū mitti. nulliq; ad eū igre
di ut fame deficeret. At illo grās agente
deo angelus dnī media nocte apparuit
ei dicens. Noli timere q̄a ego tecū sū. sed
viriliter age. Post tres dies comes misit ad eū
tres satellites suos. ut sacrificaret aut
capitalē subiret sententiā. Quibz audi
tis vīs concorditus deo gratias agēs
ipmq; glorificans expuit in faciē ioris
Tunc vnus ex eis euaginās gladiū ta
puit eius amputauit. et in cōfessione
dnī spm emisit. Duo vo dīa et q̄dā viri
religiosi venientes tulerūt corpus eius
et posuerūt non longe a ciuitate spole
tana ubi aque multe emanāt. In q̄
loco precibz beati concordij mīris prestā
te eo pro cuius noīe passus est. cea ulūian
tur. infirmi sanant. demones expellūt.
Huius natalis dies celebrat. kl' ianuarij.

Passio sī marcelli mīris. Ex gestis eius

Qum aūt sctus sotus Cap. xix.
epūs lugduni cū alijs xlviij
cōprehensus cēt. et q̄q ginte
aīe deū confitentes in vnū carcerē re
truse cēnt. ex hijs marcellus et vale
riang nocte ab angelo euocati piter
ac soluti. alter eoz sequanoz et alter
eduoz prouīcias petierūt. Itaq; testis
dei marcellus ad ppham cōuiuiū iu
tus et huiusmodi epulas errore ppha
no pollutas execratus cōuiuas obiur
gandos potius credidit q̄m vitandos.
Et cū se xpianū interrogatus fiducialiter
prodidisset. nouis afficiendū cruciatu
bz protinus se in presidis decreuit ipiū.
Sic ergo cū vinculis clatus in arborē
per dissidentes ramos in oī corpore la
queis impositis tenderet. et membroz
compage distracta. extenti artus astruc
tis neruis disiungerent. vetustū ade tremi
dū crimen cōsumpsit in arbore. celes
tis xpi regenatoris nouā gloriā dnī i
mitās declarauit in ligno. Vt dū po
miferū contempnit edulium. inuictū tru
cis procedet ad triumphū. dumq; in ppo
sito scūs marcellus viuens mortis frigo
re calore fidei īmobilis pseueraret per
secutoris nequissimo tractatu cōpetenq;
visū est ut in conspectu ppli allatis sup
plicijs puniret. Tunc aut crudelissimus
preses. Nomē tuū et errorē tuū mirel
le cōperimus. Sacratissimi īperatores
nīri diu talia precepta constituerūt.
ut qui venerandoz numinū principa
tū saturnū primū ac iouē oīpotentem
eozq; filios ac ppinquos adorare detrec
tant. capite puniant. Quod si non fecis
tis alijs supplicijs punieris. Hīs mar
cellus vīdit. Simulachra ista que no
minas adeo fuerūt mortalia. ut sub
polluta crimibz dudū mortua et ī in
fernū sepulta pereant. Quibz si quis ac
ciderit. oīpotentis qui aī secula fuit
et semp est. et semp futurus est eternū
ac tremendū penaq; iudicium sustinebit
Xpianus sū. xpm dei filiū. scō patri coe
qualē. celi et terre maris q; fontē. et q̄
sūt rerū oīum conditorē me credē. et ir
reuocabili pmutatione profiteor. Iusti
tus vero preses animi indignatione suc
census scm marcellū martirē ipijs
truciandū carnificibz assignauit.
Quē cū in supplicijs diuini fauoris gr̄
cia aduertēt forcipē laudito crudelita
tis exemplo plusq; furore pseutoris i
sanies. defode erectū cingulotenus fe
cit. atq; ita medius iam sepultus sed to
tus viuus ad celi regna festinās terre
supplicia non refugit. Sed triduo in
laudibz xpi oīpotentis dei ac dnī sui
amore perdurans. terris interī terre
na membra cōmendans. spm misit ad
celos. Acta sūt hec in vrbe tabulonēsi
sub antonini pseuciā. Passio sī vale
riani. et quoz̄dā aliorū. Cap. cxv.

Audiuit aūt pristus preses
scm ibidē valerianū oīonis
secretissimā cellā habē mili
tes q; xpicolas effecisse. Tunc iussit eū
perquiri. et suis conspectibz pītari.
Ad cuius tugurium cū milites directi p
uenissent. ille estimans eos xpianos. gr̄
cia caritatis et more hospitalitatis īui
tabat. Quē illi pīnitus intuētes sig
nū crucis et intra suā cellā habere. et

sno adhibuisse vultui conspexerūt. Ita
trap post tergū vinctis manibz velut
scelerati criminis reus prisco presidi
ab officio pñtatur. Qui beluino corde
inflāmatꝰ ait. Aut dijs īmortalibz
sacrificanbis aut longe tollega tuo mar
cello grauius puniendis. Cumqz ille ei
nuēt. preses eū stupiti appensū iussit
vnguibz ferreis laniari. Qui cū auxi
lio dei nullis fatigatus supplicijs in di
laude pduraret. iussit eū gladio int
fici. Tunc ille pthomūis stephani gra
ciā habens et gloriā remūtens. in ce
lo intuens vidit illū sibi offerre coro
nā. cui moriendo nō metuit martirij
prebē victoriā. Cuiꝰ passio recolitur
xvij kl' octobris. Ex martirologio Ite vi
dus martij apud apamia scōz alex
andri et gugij. qui sub antonino vo
martirio corōnati st'. Ite x° kl' maij
lugduni sā epipodij. Qui psecutione
antonini veri post illata sibi grauia
tormenta mūiū capitis absasione com
pleuit. Ite viij kl' maij. lugduni
sā alexandri. Qui sub antonino vo
post marcoris custodiā primo ita ver
beratus est crudelitate verberantiū
ut crate soluta costar patefactis visce
ribz. interiora corpis pandērent. Dein
de cruci affixus spm emisit. Passi st
eadā tū eo et alij xxviij. De lue post p
secutiōz et de muriculo plumic. Ca. xci

Statim vo post pseutiōz seue
tit est lues magna. que mul
tas late puincias deuastauit
maxiēqz ytaliā adeo contriuit ut pas
sim ville et agri sine cultore et habita
tore remanerēt. Ab armis denique
nulla vsquā quies erat. sed per oēz
orientē illiricū ytaliā et gallia bel
la ferucbant. Terremotus quoqz nō
sine intitu ciuitatū et fundationes
fluminū crebrescebant. et lues eadā
crebre et locustaz agmē prorsus agros
infestabant. Eusebiꝰ Iaronic Antoni
ni tpibz quibz hec gesta referūt. mar
cū aurelium firēm eius cesarē bella in
ferentē germanis ac sarmatis tradūt
hystorie. cū siti eiꝰ piditaret exercitus
estuantē et querentē q̄d facto opus
eēt reppisse in legione quadā mili
tes xpianos. Quibz ut nris mos est
flexis genibz obsecrantibz exaudisse
deū supplicatiōes eoz. et subito cont
oēm spem largissimis ymbribz profu
sis exercitus quidē piclitantis pro quo
orauerunt xpiani sitim sedatā. Hostes
vero qui ia eruabiliter īminebāt
fulmūibz crebris. et celitus prolapsis ig
nibz effugatos. Quod fim referti qui
dem ab hystorijs gentiliū. sed sa nō
rū id oratiōnibz impetratū sit nō refe
tur. Quippe apud nos eadā cetera mi
acula que a nris gesta st'. non hñt fidē
Nostroz vo et tertullianꝰ hec meōzat
apud grecos apollinaris
ipsā legionē pro insignis fā mutato
mutato noīe vocatā dixit ab impa
tore fulmineā De egisippo et cetis illis
tpis doctoribz. Idē lib° iiij°. Cap° cxii.

Eodem tpe egisippꝰ insignis ha
bebatꝰ. et dyonisius chorintheo
rū epūs. Sed et piniās nobi
lissimꝰ apud cretā in epūs fuit. Philip
pus et apollinaris et melito. et musa
nus ac modestus. et precipuus hyrene
us quoz oim ad nos usqz aplice fidei
et sane doctrine pclarissima moīmē
ta plata st'. Iheōꝰ de illustribz viris
Egesippus vicinꝰ aplōz tpm. oēs
passione dnī usqz ad sua etatē eccles
asticoz actuū texens hystorias. multa
qz ad utilitatē tradendaū putauit
hinc inde congregans q̄nqz libros co
posuit sermone simplici. Ut quoz vi
tā sectabatur. dicendi quoqz expīmēt ca
vacaret. Asserit se venisse sub anicet
vomā qui decimꝰ post petrū epūs fuit
et pseuerasse usqz ad eleutherū eius
dem vbis epm. qui anicti quondā dy
aconꝰ fuerat. Preterea adūsū ydola
disputans. quo primū errore creuisset
subtexit hystoriā. Dyonisius corin
orū epūs tante eloqnie et industrie
fuit. ut non solū sue ciuitatis et pui
cie pl'os sed et aliaz puinciaz et vbi
um epistolis eruditet. Equibz est una
ad lacedemonios. alia ad athenienses

tercia ad nycomedienses. q̄rta ad cre
tenses. q̄nta ad ecc̄iam amastrinā. et
ad ecc̄ias ponti reliq̄s. sexta ad gneo
sianos. et ad pinitū eiusdē vrbis epm̄.
Qui et ipē scripsit ei elegantē epl'am
in qua docet non semp lacte ppl'os nu
triendos. ne quasi puuli ab ultimo oc
cupent' die. Sed et solido debere vesci ci
bo ut in spūalē proficiāt senectutē. Sep
tima ad romanos. quā scripsit ad sothe
rē epm̄ eoꝝ. Octaua ad crisoforā scām
feminā. Claruit sub impatore marcho
antonino vero. et lucio aurelio cōmodo.
Eusebius ubi sup̄. Hic dyonisius in e
pistola ad athenienses designat q̄
dyonisius ariopagites. qui ab apl'o pau
lo instructus credidit xp̄o scd̄m ea q̄
in apl'oꝝ actus designant' prius athe
nis ab eodē apl'o paulo epūs fuerit
ordinatus. Jheo' ubi sup̄. Theophilus
quoq̄ sextus anthiochene ecclesie e
piscopus sub impatore marcho anto
nino vero librum cont' marcionē
cōposuit. qui usq̄ hodie extat. Feruntur
eius etiam ad anatholicū tria volu
mina. et cont' heresim hermogenis
liber vnus. et alij breues elegantes trac
tatus ad edificationē ecc̄ie ptinentes.
Legi sub noīe eius in euangeliū et
prouerbia salomonis cōmentarios q̄
michi supiorū voluminū elegātia
et frasi non videntur congruere. Apol
linaris asye iherapolitanus epūs sb
impatore marco antonino floruit
cui et insigne volumen pro fide xp̄i
anoꝝ dedit. Extant eius et alij q̄nq̄
aduersus gentiles libri et de vitate duo.
et aduersus catafrigas tūc p̄mū cū
prisca et maximilla insanis vatibz
insipiente montano. Philippus cre
tensis vrbis epūs. alibi corinthie gor
tine. cuius dyonisius in epl'a sua me
minit quā scripsit ad eiusdē ciuitatis
ecc̄iaz. preclarū ad marcionē edidit
librū. tpibzq̄ marchi antonini veri et
aurelij cōmodi claruit. De morte au
relij et antonini veri. Hugo ubi sup̄. Ca
Gitur aurelius cōmodus dū cū frē cxiij
in vehiculo veheret'. xi° impij sui āno

casu morbi quē greci apoplexim vocāt
suffocatus est. Quo defuncto marchus
antoninus solus paucis diebz reipub
lice prefuit. deindeq̄ seueriores leges
nouis condicionibz tēperauit. Per oēs
enī puincias tributa donauit. oīaq̄
fiscaliū negotioꝝ calūpniosa mōimē
ta sil' congesta in foro iussit incendi.
Hic xiiij ab augusto in pānonia
constitutus repentino morbo obijt.
Ob cuius honorē templa colūpne et ali
a multa condita ēē repiunt'. Cui suc
cessit lucius aurelius cōmodus filius eius.
Tempibz antonini veri floruit theo
docion tercius diuine legis interpres.
et antiquus phūs platonicus. Eusebius
i cronic. Horū impatoꝝ tpibz fronto
orator insignis habet'. qui marchū an
toninū verū latinis lr̄is eruduit.
Seleucia syrie vrbs cū ccc^tis milibz ho
minū a romanis capta est. Apud pi
sas pegrinus phūs rogo quē ex lignis
composuerat incenso. semetipm̄ supie
cit. Eo tpe smirna vrbs asye tremotu
corruit. ad cuius instauracionē decēna
lis tributoꝝ īmunitas data est. Tanta
etiā per totū orbem pestilencia fuit. q̄
pene usq̄ ad intnecionē romanus exerci
tus deletus est. De impio aurelij cōmodi
Hugo ubi sup̄. Caplm̄ cxiiij.
Aurelius igit' cōmodus pr̄e defunc
to impauit ānis xiij. Eusebius i
cron'. Cepit anno dn̄i. clxxxi. mūdi. iiij
cxliiij. Hugo Hic luxurie et obsceni
tati deditus interfecit plurimos senatoꝝ
illos tn̄ maxīe quos aduertit industria
vel nobilitate p̄cellere Eusebius libro v°.
Ea tempestate pax ecclesijs per oēm
terrā ppagabat'. et sermo dn̄i ex ōni
genere hoīm ad agnicionē et pietatem
dei sūmi aīas congregabat. Deniq̄ et
vrbe roma multos ex illis illustribz
et prediuitibz viris cū liberis et cōiu
gibz et ppinquis atq̄ omī parit' famili
a sociauit ad fidē. Sed hoc non equis
oculis ille antiquus hūane salutis as
spexit. Continuo deniq̄ aggreditur
varijs nr̄os machinis impugnare.
Primo in vrbe roma apolloniū quē

dā virū in fide nr̄a et in omībz phīe
eruditionibz illustrē ad iudiciū ꝑtra
hit. accusatore ei suscitato quodā infe
licissimo et desꝑate salutis hoīe. Qui
qꝫ qm̄ lex que oblatos puniri iusserat
xp̄ianos in delatorē puus aīaduertē
dū censebat. a ꝑhennio iudice ut eius
crura cōminuerētur. sententiā p̄mꝰ exce
pit. Tū deinde exoratur btūs apolloniꝰ
mr̄. ut defensionē pro fide sua quā au
diente senatu atqꝫ omī ꝓplo luculenter
et splendide habuerat ederet scriptā. Et
post hec scdm̄ senatus consiliū capite
plexus est. ita nāqꝫ a prioribz lex ī qs
sime ꝓmulgata censebat. De scā euge
nia et ꝓtho et iacincto. Cap̄ c xv.

Philippus aūt illustrissimꝰ vir
romanꝰ ab imꝑatore cōmodo
ad egiptū directus ut alexandrie pre
fecturā ageret. filiā suā eugeniā litteris
liberalibz ꝑfectissime docuit. Pulchra
erat corpe. sed pulchrior castitate. Cū
qꝫ a multis in cōiugiū peteretur. oīno
obsistebat. Jam enī licet sub paganissi
mis ꝑntibz ageret. aīo tn̄ xp̄iana ēē ce
perat. Et quia xp̄iani iussi fuerāt ab
alexandria discedē rogauit ꝑntes ut ī
vehiculo ꝑmitteretur predia sua in subur
bano posita circuire. Quod cū statim
impetrasset et ab vrbe ad villā ꝓpera
ret. instructionē apli tecle virgini fac
tam in basterna legens audiuit xp̄i
anos psallentes et dicentes. Oēs dij
gentiū demonia ꝛc̄. Tunc suspirans
et flens ad eunuchos suos ꝓthū et ia
cinctū ait. Phorū silogismos vano labo
re ꝑscrutati sumꝰ. aristotilis argumē
ta et platonis ydeas et quicqd poeta ce
cinit. quicqd orator īuenit. vel phus
cogitauit. cūcta in hac sentētia exclu
duntur. qua tripudiātes audiuimꝰ xp̄i
anos dicentes. oēs dij gentiū demonia ꝛc̄.
Tunc vehiculū stare precepit. et diutis
sime vī carminū considerās ait. Si no
lumꝰ ꝑire credendū est. Dūqꝫ de deo ve
ro mutuo sermone tractarent. fit cō
cordia fidei et ordo queritur quo possit
sancta fuga statui. et fides recta teneri.
Tunc illa dixit. Audio helenū dici e

piscopū cuiꝰ est habitatio ista in qua
die noctuqꝫ dei laudibz insistitur. sed ad
congregatiōis huiꝰ diuersoriū nullā
feminā accedē patitur. Hoc ego conside
rans tonderi me debere existimo. ut
vacua ꝑtranseunte basterna nos tres
virili habitu simul ad dei hoīes ꝓpere
mꝰ. Fcm̄ est autē ut in eadē hora
qua ad monasteriū ꝑuenerūt scīs
helenꝰ epūs ꝑueniret et cū eo psallē
tiū multitudo. Cūqꝫ se iūxissent psal
lentibz quesierūt quis eēt senior qui
solus aselli vehiculo vteretur. in medio
ꝓpli seqntis et precedentis. Et audierūt
qꝫ hic eēt btūs helenꝰ epūs. ab infan
cia xp̄ianꝰ. Qui dū infantulꝰ in mo
nastorio cresceret. tante sanctitatis vir
tutibz cingebatur. ut si qn̄ missus esset
ignē e vicino petē. prunas ardentes
vestimento deferebat illeso. Deniqꝫ ī
quit et post hos paucos dies venit hic
quidā magus. qui verborū argumē
tis ꝓplm̄ dei conabatur euertē. dicens
falsū ēē epm̄. se aūt a xp̄o missū ad
docendū. Tunc oīs turba xp̄ianorū
accessit ad epm̄ dicens. Constitue diē ī
quo eū tibi sociū recipias aut si potes
non vera prosequntē coniūcas. Consti
tuta igitur die in medio eliopolis veīt
zereas magus cū artibz suis. et helenꝰ
epūs cū orationibz suis. Cepitqꝫ cū eo
verborū certamen ingens hr̄e. Et quia
versutus erat. nec eū cōcludē sermonū
ratione poterat. respiciens ꝓplm̄ forti
ter ledi. qꝫ zereas quasi supior ascende
bat in verbis. postulato silentio ait
ad ꝓplm̄. Pauli apli monita in hac ꝑ
te tenenda st̄. noli inquit verbis con
tendere. ꝛc̄. Sed accendatur ignis ī me
dio ciuitatis et ingrediamur flāmas fil
et qui non fuerit ustus credimꝰ qꝫ hūc
miserit xp̄us. Quod cū omībz placuis
set ait zereas. Tu ingredē prius q̄ hoc
ꝓposuisti. Tunc ille orationē fundens
seqꝫ consignās. ingētes flāmas ītra
uit ītrepidus. stetitqꝫ in medio ignis
dimidia fere hora. neqꝫ capillus neqꝫ
vestimentis ex aliqua ꝑte adustis. Cū
qꝫ ut zereas siliter intraret imꝑaret

ille reluctari cepit et fugere. At ubi inui
tū illū pplus ignibz tradidit. statī eū
flāma circūdans exurere cepit. Et īmit
tens se btūs helenus licet semi ustū vi
uū tn̄ eū eripuit. quē pplus a finibus
huius regionis cū dedecore minauit. Hūc
ergo sicut videtis cotidie turba quocū
cūqz prexerit cū dei laudibz comitatur.

Qr mutato hītu in mōstio fcā ē abbas Cap. c xvi.

Audiens hec btā
eugenia ingemuit et pcidēs
ad pedes eius qui hec sibi refere
bat ait. Obsecro ut me illi cū hijs duo
bz fratribz meis insinues. Ex ydolis eī
cōuerti volumus ad xpm. At ille. Sile
te inquit donec monasteriū ingressus
paululū requiescat. et cū oportunū
fuerit nūciabo ei. Requiescens igitur
epūs sōpniū vidit q ad simulachrū
feīe ducebatur ut ei sacrificaret. cui cū
loqui pmitteretur ait. Cognosce te crea
turā esse dei et discede. nec te adorari
pmitte. Tunc ille discedens secuta est
eū dicens. Non te deserā donec creatori
meo me restituas. Cū hec in aīo epi vol
uerentur accessit ille qui cū eugenia lo
cutus fuerat. dicens tres puulos frēs ad
esse. qui culturas ydolorū relinqntes
xpo seruire in monasterio cū fratribz
desiderant. Tūc ille xpo gracias agēs
qui huius rei noticiā ad eū puenire fe
cerat tulit eos seorsū. et gratissimo vul
tu quinā dicerent. uel cuius nacionis eēnt
credidit requirendū. Ad hec eugenia
ciues inquit romani sumus. Hij duo
fratres mei prothus et iacinctus. ego
nūcupor eugenius. Cui dixit scūs. Recte
te eugeniū vocas viriliter enī agis. tn̄ ī
spū sancto nos eugeniā corpe te ante
preuidimus. Et qualiter huc veneris. et
quid isti tibi sint inotuit michi dn̄s. Scito
autē te pro castitate multa passurā sed
non te deseret ille. cui te tradidisti ex in
tegro. Ad prothū et iacinctū ait. In cor
pore seruitutis positi ingenuā dignita
tē vnanimiter tenuistis victoriā xpi
et mercedē contubernij pcepturi. Jus
sitqz eugeniā sic in virili habitu pma
nere nec eos deseruit donec baptismi

scīficatione instructos monasterio ad
quod pperauerant sociaret. Interim
basterna cū iumentis pcedentibz pueris
puenit domū. Quā videntes vacuā oēs
simul mugitū dederūt. Lugebantqz v
niuersi confuse. pntes filiā. fratres so
rorē. serui dn̄am. Fit inquisicio per pro
uinciā. interrogantur aruspices et phito
nes. demonia sacrificijs consuluntur ubi
deuenisset eugenia. Hoc solū oēs dice
bant q dij de celo eā rapuissent. Tunc
pater dat festa responsis in nūo deorū
eā consecrans. et ex auro puro simula
chrū fusile faciens. At illa in predicto
virorū monasterio virili habitu et aīo
pmanēs. in diuinis erudicioībz ita pro
fecit ut intra scdm annū oēs fere scp
turas dn̄icas retineret. Tanta erat ei
tranquillitas animi vt vna ex nūo
angelorū ab oībz diceretur. Erat omībz
omnia. Tristē consolabatur. leto cōgau
debat. irascentē mitigabat. Tantāqz
graciā a deo consecuta erat. ut quēcū
qz in dolore positū visitaret statī oīs
dolor recederet et salubritas adueniret
Comites aūt eius pthus et iacinctus ī
omībz obtempabant ei. Tercio igitur
cōuersionis sue āno abbate monasterij
defuncto. visū est omībz btām eugeniā
ut eis preesset eligerent. Tūc illa metu
ens se feīam contra regulā viris ppo
ni. itemqz timens ne oēs vnanimiter
deprecantes sperneret ait ad eos. Videamus
in hac nr̄a electione quid dn̄s pcipiat.
Si quis ait vult ēē pmus sit oīm nouis
simus. Ecce igitur et vr̄is preceptis obtē
perans decreui pmatū suscipe. et dn̄i
iussioni obediens vltimū me constitu
o caritati vr̄e. Igitur oē opus monasterij
quod infima psona exercere solet sus
cepit in omībz. aquā portare ligna
conscindere. mūdicias adhibere. Deoqz tā
cara ēē cepit ut deōnes de obsessis cor
pibz eiceret. et cecorū oculos apiret.

De accusacioē melancie contra eam.

Matrona quedā Capl' c xvij.
alexandrina ceteris prestācior
noīe melancia audiēs eius
opinionē venit ad eā. que a qrtano

typo grauissime per ānū et eo āplius vexabat. Quā cū illa oleo punxisset oēm mox habūdantiā fellis euomuit. et sanissima reddita tres typhos argenteos solidis repletos ei in muneribz musit. Que illa gratanter remittens aut. Habundam⁹ et suphabundam⁹. Precor aūt ut hec paupibz largiaris. Tunc illa cōtristata veniens cepit rogare et ampliora pmittere. Et dū arta ista fit assidua ī nullo deprehendēs q eēt fetā. iuuētutis elegantia decapit. et in cōupiscentiā eius illabit. Et putans eā ampliorib pecunie cupidiorē ēe cepit infinita offerre. copiosa pmittē. Sed videns eā oīa oblata repellē. cepit eā hijs verbis secreto alloqui. Quid te ānibus abstinencijs macras et pdis flozē ētissime iuuētutis. quasi deus tristes diligat. et sua delectamēta dētpnentes foueat. ac solis hoīm cruciatibz deleteť. Videnī eig⁹ donis abuti et ingrati refundē largitori qđ donat. Igit hijs afflictionibz finē ponas et leaora tpa ac iocunda susapias. Talia dicente melania beata eugenia volens aīam eig⁹ a dyaboli laqueis liberare. ostendebat ei desideria mundi ēe misera. et dū teneri putanť effugere. et vnū⁹ pūcti delectamētū. ppetua detrimenta induce. Sed hec oīa melania surda ptransibat aure. Dūq; sollicite ageť quatinus eugenia irretiret egtudinē simulat. et ut ab eugenia visitet rogat. Que cū ad eā ingressa sederet intra cubiculū. obscenis eā amplexibz infelix melania adire tēptauit et verbis procacibz ad crimē hortari. Tunc eugenia dixit ei. Recede melania nomē tuū dunť. qa nigredine pfidie plena es et te habitaculū magnū diabolo prepasti. Discede a seruis dei deceptrix et illecebrosa. nos enī aliter militam⁹. Habeant opes tuas tibi silēs. nos delectat mendacare cū xpō affatim dives est qui cū xpō paup ē. fugiant a te ymagines concupie. non enī proderit saluti tue ista que te ūa dixti audacia. Tunc illa detepacois sue pudorē non ferens. seq detegi timens nisi prior ipa detegēt. alexandrie pfectū adijt dicens. Beleste iuuenem xpiana religionē incurri simulāte. Que cū medendi gratia. eo q mistrimutatibz. pdesse dicebať ad me vēire pmitterē. vna me ex illis estimās de qua pudore backať. aulus est impudenť loqui et verbis procacibz ad crimen hortari. Que nisi dedisse vocē et pīnis anulule mee solacio libata fuisse. more barbarico sua me libidīe captuassset. Audiens hec prefectus furens strictī iubet ad monasteriū destinari. qui cū ferro vinctū cū oībus cōmorantibz ferro vinctis deponentibat lotus. per diusas custodias diuduc tur. Impudente fama per totā egiptū diffusa. oēs credebant oēs ondepnabant. Omībz enī videbať versisse melaniā illustrē feīam mentiri nō posse. De purgatoē criminis et pena accusatricis. Ca cxvij.

Constituto igit die cōuenientibus reis in viano posite ut videāt ferarū tradi morsibz corrupto tres. Aptant eculei verbera. flāme. tortores et cetera. que cordis abstondita solēt exsaulpe ppanť. Tūc presidis philippus aut. Dic sacerdotalīe xpiano vī. hoc ihijus vester vobis tradidit ut opam corruptioni detis et fraudulenti pudorē matronalē astricia impiatis. Eugenia capite demisso ne posset agnosa vīdit. Deus meus ihijus xpūs auseruio castitatē docuit. eāq; custodientibz vitā eternā pmittit. Ne autem fīrūs pacē nrē depereat per victoriam pnapī ne in hanc falsā testē recam⁹ in eā crimen qđ nobis obiat. recidunde. Quod cū pmisisset ille eugenia dixit. O melania nigredinis nomen. tenebrosa malicia. feristi appliate eculeos. suspendi papis xpianos preape anullā tuā addita ut ex ore eius possint mendacia refutari. Que

applicita corã iudice. dñe sue testiõm
ũ conẽ eugenã cepit proferre. tetẽ
quoq; de fãilia testabanẽ sic cẽ. Tunc
vehemẽtẽ iudex cõmotus ait. Quid
ad hec infauste dẽsurus es. quẽ tot re
uinait testes. Ad hec eugenia. Temp9
inquit est loq̃ndi. q̃a transijt tpus tacẽ
di. Tanta siquidẽ virtus est noĩs xpi
ut et feie in timore ei9 posite virilẽ
obtineant dignitatẽ. Ego igit̃ feia vi
rili gerendo virũ gessi. virginitatẽ
que in xpo est fortit̃ amplectendo. hc
dicens tunicã qua induta erat a capi
te scidit et feia appauit. Stupẽsq; ad
prefãm ait. Tu quidẽ sedm curiẽ pat̃
es michi. claudia mr. frẽs mei qui
tecũ sedent autius et sergius. Ego aũt
pro amore xpi mũdũ cũ suis delicijs
respui. Et eat ptinus et iacinctus eu
nuchi mei cũ quibz ingressa sũ scolã
xpi. Quis ñ tũ ydoneus mgr extitit
q̃ me victricẽ libidinũ et oĩs pollua
onis per miãm suã fecit. Agnoscẽtes
itaq; eã pr̃ et frẽs ac seruã. cũ lacri
mis ãplexibz eius incũbebãt in con
spectũ ppli. Vestimẽta auro texta de
seruãtur. et licet ñuita induiẽ atq; i
excelso pro tribunali collocatã. et ab
omi ppło clamat̃. Vnus est deus xp̃s
qui est verꝰ deus xp̃ianoz. Et ne tãto
gaudio ppli deesset pbacio cõstitutis
uisus est ignis de celo descendẽs qui
melanie domũ ita cremauit. ut nec
uestigiũ alicuiꝰ ad ad eã ptinebat re
manere. fit ergo gaudiũ ppli cũ ti
more dei. Baptisat̃ prefãs et filij.
et uxor eius claudia et oĩs fãilia. et ĩ
numerabilis paganoz multitudo cõ
uertit̃ ad dñm. Suscipiũt xp̃iani pri
legia. et oĩs alexandre ciuitas fit
quasi una ecclia. Conspirat oĩs ecclia
in epatũ philippi. cepitq; et sãa ecclia
hre epm. et respublica hre prefãm.
qua successor nullus aduenerat.

De predicacõe scoz eusebij. vincencij peg̃
ni et potẽtiani. ex ges. e. Ca. cxix

Empibz cõmodi seuiente psecu
tione in xp̃ianos aduẽiente na
tali die ipsi9 decretũ ab eo exijt ut oĩs
plebs romana orbis in vnũ aduẽiret
et in laudẽ hercules ac iouis põpati
ua voce acclamaret. Ventũ est et ad
cũstat regẽ pene vniuersi orbis. ipse
autẽ deformit̃ indutus regia cũ mi
tra ascendit sedem. ac p̃us thuri9imũ
aureã iouis statuã. Tante enĩ superbie
erat. tantaq; iactantie ut induer se
pelle leonis. designari in vestimento
volens q̃ sic̃ cẽt leo bestiaz. sic et ipse
rex et mgr ppłoz. Cui oĩs ppłus accla
mauit dicens. Protector est hercules
rei publice et defensor libertatis roã
ne audacie. Erãt quidẽ tpe moradanẽ in
vico qui appellabat̃ canaris xp̃iani
noĩs cultores. Inq̃ quos erant viri re
ligiosi eusebi9 vincencia9 peregrin9 at
q̃ potenciani9 seruu dei oracionibz in
stantes vigilijs insistentes. mori pro
xp̃o desiderantes. Hij ad imitacionẽ
ap̃lorz sua oĩa vendiderũt et paupib
erogauerũt. quatin9 nudi ab hoc se
culo. liberi9 soli seruirent deo. Qui
cũ audissent hui9cemodi rem a com
modo gestã. ridiculo ac supstitiõi hoc
deputantes. vicos vrbis plustrãt. tri
nũ et vnũ deũ predicãt dicentes. rece
dite carissimi a cultura demonioz da
te honorẽ trino deo et vno. p̃ri et filio
et sp̃ũ sancto oĩpotenti. et agite pen
tenciã et baptisemum. ne simul cũ cõ
modo pereatis. Passio sc̃i iulii senatois

Itaq; quidã senator Cap. cxx m.
iulius audiens monita hui9 moi
salutaria introduxit eos ĩ domũ
suã. et audiens solicite predicacionem
credidit. et facultates suas varias per
manus eoz distribuit. Auersato q̃
quodã presbitero vsino baptismũ cũ
omni domo sua suscepit. Cepitq; et ip̃e
publice ihũ xp̃m et pro eo morte cõtẽ
pserenti aĩo desiderare. Quod cũ au
disset cesar. amaritudĩe felle exagi
tatus iussit eũ ad se reduci. et cũ sic
cepit affari. Juli qualit̃ amens esse
tus es ut deserens iouẽ et herculẽ se
quaris nescio quã amentiã vanã.
Cui virilit̃ rndit iulius dicens. Tu si
mul pereas cũ dijs tuis quos vano

errore deos ē temerario ore mētiris. Confusus itaq; cesar et hijs et alijs verbis attersiuit quēdā virū noīe vitelliū. mgīm peditū aīo ferū. ope crudelem. oīnibz qz vicijs obsessū. precepit qz ei dicens. Exquire diligēti facultates hui⁹ sacrilegi. et expelle eū ad sacrificandū iuuictissiō hercului. Qui nisi acquieuerit non protrahas eū diuciꝰ viuere. Suscipiens vitellius vicarius fecit eū coartari in custodia. Post triduū iussit sibi tribunal ꝑparari intellude. et sc̄m iuliū cathenis astrictū exhiberi ante se. Erat eū corpore nudus. sed ex integro fide munitꝰ. Quē sic alloquit vitellius. Audisti qd̄ iussit ꝓnceps? Depone iam ptinaciā et adora deos. per quos vniuersꝰ subsistit orbis romanꝰ. Qd̄ si non feceris duris afflictus penis punieris. Cui sc̄us constanter vīdit. O miser et miserande simul cū tuo ꝓncipe ꝑfido pibis. Ad hec vitellius dixit. O iuli in quē confidis. cū iam dāpnatus sis? Julius vīdit. Fiducia mea vita eterna est. Spes mea xp̄us est. qui te cū ꝓncipe tuo dampnet ī eternū interitū. Hec audiens vitellius uacūdie stimulis instigatꝰ iussit eū fustibz cedi. Qui cū cederet emittens sp̄m celestia petijt. cuiꝰ corpus precepit vitellius aīi āphitreatr iactari. Quod audientes eusebiꝰ vīcentiꝰ pegrinꝰ atq; potentianꝰ collegerūt corpus sc̄issimi mr̄is xp̄i et sepelierūt in cimiterio kalepodij xviij kl̄ septēbris. Passio sc̄i eusebij ꝓfecti cū aliꝭ sociꝭ suis. Cap̄ cxxi.

Dens vitelliꝰ ꝑquiri eos fecit. sibiq; p̄mittis dixit. Manifesta assercio est diripuisse vos facultates iulij. cū et corpus illiꝰ collegistis sil' q; sepulture eccl̄a tradidistis. Tūc gloriosus vir eusebiꝰ locutꝰ est. Quod īquit nobis obiatis procul dubio fecimꝰ quodq; meruimꝰ presule xp̄o exsecutiumꝰ. Judex nequissimꝰ dixit. Qd̄ meruistis thesauros dirripe. difficultas non sit nobis reddē. ne pereatis sicut et ille perijt. Rīndit eusebiꝰ. Hoc oīnibz votis appetimꝰ. Hoc cū aīo ꝑcupiscimꝰ Cūq; constanter ꝓsisterent confussꝰ vitelliꝰ eadē hora iussit ut in eculeo facie ad faciem suspenderent. obtundentes nervis et fusti gurenē. Quibz suspensis preco eccl̄a clamabat. Deos et ꝓnapes nolite blasphemare. Diucius autem cortis ussit cessare paululū a tormentis. Quibz dixit. Pate vobisipis et sacrificate dijs. Eusebius ad hec. Miser īquit quod incepisti ꝓfice. noli desistere. Ante enī tibi deficiet ad torquendū nos tempus. qm̄ nr̄ defiaat in xp̄o ꝓsistēs animꝰ. Ne ergo putes nos terrere. neq; separi nos a fraternitate dn̄i nr̄i iulij. Vitelliꝰ carnificibz ait. Isti se curi de arte magica in tormētis grauidem dent. Rndit vincenaꝰ. Nos grauidemꝰ et exultamꝰ in dn̄o nr̄o ihu xp̄o. Cui nus vo iussit extimplo flāmaꝝ applicari eoꝝ lateribz. Illi alacres effecti dicebant. Gloria tibi dn̄e. qui nos visitacione tua circūdas. Passio sancti antonini. Cap̄. cxxij.

Igitur vnꝰ carnificū antoninꝰ intentus omnibus eminꝰ vidit cū spongia iuuenē stantē fulgore nimio chorustantē et eoꝝ latera exigentē. Tūc emissa voce cū ingenti gaudio cepit clamare. Vnus vere est deus xp̄ianoꝝ. quē iuuenis euidentissima ratione prediuit. Video o enī angelū dn̄i circūstantē eos. et a pressura flāmaꝝ protegētē. Tunc velut leo frendens iudex cū clamore ait. O magica arte o seductores. qui alienauerūt mente sua hoīem clarissimū. ac ꝓbatissimū in republica. Antoninꝰ autē penitētia ductus. deuotus se crediturū in dn̄o xp̄o. Statī vo antoninꝰ rufinū ꝓbm adijt. et ut ab eo baptisaret ī yn̄ulū impetrauit. Itaq; vitelliꝰ sc̄os mr̄es de eculeo deponi iussit. Quibz depositis ait. Vt quid imanes crudeles estis vobisipis. Cur non depositis insaniā vanā adorantes deos et glorificātes quos iusserūt ꝓncipes nr̄i ut nobis cū fructu mercamū vitā ista. Beatus vincenaꝰ ait. O infelicissime oīm tu crudelis. qui tibi ipsi non ꝓsi-

Nos in gloria tā constituti sum⁹. tu
vō cū principe tuo in gehennā pitur⁹.
Tunc vitellius iussit prestrndi linguā sā.
eusebij. estimans illi deesse lingue offi
cū in cuius ore semp xp̄us resonabat.
Antonius aūt acturrēs clamabat. O
vitelli miserrime. quid tibi et viris is
tis. vt quid eos truncas? Tunc vitellius
per os sanguinē vomere cepit. rō saluator
iudicio dei ut qui exarsit ad puniendū
dū os iussit. atq dolore torqueret² i suo
Athleta aūt dū eusebius sine lingua
laudes in excelso xp̄o dabat. Hunc er
go lamentabilis spectaculo. quidā vir in
terrerat xp̄ianus clarissimus noīe faustus.
Qui colligens linguā mīris xp̄i eusebij
reposuit eā sub tunica sua in sinu suo
et fugiendo latuit. De hinc iussu vitel
lij. antonius ductus est a carnificibus
via aurelia iuxta formā traianā et
capite plectus est pr̄i kl̄. septēbris. De
fine agonis predcōz scōz. Cap̄ cxxxij.

Dotro eusebiū ac socios eius du
tius matrimos supplicijs. in p
ma carceris iussit retrudi. ibi
non diebus neq; noctibus ab oratione cessa
bant. Perturrebat aūt eos opinio ar
cūquaq;. ad quos veniens non mīma
multitudo xp̄ianos et audiens ab eis
eterne vite monita. nō mediocriter pfi
ciebat. Post triduū apparuit eis btūs
iulius. cūctis q; audientibus ventura
p̄phetando hec intulit. saluate custodē
carceris. Hec dicens ab oculis eos eua
nuit. mentes q; eos sua gratissima vi
sitatione letificauit. Tantū vero cōtu
lerat dūs virtutis sue fidelibus suis
ut undiq; illuc p̄plos confluentibus tur
bis varijs detentis languoribus nulla
difficultas eēt in conferanda sospita
te eos orationibus. Veniens itaq; sater
dos capitolij noīe lupulus qui vitupa
nissimo fungebat illo officio sacerdo
talis vanissimo. rogauit ut illustraret²
a sūs martiribus et baptisaret². Erat
enī cecus. Cui dixerūt. Si credideris
ex toto corde illuminaberis et vitā etna
nobiscū frueris. Rndit lupulus. Ego
absq; ulla ambiguitate credo in quē
vos creditis. nec ullatenus cupio separa
ri a vobis. Ideo eī ad vos confugi desiderās
vobiscū in hijs vinculis pro amore xp̄i
manupari. Hijs auditis confessi misē
runt. et rogauerūt ad se venabilē virū
nū p̄bm venire. Qui veniens ad car
cerē. catechizauit et baptizauit eū. Cui
subito ab oculis eius caligo discessit. et
lumē xp̄i in eo emicuit. Tunc accurrens
custos carceris et videns illustratū su
pno luīe. qui ānis quatuor cecus fuerat.
misit se ad pedes scōz et ut baptisaret²
rogauit. Quē ille cō btūs rufinus sacro
baptismate purificauit. eūq; armis fi
dei munuit. Hoc audiens vitellius nūcia
uit regi cōmodo oīa que a scīs erāt
gesta. qualiter superassent. oīa tormēto
rū genera. et quō contempsissent dijs
libare sacrificia. qualiter ve loqueret²
eusebius sine lingua. Cui ille rex ait.
Extingue eos. Qui iubens sibi tribu
nal p̄parari et illos introduci ait.
Afferte tripodā ut sacrificēt hijs. At il
li expuentes detēpserūt eū. Cuius etiam
cor impenitēs admirans btūs eusebius
ait. O miser cuius cor est sedes satane.
Tunc vitellius fecit eos aū amphitea
trū tam diu plūbatis acriter cedi do
nec spīm exalarent. Quor corpa btūs
rufinus collegit et non longe ab vrbe
roma sepeliuit viij° kl̄. septēbris. Ex
martyrolo°. Preterea iiij° kl̄. maij.
celebrat² rome natale btī appollonij se
natoris. Qui sub cōmodo p̄maxe a ser
uo proditus q; xp̄ianus eēt. insigne vo
lumen cōposuit. qđ in senatu legit
ac deinde sūa senat⁹ p xp̄o capite trun
catus est. Item viij° ydus augusti a
pud mediolanū scī faustini. typ aure
lij cōmodi martirisati De victore p̄
et hyreneo lugdunensi. Hugo. Cap̄ cxxx

Eā tempestate eleutherio p̄pe iiij
rome victor successit. In hijs
etiā diebus facta est questio mag
na de pascha. Unde apud cesaream pa
lestine consiliū celebratū est ubi statu
tū est ut semp die dnica celebrem⁹ sic
nūc agim⁹. observata xpi luna mēsis
aprilis. Huic consilio interfuerunt

victor ꝑꝑ romanoꝝ et narchisius patriarcha ierosolimoꝝ. Theophilꝰ quoq; cesarec epūs et presul lugdunensiū hyreneus. Iheō de illust vi. Hyreneus fotini epī qui lugdunense in gallia regebat ecām presbit a martibz eius dē loci ob qdā eiusdē ecīe questionē legatus missus romā. honozificatus super noīe suo ad eleutherium epm refert litteras. Postea iam fotino ꝑpe nonagenario ob xpi mriū cozonato in loū eius substituit. Constat autē policarpi cuius supius fecim mentionē. sacerdotis et mris ihū fuisse discipulū. Scripsit qnq; aduersus hereses libꝝ. et contra gentes volumē breue. et de disciplina aliud. Et ad marcianū fratrē de aplica predicatione et librū variozū tractatuū et ad blastū de schismate. et ad florinū de monarchia siue qꝛ deꝰ non sit cōditor malozū. et de octaua egregiū carmen. Seruāt et alie ad victorē epm romanū de questione paschē epīe. in quibz cōmonet eū non facile debe vnitatē collegij scindē. Siquidē victor mlt̄os asye et oriētis epōs q̄ xiiij luna cū iudeis pascha celebrabant. damnādos credidērat. in qua sententia ecām hij qui discrepabāt ab illis victori nō dederūt manꝰ. Actor. Qd autē hugo floriacensis ponit sub cōmodo victorē papatū accepisse eusebius i cronicis ponit sub helyo ptinace. addens etām qꝛ eiusdē victoris existāt mediocria volumina de religione. questionē vero de pascha dicat sub seuero determinatam fuisse. De fine cōmodi et impio aurelio et iuliani. Euseb i cap. cxxv.

Porro cōmodꝰ impator colossi capite sublato siue ymaginis caput iussit ponī. Idē quoq; cōmodꝰ multos nobiliū interfecit. et spectacula pplō romano prebuit insignia. Incendio rome facto palaciū et edes veste plīmaq; vrbis pe solo coequatī. Hugo ubi supra. Plagiaa utiq; aurelij cōmodi impatoris. vrbis pena prosecutꝰ est. Nā capitolium fulmine ictū est. ex quo insta macao facta romanā bibliothecā rapa

a turbine conflagrauit. Porro cesar cōmodus cūctis incōmodꝰ in domo vesti li strangulatus interijt. Helyꝰ atq; pinax senex. a senatu ipator creatus est. Eusebi in cron. Hic obsecrante senatu ut vxorē suā augustā et filiū cesarē appellaret contradixit. Suffice testatꝰ qꝛ ipe regnaret iniurius. Erat enī septuagenario maior cū prefecturā vrbis ageret. et ex senatus consulto impe iussus est. Sulig anno dñi. C. xciij. mū di vero. iiij. lxiij. Tandē iuliano iurisperito seuere occisus est. quē postea seuerus apud miluū pontē interfecit. Hugo. Iulianꝰ aūt qui vi sibi romanū vendicauit impiū. ipauit vij mēsibz. siqꝛ intꝛ pinacē cesarē et iulianū eiꝰ successorē vnus assūptus est. De clemente alexandrino ac scriptoribz eccie

Per idem illiꝰ tpis. Cap. cxxvi.

tpus erant insignes clemens alexandrinꝰ plius et panthenꝰ stoicus et affricanꝰ historicꝰ et musianꝰ Iheō de illust vi. Panthenꝰ stoice sectē plius iuxta quādā veterē in alexandria consuetudinē. ubi a marco euangelista semp ecclastici fuere doctores tante prudentie et eruditionis tam i sacris qꝫ in scalaribꝰ litteris fuit ut in iudea quoq; rogatus ab illiꝰ gentis legatis a demetrio alexandrie epō mitteret. Vbi repperit bartholomeū vnū de xij aplis aduentū dñi nri ihu xpi iuxta matthei euāgeliū predicasse. ad hebreis scriptū litteris reuertēs ad alexandriā secū detulit. Huiꝰ multa ꝙdem in latīm scripturā extant cōmentaria. sed magis viua voce ecclie profuit. Docuitq; seuero pīnape et antonino cognomento tarentilla. Clemens alexandrine ecclie plbr pantheni de quo supra retulimꝰ auditor. post eius mortē alexandrie ecclastice scolā tenuit. Fertur eiusdē insignia volumina plenaq; erudītionis et eloq̄ncie. tam de scripturis diuinis. q̄m de scolaribꝰ litterīs instrumento. e quibz illa sti. Stromatū libꝝ viij. Aduersus gentales liber vnꝰ. De ieiunio disputatio. Alius liber qui

scribit. quisnā diues ille sit qui saluet.
De obtrectatioē liber vnus. De canonibz
ecclasticis. et aduersus eos qui iudeo
rū sequūt errorē liber vnus. quē ppe
alexandro iherosolimor epo. typoc 2 a qd
n 2 ij. Memūt autē in stromatibz suis
volumīs taciani contra gentes. Extat a
lexandri iherosolimor epi qui cū nar
ciso maximo postea rexit ecclam epis
tula sub ordinatioē asclepiadis confes
soris ad antyochenses congratulātis
eis in qua ponit in fine. Hec vobis do
mini frēs scripta trāsmisi per beatū
clementē pbrm virū illustrē et pro
batū quē vos quoqz scitis et nūc pleni
us cognoscitis. Qui cū huc venisset iux
ta prouidenciā et visitacioēz dei. cōfir
mauit et auxit dni ecclāz. Constat
origenē huius discipulū fuisse. Floruit
autē seueri et antonini filij eius tpibz.
Explicit liber vndecimus. Incipit liber
duodecimus.

De imperio seueri et leonide pre ori
genis. Hugo ubi sup. Cap primū

Igitur seuerus ge
nere affer qui se
ex noīe impatoris
quē occisū ultus
fuerat ptinacem
voluit appellari
romanū consecu
tus impiū. īpauit
annis xviij. Gise
bius i cronic. Cepit
aūt anno dni. C.
xciiij. mūdi vero
qrto millesimo. lxv. Hugo Hic fuit
natura seuus multisqz bellis lacessitus
fortissime quidē rēpublicā sed laborio
sissime rexit. Nam pestēniū nigrum
qui in egipto et syria ad tyrannidē aspi
rauerat interfecit. iudeosqz et samaritas
rebellare conantes supauit. Pthos qoqz
et arabes cohercuit. et ad extremū clau
dio albino qui se in gallia cesarē fecerat
lugduni interfecto in britanniā bellū
transtulit. Ibiqz magnis grauibz qz plijs
sepe gestis insulā recepit quā et vallo
et crebris turribz per centū xxxij milia
passuū a mari usqz ad mare cōmuni
uit. Hic etiā post neronē in xpianos
qntā psecucionē exercuit. Qua psecucio
ne plurimi scōr per diuisas pruincias re
feruntur passi. Int quos leonides pr ori
genis pro xpo capite cesus. tenere ad
huc etatis supradictū origenē filiū dere
liquit. Sed ita erat prefatus origenes
iā gramatica eruditus xvij annū agēs
ut ad docendū sufficeret. et que ad victū
erant necaria ei ex hoc pararēt. Cen
sus quippe leonidis qui maximus fuerat
regio fisco per proscripcionē sociatus erat.
Sub hac etiā psecucione passus est in
lugdunensi ciuitate btus hyreneus cū
maxima multitudine cleri sui et ppli.

De feruore origenis a puericia Euse

Supra modū accēso lib. v. Ca ij.
psecucionis incendio. et multis
ea tēpestate martirio coronatis
in tantū ardorē capescendi martirij pu
erulus tūc adhuc origenes exarserat
ut sponte se piculis ingereret. et alijs i
ctamine positis pceps i medio rueret. ita
ut insectari ipam mortē et velle ra
pere videret. Quā et adipisci oīmodis
potuisset nisi qz dispensacione dni ad
multor utilitatē putatur pro totius ec
clesie edificacione seruatus per sollicitu
dinē mris. que gloriose mortis eius desi
deria īpediuit. Que cū primo maternis
obsecracionibz supplicaret ut sibi cōsu
leret. ut mri pceret. et ille ex hijs precibz
inflāmacior ad amorē martirij redde
tur. maxime ex eo qz prem iā teneri
cognouisset in vinculis. et ipse ppe soci
us effici vinculor ac martirij festina
ret. arte quadā materni affectus īhibet.
Etenī cū maturare eū velle. et an lu
canū prumpe ad agonū certamina
presensisset. noctu cubiculū filij dormi
entis ingressa. oīa eius indumenta i
quibz procedi in publicū poterat fura
ta subtraxit. ut per hec domi reside
necessitate cogeret. Ille maternis īpe
ditus dolis cū nichil aliud agere posset.
nec tn mens quiescere pateret audet ali
quid sup etatē. Eplam scribit ad prem

se quidē maternis artibꝫ retineri. sed il
lū debē tenere qd̄ cepit. Et addidit eciā
hoc. Vide pr̄ ne ꝑꝑ nos aliquid aliud ve
lis. Deniq; frequēter dicit̄ dormienti
puero religiosus pater et sollicitus su
ꝑueniens opimentū pectoris detraxis
se. et velut dei spū intus incluso pectꝰ
eius tanq̄ templū quoddā veneratus
et demulcens osculis abscessisse. btm̄ se
metipm̄ a deo effcm̄ pro tante prolis
felicitate gratulatus. ¶ Vt vō pater
eius martirio consūmatꝰ est. puer ip
se cū mr̄e vidua et sex alijs ꝑuulis fr̄i
bus. xvij.m annū agens etatis sue ī sū
ma facultatū penuria derelictꝰ est.
Qm̄quidē census paternꝰ qui vel max
imꝰ fuerat regio fisco per proscriptio
nē sociatus est. Nec tamē ei defuit oī
potentis dei prouidēcia. Ob īsigne nā
q; vel lr̄arū uel religionis studiū a q̄
dā nobili et lucupletissiā feīa ꝑfamili
arit̄ foueri cepit. De passione sc̄i phi
lippi. Ex gestis sc̄e eugenie. Cap̄ iij.

Philippus autē pater sc̄e eugenie
cū alexandrie et ep̄atus officiū
gereret et rēpublicā ām̄istra
ret. misit relacionē ad seuerū īpera
torē memorans romane reipublice
xp̄ianos prodesse. et ideo debere eos
absq; ꝑsecucioē in vrbibꝫ cōicare. Im
perator aūt eius relacioni consensit. et
ex hoc dignitas xp̄iani nōis florescere
incepit. Sed q̄a semꝑ cont̄ bonitatem
pugnat malicia. quidā ex honoratis
alexandrie cultores ydoloꝝ egre ferē
tes q̄ xp̄iani priuilegia accepissent.
abeuntes apud regē accusauerūt phi
lippū dicentes q̄ reipublice status ab
eo conturbatꝰ sit. et q̄ deoꝝ cerimoni
as deserens ad culturā crucifixi totā
ciuitatē cōuertit. ¶ Tūc cōmotus seue
rus augustus direxit ad eū decretum
ut aut dijs solitā culturā exhiberet
aut deposita dignitate eciā ꝓprijs fa
cultatibꝫ cederet. Qui simulata egritu
dine donec oīa sua distraheret et pau
peribꝫ daret. ipē in timore dei et cul
tura xp̄i ꝑfectus eciā alios cōfortabat.
¶ Post hec ꝑhennius prefcūs alexādriā
veniens dū eū ꝑcutere quereret et non
posset quia oīs ciuitas in amore eiꝰ
ꝑdurabat īmisit ei qui se xp̄ianos fi
gerent. et ingredientes ꝑcusserūt eū
in orōne dn̄ica constitutū. Ꝑdurauit
autē in ep̄atu anno vno. et mensibꝫ
tribꝫ. Demones effugabat. oracione
cecos illuīabat. Post ꝑcussurā autē
tribꝫ diebꝫ ꝑmissꝰ ē eē in corpe ut corda
dubia posset confirmare. Post hec ut
reciperet̄ orauit. ac iuxta nitriā ubi
sancta eugenia filia eius monastiū
virginū collocauerat corpusculū suū
collocari precepit. De sc̄is claudia euge
nia et basilla. Cap̄ iiij.

Igi clau
dia vxor eius xenodochiū collo
cauit et predia constituit que pe
grinoꝝ susceptionibꝫ deseruirent. Ipsa
aūt cū filijs auito et sergio ac filia sua
eugenia romā redijt. ¶ Igit̄ filios phi
lippi cū omī gaudio suscepit senatus ita
ut vnū carthaginis ꝓconsulē. et aliū
vicariū affrice destinarent. Dū autem
ad eugeniā multe matrone cōuenirēt
et multas virgines faceret in xp̄o credē
et in virginitate ꝑmanere. quedā virgo
basilla ex regali genere ad eā ꝑtingere
cupiebat. sed causa xp̄iani nōis ad eam
ire non poterat. Rogauit ergo per in
ternūciū fidelē ut eam de religioē xp̄i
ana instrueret. Tunc illa prothū et ia
cinctū cōuocans ait. Basille vos offerā
sub specie muneris ut eā faciatis xp̄i
ancillā. Basilla suscepit eos q̄ fāulos
quos adorabat ut aplos. Cū eis oī hora
vacabat. et q̄ eunuchos in seruicio ha
bens. non diebꝫ nec noctibꝫ a colloquijs
diuinis et oracione cessabat. Sc̄us quo
q; ꝑꝑ cornelius ad eam venit. eamq; la
tent̄ baptisauit. Sed et procurāte dei
mīa pene omībꝫ noctibꝫ mutuis frue
bant̄ aspectibꝫ ipa et btā eugenia. ¶
Omībꝫ itaq; viduis cōuentus erat ad
beatā claudiā. et omībꝫ virginibꝫ ad
btām eugeniā. Sc̄us autē cornelius
omī vespere sabbati dabat noctē ym
nis ꝑuigilē. et pullis cantantibꝫ qui
ete noctis exclusa cōicabat eis sacra
misteria. De heresi paulianoꝝ et na

tali confessore. Eusebius li° v° Cap v^m

Eo tpe arthemonis heresis pullulauerat quā postmodū paulus samosatenus instaurare conatus est. Hec purū hoīem id est absq; deo fuisse saluatorē confirmat. ¶ Pontificāte autē sepherino pp̄ confessor quidā erat natalis noīe. Hic deceptus aliqn̄ ab asclepiodoto quodā et theodoto collectarijs. qui ambo discipuli erāt theodori coriarij illius qui primus p hac stulta assercione ab ecc̄ie societate depulsus est. a victore tūc vrbis rome episcopo acquieuit ut accepto ab eis salario epūs illius heresis nominaretur certa pactione id est. C. l. denarijs mēstrue prestacioīs. Quiq; natalis cū se in hoc deceptus collocasset. freqn̄ter āmonebatur in sōpnis a dn̄o. quia misericors deus et dn̄s nr̄ ihus ihus xp̄s nolebat mr̄em suū. qui sibi in multis passioībus testis extiterat de ecc̄ia pdē. Sed cū negligencius suscepisset visiones. primatus amore et turpis lucri deuictus illecebra. ad ultimū a sc̄is angelis per totā noctem verberatus. et penis grauissimis cruciatus mane consurgēs cilicio se induit et cinere conspersit. Ac multis lacrimis errorē suū deflens an̄ pedes se sepherini epi prosternit et vestigijs oīm non tm̄modo clericorū sed eciā laycorū cū multa lamētacioē prouolutus in lacrimas ad miseracionē oēm prouocauit ecc̄iam. ut indulgenciā sibi a xp̄o continuis et iugibus pro ipo precibus implorarēt. ostendens simul in conspcū dn̄i liuores corpis eius et cicatrices quas pro noīs ipsius confessione susceperat. vix aliqn̄ in coīonē ecclesiastici corpis reuocatus est. Passio scorū andeoli et victoris pp̄e ex martirologio

Preterea kl' maij celebratur Ca. vi. in gallijs territorio viuariēsi natale bti andeoli subdyaconi quē ab oriente misit scūs policarpus vna cū alijs ad predicandū verbū dei in galliā. Cuius predicacione īpator seuerus compta. spinosis fustibus crudelissime flagellatū in carcerē trudi p̄cepit. et demū sic ab ense ligneo in crucis modū caput eius scindi. ¶ Itē xij° kl' maij rome natale victoris pp̄e. Qui p9 btm̄ petrū xv9 rexit ecc̄iam ānis decē et sub seuero p̄ncipe martirio coronatus est. Ex libro pontificū Hic constituit ut scm̄ pascha die dn̄ica celebraretur et ut necessitate faciente ubicūq; īuentū fuisset siue in fluīe siue in mari siue in fontibus tm̄ xp̄iana confessione clarificata quicūq; hoīm ex gentili veniēs baptizaretur. Idem fecit ꝯstitutū ad interrogacionē sacerdotū de circulo paschali. cū presbiteris et epīs facta collacione. Et accersito theophilo epo alexandrie ut a xiiij^a luna primi mensis usq; ad xxl^m die dn̄ica custodiatur scm̄ pascha. De q̄nto terculliano et scriptis eius Eusebius ī cron'

Anno seueri xviij° tercullianus centurionis pconsulis filius oīm ecc̄iarū sermone celebratur Iheronimus in li° de illustr' vi. Hic acris et vehementis ingenij sub seuero p̄ncipe et antonino caracalla maxime floruit. multaq; scripsit volumina que quia nota sūt plurimis p̄termittimus. Vidi ego quendā paulū noīe cōcordie oppido ytalie senē. qui se bti cipriani iā grandis etatis notariū. cū ipē admodū esset adolescens rome vidisse diceret. referreq; sibi solitū nūq̄ cyprianū absq; tercullianī lectione vnā preterisse diē. ac sibi crebro dicere. da mgr̄m. tercullianū videlicet signās. Hic usq; ad mediā etatē presbiter ecc̄ie. īuidia postea et cōtumeliis clericorū romane ecc̄ie ad montani dogma prolapsus. in multis libris noue pphecie meminit. Specialiter autem aduersus ecc̄iam texuit volumina de pudicicia de psecucione. de ieiunijs. de monogamia. De extasi libros vi. et septimū quē aduersū apollonium cōposuit. Ferturq; vixisse usq; ad decrepitā etatē et multa que nūc extant opuscula cōdidisse. Actor. Hic q̄ntus tercullianus scripsit apologeticū librū vnū de quo plura in hoc opere locis cōgruis īserui. De studio et pmocione origenis. Eusebius in cronic'. Caplm viij . . .

Anno seqñti origenes alexandrie studijs eruditꝰ. Theoᵍ de illustꝛ vis Origenes qui et adamantᵍ de anno seueri ptinacis anno aduersꝰ xpi anos pseuacone cõmota. ac leonide pris ei⁹ martirio coronato. cũ sex fribz et matre vidua pauꝑ relinquitꝰ. annos natus circiꝫ xvij. Rem eñ familiarẽ ob cõfessionẽ xpi fiscus occupauerat. Hic alexandrie dispersa ecĩa. xviij° etatis sue anno. k.a.t y.c E y.i. doctinaꝝ opus aggressus postea a demetrio eiusdẽ vrbis epõ in locũ clemẽtis presbiteri confirmatus per multos annos floruit. Et cũ iam medie eẽt etatis et ꝑ ecĩas achaie que plñimis hereticis vexabantꝰ sub testimonio ecĩastice epl'e athenas per palestinam pergẽt. a theotisto et alexandro cesaree et hierosolimoꝝ epis presbiti ordinatꝰ. demetrij offendit animos. Qui tanta aduersus eũ debachatus est insania. ut ꝑ totũ orbẽ sup noĩe eius scribẽt. Constat eũ anteqꝫ cesaream migraret fuisse rome sub zepherino epõ et statũ alexandriã reuersũ heraclam presbiterũ qui i habitu phi pseuerabat adiutorẽ sibi feasse k.a.t y.c.E.o.y.id ẽ doctrinaꝝ. Aꝰ quidẽ et post demetriũ alexandrinã tenuit ecĩam. Ante aũt glorie fuit hinc apparet. q firmianᵍ cesaree epus cũ oi capadocia eũ tuitauit et diu tenuit. Postea sub occasione sc̃oꝝ locoꝝ palestinã veniens. diu cesaree ab eo in sãs scripturis eruditꝰ est. Sed et illud q ad mãmeã mr̃em alexandri impatoris religiosã feĩam rogatus venerit antyochiã. et summo honore habitus sit. Et ad philippũ ipatorẽ qui primᵍ de regibz romanis xp̃ianus fuit et ad mr̃em eius lras fecit. que usqꝫ hodie extant. Quis ignorat et q tantũ habuerit in scꝑturas sanctas studij. ut ecĩã hebreã linguã contra etatis gentisqꝫ sue naturã ediscẽt. Et exceptis lxx̃ interpretibz alias quoqꝫ ediciões in vnũ congregauerit. aquile salz põtici proseliti et theodotionis hebionei et symmachi eiusdem dogmatis. Qui in euangeliũ quoqꝫ iuxta matheũ scripsit cõmẽtarios. de quo et suũ dogma affirmare conatꝰ. Preterea q̃ntũ et sextã et septimã editionẽ quas ecĩã nos de eius bibliotheca hẽmᵍ miro labore reppit. trã cũ tis ediciõibz xpauit. Dyaleticã q̃ et geometriã astronomiã et arsmetricã musicã gramaticã et rethoricã. oĩumqꝫ philoꝝ sectas didicit. ut studiosos quoqꝫ sciarũ irritaret eius sectatores habẽt et interpretaret eis cotidie. concursusqꝫ ad eũ mirifice fierent. Quos ille ꝑterea recipiebat ut sub occasione secularis lr̃ature in fidem xpi eos instituiet. Rector. Qui aũt sup origenis statu scire velit quid actũ sit primũ de eplis suis que post pseudonẽ ad diuersos misse sũt. deinde et de vi° eusebij cesariensis ecĩastice hist toue libro. et pro eodẽ origene sex voluminibz possit liq̃do cognoscẽ. Virit usq̃ ad gallũ et volusianũ. i. usqꝫ lxx etatis sue anñ et mortuusᵍ est tyri. De laude eiusdẽ inter harmoniẽ in xpianaꝝ rep̃ meõria. Ca. xi

Quimᵍ eusebiũ a quibusdam ecĩastias viris aliq̃tulũ fuisse notatũ q̃ nimiꝰ fuerit in laude origenis. Illud vero de eo breuiter enarramᵍ. q ecĩã orthodoxi quiq̃ et religiosi viri diffitere non possunt. Origenes leonidis mñis filiꝰ. et ipse fere a pueriĉa voluntate martir. et forsitan actu. nisi q a mr̃e subripiente noctu vestes eius pia fraude ꝑpeditus est. q magnã et manifestã a deo gratiam sĉe consequutꝰ. potens in grammatica et cetis oñibz lr̃is. et in oi phĩa erudicione adprime ĩstitutꝰ. q maxime in lectione et doctrina diuinoꝝ voluminũ potentissimᵍ illiꝰ tpis et fuit sissimᵍ indagator. Cui ergo pro magna et incredibili sĉe prerogatiua doctrine apud alexandriã a demetrio ipius loci epõ constituitꝰ cathedriq̃ doctoꝝ tercius obtinet post pantheniũ et clementẽ. Cuiᵍ salutiꝫ clementis et ipse extitit auditor. Ubi dũ verbũ dei docet palã tam viros instituẽs q̃m feĩas. et hoc ẽm occasionẽ turpis maledã grã vult infidelibz tollere quidda minus perfecti sensꝰ exercet in ꝑpo corpe sed scientis fidei et nimie castitatis opus.

Nam illud euangelicū attendēs sūt eu
nuchi qui se castrauerūt ꝑ regnū dī
mox in seipso adīpleuit. Tunc ergo nul
la aduersarijs obtrectandi suspicione
derelicta. maxime doctrine et predica
cioni institit oportune et īportune per
diem et per noctē. publice et priuatim
in abstinencia plurima. in ieiunijs in
desinentibz et vigilijs pene iugibz. Ita
ut si qn̄ aliquid ꝑuū sōpni nc̄itas na
turalis exigeret. hāc ille nō sup̄ stratū
quo oīo nullo utebat̄. sed supra nudi so
li dependeret sup̄ficiē. Fert̄ autē q̄ ex eiꝰ
auditorio plūmi ex vtroq̄ sexu mr̄es ef
fecti st̄. Sed et illud preclarū fert̄ de eo
q̄ nūq̄ ꝑmisit ea que in ecclesijs disse
rebat a notarijs excipi. nisi qn̄ iā lx̄ꝰ
etatis agens annū multo vsu et labōe
plurimū fiducie in verbo dei acceꝑat
Qn̄ scilicet iam īerat ei vite grauitas
et maturitas etatis. et multe exp̄iēcie
auctoritas. Int̄ cetā quoq̄ eruditionū
suaꝝ studia virtutē hebree lingue didi
cit. ut agnosceret vel ea que a iudeis legū
tur qualia sint vel ceteroꝝ int̄pretū q̄
preter lx̄ int̄pretati sūt. q̄nta eēt diuer
sitas. Sed aduersū hēticos confutandos
tam viua voce q̄m libroꝝ disertis dispu
tacionibz potent̄ elaborauit. De causis
erroꝝ eiusdem Cap̄ x.

Unde plu
rimū admirari non sufficio q̄
vir tam illustris tā apte rebel
lans et obuians hēticis deuolutus sit ī
noīatissimā heresim et errorē q̄ scilicz
seraphim ī ysaia sp̄m sc̄m exposuit eē.
et in alio loco de pn̄ia dyaboli scripserit
et de absolucione reproboꝝ post mille
annos. et de multis alijs q̄ orthodoxe fidei
aduersant̄. maxime cū abstinētissiē et
castissime vite fuisse referat̄. et tam pre
clare doctrine. tā puri et lucidi sermo
nis. Ego sane de eo salua fide p̄m dix
erim q̄ vel hec oīo non scripserit sed ab
hereticis ob preclarū nomē eius obfus
candū maligne conficta st̄ et conscrip
ta et noīe suo p̄titulata. Vel si scripsit
non statuit ex sententia sed disseruit ex
opinione. Nam ut ipēmet dicit phōrū
et hēticoꝝ dogmata didicerat. ne ad e
os cōuincendos impicior eēt si ignora
ret que apud ipsos erant. Et fortasse cū
in aliquibz locis scribendo eoꝝ attigit
errores. calūpniatus est hoc a semetip
so dixisse. Quod si etiā predc̄as hereses
ut placet quibusdā ex sn̄ia scripsit val
de ꝯpaciendū est tam eruditi pectoris
viro qui tantā eruditionis copiā mīs
trauit. Cuiꝰ vicia si qua st̄ in scripturis
potest eoꝝ que fideliter scripsit luīosus q̄
dam ac celestis splendor exsuperare.
De quo a p̄ribz dc̄m est. quia ubi bene
scripsit nemo melius. Qd̄ aūt erratū
est ab origene. et si cont̄ orthodoxā fidē
aliquid scriptū est. opinor ex hoc ei ac
cidisse q̄ nimio lectionis studio phōs ē
amplexus. Attigerat enī et oīo assecu
tus fuerat secreta platonis et pitagoris
chemonis quoq̄ stoici et cornuti volu
mina. ceteroꝝq̄ phōꝝ. Et fortasse q̄ ni
mis in eis est moratus et diucius ebib̄t
de calice babilonis īaurato. quodāmō
coactus est de eiꝰ fece in sacrā scriptu
rā tr̄ssfundē. Ex quo valde et vigilant̄
cauendū est ecc̄iasticis viris ne nimis
philosophicis institutis dent oꝑam ne
forte cū inebriati fuerīt eoꝝ īanibz po
culis et tumidis sensibz inflati difficiliꝰ
retracto pede ad hūilitatē xp̄i reuocēt̄
et tardius fidei nr̄e acquiescāt. qn̄quidē
edocti st̄ contraria. Neq̄ hoc dicendo.
lectores arciū dap̄namꝰ et artes. Nā et
ipse non īutilit̄ leguntur ad profundas
theologie questiones enodandas et ꝑscru
tandas raciones. Quippe ipā est dn̄a
arciū et cetere ut pedisseque ei fāulant̄.
Verū quosdā scolasticos non mediocrit̄
reprehendimꝰ qui libris gentiliū tā fa
miliarit̄ adherent. et totos se īmergūt
ut totū pene in eis vite sue cursū et eru
ditionis tempus cōsumāt. Qm̄ honesti
us erat ecc̄iastice intendē discipline. q̄
rectius et faciliꝰ sacre scripture libros ad
discere. Quibz legendis si darent oꝑam
paucioribz certe tp̄m spacijs totā ī se ecc̄ie
bibliothecā tr̄ssfundēnt. q̄ oēs friuolas
illas et pene īutiles scienciolas quibus
occupant̄. De multitudine libroꝝ
eius. Caplm xi.

Extant origenis cōmentarij quos in sacras scripturas diligentes et luculentos edidit. Itaq; xxxv libros in ptem quādā ysaie pphete commentat⁹. In ezechielē quoq; xxv libros. totidēq; in cantica canticor. Librū etiā de mīrib⁹ ad ambrosiū scribit. tanta et tam districta spūs virtute. ut eius sententijs tanq; validissimis neruis multos ad martiriū stabiliret. Sūt et alia eius opuscula īnūabilia. que oīo enumerare eius cōpendij non est op⁹.

Jheo⁹ ad pāmachiū et octa⁹ Origenes mille et amplius tractatus quos in ecclia loquens edidit. et īnumerabiles ptes reperiemus. Quis tam ardentē aīm in scripturis non miret⁹. Et aī in cetis libris oēs vicerit. in cantico canticor ipē se vicit. Oz si quis nobis eius errores obposuerit audiat libere. Interdū magnus dormitat homer⁹. vīm opi longo sas ē ignoscere sōno.

Actor. Licet ut dīm est origenes in multis erravit. tū q̄a multa utilia et preclara scripta reliquit. quedā coz ecclia recipit. Nam et pp̄ gelasius in decretis suis illa opuscula origenis approbat. que btūs iheronim⁹ non reprobat. Ex hijs ergo que repire potui et ex quibz notabilia plīma opusculis nīis inserui sc̄a ea que scripta sūt sup genesim omelie xvij. Sup exodū omelie xiij. Sup leuiticū omelie xvi. Super numer⁹ omelie xxviij. Sup iosue omelie xxvi. Sup iudicū omelie ix. De ieiunia tractat⁹ vn⁹. Sup p̄napiū iob libri iij. Sup psalmū xxxvi. omelie v. Sup psalmū xxxvij. omelie ij. Sup psalmū xxxviij omelie ij. Sup p̄napiū canticor libri iij. Sup idem p̄napiū omelie ij. Sup ysaiā omel' ix. Sup ijemiā omel' xiij. Sup ezechielē om xviij. Sup matheū libri xxvi. quor tri xij p̄mos nusq̄ vidisse me memī. Item sup lucā omel' xxxviij. Sup p̄ncipiū iohis tractat⁹ vn⁹. Sup eplām ad rōnos lib⁹ x.

De variis illi⁹ erroribz. Cap xij.

Scripsit postea libros periarchon in quibz maxīe eius hereses īuenīunt⁹. Sed et in cōmentario eius sup matheū cauendū est qd dicit. panē illū quē dedit dīs discipulis suis non fuisse vīm corpus eiꝰ. exponens illud mistice de pane verbi dei. In cōmentarijs quoq; librorum moysi michi videt⁹ minus allegoricū sensū seq̄ et q̄ īprobare hystorie veritatem.

Epiphanius salamine epūs. Preterea friuolā origenis expositionē de tunicis pellicijs. q̄nto conatu q̄nto egerit argumētis ut tunicas pelliceas humana corpa reuerem⁹. Quā ut multa aut. Īnquid deus⁹ erat deus. aut contrarius ut cōficeret pelles aīalū ut consuerit tunicas pelliceas ade et eue. q̄ manifestū ergo inquit q̄ de corpibz loquit⁹. Si autē pp̄ vnū verbū aut duo que fidei contraria sūt multe hereses abiecte sūt ab ecclia. q̄nto magis origenes int⁹ hereticos habebit⁹. qui tantus puer sit antes contra fidē dei adīuenit et ecclie hostis extitit.

Jheo⁹ ad aurū p̄sbiter. Quā libē peruersionem origenis a me trāslatos voluerit legere. et calciatis pedibz ad terrā promissionis pgere. nec ubi a serpentibz mordeat⁹ et arruato vulnere serpij verberet⁹. legat prius hūc librū. et antequā ingrediat⁹ viam que sibi munda sint nouerit.

Jheo⁹ ad pāmachiū eroga⁹ Si michi creditis origenista nūq̄ fuisti. si non creditis nūc ee cessauit. Vale sit origenes de filio. peius de spū sancto. animas de celo ruinā impie protulit. verā carnis resurrectionē negauit. Post multa autē scla vnā de omibz fere resurrectionē asserit. Nup sanctus ambrosius exameron illi⁹ cōpilauit. Si quia mei emulatores vos ee dicitis adhuc vos talpe. capreas in me oculos habetis.

Jdē ad desiderū. Origenes meliores omibz in bonis. peior in malis. De pernitenciā illi⁹.

Jdē ad pāmachi⁹ et oma⁹ xviij

Ipse quoq; origenes in epla quā ad fabianū romane sedis epm scribit. penitenciā agit q̄ talia scripserit. Et causas temeritatis in ābrosiū refert q̄ secreto edita in publicū ptulerit.

Actor. Extat etiā libellus qui planctus origenis dicit⁹. et a beato iheronimo latus inscribit⁹. in quo sic ex eiusdem

origenis psona legit. Heu michi mi
mea que pepisti viri legispitū in iq
tē proiectū. virū religiosū et in ipie
tē delapsū. Peperisti quasi turē ecel
sam et elatū. sed subito usq; ad paumē
tū prostratū. Sicut arborē fructiferā sub
ito maradā. siaut lampadē luiferā. et
subito extinctū. Quis dabit capiti meo
aquā et oculis meis fontē lacrimaz ut
plangā meipm in contritioē mea. Cer
no sacerdocū flens sup me. et thronū
meū araneā texentē. Require me dnē
sa de supiori ihrlin ceadi. Heu michi
quondā doctori. qui nec locū teneo dis
cipuli. Tu nosti dnē quia iniutus ceadi
ui. Volens pro pietate iueniri. contra
pietatē iuentus sū. Vulneraut me dy
abolus in angelū luas trisfiguratus
fleham aliqn sup sampsonē. sed deteri
ora pessus sū. Sup salomonē. et pe
ius ceadi. Sup oēs qui peruenerit. et oi
bus deterior apparui. Sampsoni co
ma capitis defuit. mea vo de capite co
rona glorie ceadit. Illū mulier seduc
it me lingua mea ad ruinā pcā per
duxit. Consultate me pusilli et magm.
consultate sal insipidū quia indignꝰ de
su. Diuinū sal in sterrore iacet. Video su
per me nubē obumbrantē et solē radi
os suos abscondentē. Protege me dnē
et mitte spm tuū ut igneo respū repel
lat a me dyabolū spinosū. et deleatur
que contē me est cauao pcā. ad vesprm
demoreꝫ fletus.

Apologia eiusdem.

Scripsit aut et apo logiā pro se in qua sic loquit. Quidā eoꝝ qui libenter hñt ceri
minari proxios. asscribūt nobis et doc
trine nre crimen blasphemie. qd a no
bis nūq audierūt. dicentes me prēm
no eiusꝫ id est dyabolū dice ee saluan
dū. quod nec aliquis quidē mānifeste
insaniens diceret. Sed nichil m mirū
videt. si adulteratꝫ doctrina mea ab
ymias tali adulterio. quali et epistla
pauli apli corrupta est. Quidā enī sb
eius noie scripserūt falsā eplam. ut
ecclam thessalonicensiū exturbarēt.
quasi instaret dies dnī et eos seducent.
Tale quid et in nobis video acidē. Nam
quidā actor hereseos cū sub pcia mul
toꝝ habita fuisset mēnos disputacio et
descripta accipiens ab hijs qui descrip
serant codicē que voluit addidit. q volu
it abstulit. et que visū est ei pmutauit
et curauerat tanqꝫ ex noīe nro. insul
tans et ostendēs ea que ipe scripsit.
Si quis ergo vult credē michi in con
spectu dei loquenti. credat. Si aut qs
non credit sed vult de me male loqui.
michi quidē nichil dāpni infert. Erit
autē ipse falsus testis apud dm et apud
proximū falsū testimoniū vel dicēs vel
dicentibz credens. Timeat aut qd dictū
est. maledicta regnū dei nō possidebūt.
Hec origenes. Scripsit et pro eo sanctus
mr pamphilus libellū apologeticū de
quo hec que sequūt breuit annotaui.

Pāphili in apologia

Nichil mirū
frēs videmini in ee ppessi q tm origē
nis vos subterfugit intellūs. ut vobꝫ
estimetis de illo quod alij nōnulli siue
per impiciā sui. quia nō valent sensꝰ
eius altitudinē contueri. siue pro prauī
tate mentis qua studiū gerūt non so
lū dicta eius incusare. vim aduersus e
os qui hec legunt hostiles ymittas su
mere.

De exhortatorio eiusdē ad dericos.

Iterū preter su actor. Cap xv.
pra notatos origenis libros extat
eiusdē liber pulcherrimꝰ de singu
laritate dericoz. in quo de cohabitacioē
mulieruū vitanda. pudicicieq; seruāda
disserit in hūc modū. Origenes Quia
feminaz cōmoracione quidā mēnos ad
ignominiā deuoluti st. dnīs me miserū
pro nra negligencia cū seueritate per
reuelationē corripiens. mandare pcepit
ne deria cū feminis cōmorent. Animis
certe preceps est. qui tūsire contenditu
bi aliū ceadisse conspexerit. Et vehemē
ter infirmꝰ est cui non incautiꝫ timor a
lio pereunte. Ille autē prouidꝰ qui sol
licitꝰ fit casu ceteroz. Aduersaria confi
denaa est que periculis pro certo vitū suā
cōmendat. et lubrica spes que inēt fomē

ta peccati saluari se sperat. Impossibilis quoq; liberacio est flāmis circūdari nec ardere. Difficile est ut venenū quis bibat et viuat. vel dormiat in ripa et non cadat. In hac ꝓte expedit bene timē qm̄ male fidere. Et utilius est infirmū se homo agnoscat ut fortis existat. qm̄ fortis videri velit et infirmus emergat. quinq; auariciae molestias patit qui diuitias non videt. Vnde dicat aplūs. qui volūt diuites fieri ⁊c. Sit tēptacionibz subiacet qui feie nūtius est. in qua nichil aliud est. nisi q̄ feriat proximantē. Aculeus enī p̄ci facta est forma feminea. Si modo putamus nos intēptabiles ee mulierū iaculis. nichil restat celestibz regnis. Merito tales increpat aplūs dicens. iam saturati estis ⁊c.

¶ Quanta et quales epi cleriq; et laici post victoriaz certamina post magnalia et signa et mirabilia quoq; monstrosa cū his oībz naufragasse. cū voluerūt in nau fragili nauigare Quitos leones domuit infirmitas delicata. Que licet sit vilis et misera de mgnis effingit predā. O qm̄ inordinabilis femine ꝓpinq;tas iaculat. cui⁹ vicinū est delectoz latrocinū. De carbonibz sanctitatis dissiluit. morbos aspides sibilantes de vestimentis procedit tinea ⁊c. Frustr pudicicie bonū intrinsecus laborāo sōa gone custodit. qui illud infamari foris secus effingat. Ymmo peius est qm̄ mechia continenciā duce criminosā. et ifamē facere sām̄oniā. Blasphemiā enī ingerit religioni quā ꝓtulit. qui qđ confitetur non cordā oībz impleuerit ne xp̄ianus credat ee fallacia. et mechaco videat sctas velamento vestita. Aspīus femineus subito et in tūsitu occurrēs velꝺ sagittas alienis oculis iactat. Tolerabilius ap est audire basiliscū sibilantē qm̄ mulierē cantantē. Omnis inōueniens sodalitas mulierū. Gluten est delectoz et visū topicū quo dyabolus auaipatur. Vbiq; gustanda est pēnia cū mulieribz non continuanda. et quasi tūseuiti femine exhibenda est accessio quodammo fugitiua. ¶ Cunctis quidē calamitatibz tollum⁹ locū. dū prudencia tpm gerim⁹ futuroz. Sed hec est semp hmane diuicie incredulitas. ut non solū audiendo sed eaā videndo non credat alios interisse nisi et semetipm videat interire. Quid miram si adā p eiā seductus est. quē nulla morientiū exempla preterierāt. sed vna sola ruina constrinxerat. cū nos nec innumerabiles mortes nec infinita ruina cōpescāt. Vti ip si adā vidisset mortes que finē fecerūt nobis olim in cine et cinere egisset penitencia. Vinptī dico vobis. ⁊c. ¶ Castitas seu virginitas est munimen sctum monie. expugnacio infamie. infirmitas lasciuie. aie victoria. corpis preda. vbertas gloriaz captiuitas criminū. abolicio scandaloz. pax virtutū. debellacio iquietudinū bellor. culmē puritatis. carcer libidinis. portus honestatis vita spūs. carnis interitus. status qualitatis angelice. fin⁹ hūane substancie.

De policrate et cetis illi⁹ tpis scriptoribz. Iheō de illustribz. Cap xvi.

Dolentes aūt epi⁹ ephesior epūs. cū ceteris asye epis qui iuxta qm̄dam ꝓsuetudinē veterū. puū luna cum videis pascha celebrabant. scripsit ad sūs victorē romanū epm̄ epl̄am hmodi tnm. In qua docet se iohis apli et ewāte auctoritatē sequi. de qua hec pauca decerpsim⁹. ¶ Nos igit̄ inuiolabilē celebram⁹ diē. neq; addentes aliquid neq; diminuentes. Etenī in asya luminaria dormierūt. que resurgēt in die dnī. qn̄ ventur⁹ est de celo in maiestate sua suscitare oēs scos. Philippū loquor de xij aplis qui dormiuit in hierapoli et duas filias eius que virgines senuerūt. Et aliā filiā eius que spū sancto plena in epheso occubuit. Sed et iohēs qui supra pectus dnī in cena recubuit. et pontifex eius fuit aureā laminā in fronte portans martir et doctor ephesio dormiuit. Et polycarpus epūs et martir smirne dormiuit. Traseas quoq; epūs et martir smirnēe eccie in eade smirna requiescit. Quid nūc est sagacius epi et mūs recordari. qui in laodicia sdpozat. et

beati papiri et militonis in spū sācto
cunuchi. Qui semp deo seruiens posit⁹
est in sardis. et expectāt in aduentu dñi
resurrectionē. Hij oēs obseruauerūt
diem paschę xiiij⁰ luna. ab euangelica
traditione in nullā ptem declinantes.
et ecclāstice seqntes canonē. Ego quoq;
mūns⁹ oim vīm policrates scdm doctri
nā ppinquoz meoz. quos et sceutus sū sep
tem siquidē fuerūt ppinqui mei epi et
ego octauus. semp paschā celebraui qñ
plus iudeoz azima faciebat. Itaq; fui
xvij annos hns etatis mee in dño.
et a multis de toto orbe frib⁹ eruditus
pagrnta omnū scriptura. non formida
bo eos qui nobis minant̄. Dixerūt enī
maiores mei. obedire magis oportet
deo q̄ homūibz. Hec ppterea posui ut in
genuū et auctoritatē viri ex quo opus
culo demonstrarē. Floruit seueri pna
pis tpibz eadem etate qua narciss⁹ ihe
rosolime exīstebat. Appion quoq; sub
seuero pnape in exameron tractatus
edidit. sextus librū de resurrectiōe scripsit.
Hugo ubi supᵃ. Fuit eā floruit sy
mach⁹ elegans diuine legis interpres
et theodochion genē pontius. Qui t̄
tio anno post mēoratū symachū scdz
scripturaz sacr̄ cōposuit editionē. In
romana quoq; cathedra callixtus ze
pherino successit. Post quē vrbanus
romanū pontificatū tenuit.

De morte seueri et ipio carnalle. Cap xvij.

Imperator autē seuerus apud
eboracū opidū defiaens reliq̄t
filios duos bassianū et getham. Quoz
getha a hostib⁹ publicus iudicatus iteriit
bassian⁹ aūt antonini cognomine as
sūpto potatus est patrio regno. Porro
cū seuer⁹ vixisset annis lxv. defunct⁹ ē
vir bellicosissim⁹ oīm qui ante eū fuer̄t
et grecis ac latinis lr̄is sufficient̄ istruc
tus. Fuit etiā acer ingenio. et ad oīa que
intendisset fingen⁹ pseuerans. Beniuo
lencia vero quo se inclinasset mirabili
ter pctua. Ad querendū quoq; dili
gens. et ad largiendū liberalis. et in a
micos et ijmicos piter vehemens. Euse
bius uero Romanoz igit̄ xviij⁰ an
conin⁹ caracalla cepit anno dñi. cc. xvij⁰
ayūdi vō. iiij. c lxxvi. et impauit ānis vi
Hugo ubi supᵃ. Huic seueri filius fuit
idem qui et bassian⁹. Fuit aut̄ libidine
intēperantioz pē. qui etiā nouercam
suā duxit vxorē. Eusebi⁹ ubi supᵃ. Hic
caracalla cognoīatus est pp genus ves
tis quod rome ero gauerat. et econtra
rio caracalle ex eius noīe antoniane
dicte. In vi° li° hystorie ecclāstice. Eo tpe
qm̄plīmi erāt qui cōfessioīs gloriam
quesierant dei tī prudentia fuerant
reseruati. In quibz alexander quidā
de quo paulo ante mēoratum⁹ confessi
onis titulo satis clar⁹ iherosolimoz ec
clesie subrogatur epūs cū superesset ad
huc narcissus. qui prius ibi functus ē
pontificatus officio.

De scō narcisso epō iherosolimitano Cap xviij.

Accidit aliqn in die solepni vigiliarū
paschę oleū deesse luminaribz
cumq; id per mīstros ēnotuisset. meroz
plebi maxim⁹ fuit. Sed narcissus fide
fidens ministris impat haurire aquā
sibiq; deferri. Cumq; detulissent. oravit
et benedixit aquā et infundi lumīaribz
precepit. Tunc repente miro et seculis
īaudito genē virtutis natura aque in
olei pinguedinē versa. splendorē lu
minū etiā soluto reddidit clariorē. Cui
q; cēt recta et iusti indeclinabilit̄ te
nax. quidā homūiauli neq;. male sibi
conscij. metuentes ne criminū suoz si
arguerent̄ non possent effugere vindic
tam preueniūt factionibz. et arūnue
nire parant eū tanq; iudicū verebant̄
Condemnant igit̄ aduersus eū infame
satis et noxiū crimen. cōueniūt audi
tores. testes ex semetipis producūt. qui
sub sacramento iuramēti. que obiciebā
tur confirmarent. Quoz vn⁹ testis ita
si non ignu consumeret̄. vera se dicere
testabat̄. alius ita. ne morbo regio cor
rumpet̄. terra⁹ ita ne lūibz orbaretur.
Et q̄uis ne iuramentis quidē istis q̄s
q̄m fideliū et deū timenciū credēt. eo q̄
vita narcissi et institutio et pudicicia a
ab omnibz nosceret̄. ipē tī eoz que mota
sunt indignitatē ac molestiā nō ferēs

simul et secretū ac philosophicū vitā sep
tē desiderans. subterfugit ecclē multitu
dinē et in desertis locis atq; agellis secre
tioribz delitescat annis q̄plurimis. ¶ Atmo
ille magn⁹ diuine prudencie oculus qui
erat in longū. sed in ipsos ulcionē per e
a ipsa que sibi in piurijs statuerāt ma
ledicta molit. ¶ Primus namq; ille testis
pua ignis scintilla noctis tpe domo su
a surrensa cū omni genere. omniq; fa
milia flāmis vltricibz conflagrauit.
Alius repente ab ymis pedibz usq; ad
sūmū capitis vertice morbo regio q⁹
fuerat ipetratus replet⁹ atq; consumit⁹.
Tercius aūt prior exitū videns et ocu
lū diuinū non se latuisse p spicies pro
rūpens in mediū. et audientibz cūctis
seua pnia. vnius cōtinuati scelis or
dinē pandit. Tantis autē lacrimis in
manus cōmissi facinus deflet et in tm die
noctuq; pdurat in fletibz. usqueq⁹ lūinibz
orbaret⁹. ¶ Hij igit⁹ figmenta sui huius⁹ cr
modi penas dederūt. ¶ Narcissus vero cū
ita desertū petisset. ac locis semet secre
tioribz abdidisset. ut ubi nā degeret nul
lus agnosceret. nāturū visū est epis ut
aliū pro ipō ordinaret cui nomē erat
dyus. Cuiq; cū puo tpe prefuisset ecclē suc
cessit germanus. et germano vigordius.
Tunc ecce subito velut redituus celoq; red
ditus ex improuiso apparuit narcissus. et
rursū a fratribz ad presidendū ecclē vo
gatur. De successore eius alexandro.

Cruū cū ipe iam senior Cap xix.
fessus pontificatus ministerio
suffice non posset alexander su
pradict⁹ ex gente cappadocū. ubi erat pre
clare urbis epūs. Qui hierosolimā ado
randi et scōr locor videndi grā pperaue
rat. ostensus est euidenter a dnō non solū
ipi bō vivo narcisso sed et alijs plūmis
per reuelationes in plebe. ut ipm in lo
co scō epm detinerent. ¶ Preterea quod
supra cetera oīa magis terribile fuit. eo
die quo ingressurus urbem alexandrinā
atus est. et multitudo firma plūma ext⁹
portas in occursū eius egressa est. vox ce
litus omnibz manifeste audientibz facta
est dicens. Suscipite epm qui vobis des
tinatus a deo est. Itaq; re ita cōpleta
ut predicta fuerat cūctis palestine e
piscopis in vnū congregatis. admiten
te quoq; ipo vel maxime narcisso hie
rosolimitane ecclē cui eo gubernaculū
suscepit. Hec⁹ ubi sup. Hic in fine
cuiusdā epl̄e quā scripsit ad antiochenos
sup pace ecclē aut. Salutate vos narcis
sus qui ante me hic tenuit epāle locū
et nūc meū eundē locū orationibz re
git annos natus ampl̄ius. cxvi. et vos me
cū precare⁹ ut idem sapiatis. Scripsit
et aliam ad antyochenses per clemen
tē pb̄rm alexandrie de quo supradixi
mus. nec non ad origenē et pro origene
cont⁹ demetrium. eo q; iuxta demetrij
testimoniū eū presbiterū cōstituerit.
Sed et alie eius ad diuersos feruntur
epl̄e. ¶ Septima aūt p secutionē sibi dictā
quo tpe babilas ātiochie pass⁹ est. duct⁹ e ce
saream. et clausus in carcere ob cōfessio
nē xpi martirio coronat⁹. De morte ma
crinī et ipius macrini et gabali. Via
tallę et ipio macrini et gabali. Cap xx.

Cesar igit⁹ go ubi sup. Cap xx.
aurelius antonin⁹ comes pthos
egressus apud edissā occisus e
corpusq; eius rome delatū. Vixit aūt
annis fere xxxc. Cui successit male
lacij prefectus. Eusebius in cr
aūt anno dnī. cc xix. mūdi vo ēsimul
lesimo. c⁰. et lxxxvij. Imperauit anno
Hoc tpe vir sūs abagarus regnauit
edisse. ut vult affricanus antiochie dec
mus epūs constituit⁹ phyletus. Hugo ubi
Macer ergo macrinus opilius palacij
prefectus post antoninū romanū im
sit impiū. sed emerso anno tumultu
militari occisus est. Porro marcus au
relius antoninus gabalus impio roman
potitus ip̄erauit annis iiij. Eusebius
ubi sup. Hic fuit romanor xxs anto
nini caracalle uti putat⁹ filius. Cepit
autē imparare anno dnī cc xx. mūdi ve
ro. ūij. lxxxvij. Huius tpe rome papatū
suscepit xvus calixtus. Hugo Hic fecer
dos eliogabali templū. nullā sui nisi
struprox et flagicior tocius obscenu
tatis infimā memoriā dereliquit.

De impio alexandri et ei⁹ iuſtificatiõe ſcī thome

Alexander autē me. Cap xxi..

mameas ſenatꝰ et militū volū
tate creatꝰ impator. ipauit an
nis xiij. Euſebi⁹ ī cron Hic romanor
xxiꝰ. impare cepit anno oñi cc xxxiij°.
mūdi vero. iiij° lxxxvij. Hic in ma
trē māmeā fuit vnice pius. et ob id
amabilis oñibz. Huiꝰ tpibz rome pa
patū ſuſcepit vrbanꝰ deinde ponciano⁹

Alexr Legitur hic alexander perſen te
gem pſaꝝ glorioſiſſime viaſſe. Aug
victoria cum rediret ſicut legit̄ in paſſi
one thome apli ſupplicātes ſui ipetra
uerūt ab eo ut mitteret ad regulos in
dorū. et redderent corpus thome apli.
ciuibz. Quaꝝ tranſlatū eſt corpꝰ eiꝰ de
india ad edeſſam et poſitū in locello
argenteo quod pendet in cathenis ar
genteis. In qua ciuitate ut ibidē ſcrip
tū eſt nullus hereticꝰ poteſt viuere nul
lus iudeus. nullꝰ ydolorꝝ cultor. Sed nec
barbari eam aliquā tuadē potuerūt ex
quo abagarꝰ rex eiusdē ciuitatis meru
it eplām manu ſaluatoris ſcriptā acci
pere. Hanc denuq; eplām legit inſtīs
baptiſatus ſtans ſup portā ciuitatis.
ſiquā gens aliqua venerit contē ciuita
tem. Eademq; die qua lecta fuerit a
paganis barbari aut fugiūt tam ſepto
ſaluatoris qm̄ ordinibz apli thome.
Huiꝰ impatoris mater māmea xpīa
na origenē preſbitm̄ ab antiochia euo
cari audire audiuit. Huiꝰ tpibz indi
ti martires xpī tyburcij et valerianꝰ cū
beata virgine cecilia martirizati ſūt.

De ſcā cecilia et tyburcio et valeriano

Cecilia. Ex geſtis eorꝝ. Cap xxij.

Hec nata ex predaro gētis romā
norꝝ. ab ipſis cunabulis in fide
xpī nutrita. diebz ac noctibz virginita
tem ſuā conſeruare a dño precabatur
Deſponſata autē cuidā iuueni valeria
no dū dies nuptiaꝝ inſtaret biduanis
ac triduanis ieuniis orans ſe ſanctis
omnibz cōmendabat. ut eoꝝ precibz ſuā
pudicitiā cuſtodiret. Dū hec ageret
cecilia ſponſū ſuū in cubiculo ſic hortā
tur. Karetū amice dulciſſime tibi volo
dicere. ſi te illud ſub iuramento p mi
ſeris obſeruare. Quo iurante. angelū
dei inquit habeo amatorē qui nimio
zelo cuſtodiens corpus meū ſi vel leuiꝰ
ſenſerit q̄ tu caſtitatē meā violare
preſumas cōtē te grauiſſime irafcet.
Si vero ſincē diligas me et caſtitatem
meā cuſtodias ita quoq; te diliget ſicut
et me. et oſtendet tibi gratiā ſuā. Tūc
valerianꝰ nutu dei timore correptus.
ſi vis inquit ut credā quod dicis oſtende
mihi angelū ipm̄. Et ſi probauero q̄ ve
re angelus ſit faciam qd̄ hortaris. Si vo
rem aliū diligis et te et ipm̄ gladio fe
riā. Cecilia vidit. Si m̄ credas et te bap
tiſari p̄mittas potis eū vidē. Statī vale
rianꝰ p̄cepit. et ſedm̄ ſigna que accepat
inuenit ſcm̄ vrbanū papā. qui int̄ ſepul
chra mrm̄ latitabat. Cui cū dixiſſet ver
ba cecilie grauiſus eſt valde et genibus
flexis cepit pro illo orare. Tūc ſubito ap
paruit ei nuceis veſtibz quidā ſenex te
nens libru⁹ aureis līs ſcriptū. Quē videſ
valerianꝰ p̄e nimio timore quaſi mor
tuus cecidit. et a ſene eleuatus ſic legit
Vnus deꝰ vna fides. vnū baptiſma. vnꝰ
deus et p̄r oīm. qui eſt ſup oīa et in oī
bz nobis. Et dixit ei ſenex. Credis ita eſſe
an adhuc dubitas? Exclamauit valeri
anꝰ dicens. Non eſt aliud quod verius
poſſit credi ſub celo et ſtatī ſenex ille diſ
paruit. Et valerianꝰ a ſcō vrbano bap
tiſatus et diligent̄ inſtructꝰ ad cecilia re
diit. Viditq; protinꝰ angelū cecilie oran
ti aſtantē. Qui duas coronas ex roſis et
lilijs ferens. alterā cecilie alterā valeri
ano dedit dicens. Iſtas coronas mundo
corde et corpe cuſtodite. qua de paradiſo
dei ad vos eas attuli. Nec vmq̄ marceſ
cent. nec odorē amittent. Poſt hec diſpa
rente angelo. tyburcius fr̄ valeriani ad
eos ingreſſus eſt. et ſtatī mirari cepit
vnde tantus odor roſaꝝ et liliorꝝ ſpiraret
Dixit ei valerianꝰ. Sicut me orante hūc
odorē ſenſiſti. ita coronas ex roſis et lilijs
quas habemꝰ et vidē non preualebis ſi m̄
crediderīs modo cernes. Tūc cecilia et va
lerianꝰ ita tyburcio prediuauerūt de fal
ſitate deorꝝ et de gloria ſanctorꝝ et de pena

reproboꝝ. de incarnacione et passione xpi.
q ad fidē cōuersus et a sancto vrbano
baptisatus est. Et tantā dei graciā dei
ceps habuit. q angelos cotidie videns
quicq̄d a deo petebat accepit. De passio
nibꝫ eorūdē. Caplm xxiij.

Post hec almachius rome prefectus xpi
anos dispdens audito q tyburcius
et valerianus mortuos sepelirent et sua in
digentibꝫ ministrarēt. vocatos ad se post
longā disputacionē duci iussit ad statuā
iouis ut aut ibi sacrificarent aut decol
lati perirent. Et dū ducerentur ita maxīo
corniculario prefecti predicauerūt q eū
ad fidē dni cōuerterūt. Promittētes q
si veraciter peniteret gloriā aīaꝝ in hora
passionis eoꝝ videret. Cumq̄ duxisset
eos ad domū suā. ipi quoq̄ carnifices cō
uersi sūt. Et veniente ad eos cecilia cum
sacerdotibꝫ baptisati sūt. Mane aūt facto
a sancta cecilia confortati. q̄rto extra vr
bē miliario ducuntur. et nolentes sacrifi
care pīter decollantur. Tūc maximus cum
iuramento asserebat se in hora passiōis
eoꝝ angelos fulgentes vidisse. et aīas e
orū de corpibꝫ quasi virgines de thala
mo exeuntes quas in gremio suo ange
li detulerunt in celū. ¶ Almachius vero
audiens maximū cū suis omībꝫ sic cō
uersū. vsq̄ ad mortē plūbatis eū cedi
iussit. Quē cecilia iuxta tyburciū et va
lerianū quos ipsa sepelierat in nouo
sarcophago sepeliuit. ¶ Ipā quoq̄ demū
cecilia quasi cōiunx valeriani de suis fa
cultatibꝫ quas iā pauperibꝫ erogauerat
inquiritur. Et dum duceretur ut sacrifica
ret. tam subtiliter comitantibꝫ predicauit
q cōuertit ex eis plus q̄ quadrīgentos.
quos scūs vrbanus baptisauit. Vnde eā
almachius sibi pñtatā post longā alter
cacionē iussit ad domū suā reduci. ibi
q̄ in bulliente aqua concremari. Sed
dū ministri ligna igni sub balneo cō
tinue mīstrarēt. die integro cū nocte.
quasi in frigido loco pmansit. Qd cum
audisset almachius. iussit eam in ipso
balneo decollari. Quā spiculator tercio
ictu pcussit. et caput eius amputare nō
potuit. Et quia decretū erat ne quartā
pcussionē decollandus acciperet. sic eam
seminecē dereliquit. Que triduo sup
uiuens et fideles confortans diuisit eis
cūcta que habuit. et sic eam scūs vrbanus
inter collegas suos epōs sepeliuit. Passi
o sancti calixti pp̄e et calepodij pb̄ri. Ex
gestis eius. Cap xxiiij.

Anno dni cc°. xxij°. diuino incendio cōcrema
ta est ps eminencior vrbis rome.
et in templo iouis manus eius sinistra
aurea liquefacta est. Tunc venerūt sac
dotes ad alexandrū imperatorē petētes
ut dij irati sacrificijs placarentur. Et dū
iubente alexandro sacrificarēt. subito ce
lo sereno mane die iouis fulminati sūt
quatuor sacerdotes ydoloꝝ cū ara iouis
et dies obscuratus est. ita ut romanus
pplus fugeret extra muros. ¶ Audi
ens aūt palmachius consul q calixtus
pp̄ cū suis clericis trāns tyberim latitaret
rogauit imperatorem ut xpianos ppter
quos hoc signū contigerat ad purgaci
onē ciuitatis deleret. Accepta igitur
potestate palmachius illuc cū suis mili
tibꝫ pperauit. Sed statī militibꝫ excecā
tis territus palmachius alexandro hec
nūciauit velociter. Tunc īperator iussit
ut oēs ppli cōuenirent et mercurio ī
molarent. Qd cū fieret virgo templi
noīe iuliana arrepta a demone clama
uit. dicens. Deus calixti viuus est et ve
rus. qui vrīs pollucionibꝫ indignatur.
Audiens hec palmachius accurrit ad
scm̄ calixtū trans tyberim in vrbe ra
uennanciū. et an̄ ipm̄ prostratus et ve
ritatē professus postulauit baptismū.
Statīq̄ baptisatus cū vxore et familia
numero xlij per xxx. dies oīa sua pau
peribꝫ erogauit. Et ppter hoc alexand
ipm̄ sibi presentatū simplicio senato
ri tradidit ut eū mansuete tractando
conuīceret eo q reipublice multū nccā
rius eēt. Palmachio vō semp flente et o
rante venit ad eū quidā felix noīe ro
gans pro vxore sua paralitica pmittens
q crederet si eam sanaret. Cū ergo pal
machius orasset illa statī sanata cucur
rit cū viro suo ad domū simplicij sena
toris dicens. Baptisa me in noīe xpi qui

tenuit manū meā et alleuauit me.
Tunc palmachius misit eam ad calixtū
papā. et veniens baptisauit felicē cū vx
ore sua blanda. ipsumq; simpliciū et famili
am eius nuō lxviij. ¶ Hec audiens īpera
tor iussit oēs qui baptisati fuerant de
collari. et calepodiū pbrm decollatū
et distractū per ciuitatē in tyberī iac
tari. et capita oīm qui decollati fue
rant per oēs portas ciuitatis ad exē
plū xpianorū suspendi. Tunc pp calix
tus fugiens cū clericis suis in domo pō
tiani trans tyberim latuit. et quesitū
et īuentū corpus sci calepodij in cimi
terio suo honorifice sepeliuit. ¶ Audi
ens hec itm impator adductū sibi ca
lixtū sine cibo et potu quinq; diebz dura
re fecit. Videns q; eū amplius confortatū
iussit eū diebz singulis fustigari. et om
niū introitū ad eū prohiberi. Ille aūt
apparente sibi sancto calepodio confor
tatus. venientē ad se priuatū militē vl
cerosū baptisauit et sanauit. Tūc seui
ens alexander iussit illū militē plūba
tis usq; ad mortē cedi et calixtū de fenes
tra precipitatū. alligatūq; saxo in pu
teū iactari. et in eo per rudera tumu
lari. Asterius aūt presbiter cū clericis
suis nocte leuauit eū de puteo. et in ci
miterio sancti calepodij sepeliuit. Ide
oq; asterius post sex dies de ponte preci
pitatus et īuentus in vrbe ostia mrīū
consūmauit. Passio sci vrbani pp cū so
ciis suis. Ex gestis eius. Cap xxv.m.

Vrbanus autē ciuis romanus ge
nere nobilis sed scitate nobili
or. ab infancia xpianus virtu
te abstinencie et castitatis ornatus suc
cessit scō calixto pape. psecucione xpia
norū adhuc crudeliter seuiente. Cuius
dignitatis officiū optimis virtutū stu
diis adornans rerū proscriptionē mul
tociens passus. multociens dāpnatur.
ex vrbe. Sed a fidelibz clam retractus
in tercio ab vrbe miliario confluentibz
ad se pplis continue predicabat. Intea
vrbe diuersis impatorū successionibz va
riata alexander filius māmee cuius
matrē origenes cōuerterat regnare

cepit. Qui maternis precibz coactus ē.
ut in xpianos clemens fieret. nec īno
centibz persecutionē inferret. Cui ille q
dem assensit. non tamen edictis censu
it. Vnde almachius prefectus īmicus
tocius boni insidiabatur occultis. et publi
ce puniebat egressos. Et inter scōs re
liquos quos occidit. btām cecilia decolla
uit. Quā scūs vrbanus inter sepulchra
mrīm sepeliuit. ¶ Cum ergo almachius
scm vrbanū ubiq; iussisset inquiri car
pasius vnus ministrorū eius quoddā antrū
intrauit et scm vrbanū cū tribz pres
biteris et tribz dyaconibz orantē īueni
ens. statī eos almachio pntauit. Iubē
turq; aut sacrificare protinus ioui. aut
carceri mancipari. Rapiūtur sancti a tri
bunali ut homicide. ut vrbis incenso
res. ut reipublice puasores. et contēp
to ydolo in carcerem detruduntur. Vbi
dū mutuo se cohortantes orarēt et xpia
ni ad eos concurrerent. mane facto singu
li ad ppria cū benedictione epi reuertū
tur. Et sancti almachio pntantur. et du
ris verberibz attrectati cū supari non
possent carceri itm mancipantur. Ad qs
venientes tres viri magnifici tribu
nicie ptātis cū duobz presbiteris. a scō
vrbano sūt optime confortati. Cuius ver
ba anolinus carcerarius audiens. cōpūc
tus statim pecijt se baptisari. Et siml
sic tota nocte puigiles. mane facto in
sua clanculo sūt regressi. ¶ Audito i
gitur q anolinus xpianus eēt. cū scīs al
machio sistitur. et statim sacrificare
rēnuens decollatur. Seqnti nocte alma
chius vrbanū cū scīs alloquitur pmittēs
q si thura ioui īponerēt soluti liberta
tem et facultates recipent. Cū ergo ad
simulachrū ducerentur. et ut thura īpo
nerent vrgerentur. scūs vrbanus orauit.
et protinus simulachro corruente ps tē
pli cecidit. et xxij de sacerdotibz qui ig
nē ministrabant occidit. Tunc almachi
us fugiens timore et anxietate confec
tus iubet scōs cū īiurijs introduci et
plagis grauissimis laniari. Vbi dum
bestialiter carperentur lucianus dyaconus
inter manus cedentiū migrauit ad dnm.

Cuiꝰ corpus iussu p̄fecti totꝫ die inhumatū iacuit. donec fortunatus p̄sbr nocte illud rapiens sepeliuit. ¶ Urbanꝰ itaq; itū receptus ergastulo. dū socios ad p̄seuerandā inc̄ssabiliter hortat̄. die tertia eductus ad sacrificandū cōpellitur. et simul in ydolū conspuentes plūbatis crudelissime verberant̄. Et tandem cūctis colla tendentibꝫ truncant̄. et eoꝝ corpa bestijs et auibꝫ exponunt̄ sed statim corpaliū ulno diuina subsequit̄. dū a cede scōꝝ rediens et ydolo q̄ victor sacrificauus a demone corripit̄. Et deos suos blasphemās. et xp̄ianos iniuriosos. post paululū suffocat̄. Quod videns marmenia uxor eiꝰ. p̄cepit cum filia sua luciana ad fortunatū et iussionū p̄bros et baptisate suū. et sūm urbanū cū socijs eiꝰ anno vo dnī ccxxx. decollatū. honorifice condiderūt. De passione sā tyrsi et iulite matris eius. Actor. Capm xxvi.

De sanctis tyrso et iulita mīe eius quia passio eoꝝ inti apostolicis cōmūitatur scripturis. ob inceptus supfluitates hoc dicere satis sit q̄ mater tyrsi de yconio ciuitate progenita. p̄secutionē fugiens migrauit ad cylicie locū. tharsoq; est īmorata. Habebat enī filiū puulū noīe tyrsū. cui cū lacte matris disciplinā tradidit diuine legis. Insurgente igit̄ contra se p̄secutione sub alexandro impatore tenta est a p̄side alexandro nomine. Qui impatori suo sicut noīe. ita par erat in feritate. Cumq; cogeret̄ ydolis sacrificare non modico angebat̄ merore animi. q̄ positu in p̄iculo belli pro confessione fidei. sui destitutum videret̄ solacio puuli. Ad eius tm̄ suggestionē iubēte p̄side. et mīe eū velut prodente. requisitꝰ tenellus infans tyrsus. et a militibꝫ p̄sidis reptus atq; ante ipm̄ productus. primo quidē blandimentis lenibꝫ ut infans demulcet̄. deinde minis exasperatur. Ille vero blandientem eque ut minantē puipendēs mente saniore et discretissima xp̄ianū se esse constanter̄ est professus. et ab hac profes-

sione ullo modo non posse diuelli fir-
missime protestatꝰ est. Unde cū ante p̄s
sidem staret sedīn tpus elingues infan-
tulus non ille sed in eo et per eū sp̄ūs
loquebat̄ spūs. tuꝰ adipe et pinguedīe
replebat̄ anima et os eius. Quid aut̄
alexander illi. Volo mihi pandas quis
huiscemodi tibi doctrine exteterit magi-
simulq; desistas ab hac ptinacia q̄ cele-
riter. ne pro deoꝝ et impatoris contep
tu penis afficiaris acriter. Tuā ad hec
aut infims o p̄ses miror insipientiam
qui in me tantillā tenerus etatulā. nec
dū tpis curriculo trimā discende sāctā
mihiq; ydoneā. p̄ceptoris quis diuinā
me docuerit sapiam ¶ Audito p̄sidis
pius huiuscemodi rīsib. correptus furor
iussit infantē tedi vehementissime. At il-
le dum tederet̄ erectis ad celū oculis et
puis manibꝫ expansis velut athleta fo-
tis benedicebat dnīm damans in excelsis
Gracias tibi ago dnē deus meꝰ qui vir-
tutē p̄fectis in mea infirmitate. Tunc vo
veluti insultans tyrannicalibꝫ dicta voc̄ p
uerbꝫ insonabat frequenta dicens. xp̄i-
anꝰ xp̄iani sū. Et quotiēs emiserat hanc
vocē pie confessionis. totiens et repabāt̄
nouē vires corpis. tm ut p̄ses et tanti
qui aderāt. tantū imberillis miraretur
sufferentiā infantis. At gloriosa mater
in tali agone eū positū videns. exultās
q̄ toto corde in deo. extensis manibꝫ in
celū. in voce exultacionis et confessionis
glorificabat dnīm. et ut in fide p̄firmat̄
hortabat̄ filiū. Verebat̄ enī ne forte cede
ret in flagellis pro teneritate corporis.
Tm̄ p̄ses iussit eam cū filio sibi p̄sentari
et p̄seuerantes in fide diuersis penis tor-
ri. at demū horrori aureis manipalis
In eadē aut̄ custodia vincti erant aur
ter centum viri. quos hortabant̄ sīm con
uerti ad fidē xp̄i. testātes non ē nomē
aliud sub celo in quo possint q̄ saluari.
Cumq; illi confiterent̄ se credē vnū de
um ē p̄rem et filiū et sp̄m sīm. p̄ses
datis sententiis iussit eos plecti capitali
pena. At tyrsus et iulita dū freq̄nter
passionibꝫ suis deū glorificant. de vīa
lis ad tribunalia. et de tribunalibꝫ ad

vincula reuocati membra varijs crucia
tibz distensa. ꝑpendens tyrannꝰ eos in
sufferendo alacres. in certando insupe
rabiles. iussit eos decapitari. Tandēqꝫ
membratī concisi et ne sepelirentꝫ dis
persi. ab angelo collecti. nocte a xp̄ia
nis sepulti sunt. Horū passio recolitꝫ
xvi kl' iulij. De sc̄a martina et octo mr̄
tiribz. Ex gestis eiꝰ. Cap̄ xxvij.

Eodem tp̄e sancta martina pas
sa est scilicet sub alexandro īpa
tore. Hec cū esset rome virgo nobilis ⁊
splendida senatoꝝ progenie orta. ab in
fancia sacre scripture misterijs fuit in
formata. omībusqꝫ virtutibz erat ad
ornata. Multasqꝫ possessiones et diui
cias habens pauperibz largit̄ erogabat.
Porro ministri alexandri imp̄atoris
ab eo missi ut xp̄ianos cōprehenderent
et ydolis sacrificare cōpellerent hac illac
qꝫ per vrbem abeuntes. virginē in o
ratione positā inuenerūt. et in p̄nciā
imp̄atoris adduxerūt. Qui ut eā vi
dit. eius amore speciei captus est. ⁊ spe
rans sibi subdi posse aīm eius ait. O
puella clarissima spero te michi sociari
et reginā dnāmqꝫ palacij mei vocari.
Sed accede nūc. et sacrifica deo apolloni.
Que rn̄dit. Ego me obtuli deo viuo q̄
corpore casto delectatꝫ et corde mundo.
Ipsi sacrifico meqꝫ tota deuocione cōmit
to. Imp̄ator autē iussit sacerdotes ap
pollinis adesse et sacrificia solita ꝑpa
re. et virginē in templū apollinis ī
troduci. Que muniens se signo crucis
cū eleuatis in celū oculis et manibz ex
pansis ad dn̄m exoraret ut ydolū illd
precipitaret. mox t̄remotu magno fc̄o
ita ut ciuitas concuteretꝫ. apollo corru
it et cōminutus est. et q̄rta ꝑs templi
destructa est. et oppressit multitudinē
paganoꝝ cū sacerdotibz ydoloꝝ qui asta
bant. Tunc virgo dixit imp̄atori. Sta
et adiuua deū tuū apollinem qui cō
fractus est. Quare non surgit ut adiu
uet sacerdotes qui oppressi st̄ in ruina
templi. Mox vero demon qui in ydolo
apollinis habitabat. volutans se ī pul
uerē ydoli voce magna clamabat. O

virgo martina magni dei ancilla. q̄
ab habitaculo meo in quo habitaui ā
nis xcviij me denudasti. ac deformem
ostendisti. Multi vō scōꝝ mr̄m profici
entes usqꝫ nūc. me nūme maīfestaue
rūt. cū eēm in ꝑtāte multa hn̄s sub
me sp̄us nequissimos. cccclxxij. qui m̄
precipienti cotidie multas aīas hoīm of
ferebant. Tu aūt me effugasti. tartarico
tradens igni. Tunc idem demon ꝑ aera
clamans et stridens ibat. Vnde vero pro
ficiscebatꝫ tenebre videbantꝫ. et oēs ꝓspi
cientes terrebantꝫ. Imp̄ator autē non in
telligens hec facta eē diuina iussione pre
cepit virginē alapis cedi. et vncinis pal
pebras eius dirūpi. Quod cū fieret car
nifices huiꝰ sceleris mīstri clamabant
Ve nobis ꝑcc̄oribz. quia magis q̄ hec
virgo cruciamꝫ. Nam quatuor viros
splendidos ante illam videmꝰ et quas
ei penas ingerere nitimꝫ. magis nos ab
illis suscipimꝰ. Sancta autē virgo aspi
ciens in celū benedicebat deū. Et cū ꝑ
hijs octo viris qui eam cruciabāt dn̄m
exorasset ut eos ad rc̄am fidem cōuer
teret. lumen eos circūdedit et vox de ce
lo sonuit dicens eis. Propter famulā
meā martinā pepci vobis. Tu aūt fi
lia confide. ego sum quē īuocas. nec per
mittā tibi dominari ab hoste. Post
hec illi octo viri cadentes in faciē roga
uerūt virginē ut per eā a dn̄o veniā
īpetrarent de hijs que in eam presūpse
rant. Imp̄atori vero astantes constantꝫ
et alacriter dixerūt. Nos imp̄ator ydo
la tua a quibz nūc seducti sumꝰ. nūq̄ ad
oramꝰ. sed per bt̄am martinā virtutem
oīpotentis dei cognouimꝰ. Quibz alexā
der iratus ait. O stulti decepti estis per
incātaciones crucifixi. in quibz confidi
tis. At illi. Vere sceleratus es inquiūt
et draco habitat in te. qui non cognoscis
qui te fecit et dedit tibi hanc potestatem
coinq̄nari usqꝫ in finē aīam tuā. Hijs
verbis cōmotus alexander imp̄ator iussit
eos suspendi. et carnes eoꝝ lacerari. In
cisi vero a spatis nichil dicebant. sed celū
intuentes deū cernua mente īplorabāt.
Et in hoc amplius furens rex capitalē sen

tentiā aduersus eos dedit. Siaq; ora-
tes et signaculo crucis munientes se
tetenderūt terre. et cū letitia per
uenerē. pprij sanguīs btm finē adep-
ti sunt. mense nouembri xviij die.

De agone scē martine. Cap xxviij.

Alia die sedens impator pro tri
bunali dixit. Introducat illa
incantatrix. ut itm eius incan
tacionē videam. Ingressa igit martina cū sacrificare nollet iussit eam impator expoliari et precingi. et cru-
nes eius cū gladijs inadi. At illa vi-
debat candida sicut nix. corpusq; eius pre splendore respicientes caligare fa-
ciebat. Ex vulneribz aut corpis lac pro sanguīe emanabat. et odor mag-
nus tanq; effusor aromatū fragrabat. Cumq; orōnē fudisset. et impatoris verba ostēpneret. insup et acriter e-
ius vesaniā argueret iussit eā per membra in quatuor palis extendi et fustibz cedi. Qd cū fieret. ministri cedentes deficiebant viribz. et obsean-
bant impatorē dicentes. Libera nos ab hac puella et ab istis penis. Ange-
li enī dei repcussūt nos vectibz ferve-
ntib. et in neruis ac medullis crudam. insup et carnes et ossa nrā sicut ab igne cremant. Impator aut iussit e-
am amplius cedi. omnesq; cedentes e-
am facti sunt mortui. Impatore vero pre confusione nescuente quid ageret eunem diues cognatus eius suasit ei ut eam in carcerē mitti iuberet et adipū pinguedine feruide dissolutis lauaret. siaq; claritas eius coinquina-
tur. Quod et impator iussit fieri. At illa carcerē gaudens intrauit. et glo-
rians deū orauit. Multozq; voces audiebant cū illa glorificantē deū. Mane autē facto iussus ab impatore limen ut eam adducēt odore suauis repletus est. Dixerūtq; comites eius Ciues hui odorē fecerūt. quia martinā diligūt. Alij vero dicebant q dij ppij apparuerūt. Aperiens autē limen ianuā vidit lucē magnā circūfulgentē eam. Ingressiq; eū sicut fulgur circūfulsit. et pre timore in ter-
ram cecidit. Vixq; surgens et ingre-
diens vidit beatā martinā in sede gloriosa sedentē et multitudinē vi-
rū albatoz circa eam. Ipsa quoq; ta-
bulā auream tenebat in qua scripta erat. Qm magnifica sut opa tua do-
mine oīa in sapīa fecisti. Timensq; le-
nis ad palaciū rediit. et impatori mirabilia dei nūciauit. At omnes cū rege stantes. dicebant limeniū male ficijs virginis seductū. Deniq; viris ab-
batis disparentibz educta est virgo de carcere et impatori pntata iussa est dee archemidi sacrificare. Qua tem-
plū ingressa. demon qui habitabat in ydolo clamabat. Ve michi quia ig-
nis me psequit per quatuor angulos templi. Cui cū virgo precepisset ut se moueret. et stridens exiret. mox tru-
trui cū fulgure frēm est. Ignis enim de celo cecidit et combussit sacerdotes et ydolū archimedis in fauillā redegit.

De fine agonis eiusdē. Ca xxix.

Vnc virgo quasi destructrix. templi iussa est extendi et ma-
bra eius cū spatis inadi. ac circa ma-
nullas vngulis attrectari. Cumq; i-
hijs omibz constanter staret et deū glo-
rificaret. iussa est feris tradi ut dis-
peret et dissipata moreret. Cui ima-
nissimus leo contra eā dimissus est. q; non comederat tribz diebz ut eā dev-
oret. Egressusq; rugijt sup eā. non terrorē ostendens sed compassionē. A-
gitansq; vultū et face blandiens am-
bulauit ad eam. Et inclinans se osculabat pedes eius. Illa vero dicebat. fulges in virtutibz deus. Prospino ei a dextris et a sinistris angelos diuini tutē tuā glorificantes et virtutibz fer-
uū imanium contradicentes. mores ferocissimos. carū īmansuetos tūsmutantes. Impator videns iussit leonē in fouea vemitti. Qui surgens impetū fecit et supradcm eunenū cognatū regis interfecit. Impator iratus et valde tristis iussit eam tradi igni. atq; con-
sumi. Accenso igit igne copioso. cap-

iactata in medio. mox pluuia magna facta est et sonitus venti. Flāma disp sa. oēs circūstantes incendit. At impa tor iussit comā capitis virginis radi. dicens in capillis eius esse maleficia quibz deputabat mirabilia dei. Cui il la ait. Teste aplō mulier si comā ha buit gloria est illi. tu autē gloriā quā dedit deus facture illiꝰ amputasti. Au fevet a te deus regnū. et a gloria dei pſequeris. et in dolore nimio mortē exptabis. Tunc iussit eam in templū in quo erat zeus includi. clausitqꝫ ia nuā et signauit anulo suo. Impator et sacerdotes omī die venientes ad tē plū non audebant ingredi. qua vo ces audiebantꝰ multoꝝ angelorꝝ. dice bat autē impator hijs qui secū erant Magnus deus zeus oēs deos cōgregn uit ut martinā instruant et mone ant. Terna die iussit tauros īmolari. Et apientes viderūt eam splendentē et cī ea vuos speciosos. zeū autē cen disse et in puluerē redactū ee. Stupe factis autē impator dixit virgini vbi est deus zeus. At illa. Xpī virtus hūc combussit sicut apollinē et archemidē Tunc iratus impator iussit eā extra hauirē duci et gladio caput eius āpu tari. Quo facto vox facta est de celo di cens. Quia certasti pro noīe meo mar tina virgo. ingrede cī omibz sās in regnū et inestimabilē letitie cī deo. Facta āt hac voce carnifices in faciēs suas cede runt. et mortui sūt. Tunc venit epūs et omīs clerus romane ecclē. et sublatū corpus sepelierūt honorifice. Impator aūt alexander eadē die pcussus est dolo re cordis. et carnes suas comedebat ge mens et dicens. Miserere mei deus xpīa nozꝫ quia nomē tuū pſecutus sū. Sicut fecisti reddidisti michi. Factusqꝫ est terre motus magnus. et crediderūt ea die aīe duo milia. etc. Cōpletū āt est martiriū sce vgis martine die pīma mēsis ianuarij.

De ypolito et beryllo epīs et libō cor. Ex

Empilz sebi in tvoi. Cap xxx

alexandri ypolitus et beryllus epūs arabie clari scriptores habebant. Ulpianus quoqꝫ iuris consul tus assessor alexandri insignissimus ha betur. In hoc de illustr viris V politus epūs qui tractatū pasche et tpm mno nāqꝫ scripsit usqꝫ ad primū annū alex andri impatoris. xvi annoꝝ circulum repperit. et eusebio qui sup codē paschā xix annoꝝ circulū cōposuit. occasionē dedit. Scripsit nōnullos in scripturis cōmentarios. In quibz hec reperi. In exameron et exodū et cantica cantico rū. et in genesim et zachariā. De psal mis. de ysaia. de daniel de apocalipsi. de puerbijs de ecclesiasten. de saul. de phi tonissa. de antixpo. De resurrectione cōtra marcionē. de pascha aduersus ō nes hereses. Epyctomyrazā id est nar racionē de laude dei saluatoris in qua pīte origene se loqui in ecclā significat In huius emulacionē ambrosius quem de marcionis heresi ad veram fidem correc tū diuinus cohortatus est origenē in scp turas cōmentarios scribe. prebens ei sep tem et eo amplius notarios. cozqꝫ expē sas et librarioꝝ pare nūm. Et quod hys maius est incredibili studio cotidie ab eo opus exigens. Unde et in quadam epla ergo diocleten cī origenes vocat. Cerillus arabibotrenus epūs cī alijs to tpe gloriose vexisset ecclām. ad extre mū lapsus in heresim. que xpm ante incarnacionē fuisse negat ab origene correctus scripsit varia opuscula et max ime eplas in quibz origenem gracias agit Sed et origenis ad eū īre sunt. Extat di alogus origenis et beryllī. in quo here ticos coarguit. Claruit aūt sub alexan dro māmee filio et maximino et gor diano qui ei in pperiū successerūt. De impio maximini et eius seuicia in eccle

Oro alexīa. Eusebii tvoi. xxxvi.

andro magnificati tumultu mili tum occiso. romanoꝝ xpiꝰ regi naut maximinus annus tribz. Hic pmus ex corpe militum sine senatus auctorita te ab exercitu impator electus est anno dnī cc° xxxvij. mundi vo. iiij et cc. Hugo ubi sup Fuit pter xpianā alexandri cui successerat et māmee matris eius fui

liam. exitauit in sacerdotes et clericos
psecutionē. Vnde vome ponciano papa q̄
vrbano successerat martirio coronatus ē
Actor. In gestis tī romanor pontificū
legit q̄ ponciano pp̄ et ypolito presbiter
exilio sunt deportati ab alexandro in sar-
dinia insula buaana. seuero et q̄ntiano
consulibz. In eadem insula afflict. ma-
ceratus fustibz defunctus est. iij° kl' nouē
brīs. et in eius locū ordinatus est anthe
r̄i xi kl' decembris. Quē bēus fabianus
adduxit cū clero per nauī. et sepeliuit in
cimiterio calixti via appia. Anthery
nacione greeus ex pr̄e romulo. sedit an
nis vij. martirio coronat' est. Fuit autē
tempibz maximini et affricani cōsulū.
Hic gesta martirū diligenē a notarijs
exquisiuit. et in ecc̄ia recondidit. ꝓpter
quendā maximinū pb̄rm. qui marti-
rio iam coronatus est. Hic sepultus est
in cimiterio calixti via appia. iij nōs
ianuarij. Eusebij lib° vi°. Quī origi
nes libz̄ de martirio ad ambrosiū scrip-
sit. Qui cū ad plurimos venisset. tanq̄
neruis quibusdā validissimis stabilitis
sponte se ad confessionē noīs xp̄i offere-
bant. Ex quo et maxim⁹ nr̄ēs extat cō-
fessor tribus annis a maximino ꝑ se-
cutione cōmota. in quibz finē psecutio
nis fecit et vite. Hugo ubi ō Tanq̄ max-
im⁹ iulius qui et maximin⁹ legit̄ ap
pellatus tercio quo regnauit anno a
pupieno tyrāno apuleie interfectus
persecutionis et vite simul finē fecit.
Gordq̄ pupien⁹ et balbin⁹ frater eius
usurpauit romanū impiū. et statim
in palatio cesi sunt. De impio gordiani
et sc̄ptis affricani. Cāp xxxij.
Gordian⁹ itaq̄ in regnū sublima-
tus romanū impauit āīs ser.
Eusebij in cronicis Cepit anno dñi cc° xl°
mūdi vero iiij cc. lij. Hugo His diebz
vome anthero ꝑpe fabian⁹ successit.
Floruit eadē tempestate affricanus vir
inter scriptores ecc̄iasticos noīatissim⁹.
porphyri⁹ quoq̄ phūs. et tyeropūpus. et
victor sophista apud athenas. Iheō⁹ de il-
lustribz vīs Iulius affricanus cui⁹ q̄nq̄
de tempibz extant voluīa sub impatore

marco aurelio antonino. qui marino
successerat legnacōē ꝓ instauratione
vrbis emanauit. que postea nico
polis appellata est. Hui⁹ est epl̄a ad o
rigenē sup̄ questione iusanne. eo q̄ di
cat in yebraico hanc fabulā non habe
ri nec cōuenire cū yebraica etymologia.
Cont̄ quē doctam epl̄am scripsit orige
nes. Extat eius ad aristadē altera epl̄a
in qua sup̄ dyaphonia que videt esse i
genealogia saluatoris apud matheum
et lucā plenissime disputat. Eusebius in
cronic' Gordian⁹ aūt admodū adoles
cens parthor̄ nacione supata cū vica
ueretur ad p̄riam finitimi phylippi pre
fecti pretorij hault longe a romano solo
interfectus est. Hunc milites tumulū
edificant qui eufratem īminet. ossibus
eius vomā reuectis. De duobz phylippis
imp̄atoribz. Cāp xxxiij.
Roma imp̄atoribz. Cāp xxxiij
nor̄ ergo xxviiij⁹ regnauit phy
lippus annis septē. Cepit aut̄
anno dñi cc° xlvi. mūdi vō vij c. xc°
Hic phylippū filiū suū regni consortē
fecit. primus q̄ oīm ex romanis ip̄ator
bz xp̄ianus fuit. Regnantibz phylippis
millesim⁹ romane vrbis expletus est
ann⁹. ob quā solēnitatē īnumerabi
les bestie in circo magno interfecte fuē
ludiq̄ in campo martio theatrales t̄
bus diebus ac noctibz ꝑpō pugilante
celebrati. Haymo ubi ō Philippo imp̄a
tori interesse volenti vigilijs pascē et
cōmunie misterijs vestitus fabianus papa
nec p̄misit donec confiteret̄ p̄cta et sic ad
inter penitentes. Actor Qualiter aūt
usti imp̄atores ad fidem xp̄i cōuersi fue
legit̄ in vita sancti poncij martiris qui sub
decio passus est. sicut in seq̄ntibz nar
batur. Occasione igit̄ hac eā ipse pon
cij vitā ab exordio natiuitatis usq̄ ad
eius martirium in p̄nti loco inserere vo
lui in hūc modū. De bona indole ip̄oris
Ex gestis eius Cāplm xxxiij.
Huius pater quondā senator urbis
rome fuit maritus noīe mater
vo iulia. Hec cū pregnans olim ydolo
rū templa cū viro suo portans muni
ra circuiret. venit ad templū iouis. ob

ñ ingrederet forte sacerdos velato capite
infulatus ad aras stabat. Qui arrepto
a demone. apprehendensq; velamen si
mul et infulā tepit ea minutatī sande
voceq; miserabili eiulans omē templū
clamoribz replere. Hec mulier inquiens
eū in utero gestat. qui magnū yoc tem
plū funditus euertet. et deos eius omi
nuet. Cumq; itaq; atq; itaq; has repeteret
voces mavus et nulla hec audientes
expangues fugiūt in ppe positā domū
irrupiensq; iulia saxū. aluū suū la
teraq; tundens aiebat. Vtinā eū non
concepissem per quē magnū templū
et numina eius eruīt euertenda. qe
cius est ut ego ipsa cū yoc defiaam.
Cūq; dies pariendi aduenissent ediditq;
puerū sine macula ulla honestū. quē
vedebant tantis supplicijs maceratū
expanimē genetrix. qater aūt pueri
ulia interfice puerū nitebat. Cui pz
eius mavus dicebat. Sine. non inter
fiaas eū. si iouis voluerit vindicet se
de inimico suo. Nos autē non iniciamq;
in eū manq; nras. Sicq; conseruatus est
puulus. quē ex genie suo ponaū voca
uerūt. Vnde accidit ut in templa ydo
lor nūq; induceret. Sed cū ad pueri
lem venisset etatē. magnis doctoribz
imbutus. oīm fere philophor vel diu
sauū avaū lrīs pollebat. oīaq; meoru
ter retinebat. Cumq; quadā die dilu
culo affluvgens ad preceptorē suū per
geret audiuit xpianos quibz scūs pon
tianq; pp precerat psallentes et dicentes
Deus aūt noster in celo oīa quecūq; vo
luit fecit in celo. Simulachra gentium
argentū et aurū tū. Hec audiēs pu
er et suspirans spū sco cōpunctus fle
re cepit. et eleuans palmas ad celū dix
it. Deus aūq; laudē isti decernūt. ostēn
de michi notitiā tuā. cepitq; pulsare
ad ianuā. Tunc (), scūs pp velante si
bi spū sancto aūt. Apite et sinite intra
re puerū. taliū est enī regnū celor.
Puer vero pontius velocis pedagogis
suis in vico. ingressus est cū vno ado
lescentulo qui cū eo studebat noīe va
lerio. Et inquisita veritate de cur mīē

quod audierat eos amere. a scō pona
ano salubriter in fide cū collega suo in
structus est. Qui abeuntes leti cotidie
rediebant ad yoīem dei. et audiebāt ver
bū salutis. Cumq; rediret ponaq; ad
prīem suū requisitus an precepisset aliq̄d
a preceptoribz suis aiebat. Quāq; melio
a mgrīs meis audiui q̄ hodie uel hyeri
Tandē ipsi patri suo. ydola michi esse
ostendit. Et introducto ad eū sancto pō
tiano ad fidem eū conuertit. ita q; ipse
marus simul cū scō ponaano epō et fi
lio suo oīa ydola manibz suis confrin
gens baptismi gratiā cū filio suo vel oī
domo sua suscepit. Quali p ipin ipato
res sī cōuersi. Cap xxxv.

Et multo post prē defuncto pu
er ponaus apprehensus a mili
tibz et in curia pductus. loco prīs sui ne
lens ac repugnans constituit. Talemq;
gratiā dns ei contulit. ut in omni curi
a vel palacio specialiter ab omībz ama
retur. In ipis diebz scōrū pp ponaanus
gloriosa morte migrauit ad dnm. Pp
quē antiochi⁹ presuit ecclie mense vno.
Deinde fabianus in pontificatū succedēs
ita btm ponaū vt verus pz vnicū filiū
diligebat. Scūs aūt pontius ia pfectus
in deo oēs facultates suas accipiens be
ato fabiano epō contulit. et eas paupe
bus distribuit. Duobz aūt philippis i
patoribz id est patri et filio cū eēt ami
cus quadā die anno millesimo a condi
tione rome dicit ei. Cum⁹ et repropine
m⁹ deos magnos. qui nos in hui⁹ mil
lesimi anni tpaulū natalis rome per
duxerūt. Quos cū btūs ponci⁹ diuer
sis excusationibz declinare niteret. illi
velut amicū cogebant ad sacrificandū
At ille videns a dno sibi datā occasiōē
ait. O pijssimi impatores cū a deo pn
cipes hoīm ordinati sitis. cur nō ei qui
vobis hunc honorē prestitit cervices flec
titis. et ipi soli sacrificiū laudis offertis.
Philippus impator dixit. Propter ea et
ego deo magno sacrificiū offerre deside
ro qui michi hanc tribuit ptātem. Be
atus ponci⁹ subridens vidit. Ne erres
impator. Est deus in celis qui auctu

verbo suo constituit. et gratia sancti
spūs animauit. Quid plura? Impa
tores hijs et alijs verbis suis crediderūt
et a sancto fabiano pp̄ baptisati sunt
Qui scilicet fabianus et pontius templi
magni ydola oīa confregerūt. et ipm̄
funditus subuerterūt. Multiq; de po
pulo ad noticiā dn̄i concurrentes baptis
mū alacriter susceperūt. Hugo ubi supra
Porro ambo impatores diuersis in
locis fraude decij successoris sui circū
uenti sūt et occisi. De impio decij et fa
biano pp̄. Eusebius in cronicis. Cap̄ xxxvi
Romanorum igitur xxvus regnauit
decius anno vno et mensibus tri
bus. Cepit anno dn̄i cc liij.
mūdi vo iiij cc. xvi. Hic ex pannonia
inferioribus dalmacijs natus fuit. Qui
cū philippū prem̄ et filiū interfecisset.
ob odiū eorum in xp̄ianos p̄secutionem
mouet. Idē in histo ecc̄ li. vi. In hac fa
bianus vrbe roma martirio coronatus
sedē ep̄atus sui cornelio reliquit. Ex
lib. pōtificū Hic fabianus natione roma
nus ex pre fabio sedit annis xiij. et pas
sus est. xiiij kl. februarij. Hic regiones
diuisit dyaconibus. et fecit septē subdya
cones qui septē notarijs īminerēt ut
gesta mr̄m in ītegro fideliter collige
rent. et multas fabricas per cimiteria
fieri precepit. Et post passionē eius moy
ses et maximus et proximus presbiteri et
nycostratus dyaconus cōprehensi sūt et
in carcerē missi. Eo tpe venit noua
tus ex affrica. et separauit de ecc̄ia noua
cianū et quosdā confessores. postq̄ moy
ses defunctus est in carcere. q̄ fuit ibi p̄
menses xi. et sic multi xp̄iani fugerūt
per diuersa loca. Actor Legitur q̄ fabia
nus iste cū de quodā loco cū amicis re
uerteretur. et pp̄ defuncto. de eligendo pp̄
oīs pplus loqueretur. venit inter eos rei
exitū scire volens. Et subito sicut deus
preuiderat. candida colūba sup̄ caput
eius dn̄dit. Qui tandē anno pontifi
catus sui xiij. iussu decij decollatus est.
Eusebius ubi sū Eadē p̄secutiōe ihero
solimis alexander ep̄us rursū p̄ cōfes
sione xp̄i iudicijs sistitur. et vinculis car

ceris traditur. Quiq; cū longeue etatis
veneranda canicie prefulgeret. postea q̄
freq̄nter passionibus suis et cruciatibus
glorificauerat dn̄m. dū de vinculis ad
tribunal et a tribunalibus ad vincula
reuocaretur. inter ipa vicissim sibi suc
cedencia tormenta defecit. De dyonisio
alexandrino et libris eius. Cap̄ xxxvij.
Dyonisius vero alexandrinus ep̄s
per illud tempus sicut ex ipsius e
pistolis verissime cōperimus in
multis sepe confessionibus satis clarus ef
ficitur. et pro tormentorum passionūq; diuer
sitate magnificus. Denique refertur inser
tantibus se quibusdā respondisse. Quid in
sectando laboratis? Caput meū pro quo
magnope fatigamini auulsū ceruicibus
sumite. et donū magnū ad tyrannū re
ferte. Iheronimus de illustr. vis Hic dyonisius
alexandrine vrbis ep̄us sub eracla pres
bitero scolā doctrinarum presbiter tenuit
et origenis insignissimus auditor fuit.
Hic in cypriani et affricane synodi dog
ma consenciens de hereticis rebaptisan
dis plurimas ad diuersos misit eplas
que usq; hodie extant. Sed et ad fabiū
antiochene ecc̄ie ep̄m scripsit de pnīa.
et ad romanos per ypolitū alterā. et
ad sixtū qui stephano successerat. du
as eplas. Et ad philemonē. et ad dyo
nisiū romane ecc̄ie presbiteros duas.
Et ad eundē quoq; dyonisiū postea ro
manū ep̄m vnā. et ad nouacianū vnā
causantē q̄ īuitus rome ep̄us ordinatus
sit. cuius eplē hoc exordiū est. Dyonisius
nouaciano frī. salutē. Si īuitus sicut di
cis ordinatus es probabis cū volens re
cesseris. Est eius et ad dyonisiū et ad
didimū altera epla solēpnis de pascha.
Plurime declamatorio sermone descrip
te. Et ad alexandrinā ecc̄iam de exilio
et ad eraclam in egipto ep̄m. et alia
de mortalitate et de sabbato. et pro pa
cione. Et ad hermānionē et alia de p̄
secucione decij. Et duo libri aduersus ne
potē ep̄m. Qui mille annorum corpale
regnū suis scriptis asseuerat in quibus
de apocalipsi iohannis diligentissime dis
putat. Et aduersus sabellū et ad āmo

nem beronias epm. et ad thelesphorū
et ad eufranonē. Et quatuor libri ad
dyonisiū romane vrbis epm. et ad la
odicenses de pnā. Itē ad cannonē de pe
nitencia. Ad origenē de martirio. ad
armenos de pnā. et de ordine delictor.
De natura ad thimotheū. de tempta
cionibz ad eufranonē. Ad basilidē quoq
multe eplē. in quarū vna asserit se e
nā in ecclasten cepisse scribē cōmen
tarios. Sed et aduersus paulū samo
sacenū. ante pauos dies qm morereī
insignis eius sert epla. Moritī aut xij°
galieni et valeriani anno Relacio eij
de mrib alexandrinis. Eusebij li vi. Ca xxx
Tem ipē dyonisius ad fabianū antyo viij
chenū epm scribens de hijs qui sub dec
o apud alexandriā agone martirij de
fudauerūt. hoc modo refert. Non ex p
cepto inquit ipatoris apud nos pscu
no sūpsit exordiū. sed anno integro pn
apalia preuenit edicta. Ministerī demo
nū qui diebat in ciuitate nra diuin
supstiosū cont nos exagitans vulgi
a quo multitudo furentia nichil aliud
qm prior sanguīez sitiebat. Primo
gnē religiosū quendā senē metranū
noīe corripientes. iubent impia ver
ba proferre. Quod ille cū facere recu
sauet. oīe corpus eius membratim
fustibz collisert. Vultūq et oculos a
cutis calamis terebrantes. extra vrbē
cū cruciatibz iecerūt. Ibiq quod in eo
superat spūs lapidibz iecerūt. Post
hec mulierē quandā nobilē dyonisiā
noīe ad ydola pducentes adorare co
gebant. Recusantē ymo poa exutā
tē vincula pedibz inectentes. et p pla
teas tocius ciuitatis ptrahētes fedo
uerendoq supplicij genē discerpunt.
De hinc oēs simul irruerūt per do
mos seruor dei. diripientes euertētes
atq hostili crudelitate cūcta fedantes
Ita ut preaosiorib ubiq dreptis si q
illa viliora reppererāt in vnū cōgre
gata igne in plateis concremarent.
Nostri tñ dreptionē hanc bonor suor
sicut aplūs de illis dixit antiquus. cū
gaudio fuscepert. Sed et annum
dam virginē longeue etatis apollo
niā noīe cū corripuissent. dentes ei ō
nes pmo effoderūt. Congestis deinde
lignis extruxerūt rogū cōminantes
viuā se eam incensuros nisi cū ipsis
pariter blasphemaret deū. At illa ut
rogū vidit cē suctensū. paululū quid ī
semetipsa molit. Repente vero se e ma
nibz prorupit impior atq in ignem
quē minabant sponte prosilyt. Ita
ut pterrent etiā ipi crudelitatis auctо
res q promptior est inuenta ad mortē
femina. qm psecutor ad penā. Sera
pionē quoq domi sue reptū. crudelis
simis affectre supplicijs. Ita ut ei oēs
nutturas mēbror prorsus solueret et
de superioribz precipitarent. De hijs qui
in pscutiōe defecerūt. Ca xxxix.
Nullū nrīs erat iter puuū. nulli
platee transitus indulgebatur.
Neq die neq nocte procedendi usq liba
ficultas erat. Ut enī quis nrm appa
ruisset in publicū stuū clamor vulgi
et sedicio nascebat ut vel pedibz trahe
tur qui visus eet vel igni succenderet.
Ex quo pterritis pene omibz. quida ex
hijs nobilibz statim se sponte impijs
actibz ieceruūt. Alij cōuenti trīmodo.
nonulli a domestia traditi ad sacrifica
a execranda et ad īmūdas hostias pe
rabant. Aliqui ex hijs pallentes et tre
mentes magis ut īmolari ipsi q īmo
lare ydolis videnī ita ut etiā a spec
tante vulgo riderent. eo q ad mortem
dū et ad sacrificandū ita metuloси
videbant. Alij tam īpudent ad aras
prosiliebant. ut affirmare nitterent
se nūq xpianos fuisse. Hij vero qui be
ati effecti sūt. tanq coluone fortissime
dnī ipsi spū confirmati. pro fidei sue
merito virtute a dnō pcepta. āmiran
da deo et angelis martirij sui specta
cula prebuerūt. Quor primus vena
bilis iulianj podagra astrictus ita ut
neq incedē neq stare posset. cū hijs q
eū portabant in sellula offert. Quor
vnj quidē statī negat. alij vero noīe
enus cū iuliano sene in dnō ihu xpi
confessione pduxat. Quiq iubent ca

melus impositi per oēm ciuitatē ducī tēpla/
cem. et flagellis hinc inde verberantibz
ppl̄o spectante laniarī. vsqueq; finē vite
in ipīs verberibz ponēnt. Sed vir qui
dā militaris cū assisteret. et quosdā vole
tes eaā mortuis audacibz illudē pro
hiberet clamor repente aduersus eū to
tius vulgi attollit. et capite pro pietate
dampnat. Demetrius quoq; eaā ipse
egipcius p̄mo per calūpniā quasi latro
delatus est. Quo crimine abluto post hec
q; xp̄ianus eēt deferit. In hoc vō a iudice
nulla moderatio reseruat. Sed gemina
tis supplicijs excruciatū cū latronibz ius
sit incendi. ignorāb; q; crudelitate sua
optimo mīri saluatoris similitudinē de
tulit. Qui pro salute hūani ḡnis vna
cū latronibz p̄tulit crucē. De hijs qui
sponte se obtulerūt. Cap xl.

Vrma aūt quedā in vnū cōue
nerat militū. int̄ quos āmon
et zenon et ptholomeus et ingenius et gn̄
deuus et theophylus. Qui tribunalibz
astantes. cū quēdā xp̄ianū a iudice tor
queri et pene ad negandū declinare.
durīpebant. intra semetipsos. Et vultu
oculis ac nutibz velut erigē conabant
illū qui in supplicijs positus trepidabē
Interdū eaā manū protendē. ac tocā cor
pis motibz et habitu diuerse inclinati
tunq; subleuare lapsantis aīāb; gestie
bant. Cōuersi vō ad eos oēs et quid de
ceptis profiterent. eosq; ex motibz agnos
centes prius pene q̄m in eos vulgus da
moribz prosiliret. ipī in medū p̄rupūt
ac se xp̄ianos eē testant. Tunc vero vi
sa vice. ex eoq; confidencia p̄secutoribus
terror. nīis constantia animi attere
rat. Dum hij qui per tormenta vīti pu
tabant. sponte se cruciatibz offerunt.
Seyrion quoq; cū vē cuiusdā potētis
sub mercede peiuraret iubēt ab eo ydo
lum immolare. Recusans cogebat iurijs. p
sistens rursū blanditijs mulcebat. Cum
vero vtriq; contēpneret. preacuta fide
validissime trifuerberatus per media
viscera nea tradit. Quid vero memo
rē q̄nte multitudines in desertis mō
tibz oberrantes fame siti. frigore. lāgui

re. latronibz. bestijs q; consūpce sūt. Qui
omnes imitati electos dei. p̄phetas ḡlo
a martirij coronati sūt. Deniq; et vene
randus senex demon epūs hyr erat. vi
bis egipti que dicit nycopolis aīāb; ad aū
diēdū montē vna cū grandeua cōiuge
discessisset. nullū ultra apparuit. Et cū
tissime processissent. p̄scrutatis omīb;
neq; ipōs ultra quisq; neq; corpa eoz
potuit īuenire. De hjesu nouatianoz et
dyonisius de lapsis fraens ser
mone quo tpe nouatus eaā ve
mane presbiter. elatione quadā tumi
dus spem penitus eis salutis adimebat
eaā si digne penituissent. Ex quo et p̄
ceps hereseos extitit nouatianoz qui ab
eaā sepati superbo noīe semetipsos ca
tharos id est mūdos appellarūt. Ob quā
rem concilīū sacerdotale celebrauīt ur
vbe roma congregatū est. Ibiq; statutū
est a papa cornelio nouatū ab eaā cū
sequacibz suis alienū eē. eos vō qui lap
si fuerant in certamine supna miseran
one curandos et fomētis p̄nē medicādos.
Cyprianus quoq; libū de hijs edidit. Ī quo
et lapsos ad penitenciā cohortandos. et
contradicētes alienos eē a visceribz xp̄i
statuit. Actor. In eodē quoq; libro. ait
ipsi lapsus eē verū tpaliū amorē desig
nat in hūc modū Cyprianus in lib de lapsis

Multos decepit patrimonij sui amo
cecus. quos facultates siue velut copedes
ligrauerūt. Hyis vinculis hyis catenis
virtus vetuidat. fides premit. aīa p̄clu
dit. et serpenti terrā comedenti qui ē
renis adherent. tabus effeiūt. Possidere
se creduīt. qui pocius possidentē. census su
serui. nec ad pecuniā suā dn̄i. sed ma
gis pecunie mancipati. De sīa agathe
et eius agone. Ex gestis eius. Cā xlij.

Sub p̄secutione decij beata virgo
agatha passa est. Que in vrbe
catinensiū nobilis gnie mēte
et corpe pulcherrīa. deū semp in om
sanctitate colebat. Senescallus vero
prouīcie sicilie audiens famā eius iussit
eam q̄nto ad se adduci. Quā dū xp̄iana

nā agnoscēt tradidit auidā meretrici
et ix filiabz suis eiusdē offitij. ut p xxx
dies ei suaderent quō eius aīm īmuta
rent. At illa verbis earū et minus ac
promissis ōnino īmobilis non cessabāt
flere ardentē desiderans quō posset ad
martiriū puenire. Videns ergo assiv
disia nil penitus sua verba valē dixit
qnciano illi prefecto. Facilius pōt saxa
moueri qm mens hui⁹ puelle ab intē
tione pristina reuocari. Hec audiens p
fectus dixit illi. Vnū elige tibi e duobus
Aut deos nr̄os adorare. aut diuisis sup
plicijs intire. Agatha rīndit. De quibus
me supplicijs terres? Si bestijs me ēdis
audito xpi noīe mansuescūt. Si ignē
adhibeas. si plagas et verbera ingeras
habeo in me spīm scīm per quē vnuisa
tormenta contēpnā. Tunc iussit eam
trahi ad carcerē. Illa autē letissime et
floriantē carcerē intrabat. et qī ad e
pulas īuitata. agonē suū dño cōmen
dabat

De passione eius. Cap xliij.

Sexto die dixit ei qnciaan⁹. Quid
tractasti circa salutē tuā? Ab
nega xpm et deos nr̄os adora.
ne parata tibi pacaris tormenta. Cui
cū illa rēnuevet iussit eā suspendi in
eculeo. et torqueri. Tunc agatha aut.
Ego inhijs penis delector sicut qui bo
nū mūaū audit. aut qui videt quē diu
desiderauit. Sco enī op oportet flagel
lari tritici anteqū reponat in horreū
Furens qnciaⁿ iussit ei mamillā tor
queri et diutissime tortā iussit eandē
abstadi. Quod cū fieret agatha dixit ei.
Impie crudelis et dire tiranne. non es
confusus amputare in feīa. quod pe
sic in mr̄e tua fuyisti. Ille autē iussit eā
in carcerē recipi prohibens ei ītroitū
medicor. et panē et aquā ab aliquo
ministrari. Et ecce media nocte appa
ruit ei quidā senex vngventa ferens
in manu sua. et dixit illi. Filia qm tu
istm supplicia sustinebas in erā. et nūc
ideo ad te veni ut p me recapias sanita
tē. Agatha rīndit. Dnē medicinā cor
pori meo nūq̄ adhibui. et turpe ēut
pdam quod tam diu custodiui. Dixit
ei senex. Filia ego xpianⁿ sū et noui
medicinā. ne verecundis. Agatha rīn
dit. Dnē vnde de te vēcundarer. cū tu
sis senex et grandeuus. ego vero licet
puella sim ita turpit̄ lacerata sū q̄ etiā
am si xpiana non ecīm nemo posset de
me aupe voluptatē. Gracias quidē tibi
ago pater pp tuā bonā voluntatē. sed
scias q nullā recapiā medicinā. quia
xpc̄ ih̄u⁹ si vult potest me sanare. Tūc
subridens senex ait. Filia ih̄u⁹ xpc̄ me
misit ad te cui⁹ ego aplus sū. et in no
mine ei⁹ te scias ēē sanatā. Et statī dis
paruit. Tūc procadēs btā agnitha et gra
cias agens īuenit se ex ōi pte sanatam
et mamillā suo pectori restitutā. Cum
ergo tota nocte ex īmenso luīe territi
custodes aufugerēt. et carcerē apertū
relinquerēt rogabant eā quidā ut fu
geret. At illa. absit inquit ut fugiā et
coronā pacīē pdam. et custodes meos
tribulationibz tradā. Ego enī adiuta a
dño pseuerabo in eo qui me sanauit et
confortauit.

De consūmacōe agōis eiꝰ

Post quatuor ergo Cap xliiij.
dies dixit ei qnciaⁿ ut deos ado
raret ne grauiora adhuc supplī
cia sustinēt. Agatha rīndit. asser et sine
sensu et sine intellcū. quō vis ut ymagi
nes ligneas et lapideas adorem. et deū
celi. qui me sanauit dimittā. Dixit ei
qnciaⁿ. Quis te sanauit? Agatha rīn
dit. Xpc̄us filius dei. Qnciaⁿ dixit. Iam
audes xpm̄ noīare? Nūc videbis si xpc̄
te sanabit. Et iussit testas fractas spar
gi et carbones ignitos submitti. et ibi
nudā agnithā voluturi. Quod cū fieret
ecce subito terremotꝰ magnⁿ factus est qui
totā ciuitatē ita concussit ut pē muri
corruens duos concliarios quinciani oc
cideret. et pl̄us ad eū cōtēneret conci
mans q. ppter ijustū agnithe cruciatū.
tantū periculū sustinēt. Tunc qnciaⁿ
ex vna pte terremotū. ex altera pl̄i se
dicionē formidans agnithā mitti iussit
in carcerē. Ingressa autē carcerē ora
uit. et statī migrauit ad dnm̄. Quod
audientes fideles cū corpus condictes
aromatibz in sarcophago collocarent

ere subito angelus attulit tabulā mar
moreā et posuit ad caput eius. Erat in
ea scriptū. Hēntē scām spontaneā. ho
norē deo. et patrie liberationē. Quod
sic exponit. Hentē scām habuit. spon
taneā se obtulit. honorē deo dedit. et pa
trie liberationē fecit. Et hoc mirantes
audientes multi etiā iudei et gentiles
sepulchrū eius multū honorare cepēr.
¶ Cinaan⁹ aūt pgens inestigāre diuini
as eius cū eēt in naui. duobz equis tra
hentibz in flumē proiectus est. et cor
pus eius nūq̄ potuit inueniri. ¶ Reuoluto
anno martirij eius. mons quidā maxim⁹
iuxta vrbē ruptus emisit ignē. Qui q̄
torrens descendens de monte. et saxa et
terrā comburēs ad vrbē cū impetu ve
niebat. Tunc multitudo paganor de
monte descendit. et fugiens ad sepulchr
eius arripuit cortinā qua erat opertū
et apposit igni eū protin⁹ refrenauit.

Passio septē dormientiū. ex gest eor. Ca xlv

Decius aūt impator psequens
xpianos cū venisset epheſū iuſ
sit edifiari templa in medio
ciuitatis ut oēs cū eo miscerent sacrifi
cijs ydolor. Cum ergo oēs xpianos inā
ri iussisset. et inuentos aut sacrificare
aut mori cōpellēt. tantus penar terror
cūctis aderat. q̄ amicā amicus. et filiū
pater et prēm filij abnegabat. ¶ Tunc
in illa vrbe inuenta sūt septē xpiani.
q̄ arimian⁹. Malcus. Martinian⁹ dy
onisius. Johānes. Serapion et constan
tin⁹. Qui hec videntes nimis dolebant
Et cū eēnt primi palacij sacrificia ydolo
rū spernētes. in domo sua se celabant.
et ibi ieiunijs et oratione vacabāt. Ac
cusati igit ante decium stituūt. et cōpro
bati vaniter xpiani. dato eis respisceñ
di spacio usq̄ ad reditū decij dimittunt.
At illi patrimoniū suū interī pauperib
expendentes. ūito contulio in montē celiū
secesserūt. et ibi cū sexcentis usq̄ ad re
ditū decij detenerūt. Diu ergo ibi latēn
tibz vn⁹ eor semp ministrabat. et quo
cūs intrabat vrbē figuram se mendici et
habitu vestiebat. Cum ergo decius in vr
bem redisset. et eos ad sacrificandū per
quirī iussisset. malcus eor mīster terr⁹
tus ad socios rediit. et eis furorē impa
toris īnotuit. Qui cū grauit terrentur.
malcus tū allatos panes eis apposuit.
ut cibo confortati fortiores ad preliū red
derent. ¶ Postq̄ aūt sūt cenati. sedentes q
collocūtes in luctu et lacrimis. subito si
cut deus voluit dormierūt. q̄ mane aut
facto cū quesiti īuenīri non possent. et de
cius doleret q̄ tales iuuenes pdidisset
accusati sūt huiusq̄ in monte celio latuis
se. et sua pauperib erogantes in suo pro
sito pmanere. Iussit ergo decius ut pa
rentes eor adessent et cōminatus est eis
mortē nisi de eis dicēnt quicq̄ scirēt. Illi
autē sibi eos accusauerūt. et diuicias su
as expendisse pauperib conquesti sūt. Tūc
cogitans quid de eis faceret nutu dei iuſ
sit os spelunce lapidib obstrui ut ibi
morerent fame et topia extruīduisi. Qđ
ministri quidē fecerūt. et duo xpianu
theodor⁹ et rufin⁹ eor mīrū desuper
tes crute inī lapides posuerūt. **Passio
scor petri et pauli cū sociis suis. Ex gesta**

Imperante decio apud eor. Ca plu
lamosacū cōprehens⁹ est petr⁹ et op
timo proconsuli oblatus. Qui cum
xpianū se eē constanter confiteret pro
sul iussit eundē adolescentulū speciosū
in rotis tendi. et ligna in circuitu po
sita vinculis ferreis totū corpus eius se
cit constringi. Quo contorto. efficacia
minutatī ossa eius defecerūt. At q̄to
torquebat tanto fortior apparebat. et ty
ranni stultitiā videns xpō gratias age
bat. Cui⁹ proconsul pseuerantiā videns
iussit eū gladio p cuti. Et cū ad ciuitatē
troadē pexisset oblati sūt ei alij tres.
andreas. paulus. et nicomachus. Qui
cū oēs se xpianos eē profiterent. iussit ni
chomachū apprehensū proconsul torqri.
Cumq̄ nimiū torquet. et iam xpe esset
ut emitteret spīm exclamauit se nūquā
fuisse xpianū sed demonibz sacrificasse
rūt. Tunc iussus deponi cū sacrificasset
arreptus est a demonio. et elisus in ter
ra comedens lingua suā dentibz excīp
rauit. Puella autē quedā virgo dioni
sia annor xvij exclamauit dicens. O te

hoīem infidelissimū. qui ꝓpter vni⁹ hore
spaciū ꝑpetuā et īenarrabilē tibi penā
acquisisti. Interrogata ergo confessa est
se xp̄ianā ēē. et ideo infelicē illū plan
gē q̄ non adhuc modicū tolerasset. ut ꝑ
petuā requiē īueniret. Procōsul iussit
eam duobꝫ iuuenibꝫ corrūpendā tradi.
andreā vō et paulū recludi. Cumq̄ iu
uenes virginē ad hospiciū suū duxissēt
pugnantibꝫ eis usq̄ ad noctē ut vī tur
pitudinis inferrent. marcessebat eorū
libido. Apparuit autē eis per totā noctē
iuuenis splendidissim⁹ domū illuīans.
Vnde timore ꝑculsi ceciderūt ad pedes v̄
ginis. rogabantq̄ eam ut pro eis īter
ueniret. ne quid mali eis contingeret.
Videns aūt procōsul q̄ non posset pau
li et andree ꝑseuerantiā suꝑare. fla
gellis cesos tradidit eos ꝓplō. Qui trax
erūt eos pedibꝫ extra ciuitatē ut lapida
rent. Quod audiens dyonisia. custodibꝫ
euadens cucurrit ad eos. iactauitq̄ se su
per eoꝝ corpa dicens. Concidar et ego vo
biscū beati famuli dei. nec ab hac colluc
tacione vr̄a īueniar aliena. Quod audi
ens proconsul iussit eam gladio interfi
ci. paulus vō et andreas lapidibꝫ obruti
sunt. De scō puero triphone. Ex gest' ei⁹.

Sub decio quoq̄ passus Cap̄ xlvij.
est scūs triphon qui ab infancia
sua multis miraculis claruit
in ciuitate sansa duconie a mr̄e sua cas
te instructus. aspū scō et ab angelis nu
tritus. Venit aliqn̄ ad eū mulier ceca se
miarida. et a decē demonibꝫ obsessa. Quā
videns ille pauefactus. supra caput eius
manus īposuit et orauit. Demones aūt
clamabant dicentes. a septē annoꝝ in
fante in gehennā mittim̄. Cumq̄ scūs
triphon vrgeret eos exire clamauit de
mon. Rome habeo ambulare ꝓpter tri
phonē. ut et ibi ad me veniat euocatus
Tunc concuciens mulierē et spumans e
gressus est ab ea. Que ante pedes sanc
ti triphonis cecidit et ille signū crucis
faciens man⁹ suꝑ caput eius imposuit
et sanata est et vidit. Demon vō romā
abiens cuiusdā ꝓconsulis senatoris vxo
rē vexauit grauit. et tercia die scm̄ tri
phonē vocare cepit. Tunc per dies mul
tos querentes per ciuitatē et villas vix
īuenerūt scm̄ triphonē in pascuis oues
pascentē. Et suꝑ aīal positū duxerūt
romā. Ibiq̄ expulso demone a mulie
re. nocte raptus a quatuor angelis reduc
tus est sansa duconie in pr̄ia sua. Iurgi
anus aūt cesar rome filiā habebat vni
cam. Quā cū vexaret malign⁹ spirit⁹
clamabat vocans triphonē quēdā an
cariū. Iurgiano igitur tristante et
dolente hortati sūt eū conciliarij ut ad
inquisicionē sancti triphonis mitteret.
quē solū sepius īuocans īmūdus spirit⁹
metuēret. Missi itaq̄ milites requirebāt
ubiq̄ triphonē aucariū. Et toto pene
orbe cōmoto multi cōprehensi sūt q̄ hoc
noīe vocabant. Sed cū ad puellā duce
rent nemo eam sanare poterat. q̄a non
erat in ipīs qui in v̄itate querebat. Tunc
milites per oēs prouincias ꝑquirentes
īuenerūt btm̄ puerū sansa duconie iacē
tem iuxta ripā litus. ubi et pascebat
aucas in palude aquaꝝ. Quē interroga
uerūt si ipē eēt triphon. ipē vero confes
sus est se eē qui querebat. Quē statim e
quo imponētes miserūt imꝑatori. Cūq̄
appropinquaret ciuitati. clamabat sp̄us
malign⁹ dicens. Non possū hītare ī hac
puella. quia post tres dies suꝑueniet ro
me. qui accepit aduersus nos potestatē
calcare suꝑ scorpiones et disꝑdere eos.
Et clamans īmūdus sp̄us egressus ē a
puella et sanata est. Imꝑator vero no
tauit diem in qua sanata eēt puella et
aduenisset scūs triphon rome. Et hoc
audito imꝑator ipm̄ triphonē agnouit.
ꝓpterea quia post tres dies aduenisset ro
me qn̄ sanata fuit puella. Deprecabat
q̄ eū ut si sanasset eam on̄deret ei demo
nē. Cū autē ieiunaret et deprecaretur
dn̄m vir scūs suꝑ hoc confestim dyabol⁹
apparuit in specie canis nigri. caudā
habens ingentē demissā deorsū. Quo
viso metu territ⁹ imꝑator orabat scm̄
triphonē ut ab eius conspcū illū iuberet
abscedē. Quod cū fecisset. nocte ab āge
lis raptus veīt in sansa duconie ciuita
tem suā. ubi per eū dn̄s multas v̄tutes

ostendere dignatus est. De passione eius
Tandem imperante de. Cap xlviij.
decio a militibus comprehensus et li
gatus ductus est in nicenam ciuita
tem. ad prefectum aquilinum. Cumque profite
retur se esse xpianum. requisitus cuius esset for
tune dixit. Fortuna apud xpianos non est
nec fuit. Si autem vis scire ingenue sum con
uersacionis. sed quod maximum et egregi
um est et quod sapio disce xpianus sum. Hec
audiens prefectus timens si non obediret
constitucioni imperatoris iussit eum suspen
sum iugulari. Ipse quoque prompte exuens
indumentum et proiciens super terram. castum
atque pulcherrimum corpus suum circumspici
ens cum alacritate gaudij dabat semet
ipsum suspendi. super lignum ante manus
aptans. Dixit autem prefectus questionari
is ut vngues ferreos afferrent. et eius
stulticiam tangentes cohercerent. Cumque vn
gularetur nulla vox egrediebatur ab eo sed
immobilem habebat cogitacionem in fide xpi.
Prefectus autem iussit eum alligatum equis
per campos pertrahi cum esset grauissimis
niuibus hyemps aspera. Et dissipabantur
eius membra ab equis per terram concul
cata. Exclamante autem eo domine deus ne
paciaris hanc michi dominari iniquitatem
statim liberatus est. Iussitque prefectus fixo
rios deferri ac pedibus eius infigi. et sic per
mediam ciuitatem per niuem et glaciem dedu
ci. Nec sic aduersus eum dyabolus preua
luit. Sed interrogatus a prefecto vtrum sen
sisset tormenta respondit. Ex toto non sensi.
quoniam et insunt claui pedibus meis. Mirante
vero prefecto tantum sustentaculum eius. et
iterum que essent tormenta cogitans que non
contempneret. iussit eum succinctum fustibus ce
di. deinde lampades lateribus eius apponi.
Questionarijs ciciis adimplentibus que iu
bebat et offerentibus illi lampades vide
runt a splendore solis lumen circumlustrans
eum. et coronam varijs lapidibus exornatam
super caput eius illapsam. specie vero et
pulchritudine similiter precellentem. et a
timore corruerunt in terram. Tandem ius
sit eum prefectus gladio interimi. et mar
tirisatus est iij° nonas maij. Passio sanctorum ab
don et senes. ex gestis eorum. Cap xlix

Cum autem decius imperator babilo
niam cum alijs prouincijs superasset
quosdam ibi xpianos inuenit. quos
secum ad vrbem cordubam deducens diuersis
ibi suppliciis consummauit. et eos duo sub
reguli rapientes scilicet abdon et sennes
sepelierunt. Vnde accusati et decio presentati
romam post eum vincti cathenis ducuntur.
Et in conspectu decij et senatus introduc
ti. aut sacrificare et libertatem rerum suarum
recipere. aut morsibus bestiarum deuorari iu
bentur. Contempnentes itaque et expuentes
simulachrum ad theatrum pertrahuntur. et
ad eos duo leones et vrsi quatuor immit
tuntur. Qui cum sanctos non tangerent sed
eciam custodirent. iniectis in eos gladijs oc
ciduntur. et ligati pedes tracti sunt et iacta
ti ante simulachrum solis. Qui cum ibidem
triduo iacuissent. quirinus dyaconus eos
collegit et in domo sua sepeliuit. De con
uersione secundiani et veriani et marcelliani
Ex gestis eorum. Cap. l.
Sub decio quoque
secundianus togatus vna cum va
leriano prefecturam agens in xpi
anos seuiebat. Qui scilicet secundianus tan
dem secum tacitus cogitare cepit. cur xpia
ni tanto amore flagrantes mallent pro
xpi nomine duriter mori quam delicate viuere.
et blandis persuasionibus principum assenti
re. Cumque esset eloquentissimus. et omnium sci
enciarum seculi peritissimus. marcellianum
qui et ipse sapientissimus erat et xpia
norum persecutor. ad domum suam inuitauit.
et cum eo de varijs arcium sermonibus dis
putauit. Tandem ad artem gramaticam ser
monem retorquens ad locum virgilij veni
unt. ubi de interpretacione seculi noui lo
quens velut apparente domino in carne re
nouatus est mundus. ita tempore octauiani
ad cuius laudem suos describit libros. dicit
aurea secula hoc modo nasci. Magnus
ab integro seculorum nascitur ordo. Iam re
dit et virgo. redeunt et saturnia reg
na. Iam noua progenies celo dimittitur
alto. Tu modo nascenti puero quo fer
rea primum. Desinet ac toto. surget gens
aurea mundo. Cumque sollicite perqui
rerent de quo virgilius hoc dixisset.
cepit secundianus loqui de xpianis qui

tanto flagrabant amore ut pro nõie
xpi mallent mori qm ydola adorare.
Audit enĩ inquit resurrectionẽ etĩ uidi
ciũ fore post mortẽ. ullã qz vitã quã p9
ista caduca cupiant futurã ppetuã et ĩ
mortalẽ. Vbi nullus dolor et gemitꝰ sed
pax et yhemne gaudiũ. ydola vero q
nos adoramꝰ deus eoz õimodis abho
minat xpc. Sup hijs marcellianꝰ ãmi
rans ait. Quid est xpc? At ille rñdit.
Xpũs dicit vnctus. Nũquid non legis
ti quid eiꝰ hystoriographi dicant eũ .s.
mortuos suscitasse. leprosos mũdasse.
ceũ natũ illuminasse. Hijs eius signis x̃
ani fidẽ dantes pro eius ardenti amõe
coronari desiderant. Vnde et ego credo
qꝺ ipse est deus et dei filius. qui crucifixꝰ
et mortuus. et post triduũ resuscitatꝰ in
celũ ascendit. Qñ enĩ aut a quo auditũ
est deos nros talia fecisse. quos scimus se
per sordidissime ac turpiter vixisse. Hijs ꝙ
aliis eius verbis consensit marcellianꝰ.
cercius quoz ambox amicꝰ nõie veria
nus. Hos tres unꝝ tymoteus presbiter
acersitus baptizauit. Scũs vo sixtus pp
eosdẽ consignauit. De martirio eorũdẽ

Post hec secundianꝰ Capl'm li'.
a valeriano prefecto requisitus
introuuit ad eũ. et subito ĩmu
tatus est vultus eiꝰ tanq̃ vultus angeli
Valerianꝰ ob tanta luis fulgorẽ stupefac
tus xpm inuocatũ et m xpianitatis
apposito pmanentẽ iussit in custodiã re
trudi. Qui cũ cõprehensus duceꝝ a mili
tibz marcellianꝰ et verianꝰ clamabãt.
Qd quid innocentẽ in custodiã retruditis.
Ille pro confessione xpi nõis. hec a vobis
patiẽ. Et nos xpiani sumꝰ. qui eũ pro
amore xpi ad palmã martirij sequim.
Tunc iratꝰ valerianꝰ. eos cũ illo simul ĩ
custodia mancipari iussit. et cesari se
cundianũ xpianũ effectũ nũciauit. Qđ
ille vix credens eũ ad se adduci precepit.
Et aut. O secũdiane cur ĩmutatus ẽ vul
tus tuus? Qui rñdit. Clarior et hylarior
est nũc vultus meꝰ soluto. quia iam in
conspectũ regis eterni cõtemplacioẽ mẽ
tis assisto. qui me de tenebris ad lucẽ p
duxit siue visionis. Denuꝝ iussu decij sã

viri ducti sũt centũ cellis. et tradit qĩ
to ꝓmoto consulari tuscie. Qui cũ eos in
beret sacrificare et nollent acquiescere ius
si sũt exspoliari et fustibz cedi. Deinde il'
in simulacrũ expuentibz cecidit subito
et confractũ est. Cui promotꝰ iussit eos
in ceuleo suspendi. et latera eoz vngul'
capiarũ radi. Illis autẽ mẽ hec deo gra
cias agentibz. et orantibz. promotꝰ iussit
ad eoz latera flãmas adhiberi. Cumq
diu assarent repente vnꝰ ex mĩstris q
ceteros acrius ad penã inferendã insiste
bat mortuus est. Ceteri vo a demonibz ar
repti clamare ceperũt. O sancti dei. ut qd
nos vũs torquetis oracionibz? Nam hec
eadẽ tormenta. que vobis ĩiuste inferimꝰ
nos irremediabiliter cruciant. vobis aũt
nichil mali prestant. Videns hec pro
motus iussit scos dei capite truncari. et
eoz corpa in mare precipitari. Que cũ
dei prouidencia de profundo ad ltus ap
plicuit. et ea seruus dei deodatus nocte
colligens sepeliuit locũ ubi decolla
ti fuerãt. qnto ydus augusti. De cetcis
passis sub decio. Ex martirologio. Ca lij.

Ceterea iiij° kl' maij celebrat
in ciuitate pgen pãphilie. natã
le sancti nestoris epi. Qui psecu
cione decij cũ die noctuꝝ oracioni insiste
ret. postulans ut grex xpi pastor diuertur
comphensus nomẽ dñi mira libertate
et alacritate confessus est. atq̃ ceuleo cru
delissime tortus. Exinde cruces suspendio
victor migrauit ad dñm. Ite xvij kl'
maij. apud ysidem ciuitate corduba. sco
rũ olimpiadis et maximi nobiliũ. Q
iubente decio fustibz cesi et deinde pluũ
batis ad ultimũ capita eoz securibz sũt
tunsa donec emitterẽt spm. Ite ydie
kl' eiusdẽ apud lambesitanã vrbẽ scoꝝ
mariani lcõris et iacobi dyaconi. Quoz
prior cũ iam prudẽ infestacones decij in
confessione cuncasset. utq̃ cũ karissimo
collega tentus est. Deinde post dira etiã
quisita supplicia diuinis reuelacionibz
mirabiliter secundo confortatꝰ atq̃ alleui
atꝰ. nouissime cũ multis alijs cõsũma
ti sũt gladio. Ite xviij° kl'. iunij rome
via appia sanctoꝝ caloceri. et pthemij

eunuchoꝝ. Quoꝝ prior cū eēt ꝑpositꝰ cu
biculi impatoris decij. alter primicerius
nolentes ſacrificare ydolis ab eodē occiſi ſt
Item iij nōs eiusdē apud arecaū ciuita
tē tuſcie ſanctoꝝ ygentini et laurentini
firm. Qui ꝑſecutione decij cū eēnt pue
ri poſt diuſ ſupplicia tolerati et magna
miracula oſtenſa. gladio occiſi ſt. Item
.vij. ydus iulij in ciuitate tyro paſſio ſcō
rū anatholie et audacis ſub decio ip̄atōe
Quoꝝ anatholia xp̄i virgo diuerſis pla
gaꝝ generibꝫ vexata. nouiſſime gla
dio tñ ſuperberata in oratione eſt. Audax
quoq; in cuſtodia datus. nec mora ca
pitali ſententia eſt coronatꝰ. Item xv
kl' nouēbris ſancti aſclepiadis antiochē
epi. Qui vnꝰ fuit ex preclaro confeſſoꝝ
nūo. qui ſub decio glorioſe paſſi ſunt.
Item .iij. nōs nouēbris apud ceſaream
cappadocie ſanctoꝝ germani theophili
ceſarij et vitalis. Qui oēs ſub ꝑſecutōe
deciana. optime duxerūt martirium.
Item xviij kl' ſeptēbris. alexandrie ſcī
ſerapionis. Quē ꝑſecutores ſub decio ꝑ
cipe crudeliſſimis affecerūt ſupplicijs.
itꝰ ut oēs ei iūcturas mēbroꝝ priꝰ ſol
uentes de ſupioribꝫ eū precipitarēt ac
ſic martir xp̄i effectus eſt. Item viij ydus
decembris. apud alexandriā natale
beati agathonis mīris ſub decio ip̄atōe
Qui cū eēt militaris. et prohibet quoſ
dam volentes illuc̄ cū aduersibꝫ mortu
oꝝ martirū. clamor repente toti⁹ vul
gi aduersus eū extollit. Et ob hāc mu
ſā pro pietate capite dāpnatꝰ eſt. Item
xix kl' ianuarij. alexandrie ſcōꝝ mīm
hieronis arſenij yſidori et dyoſcori pueri
Quos iudex ſub ꝑſecutione deciana va
riis tormentis dilanians. cū pari modo
conſtantia fidei videret armatos tradi
ignibꝫ iubet. Dyoſcorus vero multiplici
flagellatus diuino nutu ad conſolatōē
fidelium dimiſſus eſt. Item x kl' ianua
rij rome ſancte victorie virginis ſb ꝑſe
cutione decij impatoris. Que cū eēt deſpō
ſata a quodā pagano. et nec nubē nec
ſacrificare vellet poſt multa facta mi
racula inī que plurimas deo virgines
aggregauerat. pcuſſa eſt gladio in cor
de a carnifice rogatu ſponſi ſui. Item ix
kl' ianuarij. apud antiochiā ſyrie ſanc
virginū xl. Que ſub decciana ꝑſecutōe
per diuerſa tormenta martirium cōſum
mauerūt. Hugo ubi ſū Denuꝝ non
poſſumꝰ euolue q̄ūte multitudines hꝰ
ꝑſecutionis igne feruente in deſertis
et in montibꝫ latitantes. fame. ſiti. frigo
re. langꝫore. latronibꝫ beſtijsq; cōſūpte
ſunt. De impio gallo et volusiano. et ꝙ
non rebaptiſandis. Ca xxxiij

Porro tras non rebaptiſandis. hu
decim non totis duobꝫ āns ꝑ
capatu romani apicis āminiſ
to cū filio ſuo quē ceſarē legerat. i me
dio barbaroꝝ ſinu interfīs. regnum
cū vita ꝑdidit. Poſt hūc gallus hoſtili
anꝰ cū filio ſuo volusiano regno poti⁹
impauit vix annis duobꝫ. Euſebii nomi
cepit cūſ anno dñi. cc. lvij. mūdi vero
iiij cc et xvij. Hugo Huiꝰ regnū cū
floreret i ijcio. et ciuitū ei ex ſententia
rederent. ſanctos viros qui pro pace. et
pro proſpitate regni eiꝰ dño ſupplicabāt
ꝑſequi cepit. cū quibꝫ paruū proſpitate
ſuā fugauit et pacē. Itaq; exorta ꝑſecu
tione. exorta eſt vlcio violati nōis xp̄i
ni. Et vſquequo ad proſligandas eccle
ſias edicta decurrerūt. eatenꝰ inualeſ
bilium morboꝝ peſtis extendit. Nulla fe
prouīcia romana. nulla ciuitas. nulla
domꝰ fuit. que non illa grauiori peſtilētia
correpta atq; euacuata ſit. Hac ſola
pnitie inſignes gallus et volusianꝰ cū
contra emilianū motus rebz ſtudentē
bellū moliūt. cuius exercitu quoq; terco mēſe ītra ſe trucidato
tinctus eſt. Haymo ubi ſupꝝ kl' viij Per
idem tpus exorta ꝙeſtio in affrice pti
bz de hereticis rebaptiſandis vel non.
placetitq; cypriano karthaginenſi epō de
bere eos rebaptiſari. Sed cornelio cete
ribꝫq; occidentalibꝫ epīs manet hec po
tius ſententia. poſt abiectionē prauo
dogmatis ſola eos manꝰ impoſitiōe
eſſe purgandos. De ſcō cornelio pp et

Hinc ſcīptus ei⁹. Actor Cap liiij.

probatꝰ cornelius in papatu ſedit
ſe tribꝫ gallo et volusiano quod
etiam dicat ihero⁹. Liber in roma

nor pontificū dicit eū passū fuisse sub decio. Deciū autē constat ante gallū et volusianū impasse. Sed dicit helinandus gallū vocatū fuisse deciū. et scdm hoc binomius fuit. Cyprianus ad anthoniū Cornelius karissimus nr̄ in diuinis āministracionibz dn̄m sepe promeritus. ad sacerdocij sublime fastigiū cunctis religionis gradibz ascendit. Tūc demū episcopatū ipm̄ nec postulauit nec voluit. Pro pudore quoq; virginalis cōtinencie sue et humilitate ingenite sibi et custodite verecundie. non ut quidā vim fecit ut epūs fieret. sed ipse vim passus est ut epatū coactus acciperet. cū fabiani locus id est locus petri et cathedra sacerdotalis vacaret. Jhedus de illustribz vis Cornelius vrbis rome epūs ad quē octo extant eplē cypriani. scripsit eplam ad flauianū antiochene ecc̄ie epm̄ de synodo romana et ytalica et affricana. Et aliā de nouaciano et de hijs qui lapsi sunt. Terciā de gestis synodi. Quartā ad eundē flauianū valde prolixā. et nouaciane hereseos causas et anathema continentē. Rexit ecc̄iam sub gallo et volusiano ānis duobz. cui ob xpi martiriū coronato successit lucius. De passioē eiusdem. Ex gestis eius. Cap lv.

Audiens decius cesar q ipē papa cornelius multos ad fidē cōuerteret precepit ut ubicūq; īuenti fuisset xpiani sine audiencia punirent. Cornelius ergo cū suis clericis comprehensus exilio relegat. Vbi a sancto cypriano carthaginensi epo et a multis alijs per litteras confortatus inde reductus decio presentatur. Et dū īmobilis pmaneret. plumbatis et flagris cesus. ductus ad templū martis aut sacrificare aut decollari iubetur. Cum ergo duceret ad locū. cerealis miles rogauit eū ut ad domū suā diuerteret et pro vxore sua salustia. que per qnquēnium paralitica decumbebat oraret. Quo fcto viginti et vnus milites eā incolumem surrexisse videntes cū ipsa et viro suo baptisati sunt. Et iubente decio ad templū martis simul ducti. expuentes in ydolū cū beato pp̄ cornelio decollati sūt.

Ex gestis pōtificū Hic tempibz suis rogatus a quadā matrona vicina. corpa aplōr petri et pauli de cathacūbis leuauit noctu. Primū quidē corpus btī pauli beata lucina leuauit. et posuit in predio suo in via ostiensi iuxta locū ubi decollatus est. Beati autē petri corpus accepit btūs cornelius. et posuit iuxta locū ubi crucifixus est. int̄ corpa beatorū episcoporū in templo appollinis in monte aureo. in vaticano palacio neronis vi° kl' iunij. Post hec iubente decio passus est. Corpus eius collegit noctu beata lucina cū clericis. et sepeliuit in cripta iuxta cimiteriū calixti in arenario via appia xviij° kl' octobris. Ex martirologio Preterea xv kl' octobris celebrat rome via tyburtina natale sancti iustini presbiteri. Qui psecucione decij galli et volusiani cōfessionis gl'a insignissimus fuit. De impio valeriani et galieni. et passioē dyonisij alexādrini. Eusebius i cron. Cap lvi

Romanorū igit xxvij° impauit valerianus cū galieno annis xv. Valerianus in grecia ab exercitu augustus. rome a senatu galienus cesar appellatus est. Ceperūt autē anno dn̄i. cc. lvi. mūdi vero iiij cc. xix. Itē in ecc̄iastica historia li° vij°. Miro autē modo valerianus sup̄ ceteros qui ante se fuerūt humanus et benignus extitit erga famulos dei ita ut in īcijs multo etiā illis benignior videret. qui noīe saltī xpiani dicebant. In tm̄ venerabat seruos dei ut om̄is domus eius erat ecc̄ia dei. Deprauatus aūt est et a vitate deiectus per quēdā doctorē pessimū mgr̄m et pncipē egipciorū magorū. ut iustos et scōs viros psequi et interimi iuberet. In quibz cū dyonisius alexandrinus epūs vnū solū deum qui celū et terrā fecisset diceret adorādū. ceteros autē neq; esse deos neq; adorari debere. in castrū quoddā deserti quod cesto appellat in exiliū traditur. Ob hoc precipue electū q loci incole gētiles erant. et ydolorū supsticionibz satis dediti. Quiq; exulē dyonisiū pmo hostili animo. et satis aduersa mente suscipiūt. Postmodū vero cū paulatī per graciam

dñi verbū dei hijs seminare cepisset ꝑs
maxima trucis et barbari ꝓpli relictis
ydolis. cōuersa est ad dm̄ vm̄ xp̄oq; sb̄
iecta. Quo compto rursus eū ad aliū
locū vicinū quidē alexandrie sed incolis
desertū ac pene habitatoribꝫ vacuū trās
tulerūt. Sed et ibi cū pro vrbis vicinita
te nr̄oꝝ ꝓpli freqntarent. et tanq̄ odore
pastoris recepto grex lecior et constācior
agonibꝫ redderet. rursus missis cū cen
turione militaribꝫ viris. ipm̄ dyonisiū
et cū eo gayū et petrū cathenis cōstric
tos et diuersis cruciatibꝫ afflictos in de
sertū quoddā libie ꝑtraxerūt. Ibiq; eos
in loco squalidissimo. et oī vsu humaī
tatis carente. a ꝑeconio triū dierū iti
nere in desertū protento nexos vinculis
reliquerūt. Passio sanctoꝝ prisci alexā
dri malchi et marini Cap̄ lvij.

Eo tpe apud cesareā palestine
multa a diuersis martiria cō
sūmata st̄. In quibꝫ tres quidā
admirandi adolescētes quoꝝ vnꝰ priscꝰ
alius malchus. tercius alexander vocaba
tur. cū suburbanū agellū supradcē vr
bis habitarēt. diuino fidei calore succē
si. ceperūt semetipsos segnicie atq; igna
uie incusare. q̄ cū celestes in vrbe mar
tirij ꝓponerent corone. ipsi non desidera
rent non raperent. Cūq; dn̄s et saluator
regnū celoꝝ violent diripi debe testatus
sit. ipsi inglorios et desides animos hu
mi gererent. Hijs igit alloquijs se
metipsos incitantes vrbē petūt. et adi
to iudice truculento. cur tm̄ in sangui
nē pioꝝ seuiret incusant. Ille cōtinuo
nobiles aīos iuuenū q̄dignis remune
ratus affatibꝫ. deuorandi inquit bestijs
subrogant. quibꝫ non placet pioꝝ san
guinē fundi. Sed et mulier quedam
supradictoꝝ iuuenū secuta fert audacie
et magnanimitatis exemplū. similēq;
sortit exitū pene. Quā tamen de marci
onis scola fuisse loquebant. Marinū q̄
virū militantē iherosolimoꝝ quē hono
re et diuicijs clarū cū in supradicta vr
be int collegas suos per ordinē gradus
sui honor contingeret militaris ut fieri so
let. insequentē collegā suū subijt īuidia.

Et exclamat non posse marinū adipis
ci supiorē gradū eo q̄ eēt xp̄ianꝰ. Int
rogatus a iudice marinꝰ si ita res se ha
beret. ille ita eē et vē se eē xp̄ianū cla
rissima voce testat. Tres ei hore delibe
randi decernūt a iudice. ut eligat utr
velit īmolare dijs et placē imꝑatori.
an xp̄ianꝰ interimi. Cūq; a tribunali
bꝫ fuisset egressus. theotemꝰ epūs loci
apprehensa manu eius ꝑduxit eū ad
ecciām. Ibiq; eū multis verbis in fide
confirmans. ad ultimū in īteriora per
ducit altaris. gladiūq; suū quo precīc
tus erat ostendens ei. et rursus offerens
euangeliū quid de duobꝫ mallet inter
rogat. Marinꝰ vō cū promptissima fi
de manū ad euangeliū tetendisset op
time inquit theotemꝰ quod legisti o fili
et contēpnēs p̄ntē vitā. eternā sperato.
Confidens ꝑge. et suscipe coronā quā ti
bi dn̄s ꝓparauit. Regressus mox ad tri
bunal vocat. nec moras patit. sed stati
asserit q̄ oporteat magis deo q̄ hoībꝫ
obedire. Quē iudex illico capite puni
endū pro tali responsione denūciat. De
scō astirio senatore. Cap̄ lviij.

Sed int eos cūctis clarior et meritis
fidei sup̄ ceteros insignis memo
rat astirius vir romane vrbis senator
patricius. nobilitate. facultatibꝫ ꝓpin
quitate eciā regia. et oīm bonoꝝ fama
satis clarus. Qui cū supradicti mr̄is
extremis interesset exequijs. et capite ce
sū cadauer subiectis humeris subtrac
ta veste qua induebat exciperet. hono
rē quē martiri detulit continuo ipse
martir assequit. Sed et in multis alijs
eū preclaris gestis in fide xp̄i enituisse
tradiderūt nobis hij. qui eū in corpore
adhuc positū viderāt. In quibꝫ eciā ta
le aliquid per eū gestū memorabant.
Apud cesareā philippi quā paneadē
fenices vocant aiūt sub radice montis
qui appellat panius. ex quo fluuij ior
danis prima fluenta prosiliūt. morem
fuisse gentilis erroris certa ac solēpni
die īmolare victimā. que victima ar
te quadā demonis subito nusq̄ cōpare
bat. Et erat hoc famosissimi miraculi

genus quo persuaderi astantibus videretur
in celum hostiam visibiliter esse sublatam.
Accidit igitur dum hec agerentur adesse as-
tirium. Qui cum videret omnes miraculi
huius stupore constringi humanos mise-
ratus errores cum gemitu et suspirio o-
culos ad celum intendit pariter et palmas
xpm qui est super omnia deus tota fide per-
fusus lacrimis invocat. ut prestigias fal-
lacis demonis arguat miserisque morta-
libus erroris huius soluat archanum. Hec
illo cum fletibus supplicante subito victima
que invisibiliter credebatur assumpta super
ferri aquis videbatur. et conspectibus omnium
redditur. nec ultra in illis locis error
huiusmodi potuit reperiri. In unius xpi-
ani prece tantorum seculorum deceptionis ma-
china. cum auctoribus suis demonibus disso-
luta est. De ymagine domini et cathedra
iacobi que sunt in cesarea. Cap lix.

Verum quia urbis huius fecimus men-
tionem iustum videtur commemorare ec-
iam illud in ea. quod historia dignum dux-
imus. Mulierem quam sanguinis profluvio la-
borantem a saluatore curatam euangeli-
a tradiderunt huius urbis constat ciuem
fuisse. domusque eius in ea etiam nunc ostenditur.
Pro foribus vero domus ipsius basis quedam
in loco ediciore collocata monstratur in
qua mulieris ipsius velut genibus prouo-
lute. palmasque suppliciter tendentis y-
mago ere videtur expressa. Astat vero
alia ere nichilominus fusa statua habi-
tu viri stola compti circumdata. et dexteram
mulieri porrigentis. Huius ad pedem sta-
tue e basi herba quedam noua specie nas-
citur. Que cum exorta fuit. excrescere usque
ad stole illius erei indumenti fimbriam solet.
Quam cum summo vertice crescens herba
contigerit vires inde ad depellendos
omnes morbos languoresque conquirit. Ita
ut quecumque illa fuerit infirmitas cor-
poris. haustu exiguo madefacti saluta-
ris graminis depellatur. nichil omnino virium
gerens. si antequam fimbrie eree summitatem
crescendo contigerit decerpatur. Hanc
statuam ad similitudinem vultus ihesu for-
matam tradebant. que permansit usque ad
nostra tempora. sicut ipsi oculis nostris perspeximus.

In eadem urbe et iacobi cathedra que pri-
mus in terris episcopus ab ipso saluatore. et
ab apostolis in iherosolimis est electus. quemque
fratrem ipsius diuina volumina designant.
usque in hodiernum diem conseruatur. Atque in
eadem sedent omnes. qui usque ad presens tempus
sedis illius sacerdotium sortiuntur. Seruatur que
cum ingenti studio velut a maioribus tra-
dita memoria sanctitatis et cum magna venera-
cione habetur vel vetustatis vel primi sa-
cerdotij sanctificacionis obtentu. De lucio
papa et stephano papa. ex gestis pontificum. Ca. lx

Lucius papa nacione romanus primo
quidem in exilio fuit. Sed postea
nutu dei ad ecclesiam suam reuersus
tandem a valeriano capite truncatus est
tercio nonas marcij. Hic precepit ut duo
presbiteri et tres dyaconi in omni loco episcopum
non desererent propter testimonium ecclesiasticum.
Sedit autem annis tribus. Qui dum ad pas-
sionem pergeret. potestatem dedit omnis ecclesie
stephano archidyacono suo. Stephanus
itaque nacione romanus sedit post eum annis
vij. Hic constituit ut sacerdotes et leuite
vestibus sacratis in usu cotidiano non vte-
rentur. nisi in ecclesia tantum. Et ipse quoque mar-
tirio coronatus est. Ex gestis eius. Nam
cum verbo et exemplo multos gentilium
conuertisset. et multa corpora martirum sepelis-
set. valerianus et galienus nominis xpiani per-
secutores cum summo studio perquiri fecerunt
ut eum et clericos eius aut sacrificare coge-
rent aut diuersis suppliciis consummarent.
Dederuntque edictum ut quicumque eos proderet
omnes eorum diuicias possideret. Unde decem
huius clerici comprehensi statim sunt sine audi-
encia decollati. Sequenti die comprehensus ste-
phanus cum multitudine clericorum. solus ante
tribunal iudicis introiuit. Manensque im-
mobilis ad templum martis ducitur ut ipsum
adoraret. aut statim capite puniretur. Quo
cum venisset orauit deum ut templum destru-
eret. et statim maxima pars templi corruit
et militibus pre timore fugientibus. beatus
stephanus cum alijs xpianis ad cimiterium
sancte lucine perexit. Et audiens valeri-
anus quod eos ille ad tolerantiam roborasset
misit ad eum milites plures prioribus. Qui
venientes inuenerunt eum missam celebrantem

et stantem intrepidū ac cepta ꝑficiētē
sic in sua sede decollauerūt. Passio sancti
fructuosi epi cū so. s. Ex gest' eoꝝ. Ca. lxi

Sub eisdem īpatoribꝫ et emiliano
preside passus est. apud terraco
niū scūs fructuosus epūs cū soci
is suis scilicet augurio et eulogio dyaco
nis. Qui primo in carcere trusi dein
de flāmis īiecti exustis vinculis mani
bus in modū crucis expansis orātes
vt vrerent obtinuerūt. Cumq; voca
rent presidem dicentes. Veni et vide q̄s
hodie dāpnasti quō scdm speciē suā ce
lo restituti sunt. ille veniens vide dig
nus non fuit. Venientes autē nocte fra
tres ad amphiteatrū ut semiusta cor
pora extinguerēt cineres eoꝝ college
rūt. et vnusquisq; prout potuit sibi vē
dicauit. Sed septima post passionem
nocte scūs fructuosus apparuit omībꝫ
per visū qui reliquias eoꝝ per carita
tem sustulerāt. monens eos ut illas ī
vnū locū ponerent. Emiliano quoq; ī
ipā noctis hora se ostendit cū dyaconibꝫ
suis in stolis glorie increpans eū et in
sultans. Passi st' autē xij kl' februarij.
De scō cypriano mr̄e et libris eiꝰ. Ex ges
tis eiꝰ. Cap lxij.

Sanctus quoq; cyprianꝰ carthaginensis epūs ī
eadem vrbe paterno procōsuli p̄
sentat'. Et a fide mutari non valens pꝰ
diuturnū exiliū reuocatꝰ iussu astasij
proconsulis qui paterno successerat de
collatur. Jheroꝰ de illust' vis Cypri
anus affer gloriose primū rethoricā docu
it. Exinde suadente presbitero cecilio a
quo et cognomentū sortitus est xp̄ianꝰ
fc̄us. oēm substanciā suā pauꝑibꝫ ero
gauit. At post non multū tp̄is. electū
in presbiterū. eciā carthaginis epūs
constitutus est. Huiꝰ ingenij supfluū ē
indicē texere. cū sole clariora sint eius
opera. Passus est sub valeriano et ga
lieno p̄ncipibꝫ ꝑsecucione octaua eo die
quo rome cornelius. sed non eodē anno.
Actor Scripsit aūt cyprianꝰ de xij ab
usionibꝫ seculi librū vnū. Ad donatū de
gracia dei librū vnū. De lapsis librū i.
De aleatoribꝫ librū vnū. De vnitate ca
tholice ecc̄ie. librū vnū. De oracione dn̄ica
li. i. De mortalitate li. i. De ope et elemo
sinis. li. i. Et ad quirinū de bono pacie li. i.
De zelo et liuore. li. i. Ad demetrianū. li. i.
Ad fortunatū. li. i. Ad quirinū libros iij.
De laude martirij librū vnū. Ad antho
nianū li. i. Ad iulianū li. i. Ad ceciliū
de sacro calice. li. i. Ad corneliū librū. i.
De duobꝫ montibꝫ li. i. Epl'as ꝑuas ad
diuersas ꝑsonas. De omībꝫ hijs hec q̄
sequūtur excerpsi. De duodecī abusioī
bꝫ scli scdm ipm Cyp̄anū. Cap lxiij.

Duodecim abusiones scli sūt hec
Sapiens sine opibus. Senex si
ne religione. Adolescens sine o
bediencia. Diues sine elemosina. Fēia
sine pudicicia. Dn̄s sine virtute. Xp̄ia
nꝰ contenciosus. Pauper supbus. Rex ī
pius. Epūs negligens. Plebs sine disci
plina. Populus sine lege. Sic suffocat'
iusticia. Auditores enī doctrine dicta de
spiciūt. cū predicatoris opa a predicacōis
verbis discrepare conspiciūt. Nec vnq̄m
fit efficax auctoritas predicātis. nisi eā
effcū opis cordi affixerit. Nam et ipe
doctor si in amorē vicioꝝ lapsus fuerit
alterius doctoris medicamentū suis vul
neribꝫ ꝑuipendit. dicente dn̄o. si sal eua
nuerit. in quo sallietur. Quid porro
stolidius fieri potest si mens ad ꝑfecti
onē festinare ~~festinare~~ non contēdat
q̄n totius corpis habitus senectute cō
fectus ad interitū festinat. Dū oculi
caligant. aures grauit' audiūt. capil
li fluūt. facies in pallorē mutat' dētes
lapsi numero minuūtur. Cutis arescit
flatus non suauit' olet. tuscis cachinat.
talos et pedes tumor inflat. genua tre
pidant. Et hec oīa ruiturā iamiāq; cor
poris domū cito prenūciant. Cauende
sunt autē hōi veterano due ꝑticule que
in corpe illiꝰ nūq̄m veterascūt. et totū
hoīem ad pcc̄m trahūt. cor videlicet et
lingua. Cor enī nouas semꝑ cogitacio
nes machinari non desinit. et lingua
īpigre loquit' quicquid cor machina
tū fuerit. Sicut autē in senibꝫ sobrie
tas et morū ꝑfectio requirit'. ita ab ado
lescentibꝫ obsequiū et subiectio rite debet'

Vel quo honoratus in senectute appare
bit. qui discipline labore in adolescencia
non sustinuerit. Non dormiat in the
sauris tuis quod pauperi prodesse pt.
Quod enim alicui de nocente amittendum
est. utique pro eterna remuneratione spon
te distribuendum est. Quam in iudicio
a rectissimo iudice ideo dicent maledi
cti quia qui preteribat eor habitacula no
diebant. benedictio dni sup vos tr. Sic
enim oes bonos mores procurat et aug
mentat in viris prudencia. sic et in femi
nis honestos actus nutrit et fouet
ac custodit pudicicia. Talia quoq nem
pe salutet et ordinatione et amore rem.
Mundi vero amor et dei piet in uno
corde habitare non pnt. quemadmodum
oculi celum et terram pariter nequaq cospi
cere ijsdem. Qualiter autem alios corrigere potest
qui mores suos non corrigit. Sicut autem
est ijsdem qd sicut in throno hoim primo
habitum. Omnis quoscunq peccatores
in pnti sub se quoq habuit. sup se mo
plagam in illa futura pena habebit.
Decimo abusionis gradus est epi
negligens. scilicet qui gradus sui hore
mti homines requirit. sed ministerij sui dig
nitatem coram deo pro quo legacione fungit
non custodit. Quem excommunicat a catholico
doctore vel epo. non debet ab alio suscipi
pi nisi primittente illo. Disciplina est
morum ordinata correctio. et maiorum p
cedencium regularis observacio. De gra
dei et malicia sci. Actor. Cap lxiiij.

Dicto in libro de gracia ad dona
tum de affluencia gracie dei et ha
bundancia malicie seculi sic lo
quit. Cypriano. Profluens largi
tor nullis finibus premit. nullis certa
ter erubescat affluenti. Nemo autem ti
meat pectus et pateat. Quotidie illuc fide
les accessus offerimus. tantum gracie fundam
tis haurimus. Paulisper itaq te crede
subduci in arduum montis vertice celsio
re. et inde speculare terram infra te iacere
fratres. et oculis in diversa porrectis
ipse a terrenis contractibus liber fluctua
tus mundi turbines intuere. Jam secula
et ipe misereberis. tuique admonitor et
plus deo gratus maiore letitia qp ena
vis gratulaberis. Heu enim. esse iam
inter innocentes noxium crimen est. ma
los quisquis no inimicum offendit. Consen
sere iura pacibus. et tepuit luctum ee quod
publicum est. Quis enim illic pudor verum
qp integritas ee pt. ubi qui dapnent
improbos desint. et soli qui dapnent ob
aurum? Cetum quos diuites opinamus.
hos etiam inter diuicias suas trepidos co
gitacionis interne sollicitudo discruci
at. ne predo vastet. ne paupor infestet.
ne ijmica cuiusqz locupletioris inuidia
aliquos noctis luctus inquietet. Non ubi
securus somnus ve contingit. gemma luce bi
bat in conuuio supprimit. Et cum exulis mar
cidum corpus thorus mollior alto sinu con
diderit in pluma vigilat. Nec intelligit
miser speciosa sibi esse supplicia auro se
alligatum teneri et possideri magis qm
diuicias possidere. O detestabilis cecitas
mencium. et cupiditatis insane profunda
caligo. Cum exonerare se possit et rele
uare ponderibus pgit magis fortunis au
gentibus incubare. et penalibus cumulis
ptinaciter adhere. Nulla in clientes inde
largicio est. nulla cum indigentibus pticipa
cio est. Et penuriam suam dicit. quam velut
alienam domum clausam sollicito labore
custodiunt. Ex qua non amicus non
liberis quicqm non sibi deniqz imputant.
sed ad hoc tm possident ne possidere alii
liceat. An tu vel illos saltem putas inter
honorum insulas vel opes largas stabili
firmitate securos. quos regalis aule
splendore fulgentes armorum excubanti
um tutela circumstat. Maior illis qm ce
teris metus est. tam enim timere cogun
tur qm timent. Exigit enim penas pares de
potenciore sublimitas. Una igitur placida
et fida tranquillitas. una solida et firma
securitas si quis ab hijs inquietantis seculi
turbinibus extractus salutaris portus sta
cione fruatur. Ad celum oculos tollat a ter
ris. et ad dei mundum admissus ac deo suo
mente iam proximus quicquid apud cete

terog in rebz humanis sublime ac magnū videt. Intra suā consciaz lacē gloriatur. Nichilq; appetē iam de scō pt qui seculo maior est. De laude virginitatis et sāmonie. Actor. lxv.

In libro quoq; de disciplina et habitu virginū p tim virginalē pudicaā cōmendat ptim vero quasdā ornatu extrinsecum faces suas adulterantes vituperat. in hūc modū. Cyprianus. Huic nobis ad virgines sermo est. quarū q° gloria sublimior est maior eaā cura ē. Flos est ille et eāiastia germūs decus atq; ornamentū gratie spūalis. letū ī doles laudis et honoris. opus integrū atq; incorruptū. ymago dei rēdens ad sāmoniā dnī. illustrior portio gregis xpī. Porro si tu te sūptuosius comas. et per publicū notabilē incedas oculos in te iuuētutis illiaas. superbia adolescentiaū post te trahas pectandi fomenta succendas. et velut gladiū te et venenū videntibz prebeas. erubescere nō potes quasi mente casta sis et pudica. Redarguit te cultus superbus et īpudicus ornatus. nec cōputum iam potes inter puellas virgines xpī. que sic vivus ut possis adamari. Sericū et purpurā induite xpm induere nō pnt. Auro et margaritis et monilibz adornate. ornamenta cordis et pectoris pdiderūt.

Quis non id exectet et fugiat. qđ a nullis fuerit ericio? Quis id appetat et assumat quod ad necē alterius fuerit p gladio. Non solū autē virgines ac viduas. sed et nuptas et oēs femuas admonendas puto q opus dei et plasma nullo modo adulterari dēt adhibito flauo colore vel vigore pulueris vel vubore. aut qlibet medicamine liniamēta natiua corrūpente. Dicat dūs. faciamus hoīem ad ymaginē et similitudiēm nrām. et audet quisq; mutare et conuertere quod deus fecit. Quanto deo inferūt qui id quod ille formauit reformare et transfigurare contendūt. nescientes q opus dei est oīe quod nascit. dyaboli qđ cūq; mutat. Si quis pingendi artifex vultu alicuius et specie ac corpis qua

lutatē emulo colore signasset. et signato iam ac consūmato simulachro manus alterius affeveret. iamq; formatu iā pictu. quasi pericior reformare. et. ignarus priorus artificis iniuria eti iusta indignatio videret. Et tu te cristinas īpudaā. dei artificis offensā. ut sis īpudica arta hoīes. et incesta fuas lenocinantibz non sis. Corruptis violatisq; dei sūt. peior adultera detinens. Quo ornari te putas q comi. īpugnatio est ista diuini opis preuericatio vitans. Non in fermento inquit malicie et neq; tie. sed in azimis sinceritatis et veritatis. Quiquid sinceritas pseuerat et veritas q̄n que sincera sūt pollutū. color adulterijs. medicaminū fucis. in mendaciū vera mutauit. Dūs tuus dicit. non potes capillū tuū facē albū aut nigrum et tu ad vincendā dnī tui vocē. vis te ex se pociorē audaa conatu et sacrilego cōtemptu. Crines tuos infucis malo pfano futuros. capillos iā flāmeos tibi auspicaris. Non metuis o tu que talis es ne cū resurrectionis dies venerit ar tifex tuus te non recognoscat. sed ad sua a premia venientē excludat vigore tensorus et iudicis increpans et dicēs. opus hoc meū non est. nec ymago hec nostra est. figura corrupta est. Dūm alienū est. Deū vidē non potis cū oculi tibi non sint quos deus fecit. sed quos dyabolus infecit. Illū tu sectata es. Rutilos atq; depictos serpentis oculos imitata es cū inimico tuo compta. cū illo pariter arsura. Virgines certe que se huiusmodi artibz compserint inter virgines non puto debere numerari. sed tanq; contractis oueg et morbidas a grege sancto et puro virginitatis arcevi. ne contagio suo ceteras polluāt. Non est autē ad magna finalis attentus. sed si premiū pollicitacōis attendas. mūg est quod laboras. Igitur o sacre virgines. hortamētis vos mutuis exultate. emulis de virtute domentis ad gloriā prouocate. Durate fortiter q gite spūaliter pueute feliciter

ut si tuipsa nō pcas tñ alios pdas

tantū memētote vrī cū in vobis cepit
virginitas honorari. De īuectione eius cō
tra aleatores. Actor. Cap̄ lxvi.
Porro in libro de aleatoribus cypri
anus contra ludū alee sic īuehitur.
Si oues delinquāt et pastores delinqn̄
tibus ignoscant. nōne ipsi se pondere delin
quenciū onerant. Quid queso est vos
fideles q̄ manus que ab hūanis īiurijs
expiata est. et ad sacrificiū dn̄icū ad
missa que ad laudē dn̄i in oraculo exur
git que signū xp̄i per quod tuemur fronti
īprimit. quid est inq̄ ut alee ludū exer
cens laqueis dyaboli vnde exuta est rur
sus īplicetur. Alea enī dyaboli venabu
lū est. et delicti vulnus insanabile. Ibi
dyabolus presto est. ad capiendū submis
sus. ibi perfidia. falsa testiōnia. et men
tis furia. venale p̄iuriū. serpentinū
colloquiū. Illic rabiosa amicicia. fra
ternitas discordans. Illic cōuicia et se
ua audacia fera īpaciencia. possessio
nū amissio. O aleatorū pigra nequi
cia. O manus crudelis et ad p̄iculū sui
armata. que bona paterna et opes.
auorū sudoribus quesitas. ignominioso
studio dilapidat. ¶ Alea est alueus ma
li. supplantacio amici. que lucrū con
fert. sed totū consumit. Hinc deinde
pauperes fiūt. hinc iam cōsūptis oībus
rebus suis. mutuis pecuniis se obruūt.
Hinc patrimoniū sine ulla fori calūp
nia amittūt. O quales sūt fideles. ut
quos nemo p̄sequitur ipsi seipsos īuidia
persequūtur. ut paterna sua hereditate
priuentur. ¶ Ille quidē qui hūc ludum
primus adīuenit instinctu dyaboli qui
eū artibus suis repleuit. ab imitatoribus
suis se colendū et sibi sacrificandū con
stituit. Ita ut qui vellet eius studio ad
herere nō ante manū in tabulā porri
geret. nisi actori eius prius sacrificaret.
Xp̄ianus autē quicūq̄ es et alee tabula
ludis. licet non sacrifices. tn̄ legis hu
ius facinoris p̄ticeps es. Et utiq̄ xp̄ia
nus non es. sed ethnicū tibi nomen est.
et in vacuū sumis illud quod ad sacri
ficiū dn̄icū p̄tinet. Nec amiciciā cum
xp̄o habere potes qui eius īimico amicus es.

O qualis aleatorū demencia. qui īsani
unt periurāt maledicūt. et dyaboli
caligine deorbati sibi īuicē manus in
ferunt. īuicē se deuorant. et parentū
originē turbis p̄ntibus dehonorāt. Et qui
iam sepius vincitur. rursus ad nocencius
studiū dyabolo suadente aīatur. O ars
infesta studentibus et studiū libidinosū
quod non diuicias sed nuditatē et īopi
am prestat. Manus carnifex manus
noxia. que nec post lucra desinit. sed
adhuc post dampna ludit. Esto igitur nō
aleator sed xp̄ianus. Pecuniā tuā assi
dente xp̄o spectantibus angelis. et mar
tiribus p̄ntibus super mensā dn̄i sparge
et pauperibus diuide. Diuicias tuas xp̄o
cōmitte. et artē dn̄i imitare. que non
perdit sed pocius acquirit. Sit tibi cū
pauperibus cotidianus lusus. sit cū viduis
frequens opacio. Alea vero ne luseris
ubi lusus nociuus est et crimē mortale
Vbi demencia sine consideracione. vbi ve
ritas nulla sed mendacij malicia. Extra
he caliginē īimici ab oculis tuis. et pu
rifica manū tuā a dyaboli sacrificijs.

De modo orādi. Actor. Cap̄ lxvij.
Ceterū in libro de oracione dn̄i
ca. de modo orandi ita disserit.
Cyprianus. Sit orantibus sermo cū disci
plina. quietē continēs et pudorē. Placē
dū est diuinis oculis et habitu corporis et
modo vocis. Nam sicut īpudentis ē cla
moribus strepe. ita econtra congruit ve
recundo modestis precibus exorare. Deni
q̄ dn̄s secreto in abditis et semotis locis
orare precipit id est in cubiculis ipsis q̄d
magis fidei cōuenit. ut sciamus deū ubi
q̄ p̄ntē oēs audire et videre. ¶ Disci
pline quoq̄ ac verecundie memores nō
debemus passim inconditis vocibus preces
nr̄as ventilare. nec peticionē deo mo
deste cōmendandā tumultuosa loquaci
tate iactare. quia deus non vocis sed cor
dis auditor est. nec clamoribus admonē
dus est qui cogitaciones videt. Vnde et
publicanus orabat non eleuatis in ce
lū impudenter oculis. nec maībus insolen
ter erectis. sed pectus suū pulsans et
pcca intus īclusa contestans. diuīe mīe

implorabat auxiliū. ¶ Dn̄s quidē in
oracione quā docuit oēm precē nr̄am
salutari sermone breuiauit. sicut eciā
preceptoꝝ salutis grande cōpendiū
fecit. Vt in disciplina celesti discenciū
memoria non laboraret. sed quod eēt
simplici fidei nc̄ciariū velociter disceret.
Sic eciā vite eterne sacramentū mag
na et diuina breuitate cōplexus est di
cens. hec est autē vita eterna ꝛc̄. Incū
bere igit̄ ad preces toto corde debem⁹.
Cū ad orandū stam⁹ cogitacio oīs car
nalis abscedat et secularis. Nec quicq̄
aliud anim⁹ tūc cogitet. q̄ id solū quod
precat̄. Ideo eni̅ et sacerdos ante oraci
onē prefacione p̄missa parat fr̄m corda
dicendo. sursū corda. et illi r̄ndēt. ha
bem⁹ ad dn̄m. Vt claudat̄ cont̄ aduer
sariū pectus. et soli deo pateat. nec ha
beam⁹ aliud in corde et aliud in voce.
Quō eni̅ te audiri a deo postulas. cum
te ipē non audias? Dn̄m tui mēorem
esse vis. cū tui memor ipse non sis. Hoc
est maiestatē dei negligencia oracionis
offendē. hoc est vigilare oculis et corde
dormire. cū debeat xp̄ianus eciā cum
dormit corde vigilare sicut scriptū est. ego
dormio et cor meū vigilat. Sermo quoꝫ
dn̄i promēri nō potest. qui nulla ope
racione fecundus est. Et ideo scriptū ē.
bona est oracio cū ieiunio et elemosina
Nam qui in die iudicij premiū pro bōis
opibus reddituꝛus est. hodie quoq̄ ad
oracionē cū opacione venienti benign⁹
auditor est. Vnde cornelio dc̄m est. ora
ciones tue et elemosine ascenderūt ꝛc̄.
Qui eni̅ paupi elemosinā dat. deo sua
uitatis odorem sacrificat. Nulla autē
hora xp̄ianis excipit̄. quo min⁹ semp
deus debeat adorari. nec ullū de noc
turnis tenebris eē orantibꝫ dampnū
potest. quia filijs lucis eciā in noctibꝫ
dies est. Qui ergo in xp̄o hoc est ī lūē
semp sum⁹. nec noctibꝫ ab oracione ces
sem⁹. Imitem̄ qd̄ fuit̄ sum⁹. habit̄ ī reg
no sine noctis interuentu solū diē. De cō

In temptu mortis Actor. Ca lxviij
libro quoq̄ de mortalitate contēp
tū mortis approbat. et ad marti

rij desideriū sic īuitat. Cyprianus.
Eius est mortē timere. qui ad xp̄m nō
vult ire. Et eius est ad xp̄m nolle ire
qui non credit se cū xp̄o incipe regnare
Contēpnenda est oīs īiuria presenciū
maloꝝ fiducia futuroꝝ bonoꝝ. Mori nō
timeat qui ad secūdā mortē de hac mor
te transibit. Mori timeat cui hoc mora
longiore confert̄. ut cruciatus et gemi
tus interī differat̄. Mortalitas ista xp̄i
hostibꝫ pestis est. eius autē seruis salu
taris excessus est. Martiriū incipim⁹ non ti
libenter accipe. dū mortē discim⁹ non ti
mere. Sed forte opponat aliquis. hoc me
ergo in p̄nti mortalitate contristat q̄
qui ad toleranciā passionū tota me vir
tute deuouerā. martirio meo de priuor
dū morte preuenior. Vm̄ non est in tua
ptāte. sed in dei dignacione martiriū
nec potes te dicere p̄didisse qd̄ nescis an
merearis accipe. Deinde scrutator cor
diū deus qui prospicit apud te paratā
fuisse virtutē. reddet pro virtute mer
cedem. Et apud quē martiriū mente
concipit̄. anim⁹ ad bonū deditus deo
iudice coronat̄. Aliud est martirio a
nimū deesse. aliud aīo defuisse marti
riū. Nec deus sanguīez nr̄m querit
sed fidem. Nec abrahā nec ysaac. nec
iacob occisi sunt. qui tn̄ fidei et iusti
cie meritis honorati. int̄ p̄riarchas p̄
mi eē meruerūt. Non sunt lugendi
fratres nr̄i accersione dn̄ica de secu
lo liberati. cū sciam⁹ eos non amitti s̄
p̄mitti. et occasionē non eē dandā gen
tilibꝫ ut nos merito ac iure reprehen
dant q̄ quos viuere apud deū dicim⁹ ut
extinctos ac p̄ditos lugeam⁹. Nichil eī
prodest verbis proferre virtutē. et fc̄is
destruē veritatē. Quod ergo interim
morim̄. ad īmortalitatē morte trāsgre
dim̄. Nec p̄t vita succedē. nisi hinc con
tigerit exire. Non est exitus iste s̄ tran
situs. et tp̄ali itinere decurso ad eterna
transcursus. Eius est in mūdo diu vel
le manē. quē mūdus oblcāt. quē sclm
blandiens ac decipiens illecebris tre
ne voluptatis īuitat. Porro cū mūd⁹
oderit xp̄ianū. q̄re amas eū q̄ te odit

et non magis sequeris xp̄m qui te dilexit ac redemit. **Detestacio auaricie.**

In libro vero de ope et elemosinis contra auariciā sic disputat **Cypriam**. Nichil de diuina pietate ip̄e bit in p̄cabz. qui ad preces paupis non flect humanas. Vnde scriptū est. btūs qui intelligit sup egenū et paupem. Quid ergo diuitijs tuis solus incubas? Quid in penā tuā patrimonij pondus exagg̃eras. ut quo seculo locupletior fueris. deo pauperior fias. Erras et fallaris. qs quis te in hoc seculo diuitē credis. Redditus tuos diuide cū dño. frētis tuos pertine cū xp̄o. Sed forsitan multi sūt in domo liberi. et vetrudat te nr̄a solicitas filioz quorum largitē bonis opibz insistas. Verū hoc ipso ampliꝰ opari debes. quo mlt̄i redimenda sūt. multoz purgande cōscie. Et sicut in vita corpali sustentanda quo maior est coz nr̄ corpus. eo maior et sup̄ opm ip̄ensa. quo maior est pignoz cupia. Sic enī et iob sacrificia numerosa pro filijs offerebat. Quotusq; erat in domo pignoz nr̄ tantus dabat deo nr̄as hostias. Illi ergo assigna facultates tuas. quas heredibz seruas. Ille sit libeis tuis tutor et curator. et cōtē oēs ijuri ag seculares diuina maiestate p̄tector. Patrimoniū enī deo creditū. nec respub̄ lica eripit. nec fiscus inuadit. nec alicui aliqua forensis euertit. Sed in tuto hereditas ponit. que deo custode seruat. Hoc ergo est cauis pignoribz in posteriū prouidere. et futuris heredibz patna pietate consulē. Preuaricatoz itaq; et p̄ditoz pater es nisi filijs tuis fideliter cōsulas. nisi eis conseruandis religiosa magis q̄ celesti patrimonio filios tuos. et dyabolo magis cōmendare q̄ xp̄o. bis delinquis. et geminū crimē admittis. Et q̄ non prepatas filijs tuis dei patris auxiliū. et q̄ doces eos patrimoniū plus amare q̄ xp̄m. Esto pocius eis talis pater qualis thobias fuit. **De bono paacie. Actor. Cap. lxx.**

Poro in libro de bono paacie patiencia sic cōmendat. **Cypriam**. Paciencia virtus est nobis cum deo cōis. Que autē gloria est deo silem fieri. Quāta felicitas habē in virtutibz quod diuinis laudibz possit equari. Ille innocens et iustus imo innocencia et iustitia inter facinorosos deputat. et testimonijs falsis veritas premit. Judicatur iudicat. et dei sermo ad victimā trahens ducit. Et cū ad crucē eius confundant sydera. contremisant terra. turbent elementa. ille non loquit. nec mouet. nec maiestatē suā profitet. sed oīa pseueranter tolerat ut in eo plena et p̄fecta paciencia consūmet. Porro vnusquisq; cū nascatur et hospicio huius mundi excipit ejulatū sumit a lacrimis. et cū adhuc oīm verū ignarus sit. nichil aliud q̄ flere nouit. Prouidencia naturali lamentat mortalis vite procellas quas ingreditur ploratus et gemitus in ip̄o exordio suo rudis aīa testatur. Sudat enī q̄ diu hic viuit. et laborat. nec fidantibz et laborātibz p̄t magis alia q̄ paciencie subuenire solacia. Nec aliud magis iustos et ijustos discernit. q̄ q̄ in aduersis per ipaciencia blasphemat ijustus et queritur. et paciencia probat iustus. Denicq; pacia est que nos seruat deo et cōmendat. Que nr̄um tēpat linguā frenat. mentē gubernat. pacē custodit. disciplinā regit. potēciā diuitū cohercet. inopiā paupm refouet. Facit humiles in ꝓsperis. fortes in aduersis. Docet delinquentibz cito ignoscere et delinquentē diu et multū rogare. Fidei fundamenta munit. nr̄am spei prouehit. actū dirigit. Letin cauitas est vinculū fraternitatis. fundamentū pacis. tenacitas et firmitas vnitatis. q̄ et spe et fide maior est. que et opa et martiria precedit. que nobiscū semp̄ eterna ꝑmanebit. **De zelo liuore et morte. Actor. Cap. lxxi.**

Poro in libro de zelo et liuore cōi hoc malū sollerti vigilare nos admonet. idq; vehemēti aspernari dicens. **Cypriam**. Exuendū est nobis et oīmbz virtutibz et laborandū ut sementis ijmia iacuīs ex

omm̃ ptē qua ſeruiri poſſiumꝰ repugne
mꝰ. Nam ait ille ſingulos nos. et
tanqꝫ hoſtis clauſos obſidens muros ex
plorat et temptat. an ſit ꝑ aliqua
membroꝝ minꝰ ſtabilis ac minꝰ fida.
cui⁹ aditu ad interioꝛa penetret⁹. Offꝛt
oculis formas ut viſu callidiꝰ deſtruat.
aures per cantoꝛa muſica temptat. ut ſo
nu dulcioꝛis auditu xp̃ianū vigoꝛē ſol
uat et molliat. Linguā cōuicio puocat.
manū ĩjurijs laceſſentibꝫ ad petulan
tiā cēdis inſtigat. falſa oſtentat ut va
ſubꝛepiat. Ad debellandos dei ſeruos ſe
per inquietus ſemꝑ infeſtus. in pace ſꝫ
dolus in ꝑſecutione violentus. Qualis
eſt aĩe tinea. in malū ꝓꝓriū bona cō
uertēs aliena. illuſtriū ꝑſpitate torꝛſti.
alioꝝ gloriā penā ſuā facere. et velut
quoſdā pectoꝛi ſuo carnifices admouē
qui ſe inteſtinis cruciatibꝫ lacerent et
ſecreta cordis maliuolencie vnguliſpul
ſent. Mala cetera terminū ĩnīt. et quic
quid delinquit⁹ delicti conſūmacione fi
nit⁹. In adultero ceſſat facinꝰ ꝑpetrato
ſtupꝛo. in latrone quieſcit zelus homi
cidio admiſſo. et ĩplere fallacia modū
ĩponit falſario. Zelus vero non habet
terminū. ſed eſt ꝑmanens iugit⁹ ma
liū. et ſine fine ꝑnā. Quātoꝝ ille tui
ĩuidet⁹ melioꝛ ſucceſſu profecerit tāto
ĩuidus ĩmanis liuoꝛis ignibꝫ exardeſ
cit. Hinc vultus minaꝛ. toꝛuus aſpēctꝰ
in facie pallor. in labijs tremoꝛ. in den
tibus ſtridoꝛ. Verba rabida et effrenata
cōuicia manꝰ ad cēdis violenciā ꝓmp
ta. Et ſi a gladio interī vacua odio tñ
furiate mentis armata. finalis cura ē
ubi plagā ꝑſpicua eſt. Zelū aūt vulnā
obſtruſa et occulta ſꝫ. Nec remedium
aure medentis admittūt. que ſe intra
conſcencie latebras ceco doloꝛe clauſerūt.
Quicūqꝫ ĩuidus eis quos odiſti infeſtus
es. nullꝰ magis ſ̄ tue ſalutis ĩjmicꝰ
es. Quicūqꝫ enī ille eſt quē zelo ꝑſeque
ris ſubterfugē et viuere te potiet. tu vō
te non potes fugere. Vbicūqꝫ enī fugis
aduerſariꝰ tuus tecū eſt. Hoſtis ſemper
in pectoꝛe tuo eſt. pnices intus ĩcluſa ē
ĩeuitabili cathenarū nexu lugnituees.

Cpſeuerās malū eſt hoīem ꝑſequi ad
dei gr̃iā ꝓmerētē. culamitus ſine ve
medio eſt odiſſe felicē. Bonos igit⁹ imi
tare poteſt⁹ ſi ſectari potes. et ſi ſectari
non potes colletare certe et cōgratulaē
melioꝛibꝫ. fuge te illis aduñata dilectiōē
ꝓtinꝑē. et firmitatis vinculo cohereden.
Sit in manibꝫ diuina lectio. in ſenſibus
diuina cogitacio. Oracio iugis oīo non
ceſſet. ſalutaꝛibꝫ opacio ꝑſeueret. Vt q̄
tiēſcūqꝫ ĩmicus acceſſerit. quotiēs adꝛ
ve temptauit. clauſū aduerſū ſe pectꝰ
ĩueniat et armatū De laude martꝝ
eterū in vñ. Actor. Cāp lxxij.
eplis ſuis ad martires et confeſ
ſores ita loquit⁹. Cypꝛianꝰ O q̄ñ
tū vos diuina dignacio honoꝛauit. ut
ex vobis iam ꝑ martiriꝫ ſui conſum
matiōē ad coꝛonā preceſſerit. ꝑ adhuc
in carcē clauſtris et vinculis demoꝛet⁹
ad meritoꝝ titulos ampliꝰes tꝛmēto
rū tarditate profitiens ĥitum tot mer
cedes in celeſtibꝫ premijs. quot nūc diꝛ
enuāt⁹ in penis. Impoſuerūt cōpedes
pedibꝫ vr̄is et mēbra felicia. ac dei tem
pla infimis vinculis lignuerūt. Sed
ornamēta ſūt iſta non vincula nec pedes
veſtros copulant ad infamiā ſed ſtatuūt
ſtatuūt ad coronā. O pedes feliciter vinc
qui non a fabro ſed a dño reſoluūt⁹. et ita
nere ſalutari ad paradiſū dirigūt⁹. O
pedes in ſtlō ad pīs ligati ut ſint ſēp
apud dm̃ liberi. et celeriꝰ gloꝛioſo in
nere ad xp̃m curſuri. O martires ſa
quibꝫ vos laudibꝫ predicē. quibꝫ vocibꝫ p
conjs coꝛonē. Non ceſſiſtis ſupplicaꝛe
ſed vobis potius ceſſerūt ſupplicia. Ste
tiſtis voce libera mente incoꝛrupta. vir
tute diuina. armis quidē ſeculaꝛibꝫ mu
ſed armis fidei armati. Stetiſtis ſeruu
dei tortꝛ tꝛqñtibꝫ foꝛcipes. et pulſates
ac lanantes vngulas pulſatꝛ ac lan
ata mēbra viceriūt. Inexpugnabilē fi
dem ſuā ſupare non potuit ſeuiēdiu
plagā repetita. q̄ñ rupta cōpagine
ceriū. tꝛquereī in ſeruis dei non tñ mē
bra ſed vulnera. Fluebat ſanguis qui
incendiū ꝑſecutoꝛis extinguiet. q̄ flam
mas et ignes gehenne gloꝛioſo rubꝛe

sopiret. Inuectio ꝛ blasphemū et hystonē. lx

OBlatrantē te et aduersus deū x
ore sacrilego et verbis impijs .iij.
obstrepentē freq̄nter demetri
ane contēpserā verecundijs et melijs ex
istimans errantis īperitiā silentio sper
nere. ꝙ loquendo demētis insaniā pro
uocare. Nam et labor est irritus. et nl
effectū offerre lumē cēco. sermonē surdo
sapiencia bruto. Hec considerās sepe cō
tigit. et īpacientia pacta vici. Tacē tm
ultra non oportet. ne dū criminacioēs
falsas contēpnimꝰ refutare videam̄ cri
men agnoscere Idem ad entrapium.

Consulendū me existimasti frater
kme de histrione quodā. qui apud vos
constituꝰ in eiusdē adiuc artis sue de
core pseuerat. et id qd male didicit
cetis quoq; insinuat. an talis debeat cō
tra diuine nec euāgelice congruie dis
cipline. pudorē et honorē ecclē tū turpi
tudi inducre. vestē muliebrē in lege p
hibebant. et maledicti huiꝰ modi iudi
cē. q̄nto maiorꝭ est criminis non
tū muliebria indumenta atq; sed ges
tus quoq; turpes et molles et muliebres
magisterio īpudice artis exprimē. cōtē
dei institucionē docē. quēadmodū mas
culus frangat in femina. et sexus arte
mutē. et dyabolo diuinū plasma ma
culanti per corrupti atq; enaruati cor
poris delectu placeat. De sō mellone
epō. Ex gestis eiꝰ Cap lxxiiij.

Cempe valeriani impatoris mello
nā qdā oriūdꝰ de maiore britannia
roma venit. ut patrie sue tributū soluer
et impatori seruiret. Ibiq; sicut mos
erat cum socijs suis ad templū martis
ductus est. ut sacrificaret. Audiens aūt
stephanū papā pauca xpianis euāge
liū xpi predicantē verba eiꝰ attendit.
Et credidit. baptismū petijt et accepit.
Et ab eo instructus quicqd habebat vē
didit. arma eaā cū quibꝰ militabat et
pauperib evogauit. Quē presentꝰ pp sibi
adherentē per oēs ecclē gradus usq; ad
sacerdocii promouit. Cumq; ceiunijs et
vigilijs insisteret quadā die missā eo cele
brante viderūt ipe et pp angelū dei sta
tem ad dexterā altaris. qui pacē mis
sa dedit ei virgā pastoralē quā manu
tenebat dicens. Accipe virgā sub qua
reges pplm rothomagensis ciuitatis in
neustrie finibꝰ. Tibi enī illuc ꝑparatus
est a deo locus. Licet aūt labor incogni
te vie tibi sit onerosus. nequaq; tamē
tibi timendū est. q̄m sub vmbra alarū
suaꝝ proteget te dns ihūs xpc. Tuc ac
cepta benedictione a papa uter avripu
it. Et cū venisset autisiodorū virgā te
nens quā ab angelo accepat quendam
bipēni vulneratū. cuiꝰ pes in duas p
tes diuisus fuerat oratione facta illico
sanauit. Deniq; rothomagū veniens ꝫ
ministeriū suū fideliter implēs multis
virtutibꝰ et miraculis clarus tandē que
uit in pace. Huiꝰ festū recolit xi kl' no
uembris. Passio sc̄ī priuati epi. Ex ges
tis eiꝰ. Cap lxxv.

Empibꝰ tis eiꝰ valeriani et galieni seuiente
in xpianos psecutione indigna
cio dni cōmota est cont romanos ita ut
barbare nacionēs ab oriente et occidēte
aduersus rēpublicā prouocarēt. ut pplos
truadarent. Tunc alemāni cū hyerode re
ge trāsmisso reno gallias pcierūt. et in
gnaualitanē regionis exordio aios arma
q; cōuerterūt. Tunc mole loci ad mōtē
gedrone quasi ad presidiū confugerūt
Cui regioni uel ecclē priuatus epūs pre
sidebat. Qui cauernā sibi in montis ca
uisdā supalio fecit in quo oī tpe stetit
nisi cū ad agenda solēpnia procedebat
Ibiq; positus licet gredonensibꝰ pncia
non adesset. oratione non decrat. Et
quos corpe consolari non poterat spū
confortabat. Interea barbari vasta
tes regionē ad gredonensē montē cō
fluūt et quos oppugnacioē capē nō po
terant duobꝰ annis conclusos tenuerūt
Igit dum in hac intencione psistunt
fama detulit epm regionis non ee ci
clausis sed intra receptacula qd sibi tē
pore pacis parauerat cōmorari. Illuc
ad rapiendū eū cōuolant spemntes
per eū vocaus pplī aios cōtinuo frūgi.

et ad illam conditionē sponte descendē
in qua vidissent epm̄ retineri. Cum
q; vir scūs a barbaris per intrpretem
cōpellatus fuisset. cōperissetq; ad hoc
se pnicit' raptū ut suoꝝ aīos ad dedici
onis psuasionē molliret rndit nequa
qm̄ hoc se facturū. meliusq; sibi ēē que
libz subire discrimina. q̄ ad tale faci
nus prebere consensū. Tali itaq; barbari
responsione pmoti. statī eū fustibz ce
dūt. multisq; actū verberibz ad vicū
usq; pducūt. credentes vel post illata
supplicia eius sententiā ēē mutandā. At
ipso in eadē voce psistente illi sacrifici
a funesta cū ingenti honore obtulerūt
dicentes ut aut ydolis īmolaret. aut ī
tormētis deficeret. At ille. Melius est in
quit michi pn̄tes penas expiri q̄ vob'
et demonibz vr̄is stultissime hūiliari.
Cumq; hec et alia plura proclamaret
sic in eū cepit seuire barbaries ut ma
ioribz flagris ardentioribz q; flāmis
et nouis penarū generibz excruciatus
exanimis relinqueret. ¶ Post hc̄ bar
bari cū vidissent se nichil posse pficē.
ad gredonē redierūt ut ab inclusis pa
cem postularēt. versaq; vice rerū psti
terūt obsessi quod rogare debuerūt.
Plebs vero egrediendi libertate cōces
sa illico ad epm̄ cōgratulans vniuer
sa cucurrit. Alij genibz eius puolu
ti. alij ore pprio scō corpori vlcera īflic
ta lambentes. Atuero scūs martir p'
uatus ex ipsa curatione quassatus nō
multo post migrauit ad xp̄m. Et q;
tunc tanta in xp̄ianos psecutoꝝ ferue
bat rabies ut nec sanctoꝝ cineribz p
cerent. cripta in subtraneo facta ē in
qua scm̄ corpus cū honore collocatū est
Huius passio celebrat' xij° kl' septembs.

Passio scōꝝ basille et prothi et iacinc
ti. Actor. Ca lxxvi

Miro modo dissenciūt historie de hijs mr̄i
bz qui passi st' sub decio īpato
re. Nā cornelius pp̄ sub eo legit' passus
fuisse. et tn̄ ita legit' in gestis bt̄e eu
genie valeriano et galieno impanti
bz. Qui utiq; post deciū et etiā p' gallū
et volusianū legūt' īpiū suscepisse. orta
est sedicio de xp̄ianis q; cyprianus cat
thaginē subuerteret. et cornelius ro
mā. Dataq; est auctoritas ad paternū
consulē ut cyprianū occideret. Cornelius
autē quia a multis romanis et illus
tribz fouebat' erat in abditis. ¶ Tunc
beata eugenia videns basillā ait. Re
uelatū est michi a deo. q; te virginita
tis magnū premiū expectat. Et illa
Et michi inquit reuelatū est a deo q;
martirij duplicē coronā accipias. V
nā quā apud alexandriā pro iustis
laboribz acquisisti. aliā quā in effusi
one sanguīs adeptura es. Tunc euge
nia residentibz sanctis virginibz mi'
tis sermonibz eas de castitate custodiē
da monuit. et ipsas flentes osculans
deo cōmendauit et discessit. Eodē die
prexit vna ex ancillis basille ad pō
peiū sponsū eius dicens q; basilla ab
eugenia xp̄iana facta eēt ut ei non
nuberet. et duos eunuchos prothū et
iacinctū magice artis doctores quam
xp̄iani cōmitterēt quasi dn̄os excolēt
Quibz ille auditis vehement' iratus
puenit ad cubiculū clausū. in quo ba
silla cū protho et iacincto oracionibz
erat occupata. Cumq; se intromitti
peteret. audiuit a basilla sibi ēē man
datū. Causā penitus non habeo te
videndi. Illi enī qui corpus integrū
michi cōmendauit fideliter conseruare
disposui. Tunc ille furens vehemen
cius prostrauit se corā impatore di
cens. Sacratissimi pncipes. romanis
vr̄is subuenite. et deos nouos q̄s eu
genia de egipto veniens secū adduxit
ab hac vrbe sepate. Ecce xp̄iani cō
iugū sepant graciā. sponsantes sibi
associant. Inuenti st' dij qui hoīes nas
ci prohibeant. Tunc decreuit galienus
ut aut sponsū suū basilla reciperet aut
gladio puniret'. Eugeniā quoq; iusse
rūt ut aut numinibz sacrificaret. aut
crudeliter interiret. Cōuenit' basilla ut
recipiat virū suū. profitet' se sponsū
hr̄e xp̄m filiū dei regē regū. Et qm̄ ex
regio genere erat et publice audiri nō
poterat intra domū suā gladio trans

uerberata est. Qua interfecta tenent⁹ protinus et iacinctus et ad ēplū trahiū⁹ Sed illis oratiōnē finientibz simulachz ionis nu sacrificare cōpellebāt⁹ tra dit ad pedes eoz. et ita cōminutū est ut ubi fuerit non cōpareret. Quod niceas prefectus non diuine virtuti sed magice arti tribuens. iussit eos decollari. Passio sce eugenie vgis. lxxvij

QVi etiā eugenia ad se accersita. cepit ab ea de magicis artibz inquirē. At illa constanter. Polliceor tibi q̄ arg nīa maior ē nē sine mīe et mīem sine patre. habet patrem virginē que filios et totū die creat. et in amore eiq̄ pdurat. Audiens prefūs stupefactq̄ est. et ne ad impatorē veniret q̄ eam libenter audiret iussit eam ad templū dyane duci. Redime vitā tuā et patrimoniū tuū eugenia. et dee dyane sacrifica. Tunc illa manq̄ suas expandit et orauit. ipsaq̄ orante factus est terremotq̄ in loco et ita templi fundamēta cū ydolo subuersa sūt ut nichil remanēret nisi aura sola que erat ante ianuā templi ad quā stabat eugenia. Tunc fit conē sus pli romani. Alij dicūt innocentem alij magū. Prefūs hec nūciat impatori qui iubet eā saxo colligatā in tyberim precipitari. Statimq̄ saxū diruptū est. et beata eugenia supsedēs utri fluuiali aqua ferebat⁹ ut omnibz fidelibz appar⁹et illud ee cū ea in flumine ne absorberet⁹. qui cū petro fluctu ma ri ne mergeret⁹. Itā inde sublatam ī tertiā ne mergeret⁹. Que sic statim extincte sūt ut termarū ciuiū refrigeret. et oīa incendia lignoz adhibita ad nichilū deuenirent. ¶ Post hec missa in custodiā tenebrosā per viginti dies nubet⁹ nec cibū accipe nec lucē videret ibi cotidie tantus habundabat splendor ut dū locus per viginti dies aptus fuisset⁹ tueniret⁹ bta eugenia quasi lumen aliqd radiare. Saluator eā ei apparuit. de cuiq̄ manu panē nūci ministrauit. dominis accepit. Qui et dixit ei. Ego sum quē tota mentis intentiōē dilexisti. Eodem die te in celestibz recapiā quo ego ad terras descendi. Ipso ergo die natalis dnī missus est speculator qui eam in custodia pauteret. Cuiq̄ corpus a xpīanis sublatū positū est non longe ab vrbe in ppio predio ubi multa corpa sanctoz ipā sepelierat. Claudia vero mater eius dū ad eius sepulchrū fleret apparuit ei vigilanti in medio noctis silencio indutā veste auro textā. cum multitudine virginū. dixitq̄ ei. Gaude mater. quia et me xpūs pduxit in exultacione sanctoz. et patrē meū collocauit in nūo patriarchaz. et te die dnīca suscipiet. ¶ Hec ea loqnte factus est subito clamus imensa et hūanis oculis intolerabilis. et angeli transeūtes ymnū deo dicebant. Hoc solū intelligebat q̄ nomē ihu xpi et spūs sancti in ipis laudibz psonabat. Cumq̄ domū veniens filios suos instruxisset⁹ die dnīca misterijs sanctis celebratis. in oratione posita emisit spīm. Quā filij iuxta sororē suā sepelientes in timore dei perfecti multos pagnoz⁹ cōuerterūt. et tandē ad gaudia eterna migrauerūt. Passio sū poncij mūis Ex gestis eiq̄. Ca

DEnūq̄ valeriano et lxxviij . . galieno impatoribz et xpīanos psequentibz btūs ponci⁹ finis ytalie transiens vibem sub iugo alpiū procul positū pecijt noīe cymelā. Vbi sedens claudius pro tribunali iussit eum adduci. dixitq̄ ei. Tu es ponci⁹ qui vrbē romā per nescio quā sedicionē pturbasti insup et pnoz pncipū mentes abalienasti. Qui rīdit. Neminē turbaui neq̄ subuerti. sed ab errore demonū ad deū verū conuerti. Cūq̄ non posset ad sacrificandū adduci preses iussit oīa genera tormentoz ꝑparari et ait. Inculeo aptatus distendat⁹ ut oīa torme ta per mēbra eius decurrant. et tūc videam⁹ si deus eius eruet eū de manu mea. Cūq̄ culeo aptaret⁹ beatus ponc⁹ius dixit. Licet incredulitas tua īpossibilem deū nrm dixerit. ego tamē in

nomine dñi dei mei ihu xpi credo ut pe
ne tue ad nichilū redacte nullū corpi me
o dolorē incutiant. Cūq; eculeo tenderet
et ministri vectibz impositis cocleam
retornarent. cū magno sonitu eculeus
confractus est ita ut in puluerē redactus
non cōpareret. et exanimes repentino
fulgore qui ibi aderant redderent. Sāc
tus vō poncius letus et intritus ait. Vel
nūc incredule disce. quia deus noster po
tens est pios de tēptacione eripe. Vos āt
ĩiquos in die iudicij ꝑpetuo deputare igni.
Tunc preside conturbato dixit anabius
assessor. Sapiētissime virorū aduētanti
bz nobis adducti sūt duo vrsi e dalmacie
montibz mire magnitudīs ꝑcipe ꝑari
amphiteatrū ut ab eis deuoratus nō
habeat sepulturā. Jussu presidis pre
paratur āphiteatrū. et btus poncius in
arena deponitur. Statī egressi duo ve
natores cū thaureis et veruicibz ꝑm
consuetudinē cū stetissent in arena ꝛ
sancto dei prouocassent vrsos illi exeū
tes de caueis singuli vtrosq; venatores
arripuerūt. et ita eos discerpserunt.
ut penitus qui fuissent non cōpareret.
Tunc venientes ad scm ponciū non ausi
fuerūt propius accedē. aut pedes mrīs
osculari. ꝓpter paganorū cruorē. ꝑ paulo
longius procūbentes nichil sancto mrī
ꝑmissi sūt lesionis inferre. Tunc clamor
populi in celū tollitur. gentiles oēs clama
bant. vnus est deus xpianorū quē poncius
colit. Consūmacio agōis eius dē. Cap lxxix.

Effrenatus igitur preses rabida voce
clamare cepit ut copiā lignorū
et omne genus fomitis afferrent.
Jussitq; scm dei manibz pedibz q; vinci
ri cathenis et in media harena statui
multitudinē vero lignorū in circuitu eius
extrui ignēq; supponi. Quod cū fcm fu
isset ignis gyrans flāmis in sublimē
harenā atq; torquens plusq; fastigiū
elisit amphiteatri. Consūptis q; omībz
que pabulo ignis fuerat ꝑparata. ita
scūs dei ab omī ardore apparuit illesus
ut nec saltē fimbriā vestimēti eius ledēt.
Tandē q; preses victus atq; confusus ait.
Nūquid oīa genera tormētorū supasti.

et ideo gloriaris nūc ut reliqua euadas
tormenta? Ecce proximū venerabile
apollinis templū. accede et sacrifica.
Beatus poncius dixit. Sacrifico ego cor
pus meū dño meo ihu xpo quod hacte
nus a pollucione ydolorū īmaculatū custo
diui. Nam vobis et principibz vrīs cito
supueniet vlcio diuina. quia ĩiuste per
sequimini seruos xpi. Tunc videns pre
ses eius constanciā. decretū dedit dicens
Ducite eū et in saxo quod riuulo īminet
decollate. corpusq; eius deorsū dimitti
te. Quod et fcm est. Nec multo post cō
pletus est sermo quē scūs poncius ꝑdixe
rat. Valerianus scilicet imꝑator in cap
tiuitatē ductus. a sapore rege ꝑsarum
non gladio sed ludibrio omībz diebz vi
te sue merita pro factis ꝑcepit. ita ut
quotienscūq; rex sapor equū conscendē
vellet non manibz eius sed īcuruato dor
so et in ceruice eius posito pede equo mē
bra locaret. Galienus vero cū mediola
nū intrare vellet. a militibz suis cōpre
hensus gladijs est effossus. Claudius aūt
preses et anabius assessor eadē hora qua
scūs poncius decollatus est arrepti a de
monibz suffocabantur. Nam claudius sibi
linguā morsibz minutatī incidit ana
bij vero oculi e suis concauis vi doloris
euulsi pellibz tenuissimis per ora pēde
bant. Sicq; fcm est ut in momēto tpis
ambo expirarent. Huius aūt mrīs pas
sio celebratur primo ydus maij. De galieno
imꝑatore et gregorio punico et scptis eius
Eusebius li° vij°. Ca lxxx.

Galienus aūt valeriani filius postq; rerū sum
mā solus optinuit. lenius et mo
deratius erga nrōs agere instituit. Datis
q; decretis inhiberi supplicia. ꝑsecuciōes
q; cessare. et quo quisq; putat more ex
orare quod diuinū est sinit. Per idem
tempus cū romano adhuc sacerdocio sic
tus preesset. et apud antiochiā demetri
nus. firmilianus q; adhuc cesaree capa
docie supesset. ponti ecclias gregorius qui
prius theodorus dcūs ex origenis disci
pulis cū fratre athenodoro suscepit gu
bernandas. Jheō de illustribz viris.

Theodorus qui postea gregorius appellatus

est. greco cesaree ponti epūs admodum adolescens ob studia grecaz et latinaz lrāz. de cappadocia burrutū. et inde cesa ream palestine. prexit iūcto sibi fra tre anthenodoro. Quoz cū egregiā in dolē vidisset origenes. cohortatus ē eos ad phiam. In qua paulatī fidem xpi subintroducens. sui quoq; sectatores id didit. Quiquenio utriq; eruditi ab eo. re mittūt ad mrem. E quibz thеodorꝰ p fuit origeni. Et cōuocata grandi frequē tia ipsoq; origene pīnte recitauit. qui usq; hodie extat. Scripsit et metafra sim ecclesiastes. breuē quidē sed valde utilem. Et alie huiꝰ vulgo ferunt epl̄e de fide. Sed precipue signa et miracula que iam epūs cū multa ecclesiaz gloria petrauit extant. De stagno qđ orando sicauit. Euseb⁹ ubi sup̄. Cap lxxxi.

Stagnū quoddā erat in ponti re gionibz situ. piscibus copiosū ex quoz captura prediuites reddi tus dūs suus prestabant. Ista possessio sorte hereditatis duobz fratribz obuenēat sed pecunie cupiditas que pene oīm cor da mortaliū supat. eciā fraternā nātu dinē violauit. Coibatur a fratribz tpe cap̄ionis non tam ad capiendos pisces ꝙ ad hoīes decipiendos. Hoīm cedes ac bella mouebant. humanus sanguis pro pisibz fundebat. Sed dei prudencia af fuit. aliqn auxiliū aduentusq; gregorij videt prelia et mortes virorū furentes ꝙ in ecclām suu suoz fres accenderent. in furit. nullā nisi captura piscū repperit. Tum ille cū pro honore aduentꝰ sui vtreq; pres paululū siluissent. nolite inquit o fi lioli racionales aīas pro mutis aīantibz violare fratnā pacē questus cupiditate dissoluē. dei leges et nature piter iuru te mere. sed vna mecū ad oram stagni ecclialis accedite. Ego iam vos per vic tutē dn̄i omni certamine cruēte contē tionis absolua. Et cū hec dixisset. in con spectu oīm virgn̄ quā tenebat in manu ad p̄mas litoris vndas defigit. et ipē po situs genubz palmas tendit ad celū atq; excelso supplicat deo. Simul ut ille oran di finē fecit. statim sese vnda subducens et aursu velocius refugiens a conspectu su perno iussa discedere abyssis suis reddi tur. et aventē campū germanis iā con cordibz deseruit. Sed usq; in hodier nū diē frugū ferax dicit esse solū quod ā te fuerat nauū ferax. De cetis eiusdē miraculis Cap lxxxij.

Memorat miraculis Cap lxxxij. eciā aliud illustriꝰ et diuiniꝰ fac tū ab eo. in quodā loco ruribus an gusti cū res poscēt ecclām construi ru pib⁹ quedā viam montis ex pte orientis obiectu. ex alia vero preterfluēs fluuiꝰ spaciū q̄ntū ecclē sufficēt denegabat. Et cū aliꝰ oīo non eēt locus. omnesq; mestu agerent q̄ solū ad construendā ecclām non haberent. ille fide plenꝰ per noctasse dicit in oracione. et dn̄m illum p̄ missionis sue āmonuisse fideliter qui dixit. Si habueritis fidē sicut granū sinapis dicetis monti huic. tolle te et mitte in mare. et fiet utiq;. Cūq; hec plena fide ac deuocione deposcēt. ad lucē occurrit pplis. iuenta est rupis ip̄portuna secessisse tantū quantū spaciꝰ ad condendā ecclām requ tur ecclām. Haymo ubi sū. Idem gre gorius cū per alpes aliq̄n transiret. nā tute nimiū coactus ad phanū diuertit apollinis ibiq; pnoctat. Quo mane re cedente recessit et demon. Posset dare re sa sicut prius. obmutescat. Consulit a sa cerdote. opponit tabulū aduentꝰ gregorij q̄or sacerdos occupat viā. Quibus q; ad gregoriū querelā expulsi numi nis exponit. questuq; amissū deplorat. At ille scribit eplām in hec verba. Gre gorius apollini. Permitto tibi redire ad locū tuū. et agere quod cōsueuisti. Hāc sacerdos ad phanū ferēs eplām. posuit q; iuxta simulacrū. Adest utiq; demon utiq; data recusa. Tunc sacerdos in semetip sū cōuersus ait. Quo non multo melior est gregorius iste apolline. tuiꝰ obtēpe rare iussis. Et descendens cadē hora ad gregoriū referensq; eplām. rem ordie pandit. utq; se offerat deo rogat. Tunc reducta gentilitate suis ab eo catheumi nꝰ cū se castissime vite et abstinentissīe

manapasset etiã baptisma consequit. Et in tm̃ virtute fidei profiat q̃ beatꝰ gregorij successor in epãtu efficit. De q̃ busdã aliis sub p̃fatis ip̃atoribz passis Peter et fine illoꝝ. Actor. Calxxxiij.

Hos mr̃es quoꝝ gesta supra posuimꝰ. passi sũt plures alij sub galieno et valeriano. de quibz in martyrologio ita scriptũ est. Idibz ianuarij rome via lauicana coronẽ militũ xl̃ quas sub galieno impatore pro cõfessione vere fidei p̃cipe meruerũt. Item vi° nõs marij rome via latina sanctorũ mr̃m sauini et basilei. qui passi sũt sub valeriano et galieno ip̃atoribz. Itẽ v° kl' aprilis in cesarea palestine scoꝝ mr̃m prisci malchi et alexandri. Qui p̃ sermone valeriani diuino fidei calore sumpsi vitro iudicẽ adeuntes de semeia in pioꝝ sanguinẽ obburgant. Quos ul' le continuo pro xp̃i noĩe bestijs tradidit deuorandos. Itẽ pridie pdus aprul' sancti zenonis epi. Qui int̃ p̃cellas p̃secutiõis veronense vrbẽ mirabiliter rexit. at tpe galieni martirio coronatꝰ est. Itẽ iij° kl' maij. in numidia apud terrense colonie natale scoꝝ mr̃m agapij et secũdini epoꝝ. Qui p̃secutione valeriani p̃ longũ exiliũ apud presitũ vrbẽ in qua tũc maxie gentiliũ rabies ad temptandã iustoꝝ fidẽ inhiabat. ex illustri sacerdocio facti sũt mr̃es gloriosi. Passi sũt eiã in eoꝝ collegio emilianꝰ miles. teraulla et antonia sacre virgines. et quedã mulier cũ suis geminis. Item iij kl' augusti apud affricã ciuitate lunaria sanctaꝝ virginũ maxime donatille et secunde. Que p̃secutione galieni aceto et felle primũ potate. deinde plagis acerrimis cese et eculei extensione cruciate postmodũ in carcerib⁹ exuste nec non et ad bestias p̃recte sed ab hijs intacte. nouissime gladio iugulate sũt. Itẽ ix kl' septẽbris apud carthaginẽ trecentoꝝ mr̃m. qui passi sũt tpe valeriani et galieni. Deniq; cũ post supplicia sibi illata xp̃m dei filiũ deũ fatereñ in dibatũ calcis acensiũ demissi sũt. Ex quo eiã candidatus ille creatus beatoꝝ. massa cũ

dida meruit apellari. Hugo ubi supra

Porro valerianꝰ ad extremũ dei pressidio destitutus ut dicũ est a rege psarũ sapore captus. ignominiosa apud eũ seruitute conseruit. et donec vixit hãc infamis officij penã semp tulit. ut ascensuris hymni regẽ ascensuriũ in equũ non manu sed dorso attolleret. At galienꝰ tum claro dei iudicio territꝰ. postq̃ regnũ sumã solus obtinuit. leniꝰ ac moderatiꝰ agere cepit. et pacẽ eccie condonauit. Statim q̃ ira dei in miam versa est. et emilianꝰ tyrannꝰ apud magunciã cũ cũ res nouas moliret, occisus est. Aprilꝰ quoq; qui in gallijs post mortẽ postumi nũcupatꝰ est. Aya fectus est. Deniq; galienꝰ impator clandio sucedente defunctus est. Regnauit autẽ cũ valeriano ãnis septẽ. et solus annis octo. vixit autẽ annis q̃nq̃gita.

De obitu sci dyonisij alexandrini et ãbi

Apud alex giuitate hystoriaꝝ lxxxiij andriã duodecimo anno ip̃erij galieni. dyonisiꝰ p̃cipuꝰ nobilissimꝰ cuiꝰ supra memiñ quenit in pace. Actor. De hoc supius multa dicta sũt. Hic ut legit̃ in libro tercio de baptismo q̃ ad philemonẽ vbis rome presbiterꝰ hereticos sit de ipso ait. Ego inquit et tractatus hereticoꝝ lego. et traditiones eoꝝ psaruto. Et si videar ad horam verbis eoꝝ polluere sed multũ michi tonferet hoc ipm̃ q̃ ex ipsoꝝ verbis arguere eos possiñ. Deniq; cũ aliq̃s ex fratribz cõpresbiteris phibere me ne hereticam lectione tanq̃ teni aliquã fetẽ polluerer. visio michi quedã a deo ostensa est que me confirmaret. et sermo suus est michi. Lege oĩa quecũq; ĩma nꝰ tuas venerit. quia probare potes et discernẽ singula. qñ quidẽ ex ĩjcio hec tu bi fuit musa credendi. Nec ille dyonisiꝰ Porro quod de beato cornelio supꝰ dixiñ imꝰ hoc idem de beato sixto ppõ et de beato laurencio eiꝰ archidiacono et de quibꝰ dã alijs non sine musa miramur. Qui cũ legit̃ in cronicis btũs sixtus tpibz galieni papatũ susceptisse. qui tñ un gestis suis legit̃ sub decio fuisse passus. Verũ galienꝰ nꝰ ipe videt̃ et decius alio noĩe vocatꝰ

fuisse. Nam bñs cyprianꝰ legit̄ passus fuisse sb valeriano et galieno. qi tñ di at hyeronimꝰ passū fuisse sub decio. Ce terū q̄ prefata mñes legunt̄ passi sb decio et valeriano non est intelligendū de valeriano impatore. qui iā forte regno priuatꝰ erat. sed de valeriano p̄ side.

De crudelitate decij in sōs. Jhc̄o in lib° de vita pauli p̄mi hemite. Ca lxxxv

Decius uniꝰ mīm psecutor testū te cyprianō qui sub eo passus est volentes mori nō p̄mittebat occidi. Perseuerantē igit̄ in fide mīem. et int̄ enu merabiles victorē iussit melle perungi. et in ardentissimo sole ligatus postergū manibz supinari. vt scilicet musce nudū artubus cederet. qui ignitus sarcinges ante supasset. Alū iuuenilī etate florē tem tam enerissimos ortulos p̄cepit adduci. ibiq̄ inter candencia lilia et rubētes rosas. cū leui iuxta īmmure serp̄et riuus. et mollī sibilo arbor folia ventꝰ stringēret. sup extructū plumis lectulum resupinari iussit. Et ne inde se posset extrudere. blandis sertor nexibz uretrū relinqui. Quo tū recedentibz cūctis meretrix speciosa ueruisset. cepit delinitus stringere colla cōplexibz. Et quod diutu nius est manibz attrectare viri pudica supiacēt. Quid agēt miles x̄pi non uicerant. supabat voluptas. Tandem celerus inspiratus. p̄fossa mordacis lingua in osculantis se faciem expuit. et sic libidinis sensū. sucredens doloris magnitudo calcauit.

De paulo hemita ultrie et ituie anthonij ad eū. Ca lxxxvi

Q Tpe paulꝰ primꝰ hemita ānox xij. dū psecutiōis detonaret procella ad montē desertū confugiens vepperit saxeū montē ad cuiꝰ radices erat grandis spelūca que lapide clausa debat. Quo amoto ut est cupidita hoīm occulta cognoscē aīaduertit. ibiq̄ gnide vestis ibulū. quod apto desup celo patulis diffusa ramis vetus palma contexerat. fontē lucidissimū ostendens. cuiꝰ timmō riuū foras stillā eadē que gemmerat terra sorbebat. Erant p̄terea per extensū montē pauca habitacula. in quibz erāt scabre. maides et mallei quibz pecūie designari videbant. Hūt locū egipcio rū luctē ferūt fortuna fuisse monete officinā. eo tpe tempestatis. quo cleopatre uictus est anthonij. Quo adamato oēm ibidē in solitudine et orationibus duxit etatē. abūq̄ et vestimentū palma sibi prebebat. Cumq̄ iā centū et p̄ij annoꝝ eēt et beatus. et bñs anthonius in alia solitudine nonagenarius morarer̄ cogitare cepit. anthonius nullū ultra se monachū in yeremo conse disse. At illi de nocte quiescenti revelatū est ee aliū interius multo meliorē se. ad quē videndū debēt p̄cedere Qui diluculo consurgens. artus baculo regente sustentans cepit ire q° nesciebat dicens. Credo in deo meo q̄ seruū suū quē michi promisit ondet. Interea conspicat̄ hoīem equo mixtū quē centaurū vocant. Quo viso signo crucis se armauit. Ehi eus tu inq̄t qua nā p̄te dei seruus hic habitat. At ille barbarū nescio quid frendens et frangens potius verba q̄ prolo q̄ns inter horrenda ora satis blandū quesiuit alloquiū. Et cū dextere manꝰ p̄cessioē quesitū iter cupido indicat. at sit patentes campos voluere tñ simittens fuga ex oculis mirātis euanuit. Nec mora inter saxosa cōualle haut grandem hominiculū vidit aduncis naribz fronte cornibz aspera. Cui extrema ps corpis in caprarū pedes desinebat. Ad hoc attonitꝰ spectaculū sanctū fidei et loricā spei bonꝰ p̄liator arripuit. et nichilominꝰ p̄dem aīal palmariū fruēs eidē ad viaticū quasi pacis obsides offerebat. Quo viso gradū p̄cipit anthoniꝰ. et quis eēt interrogans hoc ab eo risū accepit. Mortalis ego sū. et vnꝰ ex accolis yeremi. quos vario errore delusa gentilitas faunos satyros q̄ et incubos colit. Legatione fungor gregis mei. precaī ut pro nobis cōmuni deū deprecetis quē olim pro salute mūdi venisse cognouimꝰ et in oēm

terrā exiuit sonꝰ eius. Hec eo loquente longeuus viator vbertim flentē lacrimis rigabat et baculo pauiens humū dicebat. Ve tibi alexandria. que pro deo portenta venerarīs. Ve tibi ciuitas meretrix in qua totius orbis demonia cōfluxere Et quid nūc factura es. Bestie xpīn loquūtꝰ. Recedū verba cōpleuerat. et ālī pēnigero volatu peraltū aīal aufugit Hoc ne cui ad incredulitatē scrupulum moueat. sub rege constantino vniuso mūdo teste defenditꝰ. Nam alexandriā istiusmodi homo pductus viuus magnū pl̄ō spectaculū prebuit. Et postea cadauer exanime ne calore estatis dissiparetꝰ. sale infusū anthiochiā ut ab impatore videretꝰ allatū estꝰ. Anthonius autē cepta regione pgebat. ferarūq; tm̄ vestigia intuens quo se vertēt q̄d ageret nesciebat. Qualiꝫ inuenit eum.

Igitur altera die diluculo Ca. lxxxvij. procul intuetꝰ lupā sitis ardoribꝫ anhelantē. irrepere ad radices mōtis. Quā seruus oculis. et iuxta spelunā cū fēa abissetꝰ accedens. cepit introspice. Et ingressus callidus explorator ac paulatim progrediens sepiusq; subsistens sonū aure captabat. Tandēq; per cece noctis horrorē procul lumen intuens dū auidus pperabat. offenso pede lapide conatumꝫ strepitū. Postꝰ cuiꝰ sonū btūs paulꝰ ostium patens firmauit. Anthonius vero pre foribꝫ corruens usq; post meridiem aditū precabat̄ dicens. Quis sim et vñ et cur venerim nosti. Sic me nō meruī conspām tuū. tamen nisi videro nō recedam. Qui bestias susc̄ipis. cur hoīem repellis. Quesiui et inueni pulso ut apperiatur michi. Aliqñ hic moriar ante postes tuos. certe sepelies vel cadauer meū. Cui paulus. Nemo sic petit ut minet̄. nemo cū lacrimis calūpniā fruat. Et minaris si non recipiā te. cū morituris aduenerīs. Et sic arridens paulꝰ patefecit ingressū. et tuē pprijs se salutiferē nominibꝫ. et sil̄ deo gracias retulere. Cumq; sermocinarentur. suspiauit aliter corui ramo arboris consedisse. Qui inde leniter subuolans. panē in

Dehinc alia die dixit paulꝰ ad anthoniū. Olim te conseruū michi pmiserat deus. sed q̄a iam temporis mee dormicionis aduenit tu missus es a deo qui humo corpus tuū tegas. Quobrem pge queso et pallium quod tibi athanasius epūs dedit affer ad inuoluendū corpusculum meū. Hoc aūt rogauit ut q̄e reddē ti meror siue mortis leuaret̄. Quo audito anthoniꝰ flens et gemens. stupefactusq; quod de athanasio et de pallio eius audierat quasi xpīm in paulo videns ultra modū rīdit. Sed cū silētio lacrimans exosculatis manibꝫ et pedibꝫ ad monasteriū suū reuersus est. Cumq; duo discipuli ei occurrissent dicentes. ubi morabatus es pater. vīdimus. Ve michi pctōri. quia falsū nomen monachi porto. Vidi helyā vidi iohēm in deserto. et vere paulū in sancto paradiso. Ac sic ore cōpresso et manu verberans pectus a cella palliū petiit. et ner modicū cibi sumens regressus diebat̄. Timebat enī ne se absente spīm redderet. quod et euenit. Viditq; alia die inter angelorū agmina paulū candore niueo fulgentē in sublime consendē et statim in sedē p̄ratā et sabulū capiti supiaciebat. plorans et

bulans. Cur me inquit paule dimittis? Cur abis insalutatus. Tam turbe notus tam cito recedis. Hoc dicto. residuū vie adinstar anus pnolauit. Et introgressus spelunca vidit corpus examine genibz cōplicatis erecta cervice extensis in altū manibz. Et tūc primū eū vnde credens pter orabat. Postq̄ vero nulla ut solebat suspiria precantis audiuit. in flebile osculum ruens intellexit. q̄ eā amdauer sācti deū tui oīa viuūt officio gestus precurret. Itaq̄ obuoluto corpe. psalmis q̄ ex pphana traditione cantatis contristabat quia sacrificiū quo terrā fouere non habebat dicens. Si ad mōs terrū redeam tridui iter est. si hic maneam nichil ultra profiam. Moriar ergo ut dignū est. Et ecce duo leones ex interiori pte heremi currētes. volantibz per colla iubis ferebant. Qui directo aursū ad amdauer beati senis sti pedes eius accubuerūt. fremitu ingē ti rugientes. prorsus ut intelligeres eos plangē quomodo poterant. Deinde procul ceperūt humū pedibz cauere. arenāq̄ certatī egerentes vnius hois capacē locū effodē. Et quasi mercedem status pro ope postulaturi cū mortui auriū cernere dejecta ad anthonū pexerūt. manus et pedes eius lingentes ita ut ille aīadueret bñdictionē eos a se deprecatur. Hec moratus et in laude dei effusus cui muta seruitu nec foliū arboris defluit nec vnus passerū ad terrā cadit. da illis simpauit. Et depposito corpe efossa de pe cōposuit. Altera aūt die tanq̄ pnus heres tunicā eius ipse sibi vendicauit. quā ipse sibi in sportarū modū de palme foliis subtexuerat. Et sic ad monasteriū reuersus. discipulis ex ordine cūcta veplicauit. diebz q̄ solēpnibz pasche vel penthecostes semp tunica pauli vestitus est.

Passio sācti policronij epi. Ex gesta eius

Orta itaq̄ tēpestate Cāp lxxxix. sub decio multi xpianor neatus sūt. Inter quos ūentus ab eo in babilonia epūs noīe policronius cū satisfacere nollet. reclusus est cū clero suo in custodia. Deinde iussit eū decius sibi pītari et ait. Tu es policronius sacrilegus qui neq̄ deos colis. neq̄ pncipū precepta custodis? Qui non rūdit ei. Dixitq̄ decius ad clerū eius. Obmutuit pnceps vr. Rndit pmenius plbr. Non obmutuit pr noster. sed precepto dñi nri ihu xpi creatoris vnigeniti eterni patris patrib unit. ut non polluat os sanctum quod a creatore nro purificatū est. qui a sic precepit dñs aplis. ne miseritis margaritas vras ante porcos. Iussū ne tibi videt. ut quod semel purificatū e stercore coinquinet. Decius ait. Ergo nos stercora sumus. Tunc iratus linguā ei precidi iussit. Quo facto ille clamare cepit. Beate pater policroni ora pme. quia video in te spm scm regnāte et os scm tuū signante. et michi fluū mellis in ore distillante. Cumq̄ policroni⁹ um a decio sacrificare monitus non rūderet. unus decius iussit os eius lapidibz cedi. Qui dū cederet manibz extensis. oculis in celū intentis emisit spm xpi⁹ kl̄ marcij. Eadē nocte dimisit corpus eius ante templū et ambulauit in ciuitate cordubā. Eadem nocte venerūt venerūt duo subreguli abdon et sennes qui erant occulte xpiani et rapuerūt corpus eius et sepelierūt ante muros porte babilonie. Passio sācti

Iussu vo ymenij presbiti. Cāp xc. decij cū presbiteri et diaconi vincti cathenis seruī ducerent. cadebāt vincula de manibz et collis eor. Veniens aute decius in ciuitate cordubam iussit eos cū furore sibi pītari. Quos cū sacrificare monet ymenius presbiter clamare cepit. O miser huic manufō simulachro nos cōpellis humiliari? Debes pocius humiliari xpo oīm creatori. Tūc decius iussit oēs in eculeo suspendi. Qui cū attrahērent nervus gratias agentes deo dicebant ymenio ut oraret

pro eis. Qui rñdit. det vobis deus consolacõnẽ spũs sancti. Tunc decius iratus dixit. Hoc argumentũ. hoiem sine lingua loqui magicam ars cognoscit esse. Rñdit ꝓmens dicens. Dñs ñr ihs xp̃c qui mutũ loquentẽ fecit. ipe michi pcõri dedit sine lingua loqui. Eadẽ hora iussit eos decius ignibz vri. Qui dũ incenderent audita est vox de celo. Veite ad me oẽs ysules corde. Sed hec decius arti magice attribuens iussit laminas ardẽtes circa latera eoz apponi. et eos vngulis ferreis lacerari. tandẽq; depositos de equleo capite tũcari. Quoz corpa abdon et sennes noctu colligentes sepelierunt in predio suo x° kl' maij. Passio sctoz abdon et sẽnes. olũpiadis et maxi

mi. Cap xvi.

Tandem actu sati a paganis ꝙ xp̃ianoz corpa sepelirent. et nec diis se humiliarent nec pñapis p̃cepta seruarent. iussi sũ decio pñtari. et interrogati in arcu custodia recludi catheis vinci. Eadẽ quoq; die traditi sũ decio olimpiadis et maxim⁹ nobilissimi viri xp̃iani. Quos ille sibi pñtatos iussit fustibz cedi. dicens ꝙ dignu morte ecẽt eo ꝙ hoiem mortuũ coleret. Et aut eis. Pandite nobis facultates vestras. Olimpiadis dixit. Nostra facultas et auruꝫ et gẽme xp̃c est. Nã dicte miser quia corpa nra tibi tradim⁹ amissa facultate tenuia pitura. Tunc decius iussit eos plũbatis et fustibz cedi Qui magis confortati clamabãt dicentes. Fac quod facis. et noli cessare. Mũda quod sordidũ est. Tandẽ vitellius arusius vicarius furore plen⁹ iussit ut cũ securibz capita eoz tunderent. Ad cũ fieret. spũs emiserũt. Et iussit vitellius arusius ut corpa eoz canibz velinquerent. vbi etiã iacuerũt q̃nq; diebz. et venientes canes mugitus emittebant non contingentes corpa sancta Post q̃ntũ diem veniens quidã xp̃ianus ex genie abdonis et sennis nobilis collegit corpa eoz. et sepeliuit in domo sua xij° kl' aprił. Post hec decius romã veniens et sõs abdon et sennen mittens ligatos secũ ducens iussit valeriano oẽs xp̃ianos tenere. et relidi. Eo tpe tenuit btissimũ senẽ sixtum papã rome epm cũ oi clero suo et pfb buteris et dyaconibz et recluſit in cubicula publica multis diebz. Multiq; ad eos veniebant. qua tpe psecutionis vrgebat. et deferebant filios suos ac puiquos ut baptizarent. Tunc decius facto cõuentu vna cũ valeriano pfecto v° kl' augusti. iussit abdon et sennen sibi p̃sentari. Qui in conspcũ eius et senatus introducti aut sacrificare et libertatẽ verũ suaꝫ recipe. aut morsibz bestiaꝫ deuorari iubent. Contẽpnentes utrũq; et expuentes simulachrũ adtes theatrũ ptrahunt. et ad eos duo. leones et vrsi dimittunt. Qui cũ sõs non tangerent sed eciã custodirent. Jectus in eos gladijs occidunt. et lingute pedes tracti sti et iactati cũ simulachrũ solis. Qui cũ ibi triduo iacuissent. quirin⁹ subdyacon⁹ eos colegit. et in domo sua sepeliuit. Passio sancti sixti ꝑpe. Ex gestis eiꝰ. Cap xvij.

Ouro stũs sixtus ꝑpe apud athenas natus et doctus audiens ꝙ decius cesar cũ comprehendi iussisset. cõuocauit cleruꝫ et confortauit eos. ne terrores metuerẽt. imꝑiozẽ. Presentatus est utiq; decio cũ felicissimo et agapito dyaconibz. Quẽ cũ decius nullis blandicijs mouere potuisset. ductus est ad templũ ut sacrificaret marti. aut repetit in carcere mamertini. Audiens autẽ btũs lauvenis ꝙ receptus eẽt in carcẽ beatus sixtus. ꝓgens ad eũ dixit ei. Quo progrederis sine filio pater. quo sacerdos sancte sine mĩstro ꝓperas? Cui beatus sixtus dixit. Non ego te desero fili. sed maiora tibi debent certamina. Adhuc quasi senes leuiorus pugne aurigã rapim⁹. te quasi iuuenẽ manet gloriosior de tyranno triũphus. Post triduũ me sequeris sacerdotẽ leuita. Interea ergo accipe thesauros ecclie. et quibz tibi videtur diuide. Tunc btũs laurencius accipiens thesauros cepit per re

gionē querere. ubi xpiani laterent. et v
nicuiq; prout opus erat ministrabat.
Venit ad domū cuiusdā vidue que in
domo sua multos xpianos celabat.
Que rogauit eū ut manū suā sup
caput eius poneret. quia multa iā diu
capitis infirmitate languebat. Quod
cū beatus laurencius fecisset statī illa
sanata est. Eadē nocte pgens inde veīt
in domū cuiusdā xpiani. et ibidē quē
dā cecū signo crucis illuīauit. Beatus
vero sixtus cū duceretur ad deciū et dictis
eius mīme consentiret valerianus pre
fectus decreuit ut sacrificaturus ad tem
plū martis duceretur aut si nollet ibi
dē capite puniretur. Tunc btūs laurē
cius cepit post eū clamare dicens. No
li me derelinquere pater. quia thesau
ros tuos iam expendi. Tunc milites
audientes thesauros tenuerūt beatū
laurenciū. sixtū vero cū felicissimo et
agapito ibidē decollauerūt. viij ydus
augusti. Passio sci laurencij mrīs. Ex ges
tis eius. Cap. xciij.

Post passionē
sancti sixti tentus est btūs lau
rencius et decio pntatus. traditus
q; est valeriano prefecto ut ab eo the
sauros ecclie diligenter exquireret. et si nol
let sacrificare diuersis eū tormentis oc
cideret. Valerianus autē tradidit eū ypo
lito carcerario. Erat autē in carcere
quidā gentilis. qui plorando cecus fac
tus fuerat. Cui cū laurencius pmisisset
q; videret si baptisatus in xpm crederet
credentē baptisauit et dixit ei. Oīa in
confessione lauantur. Videns autē ypo
litus q; non solū ille videret. sed etiā
multis alijs btūs laurencius visū restau
raret ait illi. Ostende michi thesauros
Dicit ei laurencius. O ypolite si credis
in xpm et thesauros tibi ostendo et vi
tā eternā pmitto. Cui ypolitus. Si dic
tis inquit facta compenses faciā quod
hortaris. Et statī baptisatus ypolitus
ait. Vidi aīas īnocenciū letas gaudere
et procinus baptisata est tota familia sua
Post hec valerianus mandauit ypo
lito ut laurenciū adduceret. Qui spon
te veniens cū astaret et valerianus

thesauros exquireret. pecijt triduanas
inducias ut eos ostenderet. Et abiens
collegit pauperes. et adduxit ad pala
ciū dicens. Ecce thesauri eterni. qui
nūq; deficiūt. Cum ergo interrogatus
deos blasphemaret iratus decius ius
sit eū scorpionibz cedi et an eū oē genus
tormentorum afferri. Quē cū sacrificare
iuberet ut tormēta euaderet rndit. In
felix has epulas ego semp desideraui
Decius dixit. Ergo si in hoc gloriaris
dic nobis ubi tui siles sūt absconsi. ut
simul epulemini. Rndit laurencius. Nō
es dignus eorum pntari aspectibz. Tunc
decius iussit eū plūbatis diutissime
cedi. Et orauit laurencius dicens. Dne
accipe spm meū. Statimq; vox venit
ipso decio audiente. adhuc multa cer
tamina tibi debentur. Tunc decius furore
plenus dixit. Viri romani audistis de
mones sacrilegū confortantes. q' deos
respuit et pncipes et tormenta cōtēp
nit. Extendite eū et cū scorpionibz cedē
tes affligite. Tunc vnus ex militibz no
mine romanus credidit in xpm et cla
mauit ad btm laurenciū dicens. Video
ante te iuuenē pulcherrimū stantē
cū lintheo extergentē membra tua.
Vnde adiuro te per dnm qui misit ti
bi angelū suū ne me derelinquas. Tūc
anxiatus decius iussit ut deponeretur
laurencius dicens. Puto iam q; per ar
tē magicā victi sumus. Et iussit eū re
cipi in palacio. et tūc venit ad eū ro
manus. et baptisatus est ab eo. Quod
audiens decius. iussit eū exhiberi
cum fustibz. At ille veniens nondū in
terrogatus clamare cepit dicens. Xpia
nus sū. et statim iussu decij decollatus
est. Eadē nocte ductus est btūs laurē
cius ad deciū et valerianū. Cui decius
Sacrifica dijs sinautē nox ista ista ī
tuis expendetur supplicijs. Beatus lau
rencius dixit. Mea nox obscurū non
habet. sed oīa in luce clarescūt. Tunc
iussit ut os beati laurencij cū lapidi
bz cederetur. Tandē eū mīstri iussu de
cij exutū sup cratem ferreā extende
rūt. et prunis suppositis eū cum furcis

ferreis cōpresserūt. Cumq; ibi diu assa-
ret. et gracias agens vultu letissimo
quasi nichil mali sencens videretur
respexit ad impatorē et dixit. Cave mi
ser assasti vnam ptem gyza aliā et
manducā. quia iam video quē diu de-
sideraui. Et sic gracias agens emisit
spm. Tunc denus et valerianꝰ consi-
si relicto laurencio sup craticulā prex-
erūt ad palaciū. Et facto mane ypoli-
tus et iustinꝰ presbit vapientes eū cū
linteis et aromatibz condiderūt. Mur-
tula eiꝰ p ꝰ morte. Gregoriꝰ turon. Ca xxiij

Emplū erat in quodā loco bea-
ti laurencij reliquijs et noīe ꝯ
seruatū. qđ per incuriā longi-
qui tpis valde detectū erat. Qđ cū re-
nouare loci incole vellent. siluas ade-
unt. inasa leuigatasq; ligna trabes
efficiūt. impositisq; plaustris ad locū
exhibent. Quibz per humū ad ordien
dū extensis vna breuior est reperta.
Statīq; sacerdotis aīm qui hijs insiste
bat dolor maximꝰ attigit. et flēs val
de quid ageret quo se verteret ignorabat.
Tunc intuens arborē breuiorē ait. O
laurenti bīssime appositus igni glo
rifica te semp. paupes fouens et refi
ciens cogita pauptatē meā. qua nō
est exiguitati mee facultas qualitēhic
alia exhibeat. Illico cūctis attonitis
trabes creuit in tanto spacio longitu
dinis. ut nichil eēt ptem magnā inci
di. De qua industria. plebis bīficia p
deve nephas putans credens eā ma
nu martiris tractā ad prolongatum
pē que supfuerat frustratā decerpēs
diuersas infirmitates sepe submouit.
Quod fortunatꝰ presbit hijs versibz p
secutus est. Laurenti merito flāmis
vitalibz uste. Qui feruenti fide victor
ab igne vedis. Cui tibi tepla nouant
breuior robore plebes. Creueruntq; tra
bes. creuit et alma fides. Stipite con
tracto tua se mercede tetendit. Qñtū
parua prius postea celsa fuit. Celsiore
plus meruit fuisse securibz arbor. Et
didiat sicut longior esse coma. Vnde re
cisa fuit ꝓplus ferri inde salutē. Si vēit
intrepidus. lumina cerus habet. Simul
plures exinde scripsit versiculos quos
ego preterm̄isi. hos tm̄ pro testimo vi
ri scribens. Acta sc̄i aūt hec apud bri
nas ytalie ciuitū. Quam vidi ego ho
minē qui grauiū dencū dolore labozāt
acepta de hoc ligno a sacerdote p tac
la statī ut dentē tetigit dolore protinꝰ
curuit. Sed nec illud silendū putau
q; reliquie eiꝰ ab incendio hostilitatis
repte. a quodā hoste in lemonicinū de
late sunt. Qui cū sepius admoneret p
visū ut easdē auidio abbati deferret.
nec visionē implēt. ipē cū cōiuge et
familia egrotare cepit. Tunc necessita
te cōpulsus ut eas sc̄o viro detulit mox
sanitatē restituty abcessit. Est apud
mediolanensē ciuitatē basilica in hōre
ipsiꝰ mīs consecrata. Ybiq; admirabi
li pulchytudine. cuius cristallinꝰ ha-
bebatꝰ. Acta vero quadā solepnitate
per dyaconē ad sanctū altare offerti e
lapsus e manibz in terrā ruit et i frus
ta cōminutus est. Ut dyaconꝰ pallida
et exanguis collecta diligenti fragmē
ta vasculi sup altare posuit. non diffisa
q; eū possit virtus martiris solidare.
Deniq; in vigilijs lacrimis et oracoibz
deducta nocte requisitū cuncte reperit
sup altare solidatū. Que virtus cū po
pulis nūcata fuisset. tanta aīos cor
deuocione fecendit. ut a sacerdote pte
rent noua in honore eiꝰ deo solepnia
celebrari. Tunc pontifex loci suscipiendit
sup altare cuncte. et egit deuotissime
solempnitatē. et in posterū per singu
los annos cū ꝓplo constituit celebrari.

Passio scī ypoliti cū soꝛjs eiꝰ. Ex gesta

Post tercīū diē eius. Ca. xxv.

passionis sancti laurencij cū re
disset ypolitus domū. prius q̄m
mensa positis cibū capet. tentus a mi
nistris ductus est ad vecīū. Cui dictum. Tū
quid et tu magus factus es quia corpus
laurencij abstulisti. Rndit ypolitꝰ. Non
feci non ut magus sed ut ꝓpianꝰ. Tunc
decius furore repletus iussit eū expolia
ri. et fustibz cesū pectinibz ferreis lani
ari. Ac ille magis se cē ꝓpianū damnā

indutus est veste militari. Et monitus
ut militiā et amicitiā decij retineret
rīdit se velle in bona milicia xp̄m seq̄.
Tunc decius tradidit eū valeriano p̄fto
ut facultates eius acciperet. et ip̄m diris
supplicijs terminaret. Adducta est ergo
ypoliti tota familia xp̄iana cū nutrice
eius nōie concordia. Quos cū prefectus
moneret ne perirent concordia rīdit
pro oīb̄z q̄ nullatenꝰ consentirent
Unde eam p̄ūte et gaudente ypoluto us
q̄ ad mortē fustib̄z cedi iussit. Et alijs
decollatis ypolitū ligatū per pedes ad
colla indomitor equor per spinas et
tribulos trahi iussit. Sicq̄ gracias a
gens ypolitus expirauit. Cūq̄ oēs
iustinꝰ pb̄r sepelisset et concordie corp̄
īuenire non posset. quidā miles noīe
porphirius rogauit quendā cloacarium
noīe hyreneū occulte xp̄ianū dicens
Secretū custodi et extrahe concordiā
xp̄ianā quā valerianꝰ in cloacā pie
cit. spero eū q̄ auriū et gēmas in ves
te sua habebat. Cui ille. Ostende michi
loci et nocte quod īuenero tibi nūcia
bo. Fecit ergo cloacarius cū illo ad
locum. Qua extracta cū nichil īuenis
sent. miles fugit. et hyreneꝰ vocato
habundio xp̄iano tulit corpus eius ad
iustinū presbiterū. Quod ille cū gau
dio suscepit et iuxta predēs martires
sepeliuit. Quod valerianꝰ audiēs hy
reneū et habundiū tenuit. et viuos
in cloacā mitti precepit. Justinꝰ vō
presbr̄ eor corpa rapuit et iuxta be
atū laurēciū sepeliuit. Eodē tpe cū
decius et valerianꝰ de auro aureo
descendētes theatrū intrauerēt ut xp̄i
anos supplicijs exhiberent. arreptus
a demone decius exclamauit. O ypo
lite vincti catiēnis asperis duas me
agneis cathenis me trahis. et statim
p̄ūte decio expirauit. Decius vō per
triduū vexatus mortuus est. Quod
uxor eius tryphonia videns dimissis
omīb̄z xp̄ianis prexit cū filia sua ty
rilla ad iustinū presbiterū. et bapti
sata seqñti die orans in domo sua mi
grauit ad dn̄m. Audientes autē xlvi
milites q̄ triphonia et cyrilla xp̄iane
ceīt. venerūt cū uxoribz suis ad iusti
nū presbr̄m ut baptismū p̄ciperēt. Qꝰ
cū dyonisius p̄p̄ qui sēd̄ syxto successerat
baptisasset et claudius impator adduc
tos et nolentes sacrificare in carcere
reclusisset. cyrillā aggredi. et nolens
sacrificare nec nubere cū predīs mi
litibz decollatur De impio claudij et pau
lo hēsiarcha et pelagia pectrice. Eusebi in
Romanor igit xxviij cron. xvi
regnauit claudius annis fere
duobz. Cepit autē anno dn̄i cc
lxxi. q̄ndi vō ab vrbe mille. cc. lxxi. iij.
Hugo ubi sup̄ Hoc tempe apud an
tiochiā demetrio epō. paulꝰ samosa
tenꝰ gnē successit. Qui indigna de xp̄ō
sentiens utpote tumidꝰ et sup̄bz ytere
tus. predicabat eū hoiem tm̄ cōib̄ na
ture fuisse. Helinādus. Hic paulꝰ ab
omni antiocheno consilio condēpnatꝰ
cū de ecīa nollet exire. ex precepto
aureliani manu publica expulsus
est. Cui successit dominꝰ demetriani
filius. xvꝰ antiochie epūs. Huiꝰ dōni
tpe pelagia que pectatrix appellat
mirabiliꝰ conuersa est Ex gestis eius
Igit apud antiochiā cū pro quadā
causa. octo vicini epi cōuenissent et ī
ter eos epūs helyopoleos que nūc da
meta vocatur astanti pplo predicaret
subito palā oīb̄z quedā fēa supsedēs
asino. et sūma facie et ornamentis pul
chritudīe splendens ante eos in maxi
ma pompa iuuenū et puellar precef
sit. Quos ita sui contēplatione traxe
bat. q̄ ubiūq̄ eēt totū aerē musica et
diuersor aromatū odore replebat. quā
ubi epi nudo capite preteriisse viderūt
ab ipsa quasi a p̄cōe grauissimo fetore
auerterūt. Beatus vero donnꝰ epūs
helyopoleos cū eā diucius aspexisset
declinans inter genua facie. post lō
gas lacrimas et profunda suspiria
dixit ad coepiscopos. Rogo vos frēs nō
estis delectata in tanta pulchritudine
mulieris huiꝰ? Ipsi vero tacuerunt.
Ille flens et valde suspirās pectus

q̄ pcuciens rursus eos interrogauit si
essent illius mulieris pulchritudine de
lectati. Et illis adhuc tacentibz ait.
Vere delectatus sum ego. et huius michi
placuit pulchritudo. In veritate dico vo
bis q̄ hanc in iudicio nobis preferet
deus. ubi nos et sacerdocium nrm̄ iudi
caturus est. Nos enim habentes spon
sum eternum donantem sibi seruientibz di
uicias eternas. et ipm̄ videre in quem
desiderant angeli prospicere negligentia
torpemus. et anime nre faciem ab immun
dicia non lauamus ut ei placeamus si
cut hec misera tociens et tam diu stu
duit ut se abluens et depingens ama
toribz suis pulchra appareat. Qui si
hodie videntur. cras forte non erunt. ¶
Hijs et huiusmodi dictis ingressus hos
piciū proruit sup̄ pauimentum. et faciem
ad terram feriens et lacrimis rigans
dixit. Altissime deus ignosce michi
misero peccatori. quia vnius diei mere
tricis ornatus totius vite mee industri
am supauit. Illa pro terrenis et ca
ducis summo se studio decorauit. ego ti
bi immortali deo placere proposui et p̄ meam
negligenciam non impleui. Ego man
data tua non seruaui. illa quecumq̄
promisit hominibz cum alacritate p̄fecit.

De conuersione eius et pnia. Cap̄ xcvij

Cum hec et huiusmodi diceret et
fortiter eiularet subito obdor
miuit. Et ecce visum est ei q̄ colum
ba nigra sordida et fetida nimis eum
circumuolans dum quasi ad missam stans ca
thecuminos procedere precepisset columba
disparuit. Et post missam rediens et ab
ipso epo in vase aque mersa. inde mun
da et candida exiens tam alte volauit
q̄ videri non potuit. Euigilans epus
cum hec clero suo retulisset ad ecclesiam p̄
cessit. Et dum ppl̄o predicaret illa mere
trix que tunc cum alijs illum predicantem
audiuit. in tantam compunctionem muta
ta est. q̄ sero ad hospicium epi nuncios
suos mittens sic ei mandauit. Sancto
episcopo discipulo xpi. peccatrix disci
pula dyaboli. Audiui de deo quem colis
q̄ non pro iustis sed pro peccatoribz de
celo descendit. et cum publicanis et pec
catoribz comedit et bibit. Si ergo eius
discipulus es. ne me despicias peniten
tem et saluari cupientem. Ad hec epus.
Quecumq̄ es deo nota es. sed tm̄ peccatorem
non temptes. Q̄ si saluari et me vide
deposcis inter alios epos me videbis.
nam solum me videre non poteris. At illa
non differens. ad hospicium epi se venis
se mandauit. et ille conuocatis epis eam
intrare precepit. Que statim prostra
ta cum eiulatu magno pedes eius lacri
mis rigans. ac crinibz detergens dixit
Miserere dne peccatricis. Ego enim sum pela
gia pelagus iniquitatis. exundans fluctu
bz peccatorum. Ego sum abyssus perdicionis
et vorago et laqueus aiarum. Fac ergo
me pater sctissime baptisari ut aia
mea possit a tantis sordibz emundari.
Cui sanctus. Canones continent non de
bere meretricem ante baptisari. nisi per
fideiussores spondeat q̄ se ultra pra
uis actibz non inuoluat. Tunc illa ite
rum se prosternens et eiulans dixit.
Racionem reddas deo pro aia mea. et
tibi imputetur peccatorum meorum iniquitas. si
me distuleris baptisare. Tunc sctus no
men eius quesiuit. et illa dixit se a
natiuitate pelagiam. sed propter pompam
ornamentorum nuncupari a ppl̄o mar
garitam. Cum ergo baptisata et comitata
fuisset. ecce dyabolus quasi nudus clama
bat dicens. O violencia quam pacior ab
hoc sene. Non tibi sufficiebat elyopol
ciuitas. que quondam mea fuerat. Ma
ledictus dies in quo michi contrarius
natus es. Quid fecisti michi pelagia
Et tu meum iudam imitata es. Dna mea
margarita quid tibi mali vnq̄ feci?
Nonne te lapidibz preciosis ornaui. non
ne te auro et argento et cunctis diuicijs
cumulaui? Dic michi in quo te contris
taui. et tibi satisfacio. tm̄ ne me dese
ras. ne obprobrium xpianis efficiar. At
illa protinus se signauit et flatu suo dy
abolum effugauit. Tercia die congre
gatas per seruum suum omes suas diuici
as ad consilium epi nichil sibi retinens
pauperibz erogauit. et induta cilicio noc

te fugit. Post tres annos clericus
ciusdē epi ihzlim ire voluit. et dixit ei
epūs ut intē alios monachos hoīez dei
pelagiū diligenē inquireret. et hūiliter
salutaret. Et non intelligens clericꝰ
quid hoc eēt. pelagiā sub noīe pela
hij in cella reclusā in monte oliueti
reperit. Et cognitus ab ea ipsa ꝓpt
nimiā maciē non cognouit. Et dixit
ei pelagius. Habes epm? Cui ille. Et
am dñe pater. Oret inquit pro me qa
aplūs xpi est. Et visitans clericꝰ oēs
alios eū audisset magnā famā pela
hij. rursus ad eū redijt. Et eū se vocā
ti non vidēt. aperiens fenestrā defūc
epo ihzo solimox pelagiū de cel
la extrahentes et sepelientes feriam t
habet seruos absconditos honorifice eā
in loco mūdissimo posuerūt. Tūc veū
quod vidit. Et intellexit qꝺ illa pelagi
a eēt que ab epo baptisata pelagium
se fecit appellari. De scō quirino mīe
Empūz Ex gestis eiꝰ. Cap xviij
claudij venit de ꝓside ptūz ma
triuꝫ et eius vxor martha et
duo filij audisset abaacuc xpiani vi
ri romā ad oratonē aplox. Et dū sol
licite corpa sanctox per carcēs et sepul
chra conquirēnt. venientes in castrū
tyberim scm quirinū in carcē
xpi noīe fuerat ꝓfessus et facultate
sua nudatus. Et mittentes se ad pedes
eius ut oraret pro eis ceperūt ei mīs
trare de facultatibz suis. lauare pedes
eox qui constricti erāt in carcē. et in
capita sua et filiox suox effundere.
Eodē tpe clau[di]us diuulgato ꝓcep
to ut xpianꝫ punirent tenuit ꝛc. hzij.
xpianos. quos iussit extra muros por
te salarie duci. ibiqꝫ in amphiteatro
inclusos a militibz sagittis interfici.
Quox corpa sepelierūt matrisꝫ et mar
tha vxor eiꝰ et filij. vna cū iohāne pres
bitero. Deinde venientes in castrū et
requirentes btm quirinū. non īuento
eo contristati sē. Et audientes a quodā
presbitero qꝺ noctu fuerat gladio inter
fectus et in tyberī iactatus cuiꝰ corpus
remansserat in insula lycaonie ꝓgen
tes noctu collegerūt illud et sepelierūt
viij° kl' aprilis. De scīs mario et martha
cū filijs et valēino et asterio. Ca xcix

Igitur venientes trans tyberī au
dierūt inquodā cenaculo multitu
dinē xpianox psallentiū et pulsā
tes cū gaudio ianuā intrauerūt. Datis
qꝺ osculis et oratone ad dñm fusa. man
serūt ibi duobz mensibz in abscondito.
Tunc tenuit claudius scm valentinū
presbiterū et clausit in carcere in cathe
nis et cōpedibz. Post biduū iussit eū sibi
pntari. Interrogatus qꝺ ab eo cū blasphe
massetꝰ deos eox saluarēt asserēs iouē et m
curiū fuisse miserrimos hoīes et turpes
in īmūdicijs semꝑ delectantes asterio
pncipi traditus est ut eū si posset mol
libz sermonibz hūiliaret. In cuiꝰ domū
introiens genubz positis orauit dicens.
Deus oīm creator qui misisti filiū tuū
in mūdū ut nos de tenebris ꝓduces ad
lucē. cōuerte domū istā. et da ei lumen
post tenebras ut te deū vm trinū et v
nū cognoscat. Audiens asteriꝰ dixit ad
eū. Ajuva prudenciā tuā ut dicas qua
xpc lumen est. Et ille. vere inquit lumē
est vm. qui illuīat oēm hoīem venien
tē in hūc mundū. Respondit asterius. Si illu
minat oēm hoīem. illuminet ergo hāc
quā habeo filiā adoptiuā. ante fere
duos annos subito obscuritā. et tūc q
cūqꝫ precepis faciā. Cumqꝫ eā currens
adduxisset valentinꝰ fusa oratone cū
lacrimis posuit manū suā supꝫ oculos
eius dicens. Dñe ihu xpe illumina fa
mulā tuā. quia tu es deus vm lumē.
Hoc dicto apti sūt oculi eiꝰ. Quod vidēs
asteriꝰ recidit ad pedes scī cū vxore sua
petens ut quicqꝺ faceret pro salute eox
faceret. Tūc indixit eis triduno ieiunū
Asterius aūt quia multos xpianos ha
bebat in custodia. oēs relaxauit. et cō
sūmato triduo baptismū cū omni
domo sua suscepit. Erāt aūt aīe fē xlm.
De passione eox dē scox. Cap ccclsimū.

Hoc ſñm ut audiuit mariꝰ et fa/milia eius venerūt cū gaudio ad domū asterij graciās agen/tes. et fuerūt ibi per xxxvij dies. Post hec claudius requirēs asteriū p̄napē cū audisset de facto eius uratus mīsit milites et tenuit oēs quos īuenit in domo eius. Qui cū vincti fuissent ad/ducti. iussit asteriū vinctū in ciuitatē ostiam duci et ibi sub penaꝝ examina/tione mori. Valentinū aūt fustibz cedi et capite trūcari. Qui decollatus est xvi kl' martij. Mariū vero et vxorē eius et filios sibi p̄natos tradidit musciano vi/cario iubens ut vel sacrificarent vel diuersa tormenta sustinerent. Qui iussit eos expoliari et fustibz cedi. Illis aūt deū gloriantibz iussit eos in cauleum suspendi. deinde ignē ad latera eoꝝ po/ni et vnguibz ferreis radi. Postea iussit eos in conspectu martie de cauleo deponi et manꝰ eoꝝ precidi. Tūc cepit sanguis emanare. Martia aūt sangui/nē mariti et filioꝝ colligens caput suū cū gaudio liniebat. Tunc iussit ut ma/nibz ad colla ligatis per ciuitatē circui/rent. deditq; sententiā ut decollarentꝰ martia vero in nymphia necaretur. Quoꝝ corpa etiā ne sepulturā hērent iussit incendi. Matrona vero noīe felici/tas corpa eoꝝ seminusta rapuit. et in p̄/dio suo sepeliuit. Martiā vero de puteo leuatū eis iūxit xiij° kl' februarij. De scīs cesario et iuliano. ex gest' eor. ca. ri.

Tempe quo claudiꝰ matrē suā gladio necauit. et edēm de colē/dis ydolis per orbē diuulgauit erat firminꝰ quidā pontifex tarrine ci/uitatis campanie. qui per singulos an/nos die kalendarū ianuarij quasi pro salute reipublice et p̄cipū suadebat ho/mibz crudelē audaciā exercē. Hīc ante p̄fatū diem nutriebatꝰ iuuenis octo vel sex mensibz in delicijs et lasciuijs ad interfectionē suā. Exacto q; tpe armatꝰ et ornatus ascendebat in monē mari/nū et arrepto equo pro salute reipubli/ce et p̄napū. et ciuitā salubritate. et ut nomē hērēt gloriē ipē se precipitabat [

morti. Cuiꝰ corpus cū grandi honore colligebatⁿ et ad templū ꝑducebatⁿ. pollinis. Et incendio cōsumebatⁿ. et cine/res eius in templo pro salute reipubli/te et ciuū recondebantⁿ. Eo tpe cesariꝰ diaconꝰ ex affrica tractū veniens latu/it ibi usq; ad kalendas diem ianuarij apud quēdā xp̄ianū. cū quo vigilijs et oracionibz deo seruiebat. Die aūt pleno tanta cū vidisset huiꝰmodi crudelē superſti/tionē in quodā iuuene luciano speciosō erūbere. clamare cepit. Viri sapientes. quid frustra stultū seclus. Ne reipublice et p̄cipibz qui tranquillitatibz delectantⁿ. et ef/fusione sanguinū saginantⁿ. Vt quid per/ditis aīas dyabolice fraudis ꝑsuasionibz. Tunc firminꝰ pontifex iussit eū teneri et in custodia publica recludi. Qui per/triduū maceratus et leuitico consulari/ traditus ductus est ante turpentū eius ad templū apollinis vinctus et nudus. Et cū appropīquaret oranti eo subito ru/it templū et occidit pontificē firminū. Post hec itaq; cesariꝰ in custodia mace/ratur. et mīpillis suis tectus quia nudꝰ erat. et cū angelꝰ dñi die noctuq; custodie/bat. in medio forū est adductꝰ. Illic sibi/to cadens in terrā adorauit dñm. factaq; est lux sicut dyornisium et protexit eū. Vi/dens hec leuitaꝰ. clamauit. vere dñs deus est. quē predicat cesariꝰ. Et misit se ad pedes eius. et expolians se clamide sua indui/it eū petens coram omni ꝑplo baptismū. Cuiꝰ bap/tisatus eēt veniens iulianꝰ presbiter dedit et corpus et sanguinē dñi. Cumq; pacifi/cet oīa sacramenta cū gloria tradidit spūm. Cuiꝰ corpus vxor eius et filij sepeli/erūt in agro iij° kl' nouembus. De passione eorū dē et quoꝝdā aliorū. Cap. rij.

Porro iuxta ꝑpū[m] ciuitatis ceno/ uit scōs cesariū et iulianū. et dedit sententiā in eos ut ambo i/sacrū missi in mare precipitarēt. Cuiꝰ ducerentⁿ dixit btūs cesarius ad iuxta/ uiū. Nec quidē aqua que regenerauitq; si filiū suū ex se genauit ꝑsuasior ut ꝑa/me modo martirē faciat. vna cū patre meo uliano. Te aūt hodie comedet co/luber ut sciat hoc oīs patria q; vindi/

cat dñs sanguinē seruoꝝ suoꝝ et vir/
ginū quas ignibz consumasti. Eodem
igitur die quo mersi sūt vnda eos in li/
tus eiecit. ubi etiā iacebat luxurius
totus turgidus a serpente pruritus. Nā
cū equo sedens in villā suā ad pran/
dū festinaret. et uxta arborē pteriret
pro nequicia sua euenit ut ullaberet
serpens unū collū et capitiū tunice eius
et intra tunicā ventrē eius et latera
sus morsibz laniaret. ita ut per ventrē
usq ad cor puenuret. Jacens ergo toti/
tumidus anteq̄ exspiraret. vidit oculis
suis ambos psallentes. et cū honore dig/
no corpa eoꝝ undas afferentes. Quoꝝ
corpa eusebius collegit qui cū ipsis ha/
bitauerat. et sepeliuit noctu uxta ter/
rianā ciuitatē sub die tl' nouēbriū.

Post dies autē aliq̄ uentꝰ est et ip/
se eusebiꝰ in loco ubi posiēat btōs mar/
tires. ieunans et orans dñm. Quod
videntes multi occurrebant ei. et con/
uertebant et baptisabant a felice pres/
bitero. Hoc audiens leoncius filiꝰ leon/
tij consularis fremens de morte pris su
i misit milites et tenuit felicē presbite/
rū et eusebiū monachū. et interrogatos
de doctrina reclusit eos in custodia. Et
nolentes sacrificare iussit decapitari.
et corpa eoꝝ in fluuiū iactari. Que ad
litus proiecta. q̄rtus presbiꝰ collegit et
sepeliuit uxta corpus beati cesarij no/
nis nouembris. Ex mrtuolo. Item viij°
tl' nouembris celebrat rome natale ui
mrm militū. qui ut supꝰ premissū ē bap
tisati simul a dyonisio pp̄ mox iubente c
laudio impatore decollati sūt ac via sa
laria sepulti. ubi et alij mr̄es exerci po
tentes xpi theodosius. lucius. martus et
petrus. Hugo ubi supꝰ. Deinde claudi
o impatore defuncto q̄ntillus frat eius
ab exercitu electus est et in solio sublima
tus sed vij die imperij sui infectus oc
cubuit. De impio aureliano. et exrōim

Roma. rōe pauli. Eusebii. cō. Ca cij

noctꝰ igit xpi regnauit aure
liano ānis q̄nq̄ et mensibz sex.
Cepit autē anno dñi. cclxxviij. mundi

vero iiij c et xxxvi. Hugo ubi supra.

Iste fuit vir industrie militaris exptissi
mꝰ. et gothoꝝ gentē duris preliis prosti
rauit dicionēq̄ romanā antiquis ter
minis stabiliuit. et syriā totā receptā si
bi vendicauit. Unde magna gloria rome
triūphauit. et postmodū eam muris
firmioribz cinxit. Interea status ecclē
hoc tpe prosperioribz incrementis augeba
tur cotidie. Unde apud antiochiā celebre
consiliū est aggregatū. in quo prefatꝰ
paulus hēticus ēe manifestissime con
uinctꝰ et condēpnatꝰ. insistente maxie
melchione presbitero antiochene ecclesie
viro sapientissimo. Huic enī ab oī epoꝝ
consilio primissū est disputare cū paulo
exapientibz notarijs. Vñ paulꝰ sacer/
docio abstasus et cōmunione priuatꝰ no
lebat exire de domo ecclē. unde interpel
latus est aurelianꝰ impatoꝝ. ut illū ex
ire cōpelleret. Qui mox impauit illū
vi publica expelli. et domū viri mul/
tis virtutibz adornatū ecclesie tradi.
Rondū enī erat aurelianꝰ malis depra
uatus consilijs. quibz processu tpis bo
nū postmodū positū imutauit. et per
secutionē durissimā ecclesijs exercuit.
Quo psecutoīs tpe in gallijs passa est
beata virgo columba in senonensi ciui
tate. alijq̄ per diuersas prouincias oc
cubuerūt libenter pro xpo diuersa cer
tamina pagentes. Passio sce columbe vir
ginis gīb. Ex gest. eiꝰ. Cap primꝰ

Igit aurelianꝰ ciuitatē seno
nis octauo ydus ianuarij ante
quē accusata est et adducta beata virgo
columba. Que post multas interrogatio
nes iussa est per iuuenē turpissimū
vulgari nōe baruchan mitti in publi
co contubernio meretricū. Que cū ves
set in amphiteatrū et intrasset in cel
lam eius. dixit ei columba. Cur cū tanta
feritate ad me intras? Numquid possū ti
bi resistē. aut te repellere a me? Sed pa
cientiā habe ne uratꝰ tibi dñs meus
ihūs xpūs et moriaris. Qui cōpunctꝰ
in hijs verbis non accessit ad eā nec te
tigit eā. Et cū oraret columba ut custo
dia ei a dñō conseruaret. cece visa egre

diens de cauea amphiteatri ingressa
est cellā virginis. et īueniens hoīem
ibi et allidens eū ante pedes colūbe in
tendebat in faciem eiꝰ expcāns et qua
si querens quid iuberet de illo. Tunc
colūba ad vrsam ait. Adiuro te per ihe
sū xp̄m ut non ledas eū. sed ꝑmitte me
loqui cū illo. Tunc vrsa dimisit eū et
posuit se ante ostiū ne ille effugeret
et ne alius ingrederet. Tūc colūba ait
ad iuuenē. Ecce fera audito noīe xp̄i
dat honorē deo. tu quare in tanto scelē
ꝑseueras. Aut ergo promitte te xp̄ia
nū fieri aut te fera deuorabit. Tūc iu
uenis exclamauit. si quis xp̄m non cōfi
tet. sanus hinc non discedat. Qd cū dix
isset vrsa tulit se de ostio. et exiens iuue
nis clamabat per totā ciuitatē. non ēē
aliū deū nisi quē colūba colit. Quo au
dito aurelianꝰ iussit eā adduci. Cui rn̄
sū est. q hoc non posset fieri quia vrsa
intus cū ipsa est. Tunc aurelianꝰ ius
sit ignē circa ipām accendi. Vrsa vero
ut vidit ignē cepit fremē et rugire.
Cui dixit columba. Noli timē quia nō
cremaberis hodie. sed morte cū deo pla
cuerit morieris. Tunc vrsa tectū ascē
dens erupit per medias turbas et exi
uit ciuitatē. Tunc ꝓplus clamare cepit
ut ignis extingueretur ne colūba crema
retur. Quibꝫ hoc clamantibꝫ venit nu
bes ab affrico et extinxit ignē. Tunc
adducta est columba in medio ꝓpli ad
quā aurelianꝰ. Que sūt tua artificia
q te non contingūt incendia nec fere.
Que rn̄dit. Nichil aliud noui nisi xp̄m
cū pr̄e et spū sancto. Cui dixit aurelia
nꝰ. Jam tibi contestatꝰ sū. ne nomen
hoc memores. Precepit autē ut ad pri
mū miliariū duceret et ibi decollaret.
Quo cū ducta fuisset rogabat ut parꝫ
dimitteret orare. Sed cū nollent qui du
cebant eā. dedit eis anabolariū suū si
ue palliū sericū et ꝑmiserūt. Qua
orante clamauit ad eā vox de celo di
cens. Veni columba mea veni. aperti
sūt tibi celi. Congaudet tibi paradisus
deuictis omībꝫ colluctacionibꝫ. Stat fi
lius dei qui tibi coronā in capite ponat.

et suscipient te angeli dei et ꝑducent
te in ciuitatē magnā ihrlm celestem.
Tunc vnꝰ mīstroꝝ extracto gladio am
putauit caput eiꝰ in orōne. Factū est
hoc pridie kl' ianuarij. Passio sc̄i saui
niani. Ex gestis eiꝰ. Cap. cv.

Eodem tp̄e in territorio trecasino sb
eodē p̄ncipe passus est sauinianꝰ
Audiens enī aurelianꝰ q per il
lū multus ꝓplus credebat. iussit crispi
nū presidē cū xc̄ militibꝫ ad eū ꝑgere.
eūqꝫ vinctū ad se adducē. At illi īueni
entes eū orantē timuerūt appropinq̄re.
Audiens hoc imꝑator misit alios cxx.
ad eū. Qui et ipsi īuenerūt eū orantē
et cū eo orare ceperūt. Completa orōne
cū surrexisset dixerūt ei milites. Dn̄s
nr̄ imꝑator desiderat te vidē. Rn̄dit va
dam. Cumqꝫ imꝑator interrogans eū in
fide firmissimū īuenisset. iussit eū in
custodiā mitti. et a xlviij militibus
custodiri. Qui per eū ad xp̄m cōuersi
arma deposuerūt. et iubente imꝑato
re decollati sunt. Qui et sauinianū si
bi p̄ntatū pro confessione xp̄i iussit
manꝰ et pedes ligari et ad vectes fer
reos cedi. et in capite eius cassidē ig
neā mitti. In ignē quoqꝫ positus eua
sit illesus. Post hec iussit imꝑator
lignū exhiberi scd̄m statū eiꝰ et poni
ante palaciū. et terni milites ternas
sagittas super eū īiecerūt. Cumqꝫ cre
deret imꝑator eas corpi eiꝰ infigi. ille
a dextris et a sinistris eius a vento
suspendebant. et ne vna quidē corpus
eius tetigit. Post hec veniens ad eum
ait. Vbi est deus tuus? Veniat et liberet
te de manibꝫ meis. et de sagittis hijs.
Exiliens autē vna de sagittis ingressa
est oculū imꝑatoris. et excecauit eū.
Qui iratus iussit sc̄m in carcerē a xc̄
militibꝫ mitti. et in crastinū decollari.
At illo orante milites excecati sūt. et cathe
ne ferree confracte sūt. Sc̄us autē iter
carpens ꝑuenit ad ripā secane. ipsoqꝫ
orante facta est aqua quasi petra so
lida. et pedibus ad locū sibi demonstra
tū ꝑuenit. Iterūqꝫ orauit dn̄m ut celi
eū iubet coronari. Tūc leuatis oclis vidit mili
tes extracto gladio vēire velociꝰ ut eū decollarēt.

ſcāi appinq̄ve timēt aut ad eos. Veite et portate de ſāguīe meo īpatori ut videat glām di. Cumq; p̄cuſſus fuiſſet guttā ſanguīs cecidit ſup caput eiꝰ nūciis. et ipi cōuer ſi clamauerūt dicentes. Dñe p̄ce p̄cis nīis quia de ſanguīe tuo baptiſati ſu mꝰ. Scāis aut̄ caput ſuū apphendēs portauit illud pedes xlix. Aquilites aūt collegerūt de ſanguīe ſancti. et ligatū in linthēo detulerūt īpatori. Aptis q̄ oculis vidit et deū xp̄ianoꝝ glorifica uit. Paſſus eſt aut̄ iſte ſcāis iiij° kl̄ februarij.

Qod̄ cōuerſionis eiꝰdē. Cap. cvi

Stius ſci pater ſauinꝰ natus eſt in oppido ſamonenſe. Qui poſt p̄ mā cōiugē accepit ſecundā ex pel lopia ciuitate de genere maldeoꝝ valde lo cupletem. Ex prima vxore habuit ſaui nū ſiue ſauinianū filiū. ex ſecūda ſaui nā filiā. Sauinianꝰ aūt cū legiſſet hiſtꝰ uersū. Aſperges me dñe yſopo ⁊c. orabāt ut ſaret intpretacōne eiꝰ. Cui angelꝰ dixit. Cum aſperſi fuit triſtitia ſup capꝰ tuū mundaberis a delicto maximo. Cum lauatus fueris ex aqua viua in noīe dñi nīi ih̄u xp̄i candidior eris q̄m nix. Surgens ergo ſauinianꝰ et vo lens cōuertē p̄rem ſuū. obiurgatꝰ ab eo p̄ter metū darij p̄ncipis receſſit inde. et q̄ſitus non eſt īuentꝰ. Venit eū in gallicam. et paſſus eſt ſub aure liano ut dixim̄ in t̄itorio trecaſino. Cū eū illuc fugiens ſup fluuiū ſeane veniſſet. proſtratꝰ oravit dñm ut ibi bp tiſaret. Et cū baptiſatꝰ eēt. venit vox dicens. Sauiniane dilige q̄d̄ īuenire voluiſti. Statiq; fixit baculū in t̄rā. et facta oratione cora multis aſtantibꝰ v̄ ga illa vamos et frondes et flores p̄duxit. Et ex illis q̄ hec viderūt mille et xviij conuerſi ſūt. Aurelianꝰ aūt hec au diens q̄ oēs xp̄ianos ubiq; occidi p̄ ceperat miſit milites ut eū adducerēt At ubi venerūt ad eū īuenientes oran te timuerūt accedē ad eū. et cetā q̄ ſupra retulimꝰ.

De ſancta ſauina ſorore eiꝰ

Qumq; Ex geſtis eiꝰ. Cap̄ cvij.

ſoror eiꝰ ſauina cotidie grauit eū fleret. et cotidie pro eo ieiunās ſemp̄ ydolis ſupplicaret. tandē dormiēti ei apparuit angelus dñi dicens. Sauina noli flere. ſed quecūq; habes delinq̄ et īuenies fr̄em tuū in honore maxīo conſtitutū. Que ſtatim euigilans dixit ad collactaneā ſuā. Anima mea ſenſiſti aliquid. Que rīndit. ſenſi dña. quia vidi hoīem incognitū ante te ſtantem neſcio quid loquentē. Aut illi. Nō me accuſabis. Rīndit. dña abſit ut te mau lem. ſed quicquid vis fac. tm̄ ne te occi das. Et ſic in triſtitia ambe oīa relīq̄n tes fugerūt. Et cū pater eiꝰ ſciſſet eā quem per montes et valles et īuenire non poſſet. expandens manꝰ ad celum dixit. Si tu es deus potens in celo qui ſal uare nos poſſis deſcende nūc et p̄cute oīa ydola mea que uſq; nūc adoraui. que michi non potuerūt ſaluare natos meos. Tunc dñs de celo intonans confre git oīa ydola que ibi erant. quod mul ti audientes credideruīt in xp̄m. Poſt hec venit ſancta ſauina roma ad tumu lū ſancti petri. Cumq; mīma eiꝰ p̄cēſſet ad euſebiū p̄bm baptiſauit eā. Et cum eēt in albis oraꝝ ſanauit ibi duos cecos et duos contractos. et fuit ibi q̄ndā. Dormienti igit̄ apparuit angelꝰ dñi di cens. Sauina quid ſcaſti. Cur dimiſiſti parētes et oīa que habebas. et nūc i de liciis epularis. et non pegrinaris. Surge et vade in certis ciuitatē campanie et ibi īuenies fr̄em tuū. Euigilās ergo dixit famule ſue. Non oportet nos hic amplius habitare. Cui illa. Dña quid vis facere. Ecce clues valde te diligūt. et tu vis in pegrinacone mori. Rīndit ſauina. deus p̄uidebit nobis. Et accepto pa ne ordeacio diſceſſit inde. et venit i vr bem rauēnenſē. Cumq; veniſſet ante domū cuiuſdā diuitis cuiꝰ filia morieba tur. dixit ancille dominꝰ que foras exierat ut ibi hoſpitaret. Que rīndit. Dña quo potes hic hoſpitari. quia filia dñe me orū morit. et aſtantes grauit lamētāt. Cui beata ſauina. Non p̄ me morietur. In trauit ergo ancilla ad dnām. que ſtatim acurrens introduxit ſauinā. Et protinꝰ ſauina apphenſa manu dextera egro

tantis. orans exeuit eam sanā. Et cum vellent pntes vetinē eāmon potuerūt. Et inde venit trechias ciuitatē. ubi cū ceīt ad miliariū ciuitatis. dixit fīū le sue ut modicū rep ausarent. Cui qri ens de vbe vir quidā venabilis lucrius dixit eis. Vnde estis? Sauina rīdit Dīne hunc sū. non de alia ciuitate. At ille. Cur mentiris. qua loquela tua te indicat ee peregrinā? Sauina rīdit. Dīne vere pegrina sū. et diu perditū vequiuo frem meū sauinianū. Rīdit lucrius. Vir ille quē queris an paululū pro xpo decollatus est et ibi i illa domo sepultus. Vade ergo illuc et reuerē ad nos. et bene tibi erit nobistū q̄ diu viueris. Et illo pretereunte sauina prostrauit se et orans dixit. Dīne deus qui me semp in castitate seruasti nō me pmittas amplius duris itineribz fatigari. sed nube corpus meū a loco isto ulterius non moueri. Cōmendo tibi famulā meā. que ꝓpter me tāta sustinuit. et frem meū quē hic vidē nō potui. Da ut vel in regno tuo eū videā. Et sic finita oratione anno vite sue xlix migrauit ad dīm. Ad̄ videns fāula eius grauiē flere cepit. quia nichil habebat quod eius sepulture necessariū fueuat. Illa autē flente exit lucrius rediēs ad vbē ut sauinā inuenit iam defūctam aut ad famulā eius. Noli flere. ergo vadam et celerius reuertar ad eā sepeliendā. Egisit ergo preconē per vrbem. Venite inquit oēs ad peregrinā sepeliendā. que extra vbē defuncta ē. Preceruīt ergo quicūq̄ potuerūt et honorifice sepelieruīt eā. ubi mulier q̄dā ceca et claudā et manū aridas hīns recepit integrā sanitatem. Passio sancti patrodi mrīs. Ex gestis ei⁹. Cap cviij

Aureliani quoq̄ egrediens a pticis vibis senonice pgens tricasis audiuit de sancto patrodo qui extra ciuitatē vir nobilissimi habitatione hīns vbi orationibz et vigilijs deo seruiens nulla die refocillabat cibo nisi hora xij. Hinc ergo pscrutans cū inuenisset mentē crucifixū abnegare et ydolis īmolare. fiuore cōmotus ait. Mittite cōpedes in pedes eius. et cathenas igneas in manus eius. et pstringite fustes i dorso eius. et includite eū donec de eo pmittatur. Quo facto cū eēt in custodia usq̄ ad diem tertiū orabat dīm. Et postea ductū in publico post multos verboū altercationes videns aurelianus eius constantiā. iussit eū gladio feriri dicens. Hic noxiū et detestabilē qui nobis contumeliosionē intulit et deos nr̄os contumeliauit in locū aquosū ducite et ibi eū decollate ne corpus eius in arido reqescat. Tunc ductus a carnificibz ad amnem semne. in vipa orauit et dixit. Dīne ihu xpe ne patiaris corpus meū in hoc loco aquoso requiescē. ne q̄n dicant gentes. ubi est deus eius. Cui obstruxit sū oculi tenentiū eū. et ille fluenu ingressus. in aliā vipā exijt. et genua eius aqua non tetigit. Cui illi qui eū tenuerūt. dicebant. magnus est deus eius qui liberauit eū. alij autē. non. sed fantasma est. Illos tandē territos mulier gentilis aduenies dixit. Hoiem xpianū quē quereris vidi in monte ultra flumen in tiram prostratū. et orabat deū suū. Qui pgentes illuc cū inuenissent eū orantē vnsauere tu deus es qui nos effugisti. et ecce in manibz nrīs es. et nocuerūs nisi dijs nrīs īmolauerīs. Qui rīdit. deos non adoro. sed solū vīm deū pcuius noīe multa patim et etiā mouimur. Tunc genua in terra flectens a pscutore in terrā prostratus est et gladio decollatus dicens. in manus tuas cōmendo spīm meū. et hoc xij kl̄ februarij.

De scō sreosimo et frībz ei⁹. Ex gestis eorū. Ca cix

Sanctus polycarpus epūs Ca cix ioānis apostoli discipulus volens xpi iustitiā ampliare per diuersas mūdi ptes suos dirigebat discipulos. Audiens vero q̄ malo peior princeps pncipi successisset in regno saluiano aureliano seuero. qui etiā in gallia vīi prouincias oēs xpianos diuersis puniri suppliciis generali promulgasset edicto. decreuit idem scīs sanctos

dei andochiū et benignū presbiteros
et tyrsū dyaconē illuc predicationis cā
destinare viros virtutibz prestantissiōs
et in dei amore diffusos. ad certaminis
agonē pro xpi noīe festinos. Qui naui
gantes feliciter cū ad marsilien siū lictoria
puenissent eduā ciuitatē ingressi a sanc
to nobilissimo viro senatoria dignitate
gratissime hospicio recepti sūt. Quos cū
pauctasset ee presbiteros supplicit̄ pos
tulauit ut familiā suā per ablucionē
baptismi facerent xpianā. Ipe autē
pr imminentē psecucionē xpm colebat
occulte. Obtulit etiā filiū suū simphori
anū adolescentē sanctor predicationibz
diuina predestinatione sumdus tpibz
preclauū inuēm fuisse. Quē ipō pr̄ p̄
dicante sēis benignus baptisauit et sēis
andochius de sacro fonte leuauit. Tuit
idem faustus aut illus. Est eiā michi so
ror leonilla. ciuis vrbis lingonice. cui sūt
nepotes ex filio tres gemini frēs vno
partu simul editi scilicet speosippus. et ele
osippus et meleosippus. liberalibz litīs eru
diti. sed paterna tradicione adhuc viuē
tes errore gentili. quos desiderat ad xpi
familiā sociare. Huius ergo sācissimi sacer
dotes vestra deuocione subuenite. Ap̄la
ut ergo eis consiliū ut sēis benignus
ad territoriū lingonicū illustrandū
pperaret. sancti vero andochius et tyr
sus in augustudunensi diocesi predi
cantes nō multo post sub aureliano se
cūt martirio coronati sūt. Leonilla aūt
sēm benignū ad se trānisissū. q̄ māna
te celo descendens eā oī veracione susce
pit. Eadē die nepotes eius tres in agro
palmaso ad simulachrū dee nemesis
sacrificia offerebant. et de supstitiosis
libamibz auie sue reseruauerūt. Illa
vero oīa proiciens eisdē respuit tan
q̄ stercus. accedensq̄ ad eos cū sancto
benigno dixit. Carissimi nepotes cog
noscite dīm ihm xpm deū ee verū et
viuū qui mūdū constituit. qui celū al
titudine extendit stellisq̄ depinxit.
Qui pelagus congregauit fluuibz cō
cretum. piscibz q̄ ad pambulandū cō
tribuit. pisibz q̄ ad volandū dila
tauit di
uersis q̄ arboribz et gramibz tellurem
oēm vestiuit. Cui angeli et oīa creatā
seruitutē reddit. cuius pietas hūc virū
sūm benignū ad nos de longinqua re
gione trānisisti. Attendite ad verba eius
quia dei precepta sūt. que de ore eius pro
dūt. Cumq̄ hec et multa alia cū sanc
to benigno nepotibz suis diceret. illi
visiones quasdā quas nocte p̄terita vi
derant huic cor vocacioni consonas
in mediā singuli recitātes narra
uerūt. Et ita verbis eor in fide xpi cō
firmati sūt. ut a sancto benigno baptis
mi lauacrū susciperēt. et ydolor̄ fanta
as dissiparēt. Deinde sēis benigno ad
castrū diuionense preiit. ubi non mul
to post martirij coronā promeruit.

Item de eisdē frībz & gest̄ eor. Caplm

Percurrebat autē fama. ex
lingonicā vrbē tres geminos
nepotes leonille ad xpi cultū de
dinasse. Requisiti a iudicibz constanti
et publice xpianos se ee asserebāt. ipos
quoq̄ tunc̄ ceros et insensibiles qui me
talla et lapides adorarent. acriter argu
ebant. Exurgens autē quidam p̄ses
speosippū et eleosippū in faciem pugno
pulsit iratus. ipi eni duo trīm locuti fue
rant. Dolens autē meleosippus excla
mauit dicens. Cur me de hoc passionis
dono cū fratribz meis ptiapē nō fecisti
sed in illis optabile primapiū passionis
ostendens me a sancto consorcio seques
trasti. Vnanimes in xpi confessione su
mus. equaliter de xpi remuneracione
per vrām fidiam gratulem̄. Quadra
tus iudex. Hodie vos pro contēptu deor
nor̄ diuersis cruciatibz punire dispo
nim̄. At illi in confessione xpi constā
ter p̄durabant. Auia quoq̄ cū lacrimis
et osculis eos viriliter exhortante i amo
re dei p̄sistentes cū nullatenus consenti
rent. ut simulachris sacrificarent. ligna
tis sursū manibz deorsū vō pedibz in ar
bore una suspensi sūt. Tantaq̄ connēcor
adiuencione sūt extensi. ut pene prumpē
tur a membror̄ cōpagine separari. Ele
osippus autē insultabat iudicibz dicēs
Saluator nr̄ et dīs ihūs xp̄s pro nobis

in ligno pependit clauis affixus. nos
ergo eius famuli pendentes in stipite
truas signaculū adepti gloriosi mar
tures efficam. At illi non in ista arbore
moriemini sicut vos velle dicitis. sed
igne vltore peribitis. Tunc ꝑparatis
lignis et ceteris fomentis. copiosius ig
nis accenditꝰ. ligatisq; manibz et pedi
bz in eo precipitantꝰ. Affuit xp̄s salua
tor in medio. et diruptis vinculis sic
gloriabantꝰ in igne. nullūq; ex eis in
cendia contingebant. Videbant impij
scōs inter flāmas exultare geminos
et ꝑseuerare illesos. quos putruerāt
tanto incendio subito videre confuꝑ
tos. et tristabantꝰ confusi. Sancti in
igne ambulabant. et tandē consūptis
ignīū incrementis ac deficientibz flam
mis in medio stantes ꝑsecutor malici
as irridebant. Sed ut maior non fiet
desiderantibz mora martirij et ut coro
nas ꝑparatius acciperent. videntes chy
tos angelos ad se exꝑiendos stantes
prepatos. flexis genibz in oratione pro
stratis spīm simul emittentes ꝑter ad ce
los migrauerūt. Videns autē quedam
mulier ionilla tam preciosā eox cōsū
macionē. spreto maritali consortio par
uuli et vnica filij dulcē relinquēs am
plexū. inter incredulitatis turbas ad
huc in ꝑsecutionis ardore cōmotas.
velox cursu ꝑpetans exclamauit di
cens. Et ego xp̄i ancilla sū. et xp̄m ve
rū deum ꝑdicauo. et ydola vrā oīno
despicio. Ihis dūs mox comprehensa
et a capillis suspensa. multisq; afflic
ta supplicijs. cū xp̄m negare exacta
nullatenꝰ voluisset. vna cū bta Iconil
la ad locū martirij deducta pie gla
dio necatur sū. Facta sūt hec sub aureli
ano ꝑvi kl̄ februarij. Inuencio autē
sanctox corꝑum geminox vel dedicatio
basilice eox xiiij. kl̄ octobris. De scō be
nigno ꝑsbitero. Ex gest'eo. Cap̄ lxi.

Aurelianꝰ impator diuionē in
gressus ad videndū nouos mu
ros ibi constructos iussit tem
plū edificatui ioui et mauurio. et nepa
tescentē nullū xp̄iane legis professorē in
locis illis residere. Quod audiens tyren
tius comes ait. quis sit xp̄ianꝰ nescioꝰ.
Sed vidi quendā pegrinū caput habe
tonsū. cuiꝰ habitus et vita differt a nob
deox cerimonias refutat. ꝑplin nūm
aqua abluit et balsamo linit. et signa
multa in ꝑplō facit. post mortē aliā vitā
in deo suo credentibz promittit. Audiēs
hec aurelianꝰ ait. q̄ntū audio xp̄ianū
hūc ee hic habitus designat. Inquiritꝰ
eū et ligatū in conspectū meo adducite q̄a
diis nris ista cōuersacio nīa nō placet.
Sed cū eis illiꝰ crucifixi signū ostenditꝰ
statim tabescūt et fremūt dentibz. nec
illius signū intuevi pacīūtꝰ. Quesitꝰ
ergo scūs benignusꝰ presbiterꝰ. et in villa
cui nomen spamatis ubi verbū dei gen
tibz predicabat ꝑuentus. vinctus ac ce
sus in conspectū impatoris est. exꝑibitus
Qui ait illi. Ex qua regione es o xp̄ico
la. et qd̄ nomē est tibi. Ille rndit. Ab
oriente venimꝰ. ego et frēs mei. qs tu
iam occidisti. a sancto policarpo missi
ut verbū dei predicemꝰ. Aurelianꝰ ait.
Si sermonibz meis prebeas famulatū
magnū sacerdotē deox meox te constu
tuo. et primū in palacio meo te ee iube
o. Ille rndit. Lupe rapax. pīmatū sacer
dotij a te non accipio. quia tibi mane
eterna et pessima dāpnacio. Ter me
mutnbis a xp̄o cui ego seruio. Iudicēs
hec aurelianꝰ nerus durissimis eū
cedi precepit. et nisi sacrificaret diuer
sis penis affligi. Qui ad tormeas ex
tensus cū crederet gracias agebat xp̄o
et orabat. Sed cū finisset cesus et cruce
vi manipatus. angelo eū confortante
ita pristine sanitati restituꝰ est. quasi
nec vnā plagā acepisset. De passiōe

Altera quox eiusdē Cap̄ lxii.

die presentatus dijs sacrificare
renuens. multisq; eox irridens
iussus est a cesare ad phanū quoddam
duci. carnesq; de sacrificijs in os illius
ut manducaret vel ūultus ūnitu. Qd̄
cū fieret. ille facto exorcismo signo crucis
sursū corde suspenso. et oculis in celum
eleuatis orauit. Et statim oīa ydola lig
nea et lapidea et vasa quibz sacrifica

offerebant sicut fumus euanuerunt. Tunc
sctus gaudio repletus gratias egit. et ty
ranno de cultu deorum qui ante signum sa
lutis euanuerunt insultare cepit. At il
le ait. Agnosce benigne. quia dij nri
tuam cupiunt facere voluntatem. Si tu assen
sum prebere velis. magnum te in conspectu
nostro videbis. Qui rndit. Stultum ha
bes cor. nec oculis vides quanta sit virtus
xpi que ydola vra cominuit. Tunc ini
quus cesar iussit eum in carcere recludi di
cens. Exhibete saxum magnum et transfora
tum in quo pedes eius supplumbetis. et in di
gitos manuum eius calentes fibulas in
longum configite. Per sex autem dies nul
lus illi nec aquam prebeat. Et includite
cum eo canes ferocissimos esurientes et
sicientes ut ab eis diripiatur. Qua iussio
ne impleta cum includeretur sctus. monebat
comites et tribunos ut crederent in ihm
In carcere autem per sex dies oracioni va
cans angelum dei confortantem habuit.
canes quoque mitigati nec capillum ca
pitis eius nec fimbriam vestimenti eius con
tigerunt. Sed angelus dni alimentum
ei id est panem celestem prebuit. discussis fi
bulis de manibus eius et plumbo de pe
dibus eius. Sexta autem die apta custodi
a inuenerunt eum ita illesum penitus ut nec
vna plaga in corpore eius appareret. Quod
audiens aurelianus iussit vecte ferreo
collum eius in ipso carcere contundi. et
lancea militis vitam eius crudeliter fini
ri. Quo facto columba niuea de ipso
carcere a xpianis ascendisse visa est us
que in nubibus. et sic preciosa aia qualiter
ascendit in celos fuit ostensa. Tantus
que odor suauitatis in eos effulsit ut es
timarent se in paradisi odoribus collocati.
Acta sunt hec circa sctm benignum pres
biterum. kl' nouembris. Passio sctorum prisci
felicis pbri cum so. suis. Ex gestis eorum. Ca. cxiij.

Preterea cum aurelianus senonis
moraretur. alexandrum senescallum
suum ubique transmisit ut si quos
xpianos inueniret aut sacrificare aut
mori compelleret. Qui multa loca plus
trans peruenit ad locum qui tociacus ap
pellatur. et ibi repperit sctm priscum cum
multis xpianis psallentem. Quos ut xpi
anos agnouit sctm priscum pre ceteris rn
dentem decollari et in puteum precipitari
precepit. Dumque ceteri similiter cederentur
vnus eorum caput sci prisci rapiens dum per
siluam diffugeret a subsequentibus non lon
ge ab autisiodoro decollatus ibidem cum
sancti prisci capite est sepultus. Cetero
rum vero mrm corpa xpiani furti tol
lentes in quadam cisterna sepelierunt. La
tuit autem ibi caput sancti prisci plus quam
centum et quinquaginta annis scilicet usque ad
tempus sancti germani autisiodorensis
epi. Cum enim deus ostendisset ei locum u
bi illi sancti fuerant decollati ipse locum
consecrans monachorum ibi monasteri
um construxit. quod usque ad tpa wan
dalorum durauit. Caput autem sancti pris
ci detulit ad alium locum qui differt ab vr
be quatuor milibus. videlicet ad castrum
eiusdem sancti prisci noie nuncupatum.
Actor Sub aureliano quoque passi legun
tur sancti felix presbiter et fortunatus. et a
chilleus dyaconus quos miserat hyrene
us lugdunensis epus et martir ad vr
bem valenciam seminario predicacionis
imbuendam. Cum ergo maximam partem sup
dicte vrbis ad fidem xpi conuertissent a
duce cornelio in carcerem trusi sunt. deinde
diutissime verberati cruribusque confrac
tis circa rotarum vertiginem astricti. fu
mum quoque in eculei suspensione pressi.
tandem gladio consummati sunt. Passio sci
andochij cum so. suis. ex gestis eorum. Ca. cxiiij

Sub eodem imperatore passi sunt sctus
andochius cum socijs suis. Nam
cum aurelianus senonis veniens
xpianos precepisset inquiri. ut a ydol'
immolarent. aut diuersis suppliciis interi
rent. sancti andochius et cyrsus ad lo
cum intrepide venientes cunctos predica
cione sua conabantur ad fidei salutem perdu
cere. Quidam autem negociator in loco qui
sedelocus dicebatur residens felix noie xpi
anus fide. cuius negociacio cotidie erogabatur
in pauperes. eos in suo suscepit
hospicio. Ibi ergo fixis imperatoris cento
rijs quidam ostiarius cesaris nunciauit
ei quod xpiani in domo felicis residerent

Quod audiens ille iussit eos adduci. Qui
cum ducerentur. felix conuersus ad eos depre
cabatur dicens. Ne paciamini me separari
a gl'a remunerationis vre. sed orationibus
adiutum pariter me ad preciosam martirij
vestri coronam ducite. Et facta oratione in
trepide pergentes ligatis post tergum ma
nibus ducti sunt in conspectum nequissimi ce
saris. Tunc andochius et cyrsus et felix
firmissime confitentes xpm inuersis ma
nibus suspenduntur. et saxis eorum pedibus
ligatis sequenti die imperatori incolumes
presentantur. accensoque igne in eum pariter
ligati mittuntur. Sed statim combustis vin
culis et extincto igne ymbribus. illesi im
peratori assistunt. et xpm ibi amplius con
fitentes usque ad mortem colla vectibus feri
untur. Quod audiens faustus cum simpho
riano filio suo corpora eorum collegit. et ho
norifice sepeliuit. Passio sancti symphoria
ni et miracula eius. Ex gestis eius. Ca cxv.

Sanctus symphorianus precibus pa
tris sui fausti nobilissimi viri.
cum adhuc esset triennis. a sancto benig
no matre baptisatus. et a sancto andochio de
fonte sacro leuatus tanta ex tunc sanctitate
pollebat. quod seniorum vitam anticipans in
celesti semper conuersatione et diuine legis
studio permanebat. Cum ergo aurelianus
imperator a senonis diuionem pergeret con
sularem heracleum augustudunum direxit
ut sicut ubique faciebat. ita et ibi omnes
xpianos aut sacrificare aut mori compel
leret. Cum ergo tunc pagani festum veneris
mira insania celebrarent. et statuam eius
in curru coram heracleo deportarent sym
phorianus affuit. et nolens eam adora
re diu ceditur. et carceri mancipatur. Et cum
eductus de carcere heracleo diebus singulis
offerretur. et ad sacrificandum nullatenus
moueretur. dixit. Si periculosum est cotidie
ad profectum anime aliquid non addere quam pe
riculosius est a salute discedere. Vitam
quam xpo reddituri sumus ex debito. sol
uamus ex voto. Sera penitudo est. sub iu
dicis timuisse conspectum. Munera vestra
fuscati mellis permixta dulcedine. male
credulis mentibus venena perturiunt. Cu
piditas vra omnia habendo nichil possidet.

quia dyabolicis artibus obligata miseri
lucri compedibus detinetur. Et gaudia tem
porum vrorum in similitudine vitri cum cepe
rint splendere franguntur. Tunc iudex
ira succensus data sentencia ministro
iussit ut symphorianum deos et principes
blasphemantem occideret. sicque deorum et legum
iniuriam vindicaret. Cum ergo duceretur
ad locum et venerabilis mater sua de mu
ro eum hortaretur ne timeret. mox gladio
decollatus a xpianis sublatus. et alibi
est sepultus. Vbi tanta miracula vide
bantur fieri. ut etiam paganis mirantibus
in maximo honore haberetur. Testatur
autem gregorius turonensis quod de loco
ubi sanguis eius effusus est. quidam xpi
anus tres lapillos cum ipso sanguine leua
uit et in capsa argentea inclusos in ec
clesia ligneis tabulis constructa apud
ligerium castrum aluernie in altario col
locauit. Tempore autem quo theodericus
rex francie illam regionem euertit hoc
castrum incendio concremauit. Cumque flam
ma ecclesiam illam penitus consumpsisset.
et plus astans incendio reliquias sancti
symphoriani plangeret. consumptis flam
mis et dispersis cineribus capsa illa ar
gentea de loco illesa attollitur. et miran
tibus cunctis nichil diminutum de sacris pig
noribus reperitur. De sancto mamete puero.
Ex gestis eius Cap cxvi.

Eatem
pestate erat in cesarea capado
cie puer septem annorum mames
nomine. qui mortuis parenti
bus cum iuste et pie viueret aureliani de
cretum de cultu ydolorum abhorrens in mon
tem cuius silua densissima erat discessit
Ibique viuebat orationi et lectioni vacans
et de lacte tantum gregis sui se pascens. Au
dita autem voce de celo ut in campum dn
deret descendit. ibique virgam et euange
lium inuenit. quibus sumptis in montem ascen
dit. Legente autem eo librum quem inuene
rat in campo. conuenerunt illuc diuer
sa ferarum genera. que prostrate eum ad
orauerunt. et post fixa genua sursum
ad eum respiciebant. Tandem egressis fe
ris masculinis remanebant ibi feminis cum
gregibus mansuetis uberibus lacte plenis.

Quas vir ſcūs cū grege ſuo mulgens et coagulans et caſeos faciens cū ſibi habundare vidiſſet. querens a dño q̄d de fructu ſibi dato faceret rēſiū accepit ut ad portā ceſaree aſcenderet et pauperibus diſtribuēret. Hec videntes quidam iſtius cēt. qui oēs feras ſiluaq̄ maleficarent. Tunc iudex equites duos ad eū miſit. Quibz ille obuius. in habitaculum ſuū eos duxit. eisq̄ caſeū et aquā apposuit. Quibz manducantibz facta ē congregatio animaliū. ſedente eo et legente euangeliū. Quod videntes illi confugerūt ad eū. Confortatq̄ autē a viuo ſancto ne timerent. profectiq̄ viſa preſidi retulerūt. De agone eius in paſſione. Cāp cxvij.

Diuer autē ſcūs eos ſponte ſecutus coram preſide magū ſe ēe negans. et xp̄ianū profitens. cū pdolor cultū oīo reſpueret iuſſus eſt ab eo ſuſpendi et torqueri. Cumq̄ gratias agens in celū intenderet audita eſt vox de celo dicens ad eū. Confortare mānes et viriliter age. Tunc preſes iuſſit eū deponi. et in carcere recludi. Quibz apud eū conſidentibz q̄ fame morerēt. columba celitus miſſa portans lac et mel per feneſtrā intrauit. Aquipiensq̄ mānes ſimul cū eis manducauit et ſaturati ſūt. q̄ diaq̄ nocte aptū eſt oſtiū carceris et exierūt. Poſt hec mānes preſidi p̄ntatus in caminū ignis mitti iuſſus eſt. Sed eo munito ſigno crucis. et intrante flāma ſtatim eſt extincta. Iuſſit tūc preſes ignē accendi ſed columba deſcendit et ignē diſperſit. Aperientes milites caminū viderūt cū eo ſtantē quaſi milicā multitudinē angelorū. Quo vocatus et egreſſus. iuſſus ē in āphiteatro beſtijs ſeuiſſimis exponi. Quibz vſe et parde et leoni. At vrſa ei adorauit. parda colluū eius eſt amplexata. leo pedes eius lambuit. Verū anteqū dimitteret leo miniſtris pretio re morā facientibz. alius leo diuinitus de monte deſcendit et per duitatē rugiens nullū leſit. ſed feſtinans amphiteatrū intrauit. et reſpiciens ſcm̄ mārtyrē dixit. O natura hoīs ſpū ſancto coopta ecce tui cauſa cogor ab angelis contra naturā loqui. Hec eo dicente amphiteatri oſtia clauſa ſūt ab angelis ut nullus exinde poſſet exire. Et aſcendens leo multitudinē paganoz et iudeoz laniauit ſolusq̄ preſes cū officio ſuo illeſus remāſit. iubente ſalucet ſpū ſancto ne eū lederet. Tandē ſcūs martir lapidatus cū ita lapidibz cēt coptus. et tūc eadā manet illeſus. ab angelo de celo vocatus emiſit ſpm̄. Hui⁹ natale celebrat̄ xvi kl' ſeptembris. Paſſio ſcī pueri agapiti. Ex

Paſſus eſt eadā geſtis ei⁹. Cāp cxviij tūc rome ſcūs puer agapitus ſb preſide antio cho. Primo quidē iuſſit eū per quatuor dies abſq̄ cibo vl' potu in carcere recludi. deinde prunas ardentes ſup caput eius imponi. et p⁹ hec fumū tetervimū fieri. ipmq̄ mārem nudū capite deorſū ſuſpendi. ſicq̄ dimitta ſolū donec corpus eius nūcaret̄ a feris et auibz deuoratū. Vitalus aūt cornicularius. qui et prius in carcere ſuaſerat ut a ſtultitia ſua recederet ne in tormentis deficiens florē iuuētutis amitteret. poſt quatuor dies iuit ubi ſuſpenſus erat. cupiens dicē preſidi ſi adhuc viueret. Et inuenit eū ſup fumū in veſte candida deambulantē. et pſallentē non moriar ſed viuā xp̄ō. Angel⁹ autē dñi eū ſoluerat. et oīo a plagis ſius ſanauerat. Ad hec attalus ſtupens nūciauit preſidi dicens. Credo q̄ magn⁹ ē deus xp̄ianoz. nec eſt alius preter eū. Cui cū preſes diceret eū ſeductū. ſeq̄ hoc nūciaturū imp̄atori. rīdit ſe libentiſſime cū agapito ſubire penā martirij. Preſes autē pueri agapiti precepit expoliari et aquā bulliente in ventrē eius mitti. Sed illo magis eā frigidā ſentiente et viua fidei coram preſide ꝓponente. ipmq̄ arguente. preſes de tribunali cecidit et multis ait. Currite ſubuenite michi totis eni ardeo. et quod iuſte feci de pueo magni et eterni dei agapito iuſte recipio. Cum hec diciſſet. impius expirauit. Qd audiens aurelian⁹. iuſſit eū exponi leo

nibz. Ministri ergo ducentes eū ī vrbē p̄
nestinā. in amphiteatro leonibz proiece
rūt. Qui mox deposita feritate prostra
ti pedes eius linxerūt. Tunc ꝑplo circū
stante deū glorificante ministri eū ra
puerūt. et non longe ab vrbe ductū gla
dio ꝑcusserūt. xv kl' septembris. De ceteris
sub aureliano passis. Actor. Ca cxix

Preter hos autē passi sūt et alij plu
res sub aureliano de quibz ita
legitur in martirologio. Quar
to ydus aprilis rome natale sanctoꝝ plu
rimoꝝ martirū. quos sc̄us alexander ꝑp̄
baptisauit. cū in carcere teneretur. Hos oēs
aurelianꝰ p̄nceps naui vetusta īposi
tos in altū mare deduci. et illic ligatis
ad colla pedibz mergi fecit. Hec tamē
magis referenda videntur. non ad hunc
aurelianū imꝑatorē. sed ad aurelianū
consularē. sub quo et ipse alexander ꝑp̄
martirizatus est. Itē iiij° kl' iunij apud
yconiū ciuitatē ysaurie sub aureliano ī
peratore. passio sc̄i cononis mr̄is et filij
eius. Qui primū ignito ferro suppositi.
deinde craticulā suppositis prunis. et oleo
suꝑinfuso constanter suꝑauerūt. Postea
vero tam frixorij q̄ suspensionis in ecu
leo ac ignis penas passi malleo ad ex
tremū ligneo manibz eoꝝ contritis. ī
laudē omnipotentis dei sp̄m emiserūt.
Item kl' iunij. augustuduno sc̄orū ve
neriani ep̄i et pauli presbiteri cū alijs
decem. qui sub aureliano p̄ncipe mar
tirio coronati sūt. Item v° nōs iulij ciui
tate dusina sanctoꝝ mr̄m hyrenei dya
coni. et musciole nobilissime mr̄one. qui
passi sūt sub aureliano p̄ncipe. Itē pridi
e nōs augusti rome via latina passio sc̄i
tertullini mr̄is. Qui sub aureliano im
peratore post impiā fustiū maceracio
nē. et igniū circa latera adustionē ac
oris conquassacionē et eculei extensionē
neruoꝝq; cesionē. data sentencia capi
tis amputacione martiriū cōsūmauit.
Item vi°. ydus decēbris rome natale
beati euticiani ꝑp̄e. Qui rexit ecc̄iam
anno vno. et sub aureliano martirio
coronatus sepultus est in cimiterio ka
lixti. Qui et ipse per diuersa loca ccc et
xlij martires sepeliuit. Itē iij° kl' apri
lis rome via appia. passio sancti q̄rini
tribuni et martiris. Qui sub aureliano
imꝑatore post lingue abscisionē et ecu
lei suspensionē. manuū ac pedū detrū
cacionē. agonē martirij gladio consū
mauit. Item kl' aprilis rome passio the
odore bt̄issime sororis illustrissimi mar
tiris hermetis. Hec sub aureliano prin
cipe martirisata sepulta est iuxta frēm
suū via salaria non longe ab vrbe roma
Hoc quoq; magis intelligendū est de au
reliano consulari. Nam et bt̄us hermes
frater huiꝰ theodore per bt̄m alexādrū
conuersus est. Qui etiā passus est v°. kl'
septembris. Item iiij° ydus iunij via
aurelia natale sanctoꝝ basilidis tripo
dis et madalis sub aureliano īꝑatore
preside platone. et alioꝝ xx. mr̄m.
De impio taciti floriani probi. kari. kari
ni et numeriani. Eusebiꝰ in cron. Ca cxx

Porro aurelianꝰ cū aduersū nos
ꝑsecucionē mouisset. fulmē iux
ta eū comitesq; eius ruit. ac nō
multū post. inter constantinopolī et he
racleam in cauo floreo vie veteris occi
sus est. Post quē romanoꝝ tricesimꝰ
regnauit tacitus menses vi. Quo apud
pontū occiso optinuit florianꝰ imꝑiū
diebz lxxxix. Hoc quoq; apud tharsū ī
terfecto romanoꝝ xxxiꝰ regnauit pro
bus annis sex mensibz iiij. Cepit autē
anno dn̄i cc lxxix. mundi vero iiij cc xlij.
Hugo ubi supra Hac tempestate fuit
quidā manes genere ꝑses acer ingenio
vita vero vel moribz barbarꝰ. qui secdm
nomen suū insaniens se ꝑaditū nōiabat.
Ab hoc diffusa est heresis manicheoꝝ ꝑ
orbem vniuersū. Hic asserebat duo ee
p̄ncipia. vnū boni et altm̄ mali. vnum
lucis et alterū tenebrarū. cū oīs creatura
bona sit per naturā. sed dū fuerit vici
ata fit mala. Porro probus imꝑator.
apud syrmiū militari tumultu necatus
est. Karinꝰ igitur narbonensis anno
ab incarnacione dn̄i cc° lxxxv. scilicz ab
īsicio mundi iiij cc. xlix imꝑauit annis
duobz. Hic cū filios suos karinū et nu
merianū consortes regni fecisset ad bel

lū perthicū profectus in castris fulmine ictus interijt. Passio santi mauri monachi et quorūdā aliorū. ex ges. eorū. Ca. cxxi

Sub numeriano impatore et celerino vrbis rome prefecto passus est scūs maurus. cuius passio recolitur xi° kl' septembris. Nam cū in affrica eēt iste vir a pntibz xpianis mlt' tam substanciā habens. oracionibz et elemosinis iugiter insistens nutu dei inspiratus monasteriū ingressus sic a fratribz amabatur. ut oēs eū quasi patrem venerarentur. Cumqz xviij annos agens monachi vitā complesset. romā venit ut sancti petri corpus visitaret. Vbi audiens vocē rabidam celerini prefecti xpianos psequentis de vrbe se subtraxit. et in quadā spelunca latuit. Cūqz illic tribz mensibz moraretur media nocte post oracionē soporatus est. et vidit virū splendidissimū virgā ferentē quasi aureā in manu sua dicentē sibi. Surge maure quia te non despexit deus quē diligis toto corde. et vrbē sine mora ingredere. Quod cū fecisset et xpianus peregrinus eē deprehensus fuisset. ad celerinū prefectū ductus est. A quo interrogatus cū sacrificare nollet. sed ydola vana et fragilia diceret. iratus ille vehementer. iussit in eculeo eū suspendi et vngulis radi. lateribz quoqz eius lāpades ardentes applicari. et tandē capitalē subire sentenciā. Actor Sub eodem quoque passi sunt et plures alij. de quibz sic in martirologio legitur. ¶ Quinto kl' marcij apud egiptū natale sancti victorini. victoris. nicofori. claudiani. dioscori. serapionis. et papie. sub numeriano impatore. Quorū primus secundus et tercius pro confessione deitatis constanter exquisita suppliciorū genera tolerantes. reliqui quatuor claudianus et dyoscorus flāmis incensi. serapion et papias gladio cesi sūt. Omēs itaqz celebre martiriū dedicauerūt. ¶ Sub eodē passus legitur scūs babillas epūs apud antiochiā cū tribus pueris ix° kl' februarij. Sed de hoc videtur eē controuersia inter historias. Nam in gestis eius ut dcm est legitur iste vocatus babillus. et passus fuisse sub numeriano cū tribz pueris. In martirologio autē legitur babillas appellatus et cū tribus puulis sub decio fuisse passus. Vtrū ergo babillas ille sit iste babillus scriptores viderint. Nos autē que de sancti babilli passione legimus hic breuiter subiecimus. De scō babillo cū tribz pueris

Igitur nu Ex gestis eorū. Ca. cxxij. merianus cū apud antiochiā immolasset demonijs et voluisset ingredi ecciam dni prohibuit eū babillus episcopus obuias manus opponens ei. Altera vero die sedens numerianus in consistorio. precepit epm sibi offerri. Cui ait Quid michi hoc fecisti? Nescis quia rex est qui tibi loquebatur? Rndit epūs. Me seruū suū humilem placuit deo ut constitueret pastorē plebis sue. Ideo cū vidi te lupū venientē ad oues eius timens ne aliquā pderē. prohibui te ab ingressu ouilis. Ad quē numerianus. Ergo ego tibi lupus visus sū. et nō rex. Rndit epūs. Scdm indulgenciā dei rex es ppter pcā nrā. ut vel sic verberati reuertamur ad ipm. At ille. Quis est deus qm colis? Rndit epūs. Virtus et sapia et verbū pris. Ad hec numerianus. Quid ergo est homo? Rndit epūs. Constancia vite. fruicio eorū que facta sūt a dno. Tunc iussit numerianus ut imponeretur collo eius torques ferrea. et cōpedibz pedes eius stringerentur. Et ait. Per deos decet te torques talis. Et dicit scūs. Tu quidē irridens dicis. Sed per filiū dei plus me decent ista qm te dyadema. Vis autē scire qm magna est doctrina nostra? Habeo sub me tres puulos quos prestante dei grā erudiui. Iube illos ad te adduci. et videbis sapiam eorū et constanciā que est in deo. Et adducti sūt puuli. epūs autē iussus est foris teneri. Interrogauit ergo rex infantes si matrē haberent. Rnderūt. ita. sed supra matrē habemus eū qui nos docuit dnm et mgrm et prem. Tunc iussa est adesse mater eorū. Que cum intrasset interrogauit eā rex. Quod tibi nomen est? Ait. theodola. Sunt isti

filij tui? Sūt. ego quidē eos genui. sed dō
obtuli per pastorē bonū et dn̄m meū
babillū epm̄. qui erudiuit eos in doc
trina dei. Tunc eā iussit rex exala
pari. quod videntes pueri vno ore
clamauerūt. Tyranne noli cedē ma
trē nr̄am sine causa. Honesta enim
mulier est. et vera dixit. Iratus rex
iussit eos leuari in cathamo et prio
ri dari plagas xij. secundo ix. et tercio
vij. Tunc pueri leuantes vocē dixerūt.
Bn̄dcūs es dn̄e deus. qm̄ scdm̄ magis
teriū pr̄is nr̄i babilli ꝓpter xp̄m hec
patim̄. Et exclamauit theodola. Mag
nus es dn̄e deus. qm̄ filij mei singuli
scdm̄ nūm̄ ānoꝝ suoꝝ sūt cesi. De pas
sione eorūdem. Cap̄ cxxiij

Tunc iussa est mater foris stare et ī
troductus est scūs epūs. Cui ait
rex. Magister insipienciū et eruditor
ꝑuuloꝝ īuenta est falsa ꝓmissio tua
Nam pueri michi conuersi sūt. et con
senserūt sacrificare. Ad hec babillus
Recte mentitus es in caput tuū. non
consenserūt. Magister quidē sū infan
ciū et sapienciū. et non insipiēciū qd̄
estis vos. Ego minas tuas non timeo
ꝑatus sū oīa sustinē pro xp̄o. Nā aīe
iustoꝝ et confessoꝝ in manu dei sūt et
non tanget illos tormentū malicie.
Tunc rex iurauit dicens. Per asclepiū
male te perdam. Ait babillus. Dignus
es derisu. Nam si ceteri dij tui audierīt
q̄ solū asclepiū noīasti irascent̄. Rn̄dit
rex. Et si audierit xp̄us tuus q̄ eū solū
deū noīasti. quid faciet? Ait. Quāuis
sis indignus audire. tamen ꝓp circū
stantes dicā. Qn̄ xp̄iani filiū noīant
confitent̄ et pr̄em. et ecōuerso. quia sci
licet pater in filio et filius in pr̄e. et spi
ritus scūs in vtroq̄ est. Tunc iussit rex
babillū cum infantibꝫ suspendi. Et cū
fuissent suspensi. dixit scūs. Ecce ego et
pueri quos dedit michi dn̄s. Pondus āt
torquis ferree. que erat in collo eius ca
put eius deprimebat. et iussit eū rex am
plius vexari. Turba vero circūstās q̄i
miserans eū dicebat. Consule etati tue
et sacrifica ut careas tormentis. Tunc
scūs. Non tam lugeo insensatū istū re
gem q̄ntū vos qui ei consentitis. Ego tor
mentoꝝ nichil sencio. patit̄ enī in me
xp̄us. Infantes aūt suspensi clamabāt
dicentes. Tyranne crudelissime. quare
bonū pastorē tam crudeliter et sine cā
torques? Sed hoc faciens maiorē et ap̄d
deū et apud hoīes infers ei laudē. Sed
per salutē eius qui xp̄us est non effu
gies manus dei. sed gehēne igni tra
deris. Tunc iussi sūt pueri amplius torq̄
ri. et clamabant. Miserrime nō erubes
cis. q̄ cōuinceris a ꝑuulis corā popu
lo isto? Tu magis cruciaris q̄ nos. Nō
sentimus tormenta. quia deus adiuuat
nos. Tunc iussus est epūs deponi et ab
scondi ut singulariter eos interrogaret
Et cū infantibꝫ multa promitteret. con
tempserūt eū et munera eius. Tūc in
troductus est epūs. et dixit ad eū rex
Hij filij tui sūt? Rn̄dit epūs. Voti mei est
ut mei in omnibꝫ sil̄es sint. exceptis pec
catis meis. Tunc iussi sūt oēs et epūs et
paruuli pariter decollari. Rogauit
autē epūs ꝑcussorē ut infantes ante
se decollaret. Et amplexans eos tenēs
q̄ eos leua et dextera dixit. Ecce ego et
infantes quos dedit michi dn̄s. Infan
tes vō stringentes caput eius et manus
osculantes dicebant. Dn̄e pater et ma
gister nr̄ pariter cōsūmem̄. Tunc leta
tus babillus in fide et magnanimi
tate eoꝝ que erat a spū sancto dixit. Be
nedictus es dn̄e qui vere ex ore infanci
um et lactenciū ꝑfecisti laudē. Et oscu
latus singulos tradidit eos questiona
rijs ut in eius p̄nīcia ꝑcuterent̄. Quibꝫ ꝑ
cussis semetipm̄ tradidit. et ablatū est
caput eius et positū cū infantibꝫ De scō
cri santo et eius tēptacōe. Ex gestis eius Ca
cxxiiij.

Polemius quoq̄ vir illus
trissimus alexandrine vrbis pri
mus romā cū filio suo veniens.
a senatu susceptus et a numeriano ī
ꝑatore illustratus cathedrā in curia
suscepit. Cuius filius crisantus phōꝝ stu
dijs traditus cū vniuersa librorꝝ vo
lumina curiosius discuteret. Et ad euan
gelicos apices veniens ibiq̄ curiosita

tus siue cursū figens ad semetipm aut.
Tam diu te detuit per libroz tenebras
curaz tuaz frena laxare. q̄ diu ad lu
men vitatis ptingeres. Non est prudē
ne ut ad tenebras redeam de lumine.
Hec secū reuoluenti et cotidie xp̄i famulos
q̄rienti. dictū est ei carpophoz quē
dam xp̄ianū. sem et per oīa eruditū vi
rū pro persecuacone seuiente. in quoda
montis speleo collocatū. vix posse a pau
cissimis et fidelissimis visitari. Ille referē
tis genibz aduolutus etiā cū lacrimis
postulabat. ut ad eius noticiā mereret
puenire. Siqz pueniens ad scm carpo
phoꝝ q̄nte regionis presbitm. nē pau
cos menses oīnibz libris diuinis imbutus
et tm diligenti instructus est. ut post
septē dies baptismatis sui. xp̄m dei filiū
um publice predicaret. Quo audito p̄
eius iratus fecit eū in loco tenebroso et
squalido claudi. ac vespertinis horis aui
dissimo abo refici. At ille magis hec ad
exacuacionē sibi. q̄ ad supplicii dicebat
inferri. Vnus autē ex audientibz dixit
patri eius. Si filiū tuū ab hac usurpa
cione conaris eripe. magis eū debes vo
luptatibz occupare. Jam huiusmodi te
nebras et afflictiones xp̄iani ad gloriā
de illa tetra habitacione auferens ves
tibz preciosis induit. et ponens eū in tri
clinio sericis vestibz strato. q̄nq; pulch
rimas virgines accuratissime ornatas
cū eo constituit. atq; cotidiana eius cō
uiuia affluentissimis dapibz exhiberi
precepit. Puellis autē minatus est di
cens. Nisi eū iocis et amplexibz vrīs ab
intencione xp̄ianitatis sepauerit is dū
sic vos faciam interire supplicijs. Igitur
inter hec ludibria vir dei īmobilis per
durabat. et deliciis quasi stercora con
tēnens puellas q̄ vsperas exhorrebat.
Jacebat aūt in oīone īmobilis. et āplex
us eaz et oscula. quasi sagittaz ictus
sancto fidei exapiens clamabat. Exurge
dñe in adiutoriū michi. dic aīe mee sal
tua ego sum. Cum aūt longū oracionē
cōplesset. tam grauj sompno correpte
sūt virgines. ut nisi de tridimo foras e

iecte fuissent. penitus exaturi nō possēt.
Cuigilabant ergo foris et capiebant a
bū. Statim aūt ut ingresse fuissent ubi
scīs orabat sopore arctabant. Dixerūt
aūt patri quidā ex amicis eiꝰ. Hic artē
didicit magicā a xp̄ianis. et aduersus
puellas simplicissimas facile prevalet in
cantando. Sed si eruditā aliquā ad eum
miseris. poterit eā ad tuū arbitriū indi
nare. Quali daria de muneribz disputa
tio virgo tundo cōtitit. Ca. cxxv.
vestalis noīe daria gēmis et au
ro indutā radians. repente ad ar
santū ingredit. et tanta eū sermonis e
legancia alloquit. ut si eēt ferro durior
plumbo mollior redderet. Sed ille medi
um inter se et illā spm scm postulans.
sic eam affatur. Si michi mortali tantā
pulchritudinē ac sermonis melliflu
dulcedinē spe cōnubij tempalis ostēdis.
alijs iā amoribz occupato. q̄ntomagis
amantē te. et desiderantē īmortalē regis
filiū optinere potis. si aīam tuā in corpo
ris integritate custodieris. et sicut corpe
pulchra es. ita mente pulchrior fueris.
Eruntq; tibi laudatores angeli. panūphi
apli. martires amici. xp̄us sponsꝰ. Qui
thalamū tibi in celo custodiens. dotē tibi
sempiternā tribuet. possessiones paradisi.
Ad hec daria respuncta vidit. Nulla-
mecū tū hijs vestibz o iuuenis petulātis
animi ad te signa pduxi. Sed prīs tui
lacrimas miserata cupio te et patri tuo
reddē et deoz cultare reuocare. que nob
eos facit esse custodes. Crisantus aut. Quō
possent nobis ee custodes qui nisi custo
diti fuerīt a tenebz. nocte rapiūt a furi
bus? Daria rīdit. Si vulgus ignobile
posset absq; hijs ymaginibz. deoz cultum
celebrare. nulla eēt nāturis similitudis
exhibende. Et crisantus. Inquiramꝰ er
go quoz sint ipe ymagines. et videamꝰ
si hijs merito honorē deoz exhibe debea
mꝰ. Deus autē non potest estimari ni
si credi nisi qui oēm sātatē. oēmq; superge
ditur maiestatē. Que ergo bona satur
nus saltifer habuit. qui ppios filios q̄
cens nascebant occidit. ut non diū cō
medit sicut cultores eius scribūt? Que bo

na in ioue fuisse estimas. qui quot dies
vixit. tot inaudita incesta tot homicidia
ꝑpetrauit. Qui oīm castati usq; ad mor
tem inimicus extitit. ut eciā ganymedē
libidine polluerit. et terrā suis sordibz
inq̄nauit. Sed et alia multa eo proseqū
te credidit daria. et quasi simulata vo
luntate inter se et crisantū habuit con
siliū ut nomen cōiugij assumerēt ita
ut ambo in dei amore et castitatis gl'a
ꝑdurarent. Ita baptisata daria sancto
crisanto non corporeo calore est iuncta
sed spūs sancti feruore sociata. Qualit'
accusatꝰ est et punitꝰ. Ca. cxxvi.

Cumq; per eos multe virgines re
licto sponsaliū amore xp̄o se tra
derent. et iuuenes relicto carnali cōmer
cio se castimonie manciparēt. excitata
est in vrbe sub celerino prefecto iuueni
bus publica interpellacione clamanti
bz. sponsas nr̄as per dariā amittimꝰ.
maritos per crisantū amittimꝰ. eciam
filios non habemꝰ. Tradit' ergo crisantꝰ
tribuno claudio. qui tradidit eū lxx.
militibz. ut ducentes extra ciuitatē ad
sacrificandū herculi diuersis eū penis
cōpellerent. Qui crudis eū neruis as
trinxerūt. ut illis sensim siccantibz ad
ossa eius vis ligamenti ꝑtingeret. Sed
statim oīa resoluta sūt. ita ut non occ'
rerent oculi videre celeritatē resoluci
onis eoꝝ. At illi quasi luctantes contra
ligaturas diuerso modo diuersis eū stri
gebant nodis. Sed mox ut manꝰ ligan
tes cessassent a vinculo. quicquid liga
uerant soluebat'. Tunc irati mittunt
eū in cyppū nouū et nodosissimū. Et cū
stantes insultarent ei ita putrefactū est
lignū cyppi ut in cinerē conuerteret'. De
inde ꝑfuderūt eū locio hūano dicentes.
modo amittes maleficia tua. Statī vō
aqua putridissima in nectareū odorem
ita cōuersa est. ut putares eū non vri
na sed balsamo ꝑfusū. Iterū excorian
tes vitulū eodē corio recenti cinxerūt
crisantū nudū et posuerūt ad solē. ac
per totā diem in estu solis flagrantis
simo nulla potuit coriū calefactiōe sic
cari. sed in eadem viriditate ꝑdurans
in nullo potuit violare famulū dei.
Tandē posuerūt in collo eius cathenas
ferreas simulq; manꝰ eius et pedes cō
stringentes clauserūt eū in obscurissimo
loco. Statimq; manuū eius soluta sūt
vincula. et tanta fulsit in loco lux. ut
putarent' illic ēē lampades multe ful
gentes. De conuersione claudij tribuni et
hylarie. Cap. cxxvij.

Nunciauerūt autē hec milites tribu
no. Qui veniens ad locū videns
q; lumen īmensū iussit eū ad se egredi
Dixitq; ei. Que tanta maleficioꝝ tuoꝝ
vis est ut ista facias? Qui rndit. Si eēt
in te vel scintilla prudencie cognoscēs
me non maleficioꝝ argumentis sed di
uinis adiuuari adminiculis. deosq; tu
os aduerteres voces ad se clamanciū
audire non posse. nichilq; intus ꝑter
argillā et plumbū habere. Tunc tri
bunꝰ iussit eū fustibz cedi. Statimq; ut
allate sūt virge durissime ceperūt in
manus cedenciū quasi pluma molles
cere. Cumq; tenerent' quasi ferree eēnt i
ta nodose erant et solide. Cum vō ꝑcu
terent quasi ex papiro eēnt. ita mollis
sime reddebant' et leues. Tunc tribunꝰ
iussit eū erigi ac vestimentis suis īdui.
Et cōuersus ad milites suos ait. Hic hu
mane artes penitus non st'. ubi diui
narū virtutū ꝑtās apparuit. Quid su
perest. nisi ut oēs hoīs huiꝰ genibz ad
uoluti veniam sceleris postulantes ro
gemꝰ ut nos quoq; talem deū faciat co
lere qui cultores suos in oī pugna faci
at vincentes. Cumq; ita fecissent. audi
to ab eo verbo dn̄i baptisati st' eodē die
claudius et hilaria vxor eiꝰ et amici.
et lxx̄ milites cū suis. Et per singulos
dies ab ipso erudicionē veritatis audi
entes cū omni reuerencia optabant
pro dei noīe eciā aduersa ꝑferre. Hec
cū audisset imꝑator numerianꝰ iussit
claudiū tribunū ingenti saxo cōstric
tū in medio mari precipitari. Ceteris
vero tantā graciā dn̄s concessit ut pri
mꝰ iason. et maurꝰ filij claudij eciam
non interrogati xp̄m se colere dicēnt. et
pro noīs eius confessione mortē opta

vent. Quos imitantes oēs vnanimiter intra vnā horā decollati sūt. et a xp̄ianis nocte sepulti in via salaria. Sancta vero hilaria duox filiox suox corpa colligens in singulis sarcophagis collocauit. Et tū assidue tura sanctox cōfessionē oraret deū tenta est. Cumq; tm̄ heret aut. Obsecro p̄mittite me p̄ius o rationē meā complere. et venā quo cūq; loco voluerit. Igitur dū oraret dñm ut eam filijs suis associaret oratū emisit spīm. et a duabz anallis suis sepulta est. De exposit̄one darie in lupanar

Interea sēūs crisantus vi. Cap̄ xxv ponit̄ in carcere tulliano vbi ut piuor horribilis ascendebat. quia cloaca illic decurrebant. Erat q; ima et lutea et tam tenebrosa custodia. ut penitus ibi lucifluus aer nec vestigiū aliquod lucis ostenderet. Illic ergo ferro vinctus crisantus mittitur nudus. daria vero in publico ponit̄ contubernio meretriciū. Ac tu ero crisanto lux diuina et odoramēta sancta prestant̄. et darie leo fugiēs de cuneo amphiteatri dirigit̄. Qui ingressus cellā in qua daria prostrata in oratione iacebat prostrauit se iuxta eam ut videret eā illū ipse adorare. qui p̄cam deprecanti virgini exhibebat. Resciētes itaq; leonē mitis ēe minis sceleve corruptionū opinatissimum. Qui ut ingressus est insiluit in eū leo. Et prosternens eū sub pedibz suis cepit ad faciem virginis respice quasi interrogans quid iuberet quod illa intelligens ait. Adiuuo te per filiū dei p quo mauult̄ij passiones libenter amplector ne illū in aliquo ledas. sed p̄mitte eū simonē meū absq; t̄roze suscipere. Tūc leo relinquens eū posuit se in ipso introitu ut nec ille fugeret nec alius ītrare posset. Tunc virgo dixit ad illū. Ecce deo rātus leonis audito noīe xp̄i dat veneā deo et tu homo in tantis criminibz exercueris ut etiā in hoc in quo miser lugendus es gloriaris. Tunc ille p̄sternēs se ante eam clamauit. Jube me egredi hinc sanū. ut et ego clamē omnibz xp̄m q̄ē colis solū ēe verū deū. Tunc illa iussit leoni ut amoueret se ab ingressu. Ille aut̄ egressus per totā ciuitatē clamabat sciatis oēs dariā deam ēe. Igit̄ cū diuersi venatores et ppli ad leonem capiendū p̄gerent. hanc leoni virtute deus concessit ut oēs caperet et sine lesione ante pedes sancte darie ponēret. Quos illa sic allocuta est. Si mittitis vos xp̄o creditur os sic poteritis abscedere. Tunc oēs vna voce clamabant. Qui nō credit xp̄m vm̄ deū ēe viuus hinc non exeat. Et hec dicentes ceperūt oēs egredi clamantes. Credite ppli romani non ēe alt̄m deū preter xp̄m. Tunc celerinus prefectus iussit ignē copiosū accendi in ingressu cellule in qua erat daria cum leone. Quod leo cū fieri videret ceput expauescere et rugitū dare. Cui beata daria dixit. Noli timere quia non incendēris nec capieris nec interficieris. sed securus egredere. et vide quia quem in me honorasti ipse liberet te. Tunc inclinato capite egrediens per medias turbas ppl̄or neminē lesit. nec vllus eū capere potuit. Nij aut̄ qui ex ore eius incolumes euasērūt oēs baptisati sunt.

De passione ābox. Ca cxxix.

Quo facta sūt hec oīa numeriano īpatori. et iussit crisantū et dariā diuersis p̄muiri tormētis si non consentissent sacrificijs. Cumq; crisanto īponeret̄ eculeo. oīa ligna eculei cōminuta sūt et vincula disrupta. Lampades q̄q; que lateribz eius applicande erant extincte sūt. Tunc idem impator non virtutibz diuinis sed maleficijs hec imputās iussit eos in via salaria duci. atq; ī arenario simul ambos deponi. ac viuos lapidibz obrui. Itaq; psalmis et oratiōibz insistentes in vnā foueā quasi in vnū lectulū deponūt̄. et facta est in passiōe sotietas sanguīs sicut fuerat mentis.

Cui aut̄ multa beneficia deus venientibz ad eox sepulchra p̄staret. accidit ut die natalis eox infinita ppl̄i multitudo concurrēret viri mulieres et infantes. Quod cū numeriano nūciatū fuisset

iussit ut in ītroitu ipso quo tripta īgres/
si fuerant paries leuaret. Quod cū fac/
tū fuisset. desup ad sabulonē montem
sup eos deiecat. Oēsq pariter dū cōmo/
nus sacramēta paperent. et martiriū
gloriā celebrarent. ipi quoq ad marti/
rij gloriā puenerūt. Inter quos erat
dyodorus presbiter et marianꝰ dyaconꝰ
et plurimi clericiꝯ. Hec oīa nos veri/
nus et omniꝰ fidēs et vbis rome pbr
a sancto pp̄ stephano ordinati. prout
gestū sc̄i scripsimꝰ. Eusebiꝰ in cronicis
Pouro numerianꝰ cū ob dolorē lāca/
la vehereti insidijs carini soceri sui in
terimit. Vir autē fetore cadaueris cō
perto sepelitur. Carinus quoq prelio
victus apud margū occiditur.
Explicit liber xijꝰ. Incipit liber xiijꝰ

De impio dyocletiano et maximi
ano impatorū. Caplm primū.

Romanoꝝ
igitur tri
cesimꝰ tiꝰ
dyocletianꝰ
cepit ānō
dn̄i cc lx/
xxvij. mū/
di vō iiij°
cclj°. et im/
perauit
ānis xx.
Hic dalma/
tū scribe filius impatoꝝ claūs. statim a
pū in comone militū p̄uisit. iuuāb
sine scelere suo numerianū interfm̄
Hic primꝰ ut deū se adorari et gem
mas vestibz aliamentisq inseri iussit
cū ante eū oēs impatores in modū iu
dicū salutarent. et clamide purpurea
a priuato habitu plus haberet Hugo
floriacēn li° iij° Cauinū etiā numeria
nu fratrē apud dalmatiā flagitiose degē
tem difficillimo bello supauit et extīx
it. Hijs autē diebz amandus et hel/
nandꝰ in gallia collecta rusticoꝝ qs
bagaudas vocant multitudine primo
sos tumultus exortauerūt. Vnde dyo/
clesianꝰ maximianū herculiū quon
dam cōmilitonē suū cesarē fecit et in
gallias destinauit. Qui facile agrestiū
hoīm īperitā multitudinē et confusam
militari virtute cōpescuit. sed in ipo it
nere thebea legio seduno gallie loco
agnuno sub prefato maxīano p xp̄o pas
sa est. De legione sc̄oꝝ thebeoꝝ et passiō
ne eoꝝ. Ex gestis eoꝝ. cap̄ ij.

Dyocletianꝰ etern̄ cū maximia
nō contra gallias destinauit
ei ad supplementū exercitus legionē the
beam que ser milia sexcentos lxvi mili
tes habebat ire iussit. Fuerūt autē duc
thebee. vna in thessalia grecie ab ethno
ne dicta qui tadinū adiuuit. altera in
egipto quā tadimus condidit. Hec egip
ti nobilissima ciuitas. et opulentissima
centū portas habuit. et sup nilū sita fu
it. Ab hac milites illi dicti thebei. xp̄ia
nissimū orientali more susceperūt. a sco
zebda iherosolimitano epō. et apud mar
cellinū papā rome confirmauerūt. ut
ante gladijs interirēt quā fidē xp̄i ac
ceptam violarent. Cum ergo cū maxi
miano montes alpiū transeuntes i qua
dam grata planicie consederūt. Et au
dientes cesarē precepisse ut oēs ydolis
suis īmolantes fidem militie contra
hostes et contra xp̄ianos p̄apue cultō
durent. Nolentes tanto scelere consenti
re octo milibz ab octodoro ubi erat exer
citus secesserūt. Quod maximianꝰ au
diens legionē ad iumenti et sacri
fícia reuocari precepit. Sed legio utpo
te xp̄iana hoc se facere nō posse vindic
Tunc cesar iterum sacrensius sua et deoꝝ
iterum vindicaturꝰ missis militibz deci
mū quēq eoꝝ precepit decollari. Sed
sancti cū gaudio capita porrigentes que
dāmodo concertabant ut alter ante al
terū posset mori. Tunc sc̄is manibꝰ
residentes confortans alloquit. et ut cō
stanter quod ceperāt consūmarent exē
plo sociorꝝ et deuotione fidei adhortat.
Horꝝ ergo firmā sententiā cū impatori
milites nūciassent ille continuo remā
dauit ut iterato quēq decimū truncā
rent. Quo facto erupernus signifer cū

duce mauricio exhortacionē replicant
et validissime confortatos remissi mili
tes proiectis armis nuda corpa offerē
tes circūquaq; trucidant. Omnibz igitur
sic occisis dū singulis eorz preda diuiditur
ad epulandū victores resident. Et vidē
tes quendā senē noīe victorē per locum
illū fortuitu transeuntē causa pietatis
ad epulandū īuitant. At ille requirere
cepit. quō in tantis stragibz occisorz pos
sent cū gaudio epulari. Et audiens a
quodā q̄ xp̄iani cesi eēnt. eo q̄ deorz ce
rimonijs et romano impio contrairēt
suspirans ingemuit. et se tam diu vix
isse conquestus si in illorz consorcio mix
tus eēt se fore beatissimū iudicauit. Vn̄
eū vtrū xp̄ianus eēt minaciter pcunctā
tes profitentē occidūt. De quibusdā eorz
miraculis. Cap̄ iij.

Post longū tempus cū sancti sua corpa theo
doro agaunensi epō reuelassent
et fideles in honore eorz basilicā cōstrux
issent. mulier quedā abbati loci filiū
suū erudiendū tradidit. quē in breui de
functū diebz singulis irremediabili
luctu planxit. Huic tandē apparens
scūs mauricius quesiuit ab ea cur filiū
suū ita fleret. Et illa rndit. q̄ q̄ diu vi
ueret a lacrimis non cessaret. Cui ille
Noli inquit flere ut mortuū sed scias
hūc habitare nobiscū. Quod si scire vo
lueris. cras et omnibz diebz vite tue sur
gens ad matutinas vocē eius audies ī
ter choros monachorz psallenciū. Quod
illa euigilans fecit. et sic semp vm̄ ēē
quod scūs dixerat cōprobauit. Rex q̄q̄
gontrannus cū thesauros suos relictis pō
pis seculi ecclesijs et pauperibz erogaret
misit illic quēdā presbiterū. qui inde si
bi aliquas sanctorz reliquias asportaret
Ille ergo rediens et scōrz reliquias secū
ferens dū p lacū lausenne cū multis a
lijs nauigaret. et nauis orta subito tē
pestate piclitaretur. capsā reliquiarz col
lo detrahens orando fideliter fluctibus
opposuit. et statim vtute sanctorz ventus
ante contrarius tranquillos ad litus deduxit.
De passione scōrz cassij et florencij cū soci
is suis. et gereonis cū so. sui. helinādus. iiij

Predicta igitur legione occisa max
imianus persequi fecit reliquos
et apud veronā vrbē reni fluīs
īuenti sūt considentes sancti cassius et flo
rencius cū septē alijs eiusdē constancie
viris. alijq; plures eiusdē agminis s̄
non eiusdē intencionis. Ibi ergo prefati
nouē decollati sūt. qui se pro xp̄ianos ēē
confessi sūt. Inde psecutores venerūt us
q; ad campos colonie. ubi iam deue
nerat scūs gereon cū socijs suis ccc. x
viij. Qui omnes ibidē pro xp̄o pempti
sūt. et in puteū magnū piecti. Locus
autē in quo decollati sūt adhuc ab incolis
vocatur ad martires. Scūs autē victor
cū cohorte sua iam tūc ad opidū franco
rū quod troiam vel xanctū vocant per
uenerat. ibiq; locis virentibz castra po
suerat. Vbi et supuenientibz prefatis
carnificibz pro xp̄o occisus est cū ccc xxx.
martiribz. quorz corpa in locis palustri
bz submersa sūt. Eodē tpe de maurita
nia que est ps affrice. et de finitimis
regionibz ppter freq̄ntes gallorz tumul
tus ab impatore vocati erant ccc lx.
qui cū in galliā nauigio venissent oēs
cum beato gereone ac socijs eius p xp̄o
trucidati sūt. In huius autē gereonis
et sociorz eius honorē fecit postmodū
helena constantini mater ecclesiā pul
cherrimā sup ipsorz corpa miro me
tallorz fulgore et artificij varietate de
coratā. totaq; dicitur exstructa fuisse sine
lignis vel alia materia que facile seni
o cedat aut negligencie. Post hec aūt
euergisilus agrippine colonie epūs ni
mio dolore capitis vexatus ad memori
am prefatorz martirū accessit et ingre
diens ecc̄iam inchoauit versiculū qui
solet dici in laude sanctorz. exultabunt
sancti in gloria. Tunc protinus ex adi
to sanctorz responsū est. Letabuntur in cu
bilibz suis. Quod pontifex audiēs et lau
dem dn̄o cū suis acclamans de puluere
loci ipsius capiti suo imposuit et salu
tem recepit. Inoleuit aūt consuetu
do ut martiriū sancti gereonis cū soci
is suis. et sancti victoris cū socijs suis. et
sanctorz cassij et florencij cū socijs eorū.

trino martirio trinis in locis coronato-
rū vna die celebret. agrippinensis ec-
clesia saluq vi° ydus octobris. cū tamē
dubiū sit verū vno die an pluribz com-
pletū sit. De genāli psecuōe ecīe. Hu-
ic etiā go ubi supᵃ. Cāp v.ᵐ.

Hoc tpe dū prosperis incrementis
ecclesia ubiq per orbē dilata-
retᵗ et crescēt subito turbo psecutionis
increpuit. Anno quippe xix° imperij
dyocletiani ppositū est eius edictū ut
cuncte que in orbe erant ecclesie usq ad
solū dissipārentᵗ. et sacre scripture ubi
q comburerētᵗ. oēsq qui ecclesijs pre-
erant in vincaulis ponerentᵗ. ac demū
exquisitis supplicijs īmolare cogēntᵗ.
Capiebantᵗ igitᵗ oēs eccīarū pīnapes et
sancti clerici. nec non et cū eis nobiles
et ignobiles. Multi breui quoq post
tempe femine et pueri. tm ut pre cō-
peditoꝝ multitudine carceres estua-
rent. Eusebi⁹ in yst° eccīastī li°. viij.

Itaq alij flagris discerpebantᵗ. alij
unguliis fodiebantᵗ. alij ignitis lami-
nis vrebantᵗ. Ex quibz nōnulli quidem
fatigati cedebant. alij usq ad finē pa-
cienciā conseruabant. Ex ipsis aūt
psecutoribz quidā tanq̄ miseracione
usi nō nullos nrōꝝ adhibebant ad in-
festa sacrificia. et quasi sacrificassent
conclamabant. cū non sacrificassent.
De alijs vero cū nec appropinquassēt
īmūdijs hostijs conclamabāt q iam
īmolassent. Et abstedebant ipi inde ī
eo tm culpabiles q crimen sibi obiec-
tū cū silencio paterentᵗ. Alij seminuui
sublati tanq̄ mortui placebantᵗ. Alij
pedibz tracti inter eos qui sacrificassēt
deputabantᵗ. Alij qui sane exclamabāt
ingenti voce et testabantᵗ se non sacri-
ficasse sed xp̄ianos ēē tali confessione
gaudentes decollari sᵗ. Nōnulli etiā
maiore fiducia neq̄ īmolasse neq̄ īmo-
latōs se ēē vnq̄ testabantᵗ. Quibz ab as-
sistentibz militibz ora continuo atq̄ o
culi contundebantᵗ. ut tacerent. et vio
lentᵗ expellebantᵗ tanq̄ acquieuissent
Tanta erat impijs studij. ut positum
suū videretᵗ ipiesse. Hugo florinacēn

nij° lib°. Denel autē accepta rabies
psecutionis usq̄ ad septimū constanti
ni magni imp̄atoris fuerit nō cessa-
uit annū. De duabz sub dyocleciano cō-
stitutis. Cāp vi.

Sed dū dyocle stitutis
tiani iussu et maximiani ista
gerunᵗ grues per oēs vnā
imperij subitas ptubationū conare
puere fragoꝝ murasio qui ad obser-
uanda oceani litora positus fuerat in
britannia rebellante. et achilleo in e
gipto cū et affricā q̄q̄ gentiam in
festarent. et narseus rex p̄sarū orien
tem bello premeret. Quo piculo dyocle
anus ꝑmotus maximianū heraulinū
ex cesare fecat augustū. Constanciū
vero et maximinū galeriū cesares le
git. tradens constancio theodorā her-
culij maximiani filiā. et sibi maxi
mino galerio Eusebi⁹ in cronicis.

Horum constancius cōstantini pater.
claudij nepos et filia fuit. galerius
aūtē in dacia natus. Quos ut dyocle
tianus eccīa affinitate sibi cōiungeret eccīa
rum accepit. ex qua postea sex liberos
constantini fr̄es habuit. Galerius aūt
filiā dyocletiani duxit valeriā. ambo
vxores quas habuerant repudiare cō
pulsi Hugo ubi supᵃ. Constantius
in gallia primo prelio ab alemānis ꝑ
fugato exercitu suo vix ipe suffugit.
Secundo autē secuto est satis secūda vic-
toria. Nam paucis horis lxx. milia a-
lemannoꝝ cesa referuntᵗ. Et maxi-
mus augustus q̄q̄ germanos in af-
fricā ꝑdomuit. Dyocletianus aūt adhu
leū obsessū per septē menses apud alex
andriā cepit et interfecit. Sed īmode
rata victoria usus. alexandriā direp
tioni dedit. egyptiosq̄ totā proscriptio
nibz fedauit. Erat autē cū dyocletiano in
illis diebz constantius iuuenis indu
filius cesaris constancij. quē ex helena
priori sua cōiuge procreauerat. Quē
dyocletianus dolo perimere galerio insti
gante satagebat. sed cognita fraude.
ad p̄rem suū saluus diuina prudencia
pereuasit constantius. Et maximus

gnierius cū duobz iam prelijs aduersū narseū cōfluxisset. tercio congressu victus amissis copijs ad dyocletianū refugit. A quo arrogantissime suscep tus est. ita ut per aliquot milia passu um purpuratus ante vehiculū eius cu curriſſe referat. Eusebius viij li. Por no predicte pfectionis ignis exordiū inter solos milites pua scintilla cō flauerat. cū quereret si qui essent inter milites xpiani. plurimiq ex eis mi litare pro fide xpi. non pauca eaq alias posuerūt. Passio sce victoris massilien sis sub maximiano militis. Ex gest. eiusdem Ca vij

Sub maximiano igit passus est in urbe massilia victor miles. Cui cū il luc venisset maximianus pacta nup cede sanctor thebeor. decreuit ut omes aut diis sacrificarent aut exquisitis modis decreto xpianor animi turba rent. beatus victor in medium se ingerens statim apprehenditur et prefector tribu nalibz pductus. Ubi cū fide xpi constanti vultu et voce libera testaret. ptinus cir custancium clamor attollit. Et cū mul tas iurias ab omnibz toleraſſet. pfecti decreuerūt ut causa eius ad audientiam cesaris referret. Qui statim eum pdi xit pductus. et multis accusationibz vn diq ipetitus. summis terroribz ad sacri ficia purgat. At ille terrente robustus et spiritu sancto repletus. impatorem et preces eius mira prudencia cōfutauit. dolor cultū euacuans. et fidē xpi certa ratione confirmās. Tunc cesar in rabiem vertit. et ad iussū eius mi lites furibz armatus per totā urbē tra hi precipit. ut ex ignominiosa eius pe na et deor iniurie vindictam sumerent. et xpi anor animi terrerent. Talis ergo iudi cio tribunalibz pmisit. et de negando xpo et diis adorandis acrius itidē portat. Beatus victor ad eor obiectiones sapi enē inueniens cuncta quidē oppressit ra tionū pondere. Sed tū ab insensatis unū iubetur eligere aut placare deos aut infelicit deperire. Si sic inquit p

ponitis. quod verbis docuim in exem plo videbitis. deos sperno xpm q cōfite or. Quecūq potestis date supplicia. cu mulate tormenta. Et statim asteriji sus patibulo affigit et torquet. sed ibide orans apparente sibi dño recreatur. Post hec in carcere mittit. sed statim celesti luce et angelica visitacione cōfor tatur. Et dū exultans psallet. tres mi lites alexander longin et felician eū custodientes dū hec viderent ad pedes ei procidūt. ac penitentes baptisari se pe tunt. Hec audiens impator. milites q dem capitali sentencia damnauit. vic torem vero cōuersionis eor actore ultra suspensū et fustibz ac neruis taureis lacerat ad carcere reuocauit. Pacto aute triduo dū idem per oia repetit. un eū mine et terrores maledicta et cōuicia denuo renouant. et iussu cesa ris coram iouis ara opponit. Sed vir sanctus de ipsa sacerdotis manu statuā soloten pede pstrauit. et protin eode pede iussu maximiani puat. Ad ultimū vero corpus et aiam deo reddituros edicto cesaris ad molendū ducit. et mox mole suppositus trudeli conquassat. Sed dū dissipata paulo post diuina machina. spirans aliquantulū videret. amputato ei capite mox celi ca vox auditur. victis victor hic vicisti Jussu aute cesaris eor corpa marinis fluctibz immergit. sed ministrantibus angelis nauita celerrimo in litus op positū transferūt. Ibiq a xpianis de cent sepulti. multa bnficia pie petenti bz largiunt.

De quatuor coronatis

Dyocle Ex gestis eor. Cap viij.

Caius aut pgens pannonias ad metalla diuersa in sua pncia de montibz abscidenda. dū oēs artifi ces metallicos congregaret. inuenit in ter eos vivos in arte quadratoria mira ficos claudiū castoriū symphorianū et nycostratū. Hij occulte xpiani erant et quicq in sculptura opabant in no mine dni nri ihu xpi sculpebant. Vni et opa eor nitida dyocletiano placebāt Cumq in monte porphyretico qui dicit

igneus cū multitudine artificū missi
lapidē insiderent. claudiū bene seque
batur ars. quia in noīe ihu oīa facie
bat. Simplicius aūt qui gentilis erat.
cōueniencia non erant oīa quecūq; fa
ciebat. Cui dixit nycostratus. Frat' quō
ferramentū tuū confringit'. At ille. Ro
go te inquit tempa michi ut non con
fringat'. Claudius autē accepta ferri sculp
tura bn̄dixit ferrū in noīe dn̄i ihu. ut es
set forte et sanū ad facienda opa. Ex tūc
cepit simplici⁹ bene et rc̄e cū ferramētis
suis opari. Et multo studio cepit īqui
rere quod eēt genus tēperamēti. quia
nūq̄ argumenta ferramentoꝝ suorū
frangebant'. Symphorian⁹ ait. Creator
oīm deus ipse facturā suā confortauit.
Cui simplicius. Nūquid non deus iouis
oīa fecit? Rn̄dit. Blasphemasti. Deus cui
confitem' et dn̄s ihus xp̄us et sp̄us sc̄us
oīa creauit. Nam quē tu deū dicis ex
sculpitur manibz nr̄is. Cui simplicius
ait. Adiuro te per deū solem. ut dicas
michi quis est iste deus. qui oīa creauit
in cui⁹ noīe vos tam bene opamini. Vi
deo inquit nescio quē occulte precamī.
Declarate michi hanc deprecacionē dei
vestri ut amicicia mea ꝑfruamini.
Cui dixit claudius. Fideliter tibi dicim⁹ ut
credas in dn̄m ihm xp̄m filiū dei ac bap
tismū ꝑcipias et oīa ministrabunt'.
At ille. Ergo inquit nolite tardare ut
vobiscū vnanimis sim et in arte et re
ligione. Tunc duxerūt eū ad sc̄m qui
rillū ep̄m ab antiochia adductū cū mul
tis alijs confessoribz pro xp̄i noīe cathe
nis constrictū et iam in tribz annis mul
tis verberibz laceratū et rogauerūt eū
ut baptisaret simpliciū. Quo baptisato
ad opa sua redierūt. De passione eoꝝ et
q̄tuor cornicularioꝝ. Caplm̄ ix.

Videns vn⁹ de ph̄is quō sine signo
crucis nichil facerent iratus ait.
Hoc signū magice artis est. ad
crudelitatē enī ꝑtinet. et per ip̄m a vo
bis oīa prospe agunt'. Accusauerūtq; eos
philosophi apud augustū. At ille delec
tatus in opibz eoꝝ iussit victorias et cu
pidines et conchas fieri. maxīe autē as
clepiū. Et fecerūt quidē conchas victori
as et cupidines sed non asclepij simu
lachrū. Propter quod a ph̄is accusati ab
augusto redarguti st'. Cui rn̄dit clau
dius. Pietati tue semp auguste obediui
m⁹ sed ymaginē hoīs miserrimi nūq̄
faciem⁹. quia scriptū est. Similes illis
fiant. qui faciūt ea. et cetera. Tūc magis
exardescentibz cont' eos ph̄is dyoclecia
n⁹ causā cōmisit tribuno noīe lampa
dio. Qui sc̄os nolentes adorare solem
iussit in custodia publica retrudi. Post
hec autē expoliari et scorpionibz mac
tari. Sed eadē hora arreptus a demo
nio et seip̄m discerpens expirauit sedēs
in tribunali suo. Hec cū audisset dyocle
cian⁹ iratus iussit eos ī loculis plūbeis vi
uos recludi et in fluuiū proici. Quod
audiens sc̄us quirillus in carcere se afflix
it et ad dn̄m migrauit. Passi st' aūt vi
ydus nouēbris. Post dies vero xlij nico
dem⁹ quidā xp̄ian⁹ loculos cū corpibus
leuauit et in domo sua posuit. Cum
autē dyoclecian⁹ romā venisset et oēm
miliciā ad sacrificandū asclepio cōpellēt
maximeq; milites vrbane prefecture
quatuor cornicularij reluctantes nole
bant sacrificare. Quos iussit ante ip̄m
simulachrū ictibz plūbataꝝ deficere. cor
pora quoq; eoꝝ in platea canibz iacta
ri. Que etiā iacuerūt ibi q̄nq; diebus.
Tunc b̄tus sebastian⁹ nocte cū melchia
de ep̄o collegit ea. et sepeliuit in via la
uicana. Quod cū non eodē tp̄e sed post
duos annos euenisset. ut eoꝝ noīa re
periri non possent. iussit b̄tus melchi
ades ep̄us ut sub noībz predictoꝝ id est
claudij nicostrati simphoriani et casto
rij āniuersarius dies eoꝝ recoleret'.
vi ydus nouēbris. Hoꝝ autē quatuor
coronatoꝝ noīa que post eoꝝ passionē
intiectis annis dn̄o reuelante ostensa
sūt. ista st'. seuerus seuerian⁹. carpofo
rus et victorin⁹. De sc̄is sebastiano mar
celliano et marcho. Ex gest' eoꝝ Cap̄ x.

Porro beatus sebastian⁹ cū esset
ciuis mediolanensis dyoclecia
no et maximiano imp̄atoribz
ita carus erat ut p̄ncipatū ei prime

cohortis traderent. Milites quoq; eū q̄
patrē venerabant. xp̄o ut̄ cotidie se
dulū exhibebat officiū. sed agebat ut
hoc sacrilegis vegilz eēt occultū. non
passionis timore p̄territus. nec patri
monij amore constrictus. sed ut xp̄i mi
lite sub clarnide terreni imperij tegēs
xp̄ianoz aīos quos in tormentis defi
cere videbat confortaret. Clarissimi
ut̄ viris marcelliano et marcho gemi
nis fratribz in vinculis pro xp̄i noīe cō
stitutis cotidie solacia exhibebat. et tā
eis q̄ seruis eoz tā quibz tenti fuerant
salutaria fidei consilia mīstrabat. Ut
fugitiua seculi blandimenta contēpne
rent et momētanea tormentoz genia
non timerent. Cui cū acquiescerent et
verbera carnificū patient transirent
capitale iussi sū subire sententiā nisi
sacrificijs ydoloz consentirēt. Quoz
pater tranquillin⁹ et mr̄ marcia illo
sequebant ad vxoribz eoz et filijs. vnde
et a cromatio prefecto xxx. dierū indu
as impetrauerūt. In quoz spacio cum
eis ageret ut ad thurificandū ydolis
consentirēt. Accedentes ut̄ amica eoz
dicebant eis. Vnde vobis tam durum mēs
tā ferreū pectus q̄ tanticē patimini pa
ptris afferre. Incōpabilis doloz. vita cō
tempnit. gloria respuit. et conceptis
omibz pietatis affectibz mortis atroci
tas appetit. Hijs talia dicentibz mater
miserā se clamans aduenit et soluto cri
ne crines sue senectutis ostendens corā
eis vestem qua tegebatur pectus scidit.
Cunctis q̄ flentibz lapis pellibz mamil
las quas suxerant ostendebat. et blan
dimenta eoz infancie exhibita mēdza
bat. Heu inquit me miserā luctus vn
diq; circūuallat. Amitto filios ad mor
tē ultro festinantes. quos si michi hostes
auferrent per medias sequerar acies
bellatoz. Si iudicia violenta concude
rent. currerē simul irrūperē morituia
Nouū hoc pereundi genus. in quo cur
nifex vogatur ut pereat. mors desideratur ut veniat.
Talia mīe prosequīte pater infirmus
et senex manibz seruoz adducit. et aspe
ctu capitis pulueri aspergens hui⁹modi
voces ad celū dabat. O filij baculus se
nectutis mee et geminū lumen viscerū
meoz que ista repente insania mortis
vos amatores fecit. Nūquā ista iuuen
bus placuit. Venite huc iuuenes et flete
sup iuuenes sponte pereūtes. Accedite
patres et prohibete talia fieri. ne et vos
talia paciamini. Dū hec et talia senior
ageret ecce amboz cōiuges cū natis p
prijs quos eoz aspectibz offerebat dicen
tes. Quibz nos seruituris relinquitis.
quibz cōiugij vr̄i curatricē traditis. Heu
q̄ ferreū pectus q̄m impio crudelitatis
genere parentes despicitis. amicos respu
itis. vxores abicitis. filios abdicatis. et
vosipsos carnifici ultroneos exhibetis.
Tunc int̄ vxoriū lacrimas et filioz suſ
piria ceperūt milites xp̄i mollescere
et animos flectē ad doloz̄. Huic spectā
culo scūs sebastian⁹ intererat. Qualit̄
eos btūs sebastian⁹ in tēptacōe cōfortauit

Hic ergo vir xp̄ianis Cap. xiij.
simus quē occultabat militaris
habitus ubi vidit athletas xp̄i
immenso certaminis pondē fatigari in
medio eoz se obiciens ait. O fortissimi
milites xp̄i per nimiā virtutē fortitu
dinem pueristis ad palmā. et per miseā blā
dimenta coronā deponitis sempiternā.
Discat nūc per vos xp̄i militū fortitudo
fide potius armari q̄ ferro. Fugite a
terrenis affectibz trophea vestri certa
minis. Istn quos plorantes attenditis
gauderent utiq; si possent saue q̄d nos
tis. Nam si scirent alterā eē vitā p̄petu
am ignarā tristicie profecto ad illam
vobiscū festinarent ptingē istam fugi
tiuā pro nichilo cōputantes. Que oēs
in se credentes semp fefellit. oēs de se pre
sumentes irrisit. Utiq; vtinā solius men
dacij culpe eēt obnoxia. et non per oīa
crimina suos auricē cogeret amatores.
Ipsa dat edacitatē glutonibz. naufragi
um pudoris adulteris execrabilē puer
sitatē incestis. Ipsa āmonet furē ut tra
piat iracūdū ut seuiat. mendacē ut fal
lat. Ipsa tollit iudicibz iusticiā cristis

pudicicia. moribz disciplina. Et ut ma
ioa q suis amatoribz igerit omnia meorem
si frater aliqn frem. si filius prem. si am
tus amicā nectuit. nūquid non pntis vi
te amore ducti ista cōmittūt. Dū enī
illā iusto plus diligūt. iniquo se odio
oēs psequūt. Vt quid enī pirata iugu
lat nauigantē. ut quid latro pimit via
torē. dines opprimit paupem. superbz hu
milem. nisi ut ab infelicissimis isti car
nali vite carnalibz seruiat. Postp vo
omnū spurciciā fuerit saginatu. seruie
tes sibi tradit filie sue id est morti eterne
Ex hac enī nata est mors qī primi pa
tes gule sue et oculoz libidini seruierūt.
Et ideo qui ad eternā vitā fuerūt facti
hinc in istā mortis ymaginē sti iactati.
Hinc itin ad inferos deuoluti nichil se
cū nisi pcm portantes. Hec est vita que
vos fallit o amica. ut amicos vros ad vi
tam euntes ppetuā iniusto consilio reuo
cetis. Hec vos instigat o cōiuges ut be
atoz mentibz per pietatis colorē ipietā
tem suggeratis. Qui si vobis consenti
rent pauco quidē tpe vobiscū ee posset
et postea separari. et ita separari ut nūqp
vos iuicē nisi in tormentis ppetuis vi
deretis. Vbi edax flāma incredulorū
aīas deuorat. ubi draconēs labia blas
phemantiū comedūt. ubi serpentes su
is morsibz incredulor pectora depascūt.
Vbi ululatus et gemitus sonat ubi cla
mor confusus et incendij ardor exterqt.
Hec autē tribulatio nullo fine concludi
tur sed ad rediuiua supplicia qui adusti
fuerit repatur. Hanc igitur et istos
euadē pmittite. et vosipsos eripe cogi
tate. Nolite timere. Non enī a vobis se
parant. sed vadunt vobis in celo ppa
rare sydereas mansiones in quibz in p
petuū cū eis gaudeatis. Vbi non impedi
unt occupatione delicie. ubi nulla sol
licitudine securitas conturbat. Luctus
et gemitus nūqp auditur. fedū vel defor
me nūqp videtur. sed omni formositate
et elegancia sine intermissione patētes
oculi pfruūt. Ymnoz organa iugiter
sonant. que ad laudē dei ab angelis de
cantant. Vbi odor aeris per delectacoēz
per cūcta membra diffundit. et refectio
melliflua gustu suscipit. Vbi vniuqq
sapiens quo fuerit delectatus. Sm tqq
quod compleuerit aīa eius. concupiscē
cie fumulant vniuersa patissimo affec
tu. Vnde si in hac mortali vita contra
concupiscencias suas aliquis pugnaue
rit. quasi qui hic eas non expenderit
illic eas integras a creatore suo conse
quet. Ipse enī creauit hoīes ut viuerēt
et morte iuxta introitū posuit ut tā
re mortis hoīes refrenati alterā vitā
querant. Sermo de contēptu pīcii.

Si quis autē intrōgmet. Cap xij
tur a creatore diuitie fiute sti si
eius lege contēpnende sti. Vnde
mus ita diuitias a creatore factas ut
alloquant quodāmodo amatores suos
dicentes. Sic nos amate ut nūqp a vob
sep aremī. Sequm vos morientes nō pos
sumus. antecedē vos possiumus viuentes
si tamen ipī iubetis. Cupidus fenerator
aurū tradit homini quod duplicatū re
cipiat. agricola terre semina cōmittit
ut centuplū querat. Pncephas. Debitor
fenerator et reddē prenalet. et terra
agricole semina multiplicata restitu
ere. deus autē diuitias tuas si a te ar
ceperit amplificatas reddē nō potest.
Inquiris mīt aur diuitias michi deus
dedit. si ipe a me reddende sti. Tradit
eas tibi ut sias qīta sit in eis requies
qīta voluptas qīta luxus ut p has
habens caritatē cū actore diuitiaz ipsi
eas tradas custodiendas. Quia si ipsi eas
nolueris tradē. aut edacitas gule eas tua
det aut luxuria tibi eripiet. aut ate mas
as aries barbaroū et iuenires virū for
tem te diligentē. qui etiā sacrulū petiē
tibi dedisset. dicentē tibi da michi custodi
endas pecunias has quas tibi dedi quia
barbari tibi insidiant. ut eas tibi aufe
rant quas cū tibi abstulerint suis tegla
dijs laniabunt. nonne simplex rogares
ut ipe eas sustinet de quo certus ees q
etiā ampliora qp acepisset reddet. et te
ab hostibz liberaret. Similiti delicias qui
habet aures audiendi audiet dicentes sibi.

Si vere nos diligitis illi nos cōmendate
qui nos vobis integras et illibatas resti
tuet. In hac enī vita si nr̄m volueritis oc
cupare seruiciū. quasi hic expense vobis
oīno negabim̄. Dimittite nos interī ser
uire morituris. quia idcirco breuiati sūt
dies mortalibz ut īmortalibz iugit̄ famu
lem̄. Sic enī ꝓpter electos breuiabunt̄ dies
ut seruitus nr̄a non sit longa īiustis. Ser
uim⁹ quidē festino cursu impijs et scele
ratis et turpibz non sponte sed ꝓp eū q̄
nos subdidit. Liberabim̄ tn̄ a seruitute
corruptionis. et renouabim̄ ad libertatē
glorie filioꝝ dei. Nolite itaqz o amici o
parentes o cōiuges a vita ad mortē q̄s
diligitis reuocare. Hoc est enī cū dyabo
lo piscibz hamū tendē et ad modicā sua
uitatē īuitare. in qua latet mors interi
or. Presens dolor aut leuis est et tolerabi
liter sustineri potest. aut grauis et cito
finē affert. Dolor vero futur⁹ nūq̄ fini
endus aggredit̄. et acrius subinde q̄ in
choauerat seuit. Ne ergo timeam⁹ vna
hora dolorē cū corpe qui optam⁹ cū xp̄o
regnare. Nostras lacrimas in gaudiū
cōuertam⁹. et non quasi mortuos plan
gam⁹. quos cū xp̄o regnaturos credim⁹.

De splendore sup eū veniente quē vidit
Zoe. Cap̄ xiij.

Hec igit̄ bt̄us se
bastian⁹ indutus clamide succīc
tus baltheo cū diceret. subito per v
nā fere horā splendore nimio de celo ve
niente illūiatus est. et sub ipso splendo
re iuuenis candidissimo pallio amict⁹
apparuit iuxta eū. Hec autē gerebāt̄
in domo primistrinij nicostrati. cui⁹ vx
or noīe Zoe. ante sex annos egritudinis
nimietate facta erat muta. Hec cū mi
raculi stupore teneret̄ āmuit manu oī
bus q̄ quasi exprobrandi eēnt. qui tam
euidenti beati viri assertioni non cre
derent. Qui ut vidit secreta cordis lin
gua explicari non posse. ait. Si vere xp̄i
seruus sū et vera sūt oīa que ex ore meo
hec mulier audiuit et credidit. iubeat
dn̄s meus ad eam redire officiū labio
rū. Tunc exclamans mulier ait. Bea
tus es tu et benedcūs sermo oris tui. et
bt̄i qui credūt per te. Ego enī vidi ocul'
meis angelū ad te de celo venientē et
libros ante oculos tuos tenentē. ex quo
rū lectione vniūsa sermonis tui ratio
decurrebat. Benedicti qui in hijs verbis
crediderint. et maledicti qui vel in vno
verbo dubitauerīt. Quia sicut aurora
sup ueniens oēs tenebras noctis excludit
ita lux sermonū tuoꝝ oēm caliginem
et ignorancie cecitatē extergit. De con
uersione nicostrati primistrinij et alioꝝ

Hec videns nicostrat⁹ Ca. xiiij.
genibz ei⁹ aduolutus veniā pete
bat eo q̄ sc̄os dei marcellianū et
marchū imperiali iussu haberet īvin
culis et solutis illis genua eoꝝ amplex
us rogabat eos abscedere dicens. O q̄
felix essem si pro salute vr̄a mereri pos
sem constringi. Qui dixerūt. Si tu fidi
gloriā quā nondū habueras accepisti
quō nos quod ab infancia habuim⁹ re
linquentes. tibi passionis nr̄e calicē da
mus? Cum hec audientes oēs pariter
fletibus penitenciā ostendēnt. march⁹
ait. Discite parentes sancti quia hec
tota belli dyaboli calliditas est. a sup
plicijs corpus eripe et animā vicijs sb̄
iugare. Sed qua ratione mori timeāt
qui sciūt hanc hoīs ēē naturā nō penā
Quātos hui⁹ false vite amatores ruina
grauis oppressit. fulmē incendit. nau
fragiū ꝑdidit et gladius ꝑemit. Et is
tam miseri cū doloribz amittentes vitā
illam penitus īuenire non pn̄t. Ad il
lā enī non ducit tortura. sed causa. Eo
dem igit̄ penaꝝ genere et īnocentibz
salus eterna confert̄. et pena delinqn̄
tibz irrogatur. Tūc nycostrat⁹ cū cō
iuge sua pecijt misteriū xp̄iane religi
onis. Cui sebastian⁹ ait. Audi consiliū
Oēs vinctos et clausos in vnū redige
et tūc sacre legis antistitē adhibebo ut
cū omībz qui credē voluerīt sancta sus
cipias sacramenta. Congregatis autē
omībz vinctis in domū ei⁹. ait sc̄us se
bastian⁹. Crimina dyabolica si dei ce
dant virtutibz. reatus vester a morte ex
cludit̄. Ad illū igit̄ redeundū est q̄ filiū
suū vnicū passionibz et morti tradidit
ut nos a passionibz et morte ꝑpetua

liberaret. Tunc oēs prostrati cū lacrimis ceperūt penitentie voabz exclamare. et se xpō velle credē. Quos scūs a vinculis exsoluī iussit. et policarpū presbiterū qui causa psecutionis latebat ad eandē domū pduxit. Qui videns turbā bene dixit. Sed et claudius cōmentariensis supuenit. duosq; filios suos vnū ydropicū et alterū vulneribz omnessū addua fecit. omnesq; simul baptisati sūt nūo. lxviij. Filij aut claudij ita sani de fonte leuati sūt. ut nec in eis morbi apparerent. Tranquillinus aūt trisimate leuigatus. interrogatus a sancto policarpo si crederet in patrē et filiū et spūm scm stati ubi dixit credo. solute sūt manus nodo se et genua et plante pedū. Ita enī podagrico dolore contractus fuerat ut vix manibz portaretur. Omnes itaq; baptisati per dies xv. in dei laudibz pdurantes die ac nocte quasi fideles milites parabāt aīas suas pro xpī nōie in martirio bellaturi. Baptisatus est tromacius vrbis prefūs cum filio suo tyburcio. et ex familia eius. lxx. ctr aīe. Quos oēs manumissionis gratia a seruitutis nodo absolut dicens. q; qui prem deū habent. serui hoīm ee non debent.

De hijs qui oratione sibi dam mīm elegerūt. Cap xv.

Dum aūt xpianor fieret psecutio tūr sancti grij p cōsilio habito. tromacius ōnes in domo sua latenter recipiebat atq; fouebat. Cūq; iam eius opinio celari non posset. meruit ex sacro rescripto ut removaret i mpano litore. tributisq; copiā omnī xpiano secū ire volenti. ad psecutionē decernandā. Venit itaq; gratus epūs in domū eius. et ait omnibz. Dns ihūs xpūs presciens fragilitatis hūane. duos in se credentibz gradus constituit. scilicet confessionis et martirij. Si qui igit pondus martirij se posse sufferre desperēt confessionis gratiā teneant. et cū filijs nris tromacio et tyburcio pgant. meritq; in hac vrbe qui volūt remaneāt. nō enī terrarū spacia diuidūt quos xpi cruitas nectit. Tunc exclamauit tyburcius. Obsecro te pater ne me pmittas tergi persequentibz dare. Mihi enī valde iocundū est morte pro vita eterna subire. Tunc scūs gratus congaudens fidei eius flebat. Remanserūtq; cū eo marcellinus et marchus. et horū pater tranquillinus et martius sebastianus et tyburtius. nec non et btūs sebastianus et tyburtius. postratus eciā cū fratre suo castorio et cōiuge sua zoe. claudius cū victorino fratre suo. et filio suo symphoriano. horū marcellianū et marcyū constituit epūs diaconos. tranquillinū vero presbiterū. sebastianū vero ecīe defensorē. ceteros aūt subdiaconos. Morabant aūt oēs apud castulū quendā xpianū zetarium palacij. latenter die noctuq; fletibz et ieiunijs orantes deū. ut dignū haberēt confessionis siue tolerancia sanctor mīrum nūo sociari. Multi eciā infirmi prenibz eor sanabant. ceci illuminabant. demones eicichant. Transiens aūt tyburtius oriurbs vrbi hoī qui de alto lapsus caput et oīa membra quassauerat sibi ita uti de sepultura sola illis ageret. Et dicens super eū lente oratione dnīcā. incolumē eū reddidit. Parentes q; eius a turbis segregans virtutē eis nōis xpī annūciauit. optulitq; eos pape qui eos baptisauit. optulitq; eos pape qui eos baptisauit.

Passio scor zoe tūquillini et sociis suis. Cap xvi.

Cuta aūt zoe in natali apli cū ad confessionē beati petri oraret. ducta est a paganis ad paronū naumachie. et cōpellebat martis statuile thus incendere. Cui illa vidit. quid cōpellis marti sacrificare. ut ostendas mare vīm mulieribz deleri ut et pudorē eripe. mihi vero tropheū fidei in fronte portanti non poterit prevalere. Tunc misit eā in custodia obscurissima ubi per q; dies nec lumē videbat. nec tibi nec potū sūpsit. sed tm vocem eius qui eā clauserat audiebat dicens. Mozieris fame et cecitate. nisi te libaueris. Post sex dies iussit a collo et a capillis in arbore excelsa suspendi. et subter fumū ex sterquilinio adhiberi. Que statim ut suspensa est in confessione dnī emisit spm. Tunc illi

corpus eius auferentes saxo ligauerūt
et alueo tiberis īmiserūt dicentes. Ne
xpiani corpus eius tollant. et faciant
eam sibi deam. Igit celebrato eius mar
tirio venit in somnio apparens bto se
bastiano. et narrauit ei qualiter mar
tirū dñi suscepisset. Quod cū narraret
sebastian⁹ prorupit tiquillin⁹ et aut.
femine nos ad coronā antecedūt. vt qd
viuim⁹. Et descendens octaua die ad
beati pauli confessionē accessit. Utpilo
mim⁹ et ipse passus insidias tentus a
plo lapidatus est et mortuus. eiusq
corpus tyberino gurgiti manapatū ē.
Item nycostratus et claudius vna cū
castorio et victorino et symphoriano cū
corpora sanctor per ora tyberina requi
runt tenti et ad auues prefecti ducti sūt.
Eratq inder fabian⁹ qui eos hortabat
ad sacrificandū. Et per decē dies eos mi
nis et blanditijs agens. in nullo penit⁹
potuit cōmouere. Tunc feat de eis sug
gestionē impatori. Qui cū eos torqueri
iussisset. nullaq racione compulsi cede
rent. iussit eos in medio mari precipitari
pelagi fluctibz datis sūt. ut intr aquas im
tirū celebrarent. Passio sancti tyburtij
Ydabant muris. Cap xvij.
itaq infideles fidelibz. et ī quo fu
rore non poterāt xpianū nec nomē
audire. Interea torquatus quidā apos
tata sancto gaio episcopo callide se simu
lata fide sociauit. Qui dū a beato tyb
ab vivo scolastico nobili ac sancto fregn
ter arguerēt q capillos arte cōponeret
q assidue ludendo prauderet. q semīa
nijs et orationibz ac vigilijs frm se tol
leret simul auit se monentē equanimi
ter atque. et egit arte quatenus orantē
scm tyburtū infideles comprehendent
In qua comprehensiōe seipm tenuit
et simul ad secretariū iudicis seuiētis
pdua. At ubi introductus sūt. fabian⁹ ad
torquatū ait. Ignoras q iusserūt nup
nissimi pncipes ut qui sacrificare dijs
noluerit diuersis supplicijs matere
Qui rndit. Hic magister meus semp
me docuit. Quod hūc videro facere ne
cesse est ut faciā. Tunc fabian⁹ conūsus
ad tyburtū ait. Quid ad ista rndes. Ty
burtius ait. Torquatus diu est q se xpi
anū ee mentitus est. Credis hūc xpianū
esse qui in lenocinio mouendo capillo
fimbrias emittit. qui consorē diligit. q
sic molliter gestit. qui fluxū egressū
improbo nisu distendit. qui vires neg
ligenter agit. feminas libenter intuetur.
Ait hic qualis semp fuerit nūc evidenti
ostendit. Reprehendebā in eo ebrietatis
edacitatē et vini potionē. ac sepultū
diuini nōis sanctitatē. Mandducabat bi
bebat et euomebat. et nūc xpianos ac
cusat. Inermē iudicē inuitat. nolenti
gladiū porrigit ut et demonijs cerui
cem nrām inclinem⁹ hortat. Videmus
votū tuū. et venena pectoris intruem.
Accingere nūc o crudelissime. ute car
nificis officio vendica tibi et ipius iudi
cis vocem. Applica eculeos suspende xpi
anos. dampna pcute incende. Oīs nob
vilis est pena. ubi pura est consuetudo.
Fabian⁹ aut. Restitue te generi tuo. et
hoc esto quod natura te dictauit. Nobi
lis enī natus ad tantū devolutus es fe
cem ut possis et supplicīū simul et īfa
miā subire et mortē. At ille rndit. O
prudentissimū vivorū. et romanis in
filis iudicē constitutū. Quia meretri
cē venerē et incestissimū iouē. et mcu
riū fallacem. et saturnū filioz occiso
rem colere nolo. infamiā generositati
tis incurro. Et qua vnū ac vm deū.
qui in celis regnat adoro et venero. r
michi supplicia minant. Tunc fabia
n⁹ iussit ante pedes eius carbones vivos
effundi. dixitq ei. Eligе tibi vnū de du
obus. aut thyum in istis carbonibz adi
re. aut sup eos nudis pedibz incede. Q
facens signū crucis constanti ingressus
est sup eos nudis plantis. dixitq pfecto.
Disce xpm quē confiteri ee dm et upm
creatorē dñari. Et nūc tu mitte ma
nū tuā in aquā calidā in nomine io
uis et si potesti facias te non sentire ar
dores. Nam in nōe dñi nri ihu xpi vi
detur michi q sup flores rosaeos gradiar.

quia creatura ipsa creatoris sui seruit
impio. Fabianus ait. Quis ignorat ar
tem magicam vos docuisse xpm vrm. At
ille. Obmutesce inquit infelix et noli
auribus meis hanc iniuriam facere. ut audiam
te rabido ore mellifluum et scm nomen
lacerare. Tunc irati fabiani iussu duc
tus est in via lauicana et effundens
oracionem ad deum vno ictu gladij verbe
ratus abscessit. Ibique xpus postmodum
ad laudem nominis sui multa beneficia pres
titit. Passio sanctorum castuli marcelliani et
marchi ac sebastiani. Ca xviij.

Post hec
egit torquatus ut castulus zeta
rius palacij artaretur. Et hic ap
prehensus et tercio auditus in confes
sione dni perdurans. missus est in foue
am. et dimissa est super eum massa arena
ria et sic cum palma martirij migrauit
ad xpm. ¶ Post hec marcellianus et mar
chus tenti sunt. et ambo ligati ad stipitem
clauos acutos in pedibus acceperunt. Qui
bus dicebat fabianus. Tam diu fixis plan
tis stabitis quamdiu dijs debitum officium
reddatis. Tunc ambo fres in ligno con
fixi psallebant inter se dicentes. Ecce
quam bonum et quam iocundum habitare fres in vnum.
Cumque transisset vna dies et vna nox et
illi in psalmis et ymnis perseuerarent iuss
sit eos ambos ubi stabant lanceis per
latera perforari. sicque cum martirij gloria
ad regna syderea migrauerunt. ¶ Hijs
expletis beatus sebastianus conuentus est.
quia prefectus imperatori dyocleciano
de eo suggessit. Quem ille ad se vocans
ait. Ego te inter primos palacij mei sem
per habui. et contra salutem meam in de
orum iniuriam hactenus latuisti. Qui dixit
pro salute tua semper deum colui. et pro
statu orbis romani xpm qui in celis est
semper adoraui. considerans a lapidibus
auxilium petere insani capitis esse et va
ni. Iratus imperator iussit eum duci in me
dium campi et quasi signum ad sagittan
dum ligari atque a sagittarijs figi. Tunc
milites iussa implentes ita eum hinc in
de repleuerunt sagittis ut quasi ericius
ita esset ictibus sagittarum insitus. Et esti
mantes eum mortuum abierunt. Tunc relic

licta vxor martiris castuli zetarij nomine hy
renes abijt ut noctu corpus eius tolleret
et sepeliret. Et inueniens eum viuentem
adduxit ad domum suam et intra paucos
dies integram in omnibus membris recu
perauit salutem. Cumque omnes xpiani ad
eum conuenirent hortabantur eum abscedere.
Ille autem oratione facta descendit et stans super
gradum eliogabali venientibus imperatori
bus dixit. Iniquissimis subrepcionibus
animos imperij vri templorum pontifices
obsident suggerentes de xpianis fal
sa commenta dicentes eos rei publice ad
uersarios. quorum precibus ipsa respublica
melioratur et crescit. Cumque talia diceret
dyocleciano ait. Iste non est sebastianus
quem sagittis iusseramus interfici. At il
le. ad hoc inquit me dns ihesus xpc sus
citare dignatus est ut conueniam vos et
contestar coram omni populo iniusto iudicio
persecucionem vram in xpi famulos ebul
lire. Tunc iussit eum in ypodromio pala
cij duci. et tam diu fustibus castigari
donec spm exalaret. ¶ Post hec tulerunt
corpus eius nocte. et in cloacam maxi
mam miserunt dicentes ne forte xpiani
eum sibi martirem faciant. At beatus se
bastianus in sompnis bte lucine matro
ne apparuit dicens ei. Iuxta circum in
uenies corpus meum in vnco pendens.
hoc sordes non tetigerunt. Et dum leua
ueris perduces illud ad cathacumbas. et
sepelies in iniacio cripte iuxta vestigia
apostolorum. quod et fecit. Passio sancti mene
militis. Ex gestis eius Cap xix.

Passus est et sanctus mennas eo tpe
quo sub duce agerico miliciam
agens imperatoribus ita carus fuerat ut
multorum animas quas videbat pro xpi
nomine diuersis suppliciis affici nisibus suis
eriperet et sanctis eloquijs confortaret
Denique a terreni regis milicia declinans
et in occultis abditisque locis se conferens
cum imperatorum natalicia celebrarentur. mul
titudine populi vndique concurrente. vna cum
ceteris theatrum ingressus est. Aspici
ens autem imperatores sedere pro tribu
nali et agonem xpianorum diuersis suppli
ciis impendi. palam in medio theatri

clamitans ait. Ecce apparui nō queren
tibz me. Audientes īperatores q̄ tā cōstā
ti aīo auderet ista dicere. aspicientes q̄ꝫ
in eū effigiem h'emite cuiusdā ignotā
hyrsutasq̄ genas iusserūt eū tradi pyr
ro duci. Qui sedens pro tribunali. cer
nensq̄ eius in xp̄i confessione constātiā
fecit eū in eculeo leuari. et a ministris
exungulari. lampades quoq̄ igneas
eius lateribz applicari. sed et plagas
eius tormentis madidas cilicio fricari
atq̄ carbones igneos sup̄ easdem īponi.
Post hec sudes ferreos iussit p̄ pauimen
tū aspergi. et sic eū ligatis manibz et
pedibz extensū trahi. quousq̄ omnes ar
tus eius membratī possent dissipari.
plumbatis quoq̄ tollū et maxillas eiꝰ
tundi. Tandem cū in hijs omībz īmobi
lis p̄manēret. a spiculatore caput eiꝰ ab
latum est. et igni deditū est. Sed furtī
corpus eius a xp̄ianis e medio ignis e
reptū ac sepultū est. Passus est aūt ī
sythia metropoli frigie. Passio scōꝝ do
rothei et gorgonij cū socijs eoꝝ. Ex histō
Cum aūt ecc̄iastī li° viij. Cap̄ xx.
p̄secutionis flāma que a militi
bus sūpsit ī ciū tota per ip̄los
et sacerdotes exaggerasset incendia.
possibile non est numero cōprehendi q̄n
ti cotidie per singulas vrbes et p̄uincias
martires efficiebant. ¶ Apud nychome
diam vnꝰ de nobilibz simul ut vidit cō
tra dei cultores in foro crudelia edicta
pendere. calore fidei ignitus publice po
pulo inspectante. īiecta manu librū ī
que legis detraxit et corā omībz decerp
sit. augusto in eadem vrbe simul cū ce
sare constituto. Ad quos cū religiosi et
et illustris viri factū relatū esset. mox
in eū crudelitatis omni genē deseuien
tes. nec hoc solū efficē quiuerūt ut eū
aliquis mestū in penis videret. Sed le
to et hylari vultu cū iam viscera ī sup
plicijs defecissent sp̄us tamē latabat in
vultu. Ex quo tortores sui grauius cru
ciabant q̄ oīa genera suppliciorꝝ in eū
cōsumebant. quē nec tristē in hijs red
dere poterat. ¶ Post hūc vnꝰ ex doro
thei sodalibz qui in cubiculo regis erāt

et in affectu liberoꝝ semp̄ habiti fue
rant. cū de mēorati mr̄is supplicijs li
berius causaret. educi ip̄e in mediū
iubet. et īmolare cōpellit. Abnuens iu
betur appendi. et flagris toto corpe la
niari. Cumq̄ remanēret īmobilis. vis
ceribz iam pelle nudatis iubetur aceto
ac sale p̄fundi. Cumq̄ hoc tormēti ge
nus constanter ac fortit' tolerasset. cra
ticula prunis supposita iubet in medi
o poni. ibiq̄ quod reliquū fuerat in v'
beribz assumpti corpis supponi. et non
ad subitū sed sensim paulatimq̄ succē
di. quo scilicet pena protelaret in lon
gum. Ministris aūt scelerū modo hinc
modo inde corpus versantibz et suppli
cia renouantibz cū sperarēt ab eo se e
licere posse consensū. ille firmꝰ in fide
et ouans in spe consūptis iā et ig
ne resolutis car nibz suis. vltimū
sp̄m in fide letus exalauit. Tali petrus
hoc enī ei nomē ē. iiij° ydus marcij mar
tirio decoratus. vere petre extitit fidei
heres et nōis. Huiꝰ instructor in disci
plina et mgr̄ in officijs que in palacio
exhibebant dorotheus erat cubilis re
gis p̄positus. hn̄s secū officio fide et mag
namitate parē gorgoniū. Quoꝝ insti
tucionibz optimis. oēs fere cubiculi mi
nistri in fide dei vigilant et libere per
sistebant. ¶ Dorotheus igit et gorgoniꝰ
cū petrū viderent tā īmanibz supplici
is cruciari constant et libere dixerūt
Cur imp̄ator in petro punis sentēciā.
que viget in omībz nobis. Cur in illo c'
men ducit. quod nos oēs confitem. Hec
nobis fides hic cultus. et vna animi
eademq̄ sentencia. Quos ille cū ī me
diū venire iussisset. similibz pene ut p̄
ores affectos suppliciis. ad vltimū laq̄o
suspensos necari iussit. ¶ Tunc et an
timꝰ ipsius vrbis ep̄us. in dn̄i confes
sione p̄durans martirij gloriā capitis
obtruncacione p̄cepit. Quē tanq̄ bonū
pastorē viā martirij p̄euntē vniūsa pe
ne gregis sui multitudo prosecuta ē. De
Aceteris qui passi st̄ nychomedie.
Cadit et militene. Cap̄. xxi.
namq̄ apud nychomediā in ip̄is

diebz ptem aliquā palacij incendio cō
flagrare. Quod impator a nīis factū
suspicans. furore sucensus iussit omēs
acerbatā collectos. alios gladio trucidā
alios igne comburi. Sed cū ministri in
terrogarent singulos si forte sacrifica
turi vellent dimitti. tam viri q̄ mulie
res nec interrogari se quidē paciebant.
Sed ultro vel flāmis irruere vel gla
dijs certatī cervices obicē. Cūq; iam
illus spectatoribz nimietas crudelitatis
horresceret. ministri sceleri ptē ppli
nauiculis ȳectā in mediū pelagi ad
ducunt. ibiq; in sentencia fidei p̄sisten
tes in profundū p̄cipitant. In tm vo
apud eos exarsit crudelitas ut etiā re
gios pueros martires effectos ac sepl'
tos effoderent. et corpora eoz in mare
proicēt dicentes. Ne forte dij xpi
anoz efficiant. et illi qui deos nos
tros adorare nolebant. seruos nīos ado
rent. Putant enī q̄ apud nos diuinus
honor martiribz deferat. Cū hec ap
mychomediā gerevēt. haut segnius a
pud militenē puinciā syriāq; oēs eccle
siarū p̄ncipes carceribz retrudi et īi vi
culis conici edictis p̄mapalibz vrgebāt
simulq; cū hijs ex plebe viri ac mulieres
nobiles et ignobiles capiebant. Fiebat
q; ubiq; miserabile spectaculū. Subito
namq; īueniebat in vrbe silenciū et so
litudo. in carceribz constipacio. Vbi cū p
uenissent ad p̄mapē estuare carcres. et p
īnocencīū penas locū deesse criminosis.
noua rursū edicta mittunt. ut ex hijs q̄
tonduli erant si quis īmolare vellet li
ber abscederet. Qui vero abnueret diuer
sis penarū generibz interiret. De hijs
qui passi sūt in palestīa & tyro. Ca. xxii.

Qum iam q̄ite per singulas p̄u
cias multitudines mīm exti
terint. quis cōprehendē valeat?
Sed ne illoz quidē agones quos apud
palestinā uel tyrū p̄sites inspeximus
digne meōrare sufficiam⁹. Neq; enī audi
ta sed oculis nīis inspecta narram⁹.
Exquirebant diuersa tormentoz gna
sibi īuicē succedencia. flagris p̄mo per
oīe corpus carpebant. Post hec ad bes
tias tradebant. et oīs comē eos hoīm
bestiarūq; et elementoz crudelitas ar
mabat. Ad hec dei cultores statuūt in
medio denudati arene locū. Additi adiut
arte inter caueas bestiarū furor. et iu
seniores semetipis effecte claustris pro
ruūt. Subito replent stadiū. circūdāt
etiam mīm in medio sitū. Circueunt
sepius et oblustrant. et diuine virtutis
eis adesse custodiā sencientes. p̄cul ab eis
abscedūt. Sed illico furor qui reprime
batur in beluis. transit in hoīes. Nemo
p̄ntem dei virtutē ac diuinū adesse p
is auxiliū sencebat. Sed mittunt quib
hoc artis erat instigare bestias con
eos quos diuina gracia defendebat. Ver
ut oīdēt oīb; nō bestijs deesse feritatē p̄ diuinā di
cultoribz adesse custodiā. Illo ipōs qui ad īsti
gandū mittunt inaudibili velocitate
discerpūt. Et cū iam nullus ex eis au
deret accēdē iubent mīes xpi ul' ipsi
cōmotis manibz aduersū se beluas ma
ture. Sed nec sic quidē aliquid pati po
terant. Nam et si forte aliqua fuisset
ex bestijs conatum cū pueniss̄et ad p
imū p̄tinq; in semetipsa conuersa repe
dabat. Tunc stupor ingens et pauor
oēs qui in spectaculis considebāt inua
serat. Sed temptabat adhuc ab homib;
deus. Iubent alij criminosi bestijs sub
rigi qui oēs a bestijs pierūt in aera dis
persi. Sed nec sic quidē bestie conatue
dei cultoribz aliquid generabant molest
tie diuino eos spū velut muris validis
simis muniente. Iubent ille amoueri
et pro illis alie dimitti. Que cū simili
nichil triste sanctis inferrent. amotoe
nam hijs seniores feris hoīes martiri
bz īmittunt. Gladijsq; p̄cutit qd̄ besti
is nequiuerūt. Et ut in omībz se belu
is ee nequiores ostenderent prohibebāt
et mdauerā ire mandati et iubebant
fluctibz dari. De hijs qui passi sūt in e

In egipti quoq; gipto. Cap xxiii.
prouincia īnumerabiles non infe
rioi gloria tam viri q̄ femine ac pue
ri per fidem dnī nī ihu xpi p̄mū vin
pupendentes futurā gloriā quesierūt
Quidā ex eis post verbera post vngulas

post flagella. alios ꝙ diuersi genis hor
ribiles cruciatus flāmis traditi sūt. Alij
in mare precipitati. nōnulli etiā capite
cesi sūt. ita ut sponte ceruices suas se
curibz darent. Nōnulli ūedia consūpti.
alij patibulis affixi. in quibz quidāmo
re puerso capite deorsū pcesso et pedib
in sublime sublatis. Apud thebaidē vo
cē narratione sūpat agitata crude
litas. Pro vngulis testas fictiliū vasoꝝ
tortores adhibebant. quibz oē corpus eo
usq lacerabant. donec totū carnis cu
tem erraderent. Mulieres quoq nudas
arte quadā et machinis compositis vno
pede in excelso suspensas et capite inter
ram dimsas. indignissimo spectaculo p
diem continuū pendere sinebant. Alias
sicubi vicine sibi due arbores ūeniebāt
vi quadā ab utraq inflexis cōt se ūu
cem ramis eisq singulis singulos pedes
martyris obligantes subito ramos quos
inflexerant velaxabant. Qui cū ad si
tū suū impetu naturali referrent discp
bant viscerib auulsa seū membra rapie
bant. Passio sc̄i phileē epi. cū cet̄is plu
ribus. Cap xxiiij.

Hoc quoq per idem tpus cū in egypto ptibz
iter agerem⁹ oculis nostris in
spexim⁹. ut sedenti pro tribunali semissi
mo presidi offerrent̄ inumeri fideliū po
puli. quos ille per ordinē confessos se
ē xp̄ianos iussit capite plecti. Qui e
gressi ad contiguū menibz campū nō
carnificū nexibz tracti. sed fidei vinculi
colligati. sponte oēs ymo alter alterū
preuenientes ceruices cedentibz obiecta
bant. Videbant cede fessos carnifices re
sidere. vires resumere. gladios mutare.
nullq tamen ex omibz. ne paulus quidē
infans deterreri potuit a morte. Sed hoc
solū pauebant singuli ne dū forte ppe
vū sol v̄gens diem clauderet. sepatus a
consortio martyrū remaneret. Et dū pro
pes quiq iugularet̄. reliqui non desi
die aut corpori indulgebant. sed psal
lentes et ymnos deo tantātes locū quiq
martyrij sui exp̄tabant ut eiā exire
mos spūs in dei laudibz exclamaret. Hāc
coronā gemma nobilior adornabat. hūc
gregē pastor illustrior decorabat. phile
as scilicet. qui vrbis ipsius que thebais
appellat̄ epūs erat. Hic cū pluvimos p
pinquos nobiles h̄ret in vrbe frequenꝫ
ducebat̄ ad presidē. eiusq monitis acqui
escere suadebat̄. tot et tantis ppinq̄s exo
rantibz vxoris et liberoꝝ respectū habere
nec cepta presūptione psistere. At ille
gurrienaū dum despiciens ad celū aīo
tendebat. parentes et ppinquos sanctos
martires et aplos dicebat. Aderat tūc
quidā vir agens turmā militū roma
noꝝ noīe philoromi⁹. Qui cū vidēt phi
leam circūdatū lacrimis ppinquoꝝ et
presidis calliditate fanaticū exclamauit.
Quid tantē constantiā viri tēptatis.
eūq qui fidem deo seruat. infidelē effi
cere vultis. Quō pt lacrimis terrenis
flecti. cui⁹ oculi celestē gloriā contuent̄.
Tunc cūctoꝝ ira in eū versa. vnā ipm
cū phylea sūbre sententiā posciūt. Qui
bus lubenē annuēs iudex vtriūq plecti
capite iussit. Quali idem ī vinculis po
sitꝰ sc̄pto gregē suū confortauit. Hyeō de
phileas de illust vis. Cap xxv.

Itaq thebay nobili genē. et nō
puis opibz suscepto episcopatu lu
brū de laude martirū cōposuit. Eusebi⁹
ubi supra. Verbens igit̄ ad thebaidas
post aliq̄nta hec refert. Horū nobis bo
noꝝ exempla beati mr̄es prebuerunt.
Qui vna nobisc̄ū in agonibz pdurātes
morte pro pietate cepeūt. Considera
bant enī deū ppter nos hoīem factum
hoc docuisse nos exemplo suo ut usq ad
mortē obluctem̄ cōt̄ pcām. Quoꝝ nūc
si velim robur et tolerantiā exponē nec
mictī copia tanti sermonis est. nec pu
to alijs q̄ hijs qui oculis suis viderūt
que gesta sunt credibilia videri. Erant
enū expositi omibz volentibz pro libidine
supplicia inferre. et si quod aliquis p oci
um excogitans nouū genus supplicij
detulisset licebat eis inferre. Verbera
bant̄ alij fustibz. alij vngis. alij flagris.
Nōnulli loris districti. vel funibz appēsi
Eratq studiū per singulos. nouū genꝰ
adūenire supplicij. ¶ Post tergū alij
vinctis manibz appendebant̄ et trocleis

distenti membrati diuellebant. Jā vo
vngulis exauui vetus ac leue ducebat
Quod supplicij genus et si forte cuiq; ad
hibebat non ut latronibz et homicidis so
let tantū latera fodiebant. sed et venter
et femora ac tybie et usq; ad vngues vn
gula pueniebat. Sed nec facies quidem
ac frons a tormentis īmunis remane
bat. Cumq; corpa fuissent absq; oī humā
nitate laniata exposita in publico et nu
data non solū veste sed eā cute. crudele
nunctis pretereūtibz spectaculū fiebat.
Quosdā vero voluptuis distractos. et post
tergū distortis brachijs vinctos velinq;
bant. Alij pene totū diem suspensi in
eculeis exigebant. Et cū omne corpus
vel tormentis vel verberibz fuisset absūp
tū trahi nudū pedibz rursū iubebat.
ad carcerē. Jbiq; pedibz neruo conclusis
recentibz adhuc tergū vulneribz reti
ebant in solitū testarū fragmētis subt
stratū. Jnterea q̄plurimi usq; ad mor
tem fortiter pdurantes. tyrannis pu
dorē nō mīmū conferebāt. Alij recepta
sanitate corpis ad repandos agones eos
sponte prouocabant. Quos illi erubesce
tes ipsa eor audacia territi. capite cedi
iubebant. ¶ Hec beatus phileas in vin
culis positus et in carcere retrusus cō
misse sibi ecīe scribebat. quibz eos vna
secū sotios mīm et sortes celestiū secre
ret coronarū. De his que passa est ema
in frigia et arabia. cetibq; pūtijs. xxvi

Jam vero illud quod apud frigiam
gestū est. quis audeat preterire?
In quo et cōia hūanitatis. et ppa
romani regni iura violata sūt. Vbi ur
bem quandā xp̄ianor sacrificare nolē
tū militibz iubent trucidari. ita ut nul
lus ecīa eī optio daret abscedendi. Cuiq
numerosi martirij extitit actor et dux
vir religione et oī benignitate clarus
noīe adauctus. honoribz palatij p gra
dus singulos usq; ad officiorū magisteri
um pfunctus. Quis posset vel illa re
petere quibz apud arabiā sancti mīres
securibz cesi sūt. Aut que in cappadocia ges
ta sūt. ubi cruora dei cultor fremigi iu
bebant. Quis mesopotamie referat

ſ. ipāzq; eī cuibz ſ. vis ⁊ mul
cribz ⁊ pumi' igne ꝑ venari

crucians. ubi xp̄ianos singulis manu
bus pedibz q; suspensos amarissimo
fumo subter ingesto indignis trucida
bz enecabant. Alios vero lento igni sub
ter adhibito longioribz tormentis absu
mebant. Illa quoq; quō replicē que a
pud alexandriā gesta eā veterū poeta
rū fabulas vincūt. Vbi obtruncatis aure
bz et inhoneſto vulne navibz. manuū
quoq; ceterorūq; membrorū sūmitatibz
amputatis truncū sinebant abire ver
sū. Apud antiochiā vero quō vecorda
bor craticulas prunis impositas quibz
xp̄iani supposita torrebant. Sed inē hec
duo iuuenes nobiles comprehensi. cū si
mulachris cogerent īmolare dixerunt.
Ducite nos ad aras. Et cū fuissent adduct.
manus suas igni supponentes ardēti si
subtraxerunt inquiūt sacrificasse nos
credite. Et quo adusq; cauo oīs ignis defla
ret. īmobiles pduraūt. In regionibz
autē ponti. crudeliora gerebant. Jnuē
dines acute quibusdā sub vngulibz digi
tor infigebant. aliis plūbū igni liquef
factū dorso infundebat. Sustinebant tñ
oīa fortissimi ac pijssimi mīres. cū pre
clari iudices in eo solo sapiam suā oī
bz futurā in āmiracoē censerent si ali
quod nouē crudelitatis supplicij ineīs
sent. De sco hermsimo antiochieno epo

Cum aūt in ex gestis ei⁹ Ca xxvii.
antiochia dyocletianū deceret
tra xp̄ianos processisset ut qui
caūq; dijs non sacrificaret multis supplī
cijs deperiret. hoc audiens btūs hermin
epūs hieremū petijt in qua per septē
annos habitauit iuxta montē libani. di
uine contēplationi vacans. multis q;
signis et virtutibz choruscans. Per quod
septēnale spaciū eccla diuinitus ei mūtra
batur per coruū. Diuerse ecīa fere na
turali fervatute postposita mansuetus
ei sese prebebant et cellulā eius freq;ē
tabant. Prosternentes q; se ad vestigia
eius veneratiōnē ei dignā exhibebant
Angelico quoq; sepe in eisdem locis con
fortabat colloquio. Quadā die vox ad
eū de celo facta est ut in ciuitatē descen
deret. Cumq; illuc descendisset. multos

a demonibz vexatos in noīe ihesu xp̄i
liberauit. multos etiā sacro baptisma
te consecrans ad deū cōuertit. Hoc au
diens dyoclecianꝰ iussit eū teneri sibi
q̄ presentari. Interrogatus ab eo quid
profiteretur. xp̄ianū se ēē rn̄dit. Cumq̄
monitis eius acquiescere nollet ut dijs e
ius sacrificaret iussit plūbo latera eiꝰ
cedi. deinde fustibz grauiter macerari
sed nichil ei nocuit. Postea resina pice
sulphure simul cū cera p̄fusus illesus
apparuit. Nam angelus ei astitit qui
totū illud incendiū refrigerauit. et ille
sū per oīa mr̄em reddidit. Tunc vniu
sa plebs antiochenoꝝ exclamauit. Di
mitte hoīem iustū ciuitatis ep̄m. quia
deus xp̄ianoꝝ in illo op̄atur. ¶ Dū hec
autē fierent subito t̄remotus fc̄us est
magnꝰ. tonitruaq̄ et choruscationes fe
per tres horas. ita ut ciuitas ab ira dei
tota p̄ire putaretur. Imp̄ator tanto frago
re p̄cussus discessit. tandēq̄ se reuocās ad
pplm̄ ait. Seductor iste deos nr̄os blasphe
mauit. ideo conturbatio talis accidit. Jus
sitq̄ sc̄m in carcerē introduci. et ceruicē
eius ac manus ingenti cathenaꝝ pon
dere cōpediri penā mortis intentans
si quis ei vel paxillū aque ministraret
anuloq̄ p̄prio carceris ostia muniuit
Circa terciā vero noctis horā sc̄us ad do
minū exclamauit. et ecce subito carcer
illuxit et quasi aromatibz eēt plenus
fragrauit. et xp̄s dn̄s ingressus eū ut
surgeret vocauit. Statīq̄ oīs cathena
rū colligatio dissiluit. et ferrū quasi
cera liquefactū est. Sc̄us autē in me
dio carceris stabat deūq̄ collaudans
orabat. Et ecce angelꝰ dn̄i dixit ei. He
rasme precingere et veni mecū in ytā
liā. ibiq̄ dn̄o pplm̄ acquires in vitā
eternā. Statīq̄ quasi colūba xp̄i in mo
mento lucridā usq̄ deportatꝰ ē. Alia vero
die p̄rūpens imp̄ator ad carcerē. anuli
sui sigillaturā integrā recognouit. et
missis intro ministris ait. Educite ma
gū illū qui deos nr̄os ānichilauit. Qui
ingressi cū stupore et clamore redierūt
dicentes se hoīem nō īuenisse. ferrū vo
quo vinctus fuerat. in cinerē redactū

esse. Tunc dyoclecianꝰ confusꝰ cepit ala
pis sibi frontē contundere dicens. Ve dijs
meis quos hodie contēptui haberi p̄pen
do. regnoq̄ meo ludibriū inferri p̄sen
tio. Multi enī iam ad spectaculū mr̄is
p̄perabant. vidue quoq̄ et orphani exi
gebant ep̄m dicentes. Redde nobis pa
trē nr̄m ne ciuitas p̄iclitetur. oīs q̄ plebs
lacrimabiliter vociferabatur. Quid fecisti
de hoīe iusto. Redde eū ciuitati sue. Dyo
clecianꝰ igitur nimis angustiatus licet ve
sano spū p̄flaretur rei tamē veritatē fate
batur dicens q̄ angeli eū rapuissent ut
putabat in celis. et vix tumultuantem
sedauit multitudinē. De frc̄ū p̄dicatio oīs
eius in vrbe lucrida. Cap̄ xxviij.

Cum aūt sc̄us herasmꝰ ad vrbem
lucridā angelico ductu p̄uenisset
signis et virtutibz viam regni
dei quā predicabat astruebat. et pplm̄ de
o acquirebat. Eratq̄ ibi vir nobilis anas
tasius eiusdē loci primariꝰ. cuiꝰ filiꝰ cū
lacrimis et planctu suoꝝ cū efferretur
mortuus. vir sc̄us eis obuiꝰ fc̄us facta o
ratione eū suscitauit. Exurgens ergo
puer exclamauit. Vere magnꝰ est deus
xp̄ianoꝝ. qui per famulū suū herasmū
me resuscitauit. Pater usq̄ nūc erra
uimꝰ. Nam deos quos colebamꝰ vidi ī
inferno torqueri incendijs gehennali
bz. Deus autē quē predicat herasmꝰ
solus verꝰ est et magnꝰ deus. Hoc au
dito anastasius credidit et domꝰ eiꝰ et
vniuersus pplus. baptisatiq̄ sūt vndecī
milia hoīm. Cepitq̄ pplus vniuersas a
ras subuertere et simulachra conterere. he
rasmꝰ autē pplm̄ in doctrina confirma
re. ¶ Maximianꝰ aūt ea que fc̄a sūt lu
cride ut audiuit herasmū teneri ac si
bi offerri iussit. Qui interrogatus ab eo
cuiꝰ religionis se cultorē asseret tacebat
celūq̄ oculis aspiciebat. Maximianus
autē eū exalapari iussit et ait. Consu
le tibi et accede. sacrifica dijs nr̄is. Qui
rn̄dit. Quibz dijs iubes me sacrificare.
Apprehendit ille manū eius. eūq̄ in īte
riora templi deducens ostendit ei sta
tuā duodecī cubitoꝝ dicens. Hic est iouis
īuictissimꝰ. cui ego et oīs cetus noster

deſeruiam⁹. Tũc ſcũs viſo dyabolo ſigne
to ſignũ ſancte cruc̃is oppoſuit ſtatiq̃
ſtatua ulla ſolotenꝰ corruit et penitꝰ
cõminuta et in cinerẽ redacta eſt. Ex
qua etiã draco magnus exiuit. Qui
tractu lubrico pniciosus ferebat in po
pulũ. qui et anhelitu ſimul importu
bilis et viſu quos obuios habuit inter
fecit. Impator ergo ſe videns deluſũ.
ad palaciũ feſtinus accurrit. Vir aũt
ſcũs draconi ne amplius in pplm deſeuiret
imp̃auit qui ſtatim diſceſſit. Quod vi
dens pplus ſyzmitanor pclamauit.
magnꝰ eſt deus xp̃ianor. multiq̃ cre
dideruũt in dñm. Indignabat aũtẽ
ſathanas cũ ſuis et vaſa que diu poſſe
derat. ſibi eripi dolebat. Fremitusq̃ et
colliſiones pualide quaſi cõpugnanciũ
aduerſũ ſe caſtror audiebant in aere
contra ſcũs angelis gaudiũ erat. ita
ut audirent voces iubilanciũ et cane
ciũ. gloria in excelſis deo ꝛc. Plus aũt
ſuccrescendo vĩdebat. amen. Maximia
nꝰ aũtẽ indignans p̃cepit oẽm illũ
cetũ candidator truncari. ſicq̃ ꝯcr.
tiratter milia ſcificate cohortis mar
tirio cõſũmati ſũt. Qui dũ ducerent ad
victimã clamabant. Ora pro nobis p̃
hyeraſme et cõmenda nos deo. Quod cũ
audiſſet obuiantes angelꝰ ſancti mirã
dũs triũphantes ſuſcipiebãt deduce
tes ad celi palacia. audiebantq̃ voces
tanencaũ alla. De quibz tormẽtis ulciſ
cit. Cap xxix

Tunc maxi miani furibundꝰ conẽ ſcẽm uſ
ſit tunicã ereum hũtudinẽ ſta
ture corpis eius adequantẽ exhiberi
et vehemẽti igniri. ſanctoq̃ martiri
circũdari. Qui facto xp̃i signaculo
xp̃m interius induit. exandescẽs il
lud indumentũ letus et alacer ſibi
circũdat pſallens et dicens. Tranſiui
mꝰ per ignẽ et aquã. nũc educis me
deus in refrigeriũ. Statimq̃ tunica
illa adeo refriguit. ac ſi largiſſimis
ymbribz iundaret. nec aliquã aduꝛ
ſionis maculã beato martiri prorſꝰ
intulit. Qui mox impator gratula
bunda voce inſultans ait. Ecce cõpro
baſti ſtultiſſime hoĩm quia vꝰ xp̃i
flãmis et ignibz impauit. et deos tu
os lapideos et fuſiles ũalidos reddidit
Tunc impator iubet ſartagine igniri
plumbũq̃ veſinã cera oleũ picẽq̃ piper
ũ ea reliquari. et athletã xp̃i p̃cepit
illuc ĩmergi dicens. Nũc yeraſmus ar
tes ſuas exarcet. nũc ferrea ſibi latera
fabricet. nrãmq̃ ſi pcualet contẽpnat
impiũ. et p̃paratũ eludat incendiũ.
Pauetur tyranicas p̃ceptis. et ingẽs
olla lignor copia ſuccendit. quã ſcũs
xp̃i vexillo ſe muniens letiſſimꝰ inſi
lit dicens. Nec olla michi refrigerii
p̃ſtet in noĩe dñi nri ihu xp̃i. Illo
tralia proſequte cura corpus inoxium
furebat incendiũ. et velut indignans
ad iniurias eidẽ illatas ad ulcionẽ eiꝰ
creatura armat. Nam exiliens ex
vndoſo ſartagine. quedam torrens
ſcintillans maximamq̃ comin ſtitẽ
tem non neſcia quẽ quereret petit. et
eq̃ adeo valide inſtigit. ut cũ eulam
terribili vociferaret dicens. Tedeo. at
deo. vivor optime heraſme ora pro
me. Tũc ſcũs qui intꝰ ſpumeos ardẽ
ciũ vertigiũ cumulos ſubito crede
bat arſurus ſtupentibz cunctis ullatꝰ
ibi diucius p̃ſtitit. Et tandẽ ex ſarta
gine prodiens. ludibundus maximia
no dixit. Quid eſt impator: Ecce do
mĩnꝰ meꝰ ihꝰ xp̃c. cui oĩs creatã de
ſeruit. machinamẽta tua diſſoluit.
et dolor quẽ michi p̃parauerab. in ca
put tuũ recidit. Tradite dũ licet
tibi quo cũ ardoribz ſempiternis habi
tare poteris ſi tempaniũ ignitulũ
ſufferre non p̃ualuiſti. Et q̃mus iam
reſpondeat tibi malicia tua futuroꝝ
malor p̃ſagia. patienciã tamẽ dñi
ihu xp̃i que malũ pro malo vedere
prohibet imitantes in eis noĩe prea
pimꝰ ut a vexacioĩs tui dolore dimit
tatur. et crudiſtimus populus dei pote
ram collaudans a dyaboli laque
is reſipiſcit. Quo dicto ſtatim ab
illo conquieuit omnis uſtulacoĩs
leſio. De felici tranſitu eiuſdem.
Caplm .xxx^m.

Et ille miser putans sibi magi
tis artibz illusionē inductam
iussit scm̄ ad carcerē rapi et
cathenis vinciri. ac diligenter custodiri
ut seqnti die nouis et inexptis eū tor
mentis discerperet. At cū sanctus in
carcere vinctus teneretur. noctis medio
iuuenis ei splendissimus apparuit.
Pulsansq; latus eius et oēm concathe
nationē dissoluens ait. Herasme sur
ge. Et apprehendens eū eduxit de ciui
tate. Qui diuina prouisione reperta
naue transmigrauit pruinciā. Maxi
mianus vero interim cū eū requisisset
nec inuenisset exagitans caput. et in
risū solutus. magnos inquit crucia
tus ptulit herasmus. sed dum fuge sa
pienter consuluit maiores effugit. Ser
uus aūt dei delatus in campaniā ad
ciuitatē formianā. per septē dies ibi
laudibz dei vacans consolatione diui
na refouebatur. et angelica visitatione
recreabatur. Quibz completis vox de ce
lo consolatoria facta est ad eū dicens
Herasme serue bone et fidelis. qui bo
nū certamen certasti. qui maximū
michi fructū in terris acquisisti veni
ingredere in gaudiū dn̄i tui. Suspici
ens aūt vidit coronā rutilantē desur
sū allabi ac sup se dimitti. Et inclinās
caput suū dixit. Dn̄e suscipe spm̄ me
um meū in pace. Tunc deuotissimas
deo gratias agens animā creatori suo
consignauit. Que niue candidior appa
rens angelico ductu deportata visa est
celorū alta penetrare. De scō bonifacio et
aglahe. Ex gestis eorū. Cap̄ xxxi.

In illis etiā tpibz erat rome mu
lier nobilis noīe aglaes filia acha
cij quondā proconsulis. Hic ergo
ter candidam egerat rome prefecturā
hn̄s sub se lxx procuratores et tres. et
vnū qui sup omnes erat noīe bonifa
ciū adulterū qui etiā cū ea cōmisce
batur in pccm̄. Erat tn̄ hospitalitatis
largus et opibz mīe intentus. Tan
dem aglahes per dei gratiā cōpunc
ta vocato illo dixit. Frater scis in qn̄
ta pccā inuoluti sumus. non estimātes
quia deo assistere debemus et rationē
reddere de malis que gessimus. Audiui
a xp̄ianis q si quis āministrauit sanctis
qui agonisantur pro noīe xp̄i. consors
eorū fiet in die iudicij. Pge igitur in ptes
orientis ubi agonisantur ut didici et
affer nobis reliquias mr̄m. si quo mo
do āministrantes eis et oratorias domos
edificantes per sanctas eorū passiones sal
uemur tam nos qm̄ alij multi. Qui acci
piens aurū ad companda corpa sancto
rū et ad āministrationē egenorū. et xij
equites egrediens ait dn̄e sue. Si inuene
ro ad compandū corpa mr̄m afferam
mecū. Si vero corpus meū venit in no
mine mr̄is suscipies illud. At illa. Ab
ice inquit a te ebrietatē et stultiloquiū
et sic vade ut deuotus. Quare sic loque
ris. qui scōrū corpa portare habebis.
Egrediens ergo puer bonifacius cogi
tauit ut quia licet indignus et pccōr
sanctorū corpa portare habet. a carnibz
et vino abstinere deberet. Factaq; orōne
ad deū ambulans venit in ciuitatem
tharsū. Et cognoscens q athlete xp̄i a
gonizabantur in martirio. dixit ad eos
qui erāt cū eo. Euntes requirite nobis
hospiciū. et ego vado videre eos quos val
de desidero. Pgens igitur ad stadiū vidit
martires in tormentis positos vnū sus
pensū capite deorsū et ignē subtus eū
stratū. Aliū inter ligna quatuor extē
sum et diutissime maceratū. Aliū vn
gulis laceratū. aliū manus habentem
abscisas. aliū stipitē in collo eius īfix
um. et a terra exaltatū. Aliū retro ma
nus et pedes habentē. et sic fustibz a mi
nistris cesū. Accedensq; cepit osculari
eos et voce magna clamare. Magnus
deus xp̄ianorū magnus deus sanctorū mar
tirū. Obsecro vos famuli xp̄i orate pro
me ut ego merear vr̄i consors inueniri.
Sedensq; ad pedes mr̄m. amplectaba
tur eos. vincula eorū osculans. ipsosq;
ad paciam exhortans. Quē intuēs iu
dex simplicius ait. Quis est iste qui
de contēptu meo ad deorū iniuriā hec ge
rit. Applicetur igitur an̄ tribunal meū. De
passione sc̄i bonifacij. Cap̄ xxxij.

Qumq; adductus fuisset interro-
gatus quis eet xpianū se ee con-
stanter rndit. et ydolis ūmolare
penitus recusauit. Vñ irat⁹ iudex iussit
eū suspendi et corpus eius unguliś di-
uersis radi. ita ut ossa eius apparerēt
At ille tacebat et oculos intentos ad mar-
tires habebat. Cūq; sacrificare nolens
p seueriret iudex iussit calamos acu
eosq; sub unguliś manuū ei⁹ infigi.
Quod cū fieret aspiciens martir in celū
dolores alacriter tolerabat. Videns at
iudex q nūme tormenta sentiret iussit
os eius aperi et plūbū bulliens in-
fundi. Qui aspiciens in celū orauit et
ad sanctos mrēs ut pro eo orarent ex-
clamauit. Qui cū cōplessent oracioēs
et dixissent amen. factus est ploratus
a turba et vociferacio maxīa dicēteū.
Magn⁹ deus xpianoꝝ. xp̄e fili dei sal-
ua nos. pereant ſimulachra gentiū.
Oibq; plebs impetū fecit et arā destruxe-
runt. Iudex quoq; timens turbas ppter
tumultū secessit. Diluculo aūt pro tri-
bunali residens. eū sibi assisti fecit. Vi-
dens q; eū in fide arua fixi adhuc pseue-
rantē. iussit afferri ollā et pice ipleri.
et bulliente pice sctm in eā iuerso capi-
te mitti. Angelus aūt dñi descendens
ollā tetigit. et ut cera protinus ante fu-
rem ignis liquefacta sancto quidē mo-
lesta non fuit. multos autē de astan-
tibus incendit. Tremefactus igit iudex
pro virtute xp̄i. et āmirans patiaz scā
martiris iussit gladio caput eius ab sadi
Tunc speculatores eū de medio incen-
dij festinanter tulerūt. Qui impetrata
ab eis hora qua ad orandū. cōuersus
ad orientē deū deprecatus est. Deinde
a speculatore caussus est. Et facta est ter-
remotus magnus ita ut oēs exclama-
rent dicentes. Magn⁹ est deus xpianoꝝ
rū. De trāslacōe corpis ei⁹ apud beatū

Conserui aūt aglahē. Cap xxxiij.
beati bonifacij tirauibant ubi
q; requirentes eū et nō inueni-
entes dicebant ad inuicē. Modo in ad-
ulterio aut in taberna positus epu-
latur. Cumq; obuiasset eis unus ex of-
ficialibz dicit ei. Vidisti ne forsitan a-
liquē peregrinū romanū? Qui rndit
Veri ur peregrinus pro xpō capite plec-
tus adhuc in stadio est. ubi et passus e.
At illi. hic inquisitor quē querimus adul-
ter est et ebriosus. secum fert tamen usq;
ad stadiū officialē. Qui ostendit eis
corpus preciosū. Quesierūt eaā ab eo
ut ostenderet eis et caput. Quo ostēso
cū illud considerarēt. tristit in spū sādo
Et cognoscentes pueri fleuerūt ama-
re dicentes. Ne memineris pcōi nri q;a
tanta locuta sum⁹ de te famule xp̄i. Cme
rūt igitur ab officiali corpus mrīs. q;n
gentis solidis ungentes q; illud aromati-
bz et ūoluētes preciosis lintheamūbz posu-
erūt in baterna. et sic profecti sūt. Ange-
lus aūt dñi apparuit dīe sue dicens. Quē
aliq; habuisti seruū nuc sustape sicut do
minū. Per eius enī ītercessionē pcōm
tibi relaxabunt oīa. Que confestim con-
surgens clericos et religiosos secū accep
et sic cū ymnis et canticiis et oī vene-
racione sancto corpori obuiauit. Et repo
suit illud ad spaciū q;nq; stadioꝝ ab ur-
be roma via latina digna domū ei e
dificans. In quo eaā loco bnficia sancti
martiris oracionibz exuberāt. Beatus
aūt aglahes abrenūciauit mūdo et
eius pompis oīa sua distribuens egē
nis. relaxans etiā familiā suā unius
sam a iugo seruitutis. Sicq; cū pauci
puellis xp̄o famulatā. tantū gratiā
a deo meruit accape ut dēones expellēt et
diuersas īfirmitates curaret. Supuix aūt ī pace sāncto

nupciarum solempnitatem implere dixit il
la. Euntes dicite ei. Si credideris in de
um meum accipiam te maritum. Quod si nolu
eris numquam dominaberis michi. Que audiens
prefectus eleusius nunciauit patri eius.
Qui pergens ad eam primo quidem blan
diens deinde feras et ignem comminans
ut ei consentiret hec ab ea verba au
diuit. Per filium dei si debeo viua incen
di. non tibi consencio. sed priusquam negem
xpm omnia gratis sustineo. Tunc cesam
et cruciatam tradidit eam prefecto sponso
suo. Qui videns eius pulchritudinem mol
lissimis eam verbis allocutus est. ut eius
coniugio sponte consentiret. Que cum pe
nitus nollet nisi ille patrem et filium et spi
ritum sanctum adoraret. iratus iussit eam
cedi virgis. ita ut mutarentur in ea sex
milites vicissim cedentes. Deinde cum
nollet sacrificare dyane iussit eam per
capillos sex horis appendi. Post hec autem
es conflari. et expoliatam eam a capite
usque ad talos perfundi. et sic eam incendi
Quod factum cum nichil ei nocuisset. iussit
per eius femora ligamen mitti. et sic eam
in carcerem recipi. Tunc orauit sancta
iuliana et ait. Domine deus omnium dispensa
tor. merencium defensor errancium pastor
exaudi me precor et ne deseras me.
quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt
me. Extingue tyrannidem contra me in
surgentem. et fac erubescere dyabolum con
tra me resistentem De conflictione eius cum
demone. Cap xxxv.

Et dum finis
set oracionem demon veniens in
figura angeli dicit ei. Iuliana
dilecta mea. parat tibi prefectus alia pes
sima tormenta. Cum ergo de carcere
te iusserit egredi accede et sacrifica ut
salueris. Ad hoc enim ad te missus sum an
gelus dei. Tunc illa amarissime ingemi
scens orauit cum lacrimis dicens. Do
mine ne permittas me perire. sed confor
ta cor meum. et significa michi in nomine
tuo confidenti quis est qui hec persua
det michi. Statimque vox ad eam facta
est. Confide iuliana. tene eum qui tecum
loquitur et scies quis est. Que sana facta
a doloribus suis tenuit demonem et dix

it. Dic michi quis es aut unde. et quis
te misit. Qui ait. Ego sum iophin niger
mali oblectator. tormenti amator. ho
micidij gaudens luxuriam suadens mis
sus a beelzebub qui tocius mali est inuen
tor. At illa dixit. Immunde spiritus. quomodo
te presumpsisti xpianis applicare. Tunc
eum manibus post tergum ligauit ac super
terram posuit. Et sumens unum de ferre
is ligamentis quibus ipsa ligata fuerat
eum cedebat. Illoque clamante. et ut in
felicitatis sue misereretur exorante dix
it ei. Confitere michi. cui hominum iniuriam
fecisti. Qui ait. Quantorum hominum oculos
extinxi. aliorum pedes confregi. alterius
in ignem posui. Alios sanguinem vomere
feci. alios laqueo vitam finire. alios vo
mere suo manibus suis interfici. et omnia
mala que in mundo sunt facta ego con
feci. Nemo tamen me tangere ausus fuit.
preter te. cuius virginitas contra nos ar
matur. Hec eo dicente prefectus iussit
eici de carcere iulianam. Que dum duce
tur. trahebat secum demonem. Qui roga
bat eam dicens. Domina mea iuliana.
noli me omnibus amplius ridiculum facere
Iam enim non possum ultra ad patrem me
um venire quia superasti me. Alij dicunt
xpianos esse misericordes. tu autem in me
ferox visa es. Dumque talia diceret. illa tra
hens eum per forum proiecit in stercoris
locum De consummacione agonis eiusdem.

Et dum peruenisset in Cap xxxvi
pretorium facies eius gloriam ignis
emittebat. Unde prefectus metu
ens dixit ei. Quomodo tanta tormenta per
incantacionem superasti. At illa. Dominus in
quit ihesus xpc me confortauit. te autem
erubescere fecit. O pessima hora que te mi
serum procreauit. cui preparatus est ignis
eternus. Peniteat te infelix et miser.
quia dominus misericors et pius vult omnem
hominem saluari. Tunc iratus iussit rotam
ferream preparari et in ea acuta verbe
ra fieri. ac virginem super illam imponi.
ipsamque rotam a quatuor militibus tra
hi ut virgo supposita discerperetur. Tra
hentibus ergo illis machinam agna xpi
membris omnibus scindebatur et medulle

de ossibz eius exibant. Cumqz iã pene exanimata eẽt angelus dñi descendit et argumenta cõminuit et vincula soluta sũt. Tunc illa manibz extensis ad celũ cũ lacrimis et gemitu deũ glorificare cepit. Ipsi quoqz tarnifices clamauerũt dicentes. Potens est deus iuliane nec est alius deus preter ipm. Petrus nos prefecte. quia usqz nũc illusimus. Et diuisi sũt q̃ngenti hoĩes vna voce clamantes. Et nos uliana eũ q̃ tu colimus deũ. Pereat genus paganor exultet genus xp̃ianor. Fac prefecte qđ vis. infer supplicia nobis. Incende ignẽ affer rotam. insidias para. Hec prefectus renũciauit impatori. q̃ iussit omnes illos captos gladio puniri. Prefectus aũt iussit sctam iulianã incendi. Que cũ oraasset angelus dñi subito veniens ignẽ sepauit. et flãmã extinxit. Deinde iussit prefectus eã in ollam feruentẽ mitti. que facta est velut balneũ temperatũ et ex ipsa vesiit ac vivos lxxvi de astantibz incedit. Hec cũ vidisset prefectus scidit vestimenta sua cũ gemitu. et vituperans deos suos iussit eam gladio puniri. Que dũ ad locũ decollationis duceret. demon qui ab ea cruciatus fuerat veniens clamabant. Nolite eã pcere. sũ quo digna est ei reddite. Deos eni vituparat hoĩbz iniuriã fecit. michi quoqz in vna nocte multa mala ostendit. Cumqz illa oculos paululũ aperiret ut videret quis eẽt qui talia diceret. clamauit demon. Heu me miserũ forsitan vult me utiq retinere. Statiq quoqz euanuit. ac fugiens obmutuit. Cũqz oraasset virgo cũ pacã reddidit aiam deo. At uero prefectus cũ nauigasset in suburbano veniens tempestas valida eius nauẽ demersit. et cũ eo mortui sũt viri xxiiij. Cumqz iactasset eos in locũ desertũ. ab aubz et ferис corr corpa deuorata sũt. Passio scõrũ epõrũ felicis tubizacenſ. petri aulani. Ex ges. c. ca. xxxvij

Hoc etiã tpe passus est scus felix tubizacensis epus. Qui anulino proconsuli pnitatus. et nomen suũ requisitus rndit tantũ se ee xp̃ianũ. Libros quoqz sactos uel mẽbranas quas habebat nolebat tradẽ. Vnde iratus ille misit eũ romã ad prefũ pretorij. Qui iussit eũ in carcere recipi ac manoribz vinculis alligari. Post dies aũt xij. iussit eũ post impatores nauigare. Qui nauẽ conscendit athenas duris nexibz illigatus. Et fuit in subsanio nauis quatuor diebz et quatuor noctibz iacens sub pedibz equor. panẽ non comedens et aquã non bibens. Je iunius autẽ venit nolã. Quẽ cognitor ciuitatis ibidẽ capite plecti fecit xvij kl' februarij. Eodem tpe passus est petrus qui et balsamus apud aulanã ciuitatẽ. sub maximiano iij° nonas ianuarij. Interrogatus eni a preside seuero utrũ haberet pntes negauit dicens. In euangelio michi preceptũ est ones denegare cũ ad xp̃m venero confessionẽ Postea iussit eũ appendi et vngulari. Quod dũ fieret. nichil aliud dicebat nisi hoc. Vnã petij a dño hanc requiriã. Et illud. Quid retribuã dño tõ. Tandẽ iussus est crucifigi. Hyus passionem translulit anastasius apostolice sedis bibliotecarius. Passio scõrũ vincẽtij oronati et victoris. Ex gestis eorũ. Cap. xxxviij

Preterea passi sũt eo tpe vincentius et oronatus frẽs. Qui audiẽtes crudelis imperij iussa per ciuitatẽ hyspanie data ad martirij palmã desiderantes aio cucurrerũt. et eiusdẽ presidis iussu pro fide xp̃i decollati sũt. Victor quoqz iuuenis qui eos hospitio susceperat et truncatorũ corpa collegerat ab eodem iussus est brachia inadi. et caput auferri. in eodẽ loco ubi et ipsi fuerant decollati. Pater autẽ eiusdẽ victoris hec videns fugã arripuit. sed mater eius aquilina maritũ apprehensũ ad se complexans et caput eius pallio suo cooperiens ait illi. Esto in fide fortiter et moriamur pro xp̃o. Quos gladiator aspiciens ambos capita abstulit. Cumqz sctus ponticus epus nocte revelacionẽ dñi plausibilis ppatuu fecisset ut corpa mrũm ad pristina ytalie

loca referrent. sup illud posita. per
loca ductori hactenus ignota pducunt
donec iuxta ciuitatē ebredunensem
puenerūt. ibiq; ppe muros ciuitatis
placuit requiescere. Nam boues cepe-
rūt mugire plaustra cū corporibz nō
valentes ulterius ferre. De scā lucia
vidua et consolacōe eius in carcere. Ex ges-
tis eius. Cap xxxix.

Sub dyoclecia
no passa est beata lucia in vidui-
tate sua pmanens iam per an-
nos xxxvi. eratq; annoꝝ lxxv. Orauit
igitur ad dnm ꝓposito contra xpianos
edicto impatoꝝ et ait. Eripe me de inimi-
cis meis deus meus. et ab insurgentibz
in me libera me. Dixitq; ad filiū suum
euprepiū. Ecce nūc tempus patū ad
palmā. Derelinqmus simulachra que
pdere nos pnt non liberare. et adore-
mus dnm ihm xpm qui potest et corpus
et aīam saluare et dampnare. Cui ille
Mater inquit deliras. que illū deū esse
confiteris. qui dicit flagellatus et cū la-
tronibz crucifixus. Illa increpauit eū.
q talia loqueret contra factorē suū. Tūc
ille ad impatores cucurrit et matrem
suā accusauit. Missus gebal assessor ut
eam adduceret. simulachrū iouis an
eā posuit et ait. Tu es cultrix illius cru-
cifixi. Que exiens de domo sua dixit
Fundamenta domus mee pro simulachro
in ea constituto corruāt nec me ultra
suscipiant. sed digna sim conscribi in
numero sanctoꝝ. qui pro xpi passi st.
Veniensq; ad palaciū post multas in-
terrogaciones ait. Parata sū ad ignē
ad bestias et ad quascūq; volueris penas
Iussa est igitur trahi ad carcerē. Quo cū
puenisset mox ianua carceris contra
eam clausa est. et fundamenta mota
Illa autē in oracione pstrata cū orasset.
mirabilis odor suauitatis de carcere
fraglauit. et vox in carcere sonuit di-
cens. Gaude in dno semp itm dico gau-
de. quia illud qd oculus non vidit nec
auris audiuit nec in cor hoīs ascendit
meruisti accipe. et nūc implete sūt o-
raciones tue. Tunc illa flexis genibz
cepit gracias agere. deinde psallere

Cui eciā per soporē affuit dns consolās
eam. De correpcōe dyocleciani pro ea.

Post quatuor aūt dies Cap xl.m
flumen de fundamento carceris
īundauit. et media ps ciuita-
tis interijt. Domus quoq; dyocleciani a
fundamento perijt ita ut nec lapis ī
loco remaneret. Qui postea veniens
auditis que acciderant iratus ad car-
cerē abijt. illaq; orante exclamauit.
Malefica ubi est palaciū meū. ubi au-
rū et argentū. ubi dij mei iupiter et
hercules et minerua. O laudabilis de-
orū paciā. qui tibi nondū penā resti-
tuūt. Ad hec illa. Laudabiles essent
si te et seipsos liberare potuissent ne pe-
rirent. Tunc iussit eā foras ciuitatē
duci. ubi sedens pro tribunali nodosis
fustibz extentā fecit mactari. Et ecce
qui cedebat eā factus est lapideus ma-
nus autē eius carnea remansit. usq;
nūc. pp quod vocatus est ille locus ad
manū carneā usq; hodie. Ipse quoq;
impator pene usq; ad mortē aridus
factus clamabat. Deus iouis adiuua
me. Mox ipe iouis de loco suo cecidit et
cōminutus est. Lucia vero subridēs ait.
Sanet te deus tuus iouis. Cui īpator.
tu me inquit sanū fac. At illa. Si cre-
dideris faciā. Et ille. Per ipm crucifix-
um ait. si me saluaueris credā. Ad hec
lucia. Scio inquit fallaciā tuā. sed qr
crucifixū noīasti faciā tecū misericor-
diā. Statimq; sanus factus exclamauit
gracias tibi ago iouis. Cepitq; currere
ad templū eius. Et subito terra mota
scissa est et templū absorbuit. ut nec
lapis in eo remaneret loco. Post hec im-
pator venit ad carcerē. ollamq; igne-
am pice ac plūbo et resina iussit īple-
ri et in circuitu eius lignoꝝ copiam
aggregari. ac luciā nudā in eā depo-
ni. et tribz diebz ac noctibz ignē adhibe-
ri At illa nichil oīo sensit. Quarto die
finito igne dixit impator ministris.
Ite et purificate locū in quo arsit illa
malefica ne quid de puluere eius ibi
remaneat. et forte calcans aliqs silis
ei fiat. Quibz exeūtibz lucia obuiauit

et ait. Ite dicite impatori. Noli vacare tempus est laborandi. Quibz audi tas impator pcutiebat pectus suum pugnis dicens. Quid faciā? Tūc iussit eā ferro et plumbo onerata per oēs plateas ciuitatis circūduci. De cōfessione geminiani p eā. et agone ābox. Capitulum. xlv.

QVe cū duceret venit ad domū hoīs nōie geminianū q̄ habebat in domo sua plus q̄ triginta milia et ducenta simulacra. Et dum illa ornate pgeret ecce columba niuea de celo descendit atq; per caput geminiani tercio signū crucis fecit. Qui in celū respiciens cataractas celi aptas et sedem dei ex ordine vidit et mox oīa relinquens ad locū ubi sancta torquebat cucurrit. et cecidit q̄ ad pedes eius et ait. Te cognoui matrē gratie. q̄m dns michi demonstrauit. Iam diu aīa mea dom̄ mee transires in celū vidi respiciens vidi in quē me oportet credere. et ieunauerūt ambo per tridui. Media aūt nocte sāc̄s presbiter prothasius ab angelo monit̄ surgēs ad carcerē cucurrit. Et ecce clausteris carceris cōminutis lux dei illū precessit et odor inde suauissim̄ exiit. Fundamenta quoq; carceris cōmota sūt et fons aque īundauit. Et baptisauit presbit̄ geminianū quē sancta lucia de fonte susceptit. ceperūt q̄ vnū ee aīa et spū. vnū agonē pro dño tolerantes. Die tercia sedit dyocleciani p tribunali. et ambo ante eū sūt adducta. Interrogata lucia nichil vidit. Sathanas autē geminian̄ signans se cepit impatorē acerrime inuehare. aut in xp̄m et xp̄ianos seuiret. Interrogatus ab impatore quō deos reliquisset r̄ndit. Oracionibz huj̄ matris mee spūalis illuminat̄ sū. cuj̄z et semper erat oratio ut non sola de hac vita migraret. sed aliquē fructū suu laboris acquirens. alteri aīam manu sua deo offerret. Tunc impator ut leo furiens omnibz tormentis eos affici iussit. et sāc̄s geminian̄ ad lucā ait. Domina mater ne expauescas in hijs penis ut stuant cultores demonū q̄a nichil valet in seruis dei pena eoꝝ. Hec audiens illa gaudebat de fide eius et cū orasset angelus dñi apparuit in medio eoꝝ ponens eis coronas ex auro et gēmis. Cumq; dyocleciani eis dimissis a roma discessisset et in quoddā fluuio nauigaret cū mille cat. subito fluuius nauigauit cū mille cat. subito fluuium flumen cecidit qui tamē solus euasit. Mense aūt tercio pyropogon iussit sibi parari. et per preconē clamari. ut omnes venirent deos adorare. Tunc sancti lucia et geminian̄ cucurrerūt per plateas ciuitatis usq; ad locū qui dicit̄ laterani. Quo cū peruenisset clamabant. Simulachra gentiū auri et argentū. opa manuū hoīm. tū. Quod audiens pyropogon iussit cervices eoꝝ contundi. Interea terremotus factus est magn̄. et conturbatus pōs magna ciuitatis. et camera fori sub qua iudex sedebat. ipūmq; pyropogonē cū ministris oppressit. At sancti dei ibi eadem pmanserūt illesi. De tribulacōe eoꝝdē p angelū et coꝝ trīsitu. Capitulum. xlvi.

POst anni circulū venerūt angeli et apprehendentes eos tulerūt in sicilian̄ in montē quē dam asperū acutis lapidibz. et directi ab angelo venerūt iuxta fluuiū pisinitij. Inuenerūtq; fluuiū plenū et redundantē ad mare nec potuerunt trānsire. Et clamantibz illis ad vnam aqua que descendebat rugiens ad mare stetit. Et ambulantes sup eā quasi sup lapides venerūt ad locū qui dicitur mendulas. Quod territoriū spinis et vitibz īmūdis plenū erat. clamantibz. finis noster aduenit. discedam̄ a finibz e sanctoꝝ quia iuxta deo directi sū. Et orantibz sanctis. facta est vox a deo de celo dicens. hic est sedes vīa. Et mansit in eodē loco multū miracula sup infirmos faciendo. Et audiens apostasius precepit decollari viros et mulieres quos curauerat per ix. qui illos magnificabāt. Super-

quorum corpa visus est angelus dni fia
lam fundere plenam aromatum. Hoc autem
scelere perpetrato equus apofrasij arrep
tus a diabolo proiecit eum super lapidem. et
corpus eius non est inventum usque ad
hanc diem. Hec fama cum pervenisset
ad prem paschasij consularis. exijt ab
urbe siracusana in mendulas. penam
parare scis. Cumque lucia cum gemini
ano videns fremitum penarum expavesce
ret et fugiens non haberet ubi se absco
deret. illa suspirante medius mons
crepuit. et sanctos dei tribus diebus ac
noctibus abscondit. Tercia vero die es
tu magno in sole facto lucia siciens o
ravit. et de medio crepidinis fluvius
exijt unde potati sunt. Cumque illa dnm
orasset ut spm eius qui in hac vita pe
ricitabatur acciperet. emisit spm. Cuius cor
pus scus geminianus custodivit usque
ad diem tercium. Tercia autem die ascendens
de crepidine in ipso ore crepidinis ab
inimico exempto gladio vitam finivit
et deorsum unde ascenderat corruit.
Transiens autem quedam mulier xpia
na que de emporio politicano maxi
mum suavitatis odorem senserat cepit
inquirere unde hic odor manaret. Que
dum cognovisset in crepidinem descendit
ibique sanctorum corpa invenit. in quorum
sepulturam omnia vestimenta sua pre
ciosa expendit. Et ecce angeli de ce
lo descenderunt trahentes tabulas
marmoreas in quibus sanctorum corpa
sepulta sunt. De aqua vero quam
dns sancte lucie donavit. infirmi po
tati sanantur. Actor Alia fuit lucia v
go syracusana de qua dicetur infra que
passa est sub pascasio pconsulari.
Hec autem vidua passa est sub eius pa
tre pascasio ut dcm est. Passio scorum cos
me et damiani. Ex gestis eorum. Caplm
xliij.

Eodem tpe passi sunt in
civitate egea cosmas et da
mianus fratres. quos geminos
peperat mater eorum theodota. Hij a
spiritu sancto medicinalem artem edoc
ti. tam in hominibus quam in iumentis omnem
infirmitatem curabant. et nichil acci
piebant. Quedam matrona palladi
a cum esset clinica ab eis curata est.
Sciens quod nichil acciperent obtulit
occulte quoddam munus sancto dami
ano pedibus eius se provoluens eumque
terribilibus sacramentis constringens
Ille accepit munus ne nomen dni con
tempnere videretur. per quod fuerat ad
iuratus. Quod audiens frater eius
precepit ne cum eo sepeliretur corpus eius
At eum dns corripuit eadem nocte ei ap
parens et scm damianum excusans. Li
sias autem preses cum ab eis quereret cuius
essent fortune audivit ab eis. Fortuna
quid sit nescimus. xpiani enim sumus.
Et cum cederentur psallebant. in via mar
tirij tui delectati sumus sicut in omnibus
divicijs. Igitur anthemus leoncius et eu
prepius qui fratres eorum erant simul
cum eis cathenati in mare missi sunt. Sed
mox angelus eorum vincula disrupit
et eos eduxit. Quibus lysias ait. In no
mine dei mei adriani sequar vos.
Quod cum dixisset accedentes demones
eum in maxillis percuciebant et ab eo
non discedebant. Post hec sancti in
ignem missi. in eo quasi in refrigerio
roris deambulabant. Illis autem oran
tibus egrediens flamma incendit non
paucos de impijs et mortui sunt. Et ces
sante flamma apta est terra. et sancti
martires de igne ascenderunt illesi.
Deinde iussi sunt crucifigi et in cruci
bus lapidari. tres autem fratres eorum in car
cerem retrudi. At vero lapides qui in
eos mittebantur dei virtute se convertentes
lapidabant lapidantes. Postea iussi
sunt quatuor milites sagittare illos.
et sagitte similiter in sagittantes con
verse interfecerunt illos et egrediebatur
fluvius sanguinis ab occisis. Post hec iussi
sunt decollari. Et quidem xpiani rapien
tes eorum corpa memores quod scus cos
mas dixerat ne simul sepelirentur
nesciebant quid facerent. Tunc subito
cursu mirabili camelus advenit et hu
mana voce loquens dixit. Homines dei
multa signa et mirabilia per sanc
tos martires percepistis. non solum vos sed

ecīa nos iumenta que vobis in mīsterīū sum⁹ deputata. Idcirco cū omīb⁹ et ego gratias agens adueni nūcaḋ vobis ut sanctor⁹ corpa non separentī sed in vno loco recondant. Mirabila co

Qvm rūdē post mortē. Caplm. xliiij.

Quidā rusticus post laborē messis in campo aperto ore dormiret. serpens in ventrē eius ingressus est. Eugenius nichil sensit. sed sero domū rediens. cū post cenā i lecto iaceret. mox a serpente. grauiter cruciatus. voce qua poterat sanctos cosmā et damianū i auxiliū īuocauit. Sed cū paulatī grauiꝰ torqueret ad ecclesiā sanctor⁹ cucurrit et sic exaudit⁹ est. q ipso subito dormiente serpens si cut intrauerat exiuit. Vir quidam cū vxore sua cū in templo sanctor⁹ deuote seruiret. profiscī longe voluit. et vxori sue domi residere et cū exptare precipiens. eam bīis martiribz commendauit. Post hec diabolus fingens signū quod ei maritus dederat. se in hoīem transformauit. et dixit vxori eius. Vir tuus misit me ab alia ciuitate ut venias ad eū. At illa nolens ire respondit. Signū quidē cognosco. sed ire non possū quia sīs cosme et damiano cōmendata. Sed si vis ut tecū vadā iura michi per sanctos q michi nō notas. Juravit diabolꝰ. et cū venisset ad secretū locū voluit eā diabolus de iumento eicere. ut eā occideret. At illa statī sanctos mīres īuocauit. et eis confestim appārētibz cū multis alijs. ymnis euanuit. Et dixerūt ei sancti. Nos sumꝰ cosmas et damianꝰ quor⁹ sacramēto credidisti ideo festinauimꝰ in auxilium tuū. Rome in ecīa mīm predicator cū quidā matriculariꝰ in ecīa diu fuisset et in rrure morbū grauissimū incidisset. quadā nocte post longos oracionū gemitus obdormiuit. Et ecce duo vīri splendentes venerūt quorū alter cultellū et pixidē. alter vēo trus cuiꝰdā mauri qui nuper obierat afferentes. secta infirmi coxa. coxā mauri loco ipsius inseruerūt. Et plagā diligent vngentes coram infirmā ad corpus mauri mortui detulerūt. Ille statī more solito ut pulsaret ad matutinas euigilans. de tali somno turbabat. Et se sine dolore sencīs et coxe quā prius doluerat manꝰ et oculos et candelā apponens se non cē qui fuerat mirabat. Et se sencīens sic sanatū dū pre gaudio canet alij surrexerūt. Et audito quod ille in sōpnis vidisset ad cimiteriū pmittentes. coxā mauri presalsā et coxā sacriste loco illiꝰ in tumulo repierunt. De sancto blasio epō sebaste. Ex gestis eius. Capitulo. xlv.

Passus est et apud sebasten sanctus blasius qui et blasiꝰ qm̄ prefectus licias regebat nycopoli et agricolaus sebaste. Hic cū oī mansuetudine et sanctate polleret. xpiani eū elegerūt epm̄ cop̄ū in sebaste ciuitate cap adocie. Qui suscepto episcopatu speluncā montis intrauit. ibiq vitā hemitica duxit. Illuc agrestes et fere infirme et sane veniebāt nec ab eo discedebant donec sanitate et benedictionē acciperent. Eorū quo ꝑ ei alimoniā assidue deferebāt. Cū preses prouincie iussit venatoribz oēs bestias aggregare. Qui venientes in tempe illuc īuenerūt orantē sanctū blasiū et multitudinē bestiarū astantē ante illū. Et redeuntes attoniti. nūciauerūt presidi que viderāt. Qui statim misit plures milites ut illuc ꝑgerēt et quotꝰ īuenirent xpianos adducerent. Venientes aut dixerūt ei. Egredere veni ad tribunal. Qui vidit. Benevenistis filij. nūc video quia dīs nō est oblitus mei. Ꝑgens ergo ad eos semp eis in itinere predicauit et cōa eis miracula multa fecit. Ibi mulier quedā attulit ei filiū suū morientē. in cuiꝰ gutture aristā piscis tīsuersa erat. Et tactus cū ad pedes eius ad lacrimis ut pro eo oraret postulabat. Quo manꝰ ponens puero orauit dīm. ut puer ille et oēs qui vel ꝑpter scipsos vel ꝑpter quelibet aīalia nomē sācti blasij i

uouerent sine mora sanitatis remedi
ū obtinerēt. Et statī sanatus est puer.
In ipso quoq itinē paupcula viduā cui lupus porcū vnicū quē habebat
abstulerat vouuit scō ut illū sibi red
diceret. Cui ille subridens ait. Noli
tristari. porcus tuus in proximo red
detur tibi. Et ecce lupus veniens porcū
suū sibi reddidit. Veniens ergo scūs in ci
uitatē iussu presidis missus est in car
cerē. Quē sequenti die educi iussit. et
astantē dulcissime salutauit dicens.
Gaude blasi amice deoꝝ. Qui rīdit. Gau
de et tu preses. sed ne dicas eos deos esse
sed demones. quia eterno igni tradē
tur. cū hijs qui eos venerant. Tunc i
ratus preses feat eū fustibꝫ cedi. et in
carcerē tradi. Audiens vetula que por
cū suū receperat. q̄ vir scūs in carcere
clausus erat. tpm porcū occidit. et caput
eius coctū cū pedibꝫ cū pane et candela
sancto blasio attulit. Qui grauas agēs
comedit eiq̄ dixit. Singulis annis of
fer candelā in ecclā nominis mei. et
bene tibi erit. et ei quicūq̄ hoc fecerit.

De passione eiusdē. Cap xlvi

Ost hec preses eductū blasium
cū ad deos inclinare non posset
iussit eū ligno suspendi. et carnes eius
ferreis pectinibꝫ lanīari. et sic in carce
rē deportari. Tunc septē mulieres xpi
ane segnites eū. guttas sanguīs eius
cripiebant. et inde semetipsas vnge
bant. Quas tenentes milites. duxerūt
ad presidē. Et cū sacrificare nollerent.
stupientes deos pecterūt in medium
stagnū. Iratus igit̄ preses iussit cami
nū incendi. et plumbū liquefīm pari
ter pectines ferreos inferri. septēq̄ lo
cas lineas ignē candentes. et septē camisi
as mulieribꝫ ut vnū eligerēt e duobꝫ. à
vestes lineas. aut loricas ardentes. Et
protinus vna earū currens camisias ar
cepit. et in ignē proiecit. Tunc preses
iussit eas suspendi. carnesq̄ earum
pectinibꝫ ferreis lacerari. Et cū nūc
hec talia sustinēt. aduenientes ange
li eas ad pacīam confortabant. Tuꝝ
preses iussit eas deponi. et in carcerē
mitti. Quę statim ut misse sūt. extinc
to igne illese exierūt. Et aut illius pses
Dimittite magicas artes vrās. et ado
rate deos nostros. Quę rīderūt. Pfice
quod cepisti. quia iā vocante sumꝰ in
gredi regnū dei. Sicq̄ data sententia
iussit eas decollari. et post hec blasiū
sibi pīnari. Quē cū videret adhuc i
mobilē. iussit eū in stagnū mitti. At il
le precedēs aquā signauit. et ambu
lans sup stagnū quasi sup terrā stetit
in medio et ait. Si habetis deos osten
dite virtutē eoꝝ et venite huc. et ingres
si lxx viri. mox in aqua submersi sūt.
Angelus autē dīi descendens dixit ei.
Ingredere sancte blasi et suscipe tibi pa
ratū a deo coronā. Et ptinus exiuit si
cut intrauerat. et dixit ei pses. Om
nino decreuisti non adorare deos. Q̄
rīdit. Cognosce miser quia non ado
ro demones. et statim iussus est decol
lari. Qui cū duceret̄ ad penā. orauit
sicut prius orauerat ut quicūq̄ roga
ret deū in eius mēoria pro quacūq̄
necessitate. celesti meret̄ pfrui largita
te. Et ecce vox de celo dixit. q̄ dīs fie
ri promisit quicq̄d scūs blasius orau
Sic ergo decollatus est cū duobꝫ pue
ris illaq̄ septē mulierū filijs quos in
carcere baptisauerat. Illarū septē mu
lierū q̄n decollate sūt aīe de corpibꝫ
prodire tanq̄ virgines de thalamo.
vise sūt. oēs aureis monilibꝫ refulgen
tes et ad celos quasi alarū remigio
uolantes. Actor: Notū q̄ in legenda
huiꝰ sancti leguntē passi fuisse iij nōs
februarij. et sic eciā kalendarijs an
notatē festiuitas sancti blasij. In mar
tirologio autē scribitē eoꝝ passio xv. kl̄
marcij. quod cur fīm sit nescio. Passio
scē dorothee virgīs. Ex gestis eius. Cap

Eodem tpe passa est xlvij .
apud cesareā cappadocie do
rothea virgo sub sapricio pre
side viij ydus februarij. Hec tradi
ta duabꝫ sororibꝫ spe et caliste que
apostatauerant vtq̄ eas cōuertat. Cī
postea sūt in cupam misse et in con

spectu eius incense. ¶ Post illarum autem
passionem beata dorothea leuatur in ca
thasta et ait. Nunquam sicut hodie letata
sum in vita mea. Tandem ducta est ad
decollandum. cui dixit theophilus scolas
ticus. Eya tu sponsa xpi mitte michi
rosas aut mala de paradiso sponsi tui.
Que respondit. Plane sic faciam. Cumque o
rasset. ecce puer ante eam apparuit. ferens
in orario tria mala optima et tres ro
sas. Cui illa. Obsecro te inquit. ut hec the
ophilo scolastico deferas. Cum ergo the
ophilus narraret circumstantibus promis
sionem virginis irridens. ecce puer ante
eum stetit et ait. Ecce tibi petenti mittit
dorothea virgo sacratissima quod pro
misit. Qui accipiens statim conuersus
est ad fidem xpi. Eratque mensis februa
rius quando rose illi misse sunt. et totam capa
dociam glaciale frigus tegebat. Videbatur
autem puer pulcherrimus. et perbreuissi
mus non plus quam quatuor annorum. Mox
ergo theophilus in eodem eculeo suspensus
et acerrime tortus dicebat. Ecce modo
xpianus factus sum. quia in cruce suspen
sus sum. Nam eculei fcura similitudinem cru
cis gerit. Tandem gladio consumatus est.

Passio sancte theodosie virginis. ex gestis eius. Capitulum xl

Passa est etiam sub dyoclecia viij.
no apud cesaream palestine the
odosia virgo. quarto nonas aprilis
de eadem ciuitate nobilissimo genere or
ta annorum xviij. parentibus unica deo
consecrata. elegantis speciei. Dignum
quippe erat in tali fabrica xpi pala
cium fabricari. ¶ Hec igitur nescientibus pa
rentibus ad matres carcere clausos confugit.
eisque se coniunxit. et ut orarent pro ea ro
gauit. Quod cum facerent. facta est vox
de celo dicens. Ego eam oleo athlete per
ungo. meoque spiritu confirmo ad vin
cendas omnes cruciationes. Denique inter
rogata a preside urbano. libere ac pru
denter ad omnia respondebat. psalmos quoque
frequenter ruminabat. Post hec in stipi
te capillis suspensa inter cetera dixit
ad circumstantes. Ve qui vult dominus dici. et
super se dominum non habere. Ve qui satura
ri vult et esurienti non porrigit. Ve
qui vult calefieri et nudos non vestit
Ve qui requiescere vult. et alium requies
cere non sinit. Ve qui suum aliquid dicit
cum omnia a deo acceperit. ¶ Hec igitur
dicens virgo cum nuda staret. niuea nu
bes apparuit que illam velauit. Urba
no autem minante se acriora supplicia
illaturum illa respondit. Exurge urbane
nullum de parato michi prandio fercu
lum fraudes. In omnibus itaque tormentis
suis quasi dolorem non senciebat. quia
anima eius in corona tota pendebat. Ama
tor inquit castitatis in honestis vultibus
habitat. Frustra quoque michi minaris
corruptionem quia non potest caro corrum
pi nisi mens fuerit ante corrupta. Post
hec ait preses. Rebellem virginem in an
gustum heronem coartate. et eius collo gra
uissimum saxum alligate. eamque in mare
precipitate. Quod cum factum fuisset. ab an
gelis ad terras cum alia reducta est. sax
um quod ad collum eius pependerat in ma
nibus reportans. Post hec dimissi sunt ad
eam leopardus et togala lenitatis sue
signa monstrantes. et nichil eam leserunt.
Tandem cum decollaretur visa est de ore eius
exire columba auri splendore pulchri
or ad celum conscendens. Eadem vero noc
te parentibus suis cum magno choro virgi
num apparuit induta cyclade niuea.
crucem auream in manibus et coronam in ca
pite gestans et dicens. Ecce qualis est
gloria vnde me fraudare volebatis.

De passione sanctorum agricole et vitalis. Ambrosius. Capitulum xlix.

In ytalia ciuitate
bonniensi passi sunt vitalis et agri
cola. v° kl' decembris sub dyoclecia
no et maximiano imperatoribus. et in
loco iudeorum scilicet inter sepulchra eorum
sepulti. ubi eos michi dominus reuelauit
ut tanquam inter spinas eligerem marti
rum rosas. Sancti siquidem agricole vi
talis seruus fuit antea nunc autem con
sors et martirij collega. Precessit ser
uus ut prouideret locum. Hic illum ad
martirium premisit. ille istum accersiuit.
¶ Cum igitur sanctus vitalis a persecutoribus
ut xpm negaret vrgeretur. et ille am
plius xpm dominum profiteretur. omnium gra

tormentorum in eum exercebant. ita ut non
esset in eius corpore locus sine vulnere. Ille
autem orabat dicens. Domine ihesu xpe. iu
be spiritum meum suscipi. quia iam desidero
coronam accipere quam angelus sanctus tuus
ostendit michi. Et completa oratione
emisit spiritum. Sanctus vero agricola mici
or moribus habebatur. ita ut etiam ab ipsis
inimicis diligeretur. ideoque passionem eius
differebant. Sed hec eorum honorificen
cia omni immanitate acerbior erat. quam
martirium invidebat. Denique ubi non
acquievit persecutoribus sanctus agricola
crucifixus est. Tandem cum eos michi do
minus in loco iudeorum sepultos revelas
set munera detuli. que manibus meis
legi crucis trophea. cuius graciam in o
peribus cognoscitis. Certe et demones
confitebantur. et ab hominibus mox egredie
bantur. Et multi variis egritudinibus
afflicti contingentes sanctorum sudaria sa
nabantur. Et alia multa mirabilia
per sanctos dei in presencia populi facta sunt dum
transferrentur. Passio sanctorum ascle philemo
nis et apollonii. Ex gestis eorum. Cap. l.

Tempore quoque dyocletiani passus
est sanctus ascla apud urbem egipti
antinoum sub arriano preside.
Qui primo quidem atrocissime suspendio
tortus. deinde lateribus flammis admotis
exustus. ad ultimum preciosam deo animam
in flumen precipitatus reddidit. x° kl' fe
bruarii. Post mortem autem sancti ascle
iussit arrianus omnes xpianos de eadem
civitate qui inveniri possent comprehen
di. Erat autem ibi philemon coraula
publicus. plebi gratus et iudicibus. Qui
cum abnegans ydola confiteretur xpm.
iussit eum preses alapis cedi in faciem.
Deinde tam ipsius quam apollonii dyaco
ni calcanea perforari. et inductis funi
bus per civitatem trahi. deinde sibi presenta
ri. Qui dicit ei. Si vis ut audiam te.
audi me prius. ut iubeas vas eneum
exhiberi. et intus infantulum poni et
operiri. Tunc eo iubente infans in do
leo eneo preparato positus est et os do
lii optum est. Iussitque philemon do
lium sagittari donec omnes sagitte sa
gittariorum deficerent. Et post hec infan
tem illesum eductum ostendens ait. Sicut
vas istud eneum ictibus sagittarum transfos
sum est. sed quod intus erat ledi non po
tuit. sic et corpus xpiani pro fide domini ia
culis suppliciorum stimulatum innocenciam
anime deo protegente vulnerari non pa
titur. Tunc iratus preses iussit eum sus
pendi. et sagittis quibus dolium sagittatum
fuerat corpus philemonis a pedibus us
que ad verticem sagittari. Et cum totis viri
bus tela contra eum intorsissent. nullum
in eo iaculum infigi potuit. nec ullum in
terra ruit. sed omne quod missum erat in
aere pendebat. Cum autem vidisset preses
adhuc eum vivere stupuit. et volens cog
noscere rem prope accessit. Et cum levaret
sursum oculos ut videret una de sagittis
cecidit et oculum eius excecavit. Tunc ius
sit eum deponi et ait. Quia tui causa
oculum perdidi. redde eum michi arte ma
gica quam nosti et dimittam te. Qui ren
dit. Ne estimes dominum meum non posse
curare. cum mortuus fuero. vade ad se
pulchrum meum et facto luto de terra il
la aquam infundens superunge oculum
et sanaberis. Quo ille audito iussit e
um cum apollonio decollari. viij° ydus
marcii. De conversione arriani presidis et e
ius passione cum aliis iiij°. Ca. li.

Altera die arrianus facto sicut pre
dixerat ei philemon. ait. In
nomine ihesu xpi pro quo isti martirium
compleverunt ungo oculos meos ut vi
deam et credam quod non sit alius deus
preter ipsum. Et hoc dicto illuminatus ibat
letus clamans xpianum se esse. Cuius
conversio dyoclesianum non latuit. misit
que quatuor protectores qui eum corriperent.
Qui venientes in egiptum tenuerunt eum.
Sed dato eis precio permissus iuit ad lo
cum tumuli ascle et philemonis et apol
lonii. et ait. Benedico vobis consortes
luminis sempiterni. Orate pro me do
minum ihesum ut confortet me. et consummet
in nomine suo martirium meum. Tunc vox
quasi de sepulchro philemonis egres
sa respondit dicens ei. Confortare ar
riane ne timeas. ihesus in quem credis

opabit̃ per te et coronabit te. Vade ergo cum hijs qui venerũt ad te et ora pro eo rũ cõuersione. Hec ipi protectores cum de sepulchro mr̃is audissent mirati sũt. Abijt ergo cũ illis et octo seruis suis. Quibz cũ alexandriã venis sent precepit ut corpus suũ ibidẽ expectarent dicens. Octauo die mauaj dyocletianꝰ me iubebit in mare precipitari cũ sacco arena pleno. Sollicite igitur estote ut post tres dies id est xi die mẽsis egrediamini supr̃ mare circa horã sextam et inuenietis corpus meũ supra dorsũ delphini. tollentes illud sepelite iuxta corpus mr̃is phylemonis. Cum igit̃ hijs dictis puenisset cũ quatuor protectoribz ad dyocletianũ. ille iussit in campo foueã profundã fieri. cuiqz cathenis eneis oneratũ et ferro cõpeditũ ac manibz colligatis cũ ingenti cura collũ lapide depressũ in foueã deponi. totumqz supra eũ terrã que egesta fuerat remitti. et desup milites lude blasphemo quoqz ore dicẽ. Videamꝰ si veniat ihus et liberet eum. Hijs patratis impator ascendens equũ abijt in domũ suã. et ingressus cubiculũ quieta corpus dare post ira vidit compedes et vincula manuũ supra reclinatoriũ pendẽ et arrianũ in lecto iacere. turbatusqz putauit aliquẽ palatinoz in lcõ suo iacere. Cui ille. Noli inquit turbari. Ego sũ arrianꝰ quẽ suffodisti grauatũ ferro et ere et mole arene. Sed venit hijs quẽ preualẽ non credebas ihus qui liberat credentes in se. Cum autẽ iussisset dyocletianꝰ eũ in sacco cũ arena mergi. quatuor protectores tyrãnidẽ eius arguentes. et pr̃m vim deũ confitentes in quatuor aliis saccis piter in mare proiecti sũt. Gratumqz dei nutu patri delphini corpa eoz susceperũt. et alexandriã deportauerũt. Verũ autem arrianũ cũ q̃nqz corpa viderent ambigebant dicentes quia dñs eoz arrianꝰ se solũ in sacco predixerat deferẽ diũ. Vnde non credebant eũ ibi ee. Illis ergo hesitantibz vox humana quasi ex ore vnijs delphini audita est. nolite dubitare. hic est dñs vester arrianus. tollite eũ. et hos quatuor qui eadem martirij gloria coronati sũt. et sepelite omnes q̃nqz iuxta sepulchrũ sancti alcle. et ita fecerũt. Passio sc̃oz hymenei syzmienis epi et dõrum. Ex gestis eoz. Cap liij

Passus est autẽ hymeneꝰ symmienis epus sub dyocletiano et maximiano viij kl̃ apul'. agente probo preside pãnonie. Hic primo tormentis asperrimis vexatus. diebz plurimis in carcere cruciatus. nouissime pro confessione xpi capitea sus est. et in fluuiũ sani precipitatus. Sub maximiano quoqz passus est dominiꝰ mr̃. Qui cum esset rubiginosi primꝰ corona impatoris conseruans eũqz cotidie coronans pro cõfessione xpi iuxta fluuiũ sistrionis in via que dicitur claudia decollatus ẽ. vi° vel vij° ydus octobris. Et apprehendens manibz caput suũ de terra pretitũ fluuiũ transiuit. et q̃ntũ iactus est lapidis caput suũ tulit. Ibiq illd pausauit ubi nũc corpus eius integrũ pmanet et ĩuiolatũ. ubi multi egri sanitatẽ recipiũt. Inter quos aliqns vnꝰ veniens. et equũ suũ allignans. cũ in conspcũ sancti ingressus fuisset et lacrimabiliter eũ rogans sanitatem recepisset. egressus equũ quẽ dimiserat non ĩuenit. Itaqz ingressus lacrimabiliter oranit. Post hec autẽ egressus hoiem qui equũ abstulerat rapido cursu reuertentẽ vidit qui tradẽs eũ in manibz suis exiluit. Passio sc̃i ianuarii epi. Ex gestis eius. Cap liij.

Sed et sub dyocletiano passus ẽ sc̃us ianuariꝰ beneuentane ciuitatis epus. Huiꝰ enim famã cũ audisset preses thymotheus. iussit eũ in ciuitate nola ante tribunal suum pr̃tum duci. dicens. Attendens sacrificiis dijs aut si nolueris tormentis horribilibus laniaberis. que ea tua deus tuus ẽ videbit ptimescet. Qui vndit. Obmutescite infelix et noli in auribz meis execratoris oĩm ĩiuriã fundere ne blasphe-

miā tantā audiat. teq; interficiat.
Tunc iratus iussit eū in carcerē reci
pi et caminū per triduū vehement
accendi. et illic eū proici. At ille ora
cione fusa cepit in medio fornacis de
ambulare cū sanctis angelis. simulq;
deū benedicere. Quē audientes mili
tes qui circa erant territi cursu rapi
dissimo ꝓperantes nūciauerūt presidi
Qui cū caminū apiri fecisset flāma
eructauit et gentem incredulā que
circa erat deuorauit. Scūs autē in
medio ignis glorificans deū appa
ruit ita ut nec vestimētis eius nec
capillis ignis dn̄ari potuit. Post hec
iussit preses ab eius corpore neruos ex
cludi. deinde ipm̄ vna cū festo dyaco
no suo et desiderio lc̄ore. et quibusdam
aliis in [illegible] ante currū suū in ciuitatē
pu[illegible] cū v[illegible] teolanā vinctos pertrahi.
ibiq; [illegible] eos in custodia recipi. Et se
dens in spectaculū iussit eis feras ex
hiberi. Que dimisse quasi oues de
misso capite accurrerūt ad pedes sc̄i
ianuarij. Tunc iudex amotis feris
iussit sanctos de amphiteatro tolli
et in forū adduci. Ibiq; sedens pro
tribunali iussit sanctos capite cedi
Scūs aūt ianuarius in celū aspiciēs
orauit. ceciderūtq; nebule in oculis
presidis. et subito fc̄us est cecus. Cūq;
īualidis oculis cruciaret clamare
cepit ut ianuariū ad se reuocarēt.
Quo facto cū ingenti gemitu cla
mans ait. Ianuari serue dei excel
si ora dn̄m deū tuū ut possim lumē
recipere quod amisi. Tunc scūs eri
gens oculos in celū ait. Dn̄e iube
restitui oculos indigno. nos enī non
reddimus malū pro malo. Tūc apti
sunt oculi eius et multi crediderūt
ex circūstantibus fere q̄nq; milia. Tūc
videns preses tantā turbā cōuersā
turbatus est. Sed ne famulus dei co
rona fraudaret timens iussa p̄nci
pū. iussit militibus ut eū celeriter trac
tū decollarēt. Qui cū ad martiriū
cū ceteris duceret senex quidā paupri
mus eius beneficia sperans opposuit

se pedibus eius ꝓuolutus. rogans ut ali
quid de vestimentis eius accipe merē
tur. Qui ait ei. Post depositionē corpo
ris mei. orariū meū quo michi ocu
los ligauero scias me ipm̄ daturū ti
bi. Cumq; ꝑuenisset ad locū scūs ia
nuarius genua flectens orauit dicēs.
In manus tuas dn̄e cōmendo spm̄ me
um. Tunc erigens se orario accepto
sibi oculos ligauit. et spiculator cap
eius abscidit. Qui post decollacionē
seni illi apparuit. et orariū sicut ei ꝓ
miserat attulit. ¶ Eodē vero die quo be
atus ianuarius cū ceteris martiri
bus decollatus ē. tymotheus cepit torq̄
ri crudeliter et clamabat voce mag
na dicens. Ꝓpter ianuariū seruū dei
se miserū ab angelis cruciari. Et dū
diu torqueret emisit spm̄. xiij kl' oc
tobris. Passio sc̄i gregorij spoletani p̄sbi
teri. Ex gestis eius Cap. liiij.

Passus est et apud spoletanā vrbem
btūs gregorius presbiter hoc ordīe.
Impijssimus flaccus a maximiano im
peratore missus ut oīa ydola erigeret
ingressus spoletū iussit sibi tribunal
p̄parari in medio foro et oēs ciues co
ram eo per p̄cones citari. Dixitq; tyr
cano. Omnes hij dijs nr̄is deseruiūt.
Qui rn̄dit. Omnes hij colunt iouē.
mineruā. asclepiū deos īmortales.
qui toti mundo ꝓpiciant. Quo audi
to iussit oēm turbā dimitti gauisus.
¶ Erat autē in eadē ciuitate scūs gre
gorius presbiter ieiunijs et oracionibus
vacans qui multis virtutibus et signis
clarens. multos paganorum ad dn̄m cō
uertebat. templaq; et symulachra in
terrā deiciebat. Quod cū flacco nūcia
tū eēt iussit eū ad se vinctū ꝑduci.
Et cū sacrificare nollet iussit fustes no
dosos afferri ac dorsū eius verberibus
rumpi dicens. Hec paciat rebellis de
orū. et contemptor p̄ncipū. Cui ille rn̄
dit. Q̄nta mala exhibes corpi meo. du
plicia bona michi prestant in celo. Flac
cus dixit. Regirate illū. et ventrē eius
fustibus dissipate. Illo quoq; ꝑseueran
te iussit eū ligatis manibus et pedibus

in craticula suppoñi et ligna submiſ
trari. At ille de medio igne damauit
ad dñm ut qui cū tribꝫ pueris ingreſ
sus est cumināū. eēt cū eo in medio pñ
cīū pressurarū. Hec illo dicente terre
motus fās est magnꝰ intra ciuitatē
et recidit vna regia que plus ꝯ ccc.
et qnquagīta paganos oppressit q
ydolis seruiebant. Hec videns flacꝰ
territus fugit inde. Tyrannꝰ autem
iussit sām ferro constringi et in car
cerē recludi. ubi angelus apparuit
ei dicens. Pax tecū gregoꝛi noli time
re. Et continuo vincula eius disrup
ta sunt. et clarius dei ar cū fulsit il
lum. Cui gracias agenti dño de illa
visitacōe rādit angelus. Euge serue
bōe z fidel. Te et hec dicens dispauuit.
Altera die flacco pñtatus cū sacri
ficare nullatenꝰ acquiesceret precepit
flacꝰ eū tractū in mediū amphite
atrū capite truncari. Cumꝫ in aphi
teatro dñm exoraret respiciens in ce
lū audiuit vocē magnā dicentē sibi.
Ingredē ad me benedicte dñi ꝑpatū e
habitacio tua. Adhuc angelo loqñte
a spatario capite truncatus est. Tyra
nus vero iussit dimitti feras terribi
les ut corpus absorbent. Que ut ibip
uenerūt flectentes genua sām corpꝰ
adorauerūt. Qd̄ videntes viri clama
uerūt magnꝰ est deus xp̄ianoꝝ z mꝭ
ti crediderūt in dñm. Flacꝰ vō eo
dem die ꝓcussus est ab angelo et in
teriora sua vomens expirauit. Ju
liev aūt xp̄iana noīe habundāciā
emit a tyrranno sām corpus xxx aure
is. et conditū sepeliuit vi° kl' ianuarij

Passio sōꝝ marcelli et exupeīi dyacono

Ceterea ip̄e trū ex gestis eoꝝ. lv.
Regnante maximiano venustia
no augustinis tuscie cū xp̄ia
nos oculos curiose requiret diuul
gatus est ei sabinꝰ epūs vir eloqñtis
simꝰ in ciuitate assisina. Illuc ergo
veniens sedit pro tribunali in me
dio foro. et oblatus est ei sāis sabinꝰ
cū duobꝫ dyaconibꝫ marcello et exu
perancio. Cui dixit. Consule tibi et
pollicere te dijs sacrificare. et viue.
Cui rādit. Si iustū est ut derelinquā
creatorē celi et terre et adorē lapi
des et eramenta et ligna? Et ut sa
as quia nichil est colere talia asse
ratur hic deus tuus. Tunc iussit deū
suū quē habebat in cubiculo suo vbi
cūꝫ mansisset deferri in mediū. q
erat mire facture ex lapide corallio
nous. et vestimēta eiꝰ deaurata. Q
cū adductus fuisset cū apparatu maꝝ
ne venustatis ait. Ecce ꝑpinatores
nīri. Tunc subridens sabinꝰ ait. O
vana instancia ut creator oīm re
linquat? et lapis sordidissimꝰ colat
Vt autē scias ipm non esse deū dice
me facere quod volo. Qui rādit. Si
presumis fac quod vis. Tūc ille ac
cepta simulachra oracione [illegible] fa
elisit in pauimentū et fre[illegible]onus git
Quod videns ille tutudit [illegible]ulat fron
tem suā cū furore dicens. Perimus
nos. et respublica obscurata est. Et
iussit cū furore manꝰ eius presaudi
Quod cū fām fuisset. ceperūt eius dꝑ
aconi trepidare. Et ille manibꝫ pre
sanis cepit eos confortare ita ut da
marent. Pereant dij demonioꝝ et
letetur cor querentiū dñm. Tunc ve
rustiani iussu in caules suspensisti
et diu fustibꝫ cesi. Deinde iussit late
cor vngulis radi. ignēq; qui eoꝝ
latera adustione assaret supponi.
Quod cū diu fieret ambo subito expi
rauerūt. Quoꝝ corpora iactari fecit
in fluuiū. sed a quibusdā pīstatoꝝ
bꝫ et presbiteris collecta iuxta viā
sepulta sūt prudie kl' iunij. Passio sōꝝ

Sabini epi. Captiui ...

Tbi sabinus epūs. Cū in ...
nū vero iussit in carcerem
vetustū. Ad quē vidua noīe
serena nocte veniebat. et cura illiꝰ
agebat. Ejus quoq; cius in domū
suā colligens in dolio vitreo cū aro
matibꝫ recondidit. quas die noctuq;
tangens in oculos suos ponebat. Ad
duxit quoq; ad eū nepotē suū ceum
adiuuans eū ut ponens sup eū vl
nas suas vocaret pro eo dñm. Qui

cū brachia sua trūcata sup oculos
eius posuisset et genuflexo cū lacri
mis orasset. aperta sūt. Pter qđ mi
raculū oēs qui erant in custodia vi
dentes miserūt se ad pedes eius. et
baptisati sūt eadem die xv milia hoīm
Postea vero indoluerūt oculi venus
tiani. ita ut pre dolore nec cibū nec
somnū posset capere. nec ullus medi
cor eius dolorē mitigare. Auditoq; q sa
binus illuūasset ceā misit vxorē suā
et duos filios suos. et cū grandi gloria
rogauit eū ad se addui de carcere. Cū
q; gnaas agens sabinus venisset ad
domū eius eleuantes eū manibz pro
tecerūt ante pedes sabini. Qui ut eū
vidit lacrimans aut. Illuminet te xp̄c.
Jussitq; afferri fragmēta ionis que
ille in capsa argentea collocauerat.
Que cū vidisset iussit omnia cōminui
et in fluuiū proici. Cumq; venustianus
vrgeret dolorib; aut sabinus. Credis ex
toto corde? Rndit. Credo. sed pcām qđ
in te ejecui. crucianū michi ostendit.
At ille. Hec delicta hoc michi fecerūt
Tu tantū si crediderīs et penituerīs
salus eris. Tunc eo penitente bapti
sauit eū. Et eleuato eo de pelue apti
sunt oculi eius ita ut nullū dolorē
post baptismū sentiret. Cumq; mar
timianus eū baptisatū esse audisset ira
tus misit lucū tribunū. qui eū cū vx
ore et filiis trūcaret capite. Sanctum
quoq; sabinū tenuit et in tuitatem
spoletanā adducens tam diu plūbatus
eon pretepit quousq; spm emitteret. Cu
ius corpus serena vltigens que iam
manus eius collegerat. iuxta manus
eius cū corpore. et sepeliuit eū vij° y
dus decembris. Hoc aūt oūm marti
rū licet diuerso tpe tū
vno tū volut die. scilicet vij° kl' ianuarij

De sca anastasia et grisogono. Ex gest'

O tpe passa est eccl̄ē. Cap lvij.
et sancta anastasia que pre
texti illustrissimi viri filia
fuit in vrbe roma. Cum illa pluri
mū posset ut vxor patrē inti matro
nas habe potuisset. induebat se vilis
simo habitu. et sola vnius puelle con
sorcio carceres cirauibat ubi erāt mi
lites xp̄i. Quos aliter visitare non
poterat nisi plebeio cultu paupem se
fingeret. solliata satis pro dei nomine
sanctis vinctis pedes lauare vngere
capita. pectinare crines. quos longa
carcerū claustra nutrierant. Diuq;
assidue hoc ageret et ad notiaā zelā
tis viri eius publij puenisset indig
natus tales domui sue custodes īstī
tuit ut eam nō pmitterēt nec fenestel
le cuiusq; aditū spectare. Erat aūt in
vinculis iussu dyocletiani vir dei gri
sogonus qui multa xp̄ianis sancte a
nastasie alimonia fouebat. Hic erat
apud vrbem quendā vicariū. quem
dñs ihūs xp̄c cū omni domo sua per
grisogonū lucratus est. Igitur cū nul
lus esset qui ad anastasiā dirigi pos
set inuenta est anus quedā xp̄iana. q̄
in vicinio illius cōmanens curas ut
solutū est anicullis. infirmiū. ac mul
ierū nāturē agere videbat. Hac oca
sione domū illius ingressa cepit ee me
dia inter ipsam et dñi confessores. hic
q; grisogonus per manū eius epl̄am a
nastasie vocatus ut eius memoriam
ageret suscepit. et ipe quoq; consola
toriā epl̄am ad eam remisit. Interea
publius in senatu sedens legationē
suscepit iniustus. ad p̄sidis p̄uinciā pro
fectus. Tunc reuersus tristis anasta
sie custodiā triplicauit. ponens ei
custodem vnū. qui ei et lucē negaret
et victū. Agebat enī ut illa moreret
et ipe oūm insultuū eius dñs pmanet
et ita profectus est ut diceret. Reuertens
si eam inuenero viuā. oēs vos puniā.
Hec utiq; cū ea agebat ut aqua vix ei
pro misericordia traderet. Tunc esti
mans se in tribulatione deficere scrip
sit grisogono in hijs verbis epl̄am
finis venit corpis. memento mei ut
egredientē aīam ipse suscipiat. pro
cuius amore sustineo que ex ore huius
vetule recognouis. Ad hec grisogonus
inter alia consolationis verba que
rescripsit. eā hoc inseruit. Prope est

ut pereant qui non cogitant ut ad
portū salutis attingant. ¶ Interea trās
actis tribz mensibz corpus publij reuo
catū est naui. et oēs qui custodiebāt
eam per diuersa fugerūt. Egressa i
gitur libera ad grisogonū puenit. et
oīa que acciderant ei. cū gaudio lacrima
bili retulit. Venditisq; omībz facultatibz
suis vilissimo habitu carceres visitabat
et circuibat. et famulorz dei nccitates
procurabat. Passio eiusdē grisogoni.

Tunc dyoclecianꝰ Caplm. lviij.
in aquileie ptibz positus cū int
ficeret xpianos. cucurrit relaci
o de xpianis vrbane pfecture. Tūc re
scripsit oēs debere interfici. grisogonū
vero ad se destinari. Quē anastasia
prosecuta eciā apud aquileiā melio
ra sanctis obsequia faciebat q̄ rome fe
cerat. ¶ Interea grisogonū noīatissimū
dyoclecianꝰ sibi pntari iussit. Cui cum
prefecture dignitatē offerret ut deos
adoraret. sed ille pmissa oīa quasi lu
tū abiciens demonū cultū omnio re
spueret. iussit eū ad aquas gradatas
duci et ibi decollari. Corpusq; eius
ad litus iactatū est iuxta locū. in quo
tres sorores xpianissime morabantur
agape thionia et hirene cū sancto zoi
lo sene presbitero. Qui colligens sanc
tū corpus et caput corpori conpagi
nans sepeliuit. Et ipse quoq; sanctus
zoilus tricesima die susceptionis eiꝰ
iuxta reuelacionē eiusdē sancti griso
goni sibi factā ad dnm̄ prexit. Sanc
ta quoq; anastasia domū illā. in quā
nūq̄ fuerat ingressa. dixit. Vbi sūt
sorores mee. quas michi cōmendauit
dn̄s meꝰ grisogonꝰ? Et videntes seīuicē
letate sūt in xpo. Visoq; loco in quo po
situs fuerat martir grisogonꝰ. vnam
apud eas exigens noctē ad vrbē aqui
leiensem rediit sollicita de hijs qui in
vinculis habebant. Passus est aūt scūs
grisogonꝰ viij° kl' decembris. De tribz
sororibz agape chionia et hyrene. Ca lix

Sanctarū quoq; agapes chyo
nie et hyrene. dyoclecianꝰ ru
more repto iussit eas sibi pn
tari. Promittens q; eis maritos de
palacio suo per quos illustres eē pos
sent si xpm negantes ydola colerēt.
cū nullatenꝰ a xpianitate flecti pos
sent. iussit eas tradi custodie carceris
quas beata anastasia nec diebz nec
noctibz deserebat. Ad hanc enī omēs
xpiani indigentes confluebant. qui
nimiā penuriā tpe suo sustinebant.
Quia nulli licebat possidere aliquid.
vel artem aliquā exercere. vel aliqd
negociū agere. Illa vero dm̄ rogabat
ut non prius aīa eiꝰ de corpe exiret q̄
omē preciū quod de patrimonio suo
vendito acceperat expendisset. Profi
ciscente igit dyocleciano macedoniā
omēs xpiani qui in vinculis erant.
simul a custodientibz ducti st. inter q̄s
erant agape et thionia et hyrena. Cū
q; iussisset impator presidi dulcicio di
uersis tormentis agere omnes qui sa
crificare nollent. tres sorores presidi p
sentate st. Quas ille videns captu ocu
lorū astrictus turpissimo spū agebat.
Et fecit eas apud talem officialē tradi
custodiendas. qui libertatē eis pmittēt
si captiue eiꝰ aīe consensū prebuissent.
De illusiōe presidis pp eas. Caplm. lx.

Igitur cū nec promissionibz nec ter
roribz aīm cōmutarent. ausus ē
ipse preses nocte cellulā ingredi.
ubi ille orantes noctē xpo puigilē exhi
bebant. in quo loco oīa coquine utensi
lia reposita erant. Ingressus vero cū
vellet ire ubi psalmorz vox eū īpellebat
alienatꝰ mente cepit ollas amplecti et
sartagines osculari. In quibz diu ludi
ficatus totus niger et cacabatus talis
esse cepit in vestibz et in facie qualis a
dyabolo possidebat in mente. Tandem
ad suos īgressus est. qui eū cū luīari
bus expectabant. visoq; eo omēs fugerūt.
videntes eū totū cacabatū et scissū.
nullāq; ptem in vestibz eius. que nō
esset inquinata et in ptibus scissa.
Stantibz enī ancillis dei et psallenti
bz. nullū penitꝰ per eū dyabolus po
tuit īpedimentū afferre. ¶ Videns er
go preses se ab officio suo esse contēptū

ac derelictū nesciens quid de illo factū fuisset non est reuersus in domū suā sed capit conato cursu ire ad palatiū dicens. Prosternā me iuuctissimis ipatoribz. et dicam ita me ab officio meo ludibrio habitū. ac cū irrisione et damnoz derelictū. Cumq; primo mane aptum esset palatiū et ille totus cruentatus et lassus ante vegiā apparuisset et intrare vellet. alij virgis alij pugnis. alij insufflantes in eius faciem. eū ipungebant. alij quoq; videtes alij irascentes eū expellebant. Et vix potuerūt eū serui sui ad domū suam perducē. dicentes ei. respice te. Claudebat eū dyabolꝰ oculos eius. nec poterat serpm attendē. Sed videbat ei q̄ totus mūdus incedens niueis eet vestimētis indutus. mens tamē in eo sana erat. et soli oculi eius tenebant a sathana. quibz infelix dei martires obsceno mentis conamine despexerat. Interea putans animam xpi maleficijs hoc euenisse sibi. iussit triumbunalia publice sibi parari. Et cū adducte fuissent orantes et psallentes iussit eas exspoliari. ut nuda earū corpa aspiceret. Et cū missa fuisset manꝰ ut expoliarent. ita fixe erāt earū vestes ad carnē ut putarent ipsa ee cutia corpm earūdē. In hac intentione attonitꝰ preses dulcedine sedens pro tribunali. ita obdormiuit stertens ut eas a pulsantibz nō posset expectari. Et inde sublatus in sedomū suā fuisset introductus

Passio duarū ex hys. s. agapis et chyonie. Cap. ixi.

Hodiens imperator ea que acciderant dedit comitem sisinniū qui eas audiret. Cui ait. Consentis regali iussioni. Que se et ait. Consentio nolle sed anallā xpi eam incarcerari. et adductis chionia et agape dixit eis. Hyrena animū apparet iunior vobis est et exemplo vestro ac doctrina decepta diuina iussa contempnit. Ideoq; eam distuli ut exitu vestro territa possit absolui. Et nūc offerte dijs libamina sicut et nos qui deuoti regibz sumꝰ. Illis autē insuperabiliter in fide xpi pmanentibz. et sacrificia respuentibz. iussit eas viuas incendi. Quo audito replete sc̄i gaudio. clara voce gratias agentes xpo. In ignē ergo misse cū tamē penitus nec vestimenta earū arderent dixerūt. Dne ihesu xpe ne ab ista hora patiaris nos vel loqui cū hijs qui te verū dnm negauerūt. Hijs dictis prostrauerūt se in oratione. et intante ab igne ad dnm migrauerūt. Vt autē ostenderet deus incredulis q̄ ignis eas non infecerit ergrurendo sed ipse orationibz suis exercitū sibi impetrauerit imaculatis corporibz intactis crinibz. integrisq; vestibz digesto igne repte sc̄i. Quarū corpora anastasia missis occulte hoīibus arrepta cū gaudio sepeliuit. orans dnm ut earū pticeps fieri mereatur. Passe sunt autē viij nonas aprilis. Passio tre sororiꝫ. sancte hyrene. Capitulum lxij

Altera die sisinnius iussit hyrenā sibi addui. et ait. Sacrifica dijs ne simili incendio pereas ut sorores tue. Que rndit. Non sacrificabo sed earū pticeps fieri festino. Ait ille. Putas inquit te pati sicut ille passe sunt. Ego te iubebo nudā tradi meretricibz. ut ibi ad turpes usus posita moriaris. Que rndit. Caro mea sic patitur fornicatorē sicut canē vel ursū vel serpentē. et inq̄namenta quibz aīa nō consentit. veatus non suscipit. Cui tradidit eā militibz iubens eam poni in loco turpi et ibi ludibrio omnibz pplis haberi. Cumq; duceret apparuerūt duo milites ante eos dicentes. Iussit nos omnes post vos ut ubi nos ostenderimus ibi eam ponatis. Ascenderūt igit montem montis et ibi sederūt. Tunc videns sisinnius se delusū. et hoc factū esse quod ipse non dixerat ascendens equū prexit ad montē in quo dei famula orabat et intendens vidit eam. et girabat usq; ad vesperam et non ptingebat ad eam. Tunc videns se derisū ingemuit. Ter

dens autē arcū vnus ex hijs qui cū eo
venerant. sagittauit eam. Que ait.
Insulto tibi miserabilis. quia ut virū
fortem in bello aggrederis quā ut mu
lierē volueras subiugare. Ecce munda
vado ad deū. Hijs dictis emisit spiritū.
Vnde corpus eius ab hoībz anastasie
sublatū est. et cū sororibz eius positum.
Passa est autē in ipsis nonis aprilis.

De altricatiōe anastasie et pbi prefcti.

Cum autē multitudo Cap. lxiij.
xpianoz eēt in ergastulis dy
oclecianus oēs vna die iussit in
terfici. Quod ignorans anastasia cū
noctu solito more pgeret et diuersas
custodias circuiret. dū nullū eoz īueni
ret vehementissime flere cepit. Quā
cū flentē quidā attenderent. et causā
ab ea didicissent ipsāqz eē xpianam
vnus eam cōprehensā duxit ad forū
ubi prefectus illirici causas agebat
A quo scilicet probo prefecto interroga
ta que eēt. et vnde illuc venisset. rn̄
dit. Ciuis sum vrbica. que amorē xpi
habens vendidi patrimoniū meū et
secuta sū eū. Sanctos eius in vinculis
positos diligenti cura suscepi. et ecce
quibz per annū iugiter et menses ali
quot deseruiui. subito me hac nocte
dereliquerūt. et cū triūpho ad regna
celestia pexerūt. Vnde pia īuidia
ducta sum. qz illi iam regnant cum
dn̄o. et ego adhuc sto passura pro no
mine sancto. Probus dixit ut video.
non sūt tibi tormenta leuia p̄paranda
Tu enī reuocasti aīos eoz ad sacrile
giū. qui obtempare decreuerāt rega
libz institutis. Illa rn̄dit. Ego doloribz
fatigatis etiā pedes osculabar. ne qn̄do
cederēt dolore cōpulsi. Et quousqz ha
bui multā sūmā in eoz nc̄itatibz expē
di. Nūc autē erogatis omībz ad passi
onē aīam meā aptaui. Nam si adhuc
haberē quod expenderē non me pseqūn
tibz demonstrarē. Ait probz. Deos quo
rū cultor erat pretextatus pater tuus
colere debuisti. et non xp̄m nescio qm̄
iudeū. qui a ciuibz suis occisus est. Il
la rn̄dit. Deos patris mei bene colui

et eos ab omni īiuria liberaui. Nā
dum eos aranee intexerent. et aues
stercorarēt. et mures intra eos fetus
facerent. ego eos liberaui. et cōflās
in pecuniā cōuerti. Probus dixit.
Hoc sacrilegiū nec aures mee pn̄t
audire. Tunc illa ridens ait. Miror
prudenciā vrām quasi sacrilegiū
timere lapides frangere ligna succē
dere. eramenta conflare De īprobita
te vlpiani ī eā et pena illius. Cap. lxiiij

Hec cū prefectus imp̄atori dyo
cleciano retulisset. ille furens
querebat consiliū quid ageret.
Cui extitit quidā qui diceret vlpianū
capitolij sūmū pontificē hanc vxorē
velle. et ei dari debere. Cui si non cō
senserit ipse facultatibz eius pfruatur
et eam possit occidere. Sicqz vlpianus
eam sibi traditā ducens in domū suā
cepit ei ornamenta et gladiū osten
dere. lectos argenteos et carbones ar
dentes. cellaria plena dapibz. et cellā
obscurā testarijs acutis repletā. Et
ait. Dabo tibi triū dierū inducias ut
tecum cogites. Quarta die aut habe
bo te vxorem. aut habebūt te diuer
sa supplicia. Que rn̄dit. Iam puta qz
fluxerit tercia dies. et scias me ma
gis eligere supplicia per que vadā ad
eū quem diligo. Dimisit ergo eā decē
mulieribz que osculabantur ei alie pedes
alie manus. alie genua. alie munera
offerebant. At illa oculos in celum fi
gens per triduū illud stans in oratiōe
manibz expansis non manducauit.
nec bibit nec sedit. nec leuiter dormita
uit. Deinde veniens ad eas vlpianus
interrogauit quid profecissent. Que rn̄
derūt. Voces nostras quasi corniculā
rū clamanciū contēpnens triduo ma
nibz expansis sine cibo et potu et sōp
no pseuerat. Tunc ille accedens et vo
lens illā complecti factus est cecus et
girabat per totū triclinium in quo il
la orabat a tercia usqz ad vesp̄am ī
uocans iouē iunonē mineruā et dicēs.
Dij liberate me. Erubescebat autem
clamare. Tandē cū eius oculi dolore

nimio torquerent clamauit ad eos qui foris eū expectabant. Qui ingressi viderūt eū semianimū et oculū et anastasiā orantē. Tollentes q eū in manibz ad domū suā maledicebāt publice imperatoris tui⁹ iussu ad domū eor⁹ anastasia deuenissēt. Media vero nocte se ad capitoliū duxit. et ut magnus pontifex cepit inter sacrificandū super stationes inquirē utrū posset euadere. Cū viderūt demonia. Quia famulā dei contrastasti. hodie nobiscū in iserno eris. Tunc ille angustiatus cū duceret ad domū inter manus puerorū expirauit. Passio eiusdem. Cap lxv.

Anastasia vero tradita prefecto illirici infinitas pecunias habē putabat. Pro qua re temptās sibi addixit et dixit ei. Si xpiana esse non veruerauit omnibz que possidet ego michi omnia que possides et pge inquit dns meus ota que habes. et da pauperibz non diuitibz. Tu aute di ues es et qui tibi dederit contra precepta xpi agit. Ego aute eā rogo ut accipias que te indigere cognosco. At ille. In quo inquit pauper sum? Que ei dixit. In fide. Ille vero dixit. Si dns tuus qui nullu vnq iniurie subiacuit. Que vidit. Iupiter iniuriā fecit. xpc passus est. Tu imitare deū tuū ego deū meū. Tue iussit eam in carcere ymaginē ducti et acerrimis tortoribz fatigari. ciboū vero pmodicū ei serotinis horis offerri. que eā illa penitus recusabat. Apparebat aute ei nocte spiritus sancte theodote cū luminaribz. et mēsam onustā variis refectionibz ante illā ponebat. Et orantes simul tota nocte ad pullos cantus loquendi secū et se videndi terminū capiebant. Iam per dies xxx cū gesta fuissent: luctus putans eam ia fame et tenebraruū horore defecisse iussit tamē eā si viuere adhuc. Vidensq eam robustiorem et fortiorē q̄ prius fuerat indignatus iussit eā in naui poni. et cū multis aliis quos legis iura punierāt pelagi fluctibz demergi. Quibz ductis in altū ubi pelagus furit ut preceptū erat eis illic naue ptruderūt. ibiq eos reliquerūt. Tunc ibi sancta theodota mr apparuit et sup ipām plagā nauis consedens eam a periculo liberauit. Cuiq orante sancta anastasia oēs crederent. vno die et vna nocte ita fuerūt in medio pelago ut putarent se esse in terra sine estu sine fluctuatione sine metu. Tertia die ad insulas palmarias deuoluti sūt. ubi multi epi et viri religiosi diuersis temporibz relegati fuerāt. Et descendentes cū ymnis et psalmis suscepti sūt. Quod cū audisset prefectus misit et omnes inde deposuit. Cumq essent plusq ducenti viri. et lxx femine. exceptis puerulis ne vn⁹ quidē potuit amore vite pītus ad sacrificij vetiti consensū. Et cū omnes variis interfectionibz martirū celebrassent. anastasia per manus et pedes extensa et ligata ad palos fixos circū medium eius ignis accensus est. In qua passione orans et benedicēs dnm ihm xpm emisit spm. Passa est aute octauo kl ianuarij. Passio sce theodote cū tribz filijs q̄ passi sūt aīa mīrū a nastasie lig posponāt. sicut in passione

Reuertente eo continet. Cap lxvi

Raūt diocletiano apud syrmiū a macedonia oblata est ei theodota cū tribz filijs natione bithinia ciuis nicena. Que ideo fugerat de ciuitate sua quia contra xpianos illic psecuco vehemēt agebat. Comes aūt leuatius qui eam tradiderat petijt ab imperatore dicens. Iubete eam michi dari in uxorē que si non consenserit sacrificare meū duūs eam penis interficiam. Accepta ergo plate cū eā diabolus phasionibz et terroribz fatigaret illa dixit ei. Si ideo me petisti uxorē ut facultatē meā inuadas omnia que possideo vade occupa et dū vedie

ris accipias me vxorē. Quo eunte il
la vnanimis cū anastasia pmanēs
cotidie curā sanctoꝝ exercebat. Et cū
in dei laudibꝫ pmanerēt aduenies
comes leucadius agebat ut eiꝰ cōiu
gio theodota necteret. Sed cū diu blā
dimentis et terroribꝫ insisteret et illa
nullatenꝰ consentiret ferro vinctam
cū tribꝫ filijs ad consularē bithinie des
tinauit. Qui cū illa sacrificare nol
let primogenitū eiꝰ euodiū fecit fusti
bꝫ cedi. Cui mater clamabat. Noli ti
mere fili ista verbera. quia per ista
ptinges ad gaudia eterna. Tūc con
sularis hirtaco ciudā in libidinibꝫ fa
moso dixit. Comprehendēs eā ducito
et postq̄ illuseris ei. int' publicas eā
meretrices constitue ut videamꝰ si xp̄c
eius eam defendet. Qui dū ad eā pgeret
ut teneret et duceret cepit de naribꝫ eius
sanguis infinitꝰ effluere. Clamabat
q̄ stat iuuenis pulcher. ex cuiꝰ ma
nibꝫ pugnū accepi in naribꝫ. Tunc
consularis iussit ignē copiosū accen
di in quo cum tribꝫ filijs missa bn̄di
cens dn̄m martiriū consūmauit a
pud niceā bithinie iiij° nōs augusti.

Passio sancte barbare vrgīs. Ex gest' eiꝰ.

Imperante quoq̄ maximiano Ca lxvij
fuit nichomedie virgo barbara noīe
nobilis genere. Quā ob nimiā pulchri
tudinē pater eius dyoscorus in excel
sa turre collocauit volens eā in emi
nenciori loco residere. Illa vero occul
te deū celi adorabat. Eratq̄ balneū
ibi ꝓpinquū. qd̄ ea orante subito re
pletū est aqua. Illaq̄ gracias agēs
orauit itm̄ ut illa aqua sanctificaret
in noīe trinitatis. et illic descendens
seipsā baptisauit. Cum autē ciues
vrgerent prem̄ eiꝰ ut eā nuptui tra
deret illa requisita ab eo respondit.
Absit hoc a me pr̄. Habeo sponsū in
celo xp̄m. qui īuiolabile custodit corpꝰ
meū. Mox intelligens pater q̄ xp̄ia
na eēt arripuit gladiū volens eam
interficere. At illa fugiens abscondit
se in montis latere. Quā prosecutꝰ pr̄
quesiuit a pastoribꝫ an vidissent puel
lam fugientē. Vnoq̄ dicente. non. al
ter dixit. Nūquid non vides ubi se
abscondit. Tunc pater currēs et ap
prehendens eā cū duceret in domū
suā aspexit virgo illū qui eam indi
cauerat. et maledixit eū et pecora eiꝰ
Statimq̄ ipe cū grege suo cōuersus ē
in statuā marmoris. Altera die pgēs
pater ad marcianū presidē nūciauit
ei oīa que acciderant de filia sua. Q̄
iubens eam sibi adduci. et alloquens
de cultu deoꝝ et sacrificijs cū eā īmobi
lem in fide īueniret. iussit eā nudam
virgis cedi. Et cū cesa deo psalleret.
ydolaq̄ insensibilia et īutilia eē diceret
iussit eam versis pedibꝫ suspendi et
et cū malleis caput eius tundi vsque
quo per nares eius sanguis distillaret
in terrā. Et dū itm̄ gracias ageret
videns preses in crastino plagas eius
sanatas iussit eam in eculeo suspendi
et ad eius latera lampades ardētes
applicari. At illa in celū aspiciens. et
orans dixit ad presidē. Vide miser q̄a
ignis iste non dolorē sed refrigeriū m̄
prestat. Tunc preses furore cōmotus
iussit eius mamillas amputari dein
de per totā prouinciā eā nudā circū
duci. Illa vero eleuatis in celū oculis
dixit. Dn̄e deus qui operis celū nu
bibꝫ mitte angelū scm̄ tuū. qui coope
riat denudatū corpus meū ut nō vi
deatur ab īpijssimis paganis. Et ecce
angelus dn̄i cooperuit eam stola cā
dida consignansq̄ omne corpꝰ eius
restituit eam ita ut nec cicatrix in
ea appareret. Circūferentes aūt eam
ministri per quēdā vicū adduxerūt
ad presidem. Qui videns totū corpus
eius sanatū et faciē eius fulgentē pre
nimio furore stabat stupefactꝰ et ius
sit eam capite puniri. Que gaudēs
adorabat dei filiū dicens. Obsecro dn̄e
ne meīneris pcca eoꝝ qui deuote cele
brauerīt martiriū meū. Et ea dicēte
amen. subito vox dn̄i facta est ad eam
dicens. Veni dilcīssima. requiesce in
cubilibꝫ patris tui qui in celis est. De
hoc vero quod postulasti crede quia do

natū est tibi. Et cū ascendisset in mō
tem pater eius. xpūs manibz amputa
uit caput eius. Deinde cū descendisset
de monte subito cecidit ignis de celo
sup eū et consūpsit illū. ita ut nec
puluis de eo remaneret. Passa est autē
hec virgo pridie nōs decembs. Actor
in martirologio tamē eius natalis
annūciatur xvij° kl' ianuarij. Passio
sc̄i Floriani mīris. Ex gest' eius Cap lxvij
Qum autē precepta impatorū
de psecutione xpianor apud
notū ripensem delata essent a
quilinj preses cepit xpianos vehemē
ter inquirē. Sancti autē florianj et
florianj obuiantes quibusdā olim sibi
mundane militie socijs dixerūt. O
fratres et cōmilitones cur alios quer
imj. et locū eis designatis in quo cō
cōprehendentes eos duxerūt ad pre
sidem. Qui ab eo moniti ut ydolis sa
crificarent respondērūt. Jussioni tue
pernissime q̄nū deret militam. hoc
tamen nemo nobis suadebit ut demo
nibz sacrificemj. Tunc preses vehemē
ter iratus iussit eos fustibz cedi et sa
pulas eor acutis ferris confringi. Il
lis autē in confessione xpi et gratiar
actione pmanentibz videns preses se
superatū iussit eos duci ad flumē noīe
asiesiū et de ponte in illud precipitari.
iiij° kl' maij. Cumq; vincti ducerent
a militibz venerūt subtus q̄ndā ar
borē ubi ab itinere fatigati residētes
obdormierūt omnes. Tunc angelus
dñi apparuit beato florencio per visū
dicens. frater florenti non est tibi da
ta corona martirij sed consors eris cō
fessorū. igitur surge et vade ad ptes
galliar. et ibi ostendā tibi locum ha
bitationis tue. futurū est autē ut in
cruitate turonica a beato martino ar
tiplas ordinacionē. Illo exp̄gefacto
dissoluta sūt vincula eius. Tunc tan
eius btīm florianū vocans narrauit
ei visū et abijt. Dāis autē florianus
exultans cū pueniss̄et ad pontē un
de precipitari iussus fuerat ligauerūt lapidē ad collū eius quo in pfū
dū mergēt̄. Tunc deuote cepit roga
re milites ut orandi spaciū aliq̄ntu
lū sibi concederet. Cumq; orasset q̄si
vnij ore spacio tandē precipitauerūt
eū. et statim crepuerūt oculi eor.
Fluuij autē martirē xpi suscipiens
expauit. eleuatisq; undis suis. in q°
dam eminenciori loco sup quoddam
saxū corpus eius deposuit. Diuinoq;
annuente fauore aquila aduenies
cepit idem corpus alis suis admodū
protegē. Ipse autē sanis manifestauit
se cuidā femine deo deuote. certis ei
indicijs locū designās ubi tradet illd
sepulture. Quod et factū est. Ibi egri
sanant. cea illuminant. demones eiciūt.
Passio sōr primi et feliciani. Ex gest' eor
Pontifices autē tem Cap lxix.
plor accusauerūt primū et se
cundianū apud impatores dicen
tes. Quasi hos sacrificare feceritis nulla
beneficia a dijs consequi poteritis. In
quisiti ergo et cōprehensi primj et se
cundianj ciues romani iussu impator
in carcerem reduduntur. Qui statim
ab angelo confortati soluūtur et post
dies aliquot impatorib; p̄sentant. ubi
cū in fide p̄sisterent ad phanū ḡrauid
ducunt. Sed sacrificare nolentes cru
deliter laniati et in carcere reclusi.
cotidie ab angelo fouebantur. Postea
ducti et promoto presidi p̄sentati cum
supari non possent. ab iuice sepant.
Dixit ergo feliciano ut senectuti suc
consuleret et dijs iuuentutis immolaret
Quod cū ille renueret plūbatis gra
uissime cesus est. Cum lxx annos
vite habeam xxx iam anni sūt ex quo
cognoui veritatē. et elegi deo viuere
qui me p̄t de manibz tuis liberare
Tunc iussit eū preses ligari et clauos
manibz et pedibz infigi. Et dixit ei.
Tam diu sic eris. q̄m diu nobis conse
seris. Cumq; adhuc leto vultu p̄sisteret
iussit eū eū ibidē torquere. et sic tridu
o in stipite pendenti nichil mūstravi.
Post triduū iussit eū flagellis cedi. et

sic depositū in arcere recipi. Sequēti die iussit primū adduci et dixit ei. Ere frater tuus consenciens impatorū decretis et sacrificians. magnus est in palatio eoz. Unde et tu si tu feceris socius eius eris. Respondit puer. Et si tu filius es dyaboli. nesciens tamen in parte vera dixisti. quia frater meus non hoīb; vanis sed impatori celesti consensit. Nouit enī docente me angelo quid de illo fecisti. et ut mihi mereari ei cōiungi. Tunc iratus preses iussit ut fustib; ederet et leuatus in eculeo latera sacris vrentib;. Quod dū fieret et ille semp psallebat iussit eī depōi et plūbum bulliens in os eius fundi. Jussit etiā ut feliciano adesset ut quasi territus eius passione sacrificijs consentiret. Extensus autē sāc primus plūbū bulliens quasi aquā frigidā totū bibit et ait. Ere frater meus a me sepatus nō est. quē tu dicebas quia ydolis consensisset. Iratus preses iussit eos in theatro simul duci. duos q; leones ad eos īmitti. Qui statim ad pedes eoz eī impetu corruentes eis blandiri reperūt. Quod et vsi post eos īmissi fecerūt. Tunc de pplis qui ad hoc spectaculū plus q; xij milia conuenerāt quingenti viri cū omībus suis credideruīt. Videns autē preses sōs martires non posse vinci iussit eos extra amphiteatrū decollari. Quoz corpa canibz et auibz proiecta sed ab eis illesa nocte a xp̄ianis rapta st et sepulta. Hoc passio celebrat v° ydus iunij. De sco vito et eius pedagogo modesto et creſcō quoq; cena nutricis. Ex ges. c. lxx.

Eo quoq; tempe erat in lucania sub dyocleciano preses valerianus. de qua prouincia fuit sanctus vitus habēs patrem hylam sacrileguū. papatē modestū. nutricē crescenciā. Huic vito adh infantulo apparuit angelus dni dicēs Datus sum tibi custos ut custodiā te usq; in vltimū diem vite tue. et omia quecunq; a dno impetrabis. Hic ergo cū eet annoz duodecī. et in xp̄m credens q̄ntū poterat omib; indigentib; ministraret. pater eius hylas nobilis sed paganus studebat quo eū ad ydola cōuerteret. et nolentē sepius verberabat. Audiens hec valerianus preses tus iussit patri ut eū adduceret. Qui cū venisset et ydolis īmolare renuisset iussit preses ut fustib; ederet. sed beatus dia eoz qui puerū verberare volebant protinus aruerūt. Et ipse valerianus clamauit dicens. ve mihi quia a manū pdidi. Respondit vitus. sanentur facies. Qui ait. In noīe dnī sanabis. Et statim preabz eius sanatus est. Quod dixit patri eius. Corripe filiū tuū ne pereat. Tunc pater ducens eū in domū suā omībus delicijs et cantu musicoz et saltatu puellarū. aīm eius mutare studebat. Cum autē inclusisset eū in thalamo omībus delicijs ornato venerūt ad eū septē angeli alas habentes quasi aquilarū mirabiliter refulgentes. Apparuerūt enā ante eum duodecim lampades. et tubicinū odore suauissimo respersu est. Angeli autē cantabant. Agyos agyos agyos dns. Odore autē quasi aromatū decubitu exeunte. pater et familia repleti ducebant. Dij venerūt in domū meam. Et aspiciens per ostiū vidit septē angelos circa infantē stantes. et statim cecus factus est. Cumq; se oddisse clamaret cōmota est tota ciuitas ita ut valerianus audiret. A quo interrogatus quali hoc audisset rndit. Cubicularij filij mei aspiciens deos igneos intus vidi et vultū eoz ferre non potui. Igitur ductus ad templū iouis vouit q; si vitā peteret thurū cū cornibz aureis offerret. Sed cū nichil proficeret prostrauit se filio ut eū sanaret. Cui rndit filius. Scio quia non credis. sed pp astantē plebem sanaberis. Cum autē vidisset et iouī gratias ageret querebat quo eū ocideret. Passio ppōz trium sōrum. Cap lxxi.

Hunc apparuit angelus modesto pedagogo eius iubens ut pueruī tolleret et iuentā nauicula

ascendens ad aliā terrā iret. Quod
cū faceret venientes ad mare īuenerūt
angelū in specie naucleri. Qui cū ab
eo quereret naulū. scūs vitus rndit.
Ille cuiꝰ nos sumꝰ serui. mercedem tibi
dabit. Appulerūt igitur ad locū qui di
citur allectorius et angelus subito dispa
ruit. Requieuerūt igitur iuxta flu
men quod ciler dicitur. et cibus ei ce
litus per aquilā ministrabatur. Ibi pu
er scūs miracula multa faciens diuul
gatus est. ita ut demones eos predica
rent. et confluentes ad se ꝓplos bapti
sarent. Interea dyocleciani filius a de
monio vexatus clamauit. Nisi vene
rit vitus lucanꝰ non exibo. Quē statī
milites diu quesierūt. et īuentū ro
mā ad impatorē adduxerūt. Cuiꝰ vul
tus erat speciosꝰ et flāmeus nimis et
oculi eius ut radij solis. Cui dixit im
pator. Potes ne sanare filiū meū. Rn
dit. Non ego sed dn̄s. Statimq; īponēs
ei manū sanauit eū. Ait illi dyocleci
anꝰ. Consule tibi puer et sacrifica dijs
ne male moriaris. Quod cū vitus ren
nueret. iussit eū cū modesto in carce
rē recipi. Angelus autē ad eos descen
dit et subito ferri moles que imposita
erat eis cecidit. et carcer īmenso lūe
choruscauit. Quod videns carcerariꝰ
hoc impatori nūciauit. Et statī educ
tus in clibanū ardentē missus est in
quo resoluta erant pix resina et plū
bū. Et subito angelꝰ oēm feruorem
extinxit. et puer inde sanus exiuit.
Post hec traditus est leoni deuorandꝰ
qui īmissus ad eū lingebat pedes eiꝰ
et crediderūt usq; ad mille hoīes. Pꝰ
ea iussi sūt vitus et modestus et cres
cencia que semp eos secuta fuerat in
catasta extendi. ibiq; ossa eoꝝ dissipa
ta sūt et viscera eoꝝ apparuerūt. Fac
tūq; est subito tonitruū magnū. et t
remotus. et templa ydoloꝝ corruenci
a multos occiderūt. Impator autē
fugiens seipm̄ ꝑcuciebat dicens. Ve
michi quia ab vno infante victus sū
Et statim ab angelo subito soluti īue
nerūt se iuxta fluuiū qui dicitur siler.

ibiq; pausantes orando migrauerūt
ad dn̄m. Quoꝝ corpa per triduū ab a
quilis custodita illustris femina florē
cia per mare nauigando ꝑiditans in
dicio sancti viri repperit et honorifice se
peliuit. Hoꝝ passio recolitur xvij kl' iu
lij. Passio sc̄i albani mr̄is. Ex gestis eiꝰ
Cap̄ lxxij.

Tunc eciā passus
est scūs albanꝰ in britannia de
cimo kl' iulij. iuxta ciuitatē vo
lamiū. que nūc ab anglicis dicitur
verlamecister siue nedingacestir. Et
hic quidē adhuc paganꝰ xp̄ianū quē
dam clericū ꝑsecucionē maximiani
impatoris fugientē hospicio recepit.
Quem cū oracionibꝫ et ieiunijs semp
studere conspiceret exemplis et exhorta
cionibꝫ eius conuersus est. Igitur audi
ens iudex britannie q; in albani do
mo clericus latitaret iussit ut idē cle
ricus aduenirēt. Tunc albanꝰ hospitis
sui habitū induens a militibꝫ ad iudi
cem vinctus ꝑductus est. Qui cū eum
vidisset. et quomodo pro hospite suo se
obtulerat cognouisset. cū sacrificare
rēnueret iussus est grauiter verbe
rari et deinde decollari. Cumq; ad
locū duceretur. venit ad quēdā fluuiū
cursu rapidissimo transitū ꝓhibentē
Volens ergo ꝓperare ad martiriū o
rauit et statim diuisus fluuiꝰ viam
ei prebuit. Quod videns miles qui e
um decollare debebat. ense proiecto
penitens veniā postulabat. Sicq; cū
eo ad montē qui ꝓpe erat ascendit. ubi
sanctus albanus fontem ꝑhenniter af
fluentē precibꝫ obtinuit. Protinꝰ qui
dam miles ambos decollauit et oculos
amisit. Nā cū sancti albani caput in
terrā caderet abscisū. simul et sui per
cussoris oculi ceciderūt. Passio sc̄oꝝ dona
ciani et rogaciani. et pancracij. Ex ges
tis eorū. Caplm̄ lxxiij.

Eo tpe
florebant in vrbe nāmetica
duo fratres iuuenes donacia
nus et rogacianꝰ. Quoꝝ donacianꝰ
adhuc in iuuentute positus iā mi
grauerat in senē. Mota autē ꝑse
cucione rogacianꝰ qui natu maior

erat cucurrit ad frem suu petens ut
baptisaret antequ psecutor ppinqua
ret. Quod equide ille tuc non est co
secutus ppter absenciam sacerdotis. Ten
ti aute simul in carcere missi sut. ubi
scus rogacianus contristatus eo q bap
tisatus non eet. sufficere sibi credidit
si osculu a fratre acciperet. Scus aut
donacianus rogauit pro eo dnm ut es
set ei pro lauachro martiriu. Qd et fac
tu est. Nam in eculei catasta suspensi
ac laniati deinde lancea militari per
fossi nouissime capite cesi sut ix° kl'
iunij. Qui tamen dies in eoz passi
one non determinat. Sanctus quoq
pancracius filius cleonij et quirine xpi
anoz in frigia ciuitate defunctis pa
rentibz cu omne patrimoniu suum
pauperibz erogaret. et xpm pie colens
deos gentiu grauiter blasphemaret
pntatus est dyocleciano augusto cu
in etate xv annoz esset. Cumq cora
eo de vanitate deoz subtiliter dispu
taret. et impatore euidenti racione
confunderet iussu eius decollatus est.
Ad cuius sepulchru ut dicit gregorius
turonensis quisquis falsu iurare vo
luerit. antequ ad cancellu chori ecce
veniat. aut stati a demone captus
insanit. aut cadens in pauimentu
protinus vita pdit. Huius passio celebra
tur iiij° ydus iunij. De scis marcellino
et petro et arthemio. Ex gestis eoz. Ca
Ea quoq tempestate pas lxxiiij
si sut rome iiij° nonas iunij.
marcellinus presbiter et petrus
exorcista sub iudice sereno. Huc ita
q petru arthemius carcerarius pro fide
xpi multociens cesu in vinculis deti
nebat. Cuius filia du a demone vexare
tur. et a patre cotidie plangeret dixit
ei petrus q si in xpm crederet. statim
eius filia sanitate recipet. Cui arthe
mius. Miror consiliu tuu. quia deus
tuus te liberare non pt. cu illi credas
et pro eo tanta sustineas. et quo filia
mea liberabit si illi credidero. Rndit
petrus. Potens est dns meus libera
re me. sed vult ut per tempale passi

one puenia ad gloria sempiternam.
At ille. Si me inquit crede vis deo tuo
cathenas et claustra sup te duplicabo
et si te deus tuus liberauit creda illi.
si tamen filia mea prius sana videro
Quod cu fecisset. ait petrus. Vade i do
mu tua quia modo videbis me tecum
loquente. Qui cu abisset et candide vx
ori sue hoc diceret affuit scus petrus i
dutus vestimentis candidis. et tenens
in manibz signu crucis. Cuius statim
pedibz prouoluti virtute dei confite
tur. et sanata filia eoz omnes qui erant
in domo arthemij baptisant. Cumq
ad illam domu plurimi couenirent
ut apta videntes miracula baptismu
peterent. abijt petrus ad marcellinu
presbiteru. et omnes ab eo baptisati
sut. Tunc iuit arthemius ad alios icar
ceratos pmittens ut exirent liberi q
cuq vellent fieri xpiani. Quod dum
fieret et rumor ad serenu iudice pue
nisset qui per xl.ta dies infirmus huic
operi vacare non poterat. iussit om
nes incarceratos adduci. Quos ones
arthemius conuocans et eoz manus deos
culans dixit eis. vt si quis vellet ire
ad martiriu veniret intrepidus. et
si quis nollet abiret illesus. De passi
one eorude scoz. Cap lxxv.
Cum ergo audisset rex q mar
cellinus et petrus illos qui erant
in carcere baptisassent. et abire per
mittentes ipsi sponte in carcere re
mansissent iussu irati presidis intro
ducti sepatim in carcere retruduntur
Marcellinus quide nudus super vitru
fractu prosternitur. et ei lumen et aq
negatur. Petrus vero in alio carce
in cippo artissimo constringitur. Tuc
venit angelus ad marcellinu. soluens
q eu et induens duxit ad petru. ip
sumq soluens ambos duxit ad arthe
mij domu. iubens eis ut septe diebz
pplm confortaret et octauo die se iu
dici pntarent. Cum ergo marcelli
nus et petrus in carcere no eent inuen
ti iudex arthemiu cu vxore sua et fi
lia adductos ad se et sacrificare nole

tos iussit terra obrui. Qui cū venis
sent ad locū sc̄ūs martellinꝰ in illa
crypta missā celebrauit protegentibz
se alijs xp̄ianis. Et post hec ait mar
cellus ad incredulos. Ecce vos ledere
potuimꝰ et arthemiū cū vxore et filia
a liberare nō q̄s ipsi liberi abscedē.
sed neutrū ferimꝰ. Quid vos adhec.
Tunc vrati gentales arthemiū gladio
p̄cussērūt. matrē vero cū filia preci
pitantes cū lapidibz obruerūt. Mar
cellinū vero et petrū ducentes ad sil
uā nigrā que hodie in honore sc̄oꝝ
siluа candida appellat. ibi eos decol
lauerūt. Quoꝝ aīas vestibz splendi
dis et gēmis indutas is qui eos decol
lauit nōe dorotheus vidit angelorū
manibz in celū deferri. Unde ipe xpi
anꝰ effectus tandē in pace quieuit.
Passi sūt autē vome arthemiꝰ et am
dida vxor eius cū filia paulina vuꝰ.
pdus iunij Passio sc̄oꝝ sergij et bachi. Ex
gestis eoꝝ. Caplin lxxvi.
Q tempestate passi st̄ eadē sub
maximiano sancti sergius et
bachus. Qui cū ecne primicerij pa
lacij apud eūdem ip̄atorē de xp̄iani
tate accusati sūt. Quod ille nō ere
dens duxit eos secū ad templū iouis.
q̄s sacrificanti vidit q̄ illi extra tē
plū remanentes pollui noluerint
pdolotitas. Unde compto q̄ xp̄m cole
rent protinꝰ distinguūt. et veste mi
litari deposita cathenis onusta per
totā ciuitatē ducunt. Et sic ad pala
tiū reducta xp̄m plenissime confitēt
et cathenis grauissimis alligata lō
ge ad dutem antiochū destinantur
Cum ergo anteq̄ a duce introgarēt
bis ab angelo confortata fuissent. et
sequenti die cū ipō de pdoloꝝ errorib
disputarent. sergius in carcerē mit
titur. et bachus extensus neruis cru
dis usq̄ ad fluxū sanguis et disrupta
one ventris ac lecoris laniatur. Qua
gis q̄ tyrannū prouocans et tandē ad
vocem dei vocantis expirans deuoran
dus a bestijs procul extra castra iac
tū. et adhuc adoratores voluntes illesū eū
a bestijs seruauerūt. donec fideles eū
in tumulo sepelierūt. Eadē nocte cū
se sergius a soto destitutū lugeret. ap
parut ei sc̄us bachus in habitu mili
tie et vultu angelico monens eū ne
merore deficeret sed fortiter ip̄m seq̄s
ad paratū sibi gloriā pueniret. Igit̄
sequenti die antiochus sergiū multas
verbis sacrificare monuit. sed ille nō
acquiescens se potius tormētis exposi
uit. et clauatis sotularibz calciatus aī
curruū eius nouē milibus cucurrit.
Eadē vero nocte ab angelo in carcere
sanatus et confortatus. mane facto
ante antyochū sanus stetit. Idolēq̄
consentire pdolis rursū eisdē sotula
ribz calciatus ad aliud castellū sili
ter nouē milibz ante eū cucurrit. Et
sic adhuc īmobilis p̄manēs. datā in
eū sentencia cū magna multitudine
hoīm et eiā feminarū que de late
bris suis exierāt cū eis mortē sancti
sergij flerent. veniens ad locū et vo
te angelica confortatus flexa ceruice
decollatus occubuit. Cuiꝰ sanguis si
terra dehiscente absorptus est. ut nul
lus gentiliū ad locū p̄e timore mīs
p̄inquaret. In ipō autē loco a xp̄ia
nis diligenter sepultus est. Post lō
gū vero tempꝰ cū xp̄iani corpus eius
furtū auferre ac transferre vellent.
nolens beatus sergius furtim tolli.
qui dudū iussus fuerat per vrbē pub
lice circūduci. tantā circa locū clari
tatē ostendit ut castelli custodes ignē
ab hostibz accendi putarent. et pro
rūpentes cū armis eos insequendo
impedirent. p̄missu cū militū corpꝰ
sc̄m in pulchro tumulo posuerūt do
nec xv. epi cōuenientes ad locū cōdig
nā sup eū basilicā construxerūt. Jo
vii passio celebrat̄ nōs octobris. De sc̄a
eufemia virgīe. Ex gest̄ eiꝰ Cap lxxvii.
Eadem quoq̄ tempestate passa
est sancta virgo eufemia in ci
uitate calcedonia filia fruisiphi
nis senatoris et theodore sub prisco p
consule. Cū hec erant in carcere xlix.
martires sancti per xix dies ibidē a

spiritu sancto nutriti. qui simul cū
ea prisco pñtati. et ab eo interrogati
cū fidem xpi constanter confitentes
supplicijs se offerrent. iussit sī singuli
tormentis puniri. Cumq; per singu-
los dies torqrēt mutuo se ad sustinendos ce-
teros hortabāt. Jtē cūt prisco pñtā-
ti. et ab eo cōmoniti ut deo sacrificarent
marti. cū qi ex vno ore evitē augurēt ins-
sitos alapis cedi dom ministri credētes q
si mortui deficerent. Sed cū crederēt.
facies eor magis albescebant. Prisco
autē habito consilio cū apelliano so-
phista xpianor accusatore iussit eos
recipi in carcerē donec mittent ad re-
gem. Et cū ducerent in carcerē pris
cus quasi fera currens in gregē ar-
ripuit beatā eufemiā. estimans q
sicut ipe vas infirmū et inutile erat.
infirmū vas inveniret. Et ait ei. Jo
nora telpam et substanciā tui genis
ne amittas vel noticiā. Et si corrup
ta es verbis ut mulier. reuertere et
īmola deo marti. At illa cū prius.
erectis in celū oculis dñi ihu auxili
um postulasset vīdit. Non īnatura
corpis est fortitudo certaminis sed ī vir-
tute spūs sancti. Jgitur corpe quidem
mulier asto. sensu aūt virili. De passi
one eiusdē. Cap lxxviij

Qvnc pro consul iratus q a muliere
vinceret iussit argumentū
stare votarū et illā in medio poni.
ut extensa et contrita cito redderet
spm. Ipsa autē tormento votarum
īposita. pectori suo xpi signaculū p
posuit. et tyranno insultare cepit.
Cumq; corpus eius per singula mēbra
confringeret. sensus animi cōualesce-
bat. et benedicens deū orabat. Tūc
confestī angelus de celo descendēs ar-
gumenta votarū confregit et minis-
tros in palisim dissoluit. Illa autē
bona certatrix sine macula et hylari
vultu cora omibz exiuit. Cui cum
prisc⁹ minaret incendiū nisi sacri
ficaret. et illa terrores eius non time
se diceret. eo q adiutorē xpm haberet.
prisc⁹ iussit fornacē cui⁹ flāma per

xiv cubitos extenderet. accendi et intro
eam proici. At illa stans hylari mul
tu deū benedicebat. et ut eā sicut tres
pueros de camino eriperet exorabat.
Cumq; ministri eā precantē tenerēt.
vnus ex hijs sostenes habens altellū
ad angulū vesperit ad proconsulē
et ait ei. Hoc gladio me interfici iube
quia impossibile est michi sup ustā
manū ponere. Video enī ante oculos
exercitū candidator. ullam expauē
cū. Victor autē alius miles zonam
eusemie soluit et ait. Oro te procon
sul solue me ab ista nātate. qā gra
ue est in eā manū extendere. Video
enī in ora fornacis stantes viros q
ignē dispgūt. et expauentes scām. ī
maculatā conservare volunt. Tūt
consulē iussit. Cesarius autē barbarus
quidā ullā apprehendit. et in ignē
proiecit. Quā angeli sancti confestim
susceperūt. ac flāmā dispersērunt.
Cesarius autē cōbustus fuit. et virgo
stans in media fornace quasi in pla
tea regem dnm honeste conspiciens
expansisq; manibz eū benedicens tan
dem exiuit. Tunc indignati procon
sul et apellianus iusserūt afferri ser-
ras acutas et sartagines ignitas.
ac per argumēta artis sevrie mē
bra virginis dissolui per partes et
in sartagine interponi. ut tanquā
puluis fierent. Qua sup servatis po
sita serre confracte et sartagines ex
tincte sūt. nichilq; eam nocuerūt. Post
hec eā in studio posuerūt et quatuor
leones duasq; bestias contra eā di
miserūt. At illi insilientes vestigia
eius osculata sūt. Sed ut complerēt
in eius martiriū currens una ex bestī
is eā momordit. Cuius tamē nullū
ei fecit. Et vox de celo facta est. Cufe
mia ascende et p almā tuā rempe. po
hanc vocē sonus eccā factus est. ita
ut cōmoverēt loc⁹ ille. et tremue
rūt omnes. Ipsaq; virgo facta ora
one reddidit spm. Cui⁹ corpus pater

eius et mater sepelierunt in locum no
uum. Compleuit autem martirium suum
xvi° kl' octobris. Passio sancti firmini ambia
nensis. Ex gestis eius. Cap lxxix.

Preterea sub dyocleciano et max
imiano erat in vrbe yberiensi
que dicitur pamphilonia senator nobilis
in ordine primus. et nomine et ope fir
mus. Qui filium suum firminum honesto
presbitero tradidit diuinis litteris imbuen
dum. Qui firminus annorum xvij. in sancti
tate et doctrina proficiens. ac pro ho
nesto iam sene predicans. ab ipso ad
honoratum tholosanum episcopum missus est
ut ab eo ordinatus episcopus xpm ubique
predicaret. Quo facto firminus episcopus
rediens ad honestum magistrum suum anno
etatis sue xxxi°. relictis omnibus ad gal
lias properans ad andegauis vrbem venit
ibique anno et mensibus tribus multos pre
dicando conuertit. et beluacum contra va
lerium presidem pugnaturus pro fide per
rexit. Vnde multociens flagellatus.
usque ad mortem. sergij successoris vale
rij in carcere clausus fuit. Sed tunc a po
pulo solutus ibi predicauit. et bapti
satis omnibus ecclesijsque constructis in
de ambianis perrexit. et in xl° diebus
tria milia hominum baptisauit. Audi
entes hec longulus et sebastianus pre
sides ab vrbe treuerensi ad ambianen
sem venerunt. et iussu eorum conuenien
tibus cunctis. firminum coram se grauiter
accusatum dum firmissime confiteretur
xpm. timens preses sedicionem populi pre
cepit in carcere decollari. Faustini
anus autem senator qui eum receperat et quem
ipse cathesizauerat. domumque eius ad
baptismi graciam aduocauerat. noc
te corpus eius rapiens in cimiterio
suo sepeliuit. Hic faustinianus fuit pater
sancti firmini episcopi de quo infra dicetur.
Sebastianus vero preses post modicum
a ciuibus beluacensibus occisus est. Huius
sancti passio celebratur vij kl' octobris. Pas
sio sanctorum felicis et adaucti. Ex gestis
eorum. Cap lxxx.

Sed et cum dyocle
cianus et maximianus xpianos
occiderent. duos fratres felices
nomine et ope presbiteros sibi oblatos
ad dractum prefectum miserunt. Quorum
senior cum ex iussu prefecti ductus esset
ad templum serapis ut sacrificaret. ex
sufflauit in faciem statue et statim cecidit.
Itemque ductus ad statuam mercurij si
militer sufflauit. et similiter corruit. Ter
cio quoque ductus est ad statuam dyane
et similiter fecit. Tunc reductus ad pre
fectum in eculio ponitur. et quibus male
ficijs hoc fecisset inquiritur. Qui cum
respondisset se non hoc egisse dyaboli ma
leficijs sed omnipotentis dei beneficijs.
iratus prefectus iussit eum duci ad locum
secundo miliario ab vrbe via ostien
si. ibique ad sacrificandum cuidam arbori
sacrilege que illic excelsa stabat com
pelli. Quod cum fieret sanctus felix genu
a figens sua. orauit et post ab oraci
one surgens. atque in arborem ingentis
simam exsufflans eam a radice sub
uertit. Et templum eius vel simula
chrum et aram ea corruente penitus con
triuit. Quo audito prefectus iussit e
um ibi decollari. et lupis ac cani
bus derelinqui. Tunc quidam xpia
nus occultus repente prorumpens in me
dium. palam se professus est esse xpianum.
Statimque simul ad arboris predicte
locum venientes et se inuicem osculantes
decollati sunt. Illius ergo nomen xpiani
ignorantes adauctum eum appellauerunt
eo quod sancto felici auctus sit ad coronam
martirij. Quos cum xpiani sepelissent
in fouea quam fecerat arbor euersa.
pagani volentes eos effodere a dyabo
lo arrepti sunt quicumque in eos manus
mittere temptauerunt. Passi sunt autem
iij° kl' septembris. De sancto adriano et eius
vxore natalia. Ex gestis eorum. Ca lxxxi

Cum autem maximianus impera
tor in nychomedia ciuitate
grecie ydolis immolaret iussu
eius ex diuersis locis ad supplicia xpi
ani trahebantur. Nam et vicini vicinos
et propinqui domesticos pertrahebant.
alij timore pene. alij amore promis
se pecunie. Inter quos xxiij in spe
leo latitantes a perquirentibus comprehen

si ferro vincti ad cesarē ꝑtrahūt. seqꝫ
xp̄ianos esse libere profitentes exten
dunt et cedunt. et minas eius āplius
irridentes ora duris lapidibꝫ contū
dunt. et annūciata vniuscuiusqꝫ rn̄si
one. ferro vincti per totū corpus in
carcerē detrudunt. ¶ Tunc adrianus
prior officij militaris. ex eorꝫ constan
cia cōpunctus dixit eis. Adiuro vos
per deū vr̄m pro quo tanta patimī
ut dicatis michi que sit remuneracio
vr̄a quā exp̄tatis per ista tormenta
At illi. Oculus inquiūt non vidit.
nec auris audiuit. ꝛc. Hec audiens
adrianus statim exiliens in medio
eorꝫ dixit. Annotate me cū ipsis q̄a
et ego xp̄ianus sum. Quod cū mīstri
celeriter imꝑatori nūciassent. ira
tus nimis adductū resipiscere monu
it. et nolentē acquiescere ei ferro vinc
tū cum condēpnatis eū in carcerē
trudi iussit. Natalia vero vxor eius
cū hoc per nūciū didicisset scissa ves
te plorans et eiulans interrogauit
puerū cur dn̄s suus in carcere clau
sus eēt. At ille. Vidit inquit quos
dam xp̄ianos nolentes sacrificare
torqueri. et cū illis annotari se faci
ens dixit se cum illis velle mori. Tūc
illa que hactenus ꝑꝑ ꝑsecucionē ce
lauerat q̄ eēt xp̄iana. gaudēs mu
tata veste cucurrit ad carcerē. et vin
cula viri sui deosculans cepit eū in
omībꝫ confortare. rogans eū in hoc
quod cepat ꝑmanere. nichil de ter
rena gloria respicere. sed semꝑ ad ce
lestia et eterna suspirare. Nulla tr̄nsi
toria tormenta metuere. sed in īfinitū
maiora inferni supplicia quia eua
serat exultare. Post hec vincula et
pedes sanctorꝫ deosculans q̄ntū potu
it ut virū suū confortarent rogauit
et sic omībꝫ valefaciens iuxta condic
tū viri sui die passionis eorꝫ vocanda
ad domū suā ꝑrexit. Qualr̄ de carcere
exiens vocauit eā ad suā passionē. lxxxij

Postmodū igitur audiens adrianus
sue passionis adesse diē licenciā
a sanctis accipiens ꝑgere et
vocare nataliā sicut ei cū iuramēto
promiserat dans qꝫ munera custodi
bꝫ egressus est. Cumqꝫ ad domū per
uenisset audiens natalia q̄ adria
nus absolutus veniret. estimās eū
fugisse de carcere amarissime flere
cepit. et surgens contra eū ostium
clausit et ait. Non michi cōtingat
colloqui eius ori. qui deū suū nega
uit. O miser quis te seꝑauit a sanctis.
Quis te seduxit ut recederes a cōuen
tu pacis? Cur fugisti ante pugnam.
Heu me nō est michi concessū vnius ho
re spaciū ut vocarer vxor mr̄is sed vx
or transgressoris. Nūc exultauerā
modicū. et ecce semꝑ erit michi obpro
briū. ¶ Hec et huiusmodi audiens adri
anus vehementer gaudebat. mirans qꝫ
verba femine iuuenis et an̄ quatuor
decim menses nupte. ex hoc audenci
or fr̄us ad martiriū libentissime abi
bat. Cumqꝫ videret eam grauissime tri
bulari dixit ei. Aperi michi dn̄a.
non enī ut putas martiriū effugi
sed veni vocare te. ut sicut promise
rā tibi. presens eciā sis nostre passioī.
At illa non credens. vide inquit quō
seducit me trāsgressor. quō mentitur
alter iudas. Cui adrianus. Aperi īqt
cicius quia vadā et me ultra nō vide
bis. et postea lugebis eo q̄ me ante
exitū meū non videris. Nam fideius
sores dedi sanctos mr̄es. et si ministri
me inquirentes non īuenerīt. tormē
ta sua simul et mea sustinere habe
bunt qui pene iam ex penis illatis
mortui sunt. Tunc illa statī aperuit
et sibi īuicem prostrati cū lacrimis si
mul ad carcerē abierūt. Discurrens
autē natalia per singulos martires
preciosis lintheaminibꝫ eorū vulnera
detergebat putrefacta. et lintheis
membra colligebat. De passiōe eiusdē
adriani. Cap̄ lxxxiij.

Statuta autē die iussit eos imꝑator e
duci. Qui penis resoluti q̄a
ambulare non poterant portaban
tur. Adrianus vero vinctis retro mani
bꝫ sequebatur. Cumqꝫ caueret imꝑator

ne putrefacti penitus ante ꝑparata
tormenta subito morerent adrianꝰ
eculeū sibi portans presentat. Et in
confessione ꝑmanens a quatuor mi
litibꝫ duris lignis grauissime verbe
ratur. Itemq; ab eisdem usq; ad effu
sionē visceru laniat. et sic in ligno ex
tensus cū alijs in carcere recludit. Erat
autē iuuenis delicatus annoꝝ xxviij.
Beata vero natalia que singulas e
ius rnsiones ad martires referebat.
ipm ferro vinctū et supinū iacentem
qntū poterat confortabat. Sancti qoq;
in pauimento iacentes ad eū manibꝫ
irrepebant. et osculū ei cū scis monitis
offerebant. Audiens autē imꝑator q
multe matrone eis sedule ministra
rent. iratus iussit ne ad eos ulterius
introirent. Tunc se sancta natalia
consurauit. et sic eis in habitu viri
li ministrans. ad hec alias exemplo
suo roborauit. Hoc aūt virū suū pe
cijt. ut cū esset in gloria primā pre
cem pro se faceret. quatenꝰ eā dns in
tactam custodiens ab hoc seculo ciciꝰ
euocaret. Rursus audiens imꝑator
q sic matrone fecissent iussit incudē
afferri ut confractis sup eū cruribꝫ
sancti martires interirent. Videns
autē natalia ministros venire ti
mens ne vir suus ex alioꝝ suppliciis
terreretur rogauit eos ut ab illo in
ciperent priusq; alij punirent. Et
sic abscisis pedibꝫ cruribꝫq; confrac
tis natalia rogauit eū ut manū si
bi abscidi ꝑmitteret quatenꝰ alijs scis
qui plura passi fuerant compar es
set. Quo facto cū adrianꝰ reddidisset
spm. ceteri sancti ultro pedes ad car
nifices extendentes. simili martirio
migrauerūt ad dnm. Quoꝝ corpora
cū ministri iussu cesaris in fornacē
comburenda portassent et in ignem
proicerēt. factus est subito terremotus
tantaq; aeris tempestas ut multi
ministroꝝ relinquentes ea fugerēt
et multi expirarent. Fideles aūt cū
mulieribꝫ ibi stantes ab extincto plu
uijs igne corpa sanctoꝝ illesa rapue

rūt et in naui cuiusdā xpiani qui
volebat ire constantinopolī que tūc
bizanciū dicebat posuerūt. Ut illic
interī ꝑmanerēt. donec pace ecclesie
reddita ea itm cū honore referrent.
Horū passio celebratur vi° ydus sep
tembris De vita et trāsitu scē natalie. Ca

Natalia vero domi remansit lx
et habens manū sancti xxiiij.
adriani quasi solaciū vite sue
ad caput lcūli sui nullo sciente repo
suit. Non multo post tribunꝰ quidā
rogauit imꝑatorē ut nataliā sibi da
ret in cōiugem. Erat enī pulcherri
ma et nobilissima ac diuicijs cumu
lata. At illa matronis de hoc sibi lo
quentibꝫ gaudē se dixit. et quasi ad
se ꝑparandū re aūt vera ad fugiē
dū triduanas inducias ipetrauit.
Et interī in lcūlo suo deū cū lacrimis
ne pollueret rogans ex merore et
tristicia obdormiuit. Et ecce vnus
sanctoꝝ mrm ei astans dulciter eā
confortauit. querentiq; de viro suo
dixit q ꝑmus oīm ante xpm appa
ruit. Sed surge inquit. et ascende
in nauiculā et nauigans veni ubi
sūt corpa nra. Ibi enī visitabit te de
us. et ꝑducet ad nos. Euigilans itaq;
solam manū sancti adriani secū ferēs
nauē cū multis xpianis fugientibus
ascendit. Et nauigantē tribunꝰ cum
multis militibꝫ insecutus multis eoꝝ
submersis repulsus vento contrario
vix euasit. Media vero nocte dyabo
lus in specie naucleri in naui fantas
tica clamās. nauigantes cū scā nata
lia vnde essent inquisiuit. et quo
tenderent. Quibꝫ rndentibꝫ de nicho
media bizanciū nauigamꝰ. erratis
inquit. ad sinistrā ꝑgite ut rectius
nauigetis. Cumq; iam vela muta
rent apparuit ei sanctus adrianus
quasi in nauicula sedens et monuit
eos nauigare sicut prius ceperāt ne
perirent. Natalia autē valde gaui
sa est. cū scm adrianū ancedē cogno
uisset. Cum ergo constantinopolim
ante diē appulissent et ad domū in

qua erant sanctorum corpora introissent
natalie post orationem pre labore itine
ris dormienti sanctus adrianus apparuit.
eamque salutans in eternam salutem
ad se venire precepit. Que cum euigi
lans astantibus indicasset. et valefa
ciens eis spiritum emisisset. accipientes
corpus eius fideles iuxta sanctorum cor
pora sepelierunt. Multique renuncian
tes omnibus ibi domino in perpetuum seruierunt.

Passio sanctorum simplicii faustini et beatricis
Ex gestis eorum. Capitulum lxxxv

Eo tempore
simplicius et faustinus fratres ro
me multa pro xpo supplicia per
tulerunt. tandemque capitalem sententiam
subire iussi sunt. et corpora eorum ligato in
colla saxo. in tyberim proiecta sunt. Que
scilicet eorum corpora soror eorum germana
virgo nobilissima beatrix nomine et o
pere cum quibusdam presbiteris et aliis
xpianis inuenta leuauit et ibidem sepe
liuit. scilicet in loco qui vocatur sextum
philippi in via portuensi. iiij° kl' au
gusti. Huius beatricis predium quod
fuerat ei comune cum fratribus. cum vicinus
possessor nomine lucrecius ambiret. te
neri eam fecit ut ydolis immolaret.
Quam constanter resistentem iussit po
ni in carcerem quousque de illa cogitaret
Noctu vero fecit eam a seruis prefoca
ri. Quam sancta lucina sepeliuit cum
sanctis fratribus suis in sexto philippi.
iiij° kl' augusti. Post hec lucrecius
ambiciosus possessor predium sanctorum
intrauit et quasi sanctis martiribus
insultans amicis suis conuiuium fecit.
Dum autem epularentur. quedam illic muli
er erat que filium suum lactabat. Qui
scilicet infantulus pannis inuolutus
vocem emisit in conuiuio coram omnibus
dicens. Audi lucreti. Occidisti et inua
sisti. ecce datus es in possessionem inimi
ci. Statimque lucrecius timens ac tremens
a demone arripitur. et per tres horas
ita vexatus est ut in ipso conuiuio mo
reretur. Unde timentes omnes qui aderant
ad xpianos confugiebant. et xpiani
facti omnibus narrabant sancte beatri
cis passionem in conuiuio vindicatam.

De bona indole sancte xpine virginis. Ex gestis eius. Capitulum lxxxvi

Passa est etiam eo
tempore in ciuitate tyro xpina vir
go. Que cum esset infantula non
dum annorum xij. vnica patri suo nobili
nomine vrbano magistro militum. pater eam
in turrim quam fecit excelsam cum xij pu
ellis induxit. deosque aureos et argen
teos illic statuit ut eos adoraret. Et
quia magni decoris erat. numquam ut
ab hominibus conspiceretur inde discederet. Que
in dilectione dei posita cum thus ad of
ferendum in altari ydolorum acciperet. in
fenestra ad orientem illud ponebat.
orans que deum in corde suo ingemisce
bat et flebat. stans que ad fenestram et
celum intuens stellas aspiciebat. Quam
cum ancille procidentes ad pedes eius
obnixe rogarent ut diis sacrificaret
et non deum alienum coleret. ne pater
eius hoc audiens ipsas cum genere suo
quasi seductrices filie sue disperderet.
illa vero constanter resistens eas
potius a dyabolo et ydolis eius se
ductas diceret. intrauit vrbanus ut
filiam suam videret et ut deos suos ado
raret. Qui cum ab ancillis audiret
quod filia sua per septem dies nil diis ob
tulisset. filiam blande corripuit. et il
la deo celi sacrificium offerre se dixit.
At ille verbis eius decipiebatur. putans
quod de sacrificio deorum loqueretur. Et ac
currens eam osculari voluit. sed il
la exclamauit et ait. Non polluas
os meum quia mundam oblationem offer
re volo regi celesti deo. Cumque pater
eius adhuc in verbis eius erraret
putans quod de ydolis diceret. illa in cu
biculo se recludens celesti deo sacri
ficium offerebat. et cum fletu orabat.
Qua orante angelus ante faciem eius
stetit eamque confortauit. Illa autem
conuersa in dextris panem candidum et
dulcem inuenit. quem ab angelo benedi
ci petijt dicens. Ecce enim xij dies sunt
ex quo panem non gustaui. Tunc ange
lus accipiens panem benedixit et fre
git. eique dedit et illa gustauit. Facto
autem vespere accipiens ydola patris

sui confregit et pauperibus dedit. De agone eius sub patre suo urbano. Cap. lxxxvij.

Die autem facto veniens urbanus et querens quid de dijs factum esset. cum audisset ab ancillis quod xpina eos confractos in plateam proiecisset. iratus eam palmis in faciem cedebat et interrogabat ubi eos abscondisset. Que cum se non adorare diceret nisi celestem deum et filium eius ihesum xpm. et spm sanctum. iratus precepit eam alligari et in plateis cedi. et iterum boiam in collum eius mitti. manusque eius et pedes ligari et eam in carcerem duci. Audiens autem uxor eius de filia sua quod tanta pressa est. scidit vestimenta sua. et imposito cinere capiti abijt ad carcerem. ceciditque ad pedes eius cum fletu dicens. Filia mea unica miserere mei. que mamillas meas suxisti. Quid factum est tibi. ut alienum deum colas? Cristina respondit. Quomodo me filiam tuam vocas cum ex genere nostro nullam que xpina vocetur habeas? Nescis quia nomen habeo xpi saluatoris mei? Ipse est qui me ad celestem militiam probauit. qui me ad vincendum eos qui non nouerunt eum armauit. Mater hec audiens domum redijt et omnia viro suo nunciauit. Qui iratus sedit pro tribunali. et iussit infantulam sibi presentari. Volentemque adorare deos iussit expoliari et membra eius tenera cruciari donec xij deficerent qui eam cruciabant. Que cum adhuc in tormento persisteret. et patri suo iniquo insultaret ille non sufferens iniurias iussit rotam afferri et in ea virginem infantulam alligari. ac sub rota incendij flammam sterni oleumque desuper infundi. Cumque rota giraretur corpus infantis conquassabatur. Sed illa orante subito ignis exiuit. et homines mille quingentos interfecit. Ipsa autem quasi super lectum stratum repausabat super rotam. et erant angeli dei confortantes eam. Urbanus autem eam deponi iussit. et venientem ante tribunal interrogauit dicens. Dic michi cristina. quis te docuit ista maleficia?

At illa. Nonne dixi tibi carnifex immunde. quia xps me docuit hanc pacienciam. Ipse me docuit omnem iustitiam. et dei viui timorem. Propterea te confundo et seuissima tormenta tua despicio. omnes que virtutes tuas vinco cum patre tuo dyabolo. Ille victus et confusus iussit eam ad carcerem duci. Ubi cum illa sederet meditans misteria dei venerunt in conspectu eius tres angeli afferentes illi prandium et mittentes manus sanauerunt corpus eius totum. Illa autem gracias agebat deo. Urbanus vero cum cogitasset qualiter eam exterminaret. noctu missis quinque pueris iussit in collo eius lapidem alligari et sic eam in mare precipitari. Quo facto susceperunt eam angeli. Itaque cum angelis super aquas deambulabat et eleuans ad celum oculos dnm ihm xpm exorabat. ut baptismi eius signaculum in eis aliquis reciperet. Venitque vox de celo dicens quod eius orationem dns exaudisset. Venit quoque super caput eius nubes lucida. et vidit gloriam dei super se venientem. et super caput suum coronam et stolam purpuream. Angeli quoque cum suauitate odoramentorum ante ipsam erant. et ymnos psallebant. Illa autem cum complesset oracionem reuersa est ad carcerem glorificans deum. Pater vero eius urbanus ea nocte a deo percussus cum multis cruciatibus et tormentis animam reddidit. De agone eius sub iudice dyone. Cap. lxxxviij.

Post hec alius iudex nomine dyon aduenit. cui gesta beate cristine officium optulit. Et cum eam ante tribunal adduci precepisset videns vultum eius decorum vocauit eam iuxta se et blandiebatur ei ut hominem crucifixum relinquens misericordes deos coleret. Sed cum nec blandicijs nec minis posset flecti. iratus ille propter iniurias quas ei ingerebat iussit eam virgis cedi. deinde iussit cannam eream fieri. ac subtus ignem valde magnum incendi. picemque resinam et oleum mitti. Miseruntque eam milites intus. et quatuor ex eis cannam agitabant et sanctam virginem ver-

sabant. Qua viriliter persistente ac
tyranno insultante. penasque eter-
nas ubi cruciabatur urbanus comina-
te. iudex ira repletus iussit caput
eius radi eamque nudam torqueri ac
per publicum depompari ita ut mu-
lieres omnes clamarent. Iudex iniu-
ste contra infantem agis et mulierum
genus confundis. Iudex autem dixit
Cristina cras veniamus ad templum
et adora deum magnum celestem ac ve-
rum. quia multum te sustinuit. Que
respondit. Bene dixisti impie et a deo ce-
lesti aliene. ut offeram oblacionem do-
minatori celi et terre. qui me custo-
diet ab omni operacione tua. Cumque
de verbis eius iudex gauderet. putans
ut ad apollinem adorandum accederet.
illa oracione facta clamauit et ait
Tibi dico ydolum sine anima in nomine domini
nostri ihesu xpi exi de templo et hic sta
Quod cum fecisset intuens hoc iudex
territus in faciem suam cecidit. et iterum
cum tremore surgens ad virginem cla-
mauit dicens. In omnibus preualue-
runt maleficia tua. quia per xpi tu-
i inuocacionem mouisti deum omnipote-
tem apollinem. Sed quia multum tibi
miseretur et habet super te pietatem ob-
audiuit et exiit ut videret creaturam
suam. Illa in verbo eius contristata
cum eum dure redarguisset. et quod virtu-
tem excelsi dei non cognouisset. orauit
deum ut statim ydolum illud caderet et are-
na fieret. Quod et factum est. et credi-
derunt in illa die tria milia virorum
Iudex autem conterritus ait. Si audie-
rit rex prodigia que facta sunt in a-
pollinem per maleficia xpine. male
me habet perdere. Et statim in semet
ipso angustiatus mortuus est cuius
assessor iussit xpinam in carcerem mitti.

De extremo agone eius sub iuliano. Cap

Post hec alius iudex lxxxix.
nomine iulianus aduenit. qui
gestis eius auditis statim eam
sibi presentari fecit. Que cum ad sacrifi-
candum non posset induci iussit per
tres dies fornacem incendi et eam intus
usque ad dies quinque mitti. At illa cum
angelis deum in fornace laudabat.
et magna vox inde exibat. Cumque
milites iuliano retulissent se mag-
nos terrores de fornace exeuntes au-
diuisse. iussit eam aperiri. et inuene-
runt xpinam tanquam de lauacro proce-
dentem deumque laudantem. Deinde iussit
iulianus serpentarium adduci et duos
serpentes ac duas aspides super eam
dimitti. Quo facto duo serpentes ac-
currentes colligauerunt se ad pedes
eius. et lingebant plantas eius. Due
quoque aspides accurrentes suspende-
runt se super mammas eius quasi lactan-
tes infantes. Item due vipere dimis-
se colligauerunt se in collo eius et lin-
gebant sudorem eius. Que in celum respi-
ciens dicebat. Gracias tibi ago domine ihe-
su xpe. qui me dignatus es serpenti-
bus istis notam facere. et sudorem mei la-
boris extergere. Iulianus ad serpen-
tarium dixit. Numquid et tu magicatus
es a xpina. bestias territans ut non
tangant eam. Serpentario vero il-
las territante impetum in eum fecerunt
et ipsum occiderunt. Et cum nullus aude-
ret accedere et serpentes tollere. sanc-
ta xpina oracionem faciens iussit eos
in nomine domini in loca sua abire. neminem
que ledere et statim abierunt. Illa item
oracione facta. serpentarium a morte
suscitauit. Qui surgens ad pedes eius
cecidit. et deo eius gracias egit. Iuli-
anus ait. Xpina iam nunc sufficiat
tibi. omnes magicas artes tuas osten-
disti. At illa. Insensate inquit. non
viderunt oculi tui virtutes quas deus
celestis fecit. Qui iratus mamillas
eius abscidi iussit et pro sanguine lac
exiuit. Deinde linguam eius abscidi pre-
cepit. Quod illa audiens deo gracias
egit. et ut cicius vitam finiret orauit.
Et vox de celo insonuit. Xpina ima-
culata aperti sunt tibi celi. et regnum ce-
lorum repositum est tibi. Omnis chorus
sanctorum benedicit deum propter te. quia in
infancia tanta sustinuisti propter me.
Et vox item facta est. Veni xpina. coro

nā accipe eternā. et brauiū confes
sionis tue. Hanc vocē de celo factā
audiens iulianus iussit citius absci
di linguā eius. Que ipsius lingue
sue precisurā accipiens in faciē iuli
ani proiecit. et oculū eius percuciens
excecauit. Et magna vox de ore eius
exiuit. dicens. Iuliane īpudice con
dempnate in tenebris. organū corpis
mei manducare desiderasti. et linguā
meā que celestem deū benedicebat.
abscidisti. ideoq; iuste et lumē tuū
perdidisti. Hanc īiuriā iulianus non
ferens iussit iaci duas sagittas. vnā
contra cor eius et alterā contra latus
Sicq; martiriū suū compleuit ix° kl'
augusti. Venit quidā de genere eius q̄
etiā per eā in xp̄m crediderat. et mar
tiriū eius in templo apollinis cele
brauit. eamq; ibi collocauit. De scō
cucufato et felice. Ex gestis eorū. Cap. xc.

Ea quoq; tempestate passus est
scūs cucufatus. Qui scillitana
ciuitate nobilissimis ac ditissi
mis natalibz oriundus. vna cū sanc
to felice ipsius ciuitatis eque illus
trissimo cesareā maritimā lr̄arū
liberaliū studio migrauit. Quo cum
vacantes scolis prouulgata fama cō
perissent persecutionē xp̄ianorū in ori
entis ptibz efferbuisse. mox cū maxi
ma mercium preciosarū varietate nō
pauco etiā nauiū numero se contule
rūt occidentali plage sub negociato
rū specie ac noīe. Sicq; barcinonam
applicantes. reppererūt etiā in occidu
is ptibus impietatē principū usq;
quaq; grassari. Vnde temp9 īminē
intelligentes quo in lacrimis breui
tempe seminarent quatenus in gau
dio ꝑpetuo meterent ceperūt opibz
pietatis et elemosinis quibz sedulo
fuerant assuefacti largius insistere.
necnon verbū salutis priuatī et per
domos ad se confluentibz predicare.
donec vniuersa que attulerant offi
ciis misericordie potuissent īpendē
Et sic demū xp̄m publice confitētes
et predicantes seipsos ut exitus

rei demonstrauit. supīpendē. Quo
circa vnanimi condicto beatus felix
ad gerundensē ciuitatē transmeauit
ubi diuinis munijs se exercens glo
riosū martiriū cōsūmauit. Sanctus
vero cucufatus in barcinona vrbe
populosa remanens. vna cū cōstā
tissima fidei predicatiōe etiā mira
culis resplendere cepit. et in oīm gra
ciam curationū excreuit. Demones
solo verbo expellebat. et virtutē dn̄i
confitentes etiā a credenciū finibz p
turbabat. De agone scī cucufati. Cap.
xci.

Hec audiens proconsul
galerius directis militibz eū
sibi iussit offerri. Cui tribuna
li suo assistenti dixit. Cuius numinis
insanissime rebellio patrocinium ex
colis. qui principū iussa contēpnis.
et deorū maximorū cultū refugis.
Ad quē sanctus constanter. Quibus
me inquit insipientissime cultū īpe
ras exhibere. qui non dei arbitrio.
sed fraude artis dyabolice. et stultis
simorū hoīm tibiq; similiū stolidita
te adīuenti sūt. atq; cōpacti. Hac rn̄
sione galerius nimio furore succen
sus et seipm̄ ab ira non capiens tor
toribz eū tradidit dicens. Tam diu
torquete eū. q̄ndiu extorqueatis ab
eo spm̄. Cumq; duodecī milites eum
vicissim prolixius. et exquisita cru
delitate grauissime torquerēt in tm̄
ut eius intranea durissima flagel
lorū torsione disrupto corpore patēnt
clamauit dicens. Dn̄e ihu xp̄e oīde
virtutē tuā incredulis. ut videntes
aut credant et conuertantur. aut pe
ant et destruantur. Impijssimū au
tem galeriū qui sic rabide insanit
in seruū tuū si non est predestinatus
ad vitā gladio tuo citius interime.
Hac eius oracione cōpleta viden
tes milites qui eū torquebant ītes
tina eius in terrā profusa cecati sūt.
galerius quoq; cū omībz ydolis suis
est repente consūptus. Sanctus vero
martir visceribz in aluū receptis
dicto citius est diuina opacione sa

natus. Quo gratias agente omnes
quoq; ppli laudauerūt dnm dicētes
Tu es verus deus quē scūs cucufatus
colit. Vt aūt hec ad presidis maximi
ani notitiā plata sunt. iussu eius viri
crudeles cathenarū eū pondere fatiga
tū ad ipsius consiliū pduxerūt. Qui
interrogatus ab eo q̄ deū coleret rndit
Quare sub dubietate de deo interrogas
quasi aut plures dij sint. aut ipse qui
deus est diuisus sit? Ego enī deū aliū
nescio preter vm deū qui fecit celū et
terrā. quē corde credo et omni studio
predico. At ille si verus est deus quē
dicis. nūc eripiat te de manibz meis
et de prepatis tibi tormentis. Ad hec
scūs. Te o nephandissime et prem tuū
dyabolū cū omibz exquisitis tormētis
que michi irrogaueris irridebo. et p
virtutē nois dni dei mei ihu cristi.
despicio. Vere enī sūme demēcie es et ex
treme miserie qui dereliquisti deū et
adoras thecas demoniorū. Tunc pre
ses insaniens in craticula iussit eū
assari. et combustū sinapi et aceto p
fundi. Miles aūt xpi psallebat dicēs
Exaudi dne iusticiā meā. Cumq; ex
plicuisset psalmū. penitus sanatus
est. Ministri vero penarū ab eodē ig
ne consūpti. Post hec etiā iussit pre
ses ignē copiosū extra ciuitatē fieri.
et sanctū in eo concremari. Qui illic
proiectus orauit et ignis ita extinc
tus est ut nec tepor incendij remane
ret. et ipse penitus illesus appuit.

De cōsūmacōe passiōis eiusdē. Cap xcij

Tunc preses iussit eū ferro vinc
tum in custodiā reduci. clauso
q; ostio carceris tantus ibidē
splendor refulsit ut eodē lumine vi
so custodes carceris in dnm ihm xm
crederent. Mane aūt presidi martir
pntatur. eiusq; iussu cardis ferreis
et taureis ceditur. Et dū cederetur suspici
ens in celū cū grandi fletu orauit et
gratias egit. et vox de celo intonuit
Quodcūq; petieris dabitur tibi secūdū
fidem tuā. Qua audita orauit scūs
ut dns ei virtutē oīa supandi daret
et ut tyrannus maximianus si dei iu
dicio conuerti non posset. celerius cū
omibz ydolis suis interiret. Maxi
mianus denique aras ornari iusserat
ut ydolis suis sacrificia cū sacerdoti
bz offerret. et ascenso curru illo q;
tendens in medio fori nutu dei in t
ram cecidit. et miserabiliter crepans
interijt. Ydola quoq; quibz ad īmo
landū ire volebat. corruencia in pul
uerē sūt redacta. Tunc oīs pplus ado
rans clamare cepit et dicere. Magnus
est deus xpianorū et potentissimus li
berator eorū. Rufinus aūt qui ciuita
ti preesse videbatur ait sancto mar
tiri. Vt quid o nequissime tantā mul
titudinē deos maximos blasphema
re facis. et nescio cuius nomē qui dicit
xpūs confiteri? Qui cū racionē red
didisset. iussu rufini caput eius am
putatū est. Cuius corpus xpiani rapu
erūt. et conditū aromatibz honorifice
sepelierūt viij° kl' augusti. De scō the
odoro mre. Ex gestis eius. Cap xciij.

Ea tempestate conprehensus est
theodorus vir fidelis in ciuita
te amasie hellesponti et in car
cerē missus. Vbi cū et alios xpianos
secū inclusos viā veritatis ac pseue
rancie doceret et eos contra tormēta
confortaret. quadā die īuenta opor
tunitate nocte ingressus succendit
dyane templū. Quod videntes quidā
ex custodibz accusauerūt eū. Itaq; p
sidi publio presentatus. et cur hoc fecisset
interrogatus respondit. Non abnego
quod feci. ut lapidē cōburerē lignū
succendi. Talis est enī dea vra ut me
reretur comburi. Tunc iratus iussit eū
fortiter cedi. Cui sanctus ait. Etiā si a
me excideris oīa membra. non potit
aduersū me preualere tua insania
Itaq; missus in carcerē a spiritu sanc
to nutriebatur. Non enī famis penuri
am sentire poterat. qui vm panē xpm
ihm in pectore baiulabat. In ipsa aūt
nocte apparuit ei saluator confortans
eū. Tunc pre gaudio cepit psallere et
glorificare deum. Erat enī ei obe

diens et multitudo angelor. quor vo
ces audientes custodes carceris putaue
rūt aliquos ex xp̄ianis ingressos ad
eū. Et currentes ad ostiū inuenerūt
clausū. Tunc in timorē cōuersi sūt et
abeuntes nūciauerūt p̄sidi omnia
que facta sūt. Qui et ipse cito exiliens
puenit ad carceris locū et neminē in
tus inuenit nisi martirē in ligno ex
tensū. Tunc precepit eū vnaā panis
sumere et vas aque. At ille noluit di
cens quia dn̄s meus in quē spero me
nutrit. Deinde p̄ses aspiciens q̄ ille
magis preualeret in sustinendo q̄m
ipse tormenta inferendo. precepit q̄sti
onarijs ut eū suspendendo raderent. Que
q̄ eius nuda rent. Ipse autē dū radēt
ur semp laus eius in ore meo. Inter
rogatus cuius genis eēt. nichil voluit
respondere.

Define agonis eiusdem. Cap̄ xciiij.

Tunc iudex iussit eū igni tradi. Qua sententia data
contra eū. oēs xp̄li ciuitatis
eū cum festinatione ligna a balneis.
rapientes construxerūt rogū. Cumq;
martirē in locū p̄paratū duxissent
questionarij. cogitauerūt ut eū cla
uis configerent. Quibz ille dixit. Si
nite me. Qui enī michi dedit in oībz
tolerantiā. dabit eaā ut sine confixi
one clauor ignis impetū cū letitia
possim sufferre. Tunc se per oīe cor
pus signans et manū post tergū vin
ciens sensim in deo sacrificiū obtu
lit. et tam p̄o se q̄m pro duobz fratri
bz cōmilitonibz suis eutropio salūq et
cleonico qui secū comprehensi fuerant
oratiōnē fecit. Que eaā intuebant plo
rantes. et ut ipse precedens eos pro cor
roborantes. et ut ipse p̄cedens eos pro cor
roborantes. et ut ipse p̄cedens eos pro cor
roborantes. et ut ipse p̄c

dixisti questionē. cui rn̄dere nō valeā
Ex illa hora pater dubitabat ut iam
ydolis non sacrificaret. Pantaleon āt
quendā cecū pn̄te pr̄e tangens ocu
lū eius illūiauit. sicq; prēm suū cū
ipso qui cecus fuerat. et curatus ad
fidem conuertit. quos et sc̄ūs hermolaꝰ
baptisauit. Pater vero cū oīa ydola
sua confregisset post modicū defunc
tus est. Tunc panthaleon oēs seruos
suos manumisit. et eis ceterisq; xp̄i
anis maxime curā īpendit et alimē
ta prestitit. Cumq; oēs ciuitates ad
eū relictis omībz medicis cōfluerent.
medici super hoc ei īuidebant. Et in
tuentes eū curantē quēdā xp̄ianū.
accusauerūt eū apud impatorem
maximianū. Impator autē cecū il
luminatū precepit adduci. Qui et
cū testificaret q̄ xp̄s eū per pantha
leonē curasset iussus est decollari.
Cuiꝰ corpus panthaleon data pecu
nia spiculatori rapuit. et iuxta pa
trē suū sepeliuit. De felici eiusdē ago
ne. Cap̄ xcvi.

Deniq; pan
thaleon ipse cesari pn̄tatꝰ cū
xp̄m predicaret. rogauit cesa
rem ut aliquē paliticū afferri preci
peret et ille deus haberet cuiꝰ īuoca
cione paliticus sanaret. Quo facto
cū sacerdotes ydolorū nichil orando
proficerēt panthaleon orauit et sta
tim paliticus sanus stetit. Quo viso
cū multi crederent. et sacerdotes cū
medicis in eū frendentes crudelius
insanirent. impator ait. Panthale
on audisti q̄nta passus est nup̄ an
thimꝰ senex. Qui rn̄dit. Multa pas
sus est sed victus non est. Et si senex
tanta p̄p deū sustinuit. q̄ntomagis e
go sustinē debeo ut merear coronari
cū eo. Cū ergo iussu cesaris in ecu
leo torqueret. et circa latera facibz
vreret. ei dn̄s apparuit. et manꝰ ce
dencium arefaciens lampades extinx
it. Tunc iratus cesar iussit eū mitti
in sartaginē plūbo bullienti reple
tam. Cui itm̄ oranti dn̄s apparuit
et statim tenens manū eiꝰ cū eo in
sartaginē intrauit. statimq; extincto
igne plumbū refriguit. Tunc cesar
nesciens quid ei amplius faceret astan
tiū consilio saxo alligatū in mari p̄
ici iussit. Sed ille apparente sibi dn̄o
resolutus quasi foliū enatans ad li
tus p̄uenit. Tunc cesar insaniēs bes
tias in eū dimitti precepit. sed dn̄s
apparens ei sic eas edomuit ut eū
circūdantes certarent que priores
tactū manuū eiꝰ attingerent. Propter
quod multi sūt ad fidē conuersi. et sta
tim cū feris oēs p̄iter decollati. Quo
rū scilicet sc̄orū corpa sepelierūt alij
xp̄iani. ferarū vero cadauera ab ali
is feris et auibz illesa manserūt. do
nec iussu cesaris in foueā p̄iecta sūt
Tunc pantaleon reclusus post mē
sem in rotā missus est. sed apparēte
ei dn̄o ruptis funibz sanus stetit ro
ta vero dū volueret gentiliū q̄ngen
tos occidit. Impator autē territꝰ dixit
ei. Panthaleon quid fecisti. Alios a
dijs sep̄asti. alios occidisti. Qui rn̄dit
Bene dixit p̄pheta. quia mala eorū
in caput eorū. Ad hec cesar ait. Quis
te docuit. Hermolaus inquit. Tunc
cesar volens hermolaū occidē dixit.
Possū eū vidē. ut me doceat. Iussu ergo
eius p̄gens ad hermolaū dixit ei. Pater
vocat te impator. Qui rn̄dit. Venio fi
li quia venit tempꝰ meū sicut heri xp̄c
dixit michi. Videns ergo eos cesar in
terrogauit si plures eēnt. Hermolaus
dixit. Sunt alij duo fratres. hermippꝰ
et ypocrates xp̄iani. Adducti igit cum
orarent facto terremotu ydola corrue
rūt. Et dixit eis cesar. Videtis q̄ dij ira
ti terrā cōmouerūt. Panthaleon rn̄
dit. Si dij hoc fecerūt. quare et ipi cor
ruentes confracti st̄. Tunc iratus cesar
iussit panthaleonē recludi et illos tres
pariter decollari. post multas sibi illa
tas penas. In crastino vero panthale
on educit. et cū sup̄ari nō posset decol
lari iubet. Cumq; ad locū venissē spi
culator eū p̄cutē iussus est. sed gladius
eius dū p̄cuteret q̄i cera plicatus est. Qd
cū mīstri vidissent et flentes veniā

peterent. pantaleon surgens mortē
suā eis indulsit. et sic decollatus mar
tiriū compleuit. Huius passio celebratur
quinto kl' augusti. hermolai vero et soci
orū eius die precedenti. Passio scē luceie
virginis et auceie cū aliis xij. Ex gestis
eius Cap xcvij.

Eodem tpe passa est rome luceia virgo que
vrbica fuit nacione. sed rapta fu
it ab auceia tyranno barbarorum rege.
Qui cū eam ductā in patriā suā vellet
violare videns illa libidinosā eius īsa
niā dixit ei. Noli michi vim facere quia
magnā habeo sponsū qui statī vindicet
īnuriā meā in te. At ille ira repletus
ait. Et quis est sponsus tuus. vel cuius
potestatis est ut īnuriā tuā vindicet.
Illa fiducialiter rndens. et ut ancilla
xpi nichil metuens ait. Deū cui me
deuoui habeo defensorē qui in celo ē
et habens ptātē vniuse carnis. Hijs
etiā qui eū cognoscūt petentibz oīa
prestare potest. Hijs ille auditis
valde territus est. ita ut ex tūc eam
ut deam honorare inciperet. Iussitq
statim ei cubiculū separatū fieri. ubi
nullus virorum habet ingressū et lectū
dignissimū poni. ac puellas honori
fice obsequi ei. Vbi illa ingressa cepit
oracionibz et ieiunijs vacare. deoq die
ac nocte gracias agere eo q ancillam
suā dignatus eēt in captiuitate respi
cere. tantūq ei prestitisset ei a rege ali
enigena īuenire. Pro quo etiā freqnter
orabat deū ut nichil mali ei contīgeret
vel domui sue. Sed et ipse ad bellū pro
cedens rogabat eā ut deū suū peteret
quatenus deuictis hostibz saluus ad do
mū suā reuerteretur. Quod cū semp fie
ret eā magis ut matrē honorare ce
pit. intelligens q eius oracionibz de
us illū in omnibz adiuuasset. Nam
quocienscūq contra aduersarios siue
sponte. siue ab illis prouocatus prexit
illis prostratis victor ad domū rediit.
Completis aūt ibi xx annis sancta
luceia preceptū in sompnis accepit ut
romā rediret eo q eam ibidē complere
martiriū oporteret. Quod cū illa regi
retulisset ille rndit. Si tu hinc subdu
cis te. michi non expedit hic remanere
Nam venient aduersarij mei. quos
deus semp interfecit te orante. et inter
ficient me. Ad hec illa. si placet tibi ve
ni. Credo enī in deo meo. q et te sibi
seruū adoptauit et sociauit gregi suo
sancto. Hec ille cū audisset statī domū
suā et matronā et filios et omīa sua
derelinquens cū ancilla xpi comita
tus est. non iam ut barbarus sed ut ci
uis. non ut lupus sed ut ouis. simul
q romā venerūt tpe psecucionis.
Post paucos dies comprehensa lu
ceia. adducitur ad supplicia. Qd cū au
disset auceia sponte occurrit. et cer
uicē suā cū ea gladio supposuit pro
fitens se eē xpianū. Et sic ambo de
collati pariter in paradiso dei suscep
ti sunt. Passi sūt etiā cū eis alij xij q
tūc in carcerē missi fuerant. quorū
oīm martiriū celebratur xvij kl' ianu
arij. Passio scōrum siluani victorini militis
et marcellini ppe. Ex martirolo. xcviij

Apud tyrū quoq ciuitatē cele
bratur x° kl' marcij natale beato
rū martirū quorum nūz solus dei
sciencia colligit. Qui multorum iubente
dyocleciano tormentorum suppliciis sibi
īuicē succedentibz occisi sūt. Primū qui
dem flagris per omē corpus dilaniati
dehinc diuersis bestiarū genibz tradi
ti. sed ab hijs diuina virtute custoditi
post addita feritate ignis et ferri mar
tirio consūmati sūt. Horū gloriosam
multitudinē incitabant ad victoriam
tyrannio et siluanus. sed et peleus et li
nus epi. zenobius quoq presbiter. qui fe
lici agone vna cū eis martirij palmā
adeptus est. Mediolani viij° ydus ma
ij. natale sancti victorini martiris.
Qui a primeua etate xpianus cū esset
in castris imperialibz miles. cōpellēte
maximiano ut sacrificaret. in confes
sione xpi pseuerans primo grauiter fus
tibz cesus sed deo protegente doloris
expers. Deinde liquenti plūbo pfusus
sed nichil penitus lesus nouissime mar
tiriū capitis abscisione cōpleuit.

Ex libro pōtificum. Eadem tempestate scribit rome marcellinus pp̄ nacione rōan⁹ qui annus octo rexit ecclaz. Quo tēpe tam magna fuit psecuco ut intra xxx dies xvij milia hoīm promiscui sexus per diuersas prouincias coronarentur martirio. Tunc et ipe marcellinus diuinus est ut thurificaret quod et fecit. sed post paucos dies penitencia ductus a dyocleciano pro fide xpi cū claudio et syrino capite trūcatus est. Quor eaā corpa iussu dyocleciani iacuerūt in platea diebz xxxvi. ad exemplū xpianor Exinde collegit ea marcellus presbiter cū presbiteris et diaconibz. et cū ymnis sepeliuit vi° kl' maij. Post hūc cessauit pontificatus annos vij. menses vi et dies xxv. dyocleciano xpianos psequēte. Exinde successit marcellus nacione romanus qui sedit annus q̄ minus. De scō cyriaco cū sociis eius et apronciano mīribz

Mayi Ex gest' marcelli pp̄e. Cap xcix

Maximianus autē volens placē dyocleciano ut in eius noīe termas a solo edificaret. oēs xpianos ad laborē compellens. alios ad lapides alios ad arenā fodiendā coegit. Cui trason quidā diues et potens victū eis in affluctione per vicos xpianos cyriacū et sisinnuū. largū et sinarg' dū ministrabat. Quod audiens scūs papa marcell⁹ genuflēc. cyriacū et sisinnuū diaconos eccīe consecrauit Qui quadā die dū humeris suis deferrent victū quē mīstrabat trason a paganis militibz tenta st. et ad tribunū ducti. qui eos in publica custodia retrusit. Quod audiens maximianus iussit ut in custodia ēram foderēt. et ad locū suis humeis deportarent. Erat aūt ibi saturninus senex. quē ad portandū uuabant siaz sua et illius onera portabant. Quod audiens tribunus nūciauit maximiano qp illi cū ymnis et laudibz deo glorīā reddebant. Qui sisinniū sibi pūtari fecit et de multis cōuenit ac sacrificare nolentē laodicio prefecto tradidit. Qui eū in custodia vij diebz retrusit et post sibi pūtari iussit. Cuiaz approniani cōmentariensis eū ducēt. subito lux de celo venit. et de luce vox exiuit dicēs Venite bñdicti patris mei. papite xp̄i Tunc approniani tremefactus ad pedes sisinnij cecidit. et ab ipso baptisatus cū ipso ad prefectū venit et lacrimans ait. Quid vos moatur dyabolus in seruos dei tanta mala exercē Cui prefūs ait. Quō et tu xpianus es? Qui vndit. Ve michi. quia dies meos pdidi. At ille. Vere inq̄t modo pdes dies tuos. et iussit eū decollari iiij nōs februarij. Passio scōr sisinnij et sacīnini et aliorū pluriū mīrum. Cap. C.

Hunc sisinniū et saturninū iussit in custodia retrudi ad quos multi gentiles venientes baptisabant. Post hec nudis pedibz vinctis cathenis adductis sūt coram laodicio. qui iussit afferri tripodā ut thurificaret maiestatibus. Quā cū vidisset beatus saturninus aut. cōuertat cā dīno genuū. Et continuo solutus est tripoda crea velut lutū. Tunc hoc videntes duo milites papias et maurus clamabāt vere magnus est dīus ihūs xp̄s quē isti colunt. Iratus ergo prefectus iussit eor ora lapidibus contundi et eos in carcere retrudi. sanctos vō preductos in eculeo leuari et flāmas ad latera poni. Qui cū nervis atq̄ herent. fustibz et scorpionibz cesi sūt. Pendentes etiā in eculeo gravias egre rūt. Tandē via numentana ducti sūt ibiq̄ capite trūcati sūt. Quos sepelu nuit trason cū xobe presbitero via salaria iij° kl' decembris. Post dies xij papiā et maurū iussit prefectus sibi pūtari. Quos nolentes sacrificare iussit prosterni et fustibz cedi. Illis nichil dicentibz nisi hoc tm. xp̄e adiuua nos seruos tuos sperantes in te. Deinde a pauimento leuati cū diu plūbatis cederent emiserūt spm. Quos sepeliuit beatus iohannes presbiter iiij° kl'. februarij. De filia dyocleciani quā a de

monio curiauit cyriacus. Caplm ci..

Cumq; de beato cyriaco iā facta fuisset obliuio multi ceci per eū illuminabant. et infirmi sanabant. Tunc etiā arthemia filia dyocleciani cepit a demonio vexari. Patre vero ingrediente ad eā clamauit demon per eam. Nisi venerit cyriacus dyaconus non exeam. Quē cū rogasset pater intrauit ad eam et ait. In nomine ihu xpi precipio tibi inmūde spūs exi. Qui respondit. Si vis ut exeam. da michi vas quo ingrediar. Cui dixit cyriacus. ecce corpus meū. si potes ingredē. Qui rndit. In vas tuū non possū ingredi. quia vndiq; signatū est. Cyriaco autē vrgente demon clamauit. O cyriace si eicis me faciā te apud psas ire. Eiecto demone baptisauit arthemiā matre eius serena pnte. Que etiā eā āmonebat xpianā religionē diligē. Dyocleciani quoq; cyriacū bene habere cepit. eiq; domū dedit. ¶ Post paucū temp9 misit sapor rex psarū ad dyocleciani ut mitteret ei cyriacū. q'a filia eius a demonio vexabat. Qui rogatus a serena augusta prexit cū largo et smaragdo. Cumq; petēte rege intraret ad filiā eius exclamauit demon. Quid est cyriace fatigat9 es? Qui rndit. Non sū fatigatus. sed magis in omnibz gubernatus. Cui demō Tamen ego te pduxi ad quod volui. Cumq; vidisset puellā fatigari prostratus orauit flens et ait. Imperat tibi xpus quē confessus es ut exeas ab ea. Cui demon. Da michi vas quo ingrediar. At ille inquit. Deus me9 ihus xpc deus deoꝝ ipse tibi impat ut exeas. Et ecce vlulatu magno spumans in aere clamauit. O nomen terribile. quod me coartat exire. Tūc baptisata est puella. et omnes affines eius. ipse quoq; rex et alij pmiscui sexus numero cccc xx. Rex autē beato cyriaco multa dona optulit. At ille nichil accepit nisi tm̄ panē et aquā quibz cū socijs suis usus est.

sed ait. Gratiā xpi precio non efferimus. sed fide estimamus. Passio sci cyriaci mrīs cū socijs suis. Cap. cij.

Post dies aūt xlv st reuersi. et a dyocleciano cū honore suscepti. Post cui9 mortē maximin9 filius eius zelo ductus, pp ter arthemiā sororem suā iussit cyriacū in custodia recludi. et die processionis sue nudū cathenisq; subligatū ante redā eius trahi. Tunc venit ad eū beatus marcellus epūs dicens. Pietati tue suggero quare trucidas seruos dei qui orant pro republica. et pro regno tuo. Qui iratus iussit epm̄ fustibz cedi et a conspectu ei9 expelli. ¶ Carpasio autē vicario dixit Cyriacū sacrilegū qui carmīnibz magicis suadet hoībz xpm̄ confiteri diuersis affligē tormentis si non libamina dijs obtulerit. Qui iussit scōs dei cyriacū largū smaragdū et crescencianū sibi pntari. Quibz libare nolentibz precepit picē reliquatam in capite cyriaci infundi. At illi cū clamore glorificabant deū. Tūc iussit carpasius crescencianū corā aliis in eculeo suspendi. Qui cū diu attraheret nerius et fustibz atq; vnguibz raderet. et flāmis ad ei9 latā datis diu vreret. emisit spm̄. Cui9 corpus iactatū ante muri diuū. sepeliuit iohēs presbiter viij kl' decēbris Ceteris autē in custodia reclusis p9 dies quatuor iussit cyriacū sibi presentari. et sacrificare nolentē in cathasta extendi. neruis attrahi ac fustibz cedi. Et eodē die nūciauit maximino que exercuerat in scōs dei. Qui iratus iussit oēs qui erāt i custodia vincti. cū beato cyriaco capite trūcari. Et ducti sūt cū eo promiscui sexus nūo xxi et decollati via salaria Quoꝝ corpa beatus iohānes noctu collegit. et scm̄ cyriacū cōmendauit vij° kl' april'. ¶ Eo etiā tpe maximin9 arthemiā sororē suā interfecit. ¶ Post dies octo veniens beatus marcellus cū beata lucina matrona cō

diuit cū aromatibz martirū corpa
et posuit in pauone cū eunuchis
suis. Translata aūt cū beato cy
riaco via ostiensi. et ibi reconditu
ab ea vij die augusti. Passio sāmar
celli pape. Cāp. cvij.

Eadē sanctā luciana fecit donacoēz
de facultate sua sancte ecclesi
e. Quod audiens maximinus eam
proscripcione dampnauit. Illa vo
sām marcellū rogauit ut domū suā
ecclesiā consecraret. Quo facto cū in
ea missas freqnter celebraret audi
ens maximinus iussit in eadē ecīa
planaris extrui ad aīalia catabu
la publica. et eundē epm ad seruien
dū aīalibz deputauit cū custodia
publica. Vbi ecīa multis annis ser
uiens amictu cilicino indutus emi
sit spm. Cuius corpus iohēs presbiter
cū beata luciana sepelierūt xvij kl'
februarij. Et cū vidisset eutropiā
maximinū sibi placatū. petijt ab eo
domū beati cyriaci et optinuit. Vbi
cū ueniss̄et baptisteriū xpianoz. fe
cit in eodem loco balneū. quasi ad le
gē xpianoz deridendā. Vbi freqnter
turpia lucra lupanaribz et scenicas
lauachris exhibebat. Quadā ergo
die exeunte eo de balneo cū multis
sceleratis quasi ex subito conuerūt
et mortui sūt. Et ab eo die balneum
clauserūt. Fuitq; est timor in loco il
lo. Actor. De hoc maximino dyocle
ciani filio alibi non memini me le
gisse nunc reuertar ad ordinē histo
rie. De īopinam confessiōe sī geneſij mi
ma quoq; tri. Ex gest'eī. Cāp cviij

Tempestate passus est rome
genesius martir. Qui cū es
set in vrbe magister artis ījmice. q̄
dam die voluit impatori dyocleciano
ludū exhibere de misterijs obseruan
cie xpiane. Huius rei gratia spectāte
impatore et omi pplo. in medio the
atri quasi egrotus decūbens baptisa
ri se poposcit. et ījmice in hec verba
prorupit. Eya nostri me grauē sena
o. leuē me fieri volo. Qui vīderunt.
Quomodo te leuē faciam? Vīquid
fabri sum? et ad vīciam te missuri
sum? Hijs verbis pplo in risū exci
tato genesius adīo visitatus ait.
O vesani xpiani? desidero mori. Dice
inquiūt. Quibz ille. Vt in illa die
fugitiuus īueniar. Hec dyocleciano
audiuit et risū tenere non potuit.
Tunc sicut fuerat ordinatū intrare
faciūt exorcistā et presbiterū. qui iux
ta lectū eius sedentes dixerūt. Quid
ad nos misisti filiole. At ille cū nō
simulate et ficte sed ex puro corde cū
dit. Quia gratiā xpi consequi cupio
per quē renatus liberer a ruina ij
quitatū mearū. Cumq; sacramēto
misteria complessent et vestibz al
bis essem indutus. quasi per ludum
a militibz est raptus. et ad similitu
dinē sanctoz de xpi noīe disputiendo
impatori est exhibitus. Sed cū ad fal
sam fuissem adductus passionē ad ve
ram confessionē accessit. Vascendēs
namq; sup basim ubi statua fuerat
veneris ita conuocatus est. Audi
impator et oēs execratus. sapientes
et pplī vrbis huius. Ego semp xpianū
nomen exhorrui. et in confessione p
manentibz insultaui. ac sup eos ar
dendā furias pplī. Parentes quoq;
meos et affines execratus sū causa
nominis xpiani. et in tanta de
xpianos habui ut eoz seueta mili
ria diligenti pquirerē. non ut eorē
rem sed ut de hijs ludū ac risū vobis
exhiberē. Quor ātē ut me nudū īspicī vel
tro aqua illa me pfudit. et introgā
tus me credē vīdi. vidi sup me mani
de celo veniētē. et angelos deū glam
meo radiantes aspicī. iuxta me stā
tes. qui omnia facinora mea que a
iuuentute mea cōmisi scripta de libro
veritatis dixerūt mihi. Aqua hec
delet omnia ista que te feciss̄e cog
nosces. Cum ergo baptisatus aqua
fuissem. statim simul et liber. ille
pfusus niue candidior effectus est in
ut eciā scripture pretite vestigia
non demonstraret. Itaq; dū vobis

terrenis impatoribz placē cōtaupiui. celesti regi non placui. et dū omībz ri sū extorquere studui. angelis visū nō feci. Nunc ergo o impator et vos oēs ppli sciat de hijs sanctis misterijs per ignorantiā meā rusticitas incredulitatis meā ab hac irrisione cessate credentes verū deū esse ihm xpm dnm et hūc ee vīm lumē veritatē pietatē et salutē. et per ipm nos posse ptingere ad gaudia supnoz. De cōstantia huius eiusdē in passioē. Cap cv.

Quo impator acensus furore iussit omnes qui cū eo lusius meditati fuerant ante se addui et vigis fortiter cedi. estimans eos similiter credere. At illi cognoscentes nomen scm blasphemare cū exprobratiōe dicētes nos aliter meditati sumꝰ. Iste autē insanꝰ factus letitiā suā dimisit. et planctū xpianitatis assūpsit. ac per hoc solus expiatꝰ quod solus fecat. Tunc impator sciens in genesiū in conspectu ppli iussit eū fustibz cedi. traditusq; plusiano prefecto iubens eum tormētis ad sacrificia cogi. Qui positus ab eo in equleo et suasus ut regem sacrificando placaret dixit ei. Vbi ille rex est. quē celū petentē vidisti prius erraui. et tardius ad verū regē adorandū accessi. Cui plusianꝰ ait. Et quis est iste rex preter regē nrm. At ille. Rex iste homo ē et per omnia spacia terre imperat ac certo tpe. Rex autē quē colo deus est. et in celo. totaq; terra et mari imperat ac sine fine. Cuiq; diu in equleo positus unguis attractatꝰ. lāpadibus inflāmatus in sancta cōfessione pstitisset. ac iudicē diceret. si tormentis contra me ista tuplicatis xpm michi de corde auferre non potero. Hec cū audisset relata sūt impatori. Qui iussit eū occidi. siq; cū gaudio coronā martirij captus obtinuit. octauo kalendas septembris. De cōiugio iuliani et basilisse. Ex gestis eoꝝ. Cap lm cvi.

Beatus iulianꝰ ab infancia castitatē diligens et mundi oblectamenta spernens cū eet annoꝝ xv. ex parentibz eius instanti eū exhortantibz ut sibi cōiugē sociaret. per quā et genus suū conseruaret et adolescentie lapsus euaderet. hoc dedit rūsū. Hoc quod exhortamini placitum est dei mei cui me cōmisi. per quā te septem dierū inducias peto et prout michi dns aspirauit rēdebo. Tunc die noctuq; in oracionibz et ieiunijs pseuerans. postulauit a domino ut ne virginitatē pmissā aliqua occasione violaret. Septimo aut die nocte cū corpus maceratū vigilijs et ieiunijs sopori dedisset. affuit angelus dnī dicens ei. Juliane surge ne timeas. ne voluntatē pnti horresces. Accipies quidē cōiugē que te non polluendo a dño separet. sed pte virgo tecū pseueret. Cui iuuenis eū angelus dicens viriliter age et confortetur cor tuū. His verbis roboratus egressus est de cubiculo. et leto vultu parentū tristitias auferens aut. Ecce sicut desideratis fruaꝰ. Queriti ergo puella talis. que et tuapleq; eet et nobilitate generis coequalis nomine basilissa. que et ipsa erat pntibz unica filia. Venit dies statutꝰ q° vicini iuuenes. platee sericis ornantur. et aures oīm sonis musicoꝝ et cantilenis virginū oblectabant. ita ut si homo ferreus eet luxuria resolueret. Producti inter hec onerata gēmis et auro sponsa de thalamo. Quali basilissa ad amorē virginitatis cōiugreditur iuuenis est. Cap cvij.

Iuuenis cū virgine letus cubiculū. factaq; ab eo oracione tali odore cella repleta est ut videret sibi virgo in tali loco posita ee in quo vernant rose et lilia. Et ait ad iuuenē. mirā rem sencio. Cū enī sit hyemis tempus. ita michi in hoc cubiculo oīm rosarū et liliorū odor famulatur. ut hijs sociata iam horrea thoracionē. Cui iulianꝰ ait. Odor qui

tibi apparuit dn̄s ihs xp̄us est a
mator castitatis. qui integritatē
corpis custodientibz vitā eternā red
dit. Tunc illa. Et que melior salus ē
quā virginitatē custodiendo vitam
eternā acquirē? Et quia credo ita
esse ut dicis. opto tibi consenciēs ēē
ut sponsū eternū possideā. Tūc iu
lianus in oratione procidens paui
mento adherebat clamans. Confir
ma deus hoc quod opatus es in no
bis. Hec videns virgo similit̄ fecit
Et ecce subito fundamēta cubiculi.
cōmota sūt. et lux īenarrabilis emi
cuit. fitqz ibi spectaculū magnum.
Ex vna pte sedebat rex eternꝰ xp̄c
cū multitudine candidatoꝝ. et ex
alia multitudines virginū quaꝝ
gloriosa virgo maria tenebat pn̄
cipatū. A pte regis clamabat̄ vi
cisti iuliane vicisti. A pte virginis.
beata es basilissa que salutaribz
monitis consensisti. Et ostensus est
iuliano liber aureis litteris scriptꝰ
dictūqz est ei accede et lege. et cepit
legere sic. Julianꝰ qui pro amore me
o mūdū contēpsit. deputet̄ in eoꝝ nu
mero qui cū mulieribz non st̄ coin
quinati. Basilissa vero que ei inte
gro corde sociata est deputet̄ in nu
mero virginū. quarū virgo maria
tenet pn̄cipatū. Et dixerūt milia
miliū. amen. Post hec visione sub
lata exultantes in dn̄o. reliquum
noctis vigiles in ȳnis et canticis
pegerūt. Quid multa? Ceperunt
spiritu non carne fructificare. et sup
candelabrū excelsū fundant̄ due
lucerne. Quibz rex eternus oleū
leticie subministrans per eos igni
feri verbi doctrinā ignaris infun
debatur. Nec quisqꝫ dinumerare
poterat aīarū multitudines. que
per sanctū iulianū migrauerūt ad
dn̄m. Silr̄ et basilissa agmina vir
ginū et mulierū castas aīas p̄mitte

De tr̄nsitu sc̄e basilisse bat ad celū
Em cū suis virgībz. Cap̄ cviij.
poribz aūt dyocleciani et max

imiani furore p̄secucionis incūben
te ieiunio et fletu studentes tales
in conspectu dn̄i effuderūt preces.
Dn̄e deus qui occultoꝝ es cognitor
ne patiaris a lupo insaciabili gre
gis tui integritatē violari. Presta
domine ut oēs quos tibi per nos fe
cisti militare. integros in conspectu
tuo constituas. ut exultantes dicam
Ecce nos et pueri quos dedisti nobis.
nemo perijt ex eis. Sequenti noc
te sic alloquit̄ basilissā per visū do
minꝰ. Basilissa nōis tui digna que
orasti hoc me implē delectat. ut oīa
vasa que per te michi mūdaui dū
adhuc viuus ad celestia regna p̄mit
tas. Habebis autē dimidiū tp̄is quo
ex omī loco quo semīasti triticū col
ligē poteris. et recondita messe tu
ipsa sequeris. Julianꝰ vero ut bo
nus athleta pugnabit et vincet.
Hijs auditis basilissa euigilans le
tabatur in dn̄o. et ex ordine oīa nar
rauit iuliano. Conuocans quoqz
multitudinē virginū terminū si
bi reuelatū exposuit. et eas sollicite
ad proficiendū cōmonuit. Et cū mul
ta loquens prosequeret̄ locus in quo
erant cōmotus est et colūpna lucis e
is apparuit tytulū sup se hn̄s aureū
scriptū et vox de colūpna cū splendore
et odore processit. signū quoqz crucis e
miciuit dicens. Basilissa quod vides
scriptū lege. Tytuli autē scriptura sic
erat. Omnes hee virgines. quibz tu
ducatū prebes. vasa mūda et accep
ta sūt oculis meis. Venite ad p̄mia
vobis parata. Tunc visione sublata
dn̄o gratias agebant oēs. eo qꝫ deus
testimonio sue maiestatis aīas sc̄as
declarasset. Sic autē diuina p̄uidē
cia adīpleuit. ut intra tempꝰ p̄missū
oēs migrarent ad dn̄m. Beata vero
basilissa de reposito frc̄ū secura. hora
diei sexta in oratione constituta sopo
rata est. Et vidit oēm chorū sanctaꝝ
virginū numero circiter mille niue
is cycladibz indutas crucē dn̄icam
gestantes vna voce sibi dicentes. Hoc

responsū accepim⁹. ut tecū regem
dnm adorem⁹. Et ecce spectam⁹ te.
ut nos offeras deo qui nos acquisisti.
Cuigilans ergo hec cū letitia retulit
sancto iuliano. Dei vero mia sic ple
nit ꝙ illis in oratione constitutis ip
sa ad dnm migrauit. Quā btūs iu
lianus sepeliuit. ipe vō cū choro scōr
floruit. Hec agebant antiochie. que
est metropolis mesopotamie syrie.

Passio scōr mrūm qō iulian⁹ deo ac
cauit per quisinit. Cap xix.

Quo autē per secutionis ūualescente prefata
ciuitas marciani presidis ius
su coacta est. vt vnusquisq; in domo
sua ymaginē cesaris erigeret. Au
diens preses iuliani fidē. et qā mul
tos haberet socios. qui se magis pa
rent ad mortē ꝙ ydolis īmolarent
pgit ad locū ubi ille deo vacabat.
in quo eccā multitudo sacerdotū. et
ministrorū ecclie confugerat rabiem
psecutionis declinantes. oēs tn ad
mortē parati. Audiens iulian⁹ illum
esse pfectū. ait ad scām congrega
tionē. Quid fratres ore⁹. quia pse
cutores appropinquāt. Tunc iudicis
assessor sic prorupit. Puto te non la
tere iuliane sacratissimor pncipū
decreta. ut vna sit apud hoīes deorū
cultura. Cui ille vndit. Audiant pn
cipū iussa qui eis militant. nos autē
qui regem in celis habem⁹ terrenū
principē non audim⁹. Quod cū assel
sor presidi nūciasset. iratus ille iussit.
iulianū solū audientie sue reservari
multitudinē vero sanctor. in eodē lo
co ubi degebant igne consumi. Qd
factū est. In quo loco talis gratia a
deo collata est ut oēs pretereūtes
quos certa psallendi tpa īuenirent
ita psallentiū multitudinē audiret
ut quacūq; infirmitate possessi sa
ni abscederent. De agone scī iuliani
et oculo militi restituto. Cap xx⁹.

Post hec mavaan⁹ iubens iu
lianū sibi pntari. dixit ei. Tu
es iulian⁹. preceptor pncipū
rebellis. deor contumax. qui īnocen
cium multitudines magicis artibz tibi
aggregas. et oīm mentes īmutas.
Cui respondit. Deos quos colitis de
mona cē manifestū est. qui pdē tre
dentes sibi possunt. et liberare nō pnt.
Hec audiens preses tortoribz suis cla
mauit. Hunc ad verbera extendite
et fustibz nodosis ac rigidis oīa mem
bra eius dissipate. Quod cū fieret vn⁹
de cedentibz qui erat de militibz ce
saris. ictu pcutiens oculū amisit. Vi
dens marcian⁹ eciā furiens ait.
Tantū ars tua magica valuit. ut et
tu nichil sentias. et oculos alios euel
las. Cui ille vndit. morbid⁹ errас et
ceas. Conuoca oēs deor tuor pbatis
simos sacerdotes. et īnocenti numini
sup oculū euulsū. ut restituant culto
ri suo visū. Quod cū non poterit ego
nomen dnī nri ihu xpi īuocabo et o
culū euulsū illūabo. Hac ratione
confusus preses. omnes pontifices ad
esse iussit. et ait. Ite et īmortales deos
sacrificijs optimis honorate. ut hom̄i
necessario oculū reformantes rebel
li suo iuliano virtutē suā ostendāt
et ipm cultore sue inclinent. Ingre
diunt ergo lapides ad lapides iussa
implentes. Qui cū demonia in tem
plis appellarent. hoc acceperūt trn
sitū. Discedite a nobis. ignu ppetuo mā
capatis. Nam tm valent preces iuli
ani ad dnm. ꝙ a die quo ad patibu
lū comprehensus est. pena nra centu
plicata est. Et cū in tenebris clausi
teneam⁹. quo visū reddam⁹ quē nō
habem⁹. Hoc vnū acipientes egre
diunt falsa pronūciantes. Beatus
vero iulian⁹ quē nichil latebat. ora
cione facta dixit ad presidē. ꝙ arria
ne festina vocant te dij tui. licet non
voluntarij sed īuiti. Qui cū ingredē
tur ianuā templi vidit oīa simula
chra ex omni metallo sculpta que ā
plius ꝙ ꝙnquaginta erāt cōminuta
et in puluerē redacta. et ceratus a
dyabolo clamare cepit. O malefitia
que sic prevalent ut et deor virtute

supent. et p̄ciosa numina in pul
uerē redigant. Sed hic deoꝝ pacīa
laudanda est. qui ad hoc ĩjurias si
bi irrogatas sustinent. ut rebelles
suos paciendo sibi subiciant. Nūc
iuliane qui pacientissimos deos te
supare gloriaris promissū imple.
et in nomine xp̄i quē colis extinctū
oculū restitue. Sed ne hoc magicis
artibꝫ exerceas locio te iubeo ꝑfun
di per quod oīa maleficia cognos
cunt fugari. Cumq; eū ꝑfunderent
locū xp̄c cōuertit in odorem nec
tareū. ut non locio sed balsamo pu
tarent ꝑfusū. Tunc sc̄us sup oculū
euulsū crucē faciens et nomē dn̄i in
uocans statim restituit. Et ille qui
oculū recepit clamauit. Verus deus
xp̄c. ipse solus colendus est et adorā
dus. Quē talia prosequntē preses ut
audiuit gladio statim puniri iussit
Sic eū sanguinis sui rubore ꝑfusum
xp̄us sibi mr̄em consecrauit. Qualr̄
ei celsus filius presidis adhesit. Caplm̄
cxi.

Iulianū vero diuersis penis af
flictū et vinculis ferreis per omne
corpus oneratū. iussit preses sub vo
ce preconaria circuire ciuitatē dicēs
Hoc merent deoꝝ rebelles et p̄ncipū
contemptores. Et cū veniret ad locū
ubi celsus filius vnicus presidis stu
debat aut puer ad condiscipulos suos
Rem ĩauditā video. illū scilicet quē
ducūt xp̄ianū et multitudinē albato
rū cū eo loquentē. et sup caput eiꝰ co
ronā ex gemmis et auro. Cuiꝰ fulgor
excecat huiꝰ aeris lucem. Et alios
tres viros albescentibꝫ comis alarūq;
volatu in similitudinē aquilarū su
per eū excubias celebrantes. Et hoc
michi videt quia dignū est tali deo
seruire. qui suos sic tuet et tali circū
dat decore. Hec audientes condiscipu
li vel mgr̄ eius conturbati sūt. et blan
de corripientes eū ab intencione reuo
care conati sūt. At ille doctorū voluīa
proiecit et vestes quas indutus erat ab
iecit dicens. Nudū me mr̄ fudit huic
seculo. quod mūdi est mūdo relinquo

Hec dicens per plateas ciuitatis cur
sū arripuit. donec ubi sc̄us iulianus
ubi torquebat veniens. prostratꝰ pe
dibꝫ eius ait. Te secunde natiuitatis
quā michi xp̄us ostendit patrē agnos
co. Marcianū vero genitorē meū veri
tatis ĩmicū abnego et despicio tibiq;
adherens similia pati opto pro xp̄o. Hec
videntes penarū ministri pre stupore
tacebant. De tota ciuitate ōnes ad spec
taculū concurrebant et presidis filium
sic martiri adherentē et vulnera eius
osculantē obstupescebant. Hec audien
tes ꝑntes eius tabuerūt filiūq; suū a
iuliano segregatū sibi restitui precepe
rūt. At dei misericordia mr̄is precibꝰ
affuit ut si quis eū vellet a sui cōplex
u separe statī manꝰ eoꝝ et brachia con
traherent. Qualr̄ idem puer pro se rn̄
dit pr̄i et matri. Cap̄. cxii.

Tunc iussit preses eos simul ad se
ꝑduci. Quo facto ait iuliano. Spei
mee fructū magicis artibꝫ auferre con
tendis. et tenerū pectus illicitis carmi
nibꝫ genitoꝝ affectū negare cōpellis.
Hec eo dicente aduenit et mr̄ cū ĩnuā
bili familia crine soluto et nudatis
vberibꝫ clamans. Quod videns preses
scissis vestibꝫ et lacerata facie ad iulia
nū clamabat. Iuliane crudelis aspi
te dolorē patris et matris et planctū
tante familie. et a magicis artibꝫ ĩno
centē solue. ut et ego pro te imꝑatori
bꝫ suggerā ut culpa vacante abscedas
Cui ille rn̄dit. Suffragijs tuis opus nō
habeo. nec ab imꝑatoribꝫ tuis dimitti
desidero. sed hoc dn̄m rogo ut vna cū
agno de luporꝝ visceribꝫ nato suscipiar
in sc̄orū mr̄m nūo. Ecce adest qui ex te
natus est. modo mecū credendo renatꝰ
est. ipse tibi et mr̄i rn̄sū suū debet. Ad
hec puer rn̄dit. De spinis rose nascunt
nec rosa nata de spinis odorē suauissi
mū. nec frutex que rosas genuit amit
tit aculeos spinarū suaꝝ. Vt ergo cōsue
uistis pungite. et me odorē suauitatis
credentibꝫ ꝓpinare ꝑmittite. Vobis obe
diant qui perire ꝑati sūt. me imitent
qui de tenebris ad lucē tr̄nsire contēdūt

Ego pro xp̄o vos parentes nego et p
temp̄alem mortē vitā eternā acquiro
Non possū in vos pius ēē. et in me cru
delis. Quid moraris? Quasi incredu
lus et crudelis paternis manibz non
quasi verus abraham apprehende gla
diū. et victimā offer filiū. Vani st̄ vul
tus vestri false lacrime. ab hac confes
sione pietatis nullus me valebit dis
iungere. ¶ Marcianꝰ ergo iussit eos
in carceris yma retrudi. ubi de dāpna
torū mēbris diuturna tabe consūptis
horribile vermiū ebulliebat examē.
Sed illos ingredientes gratia dei pre
cedens locū horribilē reddidit delcābilē.
tenebras cōuertit in lucē. et ebulliens
penuria euanuit. Hec videntes mili
tes circit̄ xx̄ qui eos custodie mācipan
dos adduxerāt cōuersi ad īuicē dixerūt
Turpe est reuerti ad quod fuimꝰ et neg
ligere salutē quā īuenimꝰ. Tunc ad
pedes voluūt̄ sancti iuliani. confitētes
et laudantes nomen xp̄i. Tunc scūs iuli
anꝰ gratias agens orabat dn̄m ut p
curaret qualiter illi quos acquisierat
xp̄o susciperēt baptismū. De cōuersiōe
septē filiorꝫ prioris cīitatis. Ca cxiij

Erant autē septē filij relicti pri
oris ciuitatis defūcti qui ex gn̄e
karini imp̄atoris descenderant
quos imp̄atores licet xp̄ianos amore
patris eorꝫ retinentes. iusserant sine
aliqua p̄secucione xp̄iane religioni
deseruire. et habebant secū presbitm̄
qui eis sancta misteria celebrabat.
Hij ergo iussi diuinitus ut vna cum
presbitero carcerē peterēt quatenus
baptismi graciā puer et milites susci
perent. statī obediūt. et angelo dn̄i p̄
eunte ad carcerē veniūt. Qui mox
ut tetigit ianuas carceris oīa claust̄
patefacta sūt. Et orantes simul cū be
ato iuliano dn̄o vota p̄soluerūt. Hec
audiens marcianꝰ contremuit. et e
ductis eis de custodia dixit. Quid vob̄
contigit o infantuli. ut optetis mori
sine aliqua p̄secucione. quibz conces
sū est arbitrio nr̄o viuere et deū vr̄m co
lere? Ad hec frm̄ senior rn̄dit. Massa
auri nature sue claritatē optinet. sed
nisi per manꝰ artificis eciā igne et mal
leo et limis in p̄tes dissipetur dignum
capite regis dyadema non p̄ficit̄. Ita
et nos quidē xp̄iani sumꝰ. sed nisi iu
liani vestigia secuti fuerimꝰ dyade
ma regis eterni ēē non possumꝰ. Tūc
preses eos in custodiā retrudi iussit. et
imp̄atoribz suggestionē fecit dicens.
Pijssimi p̄ncipes. legibz vr̄is subuenite
et numinibz que remanserūt muni
mina prebete. et iulianū magū ves
tris obtutibz p̄ntate. qui magicis ar
tibz suis plus q̄ q̄nquaginta deorꝫ si
mulachra per quos mūdus florebat
cōminuit. filiū meū a me sep̄auit.
militū mentes īmutauit. et septem
germanos beneficijs vr̄is ingratos
fecit. De mortuo a iuliano suscitato
Tunc et eiꝰ relaciōe. Cap. cxiiij.

Tunc imp̄ator licenciā dedit ut si
iulianꝰ in hac confessione cū
socijs p̄maneret. cōuocata oī prouī
cia singulas cupas iuberet p̄parari
et intus picē et bitumē et sulphur
mitti. ac singulos in eisdem reclusos
igne supposito concremari. Qꝫ si ad
uersus hec ars magica preualeret
haberet licenciā ut quali pena vellet
eos affligēt. Tunc preses iubet sibi se
dem in foro p̄parari. et sanctos sibi p̄
sentari. Cumqꝫ scm̄ iulianū alloque
ret̄ corpus exanime per plateā sepeli
endū ferebat̄. Tunc preses iubens il
lud deponi ait iuliano. Magister vr̄
xp̄c ih̄us antequā crucifigeret̄ dicitur
q̄ mortuos suscitauit. Hic patebit q̄
verus deus sit. si vos istū suscitauitis
Cui ille rn̄dit. Quid prodest ceco qn̄
sol exoriat̄? Licet autē hoc infidelitas
vestra non mereat̄. tamen quia tp̄s
est ut virtus dn̄i manifestet̄ ne nos
īpotentes putes fidele promissū dn̄i
habeo. quia quicq̄d eū peciero nō me
fraudabit. Tunc scūs fusa oraciōe corā
omībz ait ad corpus. Tibi dico terra
arida in nōie ipsius qui lazarū q̄
triduanū suscitauit surge. Tūc sur
gens qui mortuus erat clamabat. O

acceptabilis oratio. Vbi ducebar. et ubi reductus sū? Quarta⁹ uvridedo cut. Vnde redisti? At ille. Ducebar a nescio quibz ethiopibz quoz statura erat ut gigantū. aspectus horrid⁹. oculi ut fornaces ignis. dentes ut leonū brachia sicut trabes. vngues ut aquilarū. Qui letantes ducebant me ad infernū. Et cū iam ad ob puteū abyssi eem. beato iuliano fundente orationē oīs infernus contremuit. et audita ē vox dei dicentis. Per dilām meū iulianū aīa reducat ad corpus. Tunc aduenientes duo albati et auferētes me de dīacone impioz huic loco reddiderūt ut per eū qui me suscitauit illū post mortē agnoscā quē viuus negabā. Hec eo dicente turbat⁹ preses iussit eū cum sanctis in custodia recludi. et penā quā impatores iuserant ꝑparari. De cupis ferreis a quibz sancti liberati sūt. Cap xcv.

Tunc pro tribunali sedit oīb⁹ q; serus et etas ad spectaculū cucurrit. Ordinata xxxi cupe mediante pice bitumine sulphure. aggregata copia lignoz. iubent sancti de custodia produci. Cum iuli anū et celsū pueri vna vincula tenebant. ceteri vinculis et cathenis onerati trahebant vnū deo oēs cantes. Bonū michi quia humiliasti me ut discā iustificationes tuas. Tunc spectaculū mentes ad fletū cōuersas pietas inclinabat. Tunc celsus ait ad prem suū. Per ipsā vanitatē quā colis te obtestor ut intrepido corde petitioni mee tribuas effectū. Arndit. Quicqd voluerīs exposce. Puer dixit. Cum me post ignē videris illesū pmitte me cū matre mea triduo ibi abere consiliū. Quod si fecis nec me nec ipām amittes. Mater hec audiens urgebat fieri. Tunc pses ait. Si ex igne illesus exieris quod fieri non credo fraudā que deliberas Tunc non ferens videre incendiū filij relicto assessore sarcis vestibz ululās cū vxore domū reuertit. Surgit luctus ūmanus plangentibz. iubet assessor singulos sanctos in singulas cupas deponi et igne supponi. Et ructans flāma obolisto celsior aubis plusq; xxx leuabat. De medio vero igne multitudo psallentiū sonus aquaz multarū resonabat. Consupto igne apparuerūt sicut aurū rutilans. vnū deo canentes. Tres iuuenes per ignē et aquā. et deduxisti nos in refrigeriū. Et iterū ignis vim sue virtutis obliuiscitus est. Audiens hec preses ꝑterauit ad spectaculū. et ait ad iulianū. Obsecro te per deū tuū. ut dicas michi vnde tantā vim malefitioz didicisti. Cui rndit. Si quis ab oībz actibz secularibz alienū se faciat. ut solā vocē dīni audiat dicentis. Si quis vult venire post me abneget semetipm id est nichil amoris xpi ꝑponat. nichil aliud nisi quod ipse promittit desideret non patrem non matrē non filios. non cetera que sūt aīe impedimēta consideret. talis non solū hoc tempe degētibus dare. sed pauca digni sūt accipere. hanc mercabit gratiā. sed eaā et nā cū deo collocat amicitiā. Preses ait. Et quis est tam insipiens qui hui⁹ modi vite letitiā fugiat? Iulianus rndit. Hoc deus patus est omnibus dare. sed pauci digni sūt accipere. Qualē celsus puer matrem suā ad xpm cōuitat. Cap xcvi.

Tunc celsus ait. Hoc triduo mihi cōcessa nulli liceat interesse. Tūc sancti mīes recludunt in custodia. Celsus vna cū matre puer. Ingressi q; cū oratione fundere. Statim cōmotus est locus splendor quoq; emicuit. odor consuetus affuit. et vox psallentiū insonuit. Hec videns mulier clamauit. Nunq; in vita mea tā suauē odorē comperi. nā ita refecta sū ut oīm doloz meoz obliuionē paciar. nec aliud cordi meo manē cognosco q; ipm esse verū dīm. pro quo filius agonizantē Cui puer dixit. Vere mīe te matrē confiteor. nec tu amittes filiū nec

ego matte. si meū ad illud conten
das donū pro quo scā tanta sustinet
At illa cuj pectus diuina illumi
nauerat gracia vidit. Baas fili
me nichil eius amori ppone quē
tu diligis. Pro qua re quicjd salu
ti mee nocauerit cognoscis exerce.
Ipm enī relicta omni vanitate ve
rū deū ee credo quē per tuā predi
cationē creatorē oīm ee cognosco
cupiens hac vita tpali carere ut
ad illā eternā merear vobiscū atti
gere. Hec ea dicente locus contre
muit. et audita est vox in aere di
cens. credidi. ppter qd locutus sū. Cui
sanctus anthonius presbit' bapta
sauit eā. cui celsus filius eius i bap
tismi gracia pater fact's est. Cumqz
omnes de salute eius letarent' au
dita est vox dicens. Viriliter agite
et confortet' cor vrm in dño. Cui sēs
iulianj ait. Hec vox pnūciat nob'
futuras passiones et genera tormē
torū que cont' nos cogitauit inimici
nj. Igitur fidei nre cursū dño cōmende
mus. Audiens marcianj vxorē
suā xpi amore ee firmatū iratus
iussit eā cōprehendi et domi reti
neri. Ad quā cū appropinquarent
ministri. ceci facti sūt. Alia die se
dens pro tribunali iussit xx mili
tes decollari. sex germanos igni
tradi. iulianū vero cū presbitero
anthonio. matrē et filiū et vxorem
que infernus vicerat iudicio
suo reseruari. De vana ydolorū ad
preces anthonij et iulianū. Ca. cxvij.
Hia die cōuocatis sacerdotes tē
pli dixit eis. Ite et ornate tem
plū quod semel in anno apiri
solet ubi numina sūt venerāda ex
electro puro facta. et libationes et i
censa ppārate. Quod cū fm ee in
gressus templū iussit sanctos addu
ci et ait. Ecce tempj aduenit in quo
salutē consequamini. Hoc enī pro sa
lute vīa elegi. ut in hoc templo ter
ribili thura numinibz offeratis. Oz
si istos contēpnitis pro quibus vob'
huiusqz pepci. diuersa in vobis torme
ta exercebo. Julianj aut. Quia tempj
est ut salutē consequamī. fac oēs deo
rū tuorū cultores aut sacerdotes intj
adesse ut cognoscant quale sacrificiū
offeramj. Preses non intelligēs qo
ordine ista prosequeret. grauens iussit
oīm vincula auferri dicens. Turpe
est vinculis teneri quibz dij crepe
rūt ee ppicij. Aut aūt. Ecce oīa pacta
sūt. implete que spospondistis. Cui
julianj ait. Quid precipis preses. ut
oībz dijs offeramj sacrificiū. Qui
vndit. Omnes quos conspicis īmor
tales sūt. vtute patres et gloria eq̄
les. Tunc fixis genibz anthonij et
julianj cū socijs suis aūt. Deus e
terne qui non i manufactis delu
bris sed in corde mūdo requiescis. q̄
per pphetā dixisti. oēs dij gentiū
demonia. aspice nūc in subuersiōe
templi huj et hos demonū thecas
cultorū qz cor frange audaciā ut te
solū agnoscant et in te glorienti q̄
credūt nomini sancto tuo. Et cum
omnes xpiani dixissent amen. oīa
sculptilia illa ad nichilū redacta sūt
et templū subuersū. Sacerdotes qz
circa mille cū templo demersi sūt. et
alia eadā magna pb paganorū in
terijt. Ignis quoqz usqz hodie in lo
co illo eructuat. Tunc ait preses.
O virtus magica. o carmen laudi
tū. sic ualens ut eciā terre sinus
apiat. et tanta bona ab oculis pie
frenciū auferat. Jam non misere
bor nec pcam. Eos iubebo ferri gla
dio. de penis eorū me sanabo. Passio
sanctorū iuliani et celsi. cū so. s. Cap cxviij
Iussit ergo scōs in carceris pma
reduci. vbi cū nocte in dei lau
dibz ecclie affuit multitudo scō
rū cū sacerdotibz. qui iā cū marti
rij palma triūphauerāt. omnes
stolis albis induti. Inter quos xx
milites et sex germani veniūt glo
riosi. et beata basilissa cū choro
virginū. In qua multitudine sola
vox alla declarabat. Tunc sancta ba

silissa sanctū iulianū alloquit dicēs
Regna celoꝝ patefacta sūt. venite.
Altera die marcianꝰ cogitās no
ua et tandita tormentoꝝ genera.
iussit sanctoꝝ digitos manuū et pe
dū oleo madentibꝫ lignis colligari
et ignē supponi. Sed lignis consup
tis carnē eoꝝ īmaculatā videns ius
sit sancto iuliano et celso puero cau
ctis auferri. antiyonio vero vel
anastasio qui a mortuis suscitatꝰ
fuerat. clamantibꝫ. gloria tibi dñe
xpe ihu iussit oculos vncinis ferreis
effodi. Quarinillā vero matrē puel
quā presecrat penas tolerare non
posse cū cauleo iuberet applicari. si
quis ex ministris ad eam attingē
volebat cecus fiebat. Sanctos quoꝝ
suos ita dñs curauit et illuminauit. ut
omnibꝫ appareret qꝫ nichil ꝑpessi fuissent
Tunc exclamauit preses. heu heu
vincimꝫ. Quid aliud faciā. Vnum
superest. Tunc in amphiteatro tri
bunal ascendens iubet sibi eos ex
hiberi. et cum feraꝝ multitudinē
dimitti. Que dimisse singule veni
ebant et sanctoꝝ pedes lingebant
Quod videns preses conuocatis ma
gistratus ciuitatis iussit omnes
custodias ꝑscrutari. et ꝑsonas mor
te dignas in amphiteatrū mitti. et
sanctos dei intermixtos cū ꝑsonis sa
crilegis decollari. Quod cū factū
fuisset statim terremotꝰ fact̄s ē magꝫ
nus ut tercia ꝑs ciuitatis funditꝰ
euertet̄. fulgura et tonitrua et gra
do intolerabilis maximā ptem po
puli incredulī consumpserūt. et oīa
loca ydoloꝝ corruerūt. Ipse autē
preses semiuiuꝰ euasit. nec multo
post vermibꝫ ebulliens expirauit.
Hocte audīt venerūt ppli xpiani et
sacerdotes pre multitudine cada
uerū reliquias non cognoscentes.
positis qꝫ genibꝫ oratione cōpleta
apparuerūt eis in specie virginū
anime sanctoꝝ et vnaquaeqꝫ super
thecā suā corpoream residens. et sic sō
rū reliquie collecte sūt. ꝑ quas sūt audīt

octauo ydus ianuarij. De iustina ꝺ
gine q̄liter ꝑ cyprianū temptata ē
et q̄ a dēone. Cap cxix.
Erat eā a dēone. Cap cxix.
tūc quedā virgo in antiochi
a ciuitate iustina noīe quā
quidā scolasticus nomine agladius
videns frequēter ire ad eccl̄iam in a
more eius venit multosqꝫ ad eam
tūsmittens eā sibi vxorē petijt. Que
cū omnibꝫ diceret xpō celesti sponso
se ee desponsatā. ille congregata
virorꝝ multitudine volebat eam ꝑ
vim rapere sed non potuit. Tunc
inde abijt ad cyprianū magum
et promisit ei duo talenta auri et
argenti ut iustinā virginē ꝑ ma
lefica raperet. Qui ꝑ magicas artes
vocauit demonē et ait illi. Ymo vi
ginē de galileis. potes eam suadere
et adducē michi. Qui ꝑmisit ei dicēs
Accipe hoc medicamentū et spergē
circa domū eius et ego supueniens
ꝑ patrinū sensū ei ī ciā. et statī obau
diet michi. Cumqꝫ cyprianꝰ ita face
ret sancta virgo tercia noctis hora
surgens ad oracionē sensit impetū
demonis et signauit se et domū
suā signo crucis et demonē exsuf
flauit. Qui veniens ad cyprianū
confusus et cur virginē non adduxe
isset requisitus ait. Vidi quoddā lu
men per artē magi
cē q
Tunc dyabolꝰ in specie virginis
ad iustinā intrauit. et sedens sup
lectū eius dixit. Hodie missa sum
a xpō ad te. viue in castitate ceu
multū auctē te video veneranda
nentia. Sancta virgo dixit. Quis
tes quidē multū labor vero mod
nus. Dixit ei dyabolus. Deus in
paradiso benedixit adam et eue

dicens. tresçate et multiplicamini tã
Puto ergo q̃ si in virginitate pmã
serimꝰ iudiciũ inadimꝰ quia verbũ
dei contẽpnimꝰ. Tunc virgo turba
ta surrexit et per sp̃m sensit quis
eẽt qui ei loquebat. et signo crucis
se consignans dyabolũ exsufflauit
qui sicut cera a facie ignis liquefac
tus non cõparuit. Cõuersio cypriani
ꝑ demoĩs verba. Cap. cxx.

Unde cypriano apparuit cõ
fusus. qui dixit ei. Et tu victꝰ
es ut ceteri subiecti tui? Quo victi
estis ab vna virgine xp̃iana? Dic
michi que sit virtus victorie eius.
Qui rñdit. Dicere tibi non possum
Vidi quodda terribile signũ et tabui
et sicut cera a facie ignis fluxi. Cui
d ipse cyprianꝰ. Ergo crucifixeꝰ ma
ior te? Qui rñdit. Etiã maior est oĩ
bꝰ. quia per ip̃m mũdo miserꝰ est
Deus. Et siue angeli tũ sgressores. si
ue hoĩes dei desertores. adducunt
ab angelis ante faciẽ xp̃i crucifixi.
et sic accipiũt sententiã ignis ẽt
ternalis in tartarũ crucianꝺi. Cy
prianus aut. Ego debeo festinare
amicus fieri crucifixi. ne talẽ penã
incurrã. Ille rñdit. Juraſti michi ꝑ
virtutẽ. quã nemo ꝑuarare potest
Cypriaꝰ aut. Contempno te et oẽs
meos tũ denego. mecꝫ consignans di
co. gloria tibi xp̃e. demon recede a
me. Abiit ergo dyabolꝰ confusus.

Cypriaꝰ autẽ vadens ad anti
stitũ ep̃m. cecidit ad pedes eius dicẽs.
famule dei excelsi signa me. et cathe
zisa in noĩe xp̃i. Putans ep̃us ne for
te ecclãm venisset mittẽ in errorẽ
qui deforis fuit. nichil potes adue
rsũ eccl̃am dei qã fixa est vtus xp̃i
Sed cũ cypriaꝰ enarrasset qualiter
virtus crucis xp̃i et oratio iustine
virginis ab eo demones fugasset.
sanctus ep̃us benedixit eũ et ait. fili
festina ire ad eccl̃am dei et incessan
ter redde orationes deo. Cypriaꝰ va
dens in domũ suã oĩa ydola confre
git et proiecit. et per totã noctẽ p̃cia
sua luxit. Deinde ꝓcessit ad ep̃m qui
catheçizauit et baptizauit eũ. Post a
liqꝺ tempus factus est diaconꝰ et gr̃ã
data est ei aduersus demones et
sanabat omnes infirmitates. Deinde
ecclã ad presbiteratũ promotus est. Cã
dem b̃tus antimꝰ ep̃us ex tũ suũ pre
cognoscens cõuocauit synodũ ep̃oꝝ.
et ordinauit cyprianũ ep̃m. Cypria
nꝰ autẽ scam iustinã diaconissã fe
cit et mõẽm monasterij virginũ cõ
statuit. De passiõe vtriusq; sc̃i sancti cy
priani et iustine. Cap. cxxi.

Post hec theotholomiꝰ comes
orientis audiuit q̃ cypriaꝰ
ep̃us cũ iustina virgine gloriã deoꝝ
destruit. et oẽm orientẽ seduxit. Ob
uratus iussit eos sub vinculis in da
mascũ deduci. et cũ oblati fuissẽt ei
interrogauit. Tu es cypriaꝰ qui mul
tos errare fecisti per magicas artes
crucifixi? Qui rñdit. Qui deus ẽ ip
se saluauit me per occasiõẽ sancte
iustine virginis. fr̃ã demones ipsa
fugauit per signũ crucis quos ad e
am misi. Qui serrimꝰ quoq; dyabolꝰ
coactus ab angelis narrauit michi
sacramentũ crucifixi. Comes autem
iussit eũ suspensiũ ungulari et virgi
nẽ nervis crudis ĩ manibꝫ tedi. et a
lapas a spaulatoribꝫ pati. Que cum
cederẽt gratias agebat. cypriaꝰ aũ
red arguerẽt tacebat. Post paucos
dies itm̃ iussit eos addũci et ait. Ut
quid seducimini in magicis hoĩs ihe
su mortui. ut et vos moriamini. Cypria
nꝰ ait. Diligentes dñm moꝝ hec in
duat in vitam eternã. Per multas
enĩ tribulationes oportet nos intra
re in regnũ celoꝝ. Tunc iussit comes
sartagine ferreã magnã fieri et in
ea picẽ et adipẽ et cerã mitti. eamq;
vehementer accendi et in eã vtrumq;
mitti. Quibꝫ fuis est ignis velut
ros. et laudabant dñm de sartagi
ne. Audiens autẽ comes et videns q̃
non tetigit eos ignis ait. Vidit vtus

malefactor cypriani. Anastasius aūt qui fuerat sacerdos ydolorū postulauit comitē dicens. Jubeat claritas tua me siue sanguinē stare. et in noīe deor virtutem eor vincē. Quo ānuente cū venisset ppe sanguinē cepit dicere. O magnus deus hercules. et pter deor iouis. et asclepius qui dat sanitatē hoīnibz. Hec eo dicente exilijt ignis de sanguine et comedit eū usq quo eius ossa non cōparent. Cui comes habuit consiliū cū terrūco cognato suo. qui dixit ei. Nichil tibi adūsus hos scōs cōmune sit. nichil contradicere veritati. iudicū enī est virtus xpi. Audi me et pice magnū pcaliū a te. Transmitte eos ad regē id est claudiū cesarē. referens oīa que de illis gesta sūt. Claudius autē misit eos in nychomediā iubens eos ibidē decollari. Quod et factū est. Sed et theonistus qui de pegrinatiōe venit. videns scm cyprianū qui decollandus erat oscula tus est eū et ob hoc cū eis cōsūmatus est. Corpora aūt eor iussa proiici canibz fuerūt ibi per sex dies. nec tetigerūt eos canes. Sanctē vēo fideles tulerūt ea nocte. et leuantes ea in nauē suā nauigauerūt romā. de q° misero statu gestus ē cypianus. Ca cxxij.

Hic est cypianus in quo dei mia sic eluet. q cū spurissimus et nephandissimus eēt peccator q' lus nūq' ullus fuisse legit. sic tandē cōuersus est ut etiā pro xpo martiū sustineret. Nam cū septē eēt ānor a pmtibz dyabolo consecratus a carnibz et vino et coytu diu abstinuit et sic modis oībz dyabolo seruiens in libris magicis ymagines cū officijs trecentor lxv. demonū putas habens. mulieres pregnātes diuisit. matronas in iumenta cōtens longe a suis ciuitatibz ire fecit. multos pueros virgines et matronas et peregrinos demonibz īmolauit latro cū latronibz thesauros diuitū rapiebat. et in omni teno luxurie voluptatis oēs xpianos cōuitijs et detractionibz et diuersis iniurijs infestabat. Denicq cū oīa mala faceret ut dyabolo placēt. et ipsos quoq' de mones in ipietatibz superaret. precabz et promissis iustinā virginē per dies lxx temptauit. Sed cū demones nichil proficerent. spūs fornicatiōis in formā virginis se mutauit. ut et fāmā iustine pollueret. et cypriani deludens suā potentiā iactitaret. Vbi ergo dyabolus ad cypriānū veniens cū vellet eū osculari. et cyprianus putans ee iustinā diceret. bn venisti iustina oīm feiarū decora. non fe rens demon eiā nomen eius sicut fumus euanuit. Vnde et cypianus ā plius anxiatus diu ad ostiū virginis vigilauit. et qnq' in femina neq' in auē se mutans. cū venisset ad ostiū. neq' femina neq' auis apparuit sed cypianus. Audaidus quoq' mutatus in passerē cū volasset ad fenestrā mox ut eū virgo vidit. nō passer sed audaidus tremēs stetit angustiatus nimis. quia nec fugē potuerat nec salire. Sed miserta eius tina ne caderet. et cepisset eū p simulam deponi fecit. et ut a tanta iniquia cessaret ne quasi malefinus iuxta leges periret. admonuit. Ex tūc cypianus magus demonū vanitatem et xpi virtutē cōperit. et ad xpm perfectissime se cōuertit. Passio sancte eulalie vgīs. Ex gesta. Ca cxxiij

Eulalie vgīs. Ex gesta. Ca cxxiij

A quo q' tempestate passa est apud emeritā ciuitatē hispanie virgo eulalia sub datiano presidē. Hec locuplex et nobilis gīe cū esset xij annor. spernēs ludos et oblectamenta seculi. mota p setiaone voluit sponte presidē redarguē. Sed parentes eius absconderūt eā domi quā habebant in rure procul ab vrbe. At illa nocte fores aperiens clamauit et per cuncta sentibz et vepribz plena. tarpe iter cepit angelico choro comitata. Quaq' pro vepribz q' sparuerat pedes lauans tribu ta ad vrbē puenit. Q' aneq' tribu

nal adijt. et in medio vociferari ce
pit. Quis furor est rasilibz scopulis
corda sterne. et deū prem oīm nega
re. Ysis apollo venus. nichil est. max
imianꝰ et ipse nichil. dn̄s opū et cli
ens lapidū. Pectora igitur generosa q̄
tit dux bonus arbiter egregius qui
sanguine pascitur īnocuo. Talibus
pretor in furias excitatus iussit lic
torē eam precipitē rapere ac suppli
cijs obruere. quā tn̄ ad deoꝝ cultū
reuocare cupiens aiebat. Respice tor
ua puella q̄nta gaudia amittas
que tibi fert genialis honor. q̄ mo
rieris in flore tenero. proxima doti
bus et thalamo. Ad hec illa nichil
rn̄dens sed infremens et in oculos
tyranni sputa iaciens simulachra
dissipauit. īpositāq; molā thuribu
lis. pede subegit. Nec mora carnifi
ces pectus virgineū dilacerāt vngu
la latus vtrūq; pulsant et usq; ad
ossa secant. Tunc exclamauit eu
lalia scribens. ecce michi dn̄e q̄ iu
uat hos apices legere. qui tua xp̄e
trophea notant. Tunc apposite sūt
ad eius latera lampades ardentes
Cumq; illa sine fletu et gemitu le
ta caneret et intrepida vndiq; lāpa
dibz in latera stomachūq; seuiebāt
ac crinis odorus de vertice eiꝰ fluxe
rat humeris volitans qui pudibū
da virginis celabat. Ipso q; tegmi
ne verticis opposito flāma crepās
in faciē virginis volabat. et per co
mas vegetata caput occupans etiā
apicē supabat. Virgo autē citū cu
piens obitū ore rogū ebibebat. Tūc
emicans colūba niue candidior.
ex ore eius visa est exire et celū pe
tere Sic abeunte aīa rogus emoritur
et pax artubz exanimis datur. Videns
autē lictor et ipse colūbā palā ex ore
virginis in celū meare. stupefactꝰ
prosilijt. et sua gesta pauidus fugit.
Actor Huiꝰ virginis festū in mar
tirologio videtur ēē bis annotatū
scilicz pridie ydus februarij et q̄rto
ydus decembris. Nisi forte due fuerint

eiusdē nōis in eadē prouincia passe
et in eadē psecucione. Passio scōꝝ vin
cencij et valerij. Ex gestis eoꝝ. Ca cxxiiij

Passus est etiā eo tpe sub dacia
no in hispania beatꝰ vincen
cius xi° kl' februarij. Qui genere
nobilissimꝰ a puericia lr̄is traditus
gemina sc̄ia efficacissime claruit sb̄
beato valerio cesarauguste ciuitatis
antistite. a quo etiā sanctitate insig
nis dyaconij arcē suscepit. Et q̄m ipe
ep̄us īpedicioris lingue erat. tradito
ei doctrine mīsterio. ipe oracioni et cō
tēplacioni diuine sedule insistebat.
Cum igitur dacianꝰ preses apud ce
saraugustā ep̄os et ceteros sacri or
dinis rapi precipet. protinꝰ valeriꝰ
et vincenciꝰ dyaconꝰ in confessione
deitatis alacriter cucurrerūt. Quos da
cianꝰ p̄mo valenciā post carceralē
custodiā et famis miseriā. cathena
rūq; stridorē protrahi iussit. ut eos
itineris vexacione frangeret quos
pena supare non posset. Cūq; eos
manibz ac ceruicibz īmensa ferri
pondera sustinētes. et per oēs artꝰ
mortis supplicia sustinentes defecis
se iam crederet timens ne seuicie
sue dampna pateretur iussit eos pro
duci e carcere. nolens eos ante tormē
ta vitā finire. Quibz ꝓponebat q̄
nec mortuis pceret. si deoꝝ suoꝝ nō
susciperēt culturā. Cumq; reticēt
ep̄us erat enī mire simplicitatis
et īnocencie. eruditus quidē sc̄ia
sed impeditus lingua. ait vincen
cius. Si iubes pater. rn̄sis iudicē
aggrediar. At ille. Dudū inquit
fili karissime diuini verbi curā ti
bi cōmiserā. sed et nūc pro fide qua
stamus rn̄sa cōmitto. Tunc vincē
cius cuiꝰ mēs erat iam tota corone
conscia. cōuersus ad dacianū ait.
Apud xp̄ianoꝝ prudenciā nephari
um ēē cognosce. deitatis cultū blas
phemare abnegando. et ne te longi
us protraham. profitemur nos xp̄ia
ne religionis ēē cultores. et vnius
ac veri dei famulos ac testes. In cu

ius noīe minas et supplicia tua
non metuimꝰ. sed potius mortem
pro veritate libentissime āplectimꝫ
Nam venenatissimꝰ serpens insa
ciabilis homicida qui pmos hoīes
morti subdidit ydola pro deo sola ī
stituit. dolens illuc hoīem obediē
do redire. vnde ipse supbiendo corru
it. Jamq; pre ira pene extra se posi
tus dacianus ait. Amouete hinc e
piscopū istū. Justū est enī eū subire
exiliū qui impiale contempsit edic
tum De constanti agone bti vīcencij
in eculeo. Ca. cxxv.

Hunc aūt
inquit rebellē. qui in contu
meliā venit publicā ad ecu
leū applicate. mēbris distendite. et
corpe toto dissipate. Inter hec ait
ad eū. O vincenti quid dicis. aut vbi
iam corpus tuū miserabile cōspicis?
At ille dei pncia roboratus alacri
vultu rndit. Hoc est quod semper
optaui et modis omībz exquisiui.
Nolo gloriā meā minuas. tu solus
votis meis concordas. nemo michi a
micicior fuit. Ecce iam in sublime
agor. et oēs pncipes tuos seculo al
cior tyranne despicio. Insurge ergo
et totis viribz debachare. Videbis
me dei virtute plus posse dū torqueor
qm possis ipse qui torques. Clamare
cepit dacianꝰ. et inter tortores et car
nifices virgis et fustibz amplius dese
uire stridore dentiū frendere et dum
mrem lacerat se potius lacerare. Tā
dē manꝰ lictoꝝ fatigata cessit et dum
per sancti latera pendet victa defecit
Exanguis dacianꝰ pectore trementi
et toruis ac minacibz oculis clamare
cepit. Quid agitis. homicidas ptina
citer obsistentes sepe vicistis et prici
darū et magoꝝ alta silencia rupis
tis. Sed paulisper dexteras contine
te. vires resumite. ut īprobū hostē mi
les īnouatus ad penā durius coher
ceat. acrior vngula rimetur intima
costarū. et dolor interiora penetrās
gemitū faciat reddere non contēptū.
Tunc subridens vincencius ait. Qua

vera sūt que confiteor. torque diuciꝰ
confitentē. Nam quos deos confiteri
iubes. ydola sūt lignea et lapidea.
Tu mortuoꝝ pontifex fias. ego vni de
o viuo sacrifico qui est benedictus in
secula. At preses nimia feruēs insa
nia. et tota facie humanitatis euer
sa. solā in corpus mrīs aciē luminū
venenūq; fundebat oculoꝝ. profluē
tem a toto corpe sanguinē cernēs vis
ceribz patefactis et iūcturis e cōpagi
bz sepatis. Ait autē. miserere tui vincē
ti. ne pdas florem nūc primū vernā
tis etatis. sed vel sero que supsūt lucre
ris tormenta. At ille rndit. O virosa
dyaboli lingua. quid in me non facias
qui deū temptas? Hoc magis est for
midini. q fingis te velle misereri. Nich
il ergo minuas de suppliciis ut in oī
bz te victū ēē fatearis. Quod enī pu
tas te grauius irasci. michi melius
incipis misereri De craticula eius
dē sci. Cap. cxxvi.

Hinc igitur
assūptus ex eculeo vincencius
et ad pabulum ignis raptꝰ
moras carnificū arguendo ad pe
nā alacriter pperabat. Jam eī tru
culentus mīster iusserat lectū cum
serratis costis proferri. et addita sb
ter carbonū congerie. exurendum
dei martirē applicari. Intrepidus
ergo dei athleta candentis ferri ma
chinā vltro conscendit. Torquetur
flagellatꝰ exuritꝰ. et distensis mēbris
ad penā crescit. Pectori quoq; et mē
bris depressa laminaꝝ aspitas inse
ritꝰ. et inter ferri candentis acies de
currente liquore flāma stridens ar
uina respergitꝰ. salis ignibz crepitā
tis minucie per mēbra dissiliūt. et iā
non ad artus tm sed ad ipa viscerū ab
dita suppliciorꝝ tela iaciūtur. Manet
dei seruus īmotus et erectis in celū lu
minibz dnm precabatꝰ. Tunc ait dacia
nus. vincimꝰ. spūs saltē qui coherceri
non pt puniatꝰ. Querite ergo locum
tenebrosū et vrgente tectura oppressū.
ibi fragmenta testaꝝ exaspata conge
rite. ut quicqd iacentis corpis fractura
male incisa

tetigerit illimatis infigat aculeis. et ipsa conuersio laterum inouetur ad penam. ut scilicet quo commutatis artubus membra querunt euadere semper offendant. Diuaricatis insuper ac distensis cruribus ligno pedes eius constringite et clausum in tenebris relinquite. Nullus ibi relinquatur. ne vel alicuius consorcio sermonis animetur. Implent sine mora et ministri iussionem.

De illuminatione carceris et de felici eius transitu. Cap. cxxvij

Sed cum custodes dormire cepissent carceris illius nox eternam accepit lucem. Flagrant cerei radiantes ultra solis fulgorem. laxatique ligni robur dissilijt. et testarum asperitas fit florum redolencium mollicies et iocunditas. Quibus athleta dei refectus. prenum deo dicens exultabat angelorum caterua vallatus. quorum fouebatur obsequio et mulcebatur alloquio. Ipse inquiunt o vincenti tibi coronam preparatam seruat in celis. qui te victorem esse fecit in penis. Esto igitur iam securus de premio. quia mox deposito carnis onere nostro addendus eris collegio. Dantur hinc laudes deo. et resonante organo vocis angelice modulata suauitas procul diffunditur. Turbati subito custodes. et vehementer stupentes de miraculo cercius explorare contendunt. Clausas fores adeunt. et introspicientes per rimas. antrum prius tenebrosum. immensa luce splendere cernunt. testarum aculeos florere. et martirem solutis nexibus deambulantem psallere. Moxque diuino terrore ac respectu compuncti. relicto errore xpiane religioni se dedere. Venerat et multitudo fidelium prius de illius mesta supplicijs. sed iam de concessa celitus gracia alacris. Quibus ait vincencius. Nolite timere sed prope irrumpite. ac solacia angelica securi oculis haurite. Vbi relinqueratis tenebras lucem gaudete. Renunciatur daciano. qua perfruar luce. commentetur aliquid si valet ad gloriam meam addere. Nam hoc solum timeo ne videatur velle ignoscere. Ad hanc renunciationem exanguis et trepidus

dacianus ait. Quid faciemus amplius? Victi sumus. Referatur inquit ad lectulum corpus stramentis que mollioribus foueatur. Nolo enim gloriosiorem facere. si inter tormenta defecerit. Indulta pauxillum requies attrita membra refoueat. et obducto in cycatricem hyatu vulnerum exquisitis ac nouis supplicijs innouatus subdatur. Verum daciano inaniter cogitante de supplicio. xpc clementer disposuit de premio. Egregius enim dei martir ad lectulum delatus. ac pijs sanctorum manibus in stratu mollicie repositus mox in mortem preciosam resolutus celo spiritum reddidit. Videres circumstanciam frequenciam sancti vestigia deosculari et vulnera tocius lacerati corporis palpare et sanguinem lintheis accipere.

De victoria eiusdem etiam defuncti et de sepultura. Cap. cxxviij

Cognito ergo eius abscessu. confusus dacianus ait. Si non potui superare viuum puniam vel defunctum. Proicite illum in apertum campum. ut cadauer honore sepulture careat. et a feris auibus que consumptum non compareat. ne forte xpiani tollentes eius reliquias. martiris sibi vendicent dignitatem. Sic igitur expositum sine tegmine corpus. angelicis rursum excubijs et obsequijs honoratur. Coruus auis nigerrima haut procul residens quasi tetra sui specie habitum lugentis demonstrans. cum aduentantes aues reliquas ac pernicibus alis metuendas impetu quodam eminus fugaret. aduenientem quoque subito immanem lupum. incursu etiam non segni abegit a corpore. Ac ille reflexa ceruice in aspectu sacri corporis herebat stupefactus. et ut creditur custodiam mirabatur angelicam. Territus ad hec dacianus nuncio dixit. Puto que nec iam mortuum vincam. Cum enim acrius in eum seuio. gloriosiorem mea seuicia facio. Si consumi in terra non potest. dimergatur in pelagus. ne cotidie sub oculis omnium erubescamus. Victoriam eius vel maria celabunt. Insuatur in culleo pericide et ubi naute spacia longiora

processerint alcioris sali fluctibz im
primatur ut si quid lacero cadaueri
superest ipasti pisces lambendo cōsu
mant. Cui eciā mola non pui ponde
ris ānectatur. ne forte vnda mobili ad
pegrina littora deuectū. negatā se
pulturā aliquatenus assequatur. Quin
pocius reciprocatū fluctibz et ad sco
pulos freqnter illisū dispereat. ut
nec mortuus inter saxa quiescat.
Cumqz iussa īplessent. et quasi pre
sidi suo prima gaudia reportātes.
subtractū scm vincenciū ab oculis
oīm celeres et alacres redirēt illos
fortissimos remiges beati mr̄is cor
pus preuerat. et quod alcioris soli
fundo teneri credebatur. prius venit
ad portū q̄ nūciari posset expositū
Deniqz cōmonita in sompnis que
dā sancta vidua vera signa quies
centis corpis accepit. ubi scilicet il
luc reciprocatū fluctibz. mollis a
rena tumulauerat. et elemēti ip
sius congerie ad honorē ei sepultu
re seruierat. Hec visionē pluribz
xp̄ianis clam īnotescens. veīt cū
eis ad locū. Itaqz certis signis direc
ti inter soli aquarūqz cōmerciū cor
pus reperiūt. et ad quandā puam
basilicā deferūt sepeliendū. Et tan
dem cessante psecuciōe inde leuatū
honorifice sub sacro altari extra mu
ros eiusdē ciuitatis valencie ad qui
etē reponitur ubi meritis eius diuiā
beneficia multiplicit prestantur. De
quibusdā alijs sb daciano passis.
Ex martirologio. Cap cxxix.

Preterea in hispanijs ciuitate
abula agitur vi° kl' nouēbris
passio scōr vincencij sabine et xp̄ine
Qui primo adeo in eculeo sūt extenti.
ut omnes cōpages membrorū eorū
laxarentur. Deinde capita eorū lapidibz
supposita usqz ad excussionē cerebri
validis vectibz sūt cōcussa. atqz ita
martiriū cōpleuerūt agente presi
de daciano. In hispania quoqz
ciuitate cōpluto scōr iusti et pastoris
frm viij ydus augusti. Qui cū ad
huc pueri lr̄is ībuerentur proiectis in
scolis tabulis sponte ad martiriū cu
currerūt. Moxqz a daciano teneri
iussi cū se mutuis exhortacionibz cō
stantissime roborarent. extra ciui
tatē ducti et a carnificibz iugulati sūt.
Sed et v° ydus decembris scē leu
chadie virginis. que a prefecto hispa
niarū daciano apud toletū dira car
ceris custodia macerata. cū grauis
simos beate eulalie et reliquorū mar
tirū audisset cruciatus. genibz in o
racione positis īpollutū xp̄o spiritū
reddidit. Iterū cesarauguste iij°
nonas nouēbris īnumerabiliū mar
tirū qui ibidē sub daciano hispanie
preside mirabilit occubuerūt pro
xp̄o. Passio xviij mr̄m q̄ dicūt massa
candida. Ex gestis eorū. Cap cxxx.

Sub eodē preside in eadē vrbe
passi sūt xviij mr̄es scilicz quinti
lianus et cassianus et ceti. quorū
natale celebratur xvi° kl' maij. Cui eci
am copioso martirio tyrannus īpissi
mus addidit sacrā dei virginē euge
niā purpureo sanguīs sui cruore
respersā. Videns deniqz xp̄ianorū
deuocionē se supare non posse torme
tis vocatis satellitū turbis ait. Nich
il in hoc certamine laborando profici
mus. quia dū xp̄ianos atrocius seuiē
do vincere cupimus eorū victorijs affa
tim deseruimus. Sit itaqz conciliū nos
trū eis occultū. et totā vrbē pcurrāt
officia preconū. ut eorū multitudo q̄
domibz occultatur. quasi concessa sibi
licencia legibz suis uti. q̄ntocius ab
hac vrbe ppellatur. Vos autē cōmi
litones nostri cū armis abdita locorū
occupate. et inde contra īermes hos
tes subito prosilientes. eos certatim
obruite. Quid plura? Data voce pco
nū exeunt cateruatī agmina xp̄i
anorū sponte relinqntes apta suarū
claustra domorū. consona voce letan
tes atqz psallentes. gloria in excelsis
deo etc. Obserantur post hec oēs porte
ciuitatis ut nullus eorū ingredien
di aditū īueniret. Ex occultis illico

prosilientes armati cum ensibus irruerunt
et velut agnos sibi non resistentes pro
sternunt. Nec sic quoque defunctorum in
nocentum nece saciantur, sed iussu dacia
ni coram omnibus occisorum corpora in unum
congesta comburuntur. Et ne xpianorum
quis latens cineres martirum sibi raperet
iussit e carceribus diuersorum criminum
reos produci. et eorum capitibus amputa
tis. cadauera sanctorum corporibus sociari simul
comburi. Sicque secuti sunt caput suum
xpm ihm. qui crucifixus est in medi
o latronum. Hij pro innumera multi
tudine massa sancta vel candida ap
pellatur. eorumque passio ix kl' septembris
annotatur.

Passio sancti georgij martiris mili tis. Cap. cxxxi

Sub persecucione daciani. venit de
capadocia miles georgius. Qui
videns xpianorum angustias. erogatis
omnibus que habebat veste militarem
exuit et indutus veste xpianorum in
medium sacrificancium se obiecit. atque in
conspectu omnium exclamauit dicens. Omnes
dij gencium demonia. dominus autem celos
fecit. Cui statim dacianus ira reple
tus ait. Qua presumpsione vel digni
tate hoc audes. ut deos nostros demo
nes esse dicas? Dic tamen unde tu es. et quomodo
vocaris. Qui respondit. Xpianus sum. ge
orgius vocor. genere et milicia capa
docus. Sed cuncta deserui. ut liberi
us seruiam deo celi. Preses ergo cum
eum ad se inclinare non posset iussit
eum in eculeum leuari. corpusque illius
membratim dissipari. Deinde apposi
tis ad latera facibus. patentibus visce
rum rimis. sale iussit plagas eius saliri
At ille sic manebat immotus ac si nich
il mali pateretur. Tunc videns dacia
nus quod penis eum superare non posset.
diu quesito et tandem inuento cuidam
mago dixit. Xpiani magicis artibus
suis tormenta ludificant. et sacrificia
deorum condempnant. Respondit athanasius
magus. Si artes eius superare nequi
uero. reus ero. Educto ergo de carcere
martire. dedit ei calicem plenum veneno.
Quem georgius cruce signauit. et
nichil mali paciens totum bibit.
Alium quoque calicem forciori veneno re
pletum cruce signans. totum similiter
bibit. Quo viso statim magus. ante
eum veniam petens procidit. et iudex
eum protinus decollari precipiens geor
gium carceri mancipauit. Et sequenti
die iussit eum poni in rota enea gla
dijs bis acutis undique circumsepta.
et ex alto dimitti. Qua visa ait sanctus.
Deus in adiutorium meum intende etc.
Illoque super eam posito statim fracta est.
et sanctus georgius illesus remansit.
Cumque presidem ad augenda suppli
cia prouocaret iratus iussit eum
proici in sartaginem plumbo feruente
repletam. Qui statim facta oracione
se signans in sartaginem insilijt. sed
virtute dei. cepit in ea quasi in bal
neo refoueri.

De consummacione agonis eiusdem. Cap. cxxxij.

Quod cum dacianus vidisset. cogitauit
ut eum blandicijs emolliret
et ait. Georgi nonne vides quante pa
ciencie et mansuetudinis sint dij nostri
qui salutem tuam tam diu sustinent. quod
licet a te tam multipliciter prouocati.
tamen parati sunt ut tibi si resipueris.
indulgeant. Age ergo dulcissime fi
li quod hortor et moneo ut relicta pus
tina vanitate deos nostros adores. ut
magnos ab ipsis et a nobis consequaris
honores. Cui georgius subridens ait.
Licet graue sit dimittere quod diu fixum
stetit in mente. tamen faciam quod horta
ris. Dacianus hac promissione delu
sus iussit sub voce preconis ut omnes
de tota ciuitate venirent et georgium
qui tam diu reluctatus fuerat tan
dem sacrificare viderent. Ornata i
gitur tota ciuitate pre gaudio. hora
sacrificij cunctis astantibus georgius
vocatus aduenit. templumque deorum
intrans deum flexis genibus orauit.
ut templum cum ydolis ita omnino potencie
sue virtute deleret. quatinus ad lau
dem suam et populi conuersionem nichil omnino
de eis remaneret. Et ecce subito ignis
de celo descendit. totumque templum cum

dijs et sacerdotibz et multis gentibz
concremauit. Terra vero dehiscens
omnes eorz reliquias deglutiuit.
¶ Hec audiens dacianꝰ iussit festinā
ter georgiū adduci et ait illi. Que sūt
maleficia ista. o pessime hoīm per
que tantū facinꝰ cōmisisti? Ille rn̄
dit. Non credas preses q̄ ita sit. sed
tu magis illuc mecū veni. et vide
me itm̄ īmolare. Cui preses. Intelli
go fraudē tuā. qua ad hoc niteris.
ut sicut dij nr̄i confracti sūt. et sacer
dotes cū cultoribz absorpti. ita et me
ipm̄ facias absorberi. Georgius rn̄dit.
Dic michi miser et stultissime hoīm
dij tui qui se iuuare nō potuerūt
quomō alios iuuare poterūt? Re
clusus ergo georgius in carcere se
q̄nti die tali sententia condēpnatur
ut per totā ciuitatē detractus dein
de capite puniretur. Quo facto cū da
cianꝰ de loco ubi decollatus erat
ad palaciū ꝓperans rediret. cum
ministris suis igne celesti consūp
tus est. ¶ Martirisatꝰ est aūt beatꝰ
georgiꝰ in ꝑsida cītate dyospoli ix° kl'
aprilis. Ad eius predicacionē credi
dit scūs vincenciꝰ de quo dicetur inferiꝰ

Passio scē fidis virgīs et caprasij mr̄is
Ex gestis eorz. Cap. cxxxiij.

Passa est eciā sub daciano sancta fi
des virgo genere nobilis moribz
q̄ in vrbe agēno. etate adhuc tenera
passionis tpe. senex tn̄ sensu et opere.
Nam ab ipsis cunabulis dn̄m ihm̄
xp̄m dilexit. et a daciano requisita
se ēē xp̄ianā constanter ostendit. Cūq̄
deos gentiū ēē demonia asserēs nec
blandimētis nec minis induci pos
set ut dijs īmolaret. iussu presidis
sup̄ cratē eneā diuaricatis mēbris
extensa. et substratis carbonibz adi
peq̄ flāmis īiecto dū sic torqueretur
multos ad xp̄m exēplo suo cōuertit.
¶ Tunc quoq̄ scūs caprasius qui pre
timore presidis iuxta vrbē sub rupis
cuiꝰdā foramine latebat. et cūcta q̄
intra murorz ambitꝰ gerebantur ap̄
te videbat. Cum virginē sic torqueri
videret orauit dm̄ ut eā victricē in cta
mine faceret. Et rursū prostratꝰ a dn̄o
pecijt ut ei premiū mr̄ij illiꝰ demō
straret. Et vidit protinꝰ q̄ colūba
niuea de celo descendit. que coronā
auro gēmisq̄ lucentē sup̄ caput v
ginis ornate splendidis vestibz collo
cauit. Et ut circa virginē dei clari
or virtus appareret. ipsa colūba voli
tatu alarz et rore celesti sic ignē ex
tinxit ut nichil de incendio rema
neret. ¶ Hoc ergo spūalibz oculis c
nens caprasius iam de victoria pre
sumens rupē sub qua manserat
dextera ꝑcussit. et protinꝰ fons erū
pens meritis sancti caprasij omībz
infirmis usq̄ nūc remediū salutis
impendit. Exiliens ergo caprasius
ad locū certamīs ꝓperauit. et daci
ano xp̄ianū se offerēs dū nec blan
dicijs nec minis flecteretur. tanta iu
bentis crudelitate laniatꝰ est. ut īt
alios circūflentes primꝰ et felicianꝰ
frēs ꝑp eius paciam ad xp̄m conuersi
cū ipso caprasio ac fide virgine capi
te plecterentur. ¶ Horū passio celebratur
pridie nōs octobris. Passio scī felicis
mr̄is gerūdicensis. Cap. cxxxiiij.

Passus est eciā in hispania ciui
tate gerūda scūs felix sub da
ciano preside. Hic apud cesa
ream liberalibz studijs vacans. et
cūctis ꝑfectior apparē studēs cū au
disset q̄ per omē litus hispanie per
secucio grauis xp̄ianis exorta esset.
oīa volumina legū que manibz suis
gestabat proiecit a se dicens. Quid
michi et phīe huiꝰ mūdi? Ad illā nūc
ꝓperabo que īciū nō habet et finem
nescit. Transiensq̄ ad īputitanā ci
uitatē in diuinis volumībz se exerce
bat. elemosinas larga manu pau
ꝑibz erogabat. hospitalis sup̄ modū
verbū dei predicabat. ¶ Post hec in
ciuitatē gerundensē se contulit. ibi
q̄ similia gessit. ita ut eū aplm̄ vel
ꝓphetā appellarent. Aderat autem
rufinꝰ. qui hec daciano nūciauit.
Cui dacianꝰ auctoritatē dedit ut eū

ferro vinctū incarceraret et suasioni
bz ei factis vel sacrificantē honorāret
vel nolentē cruciaret. Qui veniens
iussit eū apprehendi. et volens aua
rus predo pecuniā eius auferre nesci
ens oīa iam pauperibz erogata fuisse
cepit ei blandis verbis suadere ut sacri
ficaret. Sed cū ille nullatenus acquiesce
ret. quin potius eū acriter et constanter
increparet. iussit eū fustibz cedi et in
carceris yma recludi. Cumqz ille gra
cias ageret et psalleret dicēs. Pro
basti dnē cor meū et visitasti nocte etc.
Hanc vocē rufinus audiens iussit astan
tibz mutilatū manibz et pedibz. ac col
lo ferro magni ponderis aggrauare. sic
qz eū facere in loco squalido fame et
siti tabescere. Et cū iam eū crederet
defecisse. cognouit eū adhuc supstitē
ēē. suoqz conspectui precepit assistere
et cepit itm ei suadere. Illoqz in fidei p
posito psistente. iussit itm cathenis co
piosis totū corpus eius aggrauari. et
ab indomitis mulis per totas plateas
ciuitatis trahi. donec totū corpus eius
laceraretur. et sic in carcerē retrudi.
Qui dū humi prostratus oraret. iuue
nis splendidus ei apparuit ac eū confor
tauit. tetigitqz membra eius vniuersa
et illico sanata sūt oīa corporis eius vul
nera. Altera die sedens rufinus ius
sit eū adduci. et aras diligenter ornari
atqz holocausta funesta īparari. Ce
pitqz deos suos cū ceteris sacrificans
inuocare. et ad hoc idem scm felicē sua
dere. At ille. Discedite inquit infeli
ces a manufactis vrīs. et cognoscite
deū sūmū. qui nos de limo terre for
mauit. Statī ad hanc vocē simul oīs
illa turba paganorū īpetū fecerunt
in eū ut illū discerperēt. Tunc appre
hendens illū rufinus tradidit carnifi
cibz ut exungularent carnes eius a
scapulis usqz ad cingulū. iussitqz eū
desup tectis cameratis capite deorsū
suspendi. quousqz cartilagines eius pre
focate sanguinē exalarent. At ille
psallebat. et suspensus ab hora tercia
usqz ad vesperam a deo confortatus nichil

doloris senciebat. De consūmacōe a
gonis eiusdē. cxxxv.

Post hec ru
finus eū deponi et in carcere
arcius custodiri iussit. Vbi cū
introduceretur mirus splendor et odor
balsaminus apparuit. Quē etiā custo
des sencientes exterriti sūt et voces cū
eo multorū psallenciū audierūt. At
mane facto oīa rufino nūciauerūt.
dicentes illū vere dei seruū ēē. seqz cū
eo tota vidisse nocte quod non liceret
homini dicere. Tunc iratus rufinus ius
sit eū in mare demergi. ligatis post tr
gū manibz. At ille naui īpositus psal
lebat dicens. Etenī illuc manus tua de
ducet me. etc. Cūqz elongati a litore pro
iecissent eū in mare. vincula quibz erat
constrictus dissoluta sūt et ad nichilum
redacta. Tunc visus est a nautis ābu
lare sup vndas maris in manibz an
gelorū manus eius tenenciū. ymnūqz et al
leluya pprio modulamine decantāciū
Statimqz ex alto pelagi naui supueni
ens. ibiqz conscendens oīa eis intimauit
Confestim se vestigiis eius prostrauerūt
et ut pro pctis eorū orarent dnm pecierūt.
Audiens autē rufinus qz scūs felix in
litore deambularet gloriabundus ait
nautis. Furciferi cur non obedientes
mādatis meis īaliā nauē eū transtulistis
Qui vna voce protestantes dixerūt qz
in profundū maris eū demserūt. et
quomō sup fluctus maris eū ambulā
tem viderūt. Tunc exclamauit rufinus
ut leo rabidus. heu victi sumus. Iussitqz
eū itm torqueri. Qui cū adduceretur. in
tendens in eū vultu terribili et tortuo
sis lūibus dixit ei. Vides felix qntū mi
serti sūt tibi dij nri. Accede nūc et sacri
fica diis. et faciā te mirificū sacerdotē
eorū. Qui rndit. Tu deserui eis iure p
petuo cū pre tuo dyabolo. ego autē deo
viuo qui me de limo terre plasphema
uit et de profundo maris ferro vincu
latū manibz angelorū eripuit. Tunc
iussit carnificibz ut eū usqz ad ossa ex
ungularēt et itinere longinquo duc
tū citius fatigarent. ut vel sic vulne
ribz aggrauatus in itinere exalaret.

Qui cū traheret oratione cōpleta emi
sit spm. Hic est felix socius sā auaritia
de quo supradcm est. Celebrat autē eius
passio kl' augusti. De scō q̄ntino mr̄e.

Tempib dyocleciani Cap xxxvi
et maximiani. victiouarus gallu
e prefecturā. ac seuendi in xpīa
nos accepit preceptū. Eo tpe sā viri q̄n
tinus fusciani et victoricus crispinus et
crispiniani ab vrbe roma simul progre
dientes parisius xpo duce pueneruīt. Ibiq̄
diuina illustrante gratia. noiatā
loca in quibz diuisi mediarēt elegeruīt.
fusciani et victoricus tornacensē vrbem
peteruīt. q̄ntianus ambianis predicauit
Jam eū sāis luciano beluaci predica
uerat. Per hos scōs dns tanta opa
batur mirabilia. ut eor predicatio seqn
tibz signis probaretur ee seqnda. Hic
tiouarus autē xpianor sanguinē si
tiens ingressus treueris ciuitatē que
est tpe flumē mosellc. tantū ex eis in
ea cede exercuit. ut sanguis riuuli de
currentes in flumen aque pmixti i
colorē suū eam couerterēt. Precepta
quoq eius ad alia loca cursores defere
bant. ut quisquis xpianū alicubi re
perisset. pala eū ad interiacionē ptra
heret. Ex gestis sā q̄ntini. Q ū aūt
ambianis veniens sancti q̄ntini fa
mā audiret q̄ predicacionibz signis
ac virtutibz maximis claruś haberet
statim iussit eū comprehendi. et cathe
natū in carcere detrudi. et seqnti die
sibi p̄sentari. dixitq̄ ei. Quod nomen
tibi est? Qui vndit. Xpiano noīe cen
seor quia xpianus sū. et xpm corde et oe
confiteor. Qui e tamen q̄ntinus vocor.
Interrogatus genus vndit. Cuius romani
sū. filius vero zenonis senatoris. Et p
ses. Quid nam est ait q̄ psona tā no
bilis et tanti viri filius colut hoiem q̄
ab hoībz est crucifixus? Recede ab
hac stultitia qua teneris et sacrifica
dijs. At ille vndit. Dijs tuis nūquam
sacrificabo quos constat ee demonia
Celeriś fac quod vis patus sū sustinē
quicqd deus pmittente intuleris. Tunc
ille furore cōmotus iussit eū a q̄ternoī
bz ertēsn cedi. Et aū diuicś grauiter
cederet. eleuatis oculis gratias age
bat. Et protinś de celo vox facta e con
fortans eū. Qua dilapsa apparitores
qui eū cedebant in terrā cuentes stā
di facultatē amiseruīt. Seqś acerrime
torquen sentientes dixeruīt. Dne ne
tiouare adiuua nos q̄a īmensis an
gatibz torquem ita ut nos consisten
di ac pene loq̄ndi officia amiserimś.
Tunc aut victiouarus. Per deos deabq̄
uro. q̄ntinś iste maleficś est. et male
fica eś pualent. quorq̄ eū sibi exhibe
ri precipiens blandis q̄ eū sermonibz
cōpellebat. dignitates ac diuicias ei
promittens. At ille constanti vndit.
Lupe rapax dise q̄a paup non est qui
in dno diues est. Diuicie xpi eterne si
quas desidero. et pro eis si iusserit pe
mori patus sum. De constantia ei' in
Tunc victo passione. Cap xxxvii
uarus magis furens iussit eū
trodeis in īm torqueri ut īmē
bra eius a iūturis suis soluerentur.
Restaulis iusq̄ ferreis iussit eū cedi
et oleū candens ac picē et adipē fer
uentissimū dorso eius infundi. Ad ca
candā quoq̄ sua rabiē faces iussit ar
dentes applicari. At scūs marti
qui nec blandimētis nec terroribz ce
sit. cūctis ecia ignibz insuperabilis exti
tit. Ardens enī interiś igne diuini spi
ritus corporeos contēpsit cruciatus. et
aut ad p̄sidē. Furafer et fraudis dya
bolice filius. et ab omni pietate hūa
na remotus. cognosce quia hec oīa
michi prestant non doloris tediū. sed to
lerancie refrigeriū. Tunc ille in furōe
seuiciā augens ait. Affer adhuc cal
cem et aceti ac sinapim. et inhidat
in os eius ut vel sic mendo non ap̄hs
plebem hanc suasorijs verbis suis va
leat illudē. Clemens quoq̄ scūs q̄ti
nus psallendo validius roborauit. cru
ciatus eś adhuc sicebat augeri. Iussit
q̄ ferrariū vocari. precipiens ei ut fac
duas ferreas que lingua gallica ma
nige vocant. quibz sāis a cruice usq̄
ad crura tūsfigeret. Alios quoq̄ simi

li modo decē clauos qui int̄ vngulas
et carnē digitis omib; īmittent̄. Qui
b; ita patis conspiciens scm̄ talit̄ veru
bus confossū. insultans ait. En videat
ceteri xp̄iani hūc talit̄ suppliciis me
is adiectū. et ab huiusmodi penis su
mant exemplū. Deniq; accepto consi
lio iussit eū decapitari. Qui cū ad lo
cū īmolacionis a carnificib; ductus
fuisset. postulato sibi paululū orandi
spacio prosternens se rogauit dn̄m.
ut aīam sibi toto corde ac desiderio ob
latā suscipet. Deinde ceruicē suā spicu
latorib; obtulit. et illi gladio caput e
ius amputauerūt. Cumq; corpus vn
dis roseis ꝓprij sanguīs ꝑfunderet̄ sta
tim felice eius anima carnea mole
soluta visa est velut columba niuea
de collo ipsius exisse. ac libr̄imo vola
tu celū penetrasse. Et vox de celo au
dita est dicens. Quintine famule meꝰ
veni et accipe coronā quā tibi ꝑpara
ui. Ecce angelor̄ chori vndiq; assunt.
qui te victorē in celestē ihrlm̄ ꝑducāt.
Compleuit aūt martiriū suū pridie
kl' octobris apud vermandensiū op
pidū. cuiꝰ corpus rictiouarꝰ iussit
somene fluentis īmergi. et adiecti
one terre plumbi ceniq; subplūbari.
cauens ne forte a xp̄icolis honore de
bito veneraret̄. aut sepulture trade
ret̄. Quod per ānos ferme lv. in aq̄
fundo et in profundissimo limo per
tantū spaciū tumulatū custodiente
xp̄o mansit incorruptū. sed postea
mirabilit̄ reuelatū est. De reuelaci
one corpis eiꝰ. Cap̄ cxxxviij

Erat eū rome matrona quedā
eusebia nobilis et ditissima
sed ab annis nouē oculor̄ luce ꝑua
ta. Huic ex more oracoīb; incūbēti
quadā nocte dū pro infirmitate q̄
sibi acciderat deū exoraret. angelꝰ
dn̄i ei per visū apparuit et ait. Eu
sebia exaudita est oro tua. Surge et
in gallias ꝑge. locūq; qui augusta
vermandor̄ dicit̄ ꝑquire. Illic īue
nies corpus sancti q̄ntini mr̄is xp̄i
diu iam paludib; et aq̄s tumulatū

Quod cū fuerit per te ꝓplis manifes
tatū. oculor̄ recipies visū. Cumq;
semel bis. terq; hec visio eandē rem
probabilē astrueret. insinuatū ab
angelo iter arripuit cū multo vtri
usq; sexus comitatu. et angelio duc
tu ad locū designatū ꝑuenit. Cūq;
requirens ab hoīe ubi corpus sc̄i quī
tini a paganis interfecti repositū fu
isset scire non posset. quesiuit ubi es
set via publica ambianis veniēs et
laudunū ꝑgens sicut angelus ei sig
nificauerat. Illuc a quodā sene per
ducta sup̄ somene fluuiū e vehiculo
descendens humilit̄ se ꝓstrauit dn̄m
exorans. ut sicut helene sc̄e reuelaue
rat vexillū crucis absconditū. sic eciā
sibi ostendēt mr̄is sui corpus in aquis
tumulatū. Tunc locus ille ubi scm̄ cor
pus sub aqua iacebat moueri cepit.
ac crispantib; vndis indicia dare.
Sicq; magna dei virtute corpus ele
uatū est et mira natacione usq; ad
manꝰ femine deportatū. Caput q̄ꝫ
per aliū meatū exiliens. vnda por
tante mirabilit̄ ꝑductū. Que ꝑiter
oīa cū gaudio suscipiens illa de aq̄s
eleuauit. ac precandissīs lintheamī
b; que secū ad hoc deuexerat īuoluit.
Corpus vero ipm̄ nulla macula cor
ruptū. nullus liuor fuscatū. nullus
timor sordidatū reddiderat. sed niueo
candore et inestimabili odore fraglās
circūstātes tanto suauitatis odore re
pleuit ut cetera obliuiscent̄ mundi
delectamēta. De trāslacoē eiusdē. Ca.
cxxxix.

Igitur matrona scm̄
corpus vermandensiū castrū
quod ab eo loco q̄nq; milib; dis
tat reuerenter tumulandū aduehe
disposuit. sed deus locū mr̄is sui san
guine consecratū tanto thesauro ꝑ
uare noluit. Vnde mox ut ab aqua
sūmū montis qui eū aduectabant
conscendē ceperūt. nimij ponderis
grauedine pregrauati longius ire
nullatenꝰ valentes substiterūt. Sic
q; beata eusebia voluntatē dei īcel
ligens illic eū fecit deponi ac reue

rent sepeliri. tellamq; quibz tūc po
tuit nisibz edificauit. Et pro sepultē
beneficio mox ab oculis eius tanq̄m
squame albugo exiuit. sicq; visū re
cepit. Similiter eciā infirmi quotq̄t
illic eadē hora contigit venisse ad
cōmendandā mr̄is xp̄i preciosam
mortē et xp̄i. sanitatē recepere. Ipa
quoq; eusebia sudes ferreas id est ca
ringas quibz martir confixus fuerat
adhuc in eius corpe manentes īueni
ens extraxit. et pro veneracione reli
quiarū sibi assūpsit. Sepultū est at
corpus scm̄ viij° kl' iulij. Fuit ergo
in aque fundo per annos q̄nq̄ginta
a tempe scilicet dyocleciani usq; ad
tempa constancij. Sed itm̄ intueni
ente psecucione sub iuliano augus
to diuini noīs cultus turbari cepit.
Quapp ut credit defecisse circa sac
mr̄is excubias condignos cultus cō
tigit ut locus corpis ignoraret a
posteris. siue eciā alta dei prouidē
cia ut meritoꝝ eius renouarent
insignia. Jacuit ergo thesaurus
ille telluri tumulatus. et ignorā
cia densa coopertus nō minus ccc. et
xx. annis quousq; talia excitarēt
merita que ad huiusmodi reuela
cionē iudicarent condigna. Passio
sancti genciani mr̄is. Ex ges eius. Ca cxl.

Sancti autē dei fuscianus et vic
toricus cū fraterna carita
te succensi scm̄ q̄ntinū cōparē
suū videre cupient. ut affatu mutuo
de conuersa gentilitate gaudent a p̄
fata ciuitate abisse audierūt. Gen
cianus autē quidā grandeua etate
procuruus adhuc gentilis ambia
nensi ciuitati contiguus. cū per pre
dictos viros īmensa miracula fieri
cognouisset. die quadā eis versus pi
sius iter carpentibz obuius extitit et
ait. Dn̄i qui estis et quid q̄ritis. et
quo itis? Qui rn̄derūt. Rome nati
sumus ibiq; xp̄iane fidei regulis eru
diti. a qua progressi fines vr̄os pe
netrauimus. vt vobis eterne salutis
vias demonstraremus. qui dyaboli
ca fraude seducti ydola colitis et de
ū creatorē negligitis. Querimus eci
am comitē nr̄m scm̄ q̄ntinū. eiusdē
rei gracia a roma p̄rna vrbe digres
sū. Tunc senex suspirans ymoq; a
pectore vocē trahens ait. Ante tres
dies āmonicione diuina p̄motus
sū. ut deū quē creditis credā et ad e
ū me tota deuocione cōuertā. Sed is
dei famulus quē queritis q̄ntinus dū
vrbis nr̄e populo veritatis oracula
diuulgaret a prefecto tentus est. et
diuersis suppliciis maceratus. ab vr
be reductus in quodā municipio ver
mandoꝝ sentenciā decollacionis acce
pit. De vobis eciā eius iam edicio mi
litibz indicta est ut. ut ubicūq; vos ī
uenerīt arta mancipacione cōprehē
dant ut diis contrarios et reipublice
īimicos. Sed queso declinate in tugu
riū serui vr̄i ut reficiamī et paulu
lū quiescatis. Cumq; eis in domo su
a preberet obsequiū. rictiouarus repē
te supuenit et famulos dei compre
hendi precepit. Tunc gencianus zelo
cōmotus euaginato gladio exiliēs
nisus est rictiouarū p̄cutē. non qui
dem id cupiens. sed ut occasionē adi
pisceret qua ciciꝰ pro xp̄i noīe posset
occūbē. Ad quē ille ait. Vnde tibi o
genciane tam dira cupido. vel que
te temeritas impulit. ut me gladio
p̄cutē conareris? At ille. Digne in
quit pro mitis q̄a te xp̄i famulos in
iuste p̄sequi video. pro quibz corpus me
um tradē nō dubito. quia me seruū
illius ēē salubriter recognosco. Qua
felici confessione cōmotus preses ca
put precepit ei coram scīs auferri.
Passio scōꝝ fusciani et victorici. Ca. cxli.

Tunc in cathedra pestilencie
residens sanctos dei allocutus ē
ut a xp̄o recedentes diis sacrifi
carent. Qd' cū illi penitus abhoīan
tes respuerēt eūq; tandē ad inferēda
supplicia qualia vellet absq; mora in
uitarēt. ille sudes ferreas īnares eo
rū et aures cudendo iussit īmitti et
clauis candentibz eoꝝ capita tr̄nsfigi.

Oculos quoq; eoz a foraminibz suis pellu
isq; manu lato crispanos hastilia ser
vo ad sanctoz corpa transforanda ea
direxit. Eisq; adhuc palpitantibz ca
pita amputari precepit. Optato q; po
tatus soluto lecaor et quasi de quadam
plaudens victoria. celeriter ambianus
ceuersus est. ac horq; ulcione diuina
ptussus intestinoz dolore repletus e.
et per totā ciuitatē clamare cepit ac
dicere. Heu heu heu quid agā. aut qd
michi misero deniq; restat. qui pter
deu sanctos fustianū et victoricū quibz
diua intuli supplicia intolerabili cru
cioz pena? Cadē vero die qua decollati
sūt ingens fulgor sup eoz corpa appa
ruit. Extincta quoq; cū iacerent eoz
corpa trūcata capitibz. ipsi sup pedes
capita firmo rectoq; gradu ad hospi
tiū sancti geniciani de quo educti fue
rant redierūt. Vt qua eū exhortā
do comitē habuerāt. cū eodē simul i
requie dormirent. Passi sūt iij° ydus
decembris. Passio scē marie vgis. Ex
gestis eiq;. Cap cxlij

Rictiouaro gestis eiq; aūt veniens in ciuitatē au
gustanā corrupit matrā virgi
nē xpm incredulis prediantē. quam
sibi exhiberi iubens aut. Consule tibi
ne floze iuuētutis tue amittas. Si aūt
consilijs meis acquieueris et dijs iuic
tissimis immolaueris multas premijs
ab impatoribz ditaberis. Que rndit
Pecunia mea xpc est. pecunia autē
tua teqī sūt pdiationē. Tunc furore ac
census iussit ea torqueri. eiusq; ma
millas amputari. et post hec eam in
carcere omni luce exclusa manap ai
pane quoq; et aqua ei denegari. C
Cum noctis vero medio subito lux
magna carcere totū replenit. Et ec
ce vir taniae aspus attulit ei vngē
tū miro odore refertū dicens. Ego mis
sus a dno ihu xpo hoc vnguentū at
tuli ut pectoru tuo mamille reinte
grent. Que rndit. Absit a me ut p
mamillaru restauratione coronam
michi a deo pparatā admittē negli
gam. Creator tamen oīs carnis et
restitutor sanitatis. si vult michi in
columitatē geminā exhibere exhi
beat. potens est eū vtraq; salute spe
rantes in se saluare. Tunc oratione i
cubens cū diu lacrimis terrā made
faciens orasset. restitute sūt mamille
eius ut prius. In crastino vero pses
eam sibi pfectā videns sanitati red
ditam dixit ei. Quis te incolumitati
reddidit? Que rndit. dns meus omps
ihus xpus. At ille. Adhuc insanus
qua non times xpm nolare. Tunc
iussit acutissimas testas expandi. et
pruinas imitti. corpusq; virginis desu
per volutari. Qd cū fieret. ignis su
e virtutis oblitus est. Et cū illa gra
cias ageret et oraret. aīa eius celū
petijt viij ydus ianuarij in territo
rio vemensi. et haut procul a loco il
lo corpus eius sepultū est. C Post ml
tos annos apparuit eadē virgo per
visionē cuidā bubulco noīe lenduifo
et ostendit ei locū ubi condita erat
iuxta quandā ecclām beati martini
Quod ille narrauit incolis et corpus
eius honorifice leuauerūt. Postea vo
quidā vir venabilis dangulphi no
mine tpe karoli ecclām ei miro de
ve construxit et corpus eius in ea col
locauit iij° ydus iunij De scō puero
iusto et eius pegrinatiōe. Ex gestis eius

Dassius est etiā sub Cap cxliij.
Rutionaro satis iustus adhuc
puerulus. Qui apud vrbē auti
siodoru clara satis prosapia in tene
ra etate virtutū maturitate flo
uit. inter alia etiā plerūq; futuroz p
stiam obtinere meruit. C Huius pa
iustini et mater felicia dicebātur.
digni ut qui talē genera[ssē]t ut ius
tus nūcupari mereretē. Huius iusti
ni frater iustinianus furtim de ciui
tate illa puer iam diudū fuerat sub
latus et ambianis ductus. ibiq; au
dā negotiatori noīe lupo in seruū ve
nūdatus. Cū ergo puer iustus nouē
annoz eēt hoc ei de patruo suo diui
nitus per visionē reuelatū est. q am

ambianis homo bonus noīe lupus
eū ad seruiciū suū detineret. Quod
cū pr̄i suo retulisset. et ille volens il
luc p̄gere sociū itineris quereret iu
stus ait. Ego tecū vadā. Cumq; mīr
sil' cū pr̄e obsisteret. et puer apud pa
trē insisteret. pater aīaduertēs rem
diuinitꝰ agi tandē filio suo non īuitꝰ
consensit. Prexerūt ergo simul. et
cū ad miliconense castrū p̄uenissent
ceci et claudi in ītroitu porte ab eis
alimoniā vociferando petebant. Q'
bꝫ esca refocillatis benignus puer
sibi tunicā detraxit. et vnū eoꝝ quē
veste carentē aspexit eius īopie con
paciens induit. Quā ob rē cū a pr̄e ar
gueret' q̄ alterā non h̄ns vestē suā
tribuisset eius indignacionē p̄pheti
co testimonio mitigauit dicens. Be
atus qui intelligit sup̄ egenū et pau
perē ꝛc. Cum autē ambianis p̄ue
nisset. accesserūt ad lupū negociato
rē. xp̄ianū quidē. sed p̄p̄ rictiouari
metū occultū. Cui cū pecuniā obtu
lissent. ut fr̄em suū captiuū recipe
rent. lupus cognito q̄ xp̄iani eēnt
precepit ut ad eius hospiciū illa nocte
declinarent. pollicitus eis se totā do
mꝰ sue familiā ostensurū ut si int'
esset quē querebant ānumerato pre
cio reducendi copiā h̄rent. Introgres
sus igit' domū omnes famulos suos
exhibuit. et quis eoꝝ p̄pinquus eēt
intueri concessit. Cumq; puer sc̄us o
culos circūferret vidit assistentē cū
incensa lampade quendā puerū et
hunc eē quē querebat recognouit
germanū. Vnde vehemens stupor
omnes qui aderant īuasit. q̄lit' illi
reuelatū fuisset. cū eciā pater eius q̄
prouecte erat etatis ignoraret. De

Iterea qui passione eiꝰdē. Ca. cxliiij
forte aderant exploratores nun
ciauerūt prefecto venisse in do
mū lupi peregrinos viuentes ritu
xp̄iano. Quo audito tyrannꝰ ille cuiꝰ
crudelitas nichil magis q̄ xp̄ianorū
sanguīez siciebat. obseruate inquit
ne ab vrbe discedant donec obtutibus
meis puniendi offerant'. At lupus
de salute hospitū sollicitus. nocte exci
tatos secreto ut fugā maturarent
āmonuit. et p̄pinquū quē poscebāt
absq; redēpcione cū eis repatriare
concessit. Mane aūt milites obserua
tores lupi domū irrūpentes. eos iam
non īuenerūt. et confusi hoc presidi
retulerūt. Tunc missi st' pueri qua
tuor in equis velocibꝫ ut fugientes
redire facerent aut nolentes occide
rent. Illi vero dū iuxta quēdā fontē
prandent et quiescerent. puer sanctꝰ
sancto spiramine afflatus quid sibi
īmineret presensit. Nec eū insectacio
carnificū latere poterat qui cuncta
videntē corde gerebat. totusq; iam ī
celestibꝫ membra mox interitura
corp̄ali reficere noluit esca. Dixitq;
parentibꝫ ut cito comederēt eo q̄
tortores eos sequerent'. et ip̄e interī
in eminenciori loco quasi in specula
stans aspiceret contra eos qui veni
ebant. Cumq; iuuenes p̄pinq̄rent
et parentes ad nutū pueri se cela
rent in nemore. puerū interrogatū
et r̄ndentē se eē xp̄ianū occiderūt.
Amputato aūt eiꝰ capite truncū
corpus sumēs illud manibꝫ īmobi
le p̄durabat. et lingua palpitans
ac si integro vigeret in corp̄e deo sup
plicans ut se respiceret eloquebat'.
Quod miraculū p̄secutores ut vide
rūt cū timore magno reuersi p̄fecto
retulerūt. De trāslacione capitis eius. Cap̄ cxlv.

Comites eciā abscon
ditos et ultra q̄ dici possit am
mirantes lingua pueri sic pal
pitans postq̄ horrore miraculi p̄se
cutores abegerat. ubi eū sepelirent
edocuit. et ut caput matri pro con
solacione deferrent monuit. eiq; di
cerent ut si filiū cernere cuperet. eum
sequi ad sup̄nā ih'ilm studeret. Con
festim aūt lux eū circūfulsit. et cum
ea pariter ad celos migrauit. Sepul
to igit' corp̄e in territorio beluacensi
in quodā spelunce edificio edera coo
p̄to sicut eos docuerat autisiodorum

regressi sūt. Quibz eaꝫ mater pu
eri feliciꝫ gaudens obuia procedit
et filiū quē non videt requirit. Cū
ꝙ ei rem gestā enarrassent vix se
pre gaudio ferens suꝑpto reuerēter
capite lacrimarū ūundacione per
fusa graciaꝫ xp̄o agebat. et filiū su
um ut sui memor eēt exorabat.
Tunc sacrū pignus sindone ūoluti
tū et tem reposituū. a laquearibz do
mꝰ interioꝝ suspenderūt. et atten
tis nocte luminaribz sacris insist-e
bant vigilijs. Cū repente fulgor nimi
us de celo lapsus domū illam plustra
uit et insup totius ambitū vrbis. Vñ
suis amator epūs tres presbiteros il
luc mittens. audita passione sancti
uiri eū processione caput eiꝰ in ec
clesiam detulit. et in secretario ubi
ipē sepeliri decreuerat collocauit.
Ipsa autē hora puella pvi annoꝝ
cem natꝰ ad tumbā eius accessit. et
orans lumen oculoꝝ recepit. In loco
autē sepulture eiꝰ in territorio belua
censi basilica nomine noīe eius ex
structa est. Et longo post tpe ut ma
ioze pli fireꝯcia celebraret ossa eiꝰ
beluacū deportata sūt et in sacrario
beati petri honorifice reposita. Hujꝰ
passio · xv° kl' nouēbris celebratꝫ. Pas
sio sc̄oꝝ crispini et crispiniani. Capitulum

Sancti aūt crispinꝰ et crispinia
nus qui cū sancto q̄ntino et ce
teris de roma in gallias vene
rant successionis ciuitatē sue pegrina
cionis hospitū elegerūt. Vbi sequen
tes doctoris genciū magisteriū. ut vi
uentia labore manuū sibi prouí
derent. artē sutoriā que quiete exer
ceri potest didicerūt. Et cū omnibus
pene artifiabz oparentꝫ elegantiꝫ. a
nullo mercedē opis coactice exige
bant. Vnde eaꝫ gentiles per hoc eo
rū amoze denuncti. non tā nāturā e
artificij q̄ amoze verbi dei ad eos fre
quenter veniebant. et relicto erroꝛe ve
rū deū credebant. Denicꝫ hij sanc
ti viri a victoriano exquisiti malignāꝫ
impiuꝫ sarcientes capti sūt. Quos
post multis interrogacionꝫ extensos
ad tortcam iussit fustibz cedi. deinde
sudes in vngulis eoꝝ mitti. et corrigi
as singulas de dorso tolli. Quibz in
ter acerrimos dolores orantibz sudes
de vngulis eoꝝ exilierūt. et ministꝝ
pauentes quosdā interfecerūt quos
dam vulneratos cruciauerūt. Dein
de iussit victoriaꝝ molas ad singu
loꝝ colla suspendi. et hyemis tpe in
fluuio axona velut sub glacie demer
gi. Sed eos nec aqua mergē nec pe
tre premē. nec frigus stringē potuit
q̄mꝰmo quasi estiuis lauacꝝ delec
tati proiecto molari onere ad alteꝝ
fluūs ripam deuenerūt. Postea iussi
sūt in plumbo liquefacto demergi
Quibz in plūbo orantibz exiliens gut
ta plumbi feruentis in oculo victo
uari grauꝰ illiꝰ dolore crucians ex
clamauit. Postea picem et oleū et adi
pem simul bullire iussit. et sanctos
martires ibi precipitari. Sed moxꝫ
eos orantes angelus ab igne illesos e
duxit. Tunc videns victoriaꝝ se adu
sus mr̄es xp̄i nichil illatis preualu
isse supplicijs. sese conatē furens in
ignē precipitauit. Sicꝫ morte pessi
ma consūptus est iusto dei iudicio a
gente. ut qui multos mr̄es igne mē
merat. ipse ad ignē eternū descende
ret igne consūptus. De morte eoꝝ et
sepultura. Cap̄ xlviij.

Hec videntes
sancti dn̄m precabantē ut eos
a certamine ereptos ad se ve
nire iuberet ppciꝰ. Quibz eadem
nocte reuelatū est. ꝙ illucescente die
premij sui mercedē reciperēt et sic
factū est. Nam maximianꝰ. moxꝫ
audita satellitis sui pditione crispi
nū et crispinianū gladio puniri
iussit. Actū est hoc viij kl' nouēbris
Corpa autē eoꝝ a carnificibz bestijs
et auibz voranda sī derelicta sed xp̄o
custodiente ab eoꝝ morsu manserūt
intacta. Fertur autē ab angelo se
nē quendā ee cōmonitū cui germa
na erat cohabitatrix cellule vetula
ut sanctoꝝ corpa colligēt diligenter

humanda. Qui mox assumpta germa
na ad locum properat ubi decollati iace
bant. Et quia prope axonem fluuium e
rant ad cellulam pauperum duci na
uigio facillime poterant. Sed nec
nauis in promptu erat nec naui
gandi ingenium. nec virium contra flu
minis impetum pauperibus et infirmis
fiducia suppetebat. Peruenientes tan
dem ad locum sibi ab angelo ostensum
corpa reppererunt a bestijs et auibus
intacta. et in amne nauem diuina
prouidencia. Tunc cum fiducia tollen
tes singuli corpa singulorum martirum
quasi liberi ab oneribus gradiebantur
ita inoffenso vestigio ut putares eos
non onera ferre sed ab oneribus ferri
Ingressique reptam nauiculam velociter
pergebant absque remigio et guberna
tore non viso contra fluminis vndam.
Et hoc exultantes miraculo ad vici
nam cellule sue ripam peruenerunt. De
portataque sanctorum corpa. clam in tu
gurio suo cum gaudio sepelierunt.
At ubi persecucio cessauit honor eorum
deuotis plebibus senum indicio patuit
ac miraculis choruscauit. Passio ru
fini et valerij. Ex gestis eorum. Ca. cxlviij.

Eadem tempestate passi sunt in ter
ritorio suessionensi rufinus
et valerius sub rictiouaro
galliarum prefecto xviij° kl' iulij. ¶
Hic enim prefectus remorum ciuitatem ingres
sus dum ibi residens xpianos vrgeret
ut ydolis sacrificarent. aliquando dum per
aggerem publicum iter carpet erat ei
in quodam loco contigua res publica
gubernanda iuxta indole decursum
ubi rufinus et valerius rectam vitam in
domino conseruabant. Cumque audisset
sanctorum religionem in loco illo nimis
pollere. statim frendens dentibus ut
canis precepit ubique famulos dei in
quiri. Quos inuentos ministri tenu
erunt. et cathenis constrictos ei obtu
lerunt. Qui dixit eis. Quos deos co
litis aut cuius sacre religioni inten
ditis. iouis an dyane. Qui responderunt
Iouem in adulterio generatum. sororum
suarum violatorem cognoscimus. et dy
anam meretricem siluarum compita te
nentem non colimus. sed deum viuum et
dominum ihesum xpm cum spiritu sancto adora
mus. Tunc ille vociferando dixit eis
Infelicissimi hominum. hominem interfec
tum vos deum affirmatis. Per iouis
virtutem qui in potestate sua tonitrua
diuentilat. multis cruciatibus interi
mam vos. et videbo si deus vester de
manibus meis eripiet vos. Tunc ca
thenarum ligamine sancti constrin
guntur ita ut astantes incredulum mi
rarentur qualiter tam vasta pondera
portare possent. Sed illi in xpi nomine
confortati tanquam leuissimas plumas
omnia portabant et benedicentes de
um orabant. Cumque nec promissis
nec minis flecterentur iussit eos prefec
tus eculeis extendi et plumbatis ce
di. Qui cum cederentur dicebant. multe
tribulaciones iustorum etc. Iamque mul
tis flagellis omni compage disrupta vir
ossa herebant. solo tamen spiritu palpitabant
Ieiuniorum quoque abstinencia macera
ti erant. sed mente robusti in domino per
manebant. Tunc ait prefectus ministris.
Tollite eos hinc et in argastulo reclu
dite. donec excogitare possim quam mor
te crudeliter debeam eos consummare.
¶ Reclusi itaque in carcere psallebant
et in ipsa nocte propinquante iam luce cum
se sopori dedissent. angelus domini car
ceris claustra fortissimus preliator
irrupit. et cum magna claritate in
loco illo refulsit ac super sanctorum
capita coronas illapsas micanti
colore. et quasi smaragdini lapi
des resplendentes deposuit et ait.
Rufine et valeri viriliter agite. do
minus vos inter electos sibi martires
celerius iubebit adesse. ibique percipie
tis coronas vobis a domino preparatas
Mane autem facto iussit preses eos
sibi presentari. viditque facies eorum ro
seo perfusas rubore. et reliquam corporis
partem in liliorum candorem fulgere.
Tunc dicens eos in arte magica con
fidere iussit eos decollari super litus

fluūs indole. Nec multo post dū ad
remoꝝ opidū ducerentur cū sacerdo
tū choris et ꝓploꝝ turmis. feretris
impositi ubi nūc ossa eoꝝ quiescūt
aggrauati ne moueantur precipiūt
Ibiq; nutu dei quiescere voluerūt.
ubi pauperibꝫ larga manu elemosi
nas porrexerūt. De passiōe sc̄i deme
trij thessaloīcen. Anastasiꝰ. Caplin.

Cum aūt imperator maxi cxlix.
mianꝰ in thessalonicensiū de
geret ciuitate pie religionis
auditores ꝑsequebatur et interficie
bantur ab eo. Inter quos erat beatus
demetrius manifestū faciens semet
ipm absq; timore. quia a iuuētute
et bona egerat opa et alios docue
rat. Docebat enī qualiter diuina sapi
encia descenderat ad terrā de celo
ut hoīem. qui mortuus fuerat pcc̄o
viuificaret sanguīe ꝓprio. Cum hec
et alia multa predicaret quidā mi
nistri imperatoris qui ad capiendos
xp̄ianos fuerant deputati. tenētes
sc̄m demetriū imperatori maximia
no obtulerūt. Contigerat enī eum
ire ad stadiū ciuitatis ꝓpter eos qui
ad singulare certamē fuerāt cōgres
suri. Illic enī parabatur per quasdā
tabulas circulus circūseptus. vnde
suspecturꝰ erat eos qui ex aduerso ī
uicē theatrice se īpugnarent. quia
delectacio erat ei aspicere hūani san
guinis effusionē. Cumq; facta fuis
set congressio. lyeus quidā gladia
tor. qui ob īmensitatē viriū et freq̄
ciū triūphorū imperatori carus ha
bebatur mortalē suscepit ictū. et ex
tremā fecit ei confusionē. Cū aūt
tristis ad palaciū reuersus eēt et ei
quidā de demetrio suggessissent. sta
tim ira ꝑmotus in ipso loco in quo
fuit retentus iussit eū lanceis ꝑ fora
ri. Ita beatus demetrius bone con
fessionis martiriū consūmauit.
Corpusq; eius religiosi nocte sumē
tes ne lesionē aut īiuriā sustineret
abscondere curauerūt. Cū aūt iam
fuisset meritū mr̄is diuulgatum

multa enī virtutū ac sanitatū in
signia facta sūt hijs qui fide eū īuoca
bant. Leoncius quidā deo amabilis
domū que continebat sc̄issimi mr̄is
corpus predijs amplioribꝫ dilatauit
et erexit ibi oratoriū in honore sancti
martiris demetrij. De quodā eius
Mariani miraculo. Cap̄ cl.

Mautē cuiusdā prefecti thessalo
nicensis filij cū eēt deo et hoībꝫ
acceptus dyabolꝰ bonis īuidens opibꝫ
eū ut temptaret expecijt. Primū igi
tur de septē vicijs tēptauit. sed dei grā
suffultū insuꝑabilē repperit. Postmo
dū vero mundi diuicias ei auferens.
ad ultimū etiā graui eū ꝑcussit in
firmitate. usū ei solꝰ lingue que assi
due deū laudabat relinquēs. Cumq;
dyabolꝰ in specie hoīs cuidā seruo eiꝰ
membranā ostenderet dicens. si dn̄s tuꝰ
suꝑ se hanc tulerit sanabitur. Et intro
gressus seruꝰ cū hec eadē dn̄o suo repli
caret dicens q̄ in ea sicut audierat
noīa deoꝝ et angeloꝝ continerentur
rn̄dit marianꝰ. Deus absq; cuiꝰ nu
tu nichil fit. potest me sanū reddere
sine carta. Habeat quod suū est. de
me fiat voluntas dei. Qui confestim
sompno correptus audiuit btm̄ deme
triū iubentē ut in ecc̄iaꝫ suā deferretur
ibi enī sanaretur. Quo cū delatus esset
itm̄ dormienti dixit in visu btūs mr̄
xp̄us te sanat. qui erigit elisos. Eui
gilans igitur cepit narrare visionē.
et cū ad id ventū fuisset ubi martir
dixit. xp̄us te sanat qui erigit elisos
sanus surrexit gracias agens. Actor
Huiꝰ mr̄is solēpnitas qui multis p̄t
hec clariuit miraclis celebratur viij° ydꝰ
octobris. Cuiꝰ vitā anastasiꝰ de greco
in latinū transtulit. et imperatori ka
rolo transmisit. De cōuersiōe affre ꝑ
sc̄m narcissū. Ex gest̄ eiꝰ. Cap̄ cli.

Ea tempestate quoq; qua dyo
cleciani feruebat insania apud
cretam in ciuitate augusta
suꝑueniens narcissus epūs nesciens
quo introiret profugus ad meretricē
est ingressus affra noīe cū dyacono suo

felice. Illa aut̄ videns honestissimos
viros aduentatores estimans ĩpudi
cos parat cenā et omnia que solito
more cum tribz puellis suis pare con
sueuerat. Epūs autē veniens cibum
capere orare cepit et psallē. Affra
autē audiens et videns que nūq̄ au
dierat nec viderat. stupore ducta cep̄t
inquirē quis eēt. Et cū didicit hūc eē
epm̄ xp̄ianoꝝ. mox ad pedes eiꝰ cecidit
et ait. Dn̄e indigna sū. et in ista ciui
tate nulla me turpior ĩueniri p̄t. Cui
narcissus epūs ait. Saluator noster a
turpissima tactus inquinari non po
tuit. sed sanctitas illiꝰ oēs sordes eius di
luit atq̄ mūdauit. Nam et sol lucem
suā circa cloacas et lutulentas aquas
sine sui coinquinacōe fundit. Vnde et
tu filia suscipe in te lumen fidei ut pu
rificata ab omni pcc̄o possis demonio
fugato introitu ꝑpetue claritatis
gaudē. Que cum verba eius puellis
suis retulisset rn̄derūt digna eume
nia et eūꝑpia. Tu nr̄a dn̄a es. et si se
cute sumꝰ te ad inq̄namenta facinoꝝ
quomodo non seq̄mur ad indulgenciā
pcc̄oꝝ. ¶ Deniq̄ epūs cū dyacono suo
totā orando et psallendo ꝑtransiens
noctē. simul affram habuit cū suis
puellis consortē. Mane autē orto. cum
ab ea inquireret̄ ubi eēnt qui ad eam
introierant. rn̄dit eos abisse ad sacri
ficandū. Tunc abijt ad matrē suā et
dixit ei. Epūs xp̄ianoꝝ venit ad me
nesciens quo intraret. et per totam
noctē expandit manꝰ suas ad dn̄m su
um. nos q̄ simul fecit orare secū. Circa
gallorꝝ vero cantus extīcto lumine cū
illud accendē vellem nec possē dicēte
epō. veni lux mea de celo ōnde faciem
tuā et salui erimꝰ. venit fulgor de ce
lo sicut sol. venit ut tonitruū. et non
recessit. sed tam diu stetit. q̄ diu au
rora inciꝑet. Et dum ille finisset ora
cionē iussit nos rn̄dē amen. Lux aut̄
illiꝰ fulgoris paulatim recessit ab o
culis nostris. In crastino aut̄ ostende
rūt se michi qui insidiabant̄ ei ut ex
euntē tenerent et occiderent. Ego at

autē eos abscondi ubi fascinas habe
o de lino. Timens q̄ ne scrutet̄ locus
si iubes mater huc eos transire faciā
quia promisit michi. xp̄ianā me fie
ri et pcc̄a mea deleri. Ad hec mater
eiꝰ gaudens ait. Prestet deus ut et
hoc michi contingat. Vespe autē sc̄o
sc̄us narcissus ab affra rogatus ad
matrē eiꝰ migrauit. et illa gaudēs
per tres horas plantas illiꝰ tenuit.
obsecrans ut et eam faceret a peccatis
mundari. Qui indicto eis septē die
rū ieiunio precepit eciā ut id q̄d co
luerant euident̄ ei exponerent. Hyla
ria rn̄dit. Parentes mei genē cypri
fuerūt. et venerūt inde cū sacris ve
neris. Et coli venus non p̄t nisi ab
hijs feminis que meretrices fuerūt
Deniq̄ ego sacris veneris filiā meā
consecrans quasi dee veneri seruitu
ram et de meretriceo placiturā in p
stibulo manē ꝑmisi. et credens hoc q̄
michi eēt ꝓpiciatura venꝰ si filiam
meā diuinis eius imitacionibz occu
passem. Nam q̄nto plures amatores
poterit habere mulier que veneri ser
uit. tanto plus veneri placere posse a
sacerdotibz veneris affirmat̄. De
manifestacōe demonis et morte nar
cisci. Cap̄ clij

Audiens hec vir
dei narcissus epūs ingemuit
et lacrimas fudit. dixitq̄ ad fe
licem dyaconū suū suū. Surge frater
et demus lamentū sup̄ istā talē cultu
ram. et rogemꝰ dn̄m ut ubi habūda
uit ĩnquitas sup̄habundet grā. Cum
est aut̄ cū orassent apparuit egipcius
quidā nigrior coruo nudus. et vulne
ribz elephantinis toto corpe plenꝰ. et
cepit dare mugitū ac dicere. O sancte
narcisse quid tibi cū causa mea? Ad
tibi cū ancillis meis. quas ego semp̄
de familia mea habui? Deus tuꝰ mū
das aīas et mūda corpa diligit. iste
iā mee sūt alteriꝰ eē non p̄nt. Tunc
sc̄us narcissus dixit ei. Dic michi dap̄
nate. scis ihm̄ xp̄m dn̄m meū naza
renū tentū flagellatū affixū cruci
mortuū et sepultū die tercia resur

reprisse. Quis hoc factū. Rndit demō. Vtinā michi hoc nescire licuisset. Nā hora qua crucifixus est pnceps nr fugiens a facie eius in templū dei se misit. ideo velū templi scissū est. qđ virtutē plcm̄tis se ferre non potuit. qui et athenis igneis est veligatus Quis aut. Quid peccauit dns meus ihs ut tanta pateret. Cui demon. Non p suis pcīs passus est sed pro alienis. Discede ergo ab hijs mulieribz īmunde spūs. quia dns meus. et pro illis passus est que ad eius fidem et gr̄am concurrūt. Cui demon. Jube me manere ista nocte. Cui epūs. Si potes inquit manere mane. Tūc demō dicens. nullatenus valeo. Et ululatū teterrimū emittens. nusq̄ comparuit. Rogauerat aut̄ antea sctm epm̄ dicens. Fac precatū sup me et da michi vel vnā animā in potestate. Cui epūs. Et tu mihi fidas quē dedero. Dixitq demō ei Per ipm qui nos cū principe nro vicit iuuo. Dixit ei episcopus. Vade iuxta fontē alpui iuliaq̄ vnde nemo pōt bibere aquā. non homo nō pecus. nō fera aliqua. quia draco ibi habitat et flatu eius ōnes qui ad fontē accedunt interimit morituros. Hunc interfice et animam eius in tuā redige potestatē. Tunc exclamauit demon dicens. O epm̄ mendosū. insup etiā ligauit me iuramento. ut amicū meū occidam. Quē si non occidero cōpellar ire in abyssū. Tunc demon abscessit et occidit draconē. et liberatus est fons ad usus hoīm. Per dies aut̄ plurimos epūs docuit eos verbū dei. et baptizata est hylaria cū filia sua affra et cū puellis suis. et cum omnibz suis. Facta aut̄ hylarie domū ecclīaz. et ordinauit zozimū quēdam affre presbiterū. Ipe aut̄ scūs narcissus epūs pfectus in ordine rebus post ix mensēs ad hispaniā est profectus ad ciuitatē quādā. in qua multū tpīm deo per tres ānos acquisiuit. et ita demū ad martirij palmā cū sancto dyacono suo felice attigit.

Passio scē affre supnominate

Apud cretā vero Cap. cliij. . persecutione cōmota contra xpianos sancta affra cōprehensa et a iudice cōmonita ut sacrificaret ne inter tormenta deficeret rndit. Sufficiūt michi pcā mea. que ignorans contra deū gessi quod autē iubes nūq̄ faciam. Xpm̄ an̄ oculos meos habeo. upi crimina et pcā mea confiteor. Et quia nō sū digna ei sacrificiū offerre. ego ipa pro noīe eius cupio sacrificari. ut corpus quo peccaui dū penas fuerit passū abluat. Judex aut. Siquidē ut audio meretrix es. sacrifica quia aliena es a deo tuo. Affra rndit. Dominus nr ihūs xpūs dixit se p peccatorubz descendisse de celo. Nā cuā gelui ei loquit q̄ meretrix lacrimis rigauerat pedes eius et indulgentiam accepit. Et meretrices et publicanos nūq̄ desperat. q̄mymo etiā sctī eos mandatarios pmisit. Judex dixit. Magis sacrifica ut diligaris ab amatorubz tuis. et sicut es dilecta ab eis amerīs et conferant tibi multe diuitie. Affra rndit. Peccatias execrabiles iā nūq̄ accipio. Nam et quas habui expendi. quia non fuerūt de bona conscīa. Tamē pauperes frēs meos exoraui ut a me dignarent accipere et pro pcīs meis orare. Tunc iudex nequissim⁹ dictauit sententiā dicens. Affrā publicā meretricē que xpiana professa est religionē et noluit sacrificare ydolis ptinaci. vuiā mendi preripim⁹. Statūq̄ rapta a mīstris ducta est ad insulā fluuij que dicit lecte. ibi q̄ eam expoliantes stipiti colligauerūt. At illa eleuans oculos suos ad celū. cū lacrimis orauit dicēs Dne deus omp̄s ihu xpe qui nō uis cōtos venire sed pcatores ad penitentiā. accipe in hac hora passionis penitentiā meā. et per hūc ignē tpalem qui corpi meo paratus est

ab igne eterno me liberes. qui et a-
nimā simul et corpus exurit. Et
hijs dictis expletis circūdata sarmē-
tis igne supposito vox eius audieba-
tur dicentis. Gracias tibi ago dñe ihe-
su xp̄e. qui me dignatus es hostiam
habere pro noīe tuo. qui pro toto mū-
do solus hostia oblatus es in cruce.
iustus pro īiustis. bonꝰ pro malis. be-
nedictꝰ pro maledcīs. dulcis ꝑ ama-
ris. mūdus a pcc̄o pro peccatoribꝫ v-
niuersis. Tibi offero sacrificiū. qui cū
patre et spū sancto regnas in scl̄a
scl̄oꝝ amen. Et hec dicens emisit spi-
ritū. Passio scē hylarie mr̄is eiꝰ cum
tribꝫ puellis. Capl̄m cliiij.

Stabant autē iuxta ripā flu-
minis digna eumenia et eu-
prepia. que fuerant ancille eiꝰ. et sil̄
in pcc̄o simulqꝫ a scō narcisso episco-
po baptisate. et rogauerūt milites
de barcha ut eas ibi tr̄asmittēnt. Cū-
qꝫ ibi tr̄astulissent eas. īuenerūt cor-
pus ītegrū. Puer aūt qui cū ipsis
erat transnatauit et nūciauit hy-
larie matri eiꝰ. Que venit nocte cū
sacerdotibꝫ et tulit corpus eiꝰ et po-
suit miliario secundo a ciuitate au-
gusta. in monumēto qd̄ sibi suisqꝫ
construxerat. Quod factū nūciatū
est iudici. Et misit ad monumētū
nūciū dicens. Ite et cōprehendite e-
as. et si consenserīt vobis ad sacrifi-
candū cū honore eas ad me adduci-
te. Euntes autē milites blando qui-
dem sermone eas prouocabāt. post
hec terroribꝫ cōpellebant. At ubi
eas viderūt sil̄ ꝯtēpnere sacrificia
repleuerūt monumētū sarmētis
feno et siccis spinis et clauserūt su-
per eas. et supposito igne abierūt.
Et ita fc̄m est ut eodē die quo sepul-
ta est affra. simul etiā mater eiꝰ
hilaria et puelle eiꝰ scd̄m carnē
ymo iā in xp̄o sorores martirio de-
dicate st̄. Eadē vero die apud p̄-
fatā vrbē alij xxv passi st̄ id ē qui-
riacus. largio. crescencianꝰ. iulia-
na leonide. euticianꝰ. dyomada.
carithe. philadelphus. agape et pe-
trus ac alij xiij. Qui pro noīe dn̄i
nr̄i ihu xp̄i decollati st̄. Passio scōꝝ
fauste virgīs et euilasij. Ex gest̄ eoꝝ. du

Cum autē ad aures imp̄atoris
maximiani ꝑuenisset. q̄ vir-
go quedā fausta nomine que
erat infantula xiiij annoꝝ circiter.
filia gemelli ꝓtectoris orbata ꝑnti-
bus nutriret̄ xp̄i iustificatiōibꝫ mit-
tens primū palacij noīe euilasiū iu-
sit eam requiri et ad īmolandū sua-
deri ydolis. Veniens igit̄ euilasiꝰ
apud cyzicū ab hora prima usqꝫ ad
sextā eam sarra ferrea secari fecit.
et ei nocē nō potuit. Cui dixit euila-
sius. Induxisti me faciens opera
magica. et cōuertit eū fausta per
graciā dei. Post quē misit maximi-
anꝰ p̄fectū et fecit eū iurare q̄ non
credēt in xp̄m. A quo dū suspensus
iuberet̄ euilasius torq̄ri ait. Fausta
columba xp̄i īuoca sponsū tuū ꝓpt̄
quē te multū nocui. accipe et erige
me in tuis humeris. et da michi v-
bera sicut filio. Eusebius autē q̄dā
carnifex dixit prefecto. Da michi
p̄tatē in eam. Et accepta potestate
adduxit clauariū cū mille clauis.
et fecit ei clauari caput et frontē et
pectus et tibias. et clauata est sicut
crepido militū. Illa vero orauit i-
terū pro aīa prefecti ut cōuerteret
eū dn̄s. Post hec iussit eusebius
sartaginē incendi. et impleri pice
bullienti. et mitti in eā faustā et
euilasiū. Quibꝫ intrantibꝫ et psal-
lentibꝫ refrigerata est sartago. Qd̄
videns prefectus ait. Deus qui an-
numerasti euilasiū cū columba tu-
a fausta. et me computa cū duobꝫ
ut ego trinitatē cōpleā. Et hec eo
dicente statim apti st̄ celi. et visus
est filius dei et omnis exercitꝰ ange-
lorū. et iusti splendentes sicut lumē.
Et videns p̄fc̄us clamauit. accipe me
sicut euilasiū in sinu sponse tue dn̄e.
Et currens venit iuxta sartaginem
et eleuās oculos in celū ait. In noīe

pris et filij et spus sancti. et ego vo
biscu su. Fausta vero extendes ma
nu astringebat eu sicut euilasiu.
et non tetigit eu dolor. Et illa cla
mabat. Ecce ego in medio su sicut vi
tis fructifera sicut dns ait. Vbi duo
vel tres congregati st in noie meo
ibi su in medio eoz. triplex funis
non disrupit. Et hec ea dicente veit
vox de celo. dicens. Venite. opus vos
habet pater. Et hec audientes cu
gaudio reddiderut spm xij kl' octo
bris. Tunc maximianus maledicit
deos suos. qui non potuerut liba
re hoies suos a xpianis. Euilasius
lxxx annoz erat qn couersus est.

De scta benedicta virgine. Ex gest eius. Cap
clvi.

Fuit etia rome queda
virgo venabilis noie et me
rito bndicta romani senatus
ut dicitur sinu exorta religione xpi
ana. Hec fideliu aios circa se istru
ebat deo cotidie orationu vota. Alau
du preconia psoluebat. Habebat et
secu in sancte conuersacois habitu xij
virgines generosas quas multis vir
tutu generibz erudiebat et scriptura
ru scarz documentis. Cuqz de pater
na substancia nichil cocupisceret sed so
li xpo militare queret. audito certa
mine scoz mrm qntini et alioz qui
a roma pgressi in locis diuisis galha
ru pplis viam vitatis predicando pal
ma martirij sut adepti. vna cu sup
dictis virginibz. nullo psecucois de
uicta timore per longa terraz spacia
deo duce dicitur aduenisse. Ceteris at
diuino instinctu a se iuice sepatis.
quo vnaqueqz passim multiplicem
frcm deo acquireret sancta benedicta
cu quada collactanea sua noie leobe
ria laudunu venit. ibiqz aliqntisp
comorata toto affectu dno seruiuit
Tande angelico ductu pueit aurima
cu locu sup yseram fluuiu situ. arbori
bz nemorosu. sed adhuc ydoloz spur
ciciis repletu. Vbi cu multa sancti
tate pficeret. fama increbrescente per
loca contigua couolabat ad ea plebs
inualida. cui per eius meritu aie et
corpis medela diuina concessit gra.
Audiens hec matroclus iudex ad
locu accessit. eaqz sibi pntari iussit.
Que nomen interrogata xpiana se
ee rndit. Matroclus dixit. Expedit ti
bi meis parere consilijs ut tormeta
possis euade. et in nra amicicia per
mane. Nam et ego ut tecu loquar
secrecius confiteor q gene su iudeus
nec crucifixi nome cuius te seruula
asseris vnqz amaui. nec eius dca me
is auribz inferri pmisi. At illa. au
di inquit matrocule oim infelicissi
me. Nemo pt in vna eadeqz re deo
et hostibz eius gratus existe. Negat
enim se ee amicu deo. qui eius placet i
mico. Itaqz magis pata su pro no
mine dni mori. qz tue place volutati.

De passione eiusde. Cap clvij.

Tunc ille furens iussit ea expo
liari. et virgaru plagis ad
modu cedi. Que cu in confessioe xpi
pseueraret et tyrani precepta con
tepneret iussit ea acerrimis cedi pal
maru alapis. Deinde eculeo extedi
et plubatis cedi. Postea vero carce
recludi donec iueniret quibz ea tor
mentis crudelius laniaret. Illa vo
in obscuro carceris orante angelus
dni ingressus apparuit. totuqz cel
lule spaciu luce pfudit et ait. Be
nedicta virgo constans esto. ppe est
dies quo te dns cu martirij palma
ad se suscipiet et supnoz ciuiu pti
cipem faciet. Hijs et alijs eius ser
monibz confortata supuenienti ad
eam vndiqz pplo verbu dei pdicauit
Sicqz per exhortacione sua ferme
centu et lv couertit. Hec cu audisset
impius carnifex maiori furore exar
descens iussit ea itm sibi pntari et
ait ei. Esto pata meis obaudire pre
ceptis. ne te turpit illusa hanc vita
amitte per tormeta facia. Que rn
dit. Notu sit tibi o iniquoz procacissi
me. quia pro fideliu cruciatibz patus
tibi est infernalis introitus. No er
go acquiesca tuoz mendacijs iudeoz

qui pro xpo prestolantur antixpm. Nam
de nobis et vobis legitur. melior est canis
viuus leone mortuo. Canis viuus sumus
nos xpiani ex nacionibus qui deum cog-
noscimus. Leo vero mortuus iudeorum
tuorum populus est qui nichil boni sciunt
quia dei filium venisse non credunt. Tunc
videns matroculus eius constanciam
irreuocabilem. fecit eam acriter ner-
uis cedi iterum iubens eam ligatis a
tergo manibus carceri mancipari.
Vbi cum illa multis doloribus afflicta.
deum supplicit exorasset angelus dni de
celo descendens omnia vincula quibus erat
connexa disrupit. et illa coram omnibus
sine macula exiuit. Quo viso credi-
derunt in deum plurimi de populo. Tandem
iudex iniquitatis data sentencia contra
eam ut gladio interiret ipsemet ma-
nu leua virginis cesariem accepit et
in eius tympora securi dextera intorsit
Cuius anima gloriosa angelicis manibus
suscepta ad celum translata est. Passa
est auriniaco sancta virgo viij ydus oc-
tobris Passio sancti maturini martiris.

Fuit etiam Ex gestis eius Ca. clviij
sanctus maturinus dyocesis se-
nonensis accola. cuius pater ma-
rinus ex precepto maximiani xpi a-
nos persequebatur. Sed filius a puerici-
a occultus xpi discipulus de parentum per-
dicione dolens pro eorum conuersione
deum exorabat. et audiuit in sompnis
vocem dicentem sibi. Maturine famule
meus. ecce que fideliter petisti. efficaci-
ter impetrasti. Qui consurgens graci-
as egit. et mater eius diuino instinctu
amonita superuenit dicens. O fili quid
nobis erit commodi si ut frequenter pos-
tulas credimus in xpm. Magnum inquit
cum et corpus innouatum fuerit gloria
resurrectionis et anima per graciam
baptismatis agnicione veritatis. Cumque
illam piam suggestionem filij viro retu-
lisset ait ille. Vidi et ego hac nocte
in visione quod hic filius noster ouile quod-
dam ingressus esset. et multitudinis oui-
um grex ei traditus fuisset. Ambo ita-
que a sancto policarpo epo susceperunt

baptismum. a quo et ipse maturinus vi-
cesimum agens annum ordinatus est in
presbiterum. Hic ut fertur cum post beati
mauricij sociorumque eius martirium ro-
manus populus diuersis cladibus afficeretur.
falia quoque maximiani immundo spiritu
agitaretur. et pater magicis artibus
ageret ut eam liberaret. clamante
demone per os puelle. O imperator
deficient maleficia tua donec ex par-
tibus gallie maturinus seruus xpi ve-
niat qui precibus suis populum et filiam
tuam restituat saluti. Accersitus ab
imperatore cum militibus romam perexit. pe-
rus tamen ab eis sacramento accepto quod
si in regionibus illis eum migrare con-
tingeret. corpus suum terre humandum
ad locum suum referrent. Romam igitur
perueniens obuia turba cum gloria sus-
ceptus imperatoris filiam a demonio li-
berauit. et alios omnes infirmos sibi
oblatos curauit. Et tandem ipso die kl'
nouembris. letus dno spm reddidit.
Cuius corpus aromatibus conditum cum
sepelissent et humatum reliquissent
mane reuertentes inuenerunt illud
super terram reiectum. et stupefacti nesci-
ebant quid agerent. Tunc vnus mi-
litum qui eum de gallia adduxerat pac-
ti sui reminiscens causam retulit. et ad
locum suum corpus cum honore relatum est
iussu imperatoris. ubi ad eius sepul-
chrum deus multa miracula decla-
rauit. Actor. De ceteris qui sub eisdem impera-
toribus passi sunt. Cap. clix.

De sancto piatone qui et piatus dicitur
legitur quod ab vrbe roma egres-
sus a beato dyonisio officium presbite-
ri sumpsit. et ad tornacensem vrbem
predicaturus intrepido cursu propera-
uit. Vbi sub dyocleciano passus legi-
tur eodem ordine quo et beatus lucianus
apud beluacum. Preter hos etiam passi
sunt et alij plures quorum gesta ad ple-
num non repperi sed ex martirologio
breuiter collegi in hunc modum. Duo-
decimo kl' marcij celebratur natale sancto-
rum martirum maximi claudij et vxoris
eius prepedigne cum duobus filijs. Qui

cū eēnt preclarissimi genis iubente
dyocleciano sunt tenti atq; in exili
ū deportati. deinde incendio contre
mati. ¶ Itē iij° ydus iunij in aqui
leia passio sanctoꝝ felicis et fortuna
ti. sub psecucione dyocleciani et max
imiani. Qui cū eēnt duo germani
fratres in eculeo sunt suspensi. atq;
ardētes lampades circa latera eoꝝ
apposite. Quibꝫ mox dei vtute extīc
tis per ventrē oleo feruēti sūt pfusi.
atq; ad ultimū in confessione xpi ca
pite trūcati. ¶ Item vij° ydus septēbꝫ
apud nichomediā natale beati iohis
mris. Hic nimio calore fidei ignitꝰ
librū in quo continebantur crudelia
edicta aduersus xpianos iniecta ma
nu detraxit ac deserpsit. Cumq; hoc
relatū esset dyocleciano et maximi
ano augustis in eadē vrbe constitutis
nimia crudelitate seuientes oīa sup
pliciorꝫ genera iusserūt expendi ī eū.
Que vir nobilissimꝰ cū tanta alacri
tate vultus ac spūs ptulit ut nec tris
tis quidē pro hijs videri potuisset. et
gladio necatꝰ pexit ad xpm. ¶ Item
vi° nonas octobris apud nychomediā
natale sci eleutherij mris cū alijs in
numeris. Quoꝝ iubente dyocleciano
alij gladijs obtrūcabantur. alij ignibꝫ
cremabantur. alij in mare pcipitabātur.
Sed horꝫ primꝰ eleutherius cū diu cruci
atꝰ per singula tormenta validior red
deretur martiriū victorie sue ignibꝫ ve
lut aurū examinatꝰ cōpleuit. ¶ Itē
iij kl' eiusdē rome via salaria nata
le sancti saturnini mris et sisitinij
dyaconi sub maximiano pncipe.

Quos in carcere diu mace
ratos iussit prefectus vrbis
in eculeo leuari et attra
hi neruis et fustibꝫ ac scor
pionibꝫ cedi. Deinde iussit eis flam
mas ad latera apponi. et depositos
de eculeo capite trūcari. ¶ Item iiij
ydus decembris apud ciuitatē hispo
litanā sanctoꝝ martirū carpofori
presbiteri et habundij dyaconi. Qui
psecucione dyocleciani primo fusti
bus crudelissime cesi. deinde in car
cerē negato cibo et potu retrusi rur
sū in eculeo extensi nouissime gladi
o pcussi sūt. ¶ Item xi kl' ianuarij.
rome via lauicana int duas lau
ros natale xxx mrm. qui oēs vno die
psecucione diocleciani coronati sūt.
¶ Item x kl' eiusdē apud nichomedi
am scoꝝ mrm xx. quos dyocleciana
psecucio grauissimis cruciatos tor
mentis martires xpo fecit. ¶ Hec de
martiribꝫ huiꝰ tpis. ex diuersis lo
cis usquequaq; pro possibilitate nos
tra collegimꝰ. Eusebiꝰ in histo ecclasti
lib° viij. De mimia seuicia eoꝝ et deposi
cione impij. Cap clx.

Cumq; ali
quando iā non racione aut
humanitate crudelitatis tn
nimietate saciati respicē ad īmani
tatē sceleris sui cepissent. desolatas
vrbes ciuibꝫ. et optimis rura nuda
ta cultoribꝫ. orbatos filijs prēs. et
pntes liberis ad clementiā se hūani
tatēq; cōuertūt. Edictūq; pncipale
pponūt. qm fas non eēt tot ciues in
quibꝫ fidei sue eēt obstinata psuasi
o morti tradē. placē de reliquo ut hoc
genꝰ hoīm nequaq; quidē subiret
interitū. omnes tamē qui hāc spe
ciem confessionis tenerent. dextris
oculis ferro effossis. eisdēq; cauterio
adustis. sinistro eciā poplice nichilo
minꝰ cauterio debilitato per singu
las quasq; prouincias in eris ferri
q; metalla vel opis vel pene gracia
deportandos. ¶ Hec fuit clemencia pn
cipalis qua optimis ciuibꝫ cōsultū
est. Et qm dns tradiderat quidē fa
miliā suā castigari in paucis. cruē
ti vero īmanitatis ministri deseuie
rūt in multis. adest cōtinuo vltrix
dei dextera et illos qui primo dum
pacē seruarēt eccie cū omni psperita
te impiū gubnauerant in tantam
rerū pmutacionē deduxit ut au
gustus ipse in id vanitatis atq; amē
cie pueniret. quo depositis cū collega
pariter augusto regni insignibꝫ pri
uati et plebei post impiū viuerent.

Hugo ubi sup̄ Igitur dyoclecianꝰ ab ĩuito exegit maximiano ut simul purpurā imperiūq; deponerēt ac iunioribꝫ in republica constitutis. ipsi in priuato habitu consenescerēt

De diuisione impij int̄ constātinū et galeriū. Ca clxi

Itaq; sub vna die dyoclecianꝰ apud nychomediā. maximianꝰ vero mediolanū deposuerūt impiū. Tunc galeriꝰ maximinꝰ et constanciꝰ augusti in duas procuraciones orientis. scilicꝫ et occidētis primi romanū impiū diuiserūt et galeriꝰ maximinꝰ illiricū asyā et orientē tenuit. constanciꝰ vero vir sūme mansuetudīs et ciuilitatis gallia tm̄ hispaniaq; contentꝰ galerio ceteris ꝑtibꝫ cessit. Demū tn̄ galeriꝰ duos post se cesares elegit. maximū quē in oriente posuit. et seuerū quē in ytaliā constituit ipē in illirico constitutus. Eusebiꝰ in cronicis

Galerius autē cepit anno dn̄i ccc°. mūdi. scilicꝫ q̄rto millesimo cclxx°. solusq; biennio tenuit impiū. Idē in histō ecciāsti li° viij. Ille igitur qui augusto secundꝰ in honore postmodū etiā in primis successor fuit. q̄ et intentor et signifer nostre ꝑsecucionis extiterat tam multis varijsq; morbis et corpis tabe atq; insania mentis affectus est. ut post lōgos atq; inextricabiles languores scelerū suoꝝ furijs agitatus sponte vitā nephariā proderet. Sed hoc postmodū. Tunc vero in occiduis ꝑtibꝫ quod maximianꝰ qui et herculeus deposuerat constanciꝰ regebat imperiū. In duas namq; procuraciones romanū regnū fuerat diuisū. Sed is multa clemencia erga hoīes. erga deū vero maxima religione utebatur. Gozomenꝰ in histō tp̄tita. Hic quosdam in suo palacio probare volens an boni ac solidi essent viri. precepit ut si quidē ad sacrificandū venirent et deos eius colerent circa eū essent et in suo cingulo ꝑmanerēt. Si vero refugerent egrederent̄ de palacio g̃ cias agentes quo mīme punirentur. Cum igit̄ in vtroq; apparerent alij q̄dem religionis desertores. alij vero diuina p̄ntibꝫ preponētes. deliberauit illis amicis et consiliarijs vti. qui fideles in melioribꝫ constantesq; permanserant. Alios aūt velut effeīatos auersatus. expulit a suo colloquio credens eos nūq̄ circa p̄ncipem fore deuotos. qui sic essent dei sui paratissimi proditores Eusebiꝰ ubi supra.

Itaq; neq; ex consorcij rabie regnū suū piorū sanguine maculauerat. neq; oracionū domos et cōuenticula nostrorū imitatus maximiani vesaniā hostili vastacione destruxerat. quin pocius cultores dei veneracioī habuit et honori. Vnde et merito religiosus pater religiosiorē filiū suū constantinū regni bone parti reliquit heredem. Hugo Hic dei nutucō stitutus imꝑator in britannia adhuc regnante maximino. galerio in partibus orientis.

Explicit liber decimꝰ tercius speculi hystorialis fr̄is vincencij.

Incipit liber decimꝰ q̄rtus. Eusebiꝰ in cronicis. De impio constātini et licinij. et morte dyocleciani et maximiani. Caplm primū.

Constantinus igitz ex helena constantij comitis prouincie creatus iiij° pseudonimus anno ūuasit impium. Qui fuit anno dñi trecentesimo et nono. mundi vero quarto milleſimo cclxxxij° regnauitq; xxxiiij annis et decē mensibz ide in hysto ecclesiastici libro. ed et licinius cōmuni oīm sua ascitus in imperiū augustus pnūciatur. Que res maximū iminuit satis offenderat vehementer. q; is tunc adhuc solūmodo cesar in orientis ptibus habebat. neq; id ulla ferens vi raptū sibimet augusti nomen assumit. Maximianus vero q; et herculius quē paulo ante collegā fuisse dyocletiani. et cū eo imperij insignia deposuisse mēoratum. cū a filio suo maxencio in vrbe roma tyrānide exercente fuisset expulsus ad cōstantinū tanq; ad genetrū miserabilis causa confugiens. insidias ipi a quo religiose susceptus fuerat molitur. In quibz turpiū deprehensus turpius perit ita ut post interitū eius statue atq; ymagines auferentur. et in edibus publicis vocabula nois eius mutarent. Hugo libro iiij Maximianus igitz herculius pseudotor impiū quod abiecerat vtiq; atque volens a constantino nondū impetrare massilie oppressus est et extinctus. Galerius eaq; augustus seuerū cesarem ad vtaliā cū exercitu misit. ubi cū vrbem obsideret. militū suoz scelere desertus et proditus vaenene interfectus est. Dyocletianus quoq; sicut dictū est vegia dignitate depositā sallone defunctus est. De scā lucia O tpe virgie et gestis. Cap iij. passa est sancta lucia. Nam cū per totā siciliā beate agnetis fama crebresceret contigit luciā nobilissimā syracusanoz virginē cū ceteris ad sepulchrū virginis pergere. iuuante eam mire sua. que quatuor annis fluxū sanguīs patiens nullo medicoz poterat remedio curari. Deniq; mater et filia cū ante sepulchrū orantes iacerēt flagitantes cū lacrimis suffragiū. lucia sompno arrepta vidit agnetē in medio angeloz gēmis ornatā stantē et dicentē. soror mea lucia virgo deo deuota q̄d a me petis quod ipsa poteris prestare continuo. Nam et matri tue fides tua subueniet. Et sicut per me ciuitas catanensiū sublimata ita p te syracusana decorabit. quia iocundū xpo in tua virginitate habitaculū p̄parasti. Hijs auditis expgefacta dixit matri sue. Per ipsam deprecor que te orationibz suis saluauit. ne michi sponsum carnalē nomines. sed omnia q̄ michi eunti ad corruptionis mee actorē datura eras hoiem morituru. da michi cūcta ad integritatis mee actorem dnm ihm xpm. Cui mater rīdit. Omnia que mea sūt uel esse possunt tu melius nosti. Tege oculos meos. et quecūq; tibi placuerit de hijs facultatibz meis facito. At illa. Non satis inquit deo cara est. quedat ei quod secū ferre non pt. Sed si tibi vis eū gratū ēe hoc ei da quo potes vti dum viuis. Cū hec sermocinaret cotidie virgo cū matre fiebat verū distractio et cotidie nātatibz pauperū expendebant. De passione ei⁹ dē. Ca. iij. Quod cū ad sponsi notitiā p̄uenisset p̄posuit lite in iudicio paschasij consulatus dicens sponsam suā xpianissimā contra legeꝫ augustoz venire. Quā paschasius corripiens cepit ad sacrificia demonū inuitare. Cui illa aut. Sacrificiū immaculatū hoc est visitare pupillos et orphanos in tribulatione eoz. At ille. Cessabit verba cū puentū fiunt ad verbera. Illa rīdit. Verba dei cessare nō

pnit. qui dicit. Non enī vos estis qui lo
quimini &c. Pascasius ait. In te ergo
est spūs scūs? Ego te faciā ad lupa-
nar duci. ut cū ibi fueris ar-tata fu-
giat a te spūs scūs. Que rndit. Nūq̄
inquinabit corpus nisi de consensu
mentis. Nā si īuitā me violari feceris
castitas michi duplicabit ad coronā.
Tunc tradidit eā lenonibz dicens. In-
uitate pplm ad eam et tam diu facite
eā illudi. q̄ diu mortua nūciet. Vbi
autē ceperūt eam velle trahe ad lu-
panar. tanto ponde fixit eā spūs scs
ut penitus moueri non posset. Accedē
tes autē multi simul trahentes defi-
ciebant sudore. Miserūt quoq̄ funes
in manus eius et pedes. et ceperūt
omnes piter trahe. sed illa quasi
mons īmobilis pmanebat. Multa
quoq̄ paria boum adducta st ut ab
ipsis traheret. et oīo moueri nō po-
tuit. Tunc angustiatus pascasius et
merore deficiens ignē copiosū circa
eam facit accendi. ita ut picē et re-
sinā et feruens oleū sup eā iacta-
rent. At illa stabat īmobilis dicēs
ei. Rogaui dnm ut ignis iste nō do-
minet michi. et petiui inducias m̄-
tirij mei ut credentibz timorē tollerē
passionis mee. et non credentibz vo-
cem exultacionis. Tunc āgustiatū
eū non ferentes amici. gladiū ī eius
gutture mergi fecerūt. et iā pcussa
q̄ diu voluit allocuta est turbā circū-
stantē dicens. Annūcio vobis pacem
datā ecclie dei. dyocleciano de regno
suo deiecto. et maximiano hodie mor-
tuo. Hec illa dicente et quedā alia.
visceribz eius gladio patefactis. ante
oculos eius ferro vinctus ducebat
pasthasius. Cucurrerāt enī relacio-
nes pplorz q̄ fuisset depredatus prouī-
ciā. Qui romā pductus. a senatu au-
ditus accepit sentenciā capitalem.
Virgo aūt de loco in quo est pcussa
penitus non est mota. neq̄ exijt spi-
ritus eius. nisi venientibz sacerdoti-
bz et misteria sacra ei dantibz. omī-
bz q̄ dicētibz amen illa emisit spm.

Hugo li. v. De impio et flagiciis mix-
encij. Caplm. iiij.

Rome vero
a pretorianis militibz maxen-
cius maximiani herculij filius
impator erat institutus. et in orien-
tis ptibz regnabat maximinus galerius.
Eusebius. Igitur maxencius qui in vrbe
roma tyrannidem ceperat. primo ve-
lut īuitande erga se plebis grā. fidei
nrē veneratorē se eē simulabat. et ob
hoc psecuciones reprimi. oēsq̄ īiuri-
as a xpianis arceri iubet. sed nichil
in reliquis actibz suis. nichil in vita
sua vel moribz quod xpianis pximū
esse videret ostendit. In tanta etenī
flagiciorz et scelerū fece. in tanto īpu-
ritatis sceno versabat. ut nichil pror-
sus facinorz pessimorz ab eius actibz
eēt alienū. Deniq̄ scenatorz et max-
ime nobiliū matronas publice abs-
trahi atq̄ ad suā libidinē deduci ī-
perabat. et post contaminacionē
viris suis reddi iubebat. nō tam ex-
pleta libidine q̄m īmutata. Tantus
vero metus patres plebēq̄ oppresse-
rat ut ne hoc ipm quidē q̄ in metu
erant palam ostendere audebant.
Sed ferebant insuetā seruitutē ge-
mentes. et aliquid pro libertate co-
gitare metu inhibebant. cū ille iam
non ira sed libidine cedis agitaretur.
Deniq̄ quadā die impat militibz
suis exire per plateas tocius vrbis.
et oēs qui occurrissent. cuiuscūq̄ e-
tatis et sexus gladijs cederent. In-
numereq̄ multitudines ppli romani
non hostiū sed ciuiū telis deiecte sūt.
Senatores vero et hij maxime q̄ ho-
noribz clariores in curia videbant cō-
fictis criminibz. tq̄ rei puniti et pro-
scripti sūt. Addit vero hoc fastigiū
sceleribz suis. et artis magice indus-
triā sūmis studijs excolit. Ad q̄ mīs-
teria explenda pquirebant mulie-
res nobiles grauide. et adhibite fu-
nestis sacris medie scindebant. Rapi-
ebant et puuli infantes. eorq̄ exta
visceribz euulsa pscrutabant. Iugu-
labant et leones. et nephandis qui-

busdā cōmentis ac precātacionibz de
moniaca arte cōpositis bella per hoc
dicebant arceri. et credebant ius fas
q̄ regni per nephas posse seruari.
Hijs vero malis omībz etiā illud ad
dit q̄ omnes qui per ceteras vrbes
vel agros fuerant tyrānica crudeli
tate deterriti. dū nichil sibi ad vitā
tutū putant. relictis agris per loca
abdita et latebras eunt. De conflictu
scē katherine cū eodē tyrāno. Ex gest'
eius. Capl'm. v.

Sub hoc passa
est scā katherina. Nam repē
tino eius impio ad terrorem
xpianoꝝ. oēs oīo diuites et paupes
ad vrbem alexandrie ubi tunc ipse
residebat cū diuersis pecoribz et a
uibz ad deoꝝ sacrificia cōuenerūt.
Cūq̄ post impatorē ceteri subseqn
ter ydolis īmolarent. et ob fauorē
eius insanis plausibz exultarēt in
eadē vrbe puella quedā noīe kathe
rina erat annoꝝ xviij. vnica filia
costi quondā regis. qui eā ab īfan
cia studijs liberalibz ībuendā tra
diderat. Post obitū parentū here
ditatē paternā gubernās. sic in suo
palacio residebat. Audiens autē q̄
de templo gentiliū quidā tumultꝰ
aīaliū et vox cantanciū resonaret
misso illuc nūcio iussit inquiri q̄d
hoc esset. Et audiens festū eē et sa
crificia paganoꝝ signo crucis ar
mata prorupit in mediū. ubi sup
alios impator maxenciꝰ eminebat
Dūq̄ eū de deoꝝ errore corripet ille
vultu defixo in virginē claritatem
vultus eius et verborū constanciā
attonitus intendebat. Videns autē
maxencius q̄ verbis sapiencie eius
obuiare non posset. mandauit occul
te per litteras ut oēs gramatici et re
thores ad pretoriū alexandrie festinā
ter venirent. īmensa munera pcep
turi. si virginē dijs blasphemias ir
rogantē arte oratoria suparēt. Ad
ducti itaq̄ q̄nquaginta viri in omī
sapīa mundi ultra omnes mortales
edocti quesierūt qua de causa de tam
remotis terraꝝ ptibus fuerunt euo
cati. Rn̄dit maxenciꝰ. Est apud nos
puella sensu incōpabilis que etiā vi
ros confutat disputando. et quod me
magis mouet deos nr̄os non deos s̄
demones asseuerat. Quā si supaueri
tis copiose remuneratos ad ꝓpa vos
remittā. aut si magis eligitis in pa
lacio meo precipuos vos eē concedam
Tunc vnꝰ eoꝝ vehementer indignans
o magnū inquit impatoris consiliū
ut ob vnius puelle conflictū sapien
tes de finibz īuitaret mūdi. quā cer
te vnus ex nr̄is clienticulis leuissīe
confutaret. Tamen q̄ntulacūq̄ pu
ella sit veniat. ut nūq̄ preter hodie
se vidisse vel audisse sapientes cog
noscat. Interī virgo discens p nū
ciū huiꝰmodi contra se in crastinū
destitutū. nichil mota se totā dn̄o cō
mendauit. Et ecce angelus dn̄i orā
ti apparuit monens ut constanter
ageret. quia nō solū ab oratoribz nō
vinceret. sed etiā ipsos per eā cōuer
sos ad palmā martirij post modicū
sequeret. De q̄nq̄ginta oratoribz q̄s
illa supatos ad celū p̄misit. Cap. vi.

Sequenti igit die cū ante cesarē
oratores adessent. puella sig
no crucis se muniens ad eos e
ducit. et confluentibz ad hoc specta
culū cūctis ipsa sic prior impatorem
alloquit. Tu quidē impator. quali
iudicio contra vnā puellā q̄nqua
ginta oratores opponis. Quos p vic
toria remunerandos pmittis. et me
sine spe mercedis sic pugnare cōpellis.
Erit tamen michi p̄miū ih'us xp̄us
qui est spes et corona pro ipo certan
ciū. Quid multa. Dum ad obiecta
queq̄ virgo prudentissīe rn̄deret con
fusi oratores quid contradicerent nesci
ebant. Vnde contra eos vehementer
iratus maxencius īcrepare eos cepit
cur sic ad vocē vniꝰ puelle tot et tan
ti ebetatis sensibz muti eēnt. Tūc vnꝰ
magister oīm sic rn̄dit. Noueris īpa
tor q̄ nullus se nobis ante diē hanc
in mūdi sapīa compauit q̄n cōtinuo

vinceret. De puella vero ista longe
alia est ratio in qua non homo sed
spūs dei loqūs sic nos in admiraci
onē cōuertit. ut contra xpm̄ de quo lo
quitur. aliquid dicere aut oīo nesciam⁹
aut penitus formidem⁹. Vnde cōstā
ter fatem̄ q nisi sectā deoꝝ ꝓbabiliorē
ostenderis. ecce omnes cōuertim̄ ad
ad xpm̄. et eū dei filiū confitem̄. Au
diens hec tyrann⁹ iussit omnes ī me
dio ciuitatis incendi. Et statim flāmis
īiecti sic aīas reddiderūt ut etiā vesti
bz et capillis eoꝝ illesis putarent̄ vi
uentes pocius q̄m extincti. De tormē
tis ei⁹ et carcē. Cap. vij.

Cum ergo noctu a xpianis sepulti
fuissent. tyrān⁹ virginē ad se
blandicijs et ꝓmissis inclinare puta
uit. Sed videns eā īmobilē expoliatā
et scorpionibz cesā in obscurū carcerē
trudi iussit. et ibi eam fame et siti die
bus xij cruciari. Nec tamē incluse an
geli defuerūt. qui plagas eius aroā
tibz et vnguentis curantes. ipm̄ quo
q̄z carcerem splendore nimio repleue
rūt. Colūba quoq̄z ieiunanti seruiuit.
que cibū celestē deferens ei diebz sīgu
lis mīstrauit. Ipe etiā dn̄s post xij
dies ei cū angelis et multis virgībz
apparens eā ut ꝯstant̄ ag̃et plīmū
confortauit. Expletis deniq̄z causis
ꝓ q̄bz cesar interī extrema regiōis ad
ierat. reuersus alexandriā iussit e
duci de carcē katherinā. Et videns eā
splendidiorē quā tanto ieiunio estīa
bat afflictā putauit q eā aliq̄s in
carcē sustentasset. Et furore cōmot⁹
carcerarios cruciari precepit. donec
faterent̄ quis ei cibos in carcē mīstras
set. At illa miserta custodū. ego inq̄t
ab hoīe cibū non accepi. sed qui suos ī
tribulacione non deserit ipe per an
gelū suū me nutriuit. Dū ergo mx̄
encius mortē ei crudelissimā inferre
cogitaret supueniens vrbis prefectus
furentē regem vehemēcī⁹ instigauit.
Et dato sibi triduī spacio iussit fieri q̄
tuor rotas serris ferreis. et clauis a
cutissimis circūseptas. ut hoc penale
tormentū alligatā virginē desecarz.
et ceteros xpianos tā dire mortis ex
emplo terreret. Tunc btā virgo deū
suppliciter exorauit ut illā machinā
celesti igne consumeret ad laudem
sui nōis et cōuersioēz ꝓpli circūstan
tis. Necdū orōnē ꝯpleuerat. et ecce ā
gelus dn̄i molē illā cū tanto īpetu
diuellendo concussit. q multos gen
tiliū vno turbine simul strauit. De
mr̄io regine et ipsi⁹ katherine. Cap. viij.

Regina aūt que desup hoc aspex
it. et que usq̄z tūc se p̄ timore ce
lauit subito ad imp̄atorē veni
ens eū de tanta seuicia increpauit.
Statī maxenci⁹ contra eos qui hoc mi
raculo conuersi sūt. et contra reginā
maxime indignat⁹ iussit eā extortis
mamillis decollari. Que cū duceret̄
ad martiriū katherinā rogauit. ut
pro se ne deficeret dn̄m precaret̄. Cui v̄
go. Ne timeas inquit o veneranda et
deo dilecta regina. quia hodie tibi pro
transitorio regno cōmutabit̄ eternū
et pro mortali sponso tibi īmortalem
acquires. Tunc illa robustior tortores
hortabat̄. ne quod iussi fuerāt facē mo
rarent̄. et sic eam extra vrbem ducen
tes ferreis cauillis mamas ei⁹ euellē
et sic ꝑcussa gladio migrauit ad dn̄m. Cui⁹
corpus porphirius noctu rapuit. et
conditū aromatibz sepeliuit. Postea
die katherine tyrānus sic ait. Quāuis
regine rea sis quā arte magica depra
uatā mori fecisti. si tamen resipueris
nobiscū feliciter regnans in palacio nos
tro p̄ma eris. Dic ergo breuit̄ qd̄ ꝓpo
nis. quia hodie aut dijs sacrificia of
feres aut caput amittes. At illa. Fac
inquit quecūq̄z aīo concepisti. et sta
tim data sentencia iussa est decollari.
Educta igit̄ spacio orandi dato cum
orasset deū pro omībz mēoriā sue pas
sionis agentibz. et in quacūq̄z tribu
lacione nomen eius īuocantibz. vox
ad eam de celo descendit. que certissīe
fieri quicq̄d postulauit promisit. et
sic decollata martiriū consūmauit.
De corpe vero eius pro sanguine lac

manauit. Ipm̄ quoq; corpus ab ā-
gelis mox assūptū est. et ab illo lo-
co in montē synai xx. diebus itine-
ris trāsportatū. atq; ibidē in magna
miraculoꝝ gloria requiescit. Nam
et ex tumba eius oleū manat. et
cuncta debiliū membra ex eo pūnc-
ta sanat. Sed impator maxencius
diu viuere non potuit īpunitus. Eu-
sebius ubi sup̄. De crudelitate et libi-
dine maximū et galerij. Ca. ix.

In ori-
entis vero et egipti ptibz maxi-
minus simili per omīa crudelita-
te et vesania tyrānidē tenebat. ita ut
alter altm̄ in sceleribz videret imitari.
et nescires cui potissimū dare flagicioꝝ
palmā deberes. Itaq; maximinus deli-
ciis luxu atq; omni dissolucionū genere
fluitans. turpissima suis militibz pre-
bebat exempla. ita ut nullū vel breue
opidū absq; adulterio nobiliū matro-
narū que per loca fuissent reperte
vel corrupcione virginū preteriret.
Talis hic tantusq; vir qui pudicicie
honestatis iusticie ac tocius eq̄tatis hos-
tis publicus erat. quid ni eciā xp̄ia-
noꝝ hostis et psecutor existeret? Aduer-
sū quos tantū crudelitatis exercuit
ut predecessores suos vincere festinaret
in scelere. Ignes laminas cruces bes-
tias maris profundū. obtrūcacionē
membroꝝ effossiones oculoꝝ. et sin-
gulis membris specialia inferre sup-
plicia gestiebat. cū tn̄ magis illi con-
stantes et fortes īuenirent in tole-
rando. q̄ iste ingeniosus et callidus
in exquirendo. De scā dorothea q̄lit̄
eū delusit. Cap̄ decimū.

Verū cū duobz grauissimis dn̄is
libidine et crudelitate preceps
ageret. fuit apud alexandriā dorothe-
a virgo quedā satis nobili orta fāilia
ingentibz diuiciis et ppinquis nobilibz
pollens. Sed in ea ingenij atq; indus-
trie bonū. ceterarūq; artiū honestaꝝ
studia magis q̄m hec vigebat. Forme
vero et decoris gloria tanta fuit ut mi-
rū ac speciale in ea dei figmentū crede-
tur. Sed illa que religione animi et
honestate vite pulchrior q̄m vultu cor-
pis ēē studebat. equissimo mentis in-
dicio. qd̄ pulchrū int̄ hoīes videbatur
id pocius deo consecrare q̄ usui hūa-
no statuit indulgere. ut virgo deo sacra-
ta psisteret. At ille qui diuina atq; hu-
mana libidine simul et crudelita-
te fedaret. cognito solius forme. non
eciā ingenij ac ppositi bono ad teme-
randā virginē ac polluendā eius casti-
tatē animū intendit. Compto vo q̄
xp̄iana eēt. et scdm̄ sua edicta pene
magis q̄ libidini subicienda videret.
in ambiguo positus estuare cepit.
et in quā ptem se verteret ignorare.
Sed ubi dubios aīos libido que ei la-
cius dn̄abat optinuit. et exp̄tantē
virginē pro martirio ad suppliciū
rapi per occultos nūcios de stupro ī-
terpellauit. Illa eq; sibi nephas ēē
rn̄dit templū corpis sui qd̄ semel dō
consecrauerat. ydoloꝝ cultu aut libi-
dinis contagione polluere. Proinde se
quidē ad mortē patā esse. a crudeli
vero tyranno non decere aliquid mol-
le aut blandū proferri. nec ēē dignū
resolui erga se truces aīos. quos coti-
die vndatim xp̄ianoꝝ profusus cruor
duraret. Ad que rn̄sa cū ille libidine
accensus acrius incalesceret. et nisi v̄-
bis acquieuisset vim agere decerneret
omnibz virgo pudicissima facultatibz
suis domoq; ac familia derelictis. noc-
tu clam cū paucis fidelissimis fāulis
et cū amicissima castitate sibi comite
discessit. atq; illusū tyrannū vanū a-
mentēq; dereliquit. Sed et alias plu-
rimas nobiles mulieres simul ac v̄-
gines. exemplo illius adorsus. sed exē-
plo nichilominus illius paciores ad mor-
tē q̄ ad seruitutē libidinis nactus cru-
delibz suppliciis affici iubet. Hoc mō
maximinus et maxencius in oriente sil'
atq; in occidente velut vno demonis
spū armati et pibz eisdēq; viciis accēsi
deseuiebāt tyranni. Eusebius ubi supra.
De flagello diuino qd̄ eū ad mo-
dicū mitescere coegit. xi.

Cum aūt maximini per decē annos fuis-

grassata crudelitas ipm actorē scele
rū ulcio diuina corripuit. Et ille q̄
letis ac saginatis carnibz incedebat
supbus inflatis subito visceribz suppu
ratisq̄ distenditr in profundioribus.
dehinc ptibz pectoris obortū vulnꝰ
totos intrinsecus viscerū secessus ta
bo serpente depascit. Post ecām fistul'
quibusdā in superficiē pruruletis me
atibz adaptis. de interioribz putre
facti vulneris venis ebullire vnda
tim cepit innumera vermiū multi
tudo. Fetor vero tā intolerabilis erat
ut nullus oīo nec medicoz quidē ppi
us posset accedē. q̄ carnes satis lete
et in omni luxuria nutrite grauio
rē ex corruptione nidorē putredinis
exalabant. Denigz plerosq̄ medico
rū q̄ nec morbo aliquid mederi nec
vim fetoris tolerare possent interfi
ci iubet. In quibz dū quidā iugulā
dus pocius q̄ mediaturꝰ assisteret
a deo inspiratus aur inquit impato
er tas. et quod deus infert ab hoīb
putas posse reuocari? Nec humanꝰ
est iste morbus nec a mediis auratr
Sed recordare q̄ntū in seruos dei
egeris. q̄mq̄ in religionē diuinā
ipius et ppfanus extiteris. et itel
liges vnde tibi sint poscenda reme
dia. Nam et ego quidē cā ceteris mo
ri potero tu tamē a mediis nō cura
beris. Tunc se primū maximinꝰ ho
minē ee intellexit. et scelerū suorū
immanitatē recordatꝰ pīmo oīm erubꝰ
se se et impie egisse profitetr. et velut
satisfacē incipit deo. Tum deinde cō
uocatis hijs qui in officio publico si
bi parebant. legem scribit et con
tinuo emitti iubet. qua non solū a
xpianis desinat pseucio et arceatr
omnis iniuria. Verū et reedificari
eoz pmittant ecās ut solutis multis
et obsecracionibz vacantes ecā pro
ipsius salute excelso supplicent deo.

Idē nono hb° Tunc velut post nimi
am tempestatē si solis splendor celo
redditus fuisset ac tervis ceperunt
duces ppli nostri per singulas qua
q̄ vrbes frequentare cōuentus ecās
instaurare. consilia agē. sacerdocia
repare. Inde stupor ingens gentiliū
de tanta tamq̄ subita conuersione re
rū. ita ut admiratione ipsa fateri
cogerentr magnū et solū verū deū ee
xpianoz. De pſecucione quā p̄ modū
xpianos itūuit. Ca xij

Auero ixpianos itūuit maximinꝰ sex non amplius
menses passus est nostros i
pace psistere. et protinꝰ quicquid ad
obturbandā eam manusa potuit mo
liuur. Igrr primo prohibē nostros per
occasiones quasdā temptat. ne ad ci
miteria cōuenirent. Interea reppe
se se occasionē maximā ratus. ex eo
quod apud antiochiā simulachrū io
uis amicalis nup consecratū auribz
quibusdā magicis et ipuris cōsecra
tionibz ita cōpositū est. ut fallēt ocu
los intuenciū. et portenta quedā ostē
tare videretr. et rūsa proferre. idq̄
omībz et ipsis impatoribz pro certo
confirmatr. Quod postq̄ ab vniuer
sis creditū est asseueratr. Item deꝰ
ille rūsa dedisse fertr ne xpiani i vr
bibz habitarent. Tunc vero vursus
aduersū nos pſecucionis rabies in
staurattr et maximinꝰ interī suma
instancia per vrbes singulas et pro
uincias sacerdotes simulachroū
ac pontifices statuit. Multisq̄ et oīa
honoribz et muneribz afficit. et oīa
prorsus diligentr agit quatenꝰ cū
tos beneficijs suis preueniat. ut p̄ hꝰ
prōpcores eos efficeret in odiū et ne
cem xpianoz. Confingunttr acta qdā
velut apud pilatū de saluatore nō
habita. in quibz adiisus xp̄m omīs
blasphemia cōscribitr. Que acta per
oēs regni sui prouīcias plato edicto
mitti precepit. et per vrbes singulas
per vicos per agros ecīa apponi. Pre
ceptoribz quoq̄ puerozꝰ tradi iubet.
ut pro hijs que ad meditandū vel e
discendū dictare solent hec tradant
pueris memorie cōmendanda.

De scīs mūbz siluano petro et luca
ano antiochens. Caplm xiij.

Igitur cum apud tyrum fenicis urbem tres quidem iuuenes correpti se esse xpianos confiterentur. bestijs subrigunt. Cum quibus et siluanus eps xl annis functus sacerdocio vir mansuetudine animi et ipsa iam senectute venerabilis. Per idem tpus etiam petrus de quo supius memorauimus alexandrie vrbis epus per omnia insignis et in omnibus pfectus vere et sacerdos et hostia dei subito rapitur. et tanquam ex maximini precepto capite obtruncatur cum quo simul et alij plures ex egipto epi trucidantur. Lucianus quoque vir moribus continencia et erudicione precipuus antiochenus presbiter cum ad tribunal iudicis fuisset adductus. cur inquit ad eum preses vir racionabilis et prudens sequeris sectam cuius reddere non potes racionem. Aut si est aliqua audiamus. Tunc ille data sibi facultate dicendi oracionem de fide nostra habuisse dicitur. qua finita addidit. Astipulatur hijs ipse in iherosolimis locus et golgatana rupes sub patibuli onere disrupta. Antrum quoque illud quod auulsis inferni ianuis corpus quoque denuo reddidit animatum quod purius inde ferretur in celum. Aut si adhuc vobis minus digna videntur hec que in terris substanciam gerunt. accipite eciam de celo astipulatorem fidelem solem. vobis ipsum horum produco testem. Qui tum hec fieri per impios videret in terris lumen suum meridie abscondit in celo. Requirite in annalibus vris. inuenietis tpibus pylati xpo paciente sole fugato interruptum tenebris diem. Quod si terre si celo si sanguinem eorum a quibus veritatem per tormenta pquiritis fidem non accommodatis. quomodo verbis meis allegacionibus que credetis. Et cum pene hijs verbis auditoribus suadere cepisset abripi iubetur in carcerem ibique absque tumultu ppli necari. De opusculis eiusdem luciani et philee. Iheronimus de illustribus. Cap xiiij

Lucianus vir disertissimus antiochene ecclie presbiter tantum in scripturarum studio laborauit. ut usque nunc quedam exemplaria scripturarum luciana nuncupentur. Feruntur etiam de fide libelli et breues ad nonnullos eple. Passus est nichomedie ob confessionem xpi sub psecucione maximini. sepultusque helenopoli bithinie. Phileas quoque de vrbe egipti que vocatur thimus nobilis gnre et non puis opibus suscepto episcopatu librum de martirum laude composuit. et disputacione actorum habita aduersum iudicem qui eum sacrificare cogebat pro xpo capite truncatur. eodem in egipto psecucionis actore quo lucianus nichomedie. Actor Iam tamen huius philee passionem sup tpe dyocleciani posuimus sub quo ponit eam eusebius. Sed potuit eius passio sub dyocleciano inchoari. et sub maximino consumari. Vel forte sub maximiano passus est etiam impante dyocleciano quia sub eo maximinus antea militauit. De scto petro alexandrino. Ex gestis eius. Cap xv.

Sanctus vero petrus alexandrinus epus de quo paulo ante dictum est tpe epatus sui nunquam in cathedra sua voluit sedere. sed sup scabellum ipsius cathedre residebat. Propter quod frequenter clerus et pplus contra eum querebantur sed nequaquam acquiescebat. quia quociens ascendebat splendor ignis de ipsa sede egrediens ei apparebat cuius aspectu vir sctus ita accendebatur ut interdum se esse nesciret in corpe. Cum autem quadam solempnitate clerus et epi qui aderant de tam humili sessione eius querentur. ille coactus rem celare non valens cur inquit affligitis cor meum. An non videtis virtutem igneam que emicat in ipso solio. et spm chorus care non cernitis. Cumque omnes demisso capite tantam rem audientes conticuissent subiunxit. Credite mihi filioli nisi videritis que video non cognoscetis quid est virtus sacerdotalis. et que gra in ipis habitat. Ad cuius maiestatis pnciam ego tritus. in eadem cathedra sedere non audeo.

Hic igitur epūs inter preapuos e/
gregios xij āños in epātu illius vrbis
exegit. Quos tres ante pſecutionē
reliquos vero ix in diuſis tempta/
tionū genēbz duxit. Cuiꝰ ſe ſemp in
oī agone pſecutionū positus arctio/
bz vinculis continenae diſtingēt et ad
utilitatē atꝙ inſtructionē ecclē ver/
bo dei nobiliti inſiſtēt. ad hūc maxi/
minꝰ comprehendendū tribunū quē/
dā direxit. Qui ingreſſus alexandā
reppit eū tū multitudine ppli ſancto/
rū aplōz cōmēoratione celebrantē.
Quē comprehenſū et vinculis allu/
gatū posiuit in cuſtodiā carcib. et
poſt dies aliquot maximinꝰ āmo/
nuit tribunū līs ut qꝫ celeriꝰ eū
puniret. De viſione eiꝰ ſup arrio et e/
Interea uis mīrio. Caplīn xvi.
dū in carcē ſeruaret et vniuſq
pplūs alexandrie fores carceris
obſeruaret amore ſui paſtoris. arri/
us infelix qui a beato petro exco/
tus et degradatꝰ ꝓpter dogma erro/
ris habebatꝫ cognita ſententia nīx
imini aduerſus bīm petrū. feſtine
puenit ad eccl̄am obſecrans ut pro
eo apud epm clerus et pplūs intercē
deret putans q poſt diſceſſū eiꝰ ipe
leuaretꝫ epūs. Veniētes igitꝫ qui ro/
gati fuerant. ꝛperūt pro arrio beato
petro ſupplicare. Quibꝫ ſanīs epūs ait
magno ſuſpirio vīdit. quia iā arri/
us deo mortuus et a facie dei proiec/
tus eēt. eo ꝙ grauiꝰ in eſſentiā deita/
tis blaſphemaſſet dogmatizans pīz
et filiū et ſpīm ſcm̄ non eē vniꝰ eſſen/
tie et nature. Et apprehendēs duos
preſbiteros achillā et alexandrū de
turba ſeorſū ait illis ſecreto. Ego q̄dē
et ſi pcōr ſum. tn̄ ſcio me vocatione ce/
leſti ad hūc agonē martirij ēe vocatū.
Vobis igitꝫ priū eſt confiteri miſteriū
dei quod michi reuelatū eſt. quia vos
poſt martiriū meū ſedē et epātū me/
um conſecuturi eſtis. Et tu quidē pīus
achilla. poſt vero alexander terrāus
In hac hora deniq noctis ut vobis to/
tū de arrio apiam. cū ſolempnu cōſue/
tudine deo ſacrificiū oratonis cōſu/
maſſē. ecce ſubito appuit michi in ha/
bitu pueri xp̄i dīs meus. ad cuiꝰ p/
ſentiā ſplendore nimio illuſtratus
vultū maieſtatis eiꝰ non valeba/m
aſpicere. Erat autē indutus colobio
lineo candido nimis concaſo a ſūmo
uſq deorſū et ambabz manibz cōtin
gebat circa pectus in eo quodāmodo
cooperiens nuditatē ſuā. Quē ut vi/
di nimio terrore correptus ſū. tandē
confortatꝰ aio ad eū. Quid eſt dīne ꝙ
video tunicā tuā ſciſſā a ſūmo uſq
deorſū. Qui rīdens dixit mi. Cotidie
vides tractus. et neſcis quo ſciſſa eſt.
Arrius hoc fecit. qui ſepauit a me
pplm hereditatis mee compatī ſangui
ne meo. Precipio nūc et moneo ne te
cipias eū in cōtionē nec vogmatibz hūj
qui venturi ſt̄ ad te quos ille direxerit
venīā ei preſtes. Hec que tibi manifeſ
tui duobz preſbiteris tu nūc facies. ut
ipſi poſt te eū anathematizando abiu/
ant. ne illius errore pplūs decipiat. Ex/
hortationis igitꝫ ſermonē faciens ut in
catholice fidei manēte vnitate cōmē
dans eos dīo in quē crediderāt dimi/
ſit eos in pace. Primio vero amore illi
ūs ppli ne arrii arcerē detinerēt et apte
de carcere educi non poſſet. noctis medio
tribunꝰ vna cū militibz rupto pariete
carceris per meduſ foramē ad locū ubi
decollandꝰ erat ꝓduci fecit. Quīb utiq
petrus oratione facta ad ſepulchrū
beati marci euangeliſte et ſanctoꝝ
ſucceſſoꝝ eiꝰ animam demetrij. theone.
inclinans genua ſua et gratias a/
gens deo qui eū martiribz ſuis aſſo/
ciaſſet extendit cervicē ſuā gladia/
tori. atꝙ ut paſſus martirij pal/
mā adeptus obtulit. De ſcō romano
mīre. Ex geſtis eiꝰ Caplīn xvij.
Cum aūt galerius edictū ubiq
miſiſſet ut xp̄m negaret q̄tū
ꝙ viuere vellet hoc congruo romano
arcus excellentie patientiā animos con
fortabat. et ne cederet turbini ſuade
bat. Itaq conſpirabat uno ſpū cōfe/
deratus grex xpianus fidē tuen. vel

libent emori. Cumq relatū eēt ad iu
dicē plebis rebellis romanū eē ducē
preceps iubetur rapi. et solus tanqm
inuitator et fax oīm causā duce pople
be contumacē. At ille non resistens se
quoq vinari petijt. et ultro flexas t
tergū manꝰ torsit. Cui tyrannꝰ astū
ti ait. Infame monstrū tu ventila
tor vrbis et vulgi procella leuis men
tes mobiles inquietas. Equū est ni
fallor ut mox future cedis pmꝰ exitū
luas. et feras ipse quod ferendū sua
seras. Cui ille ore libero rīdit. Imple
tor o prefecte nec me subtrahe ut p fide
li plebe solus īmoler. dignꝰ subire q
cumq vīa crudelitas iusserit. Tunc
scindūt milites vtrūq viri latus
mutrone hyulco. longaq per artus
rectū vulnera sulcant obliq vectis.
Recta transuersis secant. ut iam re
tectis ossibz albescaret pectus. Inter
hec quietus manens romanꝰ ait.
Hoc totū prefecte q lacerā non do
let. dolet q pectori tuo error insedit
et q pplos istos pditos tecū trahis.
Vix martir oratione pegerat cum
fluens asclepiades interserit. vertat
carnifex vtū in os loqntis. Et ī max
illas manus siluosq acutos et fidiu
las tñsferat verbositatis ipe rūpatur
locus ut scaturientes auras pforatis
follibus pdat. Implet iussa lictor ī
pius. ambas genas stridentibz vngu
lis et cruentus facie secat notis. Hir
suta barbis carpta cutis soluit. et usq
ad mentū vultus oīs scinditꝰ. De fine a
gonis eo et bamule pueri. Cap xviij.

Qartur autē inter fluentē sangui
nē fatur. Grates tibi o prefecte
magnas debeo. q multa pan
dens ora iam xpm loquor. xpi pribq
gloriā. Tace tot laudant ora quot sūt
vulnera. Sed quia tecū non licet luc
turi racione profunda consulam. prox
ima. Interogetꝰ ipa nalū sensuū sim
plex et sine arte fuit impia scia. Da
septennē circiter vel infra puerū.
ut pauculū quid recens infantia se
quendū dicat. quid nouus vigor sapiat

Hanc vocem prefectꝰ amplectēs. vnū
de caterua infantiū nup ablactatū
adesse precepit. Cui romanꝰ ait. Ad
tibi filiole videt eē vim et congruens
vnū ne xpm colere et in xpo prez an
mille formas deos adorare. Tuc in
fans avrisit nec moratus retulit. Qd
quid hoīes dicant vnū oportet eē de
um et vni vnicū. Cumq hic sit xpus
xpc est verꝰ deus. Nam deor genera
multa. nec pueri putant. Ad hec ty
rannꝰ stupuit pudore fluctuans. Nec
enī decebat īnocentā etatule vim le
gis inferre. nec furor sinebat loqnta
talia pcere. Quis tibi inquit est ac
tor vocas huiꝰ. Rīdit ille. mater. et
matri deus. Ego ut de fontibz gemul
lis uberū lac puus hausi. xpm. et
hausi. Credere illa inbibit ex pmte
spū docto. quo me pascēt intꝰ ipa cu
nabula. Tunc exclamans asclepiades
ergo inquit assit ipa mater et disa
pline sue tristē exitū spectet. Statiq
iussit infantē remota veste virgis
verberari. teneriq duris utribz ter
gū secari. Deniq precepit utriq
pdi scilicet puerū gladio decollari.
magistrū igne cremari. Puerū car
nifex poposcit mater dedit. nec fleti
bus īmorata tm vnū osculū īpressit.
Vale inquit dulcissime. et cū beatus
xpi regna intrauis memēto mihi
am ex filio patrone. Tunc dū pcus
sor cerviculā ense ferit. docta psallē
mulier pnū cantabat carminis da
nitia. preciosa sci mors sub aspectū dei.
Cuiq inde retortis brachijs romanꝰ
ingereti vogo. scio inquit ille non fu
turū ut nūc evener. nec hoc passioīs
genꝰ est michi datū. sed restat īgens
quod fiat miraculū. Hec eius orsa se
quit immensus fragor nubis ruentis.
et nymbus vndatī preceps ignes ob
ruit. Quod audiens iudex hoc ma
gice artis ludibrio vratus attribuit.
Tunc iussit mīrem foro ptrahi. et in
tenebras noctiales carceris trudi.
Cuiꝰ collū fune lictor nephandꝰ eli
sit. et sic eius pacta passione aīa vin

culis absoluta celū pecijt. De scīs qui
rino et pāphilo mr̄ibz. Ex mr̄tiro°. Ca.
Preterea pridie nonas iunij xix.
celebrat̄ apud illiricū ciuita
tē scitie natale bti quirini epi
Qui pro fide xpi ut prudenci⁹ scribit
ligato ad manū molari saxo in flu
men precipitatus est. Et cū circūstā
tibz diu collocutus ne ei⁹ terrent̄ ex
emplo vix precibz ut merget̄ obtinu
it. Jhero⁹ de illustribz vis Pamphil⁹
presbit̄ eusebij cesariensis epi nccari⁹
tanto bibliotece diuino amore flagra
uit ut maximā ptē origenis volu
minū sua manu descripserit que us
qz hodie in cesariensi biblioteca habe
tur. Sed in xij pphetas xxv ex gene
seon origenis volumina manu eius
exarata repperi. que tanto āplector
et seruo gaudio ut cresi opes habere
me credam. Si enī leticia est vnā epis
tolā habere martiris. qn̄tomagis tot
milia versuū que m̄ videt̄ sui san
guinis signasse vestigijs. Scripsit an
teq̄ eusebi⁹ scrib'et apologeticū p ori
gene. et passus est cesaree palestine
sub psecutione maximini. Eusebius
libro ix°. De edictis ipi⁹ galerij cōt̄ xpia
nos. Ca xx.
Tanta aūt in breui ad
uersū nos crudelissim⁹ tyrān⁹
excitauit ut longe seuiora pri
oribz et duriora parent̄. Qn̄ enī ad
uersū nos legaciones pūciar et vr
biū. qn̄ tot et tanta impialia edicta
venerūt. ita ut eciā ereis tabulis in
cidi leges que aduersū nos date fue
rant iuberent̄. Qn̄ pueris scolaris
meditacio de pilato et ihu haberi
contuēlie nr̄e gracia iussa est. et cō
ficta referta blasphemijs per totam
diem decantari. In hijs vero legibz
quas aduersū nos ere incisas singu
lis ciuitatibz pposuerat velut ī eternū
mansuras iactant̄ et supbe descripse
rat. q ex quo xpiani vrbibz pellerent̄
et aeris leta eēt tempies et terre fe
cunditas habundācior. Ideoqz recte cō
suli ad deor gratiā īmortaliū ut īui
sū hoc genus hoīm ex omībz locis in
quibz eor maiestas colit̄ pelleret̄.
Nec mora dei prouidencia dū adh
per aliquas longius positas ciuita
tes īpia mittent̄ edicta arrogancia
tyrannice vocis refrenās qua letas
segetes pro xpianor fuga et uberes
frugibz descripserat campos ybres
restringit in nubibz et effectus ari
das sterilitate dereliquit. Arescit eci
am herba campor. et nō solū hoībz
fructū vm̄ eciā pecudibz pabulū ne
gat. Fames quoqz tetra et obscena u
biqz grassat̄. Aeris quoqz tempies
quā suis īpijs actibz descripserat fa
mulari. in tantā corrupcionē versa
est. ut humana corpa vlceribz pessi
mis que ignis sacer appellant̄. necnō
et hijs qui dicūt̄ carbūculi replent̄.
ita ut ora hoīm atqz oculos occupa
rent. ut si quis forte ex hijs effugisset
mortē lumībz orbaret̄. Sed et alijs
nichilomin⁹ pestilentibz morbis viro
rū ac mulierū īmense multitudīes
et precipue infanciū cateruatī cade
bant. De ulcione diuīa ī galeriū et īsuos
Addit̄ eciā illud hijs malis ut xxi
armenior gens olim et utilis
sima et amicissima pplo roā
no. dū ab eo xpiane religionis ritū
cui deuotissime vniuersa dedita est
in ydolor cultū mutare cogeret̄. et
demones venerari pro deo. īimici p
amicis. et pro socijs aduersarij effecti
manu se aduersū nepharia ei⁹ edicta
defensare parent. ac sponte bellū in
ferrent. Que simul oīa coaceruata
stulte ab eo penas arrogancie depos
cebant. qua per fugā psecucionēqz xpi
anor pacē sibi et verū oīm copias.
atqz eciā aeris tempiē deseruire iac
tauerat. Igit̄ cū ipse et exercit⁹ bel
lo armenico vehement̄ et acriter vr
gerent̄. pplos per vrbes et vicos quibz
diuina atqz humana prospe cessura
cūcta. legū suar auctoritate pmiserat
fames dira absqz ulla miseracōe vas
tabat. In vrbibz tante per dies singu
los multitudines cadebant ut nec loca
ad sepulturas īuenirent̄. Qm̄ plurimi

vero ita exhausti incedebāt ut simu
lachra magis carne carencia q̄ hoīes
putarent. colore tetro lumībz in pro
fundū dimersis. huc atq; illuc corpe
nutabūdi. et iāiamq; lapsuri ingre
diebant. ¶ Interea per plateas ōnes
et angiportus erant oīa repleta ca
daueribz mortuoꝝ. nec erat oīo qui
sepeliret. dū et ipsi qui supesse vide
bant adhuc morbo īualidi eēnt. et
quasi cōtinuo morituri. Ex quo fiebāt
spectaculū miserabile ita ut q̄plu
rimi a canibz deuorarent. Hec exti
tit legū maximini atq; arrogancie
et elacionis eius. et iudicij de xp̄ianis
habiti remuneracio. hec illi⁹ in deū
pietas et religionis ut asserebat ce
litus tradite maiestas. ¶ Vm̄ ut supe
rius diximus cū et īhumata mortuo
rū cadauera quos fames cōsūpserat
in plateis iacerent. et quos lues us
q; ad vnū intemerat. nichilominus
insepulti in domibz manerēt. qui vo
supesse videbant vrgerent īedia. cla
mare ceperūt oēs et sponte xp̄ianoꝝ
pietatē misericordiāq; īprecari. Quos
q; paulo ante extorres patria et do
mo egerant nūc suppliciter exorare ut
more sibi solito viuentibz alimonie aux
iliū deferant. De pietate xp̄ianoꝝ in
Vm vero nr̄oꝝ paganos. Ca xxij
ppli quibz reuera per dei gr̄ciā
qd̄ maxime omībz mirabile
fuit neq; fames in aliquo neq; lues
fuerat dn̄ata. in nullo prorsus īiurie
memores more sibi solito ad miseri
cordiā etiā īimicoꝝ p̄ceptis dn̄icis in
stituti conferre certatī vnusquisq; p
ut poterat cibos. et sustentare ac refi
cere peuntes. Et non solū cibos cū eis
sed et affcm̄ p̄ticipare ceperūt. Ex q°
indigentibz etiā p̄ua sufficē videbā
tur. eo q̄ cū magna pietatis affectio
ne prebebant. Illos quoq; qui morbi
contagione laborabant. ad quos nul
lus gentiliū neq; ꝓpinquoꝝ quidem
introibat sedula et freq̄nti visitacio
ne curare. nec pati oīo aliquid per
contagiū. quippe quos diuina gracia

circūdaret. Cadaueribz quoq; mor
tuoꝝ sepulturā deferre. et que sūt na
ture iura complē. Ita breui īgressu
solo xp̄ianoꝝ per vrbes et vicos ma
lorū facies īmutata rebz ipsis atq;
opibz verā eē et piam xp̄ianoꝝ reli
gionē in cordibz oīm scripsit multo
tenaci⁹ q̄ tabulis ereis eā falsā eē
tyrann⁹ inci derat. ¶ Tūc ergo vi
detur cōpletū illud qd̄ scriptū ē
in exodo. q̄ egiptijs erāt tenebre pal
pabiles et crasse. filijs aūt isrl' erat
lux in omībz habitacioībz suis. De eu
sebio pp̄ et dissonācia historiaꝝ. Eusebi⁹
Tempe con ubi sup̄. Cap̄ xxiij
stantini eusebi⁹ nacione gre
cus in papatu sedit. Hic he
reticos īuenit in vrbe roma. quos per
man⁹ īposicionē reconciliauit. ¶ Hu
ius tp̄ibz īuenta est crux dn̄i q̄nto
nōs maij. et baptisatus ē iudas q̄
et quiriacus. Sedit ānis sex. et sepl'
tus est in cymiterio calixti via ap
pia vi° nōs octobris. ¶ Post hūc mel
chiades nacione affer sedit ānis iiij.
Hic constituit nulla racione die dn̄i
ca aut q̄nta feria ieiuniū a fideli
bz agi. quia eas dies pagani quasi
sacrū ieiuniū celebrabant. et mani
chei īuenti sūt in vrbe roma. Sepul
tus est autē ipse in prefato loco. ydꝰ
decembris. ¶ Post hūc siluester na
cione roman⁹ sedit ānis xxiij. Hic
in exilio fuit ī monte serapti. et p⁹
modū rediens cū gloria baptisauit
constantinū augustū. quē curauit
dn̄s a lepra. Cui⁹ p̄secucionē primo
fugiens exilio fuisse cognoscit. Ac
tor. Mirandū quoq; quō liber iste
de gestis romanoꝝ pontificū a da
maso pp̄ conscriptus ab hijs histori
ographis dissonat in pluribz. Nam
eusebi⁹ cesariensis qui fuit scriptor e
orū que presens vidit et audiuit. fu
it enī tp̄ibz constantini. dicit in cro
nicis suis q̄ eusebi⁹ tp̄ibz galerij tm̄
sedit mensibz sex. et post eū melchi
ades ānis tribz. Rufin⁹ in historia
ecc̄iastica libro x° post consiliū nice

nū quod constata constantino iam
xpianissimo et religiosissimo ip̄atōre
cū multis epīs fuisse celebratū. nar
rat scām dnī crucē a sancta helena
fuisse quesitā et ītentā. Quod aūt
constantinꝰ post adeptū impiū xpi
anos pſecutꝰ sit nusq̄ legi pt̄ꝫ in
actibz bt̄ silvestri. ubi dicit eundem
papā in mōte seraptē latuisse ut
pſecutiones cōstātini declinaret.
In martirologio tamē ita legit̄ vij
kl' augusti. apud antiochiā syrie na
tale beati eustachij epī et confessoris
sub constantino p̄ncipe. Qui ob catho
licā fidē in traianopolī ciuitatē syrie
pulsus exilio ibidē requieuit. Supꝰ
quoq; iam dcm est rabiē pſecutoīs
non cessasse usq; ad septimū annū
constantini magni. ex tūc enī idē
imp̄ator pacē ecclē reddidit. De mī
bz quor tpa ignorāt. et p̄mo de sancto
xp̄ōforo. Cap xxiiij.

Quoniā ex
go passiones mīrum quor cer
ta tpa repim⁹ supius abbre
uiatas suis locis posuim⁹. nūc com
pletis decē pſecutoībz restat ut eor
quoꝝ de quibz incertū est. quibz tpibz
passi sūt gloriosos agones deo iuuāte
describam⁹. Xp̄ōforus vir proce
rissime stature et vultu terribilis cū
in samon ciuitatē licie fortuitu adue
nisset et rex vbis noīe dagn⁹ sanctos
deo nolentes sacrificare grauit̄ tormē
taret interrogatus est si sēm decreta
p̄nap̄ū sacrificijs consentiret. At il
le non intelligens linguā eor valde
tristatus est. Et prostratꝰ orauit dnm
ut ei illius lingue concedēt intellām
Dumq; p̄sisteret in p̄ce iudices eū in
sanire putantes sic eū reliq̄runt et ve
nerūt ad locū ubi xpiani penis va
rijs torquebant̄. Subito xp̄ōforus da
to sibi qd̄ petierat. diuina voce confor
tatus cucurrit ad locū. et videns sanctos
torqueri. cū tortores et iudices increpa
ret vultū suū clamide cooperuit. ut ag
nosci non posset. Quē statū vnꝰ ex iu
dicibz alapa p̄cussit. et ille vultū dis
cooperiens protinꝰ ei dixit. Nisi xpi
anꝰ eēm. et p̄ro deo pati vellē tormē
ta et ītuias. illata michi īturiam
in te protinꝰ retorsisse. At ille mul
tū viri īmutatū nō sufferens cont
ritus cucurrit ad regē. Cui cū hec ōia
seriatim dixisset. et rex xp̄ōforū p
dere cogitaret. interī xp̄ōforꝰ cōstu
entē pplm allocutꝰ post predicatoēz
suā baculū quendā aridū in t̄ram
fixit. et ad honorē dei et cōuersionē
pli ut flores et frondes p̄ducet ip̄e
trauit. Ad quod miraculū multi
sūt cōuersi et a petro p̄sbitero bapti
zati. Hec ūtm rex audiēs. iratꝰ mi
sit milites qui eū ligatū adducēt.
Qui cū ad eū accedē non auderent.
aūt eis xp̄ōforus. Quid vultis a quē
querentib⁹. Rex inquiūt misit nos ad
te ut te ad eū vinctū ducerem⁹. Qui
vīdit. Si voluero. nec solutus nec
vinctus duci potero. Dicit ei militer
Ergo si non vis nobiscū venire vade
quocūq; volueris. et nos dicem⁹ q̄
te nō ītuenim⁹. Non ita inquit sed e
go ibo vobiscū. Quos cū prediando i
tinē cōuertisset et baptizari fecisset
appropiq̄ns vbi erat se vinctis post
tergū manibz ad regē dedūi. Cuius
magnitudinē rex admiratus gen⁹
eius inquivit. Gen⁹ inq̄t meū fuga
es mea indicat. ex regione tua
nitida a p̄nibz reprobis diuersa
hoc nomen in baptismo spernens.
xp̄ōforus nūc appellor. Rex aut. Dīm
stultū nomē tibi imposuisti xp̄i scili
cet crucifixi. quia certe sicut nec sibi
ūm nec tibi prodesse potit. Vnū tm
dico tibi q̄ si dijs sacrificantibus mag
nos a me honores et diuitias cōse
queris. aut certe si oblata respuen
dīis supplicijs conſumeris. Volen
tem utiq; iussit rex in cauleo suspē
di. et usq; ad nudacionē costarū vn
guibz laniari. Passio sc̄i nicete et
aquiline. Cap xxv.

Hunc sugge
tū est regi ut duas formosas
mulieres ad eū faceret introdu
ci. Quo facto vir sc̄s in oratione pro
sternit̄. Et cū a meretricibz plausu

manuū et amplexibz vrgeret. surrex
it et ait illis. Quid vultis et cur huc
inducte estis? At ille vultus eius cla
ritate pterrite dixerūt. Miserere
nostri sancte xpōfore. ut in deū quē
predicas possimus credē. quia huc ī
troducte sumus. ut sicut multos dece
pimus ita et te ad ydolatriā trahere
mus. Tunc xpōforus blande eis rndit
et eas ad xpm predicando cōuertit.
Quod cū rex audisset iussit eas sibi
qm cicius pntari et ait illis. Nūquid
vos a dijs recessistis illius maleficijs?
Per deos iuro q si non sacrificauitis
morte pessima peribitis. Qui rnderūt.
Si dij sūt īmolare debemus. Sed iube
prius mūdari plateas ut oēs ad tem
plū deorū cōueniant. quia niceta et a
quilina ibi sacrificare hnt. Quo facto
cū per plateas ornatas ad templum
venissent dixerūt astantibz ut ad eas
intenderent. et ascendentes ad ydolū
iouis dixerūt. Si deus es iube quid fa
ciamus quia rex pcepit ut sacrificemus.
Cūq ydolū nil dixisset alligantes ō
nia ydola zonis suis deiecerūt ad ter
ram et in puluerē confregerūt et
dixerūt astantibz. Vocate medicos
ut curent deos vestros. Tunc rex ira
tus dixit eis. Ego monui vos deos ad
orare non conterē. Testor autē virtu
tē ipsorū. q puniā vos per diuisas ā
gustias tormentorū. At ille dixerunt.
Stulte si erant dij cur a fragili sexu se
pmiserūt conteri? Tunc iussu regis a
quilina suspenditur. et ligato ad pedes e
ius ingenti saxo mēbra eius oīa disrū
puntur. Quo facto cū migrasset ad dnm
soror eius niceta ligata manus et pedes
in ignē proicitur. et inde exiens illesa
protinus decollatur. Passio sci xpōfori mrīs
Post hec xpōforus Caplm xxvi.
educitur et confluentē ad se pplz
confortās regi celeriter pntatur.
Qui videns pplm multū ad xpm con
uersū iussit oēs cicius decollari. xpō
forū vero ferreis cathenis ligatum
virgis cedi. Deinde sup sellā ferream
clauis et vinculis alligatū succenso

igne et īiecta pice in medio ciuitatis
usq ad cinerē concremari. Sed repē
te sella sicut cera confrigitur. et xpōforus
in medio ignis incolumis ad fidē po
pulū adhortatur. Multis ergo credētibz
rex ī malicia pmanēs iussit molarē
lapidē collo eius alligari. et p plate
as ciuitatis distractū ligari ad stipi
tem et a militibz sagittari. Cui cū sa
gitte nocē non possent. et rex et mili
tes eū occidē se putarēt. expendentes
in eo sagittas ei piter insultabant.
At ille dū īminentē eis penā et sibi
gloriā predicat. insultantibz reinsul
tat. Et sic iussu regis ad decollandū
ducitur. et ibi finito orandi spacio de
collatur. Passio scē margarete vrgīs. Ca
Sancta margareta nata xxvij.
in antiochia a pntibz gentilibz
nutrici traditur. a qua dulciter
et studiose nutritur. Adulta sponte se
baptisari fecit. et defuncta mrē a prē
ppter hoc exosa. oues nutricis sue.
pulcherrima puella pascebat. Tūc
accidit quendā senescallū impato
ris transire p antiochiā. Qui cum
puellā vidisset et iam amore eius ve
hementer arderet. iussit eam ad se vēi
re. et cepit ab ea nomē et genus et re
ligionē inquirē. At illa consequnter
rndit se ēē noīe margaretā. genē
nobilē. religione xpianā. Tunc pre
ses. Prima inquit duo cōueniūt tibi
sed terciū nimis discordat ut puella
tam pulchra tam nobilis credat in
crucifixū. qui nec sibi nec alijs ferre
potuit auxiliū. Tūc margareta tā
recte tamq prudenter de fide nrā et de
infidelitate paganorū rndit. q pses
eius racionibz supatus erubescens
se victū iussit eā carceri mancipari.
Sequnti die iubetur sacrificijs consenti
re. aut diuisis suppliciis depire. Rē
nuens exuitur suspenditur et virgis a
cerrimis usq ad fluxū sanguinis
et defcm cedenciū laniatur. At illa v
tute dei nec suspirauit nec gemuit
nec saltē vultū tristē contraxit. Et
cū adhuc dnm predicaret putans

se preses ut videret. pectinibz ferreis iuſ
ſit carnes eiꝰ uſq; ad oſſa ſulcari. Ad
dñi fieret. et ppt eam pplus aſtans
fleret. dñi eaꝫ ipſe pſes quaſi pie ei
conſuleret. et illa īmobilis pmane
ret aut pſes. Jam nō pcam. iaꝫ non
miserebor. Conſulētes ſibi deludit.
deos blaſphemat. tormenta contēp
nit. In carcere ergo mittit. ut ex co
gitatis ſuppliciis per mēbra ſingu
la diuciꝰ puniret. Sed ſtatī tenebre
carceris īmenſo lucē radiante fugā
tur. Sed dyabolus ut eā terret ſubi
to ei in draconē mutatꝰ apparet. Q
cui eam qī deuoraturꝰ ipetēt. ſigno
crucis oppoſito protinꝰ euanuit. Sed
tamen ille adhuc ut ei quocūqꝫ mō
ſuaderet in hoīem ſe mutauit. Ut il
la demonē ee intelligens eū per ca
put apprehendit. et ſub ſe ad terrā
deiciens coegit ut dicet cur xpīanos
tā multiplicat attēptaret. Qui rndt
naturale ſibi ee odiū contꝝ virtutū
viros. et q̄ibus ſepe repellat ab eis
ſpe tūi et deſiderio ſeducendi ſemper
infeſtus exiſtit. Et quia dñudet nob
felicitatē quā pdidit. et ſi hanc recu
perare non poteſt. eā alijs aufere
contendit. Et hyis dāb dñi virgo pe
dem ſubleuauit. Ille ſtatī velut fum
euanuit. Finis agonis eiuſdē v̄gīs. Ca

Illa ergo ſpem recipiens q̄ xviij
mīſtrū ſecura iaꝫ vincet. que iaꝫ
caput ipioꝝ dyabolū ſupaſſet
ſeqnti die cōuenientibz pplis virgo in
diam pīntat. et ſacrificare nolēs cru
ciat. et appoſitis ad latera facibz. ca
ro recens lacerata uſq; ad intima
cōcremat. ita ut mirarēt. quō tam
fragilis puella. tanta poſſet tolera
re tormenta. Sed inſenſatus preſes
dolū aqua frigida iubet ipleri. et
ligatā in eo diuciꝰ detineri. ut com
mutatio tormētoꝝ pena ee grauior
non refugerū. et nouū dolorē af
ferret ſupplicū nouū. Sed dñi ligata
in aquā mergit. facto terremotu o
nibz qui aderant ptur batis virgo
illesa egredit. Videns ergo preſes
q̄ ex hoc miraculo pplī ad fidē cōuer
rent. timens ne diuciꝰ viuēs plures
cōuerteret eam decollari iubet. Illoꝝ
autē qui crediderāt varijs mortibz
cōſūmant. Margareta igit ipetra
to orandi ſpacio orauit prius pro ſe.
deinde pro omnibz xpīanis et poſtea
pro pſecutoribz ſuis. et ut alibi legit
pro pturientibz. Vt quecūqꝫ in ptu
nomen eiꝰ īuocaret ſtīm edita prole
priuilī ptus euaderet. Ibi eaꝫ xiij kl
auguſti martirizatā legit fuiſſe.
vnde mirū eſt q̄ a multis octo an
tibz celebrat. Paſſio ſce virginis
dieb; ſcalus tcio ydꝰ iulij eiꝰ feſtiui
tus celebrat. Capīn xxix.

Deterea ſub Olibrio quoꝫ paſſa eſt ſancta
virgo regina clemētis cuiꝰ
dā gentilis vnicā filia. Que cū eet
annoꝝ xv. audiens ſcōꝝ certamina
totū ſpem habebat in dño. Tranſi
ens autē olibrius de maſſilia ī ale
ſiam ciuitatē. ſedens in curriculo
ſuo videns eā ſpecioſā nimis uſſit
eā cōprehendi cōcupiā eiꝰ illectus.
at illa oratione pīmiſſa conſpectui
eiꝰ pīntata genꝰ at nomē et pfeſſio
nē interrogata dixit ſe ee ingenuā
noīe reginā ſancte trinitatis au
tricē. Cui preſūs dixit. Ergo obti
nes nomē galilei alicuiꝰ vel nazare
ti. Regina dixit. Eaꝫ obtineo ſi di
gna. ut īuocet dñs meꝰ ihūs xp̄s
ſup me. et obūbret et protegat ve
lut anaillā ſuā. Tunc uſſit olibriꝰ
prefectꝰ cuſtodiri eā uſq; dñi vēiret
ad ciuitatē. Et precepit eā reduci ad
carcerē uſq; dñi īmolaret. et ſic pub
lice audiret eā. Ingreſſus autē ci
uitatē aleſiā dijs ſuis īmolauit et
ſedens publice pro tribunali puel
lā adduci iuſſit. Videns q̄ pulchritu
dinē eiꝰ diſſolutꝰ eſt ſpūs eiꝰ ſuper
eā vehemēt. et dixit et. Cognoſce
deos o iuuencula. quia miſereor pl
chritudini et teneritudini tue. et mul
tas pecunias habebis a me. et bene
tibi erit pre cūctis puellis. Alioquin
plagas et penas peſſimas ſuſtinebi.

et corpus tuū teneru gladij et ig
nes forcores consumēt. Que cū in
territa constanter in confessione xpi
pmaneret iussit eā expoliari et in
cauleū assumi. virgisq; subtulibz
cedi. At illa in caulcū extensa do
lore non sentiebat sed respiciens in
celū dicebat. In te dne spaui nō cō
fundar in eternū. Cumq; cederet. mē
bra eius tenera virge grauiles inade
bant. et sanguis multus de cauebat
im ut astantes flerent amarissime su
per eā. Et dicebant quidā ei. O qualē
decore pdis pter incredulitatē. consen
ti et sacrifica ut possis euade tormēta
Regina dixit. O mali consiliarij. o cō
silia malaq; cogitationū. Non consen
tio non sacrifico. ihm xpm qui me cō
fortat habeo. Iratus pfectus iussit eā
expungulari et a carnificibz lacerari.
Qui itq; latera eius expungulabant. ut
eā impij et crudelis pfectus de cla
mide sibi facte cooperiret et auferet
se. Similiū et astantes lacrimabāt
videntes carnes eius exterminatas.

Consūmacio agonis eius. Cap xxx.

Dixit aut̄ pfectus. Quid est re
gina. Neq; tu tibi potes misere
ut membra tua inutilia facta sū. conse
ti michi et sacrifica. Impossibile est
non obedieris. Que cū eius verba de
spicet. eiusq; insipientē et infelicē vo
luntatē. iussit eā deponi et in carcere
duci. Ubi cū oraret subito columba
apparuit et crux est erecta usq; ad
locū ubi puella stabat. et columba su
per crucē stans dicebat. Ave regina
unguentū suauitatis per orationē
referens. Pax eterna est tibi corona
gloie. Aptus est tibi paradisus. et eris
requiescens cū pūbz tuis. Tūc illa
gloificauit dm. Q̄ mane ante iudici
pitatem cū nollet ei consentire iussa
est expoliari et in caleo suspendi ac
lampades eius lateribz applicari. Illa
nūc leuans oculos in celū dicebat.
Transiui per ignē et aquā. et edux
isti me in refrigeriū. Tunc iussit ī
pius pfectus afferri vas quodda
magnū et impleri aqua. et depōi
eā de ligno. et alligari manus eius
et pedes et mitti ibi ut suffocaret ī
aqua. At illa orabat. dicens. dne dis
rūpe vincula mea ut tibi sacrificem
hostiā laudis. Fiat michi hec aqua
ecclā aqua suauitatis. fiat michi hec
suffocatio illuūacio salutis. Et post
q̄ orauit miserūt illā in vas illud
aqua plenū. et ecce terremotus frēs
est magnus. Et ecce colūba descēdēs
de celo habebat in ore coronā. et dis
rupta est vincula bēte regine. et asce
dit de aqua laudans et benedicēs de
ū et dicens. Dne regnauit decore in
duit. Illuūasti me dne ihu xpe et sal
uasti misericors vnice puelle qui es
benedc̄us ante secula. Et facta est
vox columbe dicens. Veni regina
in requiē xpi. btā es que habet coro
nā meruisti. Tunc crediderūt in do
minū aie lxxxv virorū et mulierū.
Iratus igit̄ olibrius fecit eā decol
lari. Huius passio recoluit vij idus
septēbris. Cuius aiam angelici ui
bz angeli tulerūt in celū cū laudi
bus.

Passio sc̄i iuliani et ferreoli. Ex

Iulianus in auer gestis cor. Ca xxxi

Iulianus natus gente et religione no
bilis ferreoli tribuni comes e
rat. et uterq; in habitu militari
deo seruiebat. Cū ergo gentiliū fu
ror xpianos ubiq; psequens ad vi
ennā veniret. iulianus amore mar
tirij flagrans cū se gladio furenti
exponē preoptaret. precibz sancti fer
reoli coactus est ut apud auerniā
fugiens ad xpianor̄ supstitū sola
cium paululū psecutionis impetū de
clinaret. Tunc crispinus cōsularis
audito q̄ illuc iulianus lateret. misso
psecutor precepit ut iuentū consta
ter occideret. Denciens ergo iulianus
q̄ eū psecutor inquireret sponte foras
exiliens q̄renti intrepidus se opposuit
et protinus ictū ferientis excepit. Cu
ius caput in proximo fonte lauan

tes ad scām ferreolū deferūt ut ipse
similē mortē exapet nisi sacrificijs
consentiret. Quod et fām est. et cap
scī iuliani cū solo corpe scā ferreoli i
vno tumulo collocatū est. ¶ Post mul
tos annos cū scīs manerij viennē
sis epūs eos ecclesiā reuelaret inuenit ca
put sancti iuliani intā manij scā fer
reoli. ita vtrūq illesū et integrū ac
si eadē die fuisset sepultū. Miracla eiā

Iliter dem scā iuliani. Cap xxxij.
plurima huiā scā miracula testa
tur gregorij turonensis. q cū qui
dam rusticus die dnica arare plume
ret. apprehensa securi ut vomerē e
mendaret protinā contractis digitis
manubriū in dextera eiā adhesit.
Cumq pudore et dolore nimio torq
retā. post duos annos. ipō die dnico
in die ecclā sancti iuliani vigilās libat.
Cui autē quidā nobilis quasdam
res huiā ecclie puasisset. et a sacer
dote per nūcios rogaretā ut qđ ma
le ceperat relaxaret. ille res scā sibi
retinuit et clericos cū ijuria effuga
uit. Qui tū post aliqūtū tempā hu
iusmodi p supaōis imemor cū ad festū
scī iuliani cū alijs aduenisset. et in
hospicio suo cōuiuiū celebraret repē
te tonare cepit. et fulgur de celo vi
ens ipm illesis omnibz alijs cōcremā
uit. ¶ Quidā dyacon⁹ relicta ecclā
fisco adhesit. et acceptu plūrate tanta
mala sentiebat q a vicinis sustineri
non potuit. Cui ergo die quadā mō
tes cirauiret. et quasi pro iure suo o
ues ecclie sancti iuliani diripet. pro
hibentibz ex pte scī iuliani pastoribz
dixit. Julian⁹ non comedit arietes.
Cui autē oues ut pprias detinēt. forte
ad villā sancti iuliani deuenit. Et
statī ante sepulchrū eiā febre correptā
tanto calore opprimit. ut nec surgere
nec aliquē vocare valēt. Post hec in
quadā cellula elatus collocat. et in
ualescente febre q incendiū a mīre
confitet. Jactarijq sup se aquā ad
refrigerandū pecijt. Sed statī tantā
fumā et fetor de corpe eiā exijt q fu

gientibz qui aderant post modicū
expirauit. Passio scā geneslij arelaten
sis mūis. Ex gestis eiā. xxvij.

Sancti
genesius arelatensis vbi a
lūpnus extitit virtute nasten
di. et patron⁹ virtute moriendi. Hic
in iuuentutis flore pīncio prouīcial
militie tyrocinia susceptit. Accidit
autē ut eodē añi tribunal iudicis
exceptoris mun⁹ impiente ipia ar
q sacrilegā mandante pfectione
iussa legerent. Que cū deo deuoto re
pudiaret auditus et iprimē manā
respueret. abiectis añ pedes iudicis
tabulis triste mūsteriū sacrata iam
deo mens fugit. Et ut in nullo apte
ceptis euangelicis actus martirij de
uiaret. quibz declinare pfectionis im
petū uel iubeā uel pmittā. ab ira
se furentis iudicis paulisp occultauit
Qui cū eū corripi protinus q offerri
iussisset. neq finalis questionis ad
procuratū latebrā peruenisset prece
pit ministris ut ubicūq eū repire
possent gladio interficerent. qđ et
fām est. Hyus passio recolit viij kl
septembris. Passio scāe iuste et ruffine
Ex gestis eaē. Cap primū.

Il ciuita
te hispalū regionis hispanie. ij
passio scārū virginū iuste et ru
fine. Hec cū ecclā mediocri pauper
te tenuer. erat illis usus mirandi fic
tiliū vasoā. Ex quo questu indigentiā
iopiā saturabant sibiq tantū qđ ad
victū et vestitū nāturiū eēt pauca
bant. Oratioi cotidie insistebāt mā
te religiosaq viuentes bene pacietes
et dom⁹ sue curā agentes. Cūq vitrei
hendoā vasculoā curā gererēt. accu
rit nescio qđ execrabile monstrū et
īmane portentū. quod pditoā tur-ba
gentiliū salambonē vocant. postulāb
ab eis aliquod utensiliū sibi dari. Q
cū resistēt ac dare nollent dicentes
se dnm ihm xpm colē ac credē nō pdo
lū illud quod nec viuet nec sentiret
mulieres q portabant ydolū in hu
meris suis deiecerūt illud a se tur
bulent. ita ut oīa scārū virginū vas

aula confringet penitꝰ et conteret. At ille non damno pauptatis cō motꝰ sed ad destruendū tantū dedecoris malū repulerūt ydolū. Quod statim ad terrā prostratū corruit cō minutū. Tunc quasi sacrilegiū admisissent. gentiles eas morti obnoxias exclamabant. Igit̄ a dyogeniano comprehense primo eculei exte sione et vngularū laniatione vexate sūt. postea carcere tedia et doloribꝫ afflicte. Post aliq̄ntos vero dies cū ad metrimoniū locū preses ire disposuisset iussit eas per aspa et confragosa loca post iter fuit pedibꝫ ꝑterere. At ille nichil durū nichil aspm videbat. sed quasi tō tū iter pactū subtus se puluere cōculcabant. Tandē iusta in carcere spm exalauit. cuiꝰ corpus in puteū preses precipere iussit. Sed religiosus antistes sabinꝰ e puteo sublatū honorifice sepelliuit. Rufina vero que in carcere remanserat iussu presidis fractis ceruicibus deotū deo spm emisit. Cuiꝰ corpus igne combustū digna honorificētia cōsepultū est. Earū passio celebrat̄ xiiij kl' augusti.

Passio scī anthonij mr̄is

Anctꝰ antonius ꝓ gestis eiꝰ. Ca. xxxv.

Thonius appamie oppido oriundꝰ nobilis grie ab infancia cepit sanctis pollere virtutibꝫ. et sacris lr̄is edoctus salutaria precepta legebat et implere studebat. Cumq̄ desiderio mirij estuaret. ab oppido appamie egressus xp̄ianos ꝑquirens inuenit q̄ꝑplures mos. inter quos diu cōmanēs eccl̄ā ad sacerdotalē dignitatē promotꝰ est. Cui ꝙ predicando iter ageret labore itineris fortiter estuans oīpotentē deprecatus est ut sibi subueniret. Oratiōe vero completa terre solū virga fidu aliter ꝑcussit. et inde fons erupit q̄ biro sancto datus a dn̄o. magnā eccl̄ā infirmantibꝫ prebet salutē. Reuſus autē vir sanctꝰ appamiā illic in religionis studio ꝑsistens predicabat. et gentiliū ꝑfidiā increpare non desistebat. Cumq̄ adiusus eū dyabolica rabies in sacrile gorꝫ pectoribꝫ inflamata cōtra ecclesiā diuino spū repletus predixit ipe paucis qui tūc aderāt xp̄ianis suū q̄d diuinitꝰ agnouerat iam īminē martiriū. Itaq̄ cū xp̄iani loca sacra ubi sanctorꝫ corpa quiescebāt orando visitarent. ipe cū eis ꝑgens aliq̄ntisꝑ longius itinerū se causa oratonis illuc īnotuit et inde se mīme reuisurū sed impiorꝫ gladio feriendū predixit. Sentiens igit̄ insidiantes sibi appropinquare gentiles ultro se eis obtulit ab eis tentus est. Deductus q̄ tendo usq̄ ad ripā fluīs ad radices appamie decurrētis in confessione fidei ꝑmanens capite trūcatus ē. Impijssime deniq̄ satellites ne a xp̄ianis īuentus honoraret̄ ut mr̄is totū corpus crudeliꝰ discerptū simul cū absaso capite demerserūt in flumine. Viri autē religiosi quesitum deuote corpus mr̄is repperūt sine capite et sepelierūt honorifice. Aqua autē modo sanguis ille profusꝰ pro xp̄o et in aquā proiectus inē aquarū colliſiones est coagulatꝰ atq̄ constrictus. nichilq̄ ex eo aquarū ipulsus dispersit. sed velut quodā fidelissimo famulatu ad mēbra corpis vī manarat integrū et īminutū conseruit. Sed et ipsius aqua fluīs creatori suo obediens et famulū xp̄i agnoscens ita se a cursu solito. loco q̄ de fluenta subtraxit. ut ī iuriā īferre se sancto corpi metuē se demōstraret et ad requirenda bt̄i mr̄is mēbra fidelibꝫ ꝑplis viā congruā ꝑparet. adiutorꝫ quoq̄ opinione relatū est. q̄ cū caput mr̄is amputatū in fluīe iacturet̄ statī angelica susceptione p uo est mausoleo collocatū nauicula q̄ angelico officio receptui ꝑata deposita. Tunc cōtinue nauigando ꝑuenit in eū qui carnis diuat̄ alueū. et inde retrogradū accipiens cursū salus ab occidentali ꝑte in orientalē introiuit in auariones alueū. Itaq̄ angelica assistente semp custodia. ut fert̄ in similitudine duarū aquilarū niue arū deducebat̄ nauicula donec ꝑue

nit ad locū sibi destinatū scilicet ad cu
iusdā festi p̄ncipis habitaculū quod
idem mr̄ ut fertur eandē regionem
predicando pagrans ab eodē p̄nci
pe petierat ad habitandū. Cū ergo
illuc ad litus puenisset. festus prin
ceps admirans. et quid eēt per sp̄m
intelligens caput scm̄ deuote suscepit
et hītacionē suā a loco illo remouēs
ecc̄iaz q̄ dedicans. caput in ea cū ho
nore et graciarū actione posuit.
Huius passio recolitur iiij nōs septēbris.

Passio scē marciane virgīs. Ex gestis eius. Ca. xxxvi.

Beata virgo mar
ciana ciuis insue guritani mu
nicipij pulcherrima et genere
nobilis fuit. Que contēptis diuicijs
ad cesareā veniens. accola in cellu
la hītauit. Quadā die procedens ad
publicū et ignotā se turbis ambulan
tibz aggregans vidit dyane simula
chrū in platea. sub cuius pedibz. aqua
per lapides decurrebat in patena
marmorea. nec illud stare passa est
Nam trūcato capite totā confregit
statuā. Quod ubi nepharij munici
pes aspexerūt. statī eam cede mace
rantes totā liuoribz infecerūt. et cū
magnis clamoribz usq̄ ad atria p̄
torij cōgeminatis cedibz ptraxerūt.
Que ante interrogacionē iudicis deū
confessus est. et īania figmenta dāp
nauit. Iratus iudex dictis eius ques
tionarioꝝ manibz alapis cesam ī lu
do gladiatorio iussit induci. Tradatur
inquit vni et seruiat plurimis ut il
lic et corpus et ptinax animus puni
atur. Illa gaudens ad custodiā ibat
q̄ suā pudiciciā deo custode seruabat
Cū nocte illa in oracione vigilante
gladiator noīe flāmeus cui tradita e
rat ut captiuitatē pudoris sustineret
per tenebras ad eius cubile venire con
tenderet. subito paries angularis lapi
dea mole constructus est. Et ille suo de
ceptus errore deo interdicente usq̄ ma
ne virginē īuenire pmissus non est.
Tunc eam rogare cepit ut sibi veni
am daret. ac pro eo a dn̄o veniā pete
ret. ut de ludo gladiatorio viuus eua
deret. Cui illa rn̄dit. Deus meus qui
meā castitatē defendit ipse te eo die
quo martiriū sup̄sero liberabit.
Alia die illud parietis intpositi mira
culū loquebantur ppli. qui sermo usq̄
ad aures iudicis venit. Mox furore
succensus altīn gladiatorē mutari
iussit. et ipm̄ silr̄ paries natus a scō
corpore sepauit. Tercio quoq̄ tradita
fuit. et huic similiter accidit. Consūma

Tandē cio agonis eius. Cap. xxx.

Quinto ydus ianuarij dies vij.
exoptata passiōis venit. Et p̄
mo mane dū gladiatores ex more
ornati descenderēt de ludo in arenā
ut dicta mr̄is cōplerentur gladiator il
le flāmeus libertatē accepit. Sed
multitudo que ad spectaculū cōflux
erat clamare cepit ut marciana feris
obiceretur. Ligatur itaq̄ virgo ad stipitē.
et dimissus est ferocissimus leo. Qui
cū impetu magno veniens erectus
manus in puelle pectus īposuit. scm̄
q̄ corpus odoratus eā ultra nō con
tingit. Oīs pene ppls mirari cepit.
et xp̄ianā puellā dicē dimittendā.
Sed budarius archisinagogus cū fili
is suis et aliquantis iudeis quos ad
studiū clamoris collegerat in sedi
onē vociferantur. ut taurū iudex pro
duci iuberet. Quo facto īiectis corni
bz pcussit eam fortiter in papillā. Sta
tim cruor exiuit. et illa semianimis
in terrā cecidit. Intra portarū clau
stra recipitur. et ad aliā corone pug
nā siccato sanguine reuocatur. Terci
a vice ad stipitē ligatur. et exclamans
ait. Te video te sequor xp̄e. suscipe a
nimā famule tue. Iudice amplius
irascente leopdus ingens et crudelis
adducitur. qui exiliens vno morsu e
uulsa pene oīm membroꝝ cute aīam
coegit exire. Eodē tp̄is puncto buda
rij blasphema domus cum omībz qui
ibi fuerant diuino arsit incendio. Nā
et antea beata martir dū eēt in lu
do gladiatorio ab eiusdē budarij fi
lia vel filijs vel aliquantis iudeoꝝ vo

tibz de ipa domo que in vicino erat
iniuria grauissima lacessita prophetica
voce coacta fuerat imprecari diuinas
insultantibz flamas. Hec inquit do
mus celesti ardeat incendio ut in ppe
tuum repari non possit. sicqz factum est.
Nam et a iudeis frequenter reedifica
ri temptata est. et semp cecidit. Pas
sio marini pueri. Cap xxxviij.
Marinus puer sctus romane vr
bis primarius senatoris cuius
dam filius a marciano imperatore co
prehensus est capescendi martirij de
siderio accensus. A quo nomen suum
et genus interrogatus. xpianum se ee
respondit. Cumqz ydolis immolare
respueret et minas eius contempne
ret iussit eum extendi. et loris duris
simis dorsum eius ac ventrem conscidi.
Deinde fortiter ligari et in custodiam
mitti. Quem sequenti die productum.
cum videret eius constanciam iussit in e
culio suspendi. et vngulis corpus
eius dilaniari. Deinde serram ligne
am fieri et machinam lapideam ut in
misso lapide per machinas mecha
nicas membra eius diuideret. Ministri
ergo dyaboli trahentes machinam.
illo gracias agente. quasi ad mor
tem fatigati dixerunt imperatori se
hoiem istum vincere non posse. Qui stu
pens in hijs iussit arborem magnam
scindi cuneis per medium ut immissus
in eam sctus extensus et confractus e
mitteret spm. Cumqz delicata eius me
bra extendissent arbor diuisa est in
duas ptes a capite usqz ad pedes.
Deinde iussit marcianus craticulam et
plumbum ingens incendi et mrem su
perponi. Qui sup eam ascendens sig
naculum crucis faciens dnm inuocauit.
statimqz fluuius aque inundans ignem
extinxit. et ipse stans sup aquam deum
glorificauit. Tunc simplicius comen
tariensis iussit frixorium afferri. ig
nemqz vehementissimum supponi. ac
puerum in eum mitti. Qui a ministris il
lic proiectus deum glorificauit. et respi
ciens ad marcianum ait. Pasti car
nes meas ad edendum. iam nunc accipe p
tem aliquam et ede donec alie pparentur.
Hec eo dicente ros de celo veniens ig
nem extinxit et refrigerauit frixori
um. ita ut in eo velut in bono strato
iacens benediceret dnm. Cultius vero
preses ait marciano. Jube afferri
caldariam et in ea picem mitti. ut ab ig
ne succensa ebulliat. et capite eius im
so mittatur in eam. Tunc sctus ad oia pa
tus in celum aspexit. seqz sponte in cal
dariam proiecit. Que statim in duas ptes
disrupta est. et pix hinc et inde effu
sa est. et sctus in medio stans deum glo
rificabat. De agone ipius multiplici.
Post hec marcianus Ca. xxxix.
Parenam pparari iussit et sctm dei
martirem immitti. simulqz leonem
et leopardum contra eum emitti. Stimu
lantibz autem ministris leo rugiens de ca
uea egredi nolebat. et cum diu molesta
retur egressus cum pardo et currens ad sctm
puerum complexus eius humeros constrin
gebat. Pardus autem ad pedes eius se volu
tans non discedebat. Quod videns
marcianus exclamauit. Que est ista fan
tasia quam video? Cumqz iussisset bestias
amoueri nullo modo discedebant sed
ad pedes sancti se volutabant. Et cum
ministri multum eis molesti essent ut ad
caueas redirent. tunc imperante sancto
marino statim abierunt. Item iussit di
mitti leenam et vrsam que ad sctm dei cur
rentes et vestimenta eius scindentes
ante pedes eius corruerunt et mortue sunt.
Post hec iussit dimitti pardam cum tigri
de. Que accurrentes ascenderunt sup
collum eius et complexerunt eum. Vna quo
qz ex hijs osculabatur os eius. alia de
facie eius sudorem extergebat. Jussit quoqz
taurum adduci et in eius dorso caute
ria imponi. et sctm dei puerum ad eius
cornua ligari. Quo facto ardentibz
cornibz taurus non senciebat. de cau
terijs quoqz nichil ad eum ptinebat.
sed lingua sua sctm dei martirem linge
bat. Post hec suadente simplicio sup
piram ingentem eum poni fecit sed ignis
eum non tetigit. Ipm quoqz de pira de

positū īmiserūt in caminū valde suc
censū. Et ecce duo angeli aduenien
tes tenuerūt vnꝰ dexterā eiꝰ alter
sinistrā eius. et cū eo in ignē descen
derūt. Thronus aūt in medio ignis
positus erat. statimq; ut ingressus
est se consignans oīs ille camini ar
dor euanuit et iste in medio sedit glo
rificans deū. Seqnti die iussit mar
cianꝰ caminū apiri ut videret si cō
sūptus eēt ab igne volens puluerē
corpis eius ne xpiani eū tollerēt in
ventū dispgere. Ministri aūt apien
tes caminū toto igne consūpto non
sustinebant calorē qui egrediebatur
de fornace. Marcianꝰ autē illo ad
se ducto ait. Itm istū dyabolū addux
istis michi? Scūs autē marinꝰ simu
lauit se velle acquiescē precepto im
periali. Tūc ille sup modū letus ius
sit theatrū pparari. oēsq; ciues ro
manos ad esse. gladiūq; et aquā al
bam afferri. Scūs aūt genua flec
tens diu cū oracionē cōsūmasset. ad
eius impiū statim serapis et croni
des et omnes dij corruerūt et ī pul
uerē redacti sūt. Videns hec ppl's ro
manꝰ exclamauit. Vere magnꝰ ē
deus xpianoꝝ De morte eiꝰ et supplicio
tyrāni. Cap xl.

Tunc mar
cianꝰ multa confusione optꝰ
iussit eū decollari. Scūs aūt
in dño exultans ait. Veni pat glo
rie et accipe caput pueri tui. Ecce eī
pro noīe tuo cursū consūmaui susci
pe aīaz serui tui. Pater quoq; eius
et mater hortabantur eū felici agone
cursū suū pficere. scientes eū susceptu
rū coronā victorie. Qui oracioē fcā
consignās se pacē frībz dedit. et flec
tens genua spm dño tradidit. Scur
ro vero iā mortuū pcussit et caput
eius amputauit. Cuiꝰ corpus mīstr
dyaboli tulerūt. et in precipicio u
bi corpa latronū proiciebantur illud
proiecerūt. Precepit aūt marcianꝰ
custodiri locū ne xpiani corpus tol
lerent et sepelirent. Quē cū custodes
obseruarent. subito fcē sūt tenebre
et tonitrua et fulgura et īundacio
aquarū quasi diluuiū. ita q; mīstri
territi fugerūt. Scūs aūt theophilꝰ
epūs cū viris ecclasticis corpꝰ scm tu
lit et in loco sancto excelso romane
ciuitatis posuit. Tūc subito fcūs est
sonus de celo magnꝰ. et multitudo
angeloꝝ descendit que locū ipm sa
crauit. Marcianꝰ autē ut amens
fcūs accepto consilio a cubiculariis su
is ut īmolaret dyane et serapi sac
dotes venire iussit et occidit agnā
albā et columbā ut lauaretur ī sāgui
ne īmolacionis. Precepit eciā epu
las in capitolio pparari. ac prem et
matrē martiris adduci. Qui adduc
ti steterūt corā eo. nichil rndentes
ei. Subito aūt cecidit rūphea de celo
sup pedes marciani. Qui fugiēs ad
palaciū correptus magnis febribz ī
lecto suo se collocauit et dixit. Vnde
michi hec dementia accidit quā pa
cior? Forsitan ppt puerū istū mori
or. Magnꝰ es deus xpianoꝝ. exaudi
me et pccīs meis ignosce. Tunc rece
dente febre abijt in capitoliū adorare
serapim. et ecce ignea virga de celo
descendit et pcussit eū. oīaq; mēbra
eius dissipauit. Cumq; itm festinātur
ingressus palaciū diceret. magnus
es deus xpianoꝝ. adiuua me. dolor
oīs cessauit. Deinde surgens serapi
īuocauit et tūc in faciē suā ruit. et
vermes de ore eiꝰ ebullierūt et mor
tuus est pessime. aīaq; eiꝰ in tene
bras abijt. Gesta sūt hec in vrbe ro
mana vij kl' ianuarij. Actor. Hec
ideo hoc in loco inserere volui. quia
nullū impatorū illoꝝ qui ecciam
psecuti sūt marcianū appellatū rep
peri. Sed forte ipe fuit marcianꝰ p
ses sub quo passus est scūs. Hoc et ī
exemplari est signatū nec emēdatū.
De ceteris q' in martirolo scpti sūt. Ca
xli.

Sunt et alij īnuārabiles
martires per diuisas mūdi p
tes magnifice a fidelibz hono
rati. quoꝝ nec tpa nec gesta ad ple
nū repire potui. sed de quibusdam

hec pauca que sequūt ex martirolo
gio collegi. ¶ Nam prudie kl'ianu
arij celebrat² natale bt̄ metrani m̄
tiris. Quo nolente ipia verba prof
re. ad iussionē pagānor omīe cor
pus eiꝰ fustibz colliserūt. Vultū ap
et oculos acutis calamis terebran
tes extra urbē cū cruciatibz expu
lerūt. Ibiq; spīm qui in eo supēat
lapidibz eiecerūt. ¶ Item iij° kl'mar
cij. alexandrie passio sancti iuliani
martiris. Qui cum itā podagra cō
strictus eēt ut nec incedē nec stare
posset. vna cū tuno mīstro suo i sel
la iudicā offert². Qui camelis īposi
ta per totā urbē iubent² circūduci et
flagris īnct unde vidente pplo la
niari. usquequo finē ipsis verbe
ribz sortirent². ¶ Item viij° pdꝰ mar
cij ciuitate antinoꝝ scōꝝ phylemo
nis et appollonij diaconi. Qui ten
ti et a iudice auditi cū constant²
ydolis sacrificare noluissēt. pfo
ratis calcaneis per ciuitatē hoꝛri
bili tracti. nouissīe gladio cesi sunt.
¶ Item vj° kl' maij. ciuitate valencia
sanctoꝝ felicis presbiti fortunati et
achillei dyaconoꝝ. Qui cū maxīdz
parte prefate urbis ad fidē xpi con
uertissent. a duce cornelio in carcerē
trusi sūt. Deinde diutissime verbati
cruribz ap confractis ad rotarū
tergine astricti fluuiū quoq; i eā
dē suspensione pessi. tandē gladio
consūmati sūt². ¶ Item iiij kl' maij
alexandrie scē theodore virginis. Q̄
panar tradita repente quadā ex fra
tribz noīe didimꝰ eā miro dei fauoꝛe e
ripuit. ac postea cū eadē passus ac
coronatus est. ¶ Item iiij° nōb maij.
nichomedie scē anthonie martiris
Que cū nimiū tortu et variis afflic
tu cruciatibz ab uno brachio tribz diebz
suspensa. et i carcerē biennio detru
sa. tandē in confessione dni flāmis ex
lusta est. De eodem. Caplin xlij
¶ Item xv kl' augusti. apud carta
ginē sancte gruddences mīīs. Q̄
iussu rufini proconsulis ob xpi con
fessionē. quater diuisis tpibz eculei
extensione vexata est. et horrenda
ungularū laceratione cruciata. car
cerib eaā squalore diutissime afflic
ta nouissime gladio cesa est. ¶ Item
pdibz augusti foro sille sā cassiani mar
tiris. Qui cū ydola noluisset adorare
vocatis pueris quibz docendis exosus
fuerat. data est facultas eū pimendi.
Quoꝝ q̄nto fragilior erat manꝰ. tan
to grauiorē penā martirij dilata mor
te fruebat. ¶ Item iiij° nōs octobris in egip
to sanctoꝝ marci et marciani fir̄m et
aliorū cū eis īnūabiliū martirū utri
usq; sexus et etatis. Quoꝝ alij post
verbera diuisiq; genis horribiles cru
ciatus flāmis traditi sūt. alij in mare
precipitati. nōnulli eciā capite cesi.
plūmi iedia consūpti. ceteri patibulis
affixi. Quidā eaā capite deorsū presso
et pedibz in sublime sublatis martij
coronā meruerūt. ¶ Item xviij kl' no
uembris in affrica scōꝝ mr̄m ccl xx.
pariē coronatoꝝ. et scōꝝ mr̄m marci
ani et satiriani cū duobz fr̄ibz eoꝝ.
Qui pro constantia fidei catholice pri
mū nodosis fustibz cesi et usq; ad ossa
laniati cū multo tpe talia paterent
sequti die semp incolumes reddebāt².
Nouissime in exilij relegati cōe vitis
pedibz post terga currentiū quadri
garū inē spinosa siluaꝝ loca pariter
ussi sūt interire. Passa est eaā maxi
ma virgo cū eis. ¶ Item xiij° kl' nouē
bris apud viennense prouīciā beati
maximi leuite et mr̄is. Qui patien
di desiderio pseutoribz inquirentibz
se palā ostendit et post vīsionē cō
stanaā caleo suspensꝰ ac tortus. dein
de fustibz cesus ad ultimū obrutus oc
cubuit. ¶ Item x° kl' nouēbris in hispa
nia sanctoꝝ seruandi et germani. Q̄
post verbera squalorē carceris. sitis
ac famis īiuriā. longissimi quoq;
itineris laborem. tandē cesis ferro
ceruicibz martiriū consūmauerūt.
¶ Hugo floriacēn lib° v°. De victoria con
stantini per signū crucis. Cap xliij.

Igitur cū iam septimū annū imperij sui ageret constantinus aduersus maxentiū ut diximus pessimis moribz adornatū. nondū baptisatus conspirante secū collegā licinio bellū parauit. Et dū illuc pgeret. multisq; secū de īminentis belli nāturte pugne proximis ptractaret. vidit per soporē in celo signū sce crucis flāmeo nitore rutilare. et angelos sibi assistentes et dicentes. Constantine in hoc vince. Cassiodorus in hystō tripartita li°. p°. Eusebius quoq; pamphili cū iureiurando ppsū īpatorē audisse se refert dicentē. qa circa meridiē declināte iā sole crucis signū ex luce fact̄m. et scripturā cōsertum ei dicentē. in hoc vince. vidisset ipse et milites qui cū eo tūc erāt. Pgenti nāq; aliquo cū exercitu puter. hoc inquit ei miraculū est ostensū. Dūq; cogitaret quid ēet nox supuenit. Ydormienti xpc apparuit. cū signo quod vidit in celo. iussitq; ut fieret huius signi figuratio que foret auxiliū in congressionibz prelioz. Cūq; iā ops non ēet interprete. sed apte mōstrū tū impatori fuisset. quid de eo arbitrāri ēet. mox die facta sacerdotes xpi cōuocans de dogmate consulebat. Illi sacros libros offerentes de xpo loquebant. suaq; dicta ex pphetis cōprobabant. Signū vero quod apparuerat ei dicebant tropheū ē victorie x̄ aduersus inferni. Actor. Constantinus ergo signū quod viderat in vexilla militaria depinxit. Deinde in speciem crucis signū quod draco labarū transformauit. Et sic instructi et armati cū magna spe victorie aduersus maxentiū diuicturi iter accelerauit. Cui maxentius per pontē nauigijs cōpositū egressus hostiliē occurrit. Iusserat quippe nauibz ad decipulā cōpositis fluuiū sterni. et suppositis tabulis exequari. Sed cū vtrīq; pugnaret. et exercitus maxentij sce crucis virtute prosterneret. ad vbē fugiēdo remeare volens maxentius pontē ut diximus nauigijs compositū asce-

dit. et subito subsedere naues. et ipe lapsu equi in profundū aluei demersus est. sicq; belli futurus ceders sui nephandi capitis redemit intitu. Cūq; constantinus vbem romā triūphāb ingredit. et ita tocius occidētis īperium usq; ad oceanū deuenit tī ad constantinū q̄ ad licinium. Qualiter dē ipa tor hōrauit signū illud. Cap xliiij.

Constātino igit augusto in vbē recepto statū ut ymagines ob honorē triūphi illi ponerent. vexillū sancte crucis in sua dextera manu fieri depingi. et subter assarbi hoc vē īvincibile signū dei viui. Cassiodorus ubi supra.

Hoc signū bellicū quod ex labaro in vexillo crucis transformatū fuerat inter alia preciosius erat. eo q̄ ipa tore precederet. et adorare illud militibz moris ēet. Constituit itaq; certos signiferos qui in eo laborarent. quor opus erat ut vicibz eū humeris sustinerent. et oēs aces ita lustrarent. Ferē enī erā q̄ aliq̄n quadā ferēs hoc signū cū repente īuadentibz hostibz expauissent. dedissetq; illud deuehi diu. Cūq; se de prelio subtraxissent. et iaculis declinassent subito prosiluit. et rexit. Ille vero qui sacrū susceperat torpheū multis se iaculantibz pmānsit illesus. Mirabiliter enī diuina regente virtute sagitte hostiū figebant in signo. a signifero autē intrepida. p tinus euolabāt. Dicit autē neq; aliq̄s vnq̄ huius signi mīstriū ut solet in bello vulnere mortuū. aut clade aptius quod pīmutus apud romanos erat in vsu lege prohibuit. In signiferis aūt solidor et ymaginibz hoc signū usitat̄ instribi semp et figurari. Eusebius in hystō ecclīastica li. ix

Per idem temp̄s conspiratē ecclīā tūc inuaserat quo postmodū delapsus ē scientes et profitentes auctorē sibi o nīū bonor deū. vna cadēq; sentēcia legē statuūt. in qua deū xpianorū

plenissimis laudibz prosequūt et ip
sū auctorē tociꝰ virtutis atq; opis p
fitent. Ipm̄q; de tyranno prestitisse
victoriā. et ideo ab vniuersis huic ve
neracionē cultūq; deferendū. Hanc
legē eciā ad maximinū qui tūc in
orientis ptibz dn̄abat amicicias q;
eoꝝ expetere videbat emittūt. At il
le ingentibz imp̄atoris rebus gestis
p territꝰ tam et si que scribebant cō
traria sibi et aliena a mētis sue ꝓpo
sito vidēnt tn̄ resistē non audebat.
et rursus aliene auctoritati cedēs
īuitus videri in hoc venisse erubes
cebat. De miserabili fine galerij. Ca
Impius igit ac mente ferox xlv.
hoc solū qd metus extorquebat
indulsit. Nec in aliquo mutauit
affcm̄. donec digna in eū verba ulci
o diuina proferret. Etenī cū contra
meritū suū nomē augusti vel impi
ū presūpsisset. extolli eciā aduer
sū regni socios cepit in quibz rega
lis institucio moꝝ probitate ac re
ligionis gracia refulgebat. Audet
igit primo se int eos honore priorē
constituere. ac nō multo post rup
to federe bellū licinio inferre conat.
Hugo floriacen̄ ubi sup̄. Quē licinius
a roma digressus expugnare p̄auit.
Et cū iam ferro licinij cecidisset ex
citus maximini galerij ps que su
perat videns imp̄atorē suū diuino
fauore nudatū licinio se subdidit.
Maximinꝰ vero galeriꝰ ut vidit a
dijs suis se deceptū et ab hoībz dēlic
tū. turpit et infidelit fugit. Verūp
tamē dū repasset exercitū vellet q;
secundo cū hoste confligē. doloribz in
ternoꝝ viscerū correptus vehemēt
exagitari cepit. ita ut nec stratis q
dē recūbere posset. Eusebius Tunc
homo edax et qui vino semp replē
tur. nūc ne sūmis quidē labijs de
gustandū recipe cibū. aut odore
tenui vinū sumē pt. Ita carnibz
inedia et ariditate consūptis hoc
solū profecit infelix q in vltimis vi
te positus iustā esse vindictā dei et
scelerū se penas merentē profitet
expendē. Ad ultimū tamē morbo
prius lumībz missis. et tūc magis
quid aduersus xp̄m īpietatis admise
rit videns viuendi finē fecit. Sed de
functo eo qui erga xp̄ianos nūc in
audita crudelitate nūc simulata
venia agebat apta indulgencia le
gitimoꝝ p̄ncipū. ecclesiaꝝ statꝰ mul
to eciā clarior q̄ prius fuerat repa
ri cepit. Tunc īimicis fidei penitu
do ultima atrocitatis sue fiebat. ita
ut ipse publicus pudēt ipsos aspectꝰ
Etenī cū primꝰ ipse maximinꝰ īpia
libz edictis tyrānus et impius. et de
o atq; hoībz īuisus fuisset pronūcia
tus. tabule quoq; eius picte vel yma
gines eree alie deici ac precipitari
iubent. alie vero atris fucate colo
ribz oblitterari. Iudices quoq; eiꝰ
quos ille in tyrānicis dn̄acionibz
mīstros scelerū habuerat. legiti
mi p̄ncipes velut īpietatis et cru
delitatis eiꝰ satellites iusserūt in
terfici. Quibz adduntur eciā eiꝰ filij
quos ille iam imperij socios assūp
serat. Sed et ꝓpinquos eiꝰ qui se ob
huiꝰmodi necessitudinē molestissi
mos erga ciues et prouīciales exhi
buerāt. paribz suppliciis afficit lici
nius. De scō ꝑp̄ siluestro. Ex gestis eiꝰ
deni. Cap̄ xlvi.
Eo tp̄e btūs
siluester ꝑp̄ pontificatū rome
tenebat. sed ꝑp̄ p̄secuciones ī
monte serapti cū clericis suis late
bat. Hic dudū cū adhuc eēt rome
iuuenis hospitalitatē tota diligē
cia exhibens. thimotheū quēdā re
ligiosū ab antiochia venientē et xp̄m
publice predicantē tp̄e p̄secucionis
hospicio suscepat. quod eciā pontifi
ces facē formidabāt. Hic thimotheꝰ
cū multos ad xp̄m cōuertisset tentꝰ
a paganis traditus est tarquinio vrb
prefecto. A quo tormētis afflictus et
longa carceris custodia maceratꝰ
cū sacrificare ydolis nollet int ho
micidas decollatus est. Quē siluest
occulte media nocte raptū ad domū

suā detulit. ibiq; scm̄ melchiadē e
piscopū venire fecit cū presbiteris
suis et dyaconibz. Cum quibz per
totā noctē in dei laudibz pmanēs
eiꝰ martiriū dedicauit. ¶ Post hꝰ
prefectus sperans thimotheū pecu
nias habuisse teneri iussit scm̄ sil
uestrū et ait illi. Nisi michi ōnes
scelerati illiꝰ thimothei dederis fa
cultates grauia tormenta pacieris
Sed cū multoꝝ testimonio didicisset
illū diuicias non habere. titulū ei
xp̄ianitatis opposuit. dicens eū va
riis tormentis finiendū nisi spōte
ydolis īmolaret. Cui siluester ait.
Stulte hac nocte aīa tua auferetur
a te. ut tormēta que xp̄ianis tēpora
lia irrogas eterna recipias. Intēa
siluester ad carcerē ducitur. et tarqui
nius ad cōuiuiū accedit. Dūq; sil
uester in carcere oraret. et ille mādu
caret. os piscis in eius gutture ver
satū est. quod nulla medicoꝝ arte
potuit transire. Sicq; ab hora pn̄
dij usq; ad noctis mediū dolore vex
atus iuxta siluestri verbū expira
uit. Et hora prima qua sessurū cō
minatus se fuerat ad ipm̄ audien
dū. feretro de domo sua eiectus cum
luctu ad tumulū ductus est. Tūc oēs
xp̄iani cū melchiade epō ad carcerē
pgūt et siluestrū inde cū gaudio e
ducūt. Erat autē aspcū angelicꝰ ser
mone nitidꝰ ope scūs. corpe integer
caritate diffusus. ¶ Sancto igitur mel
chiade migrante ad dnm̄ ab omni
pplō siluester elcūs fuit. et q̄a hoc ēē
opibz declarauit. Erat enī oī suaui
tate conspicuꝰ atq; inter diuites et pau
pes medius. ut paupes illū qua si
pauperē aspicerent. diuites vero q̄i
sibi supiorē diuitē estimarēt. Sic pau
perū curā gerebat ut quot in regi
one eēnt vidue quot orphani. quot
clerici. et noīa et nūm diligenter sci
ret. et quasi de filijs sollicitꝰ eoꝝ coti
die necessitatibz subuenire studeret
O q̄ sepe debitor ēē voluit ut debito
ribz subueniret. a feneratore cōuen

tus est ut hij qui tenebantur in vin
culis relaxarentur. Cū aūt exisset e
dictū ut xp̄iani ad sacrificandū ydo
lis cogerentur. secedens ab vrbe siluester
syrapti latibulo cū suis se clericis col
locauit. De pietate constantini ī pue
ros. Hugo ubi sū. Ca. xlvij
Interea constantinꝰ rome positus vali
da squaloris lepra pfunditur. Et
cū multoꝝ cura medicoꝝ adhiberetur
ei. nec vnꝰ quidē facere potuit ut cō
sequeretur salutē. Tunc venientes sac
dotes capitolij dixerūt illi debere
piscinā fieri in capitolio. et cōpleri
sanguīe īnocenciū. et eo calente
lotū posse saluari. Aggregatis i
gitur plurimis īnocentibz infantibz
et volebat eos mactare. Ex gestis bn̄
siluestri. Cūq; iuxta consilium
pontificū ad capitoliū pgeret ut ibi
sanguīe puerorū lauaretur. occurrit
multitudo mulierū. que resolutis
crinibz et nudatis pectoribz ululā
tes corā eo se in plateis strauerūt
lacrimas fundentes. Qui pcūctatꝰ
qua de causa hoc facerēt. didicit has
ēē matres pueroꝝ quoꝝ effundendꝰ
erat sanguis ut ipse in eo lotus sa
naretur. Tunc impator exhorruit fa
cinꝰ et prorūpens in lacrimas ait
Audite comites et cōmilitones. et
oēs ppli qui astatis. Cur hoc scelera
to lauacro utar? Et cū me ex eodem
luto cōprobem. meliꝰ est pro salute
īnocenciū mori. q̄ per eoꝝ interitū
vitā recupare crudelē. quā tn̄ recu
pare incertū est. cū sic recupare cru
delitas sit. Semp nr̄a certamīa cō
tra hostes extitisse noscūtur. ut reus
eēt legibz et capitali sentencie sub
deretur. quicūq; occidisset infantem.
Quod ergo in filijs hostiū custodi
tū est. in filijs nr̄oꝝ ciuiū exercebimꝰ
qui victores oīm gencium fideliter pug
nando ēē meruimꝰ? Quid iuuat
barbaras supasse. si a crudelitate
vincamur. Nam vicisse extraneas
naciones bellatoꝝ est virtus pplōꝝ
vicisse autē vicia et pcca virtus est

mox. In ulis ergo prelijs forcores
cetitiq alijs in hijs aūt nobisipis
Tunc vinaim⁹ nosmetipsos dū mala
nostra vota excludim⁹ et quod in
cōsulte desideram⁹ consulte et utilit
execram. Igit vincat nos pietas in
isto congressu. ubi victoriā obtinet
victus. Vere ei oīm adūsantiū victo
res ee poterim⁹ si a sola pietate vin
cam. Oīm enī se ee vm dnm cōphat
qui vm servū ostendit se ee pietatis
Hoc dicens iter ceptū deserens ad
palaciū vedijt. filiosq matribz red
didit. Insup et dona amplissia addid
et infinita vehicula et annonas ex
pendi iussit. utque flentes ad patri
am alienā venerāt ad sua cū gaudio
remearent. De baptismo ei⁹ et pnīa.

Hugo ubi sup. Capl. xlviij.

Ranſacta denq die dū sōpni
tempus aduenisset astiterūt
ei scī apli petrus et paulus dicentes
Oīm flagicijs posiusti terminū et ef
fusionē sanguis īnocentis horruisti.
missi sum⁹ a dnō ihu xpo dare tibi
sanitatis recuperande consiliū. Audi ḡ
et fac que indicam⁹ tibi. Siluester e
piscopus gentilis pli ritus et delubra
fugiens in monte serapta cū suis clerī
is latebrā fouet. Hūt cū ad te adducre
ris ipse tibi pisanā ostendet. in qua
dū te tercio īmerserit. oīb te valitudo
Deseret lepre. Pro quo facto hoc tuo
saluatori cōpensa. ut per totū orbē ec
clesie restaurent. teq ipm purifica.
ut relictis ydolis deū vm qui solus e
deus adores. Surgens ergo cōstanti
nus a somno. misit ad montē serp
tim et accersiuit ad se scm siluestrū.
Et cū ingressus fuisset ad eū sanis epc
sanctatus est illū impator qui dij es
sent petrus et paulus. Ille vero non
deos sed aplos xpi eos esse trādit. atq
ex ymaginibz eoz quas illi ostendit
hos ee dicit impator quos in visione
conspexerat. Tunc papa siluester ca
thezizans eū int palaciū latranense
penitenciā indixit. Et die septima in
qua claudendū erat ieiuniū vesptino
tempe benedicto fonte illū purificauit.
Ex gestis bī siluestri. Cumq orasset
pro eo siluester et omnes rīdissent a
men subito quasi fulgur lux intolera
bilis emicuit que et oīm mentes exti
ruit et aspectus obtexit. Constantin⁹
quoq mūdus exurgens xpm se vidis
se confessus est. Et indutus candidis
vestibz septem diebz dedit singulas
leges in honorē xpi et priuilegium
xpianoz. Octauo aūtē die veniens ad
confessionē apli petri. dyademate ca
pitis ablato totū se planū in faciē pi
cens tantū illic lacrimaz effudit
multitudinē ut oīa illa insignia ves
timenta purpurea infundent dans voces
inter lacrimas se erraſſe et peccasse cō
mēorans. Exuens aūtē clamidē et ac
cipiens tridentē prim⁹ terrā aperuit
ad fundamētū basilice construendū.
duodecī quoq cophinos plenos hume
ris suis baiulauit. De cōuersiōe sena
toz et pli et pio edō constītum. Ca. xlix.

Tanta aūt eodē anno credidit mul
titudo ut virorz baptisatoz nūs
ad xij milia extenderet. exce
tis mulieribz et infantibz. Cū aūtē se
natoz caterua huic religioni fidē in
nullo adhiberet nec pter hoc irasci
augustū alicubi pmitteret precep
augustus excelsū tribunal sibi in ba
silica constitui. et senatū ac pplm sic
affatus est. Phane dissensiones mē
cū ideo nulla ratione salubre consiliū
sumūt. quia nulli eas vitatis splen
dor illuminat. Isti enī certū est deos
nec dici debere nec credi. quia ab hoī
bz facti sūt. hoīes magis eoz dij dici
pnt qui eos plasmauerūt. Habeant
ergo finē isti errores. et romana sapi
entia illū deū exolat a quo ipa custo
diat. non quē ipsa custodiat. Vt aūtē
notū sit orbi romano vero deo ihu xpo
nos inclinare ceruices qui īme opatē
qđ aspicitis et probatis. intra palaciū
meū ecciaz xpo arripui construendā.
Tunc oīb pplis cū senatu clamauit.
Qui xpm negant male pereant. quia
ipse est ver⁹ deus. Et iterū. Jube ut q

adhuc sacrificant diis statū ab vrbe pellant. Ad hanc vocē silentio petito impator sic allocutus est ppli. Inter diuina et hūana seruicia hoc interest. q̄ humana seruicia coacta sē. diuina aūt voluntaria. Deus enī quia quieta mēte colit et sincero affectu ab hoībz honorat. spontanea debet ee eius cultura. Sit ergo oībz notū non nātate coactos sed suo iudicio liberos posse fieri xp̄ianos. Justū enī conspicimus ut sicut petentibz culpa est si neget. ita non petentibz si cogat ījquū. Nobis aūt magis inamicabis adherebūt hij qui spontanei ad xp̄ianā legē venire voluerīt. Cui omībz pplis xp̄ianis et pagānus hanc legē laudantibz et augusto vitā optantibz. iterato ppli clamor fuit tus est diutissimus. Et reuertente augusto ad palatiū. tota ciuitas cereis et lampadibz repleta coronata est. Erat enī omībz gaudiū q̄ lex talis processerat que nullū ad cultūram ipelleret. nullū a xp̄i cultura repelleret. Vniūsa sepulchra sōz honorātur. oēsq̄ confessores ad exilia diuisa tracta. cū honore regio reuocant.

Hugo ubi sup̄. Publico quoq̄ p̄cepit edicto ut per totū romanū impiū tēpla claudent et ecclesie edificarent.

De mutuis eplis helene et constātini. sup legibz moysi et xp̄i. Ex gest bñ silues

HElena aūt mr tri. Cap. l.

augusti cr̄ūuenta a iudeis cū esset in bithinia cū duobus nepotibz augustis constāte et cōstantino. ita ut pene iudea fieri potuisset. huiusmodi scripta ad eū trāsmisit. Dño semp̄ augusto filio cōstantino. mater helena semp̄ augusta. Veritatē sapientis animus nō recusat. nec fides rēi patit quācūq̄ iacturā. Benivolentie diuine reputāe debemus q̄ meruisti simulachroz figmenta deserere. sed erroi applicatur humano q̄ ihm nazarenū credere voluisti deū esse. Et hūc dei filiū in celis estimare. qui a iudeis oriūdus extitit. et magis amulatus sentētiā crucis ampiendo defecit. Ad vitatis aūt lumen attingē cupientibz saas alterā viā esse non posse. nisi hebreoꝝ rū qui legē acrep erūt. Sed ideo pietatis tue sanitas reddit probati q̄ tu p̄mus inī augustos pdolis reuīsti. Verus ergo deus hebreoꝝ saluatore feat. quē cū colere ceperis regnū salomonis sapientissimi et pacifici obtinebis. Erūtq̄ tecū. q̄ppiete cū q̄bz locutus est dñs. et oīa que per eos poposceris impetrabis. Ad hec ille rescripsit. Dñe matri helene semp̄ auguste. filius constantinus semp augustus. Qui moderat seula et disponit totius orbis suffragia per se quidē aspiramenta viuificant. sed q̄ pectora p̄ncipū suus iura seculis dictat. Quanto igit excellentiozē loci tenemus inī hoīes. tanto oūm patemus aspectibz. Oūm itaq̄ mortaliū oculi. oūm iudicia oūmq̄ vota. nr̄m velle nr̄m nolle considerant. Et ideo nō solū irreprehensibile sed etiā laudabile debet ee qd̄ volumus. Deū vero intelligē sup intellectū nr̄m eminet. Ipsa erroris nr̄i testantur indicia. q̄a deos ee putauimus quos nostro iussu ab artifitibz factos cernebamus. Cessit igit in hac diffinitaone nr̄a p̄sumptio. Sacerdotes iudeoꝝ xp̄iani pōtifices in vnū cōueniant. et nobis p̄sentibz altricantes ad vitatis indaginē puerire faciant. ad cuius vitatis cultum vna nobiscū omīe sclm iuuitemus. De congregatione cōsilij fr̄ hac ītōe. Ca. li.

Igit die pduū marcij fūa est congregatio xp̄ianoꝝ et iudeoꝝ in vrbe roma in qua duisarū prouiaꝝ fuerūt epi lxxv. iudeoꝝ sacerdotes et xx. exceptis xij sarabitis quos ysachar pontifex misit altrinsecus di gratia. non solū hebreo sed etiam greco et latino sermone elimatos. Qui salus ysachar simulata infirmitate a profectione se subtraxit. Intra palatiū fūs est cōuentus. in q̄ auditores ee voluerūt constātinus

et mater eius. Judices vo dederũt qui nec iudei essent nec xpiani ne vnꝰ ex duobz gratiã sue pti seruaret. Vnus ergo fuit trathon phus. qui nũqꝫ suaderi poterat ut aliqd ab aliquo loco muneris acciperet. Nũ qꝫ in iudicio psonã regis uel cuiusq; potestatis accepit. Et cũ amicꝰ esset terreni impij nichil terrenũ habere volebat. nichil futuro die necessariũ. sed sua ee oia quecũqꝫ oculis libenter aspiciebat asserebat. astruens oes diuites cũ sollicitudie opes custodire. et ipm securitate frui. Dicebatqꝫ. Si propterea diuites auro vtũr et gẽmis ac vestibz seriabz ut oculis intuentiũ placeãt. igit cum omnibz officijs et ornamẽtis suis eorũ oculis seruiũt qui diuites esse contẽpnũt. et eoꝝ in se affluis exaritant qui diuites ee cõcupiscũt. Diuites vo non fiunt amore pecunie sed ostemptꝰ. Huc datus est socꝰ z enophilus. Qui cũ sepe prefatis fuerit nũqꝫ ab aliquo munꝰ acceptit. Nec posse iustũ ee definiuit. q̃ quacũqꝫ occasione venientes ad se diuitiabat cepit. Horũ igit duoꝝ rata assertio pro lege habebat. Nec inueniebatur quispiã qui in ambiguo ponet qd e iudicio terminatũ esset. Igit sco longa conuersatio singulis duodeci sanctis qꝫ residentibz facta e altrinantibz. Cũqꝫ singuli loquti eẽnt beato siluestro rationes fidei pbabiles ostendente ceperũt oes ppli cũ regibz et iudicibz deo laudes acclamare qui tantã rationẽ per os eoꝝ auribz dedisset. ut nulla dubietas eoꝝ mẽtibz de xpi ois potentia remaneret. De cõflictu et victoria bti siluestri cõt iudeos. Ca. liij.

Hunc vnꝰ ex duodeci zambri i dignatꝰ ait. Quoꝝ vos prudentissimos iudices verboꝝ ambagibz credẽ. et dei potentiã estimare humana ratione concludi. Jubeat de metallimũ impiũ tauriũ ferocissimũ produci ut in conspectu eius virtutem ois potentis dei ostendã. Nolo enim cũ iusto verbis contendẽ. sed aliquid actibz agere. Tunc obseruante beato siluestro iussit augustꝰ tauriũ adduci et in spacio euntiũ z redeũtiũ cepit iã esse a zambri ad quos ipse taurꝰ ille duceret. Qui cũ eet malefactus rndit quia nomẽ dei nri nulla virtus suffragare ꝓualet. Nam seniores nri cũ in sacrificio deo tauros feroces offerrẽt. hoc nomẽ dei magnũ in aure tauri dicebant. qui statim mugitũ reddens simul etiã spm exalabat. Tũc siluester ait. Et tu hoc nomẽ quo audiens didicisti. Qui rndit. Non est tuũ hoc nosse misteriũ qui iudeoꝝ inimicꝰ es. Cũqꝫ loqueret taurꝰ ferocissimus a multis militibz pũitntꝰ est vinctꝰ funibz a capite et a tergo. Consenserũt ergo omnes ut diceret illud nomẽ in aure tauri. Quod cũ fecisset statim miser frũs mugitũ dedit. et violentissime ictis oculis expirauit. Tũc iudeis beato siluestro insultantibus facta est tumultuatio per duas fere horas et surgens oratioi siluester a domino ihu xpo petebat auxiliũ. Deinde pcto silentio ascendens in eminentiori loco dixit clara voce. Dñs ihs xpc quẽ ego predico cũ aliis mundus que fecit eiã mortuos in noie suo suscitauit. Vnde apparet hoc nomen ee dyaboli non dei quod vnicuiq; tauriũ occidit. si occisũ suscitare nõ potuerit. Jã vniuersũ occidẽ pnt et latrones et serpentes et leones et vsi In deuteronomio aũt ipe deus loqꝫtur dicens. Videte q ego sim solꝰ et nec ego occidã et ego viuere faciam et. Tunc iudices cũ augusto vrgebant zambri ut taurũ suscitaret. Et cũ se illũ non posse suscitare diuisset addidit. Suscitet ihc siluester mortuo illo galileo. ut eũ deitatis sue assertore reape valeam. Tũc deuotare se cepit et per salutẽ augusti asserẽ q si siluester taurũ a morte erigeret oes iudaicam legẽ dimitterent. et xpiane religioni se traderent. Tunc petẽte bto

siluestro iudices dixerūt iudaice aſ
seracionis acquirẽs ut singulatī edice
rent an illi sententie eorū assensū
preberent. Qui cū singuli pacto cō
sentirēt utpote q̄ nullo modo suſtinere pos
se taurū asseverent. hūc siluester oēs
incredulos a fidelibz segregari fecit.
Tunc facta est oratio per vnā fere ho
rā. oībz q orantibz et flentibz inclina
uit se siluester ad aurē tauri. in qua
nomen illud dixerat zambri et ait.
Nomen maledictionis et mortis sinat
intrasti in aure tauri huius. ita egre
dere dñi nr̄i ihu xpi virtute. in cuius
nōie dicit tibi taure surge. Hoc dicto
taurus recepto flatu surrexit cū oī
mansuetudine. cuius vinacula manu
sua sc̄is siluester soluit. eiq cū oī
mansuetudine ad armentū suū ire
precepit. Tūc oēs iudei pedibz eius pro
uoluti fatebant se xpō credē rogātes
ut oraret pro eis. Helena quoq proiec
tis aureis vestibz genua eius deosculās
rogabat sibi p̄nie locū dari. credidit
q cū oībz filijs et filiabz suis. Sed
et ipsi iudices et amici eor amplius q̄
tria milia virorū ad fidē xpi cōuersi sūt.

De draconе per eū supato. Capl'. liij.

Post aliquot dies pontifices qui
fuerāt templorū ministri. au
gusto dixerūt. Plus romanus
tuctissimi draconis pietatis afflatu.
Solebant eū virgines sacro sancte
dee veste per oem halendarū diē ab
ire ad eius descensū. et aquis ei simila
ginis ministrare. Ex quo aūt pietas
vestra legem xpianā accepit hinc nichil
fertur. ideo indignatus flatu suo co
tidie pplm vexat. Calphurnius autē
vnus prefatus aut per singulos dies mo
riūt plusq sex milia hoīm. et non est
aliud remedij genus nisi ut placetur.
Ridens sc̄us siluester ait. Ostende mi
vel vnū xpianū ex his qui moriūtur
Prefatus dixit. Si xpianos nō tuaditis
descende ergo ad eū tu. et fac illū in
nōie dei tui vel vno anno ab infecti
one hoīm cessare. ut credam⁹ xpm tu
ū virtutē deitatis habere. Tūc siluest

oratione facta iuxta reuelationē bti
petri. ipe et cū eo presbiteri quidā
et dyaconi descenderūt. solo xpi fatu
mento refecti. Pontifices aūt misse
rūt post eos porphyriū et torquatū
magos ut sibi nūciarent illos ad dra
conē pueniſſe. Orans igit siluester
cū suis per gradus. cl. descendit. Ma
gi vero sacrificantes et īuocantes de
monia descendebant post eos. Ut ubi
pueneruīt ad flatū draconis cōprehē
dit eos angustia et tradere īt. Siluest
aūt cū suis intrauit ad draconē in q̄
habitabat sathanas. et dixit ei. Ihūs
xp̄us natus ex virgine crucifixus et
sepultus resurrexit et ascendit ad ce
los. inde venturus est iudicare viuos
et mortuos. expecta eū fixus in loco
isto donec veniat. Tunc apprehendēs
eū lignauit os eius filo canopineo tri
pliciter torto qđ secū portauerat. et i
ponens sup cerā signauit anulo fer
reo qui signū crucis habebat sculptū.
Apprehensaq portas ereas que ibi e
rant egrediens ad se adduxit. et in ar
culos eas induxit cathenā quā secū
portauerat. Et cū dauidisset eas dixit
Hec dicat apostolus xpi petrus. Iste ia
nue non aperiant usq ad diē iudicij.
Claue vero cathene subtraxit. Et ad
omia sibi a beato petro precepta com
plesset ascendit inde. Cuiq iuenissent ma
gos volutantes se in terra pre angus
tia. facta oratione eleuauit eos et secū e
duxit. Qui mox cursu rapidissimo pue
tos sani detulerūt codices maleficio
rum suorū. et petentes eos ad pedes beati
siluestri incenderūt eos dicētes. Sic
ardeant qui non credūt in xpm filiū
dei quē siluester predicat. Transacto
autē anno ministri draconis probātes
apud se q vere supatus eēt draco. pro
sternentes se pedibz bti siluestri cre
derūt oēs in xpm. Sicq factū est ut po
pulus romanus a duplici morte liberet
id est a cultura draconis et a veneno
eius. In ipso autē anno baptisati sunt
xxv milia virorū exceptis mulieribz et
pueris. Actor. Extat epla constitutī

genalis ad oēs epos. quā mē decre
tū prīm ysidorꝰ collocauit. In qua idē
constantinꝰ modū siue cōuersionis ex
posuit. et etiam romanā omībz ec
clesijs preesse decreuit in hūc modū.

Epla generalis constātini de cōuisioē sua

Il noīe sce et indiuidue Cap liiij.
trinitatis. impator cesar flauiꝰ
constantinꝰ. sčissimo patri patrū
siluestro omībzq eius successoribz vr
bis rome epīs. ac ceteris omībz catho
licis epīs eidē sacrosce rōne ecclie p hāc
nrām imperialē constitucionē subiec
tis nūc et in posteris tpibz. gīa pax
caritas gaudiū cū omībz vobis. Ea q̄
saluator nr altissimi filiꝰ per sanctos
aplōs suos petrū et paulū inuenī
ente pre nro siluestro mirabiliter opa
ri dignatꝰ est ad agnicionē oīm po
pulōz. liquida enarracione ppagā
re studuit benignitas nra. Nā cū
validissima squalonis lepra carnē
meā inuasisset. nec aliquis medicoz
curā adhibere posset. aduenerūt sacer
dotes capitolij dicentes michi fontē in
capitolio debere fieri atq̄ innocentium
sanguīe compleri. meq̄ calentē eo
loco posse mūdari. Itaq̄ sčōm eoꝝ
dictā cōgregatis plurimis innocētibz
infantibz dum vellent sacrilegi pagā
noz sacerdotes eos mactare et ex eo
pū sanguine fontē replere. clemens
serenitas nra lacrimatꝰ matrū eoꝝ
illico facinꝰ exhorrui. misertusq̄ eis
ppros illis restitui filios precepi datis
q̄ vehiculis et donis concessis gaudē
tes ad ppria relaxaui. Ende igitur
dū sompni tempꝰ aduenisset. assūt
apli petrꝰ et paulꝰ dicētes michi. Quā
nē innocentis sanguīs horruisti. mis
sum a xpo dño dare tibi sanitatis
recuperande consiliū. Audi ergo et fac.
Siluester epīs ciuitatis ad montē
syraptē pscensiones tuas fugiens ī
uenies petrum cū suis clericis late
brā fouet. Hūc cū ad te adduxeris ipē
tibi pisanā pietatis ostendet in qua
dū te tercio merserit oīs te valitudo
ista lepre deseret. Quod cū factū fuerit
hanc tu viasti diem saluatori tuo cō
pensa. ut oēs iussu tuo per orbē totū
ecclie restituren. Te aūt ipm in hac
pte sanctificat ut oīm ydoloz superstī
cione relicta deū viuū qui solus est
et verus adores et excolas. Exurgēs
igitꝰ a sōpno aduocato magnifico pre
et illuīatore nro siluestro. oīa dixi
verba michi a sāc aplis precepta. Pa
cūtatꝰq̄ sū cū qui sunt isti duo petrus
et paulus. Ille vero ait eos non vere
deos dici. sed dei aplōs saluatoris ihu
xpi. Rursū intro gnui vtrū illoz
ymagines habet expressas ut ex pic
tura discerem. hos ee quos revelacio
docuerat. Cui idem pater ymagies
aplōz per dyaconē suū exhiberi pre
cepit. Quas dū aspicerē. et illorum
quos in sompno viderā vultus ī eis
figuratos agnoscerē ingenta dabre
coram omībz satrapis meis cōfessꝰ sū
eos ee quos in sompno viderā. Ad hꝰ
būus siluester indixit nobis pnīe tpe
nostra palacium nrm laterranense ī vi
no calicio. ut oīa que a nobis impie
pacta. et iniuste dispositā fuerāt. vigi
lijs ieiunijs lacrimis et oracionibz a
pud dm relaxari ipetrarem. Deīn
de ad ipm presulē veni. ibiq̄ abrenū
tians sathane pompis et operibz eius.
credē me in deū pcm et filiū et spm
scm spontē coram omni pplo pfessus sū.
Inductoq̄ fonte. illic me trina mersi
one vnda salutis purificauit. Posito
me ī fontis gremio manū de celo me
contingentē vidi pprijs oculis. De q̄
mūdus exurgens me ab omni lepre
squalore mūdatū agnoscate. De exalta
cione romane ecclie sī oēs ecclias. Cap lv.

Igitur leuatus de sacro fonte vtile
iudicauī vna cū satrapis meis
et vniuso senatu amplius q̄ nos
trū impiū et terrenū thronū sedē sacra
tissimā beati petri gloriose exaltari.
tribuentes ei pītē et honorificenciā
imperialē. Decernētesq̄ sancrimus ut
principatū teneat tā sup quatuor pri

puas sedes. scilicet antiochenam. alexandrinam. constantinopolitanam et ihero
solimitanam. quam etiam sup oes in orbe
terrarum dei ecclias. Et qui pro tpe pontifex eiusdem romane ecclie extiterit. excellencior et princeps cunctis sacerdotibus
tocius mundi existat. et quecumque ad cultum
dei vel xpianorum fidei stabilitatem procuranda sit disponat. Justum quippe est ut
ibi lex sancta caput teneat principatus
ubi sanctarum legum institutor ihesus beatum petrum apostolatus obtinere precepit
cathedram ubi et crucis patibulum sustinens beate mortis poculum sumpsit. sui
que dni et magri imitator apparuit.
Et ibi gentes pro xpi nomine colla flectant
ubi doctor eorum bcus paulus apostolus pro
xpo extenso collo martirio coronatus
est. Ibi proni et humiliati celestis regis famulentur officio. ubi superbi terreni regis serviebant imperio. Interea
quoque nosse volumus omnem populum per orbem terrarum construxisse nos intra palacium nrm lateranense saluatori nro
ecclam a fundamentis eius secundum numerum
apostolorum xij cophinos terre onustos proprijs humeris asportasse. Quam sacro
sanctam ecclam caput et verticem omnium
ecclesiarum vniuerso orbi dici et coli ac predicari sanximus. Construximus itaque ecclesias beatorum petri et pauli primorum
apostolorum. quas auro et argento locupletauimus. ubi et sacratissima eorum corpora cum magno honore recondentes tecas eorum ex electro cui nulla preualet
elementorum fortitudo construximus et
crucem ex auro purissimo et gemmis preciosis per singulas eorum thecas posuimus
atque clauis aureis confiximus De imperio
et imperialibus collatis bto siluestro pape

Igitur scis apostolis dnis meis Ca. lvi
et per eos etiam bto siluestro patri
nro et vniuersali pape. omnibusque eius
in sede bti petri successoribus pontificibus imperij nri palacium lateranense contradimus. quod omnibus in orbe palacijs
prefertur atque precellit. Deinde dyadema
capitis nri. simulque frigium et superhumerale qui imperiale circumdare collum
assolet. et clamidem purpuream. tunicam
que coccineam. et omnia imperialia indumenta. et omnem processionem imperialis culminis et gloriam potestatis nostre. Et quemadmodum imperialis potencia diuersis
officijs cubiculariorum et ostiariorum et
omnium excubitorum ornatur. ita et sanctam romanam ecclam decorari volumus. Et ut
amplius pontificale decus prefulgeat
decreuimus et hoc eiusdem ecclesie clericis
ex lintheaminibus candidissimo colore equos eorum decorari et ita equitari. Decernimus et hoc ut venerabilis pater siluester et omnes successores eius pontifices
dyadema quod ex capite nostro illi concessimus ex auro purissimo et gemmis preciosis uti debeant. et eorum capite ad laudem dei pro beati petri honore gestare.
At ipse beatissimus papa sup coronam
clericatus quam gerit. omnino ipsa ex auro non est passus uti corona. Frigium
vero candido nitore splendidum resurrectionem dnicam designans eius sacratissimo vertici manibus nris imposuimus
et tenentes frenum equi ipsius pro reuerencia beati petri stratoris officium ei exhibuimus. statuentes eodem frigio omnes
eius successores uti in processionibus ad
imitacionem imperij nri. Et ut pontificalis apex non vilescat. sed amplius quam
terreni imperij dignitas et glorie potencia decoretur ecce tam palacium nrm ut platum equi
vrbis rome et omnis ytalie seu occidentalium regionum prouincias loca et ciuitates patri nostro siluestro eiusque successoribus decreuimus disponendum ac iure romane ecclie permanendum. Vnde congruum
prospeximus nrm imperium et regni potestatem orientalibus regionibus transferri
et in bizancie prouincia in optimo loco
nomini nro ciuitatem edificari. et illic imperium nrm constitui. Quoniam ubi principatus sacerdotum et xpiane religionis.
ab imperatore celesti constitutum est. iustum non est ut imperator terrenus habeat
potestatem. Denique coram deo qui nos
regnare precepit. et coram terribili eius
iudicio obtestamur per hoc nrm imperiale
constitutum omnes successores nostros

impatores et cūctos optimates et vni
uersū pplm in nostro impio. nulli quo
cūq modo licere hec que a nobis impe
riali sanxione sacrosancte romane ec
clesie et eius pontificibz concessa st. re
fragari. aut confringere vel in quoq
cōuellere. Si quis autē in hoc temera
tor aut contēptor extiterit. eternis cō
dēpnacionibz subiaceat īnodatus. et
sanctos dei principes aplōz petrū et
paulū sibi in pnti vita et in futura
senciat contrarios. atq in inferno in
feriore concrematus cū dyabolo et oībz
impijs deficiat. Huius vero impialis
nostri decreti paginā pprijs manibz
roborantes sup corpus beati pet po
suimus. eidē apostolo dei īuiolabiliter
obseruare spondentes. et nrīs succes
soribz impatoribz conseruanda īmā
datis relinquimus De trāslacioē sedis īpe
rialis apud constātinopolī et edificacioē
ciuitatis. lvij.

Tunc edificauit sibi bizanciū maritimā ciuita
tē. et vocauit illā constantino
polī de noīe suo. Ornauit itaq illā di
uersis fabricis et construxit in ea plu
res ecclesias. Quarū vnā appellauit
hyrenē. et aliam aplōz. aliā vero de
dicauit agye sophie id est scē sapiēcie
que xpc est. et aliā michaeli archā
gelo. Transtulit eciā cū eo oēs pene no
biles romanorū et ordinē senatorum
cū vxoribz et liberis eoz. vrbē vō ro
mā cū palacio suo qd lateranense di
cit concessit aplis xpi petro et paulo
et sancto pape siluestro. Sanxiuit eci
am et instituit testamēto ut oīa que
ad ecclasticū ordinē ptinēt romani e
piscopi iudicio disposicionē accipiant.
Sed et per totū romanū impiū pri
uilegia singulis ciuitatibz dedit ut o
nis pplus xpianus sub epōz ordina
cione libere dno deseruiret. Ex libro
de cosmographia. Sic ergo digni
tatē imperij constantinopolī transtu
lit. instituens ut totius caput eēt ori
entis. et ad impij romani mēoriā no
ua roma diceret. Vm postmodū cū
burdegalis ciuitas obsideret et are

las cū sua pruincia a gentilibz oppmeret
gregorius minor pp infestacionē paga
noz non sustinens. metuens ne ulte
riores romane gentis ptes gentilis
furor īuaderet. karolū regem frācoz
missis ei clauibz sepulchri sci petri et
vinculis eiusdē. muneribz tantis īuitat
ut romani senatus patricius efficiat.
Quod humilit ac deuote suscipiens ka
rolus in romanū erigit patriciatū.
strēnuissime pro fide pugnans et ro
me reipublice curā gerens. Huic suc
cessit pipinus filius eius karolomanno
monacho facto. Cui successit karolus
eius filius qui duos habuit filios ka
rolomānū et ludouicū. Vrbanus papa
karolomānū. adrianus pipinū noīa
uit. Karolus aūt pro republica pug
nans tandē in vltimis vite sue ter
minis imperij nomen sūpsit. ut q
romani īperij defensor extiterat p
tantis meritis acciperet augusti nomē.
et inter celestes milites aulicos fortis
tissimus predicaret. Ex tūc ergo apd
latinos est grecoz potencia termīa
ta. nulliq roma magis infesta est
q impatori suo. dū duos dnos habē
contendit. et int pontificiū et īpiū
imposita altm excludit altm contēp
nit. Anno igit dni dccc i°. cū apd
grecos nomen īpatoris micaret ka
rolus rome moras faciens. accepit
a leone pp et oī pplo romano decre
tū ut karolus nomē impatoris indu
eret et augusti. eo q romani īpato
res olim in vrbe roma sedem habuis
sent. Ex eo igit tpe impio grecorū
apud occidentē euanescente nomē re
dijt impij ad quasdā ptes occidentis.
ex quo quedā romani impij facta est
confusio de duobz nomen vnū tenen
tibz. Diuisio enī minuit potestatem
Et sicut a solo deo grecoz dependet ī
periū. ita a sede tm romana pp af
firmat impiū occidentis pendē. Apud
pncipes quidē alemānie impatorū
est electio. apud papā electi confir
macio et consecracio. Noua discrecioē
impator noīatur ut dns. consecratur

ut non dñs. Nempe impialia nō ac
cepit insignia que sibi soli collata ꝑpa
conseruat. Ad altare modicū in la
tere basilice sancti petri consecrat̄ a so
lo ꝑp̄. cū e diuso ꝑpa impatoris insig
nia in sui consecratione teneat et ad
altare maiꝰ sancti petri accipiat unc
tionē. De dilatacōe ecc̄ie sub constātino
et ꝑsecutōe licinij. Hugo ubi supꝰ. Ca. lviij.

Deniq; incredibile est mēoratu
qm̄ breui constantini studio.
sancta late per totū orbē creue
rit ecc̄ia. et q̄nta cura erga sup̄tū e
dificandarū ecc̄iaꝝ fuerit ardens. Nā
cū edicto publico edificarent̄ ecc̄ie per
totū eius impiū. ipe ad hoc pagen
dū ex regijs thesauris pecunias af
fluentissime conferebat. Laribebat ī
super singulis ciuitatibz regni sui.
ut ꝑbus epīs ministraret de regali
fisco unde sancte ꝑficerent̄ ecc̄ie Eu
sebius lib° ix°. Igit̄ cū tali simplicita
te ecc̄iarū gloria apud deū hoīes q̄p
ficeret. et ymago quedā celestis habe
ret̄ in tīris. religiosus p̄nceps cōstan
tinꝰ per dies singulos fide et religio
ne crescens inexplebili gaudio de ec
clesiarū prosectibz replebat̄. Sacerdo
tibz ecc̄ie dei nō credebat sufficē si se e
qualē preberet nisi eos et longe pre
ferret. Cuiq; pro hijs oībz non iāur
impator sed ut p̄ colereꝰ a ciuibz. nō
tulit infelix inuidia uel nīoꝝ pacē le
tis successibz crescere uel illius ergā
nos studia inquassatā durare. Etei
licinius qui primo q̄ probitate morū
non solū ab eo in societatē regni fuerat
assatus. vīm ecc̄ie in ꝓpinquitate ex con
iunctione susceptus. sororē nāq; constā
tini in matrimoniū accepat. videns
impatorē non tā vi et metu q̄ amore
et religione oībz imperare. et in su
ma veneratione ciuibz eē mortalibz
p̄caput ꝓpianis inuidia pausibus ocul
tis eū insidijs deape pauit. At ille tot
confidens in deo ad oīa se illo signo.
quod ei celitus monstratū fuerat mu
niebat. nec ullis per hoc insidijs fieri
obnoxius poterat. Vīm licinius ratus q
ille ꝓpianoꝝ precibz iuuaret̄. et ideo in
tus maneꝰ. stulta uacuidia ꝓmotis ipa
toꝝ quidē aptū belluū indicat regnū fidē
sanctitatē q̄ contaminat. mōs vero pri
uato et speciali odio ꝓsequi parat. hoc
in querelā deuocans q̄ non iniꝰ pro se
sicut pro constantino ꝓpiani ut solēp
nibz et ex precepto sibi traditis oratio
nibz exorabant. Uersa igit̄ uice is q̄
paulo ante acerrime in eos uindica
uerat qui tyrānoꝝ ope aduersū ꝓpia
nos aliquid crudele molirī sū nūc in
nīos tela contorquet. Primoq; oīm
de palacio suo si quis ꝓpianꝰ eēt. exue
iubet eū. tū et ex omni militia. Deq;
hec profecat pestis et tyrānicis edāb
statuit oēs qui se ꝓpianos profitent̄
in carcerē trudi. Erat̄ tū ī uenerabi
quid in quo priores crudelitate supe
rauerat. Addidit edicto ne quis alium
misso in carcerē abū uel potū def
uet. Deniq; oēs qui contaminatis
sacrificijs acquiescē noluissent nō
tortoribz ut predecessores sui tyrāni
fatigabant neq; cruciatibz aut supplī
cijs tradi iubebat sed laniatoribz da
ri ut eos porcoꝝ more suspensos dis
tatosq; et eodicibz suppositos ꝑ frustra
cederent et in ptes diuisos in mare
ad pabulū piscium proicerent. Cruciat
quoq; quas suis iam tpibz cōibus e
ductis extrinu fecerat. rursū ipe subti
tere. et per oīa satis agē ēterni⁹ cruelis
qui ante se fuerant tyrannos crudeli
tate superaret. Preterea et legeꝰ si q̄
apud romanos bene et honeste a ma
ioribz late fuerant in barbarū ritum
conuertē. auariciaq; insaciabiliꝰ
studere. censibz inouare. et agros tul
toribz uacuos tributis replere. Preterea
si quos ījquis factionibz tirānicis emu
exiliū misisset. horū uxores e legitimis
matrimonijs euulsas seruijs suis ac
satellitibz iūgē. ipe vero eas cōtē etia
tionibz uirginū delectari. Passio militū xꝑi
sub licinio. Ex gesti cor. Cap lxx.

Ub licinio passi sūt uij vīs mar
apud sebasten armenie minoris

milites xl^a. sub agricolao preside. quorum
precipui erant quirion et candidus. qui
candidus ait agricolao. Digne hoc no
men tibi impositum est. agrestis enim blan
ditor es. Sanctus autem quirion ait ad soci
os. Sepe pauci multos in fugam verti
mus. nunc vero tres sunt qui nos impugnant
sathanas et dux lysias et preses agrico
laus. et hij tres unum sunt. Absit autem ut
hic unus xl^a vincat. Jussi sunt deinde lapi
dibus cedi. sed ministri leuantes lapides
alterutrum se cedebant. Exardescens autem
dux lysias et tollens lapidem ut aliquem
sanctorum percuteret in faciem presidis perdux
it lapidem et comminuit faciem eius. Stan
tibus autem sanctis ante faciem presidis appa
ruit eis dyabolus tenens dextera manu
gladium. sinistra vero draconem. Qui dice
bat in aurem presidis. Meus es. certa. Erat
autem in sebaste stagnum habens aquam mul
tam quod tunc vehementer frigidum erat. Tempore
hyemis positi sunt sancti in medio nu
di. a mane usque ad vesperam. Positum est
autem balneum iuxta stagnum. ut si quis
vellet resipiscere fugeret ad balneum. et
ibi positi sunt iuxta custodes milites
et clauicularius. Unus autem ex illis qua
dragenta pusillanimis effectus refugit
ad balneum. qui mox ut attigit calorem
resolutus est. Quod videntes alij dixe
runt quasi ex uno ore. Ne in fluminibus
irascaris domine. Clauicularius autem vigi
lans et auscultans ceteris custodibus dor
mientibus. vidit de celo descendentes co
ronas xxxix. Et expergefaciens custodes
proiecit vestimenta sua in facies illorum
et exiliuit nudus in stagnum clamans.
et ego christianus sum. Victus autem sathanas
et transfigurans se in virum ligatis ma
nibus ad genua sua. dixit in conspectu
omnium. Ve michi victus sum ab istis. et
factus sum ridiculum omnibus quia non ha
bui unanimes ministros. Unius autem
mater perdurabat cum ipsis. cuius filius
erat iunior ceteris. Que timens pro
filio suo semper confortabat eum. cuius no
men erat melito. Jussum est igitur omnium
crura confringi. et similiter omnes preter illum
iuuenem animas reddiderunt. Quorum cor

pora super birocia iussa sunt imponi. ut
comburerentur. Iunior autem relictus est ad
oram fluminis quem mater suscipiens in
humeris portabat post ceteros. Qui
dum portaretur letus emisit spiritum. Cuius
corpus mater proiecit super sanctos. et omnes
combusti sunt. Quorum cineres iactati sunt in
amnem. sed in loco precipiti et vadoso res
titerunt et congregati sunt. et nichil
eorum imminuit fluuius. Post tres dies re
uelate sunt episcopo ciuitatis reliquie ab ip
sis sanctis. Qui accipiens clerum et populum
perexit illuc. et viderunt reliquias in
aqua fulgentes tanquam luminaria. super
quas aqua decurrebat nil earum secum
trahens. Et si quid alicubi relictum fue
rat a splendore demonstrabatur. Isti
omnes martires milites fuerunt nacione
capadoces. ut in passione ipsorum scriptum est.
Passi sunt v^o ydus marcij. sed in martiro
logio passio eorum annunciatur vij^o ydus mar
cij. Quod quare factum sit nescio forte eo
die sepulture tradite sunt eorum reliquie.

Passio sancte theogenis. Ex gestis eius. Cap lx.

Sub eodem tyranno comprehensus est
theogenes qui filius erat episcopi.
sed cuius episcopi non legi. Et perduc
tus est ad legionem que dicebatur secunda
traiana. que considebat in cizico que
est prima ciuitas hellesponti. Jussus
que est extendi a quatuor palis in terra
fixis. cedique fustibus. Mutatique sunt super
eum xviij centuriones et omnes fustes con
fracti. Hec autem passus est quia milita
re nolebat. Deinde publice extensus est
in media ciuitate circa horam nonam.
Transiens autem illac opcio legionis di
cebat ei insultans. ubi est deus tuus.
et rex cui militas? Si haberem potestatem
gladio de te partes facerem. Ad quem sanctus.
Tu michi nichil poteris facere. sed veni
ent dies cum tua et tribuni tui crura
frangentur. et corpora vestra a feris et a
uibus consumentur et rex tuus post modi
cum concidetur a persequentibus. et omnes ex
vobis qui regi meo non credent peribunt.
Tunc precepit eum tribunus mitti in car
cerem. et in neruo extendi et quatuor
clauis configi. et signauit carcerem.

Ubi scūs a spiritu scō pascebat. Nam
astitit ei dn̄s dicens. Theogene cōua
lesce. ego tecū sum. et non accipias es
cam ab hom̄ibz hijs. Est enī tibi īcor
ruptibilis esca in celis. Et recedente
dn̄o psallere cepit. et cucurrerūt custo
des ad ostiū et viderūt illud clausū ꝛ
multū ꝑplm̄ in albis vestibz psallētē
cū eo et renūciauerūt tribuno. Qui
iussit multitudinē armatā stare an̄
carcerē cū eo multos putās ēē xp̄ia
nos. Et neminē īueniens pret eū ius
sit ei dari panē et aquā. Qui noluit
accipe dicens me pascit rex meꝰ et ā
nonā eiꝰ accipio cotidie. Et rescripsit
hec tribunꝰ licinio. Qui iussit illum
iactari in mare. et corpus eiꝰ nō col
ligi. Qui eductus a carcere habebat
vultū et om̄e corpus sanū et īnoua
tū quasi a balneo exiret. Veniens āt
ad mare petiuit spaciū orandi. Et o
rauit per tres horas. et facta est lux
magna sup eū. Cuiꝰ fulgore nautarꝫ
et militū excecati sūt oculi. ne vide
rent angelos sibi colloq̄ntes quorū
tamē voces audiebant. Et adiurauit
eos dicens. Quod iussū est vobis faci
te. verūptamē credite in deū et ha
bebitis vitā eternā. Qui miserūt eū
in mare tristes et reuersi crediderūt
in xp̄m et cū eis multi. ¶ Post dies
ix facta est pugna contra liciniū et
quicūq; ex illa legione non credide
rūt gladio ceciderūt. Pro quo facto
licinius iussit tribuni et opcionis
crura confringi. sicut scūs theogenes
predixerat. Collegerūt autē fideles
viri corpus mr̄is. et posuerūt illud
in loculo et tulerūt nocte et sepelierūt
iuxta muros ciuitatis in villa ad a
manti fidelis viri in ypogeo. Fecit āt
scūs theogenes in carcere dū expcta
rent relaciones dies ix. nichil oīo
cibi vel potus accipiens. Huiꝰ marti
riū ānotat iijº nonas ianuarij. De
ceteris sub eodē passis et de morte eiꝰ. Ex mr̄
tirologio. Cap lxi.

Preterea iiij nonas ianuarij celebrat in
ponto ciuitate thomis passio
triū frm̄ argei narcissi et marcelli
ni pueri. Qui marcellinꝰ sub licinio
principe inter tyrones cōprehensus
cū nollet militare cesus ad mortē et
diu in carcere maceratus atq; in mare
mersus martiriū consūmauit. ¶ Item
xvij kl' septembris in nicea bithinie.
natale beati vrsacij confessoris. Qui
sub licinio ꝑsecutore milicia relicta so
litariā vitā agens tantis claruit
virtutibz ut et demones expulisse.
et ingentē draconē orando intermis
se legat. Hugo ubi sup. Et postq̄
huiꝰmodi armis precinctꝰ tyrānidē
cepit agitare liciniꝰ. constantinꝰ ve
ris virtutibz adornatꝰ tot tantisq;
flagicijs ire obuiā parat. Nec aliq̄
fuit difficultas victorie. ubi causa ius
tior et fides purior. et virtus erat emi
nencior. Facta est igit congressio in
bithinia circa crisopolī. et victus ē li
cinius atq; cōprehensꝰ. et apud thessa
lonicā capite trūcatꝰ. Sicq; deiecto li
cinio et extincto constantinꝰ mira bel
lorꝫ felicitate soliditatē romani regni
solus obtinuit. ¶ Perijt aūt liciniꝰ reg
ni sui anno xiiijº. vite vero sue fere lx.
vir aīo seuerus. spadonūq; et aulicorꝫ
vehemens domitor. Appellabat quip
pe eos tineas sorices q; palacij. De cō
cilio nicheno ꝑ arriū cōuocato. et de sta
tutis bti siluestri. Rufinꝰ histo ecclastice
libº. Cap lxij

Cum aūt apud alexan
driā post achillā qui petro
mr̄i successerat. alexander sac
dociū suscepisset. quia pax nr̄is et
quies a ꝑsecucionibz erat. et ecclia cō
fessorꝫ meritis gaudebat. prosperitas e
ius demestica contencioē turbatur.
Etenī presbit quidā apud alexādriā
noīe arrius specie quidē religiosꝰ sed
glorie ac laudis et nouitatis imꝑbe
cupidus. praua quedā de fide xp̄i ꝓ
ferre cepit. et a substancia pr̄is filiū
separe. Hugo ubi sup. Predicabat
enī filiū creaturā ēē. et sp̄m scm̄ ab
eo creatū. Addebat eciā. erat qn̄ nō
erat. Et cū has faceret arrius int pa
trē et filiū et sp̄m scm̄ differencias.

alexander eiusdē vrbis epūs ei resiste
bat. Sed cū illū ab exciali errore re
uocare nequiret expulit eū ab ecīa
sancta. Ille vero contra eū sedicionē
excitauit. Quod audiens pius prin
ceps constantin⁹ coadunari fecit scām
synodū apud nychēā bithinie vrbē
anno incarnacōis dñice ccc xvi. Co
ueneruntq; ibi ccc xviij epi. Et hec
est prima scā synodus vniuſalis. Ja
pp siluester defūctus fuerat. et illu
marcus fuit ſſecut. marco vero nul⁹
iste tūc in apostolica sede residebat ca
thedra. Vbi ptū hic non infuit cōsi
lio. ꝓpter senectutis imbecillitatem
sed affuerūt pro eo vrbis et vicen
cis romane ecīe presbiteri. Affuer
ecīā ex aplicis sedibz. machari⁹ ihe
rosolimitan⁹. eustachi⁹ antiochen⁹
et alexander alexandrin⁹ honora
biles patriarche. Actor. Alibi tñ i
uenit siluestrū ibi fuisse. Nā in libro
pontificali sic legit. Temp⁹ siluest
tri fm est consiliū cū ei⁹ precepto i
nychea bithinie et cōgregati sūt ccc
et xviij epi. Qui fidē integrā catho
licā exposuerūt. et arrii ac sotinii
et sabellii dampnauerūt. Sed i vr
be roma congregauit ipe cū consi
lio augusti cc lxxviij episcopos. et
tūm calixtū et prefatos hēticos dāp
nauit. Constituit ecīā ut null⁹ lai
cus crimen clerico audeat inferre.
Hic constituit ut dyaconu dalmati
cis in ecīa uterent. Hic constituit
ut null⁹ clericus ꝓpter causā quā
libz in curiā introuret. nec añ iu
dicē tinctū causā dicēt nisi in ecīa
Hic constituit ut sacrificiū altaris
non in serico neq; in pāno tincto ce
lebret. nisi tūm in lineo ex tela proar
ato. sicut corp⁹ dñi nri ihu xpi in
syndone linea sepultū est. De libellis
epōz a cōstantino exustis. Sozomen⁹ in tri
pertita hist̄. Cap lxiij.

Itroniit princeps ultim⁹ in cōuentū
aūt pauciꝫ minoꝝ sede ꝙ epūs sibi
cū positū in medio. nec resedit donec e
piscopoꝝ iussione hoc sibi pcm̄ cedi.

Rufin⁹ ubi supra. Et cū ex omnibz
fere locis epi congregati diuisis ex
causis inter se quedā iurgia detuliſ
sent frequenter impellabat. et a singu
lis libelli offerebant. At ille videns
q; per huiusmodi iurgia. causa sū
mi negocij frustraret. diem certū
statuit qua vnusquisq; epōz si quid
querimonie habe videtur referret. Et
cū resedisset recepit a singulis libel
los quos sil' oēs in sinu suo continēs.
nec quid in eis contineret sciens ait
ad epōs. Deus vos sacerdotes cōsti
tuit. et ptātē dedit vobis de nobis
quoq; iudicandi. et ideo nos a vob
rē iudicam. Vos aūt qui nobis a
deo donati estis dij. non potestis ab
hominibz iudicari quia non est con
ueniens ut homo deos dijudicet. Vz
dei solius inter vos expectate iudiciū
de quo scriptū est. Deus stetit in sy
noga deoz rē. Hijs ergo omissis iur
gijs ea que ad fidem dei ptinēt sine
ulla aiaz contētione distinguite.
Cumq; hoc dixisset oēs sil' querimo
niaz libellos iussit exuri. ne inotes
ceret ulli hoim simultatis sacdotū
Actor. Ita patrū veritus est vitia
vel cōmissa publicare. et cham rep
bi filij maledictionē incūrere. q̄ prīs
verenda non terut. Ideo q; constan
tin⁹ alibi dixisse legit. Vere si vidis
sem sacerdotē aut aliquē eoz q̄ mo
nachico habitu amicti sūt peccantem
clamidē meā explicarē ad opiendy
ne ab aliquo posset videri. De pho
que vir simplex in cōuentu vicit et con
Qvmq; uertit. Rufin⁹ ubi sup. x⁰ li⁰ lx
per multos dies in epōz ccc iiij
et xviij residencia cōsilio assio
perteret. opīone cōmoti phi quoq; et
dyaletici opinatissimi cōuenerūt.
In quibz quidā insignis ai epūs nr̄is
ecīā in dyaletica eruditis conflictū
cotidie mouebat sūmi certaminis nec
concludi a quoq; potuerūt aut cōstrī
gi. Tanta eū dicendi arte obiectis
questionibz occurrebat. ut ubi max
ime putaret astrictꝰ velut anguis

lubricus laberet. Sed ut ostenderet deus quia non in sermone est regnū dei sed in virtute. quidā ex cōfessoribz simplex vir et nichil sciens aliud nisi ihm xpm et hūc crucifixum videns phm nrīs insultantē posset ab omnibz locū cū phō sermocinandi Nostri vero qui simplicitatē viri et imperitiā sermonis nouerāt pauē. et qī pudorē pati reperīt. ne forte a pud callidos hoīes risui efficeret scā simplicitas. Pstant tm senior. et hūc sermonis mouit exordiū. In nōie ihū xpi. phe audi que vera sūt. Deus vnus est qui oīa que vident virtute verbi sui creauit. et spūs sui sācti one firmauit. Hoc verbū quē nos filiū dicim⁹ humanos miserat⁹ errores ex virgine nasci. et morte sua nos a morte ppetua lib'auit. quem exptām⁹ iam resuscitatū iudicē omnīū que gerim⁹ ēē venturū. Credis hec ita esse phe? At ille ait si nūqm̄ ullū sermonē contradicendi didicisset ita obstupefactus virtute dictorū mutus ad oīa hoc solū potuit vīde ita sibi videri. nec aliud vīm ēē qī dixerat. Tum senior. Si hec inquit ita esse credidisti surge et sequere me. et huiꝰ fidei signaculū susape. Ille āt cōuersus ad discipulos suos vel ad eos qui audiendi gratia cōuenerāt. audite inquit o eruditi viri. donec vobis metū gesta res est verba verbis opposui et que dicebanti dicendi arte subuerti. Vbi vero pro verbis virtus processit ex ore dicentis non potuerīt resistere verba virtuti. nec homo deo potuit aduersari. Et ideo si quis vīm potuit in hijs que dicta sūt sentire que sensi. credat xpō et sequat hūc senē in quo locutꝰ est deus. Itaq; phūs xpianꝰ effectꝰ. tandē se victū fuisse gratulatꝰ est. Cassiodorus in tripartita histo.

Volentibz eciā quibusdā phīs cū alexandro cōstantinopolitano epō disputare iussit impator ut certumē susciperet. Qui cū simplex erat sapiens iussit omēs preter vnū tenē silenciū. Cui et ait. In nōie dnī nrī ihu xpi impero tibi in pīmis ne loq̄ris. qui statī mutus factus est. De vitis sācis qui inuestigarūt consilio. et de gestis sācti spiridionis. Rufin⁹ ubi supā. Cap lxv^m.

In eodē quoq; consilio adeat athanasiꝰ alexandri epi alexandrini diaconꝰ. consiliis senē qm̄ plurimū iuuans. fuit preterea ibidē et pafnutius homo dei. epūs ex egipti pribz confessor. ex illis quos maximinꝰ dextris oculis effossis et sinistro poplite suasso per metalla dāpnauerat. Sed in hoc tanta virtutū ītegrācia ut signa non minꝰ per eū pdudū per aplos fierent. Nam et demones verbo tm̄ fugabat. et egros sola oratione curabat. Sed et eras visū dicitur reddidisse. et paluticos ad stabilitatē corpis revocasse. Quē constātinus in tinctu veniacione et affatū habuit. ut sepius eū intra palacium euocatū complecteret. et illū oculū qui in confessione fidei fuerat eruulsus auditoribz oculis demulceret. Rufin⁹ ubi supra.

Ex eor nūo fuisse dicit ecia spiridiō cypriuus epūs. qui pastor ouiū cū episcopatu positus pmansit. Quadam aūt nocte cū ad caulas fures venissent. et manꝰ improbas quo aditū educendis ouibz facerēt extendissent tuisibilibz quibusdā vinal'es stricti usq; ad lucē velut traditi torribz pmanserūt. Cūq; oues ductus ad pascua matutinꝰ se ageret senior. vidit iuuenes absq; humanis vīculis caulis pendē distractos. Cū ergo causā nosse compulsset absolutis sermone quos meritis vinxerat. Et ne eis īanis nocturna rederet occupatio. tollite inquit o iuuenes vobis vīnū arietē ne sine causa venisse videamini. quē meliuꝰ prece q̄ furto quesisse cōuenerat. Hi abiit vero filiā nomine hyrenē. que cū ei bene mīstraret defuncta est. Deinde venit quidā dicens ei se quoddā depositū cōmēdasse. Rem vero gestā ignorauerat pī sed illiꝰ lacrimis motus cū in tota

domo quod poscebat quesitū eēt nec
īuentū. ad sepulchrū filie ꝓperat. eā
q̄ noīe clamitat. Tunc illa de sepul
chro rn̄dit. Quid vis pr̄. Cōmendatū
inquit illiꝰ ubi posuisti. At illa locū
designans illic aut defossū īuenies.
Regressus itaq̄ ad domū. rem reper
tā sicut illa rn̄derat tradidit reposcē
ti. Cassiodorus ubi sup̄. Qualis aut̄
circa ꝑegrinoꝝ susceptiones fuerit.
hīc apparet. Instante iā xl̄. quidā ex
itinere venit ad eū. quibꝫ diebꝫ cū suis
consueuerat cōtinuare ieiunia et die
certo comedere per medios dies sine ci
bo consistens. Videns itaq̄ ꝑegrinū
valde defectū. ꝑge inquit filie sue.
laua peregrini pedes et cibos appone
Cumq̄ virgo dixisset nec panē esse
nec alphita quarū verū solebant
nichil habere reconditū ꝓpter ieiuni
um. orans primū veniāq̄ petens fili
e iussit ut porcinas carnes quas do
mi habebat salitas coqueret. Quibꝫ
coctis sedens cū ꝑegrino positis car
nibꝫ comedebat. et rogabat ut vna
cū eo ederet peregrinꝰ. Quo refutā
te xp̄ianūq̄ se profitente. ꝓpterea ma
gis inquit refutare nō debes. oīa eī
mūda mūdis. Hec de spiridione dc̄a
sufficiant. De statutis eiusdē consilij et sy
bolo. Rufinꝰ ubi supra. Cap̄ lxvi.

Igitur discussis assercionibꝫ arrij
diutino multoq̄ tractatu placu
it omnibꝫ. et velut vno cūctoꝝ ore
et corde decretū est omousyon scribi
debere id est eiusdē cū pr̄e substancie
filiū cōfiteri. Decē et septē tūc soli fu
isse dicuntur quibꝫ fides arrij magis
placeret. Quoꝝ sex soli se pa
ciuntur cum arrio expelli. reliq̄
vero xi cō silio inter se habito
acquiescūt ad scribendū manu sola
non mente. Cuiꝰ simulacoīs actor p̄
cipue fuit eusebiꝰ nychomedie epūs.
Exemplū autē exposicionis fidei
eoꝝ qui ibi affuerūt catholici hoc est
Credimꝰ in vnū deū pr̄em oīpotētē.
oīm visibiliū et īuisibiliū factorē et
in vnū dn̄m nr̄m ih̄m xp̄m filiū dei
de patre natū vnigenitū. hoc est de
substancia pr̄is. Deū ex deo. lumen
ex lumine. deū vr̄m ex deo vero. non
fc̄m omousyon patri. hoc est eiusdē
cū pr̄e substancie. Per quē oīa facta
sūt que et in celo et que in terris. Q̄
propt̄ nos et ꝓpter nr̄am salutē descē
dit de celis. et incarnatꝰ est hō fc̄us.
passꝰ est. et resurrexit tercia die. et
ascendit in celos. vnde venturꝰ ē iudi
care viuos et mortuos. et in sp̄m sc̄m.
Eos autē qui dicūt. erat aliqn̄ qn̄ nō
erat. et anteq̄ nasceret nō erat. et
quia ex nullis sb̄stantibꝫ fc̄us est. a
ex alia subsistencia vel substācia di
cūt eē aut cōuertibilē aut mutabilē
filiū dei anathematisat catholica
et aplica ecc̄ia. Statuūt preterea ob
seruandū eē in ecclesijs ne quis ex
hijs qui semetipsos īpacīa libidinis
exciderūt veniret ad clerū. et ne q̄s
nup̄ assūptus ex vita vel cōuersacio
ne gentili. accepto baptismo anteq̄
cauciꝰ examinet clericus fiat. Et ne
quis epoꝝ ceteroꝝq̄ clericoꝝ cū extra
neis mulieribꝫ habitet preter cū mr̄e
vel sorore uel auia. vel si que st̄ huiꝰ
modi nc̄citudinū ꝑsone. Et ut epūs
si fieri pt̄ a tociꝰ ꝓuincie epīs ordinet
Si hoc difficile est certe non minꝰ a
tribꝫ ita tamē ut metropolitani epī
maxīe vel p̄ncia vel auctoritas ha
beat absq̄ quo ordinacionē irritā
eē voluerūt. Et ne quē aliq̄s epūs
ab ecc̄ia expulerit siue clericū siue
laicū suscipiat alius. Sane hoc aut
iracūdia aliq̄ aut cōtencōe ut fieri
solet īiuste fc̄m. remediū non habet
Decernūt per singulos annos īsin
gulis quibusq̄ ꝓuincijs secundo ab
epīs ꝓuincialibꝫ consilia agi debere
et de huiuscemodi negocijs iudicari
ut si forte ab vno īiquē aliquid gestū
est a ceteris emendet. si rc̄e ut ab oībꝫ.
confirmet. Et ne quis clicus qui de
relicta ecc̄ia sua. nulla existente cau
sa probabili vagat et oberrat per
alias ecc̄ias suscipiat in coīone. Et
ut nemo eū qui ad aliū ꝑtinet sub

ripiens in sua ecclia ordinet clericū. absq; consensu illius ad quē ptinet. Et ne dyaconi presbiteris preferant ne ve sedeant in consessu presbiterorū aut illis prītibz eucharistiā diuidāt sed illis agentibz solū mīstrent. Si vō presbit nullus sit in prīti. tūc demū ecclīā licere ipsis diuidē De scō nicholao et eius origine et īfantia et tīslatione

Sicut ex gestis eius. Cap lxvij

dāt un vera repit grecoꝝ hystoria scīs quoq; nicholaus epūs mirreoꝝ in synodo nycena fuisse legit iam senex. paucisq; postea supuixit diebz. Hic nicholaus ex illustī prosapia ortus. ciuis fuit patarē urbis. Que in puincia licie quondā nobilissima. nūc pcīs exigentibz ad mīstr pauissimi opidi redacta raro incolitur habitatore. Est ecclā penes eā locus quidā cāpestris qui ut totus arebat rimis incendijs sicut vetus vestimentū scindit. et ex hiulcis meatibz per diem fumū emittit teterrimū. per noctē vero quasi ferrarij fornax ignē omā vaporat flāmā. Cuius natura esse dicit ut si quis expiendi musa manū ppius adhibuerit. ardorē q̄dem sentiat sed nullā paciat adustionē. Sic predicte urbis infelices agricole. quia oēm luxuriā prosecuti sūt. omībz q; se subdiderūt illecebris. ad emendationē misericordie a deo signū tremende vindicte intulerūt. Nā presenti urbe multa adhuc plebis generositate referta erant pītes hūi nicholai locupletes nimis. et int potentū cūctas honorati. magis celestib q̄ terrene dignitatib gloriā appetebant. Et miro modo cū in primeuo flore iuuentutis hūc solū filiū genuissent cūctis voluptatibz abdicauerūt. et int preces q̄s fundebāt hūc solū suppstitē et non tm diuicias rū q̄m tū et mox flagitabāt heredē. Quorū vota ex alto deus prospectans qualis futurus eēt puer in ipso natiuitatis primordio monstrauit. Nā cū lacte matris adhuc aleret. cepit bino in ebdomada die. q̄rta et sexta feria sine mel bibe māmas et hac vice contē tus tota die sic pmanebat. Cū autē pueritibz annis simplicitas domū tūsat tis bone indolis adolescens ee cepisset. non ut illa etas assolet lasciuiā complexus est mūdi. sed nūc cū parētibz. nūc solus ecclīe terebat limina. Et qd ubi de scripturis patulo aduertebat auditu non immemor armariolo pectoris recondebat. De infantia viginti auro per eū redemptā. Cap lxviij.

Qui autē utroq; parente orbatus est. illud euangelicū sepius mentis oculos ducebat nisi qē renūciauerit omībz que possidet nō potest. Quod cū facē vellet timebat ne quodra pcelleret. Talia ee cogitante accidit q; quidā cōuicanes eius locupletes nimis ad tantā veniret inopiā. ut tres virgines filias suas quarū nupcias spernebant ecclā ignobiles viri constituēt fornicari ut eas saltē cōmercio infelicē ageret vitā. Quod ubi vir scīs compit. miserrimo hōi condoluit. Notatā igit cuiusdā noctis hora. sumens auri non modicū ligās q; in panno prexit ad domū viri et per fenestrā clam intro proiecit. dātq; discessit. Mane aūt cū surrexisset homo auro repto deo grās agit. et pre magnitudine gaudij lacrimas fudit. Celebratis igit primogenite sue nupcijs cepit inquirē diligenter quis eēt qui eius inopie tanta hūanitatē prestitisset. Cūq; diu tacita mo liret nicholaus epī famulū nō mul to post tipo quo pius [illegible] simile perfecit opus. Quod ma[illegible]ne papiēs homo. gaudēs vehe[illegible]menti ora uit dicens. Dne absq; tuo nutu nec passer ad terrā cadit nec arboris folium. clemenciā tuā precor ut michi pectori ostendas quis ille sit qui tanta erga me bona exhibe non desinit. Cumq; sollicitus exacerbaret vigilans q; pnoctaret si forte dūs seruū suum ei ostenderet paucis euolutis diebz

ecce cultor trinitatis aduenit et ite
rate vicis frm trino supplere cupiēs
numero. equale duobz iactauit talē
tū. Cuiꝰ sonitu excitatꝰ homo stratū
egressus fugientē subsequit. spacio
ꝙ correpto nicholaū per vmbras agg
nouit. Ajor hūmi prostratꝰ oscula
satagebat pedes eiꝰ. Quod scīs pio
ut erat pectore rēnuit. exegitq ab
eo ne diū viueret se huiꝰ rei actorē
indicaret. De electione eiꝰ in pontificem
ijs utq cīs actis Cap. lxix^m.

Mirrea metropolis suo orbat
antistite. Cōuenerūt ugi epi
vicini cū clericis suis ut illi eccīe pꝝ
dio prudent. Et comone facta inter
erat quida pontifex magne auctori
tatis ad cuiꝰ intuitū pendebat oīm
sententia. Hic cūctos ieiunijs et pre
thia indixit num supplē aplicū solu
tu clemencia pandē dignaret quē
vellet fungi sacerdocio. Quibz sūma
cū deuocione orantibz vocē de celo p
dictus pontifex audiuit dicentē sibi
ut egrediens ad portas eccīe staret
et quē primū hora matutinali vi
re conspiceret ipm consecraret antis
titē. addens eccīa ꝙ nicholaꝰ vocaret.
Quod cū fecisset et nicholaꝰ cū ōnes
ad ianuā eccīe. ꝙinquasset ijectu
manu apprehendit eū epūs. blandiꝰ
ꝙ nomen eiꝰ scisciteꝰ est. Ille co
lubina ut erat simplicitate inclina
to capite. nicholaus inquit seruꝰ xpī
sanctis. Quid plura? Pontificali ca
thedra licet plurimū renitens subli
matus cū oīm tarisinatū virtute cor
roborareꝰ et nichil sibi sed totū grē
dei tribueret. cepit utq consulere mia
culis. ut non tm sui sed eccīa alieni
quibuslibet angustijs oppressi. inoca
to noīe eius statū sentirēt leuamen.

De naufragantū liberacione et frumēti
Q multiplicacōe. Cap lxx.

Vadē die cū quida naute subitu maiꝭ
tēpestate pditu reni. dissoluis
frigore membris clamitabant. Nicho
cholae famule dei si vera sūt que de te
audiuimꝰ. nūc ea piculo constituti
expiam. ut erepti ex seuientibz ma
ris fluctibz deo et tue liberacioni gr̄a
as agamꝰ. Talia dicentibz apparuit
quida in similitudine viri dicens ei.
Vocastis me. ecce assū. Et cepit eos in
videntibz et antēpnis alijs ꝙ nauis
armamētis adiuuare. Nec multo pꝰ
oīs pelagi ceasit fragor. oīs cessauit
tempestas. Tunc leti naute cū optatū
subissent portū egressi salutabantur
ubi vir dei nicholaus eēt. Et cū indi
cantus eis eēt in eccīa. e vestigio ingres
si quē nūq̄ nouerant sine indice cog
nouerūt. Ajor ad pedes eius prostrati
ceperūt ei gracias agē dicentes q̄liter
in confino mortis ipso suffragante
liberati eēnt. Quibz scīs. Non mee i
quit possibilitatis arbitrem cē quod
factū est. soluta dei mia est. Quoda
tempe cū eandē ptie regionē. acolar
pro meritis pniciosa fames oppressis
set. famulo dei naues triticeis meribz
onuste in littore adriatici portus ad
esse nūciauit. Quo velociter pgens
aut vos rogaturꝰ accessi quatenus
huic pplo fame laboranti aliqd sub
sidij ex usto frumēto ipartiamī. Nō
audensꝰ inquiūt pater quia publi
ca taxacione angariati de alexan
dria hoc deferimꝰ tritici per mīstro
rū manꝰ in augustalia stipendia
remetiendū. Quibz scīs. Saltē in
quit per vnāquāq̄ ratē. centū mī
prebete modios. et ego in dei mei
ac serui spondeo virtute quia nul
lam minoracionē habebitis apud
regiū exactorē. Tandē intuentu eiꝰ
devicti fecerūt sicut petierat. Et ve
nientes bizancium. integrā mensu
rā quā acceperāt alexandrie minis
tris impatoris numerauerūt. Ajen
dis plus miranda succedūt. Tanta
enī largitate dei hoc ipm parū fru
menti quod vir scīs vnicuiq̄ pro in
digencia sua distribuerat auctū est
ut non solū eodē sed eccīa altero pene
exacto anno singulis ad victū suffice

ret. multos quoq; spe credula exin
de serentes. exp̄tata seges uberibus
fursit redditibus. De fullatia dyane
per eū reuelata. Cap̄ lxxi.

Preterea cū usq; ad temp⁹ illud
seruu dei regio illa simulachr
dyane coluisset. ille diuino suffragat⁹
adminiculo de finib⁹ illis penit⁹ hu
iusemodi ꝑpulit cultura. Vnde dya
bolus fellea fuie cōtē eū sustens⁹ dē
dā adijt malefic⁹. eiq; confice oleū
quod midiaton diat̄ p̄cepit. Quo cō
fecto demon in specie religiose feie se
transformans quibusdā nauigātib⁹
quoz deuotio ad seruū dei tendebat
medio sese mari obtulit et quasi a
liox lembo uteret aut illis. Video vos
proficisci ad dn̄m nicholaū. maiē
nūt et ego venire vobisc̄. quia vo
tū habeo tanti p̄s ꝑfruī bn̄dictio
ne. sed q̄m nequeo vogo vos ut oleū
hoc ad eccl̄am mirroq; feratis et
ob mēdā mei sūmati exinde pie
tes ipsius liniatis. Quod cū illi li
bent⁹ suscepissent monstrū informe
velut umbra tenuis veloa euanu
it vemigio. Nec multo post illi ex i
prouiso cernūt sagenulā insignib⁹
homib⁹ refertā. int̄ quos conspicāt
quēdā simulimū bō nicholao. qui
sic eos adorsus est. Heu inq̄t que nā
mulier illa que vobis locuta est.
vel quid vobis attulit. At illi seri
atim cūcta narrantes ostendūt et
oleū. Ea ait quod nos deprecata ē
ad scam deportare eccl̄az. Quib⁹ ille
vultus inquit saive que fuit illa. Her
est ipudica dyana. Et ut me vm di
cere cōprobetis hoc vasculū exterran
di olei in fluctus istos proicite. Qđ
cū feciss̄ent. mox ubi oleū illud equo
reas undas tetigit illico accens⁹ ē
ignib⁹. et cont̄ naturā elementi p
luxo maris spacio ardē visus est.
Her dū naute stupereū et defixo
ob tuitu in tanto hererēt ꝑdigio.
vtroz naues magno diuise st̄ int̄
uallo. Vnde nec interogare value
runt quis esset ille per quē callidi
hostis frustratus insidias cognouē
runt. Venientes itaq; ad seruū dei
dixerūt. Vere tu es ille qui nobis
illo pelago horrendū ostendisti pro
digiū. De tribus militib⁹ quos nec iā ob
latos arripiens liberauit. Ca. lxxii.

Preterea cū in frigia gens q̄dā
a constantini impio discessiss
missi tres p̄cipes militū ab
augusto ut rebelles subuerent. cū hac
pontū subuerent orta tempestate. nac
tus anchoris stabilierūt classes. optā
taq; potita litora. reperūt aliqui huc
et illuc deambulare iuuenes. ac mer
cationis causa ad locū nūdinarū ac
cedentes rapinas infligē. Quib⁹ cum
acolarū vulgus omē ruens obsisteret.
vbi pro nūcio fuit. Que cū ad auēdā
vim seditionis totā concuēret hac vi
dei cōmocione ꝑcussus ad p̄fatū por
tū festinus ꝑgit. Inuentis q; p̄cipi
bus illis post salutacois officiū monu
it eos ut milites suos ab hac seditiōe
cito⁹ cōprimerēt. et ut ad vrbē ꝑficisce
tes dignarent. eiq; bn̄dictione ꝑfrui.
Hijs unaq; sedatis relatū est ei cuēs
valde doluisse eius absentiā. eo q; con
siliū munere execrandi trucidū inuenū in
iuste nec consensisset. Quib⁹ audiis
vir dei igne pietatis inflāmat⁹ p̄fec
tos rogauit p̄cipes ut cū illo rapidis
passibus festinarent. Cumq; vrbē ingr̄s
si fuissent interrogauit si adhuc viue
rent qui capitale acceperāt sententiā.
Et audiens q; asportati ceēt in bursa
mo ubi dampnati timebant lucē ter
to fatigatus itinere currens ad loā
repperit eos flexo poplite velata fa
cie sup extentā cervicē opiri iā. vi
bratum spiculatorib⁹ ensem. Nec mu
rone territus totū se audater in lu
cē ingessit ac de manu eius gladiū
propellens non prius abscessit q̄ illos
solutos a vinculis secū reduceret repetēs
que inquā pro hijs innocentib⁹ cōdēpnati
patus sum dedere leto. fauore igit̄ po
puli prosecut⁹ ad pretoriū consulis ac
cessit. Cui ille festinus occurrēs eū salu

tauit. Sed qm̄ probata v̄tus corripit
insipientes aspnans eū scūs ait: Ini
mice dei legis p̄uaricator. cuiꝰ os in
nocenciū cruorē dulcius ebibit melle.
qua temeritate presūpsisti tanti reatꝰ
conscius vultū nr̄m conspicere? Cruen
tissime quare nō attendisti preceptū
dn̄i cotidie intonās. īnocentē et iustū
non occides. Auri argentiq; cupido te
illexit. ut ad patrandū tantū facinꝰ cō
sentires. Crede p̄uitati mee. quia re
gimen tuū quo disponis ymo predaris
hanc patriā pijs augusti insinuabit̄
auribꝫ. qui factis tuis dignā recōpē
set equitatē. Tandē accedentes prefa
ti militū p̄ncipes. obsecrabāt ut sopi
to furore consuli vehemēti rubore suf
fuso veniā daret. Quoꝝ postulationē
vir dei clementer accipiens. ducē quē co
ram omnibꝫ infamauit. corā omnibus
hūiliter mulcere studuit. Dicti vero p̄n
cipes post celebratū cōuiuiū pontificis
benedictione accepta iter ceptū aggres
si frigiā nauigio p̄uenerūt. Quā cū
ablatis sedicionis factoribꝫ sub imperij
iura redegissent. constantinopolī redi
erūt. Quibꝫ gratulabundꝰ occurrit
p̄plus et procerū multitudo. sed et īpa
tor triūphaliter eos recepit in suo pa
lacio. De tribꝫ p̄ncipibꝫ cesaris quos ab
sens a morte eripuit. lxxiij

Accedētes aūt postmodū quidā dolosi ad
eparchū prefectū in multis eos
accusabant. et presertī contra augustū
conspiratores ostendere nitebant̄. Cepe
rūt quoq; muneribꝫ aīm viri illicere
ut eū in p̄niciē armarēt īnocenciū.
Qui extimplo corruptꝰ intrauit ad
augustū ut hoc ei quasi vm̄ certūq;
suggereret. Credens augustus fallacijs
eius utpote prefecti sui iratus iussit
eos comprehendi et in carcerē retru
di. et tandē etiā absq; inquisicōis r̄spec
tu occidi. Cumq; custos carceris cōpa
ciens eis egressā iam ab augusto nū
ciaret sententiā ut seq̄nti nocte inti
rent. hortans eos ut de rebꝫ suis dis
ponerent. illi diu multūq; territi geme
rent. vnꝰ ex eis recordatus est. qualit̄

scūs nicholaus tres iuuenes mirabilit̄
liberasset. et suspirans itm̄. itm̄q; tan
dem hanc precē fudit. Deus rex excelse
succurre miseris p̄ituris. serui tui nico
lai meritis. Sic et comites eius suppli
cabant. simulq; vno ore clamabant.
Sancte nycholae adiuua nos. Serue
dei licet absens interueni pro nobis.
ut eruti a p̄nti p̄iculo tuā deuoti vide
faciē. tuosq; sacratissimos pedes oscula
ri mereamur. Nocte igit̄ sequenti q̄ plec
tendi erant. cū se augustus sopori de
disset apparuit ei quedā effigies scī
nicholai dicens. Constantine cur p̄n
cipes illos sine crimine morti addixisti.
Surge. eosq; dimitti q̄ntociꝰ iube. Qd̄
si nolueris celestē deprecor regē ut ti
bi indurato bellū sinat exurgere. teq;
ibi p̄empto caro tua bestijs auibꝫq;
cibus sit. Cui augustus. Quis uel cu
ius auctoritatis es ut hac hora pala
ciū meū ingressus audeas talia loqui
Et ille. Ego sū p̄ccor nicholaus. mirree
metropolis epūs. Hec dicens abijt et
eparchū quoq; sili visione ac territa
cione cōminauit. Mane itaq; īpator
accersitis magnatibꝫ suis et eodē epar
cho cū iam antea visiones suas sibi ī
uicē dicendas reminissent fecit sibi p̄n
cipes illos p̄ntari. Quibꝫ astantibus
toruo aspectu ita eos affatus ē. Quas
magicas artes nostis. ut tantis nos
fantasijs illudatis. et exagitetis in
somnis? Illis attonitis nullūq; r̄n
sū dantibꝫ denuo augustus. Edicite no
bis que sūt maleficia vr̄a? Ad quē v
nus pauitanti voce sic r̄ndit. Absit
dn̄e ut documentis artis nepharie si
mꝰ instructi. Constanter quoq; profite
mur nos non illiꝰ ēē cōmissi ut capita
li subiciamur sentencie. Tūc augustus.
Nostis inquit aliquē hoīem cui nicho
laus nomen est? Mox illi audito tan
to noīe tendentes ad sydera palmas
clamabant. Benedictus es dn̄e deꝰ scī
nicholai. qui non derelinquis sp̄antes
in te. Augusto vero ardenter querēte
quis iste quantꝰ ve sit. vnus eoꝝ ait.
Iste est vere per oīa scūs. cuiꝰ nos me

ritis eruu credimus ab intentato exi
cio. Et continuo prosequens qualis et
quante humilitatis et bonitatis esset. e
reptionem quoque iuuenum supra memoratam
pandit per ordinem. Quibus cesar au
ditis. ite inquit ac famulo dei gracias
agite. Immo deo qui per eum vos libe
rauit. Ex meis autem donarijs hunc euan
gelij codicem mirifice auro contectum et
vas hoc aureum gemmis decoratum et hec
alia munuscula ei deferentes dicite ut
ista dignanter accipiat. michique liben
tissime preceptis eius obedienti. non mi
nari sed orare pro me studeat ac pro
pace regni nostri. et magis pro tocius or
bis deum deposcat. De obitu eius et fontibus
ex eius tumba profluentibus. Capitulum lxxiiij

Beatus autem nicholaus cum mortem
sibi adesse presentem cerneret cepit
orare indesinenter et psallere.
Videnscque angelos ad se venientes incli
nato capite signo crucis armauit se.
Deinde humiliter se prosternens psalmum
tricesimum inchoauit dicens. In te domine
speraui non confundar in eternum. usque ad
versum illum. In manus tuas domine commen
do spiritum meum. etc. Quo dicto tradidit
preciosissimam animam in manus sanctorum
archangelorum qui ei apparuerant. posi
tumque est corpus eius in domum sancte sy
on in sepulchro excelso. De quo duo fon
tes exorti sunt. qui usque in eum emana
re non desinunt. Ex vno enim meatu a par
te capitali sancti tumuli liquor olei lucidis
simus effluit. qui infirmis multa bene
ficia prestare videtur si eo puncti fuerint
Ex altera vero que est ad pedes delectabi
lis aqua prosilit atque perspicua que etiam
egrotis in potum data salutem corporum opera
tur. Quodam tempore cum episcopus mirree ciui
tatis a prefecto in exilium destinatus fuis
set statim aqua et oleum fluere cessaue
runt donec episcopus de exilio reuersus est.
De barbaro per ymaginem sancti nicholai
conuerso. Capitulum lxxv.

Preterea cum de affrice partibus wandalorum exer
citus applicuisset ad regionem
calabritidem eamque igne succenderent
ibi reperta est a quodam barbaro in domo
cuiusdam xpicole ymago sancti nicholai in
tabula honeste depicta. Quam in sinu
suo abscondens cum peruenisset ad xpico
las qui captiui ducebantur. ostendit eis
tabulam interrogans cuius esset figura tam
pulchre in ea depicta. Quam cernentes
xpiani cum gemitu et lacrimis dixerunt
Ymago sancti nicholai esse dicitur. qui mul
tis virtutibus apud deum et homines clarus
manifeste se viuere etiam docet post sepul
chrum. Quo audito mox barbarus eam per
socios suos abscondit. Cumque exercitu cum
captiuis et spolijs in affricam redeunte
redisset. et ipse in domum suam. quadam
die cum esset thelonearius posuit yconam
ante theloneum suum ubi erant omnia que
habebat aurum et argentum et vestes di
cens ei. Nicholae habeto custodiam super
theloneum istud. nam alibi habeo pro
ficisci. Sicque apertum theloneum relinquens
securus profectus est. quasi plurimos cus
todes ibi dimitteret. Cum autem latrones
secus idem theloneum transeuntes vidis
sent illud apertum. neminemque custodem dix
erunt ad inuicem. ut nocte venientes om
nia que erant intus diriperent. Quod
ita factum est. Omnibusque ablatis sola y
cona deforis pendens superstes remanse
sit. Veniens igitur barbarus cum illud
vacuum reperisset plorans ac gemens
et toruo aspectu conuersus in faciem yma
ginis quasi ad viuentem hominem sic lo
cutus est. O nicholae bonum theloneum
mei custodem te posui. quid fecisti?
Redde michi res meas. alioquin cedam
te. Acceptoque flagello tondebat yma
ginem et cum iam fatigatus esset ait. Cer
te in ignem te proiciam si non reddideris
rem meam. Tunc pijssimus confessor ad
locum accessit propius ubi latrones cuncta
que abstulerant diuidebant et ait.
O miseri quid agitis? Numquid igno
ratis quod ego ibi eram et videbam oculis
meis. quando has et illas res abstulistis?
Beato te quia nisi reuocetis cuncta que
abstulistis. ego illud manifestare cura
bo. et crastina die morti vos tradi faci
am. Nam sub custodia mea posita e
rant omnia et ideo pro scelere vestro ego inno

cens flagellis cesus sit. Cui illi esti
manteꝫ aliquē fuisse de pplo qui eos
explorasset vehementi territi per tetre
noctis silencia reportauerūt oia et
in thelonco reposuerūt. Mane er
go videns barbarꝰ amissā substanciā
quā amiserat flere cepit pre gaudio
et apprehensa ymagine deosculabat
eam dicens. O sancte nicholae fidel
et pne qui ꝑpotens suis es et familia
ris deo immortali qui tulia facē potuis
ti etiā michi gentili errore insensibi
li. ab ista die credo in xpm et tibi. Cre
didit ergo et baptisatus est ipe cum
domo sua et fecit ecclām in noīe scī
nicholai. Hec fuit pma occasio q̄
apud affricanas regiones scis ny
cholaus agnitus est. et paulatī ita
nomen ei apud barbaros sumpsit
ut magnus obsequijs etiā ab hijs q̄
crant baptismate frequēter assidue.

De puero in mari cū vase merso et patri restituto. Ca lxxvi.

Quidā igit vir diues et ꝑpotens annuatī
consueuerat ad eiusdē scī me
nia nauigio ꝑcurrere. eiusdēq; tubā
post fusas oraciones exequijs honorāe
Quodā igit tempe iuxta morē illuc
veniens voto se constrinxit aureum
vas se suū in eius seruicijs sibiq; de
fiē peritissimū adijt. auriq; talentū
et libraui. et ꝙd de hꝰ fieri vellet indi
cauit. Qui diligentissime vas illud su
bitans prout scīs decebat nicholaū
etiā varijs gēmaꝝ ordinibz mirifice
decorauit. in tm ut etiā ipe ingeniū
in hoc sibi collatū ope miraret. Qd
cū p̄sfamilias reddidisset. ille exi
miū admirans opus. ceciq; animi
cupiditate plectus tanta ꝑcij vas suis
vsibz ad vinū ꝑpinandū retinuit. Et
rursus aurifabrū vocans simile pri
us aurī protulit ei q̄ritatē. obsecūs
ut inde altm vas in seruicijs scī sulpe
cij nicholai. Quod ille libenter annuēs
aurū tulit. et sepissime fundendo nul
latenꝰ sedm velle suū aliquod effice
opus exinde prevaluit. Quod cū viro
retulisset. ille in sua cupiditate per
manens decreuit illud aurū et gē
mas piter sancto deferre nicholao
Igitur tpe congruo nauigacioēz agꝝ
gressus cū vxore et filio et seruoꝝ
multitudine cū in medio maris de
uenissent. nimia siti exardescente
precepit filio suo ut vini sibi haustū
ꝑpinaret cū vase predicto. Tanto enī
illud aplectebat amore ut nemini il
lud excepto filio et cōiuge liceret cōtin
gere. Adolescens aūt cū illud aqua re
frigerare vellet subito e manibz eius
elapsū corruit in mari. Cuiq; inue
nire illud conaret arripe brachijs a
mute prosiliens delapsus est in gur
gite in profundū maris. Cui vir mes
tus et lugubris residuū nauigacio
nis pegit. et tandē litoris stacione
potitus ad tumulū scī cōsolauit. Au
reūq; quod pro vase detulerat super
eius altare posuit. sed protinꝰ quasi
cū magna indignacioē repulsū est.
Quod ille cernens ante scī meoriā p
stratus se reū clamitauit. et qualiter
vas qd scō nicholao se daturū sponꝺ
derat fraudulenta cupiditate sibi re
tinuerat coram cūctis intimauit. nec
non et amissionē filij validaq; lamēta
cione lugubri professus est. Et postlō
ga oracionū suspiria cū adhuc in for
tuna sua lacrumabili q̄rimonia de
fleret. repete filiꝰ eius quē fluctibz ab
sorptū deflebat. vas illud qd amiserat
manibz bauilans limina templi ingres
sus est. Et clara voce referre cepit q̄d
venerādi vultꝰ senex cui i mare ceci
disset ei apparuit. eiusq; vnus sustēn
tans usq; ad litus deportauit. et ei ut
quod ducebat ad scī nicholai basilicā
insinuauit. et sic subito ab eo recessit
Hec pater eius et mr et cēs qui asta
bant considerātes et audientes p mag
nitudine gaudij lacrimis lacrimas addē
tes gratias deo et scō nicholao retulerē
Quaq; vir vota sua psoluens et vas qd
prius absulerat reddens ad ꝑpria cū
filio et omi comitatu gaudēs remeauit

De filiacia xpiani mentoris in iudeū ac/

Alius quoq; ditorē. Cap. lxxvij.
vir mercator et diues diuitijs
suis prodige utens cū tandē
ad ignominiosā paupertatē deueniss;
quēdā diuitē iudeū adijt orans ut ei
aliquid cōmodaret vnde lucrando pe
nuriā suā releuare posset. Cumq; il
le xp̄iano nūme credens arrabonē p
cōmendato peteret ille subintulit. Qd
tibi dare valeā pro arrabone nō ha
beo. sed si velis recipe scm̄ nicholaū pro
me tibi fideiussorem delegabo. Cui iu
deus. Nicholaū multis ītimantibz eiꝰ
q; miraculis choruscantibz nō ambi
go bonū et fidelē sūmi dei virū esse.
nec cūctabor ea que postulas sub eiꝰ
fidei pollicitacione cōmodare. Cum
igitur cōi assensu oratoriū scī nicholai
expetissent xp̄ianꝰ tenens cornu al
taris sic eū affatus est. Hoc altare ti
bi trado. ipm̄q; scm̄ nicholaū pro me
fideiussorē prebeo. Ante cuiꝰ eciā con
spcm̄ promitto q; ea que michi nūc
in tali angustia prestiteris reddā die
nōiato. Accepta itaq; auri non modi
ca q̄ntitate deo fauente. et scō nichola
o opitulante ad pristinā habūdanciā
redijt breui tp̄e. Igitur tempe diffinito
cū iudeus sua repeteret. ille inducias si
militer pecijt et iudeus libenter conces
sit. Vm̄ triū induciarū spacio trāscurso
cū iudeus redisset. ille dyaboli deceptꝰ
astucijs dixit om̄e debitū se illi reddi
disse. Quod audiens iudeus obstupuit.
Cumq; seniores et iudices ciuitatis ades
sent. iudeo causā suā referente. et xp̄i
ano illi om̄e debitū fuisse redditū as
serente. tandē ex consultu arbitrū de
cretū est aut illi quod requirebat rēd
dendū fore. aut sacramento fidē ei fa
cere om̄e quod exigebat eū recepisse
Cui sententie āniuit iudeus dicēs. Scio
cui aurū meū credidi. et certus sum.
non illū aliqua fraude decipi. Igitur
constituto die simul veniūt cū iudeo
rū et xp̄ianoꝝ comitatu. Fecerat āt
xp̄ianus ille callida machinacione
lignū concauū in modū baculi ma
nualis. in cuiꝰ concaua sūmitate po
suerat pecuniā que repetebatur. Et cū
ad scī nicholai monasteriū ꝓperarēt
xp̄ianꝰ baculū illū iudeo dedit. petēs
ut illū usq; ad sancti basilicā secū de
ferret ut videlicet dū baculū cū auro
acciperet se illi quod exigebat in ma
nu dedisse iurare posset. Iudeus aūt
falsitatis ignarus baculū tulit et cum
xp̄iano ad templū ꝑuenit. Tūc miser
rimꝰ ille manū sup altare ponens se
q; ꝑiurans intrepidus iurauit. et ab
altari letus discessit. At iudeus. presto
labor inquit. quid de falsitate tanta
nicholaus iste cui credidi michi faciat
vindicte. De fallacie reuelacione et iudei
conuersione. lxxviij.

Cumq; xp̄ianꝰ
ad domū suā alacer rediret. in
itinere tanto sopore depressꝰ est.
ut ultra ire non posset. Et cū baculo
iuxta se posito in biuio iaceret. vehicu
lū onustū bobus trahentibz per eandē
viā veniens. usq; ad locū ubi iacebat
ꝑuenit. Cūq; bubulci non possent eū
excitare nec in alterā ptē carrū deflec
tere. bobus sup eū transeūtibz impetu
valido carrus sup ventrē eiꝰ trāsiuit.
eūq; mox exanimē reddidit et bacu
lū contriuit. Tūc om̄ibz qui aderant
aurū qd in baculo reposuerat apparu
it. q̄ntaq; calliditate aduersus iudeū
usus fuerat oī ꝓplo ciuitatis claruit.
Cūq; ad spectaculū vndiq; cōuolarent
iudeus quoq; accurrit. et iudicibz illic
astantibz aurū suū recepit. Tūc citato
cursu ad oratoriū sancti nicholai ꝑue
nit et corā eo astans dixit. Gracias ti
bi ago bone vir nicholae. quia fideliter
michi aurū restituisti. qd in tua fide
cōmisi. Ammodo te venerabor ut dn̄m
et ut sūmi dei amicū. Vm̄ si procacita
tis tante virū resuscitando michi vir
tutē tui meriti ꝓpalares cū om̄i famili
a iuris mei deo tuo crederē. et ōnes
quos possē religionis mee viros ad xp̄i
anoꝝ sectā conuerterē. Deniq; cū adiuu
cē de re que acciderat confabularentur
ecce ille qui mortuus fuerat limina tē
pli ingressus corā altari scī nicholai
procidit. et de hijs que gesserat se cul

pabulē reddens ad domū rediit. Quod
videns ut vidit suū baptisat⁹ cū domo
sua. xp̄o sanctoq; nicholao fidelis pmā-
sit. De puero adeodato per scm nichola
ffuit quda hō ū obtento. lxxxx.
noie ietron qui sacerdotes et de
vicos cū lacrimis et suspirijs ro-
gabat dicens. Ego p̄cs et dnū mei vene-
rā a dño meo nicholao bñdictionē ac-
cepe. sed consessū michi nō fuit cū eo
loqui vel visū eū conspicē. Obsecro
ergo benignitatē vrām ut michi vl'
aliquid de vestimentis eius p̄cheatis.
ut hoc tm̄ in honorē eius ac mei mu-
nitionē habeam. Qui petitionē viri
ac desideriū amplectētes dederūt ei
vnū de linth eamibz sancti viri. Ille
letus ad ciuitatē suā rediit. et vxori
sue eufrosine dixit. Ecce reliquias
sancti nicholai quē vidē desiderasti.
Deprecem ergo deū ut tantoz astipu-
latione pignoz apiat vuluā tuā et
det nobis diu desideratā prolē. Illa
gratias agens deo rogare virū cepit
ut in honore sancti nicholai ecclesiā
construeret ut per eius ōnes deside-
riū suū dns adimplet. Qui precibz eius
fauens ecclam fabricauit. in qua lim-
pheamē illud cū solepni venatione
collocaret. tanta se odorē cepit emit-
te ut usq; ad duo stadia expandētur
odoris fragrantia. Et cepit locus il-
le miraculis splendē. Cea illuā abā
surdis auditus. et infirmis sanitas
reddebat. Cumq; ietron deuocius et
obnixius deū scmq; nicholaū exora-
ret desideriū suū cōpleret eufrosina
concepit. et ipsa die sci nicholai saltz
viij° vdus decembris pepit puerū. cui
sanctū eis vei cuidenaa dictauit nomen
ꝑposuerūt adeodatū. De liberatione e
uisdē a barbara seruitute. lxxx.
Vm autē post vij āos pntes
tū filio ad festiuitatē sā nicho-
lai cū ꝑpinquis ac vicinis cōueniss̄et.
supuenerūt predatores agareni. qui
totā terre depredari st̄ hoīes. Int̄ quos
cuā cuadentibz pntibz captus ē puer

adeodatus. duxerūtq; eos in babilonē
illusq; inter se captos diuidentibz. re-
mansit puer in manu cuiusdā noīe
marmorī. Ietron vō et vxor sua cū
ad ciuitatē confugissent. et filiū suū
diu quesitū non inuenissent. ceperūt
vestimenta sua scinde. capillos euel-
lere. et pugnis pectora cedē. Mater
quoq; miserē lacrimans aiebat. Heu
heu vnice fili mi. quid de te michi mi-
sere acidit. Sancte nicholae xp̄i fami-
le. quia per te illū habui. tu michi e-
um redde. Carnē non comedā nec
vinū bibā donec illū videā. Tuit cep̄t
tribz diebz in ebdomada ieiunāe. et
semp in oratione filiū a scō nicholao
repetē. Euoluto autē anno ipā cum
viro ad stā nicholai festū cōueniens
ingressa ecclam expansis manibus
orauit dnm. ut per mita beati nicho-
lai redderet ei filiū. Deinde cepit ꝑpa-
rare cōuiuiū pauꝑibz clericis et lai-
cis qui ad festiuitatē sancti cōuene-
rant. Ipsa autē hora qua cōuiuātes
sumē cibū ceperūt. rex in aula obseqō
infans adeodatus erat dirit militibz
suis. Parate m̄ ato quo vesta debeā.
quia nūq; talis michi fuit comeden-
di nātas ex quo nat⁹ sū usq; in hāc
horā. Paratis itaq; regalibz obsoni-
is cū abū sume cepissent. rege mox
similiū potū flagitante adeodatus
ei ꝑpauit. Moxq; occasione diei et
rei intra se alta trahē suspiria cepit
Rex vō cū hoc aiadūtisset. sciscitatus
est causā a puero. Ki sūq; est ei ab il-
lo puerili tremefrō. Recordat⁹ sum
dnē subito quia hodie expletus est ānus
quo hic hodie captiuus eristo. quia p̄
mes et mīr. hac die solēnitatē mag-
nā celebrant in ecclā beati nicholai
Quo audito rex ait. O misellē cū ego
te captū teneā. qs est qui de manu
mea te tollē possit. Omitte ergo frus-
tra suspirare et talia cogitare et sa-
tage michi potū ꝑpinare. Infante
autē ad impiū regis cū typho et ve-
tentario ad portū proximū cū erat
causa lauandi tendente. subito suis

affuit nicholaus. eūq; per capillos
mirabiliū asportatiū coīā parentibz
suis cōmuantibz statuit. Qui viden
tes eū subito coīā se astantē ciphū et
vetentariū in manibz tenentē. cum
ab ipso verū que sibi contigerāt ad
miratōe p̄ stupefacto tandē vespiā
te intellexissent textū lib'acionis sue
in laudē dei et sc̄ī nicholai leuauerūt
vocē. ayater quoq; amplexata filiū
incessabiliū osculabat eū. nimio gau
dio lacrimis madefacta deo gr̄as a
gens et sc̄issimo nicholao De priore ue
rio verberato pro hystoria sc̄ī nicholai.

Quom aūt cātanda. Cap̄ lxxxi.

noua sc̄ī nicholai hystoria de
vita et miraculis eius p̄ totā pe
ne latinitatē in ecclesijs xp̄i longe
lateq; deuotissime cantaret in qua
dā ecīa que crux notat sc̄e mavie
de cantate subiecta. nedū fuerat i
choata. Tandē eiusdē loa seniores aī
domnū uterū priorē suū cōuenerūt
humiliter postulantes ut eis bt̄ nicho
lai trīsoria cantandi licentiā daret
Qui nullatenus eoz petitionibz ac
quiescens vndit oīo fore incōgruū
in tali negotio morē pristinū quibz
lubet nouitatibz īmutandū. Cumq;
illi multis precabz atq; psuasionibz
eū vigerent. ille cōmotus in talem
ferē p̄orupisse blasphemiā. Recedi
te frēs. nūq; enī a me licencia cōce
det ut relicto pristino usu. seculari
ū cantica clericoz ymo ioculatoria
queda in ecīa aui deo iubente deser
uio admittanti. Dicq; pro sua repul
sa rubore pfusi. quieuerūt ultra dis
cipuli. Supueniente aūt festiuitate
vesptinā synaxim et matutinalē nō
sine quadā tristicia sicut cōsueuerūt pe
gerūt. Pactis aūtē vigilijs ad ppria stu
ra quiescendi gratia reuersi sūt. Cūq;
prior se in lectulo sicut ceteri collocasset
ecce bt̄us nicolaus ei visibilē terribil' ap
parut. ip̄imq; verbis seueriss̄imis īce
pans et p̄ capillos a lō abstrahens dor
mitorij pauimēto collisit. Incipiens q;
antiphonā o pastor eterne per singu

las note differencias vigilis quas īma
nu tenebat grauissimos ictus sup dorsū
patientis ingeminās per ordinē mono
se canendo. antiphonā ad finē usq; per
duxit. Is autē tantis flagris et tā in
solita vlione turbatus clamare confusis
vocibz cepit. simulq; clamoribz aī se fletū
adunauit. Quē prostratū solo cernen
tes. quid vidit quid vepassus fuit require
bant. At ille utpote amens effatus nul
lū potuit dare vīsū. Sublatus autē
frēm manibz in cellā infirmanaū de
portat̄. multisq; diebz correptus langue
re grauissimo custodit. Tandē diuina
miseracione et bt̄i nicholai intuitu
saluatus congregatis frībz aut. Ecce filij
lumī quia vobis obedire contempsi du
ras pro cordis mei duricia penas exsol
ui. Immodo qđ petebatis gratanter ā
nuo. et ad canendā hystoriā patissimus
evo. De sc̄o iacobo nisibeno epō. Gēnadius
in li° de illust-vir. lxxxi

Iacobus quoq; cognomento sapiens nisibene per
sarū ciuitatis epūs fuit vn̄ ex mul
sub maximino psecutore confessoū.
et eoz qui in nicena synodo arriana
puersitatē omousij oppositione dap
nauit. Nisibis quo
diat̄ antiochia migdonie posita est in
termino pfidis et romanaz pāū. hāc
obsidens sapor iam per dies lx̄x. ipe
tū migdonij vetuuit. vtraq; ripas
fluuius cōplens. Quas cū implere
vidisset subito dimisit cōtī murū q
pondus aque non ferens cecidit. Illa
vero die sapor quieuit ut fluuius p̄
gueret̄ et posset ambulat̄ per eum.
Iacobz vero epūs oratione milites
coarmauit et pplm qui subito mu
rū cū ppugnatibus restituerūt. Qđ
saporē valde terruit. Quo ecīa cū
vidisset quēdā sub scemate impato
ris stantē sup̄ murū putauit esse
impatorē constantinū. Quē cū au
disset antiochie cōmorari. dixit vi
pugnare pro romanis. Et ut ita sa
gittā iecit in aerē quasi deū p̄ussu
rus. Effrē vō diaconus supplicabat
epō ut veniret ad murū et pfis ma

lediceret. Qui ascendens turrim orauit.
sup eos venire tymphes et culices. Que
statim impleuerunt cauas elephantorum
pmuscides et aures et nares equorum
et iumentorum. que sessores suos excus
serunt et disruptas acies confuderunt. ex
citumque relinquentes. summo impetu fuge
runt. Quo viso. confusus sapor recessit.
Actor. Hunc quoque iheronimus com
mendat dicens. Iacobus nisibenus ag
noscitur. ad cuius preces sepe vrbs discrimine
liberata est. Scripsit autem libros mul
tos id est. De fide contra hereses. De ca
ritate gnali. De oratione. De ieiunio
De dilectione erga proximum speciali
De resurrectione. De vita post mortem
De humilitate. De penitencia. De satis
factione. De virginitate. De sensu anime
De circumcisione. De anni benedictione
pro quo in ysaia legitur. non exterminabitur
botrus. De xpo quod filius dei sit
et consubstancialis patri. De castitate
aduersus gentes. De constructione tabernaculi.
De gentium conuersione. De regno
psarum. De psecucione xpianorum. Et
cronicon minoris quidem curiositatis
sed maioris fiducie. quia diuinarum tantum
scripturarum auctoritate firmatum compri
mens ora eorum qui presumptuosa suspi
cione de aduentu antixpi vel domini nostri
ihu xpi inaniter prophetant. Moritur hic vir
constancij temporibus. et iuxta preceptum
patris eius constantini intra muros ni
sibene sepelitur ob custodiam ciuitatis.

De sancto euurcio et aduentu eius aurelia
nis. Ex gestis eius Ca. lxxxiij.

Eo tempore floruit sanctus euurcius aurelianen
sis episcopus. Nam post obitum sancti de
siniani aurelianensis episcopi cum de succes
sore ageretur non secundum dei inspiracio
nem sed secundum carnalem dilectionem duo
a diuersis partibus sunt electi. Quorum am
bitu talis in populo orta est sedicio ut
etiam sanguis humanus funderetur et hor
ror et luctus ubique appareret. Quod
cum imperatorem constantinum non lateret mi
sit porphirium prefectum qui sedicionem
populi sedaret. Qui sapienti usus consi
lio episcopos gallice regionis ad de
liberandum dei negocium secum assumpsit.
et aurelianis adduxit. Qui vniuerse
plebi triduanum indixerunt ieiunium
ut certis signis dominus ostenderet quem vel
let assumi in eiusdem vrbis episcopum. Secun
da autem die indicti ieiunij beatus euur
cius romane ecclesie subdyaconus qui
causa duorum fratrum suorum captiuorum qui
in hostium predam deuenerant ab vrbe ro
ma egressus fuerat. vrbem aurelianis
humili habitu ingressus est. Qui cum in
ecclesia dominum porasset egressus restitit
et paululum circumspectans quis eum hos
picio recipere dignaretur. ab ostiario ecclesie
requisitus causam itineris enarrauit.
dicens se predatorum suorum sollicitudine pro
iuncias peragrare. Ille eum hospicio inui
tans in cellulam suam duxit. ac religio
se consuetudinis morem obtinens ei pe
des manu propria lauit et extersit. eum
que secum cibis pauperibus refecit. De electione
eius in episcopum. Cap. lxxxiiij.

Cumque postera die valedicens ostiario
iter carpere cepisset ostiarius annu
ente domino post tergum eius ut reuerteretur
clamauit. Cumque reuersus fuisset ait
ei. Nescis quid actum sit in hac ciuitate
diebus hijs? Quo respondente nescio. ille pro
cessum rei a principio electionis enarrauit
et addidit. Ecce iam tercius dies est ex quo
letanias celebrant. Idcirco frater sustine
paulisper forsitan innotescet deus seruis
suis quem sibi ad honorem episcopatus ele
gerit. poterisque et tu ubi ambulaueris ad
miracionem tante actionis enarrare.
Qui voluntati eius annuens ad ecclesiam
cum eo venit. et nusquam ut pote incognitus
nisi ab eo ad ianuam stetit. Igitur episcopis pa
uimento inherentibus cunctisque populis o
rantibus et flentibus ac persone digne notici
am exposcentibus. ecce columba dei instinc
tu transmissa per insertam fenestram qua
si lux immensa fulgebat. Que ingressa
volitare cepit per totam ecclesiam more per
sonam inuestigantis. Denique speculata
sanctum euurcium inherentem ianue. illico
super caput eius insedit. Ille vero ma
nus suas extendens abigebat eam de
suo vertice. Hoc signum populus admirans

tanto amplius deū orabat. ut illum
spm̄ mitteret qui per columbā ad ma
nifestandū dei filiū in capite eius des
cendit. Columba autē mīsterio īpleto
vnde egressa fuerat regressa est. Tunc
facto leticie strepitu in pplo ceperūt
inquirere quis ille eēt in cuius capite ta
lis ostensio facta fuisset. Videntes autē
sacerdotes ora vulgi variancia alijs
dicentibz ostiariū eē. alijs vero aliū.
denuo rogauerūt deū geminari si
bi miraculū. Qd' et fcm̄ est. Tunc pre
ceperūt epi scm̄ euurciū societati eo
rū et pari voto corā altari assistere.
Cūqz scissitatus ab eis narrasset vnde
quis et qua de causa venisset. prece
perūtqz ei vna cū eis ad oracionē
inclinare. et sub altario caput īmit
tere. Illis autē orantibz ecce colūba
ingenti plausu alas repcuciens in
locū in quo prius vir dei steterat de
uolauit. Et cū eū ibi non īuenisset.
more explorantis corā oīm oculis in
uestigare virū probatissimū cepit
Tunc epi ad īuicem dixerūt. Adduca
mus et illos quorz electio totā ecciaz
vulnerauit. Cumqz tres psone scili
cet scūs euurcius et alij duo electi cū
epis adunate fuissent. columba cepit
sicut prius circū circa volitare. Et su
per capita eorz lata nullius caput te
tigit nisi bti euurcij. ita ut oēs vna
voce clamarent. Dignus est iustus ē
fiat volūtas dei. De igne extincto p eū
et thesauro īuento ab eo. Capl'm lxxxv.

Transacto aūt ordinacoīs eius
āniuersario die ciuitate igne ca
suali flagrante. ciues occurrerūt
ad eū. clamātes ut vrbi succurreret. Quo
audito epūs cito ad ecciaz cōuolauit.
illoqz orante restincta est voracitas
flāme. Et quia adhuc simpla erat ec
clesia in qua cū pplo dnm̄ exorabat.
ait illis. Ecce dns scdm̄ suā mīaz eri
puit vos de ardentis flāme incendio
idcirco votiuā collacionē facite ut
ampla reddantur spacia huius ecce. Et
egressi vnusquisqz scdm̄ modū facul
tatū suarz ad scm̄ ppauerūt edificiū

Die ergo indicta tulit epūs īmanu
sua fossoriū. et vexillo crucis facto ce
pit fodere. Iamqz pene tres pedes fode
rat. et ecce obtulit se obtutibz illius ol
la clausa et bituminata. Quā cū ape
ruisset īuenit thesaurū nō mīmū ne
ronis nota pulcherrīe signatū. dispē
sacione dei ad fabricā ipsius ecce reser
uatū. Tunc grās agens deo vocauit
archidiaconū suū dicens. Accipe hoc
inuentū et defer in conspcū pncipis
impantis. Non enī decet nos celare.
maxime qui sumus ppositi plebis. Quo
accepto ille romā profctus est. et īpa
tori pntatus. Qui et thesaurū obtu
lit et de omībz que in ciuitate aure
lianensi gesta fuerant aīos eius edo
cuit. Tunc denūciatur subito per roma
nas regiones dei miraculū in roma
no ciue ostensū. quod oēs vertit ī gau
diū. Iussit autē impator archidiaco
no oīa que attulerat restitui et epo
suo deferri. Quoniā inqt ppacio ē
dei non nri imperij. Volumus aūt
supra adhuc duplā dare pecuniā.
ad ecce fabricā. Quā iubemus dix
cubitis in longū extendi. et in lati
tudine cubitis xlij. et in modū cru
cis fabricari. Ad mīsteriū quoqz
eius offerimus lances auri purissimi
vij. et calices eiusdē metalli vij. In
quibz dū diuinū pagetur misteriū
nre quoqz mēorie sit adiumentū.
De duobz frībz eius reptis et a captiuitate
redemptis. Cap lxxxvi

Accidit aūt eodē tpe ut epūs suessio
nice ciuitatis ad tumulos scō
rū mrm crispini et crispiniani q
dā die profctus dū se in oracioē pro
strauisset. huiusmodi voces audiuit
Testes et amici xpi prestate nob' an
diē obitus nri frem nrm euurciū
subdyaconū videre et amplecti. Tunc
eleuatis epūs oculis vidit psonas
in religiosa veste sacros tumulos
ambientes. Quos cū vocasset scisci
tatus est ab eis qui eēnt. Qui rn
derūt. Ciues romani sumus. tres q
dē frēs eramus et nos duo in predā

hostiū venim⁹ frater vero nr̄ in vrbe remansit. quē s̄umo desiderio videre optam⁹. Nunc aut̄ in seruitio religiosissime vidue iuliane sum⁹. Cognita ergo oīa per archidiaconū suū leonē beato eusebio aurelianensi epō sc̄ripsit. Quib⁹ op̄s deus prestitit. ut vno die duo viū negociorū tumultus letaret⁹ euentu. Hinc enī mansuetus archidiacon⁹ cū imperialib⁹ munib⁹ vrbem ingreditur. Illinc leo archidiacon⁹ cū confirmatione ītercessionis firm̄ epī deferet⁹. Mutuo⁹ illico precū redēptionis. et eduauit⁹ de iugo seruitutis. Quib⁹ fr̄ēs mutuo sibi p̄ntati. et osculantes se tute cōplexi sunt. cū multo fletu gaudioq̄. De fabrica ecc̄ie et miraculo in hostie sacre benedictione. Cap̄ lxxxvij

Quid plura? Tanta celeritate fabricat⁹ ecc̄la ut trisactis tribz ānis v⁰ nonas maij eius dedicatio fieret. sicut i mundo cruas iuente celebratio gn̄alis. Tē causa reliquiaq̄ diuersi in orbis p̄tes missi sūt. qui oēs desiderio assecuti sūt et ad vrbē regressi deo gr̄as egerūt. Beatus aut̄ eusebi⁹ et cet̄i epī cū cōgregati p̄fatas reliquias ad ecclesiā cū tremore et exultatione p̄duxerūt. Innutati epī deprecabant⁹ ponti⁹ ut ipe in p̄mo altari hostiā dño immolaret. ppter votū. ppriū et senectutis atq̄ ordinatiōis gradus. Qui cū diu resisteret crebris eor̄ exhortatiōibz ꝑpulsatus obedientiā p̄buit. Et ecce in hora consecrationis panis celestis. cū more sacerdotali hostiā manibz eleuatis deo benedicendā offerret ap paruit sup caput eius manus splendida sicut nix. porrectis digitis tercia oblatum benedicens. Hac sacrificij⁹ vite pacius quesiuit ab hijs qui aderāt inciens ab epīs et pueniens usq̄ ad nouissimū plebis. utrū aliq̄d miraculū diū missa celebrare⁹ vidissent. Qui rn̄ deruīt nullū. blandilius tm̄ subdiaconus hoc ipm̄ qđ viderat miraculū ei enarrauit. In pl̄o ecc̄la cū quesisset diuini sc̄i. qui fuerāt sc̄a misteriij dignī videndi ptcipes. s. eleusin⁹ penitens et procopiata sc̄monialis. Quib⁹ aut epīs. Beati estis vos quia caro et sanguis non reuelauit vobis sed de⁹ qui est in celis. Pagrauit aūt visio miraculi oēm mūdū. cuius odore pagani illecti contorrebāt ad capiendā gr̄aciā di. et baptisati sūt intra triduū vij milia fere paganor̄. Per eundē quoq̄ epīm cotidie xp̄i gloria de sanitatū pleni tudine splendescebat. Nam surdis auditū. cecis visū mutis loquelam. claudis gressū reddebat. De obitu sc̄i eusebij epī. Cap̄. lxxxviij.

Quadā die vniuersa fraternitate cōuocans finē vite sue sibi reuelatū exposuit. suadens ut post tūsitū suū abbatē anianū cuius vitā experimentis cognouerat. sibi epīm ordinarent. ne vrsū sicut ante aduentū suū oriret⁹ sedicio. Sed dū quisq̄ proximis et amicis suis queret⁹ opitulari. ceperūt utrīn p̄tes sibi aduersari. Tūc enī in vrbe maxima nobilitū florebat pp̄ago tū in clero q̄ in pl̄o. Cumq̄ tres eent pro quibz orta sedicio videret⁹. hūs eusebi⁹ hoc audiens de consensu oīm. noīa triū singillatī indagauit. que sb altari tota nocte delitere voluit. volens pro tali negocio consule dnm. Igit⁹ celebrant⁹ vigilie. misse pagunt⁹. innocēs puer adduct⁹ per quē dei reuelatio monstraret⁹. Qui ad extrahendas cartulas manū extendens. cū vnā ex eis tangeret. quasi ꝑpheta damare cepit. Anian⁹ anian⁹. anian⁹ i hac ciuitate solus honore dign⁹ est epī copatu. Tūc febricitās epūs. corpus terre et aīam celo reddidit. Hic tpe beati silueſtri pape insulas epatus accepit. et die dnica vij⁰ pd⁹ septembris obijt sicut ei fuerat reuelatū. De lactancio et scriptis ei⁹. Hic⁹ de illust. vis. lxxxx.

Hoc tpe floruit firmian⁹ q̄ et lactanc⁹ arnobij discipulus. Hic sub dyocleciano principe asatus cū flauio grammatico cuius de medicina libri versus cōpositi extāt nichomedie rethoricā docuit ac pe

nuria discipulor ob grecā videlicet ciuitatē ad conscribendū se cōtulit. Habem⁹ eius. Si oy po Si oy. id est similitudinē q⁹ adolescentulus scripsit ī scolis affrice. et o ὰ y si oy p ικ/w y. id est viaticū vel itinerariū de affrica in nicomediā exametris descriptū versibz. et aliū librū qui inscribitur gramatic⁹. et aliū pulchervi⁹ de ira dei et institucionū diuinarū. Aduersus gentes libros vij. et breuiariū eusdē opis in libro vno visionū vel memorie dei. Et ad asclepiadem libros duos. De pseudone libr vnū. Ad probū epl'ar libros q̄tuor. Ad seuerū epl'ar libros ij. Ad demetrū auditorē suū epl'ar libros iij. et ad eūdem de opificio dei vel formacionis hoīs librū vnū. Hic in extrema senectute mgr cesaris crispi filij constantini in gallia fuit. qui postea a pre interfectus est. Actor. Oīm istor opuscułor nichil apud nos repperi preter septem libros aduersus gētes.

De eusebio cesariensi et scīptis ei⁹. Hieron⁹ ornauit de illustr vir. Cap. xc.

Eccā tpe constantini eusebius cesaree palestine epūs. qui in scripturis diuinis studiosissim⁹. et bibliotece diuine cū pamphilo mre diligentissim⁹ puestigator edidit infinita voluīa. Ex quibz sūt in ysaia libri x. Contra porphyriū qui eodē tpe scribebat in scilia. ut quidā putant scripsit libros xxv. Pro origene libros vi. Cōmentarios eruditissimos in t.l" pb⁹. De vita pāphili libr⁹ iij. Et de martiribz alia opuscula. Ecclesiastice historie libros x. Cronicor canonū cōmodā historiā. et multa alia. Actor. .

Ex libris historie ecclāstice et cronicor eusebij. multū in hoc ope suis locis inserui. Scripsit enī cronicor historiā a primo āno abrahe usq; ad annū dn̄i ccc lxxx. Quā ieronim⁹ ex greco in latinū trāsferens ulteri⁹ prosecutus est eam usq; ad annū dn̄i ccc lxxx" post natiuitatē. Exinde sigibertus gēblacensis monachus usq; ad annū dn̄i ay" cciij". Historiā quoq; ecclesiasticā texuit eusebi⁹ in libros x. ab ascensione dn̄i usq; ad victoriā constantini. cū scilicet iā xp̄iane religionis fautor verigi dei venerator. nondū tn̄ baptisatus processit ad bellū contra maxencium vrbis rome tyrannū. ostēso ei celitus signo in quo vinceret. Hos libros rufin⁹ presbit aquileie transtulit de greco in latinū. Quor decim⁹ quia ꝑ parū habebat in rebus gestis omittit. quia supflua vident. Si quid habuit historie nono libro coniunxit. Et ipse duos libros seq̄ntes sa luret decimū et vndecim" conscripsit et addidit. prosequ⁹ historiā a tpibz constātini post pseudonē usq; ad obitū theodosij augusti. Preterea ide⁹ euse bius uit legit⁹ pene oīm. puinaꝛ pas siones mīm et epor et confessor et sanctarū virginū et mulierū in xp̄. libus cōprehendit. Deinde secutus ē ap̄lo petro oīm episcopor et noīa et gesta conscripsit. ut earū vbrū que apce pontificatus per apostolicas sedes tenē noscunt⁹ id est. rome antiochie. ihierosolime. epheſi. alexandrie. preteritor oīm epor noīa usq; ad tps suū et gesta conscripsit. Ex quor nūo vnus est scīus siluester romane vrbis epūs. cui⁹ vita a nescio quo ex greco translata est cōtinens duos libros. Fertur aūt idem eusebius nimius fuisse in laudibz origenis. Hic cō⁹ ad cro machū et theodo" Constantin⁹ augustus cū cesaream fuisset ingress⁹ et diceret eiusdē vrbis antistitū ut peteret beneficia cesariensi ecclie pstitura legitur rndisse eusebiū enim opibz suis diuitē ecclāz. nulla petendi beneficia necessitate cōpelli. sibi tm̄ desiderū ī mobile extitisse. ut quicq; ubiq; ī re publica humana gestū est erga scōs dei. iudices iudiciaq; succedentes vniuerso orbe romano sollicita pscrutatione monimenta publica discuciendo ꝑquireret. Et quis m⁹ in a quo in die in qua puincia vel ciuitate qua die. qua ve passione pseuerauit siue

obtinuerit palmā. de ipsis archiuis sublatā ipsi eusebio regio iussu diri gerent. Vnde fm̄ est ut ydoneus re lator existens. ecclīasticā hystoriā texeret pene oīm mīm De scō anthonio et bonis eius miracls. Jhēo de illust viris.

Regnante eadē con Cāp xvi. stantino floruit anthonius mo nachus. Cuius vitā athanasius alexandrie epūs insigni voluīe p se cutus est. Hic misit egiptiace ad dui sa monasteria aplica sensus sermōis ip̄ epl̄as vij. que in greca linguam translate sūt. quax precipua est ad ar ienotas. Floruit constantino et filijs e ius regnantibz Athanasius. Hic an thonius in domo xp̄ianox p̄mtū in e gipto simplicit enutritus post eox obitū in etate annox xx. quadā die ecclīam sicut solebat ingressus est. Et audiens legi illud euangelicū si vis perfrus ee tē. statim oia sua vendidit et pauplbz distribuens non longe a villa sua heremiticā vitā duxit. Ibi ip̄ tanta diaboli tuidentis temptamē ta occulta et aptn sustinuit ut nulli ambigēt q̄n anthonius cont diabolū dimicaret. Nam cū dyabolus ei in for ma pueri nigri ante eū prostratus se victū confessus fuisset. eo q̄ anthonius spīm fornicationis virtute fidei et ab stinentie superasset. post modicū in quo dā tumulo latitantē multitudo dēo nū ita cede vana lacerauit q̄ mīsti eius de villa veniens eū quasi mor tuū. p̄prijs humeris ad ville hospi tū deportauit. Quo audito cōuene runt vicini. Et cū post planctū fune ribz media iā nocte dormirēt antho nius subito veniuiscens vocato mīs tro fertur se in silencio ad tumulū re portari. Ibiq̄ ex priox vulnerū do lore prostratus cū ex animi vtute ad conflictū demones prouocasset. et statū illius in varias ferax formas mutatis ab eox dentibz cornibz. vn guibz lacerat⁹ fuisset subito radius quidā lucis et demones et tenebras ef fugauit. Statimq̄ sanatus. xp̄m p̄ntē intelligens dixit. Vbi eras ihesu bōe ubi eras? Quare a p̄incipio nō affuisti ut curares vulnera mea? Et vox ad eū. Anthoni inquit hic eram. sed expectabam videre certamen tuū. Nunc autē quia virilit dimicasti. in toto orbe te fmaā noīari De vita eiusdē heremitica. Capl̄m xvij.

Hunc anthonius annox xxxv. proficiscens in he remū discū argenteū in via repperit. et intelligens dolos dyaboli fectū dixit. Vnde hic argenteus discus ubi hoīm vestigia nulla videntur? Hi e nū viatori credidisset utiq̄ pro sui mag nitudine latere nō posset. Hoc dyabo le artificiū tuū est. sed voluntate meā meā non impedies. Et hec eo dicente discus ut fum⁹ euanuit. Deinde igē tem auri veri massā repperit. Sed il le aurū quasi intendiū fugiens ad montē usq̄ cucurrit. Ibiq̄ fluīe tūs uadato in antro quodā per xx ānos manens. concurrentibz ad se multis miracula multa fecit. Hunc aliq̄n dyabolus in tanta mocerunate atpu it ut quasi capite celū tangens. que renti quis eet sathan se ee vndit. Et addidit. Cur me sic frustra ip̄ugnās monache. cur me oēs xp̄iani male dicūt? Rndit anthonius. Juste quidē hoc facīt. tuis enī frequēter molesta tur insidijs. At ille. Nichil ego facio. sed ipsi seipsos turbant. nā ego ad nichilū frūs sū. ubiq̄ xp̄s regnat. ubi q̄ xp̄i nomē p̄sonat. Statimq̄ anthonius deo gr̄as reddidit et ille velut fum⁹ euanuit. Anthonius autē tanti feruo ris erat. q̄ cū maximianus ip̄ator xp̄i anos occideret ipse martires secutus ut cū eis martir fieret sitiebat. Et ve hemēt tristabat quia volens pati pro xp̄o martiriū non dabat. Ipse tamē a confessox vestigijs nō recessit sed multis modis corpus affligens. et gloria miraculox chorusans. p̄ tan tela gloie ad locū ignotorē discessit Vbi cū diuersas demonū sustinuisset insidias rogatus a frībz ut eos iuuare dignaret. deficientibz siti comitibz fon

tem oracione produxit. Et sic refectis
socijs ad monachos qui se inuitabant letus
venit. De visionibus ei ostensis diuinitus
Quadam die hora nona et de obitu
ante cibum in sublime eius. Cap xciij.
ab angelis raptus cum demones
transitum prohibent et contra eum pcta
a natiuitatis exordio replicarent sed in
probacione deficerent. liber quidem cum
angelis ascendit. sed statim in se redi
ens hoc rursum quod fuerat so inuenit.
Alias autem cum fres de situ aiarum que
sissent. sequenti nocte anthonium
vox vocauit. dicens. Surge exi et vide.
Et ecce vidit quendam longum et tribilem
caput usque ad nubes tollentem. Quos
dam pennatos ad celum volare cupientes
extensis manibus prohibebat. et alios li
bere puolantes retinere non potuit.
Et maximum gaudium mixtum cum nimio
dolore. a victis et victoribus anthonius au
diebat. Et intellexit aiarum illum esse con
scensum et dyabolum prohibentem qui sibi
obnoxios retineret. et de sctorum volatu quos
retinere non poterat sic doleret. Aliquando
etiam dum cum fribus oparetur suspiciens in
celum cum tristem visionem vidisset. prouolu
tus ante deum rogauit ut futurum scelus
auerteret. Vnde cunctis trementibus qui as
tabant et rogantibus ut visionem expri
meret singultu et lacrimis impeditus.
dixit eis quod magnum nephas et inauditum
sclis imminerent. Vidi inquit altare di
mulorum circumdatum multitudine. quam calca
bus omnia dissipabant. ac per hoc mag
no turbine fides catholica subuertetur
et homines iumentis siles xpi sacra diripi
ent. Hec est causa gemituum meorum.
Hijs auditis. facta est vox dni dicens ab
hominabitur altare meum. Quod et factum est
Nam post duos annos erumpentibus ar
rianis ecclia tante direptioni subiacuit
ut pollutis omnibus non solum virgines et
matrone et ipsum baptisterium polluerentur
sed etiam xpiani quasi oues iuxta alta
ria necarentur. Quidam arrianus nomine
balachius dux egipti cum ita ecclam
infestaret ut virgines et monachos
nudatos publice verberaret. sic ei scrip

sit anthonius. Video iram dei venientem su
per te. iam desine persequi xpianos ne
ira te occupet. que proximum tibi mi
natur interitum. Legit infelix litteras et
risit. et in eas expuens in terram pro
iecit. portitores quoque multis afficiens
iniurijs anthonio talia remandauit.
Quia tantum curas de monachis. ad te
quoque transiet nrm disciplina vigoris.
Sed confestim minatorem supplicium sic
oppressit quod cum intra quinque dies cum alijs
equum mansuetissimum equitaret mor
su equi sui in terram discussus. corrosis
et laceratis cruribus delatus ad vrbem
post triduum expirauit. Multa ergo et
alia miracula anthonius fecit. et in dis
crecione spirituum magnam graciam habens
tandem anno vite sue cvo monens et de
osculans fres suos in pace quieuit.
Actor. Hec de gestis sanctorum illius tpis
inseruimus. nunc ad historiam constanti
et helene redeamus. De inquisicione sancte
crucis ab helena facta iherosolimis. Rufi
nus li. x. Cap xciiij.
Per idem tpus
helena diuinis admonita visio
nibus iherosolimam peciit. atque ibi
locum in quo sacrosctm corpus xpi patibu
lo affixum pependerat. ab incolis perquirit
Qui idcirco ad inueniendum difficilis erat
quod ab antiquis persecutoribus simulachrum
in eo veneris fuerat defixum. ut si quis
xpianorum in loco illo xpm adorare vo
luisset venerem videretur adorare. Et ob
hoc infrequens et pene obliuioni datus
fuerat locus De historia inuencionis sce crucis.
Igitur helena conuocauit periciores iu
deorum qui erant iherosolimis quasi de le
ge sua rensuros. Quos cum multis verbis
de cecitate arguisset. et ex dictis prophetarum
fidem xpi probasset ait. Item adhuc eun
tes eligite meliores et doctiores. qui cum
irent inter se dicebant. Pro qua causa
putatis hunc laborem facit nobis regina?
Vnus autem ex eis iudas nomine dixit. Scio
quia questionem facere vult ligni. in quo
ihm suspenderunt pres nri. Nam pater
meus symeon cum moreretur. annunciauit
michi dicens. Vide fili cum inquisicio facta
fuerit ligni in quo dampnauerunt messi

am qui ante nos fuerūt. maīfesta illud
anteq̄ crucieris. Jam enī hebreorū
gens amplius non regnabit. sed reg
nū eoꝝ erit. qui crucifixū adorant. Ip
se aūt regnabit in scl'a scl'oꝝ. quia ipē
est xp̄s filiꝰ dei viui. Ceteri autē dixerūt
Nos talia nūquā audiuimꝰ usq̄ hodie
Si ergo inquisicio facta fuerit de lig
no crucis. vide ne ostendas. Vocati er
go a regina et scissitati cū nichil vm̄
vellent dicē. iussi sūt oēs in ignē tra
di. Qui cū timuissent tradiderūt ei
iudā dicentes. Hic est vir iusti ꝓphe
filius. qui nouit legē cū actibꝫ. Quē
vocans helena dixit. Elige qd' vis. vi
tam an mortē. Si vis viuē in terra
et in celis dic m̄ ubi est absconditū lig
nū dn̄ice crucis. Locū non noui īquit
iudas. quia nec ibi erā cū crucifixus
est. Beata helena dixit. Per crucifix
um fame te interficiā nisi dixeris m̄
veritatē. Jussit ergo eū mitti in lacū
siccū usq̄ in vij dies. sine cibo manen
tē. Quibꝫ tr̄nsactis clamauit iudas de
lacu dicens. Obsecro vos educite me et e
go vobis ostendā xp̄i crucem. De īuē
cione eiusdē ac diuisiōe. Cap̄ xcv.
Cumq̄ eductus prexisset ad locū
ubi iacebat crux. leuauit vocē
ad dn̄m et ait. Dn̄e deus si volūtas tua
est regnare filiū marie qui missus ē
a te. nisi enī fuisset ex te. non tātas vir
tutes fecisset. nec eū a mortuis suscitas
ses. fac nobis prodigiū hoc. ut sicut os
tendisti moysi ossa p̄ris nr̄i ioseph. ita
nūc nobis ostendas thesaurū istū faci
ens ex eodē loco fumū odoris suauita
tis ascendere ut ego credā crucifixū q̄a
ipse est rex isrl' nūc et in scl'a scl'oꝝ. Sta
timq̄ cōmotus est locus. et multitudo
fumi aromatū ascendit de loco ita ut
admiratus iudas plausis manibꝫ dicēt
In vitate xp̄e tu es saluator mūdi. Gra
cias tibi ago dn̄e. qui cū indignꝰ sim
non me fraudasti gracia tua. Tūc ac
cipiens fossoriū precīxit se et cepit viri
liter fodere. Cumq̄ fodisset passus xx.
īuenit tres cruces absconditas. quas
attulit in ciuitatē. Interrogabat hele
na que eēt crux xp̄i. sciebat enī alias
eē latronū qui cū eo fuerāt crucifixi.
Ponens igit' eas in media ciuitate exp̄
tabat gloriā dei. Et circa horā nonā fe
rebatur mortuus iuuenis in grabato.
Judas autē gaudio repletus posuit du
as cruces super eū et non surrexit. ō
nesq̄ qui aderant glorificabant deū.
Sed oīm bonoꝝ semp̄ īuidus dyabolꝰ
cū furore vociferabat' in aere dicens.
O ihu nazarene oēs traxisti ad te. et
ego qui prius per iudā tradicionē feci.
nūc per iudā eicior. Tūc bt̄a helena pre
ciosam crucē in loculo argenteo collo
cauit et ecc̄iam in ipso caluarie loco cō
struxit. demandans omībꝫ xp̄icolis di
em in qua īuenta est sc̄a crux celebra
re q̄nto nōs maij. Rufinꝰ in histō ecc̄ias
tica li° x°. Tunc regina voti sui cōpos
effecta templū mirificū in eo loco in q̄
crucē reppererat. regia ambicione cō
struxit. Clauos quoq̄ quibꝫ dn̄icū cor
pus fuit affixū portat ad filiū. Ex q̄bꝫ
ille frenos composuit quibꝫ uteret' ad
bellū. et ex alijs galeā nichilominꝰ bel
licis usibꝫ aptā fertur armasse. Ligni
vero ipsius salutaris p̄tē detulit filio.
p̄tem thecis argenteis conditā dereli
quit in loco. Que eciā nūc ad mēoriā
sollicita veneracōe seruat'. De frumen
cio et edesio pueris ī india ulteriore capti
uatis. Ca. xcvi.
In ea diuisione orbis
terre que ad predicandū verbū
dei sorte per apl'os celebrata ē. tho
me p̄thia. et matheo ethiopia. eiq̄ ad
herens citerior bartholomeo dicit' sor
te decreta. Inter quā p̄thiāq̄ media
sed longo interior tractu india ulterior
iacet. multis varijsq̄ linguis et gen
tibꝫ habitata. Quā velut longe remo
tā nullus aplice predicacionis vomer
īpresserat. Que tn̄ tp̄ibꝫ constantini ta
li quadā ex causa semina fidei p̄ma sꝰ
cepit. Methodorus quidā ph'us inspi
ciendoꝝ locoꝝ et orbis p̄scrutandi grā
ulteriorē dicit' indiā penetrasse. Cuius
exemplo īuitatus et metropius quidā
tyrius ph'us sili ex causa adire indiam
voluit habens secū duos puerulos quos

lris sibi ꝓpinquos imbuebat. Quorū
iunior edesius alter frumentius voca/
batur. Moris est autē ibi barbaroꝝ
ut si qñ fedus sibi cū romanis turba
tū viciue nūciauerīt gentes. oēs qui
apud eos ex romanis tuenti fuerint
iugulent. Inuadit nauis phi. cūctis
cū ipō piter puniūt. Pueruli rep̄ti
sub arbore meditantes et lōnes suas
parantes barbaroꝝ miseratōe seruā
ti ducūt ad regē. Horū ille altīs id ē
edesiū sibi pincernā fecit. frumētio vō
quē quasi ꝓspicacē deprehenderat et
prudentē racones suas sarinasq; com
misit. Qui et in honore magno apud
regē habiti sūt et amore. De cōuersiōe
Indorū ꝓ frumentiū. Cāp xxviij.
Tuero moriens rex vxorē cū par
uulo filio reliquit heredē. adoles/
centibz aūt quod vellent agendi dedit
libertatē facultatē. Quos tamē regina
supplicit exorat. tāq; que nichil habet
in toto regno fidelius. ut secū usq; quo
adolesceret filius regendi regni solli
citudinē ptirent. Et precipue frumen
cius cui; prudencia ad moderandum
sufficeret regnū. Iam alius fidē puā
et sobriā mentē simplicit exhibebat.
Idq; dū agent et regni gubnacula
frumenti; habet in manibz deo men
tem eis et aīm iustigante requirere
sollicitus cepit. si qui intī negociatōes
romanos xp̄ianos eēnt. et ipis ꝓtin
tē maximā dare ac monē ut cōuē
ticula per loca singula faciēt atq;
romano ritu oracionis causa cōflu
erent. Sed et ipe multomagis eadē
facē et ita ceteros cohortari fauore et
beneficijs iuuare. prestare quicquid
oportunū fuisset. loca edificijs. alia
q; nāria prebē. et ōino gestire ut
xp̄ianoꝝ ibi semen exurgēt. Sed cū
adoleuisset regius puer cui pronun
cionē regni gerebant. expletis omīb;
eis ex fide trāditis. multū licet detinē
bus et rogantibz ut manerent regina
cū filio. ad orbē tīn nīm denuo reūtīt
Et edesio festinante tyrū ꝑuenīt ꝑmq;
q; reuisere. frumentiq; alexandriā ꝑ
git. dicens equū non ēe opus otiū mē
dūcā. Igit vem oēm ut gesta est ex
ponit episcopo. at monet ut prudeat
virū aliquē dignū. quē congregā
tis iā plurimis xp̄ianis et ecclesijs
constructis in barbarico solo epm mit
tat. Tunc athanasius qui nup sacer/
do cui susceperat in concilio sacerdotū
frumencium ipm tanq; spū dei plenū at
tenciq; considerāb. sacerdocio eū tradi
dit. eūq; redire cū dīno gracia unde ve
nerat iussit. Qui cū epūs prexisset ad
indiā tanta ei data ēe a deo gracia
virtutū dicit. ut signa per eū aplica
fierent. et infinitus barbaroꝝ nūs ad
fidem cōuerteret. Nec nos ab ipō edeho
tyri presbitero postmodū facto q̄ frumē
cij comes fuerat didicimus. Per idem
temp; etiā hyberoꝝ gens cōuīsa est
per q̄ndā captiuā xp̄ianā apud eos
ueptam. Apud quos moris est ut si p
uulus egrotet cir cūferent a mīe per
singulas domos. si quid forte remedij
in aliqua domo possit inuenire. Cumq;
mulier quedā puerū suū p oēs circū
tulisset. tandē venit ad captiuā. q̄ sola
oracione illū sanauit. Quod puer nūt
ad reginā quā silr egrotantē sanauit.
Rex autē dū quadā die venaret ober
rans solus in locis obscurissimis aut.
Si vere deus est xp̄t ille. quē uxori mee
predicat captiua nūc me de tenebris
istis liberet. et ipm cū omībz in sublī
tis colam. Quod ita fm̄ est. Ipse etiā
vero nouis faciendis colūpnā que mul
tis viribz erigi poterat ipsa captiua so
la oratione erexit et in locū suū consti
tuit. De reuocatione arrij ab exilio et

Postq; helena ei; fullacia. Cā xxviij
ex hac luce recessit. constātia
tūr licinij derelicta. fratrib; au
gusti solacio utebat. Huic accidit ꝑsu
terū quendā venire in noticiā laten
ter ꝑ tubus arrij fauentē. sed ut pmo
nichil oīo de hijs apud sororē pnapis
voluit apire. Ubi vero multa familia
rius copiā tribuit. paulatī sermonē
cepit aspergere. īuidiā dicens arrio ge
nerātī et pio simultatibz piuatis epm

suū rem contenciose exagitauisse. emu-
lacionis stimulo confixū. quod arrius
apud plebē satis carus haberet. Hec
atq; huiusmodi alia freqncius sugge-
rens. aīos constancie suos efficit. Que
cū iam obitura visitaret a frē. atq; ab
eo blande religioseq; cōpellaret. extre-
mā dicit ab eo graciā poposcisse ut pres-
biterū in familiaritatē reciperet. et que
sibi ab eo pro spe et salute suggerentur
audiret. Se quidē iam ex luce deceden-
tē nichil curare. pro frīs vero statu eē
sollicitā. ne forte pro īnocenciū pēis pa-
teret regni sui excidiū. Quibz ille mo-
nitis a sorore susceptis. et fidelē pro se
germane sollicitudinē credens. accōmo-
dauit aurē presbitero. et itm accersiri
arriū de exilio iubet. ut quēadmodū
de fide sentiret exponeret. Tūc ille fidē
conscripsit. que non quidē sensū nostr
tn verba nr̄a continē professionēq; vi-
deret. Miratus quidē est impator et
putauit vnā eandēq; in ipsis et conci-
lij dudū gesti exposicione sentenciā cō-
tineri. Tamen in nullo relaxat animi
vigorē. sed rursus eū ad cōalij remit-
tit examen. qm̄ ad dedicacionē ihero-
solimor ex oī orbe cōuenire sacerdotes
īuitabant. Et facile quidē receptus est
a fautoribz suis sed ubi alexandriā per-
rexit ibi omē eius īceptū frustratū ē.
Quia doli apud ignorantes locus ē. sci-
entibz vero dolū intendē nichil aliud
est qm̄ risū mouere. Interea dū hec
apud alexandriā frustra agitant ve-
nerabilis augustus constantinus in sb
urbana villa nichomedie xxxi° īperij
sui anno defunctus est libris de succes-
sione romani orbis testamēto heredibz
scriptis. Quo in tpe qn̄ quidē constāci
cui orientis regnū decreuerat pn̄s nō
erat dicit secreto accersiens presbiterū
quē a sorore cōmendatū prediximus et
exinde fāliarit habitū. tradidisse ei tes-
tamentū qd scripserat. et obtestat sub
sacramento ne vlli nisi constancio cū
venisset in manus traderet. Cui eciā eu-
nuchi qui erant in palacio fauebant.
arte de impatoris indicio morte suppres-

so usq; ad constancij impatoris pn̄ci-
am. multis noua tēptantibz oppres-
sis res tute integreq; mansere. Cum
vero constancius affuisset. depositū pres-
biter restituit. Cuius beneficij grā īpa-
tor regni cupidus ita ei deuinctus est.
ut qui impare cūctis ambierit. ab il-
lo sibi impari equanimit pateret. Ex
quo deuincto sibi impatore cepit de ar-
rij restitucione suggerē. et nolentes
acquiescere sacerdotes. vti cogeret per-
suadere. De sancto viuēcio cōfessore. Ex
gestis eius. Cap xxix.

Eo tpe floruit
scūs viuencius. Qui quondā iuue-
nis samaritanus paganis pntibz
ortus in xpm̄ credidit ad predicacionē
beati georgij cū apud antiochiā predi-
caret. Postea vero per gradus ordinis
ascendens usq; ad sacerdociū. reuersus
ad parentes suos cōuertit eos ad fidem
xpi et baptisauit relictisq; eis recessit.
Cui in itinē dormienti apparuit angelus
dicens ut reuerteret thessalonicā. et ydo-
la daciani signo crucis ibi contereret.
eiusq; filiā cleopatroniā a demonio
liberaret. Quod et fcm̄ est. baptisauit
q; eam cū ducentis fere hominibz. Illa
vero de suo patrimonio misit duo cā-
delabra beato petro et alia utensilia p
scm̄ benedcm̄ epm̄ et per btm̄ viuenciū
Quibz romā euntibz cū deficeret victus
exiuit de mari piscis magnus et in
litore stetit. Qui captus ab eis per to-
tam ebdomadā ad victū suffecit. Hu-
ic scō viuencio abstulit aliqn̄ quidam
miles raptor cū socijs suis vestimētū
suū de quo fcm̄ est tale miraculū. Nū-
q̄ venūdari potuit. et ubicūq; in noc-
te erat ibi de claritate ipius magna lux
erat. Cum autē in asia rex quidā ric-
tiouarus surgens contra xpianos exardes-
ceret. et secū deferens nazarach deum
suū romanas ptes vastaret. dū eēt
in longobardia longobardis nimis
timentibz tulit prefatus miles vestimē-
tū illud ad eccīam btī petri. Quo cum
venisset rictiouarus facto de celo toni-
truo magno et ignitis catapultis volā-
tibz interfctus est cū oī exercitu suo. Et

hoc fm̃ est post xxx annos. postq̃ idē vestimentū sc̃o fuerat ablatū. Abstulerat autē idem miles eidem sc̃o cū illo vestimento qualdā reliquias de sancta cruce et de sancto bartholomeo. ¶ Vixit autē btūs viuenci⁹ usq; ad tpus sancti hylarij pictauensis. Cui de exilio reuertenti obuiā pictauis uit. Et q⁹ eā castellū grauionē pecijt ad manē dū cū socijs et acrepit. Hic aliq̃n in sex latrones incidit. quoz primo accepto gladio ut eū p̃imeret semetipm̃ tūsū beranit. secundo ad quercū se suspēdit. tercio a demonio arreptus expurauit. Quartus oculos amisit. quintus rabie plenus manus suas et brachia dentibz lacerauit. sextus ad mare curens īmare se p̃cipitauit. ¶ Mortuus est autē anno dcxx. idus ianuarij. apud grauionē castrū. In martirologio tū diei⁹ bernaco sc̃a vuencij confessoris. forte illuc de grauione translatus est. Sepeliuitq; eū btūs maxenci⁹ abbas. Cui eā reuelatū est. q̃ dū sc̃us michael animā ei⁹ deferret in celū. occurrerūt demones dicentes. Homo hic nr̃ est qa per fugā timido⁹ martirij coronā amisit cū scriptū sit. Beatus vir qui suffert temptacionē et cet̃. De sc̃o florencio cōfess

Floruit eadē fere. Ex gestis ei⁹. Ca. C. eodē tpe btūs confessor xp̃i florenciꝰ qui quondā post beatū florianū mr̃is excessū de quo supius sub dyocleciani tpe dm̃ est. angelo reuelāte cōmonitus cū ad gallos p̃geret. veit ad portū fluuij rodani. qui dicit⁹ lugdunū. īuenitq; ibi nauē sine gubernatore. erat enī cōfracta undiq;. Volēs igit⁹ ad missā q̃ntocius festinare. eat eū dies dn̄icus. intrauit in eā. et sc̃o signo crucis ait deduc me dn̄e in voluntate tua. Mox sine gubernatore flumen transmeauit. angelus quippe dn̄i eū custodiuit. Et cū ad ripā venisset. inuenit ibi hoīem a demonio veratū et ob hoc ab alijs vinctū. et fraterno dolore tactus oracōi incūbens expulso demone hoīem sanauit. Multa quoq; alia miracula per eū in itine dn̄s ostendit. Angelus autē quo duce uterat gebat beato martino turonensi antistiti aduentū eius ad se reuelauit. et ip̃z fratē eius ostendens ut eū in ordine sacerdotali constitueret p̃cepit. Itaq; btūs martin⁹ gnudenter suscipiens multū eū dilexit. et die congruo ordinauit sacerdotē. In quo ordine degens dn̄m assiduis p̃cabz exorabat ut ei locū ostenderet quo habitare deb'et. Quod et fecit dn̄s. P̃rexit itaq; iuxta reuelacionē sibi factam ad locū ꝑe ligerim cui nomen erat glonna. in quo spelunca erat. et ibi serpentes multi. Quos de loco illo sc̃i⁹ oracione fugauit ubiq; oraculū in honore sc̃ē petri et aliorū sanctorū plurimoz fecit. Habebat autē consuetudinē ut quolibet anno turonis orandi gracia veniret. Cum igit⁹ ex consuetudine illuc ad oracionē ꝑgeret. venit ad locū qui dicit⁹ condate. Ubi flumen tūsire volens īuenit in portu mulierē cecam sedentē et plorantem. Interrogatam quid haberet aut. Dn̄e vnicus filius meus qui michi cece viā prebebat iam tercius dies est ex quo in aquam mersus est. et nemo eū īuenire potuit. Tē qui michi salē sepeliendū redderet. Tē sancto genuflexo oranti aut angel⁹ dn̄i. florenti ille pro quo rogas non est mortuus sed viuit. morꝫ locū ubi erat ostendit. Tunc piscatores iubente sancto iactantes illuc rethia sua statim īuenerūt eū. Quē sc̃us deo gr̃ias agens matri sue reddidit. Ipsa quoq; ꝑ per eiusdē sancti oracionē in eodē loco recꝑe lumen meruit. Dixit aūt sc̃us florencius postq̃ a beato floriano sepatus est annis lxviij. Cumq; vixisset centū xxviij annis x° kl' octobris migrauit ad dn̄m. Post cuius eā obitū multas virtutes in loco requiescentis eius opatus est dn̄s per eum. De p̃ma da per eū a ferreis nexib; libato. Cap. ci.

In interioꝛis franciae ptibus olim tolerat mos ut si quis ꝓpinquorem sibi parentē iugulasset. de cernente pontifice ex ipso gladio ferrei nexus fierent qui collū petentis et

trem et brachia stricte īnectevent. Sic
q̄ de ꝓpria patria pulsus donec eadē
vincula solui preciꝑet primū rome
dehinc per diuersa loca sanctoꝝ veni
am postulando peregre ꝑgeret. Hac
sentencia quidā clericus qui auūculū
suū necauerat a traianensiū epō dāp
natus erat. Iamq̄ diuersa loca scōrū
lustrauerat cū ad monasteriū sci florē
cij diuina reuelacione ꝑueniret. in ip
sa vero nocte dū frēs officiū nocturnale
ꝑagerent. ille retro secus cancellos cō
sistens se paululū sopori indulsit. Et ec
ce subito per visū ei candidissima auis
apparuit a tumulo sancti progrediēs
brachijs suis insedisse. ipsosq̄ ferreos
nexus quasi cū impetu magno ꝑcus
sisse. Qui illico exꝑgefctus voces teterri
mas emisit clamoris. ita ut chorū eciā
psallenciū interrūperet omnesq̄ astā
tes nimio terrore attonitos redderet.
Statimq̄ ut oculos leui sompno oppres
sos aperuit. auis predicta nusq̄ cōpa
ruit. Sed illi ferrei nexus ad tactū eius
īuisibilem cū impetu magno tā vali
de crepuerūt ut longius resilientes ī
crastinū vix īueniri possent. Ipse aūt
pauore solutus in terrā corruit. Sicq̄
prostratus donec cōsūmaret officiū q̄si
amens ꝑmansit. In crastino autem
omībz hoc fcm̄ mirantibz. ille ex ordi
ne causas culpe sue et nexionis ostē
dit. De q̄busdā incidentibz et de crimībz cō
Temporibz constātini. Actor. Ca. cij
stantini iuxta iheronimū ar
nobius rethor in affrica claruit.
In anthiochia dn̄icū quod vocat au
reū edificari cepit. Inuentus presbit
nacione hispanus euangelia heroicis
versibus explicauit. Pestilencia et
fame īnumerabilis multitudo in sy
ria siciliaq̄ perijt. Porphirius misso
ad constantinū volumine insigni.
ab exilio liberatus est. Hic porphiri
us primo gentilis. deinde xp̄ianus
rursū apostotauit. Nam in cesarea
palestine a quibusdā xp̄ianis cesus.
iracundiā non ferens xp̄ianitatem
deseruit. sicut eū eusebius redarguit

cū eius verba destruxit. Hic enī por
phirius contra nos scripsit. cui rn̄derūt
eusebius et appollinaris. sed augus
tinus in libro de ciuitate dei forcius
ceteris. Qui eciā vocat eū philosopho
rū doctissimū. sed xp̄ianoꝝ acerrimū
īimicū. Ipse quoq̄ constantinus ut di
cit iheronimus cū liberis suis honorifi
cas ad anthoniū litteras direxit. Cris
pū autē filiū suū interfecit crudelissi
me et vxorem suā faustam. Extremo
autē tpe vite sue ab eusebio nichome
die episcopo baptisatus in arrianū
dogma declinauit. A quo inquit us
q̄ ad pn̄s tpus ecclesiaꝝ rapine. et
tocius orbis discordia secuta est. At his
verbis iheronimi manifeste cōtradi
cit liber de actibus sancti siluestri ni
si forte bis baptisatus sit constantinus
ꝑsuasus ab eusebio nichomediensi e
piscopo. factionis arriane signifero.
et eidem constantino valde familiari.
Mirandū quoq̄ est valde quomo
do īuencionē sancte crucis iheronimus
in cronicis suis annotare vel noluit
vel neglexit. que tn̄ tam celebris fuit.
Ceterū cur constantinus vxorē suā et
filiū suū iuxta iheronimū interfe
cerit. huiusmodi inquā horrendi fa
cinoris causam īuenire non potui.
Sed et hec et alia constantini facino
ra ceteri historiographi dissimulāt
ac silencio tegunt.

Explicit liber quartus decimus.

Incipit q̄ntus decimus liber. De im
perio constancij et disputacione atha
nasij. Iheronimus. Primū caplin.

Romanorum igitur xxxv⁹ regnauit constancius constantinus quoque et constans annis xxiiij. Ceperunt autem regnare anno domini ccc° xl°. mundi vero quarto millesimo ccc° iij°. Hugo floriacen. li. v°.

Constancius quidem romanum adeptus est imperium. Constantinus vero constantinopolim imperauit. et apud antiochiam constans. Is autem constantinus donec vixit habitum regium gemmis. et caput suum perpetuo dyademate decorauit. Nutriuit preterea semper bonas artes. sed precipue studia litterarum legebat et ipse scribebat et meditabatur. Constancius autem ut factus est imperator romanus per necessarios suos a fide catholica deprauatus est. Porro athanasius vir spectabilis et magnifice fidei imperij huius anno secundo disputauit cum arrio. turbis hinc atque inde astantibus. apud laodiciam syrie urbem. Probus autem quidam vir imperatoris iussu arbiter inter eundem arrium et strenuissimum fidei sancte defensorem athanasium sedit. Vbi nitor fidei ad purum discussus est. et diuinis libris ostensum patrem et filium et spiritum sanctum proprijs exstare personis. et tamen vnam trium esse naturam. Arrius tamen indurata mente in sua malignitate permansit. De ignominiosa morte arrij Rufinus li. x°. Ca. ij.

Deniqz eusebius de cuius simulacione in subscribendo supradiximus oportunitatem temporis nactus. et principi per prefatum presbiterum familiaris effectus. omnia reuoluere et in irritum niceni consilij gesta reuocare molitur. arrium venire facit. et imperialibus edictis consilium denuo constantinopolim conuocari. Quo illi maxime conuenerunt qui arrium et eusebium sectabantur. Qui sepe cum alexandro alexandrie episcopo congressi ut arrium susciperet ad ultimum certum diem statuentes denuncia uerunt. ut aut ipse arrium susciperet. aut si reniteretur. se ab ecclesia pulso et in exilium truso ab alio eum suscipiendum sciret. Tunc ille nocte que ad constitutam diem intererat. sub altari iacens. atque in oratione et lacrimis eam totam peruigilem ducens. ecclesie causam domino commendabat. Cumque lux orta fuisset nec tamen alexander ab oratione cessaret. eusebius cum suis omnibus velut heretici belli signifer domum arrij matutinus ascendit. eumque sequi ad ecclesiam iubet. protestatusque alexander nisi presens acquiesceret expulsus loco cederet. Igitur cum cunctorum animi essent in expectacione suspensi. quo vel alexandri perseuerancia. vel eusebij atque arrij instancia declinaret. arrius ad ecclesiam pergens episcoporum et populorum frequencia constipatus humane necessitatis causa ad publicum declinat locum. Vbi cum sederet intestina eius atque omnia viscera in secessus tumulum defluxere. ita tali in loco dignam mortem blasphemie ac fetide mentis exsoluit. Quod cum in ecclesia nunciatum fuisset eusebio et hijs qui vna secum sanctum et innocentem virum alexandrum de recipiendo arrio fatigabant. adoperti confusione discesserunt. De bona indole athanasij et eius promocione. Ca. iij.

Alexandro autem defuncto apud alexandriam athanasius sedem suscepit. De quo cuius a puero institucionis fuerit libet pauca commemorare. Tempore quo apud alexandriam petri martiris diem alexander episcopus agebat cum post expleta solempnia conuenturos ad conuiuium clericos expectaret in loco mari vicino vidit eminus puerorum super oram maris ludum imitancium ut fieri solet episcopum. et ea que geri mos est in ecclesijs. Quos cum intentus diuicius expectaret vidit ab hijs geri quedam secreciora etiam et mistica. Perturbatus illico comprehensos pueros imperat ad se perduci. Qui cum adessent quis eis ludus et quid egissent vel quomodo percunctatur. Illi ut talis habet etas pauidi negauere primo. deinde

rem gestam per ordinem pandunt. Et bap
tisatos a se esse quosdam cathecuminos
confitentur per athanasium. qui ludi illius
puerilis episcopus fuerat simulatus. Tum
ille diligenter inquirens ab hijs qui bap
tisati dicebantur. quid interrogati fuerint
quid ve responderint. ubi vidit secundum religi
onis nostre ritum cuncta stare. collocutus
cum concilio clericorum statuisse traditur illis
quibus integris interrogationibus et responsi
onibus aqua fuerat infusa. iterari non de
bere baptismum sed adimpleri ea que
a sacerdotibus mos est. Athanasium vero
et eos quos ludus ille presbiteros habere
visus est fuerat vel ministros. convoca
tis parentibus sub dei obtestatione tradit
ecclesie nutriendos. ¶ Puo autem tempore
transacto cum a gramatico fuisset athana
sius sufficienter instructus. mox tamquam
fidele domini commendatum a parentibus restitu
itur sacerdoti. ac velud samuel quidam
in templo domini nutritur. Qui etiam tempore
niceni concilij ipsius alexandrini episcopi
aderat consilijs. senem quam plurimum iu
uans. et ab eo pergente ad patres in se
nectute bona ad portandum post se e
phot sacerdotale electus est. Cuius tanti
in ecclesia pro fidei integritate agones
fuerunt. ut etiam de hoc videatur illud esse
quod scriptum est. ego ostendam ei quanta
oporteat eum pro nomine meo pati. De perse
cutione arrianorum in athanasium. Jheronimus in
Igitur a secundo anno cron. Ca. iiij.
constancij. impietas arriana eius
dem imperatoris fulta presidio. exi
lijs. carceribus et varijs afflictionum mo
dis primum athanasium. deinde omnes non
sue partis episcopos persecuta est. Rufinus x° libro
Nam constancius imperator per eunu
chos deceptus ab episcopis arrianis inten
to satis studio prauis eorum contencioni
bus obsecundauit. Illi autem verentes
ne quando adeundi regis copia fieret a
thanasio. et per eum de veritate fidei
quam peruertebant secundum scripturas e
doceretur omnimodis insimulare eum apud
principem et velut omnium scelerum ac fla
giciorum auctorem aggrediuntur exponere.
usque quo humani corporis brachium lo

culo delatum imperatori ostendunt. Quod
ab athanasio excisum magice artis gra
cia. de arsenij cuiusdam corpore confirma
bant. Quapropter iratus imperator convoca
to apud tyrum consilio iubet athanasium
condempnari misso e latere suo uno ex
comitibus. et eo ducitur athanasius. In
troducitur accusatio mulieris cuiusdam.
que se diceret aliquando athanasium hospicio
recepisse. et ab eo noctu nichil suspicam
tem vim corruptionis esse perpessam. Intro
duci ad hec iubetur athanasius. Ingredi
tur cum thimotheo presbitero suo. eumque
monet ut postea quam mulier dicendi fi
nem fecisset se tacente ipse ad ea que dixe
rat responderet. Cumque mulier ea que e
docta fuerat perorasset thimotheus con
uersus ad eam. vere inquit mulier
ego mansi apud te aliquando. aut vim tibi
ut asseris feci. Tunc illa ut mulierum
se talium procacitas habet obiurgans
thimotheum. tu tu inquit michi vim fe
cisti. tu in illo loco commaculasti casti
tatem meam. Simul et conuersa ad iudi
ces obtestari fidem dei cepit. vera se dicere
Tum omnes ridiculosus pudor habere cepit.
quod tam facile tacente reo factio composi
ti criminis patuisset. ¶ Hinc transitur
ad aliud crimen. de quo etiam optime
se purgauit. Profertur facinus sceleris
inauditum. Verum quia non iudicandi sed
opprimendi hominis causa consilium gerebatur.
fragor omnium repente attollitur. magum
esse athanasium et decipere intuentium ocu
los conclamatur. Factoque impetu suis
eum discerpere manibus parabant. sed arche
laus qui cum ceteris ex precepto imperatoris
consilio presidebat. ereptum de mani
bus discerpentium per occultos exitus
eduxit. Consilium tamen rursum conueniens
tamquam si nichil omnino deprehensum fuisset
ut confessum de intentatis criminibus
athanasium condempnat. Et gesta in hunc
modum ficta per orbem terre mittentes.
ad sceleris sui consensum imperatore cogen
te ceteros episcopos pepulerunt. De fuga eius
Hinc et exilio. Caplin v.m.
Hiam toto orbe profugus agitur atha
nasius. nec ullus ei tutus ad latem

dū superat locus. Tribuni ꝓpositi co-
mites exercitus quoq; ad īuestigādū
eū mouent. edictis impialibz ꝑmia
delatoribz ꝓponūt. si quis viuū max-
ime. sin min⁹ caput athanasij de-
tulisset. Ita totis regni viribz frustra
aduersus eū cui deus aderat certabat.
Interea sex cōtinuis annis ita latuis-
se fert in lacu cisterne non habentis
aquā ut solem nūqm̄ viderit. Et cum
per ancillā que sola conscia dn̄oꝝ of-
ficijs qui ei latebras prebuerāt indica-
tus fuisset. tanq̄ dei spū admonit⁹ ipa
nocte qua ad eū comp̄hendendū cū iu-
dicibz veniebat emigrauit ad alium
locū. Ita illi qui venerāt frustrati. do-
minis quoq; in fugā versis. de ancilla
ut falsa indice penas sumūt. Verū ne
graues alicui latebre sue fierent. et oc-
casio calūpnie īnocentibz queret nichil
sibi ultra iam tutū in constancij reg-
no presumens ad constantis ꝑtes pro
fugus abscedit. a quo satis honorifice
religioseq; susceptus est. Quiq; causa
eius quā fama cōpererat diligencius
cognita scripsit ad frem̄ suū pro certo
se compisse. q̄ sacerdos dei sūmi atha-
nasius īiuste fugas et exilia pateret.
Hunc itaq; rcē faceret si absq; ulla mo-
lestia loco suo restitueret. Si id nollet
sibi cure futurū ut ipe adimpleret. rg-
ni eius intima penetrās et penas dig-
nissimas de auctoribz sceleris sumens
Quibz scriptis ꝑterritus constancius.
q̄ posset facē ea que minabat conscius
erat frater. simulata benignitate vl-
tro venire ad se athanasiū iubet. et le-
ni increpatiōe ꝑstrictū ad ecciam suā
ꝑmittit ire securū. Sozomen⁹. Proce-
dente aliqn̄ athanasio per alexandriā
contigit aduolantē corniculā clamita-
re. et statim pagani circūstantes q̄si
mago derogantes petebant ut eis a-
periret quid cornicula illa significaret
Quibz ille subridens cras inquit lati-
na lingua dies futura est in proximo.
Sic ergo clamitans tristē vobis futurū
crastinū diem significat. Altera die ve-
niūt lr̄e impatoris ad iudices iubētes

ut pagani non ꝑmitterent ingredi tē-
pla sua. neq; solēpnitates suas celebra-
re. Tunc ergo destructa est venerabilior
eoꝝ generalisq; festiuitas Rufin⁹ ubi sū
Sed cū magnencij scelere impator cō-
stans regno simul et vita fuisset exemp-
tus rursū in athanasiū veteres illi īcen-
tores p̄ncipis odia resuscitare ceperūt.
Fugatoq; de ecc̄ia in locū ei⁹ georgium
quēdā ꝑfidie et īmanitatis sue sociū
mittūt. De scriptis eiusdē. Jhero⁹ de il-
lustribz vis. Cap vi.
Ferūt eius
aduersū gentes duo libri. et cō-
tra valentē et vrsaciū lib' vn⁹.
De virginite liber vn⁹. De ꝑsecuciōibz
arrianoꝝ plurimi. Et de psalmorū
titulis. et de historia anthonij mona-
chi. et multa alia que enūare longū
est. Actor. Inuenit eciā liber athanasij
exhortatorius ad monachos valde util'
de quo paucos flores istos excerpsi.
Gloriari nobis in xp̄o licet hui⁹ mōi
p̄ncipijs ꝯciatis. ut sit inchoacio vestra
ꝑfectio. et ad verā viuendi frugē ꝯdus
inꝑpositos preuolantes. apice ipsius cul-
minis occupato discipline sūmā tene-
atis. Qui dū me non solū libent sed e-
ciam auide auditis. īpudentē me vro
amore fecistis. Precedentes enī duco. et
ultra mensurā mee possibilitatis extē-
sus quos sequi cupio ducē cōpellor.
Abstinencia cōtinencie nutrix est
Que facilius frenos patit. si non deli-
ciarū calcaribz incitet. Qui illud a
quo abstinent illicitū credūt. ipsi sibi
premiū sui laboris īminuūt. Illicitis
enī carere iugū nc̄citatis est. ꝑmissa
vincē mun⁹ arbitrij. A malis abstinē
merces est discipline. bona sup̄gredi
libertas est arbitrij. non finis impij.
Oraciones si fieri p̄t sola legendi in-
tercapedo disrūpat. Sit victus facilis
vestitusq; vilis. Vita vr̄a iubeat.
lingua suadeat. quia plus auctori-
tatis exemplū q̄ sermo gestat. Feīas
probas et religionis studio vero dedi-
tas cū mensura veneracōis honorate
ut nec austeritas inhumana nec sedu-
litas sit remissa. In loqn̄do aūt cū eis

precipue vobis etas hora solitudo vitā
da sūt. ut vitet oīe quod cōtūr vos pt
fingi. tanq̄ possit et credi. Ipsa fame
semina primoq̄ nutriant intereant. Non
eū tm vobis fides facta sed possibilitas ea
am est relegāda mendacij ut nō blas
phemet bonū vīm. Beata est vita pre
clara de qua nichil licet falsitatis. Nec
me preterit secularis labor inuidia.
in obtrectatiōe semp religionis ardē.
sed utiq̄ mūdus sua natura dū tamē
nichil ūeniat in nīa disciplina. Falsi
tas ex more iactet. dū nec verisimile q̄
dem possit ee quod dicit. Nemo ideo de
bet contēpnere vulns infamie qua se
per cōuenit fama simulare. sed eo attē
tius precauere qđ solet eiā ficta cōponē.
Necessarius sit e domo et rarus egres
sus. quē aut religionis racio extuleit.
aut ad substanciā victus causa exer
cendi opis ordinauit. Aquneribz cūctis
nisi que ad cotidianū tibū ānuū q̄ ves
titū suppetant abstinete. scientes esse
scriptū. Hentes alimenta tc. Vidua
pauper plus oībz misit. quia nō pt
parū ee quod totū est. Nec quisq̄ am
plius dedit q̄ qui nichil sibi reseruā
uit. Cur viuendi voluntate quis non
soluat. quod moriendi lege rūpendū
est. faciens de sorte mercedē. ut de nūi
mie virtute augeat. q̄nymo rem fru
ctuosam erogans. de pnis magna.
de vilibz preciosa. de caducis eīna fruat

De scō maximino treuerox epō. Iheō 9 t

Hoc tpe maxi mino treuerox epūs claruit hā
bet. a quo athanasius alexan
drie epūs. cū a constancio quereť ad
penā honorifice susceptus est. Ex gestis
eius. Hic pictuox indigena clarissi
mis est ortus natalibz. cui9 frater pic
tauox pontifex fuit. Ipse autē diuino
instinctu genitale solū relinq̄ns. i treue
rox vrbe constitit. Vbi derelictus ho
nore donatus cū ad virtutū incrementa
profecisset. quidā scis noīe quiriacus
nocte etiam beati eucharij ad orandū
ingressus. non per queree sed vigilādo
vidit. eius q̄ vocem corpalem audiuit.
precipiente ut maximinū ex diuina mis
sione redderet terraore. q̄ agricio epīsco
po ad supna gaudia intromisso. mox
ipse pastorale ministeriū subitur9 eet.
Agricio quoq̄ per mīsteriū angelicū
reuelatū est. ut eū sibi successoree consti
tueret. quod et fecit. Nec multo post mor
tuus est scūs agricius et maximin9 epūs
ordinatus. A quo ut dīm est athanasiq̄
fugiens honorifice est susceptus. Hic
cū aliq̄ roma pgeret tuenit scm mar
tinū nondū epm. qui silr illuc pgrebat.
Quibz ulteriq̄ progredientibz asellū q̄
sarcinas exportabat vrsus offendit et
deuorauit. sed vrso maximin9 dicitur
impasse ut obsequiū asini adimpleret
Quod et fecit donec reuersi sūt ad locū
qui vrsarij villa dicit. ubi idem scūs de
dit eidē vrso pristinā vagandi ptātem
erepti illi licencia ledendi. coegitq̄ scs
maximin9 scm martinū secū treue
rim pgere. Non multo post btūs max
imin9 obiit. iiij° kl' iunij. apud pictauo
quo regressus fuerat ut suos r̄uiseret.
Sed utm tūslatus est apud treuerī. ubi
ad eius tumulū gloriosa sepe miracu
la visa sūt. Nam tpe theoberti regis ar
boastis quidā presbit contendebat cū
quodā franco pūte rege. dū hec gere
rent. rex loca sancta que sub vrbis il
lius vicis habent causa oōnis visita
bat. Cum aūt videret rex pfectionē
ee callidam. si vera sūt inquit que pse
quer. hoc sup tumulū maximini a
stantis sacramento confirma. Audeo
aut presbit hec que precipis adimplē.
Et statī ponēs manū sup scm sepulchr
dixit. Huiq̄ sancti virtute oppriman
si aliquid falsi loquor de hijs que pse
cutio mea cont hūc francū insistit.
Fremēte aūt barbaro et q̄ cont scm
dei furibundo. egressi sūt de basilica. Cū
q̄ per viā pariter pgerent subito di
lapsus presbiter solo pessundedit et mor
tuus est. Laudauitq̄ deinceps barbar9
virtutē sancti cui prius detraxerat.
Sic quoq̄ archidiacon9 vrbis illius cū
a vicerio epō pro adulterij crimīe pul
saret sacramento. ad huiq̄ scī sepulchū

purificari expeciit. ingressusq; primū
limen cripte restitit quasi stupens. De
hinc descendens per gradus ad aliud
ostiū venit. Cumq; ad terciū accedere
vellet protinus febre correptus. gressū
figere non audens crimen quo īpete
batur in discrimīe mortis positus est cō
fessus deprecans ꝓplm ut pro se vel sci
antistitis uel sui epi suffragia postula
rent. Sed statī ut confessus fuit ab īpul
su febris erutus sui antistitis est in ca
ritate receptus. De ꝑsecuciōe saporis in
catholicos. Jheronimus in cronicis. Cap viij
Interea sapor rex ꝑsarū nostros ꝑsequi
tur. Sub hoc coronati sūt in eius regno
ut scribit sozomenus xvi milia martirū
Inter quos symeon archiepūs seleucie
et thesifontis ciuitatū regaliū in ꝑsida
accusatus a magis ~~in ꝑsida~~ apud sapo
rem. Qui primū quidem xpianos tribu
tis īmensis affecit. et crudelibz viris
has exactiones īiunxit. Symeonē aūt
vinctū iussit adduci ad se. Qui adduc
tus ad regē non adorauit eū. Interro
gatus a rege cur eū non adorasset. pus
inquit vinctus non adducebar ut vm
deū negarē. et nichil dubitans solēp
nia regis implebā. nūc aūt fas michi
non est hoc agere. Jussus est deinde ado
rare solem. Noluit. et ductus est ī car
cerē. Quo eunte obuius ei fctus est eu
stazadis senior eunuchus nutritor regis
et maior regie domus. Qui dudū xpi
anus fctus. vim passus adorauerat solē
Sedens ergo ante ianuas regis. cōsur
gens adorauit symeonē. Qui eū increpans
īiuriose et cū furore clamans ad
uersatus despexit. Mox eunuchus flēs
et gemens clarā vestē deponens lugu
brem induit. Quod audiens rex. cū eū
flectē nequiret iussit decollari. Qui ī
petrauit a rege ut preconē clamare
faceret. se non pro alia causa mori qm
pro xpo. Quod ideo clamari fecit. ut
qui per eius exemplū deiecti fuerāt
resumēnt aīos. Quod agnoscens syme
on in carcere letus pro eo ynos obtulit.
Pusichius aūt qui sup omnes artifi
ces regis erat videns ananiā quēdam

senē sub gladio trementē. confortauit
eū dicens. Paululū o senex claude oclos
et securus esto. mox enī xpi videbis
aspcm. moxq; cū alijs decollatus est.
Passus est autē btus symeon xi kl' ma
ij. et in crastino multi socij eius. Ex
martirolo. Unde et xo kl' maij celeb
tur apud ꝑsidam natale scōr mrm q
pro xpi noīe sub rege sapore gladio iu
gulati sūt. In quo fidei certamine pas
sus est melesius epus et acepsimas eps
cū presbitero iacobo. Mareas et bigor
nichilominus epi cū clericis fere ducen
tis et qnquaginta mōchis. et sacratis
virginibz plurimis. Inter quas et sy
meonis epi soror noīe tarbua cū pedis
sequa sua sarra scissa est. De concilio me
diolanensi et arimīensi. Rufinus ubi sū
Capl'm ix.
Porro constancius
cū ob vindcām necis fraterne
ad occidentis ptes venisset et ex
tincto tyranno regni solus arce potire
tur. fatigare occidentales epos. et per de
ceptionē ad consensū arriane heresis co
gere aggrederet athanasij prius condēp
nacione premissa et velut obicis validis
simi obiectione sublata. ob hoc apud
mediolanū epōr consiliū cōuocatur
plures q; decepti sūt. Dyonisius vero eu
sebius paulinus. thoclanaris et lucifer
dolū ēē in negocio proclamātes. asserē
tes q; q; subscripsio in athanasiū nō ob
aliā causā q̄ destruende fidei moliret
in exiliū trusi sūt. Hijs etiā hilarius iū
gitur. ceteris vel ignorantibz vel non
credentibz fraudem. sed tali consilio
gestū fuisse negociū rei exitus docuit
Illis namq; de medio sublatis. continu
o synodus apud ariminū cōgregatur
Ibi scdm ea que orientales apud seleu
ciā cōposuerūt callidi hoīes et versu
ti simplices et impitos occidentalium
sacerdotes facile circūueniūt. hoc mō
ꝓponendo eis. quē magis colē et ado
rare vellent omousyon an xpm. Illis
q; verbi virtutē quid omousyon sig
nificaret ignorantibz velud in fastidi
um quoddā et execracionē sermo deduc
tus est. xpo se credē non omousion cōfir

mantibz. Sic multoꝝ preter paucos q̄
scientes prolapsi sūt animi decepti.
contra ea que prēs apud nicenā cōscrip
serāt venientes. omousyon. quasi ig
notū et a scripturis alienū sermonē
auferri de fidei expositione decernunt.
cōionēq; suā hereticoꝝ societate cōma
culant. Ea tempestate facies ecc̄ie
feda et admodū turpis erat. Non enī
sicut prius ab extrinis sed a ꝓprijs vasta
batur filijs. Fugabat alius et alius fu
gabat. et vterq; erat de ecc̄ia. Liberius
quoq; ꝑp̄ in exiliū truditur. et in eiꝰ lo
cū felix dyaconꝰ eius ab hereticis sub
rogatur. Qui non tam secte diuersitate q̄
cōionis et ordinacionis conibencia ma
culat. Iherosolimis vero cyrillus post max
imū sacerdocio confusa iā ordinacione
suscepto. aliqn̄ in fide sepius in cōione
variabat. Apud alexandriā vero geor
gius satis procaciter vi raptū gerebat
episcopatū. ita ut magis sibi iuris di
cendi fasces creditos. q̄ sacerdociū mīs
trandū religiosis officijs estimaret.
Apud antiochiā sane diuersis tp̄ibz mul
ta et admodū confuse gesta sūt. Nā de
functo eudoxio cū multi diuersaꝝ vr
biū epī ad illā sedem sūma ambicioē
niterentur. ad ultimū mileciū de sebas
tia armenie ciuitate contra decreta con
silij illuc trāsferūt. Qui tn̄ ab ipīs rur
sū in exiliū truditur. q̄ contra opinio
nē epōꝝ non arrij sed nr̄am fidē cepit
in ecc̄ia predicare. Quē magna plebs
ab ecc̄ia depulsū secuta ab hereticoꝝ so
cietate diuellitur. De triptita secta arria
noꝝ. Cap̄. x.m.

Interea ut aliqn̄
eciā in semetipsam prediues ma
licia deseuiret. sacerdotes et ꝓpli
qui arrio duce p̄mitus fuerāt ab ecc̄ia
diuulsi. in tres denuo sectas ꝑtesq; fin
duntur. Eunomiꝰ enī vir ~~noīe~~ corpe et a
nima leprosus. et interius exterius
q; morbo regio correptus. arte tn̄ dya
bolica ꝑpotens plurima contra fidē nr̄am
scripsit et disputandi leges sectatoribz
suis dedit. A quo eciā nūc eunomia
na heresis dicitur. Alius quoq; macedo
niꝰ noīe quē nr̄is expulsis ymo potius
necatis apud constantinopolī statue
rant epm̄. Itaq; pestifera bestia illa
que per arriū primo quasi de inferis
extulerat caput. subito triformis ap
paruit. Per eunomianos qui dicūt
per oīa dissimilē filiū patri. quia nul
lo gn̄e possit eē factura silis factori.
Per arrianos qui dicūt silem quidē
posse dici filiū patri. sed largitate gr̄e
non ꝓprietate nature. in q̄ntū scilicet
potest creatori creatura conferri. Per
macedonianos qui dicūt silem quidē
filiū per oīa patri. scm̄ vero spm̄ cū
pr̄e et filio nichil habere cōmune.

Triptita historia. Iusserat aūt con
stancius apud niceam bithinie consi
liū itm̄ celebrari. sed momento tp̄is
ciuitas concussa est. Quē tremotū p̄
cognouit arsarcius ex milite hemita
ibi in quadā turre ciuitatis inclusus.
Quod cū cognouisset. nūciauit ꝓplis.
Quibz non credentibz reuersus ad tur
rem. īuentus est protinꝰ orando mor
tuus. Fertur aūt orasse deū. ut prius
moreretur q̄ cladē videret ciuitatis. Hic
et demoniacū curauit et draconē int̄
fecit. Contigit autē hoc consulatu taci
ani et ceralis. octaua die augusti.
Translatū est consiliū apud seleuciam
ysaurie. et precepit ibi constanciꝰ adesse
lauriciū ysaurie ducē. ut in quo opus
esset epīs ministraret. De liberij pape
exilio et de felice ꝑp̄. Ex lib̄ pōtificū. Ca. xi.

Igitur post iuliū papā qui et ipe
multas tribulaciones sustinuit.
et decem mensibz in exilio fuit q̄
et sepultus est via aurelia pridie idꝰ
aprilis. liberius quoq; successor eius a
constancio deportatur exilio. eo q̄ noluit
heresi arriane consentire. et fuit ī exi
lio annis tribz. Et congregans sacerdo
tes cū consilio eoꝝ silencio ordinauit ī
locū suū felicē presbiterū venabilē vi
rū. Et fecit consiliū felix et īuenit du
os presbiteros consencientes constācio
augusto arriano. noīe vrsaciū et va
lentē. et dāpnauit eos in consilio xlviij
epōrū. Post paucos autē dies zelo ducti
vrsacius et valens rogauerūt constan

aiū ut reuocaret liberiū de exilio ut
vna tm̄ cōione ptiparet extra sēm
baptismū. Tunc missa auctoritate li
berius consensit preceptis augusti. ut
vna tm̄ ptiparacone cū hetica cōicaret
tm̄ ut non rebaptisaret. Hinc de exilio
o rediens habitauit in cimiterio beate
agne apud germanā constanciā. ut ꝙsi
per eius intencionē rediret in ciui
tatē. At illa que fidelis erat noluit
rogare augustū. quia senserat cōsiliū.
Constancia aūt vna cū vrsacio et vale
te cōuocauit aliquos ex fece arriana
et quasi facto consilio misit et vocauit
liberiū de cymiterio btē agne felicem
de epatu expellens qui catholicā erat
Jheroni⁹ in cronicis. Sic ergo exilij
tedio victus liberius. et in hetica pra
uitate subscribens romā quasi victor
intrauit. Ex libro pōtificū Ab eodē
die fuit ꝑsecucio in clero. ita ut intra
ecclām presbiteri et clerici necarēt. et
martirio coronarent. Depositus autē
felix habitauit in predio suo via por
tuense ubi et requieuit in pace iiij kl'
augusti. De scō eusebio presbitero et aliis
mitiriatis ab eodē cōstācio ex gel. e⁹. xij
Eusebius aūt presbiter vrbis ro
me cepit ipm liberiū declarare
hereticū. multisq; per eius doctrinā
cōionē liberij vitabant. Populū cōgre
gatū confortat in dño. teneatq; a cōstā
cio cū ipo liberio dicente. tu solus xpia
nus es in vrbe roma. Qui rndit. sic.
In dño confidimus. quia fideles nos inue
niet xpūs. sicut benedictionē seruauit
quā a beato iulio accepimus. Cui dixit
liberius. Nonne ulij fungunt vicibus.
At ille. Si ꝑseuerasses inquit in fide.
quā in ꝑsecucione primo tenē visus fu
erus. At res ipa te docet et declarat. Cō
stancius ait. Et quid est inē fidē et fidē.
Qui rndit. Nos peccatores fidē integre
tenemus. vos aūt dyaboli tenet insania
et superticionis inuidia. Qui felicē episco
pū purū sacerdotē ab oībz declaratū
in exiliū direxistis. et xpianis maxīe
ꝙ clericis et presbiteris atq; dyaconibz
necem īferri precepistis. Tunc iratus cō

stancius sub regnatu liberij includit euse
biū presbiterū in quodā cubiculo domus
sue quod humile erat in altitudine pe
dū quatuor. Et ibi mensibz multis in o
ratione constanter ꝑseuerans inclusus.
tandē post menses septē dormiuit in do
mino xix kl' septembris. Cuius corpus col
legerūt gregorius et orosius presbiteri et
parentes eius et sepelierūt in cripta
iuxta corpus beati sixti. ubi et tumulū
eius posuerūt. eusebio hoī dei. Hoc au
dito constancius in eadē cripta viuū ēum
di fecit gregoriū. Tunc orosius presbi
collegit semiuiuū btm̄ gregoriū noc
tu occulte. ꝓpter constanciū augustū.
et emisso spū sepeliuit eū iuxta corpus
sancti eusebij presbiteri. Qui eā oro
sius hec gesta conscripsit. Ab eodem
die intra ecclesias iussu constancij ipa
tores. quisq; inuentus fuisset non sic con
fiteri vel ptiparī sicut liberius. idiō
iussus gladio puniebat. In plateis et
in vicis. et in ecclesijs siue in balneis
gladio trucidabant ꝑsequte constancio
xpianos vna cū liberio Ex martirolo
Constantinopoli quoq; vij° idus iunii
celebrat natale beati pauli eiusdē ciui
tatis epi. Qui a constancio impatore apud
ciuitatulā quandā cappadocie acusatus no
mine ob catholicā fidē pulsus exilio re
gnante iuliano ꝑfidiosissimo. Ille tre
ad celestia regna migrauit. Item
uerus prudie kl' septembris natale san
ti paulini epi et confessoris. Qui a con
stancio ob catholicā fidem exilio relega
tus et usq; ad mortē eā extra xpianū
nomen mutando exilia fatigatus ad
ultimū apud frigiā defunctus beate
passionis coronā ꝓcepit a dño. Item
vij° ydus maij festiuitas beati andree
apli. Cui sacratissimū eius corpus v
na cū ossibz sanctoz luce euāgeliste et
thymothei discipuli sancti pauli sub co
stancio impatore constātinopolī tūsla
tū est. De gallo cesare et militia beati
Hoc martini. Ideō in croni. Ca. xiij
tpe gallus constancij patruelis
cesar factus iudeos qui interfec
tis pernoctē militibz arma ad rebellā

dū ūuaserant oppressit cesis multis ho
minū milibz usq; ad ūnoriā etatē. et a
uitatē eoz dyocesareā tyberiadē et dyos
polim plurimaq; oppida igni tradidit
nōnullos quoq; nobiliū antrochie īter
fecat. Triptata hystoria. Q eniente ād
hallo antrochiā circa orientē sub spe
cie auricis columpna in celo visa est. Eo
tpe apud antrochiā leuncij epūs erat
hic qui stephano epō succedebat. Hic
antecessor presul eēt. a presbiterij fuerat
dignitate delectus. qua cū muliere
nomine eustolia degens et turpē suspi
tionē celare volens genitalia sibimet
nosa abscidisse. Postea tū studio cōsta
tij imperatoris ordinatus est epūs. Hui9
tpe ad ūnos dicendos deo. in fine psalmo
rū catholica dicebant. gloria pri et filio
et spūi sancto. Arriani vo. gla pri i filio.
minorē prē filiū significare volentes.
Cū vero leuncij arrianos catholicos pro
hibere non posset. tangens caput suū
iam canū divisse fertur. Hac nive so
luta lutū congeret imensū. significās
post mortē suam discordiā futurā in
pplo pro diuersitate psallendi. Sub hoc
leuncio flauianus et dyodorus primi in
diuas ptes choros psallentiū diuiserūt
et inde per totū orbem mos iste obserua
ri incepit. Hij eciā ad sepulchra mūm
vigilias celebrantes. amatores dei ad tlē
obsequiū cōuocabant. Jhēo9 in cronicis.
Hoc tpe magnentius lugduni in pala
cio ppria manu se interfecit. et decenas
frater eius quē ad tuendas gallias ce
sar miserat apud senonas laqueo vi
tam expleuit. Gallus vero cesar solli
citus a constancio patruelis. cui i suspi
tionē ob egregiā indolē venerat hystri
e occidit et iulianus frater eius medio
lani cesar appellat. Actor. Eo tpe ut
legit martinus sub iuliano cesare con
tentus vno seruulo militabat. cui vsa
rior ipe seruiebat. Qui in porta vrbis
ambianensis pauperi nudo sibi occurren
ti in media hyeme dimidiauit pallū
suū et nocte insequenti audiuit dnm ad
angelos circūstantes dicentē. Martin9
adhuc catheczumin9 hec me vestit con

texit. Qua voce audita martinus sta
tim ad baptismū cōuolauit. et bien
nio postea in armis fuit. soloq; noie
militauit. Jhēo9 in cronicis. Eo quoq;
tpe victorinus rethor et donatus gra
maticus preceptor meus rome insig
nes hītur. e quibz victorinus eciā sta
tuā in foro traiani meruit. Actor.
Hic est donatus cui9 libellus usq; ho
die in scolis legit a pueris. prima gra
matice rudimenta discentibz. De mor
te anthonij abbatis et dāb9 ei9. Jhēo9 in
cronicis. Cap xviij.

Anno con stancij xix anthonius monachus
centesimo qnto etatis suc ānno
in heremo moritur. Actor. Hec sī autē
dicta beati anthonij que in verbis se
nior legunt. Anthonius Quocumq;
vadis deū semp habe pre manibz. Et
in hijs que agis adhibe testificationē
sanctaq; scriptuaq;. et in quocūq; loco
sederis non cito mouearis. Idē de quo
dā iuuene milite dicte Videtur mgt
iste michi filius ee naui onerate oībus
bonis de qua incertū est vtrū pueni
re possit ad portū. Et statī cepit flere
dicens. a magna columpna modo cecidit.
Perstiterat enī frater ille et post qn
q; dies mortuus est. Idē cuidā q laudabat
et ijurijā sēe nō potēratur. Similis ei do
mui ornate a fratre. sed de retro latro
nibz spoliate. Idē ad heliā q peccantē nole
bat suscipe. Nauis in pelago fluc
tus naufragiū pdidit quod portabat
et vacua vix puenit ad terrā aut er
go liberata in terra vultis subiugē.
Idē ad venatorē. sepi9 dicens. tu hec adhuc
audiuit ab eo. Et supra mensurā
trahere frangit arcus. Ad quē antho
nius. ita est in ope dei. Item vox ad
anthoniū de laqueis tensis in terra
querentē quis transiret istos. rndit. hu
militas. Item anthonius singulos pa
trū interrogabat de scripturis. et vnus
quisq; prout poterat vndebat. Et cū
interrogasset ioseph aut ille. nescio. Et
ait anthonius. Hic solus ūuenit viam
qui se nescire respondit. Item aliq
archiatus orabat dm ut se adiuuaret

et sibi ostenderet quo saluaret. Et ecce
vidit angelum quasi virum torquentem fu
niculum et surgentem ex ope et orantem
et dicentem. Et tu anthoni ita fac et sal
uus eris. Idem ait. Labor humilitas
et oratio conseruant monachum. econtra
vero quies et voluntas propria et fiducia
perdunt. Dixit etiam abbas anthonius
Sicut pisces si tardauerint in sicco mo
riuntur. ita monachi extra cellam tardan
tes a quieto proposito resoluuntur. Dixit e
tiam. Quiescens in solitudine a tribus bel
lis eripitur scilicet auditus locutionis et vi
sus. Et vnam tamen modo habet pugnam scilicet
cordis. Item si posset fieri quantos passus
ambulat monachus vel quot calices
aque bibit deberet senioribus declarare
ut non deuiet in ipsis. Frater quidam
dixit abbati anthonio. ora pro me. Respon
dit. Nec ego misereor tui nec deus. nisi
pro teipso sollicitus fueris et oraueris.

De paulo simplice. Triptita histo li. p. Ca xv

Fuerunt autem probatissimi dis
cipuli anthonij multi. ex quibus
et paulus simplex. Hunc aiunt
cum rusticus esset bona spe coniugem ha
buisse. et ea in ipso facinore adulterij
deprehensa. tacite subrisisse et iureiu
rando firmasse numquam se cum ea esse miscen
dum. Tunc ait ad adulterum. Habe inquit
eam et repente discessit ad heremum a
pud anthonium. Dicunt enim eum mansue
tissimum et patientem fuisse Ex vitis patrum.

Hic paulus simplex prima nocte conuer
sionis sue. iussus est a beato anthonio e
um expectare orans donec rediret. Et sic
stetit orans ante cellam senis in estu totius
diei et rore noctis numquam se mouens. Hic
in conuentu patrum interrogauit si xpc prius
esset an prophete. Pro quo beatus anthonius
erubescens blando motu eum silere et abi
re iussit. Cumque obstinatissime pro ta
li motu silencium seruaret dixit antho
nius ad alios. Omnes nos iste condemp
nat. qui de celo loquentem dominum non au
dimus. et iste firmissime obseruat qua
lemcumque sermonem nostrum. Multa autem
imperabat anthonius que contra rationem vi
debantur. sicut aquam de puteo extrahere

et in terram effundere. vestimentum suere et
dissuere. Et quos ipse curare non poterat
hos ad paulum mittebat. Quadam die cum
hominem rabidum curare vellet idem pau
lus. et orationem suam non sequeretur ef
fectus. quasi infantuli more indigna
tus. dixisse fertur ad dominum. Vere non man
ducabo hodie si non eum sanauerit. Mox quasi
delicioso domestico satisfactum est a domino.
rabido sanato. Idem paulus scinde
bat cerastas et scorpiones per medium
dicens. Si quis habuerit puritatem omnia
subiciuntur ei. sicut ade in paradiso ante peccatum.
Idem sic videbat vnumquemque cuius animi
esset. sicut nos facies nostras videmus. In
gredientibus aliquando fratribus in ecclesiam le
ta et splendida facie. et angelo cuiusque
gaudente. vidit vnum inter alios nigrum
et obscurum. et demones ex vtraque parte
tenentes et trahentes eum ad seipsos. et
capistrum in naribus eius mittentes. et
sanctum eius angelum lugubrem delonge
sequentem. Quod videns paulus tristis
valde et plorans et pectus suum percutiens
sedebat nolens intrare ecclesiam. sed sedens
ad ianuam. et expectans fratres usque dum re
dirent. Quibus exeuntibus vidit eundem
fratrem claro vultu exeuntem. et angelum
eius ambulantem iuxta eum et gauden
tem valde. demones vero delonge sequen
tes et tristes. Paulus ergo exiliit cum
gaudio clamans et dicens. O ineffabi
lis dei misericordia et bonitas. Venite et vide
te opera domini qui vult omnes homines saluos
fieri et ad agnitionem veritatis venire.
Coactus est frater ille narrare vitam
suam et ait. Peccator sum valde et multo tem
pore in fornicatione vixi usque nunc. In
grediens autem modo ecclesiam audiui deum
dicere per ysaiam. Lauamini mundi es
tote etc. usque. bona terre comedetis. In
hoc sermone compunctus sum. et ingemis
cens dixi. Domine qui venisti peccatores sal
uos facere comple ista in me peccatore. Ec
ce promitto tibi me abrenunciare omni pecca
to et seruire tibi amodo in conscientia mun
da. Suscipe ergo penitentem me in hac
hora et interpellantem te. et omni peccato re
nunciantem. In hijs promissionibus egressus

sum ecclam. Omnes ergo hec audientes glorificauerūt deū. De amos egipcio. Triptm hystoria ú sup̄. Ca. xvi

Q Jrca hoc tpus philosophabat² et amos egipcius. De quo ferūt² q̄ cū gentibz ptibz vsq̄ dūxerit. nec tamē eum cognouerit. Sed in alio cubiculo dormiens. eamq̄ ad virginitatis custodiam exhortans annis xviij cū ea mansit. nec tūc a monasterio abstinētia se suspendit. Jnterea mulier viri zelata virtutē. estimauit non ee iustū tātū virū domi ꝓpter se clausi. sed oportere potius seorsū vtrūq̄ philosophari. Et ob hoc vlo supplicauit. At ille gr̄as agēs deo pro huiusmodi cogitatione mulieris ait. Tu quidē hanc habe domū. ego aliam michi fabricabo. Jn meridianam ergo ptem deserti stagni maris veniens circa locū siti ad montē qui dicit² nitē xxxij annis philosophat⁹ est. ānis singulis mulierē secundo visitans. multosq̄ dignos discipulos suscessores reliquit.

Q ontigit autē hunc virū et theodorū eius discipulū cuntibz aliquo transire flumen lutū. Ne vero se alter uter nudū videret. iussit amos ut rederet theodorus ab aqua. Cumq̄ eam semetipm intuēri nudū erubescerent. repente diuina virtute ad ulteriorē ripā trāslatus est. Jnuisti patientes quidā a cane rabido passū siluū et pene morituruū optulerūt eiet eiulantes deprecabant² eū ut curaret². Tunc ille ad eos. non eget mea curatione. Sed vos si vultis redere bouem quē rapuistis dūs suus egrotus repente sanabit². Quod et cōtigit. Nam ut restitutus est bos. passio mox a puero recessit. Qū igit² amos iste moriebat² diu² anthonium vidisse aīam eius in celū ferri. diuinis ꝑtibz eam cū psalmodia precedētibz

Jheron⁹ in vitis ꝑm. V idimus amonē apud thebaidā patrē trium miliū monachor̄. Quibz usus est in dui collobijs quasi sacris lineis et pelle confecta colluū per tergū et latus desūdente contegi. Cuculis caput coopiūt maxime cū cibū capiūt. ne alius aliū videat manducantē. Comedūt cū ōni silencio. latet oīm abstinencia. Vidim⁹ et locū amonis alterius. Ad quē cū ꝓgeremur vidim⁹ tractū cuiusdā bestie tanq̄ trabis imense in harena. quod videntes timuim⁹ valde. erat enī longitudo draconis cubitor̄ xv. et vastitas imensa. Quodā aūt tpe cū latrones soluto more panē quo vescebat² auferrent. ipse de nemore vediens ad cellā duos secū dracones duxit. quibz precepit ostiū suū custodire. Illi vero ante ostiū iacuerūt. Venerūt ex more latrones. videntesq̄ dracones exanimes cecidervūt. Quod ut vidit senior adueniens erexit eos et induxit in cellā suam. et increpauit eos dicens. Cernitis q̄tū diuiores bestijs sitis? Illi enī nobis ꝓpter dīm obediūt. vos nec deū timetis. nec vitā seruor̄ dei erubescitis. Eosq̄ secū cenare cōpulit. Tūc illi conuersi in breui meliores fuēr. q̄ aliqui qui prius deo seruierant. Itaq̄ et ipsi post aliquod tpus eadē signa fingebāt.

De duobz macharijs et dāb⁹ cor̄. Triptm

O tpe fuerūt hystō. Cap̄ xvij.

duo macharij. vnus ex egipto supiori. alter alexandrin⁹ pter cōia consimiles. excepto q̄ egipcius circa requirentes seuerus erat. alexandrin⁹ aūt hylarior. Machario datū est ut sapet ultra demones. Huic cōuersionis octauio homiciduū fuit. Nā dum puer eet ludens circa marianampa ludē quendā cocturneū premit. et promens fugiens in solitudinē trib⁹ annis sub dīno moratus est. Postea puū hospitaū sibi fecit in quo xxv annis vixit. Plures eū audierūt illi gratulabre ferre homicidio per qđ cōuersus fuerat et illud salutare vocabat. Rufin⁹ xi° li°

Florentijs per egiptū anthonij discipulis. macharo. ysidoro. aliisq̄ macharo et pambo. macharij hyene speluncam habuit celle sue vicinā. Et quadam die catulos suos ceuos ad eū belua produxit. atq̄ ante pedes ei⁹ posuit. Qui eū intellexisset pro cecitate mitu

lor bestiam supplicare rogauit dnm
ut eis redderet visu. Quo recepto. ma
tre sequentes redeunt ad speluncam. Et
paulo post ipsa cum catulis egrediens
pelles ouium lauatas plurimas velut
munus pro suscepta gracia ad senem de
fert morsu oris euectas. et eis ante fo
res eius positis abscedit. Ex vitis prim.
Macharius egipcius inocentem ad se fu
gientem qui falso accusabatur homicidij
liberauit per defunctum occisum. quem vo
cauit de sepulchro et adiurauit ut il
le diceret si ille eum occidisset. Qui cum
dixisset. non. et astantes peterent. ut inter
garet eum quis eum occidisset. ait. Hoc non
interrogabo. Sufficit michi ut inocens
liberetur. non est meum ut reus probetur.
Idem macharius puellam que per ma
gica maleficia videbatur alijs non sibi
in equam mutata. vngens oleo benedicto
a fantastica mutacione liberauit. Et
contra quendam hereticum disputans. mortu
um suscitauit. Locus autem in quo
alter macharius manebat scithium di
citur in heremo vastissima. iter hns diei
ac noctis de nitria. Et hic nulla semi
ta. nec terrenis aliquibus colligitur vel
monstratur indicijs. sed stellarum signis
et cursibus. aquam hns bitumineam sed sa
poris inoxij. Ad hunc virum quidam
aliquando vuam detulit. Ille misit eam fra
tri cuidam. et ille alij. et ita sibi inuicem
eam miserunt donec ad eundem rediret
machariu. Ad illum dixit aliquando dy
abolus. Surge machari. eamus ad col
lectam fratrum. Respondit ille. Quid tibi est
et collecte sanctorum? Et dyabolus. Latet
ergo te quod sine nobis nulla collecta a
gitur? Veni et videbis opera nostra. Ab
ijt ergo et vidit per totam ecclesiam quasi
paruulos quosdam ethiopes atros discur
rere huc et illuc. Moris autem erat ibi
ab vno dici psalmum. ceteris vel audi
entibus vel respondentibus. Discurrentes
ergo illi pueri. singulis quibusque sedem
tibus illudebant. Et si cui duobus digitu
lis oculos oppressissent statim dormita
bat. Si cui vero in os immersissent sta
tim oscitabat. Vbi autem post psalmum

ad oracionem se proiecissent fratres. percurre
bant nichilominus singulos. et ante
alium in mulierum formas vertebantur.
ante alium quasi edificantes vel portan
tes aliquid. vel diuersa queque agentes.
et hec eadem fratres in cogitacione ver
sabant. Alius vero eciam supra ceruices
et dorsa ludebant. a quibus repulsi pre
cipites deiciebantur. Eo quoque tempore quo
fratres ad sacramenta accedebant. vi
debat in quorundam ora preuenientes e
thiopes carbones deponere. corpus autem
xpi quod tradi videbatur a sacerdote redi
re ad altare. Angelum quoque dei cerne
bat assistere ad altare. et sacerdotis
manui suam manum in sacramentorum
distribucione supponere. De eodem Ca
xviij.
Idem macharius de scithi
dormire volebat in quodam monu
mento in loco terenitan super vnum
corpus pagani defuncti quod de sepul
chro traxerat et sub capite suo posuerat
tanquam puluinarium de cirpo. Videntes
demones eius fiduciam inuisi sunt. et dice
bat vnus ad alium. veni nonna illa. ea
mus ad balneum. Que respondit. Peregrinum
quendam habeo super me. et non possum
venire. Senex autem tundebat corpus
dicens. surge vade si potes. Quod au
dientes demones fugerunt dicentes. Vi
cisti nos. In ipso feruore meridiano
peruenit ad eum euagrius valde siciens.
et petenti aquam dixit. Sufficiat tibi
vmbra. Multi enim nunc iter agunt aut
nauigant eciam hac refectione priuati.
Secularis quidam vidit ambos macha
rios vilibus vestibus indutos et ait. Gea
ti estis. qui sic mundo illusistis. Tunc v
nus illorum respondit. Vere qui mundum con
tempnit sibi illudit. vestri autem mi
seremur. quia mundus vobis illudit.
Tunc ille conpunctus secutus est eos.
Interrogauit quidam machariu abba
tem. quomodo sic corpus tuum siccum est?
Qui ait. timor dei eciam ossa consumit.
Abbas macharius rogatus ut faceret
sermonem ad fratres. dixit cum lacrimis.
Ploremus fratres antequam eamus ubi lacrime
nostre corpora nostra comburant. Et flentes

oēs ceciderūt proni in facies suas dicē
tes pater ora pro nobis. Abbati ma
chario occurrit dyabolus cū falce pre
acuta volens eū pcutere et non valebat.
Et clamans dixit. Magnā vim a te
machari pacior. Jeiunas interdū. et
ego nullo vnq̄ cibo reficior. Tu sepe vi
gilas me vero nūq̄ sopor oppressit. Hu
militas tua sola me vincit. Ac sic extē
dens ad oracionē manꝰ btūs machari
us. spūs īmūdus inter auras euanu
it. Abbas macharius dū maneret
in illa solitudine qua solus erat. in
ferior aūt plena eēt multis frībz. sero
per viam circūspiciebat et vidit demo
nē venientē in figura hoīs vestitū tu
nica linea pforata. Et per singula fo
ramina vascula pua pendebant. et
dixit illi senex. Quo vadis maligne.
Et rndit ei. Vado cōicare frēs. qui sūt
inferius. Cui senex. Et ppter quid toc
tot vascula tecū fers. At ille. Gustū
fero fratribz. et ideo tanta fero. ut si
vnū non placuerit ostendā aliud.
Abbas macharius quotienscūq̄ cū
fratribz facta caritate reficiebat. hoc
in pprio corde statuerat. ut q̄ntos vini
calices oblatos hausisset. tot diebus
nec aquā gustaret oīo. Cū ergo ei fra
tres vinū porrigerent. cū gaudio sūe
bat. ut se postea maceraret. Quod cū
discipulus eiꝰ vidisset. patefacto senis
consilio ne ei vinū porrigerent postu
labat. tormenta illi ingeri pocius q̄
pocula manifestans. Dixit abbas
macharius. Ille verus est monachꝰ
qui se in omībz vincit. Nam si aliū
arguens ad iracundiā moueat quis
pprīā passionē implet. Nec enī ut alte
rū saluet se debet pdere. Actor. De scō
Anthonij hylarione. Cap. xix.
discipulus scūs quoq̄ hylarion
fuit. cuiꝰ vitā btūs iheronimꝰ
descripsit quā et ego abbreuiatā hic
posui. Iheronimꝰ. Hylarion q̄ppe
gazam palestine parentibz ydolatrie
deditis ortus. rosa de spinis floruit. A
quibz alexandrie gramatico traditus
non circi furore non theatri luxuria

delectabat. sed illi tota voluptas erat
in ecclie congregacioē. Audiens aūt tc
celebre nomen anthonij quod per oēs
egipti pplos ferebat. studio visendi eū
succensus ad heremū prexit. Et statī
ut eū vidit mutato habitu duobz fere
mensibz iuxta eū mansit contēplans
vite eius ordinē et morū grauitatem
Porro freqntiā eoꝝ qui ad eū ob vari
as infirmitates et impetus demonū
concurrebant vltra non ferens ad pa
triam rediit. et parentibz defunctis ptē
substancie fratribz ptem pauꝑbz lar
gitus est nichil sibi oīo reseruās. Erat
tunc annoꝝ xv. Sicq̄ nudus et arma
tus in xpo non longe a gaza solitudīez
que per litus euntibz egiptū ad leuā
flectit ingressus est. Igitur sacco tm̄
membra cooptus. et pelliceū hns epen
dicem. quē illi btūs anthoniꝰ pficiscē
ti dederat sagūq̄ rusticū. inter mare
et paludē vasta et terribili solitudīe
fruebat. xv tm̄ caricas post solis occa
sū comedens. Et quia regio latrociniis
infamis erat nūq̄ erat in eodē loco
mansitans. Cernens dyabolus se a
puero vinci. et pūsq̄ peccare posset p
etatē calcatū titillabat sensus eiꝰ et
pubescenti corpi solita voluptatū in
cendia suggerebat. Cogebatur tyrū
culus xpi cogitare quod nesciebat cū
iratus sibi et pugnis pectus verberās
quasi cogitaciones cedebat. ut posset
eas manibz excludere. Ego te inquit a
selle faciam ut nō recalcitres. nec te
ordeo alam sed paleis. graui onerabo
pondere per estus et frigora. ut cibū
cogites pocius q̄ lasciuiā. Multas de
monū insidias paciebat. Sepe illi
mulieres nude cubanti. sepe esuriē
ti largissimi apparuere dapes. Intdū
oranti lupus ululans et vulpecula
gāniens trāsiliuit. psallentiq̄ gladi
atoꝝ pugna spectaculū prebuit. V
nus eciā quasi interfctūs ante pedes
illius corruens sepulturā rogauit.
Orabat semel fixo in terrā capite
et ut natura fert hoīm abducta ab
oracione mens nescio quid aliud cogi

tubat insiluit dorso eius festinus agita-
tor et latera undiq; crudeli flagello ui-
berans aut. eya aut dormitas? Cadyn
nanq; desuper si defecasset et an orde-
ū vellet accipe sciscitabat. Constructa
est ei deinceps cellula breuis que usq;
hodie pmanet latitudine pediū q̄tuor
altitudine q̄nq; .s. statura sua humilior.
longitudine vero paulo amplior q̄ cor-
pusculū eius paciebat. ita ut sepulchra
pocius quedes q̄ domū. Capillos tm in
die pasche tundebat. stratu iunci usq;
ad mortē subauit. Sacū nūq; lauit.
quo indutus fuerat. dicens supfluū ee
in ullicio mūdicias quere. Cumq; la-
trones ad eū nocte venirēt. aut mare
paludē a vespe usq; ad mane discurren-
tes nūq; locū cubiculi eius inuenire po-
tuerūt. Porro clara luce repto puero
quasi per iocū dixerūt. Quid faceres
si venirent ad te latrones? Qui ait. Iu-
dus latrones non timet. Et illi. Certe
aiūt occidi posses. Possem m̄q; posse.
et ideo latrones nō timeo q̄a mori pat
sū. Tunc illi admirati constanciā eius
et fidem. confessi sūt noctis errorē. correc-
torē vitū deinceps pollicentes. De q̄bus
dā miraculis eiusdē. Cap. xx.

Cadit aūt ut ad eū quida obsessus
adduceret. cui⁹ manus cervix et
latera et pedes ferro onerata erant.
furoribq; seuiciā oculi torui minabāt.
Cumq; deambularet sanus cū fratribz et
de scripturis nescio quid inpretaretur
erupit ille de manibz se tenentiū. et ā
plexus eū post tergū in sublime eleua-
uit. Clamorq; est ortus ab omnibz ne
confecta ieiuniis membra collideret.
Et sanus arridens ait. Sinite. et meū
michi palestricē dimittite. Et reflexa
super humeros eius manu caput eius te-
tigit. Apprehensoq; crine ante pedes eius
adduxit. manus eius stringens. et plan-
tis pede calcans. simulq; ingeminans
torqueri turba demonū cepit. Dne in-
quit ihu soluc captiuū. et vnū et plu-
res vincere tuū est. Curatus itaq; et
hic post paucos dies rediit cū vxore et
liberis ad monasteriū plurima quasi
grauā redditurus dona afferens. Cui
sanus. Non legisti quid greci quid simo
passi sūt. quor alter obtulit preciū. alter
accepit. ut hic quidē vendet gratiam
spūs sci. ille vero maneret. Ille vo fleb
ait accipe et da paupibz. Cui sanus. Ego
qui mea reliqui aut aliena repetam?
Multis nomen paupm odiosum est a-
uaricie. miserrimā artē non habet.
Nemo melius erogat q̄ qui sibi nichil
reservat. Dicebat hylarion dyaboli
tm hoīm ardere odio ut non solū ipsos
sed eoā sua ut iumenta et pecora cupi-
at interire. Cui⁹ signū est. quia ante
q̄ btm iob temptare pmitteret. oēm
substanciā eius interfecerat. Detesta-
batur autē precipue monachos qui insi-
delitate quadā sua in futurū reseruā
bant. Unde frater quidā auarus in vi-
cino manens detulit fratribz aceruis
fusciem virentis sicut in herbis erat.
Que cū ad vesperā poneret in mēsa.
exclamauit senex se fetorē eius nō posse
ferre. Interrogauitq; unde eet. Et rndit y
sicius. q quidā frater pmicias agelli sui
detulisset. Non sentis inquit fetorē teter-
rimū. et in acere fetere auariciā. Ipse
te bobus et vide an comederūt. Quod cū
in presepe posuisset. extrexerūt boues. et
plus solito mugientes ruptis vinculis
fugerūt. Habebat eū hanc gratiā ut
ex odore corpm et rerū que quis teti-
gisset sciret an demoni vel vicio subia-
ceret. De fuga eius et peregrinacōe. Cap.

Igitur hyrij vite sue anno. xxi
cernens grande monasteriū et
multitudinē fratrū secū habitanciū
turbasq; eor qui varijs languoribz et
immūdis spiritibz occupatos ad se deduce-
bant. ita ut oī gene hoīm solitudo per-
rarutū repleret. flebat cotidie. et ita de-
sibili desiderio cōuersacionis antique
recordabat. Intrōgatus a fratribz quid
haberet et cur se afficeret. aebat. Cur
sub ad seculū rediy. et mercedē meā in
vita mea recipio. Hoīes palestine et
vicine prouincie estimant me aliqu
ee momenti. et ego sub pretextu mo
nasterij ac dispensacōne frātū vilē sup

pellectilē habeo. Seruabat ergo a fri
bus maxime ab ysichio. qui ei⁹ venaci
oni miro amore deditus erat. Cumq;
itaq; lugens biēniū duxisset. mulier
quedā venit ad eū volens ad anthoni
ū pgere. Cui ille flens ait. Vellē ipe
quoq; ire si non huiꝰ monasterij car
cere tenerer. et si eundi fructus eēt.
Biduū enī hodie est q̄ totus mūdus
tali parente orbatus est. Credidit illa
et substitit. et post paucos dies veniē
te nūcio anthonij dormicionē audiuit
Concurrebant hinc epī inde clerici mo
nachi et omē genus hoīm. ut benedic
tū ab eo panē vel oleū acciperēt. At il
le nichil aliud nisi solitudinē medita
batur. In tantū ut quadā die adduc
to asello. nimijs quippe ieiunijs exe
sus vix ingredi poterat. iter arripe
conaret. Quod cū percrebuisset. qua
si palestine vastitas indiceret. plusq̄
decem milia hoīm diuersi sexus et eta
tis congregata st ad eū retinendū. Il
le īmobilis ad preces et bacillo arenā
discuciens loquebat. Fallacē deū meū
non facio. nec possū videre subuersas
ecclias. calcata xpī altaria filioꝝ meo
rū sanguīe. Tunc ōnes qui aderāt in
telligebant reuelatū ei ēē quoddā se
creti quod nollet confiteri. et nichilo
minꝰ custodiebant eū ne recederet.
Decreuit ergo publica voce omēs con
testans non se cibi vel potus quicq̄ su
mere nisi dimitteret. Et post septem
dies inedie tandē relaxatus cū infini
to agmine prosequēciū. veīt betericū.
Vbi suasis turbis ut reuerterent ele
git xl monachos qui haberēt viati
cū et possent ieiunātes ingredi. et pꝰ
solis occasū cibū sumē. Pgensq; ad
castrū thaumostū. draconciū epm̄. q̄
ibi exulabat visitauit. Quo incredi
bilit tanti viri pnēcia consolato babi
lonē pexit ut et philonē epm̄ īuise
ret. Constancius enī rex arrianorū
heresi fauens vtrūq; in ea loca depor
tauerat. Deniq; habitaculo sancti an
thonij visitato reuersus a fronditon
duobꝫ tm̄ secū retentis fratribꝫ in vi

cina hēmo moratus est tanta abstinē
cia et silencio ut tūc primo se cepisse
xpō seruire diceret. Porro iā triēniū
erat. q̄ clausū celū illas terras are
fecerat. ut vulgo dicerent anthonij
mortē eciā elementa lugē. Nec latu
it fama viri accolas illiꝰ loci. certa
timq; viri et mulieres ora luridi et
fame attenuati pluuias a seruo xpī
id est successore anthonij deprecabant.
Quos ille cernens mire doluit. eleua
tisq; ad celū oculis ac palmis statī qd
rogauerat impetrauit. At regio illa
postq̄ pluuijs irrigata est. tantā ser
penciū ac venenatoꝝ aīaliū multitu
dinē ex īprouiso ebulliuit. ut īnume
rabiles pcussi. nisi ad scm̄ virū cucur
rissent statī interirent. Benedicto i
taq; oleo vniuersi agricole ac pastores
tangentes vulnera. certā salutē pre
sumebant. Videns ergo se eciā ibi mi
ris honoribꝫ affici de loco illo recessit.
Actor. Hec de beati anthonij ac disci
puloꝝ eius gestis et dcīs ad pn̄s suffici
ant. nūc ad seriem historie reuitam.

Jheroꝰ de illustribꝫ viris. De victorino affro. et eusebio emisseno. xxij

Victo
rinus affer rome sub constan
cio pncipe rethoricā docuit. Et
in extrema senectute xpī se tradēs fi
dei scripsit aduersū arriū libros mo
re dyaletico valde obscuros qui nisi
ab eruditis non intelliguntur. et com
mentarios in aplm̄. Fuerat aūt et
alius victorinꝰ pictabionensis epūs.
qui non eque ut latine ut grece noue
rat. Vnde opa eius grandia sensibꝫ.
viliora videntur compositione verborū
Sūt autē hec cōmentarij in genesim.
in exodū. in leuiticū. in ysaiam. in eze
chiel. in abacuc. in ecclesiasten. in canti
cū canticoꝝ. in apocalipsim iohis. adu
sū oēs hereses. et multa alia. Ad extre
mū martirio coronatus est. Eusebi
us quoq; emissenꝰ epūs elegantis in
genij et rethorici. īnumerabiles. et q̄
ad plausū ppli ptineant confecit libros
magisq; historiā secutus ab hijs qui
declamare volunt studiosissime legit

E quibz vel precipui sūt aduersus iu
deos et gentiles et nouacianos. et ad
galathas libri decē. et euangelij ome
lie breues sed plurime. Floruit tpibus
constancij īpatoris. sub quo mortuus.
antiochie sepultus est. De scō hylario
pictauensi et actibz eius. Ex gest' ei⁹. xxiij

Floruit eciā hoc tpe btūs hylarius
pictauensis eps. Hic quidē antea
burgensis pictauensis fuit. vxo
rem hns et filiā. quā postea virginē
consecrauit. Fuit autē semp optim⁹ xpi
anus et in sacra scriptura sapientissi
m⁹. Vnde cū vidissent pictauenses q
ipse tota virtute oēs hereticos expug
bat. eū in epm oēs piter elegerūt. Q
statim ex ardore fidei non solū terrā
suā sed eciā totā franciā ab hereticis
defendens suggestione duoꝝ epoꝝ he
reticoꝝ ab impatore. qui et ipe h'eticus
erat exulatus est. quia sapiāz eius sus
tinē non poterant. Quarto autē anno
exilij eius iussit impator ut oēs epi cō
uenirent. et de veritate fidei disputa
rent. Reuersusq; scūs hylarius petijt
ab impatore licenciā sibi dari loqndi.
sed illi duo epi non sustinentes facun
diā eius. optinuerūt ab impatore ut
redire pictauū compelleret. Redeunti
ergo pictauū obuiauit quedā mulier
flens filiū suū sine baptismo defunctū
cui⁹ precibz et lacrimis motus scūs hyla
rius eū suscitauit. ¶ Quodā tpe arriana
heresi per orbē furente. eciā leo pp ut
fertur hac peste deprauat⁹. fecit oīm e
piscopoꝝ conciliū conuocari. Venit et
scūs hylarius q̄uis tardius. armis tn
fidei munit⁹. Cumq; nūciatū eēt eū ad
esse preforibz. papa veluti sero venienti
sed magis catholico indignatus man
dauit synodo ut nullus ei assurgeret
coepiscopoꝝ. aut locū sessionis ei⁹ an
nueret. Pntatus ergo vir dei concilio
residentes cū reuerencia salutauit. Cui
papa quasi quē ignoraret insultans
sic rndisse fertur. Tu ergo es gallus
hylarius? Et ille. Non sum inquit hy
larius gallus sed de gallia. Ac si diceret
non sum nacione gallus sed de gallia

presul. Erat enī gente aquitanicus. pon
tificali autē dignitate pēminebat gal
lis. Papa vero animi stomachacioē p
motus ait. Et si tu es hilarius de galli
a. ego leo romane sedis aplicus iudex.
Tunc hylarius eius ptinacē controuer
siā intelligens rndit ei. Quod si leo. sed
non de tribu iuda. Et si iudicans resides
sed non in sede maiestatis. Mox ille se
de spreta ymo sedis dignitate surrexit.
multūq; presagū antistitē minans exi
uit dicens. Vide quia reuertens te ab
hijs tumidis sermocinacionibz hūlia
tū restituā. Et si inquit hilarius nō re
dieris? Tunc vir scūs terre se insidē pa
rans dixisse supplex fertur. Dnī est tra
et plenitudo eius. Ad quā vocē statim
ipsa tellus ut fertur erūpens sursum
excreuit eiq; in medio residenciū epoꝝ
sessū nec humiliorē prebuit. Quod vni
uersis et maxime catholicis stupentibz
deūq; pro merito sancti collaudantibz
clamor attollit. apostolicū repentino
defecisse interitu. Sicq; synodus disiū
git et epi omnes cū reuerencia ac lau
dibz btī hylarij ad ppria erroris capite
contrico reuertunt. Actor. Miraculū
hoc non videt habere consonanciā cū
veritate historie. Nulla enī historia di
cit hoc tpe aliquē leonē apostolice sedi
prefuisse. Sed forte posset dici q liberius
qui constancio et ceteris fauebat hereti
cis. ipse alio noīe vocatus est leo. Hūc
enī ex supradictis constat tpe hylarij
in papatu sedisse. Vel forsitan circa il
lud tempus fuit aliquis antipapa leo
vocatus. Jheō⁹ in cronicis. De scptis ei⁹ de
hilarij. Cap xxiiij.

Anno igit hilarius pictauē
constancij xix. hilarius pictauē
sis epūs factione satnini arelatē
sis epi. reliquoꝝq; q cū eo erāt arriano
rū ante triennium in frigiā pulsus libros
de nra religioē composuit. Idē in lib' de
illustribz viris. Aduersus arrianos
xij libros composuit aliū librū de syno
dis quē ad galliaꝝ epos scripsit. et psal
moꝝ cōmentarios primū et secundū. In
quo ope imitatus origenē. nonnulla e
ciam de suo addidit. Est eius ad cōstan

ciū libellus. quē viuenti constantino
poli porrexerat. et alius in constan
ciū quē post mortē eius scripsit. Et lib
aduersus valentē et vrsaciū historiā
ariminensis synodi continens. Et ad
prefectū salustiū siue contra dyoscoꝝ
et liber ȳnoꝝ et misterioꝝ alius. Et cō
mentarij in matheū. et tractatus in
iob. quos de greco origenis ad sensū
transtulit. Et alius elegans libellus
contra auxenciū. et nōnulle ad diuer
sos eplē. Aiūt quidā scripsisse eū ī can
ticū canticoꝝ. sed a nobis hoc opus ig
noratur. Mortuusq; est pictauis. valen
tiniano et valente regnantibꝫ. De mor
te constancij et successione iuliani. Tripti
Interea vero constan histō. Ca. xxv.
cius veniens mopsocrenis nimia
cogitacione apoplexie passione
defunctus est. cui successit iulianꝰ con
stancij filius. Hugo ubi sū. Nam con
stantinꝰ qui bizanciū suo noīe cōstan
tinopolim appellauit duos habuit ex
eodē prē. sed non ex eadē matre ger
manos. scilicet dalmachiū et cōstan
ciū. Qui constancius habuit duos fi
lios gallū et iulianū. Quoꝝ gallus
modico tpe sub constancio augusto ce
sar fuit. ut dcm est. Julianus vero pri
mo quidē scolis vacauit. sed postmodū
a constancio augusto galliaꝝ cesar cō
stitutus fuit. qui eciā sororē suā constā
ciā ei matrimonio iūxit. Cesar itaq;
fcus iulianꝰ gallos mira celeritate
vicit apud renū. et militibꝫ suis gra
tus ab eis appellabatur augustus. Quo
noīe tumens iulianꝰ spreto constācio
ytaliā illiricūq; ꝑuasit. Quod audi
ens constanciꝰ in vrbe regia positus
instructione belli ꝑthici derelicta cō
tra illū venit. sed in itinere defunctꝰ
est anno vite sue xlv°. Eoq; defuncto
iulianꝰ constātinopolī veniens fcus
est imꝑator. Itaq; constanciꝰ qui catho
licos ꝑsecutus fuerat totū tempꝰ im
ꝑij sui ꝑtulit īquietū. Jheroꝰ in cronicis
De īpio iuliani apostate et eiꝰ pue
Gitur romanoꝝ xx ricia. Ca. xxvi.
xvi imꝑauit iulianꝰ anno dñi

ccc° lxiiij°. mūdi vero qrtomillesiō. ccc.
xxvij. Imꝑauit aūt anno vno et mē
sibus octo. Actor. Alibi tñ annotantur
in regno eius anni tres. illis octo mē
sibꝫ pro anno cōputatis. Vnde vide hic
fuisse viciū scriptoris. Deniq; beda in li
bro de tpibꝫ dicit eū regnasse ānis duo
bꝫ et mensibꝫ octo. Tripartita historia.
Hic iulianus olim discens apud con
stantinopolim cū eēt adolescens peda
gogū habebat mardoniū gramaticū.
niclodē rethorē. eubolū sophistā tunc
xpianū. Erat quoq; iulianꝰ ab ȳcio
xpianꝰ. Cumq; in locucione proficeret
fama per ꝓplm volitabat. q̄a romanā
eciā rēpublicā gubernare posset. Qui
dū lacius audiretur. estuaciones indu
cit imꝑatori constancio. Qm obrē absti
nuit eū ab vrbe roma et misit nicho
mediā. prohibens ne cū libanio sophis
ta cōueniret. qui ibi morabatur paganꝰ
existens. Julianꝰ ergo libaniū audire
non audens. libris tantū eiꝰ utebatur. Tūc
venit ad eū maximꝰ phus ephesius fa
ma eius protractus. quē postea valen
tinianꝰ quasi magū iussit occidi. Cu
ius religionē cepit iulianꝰ imitari.
cū eiꝰ verba quasi philosophica ꝑgus
tasset. Is eciā imperij cupidinē. aīo
eius īmiserat. Cumq; hec non laterēt
aures imꝑatoris inter spem metūq;
constitutus suspicionē celari volens
qui dudū integer fuerat xpianꝰ pꝰ ea
proditor est effcus. Tonsus monachi
cam simulabat vitā. et latenter quidē
exercebatur in philosophia. in maīfes
to autē sacros xpianos legebat libros
Deniq; in eccīa nichomedie lector est
constitutus. et sub hoc habitu furorē
declinauit imꝑatoris. Hec equidem
pro timore faciebat nequaq; a spe re
cedens quā in mente conceperat. Di
cebat autē amicis suis felicia fore tē
pora cū fieret imꝑator. Deinde fcus
suspectus imꝑatori diffugit. Quē ce
latū īueniens eusebia vxor imꝑato
ris vix ꝑsuasit imꝑatori ut non oc
cideretur. sed ad philosophandū mitte
retur athenas. Quo veniens querens

ubiq vates. ĩuenit vnũ qui ei appare
solempniũ feat demones. Quos videns
iulianꝰ signauit se. et statiꝫ demones
diffugerũt. Magus autẽ culpauit eũ
qua se signauerat. Cumq; ille lauda
ret virtutẽ cruas ait magus. Ne pu
tes o bone vir. quia timuerũt hoc sig
nũ. sed pocius abhoiati recesserũt.
Sicq; capiens miserũ replenit eũ odio
signaculi xpiani. Euocatus postea ab
athenis. constitutus cesar a constãcio
accepta cõiuge constantia sorore eius
et directus est in galliãs contra bar
baros. Ingressus ergo in aliquã ci
uitatẽ corona laurea quibꝫ solent or
nari ciuitates ini voluptas pendens
rupto fune cecidit sup caput eius et e
um aptissime coronauit. Unde ergo
regẽ barbarorꝫ et augustus appellatꝰ
est. Cumq; deesset corona impialis v
nus signa portanciũ torquẽ quẽ ha
bebat in collo capiti eius aptapposuit.

De moribꝫ eiꝰ. Capꝫ xxvij.

Volens autẽ iulianꝰ placẽ omnibꝫ
catholicos quos constantiꝰ exu
lauerat reuocauit. et pagannis dedit li
cenciã ydolis ĩmolandi. Expulit a pa
lacio eunuchos tonsores et cocos. Eunu
chos. quia vxor eius obierat. post quam
non duxit aliã. Tonsores. quia vnꝰ in
quit sufficit multis. Cocos quia simplia
bꝫ utebat cibis. Solus impator a iulio
cesare in curia senatus retinuit oracio
nes. Philosophos undecũq; congregã
bat. In oracione quã scripsit de cesaribꝫ
cunctos ante se pnapes lacerauit. Et hac
motus arrogancia contꝝ xpianos. scrip
sit in tercio libro contꝝ xpianos. cũ mul
ta dispensatiõis hũane in xpõ collegis
set exempla dixit. Horũ igitꝫ singula
si non hñt aliquã ineffabilẽ contẽpla
tionẽ. maxima de deo blasphemia sũt
plane. Gregoriꝰ nazãzenꝰ li° 2° cõtꝝ pagnos

Dicti eũ mores iuliani olim cõpti
sunt. dũ eũ darius athenis cognouisse
fingebat me cautũ inconstancia mor
et excessus uberior. Vates eũ egregius
est. qui bene considerat. Nullũ signũ
michi utile in eo videbatꝫ. Cernix ri
gida et inflexibilis. humeri iactabiles
oculi currentes huc illuc diuersi. et fur
ose respientes. pedes ipacientes. nares
spirantes ijurias et contemptus sre
mata risibilia. et hoc ipm semp hñna
risus incontinens. et quasi subbullien
consensus et negncio simul. oppaco ut
la racione consistens. Intrognio inor
dinata. rñsio nulla congruencia sibi
cõueniens. Hec cũ vidissem repente
dixi. O quale malũ nutrit respublica
romanorꝫ. Tripartita hystoia Habebat
barbam prolixã tamꝫ phis. de qua
antyochyeni sic eũ deridebant. Tonde
atur eius barba ut ad fines pficiat.
Et qm superstitionis causa. taurũ fiebꝫ
eius ydolis ĩmolabat. aram et taurũ
suo solio formari prepcepit. Dicebãt ergo
antyochyeni. iste taurus cõuertit mũdũ
Qui reciprocis ijurijs se vindicans le
bri edidit aduersũ anthiocenos satis
lepidũ et vrbanũ. quẽ anthiocicũ no
minauit. De superstitioe illi⁹ et seuicia ei⁹.

Quibusdã xpianos. Capꝫ xxviij.

autẽ sacrificijs et cruoracionibꝫ
atꝫ ĩmolacione sanguinũ nos
trũ baptisma studebat ablui. et ec
clesiastice confessioni renũciari. Fotẽs
aque dafneos apud antiochiã. sacrifi
cijs violauit. ut aquã bibentes et
core potirentꝫ. Cumq; ecia ĩ publico
venales cibos illo scelere cõpleuissent.
asspgebantꝫ enĩ ex eis panes et carnes
et poma et olera. Xpiani hoc videntes
ingemiscebant. veriptamẽ iuxta pre
ceptũ apli comedebant. Oia autẽ in
quit que in macello venduntꝫ come
dite. ti. Iulianus quidẽ vultu se
mutẽ simulabat. porro laqueos qui
bus inocentes decipere instruebat. In
publicis ymaginibꝫ iouẽ mercuriũ
et martẽ depingebat. sicq; latenter
subditos adorare deos faciebat. Pagã
nos quoq; faciebat xpianorꝫ officijs as
suescere. Et de huiusmodi scripsit ar
sacio pontifici galacie monens ut sa
cerdotes ad spectacula non procedãt
in tabernis non bibant. rebus turpi
bꝫ non intersint. xenodochias per sin

gulas constituant ciuitates. Ad qđ opꝫ singulis annis iussit ei dari xxxᵐ mili a modios frumenti. et lxᵐ milia vini sextarios. Hoc inquit q̄nta ꝑs paupi bus templū obseruantibꝫ debet expē di reliqua peregrinis indigentibꝫ ꝙ distribui. Et ad huiusmodi collaciones faciendas cē et p̄mias frugū dijs of ferendas. Quod inquit homerꝰ probat introducens eumenū talia facientem. Cꝫpianus cū adeuntibꝫ ꝙ nimis grauarent tributis et exactionibꝫ rndit. Vtm est ut patienꝫ mala sustineatis. hoc ei est preceptū dei vri. In cesarea philippi saluatoris ymaginē de muliere libe rata a fluxu sanguīs per tactū fimbꝛie eius eree deposuit. pro qua suā statuā ibi collocauit. Que igne cadente de celo arta pectus eiꝰ diuisa est. et caput cū ceruice ex vna ꝑte deiectū. Reliqua ꝑs h̄acterꝰ restitit. et fulminis indicium reseruauit. Et aliqn̄ sacrificante ostē sū est ei in visceribꝫ pecudis signū cru cis corona triūphatū. Quod alijs inter pretantibꝫ sup crucifixi victoria. ipse rndit crucifixū pocius coartari. nec ei relinqui spaciū dilatandi. Placē volens iudeis sicut et gentibꝫ. precepit eis ut templū suū reedificarēt. Quibꝫ in op̄e nichil proficientibꝫ. cū quicqđ die faceret nocte caderet cū multorū ꝓiculo et tribꝫ diebꝫ iam hoc fm̄ esset. quarto die apparuit in celo signū cru cis splendidū. et iudeoꝝ vestes cruce signaculo sūt implete. Eo sacrificā te apud fortunā constātinopoli. ma xⁱᵐ epūs calcedonensis senectute cecꝫ qui manu altꝰ regebat eū apte ap pellauit apostatā. Cui dicente iulia no neq̄ galileus tuus deus curare te potest respondit. deo gracias q̄ te nō video pietate nudatū. Clericis nrīs oīa priuilegia et honores et consuetu dines subtraxit et leges pro eis soluit ipsos q̄ curie tradidit. Virgines et vi duas que ab ecclesijs pascebant iussit exigi ea que diu ꝑ publico acepisse videbant. Auferebat et ornamenta ecclesiaꝝ templa nīa destruebat. et pecuniā ad eoꝝ edificacionē prius da tā rtm̄ exigebat. Cesarienſibꝫ apud palestinā nimis infestus erat. quia eciā eo regnante sacellū fortune quod solū remanserat euerterant. Et ideo possessiones et pecunias eccl̄iaꝝ illaꝝ cū verberibꝫ exequirens trecentas au ri libras collegit ex eis. Omēs autem clericos int̄ milites aggregari iussit prouincie seruituros. Jheō in anno

De luafero hęsiarcha. Cap. xxix

O tpe georgio per sedicionē ppli incenso qui in locū athanasij fuerat ordinatus athanasius alexn driā reuertit. Eusebius quoq̄ vercel lensis et luafer talaritanus de exilio regrediunt Rufin⁹ x° libro. Luafer antē cū exoraret ab eusebio quā uter q̄ in ptibꝫ vicinis egipti fuerat relegā tus. ut ad videndū athanasiū alexn driā ꝑgerent cōiq̄ tractatu cū hijs qui sup fuerant sacerdotibꝫ de statu eccle sie decernerēt. p̄uiā sin abnegans. le gatū pro se dyaconū suū mittit. atq̄ ipse intento aio antiochiā ꝑgit. et pau lisꝑ epm̄ ꝓperus constituit dissidē tibꝫ adhuc ptibꝫ sed in vnū reuocari posse sperantibꝫ si sibi talis eligeret ec ga quē non vna plebs sed vtraq̄ gnu deret. ꝑgit interea eusebius alexan driā. ubiq̄ confessoꝝ concilio congrega to paua numero sed fide integri et me ritis multi. decernūt orientis ꝑturba onē athanasio. occidentis eusebio. Addi tur ibi et de spū sancto plenior disputa cio ut eusdē substancie et deitatis cuiꝰ pater et filiꝰ credet. nec quicq̄ prorsus in trinitate aut creatū aut inferius posterius ve diceret. Sed et de differen cia substanciaꝝ ac subsistenciaꝝ sermo eis per scripturā motus est. quod gre ci vsias et ypostases vocant. Substan cia namq̄ ipām rei alicuiꝰ naturā. racionēq̄ qua constat significat. Sub sistencia vero vnuscuiusq̄ ꝓsone hoc ip sū quod extat et subsistit ostendit. et ideo ꝓter hęresim sabellij tres ēē sub sistencias confitendas. De incarnaci one quoq̄ dñi in illo cōsilio cōprehen

sū est. quia corpus qđ suscepit dns. neq; sine sensu neq; sine aīa susceptū sit. Eusebius aūt cū rediisset antiochiam et ūeniisset ibi a luciferο ordinatū epm contra pollutacionē suā pudore simul et indignacōe cōpulsus abscessit neutre pti cōtionē suā relaxans. Quia digrediens inde promiserat se acturū in concilio ut is qui eis ordinaret epūs. a quo neutra ps desciscaret. Interim luciferi iuriam dolens qp epm a se ordinatū eusebius nō recepisset. nec ipe recipe cogitat alexandrini decreta concilij. Sed constrīgebat legati sui vinculo. qui in consilio ipsius auctoritate subscripserat. Elegitq; ut legato suo recepto ergā ceteros sententiā suā dispare sed sibi placitā custodiret. Ita regressus ad sardinie ptes. siue quia acta morte pūetus temp⁹ sententie mutande nō habuit. etenī tem̄e cepta curigi spacio solenti. siue hoc aīo īmobiliē tenēs obiit. Vīm ex ipso interī luciferianorū ecclesia supsit exordiū. Eusebius vero circuiens orientē atq; ytaliā. mediapariter et sacerdotis fungebat officio. Singulas quasq; ecclesias abiurata infidelitate ad sanitatē recte fidei reuocabat. maximeq; hylariū de exilio regressū iam. et in ytalia positū. hec eadē ergā instaurandas ecclias fidemq; patrū reparandā reppererit moliente. Nisi qp hilarius vir natura lenis et placidus simulq; eruditus et ad psuadendū cōmodissim⁹ rem diligenci⁹ et aptius procurabat. Quū etiam libros de fide nobilit̄ striptos edidit. quibz et hereticoz versucias et et nostroz decepciones et male arcula simplicitate diligent̄ exposuit. Ita duo isti viri velut magnifica quedā mūdi lumina illiricū ytaliā galliamq; suo splendore radiarūt ut oēs eaā de absconditis āgulis et abstrusis hereticoz tenebre fugarent̄. De ipijs legibz iuliani et pseuinoē athanasij. Cap. xxx.

Ed iulian⁹ postq; ad orientē psas bello pulsaturus aduenit. et publica qua pius o cultuerat erga ydoloz cultura feruri cepit insania. mlitior ceteris psecutor. non vi nec tormentis sed pmijs. honorib⁹ blandicijs psuasionib⁹ maiorē pene ppli ptem q; si atrociter pulsasset elisit. Cepta hystoria.

Tunc eaā contra pietatē leges posuit et primo quidē galileoz filijs. sicēi cultores xpi notabat. poetarū et rethoz atq; philosophoz legē discipinas interdixit. Apud eū inquit pennis sedm puerbiū vulneram. nā ex nostris armati conscripsionib⁹ contra nos bella susapiūt. Aliā quoq; legem posuit. galileos precipiens militijs expelli. Hieronim⁹ in cronic. Prophere sius sophista atheniensis lege data ne xpiani liberaliū artiū doctores essent. cū sibi iulianus specialiter concedet. ut xpianis docerent. sponte scolā dimisit. Rufin⁹ ubi supra Iterq; iulian⁹ dos leraz illis solis qui deos deas q; venerarent patere decrevit. militie cingulū non dari non īmolantibz iubet. procuracionē pronūciavit. iuriq; die di xpianis statuit non debere dimitti utpote quibz eciam lex xpia gladio uti vetuisset. Et profitebat condie in huiusmodi legibz exquirendis. Quibus si quid versutiē vel malitiē. tū qđ mino⁹ videret. crudele decernebat. Sed non ergā athanasiū fiete pietatis neve potuit ymaginē. Eteni velut tetri serpentes de cauernis terre exbulientes cū ad eū processissent magoz phoz auspicū. augurūq; maniq; pphana. oēs pariter allegantes nichil suis artibz successuri nisi prius athanasiū velut hoz oīm obstaculū sustulissent. Itaq; mittit̄ exercitus. itā duces. itā oppugnat̄ ecclia. Cūq; eū mesti ppli et flentes circūstarent. pphetico apud eos usus sermone plebatur. Volite inquit o filij ptimescere quia nubecula est. et cito ptransibit. Cumq; discessisset et nauī per nili fluuiū iter ageret. comes qui ad hoc ipm missus fuerat. cognito eius itinere

instanter eū insequi cepit. Et cū forte applicuisset athanasij nauicula ad quēdā locū. compit a pretereūtibz post tergū esse paussorē suū et iāiāqz nisi prospicēt immunē. Conterriti omēs qui simul aderant socij. heremū suadebant ad fuge presidiū petendam. Tunc ille. Nolite inquit o filij deterrei. Eam magis in occursū paussori nrō. ut fiant quia longe maior est qui nos defendit q̄ qui nos pſequit. Et cōuersa naicula iter agere obuius ei qui se iſerebatur aggressus est. Ille qui nullo genere suspicari posset in occursū sibi venire quē quereret tanqz pretereūtes aliquos interrogari iubet. ubi audisset esse athanasiū. Cumqz audisset audisse se eū non longe euntē. tota ptransies celeritate apperat in vanū festinās tam pere quē ante oculos positū videre non potuit. Ille vō dei vtute munitus alexandriā vedijt. ibiqz tuto latebras vsque quo pſecutio cessaret exegit. De sepulchro babille mūis et theodori supplicio. xxxi

Edit et aliud iulianus vecordie sue ac leuitatis indiciū. Nam cū dafnis in suburbano antiochie vrbis fontē castaliū lutaret apollini. et nulla ex hijs que querebat vrisa susaperet. causasqz silencij pauī taret a sacerdotibz demonis. aiunt. babille mūis sepulchrū ppe assistē. et ideo vrisa non reddi. Tunc ille venire galileos et auferre sepulchrū mūis iubet. Igit̄ ecīa vniuersa cōuenies matres et viri iuuenesqz et vgines timēsa exultatione succincti trahebant longo agmine archā mūis. psallētes sūmis clamoribz et cū exultatione dicentes. Confundant̄ oēs qui adorant sculptilia. et qui gloriant̄ in simulachris suis. Iter in auribz ipsius pncipis per sex milia passuū tanta exultatiōe psallebat oīs ecīa ut celū clamoribz resultaret. Vnde ille in tantā iracundie rabiem deductus est. ut altera die cōprehendi xpianos passim et trudi iubet in carcerē. ac penis et cruciatibz affici. Quod salustius prefectus eius non probauit licet ethnicus. tm iussis exequitur. Et deprehensu vnū quēdā adolescentē qui primus occurrit theodorū noīe. a prima luce usqz ad horā decimā tanta crudelitate et tot mutatis carnifi cibz torsit. ut nulla etas simile fm̄ meminerit. Cū tm ille in eculeo sublimis. et hinc inde latentibz instante tortore. nichil aliud fatebat nisi vultu securo et leto psalmū quē prudie oīs ecīa ecclesia cecinerat iteraret. Cumqz se oī expensa crudelitate salustius nichil egisse pspiceret. recepto in carcē iuuene. abisse fertur ad imp atorē et quid egerit nūciasse. ac monuisse ne tale aliquid tentare vellet de cetero. Alioqn et illius gloriā et sibi ignominiā quereret. Hunc theodorū ipsi postmodū apud antiochiam vidimus. Et cū requiremus ab eo si sensum doloris habuisset. ex integro dicebat. dolores quidē parū se sensisse. asutisse aūt quēdā iuuenē. qui sudanti sibi linthyeo candidissimo sudores extergeret. et aquā frigidā freqnter infunderet. et ita se ee delectatū ut tūc mestior fuīs sit qn̄ deponi de eculeo iuss̄ est. Tuptam historia Cum ergo iulianus ut dam est peteret vrisa apd pidhū dafneū de pthici belli victoria. demon accusare cepit vicinitē babille mūis quē struī iussit auferri. Quo facto fulmen celitus missū omne templū incendit. ipmqz apollinis simulachrū ligneū et deauratū redegit in puluerem. De malis fīs sub iuliano et reliqis

Iubente ergo baptiste. Cap xxxij. vasa ecīam sacra fisci erario deputari. Iulianus aūt auūculus huius iuliani cū pallia deo dicata antiochie in vnū collegisset. proiciens ea in terra contumeliose ecīa sup ea sedit. Quor verenda eius et lotia femoribz circūposita tanta putredine pausa fuīt ut vermes scaturirent. q̄ passione usq ad mortē non caruit. Cuo polute aute quia sedin suas antiquas leges virgines eor non formidabant anteqm̄ nuberent. virgines sacras insolitis populo videri nudas stare in

theatro cogebant. Quas primo illudentes postea totunderūt. nouissime per mediū sectas pontos ut eas comederent prouocabant. ¶ In ascalona et gnza pagnni diuidentes uteros ꝯgnū et ordeo cumulantes portis apponebant. ¶ In sebasta iohannis baptiste sepulchrū aperuerūt. ossa igni tradiderūt. et puluerē dispserūt. Beda de tpibz. Sed dei prouidencia assiterūt quidā de iherosolimis monachi mixti colligentibz quicq ad prēm suū philippū queq auferre potuerūt pulere. ¶ Ille vero ducens sup̄ se tantū thesaurū ꝑpris seruare vigilijs ad maximū tūc pontificē athanasiū per iulianū dyaconū suū misit. Que ille susceptā paucis arbitris sub cruata sacrarij pariete inclusa ꝑphetico spū profuturā genacioni postere conseruauit. Cuius prelagiū sub theodosio pn̄cipe per theophilū eiusdē vbis epīm ꝓpletū est. Qui destructo serapidis templo sancti iohis ibidē consecrauit ecclesiam. Theoderici. ¶ In eliopoli ciuitate phenicis ,pagnni secantes ventrē cuidā dyacono. eciā ex uecore eius cōdederūt. Quo scelere quicūq ꝑticipati fuit dentibz carnerūt. et elingues facti sūt. quia lingue eox putrefacte defluxerūt. visū eciā pdiderūt. ¶ In emissa ciuitate ꝑphete prefatū eliopolim eciaz nup̄ deo consecratā dyonisio gnmuli di id est muliebri edificauerūt simulacrū illius statuentes androginū id ē qđ monstraret virū ac femina. Sozomen. Interea dū gnzer hylarionē mōchū quererent fugit in sicilia ubi lignā de montibz colligens et in ciuitate vendens tūsigebat vitam. Cumq eius virtus ibi patefacta fuisset per demones venit in dalmacias. ubi eciā mare qđ quedā loca occupauerat orando repulit. Nouissime vero dū nauigaret in cyprū ciuitatis ab epō pafi dilexit locū. et cura prediū cuiusdā nūcupatū philosophatus est. Theoderici. ¶ Apud antiochia sublate sūt ianue maiores eccie. ¶ Ingredientibz ergo iuliano pre

fecto orientis et felice ꝑposito thesaurorū regnlū quondā xp̄ianus. et helpidio comite rerū pruatax. iulianus prefectus contra sacrū altare minxit. Fe lix autē videns vasa preciosissima q̄ constantinus et constantius fecerāt inter ob tulerant. ecce inquit in quibz vasis ma rie filio mīstratur. Nec multo post iulianus viscerib; patefactis interijt. ster cora emittens non inferius sed supius quē vehemēt increpabat vxor xp̄iā nissima. Rogabat ergo imperatorē ut ecclesijs quibz fuerant sublata redde rent. sed non flectens ī patorē mortuus est. Felix autē fundens sanguēq ex ore die ac nocte venisq; corpis vndiq; vastatis. celeriter est extinctus. ¶ Valentinianus eciā tūc millenarius postea ī pectore pcussit vnū de mīstris templi fortune pugno. qui aspergendo quasi purgabant ingredientes in templū. cū vidisset aque guttam in pallio suo. diamse ulla purgacione ī quinatū. Ob quā rem strāū missus est in gnliū. De passione sc̄i gallicani. Ex gestis ei⁹. Cap xxxiij. ¶ Sub iuliano passus est xxxiij. scūs gallicanus qui olim mīster militie constantini. ab eodē valde dilectus filiā eius constantiā sibi posse habat vxorem. Tunc constantius valde contristatus est videns eū pagnū et filiā suā virginitatis hīe ꝑpositū. Tunc autē constancia patri suo ne de deo diffideret sed si gallicanus ꝑueraret conē sathanas ad preliū quod vigebat. securus ei se redditi victori de prelio sponsā daret. Johānes ergo et paulus pīncerij cōstancie cū gallicano prexerūt ad pliū et due filie gallicani attica et artemia cū constancia remanserūt. Gallicanus itaq; victor rediit et ab oīnibz gratanter acceptus ad eciam aplōr redditus ꝑuenit ꝑmanuit. Quod videns cōstantius obstupuit. et querenti cur hoc fecisset gallicanus respondit. Cū esse in prelio et defraudentibz nūis quid ageret ignorarē paulus et iohannes dixerūt michi ꝑ victoriā obtinere si votū facerem deo celi. Quod statim ut fecerā ꝑ

paruit michi quidā iuuenis. et ferens
crucē in humero dixit michi. Sume
gladiū tuū et sequere me. Tunc affue
rant michi duo milites armati. q̄ me
utroq; latere confirmantes duxerūt
per medios hostes ad regem ipsoꝝ. Quē
cū duobꝫ filijs eius vinctos ab eis acce
pi et nullū prorsus occidi. nec feci nec
iussi. Me vero xp̄ianū deuoui. et etiā
a cōiugio abstinere ꝓposui. Gaudētibꝫ
ergo cunctis due filie eius per cōstan
ciam cōuerse. cū ipsa in virginitate ꝑ
manserūt. Ipse vero inde recedens ad
vrbem hostiensē. monasteriū edifica
uit. et ibi pauꝑibꝫ et ꝑegrinis manū
ꝓpria mīstrauit. Rogatus vero ut ipē
ibi eēt ep̄us noluit. sed ipē qui ordina
ret̄ elegit. Tantaq; ibi miracula facie
bat q̄ ex solo visu de obsessis corꝑibus
demonia effugabat. Habebat autē
quatuor casas in quibꝫ sustentacula
pauꝑm reponebat. quas deus ita cus
todiebat ut quicūq; maliciose vel cau
sa tollendi aliquid intrabat. statī aut
demoniacus aut leprosus fiebat. Tūc
interrogata demonia rn̄derūt q̄ nisi
gallicanꝰ sacrificaret. morbus iste oēs
redditiuū exactores īuaderet. Sed q̄a
tantū virū nullus de hoc cōuenire au
debat. mandauit ei iulianꝰ imꝑator
ut aut inde discederet aut ꝑdolis īmo
laret. Qui statī relictis omnibꝫ alex
andriā petijt. et ibi sanctis per annū
continuū iūctus fuit. Inde etiā seces
sit in heremū. ubi cū sacrificare con
tempn̄et decollatus migrauit ad do
minū. Hilarius aūt qui q̄ndā gal
licanū in hostiensi vrbe susceperat.
cū cogeret̄ a ꝑsecutoribꝫ fidei xp̄iane
sacrificare et nollet. fustibꝫ cesus mar
tiriū sūpsit. Cuiꝰ corpus xp̄iani vene
rabiliter sepelierūt. Huiꝰ passio cele
bratur in ostia xvij° kl' augusti. De
passiōe scōꝝ iohis et pauli. Ex gestis eoꝝ

Iulianus autē imꝑator Ca. xxxiiij.
audiens q̄ iohes et paulus de re
bus suis pauꝑes sustentarent
mandauit eis q̄ sicut constantino ita
et sibi adherē deberent. At illi dixerūt.

Dum gloriosi imꝑatores constātinꝰ
et filij eius constans et constanciꝰ se
eē seruos xp̄i gloriabant̄. nos xp̄iani
famulabam̄ eis. Tibi vero quia reli
gionē plenā virtutibꝫ reliquisti. obe
dire contēpnimꝰ. et a te nos oīo sub
traximꝰ. Quibꝫ ille remandauit. E
go clericatū in ecc̄ia tenui. et si volu
issem ad primū gradū ecc̄ie ꝑueīsse.
Sed considerans vanū eē īertiā sec
tari et ociū milicie aīm tradidi. et
dijs sacrificans ita egi. ut ad imꝑiū
ꝑuenirē. Vnde vos aula regia nut̄
ti non debetis deesse a latere meo. ut
primos vos habeā in palacio meo.
Qꝛ si me contēpnitis agam ut cōtēp
ni non debeam. At illi rn̄derūt. De
um tibi ꝓponentes non timemꝰ ꝑdē
amicicias hoīs mortalis. ne ĩimicia
as incr̄amꝰ eterni dei. Ad hec iulia
nus. Si intra decem dies ultro ad me
venire contēpseritis. coacti post hec
facietis quod sponte facē non curatis
Qui dixerūt. Hodie ꝑfice. quod post
decem dies facturus es. Julianus dix
it. Putatis q̄ vos martires sibi faciāt
xp̄iani. Si quod dico non feceritis pu
niā vos non ut mr̄es sed ut publicos
hostes. ¶ Cum ergo per decē dies oīa
pauꝑibꝫ erogassent. die vndecima
hora cene venit ad eos terencianus
Et cū sacrificare nollent fecit foueā
in domo illoꝝ. et ibi decollatos abscō
dit. diuulgans q̄ iussu cesaris ī ex
iliū missi eēnt. Statī iulianꝰ in bel
lo ꝑsarū occisus est. Cui cū iouinianꝰ
successisset apte st̄ ecc̄ie. et cepit reli
gio xp̄iana gaudē. Demones autē
ex obsessis corꝑibꝫ intra domū scōrū
eiciebant̄ confitentes passionē eorū
ita ut et filius terenciani in domo
illa clamaret q̄ a sc̄is martiribꝫ vre
ret̄. Quod videns terencianꝰ ad xp̄m
cōuersus est. et filius eiꝰ a demōe mū
datus est. ¶ Refert aūt bt̄us gregori
us in omelia euāgelij. Si quis vult
venire post me. q̄ quedā matrona
valde religiosa ad ecc̄iaꝫ hoꝝ mr̄m
crebro veniebat. Quadā die cum ex

more ad orandū venisset egrediens
duos pegrinos īuenit. et eis elemo
sinā dari iussit. Sed priusq̄ eius dis
pensator eis ad largiendū elemosinā
appropinquasset astiterūt ei vicini⁹
et dixerūt. Tu modo nos visitas. Nos
te in die iudicij requirem⁹. et quicq̄
poterim⁹ prestabim⁹ tibi. Et hoc dic
to disparuerūt. De scō donato arechi
no epō. Ex gestis eius. Cap xxxv.

Sub eodē impatore passus ē scūs
donatus arechinus epūs. Qui
rome quondā clericus in titulo pasto
ris nutritus a pigmenio presbitero
eruditus est omni mūdana sapīa cū
iuliano impatore diuina doctrina
mansuetus et hūilis lector. ¶ Postq̄m
aūt iulianus īperiū sūpsit. patrem
et matrē donati gladio iussit occidi.
Donatus vō fugit in opidū arechinū
et suscepit eū quidā hilarin⁹ mōch⁹
cū gaudio. et cepit cū eo habitare oī
bz diebz. Diuq̄ dn̄o in abstinencia ser
uiuit. multiq̄ egrotantes ad eos ve
niebant. et eoꝝ oracionibz salui redi
bant. Erat autē ibi epūs ciuitatis
satyrus noīe. qui scm̄ donatū dyaco
nē consecrauit. et postmodū eciam
eidē benedictionē presbiterij contulit.
In illis diebz erat vir quidā nomine
eustachius correptor tuscie et exactor
fisci. Et dū ageret municipalia su
puenit bellū quod exagitabat pro
uinciā. Vxor vero eius noīe eufrosi
na dū vidisset hostē preuenire et cō
moueri. tulit pecuniā publicā et ab
scondit eā. et in hac tribulacioē pre
uenta est morte. Reuersus aūt vir
eius iam tpe pacis īuenit vxorē suā
eufrosinā mortuā. et cepit pecuniā
fisci tristis querere. Et cū non īueniret
cōpellabat a pncipibz ut traderetur ad
supplicia cū filijs suis. Qua causa vene
rūt ad scm̄ donatū presbitm̄ qui dixit
ad eustachiū. Ostende michi sepultu
ram vxoris tue. Et dū venisset ad locū
misit se donat⁹ in faciē suā sup locū sepulchi orās
dn̄m oīpotētē. ꝛ voce sua clara dixit. Eufrosinā
p spm̄ scm̄ te adiuro ut dicas q̄d fecisti. aut

ubi posuisti pecuniā pro qua vir tu⁹
torquet. Et facta est vox de sepulchro
dicens in īgressu dom⁹ mee eā suf
fodi. Eadem hora accesserūt ad locū
ubi dixerat et foderūt et īuenerunt
pecuniā cū gaudio. et liberatus est a
calūpnia eustachius. Et ceperūt ōnes
gaudere in oracione et fiducia bti do
nati. ¶ Post obitū beati satyri donat⁹
in epm̄ elcūs est. et licet renitens pro
motus. Cū aūt quadā die missā cele
brasset. et dyacon⁹ sanguīez dn̄i pplo
traderet idem dyacon⁹ a paganis in
pulsus cecidit. et calicē scm̄ fregit. Vn̄
ipse cū pplo valde tristis fuit. sed eius
tristiciā scūs donatus illico releuauit.
Nam fragmenta calicis suscepit. et fcā
oracione in formā pristinā restauraui
Quo signo pcussi pagani fere lxxx.
baptisati sunt. ¶ Post hec quadracian⁹
augustalis ipm̄ cū hilarino sibi pn̄ta
ri fecit. et ut dijs īmolarent precepit.
Cui donatus ait. Sacrificent dijs tuis
miseri qui non credūt xpm̄ filiū dei.
Tunc iratus quadracian⁹ iussit ut os
eius cum lapidibz tunderet. Qui cum
diu cederet in conspcū hilarini supdā mō
chi donat⁹ epūs dixit. Ego semp hoc opta
ui. Deinde iussit hilarinū expoliari et
extendi in pauimento et fustibz cedi.
Qui cū cederet emisit spm̄. Hoc videns
quadracian⁹ confusus est. et iussit do
natū epm̄ in custodia retrudi. De q̄b⁹
dā ei⁹ miracul' et trāsitu. Cap xxxvi.

Eo tpe ceperūt ad eū multi xpia
ni venire egrotantes ut a lan
guoribz suis curarent. quos xpi
noīe īuocato curabat. Inter hec autē
erat possessio sub territorio ciuitatis eu
rie secus quā erat trāsitus publicus.
In ipso erat fons aque tam noxius ut
siquis ex eo biberet statī moreret. Qd
audiens homo dei donat⁹ a vinculis qua
draciani iam absolutus. cōuocatis ad
se clericis. accepto sancto euāgelio et
cruce. vectus asinulo intrepid⁹ proces
sit ad locū aque. Vnde exiens draco īma
nis cū ingenti impetu in occursū eius
venit. caudaq̄ pedes īuoluit asinuli.

reliquo se contra donatū erexit volu
mine. Quē donatus facta oratione ad do
minū. vno verbere feriens flagelli ex
tinxit. Tunc cōuenit ꝑplus in vnū. et
struem lignoꝝ ingentē compositā sup
īmensā bestiā sub accenso igne consūp
sit. Verū nimio labore defcūs ꝑplus ce
pit sitis ardore fatigari. et tamen non
audebant adhuc suspecti fontis poculū
appetere. Approximās autē fonti homo dei
donatus. facta oratione orariū suū pli
cans in circulo sup terrā posuit. ipse q̄
ad turbas rediens puero suo dixit. Ac
cipe siculā et vade ad locū ubi me vidis
ti stare orantē. et hauriens affer aquā.
Quo facto gracias agens dn̄o et benedi
cens bibit. et omnibz circūstantibz dedit.
¶ Eo tempe filia theodosij potentissimi
pagani a demonio vexabat̄ qui dona
tum per legatos ad se vocatū letus sus
cepit. Introeunte autē sancto demon
exclamauit. Pce donate. quid me ꝑse
queris? Cui ille. Exi īmūde spūs ab il
la. At ille. Da michi inquit transitū.
quomodo exeam. aut quo vadā? Video
enī signū crucis in te. ex qua ignis ex
it contra me. Cui scūs. Ecce habes trāsi
tū. Vade ad locū tuū id est ad heremū
vnde venisti. nichilq̄ noceas homini.
Exeunte autē demone. cōmota est to
ta domꝰ et ianue concusse sūt. ¶ Intēa
mortuus quidā efferebat̄. et homo q̄dā
habens in manu cyrographū tenebat
defunctū dicens sibi deberi ab ipso so
lidos ducentos. et non ꝑmittebat sepe
liri eū. Erat q̄ in circuitu turbe fremi
tus multus. Quidā autē viri eminus
cognoscentes eū. consiliū dederūt de
derūt vxori defuncti illiꝰ dicentes. Cur
re interpella istū hoīem dei. Que proci
dens ad pedes eius ait. Fac in me mi
sericordiā quia vidua sū. et geminis
circūdata sū malis. Virū ꝑdidi et sepe
lire mortuū non ꝑmittor. Dixit autē
vir meus quia compleuit illi ipsam
pecuniā. et remansit eiꝰ cyrographum
apud eū. Tunc iūgens se homo dei ad
feretrū et defuncti manū tangens. eū
q̄ vocans dixit. Surge et vide quid a

gas cū hoīe isto. qui non ꝑmittit te se
peliri. Qui residens confutauit eū de
completo debito. et accipiens cyrogra
phū suū sedens in feretro scidit illud
Aspiciens autē in hoīem dei dixit ei.
Jube ergo ~~ergo~~ me dormire iterum.
Dixit ei scūs donatus. Vade fili in re
quiem. ¶ Tanta deniq̄ siccitas terrā
obtinuit. ut viriditas arboꝝ et her
barū oīno desolaret̄. et ꝑplus fame
cruciaret̄. Exiens igit̄ homo dei ext̄
ciuitatē orauit dn̄m ihm̄ xp̄m. et sta
tim venit nebula aquosa. Et effusi
sūt celitus tanti imbres ut regiones
īundarent. Cuiꝰ facti gaudio ꝑplus re
creatus est. Cumq̄ scūs dei leuibz esset
vestimentis indutus. ita siccis vestimē
tis rediit. ut sup eū nec vestigiū plu
uie haberet̄. ¶ Audiens itaq̄ quadra
cianꝰ q̄nta mirabilia xp̄c per eū osten
disset. itm̄ misit eū in custodia nec
multo post fecit eū capite trūcari.
Cuiꝰ corpus a fidelibz sepultū est iux̄
sepulchrū sancti ~~sancti~~ hilarini ꝓpe
muros ciuitatis arethine. Vbi per eos
dn̄s multas v̄tutes opatus est ad lau
dem sui nominis. De passione scōꝝ gordi
ani et epymachi. Ex gestis eorū. Caplm
xxxvij.

Cum autē iulianꝰ
ꝑsequeret̄ xp̄ianos. gordianꝰ
eius vicarius precepto eiꝰ scm̄
ianuariū presbiterū volebat cōpellere
ad sacrificandū. Sed tandē per predi
cacionē ipsius ianuarij cōuersus ꝑ
rexit flens ad vxorē suā noīe marinā.
Et simul corā sancto ianuario prostrati
baptismū petebant. Ad hec scūs ianu
arius respondit. Videte si bene creditis
et ne quid in absconditis teneatis. Ma
rina rn̄dit. Vnā ymaginē iouis habe
mꝰ repositā qua dei martires torque
bant̄. Et sic ducens eū in thalamū su
um ostendit ei simulachrū. Quod scūs
ianuarius apprehendens igne cōflauit
et in cloacam proiecit. Et sic baptisauit
gordianū cū vxore et alijs liij. ¶ Post
dies xiiij iussit iulianus impator cle
menciano ut videret si ianuariꝰ ydo
lis consentiret. Quod si non fecisset

cesus fustibz interiret. Videns ergo de
menianus eaꝫ gordianū per eū oñm
sum. accurrit hec nūciare iuliano. Qui
uratus iussit ianuariū exilio condēp
nari. gordianū vero a demenciano lo
co eius substituto ad sacrificiandū cōpel
li aut nolentē protinus decollari. De
collatus ergo cū qnq; diebz ad cenes p
rectus fuisset. et nullus eū tangē presup
sisset. a familia sua nocte raptus est. et
cū btō eppmachio quē idem iulianꝰ du
dū occidi iusserat sepultus est. Actor. De
ceteris martiribz illius tpis. Cap xxx

Passi sūt et plures alij sub viij.
iuliano. quoꝝ gesta non reppe
si sed ex martirologio hec pauca
collegi. Pridie nonas ianuarij rome
celebratī passio scōꝝ prisci presbiteri et
prisalliani clerici ac benedicte religio
se. qui sub tempe iuliani impatoris gla
dio martiriū cōpleuerūt. Nono kl' a
prilis rome passio sancti pigmenij pres
biteri. Hic iulianū apostatā a puco
nutriuit. et sacris lr̄is eruditiuit. a quo
ipse postea in tyberim pro fide xpi iac
tatus est. Item xi° kl' iulij rome de
metrie virginis. Que cū ante impiū
iulianū pro fide xpi duceret̄. in confes
sione dñi emisit spm. Item xº kl' iulij.
sancti iohis presbiteri. Quē impiꝰ iuli
anꝰ tauditū via salaria veteri. ante
simulachrū solis decollari precepit.
Item decīo kl' nouembris apud antio
chiam syrie natale sancti theoderici pr̄
biteri. Qui psecutione iuliani impij
post eculei penā et multos durissimos
cruciatus. eaā lampadibz ardentibz
appositis inflāmatus. cū in confessione
xpi psisteret occisione gladij martiriū
consūmauit. Item iiij° nonas decē
bris rome passio sancte iuliane mr̄is.
Que iubente iuliano ip̄atore sacrile
go tam diu plumbatis cesa est. donec
spm redderet. De via iuliani in pside
Vli In vitas pr̄m. Cap xxxix.

Ianus apostata proficiscens in pside
misit demonē in occidentē ut ad
duceret ei inde aliquod r̄nsū. Qui demō
veniens ubi quidā monachus habita
bat non poterat transire sed stetit ibi
per decem dies. quia tam diu ille mo
nachus non cessauit orans die ac noc
te. Qui reuersus ad iulianū sine effec
tu. nūciauit ei quō publius monachꝰ
non pmiserat eū transire. Iratus ille
ait. cum reuersus fuero finā in eum
vindictā. et non multo post extinctus
est. Mox vnus ex prefectis eius vendit
omībz que habebat iuit ad illū senem
et fr̄is est monachus magnus. Socr̄es
In antiochia erat quidā optimꝰ ado
lescentiū pedagogus. Cū ergo iulianꝰ
minatus fuisset omnes xpianos euer
tere cū rediret victor a pside. aut iubanꝰ
sophysta ad illū pedagogū quasi nos de
ridens. Dicunt inquit fabri filius quid
putas agit. Cui ille ppheminus. creator
inquit oīm quē tu fabri filiū noīasti
uliano fabricat loculū sepulture. p
paucos eū dies. mortuus in loculo ad
uectus est. Responsū auctē demonis de
illius victoria fuit. Nūc oēs agnoscim
dei victorie trophyea referentes tiera
fluuiū tygren. Horū ego dux ero. belli
gerator maxo. De passione sci quiriaci
et matris eius et amon. Ex ges. eoꝝ. Ca xl.

Iulianꝰ igit̄ dum cont̄ psas exiret
in bellā. veniens ihyerosolimā sciat
exquiri scm quiriacū epm. qui a
parentibz quidē iudas noīatus est. sed
a venerabili helena post baptismum
quiriacus vocari iussus est. Hunc ppo
siuit iulianꝰ substanciā et honorē si sa
crificaret ydolis. Qui cū penitus nollet
acquiescē iussit eū idem impator exten
di et cū fonape ferrea os eius aperiri.
atq; illi plumbū infundi. ut et interi
ora viscera eius tonflagrarent. Ipse
autē hoc sustinens in telū tratus aspi
ciebat. Et post duas horas cū oēs eū mor
tuū eē sperarent. eleuans vocē suā ex
clamauit dicens. Xpe eterne et inextin
guibilis splendor benedicꝰ te. quia dig
nū me fecisti participari scīs tuis. Depre
cor aūt te ut istius malū operis elatio
non vincat me sed tua potencia confir
met me. Et cū complesset oratiōnē. iu
lianus ait. Erre quiriace. q̄ritū vinisti

te verbosari. multociens audiui talia. Sed sacrifica deo ioui. Cui ille. Ego ei q̃ vevus est deus tv ediui. qui te destruet in superbia tua. Tunc iulianꝰ iussit gra/ batũ eveũ afferri. et in eo sãm virũ ex/ tendi et carbones ignitos substerni. et spargi super eũ sal et adipem. et desup virgis cedi. ut venter eius et interiora viscera lapsarent ab igne. et dorsũ de/ sup virgis verberari. Qui eleuãs vo/ cem suã hebraice orabat. Admiratus autẽ tyrannꝰ sup ingentẽ patientiã e/ ius iussit eũ in quoddã domiciliũ ĩclu/ si custodiri. donec cogitaret qua mor/ te eũ ꝑderet. Cumq; transissent duo di/ es beata anna mater eius dẽ quiriaci veniens. hortabat eũ ad virilit agoni/ zandũ. Ministri autẽ sathane statim ve/ nerũt de ea tyranno. et iussit eã ex/ hiberi. Que cũ nollet sacrificare iuss/ it eam capillis suspensã vngulari. Et in hac pena tribꝰ horis manens eũ/ dio non loqueret ait ad eam iulianꝰ. Quid est anna? Bene acceperit vn/ gule? Que vidit. Insensate canis. et/ omnis iniquitatis oparie. si habes ma/ iora tormenta infer. Paratu sũ enim certare contra patrẽ tuũ sathanã. quẽ spero me per nomen xpi vincẽ. Tunc ille iussit lampades magnas ardẽtes lateribꝰ eius applicari. Sancta autẽ exclamauit ad dnm et orans emisit spi/ ritũ. Quã tollentes xpiani sepelierũt. Tunc iussit iulianꝰ quiriacũ adduci et ait. Dic michi quiriace. quibꝰ ma/ lefitijs omnibꝰ nobis caliginẽ induxis/ ti. tanq̃ non sentiens penas. et ideo non vis ĩmolare? Qui vidit. Anathe/ matice indigne canis qui vtutẽ dei cõ/ uertis in malefitijs. non post multos dies celesti plaga ꝓcucieris. Tunc iuss/ it iulianꝰ altum fossam fieri. et per incantatores serpentũ cornutas aspi/ des et multitudinẽ venenosã serpẽtũ in ea mitti. ac sãm virũ intꝰ eos ꝓici. Quod cũ fieret dicebat quiriacus. Gra/ cias tibi ago dñe ihu xpe quia nõ so/ lũ in tempo cõplesti ꝓphecia dauid. sed et in nos humiles et miseros hanc gratiã dignatus est consummare. Ec/ ce eũ sup aspides ambulamꝰ. et con/ culcamꝰ leonẽ et draconẽ. Hec eo di/ cente iulianꝰ bestias comburi prece/ pit. Cui miles quidã ait. O rex insen/ sate et demens huic virũ intrice volẽs. nec magi nec aliquis ex vanis dijs po/ tuit talia facere. In veritate certꝰ sũ qua magnus est deus xpianoꝝ. Ꝙ hec verba iussus est a tyranno decol/ lari. vocabat eũ amon. Qui vadẽs ad locũ dixit. Domine deus quiriaci epi ihu xpe. susape aiam meã ĩpace. Hec dicens extendit colluꝫ. et in gladi/ o cõsummauit martiriũ. De cõsummac/ one martirii sci quiriaci. Cap xli.

Post hec iulianꝰ vocans quiri/ acũ suadebat ut negaret cru/ cifixũ. Qui rñdit. O cor perũ/ sum. et sensus extinctus. suades ut tẽ/ porũ bonoꝝ prestitorẽ deũ negem ut/ propter te miserabilis fiam et tibi filis Iratus aũt iussit catabũ magnũ ĩple/ ri et calefieri. Tantũ aũt fervebat ca/ tabus ut non possent astantes vapoꝛe eius sustinere. et precepit sẽm mitti ĩ eũ. Qui faciens signũ crucis in fron/ te intrauit dicens. Dñe ihu xpe qui iordanẽ sanctificasti qui michi baptis/ mũ per aquã dedisti. ecce nũc ungvi/ in oleo baptisor. Ita teraũ martiri/ um habeo pfectũ sanguĩs lauacro quod iam longo tempore expecto. Tũc tyrannꝰ furore repletus iussit eũ de magno conto in pectus pcuti. Pcus/ sus autẽ vnã emisit vocem petens a/ dño celerius de hoc sclo recedẽ. Et sic assũptus est in gloria iiij° nõs maij. Iste fuit iudas per quẽ scã helena crucẽ dñi ĩuenit. Ipm eũ postea bap/ tizatũ cõmendauit epo qui tũc erat ihersolimis. Quo salutet episcopo mar/ tio beata helena que ibidẽ morabatꝰ accersiuit vrbis rome epm eusebiũ. et ordinauit iudã epm ecce ihersoli/ morꝝ. Mutauitq; nomen eius et vo/ catus est quiriacus. Quẽ tanta gra/ ia consecuta est ut demones oratiõe fugarẽt. omnesq; infirmitates sana

ret. Cui etiam beata helena multa do
na reliquit in vsus paupm. mandās
omnibz xpicolis diem ꝑuenaonis sanc
te cruc̄is celebrare. Quod autē passu
rus erat a iuliano hoc ꝑ̄m predixerat
ei oīm bonoꝝ īudus dyabolus post
sancte cruc̄is agnicionē factā per mor
tui suscitacionē. vociferans per aera et
dicens. O iuda per te ciciar. īueniam
et ego quid faciam aduersū te. Susci
tabo aliū regem qui derelinquet tru
cifixū et īmittet in te tormenta. me
is execuens consilijs. et tūc cruciando
crucifixū negabis. Cui iudas ferues
spiritu ait. Qui mortuos suscitauit
xp̄us. ipse te dāpnet in abyssū ignis
eterni Rufin⁹ x'li⁹. De licencia repan
di templū iudeis cōcessam. Cap̄ xliij.

Anta vero eiusdē iuliani fuit
ad decipiendū subtilitas et mal
ditas. ut etiam infelices iude
os vanis spebus illectos ut ipē agita
batur illuderet. Quos ꝓmo oīm cōuo
catos ad se interrogat cur non sacrifica
rent. aī eis lex sua de sacrificijs ipera
ret. At illi occasionē se īuenisse tēpis
rati. non possumꝰ inquiūt nisi in solo
ierosolimoꝝ templo. Ita namq; pre
cepit lex. Et accepta ab eo repandi tem
pli licencia. in tantū insolencie puene
rūt ut aliquis eis ꝓphetaꝝ reddinis
videret. Igitur ex oīmbz locis atq; pro
uincijs cōuenere iudei. locūq; templi
olim igne consūpti aggredi cepere.
comite ꝓpetrandi opis ab impatore cō
cesso sumptu publico et priuato reg
omni instancia gerebat. Interea in
sultare nostris. et velut repatis reg
ni tpibus cōminari acriꝰ ac seuicia
ostentare. prorsus in magno et tumōe
et superbia agere. Cirillus post maximū
confessorē in ierosolimis epūs habeba
tur. Apertis igitur fundamentis cruces
cementaq; sūt adhibita. nichil oīo dee
rat q̄n die postea veteribz deturbatis
noua iacerent fundamenta. Cū tamē
epūs diligenti consideracōe adhibita
vel ex ipsis que in danielis ꝓphecia de
tempibz legerat. vel que in euangelio
dīs predixerat ꝓsisteret. nullo genere
fieri posse ut illuc a iudeis lapis sup
lapidem poneret. Res erat in expecta
cione. Et eare nocte que ad incipiendum
opus sola iam restabat. terremotus ī
gens oboritur. et non solum fundamē
ta sacra longe lateq; iactauit. vin eciā
tectus pene loca edificia cōplanauit. Por
ticus quoq; publice in quibz iudeoꝝ mul
titudo que opi videbatur insistere cōma
nebat ad solum deducte. omnes iude
os qui reperti sūt oppressere. Iuxe vero
orta cū se mala crederent effugisse. ad
requirendos qui oppressi fuerāt reliqua
multitudo concurrit. Edes erat quedā
in inferioribz templi demersa hīs aditi
inter duas porticus que fuerant cōpla
nate in qua ferramenta et alia que
operi erant nāturia seruabant. De
quo subito globus quidā ignis emicu
it. et per mediū platee ꝓcurrens adul
tis et examinatis qui aderant iudeis
ultro citroq; ferebat. Hoc itiq; sepius
et fres̄tissime per totā illā diem ipe
tens ꝓtinacis populi temeritatē flam
mis vltricibz coercebat. Cum interim
pauore ingenti et trepidacione omē
qui aderant deterriti solū vim deū
xp̄m vēꝝ confiteri cogebant. Iuta
Et ne hec casu fieri crederent. seq̄ti
nocte in vestimentis oīm signaculum
crucis itē euidens apparuit. ut eciam
qui diluere pro sui infidelitate voluiss
nullo genere valeret abolere. Sic de
territi iudei atq; gentiles locū simul
et cepta inanter reliquere. De mira
bili nece iuliani ī̄patoris. ap̄li oꝝ ī̄vi
ctoris in sū basilij. Cap̄ xliij.

Iulian⁹ in sū basilij. Cap̄ xliij.

Iulianꝰ quoq; ꝓgens contra ꝓsas venit
in ptes cesarienses. Basilius au
simul cum cōscentibz sibi obuiam it ei
Quē videns impator dixit. Sophilo
sophatꝰ sū te o basili. Qui vīdit. Vtinā
philosopharetis. et obtulit ei ꝓ bene
dictione tres ordeacios panes. Impa
tor autē iussit stipatores suos accipere
quidē panes. et reddē ei fenū dicens.
Ordeū pabulū est iumentoꝝ quod de
dit nobis. recipiat et ipe fenū. Qui

susciens dixit ei. Nos quidē impator ex quibz comedim⁹ obtulim⁹ tibi. tu autem ex quibz nutris irracionabili mtē nature reddidisti nobis. Voluntaria quidem irridens. non voluntaria nobis in pastū fecasti hoc feno. Audiens hec iulian⁹. et insaniens dixit ad eū. Pastio istius feni sine ablacione dabitur tibi. Qui autē psas subiacēs reuersus fuero desolabor ciuitatē tuā ut fiat furriscra magis q̄ homifera. Non eū ignoro audaciā a te ꝑplō suasam. ut a me adoratū deum. postq̄ eū statuerī non ferens sustinacionē contingeret usq; in finē. Et hec dicens ꝑgebat ad ꝑsaruū regionē. Regredi ens autē basilius in ciuitatē. et conuocans oēm multitudinē narrauit ei impatoris verba. et dedit consiliū optimū dicens. Pecuniā fratres ad nichil reputate. et saluti vestre prouidete ut si datum fuerit tempus tyranno meritis eum placem⁹. Qui abeuntes in domos suas que habebant in manibz vnusquisq; attulit ad eū aū alacritate. auri scilicet et argenti. lapidūq; preciosoz infinitā multitudinē. Qui posuit in thesaurario. supscribens vnusquis q̄ nomen. dicens eis. Potēs est dns et illū attrectare. et nobis ꝓpria restituē. Statimq; precepit clero et omni ꝑplō ciuitatis cū mulieribz et infantibz ascendē in montē didimi in quo honorat⁹ et adoratur dei genitrix venerabile templū. Et tribz diebz ieiunū suscipientes. postulauerūt deū dissipare ijsq; impatoris sensum. Et adhuc postulantibz eis et vigilantibz in oracione cū contrito corde. vidit basilius in visu multitudinē milicie celestis adire hinc et inde inde in montē. Et in medio eoz supra thronū glorioſū sedentē quādā in muliebri habitu et dicentē ad proxime sibi stantes magnificos viros. Vocate merchuriū. et abiit interficē iulianū. in filiū meū et deū multa blasphemantē. Qui aut cū armatura sua aduenies iussus ab ea velociter abijt. Et aduocans il la dnā basiliū dedit illi libellū ymtē in ystoria oēm mūdi fracturā. de xpi sū vero ymaginē plasmatū a deo. In fine aūt ubi plasmat⁹ homo. ꝓce. Suscipiens aūt basilius libū in pū aa eius legit usq; ad subscriptionē. ꝓce. Et continuo expgiscens a sōpno sub timore simul et gaudio constitut⁹ erat. Similē visionē mortis iuliani vidit ipsa nocte et libanius sophista cū eēt in ꝑside. et questus aget dignitatē. Expauescens ergo magnus basilius cū cubolo suo venit in ciuitatem. adijtq; martiriū sancti mēnᵘ in quo et ipse iacebat et arma eius conseruabant. Quesiens autē ea et non inueniens vocauit custodē. et scalcabat⁹ ab eo ubi illa fuissent. Qui cū sacramento dicebat vesperi ubi ea fuisse ubi ꝓpetuo conseruabāt. Credidit igit⁹ visioni. et cum gaudio recurrit ad montē omnibz adhuc dormientibz Quos cū trans ad oracionē hortatus est. et cū exultacione cuāg lisauit illis reuelacionē sibi factā. et tyrannū hac nocte interfectū. Et cū omnibz gracias agens. venersus est in ciuitatē. Et veniens ad mtiriū sancti meraurij. inuenit lanceā illius sanguine madidā. De miraculosa missa sū basilij et conuersione libanij. Caplm xliiij.

Etiam cū omnibz gracias agens dō impauit aūctos venire i magnam ecclām. et ꝓcipare diuinis misterijs. Et eo stante et exaltante hostiā. vidit columbā aureā que cū sacramento dnico sup altare pendebat non moueri sicut solebat ter. Et cogitans quid hoc eēt. vidit vnū dyaconē ventalantē inuentem mulieri declinanti deorsū. Et cū sponē eū de altari infra ecclām iussit cuſtodiri. Post quod motu est colūba sicut solebat. et exhortatus est oēm populū septem diebz ibi manē in oratione. Dyaconē vero ieiunijs et vigiliis submisit. et que ei habundabāt indigentibz dari iussit. Et statim velū iussit appendi. et precepit de mulieri

bz ut que foris velū appareret dū diui
nū misteriū pageret foris ministriū
poneret. et incōmunicata pmaneret.
Omni aūt pplo festiuitatē agente
usq ad finē ḋctuor dieruī. ōibz qz in ec
clesia congregatis ecce libanius iulia
ni questor fugā usus venit in ciuita
tem. Et audiens ppli congregationē
in eāā eo aduenit. aūūcāb ipiam
montē tyranni et dicens. Quia cum
seuo eufratē fluuiū eēt et relicta noc
te septima exubie militū custodiret
eū venit quidā ignotus miles cū ar
mis suis et lancea. qui valido et ter
ribili impetu pfodit eū et subito abste
dens musq̄ comparuit. Ipse vero mi
serimus diram atq horribilē vocisfera
tionē emittens cū blasphemo clamoē
expirauit. Narrauit eāā per ordinē
visionē quā ipse in iam dicta nocte vi
derat. Procidens qz genibz basilij pos
tulabat baptisari. quod consecutus cō
tentus est basilij fatis. Crastina die p
cepit basilius oms recipere pecuniā
suam. Qui omnes vna voce dixerūt.
Si mortali impatori hec tribuie volu
imus ut non desolaretur ciuitatē nrāz
multomagis xpo imortali impatori
oportet ea offerri qui a tanto mitu
nos redemit. Este in manibz tuis sī
omnia sicut deus tibi uisserit age.
Qui admiratus eoz magnanimita
tem. terciā ptem eāā nolentibz tri
buit. et de reliquo oīe presbiteriū
ornauit cū caborio. et altare auro pu
ro et gēmis preciosis decorauit. Jheō
in cronicis Iulianus in psas profec
tus nīoz post victoriā dijs sanguīez
vouerat. vbi a quodā simulachro pfu
gā ad deserta pductus cū fame et siti
apostata pdidisset exercitū. et mōsul
tus a suoz errauit agmībz. ab obuio
forte hostiū equite conto plia pfossa
interijt anno etatis sue xl°. Hugo flo
riacens in cron Cū autē moreret
cepit xpīn deū blasphemare dicens
Vicisti galilee vicisti. atq in hijs voca
bz miser expirauit āno impij sui tno.
Socrates Apud carras ciuitatē in

uenta est in templo ubi ille pfiasens
occulte sacrificauerat. mulier a capil
lis appensa. extensas hīs manus et
vterū aptū in cui⁹ iecore victoriā in
spexerat. In antiochia vero repte
sunt in palatio plures arche hūanis
capitibz plene. et īnumera in puteis
corpa dimersa mortuoz. In qua vbe
cum nūciata eēt mors eius. publicā
festiuitatē celebrauerūt dicentes in
theatris cū exultatione. Magnifice fa
tue ubi st̄ vaticinia tua. Viat deus et
xp̄c eius. De adriano pseudo discipulo. et
pegrinatione sc̄i hylarionis. Ex gestis eius
Cap xlv.

Postea adrianus sancti hilarionis discipulus de
palestina supuenit dicens iu
lianū occisū. eūq̄ reuerti debere ad
monasteriū suū. Quod ille audiens
detestatus est. Adrianus autē infelix
volens palestinā reuerti. et pristinā
sub noīe migū gloriā quereng. mul
tis ei ījurias fecit. et post aliquātum
tpis morbo regio computruit. Habēs
igitur senex sanamū serum. ascendit
classem que siciliā nauigabat. Cūq̄
venūdato eoz codice. quē manu sua
adolescens scripserat. dare naulū
ponēret in medio ferme adria nau
cleri filius arreptus a demone clama
re cepit. Hilarion serue dei. cur nobis
per te eram in pelago tutos ēe non li
cet. Da michi spaciū ut ad terrā ven
am. Cui ille ait. Si deus meus tibi con
cedit ut maneas. mane. Si autē ille ec
eiciat. quid michi īuidiā facis hōi pecā
tori et mendico. Hoc dicebat ne qui
in naui erant ad terras puenisset
eū prodirent. Puer multo post purga
tus est puer. patre et cetis fidem dana
bz nulli super eius nomine loquturo
Ingressus autē pathmū promūtoriū
sicilie obtulit naudero euangeliū pro
subuectione sua et zanani. Qui nolu
it accipe. maxime cū videret eoḡ pter
codicem et vestes nichil habē. Cūq̄
vius autē quidā dū in basilica beati
petri vome torqueret proclamauit ī
eo demon. Ante paucos dies īgressus

est hylarion siciliam seruus xpi. et pu
tat se ee secretu. ego vadam et prodam
illu. Statimq cu seruis suis ascensa in
porta naui pathmu appulsus est. Et
deducente se demone ante tuguriu se
nis prostratus. illico curatus est. Hoc
quoq signoz eius ijciu in sicilia. inu
merabile deinceps ad eu multitudiez
egrotanciu et religiosoz hoim adduxit.
Interea ysicius eius discipulus to
to sene orbe querebat. littora lustrans
deserta penetrans. Cumq post trien
niu eu inuenisset. et ad eius genua pro
uolutus plantas illius lacrimis rigas
set. audiuit a zanano non posse sene
in illis regionibz habitare. sed velle
ad barbaras quasda naciones pergere.
ubi nomen eius et sermo eet ignotus
Duxit ergo eu ad epidauru dalmacie
oppidu. Vbi paucis diebz in vicino a
gello mansitans non potuit abscon
di. Draco enim ex hijs quos boas vocant
eo q tam grandes sint ut boues gluti
re soleant. oem late prouinciam vasta
bat. Nec solum armenta et pecudes.
sed et agricolas et pastores tractu sui
spus absorbebat. Cui cu pira pparari
iussisset. et oratione ad xpm pmissa
euocato strue lignoz scande precepis
set igne supposuit. cunctaq plebe spec
tante imane bestia concremauit.
Vnde estuans quo se verteret quid fa
ceret alia pabat fugam. et solitarias
terras mente plustrans merebat q
tacente de se lingua miracula loqren
tur. Ea tempestate tremotu totius
orbis qui post iuliani morte accidit
maria terminos suos egressa st et qi
deus rursu diluuiu minaret. vel i an
tiquu chaos redirent omnia naues
ad prerupta delate monciu pepende
rut. Quod cu viderent epydauritani
verentes ne frementibz fluctibz opidu
funditus subrueret egressi st ad sene.
et quasi ad preliu proficiscentes posue
rut eum in litore. Qui cu tria crucis
signa pinxisset in sabulo. manusq con
tra tenderet. incredibile dictu est i qn
tam t. o altitudine intumescens mare

ante eu steterit. ac diu fremens. et quasi
ad obicem indignans paulati in se re
lapsu sit. Mirabatur omnis ciuitas.
et magnitudo signi salonis quoq p
crebuerat. De consumacione vite eiusde
Ca. xlvi.

Quod intelligens senex
in breui lembo clam fugit nocte
et inuenta post triduu oneraria
naui prexit cypru. et pirate derelicta
classe in littore. que non antempna.
sed conto gubernat duobz haut puis
myoparonibz occurrerut. Denuo hinc
inde fluctus vertente remige oes qui
erant in naui ceperut trepidare. flere
discurre. contos preparare dicentes seni
piratas adesse. Quos ille procul intu
ens subrisit et ait. Modice fidei quare
trepidastis? Nunquid plures sut hij qm
exercitus pharaonis? Cumq rostris spu
mantibz hostiles carine iminerent ste
tit in ora nauis et porrecta manu co
tra venientes. hucusq ait venisse suf
ficiat. Statimq resilierut nauicule et
mirabant pirate dum multo velocius
qm venerant ad littus ferebant. Itaq
ppero cursu inter cicladas nauigans
hinc inde clamanciu de vrbibz et vicis
et ad littora concurrenciu imundoz spi
rituu voces audiebat. Ingressus ergo
paphu vrbem cypri nec ibi latere potu
it clamantibz per totam insula illam
imundis spiritibz hylarione suu xpi
venisse et ad eu debere se pperare. Cumq
vellet itm ad egiptu nauigare scilicz
ad loca bucolia eo q nullus xpianoru
ibi eet sed barbara et ferox nacio. ysi
chius suasit ei ut ad secreciore locu in
ipsa magis insula conscenderet. Quem
cum diu lustrans oia repperisset per
duxit eu xij milibz a mari procul int
secretos asperosq montes. et quo vix
reptando manibz genibzq posset ascen
di. Qui introgressus vidit locu remo
tu arboribzq circudatu habente aqs
de supcilio montis irriguas. ortuq p
amenu. Sed et antiquissima templi
ruina iuxta. ex quo ut ipe et discipli
eius referebant tam inumerabiliu
per diem et nocte demonu voces reso

nabant ut exʒatū crederes. Quo ille valde delectatus habitauit ibi p ānos .xiij. Anno autē etatis sue .lxxx. egrotans. cū iam modicū cibi reperet in pectore. nec preter sensū viui hoīb quicq̄ superesset aptis oculis loquebat. Egrede aīa quid times. Egrede quid dubitas. Septuaginta ppe annis xp̄o seruisti. et mortem times. In hec verba spīm exalauit. Cuius rei nūciū cū audisset palestine sēus vir ysichius p̄ repit cyprū. et simulans se velle ī eodem oculo habitare cū ingenti vite sue periculo corpus eius furatus est. Sā vero feā constancia cuius generū et filiam vnctione olei de morte liberauerat. et que pigiles in eius sepulchro noctes ducere solita erat. plato ad se nūciato q̄ corpusculū hylarionis palestine esset statim examinata est. verā in seruū dei morte quoq̄ dilectionem cōprobans. Hugo ubi supī. De impio iuliano nimano. Cāp xlviij.

Post iuliani necem iouianus impauit mēsibz octo. Hic erat vir fortis et nobilis. et illo tpe millenarius quo iulianus electionē militibz suis legē p̄posuit. ut aut sacrificarent aut milicie cederent. Qui magis elegit cingulū amittē q̄ impij impatoris p̄ceptionibz obedire. Hunc tū iulianus ad bellū proficiscens. p̄ter belli nāturam int̄ viros militares habebat. Qui cū violēt̄ p̄ necē iuliani a militibz ad impiū traheret̄. dixit non se velle paganis hoīb impare. cū ipe xp̄ianus existeret. Cumq̄ vox oīm cōiter proclamasset dicenciū se quoq̄ xp̄ianos esse suscepit impiū. Sozomenus Iouinianus impator scripsit secundo p̄fecto p̄toriana legem. ut capitali sentencia plecterent̄ qui sacrū virginē nuptiali thoro violare p̄sumeret̄ vel impudico aspū respicerēt. ne dicam forte arripe tēptarent. Rufinus .pr°.li°. historie ecc̄iastice Nox ut iouinianus eius est affuit ei diuina clementia contra oēm spem cū clausi vndiq̄ hostibz tenerent̄. nec euadendi facultas

nulla suppetēret. subito missos a barbaris oratores adesse vident pacēq̄ deposcere exʒatui quoq̄ tedia consupto cibos cetera q̄q̄ necessaria in mercimonijs pollicent̄. Itaq̄ ad .xxix. annos pace cōposita ad romanū regressus est solū. lapsis predecessoris admonitus honoratis et officiosissimis līs athanasiū requirit a quo formā fidei et ecc̄iast̄ disponendaq̄ suscepit modū. Hugo ubi supī

Iouinianus igitur sūs impator cogitabat de cōi salute. et quo posset de medio hostiū exʒatū ulesiū educē. Sed cū et locoq̄ ī̄iquitate captus et hostibz circūseptus nullā euadendi facultatē prospiceret. pepigit fedus cū sapore rege psarū. et nisibin oppidū .p̄tem̄ supioris mesopotamie ei concessit. Quo ip̄ psarū rex forū venaliū illi in deserto p̄parari fecit. et ita iouianus de medio hostiū romanū ulesiū eduxit exercitū. Veruī tū ad illiricū remeans in quoddā tubiculū nouū sese recepit vbi calore primaq̄ et nidore parietū nup calce illitoq̄ pregrauatus et suffocatus octauo demū mense quo ip̄e creperat vitā finiuit. et ita pia tāq̄ letā p̄ncipia mors īmatura corrupit.

De impio valentiniano. et appollinari lo odiceno. Cap̄ xlviij

Valentinianus deniq̄ magnus qui et ipe sicut iam dixim̄ pro fide catholica ab impissimo iuliano militia priuatus fuerat. iouiniano defuncto a pud vrbem niceam. romanoq̄ consensu militū adeptus impiū impauit annis xj. Ynō tm̄ fortitudīe sī et cōperūdaq̄ et prudencia atq̄ iusticia et corpis mitudine prefulgebat. Ipse fr̄em suū valentē sibi in consorciū regni assūpsit. et sibi quidē occiduas retinuit. frī vero suo orientales ptes regendas cōcessit. Theo° in cronicis. Hic valentinianus alias impator egregius et auxiliano moribz similis nisi q̄ eius seueritatē nimiā et p̄citatē quadā crudelitatē et auariciā imꝑetrabant̄. Ce pit autē regnare cū valente fratre suo anno dīi cc°. lxxiij. Iudi. iij. vero

ſĩtomilleſimo ãº xxx. ¶ Anno ſeq̃nti terremotu per orbem facto mare lutu exijt. et ſimilie multarũq; vrbiũ ĩmuã biles ꝓlos oppreſſit. ¶ Appollinaris laodicenus epũs. multimoda religiõs nẽe ſcripta compoſuit. Idem ĩ libro de illuſ virĩs. Apollinaris laodicenꝰ epũs ſyne patre probo preſbitero ma gis grãaticis in adoleſcẽciaa opam dedit. et poſtea in ſcis ſcripturis ĩnu merabilia ſcribens ſub theodoſio ĩpẽa tore obijt. Extant eius aduerſus poꝛ phyriũ xxx libri. qui mꝰ cetera eiꝰ ope ra vel maxime probant. Ruffinꝰ xi libº Apollinaris laodicenꝰ vir ſane in ce teris inſtructus. Sed dũ contencionis vicio nimiꝰ agitur. et adũſus oñe qđ quiſq; ſentit ire obuiꝰ delectati. iactata one ingenij male fortis hereſim ex cõ tencione generauit. aſſerens corpus ſine aĩa a dño ſuiſſe ſuſceptũ. Et cum euidentibz euangelij teſtimonijs vnge tur verbũ ſe poſt. Et ne ex toto vinci videret. aut eũ habuiſſe aĩam quidẽ ſed non ex ea ꝑte qua rationalis eſt ſed ex ea ſolum qua viuificaẽ corpus ad ſupplementũ vero rationalis ꝑtis ipm verbũ dei fuiſſe. Actor. Sic ergo apollinaris a fide deuians. hereſi ſui nois inſtituit. Dicit aũt triptus hiſ toria per idem tpus in laodicia fuiſſe duos apollinares. prẽm preſbiterũ. et filiũ lectorẽ. patrẽ grãmaticũ et fi liũ rethoꝛẽ. Videturq; pocius pater q̃ filius epũs fuiſſe. qui prẽm habuit ꝓ bum preſbiterũ ut dicit ieronimꝰ. Et hunc dicit beda hereſim introduxiſſe. ſalicet illiũ qui fuit epũs laodicie.

Ieroꝰ in cronic. De damaſo ꝓ. Cap lxx

Eodem ãno romane eccie xxxvº epũs ordinatur damaſus. Et lib pontificũ Hic damaſus nacõe hiſpanꝰ ſedit ãnis xviij. Cui codẽ ordi natus eſt ſub intencione vrſinus. Et facto conſilio ſacerdotũ quia fortior e rat et plurima multitudo damaſiũ ĩ ſede apoſtolica conſtituerũt. Hic dama ſus multa corpa ſanctoꝛ requiſiuit ꝛ ĩuenit. quoꝛ tumbas ecĩa verſibz deco rauit. Hic accuſatus in crimine epis adulterij facta ſynodo purgatus eſt a xliij epis. Qui ecĩa dãpnauerũt cõ cordiũ et aliꝛtũ accuſatores dyaconeb. et proiecerũt de eccĩa. Actor. Hiũ da maſiũ cõmendat eccĩa ieronimꝰ in li bro de viris illuſtribz. et ad ſe ĩuicẽ ſcꝛ ſerũt epl'as. ¶ Damaſꝰ ipe rogatu iero nimi ſcripſit ad eũ hiſtoriã de geſtis romanoꝛ pontificũ. eiuſdẽq; rogatu ĩ ſtituit dici in eccĩa in fine pſalmoꝛũ. Gloria pi et filio et ſpiritui ſancto ꝛc. Inſtituit eccĩa pſalmos die noctuq; per oñes eccĩas cantari. Sepultus eſt aũ via ardeatina in baſilica ſua tercio pdus decembris Ieroꝰ in cronic. De tuno valente impatoꝛe. Cap lxxi

Anno valente impatoꝛe. Cap lxxi

tercio imperij valentiniani. valens frater eius ab eudoxio arrianoꝛ epo baptiſatus nrõs per ſequit. Triptus hiſtõ. Valentẽ impatoꝛẽ eũ catholicus eẽt vxoꝛ ſua fecit arrianũ. cuiꝰ ſeditionis eudoxiꝰ conſtantinopolitanꝰ epũs auctoꝛ fuit. Qui cũ baptiſaret eũ. iureiurando al ligauit eũ ut in illa ſecta ꝑmaneret. Hic igitur valens exilia uit euſebiũ ſamoſatenũ qui nũciũ qui ei liãs ſui exilij attulerat celauit ne perimeret a ꝓpl'o. Nocte vero cũ vno ſolo famulo egreſſus plumaciũ trĩmodo et codicẽ ſecũ ferens. Cuiꝰ in loco ordinato arri ano quodã eunomio. nulliꝰ de ꝓpl'o ad ad eccĩaz veniebat. Quod ille videns a ciuitate diſceſſit. poſt quẽ lucius ibi ordinatus eſt. Quo tranſeunte aliq̃n contigit adoleſcentes pila ludentes ibi eſſe. Cumq; eoꝛ pila forte per pedes aſi ni epi tranſiret pueri eiulantes actẽ derũt igniẽ. et pilam per mediũ iac tantes quaſi expiauerũt. Eunomiꝰ autẽ ſeptem thomos in epl'a ad roma nos ſcripſit. ¶ Pelagius laodicenꝰ epũs quẽ valens exiliauit ꝑmo nupciaꝝũ die ſponſe ſue ꝑſuaſit ut puritatẽ ꝓpo neret voluptati. ¶ Eo tempe agelius nouacianoꝝũ epũs erat. qui ſemp vna tunica vtebat. et exalceatus ambula bat. Amphiloc' in geſtis baſilij . . .

Arriani etiam optinuerūt a valēte
imp̄atore ut eiceret xp̄ianos ab eccle
sia nicee ciuitatis et daret eis. Ad
quē vir sc̄us basilius veniens locutus
est pro xp̄ianis. Demostenes autē epu
larū imp̄atoris prefectus. cū patrocina
retur hereticis loq̄ns blasphemiā fecit
barbarismū. De quo ait sc̄us. vidimus
et demostenē sine lr̄is. Adhuc in hoc ī
sistenti. tuū est inquit de pulmentari
is cogitare. et non diuina dogmata
decoquere. Qui mox cōfusus obticuit. Valēs
aūt ait basilio. Vade et iudica inter e
os. sed non sc̄dm īmoderatū amorē po
puli tui quia non decet. Cui sc̄us. Si
iudiciū meū reprehenderis me et te
exilia et catholicos eice. ¶ Tunc abijt
ad arrianos et ait. Venite vos et ca
tholici. et clausam ecc̄iaz utriq; signa
te. et post tres dies si oracionibz vr̄is
ap̄itur. vestra sit. Sin autē. et nos idē
faciemus vna nocte. qd̄ si non ap̄iatur
nobis recipite eam. Quod et factū est.
et ap̄ta est ultro xp̄ianis. Nam facta
oracione contriti sūt vectes et cecide
rūt claues cū pessulo. et sub vento ve
hementi porte appulerūt parietibz.
Precinente ergo basilio. tollite portas &c.
intrauerūt ecc̄iaz. Ob hoc etiā multi
arriani. viso miraculo cōuersi sūt ad
fidem catholicam. Jheronimus Anno
prenotato scilicet valentiniani tercio
gracianus filius eius ambianis īpera
tor fc̄us est. Tanta constantinopoli or
ta est tempestas ut mire magnitu
dinis decidens grando nōnullos ho
minū interficeret. apud attrabatas la
na e celo pluuie mixta defluxit. Hila
rius pictauensis ep̄us obijt. De obitu
sancti hylarij et miraculis eius. Capl̄. li.

Post multa igitur et magna mira
cula sc̄us hilarius infirmatus
cū obitū suū īminere cognosceret
fecit ad se venire leoniū eiusdem ciui
tatis presbiterū quē maxime diligebat
Cumq; īminente nocte eū exire et si quid
foris audiret renūciare iussisset. ipse
voces tumultuantis ppli ciuitatis se
audisse reuertens exposuit. Qui cum
iuxta eū vigilaret finē eius expectans
media nocte iubetur exire. et quid au
dire possit iacenti referre. Qui dū nil
se audisse renūciat. mox nimia claritas
quā etiā presbiter sufferre nō poterat
intrauit ad eum. et sic paulatī recedē
te lumine migrauit ad dn̄m. ¶ Duo
autē negociatores aliq̄n cū ad eiusdē
sancti basilicā occurrissent habentes
formā cere quasi socialiter in cōe vnus al
locutus est altm̄ ut eam tanto cōfessori
offerrent. sed in cassū sua verba in aīo
sui socij nolentis expendit. Ipse tn̄ cum
eodē collega in oracione prosternitur. ce
ramq; illam ante sepulchri cancellos
exponit. Mox ad oēm equalitatē speci
es ipsius cere se diuisit. et p̄te illius fi
delis oblatoris accepta. pars altera
videntibz plurimis voluendo usq; ad
alios cancellos nutu diuino cū oī con
tumelia est repulsa. Quasi sc̄us nollz
īuadere. qd̄ alt̄ illi deuotus nō optulit.
Tunc ille confusus ingemuit et fleuit
maioraq; postea obtulit. ¶ Quidā pu
er cū ad sepem obdormisset iacens ore
aperto. ingressū in se serpenti p̄auit.
Quo comp̄to parentes eius statuerūt
eū secū ire ad basilicā sancti hilarij in
dines insula. post serpentū extermina
tionē constructā. Et quia nullus ut fer
tur potest ibi viuere serpens. timebant
ne forte puero insulā ingresso coluber
in eius ventre moreretur. Sed hoc in sc̄a
pietate constituentes festinant ad lo
cū p̄currūt. Intrantesq; mox se paui
mento ecc̄ie prosternūt deūq; et sanctū
hilariū pro salute pueri gementes expos
cunt. Tunc ore pueri euomitur p̄mo qua
si iussus coluber progreditur. progressus
q; veneno statī coram omnibz qui ade
rant effuso moritur. Jheronimus Anno
seq̄nti nycea que ante sepe corruerat
tremotu funditus est euersa. Anno
seq̄nti athamancus rex gothorum in xp̄i
anos p̄secucione cōmota plurimos ī
terfecit. et de p̄priis sedibz in roma
nū solū expulit. Anno sequenti euse
bius vercellensis ep̄us moritur. De sc̄o
eusebio vercellensi. Ex gestis eius. Cap̄ lij.

Valen XV tiniani

Hic eusebius olim tpibz dyocleciaī
et maximiani adhuc cathecumi
nus cū parentibz romā venit.
et ab eusebio pp̄ nomen et baptismū
suscepit. Papa vero eusebius instructus
est ab angelo priusq̄ eū baptisaret
qualis et q̄ntus vir existeret. et quo
eū noīe vocitaret. In ipso eius baptis
mo manus angelice vise st̄. que eū de
sacro fonte leuauerūt. Virgo semper
pmansit. nullamq̄ feīam post bap
tismū nec eciā matrē deosculando teti
git. non despiciendo naturā sed refugi
endo culpam. Cū enī quedā matrona
nobilis eius pulchritudine attracta.
clam vellet eius adire cubiculū. tota
nocte plateas vrbis circuiuit. et ad eius
cubiculū custodientibz angelis puenire
non potuit. Vnde in crastinū ad pe
des eius prouoluit. veniam petēs. cri
men quod cogitauerat corā omībus
confitet. ¶ Post decessū sancti siluestri
marcus pp̄ ordinauit eū presbitm eo
q̄ constancia fidei in eo ppolleret. et
iam eēt q̄nquaginta annoz. Cū ergo
ordinatus fuisset tanta scītate claru
it ut ī missarū solempnijs int̄ manus
eius sacrū misteriū appareret. Post
hec iulius pp̄ videns arrianos sub ī
peratore constancio preualē. consecra
uit eū vrbis vercellis epm. qui tunc
optinebat int̄ alias vrbes ytalie pn̄
cipatū. Cum aūt vercellis ingressus
fuisset. facientibz hereticis cūcta ecciarū
ostia clausa st̄ ut nullus intraret. Cō
periens aūt btūs eusebius tantā eorū
maliciā. ante ostiū maioris ecc̄ie que
est beate marie flexis genibz orauit.
et statim eo surgente oīa ostia apta
sūt. et diuinitus reserata. ac si mini
me clausa fuissent. De constancia eius
contra arrianos. Capl̄m liij.

Cum aūt btūs eusebius oēs
prouincias occidentis. et scs
athanasius totā ecc̄iam orientis
ab arrianoz peste sua predicacione
purgarent. constancius impator eos
ab ecc̄ia in exiliū ppellē laborabat. At
uero eusebius in tantū psecutus est ar
rianos ut auxenciū hereticū mediola
nensem epm ab oībus xpianis expul
sū dampnaret. et pro eo virū scm dyo
nisiū ordinaret epm. Vnde iratus cō
stancius contra eusebiū consilia cōgre
gauit et multas cū epis litteras ei mi
sit. Sed ille eoz consorcia fugiens sciens
maliciā in multitudine preualē venie
noluit. et suā senectutē opposuit. Vnde
impator statuit cont̄ eius excusacionē
in mediolanensi vrbe que ppe erat con
ciliū celebrari. Quo cū ipse impator
venisset. et collecto epoz consilio euse
biū deesse vidisset. misit ad eū lr̄as ut
veniret. Sed cū ille venire tardaret
et impator liberiū papā et quosdam
alios expectaret. interī iussit arrianos
episcopos fidē suā describē. et scō atha
nasio licet absente dampnato. catholi
cos qui aderant fecit subscribē. Quoz
primus dyonisius mediolanensis fuit. Cū
ergo eusebius de vrbe vercellis exiret et
multa se passurū prediceret ad quēdā
fluuiū deuenit. Nauis aūt ex alia ri
pa flūis procul erat. que statī eo iuben
te ad eū venit. et ipm cū socijs nullo
gubernante transuexit. Tūc obuius
ei predcūs dyonisius procidit ante eū
dicens. Peccaui pater. libera me si va
les. Venerūt itaq̄ simul in ecc̄iaz ubi
papa liberius cū catholicis epis fidē
niceni concilij confirmabat. et ipe eu
sebius et prefatus dyonisius. eidē fidei
subscripserūt. Vocatus aūt eusebius ab
impatore cū nec minis nec blandicijs
moueret. corā omībz dixit. Vos dicitis
filiū minorē eē pr̄e. cur michi meū fili
um et discipulū pretulistis. Non enī
discipulus sup ingrm. nec filius super
prem. Qua illi racione pmoti statī
ei cyrographū quē scripserant. et cui
dyonisius subscripserat obtulerūt. Et
ait illis. Non post filiū scribā cui pre
sū auctoritate. Sed istū incendite. no
uūq̄ cui subscribā si vultis scribite. Sic
q̄ nutu dei incensus cyrographus cui
dyonisius et alij xxix epi subscripse
rant rursūq̄ arriani aliū cyrographū
cicius conscripserūt ut eusebius et alij sub

scriberent. Sed cū nullatenꝰ consentiret. gaudere catholici ceperūt qꝝ ipsi qui coacti subscripserant. cyrographū illiū ab arrianis in censu videbant.

De passionibz eius et obitu. Cap liiij.

Tunc uratus constantiꝰ tradidit eusebiū voluntati arrianoꝝ Qui statim eū ab alijs epīs abstrahentes. et eū fortit flagellantes traxerūt per gradus palatij a summo usqꝫ ad imū. et rursū ab imo usqꝫ ad sursū. Cumqꝫ lapidibz graduum quassato capite multū sanguinem iam fudisset. et adhuc eis consentire non vellet. vinctis retro manibz eū per collū trahebant extorquere volentes ut eis consentiret. Ipse autem quasi nil passus constanter dicebat se pmanē in sua confessione et pro ea libenter occumbere. Tunc decreuit constantiꝰ ut oēs epī qui eius exemplo fuerant aīati in exiliū mitterent. Hilarius igit pictauensis. et paulinꝰ treuerensis. et dyonisiꝰ mediolanēsis cū liberio pp̄ꝫ ꝑter fidem in exiliū deportant. Eusebiꝰ vero in cauea constrictus vehemius palestine in tribu manasse q̄ et bethsan vel domus nisan. id est domus īmicoꝝ vocatur. Et quia scite eā condiderūt. scatopolis appellat. Videntes aut arriani qꝫ inde constrictus circūspicere poterat. unde abstractū necessario cibo et potu in domo angustissima vehemius reclusērūt. Cumqꝫ ibi septē diebz ieiunasset et hoc custodibz intimasset pietati moti eū in aliū hospitiolū receperūt pmittentes ut eū quilibet visitaret sed non diu. Vicesimo q̄nto eiū die arriani armati hospitiū irruentes in tali ergastulo circūcludūt. ut illo cēt longitudine breuior. latitudine angustior. Ita ut nec pedes extē deve. nec se in latus altrīn vertere nec aliquē suoꝝ posset videre. Capite depresso. humeros tm̄ et cubitos mouere valebat. Et nisi eū angeloꝝ visitatio relevaret humanū corpus tantū iniuriā tam diu sustinē non posset. Sed q̄

nonā in ventre ceti seruauit. et iniuriam usqꝫ ad exitū constanaj custodiuit.

Julianꝰ igitur impator ei succedens placere volens omnibz iubet exulatos epos reuocari et templa deoꝝ apiri. et pace frui sub lege qua quisqꝫ vellet. Et sicut de oriens eusebius ad athanasiū venit et hystoriā ei sue passionis exposuit. Indeqꝫ veniens ad liberiū papā ab ipo gratanter exceptus est. Sicut ā defuncto iuliano iouiniano regnante. sopitis arrianis eusebius vercellis redijt. et eū pplus cū magna exultatioē suscepit. Sed itm̄ valente regnante arriani repullulant. et contra eusebiū dyocesis visitantē seditionē excitant. Et vallati domo eiꝰ supinū trahentes extē domū lapidibz obruūt. et sic mutuāb ad dnm̄ sepultus est a discipulis suis in eccīa quā ipse construxerat. Vixit aūt sedm̄ cronicas ad minꝰ lxxxviij ānis.

Jheꝝ in cronicis. De didimo alexandrino.

Anno valentiniani Caplm lv.

viij° didimꝰ alexandrinꝰ multa de nō dogmate per notarios edmentit. Qui post q̄ntū natiuitatis sue annū luībus orbatus. elementoū quoqꝫ non ignarus fuit. Rufinus xi° li°

Didimꝰ in pua etate cū prima elementa lr̄arū ignoraret luībus orbatus maiore desiderio veri luīs inflammatus est. audiens scriptū in euāgelio. quod apud hoīes ipossibile est possibile est apud dm̄. Unde confisus in domino precabat obnixius ut illuīaco nem cordis acciperet. Quod studia et laborē. et iuges continuatus qꝫ vigilias ut quod alijs visus illi concedit auditus. Cumqꝫ post lucubratio nis laborē ut fieri solet somnus leue tibz adueniisset. didimꝰ tanqꝫ mūdum aīal ruminans abū quē ceperat ex tegro reuocabat. Et ea que vidū ꝑ curentibz alijs ex librorū lectione cognouerat. memoria eī aīo retexebat. Ita in breui deo docente in tantam diuinarū humanarūqꝫ rerū cui ditionē ac sciam venit. ut scole ecclesiastice doctor existeret. athanasio epo ecclie

q̄ viris sapientibz in ecc̄ia dei admodū
probatus. Sed et in ceteris siue dyaletice
siue geometrie astronomie quoq̄ et
arismetice disciplinis ita erat paratus.
ut nullus vnq̄ phōr. aliqua ex hijs
artibz ꝓponens obtinere eum uel cōclu
dere quiuerit. Sed statim ut rn̄siones
eius acceperat. magr̄m eū illius de q̄
ꝓposuerat crederet discipline. Eius scr̄p
ta in magna oīm admiracione hn̄t.
Nos tamen qui viue vocis eius ex ꝑte
aliqua fuimus auditores longe maio
rem graciā ac diuinū nescio quid ac
supra humanā vocem sonans illis ma
gis sermonibz que de ore eius proferebā
tur audiuimus. Hūc etiā btūs anthonius
cū fidei athanasij testīoniū laturus ad
uersū arrianos de thebaide alexandri
am descendisset. magnificis consolatus
est verbis. Nichil inquit te offendat di
dime q̄ carnalibz oculis videris orba
tus. Desunt enī tibi illi oculi. q̄s mu
res et musce et lacerte hn̄t. Sed letare
q̄ habes oculos quos angeli hn̄t. et q̄
bus deus videtur. per quos tibi mag
nū sciencie lumen accendit. Iheronimus in lib
virorum illustriū. De studio et scr̄pt eiusdē. Cap

Didimus alexandrinus captus a lvi
parua etate oculis. et ob hoc ele
mentorum ignarus tantū mira
culū sui omnibz prebuit ut dyaleticā q̄
et arismeticā et geometriā que vel
maxime visu indigent. usq̄ ad ꝑfectū
didicerit. Hic plurima nobiliaq̄ con
scripsit. Cōmentarios in psalmos oēs
Cōmentarios in euangelia mathei et
iohānis. De dogmatibz et cont̄ arria
nos libros duos. De spū sancto librum
vnū. quē ego in latinū verti. Itē in
ysaiā thomos xviij. In ozee scripsit ad
me cōmentariorum libros tres. Et in za
chariā meo rogatu libros v. Et cōmen
tarios in iob. et multa alia que dige
rere ꝓprij iudicij est. Viuit usq̄ hodie
et lxxxiij etatis sue annū iā excessit
Actor. Oīm librorum didimi nullū in
armarijs que sūt apud nos uspiam
repperi preter librū de spū sancto. quē
iheronimus se in latinū vertisse testat

dicens. Iheronimus in prologo eiusdē . . .
Volens aliquid garrire de spū sancto
malui alieni opis interpres existere.
q̄m ut quidā faciūt informis coruicu
la alienis me coloribz adornare. Legi
dudū cuiusdā libellos de spū scō. et iux
ta comici sententiā ex grecis bonis la
tina vidi non bona. Nichil ibi virile
atq̄ districtū. sed totū flaccidū molle
et nitidū. Didimus vero meus oculos
hn̄s sponse. et illa lumina que in can
descentes segetes ihūs precepit subleua
ri. procul alcius intuens antiquū mo
rem nobis reddit ut ꝓpheta vocet vi
dens. Certe qui hūc legerit latinorū
furta cognoscet. et contempnet riuu
los cū ceperit haurire de fontibz. Iheronimus
in cronic. De petro alexandrino et lucio arri
ano. Cap lvij

Anno valentiniani
nono alexandrie ordinat epūs
petrus. Qui post valentis inte
ritū tam facilis in recipiendis hereti
cis fuit. ut nōnullis suspicionē accep
te pecunie intulerit. Helinādus xlij libro

Hic est quē btūs athanasius successo
rem sibi delegerat. Sed ut ait rufinus
lucius arriane ꝑtis epūs tanq̄ lupus
ad ouē aduolat. Petrus aūt ꝓtinus
nauē conscendens ad vrbem romā pro
fugit. Lucius vero tanq̄ materia sibi
crudelitatis oblata ita ibat in sangui
nem ut nec speciē religionis aliquā
seruare videret. Igitur athanasius
hoc anno videt mortuus esse. q̄uis
iheronimus in cronicis eius obitū nō
ponat. Socrates aūt in historia trip
tita dicit eū mortuū fuisse consulatu
graciani secundo et probi. Consulatus
enī tūc tpis constantinopoli et rome
annotabant. Theodericus. Lucio ar
riano alexandriā venienti dicebant
gentiles. Bene venisti episcope qui fili
um non defendis. Te serapis amat. et
huc introduxit. Rufinus. Huius pri
mo ingressu tanta et tam turpia in
virgines et continentes ecc̄ie gesta st̄
que nec in ꝑsecucionibz gentiliū me
morant. Theodericus. Vestes sancta
rū virginū disrūpebant. nudas ꝑ totā

vrbem circumferentes. Quibus cum turpitu-
dine prout poterant illudebant. ¶ Pu-
erum quendam indutum veste feminea.
iunctis oculis et vultu fusco colore de-
picto super ipsum altare huc et illuc agere
et manibus azistum celebrare fecerunt.
Postea quendam ex suis turpitudine
notissimum veste genitalibus que nudatum
in sede ponentes ecclesie. turpem concio-
natorem contra xpm fecerunt. pro sacris
verbis scelera proferentem. laudantem
luxuriam. impietatem. fornicationem. mas-
culorum concubitum. furtum. cibos. potum.
Rufinus Post fugas ciuium et exilia
post cedes et tormenta. flamasque qui-
bus innumeros dampnauit. lucius ad
monasteria furoris sui arma conuer-
tit. Vastat heremum et quiescentibus bel-
la indicit. Tria milia simul aut eo
amplius virorum per totam heremum secre-
ta et solitaria habitacione dispersos
oppugnare pariter aggreditur. Mittit
armatam equitum ac peditum manum. At
illi econtra gladijs obiectabant cer-
uices. et nichil aliud dicebant nisi a-
mice ad quid venisti? De exilio duorum
Eo tpe macharior. Cap lviij
patres monachorum vita et an-
tiquitate macharius et ysidorus
aliusque macharius heraclides et pa-
bus anthonij discipuli per egiptum et
maxime nitrie partibus habebantur
Que pns vidi loquor et eorum gesta re-
fero quorum in passionibus socius esse pro-
meruit. ¶ Ad eos delatus est homo
membris omnibus et maxime pedibus
aridus. Qui cum ab eis in nomine dni fu-
isset punctus oleo. statim confirmate
sunt plancte eius. Et dicentibus eis. in no-
mine dni nri ihu xpi quem lucius per-
sequitur surge et sta super pedes tuos.
et redi ad domum tuam. continuo exur-
gens et exiliens benedicebat dm. os-
tendens quia vere erat in illis deus.
¶ Cecus quidam antea rogauerat se de-
duci ad cellulam macharij. qui erat
in deserto itinere dierum trium. Qui mul-
to labore ductancium illuc proueniens
machariu non repperit domi. Contris-

tatus valde et in fide proficiens. deprecor
vos inquit. applicate me ad illam partem
parietis ubi cubare solet. Quo facto
parum luti aridi vnde paries oblitus
videbatur assumens palme sue suppo-
suit. Rogat etiam ut aquam de puteo de
quo bibere solebat ei darent. Qui hu-
more soluens glebam. eodemque luto
oculos supungens et lauans de aqua
que hausta fuerat de puteo repente
visum recepit. et sine ductoris admini-
culo ad sua redijt. Et cum omni domo sua
postea regressus et deo gratias referens
rem ut gesta fuerat indicauit. ¶ Ad
eundem machariu ut iam superius dictum
est leena catulos suos cecos ante pedes
pedes posuit. quo rogante dnm rece-
perunt visum. Sed in hijs omnibus lucius
non erubuit. sed iussit patres suos abla-
tos a gregibus suis. primo clam raptos
in insulam quandam egipti paludum
deportari. in qua compererat neminem
prorsus esse xpianum. ¶ Igitur cum duobus
solis pedissequis noctu ad insulam de-
ducuntur. in qua erat templum quoddam
summa veneracione ab incolis obserua-
tum. Cumque primum nauicula senum oran-
soli illius contigisset. ecce subito sacer-
dotis templi illius filia virgo ab immun-
do spiritu correpta ingenti vociferacione
et cum clamoribus usque usque ad celum da-
tis per medios agi populos cepit. Et cre-
bros ducens rotatus stridens huc atque
illuc. rabida ora vibrare. Cumque ad spec-
taculum tanti monstri populi conuenissent
maxime cum esset sacerdotis filia qui in
honore precipuo apud eos erat. per au-
ras eam raptam sequentes perueniunt
usque ad nauiculam senum. Ibi vero pro-
iecta eorum pedibus et prostrata clama-
re cepit. Quid venistis huc o seruis
dei summi antiquis nos et veternosis
euoluere domicilijs? In loco hoc de-
pulsi vndique latebamus. quomodo vos
nequaquam latere potuimus? Cedimus an-
tiquis sedibus populos nros terrasque reci-
pite. Hec illa dicente. increpatus ab
eis spiritus effugatur. et puella sana vna
cum parentibus suis iacebat ad pedes nos-

tri tpis aplor. Qui talibus exordijs
predicantes eis fidem dni nri ihu xpi
in tantam conuersionem repente eos pduxerunt ut statim manibus suis antiquissimum
illud templum et in summa veneratione
habitum destruerent et ecciam confestim
edificarent. Quod cum fuisset alexandrie
nunciatum. veritus lucius ne forte etiam
suorum odia in eum iusta consurgerent.
utpote quia apte iam bellum non hominibus
sed deo indiceret. occulte eos remitti
in heremum iubet. De sancto moyse sarracenorum epo. Caplm. lix.

Eo tpe manma sarracenorum gentis regina vehementi bello palestini et arabici limitis oppida atque urbes quatere. vicinasque simul prouincias vastare cepit. Cumque frequentibus bellis romanum attriuisset exercitum. orata pace non aliter se amplexuram promittit. nisi moyses monachus genti sue daretur epus. qui in heremo ptibus illis propinqua vita solitaria degebat. quem meritis et virtutibus et signis que faciebat per illum deus magnifice innotuerat. Captus ergo moyses ad sacerdocium suscipiendum nulla ratione passus est se a lucio ordinari. sed ab epis quos in exilium miserat ordinatus est epus. Quo facto et gentis ferocissime pacem tenuit et fidem intemeratam custodiuit. Huic moysi dcm est. vade sede in cella tua. et illa te docebit vniuersa. Idem. Homo fugiens homines similis est vue mature Qui autem cum hominibus conuersatur similis est vue acerbe. Idem moyses audiens iudicem venientem ad se fugit in paludem. Cui iudex occurrens querebat ubi esset moyses. Quid inquit vultis ei. Fatuus est et hereticus. Idem inuitatus in scithi ad iudicandum ibi fratrem culpabilem. sportam vetustissimam plenam harena portabat. Interrogatus quid hoc esset respondit dicens. pcta mea sunt post me sequencia et non video ea. et hodie venio aliena iudicare. Ad hunc moysen dixit zacharias seraphionis discipulus exuta cucullа. et sub pedibus suis iactata et conculcata. Nisi ita conculcatus fuerit monachus. non pt monachus esse. Ad hunc zachariam morientem dixit idem moyses. Quid vides? Nichil inquit melius. quam tacere pater. Idem moyses ordinatus epus et expulsus ab altari ut sic probaretur dicebat. Gene tibi fecerunt cinerate et cacabate. quia cum tu homo non sis. in medio hominum ausus es ingredi. Idem moyses in scithi septem fratribus secum manentibus ait. Hodie barbari huc veniunt. fugite. Et tu inquiunt non fugis? Respondit. Per tot annos expcto istam diem. ut compleatur sermo dni. omnis qui accepit gladium. gladio peribit. Ecce inquit appropinquauerunt ianue. Et statim intrantes barbari interfecerunt eos. Vnus autem ex eis perterritus abscondit se super plectas et vidit septem coronas descendentes et coronantes moysen et sex fres. Idem moyses in septem caplis ad pimenium. Stulticia est homini relicto mortuo suo flere alienum. Mori a proximo tuo est flere pcta tua. et sine cogitatu esse ab omni homine. quia iste bonus est ille malus. Idem per has quatuor res passio gignitur. Per habundanciam esce et potus. per sacietatem sompni. per ocium et iocum. Socrates in histo tpti. Moyses cum seruus esset. propter culpas a dno expulsus est. Qui latrocinio deditus homicidia multa commisit. Postea conuersus panem solum comedens sex annis per totam noctem stans orauit. nec genibus inclinatis nec oculis sompno clausis. Noctanter circuibat cellas monachorum et lagenas omnium implebat aqua. cum aqua longe maneret decem aut xx. aut xxx stadijs. Qui licet ita domaret corpus priorem valitudinem non amisit. Aliquando quatuor latrones simul comprehensos ligans impositos humeris pduxit ad ecclesiam. in voluntate monachorum ponens quid de eis facere vellent. Factus presbiter in scithi terribilis demonibus pene annis lxxv vixit. De abbate pastore et dcis eius

Quesi. In vitas prim. Cap lx.

Quit abbas pastor ab abbate moyse. Pater quando veniunt temptaciones

resistam eis an pmittā intrare? Qui
rndit. pmitte et pugna cū eis. Alij
vero idem interroganti rndit. non per
mittas intrare. Tunc admiratus ab
bas pastor ait. Ego tibi cōmitto tibi
cogitaciones meas. et tu aliter doces
alios qm me. Cui senex. Ego tibi dixi
sicut michi ipsi. quia ubi maior ē pug
na et maior corona. Quibusdā autē bo
nū est non dimittere temptaciōes ītra
re. ¶ Dixit abbas pastor quia pauptas
et tribulacio cū discrecione st opaciōes
vite solitarie. Hij sūt tres viri scilz noe
daniel et iob. Noe nichil possidens. iob
tribulatus. daniel aūt discernens. ¶
Dixit abbas pastor qa īciū malor est
mentem distendē. ¶ Dixit etiā bonū est
fugere corpalia. Quia homo qui est in
corpali bello assimilat ei qui stat super
locum profundissimū. ut qua hora visū
fuerit īimico eius facile possit eū īpin
gere deorsū. Si aūt a corpalibz longe fu
erit assimilat viro longe stanti a puteo
ut non trahat eū īimicus proicē deor
sum. Et dum violent trahitur. deus ei
auxiliū dirigit. ¶ Dixit abbas pastor.
Nisi nabuzardan venisset templū dni
crematū non fuisset. Ita nisi quies gu
le et ventris in aīaz venerit nūqm mēs
pugnās contra īimicū corruit. ¶ Dicūt
q abbas pastor nūqm iuit ad manducā
dū nisi contra voluntatē et cū lacrimis
ne videret inobediens frībz. ¶ Dixit ab
bas pastor. Sicut fumo expelluntur
apes ne tollat dulcedo opis. ita timorē
dni et omē opus bonū expellit quies cor
poralis. ¶ Cū mater abbatis pastoris vo
lens eū videre cū fratribz diu lacrima
ta eēt extra ostiū. ait abbas anub. Qd
vult hec vetula. Et abbas pastor intra
ostiū stans ait. An vis hic videre nos
an in alio sclo? Et illa. In alio. Si inqt
equanimit feras q non vides hic vide
bis in futuro. Et illa abijt. ¶ Voluit iu
dex prouincie videre abbatē pastorem.
et non acquieuit. Judex incarcerauit
filiū sororis eius tanqm malefactorem di
cens. Si rogaret abbas pro eo eripet eū.
Tunc mater pueri ad ostiū frīs sui fleuit

dicens. Saltem moueat frater viscera
tua miseracio sanguīs tui. Et manda
uit senex tandē ad iudicē. Examina
causā iuuenis scdm legem. et si dignus
est morte moriat. Sin autē. fac quod
vis. ¶ Frater quidā interrogabat abbatē
pastorē. Pater quid est quod scriptū est
qui irascitur fratri suo sine causa? Ille
rndit. Ex omni re qua voluerit te gra
uare frater tuus. si irasceris aduersus
eū donec oculū tuū dextrū eiciat. sine
causa irasceris ei. Si autē aliquis te
voluerit separe a deo. pro hoc irascere.
¶ Dixit abbas pastor. Est homo qui vi
detur ore tacens et corde alios condemp
nat. hic sine cessacione loquit. Et est qui
a mane usqz ad vesperam loquit et tacit
nitatem tenet. quia nūqm sine utilitate
loquitur. De ceteris patribz illius tpis. et pri
mo de abbate pyor. Cap lxi.

Eo tpe florebant sancti pres pyor et ysi
dorus et pambus. amonius et
helim et apelles et serapion et eulogi
us et dorotheus et pyamon et benya
min et marcus et apollonius et eua
grius et melas et paulus in libia et
or. et copres et mucius et benus. Hor
pyor ambulans comedebat ut minorē
sentiret voluptatē. Pgens ad heremū fo
dit puteū. et aquā īueniens amarā
vsus est ea usqz in finē vite. orando ut
putat faciens eam dulcem. ¶ Iste cū mo
yses et eius monachi foderent puteū.
et aquā īuenire non possent supueīt
et oracione facta descendit in foueā. Cū
qz tercio pcussisset terrā. mox aqua e
manauit. Illoqz statim discedente
petentibz ut vel ex aqua parū gusta
ret. feci inquit ppter quod directus sū.
¶ Idem pyor duos saccos magnū et p
uū impleuit harena dicens. Saccus
iste multū hns arene mea pccā st. et
posui ea sup dorsū meū. ne doleā pro e
is et plorem. Hec autē sportella modica
pccā fratris mei st. et sūt ante faciem
meā. Hic fuit heremita pyor. quē btus
anthonius adolescentē in sancto ppo
sito monachorū instruxit xxx et āplius
annis. Ex quo egressus est de domo pa

rentū suoꝝ nūq̄ eis visus est. Soror eiꝰ
cum eēt vidua habens duos filios iam
adolescentulos misit eos in heremū
ad requirendū frem̄ suū. Ipse vero nō
acquieuit peticioni eoꝝ. Prexerūt āt
ad btm̄ anthoniū indicantes ei pro q̄
causa venissent. Misit ergo anthonius
et vocauit eū ad se. dixitq̄ ei. Vade ut
videat te soror tua. Tunc assūpsit secum
aliū monachū et prexit ad domū so
roris sue. Et stans foris ꝓpe ianuā a
trij clausis oculis ut non videret sororē
stetit et ait. Vide me q̄ntū volueris et
statim reuersus est ad heremū Jheroꝰ
in vitis prm̄. De abbatibꝫ ysidoro et pambo.

Monasteriū ysidori erat cap̄ lxij.
apud thebaidā muro circūda
tum mille monachos hn̄s. Se
nior sedens ad ianuā ea lege intran
tes recipiebat ut ultra non exirent.
Actor. Ergo stabilitas loci eciam tunc
firmata est. quāuis btūs bn̄dictus dici
tur īuenisse id est scripto p̄mus cōfir
masse. Idem in vitis prm̄ Ad suscipi
endos autē hospites habebat cellulā
sibi adherentē. Huiꝰ ysidori dictū est.
Ex quo factus sū monachus. non p̄mi
si iracundiā usq̄ ad fauces meas ascē
dere. Abbati moysi īposuit durissimā
impugnacionē fornicacioīs demon ut
non preualeret sedere in cellula sua. ꝫ
abijt ad abbatē ysidorū. et retulit ei vio
lenciā impugnacioīs sue. Cumq̄ de scrip
turis sanctis ysidorus consolaretur eū. et ut
ad cellulam suā reuerteretur rogaret no
luit. Ysidorus ergo pariter cū moyse as
cendit in supiora cellule sue et dixit ei.
Respice ad occidentē. Et vidit multitu
dinē demonū cū furore quasi ad preliū
p̄paratos. Dixit āt ei ysidorus. Respice
iterū ad orientē. et vidit multitudinem
scōrū angeloꝝ gloriosā et splendentem
super lumen solis. Ait autē ysidorus.
Ecce quos in occidente vidisti. ipi īpug
nant scōs dei. Nam quos ad orientē con
spexisti ipsi sūt quos in adiutoriū scīs su
is mittit dn̄s. Cognosce ergo quia plu
res st̄ nobiscū sicut dicit heliseus. Quia
maior est qui in nobis est q̄ qui in hoc
mūdo est. Hijs confortatus moyses reu
sus est in cellulā suā. Abbas ysidorus
quociens illi cogitacio sua dicebat quia
magnus es respondebat ad se. Q̄nquid
talis sū qualis ille? Cum vero demon cō
turbans eū suggerebat ei desperacionē
dicebat. Quāuis ego in tormentis mit
tar tamen vos subtus me īuenio. Pā
bo cū sine lr̄is eēt accessit ad quendā ut
disceret psalmū. Qui cū audisset primū
versū psalmi xxxviij id est. dixi custodiā
vias meas ut non delinquā in lingua
mea. secundū noluit audire. Satis est in
quit. si hūc implere potero michi suffici
et. Requisitus postea a mgr̄o quare in
sex mensibꝫ non redisset. quia inq̄t illū
versū nondū opere compleui. Post mul
tū tp̄is requisitus a quodā utrū illū īples
set. vix inquit xlix annis illū implere
potui. Huic quodā aurū dante ad ciba
ria paup̄m et dicente numera. r̄ndit.
Quod dedisti non eget numero sed salu
bri tm̄ effectu. Hic rogatus ab athana
sio descendit alexandriā. Vbi cū videret
mulierē theatricā fleuit. Requisitus
quare fleret ait. Due res me mouent.
Vna est illiꝰ p̄dicio altera quia non ha
beo tantū studiū placendi deo q̄ntū illa
turpibꝫ hom̄ibꝫ. De hoc dicebat ysaac. Pa
tres nr̄i et pambo abbas vetustis et de
multis p̄tibꝫ resarcitis vestibꝫ utebantur
Nūc autē qui preciosis utimini. deser
tastis locū hunc. Item theophilus ar
chiepūs volebat in scithi edificari ab
abbate pambo. Qui rogantibꝫ ut ali
quid ei diceret. r̄ndit. Si taciturnitate
mea non edificatur neq̄ in sermone e
dificabitur. Idem ait. Sicut apis quo
cūq̄ vadit mel opatur. ita monachus.
Abbas pambo in hora mortis ait.
Postq̄ veni in hac solitudine. et fabri
caui michi cellā. extra laborē meum
non recolo panē me comedisse. nec pe
nituisse de sermone quē locutus sum
usq̄ in hanc horā. Et sic vado ad dn̄m
quasi qui nec īciū fecerī seruiendi deo
Frater requisiuit abbatē pambo si bo
nū eēt laudare proximū. r̄ndit senex.
melius est tacere. Jheroꝰ ī vitis prm̄. De

heleno āmonio z appelle. Cap lxiij.

Vidimꝰ inter eos āmoniū virū sapientissimū. Huiꝰ monasterii erat muro circūdatū. quod in illis locis ex lateribꝫ crudis fmale fieri solet. **Socrates** Ammoniꝰ eruditissimꝰ origenis didimiqꝫ discipulꝰ. a iuuentute vsqꝫ ad mortem preter panē assū nichil comedit. Hic adeo sine auri ositate fuit. ut cū athanasio romā veniens nullū opus aiuitatis inspiceret nisi tantū ecclaz petri et pauli. Hic electus in epm dexterā sibi āputauit auē. Hic a nullo visus est irascens aiuuans aut mentiens. aut vanū vel asperū vel infirmū protulisse sermōez. Hellim in sinu portabat ignē et vestes eius non ardebant. **Actor** Huic helium theōniꝰ in vitas patrū appellat helenū. de quo dicetur inferius Appelles egiptius ut legit ex fabio fenario cōuersus est. Qui quadā die hoc opus exercens demonē eū temptantē in specie mulieris forcipibꝫ candētibꝫ pcussit in facie. qui stridens et ingemiscens procul effugit. Hieronimꝰ aut qꝫ nuda manu de ferro candente dyabolū pcussit transformatū in mulierē speciosam. ex quo in vsū habuit ut ferrū candens nuda manu tenere nec ledi. Hic narrabat de quodā iohe qui sub cuiusdā sapi rupe stans tribz cōtinuis annis orauit. nūqꝫ residens vel iacens. somni tantū capiens qñtū stans capere potuit. Cibū nūqm sūpsit nisi dnica die ad presbiter ad eū veniebat et offerebat pro eo sacrificiū. et hoc erat ei sacramentū et victus. Pedes eius dirupebant. et sanies ex eis profluebat Completisqꝫ tribz annis ab angelo sanatus est. Et repletus scia et doctrina multos edificauit. Dominica die sēp reuertens ad locū illū sacramentoꝝ gracia. reliquis diebz opa manuū faciens. iumentoꝝ cingula de palmaꝝ foliis texens. ut illis locas habere mos est. quibz cingulis iumentoꝝ infirmitates sanabant. Hanc quoqꝫ graciā habuit ut vnicuiqꝫ fratrū scriberet de quo pcō vel vicio. vel de quo virtutis opere quisqꝫ ceteris preeminet.

De sempione et eulogio et dorotheo. Cap lxiiij.

In regione arsenoite vidimus serapionē patrē decem miliū monachoꝝ viuenciū ex. pꝛijs laboribz quos precipue messis tempe mēde manuū conquirebant. Hoc autē moris est non solū ipsis sed et oībz pene egipcijs monachis ut messis tpe se locent ad metendū. atqꝫ ex ea mercede octogenos vnusquisqꝫ modios frumenti plus minus qꝫ conquirit. vnde non solū regiōis illius indigentes aluntur. sed et ad alexandriā naues onuste frumento diuigūtur vel in carcere reclusis vel reliquis egentibz peregrinis. Neqꝫ eni mē egiptum sufficiūt pauperes. qui possint misericordie eoꝝ fratis largitatis assumere.

In vitis pr̄m.

Abbas serapion qui erat iuuenis parimacii furabat. quē occulte manducauet. Theona aūt frater ente sermonē de continencia confessus est pcm coram oībus. et velut lampas ignis egressa est de sinu eius et impleuit totā domū fetore. Quo audito abbas theon. Nichil sic noxiū est mōchis et letifimi demones. quomodo celare cogitaciones suas patribz spūalibz. **Socrates** Theonas pater fuit triū miliū monachoꝝ. scientissimꝰ grecarū et latinaꝝ litterarū. exx̄ annis diuinā tractauisse.

Hieroꝰ in vit pr̄m.

Vidimus et alium sanctū theonā in sua cella clausū solitariū. ut dicebat xxx̄ annis silencio tenuisse. **Actor** Hinc apparet qꝫ toto illo tempe quo silencio tenuit non fuit pr̄ alioꝝ monachoꝝ. Non eī tanto tēpoꝛe possit tenē silencio. sed post illud tēpus fruges est abbas. Scīs eulogius presbiter cogitaciones hoīm presciēs. ut videret quosdā monachos indigne velle cōmunicare. remonebat singulos dicens vnicuiqꝫ. Tu hac nocte fornicacioīb vesti deriū habuisti. tu vero dixisti in corde tuo. nichil interest. utrū iustus vel pcōr accedat. Et hos oēs ac similes remonebat donec oēs per penitenciā purgarēt

Socrates Dorotheus genie thebeꝰ

cotidie lapides a mari colligebat. et singulis annis hospitiū edificabat. et nō valentibz edificare dabat. Noctibz aūt ꝑ ter cor abū fiebat sportas ut venderet. Huiꝰ vilius est in laūlo soporatus. vel pro requie pedes extendisse. Et sepe ei dormienti tabus ex ore labebat. aliqñ sompno grauatus cecidit in sterc̄e Exp̄gefactus et contristatus ait sub silencio. Si angelis dormire suaseris. et nō ulterius suadebis. Huic laboranti dixit quida. Cur ita ꝓmis corpus tuū. Rñdit. Quia illud occidit me. Huiꝰ tabus absq; ignis ope oīo fuit. Huiꝰ cellulā cū latrones eā aurū habere estimarēt quoda tpe īuadentes. ita oīone eiꝰ sopibus affuit ut penitꝰ moueri non possent. donec consueta hōim multitudo adueniret. Quos ut viderūt ignē comburendos trahe conabant. Et vir sanctus nāturate loqui cōpulsus ait. Sinite eos abire. alioqn sanitatis gracia fugiet a me. Sola eā manus īpositione conferebat de quacūq; infinitate sanitatē. Illi vero hijs auditis et monachi facti sūt. et penitentes abire dimissi sunt. Hic eciā sanctus quociens hominibz rndebat. in tabulis scribebat Dicitur eciā q; noctibz ad heremū prodiens plurimo bestiarū comitatu veniret. quibz tanq; pro laboris remuneratione aquā de puteo suo hauriebat

De piamone et beniamin. et marco. Cap lxv.

Piamon presbiter dū sanctificaret vidit angelū contra altare stantē monachos ꝓcesin codice scribentē et delentē absentes. Hieronimꝰ. Piamon eo tpe quo fideles ad cōicandū accedebant videbat angelum dei iuxta altare stantē et scribentem in libro quorda noīa. aliox non scribentē. Quox vnūquēq; seorsū discutiens inuenit in singulis mortale pctm et cū eis tam diu fleuit. donec cū ceteris assciptꝰ sūt. Socrates. In egiptū enim senex ydropicus in tm fuit. ut per ianuas cellule sue non posset efferri. ni si ianue cū tabulis antepositis tolleret. Qua passione laborans octo mensibus ante mortem sedens in cella latissima solempniꝰ curabat egrotantes. Rogauit ad se venientes ut orarent deū ꝓ aīa eius de corpore non curantes q̄a et dū sanū eēt inquit nichil michi ꝓfuit. Cū sancti marcus dū ad sacmenta accederet. angelus ei sacmenta prebebat. cuiꝰ manū tm modo usq; ad iuncturā brachij videbat. In vitas ꝑm . .

Marcus scriptor antiq̄rius vocatꝰ dū scriberet o veliquit impfm. Hic marcus vestitus erat sacco sisso et reconsuto. facie tincta de fuligine culine. Vñ a matre non est agnitus. ad quā dauis oculis egressus est. Hic siluani discipulus fuit. hic aut ad arseniū. Quare nos fugis. Qui ait. diligo vos. sed nō possū ee cum deo et cum hominibz. Superior quidem virtutū milia vnā habet voluntatē. vnus aūt homo plures habet voluntates.

De siluano et eius discipulis. Cap lxvi. . .

Abbas siluanus dū in excessu mentis suis esset. et exurgens fleuit amare. Rogantibz autē fratribz causā fletus ait. Ego ad iudiciū raptus sū et multos vidi de habitu nīo euntes ad tormenta. et multos seculares ad regnū. Et lugens senex nolebat exire a cella sua. Sed qñ exire cogebat. opiebat facie suā dicēs Quid necesse est videre istud lumē tēporale. in quo nichil est utile. Cū abbas siluanus dū cū discipulo suo zacharia ad quādam monasteriū puenisset. fecerūt eos monachi parū comedere. Postq̄ vero egressi sūt inuenit discipulus aquā et voluit bibere. Cui abbas ait. Hodie ieiunium est. At ille. Quid hodie nō comedimus pater. Et dixit ille. Illa est caritatis erit fili. nos aūt itm ieiunium teneamus. Quidam pegrinus sepuenit ad abbatem siluanū in monte sina. et vidit ꝙ fres opabant. et dixit eis. Quare opanū estimum que perit. Maria ei bona ꝑtem elegit. Tunc senex dixit discipulo suo zacharie. da ei codicem ut legat. et mitte eū in cellula q̄ nichil habet. Hora aūt nona cū aūspiciebat sinter ille si forte eū senex vocaret ad

comedendū. Postq̄ transijt hora venit et dixit ei. Nūquid hodie non comedēruīt fratres abbā. Quare me non vocastis. Dixit abbas. Tu homo spiritalis es et non necē habes hac esca. Nos quasi carnales opus hēmus comedē. et idō opā. Tu autē bonā ptem elegisti. Quod cū audisset cepit penitere et dicē Indulge michi abba. Tunc rīdit. Ergo necessaria est martha marie. Huius siluani alius discipulus fuit zenon qui aut. Nūq̄ maneas in loco nōato neq̄ sedeas cū hoīe hñte magnū nomen. Idem zenon fīrib de sc̄pturis querentib aut. Reliquerūt fīres p̄ma sua et celestia sectanti. Idem contuitens cuiumeē aut intra se. Fures ad tormenta vadūt. proba te si potes ferre tormenta. Et stetit in cuiumate q̄nq̄ diebz defricans se in sole. Huius siluani fuit alter discipulus ut dcīm est zacharias. Hic cū sepem orti amouisset cū fīribz ut facerent ortūm horē dixit siluano. Non ingrediar in hanc cellam nisi sepis in loco suo fuerit reuocata. Idem zacharias vidit fratrē suū in extasi a mane usq̄ ad horā decimā. Et cū vidisset eū questionē coegit eū lacrimando dicere quid vidisset. Tunc ille. In celū raptus fui et vidi gloriā dei. et illic steti usq̄ modo. et nūc dimissus sū. Hic zacharias palliū suū deposuit sub pedes suos. et contulauit et dixit. Nisi quis sic fuit consultatus non potest ēe monachus.

Appolonio cū nullā artem sciret cibaria et medicamina laborantibz exp̄ris precibus cōparabat. singula monasteria circuiens usq̄ ad horā nonā. et languentes visitans et eis ministrās

Hieronimꝰ. De sancto appollonio. Cap lxvii

Vidimus et scm appollonium in finibz hermopoleos ad quā salua tote cū maria et ioseph fugisse traditur. Ibi erat templū in quo ingresso saluatore oīa ydola corruerūt et comminuta sūt. In finibz illis apollonius erat pater q̄ngentox monachox fere octogenarius. Quindecim adhuc annoꝝ erat cū secessit in hēmū. ubi xl̄ annis cōuersatus est. Ad quē cū diceret dñs. appolloni per te ydola egipti subuertā. ydam sapiaz sapienciū. ait. Auferam me dñe iactanciā. Et dñs ad eū. Mitte manū tuā ad ternices tuas et quod cōprehenderis constringe et sub arena obrue. At ille iecta manu apprehendit quasi pusillū ethiopē. et demersit sub arena clamantē. Ego sū superbie demon. Tūc ait vox diuina. Quicquid de cetero posteris consequeris. Factū est hec tpe iuliani apostate. Cūctis autē apollonius cū quadā firmitate sue mentis ē et a iuliano. pr̄erit et consolatus est eum ut patienter ferret que ei inferebantur. Tunc aduenies tribunus inuenit virum scm. et ira motus iussit eam illum cū ceteris includi. Quod et fīm est. Media autē nocte apparuit lux magna in carcere et angelus ianuas aperiens voluit oēs intrantes educere. Ille vero noluit fieri consuluit usq̄ mane. Tūc aliorum pedibz sanctox aduoluti. rogabant eos discedere. Mane autē facto venit carnifex et iussit eos discedere. quia in eadem nocte tremotu domus sua cōciderat et electi famulox suox mortui sūt. et sancti cū fīnis et laudibz remearūt. Hec gentilibz prēdicans multa milia hominū cōuertit ad fidem signis et miraculis infinitis. Persecutionis tpe egressus est ut captiuos visitaret xp̄ianos. Cūq̄ quosdā consolaret. inuentus a iudicibz captus est et incarceratus. Quidā vō gentilis philemo noīe famosissimus. cū opprobriis et cōtumeliis affecit. Cui apollonius. Auferat tibi deus filū. et mulierē horū quē dicis tibi deus iputet ad pēam. Ille vero hoc audito cōpunctus est. statim se xp̄ianū confessus est. Iudex vero hoc audito iussit uratur igne fierique et eos in medio proiici. Quod et fīm est. Interea vir scs orabat ut ad gloriā noīs xp̄i ignis extingueretur. et statim roze celi diffuso ignis extinctus est. Quod ut vidit iudex cito contritus est et credidit in xp̄m. Tandē ducti sū in vinculis cōtinuo preferto. sed et qui duxerūt eos contin

sunt. et xpi nomini adherentes etiam ipi
vincti sunt. Et iussu prefecti quia noluit
eos audire in mare proiecti sunt. Sicque a
qua passionis facta est eis aqua baptis
mi. Et proiecit mare corpa omnium simul
in aridam. simulque sepulti sunt. Egritudi
nes sanant. et orationibus adhuc pie pe
tentium ibi subueniunt. ¶ Centum oraciones
vir sanctus flexis tociens genibus per diem.
et totidem per noctem complebat. Indu
mentum eius erat stuppeum collobium. et li
theum quo collum et caput obuoluebat. que
dicuntur in deserto permansisse numquam vete
rata. Circa hunc sanctum erat templum et si
mulachrum quod sacerdotes quasi pro a
quis pluuialibus circumferebant. Quos
omnes orando stare fecit immobiles. et
nec bobus adhibitis potuit moueri si
mulachrum. Sed steterunt tota die ac noc
te rapidissimis estibus adusti. Tandem scien
tes hoc ei per sanctum accidisse. incenso simu
lachro crediderunt in domino. De eodem.

Primis adhuc diebus Cap. lxviii.
cum cepisset habitare in spelunca
aderat dies sanctus pasche. Erant
eis tantummodo pauci et sicci panes et ole
ra. ex hijs que sale respersa reponi apud
eos solent. Iussit ergo fratribus ut peteret
unusquisque a domino. si quid in die festo su
mere libenter habeat. Quod illi eum iusse
runt facere. Cumque complesset orationem
et omnes respondissent amen. ecce repente
ante fores spelunce vident astare homines
sibi penitus ignotos cum magna ciborum
copia. In quibus erant quedam que omnino
in egipti regionibus numquam visa sunt pomo
rum genera et magnitudo incredibilis
vue nuces fici et malapunica. faui mel
lis et lactis copia. nonnulli ingentes pa
nes candidi et mundi. qui tamen peregrine
viderentur esse prouincie. Viri vero qui
hec attulerant. statim ut ea tradiderunt
festinanter quasi ad eum a quo missi fue
rant regressi sunt. Horum tanta fuit copi
a ut usque ad diem penthecostes cotidie
ministrata sufficerent. Illique certi e
rant quod a deo solempnitatis gratia si
bi missi fuerant. ¶ Quidam ex fratribus
poposcit ab eo. ut pro se deum rogaret.

ut sibi daretur humilitas. et mansuetu
dinis gratia. quo orante completum est.
¶ Orta fame omnes habitatores loci illius
venerunt ad eum cum vxoribus et paruulis.
Qui iussit eos pascere donec non haberet
nisi tres sportas panis. que unius diei vic
tum monachis prebere debebant. Quas eci
am iussit proferre in medium et eleua
tis ad deum manibus ait. Numquid non potest
manus domini multiplicare hec? Sic dicit
spiritus sanctus. non deficiet panis in sportis
hijs donec saciemur omnes de fructibus nouis.
Quatuor ergo continuis mensibus non
cessauit erogari panis de sportis. nec
deesse potuit aliquando. Motus ergo dya
bolus ait ad eum. Numquid helyas es tu
aut aliquis alius prophetarum. aut apostolorum
quod hec facere ausus es? Qui ait. Quid in
de. Nonne prophete et apostoli homines erant
qui nobis et fidem suam et graciam tra
diderunt. aut tunc deus presens erat. nunc ve
ro absens? Moris erat apud eum. ut fra
tres eius non prius cibum sumerent. quam
communionem perciperent dominicam circa horam no
nam. Et post hec interdum sic usque ad vespe
ram permanebant verbum dei audientes
Post hec cibo sumpto alij ad heremum suc
cedebant per totam noctem diuinas scrip
turas memoria recolentes. Alij percepta
gracia xpi statim discedebant. hoc solo
spiritali cibo contenti. et hec faciebant
per plurimos dies. ¶ Iubebat fratres semper
gaudere dicens. Tristentur gentiles. luge
ant iudei. plangant sine cessacione pec
catores. iusti vero letentur. Non oportet
prorsus inesse tristiciam hijs quibus salus
in deo est. et spes in regno celorum. Nam
si hij qui terrena diligunt super fragilibus
et caducis rebus letantur. nos qui tante
glorie spem et eternitatis expectacionem
habemus. cur non omni exultacione glorie
mur. ¶ Dicebat quoque. propterea fratres ad
uenientes traditum est adorandos esse.
ut certum sit in aduentu eorum aduentum
domini haberi. Sic enim et abraham suscepit
eos qui homines videbantur. dominus autem in eis
intelligebatur. Interdum etiam cogere debemus
fratres ad corporalem requiem contra ipso
rum voluntatem. ¶ Monebat ut si fieri pos

set cotidie cōicarent monachi ne qui se
longe fuerit ab hijs longe fiat a deo. ¶ Je
iunia legitima id est qrte et sexte feie
dicebat non ee soluenda. quia qrta fe
ria iudas traditionē domini cogitauit
et ipse dns sexta feria crucifixus est. Vi
debitur q; qui in diebz hijs sine aliqua ne
cessitate soluit statuta ieiunia. vel cū
tradente trade saluatorē vel cū crucifi
gente crucifigere. Si ergo inquit hijs
diebz supuenerit aliquis ponenda est
mensa ei soli. Q; si noluerit non est co
gendus De euagrio et palladio et mela
Erat et paulo. Socrates. Caplm
tunc tpis euagrius duoz lyrix.
machaviox discipulus a grego
rio nazanzeno dyaconus ordinati et
cū eo descendens in egyptū et vivos illos
inspiciens vitā illoz imitabatur. Hic
archidiaconi gregorij aspū erat pul
cher vrimi. et civili cultū vestis ornati.
Cumq; eū quida senator zelotipus vx
ori sue nosset ee notissimū morte ei pa
rabat. Euagrius autē vidit in sōnis
q; quasi pro crimine cōprehensus eet
ferroq; vinctus pedes et manus ad sup
plicii duceret. Quod dū fieret quida
protul' euāgeliū et pmisit eū ee liberu
dū si a constantinopoli recederet. Idq;
compulit sibi iureiurando promitti.
et ille tactis euangelijs id se facē pro
misit. Et a vinculis solutus expectq
est. Et credens visioni periula declina
uit et venit ihersolimā. Is duos libos
valde utiles scripsit. Quoz vnus de
actuali vita intitulatus monachicis.
alter appellat' cognicionalis. Socrates
Huiq euagrij discipulus fuit palladiq
cuiq liber de hijs et silibus sufficienti
loquit'. Hic aut. Oportet et discere que
nescimi. et fideliter docere que nouim.
Inter hos erat et melas epūs. Ad
cuiq eccliam cū venissent qui epos ar
rianis resistentes exilio deportarent.
viderūt eū tanq; ultimū eccie mis
trū candelas pparantē. Quē et intro
gauerūt ubi eet epūs. At ille. Ego vos
epo nūciabo. Tunc ex itine fatigatos
ad epi hospicii duxit. et posita mesa
pauit ut valuit. Post pdiū se dixit ee
epm. At illi mirati. pter reuerentiā
dederūt ei fugā. Et ille. Non declinabo
quit quod mei similes libenter patiunt.
Huiq melantis frater fuit salomon. ex
negociatore monachus ¶ Paulus in li
bia q̄ngentos monachos habebat. Nich
opabatur nec ptipiebat nisi qd' comē
deret solum. Cotidie trecentas oōnes
quasi in tributū deo solucbat. Et ne nu
mero delinqueret totidem lapides po
nebat. et ad singulas oōnes lapides
ponebat in sinu. Jheronimus vitas pm
De beato or. et de scō cupriete. Cap lxx".
Sanctus or apud thebaidā erat
nonagenarius barba prolixa.
vultu et aspū letissimi. Lutōas
primo ignorauit. sed data est ei diuini
tus gratia. et oblato codice a fratribz
quasi olim iam sciens lras legere cepit.
Consuetudo ei erat non prius corpalem
cibū sume q; cōtionē xpi spūalē acape.
Idem or dixit ad discipulū. Vide ne alie
nū verbū aliqn dicas in cellam istā.
¶ Vidimi et aliū benū noīe māsuendie
omnes hoīes precellentē. De quo dice
bant q; neq; vnq; iurauit nec mentitus
sit. neq; iratus neq; otiosū aut superflu
um protulit sermonē. Legit de sancto
or q; hic cū iam multos annos in hac
mo pegisset. apparuit ei angelus dicēs
Quotrūq; in hac vita positus cōuer
teris ad salutē. super tot pncipatū ac
cipies in futuro. Multa aūt milia ho
minū per eū cōuersa sūt. Quociens
frater aliquis venit volens in hemo
morari sibi cellulā pauit et supellec
tilia dedit. ¶ Quoda autē tempe ut ipe
met retulit sub noīe alterius. venerūt
demones in specie celestis militie tāq;
magnū regē in curru deducentes. Is
q; qui a ceteris ut rex habebat' dicebat
ei. O homo implesti oīa superest ut tm
adores me et tūsferā te in celū sicut ihe
sum. Quod audiens cogitauit. quid
est hoc: nonne ego cotidie saluatorē
et regē meū adoro: Hic si eet ille non
a me posceret quod indesinenter me fa
cere sciret. Tunc aut ego regem meū

habeo quē cotidie sine intimissione ado
ro. Tu aūt non es meus rex. Et cōtinu
o demon euanuit. ¶Hic eciā sanus tribz
annis pane angelor vixit. nullū cibū
terrenū sumens. sed angelus eidē de celo
tercia die afferebat. ¶Dicit eciā q fres
cū eo cōmorantes sepe angelor aspām
in ecclia cantantiū ynos et laudes psal
gentes viderūt. ¶Erat inē alios coptes
presbiter annor circiē lxxx. Hic interro
gatus de melchisedech timebat os suū
dicens. Ve tibi coptes qua que manda
uit tibi deus ut faceres dereliquisti. et
quea te non reqrit illa scrutari presu
mis. ¶Coptes intrauit in ignē. et non
est nocuit. ut quēdam doctorē manichey
orū cōuinceret. et per hoc miraculū
pplm ab errore reuocaret. ¶Cuius olera
cū quidā gentilis furatus eēt. non po
terant coqui nec aqua talefieri. Qđ
fur videns retulit que abstulerat. et
factus est xpianus. Eadē nocte venerūt
furtres quibz olera collecta fuerāt ne
cessaria. Vnde sanctus coptes dño duplices
honores retulit. De scō mucio heremi
ta. Cap lxxi.

Hic narrabat
nobis q primus in illa hēmo
fuit quidā mucius homo sanctus
ms qui primū fuerat latro maxim9
et sepulchror violator in omnibz flagi
tijs opinatissim9. Qui cū quadā noc
te ad quandā virginē deo sacratā per
rectū cū quibusdā machinis vellet ir
rūpere. difficultate ptrandi opis fa
tigatus sompno opprimit. et per visū
sibi assistere videt quendā regio habi
tu dicentē. Desine iam ab hijs flagicijs
et ab hac effusione humani sanguīs
et ab execrabilibz furtis. Ad laborē re
ligiosū cōuerte vigilias. et sustape ā
gelicam celestemq; miliciā. et ego te
huius ducē milicie et pncipem finaliū
tui ee ostendā. Et cū excratus monacho
rū. et pncipatū sup eos tenē iubetur
Cuigilans astantē videt virginē req
rentē quis eēt. et cur vel vnde vēiret.
Et ille quasi amens effatus nichil tūdit
nisi hoc tīmodo ut ei ecclām ostendet.
Quē illa duxit ad ecclām et obtulit
presbiteris. Quor ille pedibz prostratus
rogabat se xpianū fieri et locū penitē
cie dari. Illi autē primi psalmi tres pi
mos versus tradūt ei. quos sibi dixit
sufficere. Tribzq diebz ymanens apud e
os profectus est ad heremū. ubi plūmo
tempore demoratus est. cibū ex radicibz
herbarū capiens. Rediens aūt ad pres
biteros reddidit versus suos tam verbis
q̄ operibz. Ymanenbzq apud eos ebdo
mada vna rediit ad hēmū. ubi per sep
tem cōtinuos annos in omni gracia de
gens plenitudinē gratie consecutus est
ita ut omnes pene scripturas memoriti
teneret. Cibū die dñica tantū sumebat
sibi diuinitus delatū. qui ei sufficiebat
usq ad alterā dñicā. De miraculis eius
que narrantur sūs coptes. Cap lxxij.

Qum autē diligentissime sepelien
dis mortuis indumenta aptaret
aut ad eū quidā adolescens eius
discipulus. Vellem ut me mortuū tu
induceres. plane inquit funiā. et tam
copiose induam. donec dicas. sufficit. pq
non multū tpis ille defunctus est. Quo
nduto aut ad eū cōrā omnibz. Sufficiūt
hec tibi ad sepulturā filiole an adhuc
vis ut aliquid addam9? At ille obuolu
ta iam facie. vultuq constricto. dixit
omnibz audientibz. Sufficiat pater ipletu
quod promiseras. ¶Pgens aūt aliqn ad
visitandos fres quos instituerat. reue
latū est ei a dño q quidā eger moriturus
eēt in proximo. Hora vero iam erat ad
vesperam. Cumq; videret solem iā demer
gi aut ad eū. In noīe dñi nri ihu xpi
stu paulisper in itinere tuo. et expectā
me donec ad vicū puenia. Quod et fac
tū est. Ingressus aūt domū fris pro q
festinauerat inuenit eū iam defunctū.
Et oracione facta accedens ad eū oscula
tus est eū in lecto dicens. Quid magis
desiderij habes an abire et ee cū xpo. an
pmanere in carne? Tunc ille recupato
spiritu paululū resedit dicens. Quid
me reuocas pater? Melius est michi ab
ire et ee cū xpo. Pmane aūt in carne
non est michi necessariū. Dormi inquit
in pace fili. et ora pro me. At ille conti

nuo se reclinans in lectulo dormiuit.

Aliuꝫ siquidem decūbente cū vidisset mor-
tem difficulter accipe. increpauit dicēs
Cur imparatꝫ es ad professionē. At ille
Oro pater ut intercedas pro me. quate-
nꝰ michi paruū tpus ad penitenciā do-
minꝰ largiat. Cui sanctꝰ. Nunc inquit spa-
tium penitencie requiris. ubi vite tpus
impleuisti. Quid faciebas in hoc oī vite tu-
e tpe. Non potuisti vulnera tua auxilio
quotidiano recreatora semp addebas. At ille
cū pmaneret exorans ait ad eū mutuus
Si ultra non addas malis tuis mala. ora-
bo pro te deū. Et cū orasset ait. Ecce tres
annos concessit tibi dñs. At ille surgens
sine aliqua dilatione secutus est eū ad
desertū. Expletis aūt tribꝰ annis reduxit
ut eum ad locū vnde eū assumpserat. statu-
itꝫ eū in medio frūm. atꝫ ex ipso materi-
am de fructibꝰ pūe produxit ad fratres.
Ipso autē ad fres sermonē faciente cepit
frater ille quasi paululū dormire. et
continuo in pacē quieuit. Iste mua-
us sepe transiuit nullū pedibus suis aggr
habens usꝫ ad genua. Frequēter ingres-
sus est ad fres ostijs clausis. et ad quē lo-
cū voluit in momento tpis q̄nus longe
positus est evectus. De miraculis sci copre
tis et abbate helya. Cap lxxiij.

Quinꝫ hec et multa alia copresbyte-
ruret. vnus ex nobis quasi ad in-
credulitatē eoꝝ que dicebantur tedere cepit
et pre tedio dormitare. Et ecce vidit per
visū librū aureis lris scriptū in manibꝰ
copretis vñ nanuncio senis dedua vide-
batur. et vocem cuiusdā viri tanquā ve-
nientis dicentē sibi. Cur non audis itēr-
te que recitantur. sed incredulus dormitas.
Hoīes aut regionis illius auenā que
a sancto colebatur et bñdicebatur aspergē
bant per agros ut terre sterilitas au-
ferretur. Huc usꝫ verba copretis de nu-
tio. Hic copres iueniens manicheū
seducentē plures nec potens eū verbis
excludere ait ad pplm. Attendite ignē
pluuimū. et tūc ambo intrem⁹ in flam
mā. et si quis exustus non fuerit huiꝰ
vera est fides. Quo facto senex apprehen
dens manicheū. cepit ptrahere ad ignē.

At ille. Non inquit ita. sed vnusquisꝫ
nrm singulariter ingrediat. Primus
tamen intrare debes qui hoc ipm̄ postu-
lasti. At senex in noīe xpi se consignans
ingressus est flāmā. Que huc et illuc
diuisa nichil ei nocuit. et stetit ibi di-
midia fere hora. Quod videns ipse cō-
pulit alium intrare. At ille cepit resistere
et subtrahere se. Illi vero apprehendētes
eū in ignē proiecerūt. deinde cū dedeco-
re fugauerūt. Eodem vero narrabat
fuisse in finibꝰ antinoi ciuitatis que est
metropolis thebaidis heliam. centū et
decem annoꝝ senē. quoꝝ lxx in solitudi-
ne trāsegerat. Hic dicebat quodcūꝫ vi-
cū, prue passionis abiecerit. eius vicij de-
mone poteris et de obsessis corpibꝰ effu-
gare. In vitas pm̄ [illegible] xit helias. Tres
res timeo vnā q̄n aīa mea egressura
est de corpore meo. Alterā q̄n occurserit
sū iudex. Terciā q̄n proferenda est de me
sentencia. Ad hūc heliam qui pectinē
nolebat suisaye dixit antiqui. Quibꝰ
pelago faciens naufragiū ydolū qd̄
portabat et vacua vix puenit ad tra.
Cur ergo libertatū vultis in terra sub
mergere. Item helias dixit. Pallor aī
humilitate et macies decus est monachi.
Videm monachus edens multū et opans
multū non confidat. Qui vero parū co-
et si parū opat. confidit et viriliter agit.

Hieron. De abbate syro et paulo et ysaia. Cap lxxiiij.

Beatus aūt copres inter
cetera miracula que narrauit
addidit etiā de beato syro abbate
et paulo et ysaia. Qui cū aliquā ad ripā
fluminis sibi iuicē occurrissent ut fremi
quendā visitarent noīe anub. deprecan-
tibꝰ illis dñm ne in via impediret. na-
uicula eis apparuit. quā ascendentes uter
quod tridui erat in vna hora pfecerūt
Cumꝫ appliuissent dixit bñs ysaias.
Dñs ostendit michi virū ad quē im⁹ oc-
currentē et dicentē vnicuiqꝫ nrm̄ secreta
cordis nri. Et paulus ait. Et dñs ostendit
michi q̄ post triduū morietur homo ille.
Cumꝫ a flumine ad monasteriū iter in
cederent. occurrit eis anub bñdicens eos.
et post de vniuscuiusqꝫ mitis patefecit.

Dixitq; ei paulus. Quia nouimus te post triduum a mundo decessurum. tu nobis de actibus tuis quibus deo placuisti ad memoriam et corroboracionem fidelium narra. Qui ait. Ego nichil vnquam magnum feci. hoc tamen custodiui semper in persecucione saluatoris nomen confessus sum. Nunquam mentitus sum. nunquam terrena desiderare volui. Nunquam gracia xpi michi defuit. sed omnem cibum quem desideraui angeli michi afferebant. Nichil eorum que in terra fiunt occultauit a me dominus. nunquam sompnum appecij. sed semper eum videre. Sed et angelus domini semper mihi astitit. qui omnia que in mundo geruntur ostendit. Vidi etiam cetus iustorum martirum et monachorum sanctorum. quorum opus est semper laudare dominum et benedicere in simplicitate cordis et fidei. Econtra vidi sathanam et angelos eius in eterna pena ignibus tradi. Cumque et hec et alia per triduum eis narrasset. spiritum tradidit in manibus angelorum videntibus illis delatum in celum. et laudantem dominum cum angelis atque canentem.

De sancto heleno et eius miraculis. Capitulum lxxv

De sancto autem heleno dixit quod cum diu in heremo habitasset voluit fratres visitare. quibus et attulit cibaria. Cumque in medio itinere ponderem eorum grauaretur vidit onagros per heremum discurrentes. quorum vnum vocauit dicens. In nomine domini nostri ihesu xpi veniat vnus vestrum. et ferat sarcinam istam. Et continuo vnus accessit. ipsumque simul cum sarcina velocissime ad fratres detulit. Alio quoque tempore visitans fratres. inuenit eos non adeo solempniter celebrare diem dominicum ut deberent. Agnita causa quia scilicet non habebant sacerdotem. quia trans flumen quoddam manebat. quo nemo venire poterat propter cocodrillum qui in medio itinere occideret homines. ait senex. Ego vadam propter sacerdotem. Tunc veniens ad aquam vidit cocodrillum venientem et supponentem se sibi. et ascendit super eum. et cito deuectus est ad cellam sacerdotis. quem adduxit secum ad aquam ut transiret. Cumque sacerdos causaretur non adesse nauigium respondit. Ne timeas paratum est. Et voce magna cocodrillum vocauit. et dorsum eius ascendit

Presbiter vero solo visu bestie perterritus aufugit. nec ullatenus voluit ascendere. Tunc vir sanctus solus transuectus est. et cum a bestia descendisset ait. Melius est tibi mori. quam tot scelerum reatu inuolui. et continuo expirauit. Contigit etiam quod quidam adolescens illum maxime deprecaretur. ut eum posset imitari ad heremum. Quo impetrato tandem secutus est eum. Hunc cum demones turpibus fornicationis cogitacionibus affligerent. cito ad sanctum helenum aufugit. confitens ei peccatum et illusiones. Tunc vir dei digito suo circumducto in arena circa cellulam adolescentis. prohibuit in nomine domini ihesu. ne demones statutum limitem transgrederentur. Et illa virtute verbi. de cetero adolescens securus in spelunca permansit. Hic etiam aduenientibus fratribus non habebat quid eis apponeret. sed solebat iuuenem videre sibi deferentem cibaria quecumque appeteret. Quibus ante cellam depositis iuuenis non comparuit. Ihero⁹ in vitis patrum De sancto abbate pafnucio. Capitulum lxxvi.

Vidimus et monasterium pafnucij qui habitator erat ultimi deserti in regionibus heracleos splendide apud thebaidam vrbis. Hic cum multo tempore angelicam vitam duxisset. oracione facta ad dominum ut ei ostenderet cui sanctorum similis esset. affuit ei angelus dicens eum similem esse cuidam simphoniaco qui in vicino loco cantandi arte victum quesiuit. Tunc vir dei inuento illo vitam eius scrutatus est et inuenit eum primo extitisse latronem. et inter cetera mala duo laudabilia gessisse. Ait enim. Cum ego et socij mei quondam virginem quandam rapuissemus. et socij mei eam corrumpere voluissent. ego de manibus eorum illam rapui. et intactam domui sue restitui. Alio quoque tempore vidi in heremo mulierem honeste forme errantem. Cumque hanc michi causam diceret quod vir suus cum duobus filijs incarceratus esset propter debitum fiscale. et ipsa etiam ad consimiles penas quereretur. et ideo sic oberrabat. ego duxi eam ad speluncam meam. et animam eius post triduum fame collapsam refeci. et dedi ei ccc solidos quibus postmodum virum suum et filios

liberauit. Hijs auditis vir scūs dixit se
nichil vnq̄ tale fecisse adiūgens. Quia
ergo non mīmo loco haberis apud dm̄
sequere ipm̄. Tunc ille cito de manibz
proiectis fistulis secutus est eū. At tri
enniū in maxima penitencia cōtinua
uit. et sic int̄ manus angelor̄ reddid̄
spm̄. Tunc orauit scūs pafnuci⁹ ut an̄.
Tunc angel⁹ dixit se silēm ēē primario
cuiusdā vici. Ad quē cū vir dei venisset
cū magna reuerencia susceptus est.
Et eius vita requisita vix īpetrare po
tuit ut sibi eam referret. Tandē ait. Qm̄
vir scūs dei es. ideo cūctis alijs occulta
ta tibi pandā licet mīma sint. Ego vx
orem duxi tm̄modo causa prolis. ex q̄
tres filios ~~filios~~ suscepi. Jam xxx̄ ānī
sūt ex quo nati st̄. nec postea ipsam
vel aliam agnoui. similit̄ nec ipsa a
liū virū. Addidit eciā q̄ suscipe hospi
tes non cessabat. hospitē sine viatico nū
q̄ dimittens. In iudicio nūq̄ p̄sonam
acceperat. litigantes nūq̄ preteriens
nisi eos concordasset. Nūq̄ greges ei⁹
alienas fruges leserant. Volentē se
minare in agro suo nūq̄ prohibuit.
meliora noualia illi relinq̄ns. Q̄ntū
in se fuit nūq̄ p̄misit ut potencior infe
riorē premeret. Semp̄ studebat ut neīez
contristaret. Et quid plura inquit?
Oīa opa mīe in q̄ntū potui vel in q̄n
tū audire potui hoīem fecisse. q̄ntū in
me fuit expleui. Hec audiens scūs ait
Nichil tale feci. Igitur vnū restat tibi
scilicet ut nudus nūdū xp̄m imiteris.
Quo audito statim abijt. Nec post mul
tū tempus vir scūs sedens in cella sua
vidit aīam illi⁹ ab angelis delatā. Et
statim adijt cellā illi⁹ que non longe
erat a sua. et īuentū corpus sepeliuit
et seipm̄ maioribz exercicijs dedit.
Tercio orauit vir scūs sicut prius. et
tūc ei angelus ostendit viam qua īce
dens īueniret sibi silēm. Tunc proce
dens vir scūs īuenit mercatorē na
ues duas hn̄tem. in quibz habuit tri
ginta miliū solidor̄ mercaturā. Quē
cū videret scūs ait. Relinque hec que de
terra sūt. et celestibz te iūge. Et statim

ille acquieuit. Post aliquod tempus
consūmatus est. et congregatus ē ad
congregacionē iustor̄. Et non multo
post astitit angelus pafnucio dicens.
Veni benedicte ingredē eterna taberna
cula tibi debita. Tunc vnā diē postea
agens. presbiteris aduenientibz ait.
Nemo siue fur siue mercator fuit debet con
tempni. quia in omni gente habet de
us aīas aliquas sibi placentes. Et post
q̄ virtutes a deo sibi datas narrauit
vitā finiuit p̄ntem et ingressus est eter
nā. Idem pafnucius p̄pter latrones cō
tra p̄positū suū bibit vinū. et sic lucratus
est eos. De thaide meretrice cōuersa. Ex
gestis eius. Cap̄ lxxvij.

Fuit eo
tp̄e puella quedā noīe thays.
decora nimis. quā mater eius
a p̄uula statuit in prostibulo. factaq̄ ē
famosissima meretrix. Multi eciā ex
longinquis regionibz ad eā cōfluebāt.
multiq̄ p̄pter eam venditis substāciis
suis pauprimi fiebant. Sed et amato
res eius pro zelo litibz inter se consertis
freq̄nter eius limina sanguine reple
bant. Quod cū audisset pafnucius ab
bas sūp to habitu seculari et vno soli
do profectus est ad eam. Quā vt vidit p̄
tinus proferens solidū ei dedit. Que ac
cepto solido ait ingrediam̄ domū. Cūq̄
ingressus eēt. īuitatus ab ea ut lectū
preciosis vestibz stratū ascenderet dixit
ad eam. Est hic aliquis locus secrecior
At illa est. Et senex. In illū ingredia
mur. At illa. Si hoīem vereris. nullus
te in hoc loco conspicit. Si vero deū me
tuis. ubicūq̄ ingressi fuerim⁹ conspicit
deus. Cui senex. Et scis ēē dm̄. Illa rn̄
dit se scire deū. et ei⁹ regnū futurū tor
menta quoq̄ p̄ccor̄. Senex ait. Si er
go nosti cur tantas aīas p̄didisti? Et
nūc non solū pro aīa tua sed eciā pro
illor̄ racionē redditura dampnaberis
Illa hec audiens p̄edibz eius p̄uoluta
cū lacrimis triū dierū induciās pe
cijt. post quos factura esset quicq̄d ei
preciperet. Qui cū ei locū constituisset
ubi venire deberet. illa collās omnibz
que ex p̄ccō lucrata fuerat. p̄latisq̄ ī

mediū ciuitatis pplō spectante cōbus
sit. et post hec ad locū quē abbas ei cō
stituerat prexit. Quā ille repto vir
ginū monasterio in cellulā puā re
cludens ostiū plūbo sigillauit. et par
uā fenestrā reliquit per quā ei cibz
modicus inferret. Jussitqz illi cotidie
parū panis aridi et paululū aq̄ mis
trari. atqz querenti quomodo deberet
orare deū rn̄dit. Non es digna deum
nōiare sed tm̄ incumbens cont orien
tem respice huc sermonē freqnt ite
rans. Qui plasmasti me miserere
mei. Igitur tres ānos clausā abbas
pafnucius condoluit. profectusqz est ad
anthoniū ut ab eo requiret an deus
illi pcca sua dimisisset. Cūqz antho
nio iubente discipuli eius nocte sin
guli singillatī orassent incessanter.
ut deus alicui ex eis causā illā decla
raret. cito vidit abbas paulus lcm̄ in
celo preciosis vestibz adornatū. quem
tres virgines clara facie tenentes tres
lampades ante eū custodiebant. Erat
qz super lcm̄ corona īmarcessibilis posi
ta. Cumqz paulus eis diceret. non est hec
gloria nisi pr̄is mei anthonij. Ad hec
vox diuina rn̄dit. Non est pr̄is tui ā
thonij sed thaydis meretricis. Quod
cū mane facto paulus retulisset cogni
ta dei voluntate pafnucius cū gaudio
discessit. Et mox profectus ad locū. os
tiū quod plūbo signauerat dissipauit
Dixitqz beate peccatrici. Egredere quia
remisit tibi deus pcca tua. At illa.
Testor inquit deū. quia ex quo hic in
gressa sū. ex omībz pccis meis quasi
sarcinā michi feci et ante oculos me
os statui. Et sicut non discessit anheli
tus de naribz meis. ita nec vno qdē
momento usqz ad hāc horā peccata
mea a me recesserūt. De scō basilio cesa
riensi epō. Capl' lxxviij.

Eodem tpe basilius cesariensis epūs
capadocie clarus habitus ē. cuius
vitā mirabilē descripsit amphilocius
yconij epūs. Amphilocius. Hic basi
lius olim cū eēt septēnis a parētibz
lr̄is philosophicis deditus postea ma

trē verboꝝ athenas apprehendit. Ibi
cū gregorio nazancij postea epō. et iu
liano et libanio studuit in lr̄is grecis
Ibiqz nullatenus īuenire valens oīm
creatorē. quadā nocte vigilantē eū di
uinus quidā fulgor fidei accendit plus
trare totius religionis scripturā. Pfec
tusqz in egiptū libros sacros pecijt et di
uinoꝝ meditacioni vacauit. Reuersus
qz in greciā. multis philosophis viam
salutis ostendit. Inter quos eubolū pre
ceptorē suū requirens īuenit disputātē.
reprehenditqz eū. Hij aūt qui cū eo erāt
quis te reprehendit inquiūt o philosophe?
Qui rn̄dit. aut deus aut basilius. Con
uersusqz ad basiliū ait. Que est diffi
nicio philosophie? Qui rn̄dit. prima
diffinicio phīe est meditacio mortis. Et
ille admirans ait. Quis est mūdus?
Qui rn̄dit. Qui est sup mūdū. Et dul
ces quidē sūt mundi sermones. amarus
autē est mūdus ei qui continet eū vici
ose. Et alia est voluptas corpis alia spi
ritus. et simul hec coesse non pn̄t cuidā
Nemo enim pt duobz dn̄is seruire. Tri
bz qz diebz incibati conquirentes man
serūt. Tunc eubolius cognita ab eo
via veritatis hūiliauit se sub eo offerēs
se et sua. Venditisqz omībz que habe
bant et datis pauperibz ut irent in iheru
salem veniūt antiochiā. Vbi libanio so
phiste et discipulis eius. cū verbū fidei
predicassent venerūt ihrlm̄. Ibi ab e
piscopo maximino regeneracionē p
strati petentes veniūt cū eo ad iorda
nem. Et orauit basilius. signū reuela
ri fidei eius. Tunc venit sup eū fulgur
et columba ex eodē fulgure. que tur
bans aquā reuolauit in celū. Et bap
tisati post annū redierūt antiochiā.
ubi sub milecio epō dyaconus ordina
tus est basilius. Deinde cesareā illis
adeuntibz nocturna visione reuelatus
est eusebio epō aduentus eoꝝ. et quia
successor eius fieret basilius. Quod nō
multo post fcm̄ est. Et consecratus pe
cijt a deo sibi dari graciā et intellcm̄
pprijs sermonibz offerendi sacrificiū
altaris. Et post sex dies in extasi fac

tus. in aduentu spūs sancti ministrare
cepit. ¶ Quadā nocte aduenit ei dn̄s
ihs in visione cū aplis faciens ꝓpo
sicionē panis in altari. et excitauit
eū dicens. Repleat̄ os tuū laude ut
singulis diebꝫ offeras michi sacrificiū
Qui non ferens oculis visionē. accessit
ad altare et scripsit in carta sic. Reple
atur os meū laude ut ynū dicat glē tue
Et post finē oracionis exaltauit pa
nē et diuidens in tres ꝑtes vnā cōica
uit. aliā reseruauit consepelire sibi. ter
ciā imponens columbe auree sup̄ alta
re pependit. Et exeūte eo eubolus et
cleri princeps. qui stabant ante tēplū.
prostrati corā eo dixerūt se vidisse lucē
intelligibilē in templo et viros candi
datos et audisse vocem ꝓpli glorificā
tis deū. Et congregata multitudine
ad diuinū ministeriū in ecciā. quidā
hebreus ministeriū officij explorare
volens ꝑmiscuit se ꝓplo. et vidit infan
tem ꝑtiri in manibꝫ basilij. Et accedēs
cum alijs sūp̄sit vere carnē et vere san
guinē. Quod indicans vxori sue bapti
satus est cū omni domo sua De seruo
quē a potestate dyaboli liberauit. lxxix.

Quidam eciā senator noīe ꝓteri
us. filiā suā voluit deo conse
crare. Cui īuidens dyabolus. v
nū de seruis suis ad amorē eius incē
dit. Qui alloqn̄s incantatorē vnū. ac
cepit ab eo epl'am dicentē. Vade et sta
sup̄ monumētū gentilis nocte. et ex
alta cartā in aere. et astabūt tibi de
mones qui ducent te dyabolo. Quo
facto dyabolus legens epl'am ait. Cre
dis in me? Qui rn̄dit. Credo. Et ille.
Abrenūcias xp̄o? Qui ait. Abrenūcio.
Et ille. Ꝑfidi estis vos xp̄iani. quia qn̄
opus me habetis venitis ad me. sed p⁹
completa desideria vr̄a reuertimini
ad xp̄m vr̄m qui benigne suscipit vos.
Sed fac michi manu scriptā xp̄i tui et
baptismatis abrenūciacionē tuā volū
tariā. et professionē mei quā habeā
in die iudicij. et statim desideriū tuū
complebo. Quod et fecit. Tunc īmisit
spūs fornicacionis ad puellā. Et īflā

mauerūt eā in amorē iuuenis. Que
proiciens se in terrā cepit clamare ad
prem̄. Miserere mei pater. quia torque
or ꝓpter talem puerū. Cōiunge me illi.
alioquin moriar. Ille vero multis prec
bꝫ et blandicijs nullatenꝰ valens resis
tere dedit eam puero. Qui post modicū
tempus a quibusdā designatꝰ est eccle
siam non intrare. neq; sacra cōicare.
Et dixerūt cōiugi eius scis quia vir tu
us non est xp̄ianꝰ. sed aliene fidei. Tūc
illa dolore repleta prostrauit se. et ce
pit vngulis se discerpe et pectus tonde
clamans. Heu cur nata sū? Ad quā
vir eius accurrens nō ēē vm̄ qd̄ audi
erat contendebat. Tunc illa in conso
lacionē veniens ait. Si vis michi sa
tisfacere cras eamꝰ simul ad ecciam et
corā me ꝑticipa sacrū misteriū. Tunc
coactus dixit ei sentenciā capituli. At
illa cucurrit ad scm̄ basiliū narrans
ei gestoꝝ ordinē. Qui vocans puerū
sciscitatus est ab eo si ita eēt. Et ille cū
lacrimis retulit oīa. Cui scūs. Vis re
uerti ad dm̄. Qui rn̄dit. Volo sed nō va
leo. quia scripto abnegaui xp̄m. et pro
fessus sum dyabolo. Cui scūs. Non sit
tibi cure. benignus est deus. Et iterū.
Credis saluari? Qui rn̄dit. Credo dn̄e
adiuua incredulitatē meā. Tunc reclu
dens eū facto signo crucis in eo conlabo
rabat ei per tres dies. Post quos visita
bat eū dicens. Quomodo habes fili? Qui
ait. Sancte dei. non fero clamores demo
nū et terrores et lapidaciones. tenēciū
manuscriptū meū et dicenciū. Tu veis
ti ad nos non nos ad te. Cui scūs. Noli
timere. deū crede. Et dans ei modicam
escam cū signo crucis reclusit eū. Et p⁹
paucos dies eū visitans ait. Quō habes
Qui rn̄dit. Pater sancte alonge clamo
res eoꝝ audio et minas. sed non video
eos. Et itm̄ dans ei escam et recludens
abijt. et quadragesimo die reuersus a
it. Quomodo habes frater? Qui rn̄dit.
Bene scē dei. Vidi eū te hodie in visu
pugnantē pro me et vincentē dyabolū
Tunc vir scūs vocans oēm ecciāꝫ monu
it ut orarent pro eo illa nocte. apprehen

sumq; puerū ducebat in ecc̄iam. Quē
ciā dyabolus īuisibiliter apprehendēs co
nabat̄ rapere de manu eius. ita ut ea
am virū scm̄ cōpelleret trahens puer.
Cui ait. Preiudicas me o basili. Ego eī
non veni ad eū sed ipse ad me. Et ecce
manuscripta quā ego ad iudiciū fero.
Audiebant etiā plurimi vocem eius
clamante ꝓplo kyrieleyson. Cui scūs. be
nedcūs deus. Non deflectet ꝓplus iste
manꝰ ab altitudine celi. donec reddas
manuscriptū. Et orante diu ꝓplo ma
nibz extensis in celū. ecce manuscripta
per aerē delata ab hominibz visa venit.
et in manibz basilij posita est. Qui gr̄
cias agens ait puero. Cognoscis has
lr̄as? Qui rn̄dit. Etiā pater. de manu
mea scripte sūt. Et disrūpens eas red
didit eū cōiugi sue. dans ei regulam
decentem. De presbitero athanasio et eiꝰ le
proso q̄s basiliꝰ visitauit. Cap̄ lxx.

Sanctus quoq; basilius quadam
die splendore diuino illustratꝰ
exiuit de ciuitate sua. dicens q̄
busdā ex discipulis suis. Filij sequimī
me ut videatis mecū gloriā dei. et ad
mirem̄ discipuli mgr̄m. Cognouit et
hoc virtute spūs scī presbiter anastasiꝰ
qui habebat vxorē xl̄ annis secū ī vir
ginitate cohabitantē et ipe cotidie in
pane et aqua ieiunabat preter sabba
tū et diem dominicā. Dixitq; mulieri
sorori sue vsu. Ego vado agricolari. tu
surge et orna domū. et circa horā no
nā thuribulū et cereos accipiens vade
obuiā sancto basilio archiepo. venit eī
diuerte in domū pccōr. Quod cū illa
cū timore et venacione fecisset. scūs pr̄
data ei bn̄dictione ait. Quō habes do
mina theognia? Que expauescens in
vocacione nōis sui dixit. Gene scē dei.
Qui ait. Vbi est dn̄s anastasius fr̄ tuꝰ?
Que rn̄dit. Dn̄e vir meus est. et abijt
agricolari. Qui dixit. In domo tua ē.
Expauescens mulier in hijs verbis et
stupefacta cecidit in terrā clamās. Scē
dei ora pro peccatrice quia magnas et
admirabiles video in te causas. Qui fa
ciens sup eam oracionē corā omnibz ait.

Extēde pānū inter brachia tua. Et cum
extendisset iussit effundi carbones de
thuribulo in pānū. et supponens incē
sum ambulabat precedens eos. Veniē
tibz ergo in domū presbiteri obuiauit
et ipe. et osculatus sancti pedes ait. Vn̄
michi ut veniat scūs dei ad me? Cumq;
abissent in ecc̄iam iussu archiepī presbi
ter ad scm̄ mīsteriū stetit. Et dū minis
traret vidit scūs basilius et quidā de
dignis tpe exaltacionis corpis dn̄ici spi
ritū scm̄ descendentē in specie ignis et
circūdatū presbitm̄ et altare. Cumq;
cōicasset et ad domū redissent. accipiē
tibz illis escam dixit ei scūs basilius. E
narra michi vnde tibi thesaurꝰ iste. et
que est vita tua. Qui rn̄dit. Ego pccōr
sum subditus tributis publicis habens
iuga boū duo. vnū ad ministracionē
peregrinor. alterū ad mīstracionem
vectigaliū. Et ē coancilla mea mea mu
lier ista que mīstrat pauperibz et michi.
Dixit ei scūs. Voca eā sororē tuā sicut e
est. et enarra michi virtutes tuas. Qui
ait. Non habeo quicq̄ boni. et alienus
sum ab omni virtute. Tunc duxit eū
scūs ad vnā de cellulis domꝰ et dixit
ei. Aperi michi ostiū. Qui cū nollet
apire dicens. ecce nc̄caria domꝰ. scūs
apuit illud sermone. Et introiens īue
nit ibi leprosū pluribz corpis membris
defluxū. Dixitq; presbitero. Cur voluis
ti occultare thesaurū tuū istū? Qui rn̄
dit. Vere furiosus est et īiuriosus. ideo
q; timui ne forte laberet̄ in sermonem.
Cui ille. Gene in illū certasti. Sed sine
me hac nocte ministrare ei. ut et ego
mercedem recipiā. Tunc reliquerūt scm̄
dei in cellula cū leproso. clauserūtq; os
tiū. At ille tota nocte faciens sup eū
orōnē sanauit eū. Et educens reuisus
est in ciuitatē. Iheoꝰ de illustr̄ vīs. De
scriptis scī basilij. et de regla eius. Cap̄ lx

Basilius cesaree capadocie xxi.
que prius mazatha vocabat̄
epūs egregius contra euno
miū elaborauit libros. Et de spū scō
volumen. et in exameron omelias
octo. et alios breues variosq; tractatꝰ.

Actor. De libris sancti basilij hos tantū
apud nos repperi. In exameron libros
ix. De institucione monachorum regulā
in libro vno. Exhortatoriū ad mona
chos librū vnū. De libris equidē exa
meron multa supius in opibz nostris
diuersis locis excerpsi. De institutis
autē monachorum ad edificacionē legen
ciū et ipsius beati viri sanctitatē at
q̄ prudenciā īnotescendā hoc in loco
quedā utilia breuiter inserere volui.
Basilius in regula sua. Ea que nobis
insita sūt si recte ac cōpetenter mouea
mus in opus. hoc est scdm virtutē viuere
Si vero nature bene ficia corrūpamus.
hoc est in maliciā vergere. Est ergo
mali ista diffinicio. non recte uti mo
tibz animi a deo nobis insitis. Virtutis
autē diffinicio eisdē motibz recte vti et
scdm mandatū dei et scdm consciam.
Igitur affectu quodā naturali constrin
gimur ad omne quod bonū putamus. sed
et erga carnis nre ꝓpinquos nullo
docente in amore constringimur. et hijs
quoq̄ quorum bñficia accepimus oī affec
tu et officijs copulamur. Et quid tā bonū
q̄ deus? Ineffabilē prorsus ego sencio
amorē dei. et qui sentiri magis q̄ dici
possit. Quia ergo dñs in nobis virtu
tū semina seminauit. sine dubio horum
eciā frcm requirit. De laude vite soli
tarie et cōmunis. Cap lxxxij.

Plurimū autē prodest ad conser
uandā dei memoriā secrecius et
remocius habitare. nec cū hijs q̄ neg
ligencius agūt viuere. Accidit enī hoc
ut respiciens aīa ad multitudinē ne
quit viuenciū primo quidē impediatur
ne malorum suorum capiat intellcm. et pos
sit que deliquit per penitenciā purga
re. vel causas culpe viciorum emendacōe
recidere. quia in comparacione pessimorum
aliquid iā magni se estimat ꝑfecisse.
Deinde īpeditur conturbacionibz et oc
cupacionibz quas cōis vita hoīm habere
solet. Verūptamen in multis eciā vi
deo vtile eē coēm vitam ducere cū hijs q̄
eiusdē voluntatis sūt atq̄ ꝓpositi plus
q̄ solitariā. Primo quia eciā ad usus
corporales. victus q̄ ministeriū vnusquis
q̄ solus non sufficit. sed īuicem opera
nrā indigemus. Sed nec ratio caritatis
ꝑmittit quod suū est querere. Deinde
nec culpas suas aliquis facile cognoscit
cū qui arguat nemo sit. In cōuentu aūt
frm delinquenti delictū suū facile appa
ret cū a pluribz arguitur vel notatur. Sed
et aduersus insidias demonū multo cau
cior et utilior societas plurimorum est q̄
solitaria vita. Incontinencie signū est
īordinatis et īcompositis motibz agere
in risu. cū utiq̄ subridendo tantūmodo
leticiā mentis oporteat indicari. Inde
corū est enī crepitantē cū sonitu eleuare
risū quod per incontinenciā mētis acci
dere solet eciā īuitis. que res grauitatē
et constanciā animi emollire ac resoluere
solet. Naturale est cibi desideriū. qm
quidē corpus humanū semp exolescit
et defluit. idcirco repleri indiget cibis
ac reformari. Si quid ergo illud ē q̄d
potest vel breuius vel facilius hanc ex
plere nccitatē corpis. id pocius in cibis
eligendū est. Sed et quecūq̄ manifes
tam inferūt noxā corpis deuitanda sūt.
Absurdū enī videtur ꝓpter substanciam
corpis cibū sumere. et rursū per ipsos ci
bos corpori ꝑniciem inferre. Oportet ta
men oī modo illis uti cibis. qui et faci
lius et vilius comparantur. ut non occasi
one abstinencie īueniamur preciosa que
q̄ ac difficiliora sectari. dū suauitate
condimentorum viles natura cibos in sū
mū et delicatū saporē conamur extollere.
Vestimentū autē tale nobis eligendū
est quo possit nuditas operiri et vis
frigoris atq̄ omne quod extrinsecus le
dit arceri. Tale eciā quod nobis usū
exhibeat longiorē ita tamē ut in nul
lo ledatur regula voluntarie paupta
tis. Quod deniq̄ ad oīa nobis possit suf
ficere. et in die honestū appareat et īnoc
te nccitatē expleat. Velut autē quidā
pedagogus est infirmis habitus ipse
religionis. ut eciā īuitos eos ab ope
inhonesto indecentiq̄ custodiat. Non
enī similiter turpe est in quolibet alio
si inhoneste quid agat. sicut in hijs q̄

vitam sobriā etiā ipso habitu profitentur.
¶ Cum humilitate debet quis a fratribus
obsequiū suscipere. sicut seruus a dño si
cut petrus a xpo. In quo simul etiā do
cemur eorum periculū qui nolūt recipere fratrū
obsequiū. De ypocrisi et veritate vite et
obedientie. Cap. lxxxiij.
Interdū quidā pt̄ eē mali cordis bonitas
simulata. bonū aūt cor malū nō
potest simulare. quia dicit aplus pruidē
tes bona non solū corā deo sed etiā corā
hominibus. Quid igitur est gaudiū in dño?
Cum sedm mandatū dei gerimus. vel ī
gloriā dei agimus. vel pro noīe eius gau
denter patimur? vel alijs recte agentibus
congratulamur. ¶ Manducat quis et bi
bit in gloria dei. si in memoria semper
habeat deū a quo pascitur. Si et aīa et
corpe contestetur per singula se et gratias
agere et non securū manducare. et qui
operariū dei ab ipso refici ob hoc ut ad
laborē uel explecionē sufficiat manda
torum. Quomodo aūt apparet is qui hoī
bus vult placere? Cum pñtibus quidem
hijs qui laudare pñt aliquid agit boī
opis. Nullo autē tali pñte vel etiā hijs
qui vituperare possunt astantibus segnis
est et pigrior in ope. Si enī dño placere
vellet utique et in oī loco idem eēt et idē
gereret per arma iusticie a dextris et
a sinistris. Qui hoc quidē quod ei īnungi
tur deuitat et aliud querit. multorum
causa malorum efficitur tam sibi quam ceteris.
quia et aditū contradictiōis pluribus ape
rit. et seipm ad contradicendū īsuescit.
Si aūt ratio est aliqua qua sibi recte ex
cusare videtur. exponat hancipsā ei qui
preest ut ipse probet si excusacione dig
nū est quod allegat. Qui autē obediē
do murmurat. infidelitate egrotat. et
certe spei fiduciā non gerit. Monachus
qui auctoritate sua aliquid facit mani
festissime morbo supbie detinetur. Sed o
portet illud suscipere quod ab hijs qui
presunt īnungitur. Qui aūt fideliter et
pure deū diligit. et certus est de retri
bucione dñi non putat sibi sufficere ea q̄
sibi īnungūtur. sed semp ulterius aug
menta opis querit. etiā si supra vires
suas videatur eē quod facit. Omne autē
quod ad religionē ptinet si ex necessita
te et non ex pposito ac deuocione fiat pe
riculū generat. ¶ Si quis frm̄ iratus
nolit accipere aliquid eorum que ad usum
prebentur. dignus est ut etiā si querat
non accipiat. usque quo probet is qui pest.
Qui cū viderit viciū animi curatū tūc
etiā quod corpis usibus necessariū est pbe
at. ¶ Pauperibus venientibus ad ostiū et pe
tentibus non debet vnusquisque panē vel
quodlibet aliud porrigere. sed is cui dis
pensacio īnuncta est. et cū consideracione
debet hoc facere. Si quis aūt preter eius vo
luntatē hoc facere presumit. tanquam inqui
etus et indisciplinatus confutetur. usque quo
discat loci sui ordinē custodire De opere
et psalmodia ceterisque religiōis documētis.
Qui operantur in monasterio lxxxiiij.
utensilibus suis debent uti sicut
vasis dei uel deo consecratis. Qui
autē contēpnit ut sacrilegus iudicandus
est. ¶ Si quis aīam ita intendat in sin
gula verba psalmorum sicut gustus īten
tus est ad discrecionē saporis ciborum ille
est qui cōplet quod dicitur psallite sapiēter.
¶ Ille cui cellarij cura cōmissa est. er
ga eū qui preest meminisse debet dñi di
centis non possū a meipso facere quicquam.
ad ceteros vero eius quod scriptū est. di
uidebatur vnicuique prout cuique opus erat.
¶ Illū qui preest oportet diligenter discu
tere ad quā ptem aptus sit vnusquisque
et ita īnungere illud quodcūque est opis
vel officij. ut nec illi qui īnungūt ex hoc
ipso condēpnentur quod nec aptū alicui
officiū īnunxerūt. et īueniantur mali
eē dispensatores siue aīarū siue man
datorum dei. nec ipsi quibus īnungitur occa
sionē pcti ex hoc habere videantur. ¶ Ille
suscipit regnū dei ut puer qui talis ad
doctrinā dñi qualis puer in discendo. Qui
nec doctoribus contradicit. nec raciones
et verba cōponit aduersus eos resistens
sed fideliter quod docetur suscipit. et cum
metu obtempat et acquiescit. ¶ Solū ad
solam accedere nulla religionis racio
pmittit. Nec quilibet passim sed certus
et certo tpe. et certo in loco et certis per

sonis appare et loqui debet ut excludatur oīb nephanda suspicio. ¶Quiq quā cūq dei gratiā retinet in suis usibus et non ea ad alioz utilitatē utit. ipse tanq occultatā talenti crimine dāpnatur. ¶Quomodo probari pt vtrū quis arguat peccantē ex affectu pietatis. Si cū mīa hoc agit. et est in eo illd quod dicit aplus. si quid patit vnū mēbrū condolent oīa membra. Deinde si in oī pcō similiter afflgit et contristatur erga oēs qui peccant. et si iuxta sententiā euangelij inter se et ipm solū eū arguat. Actor. Hec de dīs sācti basilij ad presens sufficiant. Rufinus li° lib°. De gregorio nisseno frē sī basilij et de scriptis eius. Cap lxxxv.

Habuit autē basilio duo fratres gregorius et petrus. Quoz alter in verbo doctrine alter in opibz fidei frēm ita exequabat ut uterq vel basiliū vel gregoriū redderet. Extant etiā ipsius gregorij iunioris aliqua opuscula luculenta Jheo° ubi supra. Gregorius nisene epūs frater basilij cesariensis ante paucos ānos m et gregorio nazanzeno comīt eunomiū legit libros. qui et multa alia scripsisse et scribe dicitur. Actor. Huius gregorij frīs basilij liber est de ymagine id est hoīs condicione. quē edidit in supplementū operum ipsius basilij. Qui tamen liber caute legendus est. propter quasdā notulas falsitatis intermixtas Hic autē pauca de infirmitate simul ac dignitate hoīs. ex eodē libro breuiter excerpsi. Gregorius nisen°. Nudus q dem naturalibz tegumentis ter mis et inops. oīumq necessariaz rerū egentissim° homo in hanc vitā producit. qui nuda id quod eternit miseratione potius q felicitate dignus ee videat. Non enī armatz productione cornuū non vngiuiū vel dentiū munitione munitur. nec aliquo aculeo letiferū infundit virus. quibz rebus pleraq ferarū atq serpentiū in vlcionē sui naturalit instruit. Nec pilis corpus obtegitur. cū oporteret eū qui ad alioz

ponebat impiū. ppriis armis naturali prouisione vallari. ne ad custodiam sui alioz adminiculis indigeret. Nam leo quidē et aper. et si quid simile est sufficientē pro sua salute virtutē possidet. Et tauro cornua sūt. et pugnis lepori. ceruoq saltus et cervis intuitus. et alijs animalibz magnitudo. et cetis prominens oris officiū. Volatilibz eaq pennaz officiū. et apibz aculeū. quibus p̄q prorsus vnū quid naturale presidiū constat ee collatū. Solus aūt homo p oībz credit destitut. ut ipsis quidē velocitate curredi pminent pugnor. illis aūt qui mole corpis eminent tenuior. hijs qui naturalibz armis excelluntur despectior ee cognoscit. Et quo dicet aliquis vnius oz talis est fortuna pcipatum. Sed ad hoc nichil arbitror difficile ee demonstrare. quia per hoc qd nature deesse credit. cerua datur occasio subditor oīm dīnū consequat. Nam si huiusmodi adminicula corpori suo naturaliter attributa haberet. Primū quidem bestijs similis existere. et ocursione ipsa difficilis appareret. deinde in alijs exercere dīnatū sperneret. quoz nullis prorsus adiutorijs indigeret. Nunc aūt in singulis que nobis manipanti vsus nre vite diuinit. ut nemini in eis pcipatū habere videam. Nam corpis nostri tarditas et ad motū celere difficultas equoz nobis adhibere prouidentia feat que et ānuus lanarū redditibz. ea que nature deerant supplemēta pspexit. Ex alijs quoq causis que ad vitā nām via sūt. iumenta nobis subiecta sūt. Qui cū morsu indigebam et dentibz ad cohibendas ulcione bestias id quod nobis defuit cannū natura supplent. Pro ungbz uel vngiubz fortius atq penetrabilius ferarū ab hoīb̄ iuentū est. De scō effrē syro. Amplius de vita basilii. Capln.

Porro sīs effrem lxxxvi. . . . . syrus cū eet in hemo audiens opera sancti basilij sine intermissione postulabat sibi qualis eet reuelari. Intenti ergo frīs vidit colūpnā ignis. cuius caput ad celū ptingebat. et vocem

desup dicentē audiuit. Talis est magnus basilius. Et continuo accipiens interpretem venit cesareā. In festo autē theophanie intrans clam vidit procedentē in ecclīam magnū basiliū in stola candida cū clero candifero. et ait sequenti se In vanū laborauimus ut suspicor frater Iste enī in tali ordine cū sit non est quē admodū vidi. Et procedente eo stans in loco ecclīe occulto dicebat secū. Nos q̄ portauimus pondus diei et estus nichil cōsecuti sumus. et hic cū sit in tali constipatione et honore hūano colūpna ignis est? Miror. Hec eo dicente misit sanctus archidyaconū suū dicens. Vade contra portā occidentalē. et in angulo ecclīe īuenies abbatē habentē cucullā cū altero quodā pusillo. et voca eū ad me. Cūq; btūs effrem didicisset per intrpretē que dicebantur respondit. Errasti frater nos peregrini sumus. Et abiens archidyaconus retulit hoc archiepō. Quo sacros libros legente vidit scūs effrem līguā igneā loquentē per os eius. Qui et dixit archidyacono. Vade et dic ei. Dn̄e effrem intra in presbiteriū. Obstupefactus scūs in hijs et genuflectens ait. Vere vere magnus basilius. vere colūpna ignis. et vere spūs scūs loquitur per os eius Postulauit autē archidyaconū excusare se. et ut magis post ministeriū in secretario salutaret eū. Intrans āt post cōplectionē mīsterij basilius in secretariū suū salutauit eū dicens. Bene venisti o pater filiorū heremi. qui multiplicasti discipulos xpi in ea et demones eliminasti. venisti vidē hoīem peccatorē? Deus det tibi mercedē scdm laborē tuū. Cui cū ille oīa que in corde suo erant pdixisset de manibz eius cōicauit. Et faciente eo caritatē rogauit eū a deo postulare ut loqueretur grece. Qui ait. Sup virtutē meā postulasti. Sed quia fideliter petisti veni postulemus deū. qui voluntatē timenciū se faciet. Cumq; facta oratione surrexissent. dixit ei scūs basilius. Cur non accipis ordinacionē presbiterij. quia decet te. Qui rn̄dit. Quia pccor sum. Et iacentibus eis in humo. posuit scūs manū in effrē et dixit. Que sūt dyaconi? Tūc sanctus effrem greca lingua dixit. Suscipe salua miserere et custodi nos deus tua gracia. Letati sūt autē spūaliter p tres dies. et ordinans scūs basilius intrpretem dyaconū. ipm̄ vero presbitm̄. dimisit eos in pace glorificantes dm̄. Jheronimus de illustr̄ vis. De libris scī effrem. Cap lxxx vij

Effrem edissene ecclīe dyaconus multa syro sermone cōposuit. Et ad tantā claritudinē venit ut post lectionē scripturarū publice in quibusdā ecclesijs eius scripta recitētur. Legi de spū sancto grecū volumen quod quidā de syriaca lingua verteat et acumen sublimis ingenij eciā ī trāslacione cognoui. Decessit sub valente pncipe. Actor. Huius septem opuscula extant apud nos scilicz. De penitencia De luctamībz seculi. De cōpūctione cordis. De beatitudine aīe. De resurrectione. De die iudicij. ex quibz multa opibz nostris inserui. Vt autē eiusdē sancti viri prudenciā ac zelū intelligas vide qualiter in libro de cōpuctione cordis deploret simul et arguat corruptionē humani generis. Effrem in lib° de cōpūctiōe cord. Non est mitis atq; hūlis. non est quietus non est firmiter stabilitus. non est qui īuriā ppessus sufferat non est qui maledicatur et sustineat. oēs furibūdi et ad amaritudines pmpti. Omnes pigricia torpentes. īanis glē cupidi. oēs seipsos amantes. Priusq̄ subiciatur quis vult habere subiectos. āteq̄ instruatur instruere usurpat. et si in gradu precesserit cū auctoritate q̄dam insolenter minoribz impat. Exterior autē ornatus vestiū indicat q̄ ea que terrena sūt sapimus. Et per studiū clarioris amictus ab eterna claritate nudi eē dinoscuntur. Huic sclo renūciasti kr̄me. et rursū requiē secularē requiris? In tribulacione vocatus es. et tu de refrigerio pcūctaris? In nuditate et studiū vestiū adhibere contendis? In siti. et aquā rēnuens vinū bibere delectaris? Ad vigilias quoq; vo

catus es et inertia sompni resolueris?
Ad flendū et lamentandū. et tu cum
cachinno risus effundis? In subiecti
one. et contradicis? In mansuetudīe
et humilitate. et tu sup̄bus et elatus
incedis? In caritate. et frēm odis? Qd
aduersus proximū tristis ambulas.
cuius onus portare debueras? Quid
iugū xp̄i bonū et suaue ꝓpter tuam
ignauiā quasi durū et graue atq;
importabile detrahis et incusas? A
mator hoīm benignissime adiuro te
per miserationes tuas ne me cū he
dis a sinistris statuas. ne dicas michi
nescio te. Nam et si pccōr sū. tn̄ ad ia
nuā tuā pulso iugit̄. Et si piger sū
et incuriosus. tamen viā tuā incedo
Ascendat dn̄e in cor meū quasi in sil
uam flāma caritatis tue. et deuo
ret spinas et tribulos pessimas cogi
tationes meas. et tribue michi copi
osam quasi deus homini graciā tuā.
Venite kmī negociem̄. quoadusq; nū
dine celebrent̄. Secularis homo inter
dū excusationes pretendit. utpote q̄
in seculo colligatus est. Nos autē quid
dicem⁹? Qualem si neglexerim⁹ excu
sacionē habebim⁹? Timendū est ac tre
mendū. ne forte qui nos hic constitutos
laudibz efferūt. illic nobis insultent.
Amator hoīm benignissime legio
demonū a te gregē porcoꝝ absq; lac
mis postulauit. et dedisti ei. Ego aūt
cū fletu et gemitu supplico bonitati tue.
libera me ab īiquitatibz meis. et fac p̄
ticipem latronis illi⁹. qui per vnū ver
bū confessionis. heres paradisi fc̄us est
Gloria patri qui fecit nos. et filio q̄ sal
uauit nos. et spiū sancto qui renouauit
nos. Rufin⁹ xi li°. De sancto gregorio nazā
zeno. Cap̄ lxxxviij
Gregoriū aūt
capadocia nobis cū basilio ger
minauit. ambo nobiles ambo a
thenis eruditi. ambo college. ambo de
auditorio digressi ad profitendā retho
ricā rogabant̄. Quod opus magnifi
ce quidē implebat basilius. gregori⁹
vero magnificenci⁹ contempnebat.
Quiq; cū se totus dei seruicio mācipas
set. tantū de college amore presūpsit
ut sedentē basiliū de doctoris cathedra
deponeret. ac secū ad monasteriū īiecta
manu p̄duceret. Ibiq; ut aiūt per an
nos xiij. oībus grecoꝝ sc̄lariū libris re
motis. solis diuine scripture volumībz
opam dabant. earūq; intelligenciā nō
ex ꝓpria presūpsione. sed ex maioꝝ scrip
tis et auctoritate sequebant̄. quos et ip
sos ex apostolica successione intelligendi
regulā suscepisse constabat. Quoꝝ pre
cipue in ꝓphetas cōmentarios discucien
tes thesauros sapiencie et sciencie abscon
ditos in vasis fictilibz p̄quirebant. Vn
tū iam ipsi sufficienter instructi diuina
dispensacione ad imbuendos ꝓplos voca
rent̄. et alius alio itinere ad idem tn̄ o
pus vterq; traheret̄. basilius ponti vr
bes et rura circuiens. desides gentis illi
us aīos. et parū de spe futura sollicitos
stimulare verbis et predicacione succen
dere cepit. Gregorius vō bonā terrā cor
dis sui iugiter excolebat. et multo āpli
us hic in semetipso q̄ ille in cetis ꝓficie
bat. Suscipere ille que renūciantes se
culo deferebant ad pedes suos et diuide
ut quisq; eguisset curā gerebat. iste nich
habendi et oīa possidendi contentus sa
cramento. erga solas sapiencie diuicias
auarus et multū cupidus inherebat.
et exemplo sui libertatē a sollicitudībz
seculi predicabat. De pontificatu et doc
trina eius. Cap̄ lxxxix.
Igitur
basilius non multo post cesaree ca
padocie episcopus fuit. gregorius
vero apud apud nazanzij opidū in loco
patris epūs subrogatus hereticoꝝ turbi
nē fideliter tulit. Reddita vero pace cō
stantinopolim ad ecc̄iam docendā veni
re exoratus non abnuit. Vbi breui tp̄e
tantū ad emendandū ꝓplm vetustis he
reticoꝝ infectū venenis profecit. ut tūc
primū xp̄iani sibi fieri viderent̄. et no
uellam lucē veritatis aspicē. cū reli
gionis doctor. multa quidē verbis plu
ra tamen doceret exemplis. Nec vide
ret ab eo discipulis aliquid imp̄ari. qd
non prius ipse fecisset. Sed ubi gloriā
subsecuta īuidia est. obniti quidā et p̄

scripsionibz mins sanis uti cepere. ut ipso ad ppria remeante alius ordinaret epūs. Quod ille suspirari tantū et sb dente sentiens ruminari ipse profert quod nullus ei dicere audebat. Absit ī quit ut mei causa aliqua simultas in dei sacerdotibz oriatur. si ppter me est ista tempestas tollite et mittite me in mare. et desinet a vobis quassatio. Cui regressus in ecīa sua quod sup fuit vi te tpus exegit. Et qm fessa iam etate et corpore ūualidus erat. successorem sibi ipse delegit. quo ecclesiā gubnan te. debilitatis et senectutis otio frueret.

Jheō de illustribus. De libris eiusdē et fugm

Rego cure pastoralis. Cāp xc.

Crius nazanzenus epūs vir eloqn tissimus preceptor meus. et quo scripturas explanante didici. ad xxxv. milia versuū oīa opera sua cōposuit. De morte fris cesarij. Laudes machabeorū. Laudes cypriani. Laudes athanasij. Laudes maximi philosophi post exiliū reuersi. quē falso noīe quidā hero na supscripserūt. qua est et alius liber vituperationē eiusdē maximi continēs quasi non liuerit eundē et laudare et vituperare pro tpe. Et liber exame tro versu virginitatis et nuptiarū con tra se differentiaū. Aduſ eunomiū lib ij. De spū scō lib vn. Contra iulianū ipatorē lib vn. Secundus est autē polemiū dicendi tract tare. Viuo quoq se epūm in loco suo ordi nans. vnu vitā monachi exercuit. De cessitq ante hoc ferme trienniū sub the odosio pnape. Actor. Hic scripsit apolo geticū. Quē quidā in latinū transferēs in prologo eiusdē scripsit q iste gregorius signaculū custoditis integrū custodiens cum philosophie studijs adhuc iunior a pud athenas floreret. vidit per soporē sedenti sibi et legenti duas satis decoras dextera leuaq feminas consedisse. Qs ille castitatis intuitu oculo toruiore re spiciens. que nā essent. et quid sibi vel lent pauctabat. At ille familiarius eā complectentes aiūt. Ne moleste ami pias iuuenis. note tibi satis et familia res sum. Altera enī ex nobis sapi encia. altera castitas dicat. et misse su mus teū habitare. quia iocundū sa tis et mūdū in corde tuo habitaculū pre parasti. Deinde cū ob exmiū lr̄arū p fectū athenis ut oratoriā doceret astri geret. Furtū nauē ingressus abscessit maribq tempestate vexatus deo ser uiturū se vouit. et ita fecit. Cū autem a patre epō in sacerdotiū eēt subroga tus hoc egre ferens discessit ad tempus postmodū vero regressus scripsit apo logeticū in libris duobz causas discessi onis sue vel ecīa reditus allegans. Qd hec ecīa defuncto pre successit in episco patū apud nazanzū breue opidū. Et inde cū post valentis arriani tpa ca thohi recepissent ecīas. constantino polim ad instituendā vel docendā ec desiā transiuit exhortatus est. ut supi us dām est. Ibi ergo epūs constitutus docuit. ubi et iheronim⁹ scārū scriptu rarū studijs ab eodē eruditū se dicat.

Causas quidē sui discessus q̄b ī apo logetico exponit hic inserē volui. ad e uis humilitatē atq prudenciā declarā dam. simul ecīa ad quorūdā presūptuo sam ambicionē confundendā qui dig nitates ecclesiasticas non solū humiliē non fugiūt. sed ecīa importune se inge runt. Gregorius nazāzenus in apologetico li° de apologia ei⁹ super fugn predicta. Cāp xci.

Illius pturbacois mee causa qua tam ptinaciter conīdixi. et solutu verecundia que semp idis solubilis comes michi extitit tam impru dentē restiti fuit repentina supuenio sic cū sonus repentinus increpuerit. turbāt dei subito terrore pcussi. Deinde recorda cio quietis ac silencij mei. cū hoc videre michi impediri. quod ab ineio vite dilexi et in maximis piculis deo vou. Michi enī reuera michi videbat prestruaus ad btām vitam. q̄ clausis carnalibz sen sibus. extra carnē mūdiq effectū quē piā in semetipm cōuerti. alienūq a mor talibz curis essum sibi soli et deo loqui. ut cūctis visibilibz alacer fas mentē suam diuinis sensibz repleat. et celestibz for mis absq admixtione terrena vbe spe

culū īmaculatū effectus ymaginis dei.
et ex ipsius lumine lumen semp acci
piens auspicia quedā vel inicia futi
seculi in eo ferens. atq; in terris adhuc
positus consorcio angelorū quodāmodo
pfruens. despectaq; ac derelicta fragili
tate terrena ad supna spūs sancti sub
uectione transferri. Si quis forte vrm
huiuscemodi amoris ardorē aliqn sen
sit. scit que dico. et que loquor agnoscit.
Sed quibusdā īuidie languor rcē iu
dicandi īpedit sensū. et operi optimo
nomen infligūt viciosū philosophiā
cenodoxiā vocantes. et preclarā sapiāz
ac studia iactancie appellacionibz infa
mantes. Paracior enī est imperitorū
turba ad derogandū bonis studijs qm
ad imitandū ut sit eis omni genere delic
tū dū et manifesta ac publica mala
non vitant. et occultis ac reconditis bo
nis non credūt. Erubui quoq; de qui
busdā quos vidi nichil penitus ad emē
dacionē vite sue ptinens habere. et in
mūdis pedibz in sancta certatī irruere
et priusq; primo aditu ac ianuis dig
ni habererent ad tribunal continuo
tendere atq; ad sacerdociū festinare ac
repulsis ceteris ipsis sacris altaribus
incubare. ita ut scdm antiquū puer
biū merito dicatur q saul int pphas
Qmuis aūt pdifficile sit scire regi. id
est regenti se obtempare multo diffici
lius est scire alios regere. Cuius scilicet
regiminis qnto spes et gloria maior est
tanto piculū grauius quippe hntibz itel
lcm. Nam et si quis est in rcore vicior
morbus. facile in eos qui ad obtemperā
dū presto st ei trāsfunditur. Et multo faci
lius quod malū est ab eo trāsit. q si qd
in eo virtutis et industrie fuerit. Nichil
enī tam facile est q fieri malū eciā si
nemo doceat vel compellat. pdifficile
autē est fieri bonū. Parati sumus ad re
cipiendū malū q plurimi. velut si a
ride quis stipule scintillā quis ignis
īiciat. que insup ventis eciā inspiran
tibz aīetur. Velociusq; malicie pua sci
tilla consumitur. q virtutis ignibz vel
accendi vel eciā concalescē possumus.

De piculo et cautela cure pastoralis. Cap xcij.

Verendū est autē ne īue
niam pulchre et decore vtutis
pictores quidē pessimi. vel cer
te alijs pictoribz id est plebi que eā de
bet in semetipsa depingere ymaginis eius
pessima prebentes exemplaria. vel cer
te ne accidat nobis res vsitati puerbij.
ut qui ad alios curandos presumus īueni
am ipsi scatentes vlceribz. Cetm nō sa
tis est. malū non esse eū cui docendi sū
ma cōmittitur. Quod utiq; culpabile et
dedecorosū est. eciā in hijs qui docent.
sed oportet eū omnibz bonis ēē preditū.
Nūq eciā putare debemus aliquē nob
finē bonorū fcm aut proficiendū tminū
positū. nec ita ad lucem deducenda st.
que recte a nobis gesta st. q detrimēto
computanda que nondū imple volui
mus. Et ascensus quidā nobis putandus
est vita hec ex quo nichil refert expli
cuisse quod ascenderis nisi qd restat
euaseris. Nec nosmetipsos ex ceterorū
collacione meciam. aut magnū aliqd
ēē putemus. si forte aliquibz prestanciores
īueniam. sed dāpnū pocius illud arbi
trem si non nos digne loco et gradu
nostro geramus. Et si qua a nobis gerā
tur non ex negligenciū compacione sed
ex precepti auctoritate pendant. Non o
portet aūt illos qui presūt vi vel nccī
tate subiectos constringere sed racione et
vite exemplis suadere. Quia omē quod
extorquetur īuitis cū eo qd tyrannicū
videtur nec pseuerare potest qdē. Solet
enī redire quicqd violenter attrahitur.
Sicut nouelle arboris si quis cacumen
inclinauit. relaxata rursus in qd fue
rat redit. Quod autē ex pposito et vo
luntate fit. tam legitimū est q certū.
validissimis scilicet vinculis pprie vo
luntatis astrictū. Reuera michi vide
tur ars arciū esse et disciplina disci
plinarū hoīem vel regere vel ībuere
qui certe est et int omnes animātes
maxime et moribus varius et volū
tate diuersus. Nobis qui presumus
sūmū studiū est vincere eos qui se car
naliter amant. nec vllo modo volunt

nobis cede aduersus semetipsos dimi
cantes ita ut sit nobis bellū quoddā
aduersus eos pro quibz militamꝰ. dū
vnusquisqz tantū studij gerit in cōte
gendis et occultandis morbis peccato
rū q̄ntū oportebat habere studij ad e
gritudinē medico ostendendā. Alios
cōuenit corā omībz argui. quia mo
nita secreciora contempnūt. alios se
crecius cōmoneri quia publice correp
ti impudenciores fiūt. Aliorz cōuenit
oīa diligencius obseruari et usqz ad
mīmū discuti. eorz precipue qui dū
mala quadā arte sua celari se putāt
aduersū ceteros eriguntur et inflantur.
Aliorz aūt oportet nōnulla pretire. et
videntes tanq̄ non vidisse. et audiētes
tanq̄ non audisse. ne ad contemptū
ultimū veniant per increpacionē. qui
fortassis erubiscūt culpas extendere ac mul
tiplare donec eas ignorari putant. Au
daces vero et precipites efficiuntur. cū eis
ultimū emendacionis atqz vnicū re
mediū interrupta fuerit verecundia.

Idem de eodem. Cap̄ xciij.

Deniqz philosophari scdm deū
et scire animarū gubernacula
continere et preesse ceteris et regere alios
cū ipse recte regentibz obedire nondū
didicerī. supra me ēē negociū duxi pre
cipue in hoc tempe in quo videmꝰ huc
et illuc hoīes cōuerti ac pturbare oīa
ut nichil melius ēē videatur q̄ fugere
e medio et latere. Externa quidem bel
la non metuo. nec istam bestiā que nūc
insurrexit ecclesijs id est iulianū apos
tatā ptimesco in quo est dyaboli pleni
tudo. licet ignes minetur. licet gladios
intentet et bestias. licet ōnes qui ante
se fuerūt psecutores crudelitate exce
dat licet noua suppliciorz genera ex
quirat. vna michi est ad omnia stare
mediū. vna victoria libenter mortē pro
xpo suscepisse. Ad intestinū aūt bellū
viciorz quid agam nescio. que michi
auxilia cōparem. quod donū spūs sci
īnocem. quibz armis spūalibz aduersus
dyaboli astucias me circūdem. Ego qui
dem īualidissimū me ēē ad huiꝰmodi p̄
lia fateor. et ppterea me terga dedisse
confiteor. et velans confusione faciem
meā singularis sedi. quia amaritudīe
repletus sū. Tacere quesiui. intelligens
q̄ tempꝰ malū sit. Idē in sermōe de nata
li dnī. Qualiter dnt xpiani solempnisare.

Diem festū celebramꝰ Cap̄ xciiij
non humane deuocionis sed diui
ne dignacionis. Non eorz que ex
mūdo sūt. sed eorz que supra mundū sūt.
Ppter quod nequaq̄ postes et ianuas co
ronemꝰ nec plateas nec cōpita pornemꝰ
nec ~~plateas~~ cantatricū choros statuamꝰ
ut aures sonis musicis delectemꝰ. nec
gustū illecebrosis saporibz irritemꝰ. nec
tactui male pspecta contingere conce
damꝰ. Non delicatis vestibz aut fluidis
resoluamur. nec ornamentorz splendore glo
riemur. Non auri fulgore nec colorū fucis
fallentibz rapiamur. Non altis choros ta
petibz exstruamꝰ. non preciosa tentoria
nec vini pegrina noīa requiramꝰ. Nec
cocorū noua et exq̄sita cōmenta ventri
et gutturi p̄paremꝰ. nec terra et mare
multi precij nobis stercora conferāt. Hoc
enī noīe michi videntur honorande delicie.
Non alter altm per incontinenciā vincere
studeat. Michi enī incontinencia est oē
quicq̄d plus est q̄ sufficit. alijs esuriētibz
et indigentibz qui ex eodē luto et ex ea
dem massa formati sūt. q̄n pocius frēs
hoc indigentibz gentilibz concedamꝰ.
Illorz sit talis solempnitas. qui eciā de
os suos vsturis carniū et ceteris putant
nidoribz delectari. Illi conseq̄nter solēp
nitatē diuinā ventris distensione con
celebrent. pessimorz demonū et predica
tores et cultores nequissimi. Nos autē si
delectari oportet et deliciari in verbo dei
delectemur. et delicias nr̄as in legis dei me
ditacione vel intelligencia requiramꝰ
ut pro solēpnitatis racione deliciarū
nobis causa cōueniens efficiatur. Idē in
sermone de monachis. et laude vite mōsti
ce. Cap̄ xcv.

Posui ego ori meo
custodiā. et labijs meis silenciū
dedi. q̄mquidē videbam conseq̄ns
esse prius phīe ope purgari mentē debe
et ita demū apire os et attrahere spm atqz

eructare verbū bonū et loqui sapiam dei int̄ pfectos. Desiderabam vidē sim illū psallentē chorū. gloriā deo in ecclesia offerentiū. qui in lege dñi meditant̄ die ac nocte. et exultationes dei in gutture eor̄. Qui ad exemplū et cōmonitionē melioris vite cet̄is oīb̄us viuūt. legis q̄ dei et euangelij xp̄i tritii predicatores. In quib̄z ipse quoq̄ habitus prefert virtutis insignia. Hir sutū caput incomptis et horrentib̄z comis. et q̄ntū sufficit attonsis. Pedes nudi. et apostolicis similes. Indumēta vilitas arrogantiā seculi superbiāq̄ cōdempnans. Zona ipso suu neglectu p̄ciosior parū parū quid cohibens vestimenta q̄ntū euagari non sinat. Incessus ordinatus. oculus nō oberrans. nusq̄ videntes sed placide subridentes et magis ut intēperantiā risus cohibeant et subridendo comprimāt. Sermo cū ratione prolatus. aut silentiū verbo p̄ciosius. laudando nō nimiū. sed q̄ntū adhortationi sufficiat nō adulationi. Iucundo cū laudatione gratiosior et letue ac tristicie mensura iustissima vel cōmodissimū ex vtroq̄ temperamentū. Lenitas cum austeritate. libertas cū verecundia. ita ut altū non ip̄ediat ex altero. Ne vel turbis et secede ad secretū. vtraq̄ agere cū mensura ut in altero hoī bus in altero deo iūgatur. Cōmunē vitā sine oīb̄z vicijs agentes. secretū vero non absq̄ cōi ducentes fraternitatis affectu. Et que maiora oīb̄us et clariora sūt. in paupertate diuites. nichil habentes et oīa possidentes. Nichil in mundo habentes. et sup̄ mundū viuentes. Quib̄z labor delicie qui in carne positi extra carnē viuūt. quor̄ p̄ dñs. Propter regnū paupes. et p̄ paupertatem reges. in humilitate gloriosi. in infirmitate fortes. Illos aūt qui īsanabiles sūt refugiam⁹ et vitem⁹ ne forte contagijs eor̄ maculem⁹. et non tūtam sanitatē illis tradam⁹. q̄ illor egritudinē capiam⁹. Jheron⁹ in cronicis De sancto ambrosio mediolanēsi epō. p̄bi

O tempore post auxencij seram morte mediolani ambrosio epō constituto. oīb̄ ad fidem ytalia conuertit̄. Paulinus Posito siquidē in amministratione prefecture galliarum patre suo ambrosio. natus est huic sanctus ambrosius. Qui infans in area pretorij in cunabulis cū dormiret apto ore subito examen apū aduenies faciē eius et ora cōplenit. ita ut ingredi et egrediendiq̄ vices frequentarent. Quib̄ nutricē abigere volentē pater prohibens expectabat patrio affectu quo finē miraculū illud clauderet. At ille post aliquā diu euolantes in tutū aeris altitudinē sublenate sē. ut humanis oculis nūme viderent. Quo facto territus pater ait. Si infantulus iste vixerit. aliquid magni erit. Illud utiq̄ examen apū dñō iam in eius infancia operante. scriptorū ipsius nobis gerebat fruos qui celestia dona ānū narent et mentes hoīm de terrenis ad celestia erigerent. Cū aūt rome ēet adolescens quandā puellā matris sue domesticā sacerdotū manus osculari videns. ipse ludens offerebat dexteram. Sicens eciā sibi id ab ea fieri oportere. Siquidē epm se futurū memorabat loqui te in eo spū sancto. qui illū ad sacerdocū nutriebat. At illa ut adolescentē et nesciente quid diceret vespuebat. Pq̄ aūt disciplinis liberalibus edoctus ex vrbe regressus est. in auditorio prefecture pretorij ita splendide causas pora uit. ut a viro illustri probo tūc prefecto eligeret ad consiliū tribuendū. Postea consularitatis suscepit insignia. ut regeret liguriā emiliamq̄. puncias. Ve niensq̄ mediolanū mortuo auxencio arriane pfidie epō. ibiq̄ ab vtraq̄ pte in epm electus licet adhuc catheciminus cū penitus renuceret. et cruce inducione pli nullatenus reuocare posset fugam parauit. Egressus aūt noctis medio ciuitatē cū tyrannū se ygere putaret mane ad portā mediolanensis ciuitatis que romana dicit̄ iuenit. dño fugā eius impediente. Cumq̄ iuentus

custodiretur a pplo. missa est ad impatorē valentinianū relatio. qui eā summo accepit gaudio. Letabat̄ eciā pbus presulis quod verbū eius impleret̄ in ambrosio. Diuerat enī profiscenti. vade age non ut iudex sed ut epūs. Vbi autē relationi rūsū est baptisatur. et oībz officijs ecclesiasticis ipletis. octauo die epūs ordinat̄. Post aliquot ā nos ad pnū solū id est romā p gens. ubi scam puellā sup mēoratā inuenit. Que cū dexterā eius oscularet̄. subridēs ait illi. Esto ut dicebā tibi. sacerdotis manū oscularis. Jheronim⁹. Eo tempo'e melania nobilissima romanarū mulierū. et marcelli quondā consulis filia vnica. pretore tūc urbano filio delicto ihersolimā nauigauit. Vbi tanto virtutū precipueq humilitatis miraculo fuit. ut tecle nomen acceperit. Theodosius miserabilis presbit̄ dū aduersus cōscīam furoris sui sacrificia deo offerre audet. in medijs precibz eliditur.

De morte valentiniani. et de successoribz ei⁹. Cap xxxij.

Valentinian⁹ autē subita xxxij. sanguīs eruptione quod grece apoplexis vocat̄. fugitione moritur. Post quē gracian⁹ assūpto in ipm̄ valentiniano siue cū patruo valē te regnauit anno dñi ccc lxxviij. ad di vero iij ccc xli. Triptita hystoria.

Valentiniano itaq mortuo āno ipe rij sui xi°. ytalie milites vi° die p⁹ mortem eius. valentinianū puerū impatorē constituūt. Cuius impūm fratē et patruus licet ingrate quod eis ignorātibz scīm sit tamen postea susceperūt. Hic natus est de iustina. quā cū seueraret valentinian⁹ pater simul habuit uxorē. hoc modo. Justus iustine pater. cōstantij temporibz cū eēt puer iudex. vidit in somnijs q de dextero femore ipe rialē purpurā genuisset. Que visio cū per famā venisset ad constancium fecit occidi iustū. Cuius filia in tantū placuit ad seuere notitiā ut cū ea habitaret. Cuius pulchritudine seuerus obstupuit dixit impatori q iustina adeo speciosa eēt. q eius amore eciā ipa cū peret̄. Quā impator volens accipere non cū seuerā abiciē ex qua gratian⁹ natus erat. legē pposuit publice per ciuitates ut liceret volentibz habē duas uxores. Qua posita iustine cōiunctus est. ex qua valentinianū minorē habuit et filias tres. iustā gratā et gallam. Quarū due virgines p mā seruīt iusta et grata. galla vero duxit theodosius maior. ex qua filia habuit placidā. Honoriū vero et archadiū et placellā de priore cōiuge habuit.

De impietate valentis et precati ei⁹ in

Huno valentis xp̄ianos. xxviij. xij° qui fuit p̄mus ānus nepotū eius multi monachoz nitore per tribunos et milites cesi sūt. Valens eī legē dam ut monachi militarent. nolentes fustibz iussit impia. Socrates in hist̄o tpi. Quum iussisset valens omnes catholicos ab vrbe edissa expelli. quedā muliercula pauper suū filiū ferens in brachio ostio non clauso curebat ad eccīam. ubi ōnes catholici cōuenerāt. cū presulis eis mādasset ut nemo in eccīa remaneret volens eis preire. Indignatus aūt pti illā mulierē ait ei. O infelix. quo sic indecenti curris. At illa. Quo alij. Tu ille. Non audisti inquit q prefectus occisurus est vniuersos quos ibi reperiret. Audiui inquit et ideo festino ut inueniar unā eos. Et hunc inquit puerum quo trahis. Vt inquit et iste martir efficiat̄. Quo audito statī ille recurrēs ad p̄cipem dixit omnes patos ee ad mortem. impūm vero ee tantos in breui occidere. et sic ab ira reuocauit p̄cipē. Theodericus. Postea prefatis ex p̄cepto p̄cipis cogens eos aut eis cōicare aut in exiliū ire cū tribz aut duci eor eulogio. Cur taces. Nō oportet inquit michi interrogatiū vīdet ille. Nonne vobis omībz locutus sū et quibz cōicet impator cōicare vos monui. Et ille. Pastorē inquit habeo. et illius nutibz obedio. Major prefatis lxxx ex eis destinauit in trachiā. Cui aut̄ prefectus diceret ad scm basiliū q pro

vno verbo quod est omousyon non est
tanta ꝓcacio susitanda. vidit basi
lius. Qui diuinis saginant eloquijs
conuiuere de diuinis dogmatibz neq
vnā sillabam patiunt. sed pro hijs o
nes mortis species amplectiūt. Amicia
ab autē impatoris magnas cū pieta
te iudicū. sine qua potius pniaē has
appello. Cumq; mesūs eum vocaret
stultū. hanc inquit stulticiā semper
habere exopto. Demostenes autē sup
impiales epulas constituti. pīne īpato
re certando cū basilio barbarissimū ferat
ut dcīn est supius. Tunc basilius sub
ridens. vidimus aut demostenē sine lēis.
Cūq; ille minaret amplius. tuū est in
quit de pulmentarijs cogitare non
dogmata diuina decoquere. Post hec i
peratoꝛ itū dilexit eū ut optima ꝑdia
illi daret ad opus paupm et lepꝛosoꝛū
qui ab eo gubernabant. Post pauci
vero tempus puoꝛ oblitus legem de illi
us exilio ꝓpria subsc̄ione roborare vo
lens non potuit. Calamus eū contritus
est. quod passi sūt secundus et tercius.
Tunc ille tremens ambabz manibz cur
tam vupit

Zozomenus. De affrate mōcho et augurio valentis. Cap xxix

Interea valente fiurente apud antiochiā
contra catholicos. erat ibi affrates
monachus. Quē per plateā transeun
tē de palacio vespiciens impator vilissi
mo indutū pallio. et in longeua senec
tute ꝓperantē dixit ei. Dic michi quo
vadis. Pro tuo inquit oraturus īpe
rio. Cui impator. Oportebat te domi
orare sedm monachoꝝ moꝛē. Optime
inquit dicis. Si pmitteres sic facerem
et hoc egi donec omes xp̄i pace fruebāt
Quia vero tumultu maximo cōmouē
tur ne captiue teneant. nāc est michi
ubiq; discurrē. eaq; a nāuitate saluaē.
Hoc audito impator īcriminatus trau
it. Vnus aūt cubicularius eius qui
balnei curā habebat aspere locutus est
vuo sancto. Sed statim post verba desiē
dens ut impatoꝛi parꝛet balneū. mē
te captus in feruentē aquā descendit
ubiq; extinctus est. Erat aūt accepsi
mas in arrestis in cella reclusus. qui
lx annis nec visus est ab alio. nec locu
tus est alicui. Tunc valentē antiochie
fiurentē reuocauit liber thyemisty phi
in quo poꝛauit. quia ꝓpter discordiā
ecclesiasticā non deberet eē ita īfesty
cū apud pagnos ultra trecentarū
sectarū differencia videret. et vnusq;q;
in sua sentencia pmaneꝛet. Et forte hoc
deo potius gratū esset. dū non finale
cognoscit. et diuerso modo glorificat
quatenus vnusquisq; ampliꝰ timeat.
dum integritatē scīe eius vel quō a
qualiter aut q̄ntus sit magis ignoꝛat

Jheronimus. Eodem āno id est valen

tis xij° theodosius theodosij postea im
peratoꝛis pater et pluvimi nobiliū
occisi sunt. Socrates in tripita hīstoia

Eo siquidē tpe valens nigromanaā
fecit. ꝑscrutans quis post eū imparet
Demon aūt quatuoꝛ lr̄as demonstra
uit. t. e. o. d. Impatoꝛ igit zelo ductus
multos huius nomīs occidit. putans eos
tyrannidē velle assumē. Occidebantur
ergo theodoti. theodori. theodoli. et qui
cumq; has lr̄as in capite sui noīs habe
bant. Quo timoꝛe pluvimi sua noīa mu
tauerūt. negantes cū iuramento que
prius habuerant. Actoꝛ Ex hac occasi
one videtur occisus fuisse theodosius pa
theodosij impatoꝛis. q̄nus eā ulteroni
mus tacuerit

De morte valentis et fine eiusdē

Anno deniq; impeꝛij sui xxiij. valens de antiochia Cap. c.
exiit cōpulsus sera penitencia
nostroꝝ de exilio reuocat. Intrimabi
le bellū in tracia cōmissū est. In quo
deserente equitū presidio romane legi
ones a gothis cincte usq; ad īternecā
onē cesē st. Ipse autē impator valens
cū sagitta sauciꝰ fugeret. et ob dolo
rē nimiū sepe equo laberet ad tanus
dā villule causam deportatus est. Que
persequētibz barbaris et incensa do
mo sepultura cauit. Hic finit ille
yonimus cronicā suā. Fluxerūt aūt
ab īcarnacioē dnī usq; ad finē valen
tis anni cclxxx. Ab vrbe condita. dcc
sub vegibz anni cc. xl. sub consulibz cclxiij

sub augustis et cesaribus d. xxvi. Ab ꝯ
cio aūt mūdi. scdm hebraicā veritatem
anni iiij. ccc xliiij. scdm lxx. vo. v. d. lxx
viij. ¶ Ab hinc ergo scribunt prosper
et beda. sigibertus quoq; monachus gē
blacensis. Nos autē priusq; ulterius p
cedam⁹ quia constat maxime circa hec
tempa floruisse sanctos prēs egipti et
syrie ceteris ve mundi ptibus. de quorū
gestis et dictis multa iam supra posui
m⁹. placuit ut ad utilitatē legencium
intermisso paululū ordine historie quo
rūdā quoq; de quibz ad liquidū īuenire
non potuim⁹ sub quibz fuerūt īpera
toribz. vnico subseqnti libello gesta ab
breuiata comprehendam⁹. simul etiam
et aliorz sanctorz quorzdā epōrz et confes
sorz vtriusq; sexus. qui floruerūt in di
uersis mūdi ptibz. quorz itidem tpa ig
noram⁹. Et primo quidē a barlaam
et iosaphat. quorz actus iohēs damas
cenus scripsisse reperitur. narracionis
hui⁹ eordiū sumam⁹.

Explicit liber qntus decim⁹ speculi histori
alis. Sequitur sextus decim⁹.

Johannes damascen⁹. De rege auēnir
et ei⁹ edicto contra xpianos. Cap primū.

Fuit in in
dia rex q
dā nōine
auennir
diues et
potens ī
bellis strē
nuus. oī
bzq; mun
dialibus
successibz
gloriosus.
scdm aīam vero multis malis suffoca
tus. et ydolorū seruituti deditus. Cūq; ī
multis delicijs viueret. vnū erat steri
litatis malū. quod eius leticiā minue
bat et cor eius affligebat. nam filios ha
bere non poterat. Genus autē xpiano
rū et monachorz multitudines in tra
illa angelicā vitā ducentes in gracia
xpi proficiebant regis cultū vilipen
dentes. et prorsus minas ei⁹ nō formi
dantes. Multi quoq; pro xpo mortē
siciebant. eternā btitudinē desideran
tes. vnde et sine timore predicabant.
nichilq; aliud nisi xpm in ore habe
bant. Multi quoq; doctrinā eorz susci
piebant. adeo ut quidā nobiliū ac se
natorz oīa relinqntes monachi fierēt.
¶ Rex aūt ut hoc audiuit furore succē
sus illico posuit oem xpianū coarta
ri ut negaret fidem xpi. nouas contr
eos tormentorz species excogitans. no
uos morciū modos eis minans. Tunc
alij tormenta timentes execrabili p
cepto obediebant. alij palā et in facie
regis impietatē redarguentes per mar
tiriū suā vitā finiebāt. alij se in solitu
dinibz et montibz abscondebant. De ei⁹
archisatrapa fcō monacho q eū cōfudit.

Tunc quidā Caplm. 2m.
regis archisatrapa qui magni
tudine et forma et animi cōstā
cia ab alijs omībz differebat videns īpi
etatē et valefaciens huic vane glorie.
monachorz prepositis se cōmiscuit ac mō
ciū deserta petens ibi ieiunijs vigilijs
et diuinis meditacionibz intent⁹ fuit.
¶ Quod ut audiuit rex de amico pdito
doluit et contra monachos amplius in
iram exarsit. Misit itaq; nūcios qui eū
ubiq; quesierūt. donec in desertis īuē
tū comphendentes tribunali regis ex
hibuerūt. Quē rex in paupe et asper
rimo vestitu videns dura anachorese
os conuersacione maceratū tristicia
repletus ait ad eū. O stulte et mentis
pdite. cur honorē tuū in contumeliā
cōmutasti et ludū puerorz teipm cō
stituisti. nrēq; amicicie et fiducie oblit⁹
et nec pprior filiorz misertus contra
ipsā naturā insurrexisti. Vt quid h⁹
fecisti. et omībz dijs hoīem illū qui di
cit ihesus pretulisti. ¶ Hec audiens ho
mo dei hilarit respondit. O rex si ra
cionē a me audire vis īmicos tuos
eice de medio pretorij et tūc rndebo
tibi. Illis namq; pntibz. nullus a me

tibi sermo reddetur. Preter racionē vero
torque occide et fac quod vis. michi mū
dus crucifixus est et ego mundo. Rege
autē dicente qui sūt ĩmici. quos de me
pellere iubes. ait vir sc̄ūs ira et concu
piscencia. Nam concupiscencia in vobis
opatur voluptatē et incitat. ira vero
destruit. Abscedant igitur ista. et asside
ant ad audienciā dicendoꝝ iudiciū eq̄
tas et prudēcia. Cumq; rex eius peticio
ni ānueret ille ait. Gracias ago deo
meo per ih̄m xp̄m quia eripuit me
de lacu miserie et de luto fecis. et os
tendit michi viā compendiosā. et faci
lem. per quā in hoc fragili corpe pos
sū angelicā ducere cōuersacionē. p̄
senciū contēpnendo vanitatē. Cū enī
oīm p̄ncipale bonū a nobis amputare
contendis id est pietatē et deū deserere
quod dampnis omībz preferendū est
quomodo tibi in hoc cōicare possumus
et non magis econtrario amiciciā.
et honorē et filioꝝ affectū et si quid a
liud erat negabimus. Videmus enī te
ingratū esse deo. qui et ipse tibi esse
et respirare prebuit qui celos et terrā
stabiliuit. hoīem q; formauit et īmor
talitatē donauit. et regē cūctorū que
in terra sūt eū constituit. Ipm̄q; a
dyabolo voluptate deceptū. et omībz
hijs bonis priuatū morte crucis sue r̄
dimens in pristinā libertatē restitu
it. Tu autē eū respuis et in eius cru
cem offendis totus delicijs corpis dedi
tus. et exterminandis subditus passi
onibz. et ydoloꝝ errore pollutus. Sci
to igitur quia non acquiescam tibi.
neq; meū benefactorē et saluatorē
negabo. eciā si me bestijs deuorandū
proicias vel gladio et igni tradas qd̄
nūc est tue potestatis. Non enī mor
tem timeo. nec amo p̄ncia. quoꝝ le
ticie et exultacioni oīs copulatur do
lor et tristicia. Hijs ab eo dictis rex
ait. Undiq; miser tui ꝑdicionē medi
tatus ad hanc ut arbitror es fortunā
perductus. Acuisti enī mentē et lin
guā tuā. ut hanc effundes garrien
do vanā et fatuā fabulacionē. Sed ni

si in p̄ncipio sermonis promisissem ti
bi q; de medio consilio irā remouerē
nūc utiq; igni carnes tuas traderē
Quā vero anticipans me talibz circū
uenisti sermonibz suffero modo tuā
procacitatē. q̄n eciā ꝓpter priorē er
ga te meā amiciciā. Surge ergo et
fuge ex oculis meis ne ultra te videā
et male te ꝑdam. Tunc egressus vir
dei secessit in desertū contristatus q̄
dem q; martiriū non sustinuit. Mar
tiriū tamen cotidie in consciencia to
lerabat. pugnans aduersus p̄nci
pes et potestates aduersus mundi
rectores tenebrarū harū. Tūc am
plius rex iratus persecucionē gra
uiorē contra monachos meditatur
et ampliori honore ydoloꝝ cultores
veneratur et amat. De ortu iosaphat
et reclusione eius in palacio. Cap̄ iij.

Ilter hec nascitur ei filius pul
cherrimus in cuius ortu gauisus
est valde et iosaphat eū noīa
uit. ac pro eo īmolaturus et graciā
redditurus ad ydoloꝝ templa stultus
abijt. atq; ad pueri natalicia mul
titudines ꝓplorꝝ vndecūq; congrega
ri fecit. afferentes secū que sacrificio
erant ydonea. sicut cuiq; possibile e
rat et regalem dignitatē decebat.
Tunc eciā cōuenerūt ad regē quasi
lx astrologi quos accersitos ad se rex
edicere singulos rogabat. quid futu
rus eēt puer qui sibi natus erat. Illi
vero plurima ꝑscrutantes dicebāt
illū magnū eē futurū in diuicijs et
potencijs. et supgressurū omnes qui
ante eū fuerūt reges. Vnus autē de
astrologis excellencior cūctis ait. Si
cut ex hijs qui me docuerūt astroꝝ
cursus valeo conicere o rex pueri hu
ius profectus qui nūc natus est tibi. nō
in tuo erit regno sed in alio meliori et
incōpabiliter eminenciori. Estimo vero
illū quā ꝑsequeris xp̄ianoꝝ religiōē
fore recepturū. nec puto q; sua spe ipse
priuetur. Hec dixit sicut olim balaam
astrologia non vera ꝓnūciante sed
deo per aduersarios ea que sūt verita

nis signifiante ut oem impijs excusa
onē adimeret. ¶ Hijs auditis grauit
rex fevens āñiaaaonē hanc. tristicia il
li letitiam intercidit. In ciuitate itaq
seorsū palaciū edificauit speciosissimū
et in eo camerας splendidas artificio
se atq operose construxit. ibiq puer
posuit ad habitandū. Postq infantie
compleuit etatē eū inaccessibilē oīb
fore impauit pedagogos et mīstros ei
constituit. iuuenes etate et aspectu pl
chevrimos precipiens illis ut nichil ho
rū que in hac vita tristiciā generāt.
manifestū illi facerent. nec mortem
nec senectutē nec infirmitatē nec pau
ptatē. nec aliquid aliud quod eū con
tristaret et leticiā ei minuē posset.
Sed omnia iocunda et delectabilia p
ponerent. quatenꝰ hijs mens illiꝰ io
cunditi et delectati nichil oīo de fu
turis cogitare valeret. Precepit etiā
sius dogmatibꝫ penitus audiret. Hoc
eternū magis omībꝫ ei occultare cupie
bat. astrologi metuens pnūciacionē.
Si quē vero mīstraneū ei infirmari
contigisset. hūc mox inde iubebat ei
ceve. Illū vero pro ipso floridū et sanū
dabat. ut nichil oīo fedū vel enorme
oculi viderent illius puer. ¶ Precones
itaq per vniuersas regiones p̄cepit
discurrē clamātes ut nullus oīo post
tres dies horū monachoꝝ inueniretur.
Si autē aliqui post tres dies inuenirē
tur. per ignē et gladiū p̄deuenturꝰ.

De amico regis quē ipe in dolo temptauit

Interea vir quidā int̄ Caplin iiij . .
primos illiꝰ regni p̄pollebat. pnus fide
et salutis sue sollicitus. sed p̄ter tiorē
regis latebat. Cumq aliqñ ad̄ rege ad
venacionē egressus eet. ambulans sin
gulariter inuenit hoīem in loco quodā
nemoroso in terrā proiectū et maleh
bentē pedē a bestia contritū. Qui vi
dens eū pretereūtē rogabat ne p̄tīsi
ret illū. sed miseret̄ ei in tū malo c
uentu et in suā domū deferret. Ad
ens quia non inutiliter tibi et oīo i
efficacē inquit inuentus sū ego. Ego eī
homo sū medicus verbox. Si eū aliqñ
in verbis aut colloquijs ledit aliq̄s
aut in tribulacione inueniat congruis
medelis ista curabo. ut non āpliuꝰ
morbus sucrescat. Igitur religiosus
vir ille quod dictū fuerat p̄ nichilo
computauit. illū vero p̄pter manda
tū dei conducē in domū suā fecit. et
cōpetentē ei curā exhibuit. Auero i
uidi hoīes ac maliciosi derogant vi
apud regē. quia non tantū illiꝰ ami
ciciā obliuiscens negauit deox cultū.
et ad xp̄ianox fidem declinauit. sed e
ciā mala meditat aduersus ipsius rḡ
nū. et turbā p̄uertens atq sollicitās
et sibimetipsi cūctos concilians. Sed
si vis inquiūt certus fieri nichil nos
ficti dicere. voca eū seorsū. et dic tēp
tando velle te derelinquere patriam
et gloriā regni et xp̄ianū fieri. et mo
nachicū suscipe habitū quē quondā p
senitus eb. Rex autē ergo se amicicia
viri non ignorans derogacionē falsā
putauit. rem tamē examinare volu
it. Unde aduocans eū seorsū. ait ei tēp
tans. Nosti o amice q̄nta mala osten
di monachis et oībꝫ xp̄ianis. Hūc
vero penitencia ductus sup hoc. et des
piciens p̄sencia. spe illius īmortalis
regni quod predicant. ad alia futura
vitam cupio p̄tingere. nā presens utiq
morte amputabit. Nec eū aliter hoc
consequi potero nisi xp̄ianꝰ fiam. et
abrenūcians regno meo et cetib delec
tacionibꝫ et iocunditatibꝫ huiꝰ vite he
remitas et monachos requirā ubicū
q̄ sint quos iuste p̄cepturus sū. illis q̄
me admisceam. ¶ Ille vo ut hec au
diuit dolū non intelligens cōpunctꝰ
animo et lacrimis p̄fusus simplicita
tē dixit. Rex eterne viue. Consiliū eū
bonū et salutare repperisti. quia et si
difficile est ad inuenendū regnū celox
attamen omni virtute est querendū
Nam qui quesierit inuenit illud. Delecta
cio vero p̄ncia. et si in p̄nti iocunda sit
et delectet. sed tamē bonū est illud abi
cere. Nam in ipso suo ee non est. et q̄
letificat septemplicita rursus contris

tat. Nam dulcedo quidē hoꝝ temporalis. dolores vero ꝓpheni. Xpianoꝝ autē labor tpalis est. dulcedo vo et sanctis eterna. Dirigatur ergo regis bona vo luntas. Bonū enī et nimis bonū est corruptibilia eternis cōmutare. Rex ut audiuit ista valde contristatus est. continuit tamen irum. Qualiter consilio infirmi usꝰ regis placauit. Cap. v'.

Ille autē ut cognouit regē grauiter verba sua suscepisse. et ꝙ in dolo tēp tauerat eū. reuersus ad domū suam tribulabat atq; gravabat hesitans quali modo deliniret regem. et cua dēret imminens sibi periculū. Insoꝑmē itaq; totā noctē ducens. in memoriā venit ei homo qui pedē suū lesū habebat. Cui ad se ducto ait. Reminiscor qa dix eris te verboꝝ medicū ac curatorē esse malorꝝ. Et continuo enarrauit ei quā ab ipso apud regem amicitiā atq; fiduciam optinebat. et paulo ante ꝓpositū sibi ab ipso rege fraudulentū colloquiū. Hijs auditis pauꝑ ille deliberans in semetipso ait. Surge ergo et tonde comā tuā. et exuendo vestimenta ista splendida alia indue. simoq; dissimulo accede ad regem. Illo vero interrogante quid sibi vult habitus iste. respondebis. propter hijs que hesterno die locutus es o rex. et ce ego absq; patus sequi te per viā qua desideras ambulare. Nam et si delicie sūt amabiles atq; iocunde. non contingunt michi hijs post te frui. Virtutis enī via qua iturus es. et si difficilis est et aspera. tamen tecū existenti facilis michi erit et plana et amabilis. Sicut enī socij me habuisti ꝑmanū honoꝝ. sic et tristū habebis ut et futuroꝝ tecū sim ꝑticeps bonoꝝ. Nobilis igit̄ vir ille infirmi verba suscipiens. fecit iuxta qđ ei locutus est. Quem videns rex et audiens sup hoc vehementer obstupuit. et ex ea se verā viri intellexit amicitiā falsa quoq; que contra illū dicta fuerāt agnoscens amplioꝝ honore et maiori fiducia penes se sublimauit eū. De duo bus Terū rex ꝙ mōchis martirisatis. Cap vi

Egressus ad venandū vidit duos mo nachos per heremū gradientes. quos ad se precepit addua. eos q respiciens furibunde ait. Non audistis erronei et seductores precones meos clamantes ut nullus vre superstitionis in hac regione post tres dies inueniret. Alioqn igne cremaret. Qui dixerūt. Esse ut iussisti egredimū de tuis regionibz. sed longa nobis imminente via ꝓgredi ad fratres nostros necesse habemus abī emere ne fame deficiem. Rex ait. Horis minas metuens. estimū mercimonijs non adhibet studiū. Respondentes illi. Et qui sūt illi qui mortē timent. ni si qui nullū bonū in futuro speratēs presentibz tridicijs inherent. Nos aūt qui mūdū contemptim ꝓpter ꝙm mortē timem. nec ꝑmia diligim. sed futura desideram. Tunc rex eos argumento comphendē volens ait. Si mortē non timetis aut fugā arripuistis. At illi. Non mortē a te minatā timentes fugim. sed tu miserem. et ne malis tibi causa dampnationis efficiamur discedere cogitauim. Ad hec irritus rex iussit eos igne cremari. et sicper ignē adepti sūt coronā martirij. Qualiter iosaphat optinuit a pē libitē predicti.

Filius autē regis in pato suo palacio intactabilis existens ad etatē puenit adolescentie. omnē ethiopū et ꝙsarū imbutus disciplina. questionesq; naturales doctoribz suis proponebat. ita ut mirarent de velocitate ingenij eius et intellectū. et stupe rex grauiā vultus eius. et animi constantiam. Pensabat vero in semetipso. quia eū fore intactabilē pater eius audiuerat. et aut ad eū omni volenti ingredi non ꝑmittebat introire. tamen vehebatur introgare eū. Sed vnū ex pedagogis amabiliorē ceteris in patre trahit introgans cur se pater sic teneret sissset. adiūgens quia si hoc michi velit citer feceris manifestū. michi carus es vis pre omnibz. Pedagogus itaq; ei aūtm enucleatim reserauit. id est aduersus xpianos indictū a rege ꝙsecutionē et precipue contra heremitas. et quomō

fugati sunt. et qualia in natiuitate eius
prenunciauerunt astrologi. Ne ergo inquit
eorum doctrinam audiens illam preponas nos
tre secte. non multos colloqui tecum volu
it. Sed nos probatos et fideles circa te
constituit precipiens nobis ne tibi aliquid
triste notificaremus. Hec ut audiuit iu
uenis nichil aliud appeciit loqui. tetigit
quippe cor illius sermo salutaris et pa
cati gracia intellectuales eius oculos a
perire cepit ad verum conductura deum
ut patebit inferius. Frequenter vero pater
eius ad videndum eum veniebat. nam ex
cellenti amore diligebat eum. Quadam
autem die intulit ei filius. Discere a te
cupio o domine rex. vnde tristicia assidua
et sollicitudo continua corrodit animam
meam. Quid sibi vult quod infra muros is
tos et portas concludens me. inaccessibi
lem et incontemplabilem cunctis constituis
ti. Tunc pater ait. Nolo fili ut videas
aliquid quod cor tuum possit amaricare
et tibi leticiam amputare. In deliciis enim
iugibus et gaudio perhenni et hilaritate
viuere te per omne seculum desidero. Cui
filius. Bene scias domine quod in gaudio et le
ticia isto modo non viuo sed in tribula
cione potius et angustia multa. in tan
tum quod et ipse cibus et potus insipidus mihi
apparet. Videre enim desidero que extra
portas istas sunt omnia. Si ergo vis ne dolo
ribus deficiam. iube quo voluero procedere ut
animo queam delectari contemplacione
rerum quas hactenus non vidi. Contrista
tus igitur est rex propter talia. Pendebat
enim quia si denegaret ei quod petebat.
amplioris ei tristicie et sollicitudinis.
auctor existeret. Tunc ait illi. ego desi
derio tuo satisfaciam. De leproso et ceco
et sene curuo quos in via vidit. Cap viij.

Electos igitur equos adduci conti
nuo et obsequium regale et ydone
um precedere eum imperans. quocumque
vellet pergere permisit. diligenter precipiens
ministris eius ut nichil fedum in occur
sum eius venire satagerent. sed omne bo
num et iocundum sibi demonstrari. cho
rosque plaudentes in canticis et omni
genere musicorum eum antecedere. et va
ria delectacionis spectacula facerent.
ut hijs mens eius vacaret et iocunda
retur. Igitur sic frequentans processi
ones regis filius vidit die quadam clam
ministris duos viros quorum vnus leprosus
alter cecus erat. Quos videns contrista
tus est animo. et dixit hijs qui secum erant.
Qui sunt isti. et qualis eorum aspectus fe
dus? Illi non valentes occultare quod
viderat dixerunt. Passiones iste sunt hu
mane. que ex materia corrupta et cor
poris mala complexione hominibus solent
accidere. Et ait adolescens. Numquid is
ta omnibus hominibus solent accidere? Dicunt
illi. Non omnibus. sed quibus subuertitur
sanitas ex humorum malorum habundan
cia. Rursus ergo interrogauit puer.
Ergo noti sunt quos apprehensura sunt is
ta mala. aut indiffinite. aut improuise
superueniunt? At illi. Et quis hominum fu
tura cognoscere vel preuidere potest. Hoc
enim humanam naturam supergreditur solis
que diis hereditarium est immortalibus. et ces
sauit puer interrogare. Super hoc vero
quod viderat doluit. et immutata est
species vultus eius propter inconsuetu
dinem rei. Post multos vero dies rur
sus egrediens repperit senem inueteratum.
dierum multorum. rugatam habentem faciem.
dissolutis brachijs. et deorsum inclinatum
et toto capite canum. carentem dentibus et
balbuciendo loquentem. Stupefactus igitur
assumit eum. et propius adducens inter
rogat visionis miraculum. Presentes
autem dixerunt. Iste autem existit pluri
morum annorum. paulatimque immutata si
bi virtute. et egrotantibus membris
ad hanc quam cernis peruenit miseriam
Et quis est inquit huius finis? Responderunt
Mors eum suscipiet. Et ille. Imminet
ne nobis omnibus istud an aliquibus tantum?
Responderunt. Nisi mors preueniens
hinc hominem transferat impossibile est suc
cedentibus annis non venire ad istius
status experienciam. At ille. Igitur in quot
annis superuenit alicui. et si penitus
mors imminet. uel non est ars hanc e
uadendi. quin ad hanc perueniatur mise
riam? Dicunt ei. In lxxx quidem vel centum

annis. ad hanc senectutē deueniūt ho
mines. deinde moriuntur nec aliter fie
ri potest. Ingemiscens puer de profū
do corde ait. Amara est vita ista et oī
dolore et amaritudine plena. Si hec
ita se hnt. quomodo securus ēē poterit
aliquis mortē incertā prestolando.
cuius aduentus non tm̄ īeuitabilis
sed et incertus est sicut dicitis? Et ab
ijt intra se ista seruans et incessabili
ter cogitans et freqn̄ter habens ī me
moriā. et ob hoc in doloribz et defectio
nibz continuā habebat tristiciā. Dice
bat eū in semetipso. Ergo ne me mors
aliqn̄ apprehendet? Et quis erit mēori
am mei faciens post mortē. tpe oīa
obliuioni tradente. Et si moriens in
nichilū dissoluar. aut est alia vita a
liusqz mundus? Hec et hijs similia co
gitans pallidus tabescebat. in pn̄cia ta
men patris qn̄ ad eū veniebat finge
bat hilaritatē et leticiā. Desiderabat
autē et estuabat aliquē qui posset cor
eius pacificare. et sermonē bonū eius
auribz infundere. Cumqz sup hoc peda
gogū prefatū consuleret. vtrū scilicet
aliquē talem cognosceret ille rn̄dit.
Dixi tibi iam quomodo pater tuus sa
pientes et heremitas illos semp de tali
bus philosophantes alios interemit.
alios psecutus est. et non cognosco mō
talem quēqz in hac regione remansis
se. Ille aūt sup hijs tristatus assimila
batur viro qui magnū thesaurū amiserat
et ad eius inquisicionē totā mentē con
uerterat. De aduentu barlaam ad eū sb
umbra negociatoris. Cap̄ ix.m.

Fuit eo tpe quidā monachus diuīa
sapiens vita et sermone ornatus
qui deserto terre sēnaar cellā sibi fecerat
et huic barlaā nomen erat. Hic ergo
reuelacione diuinitus sibi facta cognouit
ea que circa regis filiū agebantur. Qui
egressus de heremo ad seculū descendit
et mutato habitu suo vestimentis secu
laribz indutus ascendit nauē ad ptes
indie profecturus. Et negociatorē se esse
simulans applicuit ad ciuitatē in qua
regis filius palaciū habebat. ibiqz diu
cōmoratus inquirebat diligenter de eo et
de ministrantibz sibi. Vt aūt didicit sup
dictū pedagogū ceteris ei familiariorē
esse accedens ad eū seorsū ait illi. Cog
noscere te volo dn̄e mi qm̄ ego negocia
tor sū. et de remota valde regione huc ve
ni. et est michi lapis preciosus. cui silis
aliqn̄ īueniri non possit. Rogo ut me
introducas ad filiū regis et tradā illū
ei. Valet quippe et cecis corde lumen cō
ferre sapiencie. surdorū aures apire mu
tis vocem reddere. et sanitatē infirmanti
bus exhibere. stultis sapienciā dare. demo
nes effugare. et totū quod bonū est et a
mabile largiter se possidenti tribuere.
Dixit ad eum pedagogus. Lapides exi
mios et p̄ciosas margaritas nūme ti
bi enarrare possū quot viderī. hn̄tes
vero tales virtutes quales dixisti neqz vi
di neqz audiui. Tamen ostende michi
ipm̄. et si est scdm̄ verbū tuū. mox infe
ram hūc ad filiū regis. et honores qm̄
maximos et munera suscipies ab eo.
Barlaam vō ait. Lapis iste preciosus ē.
prefatis opacionibz et virtutibz. adhuc
et istā habet virtutē. Non valet eū cō
templari fortuito qui sanā non habet
oculorū visionē et integrā. castū eciā
corpus et nullo modo coinquinatū.
Si eū aliquis ista duo non bene habz
temerarie respicit lapidē istū preciosū.
et ipsam quā habet visibilē virtutē et
mentē pdet. Considero aūt oculos tuos
sanos non esse. et vereor ne visū quē
habes amittēs. et ego tibi tanti mali
auctor existerē. Filiū autē regis audi
ui vitā ducere pudicā et oculos pulcherri
mos et sanos et clare videntes habere.
Quapp illi thesaurū istū ostendere con
fisus sum. Tu ergo non negligenter de
hoc disponas. neqz re tali dn̄m tuū pri
ues. Ille autē dixit. Si sic ista se hn̄t.
noli michi lapidē ostendere. In pcc̄is ete
rnī multis vita mea sorduit. neqz visū
incolumē sicut dixisti habeo. Et ingres
sus oīa filio regis ānūciauit. Ille aūt
ut hec audiuit. leticia quadā spūali sen
sit cor suū aspiratū. et aīa illius diuini
tus illustrata est. Iussit itaqz statim in

troduci virū. qui introiens salutauit
eū. Tunc precepit eū sedere. et pedagogū
abscedere. Quo recedente dixit iosaphat
seni. Ostende michi lapidē de quo que
dā magnifica te dicere meus narrauit
pedagogus. Ad quē barlaam. Nisi pri
us experimentū tue capiā prudencie. in
congruū est tibi hoc misteriū reuelare.
Ait enī dn̄s meus. Exijt qui seminauit
seminare. Et dū seminauit alia quidē
ceciderūt secus viā et venerūt volucres
et comederūt illa. et cetera. Si ergo terrā
inuenero in te fructiferā et bonā nō tar
dabo diuinū ibi semen seminare. et
magnū tibi misteriū reuelare. Dixit
autē ad eū iosaphat. Ego quidē vene
rande senex desiderio quodā et amore
incōprehensibili quero sermonē audi
re nouū et bonū. quia intrinsecus in
corde meo exardescit fortiter vrens me
et incitans ad discendas quasdā neces
sarias questiones. Non enī hactenus ho
minē repperi. qui de hijs me potuerit
instruere. Sed si inuenero aliquē sapi
entē et audiero ab eo verbū salutis. ne
quaq̄ volucribz pro ut estimo aut bes
tijs dabo. neq̄ petrosa neq̄ spinosa ter
ra apparebo. sed gratanter accipiā et
sapienter seruabo. Tu vero si tale quid
nosti non abscondas a me sed indica
michi. Nam qm̄ audiui te de terra lō
ginqua venisse. sensit aīa mea et bo
ne spei factus sū quia per te quod iam
diu desideraui assequar et idcirco mox
ingredi feci te ad me. libenter q̄ suscepi
quasi aliquē de familiaribz et coeta
neis meis. si tamen non de mea spe
fallar.

Narracio eius de rege hūili quo
tante reprehensorē arguit. Cap̄ x.

Vnc barlaam ait. Hoc bene fe
cisti. dignūq̄ regali magnificē
cie qui non apparentis sed recondite
factus es spei. Nam quidā rex fuit
magnus et gloriosus et factū est pro
cedente illo in curru deaurato cū re
gali obsequio obuiasse illi duos viros
attritis et sordidis indutos vestibz atte
nuatis macie et pallidas facies hn̄tes.
Vt ergo rex vidit illos desiliens confes
tim de curru et in terrā procidens ado
rauit et surgens amplexatus est eos
et affectuose osculatus. Magnates vero
illius ac proceres de hoc indignati sūt
arbitrantes eū fecisse indigna regali
gloria. Non tamen ausi in facie illū re
prehendere germano fratri eius sugges
serūt ut ei loqueretur ne excellencie dy
adematis tantā inferret contumeliā.
Qui cū fratri ista diceret et eius humilia
cionē reprehenderet ei responsū rex dedit
quod tamen ille non intellexit. Con
suetudo aūt erat illi regi qn̄ sentenciā
mortis contra aliquē dictabat preconē
suū ante ianuā illius cū tuba huic offi
cio deputata mittere cuius voce cognosce
bant omēs mortis reū illū existere.
Vespere igitur veniente misit rex buci
nā mortis cubicinare ante ianuā fr̄is
sui. Quā cū audisset ille de salute despe
rans tota nocte sua disposuit. et sūmo
diluculo nigris ac lugubribus indutus
vestibz cū vxore et filijs pgit ad fores pa
lacij flens et lugens. Quem rex ille ad
se ingredi fecit et videns eū lugentem
ait. O stulte et insipiens si tu sic timu
isti preconē germani fr̄is tui aduersus
quē te nichil deliquisse cognoscis. quō
michi reprehensionē intulisti quia in
humilitate salutaui et osculatus sum
precones dei mei sonorabilius michi tu
ba mortē significantes. et terribilē dn̄i
occursū cui multa et magna meipsū
peccasse conscius sum. Ecce deniq̄ tuā
arguens insipienciā isto usus sū modo.
Nunc vero et illorū qui te ad mei submi
serūt reprehensionē stulticiā arguere
curabo. et ita fr̄em instructū domū re
misit. Precepit autē fieri de lignis ar
cellas quatuor. et duas quidē vndiq̄ au
ro coopertas. ossaq̄ mortuorū putrescēcia
mittens in eis aureis obfirmauit seris
Alias vero duas pice et bitumine lini
ens repleuit lapidibz preciosis et inestima
bilibz margaritis. et oīm vnguentorū
odoribz. funiculisq̄ cilicinis astrinxit.
Deinde accersiri fecit reprehensores su
os. magnates scilicet illos et proceres
et posuit ante eos ipsas quatuor arcel

cellas ut estimarent quanto quidem iste. quan
to vero ille precio sint digne. Illi itaque
deauratas magni precij iudicauerunt.
Expedit enim inquiunt in ipsis dyadema
ta regalia reponi. Que vero illita
pice et bitumine erant. vili quodam
et exili precio dignas dixerunt. Rex autem
dixit ad illos. Sciebam et ego talia
vos dicturos. Exterioribus enim oculis ex
teriora cernitis. et tamen non ita opor
tet facere. Sed internis oculis intrinse
cus recondita expedit videre siue ho
norem siue contumeliam. Et mox precepit
ut aperirentur arcelle deaurate. ex quibus
reseratis dirus fetor exalauit et fetidis
simus visus est aspectus. Ait ergo rex. Is
te typus est eorum qui splendidis et glo
riosis induuntur vestimentis et poten
cia elati sunt. sed intrinsecus mortuis ac
fetentibus malignis que operibus referti sunt.
Deinde picatas bituminatas que preci
piens dissolui et aperiri. cunctos qui ade
rant letificauit eorum que intus erant
splendore et odore. Tunc ait ad illos.
Scitis quibus similia sunt ista. Humilibus
illis qui vilibus operti erant indumentis.
quorum vos attendentes exteriorem habitum
contumeliam putastis meam ante faciem
eorum in terram adoracionem. Ego vero in
tellectualibus oculis reuerenciam illorum et
decorem considerans animarum glorificatus
sum quidem horum tactu. omnique corona et
vniuersa regali purpura preciosiores il
los estimaui. Illos igitur ita confundens
docuit ne errarent in hijs que foris ap
parent. sed interna attenderent. Scdz
illum itaque pium ac sapientem regem tu quo
que fecisti. bona spe suscipiens me. que
te non decipiet sicut ego estimo. Instruc
cio iosaphat de cultu vnius dei. Cap xi.

Dixit ad eum iosaphat. Hec omnia
bene dixisti. Sed volo discere
quis est deus tuus. quem de se
mine illo dixisse asseruisti. Cui bar
laam. Si vis dominum meum agnoscere ipse
est vnigenitus dei filius rex regum et
dominus dominancium qui solus habet im
mortalitatem et lucem habitat inaccessi
bilem cum patre et spiritu sancto glorificandus.

Non enim ego de illis sum qui mutos is
tos deos inanimatos et surdos colunt.
sed vnum cognosco et confiteor deum in
tribus personis glorificandum patrem scilicet et
filio et spiritu sancto in vna natura et glo
ria et regno indiuiso. qui cuncta visibi
lia et inuisibilia fecit de nichilo. Tunc iux
ta seriem sacre historie narrauit ei qua
liter deus creauit mundum. et qualiter
dyabolus hominem inuidia seduxit ad y
maginem dei factum. Et qualiter crescen
te malicia hominum deus induxit super
terram diluuium. qualiter eciam post di
luuium homines multiplicati deum obliti sunt.
et in omnem prorsus errorem dispersi sunt. Alij
namque putauerunt cuncta sponte fieri.
et sine prouidencia regi. Alij fortunam
putauerunt totum fato concedentes. alij
plures deos coluerunt viciosos. ut habe
rent eos viciorum suorum actores. Quorum ea
am formas figurantes statuas erexerunt
et concludentes in templis adorauerunt.
Abraham vero solus in illa generacione
inuentus est. qui sensu incolumi deum per
creaturas agnouit. Quem eciam deus sibi
familiarem effecit. eiusque progeniem mul
tiplicans et populum sibi peculiarem nominans
de seruitute egipciaca per multa signa
et prodigia liberauit. Dataque lege per
moysen in terram bonam quam abrahe pro
miserat introduxit. multaque magna
lia gloriosa atque precipua eis ostendit.
per que omnia id studij fuit ut ab omni exe
crabili ydolorum seruitute et actione ge
nus hominum abstraheret et ad antiquum
statum reduceret. Sed adhuc regnauit
in hominibus mors. tyrannidi dyaboli. con
dempnacioni inferni omnia transmittens.
In tali igitur miseria constitutos de
us qui de nichilo nos creauerat non
despexit. Sed per voluntatem dei patris v
nigenitus miseris condescendens de
virgine natus est et xxx annis cum hominibus
conuersatus. multisque miraculis clari
ficatus crucem et mortem passus est ut
nos a passionibus liberaret. Tercia vero
die resurgens incorruptibilis post xl
dies celos ascendit ubi sedet ad dexteram
patris inde venturus iudicare viuos et

mortuos et vnicuiq; reddere scdm opa
sua. ¶ Postq̄ vero ascendit spm̄ paclitū
super discipulos misit. Qui exinde
gratia illius in omnes gentes disper
si sūt. et fidem ortodoxam predicaue
rūt baptisantes et mandata saluato
ris obseruare docentes. Non ferens
igitur hostis antiquus delecionē suā
bella nūc contra nos excitat. suadens
adhuc multos sequi ydolatriā. Ecce
nūc tibi dn̄m meū paucis notificaui.
Quē pfectius cognosces si graciā eius
susceperis. et seruus illius factus fu
eris. ¶ Hijs auditis filius regis surgēs
de throno suo pre gaudio amplexatus
est barlaam dicens. Forte iste est lapis
ille preciosissimus quē in misterio con
tines. non omni cernere volenti osten
dens sed quibz sani sūt anime sensus.
Ecce enī ut hec verba suscepi lumē dul
cissimū cor meū ingressū est. et illud
graue tristicie velamen iam diu mē
ti mee suppositū statim sublatū est.
Querenti ergo iosaphat de regno ce
lor et utrū morientes in nichilū dis
soluantur et hijs similia. barlaā ple
nius disserere cepit de resurrectione
futura et dei iudicio. de remuneratio
ne quoq; iustor et pdicione reprobor

Fabula de philomena contra cultores ydolor

Quibus auditis inducta. Cap xij.
iosaphat vehementer cōpunctus
totusq; lacrimis pfusus ait.
Quid me oportet facere ut euadā penas
peccator et merear gaudio pfrui ius
tor. Barlaā rndit. Ante omnia acce
de ad eū qui vocat te de morte ad vitā
et de tenebris ad lucē visibiliū et īuisi
biliū verā noticiā. Nam ignorancia
dei veraciter mors est et tenebre. et ydo
lis seruire michi videtur omni stolidita
te deterius ēe. ¶ Aiebat michi vir sa
pientissimus quidā. quia similes sūt ad
oratores ydolor viro sagittario qui cō
prehendit vnā de minutissimis auicu
lis. philomenā hanc vocant. Arripi
ens igitur cultellū ut occideret eam
et comederet data est vox philomene
articulata et ait ad sagittariū. Quid
tibi o homo necis mee profectuū est?
Non enī de me tuū implere ventrē po
teris. Sed si me a vinculis liberaueris
tria mandata tibi dabo. que si custodie
ris ex hijs magnā per totā vitā tuā
vtilitatē consequeris. Ille vero stupe
factus illius loquela promisit quod si
quid nouū audiret ab ipsa mox eam
liberaret. Conuersa illa dixit homini.
Nūq̄ aliquid coneris cōprehendere eor
que apprehendi non pnt. et ne doleas
de re pdita quā recupare non potes.
et verbū incredibile ne credideris aliqn̄
Hec tibi mandata custodi. et bene tibi
erit. Admiratus autē vir pspicuam
verborū intelligenciā. soluens eam
per aera dimisit liberā auolare. Illa
autē volens probare si recognouerit
vir dictor verbor virtutē. et lucratus
fuerit ex ipsis utilitatē aliquā volitan
do dixit ad eū. Ve tibi q̄ malū consi
liū hodie habuisti et qualem thesau
rū hodie pdidisti. Est enī in visceribz
meis margarita que strucionis ouū
sua vincit magnitudine. Quod audi
ens ille contristatus est valde. penitēs
q̄ euasisset philomena de manu sua.
Et denuo temptans illam apprehen
dere dixit. Veni in domū meā et oēm
humanitatē tibi exhibebo et deinde ho
norifice te dimittam. Cui philomena
ait. Nūc cognoui certissime te esse fa
tuū. Suscipiens namq; que tibi dicta
sūt a me prompte et libenter audiens
nullū ex hijs profectū assecutus es. Dix
i tibi ne doleres de re pdita irrecupa
bili. et ne temptares incōprehensibilia
capere. et temptasti me comprehēdere
cū non valeas pgere itinere meo. Insu
per dixi tibi ne verbū crederes incredi
bile. Sed ecce credidisti in visceribz meis
ēe margaritā supgredientē mensurā
ventris mei et non valuisti intelligere
qm̄ ego tota non possū ptingere ad mag
nitudinē oui strucionis. et quō marga
ritā talem valeam capere in me. Sic
ergo stulti sūt et illi qui confidūt in ydo
lis. Opantur enī manibz suis. et adorāt
que fecerūt digiti eor dicentes. Isti sūt

qui plasmauerunt nos. Quomodo ergo
plasmatores suos ab ipsis blasmatos et fac
tos existimant? Sed et seruantes eos
in custodia ne a furibus rapiantur. custo
des vocant sue salutis. Ex hac ergo
generacione mala et infideli vocat
te dns dicens tibi. Exi de medio eorum
et separa te. et immundum ne tetigeris.
sed saluare de generacione ista. Surge
et vade. quia tibi non est requies in
ea. Si ergo credideris et baptisatus
fueris saluus eris. Si vero non cre
dideris condempnaberis. Nam ista que
cernis hodie et in quibus exultas id est
gloria diuicie et delicie et omnis vite
seductio cito transeunt. eiciuntque te et hinc
nolentem. Et corpus quidem concludetur
paruo monumento solum derelictum. omni
que destitutum amicorum et cognatorum affec
tu. Abicientur vero delectaciones mundi
et multa feditas et putrida corruptio
pro presenti decore et bono odore inducetur.
Animam vero tuam mittent in condemp
nacionem inferni usque ad ultimam diem
resurrectionis quando rursus anima suo sump
to corpore eiciet a facie dni. et tradet
igni gehenne sine fine arsura. Dixit
ad eum iosaphat. Omnia verba tua bo
na et admiranda sunt que credidi et cre
do. Oemm quidem ydolorum seruitutem ex cor
de etiam priusquam intrares ad me quasi
inuitus et dubitans erga ista se habu
it animus meus. Nunc vero perfecto o
dio odiui discens a te vanitatem illorum
et insipienciam illorum qui seruiunt eis.
Desidero autem verus seruus dei fieri.
si tamen non reppulerit me indignum
propter meas iniquitates. Sed confido
quia dimittet michi omnia peccata. quoniam be
nignus et misericors est sicut doces.
Iam ergo paratus sum baptismum suscipere et
omnia quecumque dixeris mihi custodire. Quid
vero oporteat me facere postquam baptisatus
fuero. et si hoc solum sufficit credere et bap
tisari. an aliqua alia oporteat subsequi
manifesta. Admonicio facta iosaphat de
perseuerancia in fide. Cap xiij.

Tunc itaque ait ad eum barlaam ab
omni quidem peccato oportet te absti
nere. et edificare super fundamentum recte
fidei virtutum operacionem. Quoniam fides sine
operibus mortua est. sicut et opera sine
fide. Si autem post acceptam veritatis cog
nicionem priora rursus mortua apprehen
derimus opera ut sicut canis ad vomitum
reuersi fuerimus. continget nobis quod a
dno dictum est. Cum enim inquit spiritus immundus
exierit ab homine gracia videlicet baptis
matis ambulat per loca inaquosa que
rens requiem et non inuenit. Non ferens
autem diucius sine domo et sine tecto er
rare dicit. Reuertar in domum meam vnde
exiui. Tunc vadit et assumit septem spi
ritus nequiores se et ingressi habitant
ibi et fiunt nouissima illius hominis peio
ra prioribus. Dicit ei iosaphat. Igitur quan
tum ex hac dogmatum subtilitate perpendere
valeo si hanc mundam conuersacionem post
baptisma vnius uel duorum transgressione
mandatorum istorum violare me contigerit
et ab omni mea corruam intencione. et omnis
spes mea irrita fiet. Respondit ei barlaam
Noli sic ista perpendere. Nam pro salua
cione generis nostri homo factus deus verbum.
sciens infirmitatem nature nostre. non
in hac parte dimisit nos sine medicina
languescere. sed sicut sapientissimus medi
cus lubrice nostre voluntati commiscu
it antidotum penitencie. predicans istam
in remissionem peccatorum. Baptismus etiam
vocatus est fons lacrimarum secundum gratiam
dni. sed labore et dolore indigens. Vbi
que nos per scripturas prime virtutem dis
cimus. et maxime preceptis et parabolis
dni nostri ihesu xpi. Ex tunc enim ait cepit
ihesus facere et docere. penitenciam agite.
appropinquabit regnum celorum. Sed et
in parabola filium quendam narrat qui ac
cepit patris substanciam et abijt in regi
onem longinquam. ibique totum dissipauit
viuendo luxuriose. Deinde fame in
regione illa facta abijt et adhesit v
ni magnorum ciuium regionis illius
qui misit illum ut pasceret porcos. asper
rimum et abhominabile sic notans
peccatum. Multum enim tribulatus et ad ex
tremam deueniens inopiam in tantum ut
nec de siliquis quas porci manducabant

suū posset implere ventrē. Tandē ad se
conuersus suā sensit confusionē. lamētans
q̄ dixit. Quanti mercennarij in domo pa
tris mei habundant panibz. ego autē
hic fame pereo &c. Et accurrens cecidit
super collū eius et osculatus est eum.
et in priorē restituens honorē fecit so
lempnitatē inuencionis eius occidens
vitulū pascualem. Ecce hanc parabolā
de penitentibz nobis narrauit. Insu
per et de pastore qui habuit centū o
ues dixit q̄ vna perdita dimisit xcix in
deserto. et exiuit ut perditam quereret
Quā inuentā in humeris suis leuauit
et alijs que non errauerant coniunxit.
Vocauitq̄ amicos et vicinos suos ad e
pulas in eius inuencione. Sicq̄ inquit
saluator gaudiū erit sup̄ vno pctore
penitenciā agente. q̄ sup̄ xcix qui nō
indigent penitencia. Oportet igitur
post acceptā noticiā veritatis gustū
diuinorū omni virtute obseruare ne
ruamus. Nam cadere non expedit certā
ti. q̄m multi qui iā corruerūt resur
gere non potuerūt. Alij vicijs ianuā
aperientes et nimis adherētes ulteri
us ad penitenciā venire nequiuerūt
Alij vero morte preuenti et nō occurrē
tes per penitenciā seipsos a pctis ablu
ere condempnati sūt. Propterea periculosū
est in qualicūq̄ vicio cadere. et si conti
gerit statim resilire oportet. et rursus
in bono stare certamine. Ad hec iosa
phat dixit. Quomodo igitur custodiet q̄s
seipm̄ post baptisma mūdū ab omni
peccato? Nam si restat delinq̄ntibz pe
nitencia sed tn̄ in labore et fletu et plāc
tu. que non facilia multis fore michi
videntur. Et ideo mallē inuenire viā ut
custodirē diligenter precepta dei et nō
declinarē ab eis. ne post indulgenciā
priorū malorū ad irā prouocarē itm̄
dulcissimū dn̄m deū. Exhortacio ad eū
dē de via perfectiori. Cap̄ xiiij.

Tunc barlaam dixit. Benedixisti
dn̄e mi rex. nam et hoc michi de
siderabile est. Sed laboriosū est et val
de impossibile aliquē iuxta ignē conuer
sari et non fumigari. Difficile est ergo
et nimis arduū secularibz vinctū ne
gocijs et eius curis implicitū et in diui
cijs et delicijs viuentē in mandatorum
dei viam indeclinabiliter pgere et se
mūdū conseruare. Ait enī dominus ne
mo potest duobz dn̄is seruire. Ista ergo
diuini et deiferi patres nostri apli au
dientes quia per multas tribulacioēs
oportet nos introire in regnū celorū.
quidā illorū et aliud addiderūt baptis
mū suscipere per sanguinē dico et mar
tiriū. Quod et dn̄s pro nobis suscipiēs
baptismū decenter vocauit. Hinc ip
sius imitatores facti prius quidē sui dis
cipuli et apli. deinde vero et omnis scō
rū martirū chorus. cultoribz ydolorū
regibz et tyrannis seipsos pro xpi noīe
obicientes omē genus tormentorū sus
tinuerūt. videlicet bestijs proiecti et
ignibz exusti atq̄ gladijs interēpti.
Istorū non tm̄ verba sed et opa. sed et
sanguis et ossa omni sanctitate sunt
plena. Demones nāq̄ potenter eiciūt.
insanabiliū vero languorū sanitates
fide accedentibz prestant. Postq̄ vero
crudeles illi tyranni perierūt et persecu
cio quieuit. reges q̄ fideles per vniuer
sū orbem regnauerūt suscipiētes alij
et imitantes zelū illū et desideriū di
uinū aliā quandā vitam peregrinā.
et sibimet insolitā ducē studuerūt. Et
scdm̄ diuinā vocem oīa derelinq̄ntes
quasi quidā fugitiui deserta adierūt
egentes angustiati afflicti. quibz dig
nus non erat mūdus. Alij quidem
sub diuo absq̄ tecto perdurantes solis es
tu et rigoribz. frigoribz et ymbribz et
turbinibz ventorū affligebantur. Alij vero
tuguria figentes aut speluncis et an
tris ibi latitantes degebant. Sic ergo
virtutes virtutibz cumulantes omni
carnali consolacioni et repausacioni
penitus abrenūciauerūt oleribz cru
dis et herbis aut glandibz seu pane a
rido et valde sicco transigebant dietā.
Nam tantū de ipsis vilibz et abiectis
sumebant escas ut solū viuere possent
Quidā vero totā ebdomadā ieiunā
tes dn̄ica die cibū sumebant. Alij vero

bis in ebdomada ihu⁹ memoriā habue
rūt. Alij aūt post duos dies vesp̄e ede
bant tm̄ modiā gustantes. Oratoīb⁹
q̄ et vigilijs vacabant angelor⁹ vitā
imitantes. Habent autē habitacula su
a alij quidē in oīmodo recessu et solitu
dine agonē p̄curentes elongantes se
ab hoīm cōmoracone toto tp̄e vite sue
et deo appropinquāt. Quidam longe
ab iuicem cellas hītes dnicis diebus
ad ecclesiā vnā cōueniūt et diuina mys
teria sumūt. Alij vero cenobialē ducūt
vitam. Qui plures insimul congregā
ti sub vno p̄lato ab oīb⁹ differente
degūt. oēm voluntatē suā obediencie
gladio occidentes. et quasi seruos emp
ticios se voluntarie reputantes non si
bimetipsis viuūt. sed qui p̄pter xp̄i a
morē seipsos subdiderūt. Familiarius
aūt magis est dicē quia non viuūt
sibi. viuit vero in eis xp̄us. quē sunt
secuti oīa deserentes. Hoc est enī mū
di secessio voluntariū odiū et nature
negacio. eor⁹ que supra naturā sunt
desiderio. Hos ergo mirabiles et sēos
viros et nos despicabiles et indigni imi
tari satagim⁹. Et est sēm vitatē odibi
lis iste mund⁹ et abhominabilis. Ini
micus est enī amicor⁹ suor⁹. et hostis ō
nīū qui fracūt eius voluntatē. Discer
pit crudeliter incumbentes sup se et
enervat illos qui confidūt in eo. Fedus
posuit cū insipientib⁹ et promissiones
falsas eis pollicitus est. ad hoc tm̄ ut
trahat eos ad se. Illis sibi acquiescen
tib⁹ ingratus et fallax monstrat̄ nichil
eor⁹ complendo que promiserat. Hodie
namq⁹ epulis delectabilib⁹ eor⁹ gulā il
licit. cras ihīmicis totis devorandos pro
hibit. Hodie regē aliquē constituit. et
cras seruitutis iugo supponit. Hodie
multis affluentē bonis. cras mendicā
tem reddit. Amabilē hīc oīb⁹ effici
quē post fraat odibilem. Hodie letificat
et cras fletib⁹ affligat. Quale vero hīs et
finē imponit audi. Habitatores gehēne
dilectores suos p̄fiat miserrime. neq⁹ re
cedentes hinc lamentatur. neq⁹ vera
menaū miseretur. Parabola de vnicorne

Itaq⁹ cont̄ stili amatores. Cap̄ xv⁹.

Qui tali seruiūt duro et maligno
dn̄o. et a bono ac benigno mente
p̄dim semetipsos elongant. et p̄sentib⁹
hz inhiant negocijs. et eis tenent̄ astric
ti et nullā habent futuror⁹ memoriā
sed corpis delectaciones semp̄ desiderāt
animas suas dimittentes fame tabescē
tes inumeris affici malis similes ēe ar
bitror hominu fugienti a facie fuentis
vnicornis. Qui non ferens sonū voc⁹
illius et terribiliū mugituū fortiter
fugiebat ne devoraret̄ ab eo. Dū ergo
velociter curr̄et in magnū quoddā dea
bit barathrū. Dū autē caderet manib⁹ ex
tensis arbusculā quandā apprehendit
et fortiter tenuit et base quadā pedib⁹ i
pressis. visū est sibi in pace de veliquo so
re et stabilitate. Respiciens ergo vidit du
os mures vnū albū alterū nigrū cotro
dentes incessanter radicem arbusculē. et
iam p̄pe erant ut eam absiderent. Con
siderans etiā ipsius barathri fundū vi
dit draconē aspectu terribilē igneē spiran
tem et feralibz oculis aspicientē. os q⁹ ē
ribiliter aperientē et devorare eū cupi
entē. Intuens vo rursus basem illā pe
dib⁹ eius suppositū. contēplatus est q̄tuo
aspidū capita de pariete prodeuncia ubi
consistebat. Cleuans aūt sursū oculos vi
dit de ramis arbusculē modicā mel dis
tillans. Dimittens ergo considerare
circūdederant eū mala salutet sursū
vnicornē insaniente et eū querente de
uorare. deorsū vero draconē inhiante
et arbusculā cito evadendā et q⁹ pedes
super lubricum basem et infidelē posu
erat tantor⁹ ac taliū malor⁹ oblitus.
sepīm illius mellis modici dulcedini
tradidit. Hec similitudo eor⁹ est qui se
ductioni p̄ncis seculi adhesernīt cui⁹ ex
posicionē tibi dicam. Vnicornis quidē
mortis figurā tenet que semp̄ psequi
et cōprehendē vult genus humanū. Pa
truū vero mūdū est iste plenus malis
et laqueis mortiferis. Arbuscula quea
duobz muribz incessanter rodebat quā
apprehendim⁹ vite nr̄e mensura est.
Que consumit̄ et diminuit̄ per horas di

ei et noctis et incasioni appropinq̃t. Qua
tuor vero aspides de quatuor fragilibz et
instabilibz elementis constitucionē hu
mani corpis significant. Quibz īordinā
tis et conturbatis corpis compago dis
soluit. Cū hijs crudelissimꝰ draco terri
bilem inferni ventrē figurat cupiens
suisapere eos qui pñtes delectaciones fu
turis ꝓponūt bonis. Stilla vero mell'
dulcedinē significat mūdi. per quam se
ductor ille suos amicos non sinit ꝓpriā
prouidere salutē. Hac suscepta libenter
parabola dixit iosaphat. Quā verus est
ille sermo et q̃m bene coaptatus. Ne que
so pigriteris tales michi typos subrogare
ut sciam qualis est pñs vita nr̄a. et quo
rū maloꝝ amicus suus auctor sit. Parabola de tribz amicis contē seculi amatores. Ca

Cui vero dixit. Rursus xvi :m.
similes sūt amatores seculariū
delectacionū et qui hanc dulcedi
ne illiciunt atq; futuris et stabilibz flui
da et fragilia preferūt homini qui tres
amicos habuit. Quoꝝ quidē duos pcon
dialiter et affectuose honorabat ac ve
hementer eoꝝ auritate afficiebat usq;
ad mortē pro ipsis agonisans et pticipā
desiderans. Aduersus terciū vero mul
to ferebatur despectu. neq; honore neq; de
centi eū aliq̃n gratificans dilectione. nisi
quandā modicā ad eū simulans amicā
am. Venerūt ergo die quadā terribiles
quidā milites accelerantes hūc ad ipeā
torem duce racionē reddituruꝝ pro debi
to decē miliū talentoꝝ. Coartatus veo
ille querebat adiutorē ad subueniēdū
sibi in terribili racionis posicione apud
regem. Currēs igit ad primū et pre oībz
eum amicū dixit ei. Nosti o amice quo a
nimā meā semp pro te posui. Nunc autē
indigeo auxilio tuo in die ista. detinēte
me ncātate. Quo ergo promittis michi
nūc auxiliari. et que apud te reposita ē
michi spes dilectissime. Respondens er
go ille ait. Non sū amicus tuus o homo
neq; scio quis sis. Habeo enī alios ami
cos tū quibz oportet me hodie letari. et
amicos illos amodo possidebo. Precco tñ
ecce tibi aliaola duo. ut habeas ea īa via
qua ambulas que tamen nichil tibi pro
derūt. et nullā aliā spem a me prestole
ris. Hec audiens ille et diffidens de au
xilio quod sperauerat ab eo. ad secūdū per
rexit amicū tui et ait. Recordare amice
q̃ntū acepisti a me honoris et gratie. Ho
die vero coruens in tribulacionē et adū
sitatē auxiliatore opus habeo. Q̃ntū vo
vales michi subuenire nūc indica michi
Ille vo ait. Non vacat m̃ hodie ut tecū
subeam agonē. Curis enī et sollicitudi
nibz arctādor et in tribulatione sū. Ho
diecū tamen tecū ꝓgam. q̃nus tñ tibi nō
sit profuturū. et statū domū reuersus.
ꝓprijs vacabo negocijs. Vacuis ergo ma
nibz homo inde reuersus vndiq; destitu
tus lamentabat seipm de vana spe īgra
toꝝ amicoꝝ et de īutilibz laboribz quos p
eoꝝ sustinuit dilectione. Pgit ergo ad
terciū amicū de quo nūq; aurā habuit.
nec socū letitie sue eū aduocauit. et ait
ad eū confuso et in terrā vultu demisso.
Non habeo os loq̃ndi ad te. Cognosco enī
diligentē quia nūq; tibi bene feci. nec ami
cabiliter circa te me habui. sed q̃m adū
situs apprehendit me durissima et nul
lam spem salutis in cetis amicis reperi.
veni ad te rogans si est tibi possibile q̃dli
bet auxiliū vel modicū impendē. ne tar
des memor ignorantie mee. Tunc ille rñ
dit ei hilari et sereno vultu. Certe amicū
meū karissimū confiteor te ee. et modici
ullus tui beneficij non īmemor cū usurā
retribuā tibi. Ne timeas ergo neq; for
mides. Ego enī precedā te. ego īterueī
am pro te apud regem. et non tradā te
īmanibz īmicoꝝ tuoꝝ. Confide ergo di
lectissime et non tristeris. Tunc cōpūc
tus ille dicebat cū lacrimis. Heu michi
quid prius lamentabor. aut quid potius
plangā. Vanū affectū meū reprehendā
que falsis exhibui amicis. an amentiā
meā plangā. quia huic vero et germa
no amico nullā ostendi familiaritatē.
Primus amicus utiq; est diuiciarum
possessio et amor pecuniarū. pro quibus
homo multis subiacet periculis et pluri
mas sustinet miserias. Veniente vero
ultimo termino mortis nichil ex oīnibz

illis nisi que ad sepulturā ꝑtinent īu
tiles accipit panniculos. ¶ Secundꝰ aūt
vocatur vxor et filij et cognati et alij
amici. Quoꝝ affectui adherentes inse
ꝑabiliter tenemꝰ. aīam et corpus ꝓpter illo
rū spernentes amorē. Sed ex eis nullā
aliquis consequitur utilitatē in hora mor
tis nisi quod ad monumentū secū ꝑgūt.
Deinde reuertentes suis curis vacant
non minꝰ obliuione memoriā q̄ corpꝰ
operientes sepulchro. ¶ Amicus vō terci
us despectus et grauis non familiaris
sed exosus. iustoꝝ oꝑm chorus est. videli
cet spes caritas fides. elemosina hūani
tas et cetera virtutū congregacio. Que
ꝑt precedē nos cū eximꝰ de corpe. et pro
nobis apud deū interuenire et de exac
toribꝫ liberare. Iste ergo est gratus a
micus. qui opus nr̄m bonū in mēoria
sumit. et cū usura restituit. Ad idē de
rege q̄ locū exilij sui diuicijs ꝑmuniuit.

Cap̄ xvij.

Ciuitatē quandā didici
fuisse magnā. cuiꝰ ciues talē ha
bebant consuetudinē antiquitus
ut assumerēt extraneū aliquē et igno
tū virū nichil legū ciuitatis sue vel con
tradictionū scientē. et hūc sibi regē con
stituebant. Qui oēm potestatē accipie
bat. et suarū voluntatē faciendarū fa
cultatē habebat usq̄ ad cōplecionē v
nius anni. Deinde eo in omni securita
te manente delicijs atq̄ suauitatibꝫ si
ne ulla formidine. et regnū sibi ꝑmā
surū existīante. repente surgentes ci
ues illi contra eū. regali ablata stola
nudū per totā trahentes ciuitatē exu
lem transmittebant in magnā et lon
gius remotā insulā. In qua neq̄ cibū
neq̄ vestimentū īueniens in fame et
nuditate male atterebatur. preter spem cō
cessis sibi delicijs et gaudio. in tristicia rur
sus preter spem oēm et expectacionē trās
mutatus. Interea ordinatus est quidā
vir in regno qui non exiguo mentis in
tellectu vigebat. Qui tanta ex īprouiso
accidente sibi habundancia non est disso
lutus nec ab ea raptus neq̄ eoꝝ qui an̄
eū regnauerāt. et eiecti misere fuerant
incuriā secutus est. Sed sollicitudinē ge
rebat et laborabat aīo quō se et sua dis
poneret. Dū ergo assidua meditacione
diligencius ista tractaret cognouit per
quendā sapientissimū consiliariū suū
consuetudinē ciuiū et locū ꝑhennis exi
lij. et quō semetipm̄ oporteret custodire
sine errore edoctus est. Hec ergo ut ag
nouit et quia oportet illū ad insulam
applicare. et regnū caducū alienigenis
dimittere. aptis thesauris suis quoꝝ tūc
habebat liberam facultatē ex illis quod
vellet facere. accepit multitudinē pecu
niarū auri videlicet et argenti et lapi
dū preciosoꝝ amplissimū pondus. et fide
lissimis cōmittens famulis in illā pre
misit ad quā ducendus erat insulam.
Peracto igitur anni termino. in sedicionē
versi ciues nudū sicut et illos qui ante
eū fuerant in exiliū trāsmiserūt. Tunc
ceteri stulti et temꝑales reges fame ma
le cruciabantur. ille vero ꝓuidus in habū
dancia viuens ꝓpetua. et delicias infini
tas habens. timoreq̄ prorsus incusso īfide
libꝫ et malignis ciuibꝫ sapientissimo se
ipm̄ beatificauit consilio. ¶ Ciuitatē er
go intellige vanū istū et deceptorē mū
dū. Ciues autē et ꝑncipes et potestates de
monū mūdi rectores tenebrarū seculi hu
ius. qui illiciūt nos dulcedine volupta
tū. et suggerūt ut corruptibilia velut
īcorruptibilia. et mortalia ceu īmorta
lia et semꝑ nobiscū mansura considerēmꝰ.
Sic ergo seductis et nullā sollicitudinē
de eternis et stabilibꝫ gerentibꝫ neq̄ ali
quid in illa vita recondentibꝫ repente
nobis īminet visio ꝑdicio mortis. Tunc
iam nudos nos hinc maligni et amari
suscipientes tenebrarū ciues cū quibꝫ ex
pendimꝰ tempus. ducūt nos in terrā
tenebrosā et caliginosā. in terrā tene
brarū eternarū ubi non est lux nec vi
ta hoīm. Consiliariū autē bonū q̄ oīa
vera fecit nota et salutaria edocuit stu
dia sapientē sapientē et prudentē regē
meā estima ꝑuitatē. Qui bonā et rectam
viā veni monstrare tibi introducens te
in eterna et infinita bona. ibiq̄ te ōnia
reponere consulens. Exhortacio ad cōtem
tū diuiciarū. Capl̄m xviij.

Et XVI Iosaphat.

Dixit iosaphat seni. Quō ergo pos
sū thesaurū pecuniarū illic trās
mittere ut securā ipsoꝝ et incor
ruptibilē iocunditatē abiens reperiam?
Qualiter demonstrē aduersus p̄ncia odi
um meū et amorē eternoꝝ. plane que
so insinua michi. Et ait barlaam. Diui
ciarū quidē ad eternū locū premissio fit
manibꝫ egenoꝝ. Iosaphat vero ait. Cūc
ta ergo despicere et istā laboriosā assumere
vitam sicut dixisti superius traditio est
antiqua ab apostoloꝝ descendens doctri
na. an vobis nouiter sic visū est mētis
vr̄e sciencia. quasi melius eligentibꝫ illud?
Respondens senex ait. Non legem recen
ter introductā doceo te. absit hoc a me.
sed ab antiquo nobis traditā. Dixit enī
dn̄s cuidā diuiti qui interrogauit eum.
quid faciendo vitā eternā possideret. et
glorianti oīa se custodisse que scripta
sunt in lege. vnū inquit tibi deest. Vade
et quecūq; habes vende et da pauperibꝫ.
et habebis thesaurū in celis. et veni se
quere me tollendo crucē. Cum igitur in
quit iosaphat sic antiqua et necessari
a huiusmodi sic philosophia. cur nō ho
die multi hanc sequūtur? Senex vero a
it. Multi quidē imitati sūt et imitantur.
plurimi vero pigri remanent et neg
ligentes. Pauci enī sūt sicut ait dn̄s q̄
strictā et artā ꝑgunt viā. amplā vero
et latā plures. Sic ergo saluatore mā
dante. ꝓphetis eciā et aplis predicanti
bꝫ et omībꝫ sanctis ope et sermone ad v̄
tutis viam rectissimā nos exhortantibꝫ et
si pauci per hanc gradiūtur cū plures spa
ciosam et que ad ꝑdicionē ducit eligant
non ex hoc cōuersacio diuine huius adnich
ilatur sapiencie. Neq; enī deest alicui vo
lenciū se intueri sol iusticie neq; tamē
cogit sponte sua tenebras eligentes sed
ꝓprio vnusquisq; relinquitur arbitrio et
preelectioni q̄ diu in hoc seculo est. Iosa
phat autē sciscitante. quid ēē liberū ar
bitriū. et quid preelectio r̄ndit senex.
Liberū quidē arbitriū est aīe racional
volūtas sine prohibicione cuiusq; mota
ad quodcūq; voluerit siue ad bonū siue
ad malū. sic ab auctore concessū. Rursus
liberū arbitriū est intellectualis aīe mo
tus sui iuris. Preelectio vero est consul
tū desideriū eoꝝ que in nobis sūt. aut
consiliū desiderabile. Quod enī preiudi
catū est ex consilio tenemus eligentes.
Consiliū vero est desideriū ꝑquirens de
hijs que a nobis sūt facienda. Omē enī
consiliū fit ꝓpter id quod agendū est. Et
sic an̄ oēm preelectionē consiliū est. ante
oēm vero actionē preelectio. Idcirco nō
solū actiones. sed et ea que scdm intenci
onē preelectiones exhibent. et corone et
tormenti iure causa fiūt. Principiū enī
peccati et iuste actionis preelectio ē. ex
hijs que a nobis sūt inducta. Quoꝝ eī
nobis affectus sūt. hoꝝ et actiones. Tūc
ait iosaphat seni. Sunt ergo et alij qui
ea que et tu predicas predicent. aut solus
es hodie qui ista doces. et sic odibilē p̄n
tem vitam astruis? Respondēs senex
dixit. In vestra infelicissima regione
ista neminē esse cognosco. Nam p̄ris
tui tyrānica crudelitas īnumerabilibꝫ
hos mortibꝫ tradidit. et sategit ne pe
nitus audiatur in vobis diuine predicaci
o noticie. In ceteris vero omībꝫ linguis.
cantantur ista et glorificantur. Dixitq; io
saphat. Nūq̄d non aliquid ex hijs meus
aliq̄n didicit pater? Et ait senex. Subti
liter et cōuenienter nichil didicit. Clausis
enī mentis sensibꝫ bonū non vult suscipe.
ad malū vero precipiti ruit impetu. Sꝫ
vellem inquit iosaphat eciā illū ista di
dicisse. Ait vero senex. Apud hoīem īpos
sibilia sūt ista. apud deū oīa possibilia
sunt. Quid enī scis si tu saluū facies pa
trem tuū. et modo mirabili genitor tui
genitoris tui efficiaris? Dixit autē iosa
phat. De patre meo faciat dn̄s sicut ei
placet. ego vero ex tuis sacris sermonibꝫ
p̄nciū cognoscens vanitatē discedere quidē
penitus cogito et tecū reliquū vite mee
ducere ne ꝓpter tꝑalia ista et fluida ab
eternoꝝ et incorruptibiliū excidā refri
gerio. Ad idē. de illo q̄ contēpta nobili
vi sponsa pauperculā duxit. xix.

Qui senex r̄ndit. Si hoc feceris similis
eris iuueni sapientissimo. de quo
audiui quia fuit filius ditissimoꝝ ꝑntū

Cui pater suus desponsauit filiā cuiꝰ
dam nobilissimi et pre omībz locuple
tissimi nimis pulcherrimā. Mouit er
go sermonē cū puero de nupciis. et quo
modo facere meditabatur ānūciauit. Quod
ille quasi rem malā et nephariā respu
ens relicto pre in fugā elapsus est. Am
bulans autē declinauit in domū cuius
dam senis pauperis ꝓpter estū diei semet
ipsū repausaturus. Tunc filia senis
virgo que erat ei vnigenita sedens an
ianuā opabatur manibz. ore autē suo deū
laudabat. assidue gracias agens ei de
ymo cordis. Huiꝰ autē laudes iuuenis
auscultans ait. Quod est istud tuū o
mulier studiū? Cuiꝰ autē rei gracia cū
sis ita pauꝑ et tenuis quasi pro quibus
dā magnis donis gracias referendo sic
laudas datorē? Que rndens ait. Nescis
quia sicut exigua medicina de magnis
languoribz sepe liberat hoīem. ita et in
paruis donis graciarū actio magnoꝝ
auctrix efficitur bonoꝝ? Ego quidē filia
sum senis pauperis gracias tamen re
fero deo pro modicis istis donis et bndi
co dnm. certa qm qui hec contulit et
maiora valet dare. Et ista quidē de hiis
que extrinsecus sūt et nra non sūt. ex
quibz neq multa possidentibz lucrū ali
quod prouenit ut non dicam quia et
sepius dampnū sustinent. neq mino
ra accipientibz accidit detrimentū. e
andē viam vtrisq ꝑgentibz et ad eūdē
ꝑuenientibz finē. Eoꝝ vero que magis
sunt necessaria et ꝑfectissima multa et max
ima accepi dei dona q̄ īnuīabilia et īestīa
bilia sūt. Nam scdm ymaginē dei facta
sū. et ipsius noticiā habere merui. et
racione pre omībz aīalibz sum predita.
et ab ipso deo īuitata sū ad vitā per vis
cera misericordie eiꝰ cuiꝰ et misteriorū
ꝑticeps ēē merui. et ꝑadisi ianua apta
est. facile si voluero introitū michi pre
bitura. Pro tantis igitur et talibz donis
que indifferenter diuites ꝑcipiūt et pau
peres ut dignū est grās agere penitꝰ est
īpossibile. Si autē et modicā istā lauda
cionē largitori bonoꝝ non obtulero qua
lem excusacionē habebo. Iuuenis itaq il
lius eximiū stupens intellcm eius prem
accersiuit cui et dixit. Da michi vxorē
filiā tuā. adamaui enī illā ꝓpter intel
lectū eius et pietatē. Tunc senex ait. Nō
licet tibi accipe pauperis filiā. cū diuitum
parentū sis filius. Rursus aūt iuuenis
ait. Etiā hanc accipiā. si tamen michi
non negaueris eam. Nobiliū quippe
et diuitū filia michi fuit desponsata. sz
hanc respuens fugā arripui. filiā vero
tuā ꝓpter pietatem quā habet in deū
et preclarū illius intellcm adamans
copulari eam m̄ pre omībz cogitaui.
Senex autē dixit ad eū. Non possum
tibi hanc dare ut ducas in domū pris
tui et ab ulnis meis separes eā. vnica
enī michi est. Sed ego inquit iuuenis
apud vos manebo et vrām suscipiā con
uersacionē. Deinde et splendidū depo
nens vestimentū senis habitū postulās
induit. Tunc ille senex in multis temp
tans eū et varie ipsius examinās co
gitaciones postq cognouit iuramēti
illius stabilitatē. et quia non amore ī
sipiencie detentus peciit eius filiā. sed
pietatis amore elegit pauꝑrime viue.
hanc ꝓponens sue glorie et nobilitati.
tenens eū manu introduxit in cubicu
lū suū. et ostendit ei diuicias multas
ibi repositas et īmensū pondus pecuni
arū qntū non viderat aliqn iuuenis il
le et ait ad eū. Fili hec omnia tibi do. eo
q elegisti mee fieri heres substancie.
Quā tenens ille hereditatē. oēs super
gressus est gloriosos terre et diuites.

Doctrina barlaā de deo creatore oīm et rectore. Ca xx.

Dixit autē iosaphat. Conuenienter satis et ista me tan
git narracio. vnde et a te de me
ista dicta ēē estimo. Ergo desiderans sci
re precor ut ista m̄ nota facias. diuicias
scilicet dei. et magnitudinē supeminē
tem virtutis eius. Tunc dixit barlaam
Oro deū ut ista doceat te et sciam taliū
infigat anime tue. quia apud hoīes ip
sius enarrare gloriā et potenciā pror
sus est impossibile. etiā si oēs qui modo
sūt et aliqn fuerūt hoīm lingue vna
fieret. Deū enī inquit euāgelista et the

ologus nemo vidit vnq̄ nos vero et ex
predicacione eoꝝ et ex ipsa verū natura
iuxta quod possibile est didicimꝰ. Dicit
enī scriptura. Celi enarrant gloriā dei
et opa manuū eius ānūciat firmamētū.
Sicut enī aliquis domū cernens splēdi
dissimā et artificiose fabricatā. cuiꝰ for
ma ingeniose cōpacta est. edificatorē et
architectū mox considerans mirabit̄. ita
et ego de non extantibꝫ formatus. et ad
hoc quod sū adductꝰ. et si plastē atq̄ fac
torē videre non possū. sed tamen ex bene
cōpacta et mirabili fabrica meijpsius. ad
noticiā veni sapiencie eiꝰ. non sicut est. sed
sicut potui intelligere. Quia non a meip
so veni nec meipm̄ feci. sed ille plasmauit
me sicut voluit. In p̄ncipio quidē oēs fecit
creaturas. quarū aliquas diminutas et
contritas. rursus meliori īnouacione re
format. Deinde sublevans hinc diuino su
o imperio ad aliā transfert vitā infini
tā et eternā. Nullus enī hoīm potuit a
liqn̄ aliquid hoꝝ ꝑficere. neq̄ rex neq̄
sapiens neq̄ diues neq̄ alius hūana pa
gens studia. Ex hijs ergo que circa me sūt
ad sciam creatoris magnifice ꝑductꝰ sū.
Cū hijs aūt et bene cōpactā fabricā et cō
seruacionē creature tocius consideraui.
et vidi q̄a ipsa oīa scd̄m seipsa cōmuta
cioni subiacent et corrupcioni. Intellec
tualia quidē scd̄m liberū arbitriū et in
bono profectū et a bono defectū. sensibilia
vero iuxta generacionē. augmentūq̄ et
detrimentū. et iuxta qualitatē tr̄ansmu
tacionū et localē mocionē. et ex hijs pre
dicant̄ vocibus ineffabilibꝫ ab increato
et incōmutabili facta eē deo. contineriq̄
conseruari semꝑ et prouideri. Quō er
go contrarie nature ad vnius mūdi cō
plecionē insimul cōuenerūt. et indisso
lubiles ꝑmanserūt. nisi quedā omp̄s
virtus ista cōmiscuisset. et semꝑ indisso
lubilia conseruaret? Quō enī aliquid
maneret nisi ipse voluisset? Si enī na
uis sine gubernatore non potest subsis
tere sed mox subm̄git̄. et domus modi
ca nūq̄ stabit sine prouisore. mūdus q̄
modo constat tanto tempe. creatura sic
magna sic bona et mirabilis sine glori

osa quadā et magnifica atq̄ mirabili
gubernacione et sapientissima ꝓuidē
cia? Ecce enī celū q̄ntū tempus habet
et non denigratū est. terre virtus non
est lassata ex tanto creata tempe. Fon
tes non desinūt fluere ex quo facti sūt.
mare tot et tanta suscipiens flumina nō
sup̄ gredit̄ mensurā. Cursus solis et lu
ne non mutant̄. ordines diei et noctis
non ꝑuertūt̄. Ex omībꝫ istis ineffabil'
dei virtus et magnificencia nobis de
clarat̄ testificata a ꝓphetis et aplis. sed
nemo digne considerare vel laudare glo
riā eius poterit. Miseret̄ vero oīm. q̄a
oīa potest et dissimulat. pcca hoīm ꝑꝑ
penitenciā. solus bonus et amator aīaꝝ
dn̄s. Benedcm̄ sit nomen eius. lauda
bile et sup̄exaltatū in secula. Barlaam
iosaphat vitā suā enarrat. Cap̄ xxi.

Dixit autē ad eū iosaphat. Si
multo tpe meditareris sapientis
sime quatenꝰ ꝓpositarū enodaci
onē questionū nobis dissolueres. nō me
lius id facere posse michi videreris q̄m
talia dicendo qualia paulo ante protulis
ti. Actorē enī cūctoꝝ et datorē bonoꝝ deū
docuisti eē incōprehensibilē cogitacionibꝫ
humanis gloriā magnificencie eiꝰ ser
monibꝫ euidentissimis ostendisti. Hijs
ergo pretermissis dic michi kr̄me quot an
noꝝ ipse es. et in quibꝫ locis conuersaris. q̄s
q̄ huiꝰ phīe socios habes. Fortiter enī aīa
mea pendet ex tua. et nequaq̄ a te ōni
tempe vite mee volo separi. Cui senex
ait. Annoꝝ sū sicut opinor xlv. In deser
tis autē terre sēnaar degens agonizan
tes mecū habeo eos qui in cursu supni
itineris laborant. Quō inquit iosaphat
hec michi dicis? Amplius enī michi appa
res lxx annoꝝ eē. Qui r̄ndit. Si quidē a
natiuitate annos meos queris discē. bn̄
hos estimasti amplius lxx annoꝝ eē. Sed
nullo modo a me in mensura vite cōpu
tant̄. quotq̄t in vanitate mūdi expensi
sunt. Qn̄ enī viuebā carne seruiēs pccis
mortuus erā in interiori hoīe. Annos
igit̄ mortis nūq̄ vite nōiabo. Ex quo vō
michi mundus crucifixus est et ego mū
do. et deposui hoīem veterē qui corrūpit̄

scdm desideria errorꝭ.non iã viuo ĩ me
ne.sed viuit in me xp̃s. Qd autẽ viuo ĩ
fide viuo filij dei.qui tradidit semetip
sũ pro me. Vos merito et annos vite et
dies salutis vocabo.quos certa rõe com
puto annos. Dixit autẽ ioasaphat. Qm
quidẽ vita carnalis non iure vita võt
ergo nec mors temporalis mors debet
appellari. Cui rñdit senex. Indubitã
ter et de hijs ita sentio.nequaq̃ tpalem
hanc mortẽ timens nec mortẽ ipsã ap
pellans. Qm̃ contẽnens p̃cepta tua mi
nas absq; timore ad te veni et salutare
tibi verbũ ãnũciaui.cũ diligenti noue
rim.quia si ea ista in noticiã venerit
mille me si possibile eẽt ei mortibꝫ subi
cet. Ista ergo inquit ioasaphat veraab
vestre phie exercitia nimis sunt gredi
unti naturã terrenoꝝ vite pñti radica
tus inherentẽ. Beati estis vos qui tñ
virilem atq; constantẽ habetis voluntã
tem. Sed vnde et qualis tibi et hijs qui
tecũ sũt in huiꝰ modi deserto victus.vel
eciã indumenta et qualia veracẽ que
so michi insinua. Cui barlaã. Victus q̃
dem nobis est que ĩuenire pñt.fructꝰ
videlicet arboꝝ et herbe quas hemꝰ de
fert rore rigata celesti et precepto crea
toris obediens.pro quibꝫ nullus nos ĩ
pugnat vel nobiscũ contendit.plus que
rens diripere auaritie causa vel lege
cupiditatis. Sine ĩuidia enĩ omnibꝫ ad
iacet ullaborata esca et ultro ꝓparata
mensa. Si vero aliqñ aliquis vicinoꝝ
fideliũ firm panis offerat bñdictionẽ.
quasi a diuina prouidencia tibi missũ
suscipimꝰ illũ.pro bñdictione fideliter
offerencium. Indumenta vero lanea et
cilicina et melotruia ĩueterata et aspe
ra sũt. atterencia infirmã carnẽ istã.
Idipsũ nãq; nobis est oportuniũ estate
et hyeme quod nullo modo ex quo ĩdui
mꝰ exuere licet donec ĩueteratũ penit
ꝰ conꝛũpatur. Sic enĩ frigoris et ardoris
necessitatibꝫ vexati futuroꝝ ĩcorrupci
onis vestimentoꝝ merenꝫ nobis ipsis
opimenta. Ioasaphat vero ait. Vnde
igit̃ hoc tuũ est quo indueris vestimẽ
tũ. Rñdit senex. In usu istud a quodã
fideliũ fratrũ suscepi ad te iter fãciens.
Non enĩ congruebat cũ consuetꝰ veste
huc aduenire. De cetero redire me o
portet vnde veni. quo cũ ꝓficiscens ali
eno habitu depositꝰ ꝓpriũ resumã. Ro
gauit igit̃ senem. ostendi sibi ab eo con
suetũ vestimentũ. Tunc barlaã exutꝰq;
indutus erat veste forinsecꝰ.apparuit
ioasaphat visio horribilis. Erat enĩ tota
carnis qualitas consũpta.denigrata
q; cutis ab ardore solis et ossibꝫ hęrens
et tensa.ac si pellis subtilibꝫ tendatur
lamis. Laneo vero quodã panno dis
suto et valde aspero precinctus erat a
lumbis usq; ad ĝenua.similiq; hijs
pallio circa humeros oportuno erat.

Ioasaphat volentẽ eũ sequi recipit. xxvi.

Admiratus est itaq; nimiũ ioasa
phat huiꝰ dure laborẽ conuersa
tionis et ꝑseuerantie obstupuit
eminenciã.et ingemiscens lacrimatꝰ ẽ.
Et ait seni. Qm̃ me duru et amaru de
aboli seruitute liberare venisti.finem
congruũ tuo ĩponens beneficio eduꝛ a
nimã meã de tartare isto.et me teci
sũpto eamꝰ hinc. ut ꝑfecte redemptus
de mũdi errore signũ tuũ suscipiã salu
tis baptismatis.et socius tibi admi
bilis huiꝰ phie et eximie conuersationis
fiam. Dixit ad eũ senex. Hymnulũ cuius
nutrierat quidã diuitiũ.que cũ crem
set deserta desiderabat naturali tracta
affectu. Egressa igit̃ die quadã ĩuenit
gregem cuiusdã pastorũ pascentẽ.et iũcta hꝰ
circuibat per campos et siluas. Reuer
sa tamẽ ad vesp̃m denuo sũmo diluculo
famulorꝝ negligencia exibat.et siluest
tribꝫ aggregatis caprcis pascebatcũ eis.
Quibꝫ longius ad pascendũ recedentibꝫ
subsecuta est illa. Ministri diuitis hoc
sencientes ascensis equis abierũt post e
as. Et suã caprã viuã impiẽtes et redu
centes domũ de cetero exire prohibuerũt.
Reliquũ vo ꝑsecuti gregẽ. alias quidẽ
occiderũt. alias quidẽ male dissipiderũt.
Vndẽ nãq; modũ timeo fieri et in no
bis si me secutus fueris. Iam et tuo con
sorcio carebo et multoꝝ malorũ fiam
bꝫ meis auctor existũ. Sed hoc vult do

minus nunc quidem signari te signo bap
tismatis et manere in regione ista. omnem
que firmiter tenere pietatem. et mandatorum
xpi operacionem. Cum autem hoc auctor dederit
omnium bonorum tunc venies ad me et reli
quum presentis vite tempus simul habitantes
ducemus. Confido vero in domino. quia et
in futuri seculi conuersacione coniuncti eri
mus et associati. Rursus lacrimas io
saphat ait ad senem. Si domino ista placent
voluntas eius fiat. Talibus ergo dogma
tibus et verbis salutaribus instruens bar
laam filium regis ieiunare quoque et ora
re ei mandans per multos dies non de
seruit eum. Sed frequenter ingressus est. to
tam ex integro seriem ortodoxe fidei in
sinuans et diuinum euangelium recitans
ei. insuper et aplicas amonitiones et
prophetica dicta exponens. Nam vir ille
a deo doctus qui totam in ore veterem scrip
turam ferebat diuino afflatus spiritu illu
minauit eum ad veram dei noticiam et fidei
symbolum expositum in nycena synodo do
cens eum baptisauit illum in nomine patris et
filij et spiritus sancti. Reuersus autem ad hos
picium suum sacram missam celebrauit. tradi
ditque ei intacta xpi misteria. Et exul
tabat spiritu gloriam referens deo et domino
ihesu xpo dicens ad iosaphat. Dignum te
faciat dominus veram adipisci beatitudinem.

Zardan duro corde verba barlaam audit.

Ministri autem iuuenis Cap xxiij.
et pedagogi frequentem ipsius
barlaam introitum in palacium
cernentes mirabantur. Vnus autem qui
inter eos prepollebat zardan nomine ait ad
filium regis. Nosti utique domine mi quantus
patris tui timor inest mihi. et quanta erga
eum mea fides est. Ideoque me quasi famu
lum fidelissimum ut tibi seruirem precepit.
Nunc autem virum hunc extraneum frequenter
videns colloquentem tibi. vereor ne forte sit
secte xpianorum aduersus quam valde hos
tiliter se habet pater tuus. Et si hoc sic
est mortifere subiacebo sentencie. Nunc
ergo vel regi de ipso notifica. aut amplius
ab eius cessa collocucione. Si autem istud
non vis facere eice me a facie tua ne sim
reprehensibilis. et alium loco mei postu

la huc introduci. Filius autem regis a
it ad eum. Hec ante omnia zardan fac. In
gredere tu infra cortinam. et audi ad
me ipsius sermocinacionem et postea
dicam tibi quid te oporteat facere. Ventu
ro itaque barlaam ad eum introduxit zar
dan et post cortinam posuit eum et dixit
seni. Recapitula michi diuinam doctrinam
tuam quatenus cordi meo infigatur. Exor
sus itaque barlaam multa de deo et de fi
dei puritate pronunciauit. et primi
hominis plasmacionem recommemorauit.
Cum hijs eciam non tacuit quomodo creator
nostre salutis sollicitudinem gerens be
nignitatem suam impendit. multaque de
mundicia vite disputans. et principum va
nitatem demonstrans. Finitaque oracione
ad hospicium iterum abijt. Regis autem filius
zardan temptans ait. Audisti qualia
michi seminator verborum iste dixit. sedu
cere me vanis suis persuasionibus moliens
et alienare a iocunda ista delectacione
et refrigerio. et extraneo seruire deo.
Zardan vero ait. Quid tibi visum est do
mine mi rex temptare seruum tuum. No
ui enim profundius in corde tuo descendis
se huius viri sermones. Nisi enim hoc esset
non utique tam libenter et incessanter cum eo loq
reris. Ego vero quid faciam. Ad huius
modi quidem austeritatem nec eciam respi
cere valens. timore vero regis animo meo in
doloribus posito. sollicitus sum quid rendeam
ei. Nam negligencius illius preceptis inui
gilans hunc ad te virum intrare permisi.
Tunc ait ad eum filius regis. Ego quidem
maxime erga me beniuolencie tue nul
lam aliam magis congruam recompensacionem
agnoscens hanc dignam beneficio tuo rep
peri. ut opus istud bonum manifestum face
rem tibi. ut scires ad quid factus es. et cre
atorem tuum qui te fecit recognosceres quali
nus derelinquendo tenebras ad lucem cur
reres moxque ut audires incomprehensibili
desiderio illam sequereris. Sed sicut vide
o spes mea fefellit me. Nam cerno te
durum ad ea que dicta sunt atque stolidum. Si
vero ista patri meo manifestauis nichil
aliud efficies quam curis et tristicia illius a
nimum replebis. Sed si illi graciam vis impe

dere nullo modo usq; ad tempus opportunū quicq; de hijs āmūcies. **Iosaphat auxilium induit et doctrine fīē a barlaā ac**

MAne autē barlaam vertit .xxiij. niens de profectione sua loquebatr̄. Iosaphat vero non ferens eius sepationē aīo tristabatr̄. et oculi eius lacrimis replebantr̄. q; ultra tuc senex loquutus est. et ut īmotus pmaneret ī bono contestabatr̄. verbis q; consolatoriis cor illius stabiliuit. et ut se alacriter dimitteret precabatr̄. simul etiā predixit q; non post longū tempus soiaarētur ipsi societate inseparabili. Tuc regis filius nolens nolens amplius seni labores imutere. metuens etiā ne zardan de ipso regi manifestaret et tormētis ipm subiceret dixit. Qm̄ quidē tibi hoc visū est ulterius te ī pedire vel detinere nō audeo. Vade igitur in pace a deo custodit; et mee miserie in scis tuis oratonibz memor esto ppter dnm̄ ut valeā venire ad te. et venerandā faciē tuā semp videre. Sed et hac vnā meā petitionē. Qm̄ quidē noluisti accipe pro confratribz tuis suscipe saltē pro temetipso aliquā pecuniā ad victū et vestitū. Quia vero in hoc obedire non acquieuit barlaam rursus secundā petitionē frat iosaphat ne peiti ipi; deprecationē spernevet. et in omni illū dimitteret defectione. Sed relinquet ei laneū illud vestimentū et asperū pallium. et tū in mēoriā religionis magistri q; ad munimētū sibi contexerā sathane opationē. Suscapet etiā aliud ad se pro seipso. ut utiq; a me datū inquit cernēs meā semp in mēbris feras humilitatem Senex vero ait. Vetus quidē ac sissū tibi dare et nouū vestimentū accipere non decet. ne mercis laboris mei retributionē in hac vita recipiā. Vt autē tuam deuotionē non amputē. veteva et q nichil a meis differant querant̄ alia ola. et illa susciapiā. Quesita sūt igit̄ et data sc̄i senu. Cuius iosaphat et ipse indumentū susciapiēs. vehementi gaudebat. oni ppura vegali et veste coccinea preciosius illud incōparabili existimāns. Tunc scūs barlaam post paululū discessurus nouissimā ei doctrinā adhibuit dicens. Frater et fili dulcissime sancto cui militas regi et apud quē confessiones tuas depositi. Oportet ergo ut firmas istas custodias et militiā deuotus cōpleas q; intactaq; promisisti in omni cōfessionis oim̄ dno pnte celesti exercitu et testimonte nec non destribente confessiones tuas quas si custodieris bnīs eris. Luctuī igit̄ pncipiū. deo et ipsius preferis bonis. Quid enī sic terribile est in hac vita quo est gehēna ignis eterni ardentis nec prorsus lucē habentis. cruciantis et nūq; deficientis? Quid autē rursus mundi bonor tuliter letificat sicut deus idem ipse diligentibz se donatus? Cuius quidē pulchritudo ineffabilis. potentia vero expugnabilis et gloria sempiterna. Cuius bona suis amicis reposita omnibz visibilibus incōparabili superemineāt. que oculus non vidit nec auris audiuit. nec in cor hominis ascenderūt. Quor hereses fierent mercarus. dei magni potentia cōsecutus. Tunc filius regis lacrimis profusis mentis et luctu detinebatr̄. et a patre tam amabili et mgr̄o optimo dereliqui non sufferens aiebat. Quis michi pater vitem tuā supplebit. aut ubi talem pastorem et ducē salutis aiarū reperiā? Ecce enī vice tui amoris solacium capiā? Ecce enī malū seruū et apostatā deo reconciliasti. et in filij et heredis ordine constituisti. Et qui periera et errauera. et oī bestie exposit̄ erram ad deuorandū me requisisti et eis que non errauerant dei omnibz copulasti. et ostendisti michi copiosam veritatis viam educens me de tenebris et vmbra mortis. **Recedente barlaam sancti regis aperit. pcv.**

BArlaā sancti regis lamentationē illius ampliatq; lamentationē volens surrexit et in oratione stans elevatis manibz suis ad celum dixit. Respice dne sup hanc rationabilē ouē tuā accedentē per me indignū ad sacrificiū tuū. et sanctifica ipsius aiam tua virtute et gracia. Cōsummata igitur oratione cōuersus ostiatis est filiū rādo exijt de palacio. Et ibat gaudens et

gratias agens deo. qui prosperā fecit
viam illius in bonū. Ex tūc itaq; iosaphat
omni custodia attendebat sibimetipsi pu
ritatē aīe pariter et corpis vigilancius
seruans. in abstinencia viuens et oraci
onibz totis noctibz. Diei namq; sepius p
tem āputabat. eoꝝ qui secū erāt cōmora
cione īpeditus. ¶ Zardan vero ille talem
illius senciens cōuersacionē tristicia ꝛple
bat. curisq; malis in animo agitatus q̄
liter euaderet nesciebat. vel ad quē finē
peruenire posset. Tristicia ergo compre
hensus in domū suā abijt. et egrotare
se simulauit. Vt autē in noticiā regis
istud ꝑuenit. aliū pro illo ministrare fi
lio direxit. Ipseq; salutis zardan sollici
tudinē gerens medicū ei mittit ꝓbatis
simū et multū curacionis studiū ei iubz
īpendere. Medicus itaq; sciens q̄ zardan
sic regi carus erat vigilant̄ ei intendebat
Qui cū de illo certius agnouisset. regi ꝓ
tinus nūciauit dicens. Ego quidē nullius
infirmitatis causā in isto hoīe īuenire
valeo. Existimo tamē q̄ defectione qua
dā obsessus sic infirmet̄. Rex autē hijs
auditis suspicatus est grauit̄ ei filiū in
dignatū fuisse. et huius rei grā contrista
tū zardan ab eo discessisse. Discere autē
volens rem mandauit ei. q̄a crastina in
quit die ad te visendū veniā. ut que ti
bi accidit egritudo cognoscā. Tunc zardā
hoc audito nūcio sūmo diluculo induēs
se vestimento suo ꝑgit ad regē. Rege āt
sciscitante que defectionis tue est causa.
rndit zardan. Magnū m̄ ꝑiculū īminet
et maximis ego dignus sū tormētis. mul
tarūq; morciū reus existo. quia tuis ꝑ
ceptis negligent̄ obaudiens circa dn̄m
meū filiū tuū negligencius vigilaui. Nā
quidā malignus hō et magus veniēs lo
cutus est ei que ad sectā xp̄ianoꝝ ꝑtinent.
Deinde narrat minutatī regi ea que
filio eius a sene dicta st̄. et cū q̄nta de
lectacione ac desiderio idem filius sermo
nē suscepit. et quō totus xp̄i effcūs ē. insup
et senis vocabulū significat. De vano cōsi
lio arachis et insectacione barlaā.
Ecitq; rex acce Cap xxvi.
siri arachim quēdā nomine qui

secundus erat a rege. et primus in omnibz cō
silijs ei aderat. simul eciā astrologice ar
tis sciencia nimiū pollebat. Et ait. ante
oīa rex ista faciamus. malignū barlaam
comp̄hendere festinemus. Et si hūc consequi
poterimus. nr̄a intencione non priuabi
mur. neq; a spe nr̄a decidemus. Sed idē ipse
aut verbis ꝑsuasionis aut diuisis tormē
toꝝ generibz coactus eciā nolens confitebi
tur falsa et erronea se dixisse. et dn̄m me
um filiū tuū ad seq̄ndū paternū dogma
suadebit. Si vero illū cōprehendere nequi
uerimus aliū ego cognosco senē hermitā
solitariū qui nachor vocat̄ similē barla
am per oīa. quē non est facile dinoscere
illū barlaā non ēē. Sed iste de nr̄a secta
est. et mgr̄ meus in lr̄arū erudicione fuit.
Hunc ergo allocuturus abibo nocte. cūcta
per singula ei notificabo. Deinde captū
ēē barlaā diuulgātes hūc exhibebimus.
qui et barlaam seipm̄ noīabit. et dogma
ta xp̄ianoꝝ tueri se simulabit. Qui post
multā disputacionē. quasi rn̄sione defici
ens potent̄ supabit̄. Cumq; ista filius re
gis vidit. q̄m barlaā quidē victus erit.
nostri vero victores victoribz oīno palmā
dabit. Libenterq; tuū regnū timebit et
tibi que grata st̄ facere non tardabit.
Conuertetur insup et ille qui ꝑsonā barla
am simulabit. et errasse seipsū confite
bit̄. ¶ Hijs ergo auditis rex grauis est
nimis. et optimū repperisse arachi cōsi
liū arbitratus est. Vane etenū spei īcū
bebat. Quia vo nouiter discessisse barla
am cognouerat. apprehendere eū festinabat
Insidiatoribz igit̄ et lancearijs missis plu
res exitus viarū occupauit. In totis vo
sex diebz laborans vane fatigatus ē. De
inde ipse quidē in quodā regaliū palaci
orū in villa posito restans. arachim cū
militibz paucis usq; ad sennaar itidem
heremū ad inquisicōēz barlaā direxit.
Ꝑueniens itaq; ad locū ille oēs vicinos
conturbauit. Quibz non se vidisse virū
asserentibz ad deserta ipse impius prin
ceps pios venaturus exijt. multoq; here
mi transmisso spacio montes circūdedit
et valles īuias et prerupta quedā pedibz
et manibz reptando. De cuneo hermitaꝝ

qui ferebant reliquias scorum. Cap xxvij.

Cum ergo turba que secum erat ad
crepidinem montis cuiusdam peruenit.
super quem stans vidit sub ipso mon
te cuneum heremitarum ambulantem et sta
tim precepto principis omnes super eos vna
nimiter irruerunt. tenentque viros vene
rabiles et signa heremitice conuersacionis
in vultibus ferentes. Ille vero qui precede
bat eos sicut abbas peram portabat lane
am. plenam reliquijs quorundam sanctorum patrum.
Considerans vero ipsos arachis postquam non
vidit barlaam agnoscebat quippe eum. contris
tatus est valde et ait ad eos. Vbi est erro
neus ille. qui filium regis seduxit. Tunc il
le qui peram gestabat respondit. Non est il
le inter nos. Absit. Fugit enim nos. gra
cia xpi repulsus. sed in vobis habitaci
ones habet. Ait princeps. Cognoscis ergo
illum. Etiam inquit heremita. Noui seducto
rem dictum qui est dyabolus qui in medio
vestrum habitat et apud vos latitat. et ibi
procuratur. Princeps autem dixit. De barla
am ego te requisiui. et discere cupiens ubi
sit interrogaui te. Monachus autem ait. Si
barlaam queris oportebat utique te dicere
ubi est qui de errore conuertit et liberauit
filium regis. Ille enim frater noster est. et
sancte conuersacionis. sed ex multis iam
diebus non vidimus eum. Et ait princeps. Ex
tranea quidem morte vos interficiam. nisi
continuo barlaam exhibueritis michi
Et quid inquit heremita mundialium cernis.
quod tenacius amantes presentem timeamus vi
tam amittere. et a te intentatam formidemus
mortem. Pocius enim tibi gracias confitebi
mur. si nos virtutum amatores presenti subduxe
ris vite. Ita confidenter loquentes non susti
nens miser. aduersus fortitudinem prudem
cie celerrime commotus. multas eis imposu
it plagas et tormenta. Quorum magnani
mitas et fortitudo. etiam tyranno digne mi
raculo vise sunt. Deinde presentat eos ante faci
em regis atrociter furentis. Quos cum vi
disset furore succensus est. et furioso simi
lis cedi illos immisericorditer iubet. Postquam
autem vidit eos crudeliter plagis laceratos
vix a multa insania respirans quiescere
cedentes iubet. Et ait ad illos. Cur ossa

ista mortuorum circumfertis. Si ergo illos a
mantes ossa eorum baulatis. hac hora po
nam et vos cum ipsis. ut desideratos adepti
grates nobis exinde referatis. Diuine il
lius cohortis princeps et magister pro nichilo
regis minas computans. ac si nichil triste
contigisset ei libera voce et sereno vultu
inhabitantem in se significans graciam ait.
Ossa ista munda et sancta circumferimus rex
illorum representantes amorem quorum sunt mira
bilium virorum et exercicij eorum. et a deo dilecte
conuersacionis in memoriam nosmetipsos re
ducentes. et ad similem zelum excitantes. requi
em quoque speculantes et delicias in quibus
modo conuersantur. Insuper et mortis nobis
metipsis assidue memoriam presentamus. et sancti
ficacionem nobis horum tactu haurimus. Ecce
causas quinque dixerim fuisse cur sanctorum reliquias
circumferamus. Tu vero tuam inpinguans
carnem. materiam preparas vermium deuora
cioni. Sed euigila de graui sompno isto
et aperi clausos oculos tuos. et vide ubique
splendentem omnibus dei nostri gloriam. et tu
aliquando temetipsum seruum illius facito. Tunc
rex ait. Ab hac tua stulta nugacitate qui
escens barlaam illico ostende michi. a
experieris tormentorum genus. quorum nunquam
experienciam accepisti. Fac inquit quod vis.
Nobis enim extra quod conuenit agere aliquid
non est congruum. nec ullo peccato dabimus
assensum. Non autem hoc paruum putes esse pec
catum. si confratrem nostrum et commilitonem in
tuis tradiderimus manibus. Quodcumque nosti
tormentorum genus exhibe. Nobis enim viuere
xpo est et mori pro eo lucrum optimum. Super
hijs ergo furore accensus tyrannus iussit di
uinas quidem eorum abscidi linguas. eruit vero
oculos. manusque simul et pedes detruncari.
Data igitur sentencia apparitores quidem
circumstantes atque lictores inhumane et
immisericorditer summitates membrorum detrun
cabant. et linguas quidem eorum vncinis de
trahentes crudeliter abscidebant. Oculos
ferreis vnguibus eruebant. pedes et manus
securibus abscidebant. Beati igitur illi et omni
reuerencia digni animo constanti quasi ad e
pulas inuitati viriliter accedebant ad tor
menta. inuicem semetipsos exhortantes et
ad mortem propter xpm sine timore accedentes

In talibus ergo et tam duris tormentis
pseuerantes aīas suas sancti hemite il
lidno tradiderūt xvij numerū pfectes.

De simulato barlaā id ē nachor. xxviij.

Hijs itaq; pe consūmatis prothocon
siliario suo rex arachi dixit. Pri
mo urito facto ad sedm consiliū
respice. et nachor illū accersire festina.
Arachis itaq; in tempestu nocte spelūcā
illius adijt. Nam in desertis habitabat
diuinationū vacans artibz. Tunc omībz
ei consiliozq; adūencionibz reseratis ad re
gem sūmo diluculo redijt. et equitabz ab
ipso rursus postulatis et acceptis ad per
strutrandū barlaā egredi se simulauit.
Exeunti vero et deserta circūeunti appa
ruit vir quidā de valle quadā egrediens.
illoq; precipite ad psequendū eū cōsequū
tur eū velocius. et cōprehendentes ad se ad
ducūt. Illo vero salutante quis eēt et cuī
professionis. aut quis vocaret. ille quidē
xpianū semetipm vocauit. barlaā noīa
uit sicut edoctus erat. Gaudio itaq; reple
tus arachis sicut apparebat. hoc assūpto
celeri ad regē reuertit. et iussus est ad
regē intrare. Et aut rex in audiencia om
nū assistenciū. Tu es demonis opator bar
laam. Rndit ille. Dei opator sū et non de
monū. Noli ergo maledicē michi. quātus
eni michi gracias agē debes quia filiū tuū
deū colere docui. et ab omni errore lib'aui.
et vero reconsiliaui deo. et oīm vtutū spe
re adornatū reddidi illū. Rursus autem
rex quasi iratus ait. Justū essēt equidem
ut sermonis pariter et vīsionis tibi fraud
tate sublatā absq; ulla mīrogymnōē mor
ti traderēris. sed suffero te. pt̄ natūliter
insitum michi hūanitatē. usq; ad consti
tutū diem. Pscrutabor nēpe de te. et si qui
dem obedieris michi indulgencia dignus
eris. sinautē male pibis. Sic locutus aur
ipi illū tradidit. diligentissime custodiri
mandans. Sequēti igit̄ die surgens inde
ad suū rediit palaciū. Et auditū est rap
tū esse barlaam. puenitq; fama usq; ad
regis filiū. Quod cū audisset vehemen
animo doluit. et nullo modo a lacrimis
abstinē poterat. Gemitibz eciā et lamenta
cionibz deū exorabat. et in auxiliū senis
uocabat dm. Non desperit vero illū nec
diucius afflgi pmisit benignus ac mise
ricors deus. qui et iuueni per visionē noc
turnā notificat. et fortitudinē illi īmittit.
et ad pfectis confortat agonē et fiduciā
prestat. gnudioq; plenū et confidencia et
lumine dulcissimo paulo ante contristatū
et dolore plenū cor suū reperit. Rex itaq;
sic ista pagens et ita considerans gratu
labat̄ bene prouidisse existimans. et ara
chi īmensas reddebat gracias. Rex filiū ei
a barlaā seductus sit reprehendit. Cap.

Post duos aut̄ dies pgit rex xxix.
ad palaciū filij sui. Et hūc in occur
sū illius egressū non osculatus est
pater ut solebat. sed irato silis ingressus
est regale cubiculū et mestus sedit. Deiu
de filiū aduocans ait. Fili mi que est ista
fama que auribz meis insonuit. et de fec
tionibz aīam meā cōburit. Nullus eni
hoīm tanto fruit repletus gnudio aliqn̄ i
filij natiuitate prout arbitror q̄nto ego in
tua. neq; rursus contristatū ee puto sicut
tu me nūc in tristiciā deposuisti. et meā
mhonorasti canitiē. Lumenq; abstuliste o
culoz meoz. et meoz vires extradisti ner
uoz. Timor eni quē timebā euenit de te
michi. et quod verebar accidit michi. In
fantili consilio seductoz verbis obaudiens.
et consiliū male sapiencia meo preferens
consilio. et nīoz deoz cultū derelingns alie
no seruisti deo. Et quē sperabā eni oī nutri
re et educare custodia. et senectutis habe
baculū et fortitudinē. regniq; successoē
optimū relinquē. ea que ījmicoz et hoc
tuī sūt non erubuisti ostendē michi ī me.
An non oportebat te michi amplius obedire
et mea sequi dogmata. q̄ dolosi et putridi
senis obaudire fatuitati et stultiloquijs.
amarā tibi pro dulci suggerentis vitium.
et pro amantissimis delicijs duram et aspe
ram pgere viā quā filius marie ambula
re precepit. Sed nūc fili karissime michi
patri tuo acquieste. et longe ab istis deli
ramentis secedendo veni et sacrificia pijs
et mansuetis dijs. centū tauros. si forte liba
minibz eos placare poterim? ut veniam
tibi offensionis prebeant. Ajuten ergo talia
vaniloquia rege plurrente et nostra ḋē

irridente ac respuente. ydola vo efferēte
atq; laudante. videns sāctissim⁹ iuuenis
quia non oporteret iam vem in angu
lo et in occulto sed sup candelabrū et ī
excelso poni ut manifesta fiat omnibz. cō
fidencia simul et constancia repletus a
it. Quod cirta me actū est dñe pat̄ nūq;
negabo. Tenebras effugi. ad lumen
cucurri et errorem deseruī. Veritati ac
quieui et demonibz abrenūciaui. xp̄o
q; federatus sū dei patris filio et verbo.
per quē totū qđ est fām est. Qui et hoīem
de limo terre formauit. et vitalē ei flatū
tradidit. et in paradiso deliciarū posuit
tomūsarū. Preuaricantē vero mandatū
illi⁹ et morti p̄tinaq; diaboli rectoris tene
brarū subditū non deseruit. sed oīa pa
tiendo ad antiquū honorē volens eū re
ducē totius factor creature. et nostri gnis
auctor homo frūs est. p̄ nos de virgie sc̄ā
natus. un̄ cū hoībus est cōuersatus
et pro nobis indignis et ingratis fr̄ūlis
sius mortē susceptt et mortē crucis. quate
nus solueret̄ peccati dominiū. et p̄ima con
dēpnacio destrueret̄. et celor̄ porte rursus
nobis panderent̄. Ipse enī est vita oīm
stabilitas cultor̄. et illūiacio oīmoda.
dulcedo et auditus insaciabilis. et oīm
desiderabiliū sūma. Igit̄ cū tā ī enarra
bilibz bonis occurrentibz m̄i gaudere q̄dē
q̄a de malignor̄ seruitute demonū libe
ratus. dolebam tamen q; aīaq; meā dimi
diā p̄didissem. eo q; tu dñs at̄ pater mei
talis non eēs p̄ticeps bonor̄. deū vo ītes
sant̄ exorabam ut trahet te ad se. De me
igit̄ sic certus factus noli frustra labora
re q̄m nūq; me poteris a bona confessio
ne reuocare. Iñ p̄is filius placare nititur
eūq; ad recta vīa comitere. Cap xxx.

Rex igit̄ ut audiuit hec oīa stati
cōmotus est. et furore meō p̄cehē
sibili arreptus in aciē de ei loque
bat. Et amarissime dentibz frendens et
furioso silis ait. Et quis hor̄ michi auctor
est malor̄. nisi ego ipse. qui sic te disposui
et talia tibi feci. qualia nullus aliq̄ pa
trū fecit filio suo? Merito igit̄ in tua nati
uitate astrologi dixerūt te malignū fo
re virū ac pessimū. arrogantēq; et pa
rentibz inobedientē. Nūc vero si meo nō
obedieris consilio. et a mea discesseris
filiacione. pro p̄e īmicus effūs illa fru
am tibi que nec etiā hostibz aliq̄s ostendit
Tunc iosaphat vīdit. Cur rex ita furen
sus. aut quō pater iam talis et īmicus v̄
putabit. q̄m ego tuū p̄ticeps bonor̄ ef
fectus sū tristaris? Et quis vnq̄ patet in
filij felicitate contristatus apparuit? Non
ergo patrē meū de reliquo vocabo te. sed
discedam a te. sicut aliquis fugit a serpē
te si cognouero te īuidere saluti mee. et ad
perditionē me coartauis violenti manu.
Sed potius intellige pater. et albugine
atq; caligine de mentis tue oculis exru
te. Cur ergo sic insane tenes ac defendis
more vernaliū florū marcescendā et pu
turā gloriā. atq; abhominandas fetidas
q; delicias. et ventris ac sub ventre īmū
dissimas passiones. que ad tempus q̄dē
delectant sensus stultor̄. postea vero a
mariores felle faciūt retribuciones? Si
eū presentes iocunditates non p̄dixeri
subiacerent et fluxui sed phennū foret
p̄manere cū dñis suis. nec sic oportet
xp̄i bonis et etnis donis ista preferre. Qui
to eū sol nocte profunda splendidior est
et lucidior tanto et eo amplius bona pro
missa diligentibz deū. et omni terreno
regno et gloria gloriosiora sū et magnifi
centiora. Cum vero et fluxui oīa et cor
ruptibilitati subiacēt et q̄ visio et umbra
sompniū pretereūt et pereūt. et aure
potius est credendū non stanti. et nauē
pontū pretervlabentis vestigijs q̄ hoīm
prosp̄itati. q̄nte est impudencie vel pote
vecordie et īp̄rudencie. corruptibilia etern
talia infirma et fragilia īcorruptibilibz
preferre et etnis. īmortalibz q; et īfinitis
et temporali hor̄ refrigerio in futuris
bili priuari bonor̄ ullor̄ refectione? Non
intelligis ista pater? Non p̄transibis
transeuntia. et adiacentibz p̄mansuris?
Non preferes habitationē incolatui. lu
tem tenebris. eternā vitā vmbre mortē?
Hec qutē stupefactus est pauter et
ura repletus tam ī intellcū puer. et ver
bis quibz cōdicē nō valebat. q̄ et er hoc
q; non dimiserat filius eius quiq̄ qđ ad

derogacionē deoꝝ ꝑtinere potuit. sed totā
eoꝝ subsānauit vitā et deriserit. Sermo
nis tamē claritatē ob intrinā tenebrarū
crassitudinē non ꝑcepit. et punire illū
aut mali aliquid de illo disponere ꝓpter
naturalē amorē non potuit. Cū ira igi
tur surgens discessit et dixit. Vtinā nū
q̄ natus eēs vel in lucē istā processisses
talis futurꝰ blasphemator deoꝝ. et pa
terne spretor amicicie et admonicioīs. Ni
si enī obediens fueris michi. et diis gra
tus extiteris. multis prius et variis af
fectū tormentis male te interficiā. Josaphat
in oracione ꝑnoctat et factionē regis per
visionē agnoscit. Cap̄ xxxi.

Hoc patre minante et cū ira discedē
te in suū cubiculū filius īgressus
ad suū adiutorē oculis eleuatis orauit.
Dn̄e deus de profundo cordis clamaui.
dulcis spes et vera promissio. tu refugiū
ad te confugienciū. vide contricionē cor
dis mei ꝓpicio et mansueto oculo et ne
derelinquas me. Te enī vires subministrā
te infirmi fortes efficiūt quia solus es ad
iutor insuꝑabilis et deus misericors quē
benedicit oīs creatura glorificandū in se
cula. amen. Sic orando diuinā consolaci
onē in cor suū descendisse sensit. et constā
cia repletus ꝑseuerauit tota nocte in ora
cione. Rex autē arachi amico suo nota fa
ciens de puero. et durā illiꝰ ꝑtinaciā. et ī
mutabilem significans voluntatē consili
ū ab eo accepit cū eo amabilē pociꝰ ac sua
uē faciendā eē. q̄ seuā et asperā collocucio
nē. blandiciis sperans pocius eē trahēdū.
Venit ergo rex seq̄nti die ad filiū. et se
dens ꝓpinquius aduocauit eū. Oportebat
te quidē fili. meis obedire preceptis in oībꝫ
sed q̄m durus existens et inobediens ita
fortiter resistis michi. tuā pocius q̄ meā
cupiens facere voluntatē veni ut postposi
ta ꝑtinacia et vana contēcione ꝑiter ce
damꝰ vitati. Et q̄m barlaam qui te se
duxit ferro vinctus apud me tenet. con
gregabo ecclesiā magnā. et oēs nr̄os et
galileos in vnū congregabo. Preconesq̄
manifeste clamare precipiā ut nullꝰ xp̄i
anoꝝ metuat sed oēs sine timore cōueni
ant. et sic cōi deliberabimꝰ consideracione

ut aut suadentes vos cū vr̄o barlaam
assequamini. quod optatis. vel suasi a
nobis vltronea voluntate preceptis nr̄is
obedire consenciatis. Prudens vero iu
uenis per visionē sibi demonstratā precog
nita regis factione ait. Voluntas dn̄i fiat
et sit quēadmodū iussisti. Ipse enī bonꝰ
dn̄s et deus prestet ne a veritate deuiemꝰ.
Nam in ipso confidit aīa mea. et ipe mise
rebit mei. Tunc iam iubet rex omnes cō
gregari ydolatras videlicet et xp̄ianos
lr̄is quidē ubiq̄ transmissis preconibꝫ q̄
per vniuersas ciuitates et villas claman
tibꝫ ut nullus xp̄ianoꝝ timeat se aliq̄d
mali passurū. sed secure oēs in vnū cō
ueniant ad spontaneā non coactā vitatis
inquisicionē futurā cū ꝑncipe et duce suo
barlaam. Similiter vero pontifices et cul
tores ydoloꝝ. et sapientes caldeoꝝ et indo
rū qui in toto regno illius reperiri potue
rūt cōuocauit. et quosdā augures et ma
gos et diuinos. Conuenit itaq̄ ad regē
multitudo magna de sua execranda sec
ta. xp̄ianoꝝ vero vnus īuentus est solus
in auxiliū veniēs ipsius qui putabatur
eē barlaam noīe barachias. Alij fideliū
mortui erant ab insania ꝑncipū. qui per
ciuitates erant occisi. alij vero ī monti
bꝫ et speluncis latitabant timore īminē
ciū maloꝝ et non audebant in aꝑto ap
parere. Ille vero solus cū eēt fortis aīo
ad agonē processit veritatis. Nachor in
cōsiliū vocatꝰ cōsilio suo capit et illaqueat

Residente ergo rege in tri xxxij.
bunali excelso et eleuato consi
dere sibi filiū iussit. Ille vero ob
patris reuerenciā et honorē hoc noluit
facere sed in terra ꝓpe illū sedit. Assistē
tibꝫ itaq̄ hijs oīnibꝫ ait rex rethoribꝫ su
is et philosophis. īmo ꝓpli seductoribꝫ et
stultis corde. Ecce certamen vobis adia
cet et agonis magnitudo. De duobꝫ enī
altīn fiet vobis hodie. aut nr̄aꝫ viā tenē
tes errare barlaā et eos qui cū eo sūt
redarguētes. gloriā maximā et honorē
a nobis et ab omni senatu conseq̄mini
et coronis victorie coronabimī. Aut su
perati cū oī confusione pessime morti
trademini et oīa vr̄a ꝓplo dabunt. Et ut

oīno de leat memoria vīa de terra corpa
vīa bestijs dabo ad deuorandū et filios ves
tros pyenni condēpnabo seruitute. ¶ Hijs
itaq; dictis a rege. filius quoq; illi aut.
Justū hodie iudicasti o rex. corroboret do
minꝰ hanc voluntatē tuā. Sed et ego ea
dem dico mgīro meo. Et cōuersus ad na
thor aut. Nosti o barlaā in quali me glo
ria īuenisti et deliciis. Sed verbis plī
mis nī suasisti. ut a paternis quidē dis
tederē legibz et moribz et ignoto serui
rem deo. in effabiliū quorūdā et eterno
rū bonoꝝ promissionibz trahendo mentē
meā ad sequenda dogmata tua. et meū
exacerbandū dnm et pātem. Nunc ergo qī
in lance extrema terpīm stare. Nam si
vicerīs īminentē luctā. vera ee dogmata
tua ostendens que me docuisti erroneos
q; redarguens qui cōtē nos hodie dimica
turi sti. et gloriabis plus omibz qui alīs
fuerūt. et predicator vitatis vocaberis.
ego quoq; in tua pmanebo doctrina. et
xpō seruiā usq; ad finē vite mee. Si vo
luptatis seu veritate seu falsitate confu
sionis michi hodie auctor extiteris sta
tim meā contumeliā vindicabo in te.
manibz meis cor tuū et linguā extrahēs
tunibzq; ad deuorandū ista cū ceteto cor
pore tuo tradā ut discant omnes per te
ne presumant filios regū in errorē mit
tere. ¶ Hijs auditis nachor tristis effectus
est valde videns semetipm decidisse in fo
neā quā fecat. et laqueo quē abscondit
esse compreheusū et gladiū suū in cor
ius ingressū. Reuertens ergo in se
metipso cognouit sibi melius esse regis
filio adhēre et ptem illi defendē. q̄m e
uaderet pplexitū sibi piculū. Sciebat eī
qm erat ei facillimū tormentis se tradē
si vel modicū illū exacerbaret. Totū tn
ordinata fiebat prouidencia. sapiēte etiā
per admonitorios nīa tuente. Eterū ad ver
ba vtriq; venerūt. cultores scilicet ydolo
rū et nachor quēadmodū ille balaā qui
sub balach aliqn maledicē isrl' pposuerat
sed econtrario multis plīs restitit. Sedē
te itaq; rege in throno suo. consedēte quo
q; filio sicut iam diximꝰ astiterūt et in
sipientes rethores qui quasi gladium
linguas exacuerūt ad destructionē ve
ritatis. Cōuenerūt et īnumerabiles po
puli ad spectaculū istius certaminis ut dis
cederent. que pars victoria potiret. Jdē contī
Apositū suū vera loquit de deo et de errore

Vnc caldeor . Cap xxxiij

¶ vnus rethorū sapientior omibz duc
it ad nachor. Tu es barlaā qui
ipudenti sic et īuerecunde dijs nīis con
tumeliā et onē dedecus inferis. et dilec
tissimū regis filiū in errorē induxisti.
et seruire crucifixo docuisti. Suspicabā
ergo nachor rethorē illū. rōne nullo
modo iudicauit esse dignū. Manu autē
multitudini silencīū indicens et apiens
os suū sicut asina balaā. que non pposi
erat dicē illa locutus est. Et aut ad rethē.
Ego rex prudencia dei veni in mundū et
considerans telū terrā mare et solē et
lunā et cetā. admiratus sū ornatus eoz
Cernens autē mundū et que in eo st oīa.
quia sedm naturā monentē intellexi
monentē et tenentē ee deū. Onē enī mo
uens fortius est moto. et tenens fortius
est tento. Ipm ergo dico ee dm qui cōsti
tuit oīa et tenet qui sine ījcio est et sine
fine īmortalis. eternus nullo egens. su
perior omibz passionibz et diminutionibz
id est ira obliuione ignorancia et cetis.
Per ipm vero oīa sunt constituta. Non
indiget sacrificio et libamine nec aliquo
munerū apparatū. oēs vo illo indigēt.
Manifestū est nobis o rex quia tua ge
nera yoīm st in yoc mundo. quoꝝ st apud
nos qui dicunt deoꝝ adoratores. et iudei
et xpiani. Ipsi autē rursus qui multos
colunt deos in tria diuidunt genera. alī
deos scilicet et grecos et egipcios. Alā ist
fierūt pncipes et mgīi ceteris gentibz
in multoꝝ deoꝝ cultu et adoratione. Di
cam igit horū qui sunt pncipes vita
tis et qui errorib. Caldei namq; nesciē
tes dm errauerūt post elementa. et ce
perūt colere creaturā potius q̄ suū cre
atorē. Quoꝝ et ymagines quasdā fecē
tes noīauerūt figuras celi et ejus eterna
vis. solisq; et lune et ceterorū elementoꝝ
et luminariū. Et concludentes in tem
plis adorauerūt deos vocantes eos. q̄s

seruant diligenti ne a furibz rapiant2
et non intellexerut quia oīe qđ ser
uat maius est seruato. et faciens ma
ius est facto. Quid ergo dicā de elemē
tis? Qui dicūt celū eē deū errant. Nā
videm⁹ ipm volubile et sđm ncātatem
motū et ex multis constitutū. Nā astra
ordine et spacio ferūt2 de loco ad locū. de
signo in signū. et nūc qđē occūbūt. nūc
autē oriūt2. et sđm tpa iter pagūt ut p
ficiant estatē et hyemē sicut ordinatū e
eis a deo. et ptranseūt ꝓpios terminos
sđm tenuitabilem natute ncātatē cū
celesti ornatu. Unde manifestū est nō
esse celū deū sed opus dei. Qui autē pu
tant tram eē deā errant. Videm⁹ enī
illā ab hoīibz contumeliā patientē.
et dnationi eoꝝ subiacentē. defossā et
conspersā et inutilē fatim. Nam si igne ter
reat2 effinat2 mortua. insup et si paulo ā
plius infundat2 corrūpit2 et ipa et frue
tus eiꝰ. Conculcat2 autē ab hoīibz et cetis
aīalibz. sanguīe interfectoꝝ inquinat2.
effodit2 ipletur. mortuoꝝ tecta fit corpoꝝ
deam. sed opus dei ad utilitatē hoīm.
Qui autē putauerūt aquā eē deam
errauerūt. nā et ipsa ad usū hoīm fa
est et dnationi subiacet eoꝝ. Polluitur
corrūpit2 et inutilē cale fat2 et tinguit2
coloribz et frigore congelat2 et aliis
inquinat2, et ad cūctaꝝ sordiū abluciōēs
assumit2. Ideo impossibile est aquā eē
deam sed opus dei. Illi vero qui arbitrā
tur ignē eē dm errant. Nam ignis fac
est ad usū hoīm et subiacet illoꝝ dnā
oni. Circūfertur de loco ad locū. et acce
ditur ad elyrandas armes diuersas et
assandas. Adhuc autē et mortuoꝝ corpa
cōburenda. Multis eciā modis corrūpit2
ab hoīibz et extinguit2 ꝓpter quod non
est congruū ignē deū estimare. sed ops
dei. Qui autē putāt hoīem eē deū errāt
videm⁹ quippe illū motū sđm ncātatē
et nutritū. et senescentē eciā se nolente.
Et aliqn qndē letū. aliqn tristat2. indi
get cibo et potu et vestitu. Est et iracun
dus et inidus et audus et penitēs et mi
norationes multas hīs. Corrūpit2 eciā

multis modis ab elementis et aīalibz vi
timente sibi morte. Non cōuenit ergo
hoīem eē deū sed opus dei. Errore igitur
magno errauerūt caldei post opiniones
suas. De errore grecoꝝ et egipciorꝝ. Cap
xxiiii.

Quoniam⁹ itaqꝫ ad grecos xxiiii.
ut videam⁹ quid forte de deo sen
tiant. Greci namqꝫ dicentes se
eē sapientes stulti facti sūt deteriusq cal
de in introducentes plūmos deos suos eē. ali
os quidē masculos. alios vero feminas
oīm vitioꝝ. cultuarūqꝫ auctores iniquitatū.
ut aduocatos ustos et patronos hīntes sue
nequicie. adulterēt2 rapiant occidant et
oīa mala faciant. Induxit2 enī ab eis aīa
oēs deos saturn⁹. et hyuir sacrificant fili
os suos. Qui genuit multos pueros de
rhea. et insaniens comedit filios suos.
Iuit enī iouē sibi abscidisse virilia et pro
iecisse ea in mare. vñ ven⁹ fabulose d2 eē nata. Alii
gis ait iupit2 suū pīez piacē interfec2. Induxit2
iupiter quē ferūt eē regē aliorꝝ deorū
et trasformatū fuisse in aīalia ut cū mor
talibz mulieribz adulteria cōmitteret.
Induxit enī hīn transformatū in thau
rū ꝓpter europem et in aurū ꝓpter danē
et in cignū ꝓpter ledā. et in satirū ꝓpter
anthiopem. et in fulmen ꝓpter semelem
et ita genuisse ex hijs multos filios. libe
rū videlicet et zetā et artemiā et amphyo
nē et hercule et appollinē et ꝑseū et cas
torē pollucēqꝫ et helenā et minoem et
radamantū et serpedonē et iouē filias
quas appellauerūt musas. Deinde in
ducit de ganimede. Contigit ergo o
ver hoībz imitari hec oīa ut fiāt ad
ulteri et masculoꝝ cōcubitores et aliorū
maloꝝ opm patratores sđm imitacio
nē dei sui. Quo autē credit2 deū eē adul
terū aut sodomitā aut paricidā? Cū
hoc inducit et vulcanū eē dm quēdā et
istū claudū et tenentē malleū et forci
pes et ferrariā artē exercentē vtiq grā
Ergo egenus erat quod non cōuenit deū
esse nec claudū. Deinde mauriū indu
cit eē deū cupidū et furē et auarū et
magū et versipellē et sermonū inꝑre
tē. sed non cōuenit dm eē talē. Insle
piū eciā inducit deū eē medicū et poco

nes conficiētē. et emplastra cōponentē
victus gracia. Indigenciā enī paciebat̄
Nouissime vō fulmine ictus a ioue ꝓpter
darij lacedemonis filiū interijt. Mars
aūt inducit̄ deus ēē belligerator et zelo
tes cupidus ouiū et aliaꝝ quarūdā re
rū. Nouissime vero adulterio ꝓpetrato
cū venere. ligatū ēē ferūt a panulo cu
pidine et a vulcano. Bachū vō inducūt
deū ēē nocturnas agentē festiuitates et
mgr̄m ebrietatis et euellentē vxores
proximoꝝ et furiosū et fugitiuū. Nouis
sime aūt a tyrānis occisus est. Herculē
vero inducūt ebriosū fuisse et insanū.
et suos occidisse. et ad ultimū igne con
sūptū interisse. Appollinē quoq̄ īdu
cūt deū ēē zelotē. insup̄ arcū et phare
trā gestantē. aliqn̄ vero cytharā et ty
biam. et diuinantē hoīb̄ mercedis grā.
Dyanā vero inducūt sororē illius fuisse
venatricē et arcū habuisse cū pharetra
et hanc errare in montib̄ solā cū cani
b̄ ut caperet ceruā aut caprā. Venerē
autē dicūt deā ēē etiā adulterā. Nam
aliqn̄ habuit mechū martē. aliqn̄ vero
achillem et aliqn̄ adonidē. cui⁹ et mortē
deflet querens amasiū suū. Quā dicūt
etiā ad infernū descendisse ut redimeret
adonidē a regina penaꝝ ꝑsephonia.
Adonidē quoq̄ inducūt deū ēē vena
torē. et hūc violenter mortuū ēē ab a
pro plagatū. et non potuisse auxiliari
miserie sue. Hec oīa et multo plura tur
piora et maligna inducūt greci o rex
de dijs suis. que neq̄ dicē congruit neq̄
in memoriā oīo deferre. Vnde sumētes
hoīes occasionē a dijs suis ꝓpetrant oēz
īiquitatē et luxuriā et īpietatē pollu
entes terrā et aerē prauis actib̄ suis.
Egiptij vō sceleratiores et stolidiores
hijs existentes deterius omīb̄ errauerūt. Non enī contenti fuerūt caldeorū
et grecoꝝ cultib̄. sed insup̄ et bruta aīa
lia inducūt deos ēē. terrena videlicet et
aquatilia et arbores et germinancia. Et
contaminati st̄ oī insania et luxuria
deterius omīb̄. Nam quidā coluerūt
ouē. quidā vō hircū. alij aūt vitulū et
portū. Nōnulli vero coruū et accipitrē

et vulturē et aquilā. alij vero cocodril
lū. Quidā vō cactū et canē et lupū et sy
meā et draconē et aspidē. alij cepe et alli
ū et spinas et ceteras creaturas. De er
rore iudeoꝝ et vera fide xp̄ianoꝝ. Ca. xxxv

Veniam⁹ o rex ad iudeos ut videa
m⁹ quid senciant et ipī de deo. Hij
nāq̄ existentes de stirpe abrahā
ysaac et iacob habitauerūt in egipto. E
duxit autē illos deus inde in manu for
ti. Nam sepius dijs genciū seruierunt.
et missos ad se ꝓphetas et iustos interfe
cerūt. Deinde postq̄m filio dei cōpla
cuit. ut veniret in terrā. negantes eum
tradiderūt pylato presidi romanoꝝ. Et
crucifixerūt eū īmemores beneficiorū
eius et īnumerabiliū miraculoꝝ que ī
ter eos opatus est et perierūt ꝓpria īq̄
tate. Colūt etiā nūc solū deū oīpotentē
sed non scd̄m scienciā. Nam xp̄m negāt
filiū dei. et st̄ silēs gentib̄ licet appropin
quare aliquo modo veritati videantur.
a qua seipsos elongauerūt. Ista vō de
iudeis dicta sufficiant. Xp̄iani autē a
xp̄o dicunt̄. Sic enī filius dei altissimi vo
cat̄. Qui de celo descendens ꝓp salutē ho
minū de spū sancto ex maria virgine
natus absq̄ virili semine et salua ma
tris integritate carnē suscepit et hoīb̄
apparuit ut a multoꝝ deoꝝ errore ipos
reuocaret. Qui mirabili sua disposici
one per crucē morte gustata spontane
a voluntate. post tres dies resurgens
per xl^a dies cū eis cōuersatus celos ascē
dit. Duodecim discipulos habuit qui p⁹
eius in celū reditū exierūt in oēs orbis
prouincias et docuerūt illi⁹ magnificē
ciā. Vnde qui adhuc mīstrant iusticie
predicacionis illoꝝ xp̄iani vocant̄. Et
hij sūt qui sup̄ oēs gentes terre īuene
rūt veritatē. Cognoscūt enī deū crea
torē et auctorē oīm in filio vnigenito et
in spū sancto. Veraciter enī hec est via ve
ritatis que ambulantes per eā in reg
nū ducit eternū. promissū a xp̄o in fu
tura vita. et ut noueris rex q̄a non a
meipso dico. scripturas intuēs xp̄ianoꝝ
īuenies extra veritatē nichil me dicē. Qua
ꝓp quiescant stulti sapientes tui aduersus

xpm̄ vana loqui. Expedit enī vobis deū
creatorē colere. et incorruptibilia illius
auribz ꝑcipere verba. ut condēpnacioēz
euadentes et tormenta īextinguibilia
vite eterne heredes ēē mereamini. De
fine certamīs quo nachor oēs cōfutauit. xxxvi

Ut autē ꝑtransiuit ista nachor rex
quidē furore concitabat̄. Rethores
vero illius et sacerdotes ydoloꝝ
muti stabant non valentes contradicere
nisi ꝙ infirma quedā et nullius momēti
verbula musitabant. Filius aūt regis
exultabat spū et letabunda facie glorifi
cabat dm̄. qui ī īuio transitū dedit con
fidentibz in se. Nam per hostem et īimi
cū vitatis vitatē defendit. et erroris pn̄
ceps aduocatus recti sermonis monstra
tus est. Rex quidē q̄uis atrocit̄ iratus fu
isset nachor. nichil tamen in eū exercere ma
li potuit. eo ꝙ corā omībz iusserat ei ut
fiducialit̄ et sine oī timore ageret pro xpi
anis. Multū tamē ipe contradicēs sub
inferebat per enigmata ut cederet īstā
cie disputandi ut patētur se vinci a re
thoribz. Sed nachor multo magis con
ualescebat dissoluens omnes opposicio
nes eoꝝ et silogismos. et redarguens ꝑ
suasionē erroris. Ꝑtracta vō fere usqz ad
vesperā disputacioē iussit rex dissolui cō
siliū quasi seqnti die rursus de hijs trac
taturus. Josaphat eū secū ducit et secreto
arguens grās egit. Cap̄ xxxvij.

Filius autē regis regi ait. Sicut
in pncipio precepisti iustū iudi
ciū fieri dn̄e. iusticie finē īpone
de duobz altm̄ faciendo. Aut meū ingrm̄
ꝑmitte manere mecū nocte ista ut simul
conferamus de hijs que opus est cras rn̄
dere aduersarijs nr̄is. tu aūt denuo tuos
assumens congrua vobis meditamini ꝓ
ut volueritis aut tuis michi ꝑmissis ac
cipe meū ad teipm̄. Si vō vtriqz fuerint
apud te. meus quidē erit in tribulacioē
et timore. tui vō in gaudio futuri sūt et
requie. Et hoc non videt̄ m̄ iustū iudici
ū esse. sed violenciā potestatis. et fedis
ēē preuericacionē. Supatus deniqz eui
dencia sermonis rex suis quidē phis et
sacerdotibz penes se retentis nachor con
cessit filio. spem adhuc in illo retinens et
seruaturū que promiserat arbitrās. Abi
it ergo regis filius ad palaciū suū qua
si quandā olimpiacā victoriā de aduer
sarijs reportans habens secū nachor.
Quē singularit̄ aduocans ait ad illū.
Ne putaueris me ignorare q̄s sis. Scio e
nī diligenter te non ēē scm̄ barlaā sed na
chor astrologū. Et miror quō vobis visū
est talem simulare ypocrisim. et tante
cecitatis me putare ēē ut media die lu
pū pro oue fusciperē. Sed bene sermo cā
tat̄ quia cor fatui vana cogitabit. Cogi
tacio igit̄ vestra īanis et consiliū istud
vanū fuit et oīno fatuū. Sed opus quod
opatus es omni intellcū plenū est. ideo
nachor gaude et exulta. Plurimas igitur
grates refero quia defensor vitatis hodie
fcūs es. et non cōtaminasti labia tua
pollutis sermonibz et dolosa simulaci
one. sed potius illa purificasti ab īqui
nacionibz errorē falsoꝝ redarguendo de
oꝝ. et vitatē xpianoꝝ dogmatū asseren
do. Ego autē sategi te mecū adducere dua
bz de causis. Ne videlicet rex seorsū te sus
cipiens tormentis adiceret eo ꝙ non sibi
placita pronūciasti. et ut graciā hāc
quā hodie opatus es tibi recōpensarē.
Sed que est retribucio. Ista scilicet ut os
tendā tibi declinare a via mala et lubri
ca per quā hactenus incessisti. et ambu
les per rcām et salutarē semitā quā
non ignorant̄ sed scient̄ et sponte male
agendo effugisti. baratris ac precipici
is teipm̄ cōmittendo. Intellige ergo na
chor intellectualis existens et pre omībz
solū desidera xpm̄. ut apud ipm̄ abscon
ditā vitā lucreris. fluxa ista et corrupti
bilia despiciens. Non enī per omē viues
seculū sed cū sis mortalis discedes hīc post
modicū sicut et oēs alij qui ante nos fue
rūt. Et ve tibi si graue pcti onus baiulas
ieris illuc ubi iustū iudiciū et retribuci
o opm̄ est. et nō abiecis prius illud cū fa
cilis sit eius deposicio. Nachor verbis eius
cōpūctus ad hēmū cōuolauit. Cap̄ xxxviij

Nachor igit̄ cōpūctus aīo in ver
bis istis ait. Bene dixisti o rex
bene dixisti. noui enī et ego vm̄

et qui non mentit deū per quē oīa fīūt
et futurū iudiciū scio. qua ex multis scrip
turis hoc audiui. sed mala consuetudo
et veteris ītoleuitas erroris oculos cecā
uit cordis mei. et tenebras profundas aspi
sit cogitacionibz meis. Huic autē in ver
bo tuo velamentū obscuritatis veiciēs ad
lumen curro vultus dñi. forsitā misere
bit mei. et ianuā pñe aperiet seruo ne
ꝯ apostate. licet impossibile videat mi
remissionē pcōz meoz que arena ma
ris grauiora sit posse adipisci. quia scie
ter et non ignorante peccaui ab infācia
usq; ad hanc etatē. ¶ Hec ut audiuit re
gis filius mox spū sco inflāmatꝰ intrin
secus in corde conmaluit. et cogitacioēz na
chor ad desperacionē inclinatā releuare co
pit. et ad stabilitatē fidei xpi erigē dicēs.
Nulla o nachor sit tibi dubitacio. Scrip
tū est enī. possibile est deo de lapidibz istis
exatare filios abrahe. Qui pp sūmā benig
nitatis eminēciā omnibz ad se cōuersis ce
lestē aperuit ianuā. nulli salutis dene
gans introitū. sed misericordit penitē
tes recipit. Nam ideo prima et terna. et
sexta et nona et vndecima hora equalis
omnibz merces reddit. sicut sacrū refert
euangeliū. Itaq; licet hactenꝰ in ptās cō
senueris. si flagranti corde accesseris. eo
rū qui a iuuentute pondus diei et estus
portauerūt consorcio dignus efficieris.
¶ Hec et alia multa de pnīa saīs̄imꝰ loca
tus iuuenis in malis īueterato nachor.
et pollicitus vemissionē pcōz. pmittēs
xpm soce. ppiciū et plūmis exemplis certi
ficans quia patus est semp ad suscipiē
dā penitenciā languidā illius aiaz velꝰ
quibusdā medelis refocillans plene vesti
tuit sanitati. Ait ei confestī nachor ad il
lū. Tu quidē nobilissime aiā piter et cor
pore benigne instructꝰ hijs mirabilibz
misterijs pseuera in bona confessioē
usq; ad finē. et nullis modus vel tēpus
hanc de corde tuo amputet. Ego vō vadā
salutē meā querē. et per penitenciā
deū placare quē irritaui. Non enī re
gis ulteriꝰ videbo faciē si tm̄modo volu
eris. Ictus igit vehementi effatū ē regis
filius et gratanter verbū suscipiens cōplex
atus eū et osculatus est. Et attentissime
pro eo oracione fusa et cōmendans eū deo
emisit de palacio. Egressus autē nachor
cōpunctus corde ad pfundissimā cuendo
quasi ceruus puenit hyemū. et monachi
cuiꝰdā sacerdotali honore predīti spelū
tū attigit. ubi absconditus ille latitabit
pp regis timorē. Cui hūlit prostratꝰ ab
luit pedes lacrimis imitatꝰ meretricē
de euangelio et diuinū postulabat bap
tismū. Sacerdos igit tū diuīa plenus
cēt gracia intellexit illud diuinitꝰ fieri
et continuo sicut mos erat catheziçauit
eū et instruens diebz non modicis de
mū baptizauit eū in noīe pris et filij
et spūs sancti. Ayanlit itaq; nachor tū
eo penitenciā agens de ptās suis. et be
nedicens deū qui nō vult aliqꝫ pire.

Rege carra cultū deoz vacillante ydolatras

Dum autē discessū nachor cognito rex
decidit a spe quā retinebat i illo.
Videns autē suos sapientes et iprudētes
vethores itu fatale supatos. in defectu e
rat maximo. Et illos quidē cōtumelijs
plūmis et dedecore affectos. quosdā ner
uis vehemēti flagellatos. nōnullos
ecia oculis orbatos eiecit a facie sua. Ipe
autē ptim recognoscē cepit fulsos deoz
infirmitatē. licet perfecte lumē xpi nō
respicē voluerit. Nā cū cū fusa caligis
spissa nebula adhuc cordis illius vela
bant oculi. ¶ Verūptā sacerdotes nam
non honorabat. nec festiuitates agebat
et libamina non exhibebat ydolis. sed
vacillantē utrobiqꝫ mentē gestabat.
Hinc quidē infirmitates recognoscens
deoz suoz. unde vō certitudinē atq; dili
gencia formidās euāgelice cōuersatio
nis. sed radicitus malignis tenebatur
moribz. Vehementi enī voluptatibz ser
uiebat corpis. et oīno viajs more cap
tiui hyabat. Secdm tempꝰ illud solep
nitas erat futura fulsoz deoz celeber
rima in ciuitate illa. Solebat autē re
uteesse festiuitati et sacrificioz largitā
te hanc exornare. Unde metuebant te
plos pontifices cernentes eū negligenti
civem cultū deoz et tepide se habentē ne

forte ex toto subtraheret pñciā suā a tem
plis et priuarent ipsi a regali munificē
cia que dabat eis et ceteris oblacionibz. Sur
gentes itaq adeūt antrū in vastissima
positū heremo ubi habitabat quidā vir
magicis artibz vacans et erroris ydolo
rū acerrimus defensor theodas noīe. quē
rex honorabat magnifice. et ut amicū
colebat et mgrm. dicens per ipsius diuina
cionē ad augmentū et pfectū puenisse
suū regnū. Ut ergo sordidi sacerdotes p
uenerūt ad illū. hūc in auxiliū suū cō
uocant. et factā regi deoꝝ hesitacionem
manifestā faciūt. et qualia regis filius
egerit. qualiterq nachor adūsus eos pub
lice concionatus sit. et quia nisi ipe veneris
inquiūt nobis auxiliaturus tota spes nos
tra deficit. cūctiq deoꝝ cultus pierunt.
Surgit ergo theodas cū pñti sibi diaboli
ca malicia et contra veritatē armat. mul
tos malignoꝝ spuū vocans quos ad ma
la facienda nouerat prōptissimos. et qbz
ille mīstris semp utebat. et cū hijs pro
ficiscit ad regē. Ut autē nūciatus est regi
aduentus eius et intrauit virgā quidē
oliue baiulans. melote vo precinctus. sur
rexit rex de sede sua. et procedēs obuiā
illi osculatus est eū. et allata sede sua iux
ta se sedē fecit. Huius consilio rex oēs ad so
lempnitatē deoꝝ cōuocat. Caplin xl.

Tunc theodas ait regi. Rex īeter
nū viue maximoꝝ deoꝝ benig
nitate protectus. Audiui autē
te certamē magnū habuisse aduersus
galileos. et splendidissimo victorie dyade
mate coronatū. Ideoq veni ut letabun
dā solēpnitatē simul celebremus. iuuenes
q pulcherrimos et decoras virgines īmor
talibz dijs sacrificemus. thauros q centū
et aīalia plurima hijs offeramus. ut
habeamus eos deinceps adiutores īuictos
et per oēm vitā nrām placabiles. Ad hc
rex ait. Non vicimus o senior non vicimus
sed debiliter pocius supati sumus. Nam q
pro nobis putabant eē subito contra
nos facti sunt. et bachantē et amentē.
et infirmā nrāz īuenientes aciē pror
sus hanc deiecerūt. Nūc vero si qua tibi
virtus adest et fortitudo ad auxiliandū
deposite secte nre. et rursus erigendā
hanc enūcia michi. Tunc theodas tales
dedit regi responsiones. Galileoꝝ quidē
congressiones et vaniloquia noli rex for
midare. Nam que sūt que dicūt ab eis
aduersus viros racionabiles et sapiētes?
Que si michi obuiauerint multo facili
us deicient. q̄ foliū quod a vento motū
corruit. Neq enī ante faciē meā venire
sustinebūt. necnon et sermonē mecū cō
ferre. et interrogaciones et oppositiōes me
cū facere. Sed ut istud certamē ppositū et
totū quodcūq voluerimus recte nobis eue
niat et scdm votū rex nobis procedat.
exorna celebritatē solēpnitatē hāc cele
berrimā. et pietatē deoꝝ quasi quedā
arma fortia indue et bene tibi erit.
Sic gloriabat potens in malicia et coo
peracioē malignoꝝ spūū. ex toto regē fe
cit obliuisci verba salutaria. que cor illius
aliqntulū tetigerant et ad consueta pe
nitus reuocauit. Unde lre regales mox
ubiq transmisse sūt. ut cōuenirēt oēs ad
execrandā solempnitatē deoꝝ. Tūc vide
res confluentes pplos oues et boues. et
diuisa adducentes aīalia. Omībz itaq
congregatis surgens rex cū seductore
theoda ad templū abijt tauris ad sacri
ficiū adductis centū xx. et alijs multis
aīalibz. et celebrauit pphanā solēpnita
tē adeo q resonaret quidē ciuitas a vo
cibz brutoꝝ aīaliū. et ipe aer pollueret
nidore sacrificioꝝ De iosaphat per mu
lieres seducendo consiliū dat. Cap xli.

Hijs itaq consūmatis et nequicie
spiritibz valde gloriantibz super
victoriā theode. et gracias ei re
ferentibz temploꝝ sacerdotibz. rex itm
ad palaciū redijt et ait theode. Ecce sicut
iussisti totū impendimus studiū ī exorna
cione solēpnitatis. et sacrificioꝝ liberali
tate. Iam ergo tempus est ut pmissa ad
īpleas et filiū meū qui a nostris disces
sit cultibz ab errore xpianoꝝ liberes.
et clementibz dijs reconcilies. Ego enī
oēm artē et manus agitans nullam
morbi huius īueni curacionē. Tue de re
liquo sapiencie quod michi contigit in
fortuniū cōmitto. Si ergo liberatus per

te ab hoc rursus videro filiū meū dijs
seruientē. et delectacionibz voluptuose
vite huiꝰ et regni fruentē. statuā tibi
erigens aureā sicut dijs sacrificabo il
li et ab omībz honorari te faciā ꝑ infi
nita tempa. Theodas autē aurē attēte
inclinās maligno et ab illo edoctus cō
siliū malū et exterminabile lingua il
lius et os effūs ait ad regē. Si recupe
rare vis filiū tuū. et vanā illiꝰ ꝑtinaci
am deponē. īueni artē cui nō valebit
resistē. sed facile mollescet rigida eiꝰ co
gitacio sicut cera a facie ignis. Cūctis o
rex assistentibz filio tuo et mīstrantibz
longe ab eo remotis. mulieres decoras
et valde speciosas et ornatas introduci p̄
cipe ut sint cū eo assidue et mīstrent ei.
conuīsent et cōmorent cū eo. Ego autem
vnū de spiritibz qui ad huiusmodi michi
ordinati sūt. īmittens ei forcius libidinis
ignē succendā. Postq̄ vō coierit ipse cum
vna sola taliū mulierū. nisi oīa conces
serit tibi pro voto despicabilis ero tibi et
de reliquo īutilis et suppliciis dignꝰ. Nichil
enī ut facies mulierū abducē et seducē
iuuenū cogitaciones preualet. et audi
narracionē meo sermoni testificantē.
¶ Quidā rex filios mares habē nō pote
rat. vnde vehementer tristis erat. et hoc
infelicitatē non modicā estimabat. Qui
cū in huiꝰmodi eēt anxietatibz nascitur
ei filius. et sup hoc gauisus est gaudio
magno. Dixerūt autē ei ꝑitissimi me
dicorū q̄ si infra decē ānos solē vel ignē
videret oīno lūe priuaretur. Hoc enī ocu
lorū illius posicio significabat. Rex itaq̄
ut audiuit talia fertur speluncā in q̄dā
petra excidisse et ibi filiū cū nutricibz su
is inclusisse ut nullo modo usq̄ ad com
plementū decē annorū lucis claritatē
videret. Finitis autē decē ānis de antro
puer educitur. nullū mūdialiū rerū ꝑ vi
sū hn̄s noticiā. Tunc iubet rex oīa sibi se
cundū genus exhiberi et ostendi ei. viros
quidē in vno loco. alibi vō mulieres. Hic
aurū et argentū ibi margaritas et lapi
des preciosos et vestes splendidas et orna
menta currus speciosos cū equis regalibz
Et ut breuiter dicā oīa scdm ordinē et genꝰ

ōnderūt puero. Interrogante vero ipso q̄d horū
vnūquodq̄ vocaretur. regis ministri vniꝰ
cuiꝰq̄ appellacionē indicauerūt. Cū aūt
mulierū nomen anxie discē quereret ser
tur spatarius regis ludendo dixisse demo
nes eas eē que seducūt hoīes. Cor aūt pu
eri illarū desiderio plusq̄ ceteris rebz an
helabat. Ostensis igitur sibi omībz ad regē
reduxerūt eū. Tunc interrogat rex filium
quid amplius amaret ex omībz que videat
Quid inquit pater aliud. nisi demones il
los qui seducūt hoīes? Nullius enī eorū q̄
michi hodie demonstrata sūt. sicut illorū a
micicia exarsit aīa mea. Et miratꝰ est
rex ille in verbo pueri. Et vide quā tyrā
nica res est amor mulierū. Et tu igitur
non aliter putes supare posse te filiū tu
um. nisi hoc modo. Josaphat spū fornicaci
onis vexatꝰ oracione se armat. Cap̄ xlij.

Suscipit rex verbū libenter et addu
cuntur ei preelecte puelle et decore et
valde speciose. Quas et ornatu il
lustrat splendido ut amplius ad captiuā
dū puerū sint ydonee. Famulos quidē
et mīstros pueri oēs eiecit de palacio.
illas vero in loco eorū constituit. Itaq̄ ip
se assident ei eūq̄ circūplectūtur. et ad ex
ecrandū suū coitū illiciūt. oī gestu et ver
bis incitantes ad libidinē. Non habebat
aliū ad quē respiceret. aut cū quo loque
retur aut cōuesceret. Ipse namq̄ erāt ei
oīa. Theodas vō rursus ad illā malig
nā speluncā suā rediit. et liberos suos
respiciens per q̄s talia opari poterat.
vnū malignorū accersiuit. et ad bellan
dū contra xp̄i militē trāsmisit. Malignus
vero spūs alios quoq̄ nequiores secū as
sumens demones cubiculū adijt fortissi
mi iuuenis et irruit in eū vehemen
tissimū carnis succendens caminū. Mū
da vero illa aīa diaboli suggestiones
senciens et bellū cernens malarū cogita
cionū sup se fortiter veniens turbabatur. Mox
vero amori libidinoso diuinū amorē ipso
siuit et in memoriā reduxit seipm illiꝰ
pulcherrime glorie et īeffabilis xp̄i im
mortalis sponsi mūdarū aīarū et nup
ciarū. de quibz miserrime eicientur qui
nupcialē polluerūt tunicā ligatis ma

nibz et pedibz in tenebras exteriores. Hec cogitans et lacrimis pfusis plangebat pectus suū ut maligna inde cogitaciones effugaret. Deinde surgens et manū in celū elevans flagrantissimis lacrimis et gemitibz deū īuocabat ad auxiliū et dicebat. Dñe deus omnpotens misericors et miserator. spes desperatorū. et destitutorū adiutoriū. recordare mei indigni servi tui in hac hora. et ppicio me oculo respice. et libera a gladio demoniaco aiam meā. et de manu canis. vnicā meā. Et cum dixisset amen. diuinā sensit consolacionē relatus sup se veniente. et statī maligne discesserūt cogitaciones. Ipe vo usq; mane in oracione pstitit. et agnitis machinamentis dyaboli cepit corpus suū amplius affligē fame siti et alia contriacōe. Totis namq; noctibz stabat sup pedes suos sibimetipsi reducens in memoriā que promiserat deo. et describens in aīo hui splendorē iustorū. et inde malorū gehenā cōmemorans assidue ne otiosā et vacuā suā inueniens hostis aiam. cogitaciones illi malas finale aspergeret. et mentis mūdiciā pollueret.

De fornicacōe multiplici colloquio tēptat

Puella regia cū

Quidq; igit hostis Cap xlij. .

destitutus est et oīno desperās suū iuuenē. aliā vadit inuenire seductionē. Nā ingressus est vnā iuuencula rū illaq; que ceteris erat formosior et regis fuerat filia. que cupiua de sua alienata est patria. et regi auenir quasi quoddā munus eximiū fiut oblata. Oīa ei ad malicia ptinencia machinamē ta fatale et cito maligno inuenit. Deinde regis filio ad dexteras corruens cōpassionis caritatē ergā puellā īmittit ei q si sub obtentu intellectus et ornamēti mētis illius quia erat ingenua et de regali genere patria etiā sua et gla erat priuata. Cū his etiā cogitaciones submittit ut liberaret eā ab ydolis et xpiana faceret. Itaq; loqui cepit puelle regis filius et diuine notitie sibi verba proferre dicens. O mulier cognosce viuente in sola deū et noli hoc errore ydoloz corrupi. Sed domini xpm intellige creatorē ee oīm rerū et beata eris desponsata īmortali sponso. aliisq; talia dicente illo aut illa. Si mee salutis dñe mi sollicitudinē geris et cupis deo tuo me offerre et humle aiaz meā saluā facē. fac et ipe vnā petitionē meā. et omnibz statī paternis dijs abrenū cians tuo adherebo deo. Cōiungē michi nupciarū copula et ego preceptis tuis gaudens obediā. Cui ille. Inanis o mulier tale michi pretendis durā petitionē. Ego enī licet fortiter tue gerā sollicitudinē salutis. inquinare tamē corpus meū per turpē cōmixtionē grauem m ē et oīno īpossibile. Illa autē totā cōplanabat illi viā et iūgens. quare inquit talia fatuis. tu oī replete sapia. Vt quid pollutā rem et turpē vocasti cōmixtionem. Non enī et ego exps sū scientie xpianoz libroz. sed multa volumina legi i pria mea. multosq; xpianos meū colloquētes audiui. Nonne scriptū est in quodā libroz vroz. honorabiles nupcie et thorus imaculatus. Et melius est nube q̄ vri. et quod deus cōiunxit homo non separet. An non antiquos iustos patriarchas scilicet et pphetas vxores habuisse docent septuare vestre. Nonne petrū illū quē principē aplorū dicitis fuisse cōiugē scriptū e habuisse. Quibz igit auctoritatibz fultus nupcias pollucionē debes appellare. Valde videris michi a vitate dogmatū vroz errare. Cui ille rīdit. Etiā mulier sic se hīt ista quēadmodū dixisti. Nam pmittit volentibz vxores ducē. sed non eis qui semel promiserūt xpo virginitatē illibatā seruare. Ego enī ex quo lauacro p unifictus sū diuini baptismatis a iuuentutis et ignorancie mee delictis mūdū meipm seruare xpo sponsi. Et qua racione quod deo promisi violare potero. At illa rursus ait. Sit et ista tua voluntas q̄madmodū pposuisti. aliā vero mūnā q̄dā et fere nullā petitionē meā pfice si vis facē saluā aiaz meā. Concube mecū hac nocte et tua me pfrui patē pulchritudine nec non et ipe meo sacare decore. et pmitto tibi ap summo diluculo xpiana fiam. et oī abrenūciem

cultui deorum. Et tibi erit non solum indul
gencia pro dispensacione ista. sed insuper
retribucio munerum pro salute mea a
deo tuo. Nonne plurima principes religio
nis vestre apostoli secundum dispensacionem egerunt
pretereuntes nonnumquam minus propter ma
ius mandatum? Nonne paulus dicitur cir
cumcidisse thimotheum propter meliorem dispen
sacionem? Et licet execrabilis sit xpianis
circumcisio. tamen ille non respuit hanc
facere. Et multa talia in scripturis tuis
inuenies. Josaphat vacillanti dominus felicita
tem sanctorum et penas reproborum per visum demon
strat. Cap xliiij

Hec igitur dicens
et blandiens reciaque et laqueos
a dextris et a sinistris circumpli
cans turrem anime illius commouere cepit. rigo
remque deponere propositi illius. et deliberacio
nem nutabundam efficere. Seminator autem
malicie et iustorum inimicus vacillans cor
illius considerans cum suis canibus vnani
miter aggrediuntur xpi militem. omnesque illius
anime virtutes conturbant. et dirum amo
rem puelle suggerentes. ignem vehemen
tissimum concupiscencie succenderunt in
eum. Cernens autem ille seipsum fortiter
inflammatum et ad peccandum captiuatum.
et cogitaciones suas ad puelle salutem
et ad deum conuersionem quasi hamo escam
proposite actioni circumpositas et occultan
tes ei hostis submissiones id est non esse
peccatum pro salute anime semel mulieri misce
ri. ingemiscens defectionem anime pessunda
te mox semetipsum ad oracionem conuertit
et fluuia lacrimarum ex oculis largiter profun
dens clamabat ad dominum qui saluos facit
sperantes in se. In te domine speraui non con
fundar in eternum. Neque irrideant me inimici
mei tua protectum dextera. Per plurimas
vero horas cum lacrimis orans et multas
genuflectiones faciens collocauit seip
sum in pauimento et soporatus paululum
vidit semetipsum a quibusdam terribilibus
raptum et loca que nunquam viderat pertranse
untem. et ad quoddam perductum maximum pra
tum decoris floribus bene redolentibus exor
natum. ubi arbores quidem cernit omnigenas
et varijs fructibus ornatas extraneis qui
busdam et mirabilibus. Foliaque arborum dul

cem sonum reddebant. aura quadam grata a
gitata. et insaciabilem et gratissimum odo
rem emittebant. Sedesque posite erant
de mundissimo auro et lapidibus preciosis
fabricate nimium splendorem reddentes.
et lecti lucidi preciosissimis stramentis.
que decore suo omnem narracionem superant.
Aque etiam preterfluunt limpidissime ip
sos letificantes oculos. Per mirabilem
vero istum et maximum campum terribiles
illi deducentes illum in ciuitatem introdux
erunt ineffabili fulgore splendentem. Et ex
auro quidem obriso muri erant et de la
pidibus quos nullus aliquando vidit propug
nacula altissima. O quis illius referre
preualet ciuitatis decorem et claritatem
Lux autem desuper infusa radijs suis
omnes plateas ipsius illustrat. et ethe
rei quidam exercitus splendidi in ea con
uersantur canticum cantantes. quod auris
mortalis nunquam audiuit. Et vocem
audiuit dicentem. hec est requies iusto
rum. Ista est leticia sanctorum qui placue
runt domino. Inde denique educentes illum.
reuerendissimi viri illi repedabant.
Qui iocunditate illa et gaudio totus per
fusus. ne priuetis me aiebat ne priue
tis me gaudio ineffabili isto. sed conce
dite michi in vno preclare ciuitatis an
gulo conuersari. Illi autem dicebant. Im
possibile est te nunc hic esse sed labore
multo et sudore venies huc. si tamen tibi
met vim inferre potueris. Hijs dictis
maximum illum campum rursus transeun
tes ad loca deduxerunt tenebrosa et
omni feditate et tristicia et tribulaci
one et turbine plena. Vbi fornax estu
abat ignis succensa. et vermium genus
atque serpentium ibi erat inter flammas vi
uens et animas crucians. Et vox audita
est dicens. Iste est locus peccatorum. Ista sunt
tormenta eorum qui prauis actibus et tur
pibus semetipsos polluunt. Postea edux
erunt eum inde hij qui eum introduxerunt
Idem in se reuersus egrotat. et patrem se
visitantem sceleris arguit. Cap xlv.

Statim in se reuersus tremebun
dus erat totus. fluminaque la
crimarum decurrebant ex oculis

eius. Omis autē pulchritudo illius īpudice
puelle et ceterarū fetidior stercore atq;
putredine ei videbatur. Voluens aūt in
aīo eorū que viderat mēoriā. desiderio bo
norū et timore malorū sup lectū infirmus
decubuit nequaq̄ surgere valens. Nun
ciatur ergo regi egritudo filij. Qui post
q̄ venit interrogauit quidē qd̄ accide
rat. Ille autē refert ei per ordinē que
viderat et ait. Vt quid laqueū pedibus
meis p̄parasti. et deicere aīaz meā volus
ti? Nisi enī dn̄s adiuuisset me paulo
minus hītasset in īferno aīa mea. Et
nūc o pr̄ qm̄ aures tuas obturasti ne
audires vocē meā bona tibi suggerentē
saltē ne me prohibeas per viā rectam
incedere. Hoc enī desidero hoc ambio
id est ab omnibz terrenis liberari. et ad
loca pgere vbi barlaam xp̄i famulus
habitat. et cū eo residuū p̄ntis vite mee
expendere. Si autē vi retinere volueris.
videbis repente me tristicia et angus
tia mori. et neq; tu pater de reliquo
vocabis. neq; ulterius filiū me habebis
Itm̄ ergo defectus apprehendit re
gem. rursus tedet eū vite sue. et ma
le cōuersus ad semetipm̄ in suū abijt
palaciū. A theoda vero qui missi fue
rant nequicie spūs aduersus scm̄ pu
erū redeūtes ad eū confusi deiectionē
confitentur. Et licet sint mendacissimi.
tn̄ casū sue deiectionis apte retulerūt.
Ille aūt sic ait. Vos infirmi et miseri
quō ab vno puero estis supati? Non in
quiūt valuimus sustinere nec oīo respicere
xp̄i virtutē et vexillū passionis eius qd̄
crucē vocant. Rex aūt vndiq; destitutus
theodā itm̄ aduocat. cui et dixit. Oīa
que nos docuisti o sapientissime cōplen
tes. nullā utilitatē consecuti sumus. Nūc
aūt si alia tibi ars residua est. et illius
expienciā capiamus. forte īueniemus ali
quā mali solucionē Josaphat contra theo
dam verborū certamē init. Cap xlvi.

Detente vero theoda ad colloquiū
filij venire. mane rex secū assu
mens eū ad visitandū pgit fi
liū. Et rex sedens loqui cepit exprobans
et reprehendens eū de īobediencia sua
et ptinaci voluntate. Illo vero denuo confir
mante et nichil p̄ponendū ēē xp̄i carita
ti clamante procedens in mediū theo
das ait. Quid cognouisti o iosaphat ī
īmortalibz dijs nr̄is quia ab eorū cultu
discessisti. et patrē tuū regē ita ad iracū
diā prouocasti? Odibilis factus es omī pplo.
Nonne ab ipis tibi prestita est vita? Non
ne et ipi exhibuerūt te pr̄i oracione eius
exaudita. et eū de sterilitatis vinculo
liberauerūt? Qui ait ad theodā. Au
di erroris profunditas et palpabiliū te
nebrarū fetor. babiloniū semen. vanilo
que ac miserrime senex. Cur deridē co
naris salutis predicacionē per quā er
rabundi viā īuenerūt. per quā pditi
et male captiuati reuocati sūt? Quid
melius est dic michi. seruire deo oīpoten
ti cū filio suo vnigenito. et spiritui scō
deo īcreato et īmortali p̄ncipio et fonti
bonorū. cuius impiū īestimabile et gl̄a
incōprehensibilis. an demonibz pditis
et īaīatis ydolis. quorū gl̄a et laus ad
ulteriū est et puerorū corruptio. et ce
tera īpietatis opa? Stulte preciosius est
tuo ydolo aīal quod offertur ei. Nam ydo
lū homo fecit aīal vero deus creauit. Et
ideo longe te racionali intellcūalius est
aīal irracionale. Nam illud cognoscit nu
trientē se. tu vero deū ignoras per quē de
nichilo factus es. per quē viuis et con
seruaris. Non est igitur congruū vos insipi
entes et cecos et sine intellcū iustos subsā
nare. sed pocius vosmetipsos deflere. Amē
cie quippe non pietatis sūt opa vr̄a. Nam
studiosus bellorū militaris aspcūs simile
ydolū erigens vocauit martē. Alius aūt
mulierū concupiscencia succensus. scdm̄
viciū suū deū fecit quē vocauit venerē
Iste autē ꝓpter vinolenciā suā finxit ydo
lū. quod vocauit bachū. Similiter vero et
aliorū malorū concupiscentes suorū viciorū
statuerūt ydola. Nam passiones suas dm̄
vocauerūt. Et ideo in delubris suis fiunt
īpudice saltaciones et luxuriosa cantica
resonant. et furiosi īpetus fiūt. Quis
sustinebit eorū turpitudines referendo os
suū inquinari? Isti tui cultus sūt. o theoda
statuis insensibilior. Hec me suades adorare.

hec colere. Ego vō deo meo seruiā. et illi sacrificabo meipm totū deo creatori et prouisori vniuſor. per dnm nrm ihm xpm spem nrām per quē accessū hēmꝰ ad prēm luminū in spū sancto. per quē redempti sumꝰ de amara seruitute in sanguīe eiꝰ. Quid enī pulchrius est qꝫ ista confiteri. et talē colē deū bonū ac benignū qui mandat iusticiā et continentiā imperat. mūdiciā iubet misericordiā docet. fidem exhibet. pacē predicat. Ipsa veritas noīatur et est. ipsa caritas ipsa bonitas. Hinc melꝰ est colē qꝫ deos tuos nephyarios et vitiosos. turpes etiā actionibz piter et noībz. Idē eundē de stulta suor sapiēcia confundit. Caplm.

Dixit autē ad eū theodas. xlvii. Certe manifestū est quia nrām sectā multi et magni sapientes et narratores tā virtute qꝫ sciencia mirabiles tradiderūt. et oēs reges terre et potentes sicut bonā et nichil falsitatis habentē susceperūt. Galileor vero quidā rustici pauperes q et viles hoīes predicauerūt et ipi pauca nuo. nec duodenarii supgredientes. Quō ergo pauperor et ignobiliū atq rusticor predicatio ꝓponenda est multor et magnorū sapiencia tanta splendencia tradicioī. Que est autē asseratio hos vera dicē. illos vero mentiri. Cursus ergo filius regis rndit. forsitan theoda alinꝰ es. vōis hui⁹ audiens et sine intellectū pmanens. vel potius aspis obturans aures ne audias vocē incantancis. Stulte certe quō non reduces te in sensū vitatis. Hoc enī ipm quod a multis quidē sapia āmirandis vir cultus laudati sū. et a multis regibz defensi. predicatio vero euāgelij a paucis et ignobilibz viris predicata ē ostendit diuini cultus nri virtutē. et vestror malignor dogmatū infirmitatē et exterminiū. Si enī a rethoribz et philosophis exposita fuisset fides nra reges q et potentes habuisset cooperatores merito dicē posses humana virtute totū fieri. Hinc autē crescens a piscatoribz sēm cōpositū euangeliū. ab omibz vō tyrānis psecutū. et postea orbē implesse vniuſū.

quia iam in oēm tram exiuit sonus eor. quid dicē potes aliud qꝫ diuinā quādā esse et inexpugnabilē virtutē pro salute hoīm semetipsā astruentē. Nam vmbre eor sole. oēs languores hoīm curabāt. Demones quos vos timetis quasi deos non solū ab hoīm pellebant corpibz. sed etiā ab ipso exturbauerūt mundo cruces signo. per quod oēm pdiderūt magicā artē. et oīa venefica ineffectua ēē fecerūt. Quid ergo potes dicē de sapientibz tuis et rethoribz. quor stultā fecit deus sapiam. Inutores diaboli quid memoria dignū reliquerūt scō. Quid potes dicē de ipis nisi irrationabilitatē et turpitudinē et artē vanā. ornatu⁹ hoīr tenū contegentē fetentissime sectē sue. Theodas cōpunctꝰ hemii post narratiōem chor petit. Cap xlviii

Theodas chor petit. Cap xlviii

Theodas autē hijs auditis sermonibz ipa sermo plenus erat diuīe sapiēcie quasi tonitrui frigor consternatꝰ sine voce obstupuit. sero autē et vix sua sensit miseriā. Tetigit autē obtenebratos cordis illi⁹ oculos sermo salutaris. Qui tū igit de priorib⁹ suis actibz pniaz gerens et ydolor errorē condempnās ad lumen vitatis cucurrit. Et ex illo tpe tm a maligna conuersatiōe discessit. et tm seipm exercendis vicijs et magis artibz hostem exhibuit. quā ante hoc tempus erga illas amicitiā habuit. Tunc enī in medio consilij stans rege presidente magna voce clamauit. Vē rex spūs dei habitat in filio tuo. Vadet vita sumꝰ. et nullā ultra rēsionē habemꝰ. vel resistē hijs que ab eo dicta sūt prevalemꝰ. Vere magnꝰ est deus xpiā nor. magna fides eor. magna misteria. Conūsus aūt ad filiū regis ait. Dic m o illuīata aia sū sapiet me dns ihs xpc si discedens a malis actibz meis cōuertero me ad ipm. Cui inquit vitatis p vo etiā suscipiet te. et oēs qui cōuertūt ad ipm. Suscipiet autē non qualitūq; sed sicut filiū qui de longinqua veniens est regione id est de via iniquitatis consilius obuiā exiuit. et hinc apprehendens osculatus est. Et pcī confusione sublata

nox eū indut veste salutari. Nam ipe dns ait gaudiū fieri in celo sup vno pec catore pniam agente. Et itm dicit. Non veni vocare iustos sed pcores ad penitē nā. Nolu hesitare o homo neq ambi gus sed veni ad xpm benignū deū nos trū et illuiare. et facies tua non con fundet. Nox eū ut descenderis ad pisci nā diuini baptismatis. oīb confusio vete ris hoīs et tota sarcina multox pcoꝝ sepelietur in aqua. et in nichilū defluet. Theodas igit instructus sermonibz exijt continuo. et execrabile illud antrū pe tens. et sue magice artis libros assu mens velut totius auctores malicie. et misteriox demoniacox thesauros. igne combussit. Deinde vo spelunā adijt sa cratissimi illius viri ad quē nachor veit. et de se narrat oīa. puluere sup caput suū aspergens. grauesq gemitus emit tens et abluens semetipm lacrimis per ordinē eciā seni expectandas suas refe rens actiones. Ille vo eū ad saluādas aias. et de fraudulenti draconis fraudib eripiendas artificiosius edocet. mantat illū verbis salutaribz. Promittit remissionē petentox spiritū spondet fore iudicē. de inde cathezisans eū ieiunare multis di ebus pro hijs que deliquerat mandauit lacrimis et gemitibz deū pro illo exorās

De consilio arachis rex regnū cū filio di ijs itaq; audit. Cap. xlix.

Pactus rex vndiq; destitutus vehe menter tristis erat. et plurima cōmotione in aio fervebat. Conuocans at rursus quotq; erant de consilio. diligē ter p quirebat ab eis quid de veliquo fa ceret filio. Aultra autē consilia multis supponentibz. arachis ille supra meoratus illustrior ducatu et prim consiliy exis tens ait. Quid oportebat rex filio tuo fa cere et non feri. suadendo ei nūa seq dogmata et nūis seruire dijs. Sed ut video ad ipossibilia nitim. Nā ex natū nest ei uel forte ex fato contencio ista atq; duricia. Igit si tormentis eū tra deve voluis et cruciatibz tu hostis eris nature. et pater non vocaberis. et illū amittes pro xpo non cupiente. Restat ergo ad faciendū istud id est ut diuidas ei regnū. et in pte que cōtigerit ei regna re pmitte. Et si quidē rerū negocia et cu ra seculariū trapserint eū ad nrm labo rem sequendū et vitā. ex sententia nob res proueniet. Nā mores fortiter in aio roborati. facile deleri non pnt. Et ideo p suasione potius q̄ vi sū transmutandi. Si autē in secta pmanserit xpianox. hoc ipm non amisisse te filiū erit tibi mag nū defectionis solaciū. Her arachi dicēte oēs laudauerūt susciplentes consiliū. et Consentit utiq; et rex sic ista dispoi. Q̄ mane autē facto accersito rex filio ait ei Iste ultimus michi iam ad te sermo fili. cu nisi confestim obaudieris et nr hortā tem cor meū vereauis. non ultra bene sciab pcam tibi. Illo autē suscitante q̄ est virtus verbi. q̄ inquit multū laborans inobediētē te ad oīa vep pere. ut acquiescēs sermonibz meis vēi. Jam regnū meū diuidens in vna pte te esse et regnare faciā. eritq; tibi amo do licitū quātūcūq; desideras ptē viam. Cognoscens autē illa diuina veraciter aīa. et istud ad lapsū siue deliberacionis ponē regē. tamen obedire consensit ut ipsius mens euadet. et desideratū sibi vi am ambularet. Suspiciens aūt ait ve gi. Ego quidē desiderabā illū diuinū q̄ rere virū qui ostendit michi viā salu tis. ut oīnbz abrenūciando terrenis cū ipso residuū vite mee expenderē. Sed q̄m me pater non pmittis ut desiderata pagā in hoc obediā tibi. Nam in quibz non ad iacet manifesta pditio et a deo alienacio bonū est patri obedire. Rex igitz maximo repletus gaudio diuidit statū in duas p tes vniūsam sibi subiectā puinciā. ordi nat filiū regē. et ciuitatē quandā mag nā et populosā constituit ei in caput regni. et oīa tribuit que erāt congruē ea regi

Qualit̄ iosaphat secessit in pīte regni et que fecit. Cap. l.

Vnc iam iosaphat regni pīnte pcepta cū peruenit ad ciuitatem in qua regnaturus erat. dnīce quidem passionis signū id est crucē xpi venera dā in vnaquaq; urbis turriū posuit.

Templa vero ydolor et delubra instan
tius insequens destruxit. et usq ad fun
damenta diruit. Ipsaq ara fundamen
ta effodit. nullas impietatis reliquias
derelinquens. In medio ciuitatis tēplū
magnū et speciosū dño edificauit ppo et
precepit multitudini ut ibi frequēter cō
ueniant ad exhibendū deo cultū p sce
crucis adorationē. Decepcionē ostendit
ydolatrie et predicationē insinuat euā
gelij. dei verbi destensionē docet et mi
racula. Predicat aduentū eius passionē
notificat crucis per quā sanati sum⁹.
Resurrectionis virtutē et ad celos ascen
sionē metuendā cū hijs denūciat diem
terribilis illius aduentꝰ secundi. reposi
tiq fidelibz bona. et susceptura pcōres
supplicia. Et eo amplius trahebat oēs ad
sepm quo erat quidē opibz mirabilis
mansuetus et modestus moribz. Itaq
sic in breui tpe nūtius sibi subiectꝰ pplos
nues saluet et ruricule diuinis edocti sē
sermonibz. ut abnegarēt quidē multor
deor errorē reteaq iungerent fidei et eius
certissimis doctrinis ppo reconciliarēt.
Oēs qui in montibz et speluncis pter ti
morē pnōs inclusi fuerāt sacerdotes scōs
et monachi. et epor pauci. egressi de ab
ditis suis ad eū gaudentes veniebant.
Ipē autē eos qui pter xpm in malis de
ciderant malis et tribulationibz obuiā
eundo honorifice suscipiebat. et in suū
introducebat palatiū. pedes lauans. ca
pita abluens et oīo eos pouens. Pis
cinā autē confestim ppanat. baptizari
eos qui ad dīm cōuersi fuerāt iubet. et
baptizant pncipes prius et quotquot in
dignitate erant. Deinde milites et relīq
turba. Et baptizati non tm recipiebant
aiarū sanitatē. sed etiā qūtscūq lāguo
ribz fuerāt grauati corpalibz et febribz
vexati oīa deponebat. et oēs aīa puri
cati. corpore roborati. a diuino fonte egre
diebant. Hinc et confluebant ad regē
iosaphat vndiq multitudines. De tem
plis vero illis ac delubris in quibz pri
us cōuersabant sordidi demones pfecun
one atrocissima pellebant. et miseriā
que eis supuenerat in multor audien
cia vociferando flebant. et liberatē to
ta regio illa a tetervima seductioē eor.
luceq fulgebat imaculate fidei xpiane
rū. Igitur rex bonū omībz se prebebat
exemplū et ad similē multos inflāma
bat intencionē et accendebat. Studebat
enī ante oīa hoc regis opus ēe. ut hoīes
doceat deū timere et iusticiā seruare. In
hoc naī maxīe deū imitabat. q nichil es
timabat misericordia preciosius. Hīt p
scrutabant ab eo carceres et qui in me
tullis erant conclusi. et qui a creditor
bz erant suffocati. et oīa omībz largiti
ministrabat. Pater erat orphanor oī
ū et viduar et egenor. Tunc et illi qui
patri eius erant subditi et potius adhere
bant amicū errorē abiacentes vitiatem
euangelizabant. Et dom⁹ quidē roseplis
crescebat et confortabat. Dom⁹ aut a
uenir minuebat et infirmabat. Quali

Ista pīm deus visitauit. Cap ii.

Ista pīm deus visitauit. Cap ii.

rex auennir considerans et vir
atq sero in sensū rediens. suor re
cognouit fulsor infirmitatē deor et va
nā seductionē. Et utiq pīmos consiliij cō
uocans in lucē profert a se meditata. oī
bus autē eadē confirmantibz. Visita
rat enī eos oriens ex alto salutavis. Et
audita oratione iosaphat famuli sui. vi
sū est regi hec manifesta filio fore. Sta
bit igit seqnti die eplam iosaphat conti
nentē hūc modū. Rex auennir dilāssi
mo filio iosaphat. bene valere. Cogitatio
nes plēne fili hīe meā subintrāt contur
bant animā crudeliter subintrāt contur
dam nrā oīa cernens deficiencia quē
admodū fumꝰ deficiat. que vo sti secte xpi
anor sup solē resplendēcia. sensi vera
ēē que michi a te semp dicebant. Mul
ta quidē tibi mala ostendim⁹. infeliti
tergz heu xpianor non paucos occidim⁹
qui cooperante sibi inexpugnabili virtute
roborati per mortē aduersus nras cru
delitatē dimicauerūt. Huīt autē ablatis
illā nebulā de nīs auferentes oculis.
lucē quandā lucet modicā vitatis cerni
mꝰ. et priorū nobis penitencia subintrat
malor. Sed et hanc lucē nubes alia mā
le desperationis impolans obtenebrat tēp

tat. multitudinē opponens malorꝫ meorꝫ
et quia abhoīabilis iam ego sū xp̄o. et
non suscipiendꝰ sicut apostata et hostis
illi factus. Quid ergo ad ista dulcissiē
fili dicas. ipe manifestū michi citius fa
cito. et quod oportet me facere tuū p̄rem
edoce. et ad noticiā rei que expedit me
ꝑtrahe. ¶ Hanc ep̄lam iosaphat suscipiēs
et que in ea continebant legendo ꝑtransiēs
gaudio simul et admiracione replebat.
Moxq; ingressꝰ in suū cubiculū ante do
minicā ymaginē in faciē corruit. et la
crimis terrā irrigans ait. Gracias ti
bi ago dn̄e amator hoīm deus miseri
cordie quia pacient sustinuisti et pacien
ter sustines excessus nr̄os. et hactenꝰ nos
īpunitos dimisisti. Nos eni digni eramꝰ
olim proici a facie tua. et exemplū fieri
in seculo isto sicut pentapolim hītantes
facinorosi fuerūt quos igne et sulphure
cōbussisti. Sed īmensa paciencia tua mi
sericorditer effusa est sup nos. Inde cum
regali officio. ad domū p̄ris sui venire
ꝓperabat. Qualr̄ eū filius instruxit et de
sacro fonte suscepit. Cap̄. lij.

Ut aūt patri annūciatꝰ est aduē
tus filij egredit confestim obuiā
illi. circūplectit osculat maximū facit
gaudiū et celebrē festiuitatē ꝑagit in
aduentu eius. Quid plura? Post hec pa
riter vel singulariter consident. Et quis
dicet que disseruit patri filius. et cū q̄nta
phīa? Sed que alia nisi que a spū sancto
fuerant āministrata per quē piscati sūt
xp̄o piscatores totū mūdū. et illr̄ati sa
pientibꝫ sapienciores ostensi st̄. Multa
quidē ei de deo locutus est et fidei pieta
tē ostendit. Deinde īuestigabile benigni
tatis dei enarrat pelagus. et quō ꝑatus
sit semp ad suscipiendū penitenciā ad
se cōuertenciū. et quia non est pcc̄m
vincens eiꝰ pietatis viscera si tantū vo
luerimꝰ pn̄iam agere. Ex multis hoc
exemplis et scripturarꝫ confirmās tes
timoniis. sermoni finē īposuit. ¶ Com
pūctus itaq; rex in hac a deo docta sa
piencia voce magna et flagrantissiō
aīo saluatorē xp̄m confitet ab omni
demoīorꝫ errore discedens. signūq; vi
uifice crucis adorans sub aspcū oīm. Et
in cūctorꝫ audiencia deū predicat ēē vr̄m
dn̄m nr̄m ih̄m xp̄m. Priorēq; suā con
fitet impietatē. et ꝓpriā adūsus xp̄ianos
crudelitatē et homicidia arguit. Magna
porcio ad pietatē efficit. ut in eo qd̄ dc̄m
est a paulo opē completū ēē videat. Vbi
habundauit īiquitas ibi habundauit
et gracia. ¶ Multa ergo sapientissiō io
saphat. hijs qui cōuenerāt magistrati
bꝫ et satrapis et omni ꝓplo de deo et de
pietate eiꝰ fidei ꝑorante. et quasi ignea
lingua nouū canticū cantante. sancti
spūs gracia supueniens oēs excitat ad
glorificacionē dei quasi ex vna voce tur
bis clamantibꝫ. Magnus deus xp̄ianorꝫ
non est alius deus preter dn̄m nr̄m ihe
sum xp̄m cū p̄rē et spū sancto glorificā
dū. ¶ Zelo itaq; diuino succensus rex a
uēnir insurgit fortit adūsus ydola que
erant in palacio suo ex auro et argen
to facta. et in pauimentū ea proiecit.
Deinde ꝑminute diuidens. et egenis
distribuens. proficuū sibi de īutilibꝫ fa
ciens. postea et cū filio ydolorꝫ templa
et delubra oīa instant usq; ad ipa sub
ruit fundamenta. Sacra autē deo ora
toria in loco ipsorꝫ edificat. Non solū in
ciuitate sed eciā in regione miro studio
eadē ꝑficiūt. Maligni vero spūs qui
habitabant in delubris eiulantes pel
lebant. et īexpugnabilē deū ēē. dei nos
tri virtutē timentes confitebant. Oīs
autē in circuitu regio et vicinarū gē
ciū multitudines ad piā fidē xp̄i cur
rebant. Tunc ep̄o veniente cathezisat
rex auēnir. et diuino ꝑfruit baptisma
te in noīe p̄ris et filij et spūs sancti. Jo
saphat eū de diuino fonte suscepit. et
carnali genitori spūalis regnacionis
auctor effcūs est. Cū quo et tota ciui
tas et in circuitu regio vniuersa di
uinū meruit baptisma accipe. et filij
lucis effcī sūt qui prius erant tenebra
rū. Cunctus autē languor et oīs demo
niaca calamitas procul a credentibꝫ
pulsa est. Pfecti autē oēs et sani aīa
bꝫ et corpibꝫ erant. et plūma alia mira
cula ad confirmacionē fidei ꝑacta st̄.

Ecclesie reedificabant. et epi qui absconditi erant ppter timorē exibant et suas retinebant ecclias. Et alij de sacerdotibz et monachis ordinabant ad pascendum gregē xpi. Qualiter et ipse pr post cōuersionē se gessit et de morte ei9. Caplm liij.

Ex quadē auēnir dereliota ita prior illa infelici cōuersacone et penitencia agens de hijs que fecerat totū quadē regulē pnapatū filio tradidit ipe aut apud seipm solitariā vitā deducens. pluuerēq semp capiti aspgēs graues gemitus emittebat lacrimis semetipm abluendo. solus soli deo ubiq pti colloquebat. indulgenciā ab eo postulans suaz culparū. In tanta vero compunctionis et humilitatis abyssu semetipm deposuit. ut non auderet ecia dei nomē suis noiare labijs. et vix hoc filij exhortacione presumet. Ita ergo bona īmutacione īmutatus ad virtutū decentē perfectū viā ut supgrederet pietate priorū iniquitatū ignorancia. Per quatuor vero annos ita viuens in penitencia et lacrimis et omni vtute in egritudine decidit. de qua est mortuus. Qui et finis eius appropiquauit cepit time et tedere. in meoria reducens mala que fecerat. Josaphat aut verbis consolatorijs alleuiabat tristicia et formidinem que sibi contigerat dicens. Noli pater timere. non vincit enī pia cōuersacio ad dm estimabilē illius bonitatem. Ipsa quippe sub mensura st et nuo qta aiaq sut. Illa vero īmensa est et īnumerabilis. Non enī potest quod subiacet numero īmensū superare. Talibz verbis consolatorijs mantans ipi aiam bone spei effecit. Deinde extendens pater manus gracias agens bona ipremebat illi. et diem benedicebat in qua natus fuit ipse dicens. Fili dulassime. fili non meus sed celestis pis. qua retribua tibi gracia. qualibz benedicā te benedictionibz. Qua ergo gratiaq actionē referā deo pte. Pditus enī era et iuentus sū per te. Sic locutus est et fuqm dilectū oscula batur filiū. Deinde orauit dicens. In manus tuas dne cōmendo benigniste des spm meū. et ita in penitencia aiam deo reddidit. Tunc filius eius iosaphat laan mis hoīb pez mortuū exeqas illi dignas exhibēs posuit corpi eius monumēto int sos vivos non tm coopuit vestimēto regni. sed penite cie texit cilicio. Stans aut sup monumē tū manibz in celū eleuatis. et fluminā lacrimarū ex oculis deducens oauit ad deū septem diebz nullo modo a monumēto surgens īmemor tibi ac potus. Octa ua aut die ad palacium regressus cunctis diuitijs indigentibz distribuit. qua tens per angustia intrare non ipediret pondus pecuniarū. De substitucione barachie et fuga iosaphat. Caplm liij.

Quadraginta dies obitus patris memoriā ei pficiens cōuocat oēs pnapes et militum precantos baltheo et vbani ppli non paucos. sedens q pro tribunali aut in audiencia oim. Cte sicut videtis rex auēnir pauperis quasi vn9 de paupibz mortuus ē. Habijt ad illa iusta iudicia vocacionē reddituris conuersacionis pnis vite. nullū de oībz ducens secū adiutorē nisi tm que egit opa qualiacūq sint. Ipsū autē et oībz humanā sortis natura contingē constat. nec aliter. Nuc ergo audite me amici et fres. Ipsi nostis conuersacionē meā inter vos. quo ex quo xpm cognoui. et sernus eius ee merui. oia habens odio ipm concupiui solū. Et ideo michi erat desiderabile ut a strepitu vite et a vana cōturbacione subtrahendo me. solus soli vacarē et in silencio et quiete animi seruirē dno deo. Sed impediuit me patris mei obstinacio et mandatū precipiens honorari ge nitorē. Vnde dei gracia et cooperacione non frustra laboraui. nec in vanū tales dies expendi. Nam illū xpo vocauit. et oēs vos huc cognoscere deū vivum et dnm oim docui. Non aut hoc ego sed gracia dei merū. Tempus est igit eundi quo deducet me ipse. et reddam votū meū que voui ei. Nuc ergo vos consiliorate. quētūq velitis preesse vobis et regnare. Jam enī pfecti estis in voluntate dni et nichil vos latet

preceptorū eius. in istis ambulate. Hec
ut audiuit ꝓplus ille et virorꝫ congrega-
cio tumultus ilico et planctus et vocis
confusio maxima fit. flentibꝫ omnibꝫ et
lamentantibꝫ suā desolacionē. Talia la-
mentantes cū lamētacionibꝫ et sacramē-
tis obtestabant se non eū dimissuros ali-
quatenꝰ. sed cōprehensuros et discedē pe-
nitus non concessuros. Ita vociferante
ꝓplo et p̄ncipibꝫ omnibus rex turbā seda-
re volens. silencio īperato. eorꝫ se obedire
promisit obstinacioni. Contristatos tn̄
et tristicie signa ~~tristicie~~ in vultu feren-
tes domū remisit. Ipse autē vnū de p̄n-
cipibꝫ qui fuit ei carus pre omnibꝫ. et ꝓp
fidei pietatē et pudiciciā vite admiran-
dus barachiā nomine quē et superius
sermo indicauit singulariter assumens
leniter alloquebat et dulciter flagitabat
ut regnū susciperet. et cū timore ꝓplm il-
lius regeret. quatenꝰ ipse desideratam
viā ꝑgeret. Vt autē illū negantē vidit
et omnino respuentē et dicentē. o rex q̄
īnjustū est iudiciū tuū. q̄q̄ non scdm dei
mandatū tuus est sermo. Si enī ꝓximū
diligē sicut teipsū edoctus es qua racioē
onus quod ipse deponē festinas michi co-
naris imponē? Nam si bonū est regna-
re ipse quod bonū est tene. Si aūt istud
est aīe scandalū atq̄ offendiculū. cur m̄
īponis illud. et vis me supplantare? Post
q̄ ergo talia dicentē et asserentē vidit.
a colloquio cessauit. Et ecce in tēpesta
nocte eplam quidē scripsit ad ꝓplm mul-
ta refertā philosophia. et oēm pietatē
pronūciantē. quō deberent in dnō glori-
ari. et qualē vitā ei offerre. qualesq̄ ꝯ-
nos et quas graciarꝫ actiones. Deinde
non aliū q̄ barachiā precepit in rega-
lem p̄ncipatū eis assumē. et in suo cu-
biculo cartā in qua epla scripta erat
derelinquens clam omnibꝫ de palacio e-
greditur. De reditu eiꝰ et cōfirmacione
barachie in regno. Cap lvm.

Sed penitus latere non valuit.
Nam sūmo diluculo hoc auditū
est. et turbacionē repentinā et luctū po-
pulo exhibuit. Qui celeritate multa
ad inquisicionē eius egrediunt. preripe

ei fugā oīmodo satagentes. Vn̄ nec in
vanū cessit eis studiū. Vt enī oēs preoc-
cupauerūt vias ei. cūctosq̄ montes cir-
cūdederūt et īuias circuierūt ac valles.
in torrente quodā hūc īuenerūt. ma-
nus in celū extensas hn̄tem. et oracioēꝫ
sexte celebrantē hore. Videntes autē eū
ꝑfusi sūt lacrimis rogantes et discessio-
nē impperantes. Ille autē ait. Cur la-
boratis frustra? Non enī ultra me regē
habere valetis. Plūma vero illorꝫ cōstric-
tus instancia reuertit ad palaciū. et cō-
gregatis omnibꝫ suū declarauit consiliū.
Deinde eciā iuramento confirmat ser-
monē q̄ nec vnā cū ipis diem de reliq°
facturꝰ eēt. Tunc barachiā illū īuitū
atq̄ nolentē in regali p̄ncipatu consti-
tuit dyadema capiti eius imposuit. a-
nulū regalē dedit in manu eiꝰ. et stās
contra orientē oracionē pro eo fudit ad
dnm̄. Orauit eciā et pro omni grege cō-
uersusq̄ dixit barachie. Ecce tibi frat
mando sicut aliqn̄ aplus testificatus
est. Attende tibi et omni gregi in quo
te spūs scūs regē posuit ad regendum
ꝓplm dnī quē acquisiuit sanguīe suo.
Et sicut ante me cognouisti deū et seruis-
ti ei mūda consciencia. sic et modo am-
pliori studio placere satage illi. Nā q̄n-
to maiorē a dnō adeptus es p̄ncipatum
tanto pocioris exactionis debitor existis
Et ideo retribue benefactori debitū gra-
ciarꝫ actionis sancta illius custodiendo
mandata et ab omni declinando via q̄
ducit ad ꝑdicionē. Sicut enī in nauigā-
tibus q̄n quidē nauta fallit modicā re-
migibꝫ infert lesionē. q̄n vero guberna-
tor. tociꝰ efficit nauis ꝑdicionē. Sic et in
regibꝫ. Si quis p̄ncipū delinquit nō tm̄
ꝓplo q̄ntū sibijpsi nocet. Si vero rex ipē.
omnis oꝑatur cōuersacionis detrimen-
tū. Et ideo maximas sustinebis penas. si
quid utiliū spreueris. Quapp cū multa
diligencia custodi teipm̄ in bono cūctā
exosam habens voluntatē ad pccm̄ te tra-
hentē. Ait enī aplus. Pacem sectamini cū
omnibꝫ et sanctimoniā sine qua nemo vi-
debit deū. Circulū attende humanarū
rerū quomodo currit. contrarioq̄ modo

et vano fert ipsas et circumfert. Et in istarum
veloci permutacione immutabilem serua pi
am cogitacionem. Nam variari rerum
mutacione. mentis inconstantis est indi
cium. Tu autem fixus esto in bono et omni
no stabilis. Nec extollaris propter gloriam tempo
ralem inani timore. sed expiata cogitacio
ne ignobilitatem tue nature considera.
breuitatemque et incertitudinem istius vite.
et carni mortem copulatam. Et ista cogi
tans in superbie non decides foueam. sed ti
mebis deum verum et celestem regem. Et certe
maximam potestatem accipiens datorem po
testatis iuxta possibilitatem debet imi
tari. In hoc autem deum maxime imita
bitur. si nichil iudicauerit quam misereri pre
ciosius. Idcirco beneficus esto indigen
tibus et aperi aures pauperibus. ut inueni
as auditum dei tibi reseratum. Quales enim
nostris conseruis fuerimus talem circa
nos inueniemus dominum. Malicie memoriam
non retinebis aduersus peccantes. Sed
veniam postulans delictorum tuorum indul
ge et ipse in te peccantibus. Quoniam re
missioni recompensatur remissio. et ad
uersus conseruos nostros reconciliacio.
dominice ire fit sedacio. Et nunc fratres
commendo vos deo qui vos potest edificare
et dare vobis hereditatem cum sanctis omnibus.

De fuga iosaphat in heremum. Capitulum lvi.

Et hec dicens positis genibus suis
cum lacrimis orauit. et conuer
sus osculatus est barachiam quem
regem ordinauerat et omnes principes.
Tunc iam funduntur lacrime. veraciter ex
corde osculabantur et amplexabantur. Ve
nobis clamabant ab hac infelicitate a
trocissima. deinde illum vocabant patrem
saluatorem et benefactorem. Per te inquiunt
deum nouimus ab errore liberati sumus.
et ab omnibus malis requiem inuenimus. Il
le autem in sermonibus consolatoriis plu
rimos gemitus illorum compescuit cum eis se
spiritum affuturum promittens. quia corpore
id iam esset impossibile. Talia dicens
omnibus videntibus egreditur de palacio. cum
quo mox omnes ~~egred~~ exierunt. promittentes
se ad ciuitatem non reuersuros. et nec eci
am oculis eam amplius visuros. Ut autem

extra ciuitatem facti sunt. quia sermone
blando ab illo nolebant discedere. increpa
cione auulsi sunt. et multi reuertebantur.
Quidam autem feruenciores merentes alon
ge sequebantur eum quousque nox superueniens
separauit eos ab inuicem. Egrediebatur ergo
de regno suo fortis ille iuuenis gaudens
velut quando de longo exilio in suam aliquis
reuertens patriam letus ambulat. Et e
rat indutus extrinsecus quidem consuetis
vestibus. intrinsecus vero laneo panno
illo quem barlaam sibi dederat. Nocte i
taque in domunculam cuiusdam pauperis hospi
tatus. vestimentis exutus. ea pauperi
tradidit. ultimam elemosinam illam perficiens
Et indumentum leticie sibimet circumponens
ad heremiticam egressus est viam. non panem
secum deferens non aquam. non aliud aliquid
ad cibum pertinens. non vestimento indutus
alio nisi duro illo ~~illo~~ panno tantum cuius
paulo ante memoriam fecimus. Desiderio enim
quodam incredibili et amore diuino vul
neratus animo. immortalis regis xpi omnino
desiderati erat extra se factus. totus eius
liquefactus amore. Fortis est enim inquit
ut mors dilectio. Huiusmodi ipse a di
uina caritate susceperat ebrietatem. cuius
ita exarserat siti secundum prophetam dicentem.
Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes
aquarum. ita desiderat anima mea ad te de
us. Et quemadmodum vulnerata tali dilec
cione anima clamat in cantico canticorum.
vulnerata caritate ego sum. Et iterum
propheta in psalmo. sitiuit anima mea ad de
um fontem viuum. Et ita inconuertibiliter
ingressus est vastitatem heremi. et qua
si onere quodam. et graui cathena depo
sita. rerum temporalium confusione letabatur
spiritum. et desideratum intuens xpm clama
bat ad eum quasi presentem et vocem audien
tem dicens. Da michi domine viam inuenire
per quam veniam ad te. quia vulnerata est
anima mea amore tuo. et te sicio fontem vite
salutis. Hec voluebat penes semetipsum
semper. et deo dicebat per oracionem. et per
contemplacionem iunctus. et ita impensus iter
suum peragebat. ad chorum sanctorum perueni
re satagens ubi barlaam degebat. Ede
bat vero herbas que per heremum nasce

bant. Nichil enim aliud deferebat secum ni
si solum corpus suum. et pannum quo cooper
tus fuerat. Sed et cibum mediocrem et p
uum de herbis sumebat. Aque vero pe
nuriam omino paciebatur. inaquosa et ari
da existente heremo illa. Itaque iam cir
ca meridiem ardente sole vehementer
iter agendo vehemencius ipse estuabat
siti. estu perseuerante. et vltima afflige
batur miseria. Sed vincebat desiderium
naturam. et sitis qua dnm siciebat flam
mam sitis aque De temptacionibus quas ibi
Quidus sustinuit. Cap lvij.
vero hominem dyabolus plurimas ei per here
mum excitauit temptaciones. submittens
ei memoriam regalis glorie sue. et dudum
assistentis ei splendidissimi obsequij. a
micorumque et cognatorum atque coetaneorum.
et quia cunctorum anime ex ipsius perficiebantur
anima. et alia vite refrigeria. Deinde as
peritatem conuersacionis proponebat ei. et plu
rimos sudores ipsius. corporisque infirmita
tem et in consuetudinem eius in tali mise
ria. et temporis longitudinem presentisque sitis ne
cessitatem. et nusquam sperandam consolaci
onem tanti laboris vel finem. Et omino mul
tum excitauit ei puluerem cogitacionum in
mente quemadmodum scriptum est de magno
anthonio. Vt autem vidit semetipsum inimi
cus debilem aduersus illius propositum. al
teram pergit viam. Multe enim maliciarum
eius semite et fantasmatibus inanibus
varijs eum euertere temptabat. et in for
midinem mittere. Aliquando vero gladium acu
tum tenens insilijt super eum et percutere mina
batur. nisi statim retro conuerteretur. Alia
vice bestiarum diuersarum formas assume
bat frendens aduersus eum. durissimum e
dens mugitum et sonitum. Deinde in dra
conem et aspidem et basiliscum transforma
batur. Gonus vero ille et fortissimus athle
ta intrepidus animo erat. ceu qui altissimum
refugium sibi posuerat. Mente vero vigi
lans et malignum subsannans dicebat.
Non latet me o seductor quis sis qui mi
ista excitas. et qui ab initio contra genus
hominum talia es fabricatus. Dns michi
adiutor est et ego despiciam inimicos meos
Confundantur et reuereantur inimici mei

omnes. auertantur et erubescant valde ve
lociter. Hec dicens et signum crucis sibimet
imprimens arma inexpugnabilia. omnia dy
aboli fantasmata absentauit. Ipse vero
gaudens xpi virtute munitus ambula
bat gaudens et gracias agens dno. Sed
et bestie plurime. et varie serpencium at
que draconum diuersa genera que heremus
illa nutrit obuiancia ei. non iam fantas
tice sed in veritate apparuerunt. quo circa
timore quidem erat plena via et labore.
Ipse vero vtraque spernebat animo. timorem
quidem dilectione foras mittente. laborem vero
amore alleuiante De inuencione barlaam
Ita ergo multis et va Cap lviij.
rijs incommodis et miserijs fatiga
tus diebus non modicis tandem per
uenit ad heremum sennaaritice terre. in
qua barlaam habitabat. ubi et aquam
inueniens flammam sitis extinxit. Mansit
autem iosaphat duobus annis integris per
heremi illius vastitatem vagabundus et
non inuenit barlaam. deo et in hoc for
titudinem animi eius et cogitacionis sta
bilitatem probante. Et erat ibi sub diuo
sole exustus per diem. et frigore per noc
tem congelatus. et incessanter querens ve
lut thesaurum preciosum venerandum senem.
Plurimas vero sustinuit temptaciones
et pugnas malignorum spirituum. et multos
labores. et herbarum indigenciam quibus in
cibum utebatur. quia et istas cum sicca heremus
esset rarissimas ferebat. Sed amore dei
inflammata adamantina anima illa et in
uicta facilius sustinebat ista tristia quam
voluptates. Inuenit autem dei gracia
speluncam vestigia sequens illuc ambu
lancium et monachum quendam repperit vi
tam heremiticam ducentem. Et hunc flagran
tissime amplexatus et osculatus roga
bat ab illo sibi ostendi barlaam habita
culum. et de seipso cuncta viro illi manifes
ta fecit. Per ipsum itaque locum didicit habi
tacionis quam querebat. Ambulabat ita
que gaudens et spe robustus. sicut puulus
ex longo tempore patrem cupiens videre. Ste
tit ergo ante ostium spelunce. et pulsans
ait. Benedic pater benedic. Vt autem
vocem audiuit exiuit barlaam de spelun

cū. Cognouerat enī per spm quē sedm exteriorē aspm p̄fecte cognoscere non valebat. pp mirabilem transfiguratiōnē. quia īmutatus et transfiguratꝰ erat ab aspū illo priore et decora ac florida iuuentute. Nam denigratus erat a feruore solis. comatusq; crinibꝫ excesam hȳs faciē et oculos in profundū dimersos et supcilia exusta hȳs riuos lacrimarū ex multa ꝫopie afflictione. Sed iosaphꝫ cognouit spūalem p̄cm. caracterē uultus seruantē eundē. Stans ergo contra orientē mox senex orauit gracias agēs deo. Et post oratiōnē dicto amen. apprehendentes se et osculantes feruentissimē alterutrū amplexibꝫ constringebāt et pre interno amore satiari nō poterāt.

De mutua salutatione eorū et cōuictu.

Sermonē autē ini Cap̄ lix. . piens barlaam. benevenisti dicebat fili dei. et heres celestis regni per dnm nrm ihm xpm. quē dilexisti quē merito desiderasti sup oīa tempalia et corruptibilia. et sicut prudēs negociator et sapiens omnibꝫ venditis pretiosissimā emisti margaritā. Iosaphꝫ referre cepit q̄ntu post illius abscessū factu sit ei. et quō dns oīa in prosperitatē vertit usq; ad p̄ntē eorū cōiunctionem. Senex autē audiens ista cū delectatiōē et miraculo pre gaudio lacrimatus dicebat. Gloria tibi deus noster. qui semper ades. et auxiliaris diligentibꝫ te. Sic sic ab ambobꝫ gracie deo referūt. et talia colloq̄ntibꝫ et dei exultantibꝫ gr̄a supuenit vespera. Tunc ad oratiōnē surgentes consuetū celebrauūt officiū. Deinde cenaturis ponit mensā barlaam locupletā spūalibꝫ plenā epulis. sensualis vero nequaq̄ p̄sentiē consolationis. Olera enī fuerūt arida quorū senex ipse orator et cultor fuit. et dattuli pauca qui in ipsa heremo īueniebant. et siluestres herbe. Gratias igit̄ agentes et appositu edentes. et aquā de fonte qui aderat bibentes. aperienti manū et īplenti oīe aīal benedictione denuo gr̄as egerūt. Rursus aut̄ surgentes et nocturnas orationes cōplentes. spūale post o-

rationē repetūt colloquiū. sermones vi-
delicet salutis et celesti plenos philoso-
phia. Cū ansit autē iosaphat ad barla-
am sic plurimis annis. mirabilē illā
et super hoīem trāsigens cōuersatiōē
et quasi patri suit et eruditori per oīa
obediens et consentiens. omnīq; subiecti-
one et humilitate se illi subiaciens. et ad
oēm virtutis speciē semetipm exercens
optimeq; instructus ad luctumdū cont̄
iniquissimos spūs. Et ut simplicitati dicā
tantus ei ferat cōuersationis labor ut
et ipse miraret̄ qui plurimos in hac per-
pendera annos barlaam. et p̄seueran-
illius vinceret̄ instancia. Nam tantū
de illo duro et inconsolabili cibo prepa-
ebat ut solū posset viuere. ne si violen-
ter moreret̄ nīcedes amitteret bone ope-
rationis. Sic autē ad vigilandū naturā
subdidit. quasi incorporeus aliquis et si-
ne carne. Orationis eā illi et intellec-
tualis opus incessabile opus erat. ut
ner horam ner p̄cm ipse p̄deret ōino.
ex quo in illa heremo habitauit. Hoc
enī opus vere monastici ordinis est.
nīq; ociosū īueniri a spūali opatiōē

Qualiter barlaā obtulit suū ei mīaculū.

Sic ergo īuicē conuersantes bar-
laam et iosaphat. post multos
suos pro pietate labores. quadā
die aduotauit senex spūalē filiū dicēs
Dilectissime iosaphat in hac te heremo
habitare oportebat. ut michi xp̄c orā-
ti de te promisit. ante vite mee obitū
te videndū. Vidi ergo sicut desiderabā
Nunc ergo q̄m michi resolutionis tp̄s
in ianuis est et sociale et aetaneū de-
sideriū ēē cū xp̄o iam cōpletū est. tu
quidē corpus meū terra operi. et pul-
uere trade puluer. Mane vō de cetō
in hoc loco spūali adherens conuer-
sationi. et mee memoriā faciens hūili
tatis. Timeo ei ne fonte obstruā demo
nū multitudo aīe mee obsistat. p̄pter-
multitudinē meaq; ignorantiarū. Tu
ergo fili ne timeas cōuersationis labo
rem. neq; formides longitudinē tp̄is
et versutias demonū. Sed hoc quidē
infirmitatē xp̄i virtute munit̄ au

datter deride. Aduersus vo duriciam laboꝝ et tps sp aaū sic eris quasi co tidie hinc migracionē expām. et q̄si hēū tibi cē conuersacionis teneas hanc diē et finē. Hijs abeato barla am dictis lacrimaꝝ riui iosaphat mē surā non habebant. sed velut de fonte multifluo scaturientes eū totū ac terrā in qua sedebat rigabant. Deflens aūt sepacionē vehemēt rogabat. ut co meꝫ eius itineris moriendo fieret. et ne post se relinqueret illū in hac vita dicens. Cur que tua sū tantū queris p̄i et non ea que proximi sū. Ad requiem ipse p̄gens in tribulacione et miseria me derelinquis. priusq̄ bene exāuatꝫ sum laboribz cōuersacionis. Sed depre care deū queso te ut comitē me de hoc seculo tecū assumas. Hec iosaphat cū lacrimis dicente senex leniter et pla ne rēdit dicens. Non debemꝰ incōpre hensibilibz dei iudicijs resistē. Ego enī plurimū deprecatus sū dnm ne sepa rarem ab inuicē. Et edoctus sū a bonita te illius qua non est congruū te nūc pondus deponē carnis. sed p̄manere oportet in exercicio donec splendidiorē coronā tibimetip̄ componas. Non enī sufficienꝫ adhuc decertasti ad eā que tibi p̄parata est mēcedis retribucionēꝫ Sed oportet te hic modicū laborare ut letus intres in gaudiū dnī tui. Ego ēi fere centū sū annoꝝ. in hac vo hiemo annos lxxv pegi. Tibi aūt licet non tantū tempus sit constitutū. sed tamē appropiquare oportet sicut iubet dns ut consimilis ostendaris et nichil mi nus habeas ab eis. qui portauerūt pō dus diei et estus. Suscipe ergo hanc libenꝫ que a deo decreta sunt. Iosaphat igitur consolatus est.

De dormicione Eunde barlaam. Cap lxi.

Ad quosdā eū transmittit fres proxil habitantes ut afferret ei que ad sacram hostiā consecrandā erant necessaria. Tunc confortatus iosa phat velociter mīsterū implenit. Ap tuebat eū ne forte eo absente nature de bitū barlaā solueret et sp̄m domino tradaret. detrimentūq̄ sibi durissimū inferret. non verba testatoria non ora tiones non benedictiones illiꝰ adepto. Ita ergo virilit ab illo longa via pac ta et allatis pro quibz erat offert do sacrificiū sanctissimi barlaā. Et coī cans ipse. tradidit et iosaphat incōta minata xp̄i misteria. et exultauit sp̄u. Deinde consuetū p̄bientes abū. edifi catorijs verbis animā rursus iosaphat alebat dicens. Non iā nos dilectissime fi li un vnū congregat esus et mensa in hac vita. Ingredior enī iā vniuersalē viam p̄rīm meoꝝ. Oportet ergo te erga me dilectionē per custodiā mandatoꝝ dei et in hoc loco usq̄ in finē p̄seuerantiā ostendē. cōuersans quēadmodū didicis ti et edoctus es. memor semp humilis et negligentis aīe mee. fidelis sermo et omni acceptione dignus. Iam si cō moriū et cōuiuemꝰ. si sustinemꝰ et cō regnabimꝰ. Talia quidē barlaā usq̄ ad vesperam et per totā noctē loquebā tur ineffabili detento dolore et sepacionē non ferenti. Mane vero illucescente die eleuatis in celū manibz et oculis aut. Dne deus meus qui ubiq̄ p̄sis es et oīa imples gracias ago tibi quia respexisti humilitatē meā. et in ortodoxa confes sione. et in via mandatoꝝ tuoꝝ dignū me fecisti cursū consūmare hui⁹ inco latus mei. Et nūc optime dne et mise ricordissime suscipe me in eterna tab nacula tua. et ne recorderis p̄cōꝝ que tibi peccaui sciēter et ignoranti. Custo di eaā et hūc fidelē famulū tuū cui me esse voluisti idignū famulū tuū. Eruc eū ab oī vanitate et tēptacōe aduersarij. et alacrē il lū facto xp̄lexis lacis q̄s i laqueū malignꝰ posuit. oībz qui salui fieri volunt. Finita oracione paterno affectu am plexatus iosaphat osculatus est eū in os culo sancto signoq̄ crucis semetip̄m sig nans et pedibz extensis exhilarato vul tu quieuit in pace. Tunc iosaphat cor ruens sup eū fletibz atq̄ suspirijs gemi tibzq̄ dolorū satisfaciens et lacrimis cor pus abluens et lineo pāno quod dede rat ei in palacio tuoluens deamabat

psalmos per totā diem et per totā noctē
psallens pariter et lacrimis venerandū
beati madefaciens corpus. Seqnti vero
die sepulchrū faciens ꝓpe speluncā reli
giose valde et cū sūma reuerentia sa
cram glebam deferens in monumē
to deposuit. De visione iosaphat q̄ celestes
mansiones ei apparuerūt. Cap̄ lxij.

Et flagranti aīo ad intentissimā
extendens se oracionē. ait. Dn̄e
deus meus exaudi oracionem
meā qua clamaui ad te. miserē mei
et exaudi me qm̄ ex toto corde quero te.
Adiutor meus esto ne derelinq̄s me ne
q̄ despicias me deus salutaris meus.
Quoniā pater meus et mater mea de
reliquerūt me dn̄s autē assūpsit me.
Et notā fac michi viā in qua ambulē
et saluū me fac qm̄ bonus es amator
hoīm oracionibꝫ et intercessione famuli
tui barlaam. Finita oracione iuxta se
pulchrū sedebat flens et sedens obdor
miuit. Et vidit terribiles viros illos q̄s
et prius viderat venientes ad se et de
ducentes eū in maximū illū et mira
bilem campū. Deinde ad gloriosissimā
et splendidissimā introduxerūt ciuita
tem. Ingrediente vero illo alij obuia
bant multo fulgentes lumine coronā
in manibꝫ ferentes īeffabili decore splen
dentes. et quales oculi hūani nūq̄ vi
derūt. Interrogante vō iosaphat cuiꝰ
sūt corone glorie splendidissime quas
cerno rn̄derūt. Tibi quidē vna ꝓpter
aīas multas quas saluasti p̄parata ē.
exornanda vero nūc amplius pro ex
citacione hēmitica quā ꝑagis si tamē
virilit̄ in hac usq̄ in finem ꝑdurauē
ris. Altera quidē tua et ipsa. sed pr̄i
tuo oportet te exhibere eam. qui per
te a via mala declinando et pn̄iam ve
raciter agendo reconciliatus est dn̄o.
Iosaphat itaq̄ hoc audito hesitanter
et meste hoc accepit et dixit. Quō pos
sibile est non impar michi qui tanta
sustinui patrē meū adipisci donū ꝓp
solam penitenciā? Dixit hec et barla
am confestim estimabat se videre q̄si
exprobrantē sibi et dicentē. Isti st̄ sermo

nes mei iosaphat quos aliq̄n dicebam
tibi quia cū prediues fueris non bene
ficus eris. et ipse hesitabas in verbo. Nūc
autē quō contristatus es de equali ho
nore tibi videlicet et patri. et non poci
us letatus es animo quia exaudita ē
tua multa pro eo oracio? Iosaphat āt
prout mos erat erat ei semꝑ dicē. ig
nosce pater ait ignosce. et ubi habitas
ostende michi. In hac inquit senex spe
ciosa et magna ciuitate. habitacionē
habere merui in media vrbis platea
luce fulgente eximia. Rogare vero iosa
phat barlaam se putabat ut eū indu
ceret in habitaculū et affectuose in hos
picio suo reciperet. Sed nondū tēpus
venisse dicebat ille quo ad illa veni
re posset tabernacula. adhuc oneri sb̄
iectus corpis. Si ergo ait virilit̄ perse
uerauis quēadmodū mandaui tibi
venies paulo post. et eisdē dignus ef
ficieris mansionibꝫ et eandē gloriā
consequeris. Et eodē gaudio frueris.
et ineternū insimul erimꝰ. Excitatꝰ
vero a sompno iosaphat luce illa et
ineffabili gloria habebat aīam ad
huc saciatam. et cū multa admiraci
one dn̄o graciarū referebat ꝯnum.
De obitu eiusdem. Cap̄ lxiij.

Mansit autē usq̄ ad finē vite sue
angelicā veracit̄ in terra du
cens conuersacionē. et duriore
exercitacione post transitū senis utēs
Etatis quidē sue xxv° anno terrenū de
seruit regnū et heremiticū subijt la
borē. xxxv vero annos in hac heremo
conuersatus est. Multas prius aīas dy
abolo subripuit et deo saluandas op
tulit. et in hoc ꝑficiendo apostolicam
graciā promeruit. Erat autē martir
voluntate. Nam cū fiducia xp̄m in
conspcū regū et tyrannoꝝ confessus
est et predicator eius magnitudinis
eximius claruit. Multos etia spūs
nequicie in heremo luctando prostra
uit et oēs xp̄i sup̄auit virtute. celes
tisq̄ ꝑticeps muneris diucius extitit
et gracie. Deinde tali ꝑacta cōuer
sacione. et ita dignā sua vocacione o

peracionē retribuens ei qui se vocauit
crucifigens mūdū sibi et semetipm̄
mūdo in pace ad dm̄ pacis vadit. Il
liusq; glorie iam ante promissa sibi
corona exornatur. et xpm̄ cernere
dignus efficit. Cui⁹ in man⁹ aīam
suā cōmendans in viuenciū trāsmig̃
uit regionē. ubi sonus epulanciū. u
bi letanciū oīm̄ habitacio. ¶ Preciosū
vero corpus illius quidā vir scūs qui
habitacionē non procul ab eo fecerat
qui et ad barlaam iter illi prius ostē
derat. diuina quadā edoctus reuela
cione ipsa hora dormicionis ei⁹ adue
niens īuenit. Et sacris laudibz hono
rificans illū lacrimasq; effundens.
signū erga illū dilectionis et omīa
alia pficiens que xpīanis st̄ legitima
in sepulchro patris barlaam posuit
eū. Nam decebat eoꝝ simul eē corpa
in terris quoꝝ phennit̄ in celis erāt
aīe iuncte. De translacōe vtriusq; sa
cri corpis in india. Cap̄ lxiiij.

Precepto eciā cuiusdā terribilis
per visionē fortiter in mente il
lū contestantis acquiescens hēmita
qui eū sepelierat ad regnū indorū
pgere contendit. et ad regē barachi
am puenit. et oīa sibi manifesta de
beato iosaphat facit. Ille autē non
negligens illico prexit cū multitudi
ne magna et virtute ad speluncā per
uenit. Monumentū aspicit. et sup
lacrimatus tollit opculū et videt bar
laam et iosaphat habentes membra
sua scdm̄ pprietatē speciei vtriusq; po
sita. et corpora nil a priore colore īmu
tata. sincera vero et oīno integra cū
suis indumentis. Tunc illa sanctaꝝ
aīarū tabernacula multā odoris su
auitatē emittebant. nil penitus fedi
tatis retinencia. Que rex in thecis p̄
ciosis reposita. in suā reportauit patri
am. ¶ Vt autē ad aures puenit ppli
quod fcm̄ fuerat. multitudo īnume
rabilis ex omībz ciuitatibz et in circu
itu regionibz ad adoranda et viden
da beatoꝝ viroꝝ corpa confluebant
honorifice cū ȳnis et canticis et lam
padibz ac cereis ardentibz. Vnde quidā
ibi congruenter satis et valde ydonee
dixit. luminaria circa luminis filios
et heredes. Splendide vero simul et
magnifice in eccīa quā iosaphat ab
ipsis fundamentis erexerat deposita
sunt corpa. Plurima ergo miracula
et sanitates in translacione et deposi
cione et deinceps per sanctos suos fau
los opatus est xpc̄ ad laudē et gloriā no
minis sui. Et vidit rex et oīs turba v̄
tutes que per eos fiebant. Et plurime
gentes que erat in circuitu infidelitate
languentes et dei ignorancia per ea
que ad sepulchrū fiebant signa credi
derūt. Et omēs videntes et audiētes
angelicā iosaphat conūsacionē et a
puericia īestimabilē eius ad deū amo
rē mirabant̄ glorificantes in omībz
deū qui coopatur diligentibz se et max
imis illos glorificat donis et virtutibz.
De scō zozima monacho. Cap̄ lxv.

Fuit quidā senex in palestine
monasterijs vir vita et verbo
decoratus qui ex ipsis cunabu
lis monachicis nutritus est moribus
zozimas noīe. Qui ut fertur ita certa
minibz erat ignitus ut de ppinquis et
longinquis monasterijs ad eius curre
rent doctrinā et eius mirarent̄ abstinē
ciā. Dicebat autē et ipē q; ex matris
sinibz in eodē traditus monasterio q̄n
quaginta tres ibidē degisset annos
monachicū cursū pficiens. Post hec
ut retulit infestabat̄ a quibusdā cogi
tacionibz quasi pfcūs eēt in omībus
et aliena doctrina minus egeret nul
lusq; eū monachus in deserto sensu
vel ope precellēt. Hec secū eo cogitante
pater quidā astitit ei et ait ad eum.
Zozima bene certasti in omībz. sed nul
lus pfectus est in hōibus. Nam sūt et
alie salutis vie. quas si vis apprehen
dere. egredē ~~egredē~~ de terra et de cog
nacione tua. et sequere me. Pgens
igitur cū puenisset ad iordanē fluui
um deductus est voce clamantis ī qd̄
dam monasteriū ubi desertus erat
locus eciā ppinquis incognitus ibiq;

ab abbate deuote et humanit' est suscep
tus. Illic prima ieiunij ebdomada do
minica die oēs ex more monachi ad scā
dei misteria celebranda vocabant'. et cor
pus dn̄i viuificū ab vnoquoq; suscipie
batur. Completaq; oratione flectentes
genua senes seinuicē osculabant'. Dein
de oēs amplexantes et pacē dantes abba
ti rogabant sibi ab eo oratione futuri cer
taminis eoꝝ auxiliatricē fieri. Hijs ꝑ
actis monasterij regie apiebant'. simul
q; psallentes et dicentes. Dn̄s illuīatio
mea. et cetā ipsi⁹ psalmi exibant. Egre
dientes autē vnū forsitan tm̄ vel duos
custodes monasterio derelinquebant.
non qui infra reposita custodirent. q'a
nec erat quod a furibꝫ raperet'. sed ne o
ratoriū sine celebratione solempni post
ponerent. Singuli aūt eoꝝ secū defere
bant vite nc̄caria ut poterant. Alij pa
nem alij caricas. alij dattilos. ceteri vo
legumina aquis infusa. Alij aūt nichil
nisi tm̄ ꝓpriū corpus et palliū quo vesti
ebant'. Nutriebant' vero quociens natā
compellebat herbis que in deserto nasce
bant'. Igitur regulā ꝓpriā sibi prout no
uit quisq; eoꝝ creabat. Talemq; habe
bant īmutabilē legē ignorare aliū qd' a
lius oparet' certamen. eo q; iordanē nō
derelinquentes. seorsūq; ab īuicē longe dis
cedentes a ciuitate habitationē habebāt
desertā. nullusq; alij iūgebat'. Sic igit'
omnes dies ieiunij cōplentes ad mōas
teriū remeabant dominica die in ra
mis palmarū. Nulli vero licitū erat
introgare proximū suū quomodo vel
qualiter presens certamen exercuerat.
Nam demonstratio hoīm infructuosa o
pera et dampnosa semp acquirit. Qua
liter īuenit mariā egiptiacā in heremo

Tunc vero zozimas Caplm lxvi.
iuxta consuetā regulā monaste
rij ꝑtransito iordane ꝑuū secū
detulit cibū ad sustentationē corpis. et
pannū quo induebat'. Et quidē regulā
adīplebat ꝑtranseūdo heremū. tēpus
vero refectionis quod erat nc̄carium
pro natura corpis. modico siccoq; tn̄sige
bat cibo. Soporem vero ꝑuū in terra

iacens faciebat. et itm̄ diluculo iter suū
carpebat. sperans aliquē prem̄ in deser
to repire qui posset eū iuxta desideriū
suū edificare. Viginti vero dierū ꝑagēs
iter facta hora quasi sexta paululū
se abstinuit ab itineris labore. eleuatis
q; oculis ad orientē consuetā sibi celebra
bat oratione. Solebat etem̄ statuto diei
tempe id est tercia sexta et nona absti
nere se a sui itineris cursu oratiōis cau
sa. Eleuansq; oculos ad supna et respi
ciens a dextris. vidit in quodā loco stare
quasi vmbraculū humani corpis. Stupe
factus autē fantasma eē putans. et ter
signaculū sibi sancte crucis faciens com
pleta oratione vidit quēdā in ꝑtē am
bulantē meridianā. nudo nigroq; cor
pore ex incendio solis exusto. Capilli ei⁹
ut lana candidi atq; ꝑui usq; ad collū
corporis descendentes. Hec dū videret zo
zimas admirans repletus est gaudio
magno. cepitq; currere ad eandē ꝑtem
qua videbatur. Dū autē illa videbat
zozimā delonge ad se appropinqntē ce
pit concite fugere in interiora deserti.
Zozimas vero contēpnens senectutis de
bilitatē fastidiūq; itineris concito eam
gradu sequebat' emittens vocē cū lacri
mis. Vt quid me fugis hoīem senem et
peccatorē serue dei viui? Sustine me qui
cūq; sis. Cōiuro te per deū pro cui⁹ amore
hanc habitas heremū ut recipias me debi
lē atq; indignū senē. Cumq; iam fati
gatus currere non posset et lacrimis la
crimas augeret. ille qui prius fugiebat
ait. Abba zozima quid me ꝑsequeris?
Ignosce michi per deū te peto quia mi
nime possū cōuertere faciē meā ad te
eo q; sim mulier nuda. Sed palliū q'
tu indutus es porrige ut possim corpis
mei verecundiā tegere. veniāq; ad te ut
accipiā tuas orationes. Tunc stupefactus
atq; turbatus est. eo q; audisset se vocari
ex noīe. Intellexitq; q; non eū noīatī
vocare posset quē nūquā viderat neq;
audierat nisi quia hoc supna prouidē
cia ei reuelauerat. Statimq; expolians
se. pannū quo induebat' vetustissimū
iactauit illi auersa facie. Illa autem

sumens eū precinxit se ut potuit. et co
operuit ꝑtem necessariā sui corporis. Respi
ciensq; zozimā ait ei. Quid tibi visū fu
it abba peccatricē mulierē videre. aut
quid querens cognoscere tot tibi īposuis
ti labores? Ille vero genua flectens obse
crabat ut benedictionē ab ea acciperet il
laq; prostrata humo adorabat eū. Erāt
vero uterq; īuicē se adorantes. et rogan
tes alterutrū ꝑtiū facere benedictionis
Nulla alia penitus audiebatur vox. nisi
tm̄modo benedic me pater. Consenciēs
tandē sermonibz senis mulier. ait ei. Be
nedictus dn̄s redemptor aīarū nr̄arū.
Zozimas rn̄dit. amen. Moxq; erecto a
terra ait mulier seni. Rogo te pater ut
michi conuersationē cristiani generis. quō
sint reges vel pastores ecc̄ie enarres.
Zozimas vero respondēs ait ad eā. Mul
tipharia relinquens breui sermone di
cam tibi mater. q̄ xp̄c dn̄s ac redemp
tor noster omni ꝓplo suo firmā pacem
concedē dignatus est. Sed rogo te ut de
preceris dn̄m pro tocius ecclesie stabili
tate simulq; pro pcc̄is meis. Qr vidit eā
orantē in aere subleuatā. Cap̄ lxvij.

Respondit mulier. Oportunū est
et valde necessariū te abba zozima
qui habitu et mente sacerdotali
ornaris officio pro omībz atq; pro me pec
catrice orare deū. qm̄ in hoc vocatus es
Tamen ꝓpter preceptionē tuā obedio cū
omni virtute. et orabo deū licet peccatrix
Et eleuans oculos ad orientē manus erex
it ad celos et cepit silenter orare ita ut
tm̄ labia mouerentur. et vox penitus non
audiebatur. Vnde zozimas nullū verbū
orationis potuit intelligere. sed hoc deū
testem sibi adhibens dicebat. qm̄ dum
prolixam mulier faceret orationē. vidit
eam in loco in quo stabat orans a terra
suspensam in aera quasi vnius cubiti
mensura. Qua visione timore magno
comprehensus est. et cadens in terrā
cepit sudoribz īundare. stuporibz cōpre
hendi. admirationibz estuare. nichilq;
aliud dicere poterat nisi tm̄modo kyrie
leyson. Dum autē hec agerentur cepit
senex cū magna dubietate anhelare

ne forte eēt spūs fantasie. fingens ora
tionē. Moxq; cōuersa mulier leuauit ab
batem a terra et ait ad eū. Abba ut quid
te conturbant cogitationes tue in tantū
ut scandalisatus sis in me. existimās me
īmūdū eē spm̄. orationē simulantē? Sa
tisfaciat tibi dn̄s. Peccatrix sū mulier tan
tūdem sacro sū circūdata baptismate. et
non sū spūs. sed magis terra et cinis nul
laq; habeo opa spūs maligni. Et hec di
cens signo redemptionis sancte crucis.
frontē oculos et pectus sibi depingēs dix
it. Deus omp̄s abba zozima eripiat nos
ab ꝑquo. Senex autē proiciens se in ter
ram apprehendit pedes eius. dicebatq;
cū lacrimis. Cōiuro te per xp̄m dn̄m et
deū nr̄m qui nasci pro hoīm redēptioē
ex virgine dignatus est: ꝓpter quē car
nes tuas ita afflixisti ne abscondas a
seruo tuo que sis. vel vnde aut quando
vel quomodo ad habitandū hanc here
mū aduenisti. Mulier autē a terra eū
eleuans dixit ad eū. Turpe quidē et oīo
verecundosū michi videtur abba zozima
tibi enarrare verecundiā opm̄ meorū.
sed peto ut veniā michi concedas dicen
ti. Nudā me vidisti corpore. notos tibi fa
ciam actus meos. ut scias q̄ mei opis
obprobriū non gloriā meā querēs occul
tabo. Nam per que opa mea habeo glo
riari. dū fuissem vas electionis dyaboli?
Scio enī q̄ si opm̄ meorū ꝑtiū narratio
nis fecero. fugam petiturus es ac si quis
fugiat a serpente. Tamen dicā omnia.
nec quicquā tibi occultū faciā. sed peto et
deprecor te pater ut indesinenter orare pro
mea miseria debeas. ut tuis intercessioībz
merear īuenire misericordiā in illo ex
aminis die. Tunc senex protensis mani
bz copiosas fundebat lacrimas. Qualiter
illa cepit ei narrare cursū vite sue. lxviij

Mulier vero cepit explanare suā
narrationē dicens. Ego frater
patriā habui egiptū. et dū mei
adhuc supessent parentes duodecimo ā
no derelinquens eos. alexandriā pecij ci
uitatē. Vbi qualiter ab ꝑtio tradiderim
corpus meū corruptioni. qualiter ve iugi
ter insaciabili libidinū fluxui deseruierī

sermonibz enarrare mīme possū. Breuit autē tibi dicam abba mee fornicationis ījquitatē. Decem et septem et amplius fere annos pūblico astans loco pessimū mei corpis negociū exercæbam. tradens volentibz irrecusabiliter carnis mee pudorem. repellens a me omne acquisitionis lucrū. Vnū tantū michi erat lucrū luxuriosā acquirere vitam. Nam ludos ebrietates īsompnietates michi pro thesauro videbant. Multotiens enī oblatū michi lucrū recusabā ut amplius acquirerē pessimi desiderij mei amicos. et hoc quasi loupples fruebam. sed et egestatē prodiuitijs reputabā. Vnus vero et mīnus erat michi ardor desiderij pdigitjs et cōuiuijs risibz et iocis insistere. et diebus noctibzq pessimā corpali nature ījuriā irrogare. Estuo autē tpe contigit me videre turbā egyptiorū et libi orū currentē contra mare. Interrogans autē ubi festinarent audiui eos in ihero solimā ascendē cruris redemptionē desiderantes post duos dies videre. Tunc vī di vero nauem unā michi. Per deū te cōiuro si voluero eis comitari dabunt lucrā michi. Ille rīndit. Si naulū dederis expensasq habueris nullus eor te prohibere potest. Dixitq ad eū. Corpus meū ent eis pro naulo. Ideo aūt ei ipsis comitari festīabā ut haberē ei eis amicos pessime et sordidissime mee voluptatis. Ego quidē abba zozima rogitare te ut non michi īponeres meas tibi ineffabiles dicere verecundias quia vndiq tremore contrahor. Viuit dīs qui polluit meis sermonibz nō solū aures tue sed et aer ipse. Tunc zozimas fortiter lacrimatus dixit. Loquere per deū te cōiuro soror mi loquere. ne pretermittas ceptā narrationē edificationis. Illa vero cepit explanare itā dicens. Vir ille qui a me interrogatus fuerat quo turba illa pgeret. audiēs turpes meos sermones subridens abiit. Ego vero velocius ad mare cursū faciens vidi iuuenes ad litora maris astantes numero decem lusus et mocones vane iuuentutis habentes expectantes sodales suos naugaturos. Dā plurimi ita in nauicula ascenderant. dū centes aūt me simul in nauicula cū eis ascendi. Totiq michi nauigatio erat lusus ebrietas adulteria. ridicula turpia verba vel alia similia que tibi lingua explanare mīme potest. ut etiam honestatis viros ad miseriā īuitarē. to taq vita mea. aīaruī erat pditio. et laqueus erat carnī mea crudelissima carnifex. Vnde semper admirans stupefco quō mare meas sustinuit ījquitates. aut quō terra os suū non aperuit. et viuā me infernus non absorbuit. Sed vt video deo misericors deus meā sustinebat penitentiā qui non vult mortē peccatoris.

Qualiter beatā virginē apud filiū suū fide dictricē pro se dedit. Cap. lxiiii.

Quid ergo puenim⁹ iheroſolimā preteritis etiā deteriora fruebā. in pditione multor insaniens oēmq tuitatē ījurabam. aīās īnocentiū venando. Igit concurrentibz mane ad ecclesiam volens comitari peregrinos simul cū eis ad regias atrij eius non pmittebar ingredi. Vixq cū magno fletu et labore appropinquabā. Sed qn lumen regie calcabā. aliis ingredientibz me solam quedā diuina virtus ingredi prohibebat. Rursus me īpudēter ingerebam. sed iterato repellebar. Tertio ingrediens atrijs astans tue tantū ut sola in atrijs astans tue niret. Christianus igit ne qr femine a debilitate hoc michi contingeret. iterum cū aliis amplius repetendā ingressionē cupiens introitū adipisci. sed tangi multotiens antea contra consistēs ingredi non sinebar. et iterata vice usq ad fores atrij repellebar. Dū hoc michi frequenter contingeret. iam defectū viribz ac desolatā membris ita ut nec standi michi virtus sufficeret. positis omnibz in quodā angulo atrij secessi. recessi tractans meā vnde mihi hoc accidisset. qd minime templū ingredi potuissem. Tandē aliqd intellexi vnde talis michi euenisset cōtrarietas ut adorandi michi lignū miriheū sce crucis copia negaretur. Salutis enī

verbū pateſeterat cordis mei oculos
reuelans michi ob ſordem opm meorū
ingreſſū templi me non meruiſſe. Tūc
cepi miſerabilis fleve. pectusq; manibz tundere. et ex alto cordis infinita dare ſuſpiria lacrimasq; affluenter effundere. Reſpiciens autē de loco in quo ſtabam vidi ſcorſū ymaginē fixam vultū habentē ſancte dei genitricis ad quā de toto cordis affectū dixi. Sancta virgo que dei verbū incarnatū genuiſti. ſcio q; īmerita ſim tantis polluta ſordibz et tantis miſerijs repleta veſpere magnitudinē tuā. ſed certa ſum q; ideo deus quē genuiſti homo dignatus eſt fieri ut pectatores vocaret ad penitenciā. Auxiliare ergo michi ſtā dei genitrix quia nullū habeo ſolacīū et precipe regias me ſcē introire eccīe. Obſecro te domina ut cognoſcē me finas videntibz cūctis ſancte crucis venerabile lignū in quo carne affixus eſt deus. quē tu ſancta et īmaculata genuiſti virgo. qui ſuū ꝓpter totius mūdi ſalutē effudit ſanguinē. Jube michi dīna clauſas regias patefieri. meūq; adimplere deſideriū ut adorem ſaltim lignū crucis. Fidedic me cītā deo quē genuiſti q; denuo carnē iſtā ſordidis et peſſimis non maculabo opibz ſed mox ut michi lignū ſancte crucis adoraue conceſſeris renūciabo ſeculo et oībz que ſū ſeculi. et vadam ubi preceperis. Hec dum dicerē ſatisfeci menti mee. q; ſancta dei genitrix poſſet pro me hec oīa optinere. Et relinquens locū in q° orabam miſeui me int' hos qui tēplū ingrediebant. nullusq; reptus eſt qui me foras repelleret. ſed magis ut vnda mauis ita me turba intus impelebat donec appropinquauī ſancto loco quē prius nec pedibus calcare poteram. Nam abſq; ullo labore adoraui ſcē lignū crucis et ſensi ibi odorem ſuauitatis. Qualit' ad hʒemū ꝓgens ibi peni

ꝓpinquās igitur loco in quo promiſionē fidedictionis ſancte dei genitricis feceram. flectens genua hijs

ꝓro tenuīā egit. Caplm lxx.

cepi loqui ſermonibz. Tu michi dīna miſerta eb. measq; preces non reppuliſti. nūc ubi tibi placuerit dirige me. et demonſtra michi penitencie et ſalutis viam. Dum hec dicerem. factū eſt vox dicens. Si iordanē trāſieris. aluc bonam quietē inuenies requiē. Ergo dū talem audiſſe vocem credens eā ꝓpter me fuiſſe dictā ījcū vie cū lacrimis faciebam et aſcēdens nauiculā tranſfretaui iordanem perueniq; in hyeremū. Et ex illo tempe uſq; nūc ſemp elongatus fugiendo habitans in deſerto expectans deū meū. qui ſaluos facit cōuertentes ad ſe. Quadraginta vij anni ſūt ut eſtimo ex quo ſcā egreſſa ſū ciuitatē. Duos quidē panes et dimidiū mecū ferebam q̄n iordanē trāſiueram. qui poſt modicū arefacti quaſi lapides duri facti fuerant. Ex hijs modicū comedendo aliq̄ntos tranſegi ānos. Crede aūt michi abba zozima q; per decem et ſeptem ānos īmanſuetis cogitacionū beſtijs in hoc deſerto trāſegi carnalibz reluctans cogitacionibz. dū recordabar affluencie preteritoꝝ caborum. Deſiderabam enī carnes vel piſces. q̄s antea in egipto comederā. Delectabar et vini potu inſatiabiliter. Multo enim vino utebar dū eſſem in ſeculo. Delectabar nephandis canticis demonū. que ātea didiceram. Sed mox ut lacrimas fudebam et manibz pectus pcutiens reducebam ad memoriā illam quā michi fidedictricē feceraī dum in hanc ingrederer hyeremū. Et quaſi ante dei genitricis aſtruē ymaginē ita eam lacrimabiliter rogabam ut amoueret peſſimas ac ſordidiſſimas mentis mee cogitaciones. Et dum plīmas funderē lacrimas vidiq; michi refulgens videbam lumen atq; clarius circūdabar chorusciis. Rurſus infeſtabar fornicacionū mearū cogitacionibz. que quaſi ignis vehemens ita deuaſtabat viſcera cordis mei. Sed ad conſueta oracionis recurrebam arma terve me proiciens eamq; lacrimis īundans. meam michi orabam ſuccurrē fidedictricē ne poſtmodū ut prenaricatꝝ dampnacionis extreme luerē penas.

Non autē eleuabam faciem meā a terra nisi totus diei noctisq; consūmatū fuisset spaciū. et dulcissimi illius splendoris fuissem lumine circūdata qui totum ullam tēptacionē cogitacionū fugauet. Sicq; sancte dei genitricis dedicticis mee protecta solacio tūsegi septē et decē annoꝝ spacia. īnumera enadens pcula. Et ex illo tpe usq; hactenus auxiliatrix mea michi presto inuenit ubiq;. et vndiq; vigilans custodit me. Illis q; expensis panibz ut dixerā per decem et septem annos cōmedebā herbas que in deserto īueniebant. Vestimenta autē mea cū quibz iordanē trānsgressa sū. diruptā atq; putrefacta sūt. Nā valde a pluuijs hyemalibz et estiuis ardoribz tribulata sū. Ab illo tpe usq; nūc diuina misericordia eripuit corpus et aiam meā a cūctis piculis. sitq; michi te iordanis q̄ntā mala q̄ntaq; pcula. per diuinā enaserī graciā magna letitia et spes creuit salutis. Cibus potusq; aut vestimentū michi est verbū dnī. q̄m non in pane solo viuit homo sed in omni verbo quod egredit de ore dei. Qualit nauragonē finiuit et sacrā cōionē pcepit. Ca lxxi.

Hec audiens zozimas q; ex testimonijs scripturaꝝ diuinaꝝ locuta est. aut ad eam. Psalmos o dnā mi vel alios scripturę libros legebas. Aut ad eū. Crede michi o homo dei quia non vidi aliū hoīem ex eo quo tūsfretauī iordanē. nisi tm nūc tuā pfectam. sed neq; bestiā qualemcūq; aut aliud animal. Litteras vero nūq; didici. neq; aliquē legentē aut psallentē audiui. sed verbū dei semp viuens oēm hoīem docet sciam. Cte explanaui tibi opera mea o pater. rogo te ora pro me pecatrice. Cumq; mulier sermones cōplesset flectens senex in terra genua. vocem cū lacrimis eleuauit dicens. Benedictus deus qui facit magnalia mirabilia. Illa vero eleuans senē a terra dicebat. Nec oīa que audisti a me hō dei per saluatorē te cōiuro dnm nrm ihm xpm ut nulli ea loquaris quousq; de terra me deus assumi iusserit

Rogo autē te per dnm ut sanctis ceunijs futuro anno nūme transeas per iordanē iuxta consuetudinē monasterij. Audiens autē zozimas q; et solēpnē monasterij regulā ei nūciasset. murabat nichil ei dicens nisi tm gloria tibi deus. Habita aut illa in monasterio. et non egrediaris iuxta illā regulā. quia nō pmittet tibi. Et facta vespertina hora te na dnīca sume sacrosanctū corpus et sanguinē dnī nrī ihū x̄ī vas mūdissimū afferes q; michi exptāns me in ripa pte iordanis iuxta seculū ut ibi venies sustipiā vnificacionis ac redēptionis misteria. Quia a die illa qua in oratoriū sancti iohis priusq; trānsirē iordanē cōicauī usq; nūc. nūme sacratis corpis vel sanguinis dnī nrī ihū xpī misteriū. Abbatem iohānē autē primū monasterij in quo habitaueris videris cōmone dicens. Cautus esto frater mi et sollicitus erga tonsuegatione tuā. eo q; aliqua ibidē prouenant que nūnuia sūt emendari. Et hec dicens adiecit. ora pro me dnē pater. pectitq; interiora deserti. Qualit zozimas recedens ad eā cū sac cōione rediit. Cap lxxii.

Abbas aūt zozimas. flectens genua sua osculabat terram. in qua sancta pedibus steterat. Remeans q; de hēmo eo die ad ppriū deuenit monasteriū quo solitū fuit monachis verneare. Et totū quadragesimū siluit. nullū aliquū verbū dicēs de hijs que viderat. Elapso aūt anni circulo supuenientibz diebz ieuunij pmi dominicaq; post solempnē oratione alios cēb iuxta regulam egredientes psallebant. Zozimas aūt leui febre tentatus egredi monasteriū nūme potuit. Sup recordatus est verbi sancte mulieris que dixerat ei. q; si egredi monasteriū voluer tis nūme tibi lucebit. Translatis q; paucis diebz confortatus ex egritudine q; pmi quarte die cene dnīce festinans precepit sibi sancte pasche mulieris detulit. secū in quo cruce sacramenta corpis et sanguinis dnī nrī ihū xpī. Sumens eā paucos dactilos caricas. lenē aqua

infusam vespere ꝑuenit ad ripā iorda
nis expectans pñciam sancte mulieris.
Que dū morā faceret ille dicebat intra se
Forsitan pcta mea prohibuerūt eam ve
nire ad me aut certe in hūc locū me pre
cessit. sed non īueniens me remeauit
Cumq; dnm cū lacrimis orasset ut de
siderium suū ei ostenderet. ecce sancta
mulier venit. et in ripa fluminis ste
tit. Quā videns zozimas exultauit glo
rificans deū. Et cogitans eo q̄ non esset
nauicula qualiter mulier posset trāsire
vidit eam facto signaculo sancte crucis
super aquas iordanis pedibz ambulare
sibiq; festinant occurrere. Que transiēs
cū ꝑuenisset ad senē ait ad eū. Bene
dic me pater. Factaq; oratione pacē seni
dedit et sacrosancta misteria suscepit.
Extendensq; manus ad celos ait. Nūc
dimittis famulā tuā dnē scdm verbū
tuū in pace. Quia viderūt oculi mei sa
lutare tuū. Dixitq; ad senē. Ꝑge cū pa
ce ad monasteriū. Venturo autē anno
venies. et īuenies me in loco ubi prius
tecū locuta sū. At ille. Deprecor te inqt
ut comedas mecū de hijs que attuli. Il
la vero tria grana lentis infusa sumens
cū gratiarū actione ꝑcepit dicens. Suffici
at nobis gratia spūs sancti ut conser
uare possimꝰ precepta dei. Ora pro me
abba. et memor esto mei. Ille vero tac
tis pedibz eius dicebat. Ora dnā pro scīs
dei ecclesijs. et pro me peccatore. Et īui
cē sibi valedicentibz signū sancte crucis
faciens mulier iordanem ut prius fecerat
pedibus transijt. Senex vero regrediēs
reprehendebat seipsū q̄ nomen sancte mu
lieris mīme requisisset. Qz tercio rediēs
eā sepeliuit. Cap lxxiij.

Transacto autē anno ad heremū
iuxta consuetudinē zozimas ꝑpe
rare studuit. vidensq; nullū ad se veni
entem cepit faciem lacrimis īundare
dicens. Reuela michi dnē ihu xpe the
saurū tuū. angelū corporeū. Tunc per
uenit ad locū qui quasi torrens fuerat
et vidit in ꝑte illius quasi solem orien
tem ubi corpus sancte mulieris exani
me iacebat. pedibz manibzq; dispositis

sicut oportet disponi mortuis respiciens
in ꝑtibz orientis. Tūc cursu concito ruit
et eius pedes lacrimis cepit rigare. nul
lamq; aliā ꝑtem corpis vel tangere pre
sumebat. Cepitq; ibi oportuna psallere
cantica et orationē offerre solempnem
secūq; cogitabat dicens. Ego quidē sepe
lire volebam corpusculū sanctū. sed tīeo
ne sancte mulieri hoc displiceat. Hec eo
cogitante vidit lrās iuxta caput eius ī
terra descriptas continentes ita. Sepeli
abba zozima in hoc loco corpusculū ma
rie misere. et redde terre puluerē suū et
ora pro me ad dnm. cuiꝰ precepto mēse
sū aprili de hoc seculo assūpta. Repletus
autē senex gaudio eo q̄ scripturā eius
cognoscere potuit nomen. certus factus
quia postq̄ ad iordanē sancta dei perce
perat misteria. in eodē cucurrit loco ī
quo vitam finiret. Ad illudq; desertū
quod zozimas per xx dierū spaciū vix
ꝑambulauit illa sancta mulier in vna
peruenit hora et ad dnm migrauit. Tūc
zozimas intra semetipsū dicebat. tem
pus est adimplere preceptū. sed quid fa
ciam miserabilis. Ignoro qualiter ter
ram fodere possim. Erat autē durissiā
et nullo modo fodiebatur. Laborabat
senex ꝑfusus sudoribz. Et suspirans ex
intimo cordis affectu respiciensq; vidit
leonē magnū stantē ad pedes eius et
osculantē vestigia eius. Quē cū vidis
set zozimas tremefactus est. Recordatus
est autē sermonis marie quē dixerat
ei q̄ nūq̄ feram vidisset in heremo. Et
consignans se venerabili crucis signa
culo credidit q̄ non noceret ei leo ꝓpter
virtutē sancti illius corpis. Leo autem
cepit īnuere seni. ostendens se illi mā
suetū. Zozimas vero ait ad eū. Sancta
hec mulier precepit ut sepelirē corpus
suū. et ego senex mīme possū terram
fodere. quia nec habeo tale acutū fer
ramentū. Sed tu assume talē operam
et fode terrā ut possim sanctū sepelire
corpus. Moxq; cepit leo pedibz terrā
fodere ad sufficiendā corpis depositiōē
Tunc deponēs eam zozimas terra coo
peruit astante secū leone nudā ut an

fuerat niſi ꝙ panno rupto quē ei iacta
uerat corporis nūmuriā ꝓtem cooperue
rat. Diſtedentibz vero vtriſqz leo ut ag
nus manſuetus deſertū petijt. Zozimas
autē regreſſus eſt benedicens et ꝓnum
dicens deo. Omniaqz monachis enarra
uit que viderat et audierat. et illi glo
rificauerūt deū. qui eiā āniuerſariā
mulieris depoſitionē celebrauerūt cū
honore. Abbas aūt ioh'es repperit alı
quos in ſuo monaſterio reprehenſibiles
ut verba ſcē mulieris adimplerent. et
hos deo miſerante cōuertit. Et habita
uit abbas zozimas in eodē monaſterio
venerabilem ducens vitā cētū annis.

De ſancta marina et ei⁹ falſa accuſatrice

Quidam ſecularis Cāp lxxiiij.
habens vnicā filiā puellā com
mendauit eam cuidam parēti
ſuo. et ingreſſus monaſteriū fidelem
ſe et obedientē exhibuit. ita ut abbas
eū plus ꝙ ceteros frēs diligeret. Qui cū
aliqū recordaret filie ſue contriſtari
cepit et affligi intra ſe multis diebus
Quod videns abbas dixit ei. Quid ha
bes frater ꝙ ſic triſtis ambulas. Qui
prouolens ad pedes eius cū lacrimis a
it. Habeo vnū filiū in ciuitate quē re
liqui puellū. et recordatus affligor ꝓ
eum. et noluit ei indicare ꝙ puella
eſſet. Vade inquit abbas ſi diligis il
lū adduc eū et ſit tecū. Quod cū fecis
ſet illā que marina dicebat vocauit
marinū. et dedit eam ad diſcendas
litteras intra monaſteriū. Que dū
eēt annoꝝ xiiij. cepit eā pater ſuus
docere viā dñi. monens ut muſteriū
ſuū nullus cognoſceret et ab inſidijs
dyaboli ſolicite caueret. Dū autē fīm
eſſet annoꝝ xviij. defunctus eſt pater
eius. et illa veluta ſola in cella prīs
ſui erat obediens oībz ita ut ab ab
bate ſuo et a cunctis diligeret. Habe
bat autē monaſteriū par boum et
turrī. quia vicinū erat mare ubi e
rat emporiū ad tria miliaria. ibant
qz monachi et afferebant monaſterio
neceſſaria. Erat autē in ipſo empono
pandochiū. Cepitqz frater marinus
ex precepto abbatis frequentē ꝓgere cū
curro. et ſi tardabat reuerti manebat
in ipſo pandochio cū ipſis cēlis mona
chis. Contigit aūt ut pandoxille filiā
virginē haberet ad quā ingreſſus mi
les cū ea concubuit et concepit. Quā
cū parentes affligerent ut diceret de quo
concepiſſet rīndit ꝙ frater marinus
qui huc freqēter cū curro venit ipſe
me oppreſſit et concepi. Quod cū vetuliſ
ſent abbati requiſitus marinus utrū
hoc ſcelus ꝓpetraſſet ingemiſcens ait.
Peccaui pater penitenciā ago. ora ꝓ me.

De penis qē ꝓpter conſcienciā ſuſtinuit ſuꝑ

Hunc iratus abbas eū contundi
et affligi iuſſit. ꝑmqz de mona
ſterio eiecit. Qui nullū miſerū
ſuū confeſſus iactauit ſe ante fores mo
naſterij. iacensqz ſuper terrā et in pe
nitencia ſe affligens. ingredientibz fra
tribz poſtulabat ſibi buccellam panis
dari. Pandochis vero filia peperit filiū
et ablactauit. Quē mater puelle ſecū
ad marinū adduxit ibiqz eū reliquit
et abijt. Quē virgo ſuſcipiens de ipſa
buccella quā ab introeuntibz accipiebat
alienū filiū tanqz ꝓpriū nutriebat.
Poſtea frēs miſericordia cōpuncti ro
gantes vix coegerūt abbatem ut fra
trem marinū ad veniā ſuſciperet. qui iā
q̄nqz annis penitens ante ianuā mo
naſterij iacuiſſet. Ingreſſū itaqz ab
buit abbas ad ſe et iuſſit ei ut oēs in
munditias in monaſterio faceret. aquā
ad nūmuria purganda portaret et o
bus ſerviret. Quod virgo ſancta libenē
ſuſcipiens et implens poſt paucos dies
obdormiuit in domino. Quod cū vidiſ
ſent fratres abbati dixit eis. videte
quale pcīm eius fuerit ut nec peniten
tiā meruerit. Ipſū tamen lauate et
longe a monaſterio ſepelite. Cumqz la
uarent eam cognito ꝙ mulier eēt tur
bentes ſe clamabant quia talis conuer
ſationis et penitencie ſuenta ſit que
ab eis afflictu fuiſſet. Vocatis quoqz ab
bas cū videret eē mulierē. nec reddit
in terrā et prunebat caput ſuū poſtu
lans ab ea veniā. iuſſitqz corpus eius

intra monasteriū in oratorio reponi.
Eadem die puella illa a demonio ar-
repta venit ad monasteriū confiteba-
turq; crimen quod admiserat. et de q°
conceperat. Septima autē die repau-
sationis eius in dn̄o liberata est ibidē
intra oratoriū a demonio. ubi etiā usq;
modo deus oracionibz sancte virginis
multa facit mirabilia De scā eufrosina
que sexū suū similit' int' monachos celauit

Fuit etiam in alexan Cap̄ lxxvi.
dria virgo nomine eufrosina.
Quā cū pater eius pafnuci⁹ vel-
let nupcijs tradē illa monachū quēdā
adiens pecijt se doceri ea que dei sunt
Qui dixit ei. Si potes temptamenta
carnis ferre relinque oīa et fuge. Qua
postulante ut desideriū suū adīpleret.
facta oracione abscidit comā eius indu-
ens eam tunicam scematis. et īposuit
ei nomen smaragdū. orans q; pro ea
discessit. Illa vero cogitans in semetip-
sa dixit. Si intrauero monasterium
puellarū pater meus requirens īueni-
et me et violenter trahet inde ꝓpter spō-
sum meū. Proiecta igitur a se veste mu-
liebri induit virilem. Pgensq; ad mōas-
teriū ubi pater suus erat notissim⁹ si-
mulans eunuchū quendā se ēē de pala-
cio venientē ut reciperet pecijt et īpe-
trauit dicens se vocari smaragdū. Quā
tradidit abbas vni fratrū agapito viro
sancto dicens. hic erit filius tuus et disci-
pulus. Talem eū consigna ut exsuperet
mgr̄m. Cum autē smaragdus veniret
in ecc̄iam multos concitabat dyabolus
ad decorem vultus eius per malas co-
gitaciones. ita ut oēs molesti eēnt ab-
bati qui talem pulchritudinē introdux-
isset in monasteriū. Proinde vocauit
eū abbas et dixit ei. Fili pulchra est fa-
cies tua. et fratribz infirmis fit ruina
Volo te sedere in cella tua solū ibique
psallere. et ibi manducare nusq̄ egres-
surū. Ingressus ergo frater smaragd⁹
cellā solitariā orabat ibi. vacans ieiu-
nijs vigilijs et oracionibz ita ut mira-
retur qui eū susceperat frater agapi-
tus et fratribz referret cōstanciā eius.

Qualit' eius pr̄ ab ipa nesciens consolacio

Pafnucius cogitans nē accepit.
quid actū esset de filia lxxvij.
eius afflictus est vehementer
quia vnita illi erat. et eandē de vxore
sua sterili per suffragia monachorū
a deo impetrauerat petens ut ei here-
dem daret. qui post obitū suū congrue
substanciā eius gubernaret. Audiens
autem sponsus eius et pater ipsius ve-
nerūt ad pafnuciū et contristati valde
dixerūt. Forsitan aliquis eam seduxit
et fugit cū eo. Statimq; sui cū equis ꝑ
totam alexandriā et egiptū missi req-
rebant eam. Scrutantes quoq; monas-
teria puellarū heremū et speluncas.
et nusq̄ īuenientes eam lugebant q̄i
mortuā. sponsus sponsā. pater filiam.
Pafnucius autē dolorē suū non ferēs
venit ad abbatē supradcm̄. et cadens ad
pedes eius dixit. Peto ne cesses orare do-
minū ut īueniatur fructus oracionū tu-
arū. Nescio enī quid actū sit eufrosine
filie mee. Audiens abbas contristatus
est valde. iussitq; oēs fratres adesse ut
caritatem pro ea orando ostenderent.
Quibz ieiunantibz et orantibz nichil
reuelatū est de illa. Nam et ipsa iugi-
ter orabat dn̄m ne manifestā eā faceret
in vita sua. Abbas autē consolabat' vi-
rū dicens. Credo quia bonā ꝑtem sibi e-
legit. ideo nichil nobis deus de illa re-
uelauit. Si enī quod absit in malis o-
peribz incidisset. nūq̄ tantū laborem
fratrū dn̄s despexisset. Altera die qua-
dam cū rediret ad monasteriū videns
eū abbas nimio dolore afflictū dicit ei.
Vis loqui cū quodā fratre spūali qui ve-
nit de palacio theodosij? Qui rn̄dit. Vo-
lo. Dixitq; abbas agapito ut introdu-
ceret eū in cellā smaragdi. Cumq; eu-
frosina subito vidisset prem̄ suū et cog-
nouisset tota lacrimis repleta est. Qd'
ille cōpunctionē ēē putans non cogno-
uit eam. quia species vultus eius pre
abstinencia et lacrimis emarcuerat
De cucullā quoq; operuit faciē suā ne
aliquo modo agnosceret eam. Et facta
oracione cū sedissent. cepit ei loqui de

futura beatitudine quō per elemosinam
et caritatē et pacientiā possit quis ad eā
ptingere. Et de contemptu seculi nō dili
gendos eē filios plus q̄ deū. nec patrē
plus eo qui est factor oīm. Videns autem
eū in graui merore compaciebat ei et
volens eū consolari dixit ei. Si filia tu
a in pdicionē anime isset. deus eam ti
bi manifestaret. Potens est autē in hoc
seculo manifestare eam tibi. tu tantū
gracias age nichil desperans. Nam et
ego a magistro meo agapito dolorē tuū
audiens tibiq; compaciens sepius oraui
deū ut tibi sufferenciā tribuat. et tā de
te q̄m de filia tua quomodo expedit ad
impleat. Confortatus igitur pafnucius
discessit. veniensq; ad abbatē ait. Edifi
cata est anima mea ab isto fratre. et ita
letus effectus sū in gracia dei tanq̄ si fi
liam meā īuenissem. Cōmendansq; se
oracionibz frm̄. reuersus est in domū suā.

Qualit tandē eā mortuā agnouit. lxxviij

Complens autē smaragdus int
cellam xxxviij annos. cū tan
dē in infirmitatē decidisset. itro
iens ad eū pafnucius. cepit eū deoscula
ri clamans ac dicens. Heu me ubi sūt
verba tua dulcia quibz michi filiā meā
videndā promittebas. Ecce non solum
illam non videbo. sed et te per quē con
solacionē habebam amitto. Cui smarag
dus. Jam pone finē tristicie. Recordare
quia iacob manifestauit deus ioseph q̄
quasi mortuū lugebat. Cumq; iam diē
sue dormicionis instare cognosceret dix
it ei. Quia desideriū meū deus adīple
uit et usq; ad finē virilit certando per
duxit. nolo te iam eē sollicitū pro filia
tua eufrosina. Ego enī sum illa misera
et tu es pater meus. Corpus meū ab ali
o nudari et lauari non pmittas sed per
te ipm̄ hoc facias. Et quia in ingressu
meo promisi abbati me multas possessio
nes habē et si pdurare possem in hunc
locū eas adducere. tu imple quod pmisi
et ora pro me. Hec dicens tradidit spm̄
Quod cū pafnucius audisset et vidisset
cōmota sunt viscera eius et cadens in t
ram factus est quasi mortuus. Accurrēs
autē agapitus. vidensq; smaragdū de
functū et pafnuciū iacentē semiuiuū p
iecit aquā in faciem eius et leuauit eū.
Qui dixit ei. Dimitte me ut hic mori
ar. Surgensq; lamentari cepit cū fle
tu dicens. Heu me filia dulcissima q̄a
non antea manifestasti te michi ut e
go quoq; tecū sponte cōmorerer. Audiens
agapitus et causā cognoscens. currens
nūciauit abbati. Qui veniens concidit
sup eam euilans et dicens. Eufrosina
sponsa xpi. ne obliuiscaris seruoꝝ tuoꝝ
sed ora pro nobis ad dnm̄ ihm̄ xpm̄. Et
iussit ut congregatis fratribz cū honore
debito sepeliretur corpus. Quidā aūt
frater qui vnū oculū amiserat osculatus
est vultū eius cū lacrimis. statimq; ut
eam tetigit oculus eius restitutus est. Pat
vero eius in eodē monasterio cōuersus
est. plurimā substancie sue ptem ibidē
offerens. Vixitq; in sancto pposito annis
decem. Actor. Documēta quoꝝdā prm̄

De modo viuendi. Caplm̄ lxxix.

Post gesta quorūdā sanctoꝝ quo
rū tempa ignoramus libet eciā
inserē dicta quoꝝdā patrū de
modo viuendi. que de diuersis locis sper
sa collegimus. quoꝝ eciā nichilominus ad
liquidū nūme tpa reperimus. Ex dictis
prm̄. Dixit abbas ioseph q̄ tres ordiēs
sunt in conspectu dei. Primus q̄n homo in
firmat et temptaciones ei adiciunt. et
cum graciarū actione suscipit eas. Secū
dus quando aliquis omnia opera sua
facit mūda coram dn̄o habens nichil hu
manū. Tercius quando aliq̄s sedet in sb
iectiōe et pceptis spūalis prīs obedit.
et omībz pprijs renūciat voluntatibus
Abbas iohannes cū moreret petentibz
fratribz ab eo aliquod verbū compendio
sū loco hereditatis ingemiscens ait. Nū
quā feci ppriā voluntatē nec aliquid do
cui quod prius non fecerim. Senex
cuidam fratri interroganti quid faceret
ait. Non sūt oīa opera nostra equalia
Nam abraham hospitalis fuit et deus erat
cum eo. Et helyas quietē diligebat et de
us erat cū eo. Et dauid erat humilis et
deus erat cū eo. Quod ergo vides aiām

tuā scdm deū velle hoc fac. et custodi
cor tuū. Dixit abbas sisoy. Esto con
temptibilis. et voluntatē tuā et curas
seculares post tergū tuū proice. et tunc
habebis requiem. Dixit senex ne ha
beas amiciciā cū muliere. neq; cū puero
neq; cū hereticis. Interrogatus est se
nex a fratre quō īuenio deū. et vtrū in
ieiunio. an in laboribz vel vigiliis. aut
misericordia? Et respondit. in hijs. et in
discrecione. Dico tibi quia multi afflixe
rūt carnē suā. et quia sine discrecione
abierūt vacui. Os nr̄m de ieiunio fe
tet. et scripturas oēs didicim⁹. et quod
deus requirit non habem⁹ humilita
tem scilicet et caritatē. Frater req̄
siuit abbatem agathonē. Volo in con
gregacione manere cum fratribz. quo
modo habitem cū ipsis? Rn̄dit. Qua
lis primo die ingredieris. tales eciam
reliquos dies pagas cum hūilitate.
Frater dixit cuidā seni. Abba volebā
īuenire senē aliquē iuxta voluntatem
meā et morari cū ipso. Et dixit ei senex
Non ut tu sequaris voluntatē senis il
lius sed ut ille tuā sequatur. Dixit
senex. Debet monachus cotidie mane
et sero intra semetipsū sollicite inqui
rere quid per totam diem fecerit eorū
que vult deus. vel quid non. Theodo
rus in hijs tribz excellebat. in nichil
possidendo. in abstinendo. et in hoīes
fugiendo. Lucius ait ad monachos
euchitas. Et laboro et oro simul dicens
in laborando. miserere mei deus. et dor
mio et oro simul dans alicui pauperi
de labore meo qui orat pro me quando
dormio. Agatho ait. Homo similis ē
arbori corporali. cuius labor folia inte
rior custodia fructus. Arsenius orans
visus est a fratre quasi totus igneus.
Ad eū aliqn̄ facta est vox dicens. Veni et os
tendam tibi opa hoīm. Et egressus vidit
ethiopē incidentē ligna et addentē sarcine
quā ferre non poterat. et ait vox. Hij st̄
qui pccā pccis addūt. Et vidit itm̄ tēplū
et duos hoīes in equis stantes lignum
transuersū portantes ꝓpter quod non po
terant intrare. Hij st̄ inquit vox q̄ por

tant iusticiā cū supbia. Et vidit iterū
hoīem stantē super lacū et implentē
ex aqua vas. et effundentē in cisternā
ꝑtusam. Hij sunt inquit. qui habent bo
na aliqua sed malis ꝑmixta. Quidā
ductus est ad arsenium. et senex more solito
post oracionē tacuit. Postea idem ductꝰ
est ad moysen ex latrone cōuersū qui be
nigne eū recepit. Interrogatus frater q̄s
ei melior videret̄ ait. Michi interī hic
melior videtur qui nos tam benigne sus
cepit et pauit. Et orauit quidā frater ad
dn̄m dicens Dn̄e vnus istoꝝ ꝓpter nomē
tuū oēs hoīes fugit aut videre aut com
pellare. alter vero ꝓpter nomen tuū oī
bus cōis est. Et ecce illi ostense sūt due na
ues per fluuiū. in quaꝝ vna nauigabāt
arsenius cū silencio et quiete. in altera
moyses in cuiꝰ ore angeli fauū mellis et
in dentibz inferebant. Dixit abbas pas
tor. Noe ꝑsonā tenet nichil possidenciū.
iob tribulatoꝝ. daniel discernenciū. Hee
sūt tres actiones monachi. Idem. Odiū
duaꝝ rerū facit monachū. Odiū scilicꝫ
carnalis repausacionis et vane glorie.

De contēptu vel amore pecūie. Ca. lxxx.

Quidam frater habens euangeliū
vendidit illud dicens. ipm̄ verbū
vendidi quod iubet vende oīa que
habes et da pauꝑibz. Abbas iohēs mu
tuauit solidū a quodā frē ut inde emeret
linū quo operaret̄. Petentibz autē fra
tribz linū ad vestes suas libent̄ dabat
Petente autē fratre solidū cū non ha
beret abijt ad abbatē iacobū dispensa
torē et īuenit in via solidū iacentem
et facta oracione non contigit illū sed
redijt in domū suam. Similit̄ secundo
et tercio iuit et īuenit. nec contigit. Cō
tristato autē frē pro solido suo abijt senex
et īuenit et facta oracione attulit. Que
siuitq; vtrū aliquis eū amisisset. et nō
īuento cuiꝰ eēt reddidit ei. Frater
quidā seculo renūcians pauca tamē
sibi retinens venit ad basiliū. Cui ille.
Et senator eē destitisti. et monachū nō
fecisti. Quidā rogauit senē ut pecu
niā acciꝑet in nccitates. Qui cū nolu
isset dixit alter. Accipe in vsus paupe

rū. Cui senex. Tunc duplex est michi
obprobriū. quia cū non indigeam accipi
o. et aliena tribuens vanā gloriā col
ligo. Obtulit quidā seni pecuniā q̄a
senex et leprosus et infirmus erat. Cui
senex. Post lxx annos venis michi au
ferre nutritorē meū. Quidā greci
pulsauerūt ad ostiū mulieris vidue.
videntesq; filiam eius nudā obtulerūt
ei vestimētū et nūmos. que noluit
accipere nūmos dicens quia mater eius
in die īuenerat quid operaretur vn̄ mā
ducarent. Quidā ortulanus totū labo
rem suū effudit in elemosinā. et vix
victū sibi retinuit. Postea sathana in
stigante collegit lagenā nūmorū q̄
bus in senectute uteretur. Contigit aūt
ut putresceret pes eius. consūptisq; om
nibus nūmis in medicos sine profectu
ad ultimū consilio cuiusdā boni medici
fecit pedem incidi. Et in eadē nocte re
diens in semetipsū ingemuit de pecca
tis suis. et astitit ei angelus dicens.
Vbi sūt nūmi quos collegisti et ubi
est spes eorū. Tunc intelligens ait. Pec
caui dn̄e ignosce michi. et āmodo nō
faciam. Tunc angelus tetigit pedē eius
et sanatus est. Et rediens medicus in
uenit eū in agro operantē. et benedix
it deū. Abbas theodorus machario
dixit. Habeo tres codices. et proficio ex
lectione eorū. et fratres petūt eos ad le
gendū et ipsi proficiūt. Respondit senex
Boni quidē sūt sed maius omnibus est
nichil possidere. Quod cū audisset abijt
et vendidit codices. et dedit indigenti
bus preciū. Gelasius habebat codicē
solidorū xviij. Continebat eū vetus et
nouū testamentū. et erat penitus in
ecclesia ut qui vellet de fratribus legeret
Quē furatus quidā exposuit ad ven
dendū. Emptor aūt dixit ei ut dimit
teret eū ostendē alij si tantū valeret
Et ostendit illū gelasio qui ait. Eme
illū quia bonus est et tantū valet.
Quod ille retulit venditori. Compūc
tus ille retulit eū ad gelasiū qui no
lebat eū recipere et coegit eū ut reci
peret. Arsenius monacho suo dedit
aurū et nūmos. et quicquid volebat
tm̄ modo ne furaretur. Ille autē non cō
tinens se iussus est a senibus expelli.
dicentibus. Frater infirmitatē carnis
paciens sustinendus est. Qui autem
furatur et āmonitus non quiescit ex
pellendus est. De contēptu carnalis af
fectus. Cap̄ lxxxi.

Quidam mona
chus ad eū qui nūciauerat ei
patrē suū ēē mortuū ait. Noli
blasphemare. quia pater meus īmor
talis est. Frater quidā voluit vidē
sororem suā in monasterio egrotantē.
Que nolens ei prebere occasionē ait cui
dam. Vade et dic fratri meo q̄ eat in
domū suā et oret pro me. quia cū xp̄i gra
cia videbo eū in regno celorū. Abbas
iohannes habebat sororē. que ex infan
cia in sancto ꝓposito cōuersabatur. Ipsa
eū eruduit et docuit ut relinqueret
seculi vanitates. Ingressus monasteriū
per viginti et quatuor annos non est
egressus. Illa vero nimis desiderabat
videre eū. frequenterq; mittebat ad eum
epistolas ut ante exitū de corpe veniret
ad eam ut in caritate xp̄i de p̄ncia sua
īuicem letarentur. Ille autē excusabat
se. Iterū autē scripsit ad eum dicens q̄
si nolueris venire ad me. necesse est ut
ego veniā ad te. Accepit ergo secū du
os fratres de monasterio. et cū venis
sent ad ianuā sororis sue clamauit
dicens. Benedicite et videte peregrinos.
Egressa illa non cognouit frem̄ suū.
Ipse autē cognouit illam. sed non est
locutus verbū. ne forte in voce cognos
ceret eū. Cum autē comedissent et bi
bissent aquā reuersi sūt ad monasteri
um suū. Post aliq̄ntos dies scripsit
ad eū soror ut veniret. Tunc ille resc̄ri
sit ego veni ad te et dedisti nobis aquā
et accepi de manibus tuis et bibi. Suffi
ciat ergo tibi quia vidisti me et ora p
me. Frater interrogauit senem
dicens. Soror mea pauper est. si do ei
elemosinā non est sicut vnus de pau
peribus. Et dixit senex. Non est tibi.
quia sanguis modicū trahit te.
De amore solitudinis. Cap̄ lxxxij.

Dixit abbatissa matrona. Aliti in monte positi. ea que sūt popularia agentes pereūt. Melius est enī cū multis ēe et vitam solitariā agere voluntate. qz solus ēe et ꝓposito mentis cū multitudine. Narrauit quidā qz tres studiose sese diligentes. monachi facti sūt. Quorū unus elegit latitantes in patē reducē. secundus infirmos visitare. tertius i solitudine quieste. Primus ergo labo rans ꝓpter lites hoīm non poterat oēs placare. et tedio victus venit ad secundū. Et inuenit eā ipm aūd desi cientē et non valentē mandatū pfi cere. Et concordantes hij duo venerūt ad tertiū. Narrantes qz tribulationes suas ꝛogrueruūt eū ut diceret quid ipse profecit. Qui paululū retinens misit aquā in ciphū et ait. Attendite in aquā et turbulenta erat. Et post modicū itm dixit. attendite quomodo limpida modo facta est aqua. Et cū intenderent in aquā vident tamqz in speculo vultus suos et tūc dixit eis. Sic est qui in medio hoīm consistit. turba enī non videt pcā sua. Cū aūt quieuerit et maxime in solitudīe tūc delicta sua conspicit. Unus aut. Im perforabilis est ījmici sagittis q amat quietē. Qui aūt miscet multitudini crebra susapiet vulnera. Beatus ar senius ad theophilū archiepm rogum tem sermonē ab eo inquit. Et si dixeō illum custodietis. Quo rīdente etiam ait. Vbicūqz audieritis arsenīū approx imare nolite. Idem arsenius sonum camelorū appellabat terremotū. Pas tor rogauit dnm ut non daret ei gra tiam impetrandi pro reis ante iudices dicens. Dnē. noli michi dare hanc gra tiam. Ne qz non pmittent me hoīes sedere in loco isto.

De luctu et cōpūctiōe Cap lxxxiij.

Hvatribz man ducentibz in cautate visit vn ad mensam. Quē videns abbas iohēs fleuit amare dicens. Quid putas frater iste habet in corde quia visit. cū magis flere deberet quia cautatē mā ducat. Dixit sancta synclitica. quia labor est et certamen magnū in primor dio cōuersōr. sed postea inenarrabile gaudiū. Sicut enī qui ignē accendere vult prius fumat. et postea ex fumi mo lestia lacrimat. sic qui obtinet quod vo lebat. Deus enī ignis consumens est. Sic nos oportet ignē istū in nobis cum lacrimis et laboribz accendere. Quidā rideni dixit senex. Coram celo et terra cōe totius vite nre reddituri sum et tu vides? Quēadmodū umbra corpo rū nrōr ubiqz nobiscū circūferim. sic debem fletū et compūctionē nobiscum habere ubiqz sum. Duo fratres impugnati a spū fornicatiōis abierūt et acceperūt uxores. Postea abijt un ad aliū dicens. Quid lucrati sum in hac īmūdicia. ex qua pena sequatur eterna. et vitam angelor deseruimus. Recedam ad heremū. Reuersiqz ad se nem inclusi sūt per annū integrū recipientes panē ad pensū equaliter. Et anno reuoluto egredientes visi sūt habere unus fratē pallidam et alter pulchram. Et mesta pallioritus requi sita dixit. quia memorabar penarū infernī michi debitarū nisi penitē tiā egissem. Similiter et ab altero q sierūt aur eodem pane et pondē tam bene coloratus es quo frater tuus pal luit? Qui aut recolo beneficiū dei et exulto quia me extraxit de inferno. et ex hoc semp gaudiū habeo. Tunc in tellexerūt qz exaudita fuerat eor pe nitentia. Arsenius operans pan nū tenebat ad extergendas lacrimas Idem ait. Sufficit monacho dormire unā horā. si tamen pugnator est. Ide qua palmarū. sed tantū adiiciebat de cens. Pro odore unguentor quo in se rulo usus sū opus est nūc me uti feto re isto. Sortem arsenij audiens ab bas pastor lacrimatus est dicens. Be atus es arseni quia fleuisti temetip sum in hoc seculo. Qui enī hic se non fleuerit sempiterne illic plorabit. Si ue enī hic voluntarie sine illic cogen

tibꝫ tormentis impossibile est non flere.
Idem ait. Monumētū quod abrahā
emit in tra promissionis est luctus.
Pastor ait. Volo magis hoīem post
pccm̄ penitentē. q̄ hoīem neq̄ pccm̄
neq̄ penitenciā intelligentē. De silē
tio et locucione. Cap̄ lxxxiiii.
Dixit abbas felix fratribꝫ ser
monē interrogantibꝫ. modo
non est sermo. Abstulit deus a senibꝫ
graciā ut non īueniant quid loquan
tur. quia non est qui opetur. Aliqn̄
q̄mplurimi sedentes fratres confere
bant de sanctis scripturis. Stabant
autem circa eos angeli letantes. de
lectabant̄ enī eloquio dn̄i. Cū autē
aliud quid inter se loquerent̄. statim
angeli sancti recedebant longius in
dignantes contra eos. Veniebant vō
porci sordidissimi et morbo pleni et vo
lutabant se eos inter eos. Demones
autē delectabant̄ in supflua et vana
loquela eoꝝ. Beatus autē senior hec
videns abijt ad cellulā suam. et per
totā noctem gemebat deflendo miseri
as nostras et cōmonebat frēs per mo
nasteria dicens. Cohibete frēs a multi
loquio et ab ociosis verbis. Quidam
frater interrogauit senem. vsquequo est
seruandū silenciū? Respondit. usq̄quo
interrogeris. Frater requisiuit abba
tem pambo. si bonū eēt laudare prox
imū. Rn̄dit senex. melius est tacere.
Interrogauit ammonas abbatē sisoy
dicens. Qn̄ lego scripturas vult cogi
tacio mea exornare sermonē ut paratus
sim ad interrogata rn̄dere. Dixit ei
senex. Non est opus. sed magis de puri
tate mentis prouide tibi. Ab abba
te theodoro quidā tribus diebus inter
rogabat sermonē. Quo nichil dicēte
abijt tristis. Interrogatus theodorꝰ
quare nichil ei rn̄disset. dixit. quia
negociator est. et alienis verbis gloria
tur. Agatho volenti sua compare
dicebat. preciū semel datū suscipiens
et tacens et nūquā dinumerās. Idē
per triennīū lapidem in ore mittebat
quo tacere disceret. Sisoy dixit. Pere

grinacio nostra est ut teneat homo
os suū. Pastor ad anub fratrē suū
non respondit dicens astantibꝫ. ego
iam mortuꝰ sum. mortuus autē non
loquitur. Idem ad quendā fratrem
loquentē de scripturis non dedit rn̄sū
dicens astantibꝫ. Iste de sursū est. et
de celestibꝫ loquitur. ego autē de deor
sum. et de terrenis loquor. Si michi
locutus fuisset de passionibꝫ aīe respon
dissem ei. De abstinencia. Cap̄ lxxxv.
Quesiuit abraham ab abbate si
soy. Si bibit frater tres calices
nōne multū est? Cui abbas.
Si non esset sathanas id est concupīa
non eēt multū. Frequenter dixit
discipulus sisoy ad eum. Abba surge et
manducemꝰ. Et ille. Non adhuc man
ducauimꝰ? At ille. non. Dixit ab
bas ypericius. Melius est manducare
carnem et bibere vinū. q̄ in obtrectaci
one comede carnē fratrū. Venit qui
dam senex ad aliū senem. qui precepit
discipulo suo fac nobis modicū lenticule
et infunde panes. quo facto manserūt
sic usq̄ ad aliū diem loq̄ntes de spiritu
alibꝫ. Hora autē iam sexta. itm̄ idem
precepit. Cui discipulus. Ab hesterno
die feci. Et surgentes comederūt. Qui
dam senex quadraginta annis non bi
bit. Qn̄ autē fiebat cauma lauabat
suriscula. et impletā aqua appende
bat ante oculos suos. Et interrogatus a
fratribꝫ quare hoc faceret. dixit. ut vi
dens quod desidero maiorē sustineam
ardorem. et sic a deo maiorē consequar
mercedem. Referebant seniores de
quodā fratre q̄ ita īpugnabant eū de
mones ut statim hora diei prima tan
tam famē et defectionē corpi eius face
rent ut penitus sustinē non posset. Ve
rūptamen ille dicebat in corde suo q̄a
qualitercūq̄ oportet me uel usq̄ ad ho
ram terciā expectare. Hora tercia idē
dicebat eciam nūc violenter oportet
me sustinē usq̄ ad sextā horā. Hora
sexta infundebat panē in aquā dicēs.
Dū hic panis infundetur. oportet me
eciā expectare nonā. Cumq̄ hora no

nam. Cumq; hora nona aduenisset se
cundū consuetudinē complebat oratio
nes et psalmodiā sīm regulā. et po
nebat panem ut comederet. Hoc igit̄
per plurimos dies sustinuit. Quadā
autem die cū hora nona sedisset ut cibū
caperet vidit de sportella ubi panis id ē
parimacia reposita erant surrexisse
fumū magnū et egressū ē per fenes
trellam cellule sue. Itaq; ex illo die
non esurijt. sed itā corroboratū est cor
eius. ut etiā nec post biduū delectaret
eū cibū sumē. Frater requisiuit ab
batem sisoy quēadmodū in cella pro
pria degere debebat. Cui ille. Comede
panē tuū cū aqua et sale. et non erit
tibi necessitas aliquid exequendi. aut
longius euagandi. Requisitus ab
bas pyamon quēadmodū oportet re
gimen habere. respondit. Ego volo monachū
ita parū cotidie cōmedentē ut non sacia
etur. Nam biduana et triduana ieiu
nia vanegloie vacant. Dicebat v
nus ex patribz. quia qui multū come
dit. et adhuc esuriens continet se maio
rem mercedem habet q̄m ille qui parū
cōmedit et se saciat. Dixit quidā se
nex. Fac quod desideras aliq̄n mandu
ces. cōmedens aūt quod tibi a dnō trās
missū fuerit gratias ei age. De quo
dam sene referebant fratres quia de
siderauit uuamerē. Quē cū tulisset
suspendit ante oculos suos. et ne vin
ceret ex cupiditate non tetigit eum
Sed magis agebat penitentiā puni
ens semetipsū. quia desiderasset eū.
Natyra siluanus discipulus. anteq̄ fac
tus eēt epūs in suam. mediocriter vi
uitabat. factus epūs artissime vixit.
Dicebat enū si infirmitatē modo incur
ro pluvimi sucurrūt. tūc autē nemo
sucurrēt.

De simplicitate et humilitate. Ca lxxxvi.

Presbiter quidā cum visitasset epm. reuerso il
lo quesierūt fratres quō esset a
uitas? Qui vndit. Credite michi qd
nullius faciem ibi vidi. nisi tantū epi.
Theodorus factus dyaconus in sicht
non acquiescit ministrare. Et cū coge
retur a senibz perijt locū et tempus
orandi ut ei demonstraret dnūs si debe
ret ministrare vel non. Et ostensa ē
ei volūpna ignis a terra usq; in celū
porrecta et vox insonuit dicens. Si
potes fieri ut volūpna hec. vade et mi
nistra. Et ulterius non acquieuit mi
nistrare ad altare. Olimpius ex ser
uo monachus factus non deseruit ser
uitutē exhibē dnīs suis. et ānuas mer
des in alexandria. dicens illis venue
tibz. Si non vultis retape remanebo
hic et seruio vobis. Gladius dum
xx. annis eēt in cella non leuauit o
culos ut videret tertiū. Nothois et
frater eius ordinati presbiteri ab epis
copo gebalon nūq̄m consenserūt sac
ficare. Sed dicebat senex. hoc officiū il
lorū est qui sine querela viuūt. Idem
Quātū approximat homo deo. tantū se
peccatorē videt. Pericius ait. Ma
teriū monachi obediencia est. quā qui
habuerit crucifixo astabit. Idem. ar
bor vite est in excelsis. sed non ascendit
ad eam nisi humilitas. Sisoy dixit.
Si haberē vnā cogitacionē anthonij ef
ficerer totus sicut ignis. Idem. Non est
magnū ut mens tua cū deo sit. sed hoc
est magnū. ut te videas sub omni crea
tura. Idem ad puerū mortuū quē pri
ante cellā eius iactauerat. putans eū
agere penitentiā ait. Surge vade foras.
et surgens statim egressus est. Idem
Cū abraham discipulus eius a dyabolo
vexaret aut. Deus vis non vis. non te
dimitto. donec eū turauis. et stati tura
tus est. In die mortis eius resplenduit fa
cies eius sicut sol. et ait astantibz. Ecce
anthonius abbas venit. Et post paulu
lū ecce chorus prophetarū venit. Et ite
plus facies eius resplenduit et ait. ecce
chorus aplōr venit. Et duplicat adhuc
facies eius resplenduit. et quasi cū omnib
loquebat et dicebat astantibz. Ecce an
geli venerūt recipere me. et rogo ut
dimittar penitere modicū. Dicentibz
aute qui aderant. non eges penitentia
rndit. Vere nescio me vel ignē fecisse
penitentie. Et ita facta est facies eius

sicut sol et ait. Ecce dn̄s venit dicens af
ferte michi vas electionis heremi. Et re
pletus est totus locus fulgore et odore
eo reddente spm̄. Dum arsenius eēt
in palacio. nemo melioribz vestimētis
utebat. Cum fcūs esset monachus ne
mo usus est peioribz. Dicebat autē la
tinā et grecam erudicionē apprehendi
sed alphabetū rustici istius necdum
discere potui. Nusq̄ voluit loqui de
questione aliqua. nec cito ad aliquē scr̄p
sit eplam. In eccīa post colūpnā sta
bat ne quis faciē eius videret. et ne ip
se in aliū intenderet. Erat autē visio
nis angelice canis ornatus. barba pro
lixa. et ad ventrē attingente. eleganti
corpe et sicco. longus quidē sed senio
curuatus. Pili palpebrarū eius nimi
o fletu ceciderant. Fuit in palacio the
odosij maioris annis xiiij. et in palaci
o alioꝝ impatorū ante theodosiū usq̄
ad annū etatis sue quadragesimū. i
sichi totidem. decem ānis in loco qui
dicit turhem supra babiloniā contra
memphim. tribz ānis in canopho a
lexandrie. et duobz itm turhē. ubi dor
miuit plenus spiritu sancto. De pacien
cia. Cap̄. lxxxvij

Quidam frater. Q
veniens ad cellam cuiꝰdā se
nis ingrediebat. et furabat
eius victū. Cum autē videret senex nō
illū arguebat. sed amplius opabatur
dicens. Puto frater ille michi necessa
rius est. Habebat enī grandē tribula
cionē senex ex penuria panis. Cū aūt
moreret et circūdarent eū fratres. videns
eū qui solebat ei furari panē suū. ma
nus eius et os osculatus est dicens. Gra
cias ago manibz istis fratres. quia per
eas arbitror me intrare in regna celo
rū. Ille autē compūctus factus est et ip
se strēnuus monachus ex actibz senis q̄s
vidit. Frater interrogauit abbatem
sisoyū dicens. Si latrones aut barbari
super me irruerint. occidē me volentes
et ego si preualere potuero. iubes ut oc
cidam eos? Cui ille rn̄dit. Ne facias oīo
sed totū te deo cōmitte. Quicquid enī ti
bi aduersi contigerit. profitere hoc ꝓpter

tua pcca euenire. Dixit senex. Q
voluntarie nocetur aut īnuriat. et p
cit proximo suo. hic scdm̄ naturā xpi
est. Qui autē nec ledit. nec ledi vult.
hic scdm̄ naturā adam. Qui aūt nocet
aut īnuriatur. hic scdm̄ dyabolū. Se
nex ait. In omni temptacione que ti
bi contingit per hoīem ne arguas eū.
Sed tm̄modo dic. quia ꝓpter pcca me
a contingūt michi hec. Dicebat ab
bas pemen. Si quis tibi malū fecerit
tu illi bonū redde. ut per bonitatem
vincas maliciā. Quidā frater cū ei
aliquis īnuriabat. aut eū irridebat.
currebat ad eū dicens. Isti sūt qui no
bis occasionē prebent ad profcm̄ nr̄m.
quoniā hij qui beatificant nos. ipsi de
cipiūt nos. Alter senex si quis detrax
isset ei. festinabat si vicinus ei erat p
se eū remunerare. Qd̄ si longius ma
nebat transmittebat ei munera. Za
charias palliū suū deposuit sub pedibz
suis et dixit. Nisi quis sic fuerit concul
catus non potest esse monachus. Aga
thon dicentibz sibi fratribz. tu es supbus
et fornicator et detractor. et verbosus
et hereticus. omnia concessit preter
ultimū dicens. Quia eē hereticū. est
esse a deo sepatū. De pace fraterna.
Cap̄. lxxxviij

Abbas hylarion
cū visitasset quendā epm̄. in
mensa obtulit ei quiddā de a
uibz. Cui abbas. Postq̄ hūc habitum
suscepi non comedi occisū. Et dixit ei
epus. Ex quo habitū istū suscepi. non
dimisi aliquē dormire qui aliquid ha
beret aduersū me. neq̄ ego dormiui
aliquid habens aduersus aliquē. Cui
abbas. Ignosce michi pater. quia tua
cōuersacio maior est mea. Purissimꝰ
quidā monachus dicebat. qm̄ omnē
virtutē aduersarioꝝ soluit humilita
tis intencio. Addebat eciam qm̄ freqn̄
ter audiuisset demones inter se loqn̄
tes. Quia qn̄ ad iracundiā succendimꝰ
corda hoīm. si quis sustinuerit pacien
ter īnuriarū cōuicia. et cōuersus mag
rogauerit ea que ad pacem st̄ dicens
Quia ego peccaui. statim sentimꝰ oēm

nostram virtutē mar cestere. quia ap
proximat ei gratia diuine potentie.
Quidā senex dixit. Si quis tenū de
scripturis aut de quatūcq causa locutꝰ
fuerit non contendas cū eo. Et si bene
dixit. consenti ei. Si vero male. dic ei.
Tu scies quomodo loquereris. Hoc enim
observans. et in hūilitate semp te agnoscas et requiem possidebis. Quidā
frater requisiuit senem dicens. Si michi
debet paucos nūmos frater. repetā eos?
Cui senex ait. Semel tm modo illi dic
tū humilitate. At ille. Non possū vin
cere cogitationē meā. nisi illi fuero im
portunꝰ. Cui senex. Dimitte cogitatoēz
tuā crepare. tm modo frem tuū ne con
tristes quia monachus es. Aliquis
infirmꝰ de nimia abstinentia tussiēb
exacerabat flegma. Quo nolente cecidit
de sputo eius sup aliū frem. Qui cum a
cogitatione sua compelleret ei dicebat.
quiesce iam et non exacerbes sup me. ut
suparet cogitationes suas tulit quod ex
cauerat. et mittens in ore suo comedit. et ad sepm dixit. Aut non dicas
fratri quod eū contristet. aut mandu
ca quod hodie. Abbas pemen qn vo
rabat ut comederet exī voluntatē suā ibat
plorans ne non obediret fratri suo. et
contristaret eū. Anachorita sedebat
in spelео multas virtutes faciens. et
monachi compulerūt eū hora non cō
suetā comedere. et dicūt ei fratres. Cō
tristatus es. quia extra consuetudinē
fecisti? Ille vndit. Tunc est michi tribu
latio. qn pruā fecero voluntatē. Quī
dam senex dixit. Si quis audit malum
verbū a proximo. et vim sibi facit ne
forte vndeat illi malū et contristet illū.
talis aiam suā ponit pro amico suo.
Dixit quidam senū. Quīqn desideraui
opus quod michi utile eet et fratri me
o dispendiū. huiusmodi spem habens
quia lucrū fratris mei fructificatio ē
michi. De stabilitate et pseuerantia. lxxxix
Dixit abbas bessarion quia xl"
noctibz stetit inter spinas nec
dormiuit. Abbas theodorus
fratri conquerenti quia turbaret dixit.
Quot annos habes in ordine isto? Qui
ait. Octo. Cui senex. Crede michi quia in
ordine isto habeo lxx annos. nec vna die
potui requiē habere. et tu vis in octo an
nis habere patrem? Et alius frater que
siuit ab eo. si fiat subito sonitus trume a
lauis. fit tibi timor abba? Ait ille. Si ce
lū terre adhereat. theodorus non formi
dat. Poposcerat enī a deo precibz ꝙ au
ferret ei timorē. Dixit abbas yperia
us. Sicut viator sarcina pregrauatus
flando et respirando paulatī vie labo
rem minuit. ita nos frīs et lectionibz
laborē nrm et pondus temptationū mi
nuamꝰ. Dicebat senex ꝙ antiqui non
nisi mouebant de loco suo nisi tribus de
causis. Aut si quis aliquid habet aduer
sus aliquē. et satisfaciens ei non posset
ei placere. Aut eaā si a pluribz laudat.
Aut si in temptationē fornicationis inci
disset. Senex quidā in heremo lōge
habebat aquā a cella sua. Vbi dum se
mel iret in via deficit et ait. Quid ne
cesse habeo sic laborare? manebo iuxta
aquā. Hoc dicto conuersus vidit quēdā
sequentē. et vestigia sua numerantem
Cui ait. Quis es? At ille. Ego sū angelꝰ
dei missus numerare vestigia tua. et
reddere tibi mercedem. Tunc ille fortis a
nimo factus est. et amouit longius cel
lam suā per qnq miliaria. Dicebāt
patres. ꝓpter temptationes non deseras
locum tuū. quia quocūq ieris inuenies
quod fugis. Quidā senis discipulꝰ
solutus vespere venire ut doceret se. qua
dam die inuenit eū dormientē. Cumq
diu expectasset ipsemet compulsus est
dormire. Tamen extorsit sibi septies ne
dormiret. semper repugnans cogita
tioni. Cumq cuigilasset senex. dixit ma
tutinas cū illo. Postea frīs in excessu mē
tis vidit locū glorioſū. et super sedem
septem coronas. Et ostensū est ei quia
discipulꝰ eius erat locus. promeruitq
nocte illa septem coronas De pusillani
mitate et tēptatione. xc.
Dixit senex. Sicut arbor que sepe inter
seritur fructificare non potest. sic
nec monachus frequenter migrans.

Quidā frater nouē annis impugnatꝰ
est a cogitacione sua hac scilicet q̄ exi
ret de congregacione. Et cotidie tollebat
pelliculā suam in qua solitus est iacere.
ut exiret. et in vespere dicebat. cras hīc
recedam. Et in mane dicebat. extorque
amꝰ nobis hic stare eciā hodie propter
deū. Qui cū ita faciens de die in diem
nouem annos adimplesset. abstulit ab
eo deus temptacionē. Quidā frater
in tribulacione temptacionū ꝑdidit mo
nachalem regulam. nec valens rein
choare monachale opus affligebatur
Senex vero hoc audiens adhibuit hoc
exemplū. Homo quidā habuit terram
et per negligenciā eius spinis et tribu
lis repleta est. Cumq̄ postea vellet eā
colere dixit filio suo. Vade et purga a
grū illū. Et cū ibi venisset pre multitu
dine spinarū et tribulorꝝ animo defici
ens ait intra se. Qn̄ purgabo hec oīa?
Et proiciens se in terrā cepit dormire.
et hoc fecit multis diebꝫ. Quod videns
pater ait. Fili ad mensurā latitudinis
qua iacens terrā occupas cotidie opare.
Et sic paulatim proficiens et patri obe
diens terrā purgauit. Similiter et
tu frater paulatim opare. et deus per
graciā restituet te in ordine tuo. Se
nex quidā frequent' solitus erat egro
tare. Vno anno non egrotauit. ideo g̃
uiter afflictus plorabat dicens. Dereli
quit me dn̄s et non visitauit me. Fra
ter quidā ꝓpter cogitaciones suas despe
rans et ad seculum rediens audiuit vo
cem sibi dicentē. Temptaciones tue q̄s
nouem ānis sustinuisti corone tibi sūt.
Reuertere ergo et subleuabo te a cogi
tacionibꝫ. Achillas fratri interrogan
ti cur pacior accidiā. rn̄dit. Quia non
dū vidisti vel requiem quā speramꝰ
vel tormenta que timemꝰ. Hec eni si
diligent' inspiceres. de cella plena ver
mibꝫ usq̄ ad collū accidiatus non exi
res. Cum quidā frater abbatē sisoym
frequenter taliter requireret dicens q̄d
faciam pater. quia cecidi. surge inquit
Illo vero se et surrexisse et iterū cecidis
se professo. rn̄dit. Ne desistas surgēdo.

Cui frater. Vsq̄ quo possum surgere?
At ille. Vsq̄ quo aut in bono opere aut
in malo deprehensus occumbas. In quo
eni opere fuerit homo deprehensus in
eo iudicabitur. De presūpcione et iactancia.
Capitulum xci.

Quidam anacho
rita cū venisset ad abbatē peme
nē suscepit eū senex cū leticia.
Et cepit anachorita de scripturis sanc
tis et de rebus celestibꝫ conferre. Tūc se
nex vertit faciē suā ad aliū fratrem. et
nullū anachorite dedit rn̄sum. Ille vero
egressus est tristis. Ingressus autē dis
cipulus ad abbatē dixit. Ꝓpter te veīt
huc homo iste magnus tantā gloriam
in locis suis habens. et tu non vis loqui
cū ipso? Rn̄dit senex. Ille de supioribus
est et celestia loquitur. ego autē de in
ferioribꝫ sum. et terrena vix possum
loqui. Egressus aūt discipulus dixit
ad anachoritā. At ille compūctus ī hoc
sermone. ingressus ad senē dixit. Quid
faciā abba. quia passiones cordis mei
dominant' michi? Tunc senex respexit
eū gaudens et dixit ei. Modo bene venis
ti pater. Aperi ergo os meū et imple
illud bonis tuis. Et ex hoc sermone iu
uatus anachorita dixit ei. In veritate
bona est hec via quā tenes et vera. Et
agens seni gracias reuersus est in ꝓpri
am regionē. Quidā senex dixit. Ego
iam mortuus sū seculo huic. cui alter.
Ne confidas in te donec egrediaris de
corpore. Nam et si dicas qm̄ mortuus est.
sum. dyabolus tamē necdū mortuꝰ est.
Quidā senex dum per q̄nquaginta ā
nos eēt in deserto neq̄ panē neq̄ a
quā ad sacietatē accipiens dicebat q̄a
occidi auariciā et vanā gloriā. Quod
cū audisset abbas abraham venit ad
eū et dixit ei. Ecce dū per viā ambu
las vides lapides et massam auri. nū
quid potest cogitacio tua illud simile
iudicare? Dicit ei senex. Non. At ille
Viuit auaricia sed ligata est. Item
dicit ei. Hic diligit te et laudat. alter
vero te horret et detrahit. Si vtriq̄ ve
niūt ad te. ne vtrosq̄ similiter aspicis?
Dixit senex. Non. sed pugno cū cogita

cione mea ut et illū diligam quē hor/
reo. Cui abraham. Ecce ergo viuūt in
te passiones adhuc sed ligate sunt.

Q Venerūt aliq̄ tres fratres ad quendā
senem in sichi. et vnus eor dixit. Abba
cōmendaui vetus et nouū testamētū
memorie. Rndit senex. repleti verbis
aerem. Secundus vero dixit. Vetus et
nouū testamētū ego scripsi per me/
metipsū. Dixit autē et hyuc. Et tu re/
pleti fenestrā cartis. Tercius dixit.
Sichi in sotulauē herbe ascenderūt.
Et respondit senex et dixit. et tu repu/
listi a te hospitalitatē. Iohānes bre/
uis statura dixit fratri suo iuniori.
q̄ vellet ēe securus sicut angeli dei q̄
semp deo seruiūt. et deponens vestimē
ta sua abijt. et mansit in heremo nu/
dus per ebdomadam. Tandem redijt
et pulsauit ad ostiū celle. et quesiuit
frater eius quis ēet. Cui ille. Ego sum
iohannes. Et dixit frater. Si iohānes
angelus factus est. iam non habet ne/
cesse inter homines cōuersari. et dimi/
sit eū multū affligi. Tandē aperuit
ei dicens. Si homo es. opus habes ite/
rū operari ut viuas. Si autē angelus
quid quecris intra cellam? At ille. Ig/
noscē michi frater quia peccaui. Dixit
abbas lucius cuidā qui volebat cauere
sollicitudine et fugere homines. Nisi vi/
tam tuā inter homines conuerteris so/
lus habitans corrigē non valebis.

De fugienda iani gloria. Cap xvii.

Abbas nesteron cū fratre alio
ambulabat in heremo. et vidē
tes draconē ambo fugerūt. Et aut fra/
ter. Et tu times pater? Cui senex. Non
timeo fili. sed expedit ut fugiā spiritū
vane glorie. Quidā monachus con/
stantinopoli tēporibz theodosij habita
bat in pua cellula foris ciuitatē. Au/
diens impator solus pcessit ad eū. et
non cognouit qd̄ esset impator. festi/
nauit et misit sal et aquam et buccel/
las et comederūt pariter. Tunc dixit
ei. Ego sum theodosius impator. et ob
deuotionē tuā veni hyc. Beati estis vos
qui securi ac liberi de negotijs seculi.
tranquilla et quieta pfruimini vita.
Certe in regno natus sum et nūc in
regno dego. et sine sollicitudine nūq̄
abū capio. et ita regressus est ab eo. Ea/
dem vero nocte cepit dei famulus int̄
se cogitare dicens. Non solū de pplō sed
etiā de palacio ip̄plurimi. exemplū im
patoris seruti ad videndū me venturi
sunt. et honorē michi tanq̄ seruo dei
deferendo non cessabūt. Timeo ne forsi
tan michi malignus surripiat. et liben/
ter incipiam eos suscipe. et cōdelectet̄
cor meū laude cor et honore. ac per hoc
iam icipiā virtutē humilitatis pdere.
Eadem vero nocte fugit inde. et pcepit
in egiptū ad sanctos patres in heremū
Quidam senex dixit. Qui ab hominb
amplius honorat̄ non puū anime dap
nū patitur. Idem dixit. Qñ cogitatio
vane glorie vel superbie impugnat. per
scrutare teipsū. si omnia mandata dei
seruasti. et si inimicos tuos diligis. Si in
gloria inimici tui gaudes. et contristaris
in dejectione eius. Et si habes apud te
q̄ servus inutilis sis. sciens q̄ elata co/
gitatio omnia bona dissoluit. Venit
iudex prouincie videre abbatē symeo
nē. et ille audiens operuit se sacco. et in
manu cepit panē et situlū. et sedit in
ingressu celle sue. Quē cū vidisset iu/
dex contēpsit eū dicens. Est ne iste homo
de quo talia audiebam? Et recessit.
Dixit sancta sinclatica. Sicut manifes/
tus thesaurus cito expenditur. sic quelibz
virtus cū inotuerit vel publicata fue/
rit exterminabit̄. Sicut enī terra a fruc
tu ignis soluit̄. ita et anima laudibz iani
tur et virtutū rigorē amittit. Quidā
in cellis festiuitate celebrata edebant
fratres in ecclesia. Inter quos vnus in/
sit affecti sibi sal quia non comedebat
coctū. et minister clamauit tota om̄i
bz. Afferat aliquis sal quia coctū nō
comedit. Quidā autē senū surgēs dixit
illi fratri. Expedierat tibi hodie come
disse carnes in cella tua. quā hanc vo
cem audisse cora tantis fratribz. Pas/
tor ait. Non est dimittendū bonū op9
pter vanā gloriā que coinquinat illd.

Duo enī hoīes erant agricole. vnus
ex eis sicut seminauerat collegit pau
ca et sordida. alius nichil semīauit et
nichil collegit. Facta igitur fame q̄s
euadet? De ira cauenda. Cap̄ xciij.

Frater requisiuit abbatē ysaac
quare te demones ita timent?
Rn̄dit. Ex quo factus sū mona
chus. statui apud me ut iracundia me
a foras guttur meū non procedat. Achil
las expuens sanguinē dixit. Sermo est
cuiusdā frīs qui me contristauit. et fac
tus est sanguis in ore meo dū conarer
illud seruare apud me. Abbas iohan
nes quesiuit ab abbate esycio qui xl̄ ā
nis habitauerat in sūmitate heremi.
a nullo homine facile molestiā paciēs.
Dic michi quid profecisti? Qui rn̄dit.
Nūq̄ me vidit sol manducantē. Et io
hānes. nec me irascentē. Frater q̄
dam quia sepe mouebat ad iram reces
sit a congregacione et habitauit solus.
Cumq̄ quadā die implesset foriscalam
aqua. posita in terrā versabat. et ite
rū impleta versabat. et tercio siliter.
Tunc pcipiens q̄ ab eodem demone i
racundie sit illusus quo prius rediit ad
congregacionē. Dixit senex. Imita
ri debet monachus canē venaticum.
non illū qui viso lepore sequit. postea
lassatus reuertit. Hic vero nec vepres
nec spinas nec precipiciū timet donec
apprehendat. Ita monachus qui deū
querit cruci indesinent intendat. et
quecūq̄ occurrerint scandala libent
pertranseat. donec ad crucifixū pueīat.

De temerario contemptu frīs tēptati vel
lapsi. Cap̄. xciiij.

Frater quidā
impugnatus a spiritu fornicaci
onis confessus est cuidā seni.
Qui non benigne corripuit eū. sed ait
indignū eū nominari monachū qui
sic temptatur. Ille autē desperans re
licta cella rediit ad seculū. Dispensacio
ne autē dei occurrit ei abbas appollo
nius. Qui quesita causa fuge. consola
tus est eū blande dicens. In hac etiam
etate valde huiusmodi cogitacionibus
temptor. Reuersusq̄ est frater ad cellā
suam. Tunc accessit appollonius ad os
tiū celle illius senis qui sic eū despera
re fecerat et orauit ut et ille alterius
fratris bellū sentiret. et ille liberaret.
Tunc vidit quasi puū ethiopē īmitten
tem sagittas in senē. Tunc senex adeo t̄
bat⁹ē q̄ et ipse eadē via ad seculū rediit.
Cui eciā occurrit appollonius dicens. Re
uertē in cellā tuā. et cognosce fragilita
tem tuā. et compatē proximis tuis. Et
oracione facta a cogitacionibus liberat⁹
est. rediit q̄ in cellam suā. Quidam
frater requisiuit abbatē pemenē. quo
modo possū minorē me arbitrari ab
eo qui homicida est? Rn̄dit. Dicas in te
ipso. Ipse quidē hoc solū pccm̄ fecit. e
go autē omni hora homicidiū cōmitto
meipsū interficiens. Hec enī sola est
hominis iusticia ut seipm̄ reprehen
dat. Venit abbas ysaac in cenobiū.
et vidit illic fratrē negligentē. et ira
tus iussit eū expelli. Cum ergo egrede
ret ad habitaculū suū. venit angelus
domini et stetit ante ostiū celle eius di
cens. Non te pmitto ingredi. Tulerūt
homines iudiciū. et non michi pmiserūt
illud dicit dominus. Hoc autē dictū est.
quia si contigerit de illis pfectis ali
quē in paruo peccare. mox proditur.
Contigit fratri cuidam culpa in ce
nobio. et ceperūt exprobrare ei. Ille vo
se fecisse negabat. Erat autē ibi pafnu
cius cephalus. Vidi inquit in ripa fluīs
hominē usq̄ ad genua in limo demer
sum. Venientes autē quidā ut eū por
recta manu extraherent. usq̄ ad collū
demerserūt. Quo fratres sermone cō
puncti. eū qui discesserat ad cenobiū re
uocauerūt. Dixit quidā senex. si vide
ris aliquē peccantē. ne mittas culpam
in eū. sed in illū qui impugnat eū dicēs
Ve michi quia iste nolens victus est. sic
et ego. Et plange. et inquire dei sola
ciū quia omnes decipim̄. Abbas pas
tor ait. Si vis requiem īuenire in hoc
seculo et in futuro. in omni causa dic.
quis sum ego? Et non iudices quemq̄.
nullū spernas neq̄ condempnes. et
nulli obloquaris. Presbiter iussit q̄

dam fratrem qui peccauerat exire de
cella. et abbas besarion exiuit cū eo
dicens. Et ego peccator sum. De suspici
Egressi one et detractione. Ca xcv.
sūt aliqn̄ de monasterio frēs.
ad visitandū eos qui in here
mo cōmorabant̄ patres. Cū autē venis
sent ad quendā heremitā seniorē susce
pit eos cum grandi gaudio. Videns eī
eos fatigatos de itinere ante horā no
nā fecit eos reficere. et quicquid habe
bat in cellula sua apposuit eis. Vespe
re oraciones et psalmos secundū con
suetudinē compleuerūt. similiter noc
te. Dictus autē senior sepatim quiesce
bat sibi. et audiebat eos loqn̄tes inter
se et dicentes. qm̄ isti heremite melius
cibant̄ q̄ qui in monasteriis conuer
santur. Hec audiens tacuit. Et cū illux
isset dies arripuerūt iter ad aliū. qui
in vicino habitabat. Cum autē egrede
rent̄ dixit eis senior. Salutate eū ex me
et dicite ei. Obserua. et noli irrigare o
lera. Ipse vero audiens intellexit hu
ius rei causam. et tenuit eos. deditq;
eis ut operarent̄ texentes sportas. se
densq; cū eis ipse non cessauit de opere
manuū. Vespere autē post completas
oraciones dixit eis. Nos quidē consue
tudinē non habemꝰ cenare cotidie. sed
ꝓpter aduentū vestrū oportet nos ho
die cenare. Et apposuit eis paucos siccos
panes et salem dicens. quia ꝓpter vos de
bemꝰ amplius aliquid cenare. Misit au
tem modicū acetū et modicū olei. Et cū
surrexissent de mensula. cepit itm̄ psal
lere usq; ꝓpe lucem. et dixit eis. Non pos
sumꝰ ꝓpter vos oēm canonē psallere. et
ideo repausate modicū quia de itinere
fatigati estis. Cū autē factū fuisset ma
ne hora prima voluerūt recedere ab eo.
sed non ꝑmisit eos senior dicens. Ꝓpter
caritatē tenebo vos vel alios tres dies.
Illi vero surrexerūt nocte et latent̄ fu
gerūt. Cum aliqn̄ sederūt fratres.
vnus quendā laudauit dicens. Bonus
est frater ille. quoniā mala horret. Cui
senex. Et quid est mala horre? Ille in
quit horret mala qui sua pcā ꝓpria

horret. et omnē fratrē suū beatificat
et diligit. Frater quidā requisiuit
abbatem pemenē. quomodo potest vi
tare homo ne malū loquat̄ de proximo?
Rn̄dit. Ego et proximꝰ meus due yma
gines sumꝰ. Cum ergo meā ymaginē
perspexero et reprehendero me. īuenit̄
ymago fratris mei apud me venerabi
lis. Qn̄ autē meam laudauero. fratris
mei ymaginē prauā respicio. Tunc aūt
de alio non detraho. si semꝑ me reprehē
dero. Pastor ait. Quacumq; hora tegi
mus pccm̄ frīs nostri. tegit deus nostrū.
et quando prodiderimꝰ prodit. Idem
ad eū qui fratrē suū expellendū iudi
cauerat. Duo hoīes erant in loco vno
et habebant ambo mortuos. et reliqt̄
vnus mortuū suū. et abijt plorare
mortuū alterius. De tēptacionibꝫ de
Dicebat quidā monū. Cap. xcvi.
thebeus senex q̄ filius eēt sacer
dotis ydoloꝝ. Et cū quadā die vi
deret patrē suū in templo sacrificantē
ydolis. vidit et sathanā cū milicia eius
ei astantē. Quē cū demones adorassēt.
retulerunt facta nequicie sue diuersi
mode. Vnus retulit se per triginta di
es homines vnius ꝓuincie plurimos
occidisse. Alius retulit se plurimos sb̄
mersisse in mari per viginti dies. Aliꝰ
se interfuisse quibusdā nupciis et spon
sū occidisse. et multā sanguīs effusionē
per decem dies incitasse. Hec cū audis
set sathan precepit eos omnes flagella
ri dicens. Cur tantū tempis in hoc so
lo consūpsistis? Postremo vero quidā
ait se per xl^a annos incitasse quendā
monachū in heremo ad peccandū. et
vix vna nocte compulit eū fornicari.
Tunc surrexit sathanas. et deosculatꝰ
eū imposuit capiti eius coronā quam
habebat. dicens se maximū quid egis
se. Beatus abbas pachomius dice
bat fratribꝫ. Sicut michi testis est do
minus sepe audiui īmūdos sp̄us demo
nū loquentes int̄ se varias artes suas
quas contra seruientes deo. maxime
q; contra monachos habent. Quidā
eū ex eis dicebat. Ego ad durissimū

hominē causam habeo. et quociens ei
īmitto quersam cogitacionē. statim
prosternit se in oracione cū gemitu.
et sic cū grandi confusione egredior.
Alius dicebat. Ego ad illū quē observo
cū ei cogitaciones īmisero consentit
et suscapit eas. Sepe enī exardescere
eū facio in uracundiā et in contenā
onē vixe. et pigriciā in oracione et
dormitacionē in psalmodia īmitto.
et non contradicat michi. Quidam
frater impugnabat a spū blasphemie
et erubescebat dicere. Cum ergo fre
ter ad abbatē pemenē quenisset. dixit
ei. Ecce frequenē venis ad me habens
cogitaciones et sic remeas tristis terū
illas reportans. Dic ergo quid habes?
Et mox ut aperuit causā. leuior im
pugnacio eius apparuit. Et dixit ei se
nex. Ne contristeris fili. quando enim
hec cogitacio venerit ad te. dic. Blas
phemia tua super te sathana. hanc
enī causam anima non vult. Ha
bas ysidorus quociens illi cogitacio
sua dicebat. quia magnus es vīdebī
ad se. Nūquid talis sum qualis āthō
nius? Quando vero demon contēbans
eum suggerebat ei desperacionē dice
bat. Quālis ego in tormentis mittar
tamen vos subtus me īuenio. Qui
dam frater requisiuit senem. Cur tam
grauiter impugnam a demonibus?
Rūdit. quia arma nostra proiecimus.
Quidam senex dixit. Sicut ad fue
censam ollam muse non appropinqē
si vero tepida fuerit inadent in eā. et
facient vermes. ita et monachū sucrē
sū igne diuini spūs fugiūt demones.
tepidū vero illudiūt et sequūtur.

De temptacōe mentis. Cap xxvij.

Frater quidā volens cū matre
sua transire fluuiū manus
suas īuoluit pallio eius. et
portauit eam ultra. Interrogatus a
matre quare sic fecisset respondit.
Quia corpus mulieris ignis est. et
eo ipso q̄ contingebā te veniebat
michi memoria de alijs mulieribus
Abbatissa sara impugnatu. xiij an
nis a spiritu fornicacionis petebat
a domino fortitudinē et non amodo
nem. Cui tandem apparuit spiritus
fornicacionis dicens. Vicisti me sara.
At illa. Ego non te vici. sed dīs meus
xp̄c. Quidam senex in monasterio
habuit filiū. qui ibi nutritus nescie
bat muliercs eē. Cumq; tuulsmodi mulieres
factus eet vir īmittebat ei demon spe
ries in habitu mulierū. Ille aūt puer
let patri qui mirabat. Cumq; cū patre
descenderet in egyptū videns mulieres
ait. Isti sunt qui venerūt ad me de nor
te in heremo. Admirātus ergo pater
demonis fraudulenciā ait. Fili ista sūt
monachi seculares. qui alio utuntur ha
bitu q̄ heremite. sicq; statim reuer
si sūt in cellam suā. Quidam frater
temptacionibz probatus in sathi. affli
gebatur a dyabolo pro memoria cuius
dam mulieris. Cumq; nūciatū esset ei
a quodā fratre veniente de egypto. ux
or illius mortua est. erat aūt illa de
qua inquietabat. surgens nocte venit
ubi audierat eam eē sepultam. Et fodi
ens locum exerpsit saniem putredinis
in vestimento suo et tulit in cellā suā.
Et cum nimis feteret ante oculos suos
posuit dicens. Ecce habes tuū desideriū
sacia te eo. Sicq; tristigbat se donec e
morerent conapistenaie sue. Quidā
frater inuenis a spiritu fornicacionis
vexatus voluit redire ad seculū. sed al
tenus monitis acquiescens ad interio
rem heremū pexit. Cumq; per viginti
ti dies moram fecisset. vidit demonem
qui coram eo stetit quasi mulier ethio
pissa fetens. et pre fetore non ferens sta
tim abiecit eam. Et gratias agens sic
exijt et abijt ad patrem dicens. Quomodo
nolo redire ad seculū. Senex quidā
infirmabat. et videns obsequiū et la
borem fratrū ait. Vado in egyptū. Cui
abbas moyses. Non eas qui masiurus
es in fornicacionē. At ille grauiter hoc
ferens ait. Mortuus est corpus meū. et
tu michi ita dicis? Surrexit igit et ab
ijt. Erat autē virgo quedā fidelis fre
quēter veniens ad domū eius quā postea

corrupit et ex ea filiū genuit. Et post modū cōualescens tulit puerū in ulnis suis die festo fratrū in stuthi. et intrauit ecclesiam coram omnibz. Quibus lacrimantibz ait. Ecce fratres. filius ꝛobedientie est iste. orate ergo pro me Sicq; remansit in loco suo pueri. Quidam senex. quandā hospitauit in domo sua. Cumq; ultra modū pro ea torqueret attendit lucernā et posuit in digitos suos. et combustionē nō sēsit p ardore alio. sicq; omnes digitos combussit. Cui ne igitur venientibz iuuenibz ad mulierem quibz sponderat illa se electurā senē de cella sua aut senex. Videtis q̄ male filia ista dyaboli ꝓdidit omnes digitos meos. Ecce ubi dormit. Quibz illa exultantibz nichil respondit. q̄ortua ei erat. et viri sancti oratione suscitata Sicq; cōmissa postmodū penituit. Hrater quidā impugnabat a spiritu fornicationis. Et secedens in uicū egipti uidit filiā cuiusdā sacerdotis pagnioz. et petiit eam a patre. Qui rndit. Volo consulere deos meos. et abiit et ait. Monachꝰ uult filiam meā habere. do ne eam illi. Cui demon. Ne dederis ei donec renūciauerit deo suo et baptismo et ꝓposito. et tunc dabis. Tunc sacerdos fratrē adiit. Hec omnia retulit. Cui monachus consensit. et uidit statim quasi columbā de ore suo egredientē et uolantē in celū Tunc sacerdos consuluit demonē. qui dixit. Ne dederis ei. quia adhuc deus suus adiuuat illū. Et rediens sacerdos dixit hec monacho. Tunc contristatus monachus ait. Ve michi. deus michi bonū pro malo reddit. Et cuiusdā senis cōsilio penitentiā agens meruit columbam iterū uidere intrantem in os eius quā prius amiserat. Adhuc de eodem.

Quidam frater Caplm xviij. molestiam sustinebat a spiritu fornicationis. Frequentē autem uenientē ad se uidens senior et deprecantem se ut oraret pro se. ualde contristatus admirabat quia non exaudiuit dominꝰ orationes eius. Eadem autē nocte uidit sedentē illū monachum. et et spiritus fornicationis in diuersis mulierū formis ante illū ludentes. et ipm cū eis delectari. Et angelū domini astantē et indignantē grauiter contra eū. quia non surgebat neq; prosternebat se in oratione ad deū. Hec ergo ostensa sūt per reuelationē senioni quia culpa et negligentia illius monachi erat. ut non exaudirent orationes eius Et tūc dixit ei. Tua culpa est frater. qā cōdelectaris cogitationibz malis. Impossibile est enī discedē a te spiritū fornicationis alijs orantibz et deū pro te deprecantibz. nisi et tuipse laborē assumas in ieiunijs et orationibz et uigiliis. Nam etsi ille qui infirmatur non se abstineat a noxijs cibis. nichil ei proficiet cura et solliciatudo medicoꝝ. Hec audiens frater cōpunctus est. et secundū senioris semetipm afflixit. et recessit abeo spiritus īmunde passionis. Erat q̄ dam grecus adolescens in cenobio. qui nulla continentia. nulla operis magnitudine carnis flammā poterat extinguere. Cumq; ad prēm monasterij hec eius temptatio plata fuisset. hat ille eū arte seruauit. Imperauit cuidam uiro graui et aspero ut iurgijs atq; cōuitijs insectaret adolescentē. et post irrogatā iniuriā prius ueniret ad querimonias. Cumq; imperata sibi ꝓficeret. insuper eciā uocati testes ꝓ eo loquebant qui contumeliā adolescenti fecerat. At ille cepit fleve contra mendaciū. et sedebat solus. omniq; auxilio destitutus ad ihesu pedes iacebat. Qd multa. Ita totus anns ductus est. Quo expleto interrogatus super cogitacioī bus pristinis an adhuc molestie aliqd sustineret respondens dixit. Pape uiuere michi non licet. quēadmodū fornicari libet. Verius ait. Sicut leo terribilis est onagris. ita probatus monachus cogitacionibz sordidis. Pastor ait. Sicut spatarius principis ei assistit semper paratus. sic oportet animū semper esse paratū aduersum demonē fornicationis. De utilitate tēptationū. Cāp xvix.

Discipulus cuiusdam senioris ī
pugnabatur a fornicatiōis spi
ritu. sed auxiliante gratia do
mini resistebat viriliter. Senior videns
eū ita laborantē dixit ei. Si vis o fili
deprecor dnm̄ ut auferat a te istā im
pugnationē. Ille vero respondit. Et si
laborem sustineo. sentio tamen fructū.
quia per occasionē huius et amplius ie
iuno. et in vigiliis et orationibz tolero.
Verūptamen ores deū ut det michi vir
tutē. quatenus possim sustinere et certare
legitime. Dicebat quidā senex. Nisi ve
laret pistor oculos animalis ad molā
circūeuntis. cōuerteret se aīal et come
deret labores suos. Ita et nos velamen
accipimus secundū dispensationē dei ne
videamus que opam̄ bona. et beatificā
tes nos pdam⁹ mercedē nostrā. Sordi
de cogitationes velamen sunt modica
ipsius boni opis. Quidam senex dix
it. Pmittit dn̄s laborare seruos suos.
ut rememorent̄ tribulationū labores.
vnde semetipsos custodiant timentes ne
tantos labores amittant. Nam et filios
israhel per desertū quadraginta ānis
circumduxit. ut rememoratis tribula
tionibz non redirent retrorsū. Orsisi
us dixit. Fragmen crude tegule in fun
damento non durat. cocte durat ut la
pis sic temptationū igne decoctus. Sy
rus dixit. Si cogitationes fornicationis
non habes. opationes habes. Qui enim
cogitatione aduersus pcm̄ non pugnat
corporaliter peccat. Agathon ait. Nō
est peior passio q̄ fiducia De remediis
cont̄ īpetū praue cogitationis. Cap. C.

Frater quidam dixit seni. Quid
faciam. quia occidit me cogitatio
sordida. Dixit ei senex. Mulier qn̄
vult puerū suū ablactare. supungit ama
rū uberibz suis. Et cum ex consuetudine
voluerit puer sugere senciens amaritu
dinē fugit. Tu ergo mitte in cogitatiōe
tua cogitationē amarā mortis et tormē
torū que p̄parata st̄ peccatoribz in futu
ro. Abbas zenon cū post laborem re
sideret iuxta cucumerariū dicebat ei a
nimus. tolle tibi vnū cucumerē et man
duca. Tunc consurgens stetit quinq; die
bus in cauma. defricans seipm̄ in sole.
Dicebatq; ei animus suus. non se posse
portare tormenta. Tunc rn̄dit intra se
si tormenta ferre non potes. non rapi
as quod manduces. Dixit quidam
senex. Sicut venenata animalia forti
ores herbe vel pigmenta expellunt. ita
cogitationes sordidas oratio cū ieiunio
repellit. Quidā frater requisiuit se
nem dicens. Si michi debet quis pau
cos nūmos. repetam eos. Cui senex ait
Ego in hac causa nūq̄ impugnatus
sum. Scandalizatus ergo frater ipse
venit ad alterū senem et dixit ei. Su
pra naturā humanā locutus est. Dix
it ei ille. Non simpliciter tibi dixit ho
mo dei. vade ut dicat tibi virtutē verbi
Reuersus igitur ad senem dixit. Rogo
te explana michi quēadmodū non es
impugnatus. Dixit ei senex. Ex quo fac
tus sum monachus. non sum saciatus
neq; pane neq; aqua neq; sompno et ho
rū oīm cogitatio non me pmisit habē
pugnā quam tu dixisti. Abbas pe
men dixit. In nullo sic gaudet inimicus
quomodo in illo qui non vult cogita
tiones suas manifestare. Dixit abbas
euagrius. Mentē errantē et nutantē
solidat lectio et vigilie et oratio. concu
piscentiā vero feruentē madefacit esu
ries et labor et sollicitudo. iracundiam
autē reprimit psalmodia et longani
mitas et misericordia. Quidā frater
venit ad eundē ~~fratrem~~ abbatē et dix
it ei. Multe cogitationes veniūt in a
nimā meā. et periclitor in eis. Et eie
cit eū senex sub aere nudo. et dixit ei.
Expande sinū tuū. et apprehende ven
tum. At ille respondit. Non possū hoc
facere. Et dixit ei senex. Nec cogitatio
nes prohibere potes ne introeant. sed
tuū est resistere eis. Sysoi dixit. Da
passionibz tuis suū pignus. et discedūt
a te. Sunt enī in te vadia earū. Idem
ait pastor ad ammon. Non porrigas
manus tuas cogitationibz malis. et o
ciose erūt. sicut securis et gladius sine
feriente non ferit. Idem ad ysaac. Cap

sa plena vestibz si dimissa fuerit lōgo tempore. putrescent in ea vestes. ita et cogitaciones nostre. si non fecerim⁹ eas corporaliter. Idem ad ioseph. Serpens si longo tempore clauditur in vase. moritur. sic et cogitaciones clause.

Sit laus et honor deo.

Explicit liber sextus decim⁹ speculi historialis. Et sic finit̄ hic scd̄a ps siue 2m volumen speculi hystorialis fratris vincencij de ordine predicatoꝝ. in profesto venerabilis Gede presbiteri. Anno dn̄i Millesimo. Quadringentesimo. Sexagesimo septimo.

Sequit̄ decim⁹ septim⁹ liber. a quo incipit̄ terciū volumen speculi historialis.

Incipit crinale siue sertū gloriose virginis marie

Ave. Salue. Gaude. Vale
O maria non vernale
Sed hijs rosis tibi tale
Plecto nūc nouū crinale
Figurarū flosculis
Aue virgo sponsa nata
Mater xp̄i sublimata
Ab eterno ordinata
Ab antiquo ꝓphetata
Dei placens oculis.
Aue rosa delicata
Que de regū ramis nata
Es trans celos exaltata
Et per mūdū dilatata
Sis nobis vmbraculū.
Aue celū deitatis
Paradisus voluptatis
Aula sūme maiestatis
Templū sancte trinitatis
Cristi tabernaculū
Aue sponsa dedicata
Paranympho salutata
Deo patre obumbrata
Pneumateq; īpregnata
Genitrix verbigene
Aue virgo grauidata
Rubo moysi signata
Igne sacro inflāmata
Per te sinus aduocata
Celorum indigene.
Aue mater salomonis
Digna sceptris et coronis
Digna sūmi nati donis
Que in celi regnas thronis
O regina glorie
Aue viuus fons ortorū
Quē mens sitit cōtritoꝝ
Labem laua peccatorū
Nectar prebe supernoꝝ
O pincerna venie
Aue clara stella maris
Qua processit lux solaris
Que per montē designaris
Vnde lapis angularis
Venit sine manibus
Aue fulgens archa dei
Cuius nitor speciei
Lucem supat diei
Tota virtus mee spei
Hijs intende precibz
Salue cāpi flos q̄ miris
Signis fulges dū oriris
Mox a tuis dū sentiris
Fauū mellis elargiris
Dos diuini muneris
Salue arcus aerinus
Colorosus non supinus
Clare lucens vesp̄tinus
Quē illustrat sol diuin⁹
Stans in signū federis
Salue o colūpna ignis
Nec non nubes miris signis
Nos educens a malignis
Per desertū iūge dignis
In promissa patria
Salue virga yesse florē
Fers. qui celis dans saporē

Tibi virgo dans decorē
Suauem terre dat odorē
Profugantē vicia
Salue mater benedicta
In qua nulla st' delicta
Eue iugo non astricta
Nec in partu es afflicta
Sed enixa iubilans.
Salue nobilis ancilla
Dei veri quē pusilla
Tua lactasti mamilla
Luce frui fac nos illa
In qua fulges rutilans
Salue virgo singularis
Mater tamē miri maris
Vnde sola expars paris.
Digne cūctis dominaris
In supremo solio.
Salue saba generosa
O regina gloriosa
Dona regis preciosa
Impetrate graciosa
Nobis in exilio.
Salue cui dulce fari
De qua piū meditari
In qua suaue iocūdari
Quā beatū amplexari
Est amoris brachijs.
Salue speculū virtutū
Sis hic certū michi scutū
Hostem reprimens versutū
Mole carnis me exutū
Celi iūge gaudijs.
Gaude cui⁹ ob dulcorē
Cor liquescit per amorē
Hinc affectus ad candorē
Discurrit tuū post odorē
O tu vernans liliū.
Gaude thron⁹ quē dū strauit
Ebur candens adaptauit
Auro fuluo decorauit
Deus in quo collocauit
Regem suū filiū.
Gaude lampas quā extruxit
Deus orbi que dū luxit
Noua nobis tūc illuxit
Que ad vitā nos reduxit
Lux inextinguibilis.
Gaude sūma creatura
Mater vera virgo pura
Que nature frangis iura
Quando in te fit factura
Factor admirabilis
Gaude fructuosa tellus
Madens gedeonis vellus
Quod ꝑfudit ros nouellus
Quo vestitur et agnellus
Dei patris vnicus
Gaude gaudiū scōꝝ
In qua gaudet rex celoꝝ
Quā honorat plebs iustoꝝ
Quā in euū angeloꝝ
Cantus canit mellicus
Gaude stellis coronata
Solis luce trabeata
Sub qua luna est locata
Semper manens illibata
Cingens virū femina
Gaude scola discipline
Glosa legis fons doctrine
Vas celestis medicine
Hijs quos culpe pungūt spine
Funde medicamina.
Gaude virgo leta plaude
Et sic vitam nrām claude
Vt qui dicūt tibi gaude
Semper tecū sint in laude
In celoꝝ culmine.
Gaude quia semꝑ tecū
Deus manet et tu secū
Per quē precor ut sis mecū
Et cor meū lustres cecum
Vultus tui lumine.
Vale florens et amena
Ante ortū luce plena
Sed in ortu plus serena
Quā nō gelu stringit pena
Puritatis viola.
Vale virga aridosa
Aaron prodigiosa
Fronde flore germinosa
Fructu valde speciosa
Proferens amigdala.
Vale vrna manna merū
Panē celi portans verū
Qui confirmat cor sincerū
Et in fine est dierū
Omībus sufficiens.

Virginis

Quale vitis quā plantauit
Pater verbū feaundauit
Lenis auster diū pflauit
Botrus cypri pullulauit
Mire nos vesiciens
Quale rubens et decora
Veri solis tu aurora
Clare fulgens omni hora
Visitando nos irrora
Suauitatis balsamus
Quale thorus delicatus
Manu dei fabricatus
Dei digito ornatus
Xpō sponso prepatus
Castitatis thalamus
Quale prudens aduocatrix
O abygail placatrix
Sola mūdi reparatrix
Moabitis ruth oratrix
Sunamitis regia
Quale iudith pulchra fortis
Hesta tructē ducē mortis
Hester nos de portis mortis
Duc ut simus tue sortis
In celesti curia
Quale semper et letare
Et qm digne collaudare
Te nequimꝰ. hoc dignare
Tu pro laude acceptare
Laus humani generis
Quale virgo tibi clamo
O maria nā te amo
Pietatis tue vamo
Solue me de mortis hamo
Collocans in dexteris
O maria dulcor florū
Virgo mirti arx cedror
Vis malor punicor
Cella fragrans vnguentor
Cellaq vinaria.
O maria flos rosarū.
Cynamomi oliuarū
Nardi cypri et palmarū
Murre thuris fistularū
Vinas pigmentaria.
O maria clausa porta
Clausus ortus nos confortа
Tu de starpe regū orta
Paradiso nos reporta

Marie

Virginū primicie.
O maria mellis crater
Te elegit deus pater
Eius nati ut sis mater
Qui per te est nobis frater
O ventrix gracie.
O maria regis veri
Virga aurea assueri
Iram iudicis seueri
Tu venire ut mederi
Malut qꝫ timere.
O maria insignita
Turris dauid premunita
In supremo telo sita
Per te cohors sit contrita
Que nos caput ledere.
O maria tu sublimis
Stella celi pressos nimis
Duc in altū nos ab ymis
Copulando nos opimis
Supnorū ciuium.
O maria sponsa dya
Quā celestis hierarchia
Iugi laudat simphonia
Audi preces mater pia
Tibi supplicantiū.
O maria semper aue
Sertū hoc ne duas graue
Sūmū xpī tu conclaue
Te ut laudem michi fiue
In eterna gloria.
O maria vera amen
Placa patrē natū flamen
Vt finale post examen
Sanctis nos cōiungat amen
In superna patria. ℣ Explicat trinale.

O eterna patris filia. O mr dei vnigenita prīs. O saacrū spūs sancti
O nobile trinitatis tridiuū virgo saacrata. dignare te omni laude dignissima a nobis indignis laudari.

Gemma virginū lux seculor. Me mor esto tuor venerator. Amen.

Quisqs erit qui seruierit tibi vgo pie
Non poterit nec dignꝰ erit tormenta subire.

Jubilate ex exhibitans haec legit Boet. (1)1)CCV.

DOMEIN-ARCHIEF
TE
UTRECHT.

A. SMIT. 3 AUG.'58